تصويرابوعبد الرحمن الكردي

فارسی ـ کوردی

والعيل محصصه ومهسي

بِوْدابِهِ زَائِدِنَى جِوْرِمِهَا كَتَيْبِ:سِهُ رِدانِي: (مُغَنَّدَى إِقْراً الثُقافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنتَدى إقراً الثُقافِي)

براي دائلود كتابهاي مختلف مراجعه: (منتدى اقرأ الثقافي)

www. igra.ahlamontada.com

www.igra.ahlamontada.com

للكتب (كوردى ,عربي ,فارسي)

فەرھەنگى

فارسی - کوردی

رشيد، زاهيرمحمد،١٣٤٠-. سرشناسنامه:

فەرھەنگى نفارفارسى كوردى/ئامادە كردنى عنوان و نام پدیدآورنده:

زاهیر محهمهد رهشید.

تهران :بانیذ ۱۳۸۷۰، ۵۲۰۰۸ م. مشخصات نشر:

> مشخصات ظاهرى: ج،۷۱۹ص.

شابک: Y-13-0.17-37P-17P

وضعيت فهرست نويسي: فيپا

فارسى -- واژه نامهها-- كردى. موضوع: PIRTYOVĨYT פר ردەبندى كنگرە:

> ک۳/۹فاع ردەبندى ديويى:

1147-84 شماره کتابشناسی ملی:

فەرھەنگى نقار فارسى كُردى

زاهير محمد رشيد

چاپ اول ۱۳۸۷

شمارگان ۲۰۰۰

ليتوكرافي باختر

چاپ دالاهو

تهران خیابان ابوریحان خیابان وحید نظری یلاک ۱۰۰ تلفاكس ٦٦٤١٥٩٨٢

۹۰۰۰ تومان

نشار

فارسى - كوردى

ئامادەكردنى: زاھير محەمەد رەشيد

بلاوکراوی خاندی چاپ و بلاوکردندوی چوارچرا

زنجيردي 120

ناونیشان / سلیمانی -شهقامی گوران - فهرعهکهی صابونکهران- بازاری سلیمانی - تهنیشت کتیبخانهی نهوقاف

موّیایل ناسیا ۱۷۷۰۱۰۷۰۰ – سانا ۷۳۰۱۱۲۸۳۸۸ -

بەناوى خواى گەورە

پێناسی کتێب

ناوى كتيب: فهرههنگى نقار

بابەت : فەرھەنگى .. فارسى كوردى

ئامادەكردنى : زاھىر محەمەد رەشىد

تايب: سوركيّو مستهفا عبدالله

رازینهر و روبهرگ: سنه . ناسیخ رهحمانی

نۆبەتى چاپ : چاپى يەكەم ٢٠٠٨

شوينى چاپ : چاپەمەنى چوارچرا

تیراژ : ۲۰۰۰ دانه

نرخ: ۱٦٠٠٠ دينار

ديزاين و نهخشهسازى : كاميل محهمه قادر

ژمارهی سپاردنی (٦٦١) سالّی (۲۰۰۷) ی پیدراوه

1

آ؛ ئا. یهکهم بیتی ئالفابیّتی زمانی فارسی وههرومها یهکهم بیتی ئالفابیّتی زمانی کوردی

آئرو پلان: فرۆكە، بازامز، فرۆك، تمياره

آئس: زاهميّ، ناثوميد، بيّ هيوا، بـه ئـاوات نهگمشتو،

هيوابراو

آئورت: سورهدهمار، نهو سوره دهماری کهنهلای چمپی دلی مرزق جیا دهبیّت هوه ونهساسیترین بهشی سوره دمارهکانی کهی مرزقه

آئین: دین، ئاین، خوا پهرستی، رحسم، رموشت، بریتییه نه جهند دهستوریک که نهلایهن خواوه بههوی پینهمبهریکهوه بو مرولا نیردراوه

آب: ئاب، تەباغە، ناوى مانگى پينجەم ئە سائنامەى

تايبەتى زاينى

ئاو دايۆشراوه

آب: نابرو، شهرم، ناموس، گهورهیی، مهزنی آب: ناو، نوّ، یاو، تراویّکی رونی بیّ بوّنه بهرانبهری ناور، تیّکهلهیهك له نوّکسجین و هایدروّجین، بهبریّکی زوّر لهسهر زمویدا ههیه و سیّ له سهر جواری زموی به

آب آشتا: مەلەوان، ئاقرەن، ئاوباز، سۆبايى كەر آب آشدە ئادە جەربىي ئارتارى كەردارد

آب آلو: ناوی همیسی، ناویک که له همیسی دمگیریّت آب آنبار: همماراو، شمنباراو،دمفریّکی گمورمی تاییمتـه

آب انسساختن: ميزكسردن، ميزكسردن، تميزكسردن،

پێشاوړشتن

که پربکریت له ناو

آب انگسان: ئابانگان، جهژنیّك بو لمنیّران كهلهروّژی دهیهم له مانگی خهزهلّوهر دهیانگرت

آب آنگور: شاوی تری، گوشراوی تری که دمیپائیون و دمیخودی پیاو دمیخون، بهمانای شهراب، عهرمق و شهومی پیاو سهرخوش دمکات

آب باز: ئاو باز، مەلەوان

آب بسته: سمهوَّڵ، بمفر، تمرزه

آب بقا: ناویحمیات، نساوی ژیسان، نسمو نساومی کسه گیاندارانی پی دهژین

آب بند: ناو بهست، ناوبهند، نهومی رنگای ناو دمگوریت آب بینی: ناوی نوت، چلم، کهمیله، هیچك، کموچ، گمیش، مذهکه

آب تلغ: شمراب، مهى، باده، همرشتيك بياو سمرخوش مكات

آب تني: مهله، خوْشوْردن، بالاقا

آب پاش: ناوہاش، ناوہڑیّن، دوٚلجمیمکی ممعدمنی که سمریّکی کون کونی پیّومیه ناوی پیّدمپژیّنن

آب پُڑ؛ ٹاو پەز، كولاو، كولاوى بى رِۆن، ئەومى تەنيا بە ئاو دەيكولانن و رۆنى تى ناكەن

آب پشت: ناوی پشت، نـاو، شـاومت، مـهنی، ئـهو تـراومی لهکاتی رهحمت بوندا دورژیّت

آب جامسه: ليّسوان، بسمرداخ، گوّسسك، گوّژنسد، گوّشسك،

کهدیّنه، هاجون، ثهو دمفرهی ناوی پیّده خوریّت آب حیات: ناو، ناوی ژیان

آب حیوان: ناو، ناوی ژیان

آب خشك كن: مروّك، سرّنه، ههلْجنك، مـهر كـهف مـرْ، زوهانـك، زوانـك، ئـهوه كاغـهزدى ئـاو مهركـهق پيّوشـك

آب خضر: بروانه (ناو حيات)

دمكمنموه

آپ خفته: (۱) به منگاو، دهلاف گومیلکه، قسرخ، شاوی راومستاو، مهند، مهنداف ماهش، شاوی راومستاوی بی بزوتن. (۲) بهمانای سههولیش دیّت

آب دادن: (۱) ناودان، ناودیّران، ناودان به کهسیّك یان گیانهبهریّك (۲) ناورشتن، ناودان، و ناوهیّنان و بردن بوّناوپرژیّن وناوهدانی زموی و کالّ

آپ داده: سماخ دراو، کێردو شمشێر که کێرد کمران شاو دابێت

آ**ب درماني:** ئاودمرمانى، زانـستێكه بــهكارهێنانى ئــاو بۆچارەسەركردنى نەخۆشىيەكانى ھىدرۆتراپى

آب دهان: تف، ناوی دمم، کلّویّز، ودك نـاوی دممی هاتـه خوار

آب دیده: ئمسر، ئمسرین، فرمیّسك، روّندك، واتای ناوی جاو

آب رخ: ئابرو، شمرم، ناموس،

آب رز: شهراب، شمراو، مهی عارهق

آب رزان: بروانه اب رز

آ**پ رفآن:** گورج بونهوه، کورت بونهوهی هومـاش لهبـهر

آپ رنگ: ئاورمنگ، ئاورمنگ، ئاوى تیكه لأو بهرمنگ آپ ژر: زمركهش، بهئاوى زير سواخ دراو

آ**ب زندگانی:** ناوی حمیات

آپ زیرکساه: (۱)شاوی ژنسر کسا، شاوی کسه نسهژنیر پوشسو پهلاشدا دهمیّنیّتهوه (۲)فیّلباز، مهکراوی، گزیکهر آپ سبک: ثاوی سوك، ثاوی ماددی کانزایی کهم بیّت

آب سفید: ناو مرواری، نهخؤشییهکی چاوه

آب سنج: هيدرؤميتر، ئاوپٽو، نامٽريّکه بۆ كێشانه

كردنى تراومكان

آب سنگ: هؤرنه، جؤرنه

آب سنگین: ناوی هورس، ناوی که مادهی کانزای تیایدا زوربیّت

آپ سوار: هەك، ھەپروچكە، بلقى سـەر ئـاو، زەنكولىۋك، پەھوشىك، يەھۇك

آب سیا: شمراب، بریتیه له شمراوی تریّی رمش

آب شُنگ: (۱) هَوْرِنه، جولرِنه، سوورك، (۲) شمراو، مهى آ**ب گردش:** خوّشرِهو، خوّشرِق، بهزا، خوّشبمر، مروّ<mark>ة</mark> يان جوار بيّ كه توند دروات

آپ گسرم: (۱) شاوی گسمرم، شاوی کولاتو، (۲) کانساو، چهمیّك یان سمرچاومیهك که کانزای لیّ دمردهخمن آپ فسرده: سمهوّل، یهخ، ناوی بهستراو، بوز

آپ کسردن: شاو کسردن، تاواندنسهوه، گردنسه شاو، حسمل کردن، تاوانهوه

آب کــشیده؛ ناوکێــشان، نــاو هــهاێنجان، گــۆزین، نــاو دمرهێنان، ههاێنجانی ناو لهچاڵ و بیر به سهتڵ -

آپ گور: ناشکور، نارازی، حمق نمناس، کمسی به بمشی خوّی رازی نمییّت

آپ لمبو: ناو تی زاو، ناودار، ناومکی، میومیهك که شاوی زوری تیدا بیت

آب لیمو: شاو لیمو، گوشراوی لیمو بهتایبهت لیموی ترش

آب مژه: ئاوى چاو، رۆندك، فرميسك

آپ مروارید: شاو مـرواری، هاشـاو، مـرار، نهخوّشـیهکی چاوه ئاوی سپی ههدّنـیْنی

> آ**ب معدئي:** ئاوى گړ، ئاوى پێست چوزێنمرموه آب **نبات:** نوهڵ، شمكرۆكه، نوهوڵ، شمكراب آ**ب و گل:** خانوبمره، ساختومان، عمممرات

آپ ورژ: ئاو باز، مەلەكەر، مەلەوان، سۆباى كەر

آب ورزي؛ ئاو بازى، مەلەوانى

آب ورنگ: ناو رنگ، ناوی تیّکهلاّو بمرنگ، رمنگاو آب وهـوا: ناوهـموا، کـمش، چـۆنیـمتی سـمرماو گـمرما و سازگاری و ناخوّشی مملیمند

آباء؛ ثاو دان، ثافا، ثاوا، بمرامبمر به ویّران آباد بوم؛ ولاّتی ثاومدان، زموی ثاوا، شویّنی که شاومدان کرابیّت آبرو

آبادان کردن: ئاومدان کردن، ئاومیان کردن آبادان: ئاشا، ئاومیان، شاومدان، جینگایسهك که جسوّل نمینت

> آباژور: هارپوز، سمری کلاوی لممیا آباز: سعر بهلا، خده داده، دوده مانگ

آبان: سمرپهنه، خمزهنوهر، دووهم مانگی پایزه آبتابه: نافتاوه، ممسینه، نولینه، مهعدهنی، مسینك،

ا**بنابه:** نافقاود، مەسىيىد، ئونىيىد، مەغلىدىن، مىسىت، بريق، بريك

آبتاختن: میزکردن، پیشاوکردن

آ بجو: شاوجو، شاوی جوز، ناویک که حویان تیا کولاندبیّت بو دمرمان که *لکی لی و*مردهگرن

آبجي: خوشك، خويه، خوانگ، خويشك، ميينه كه له

دایك و له باوكی خوّت بیّ آبجي: خوشكه، خاتون، ووشهیهك بوّ بانگ كردنی ژنی

نهناسراو دهیلین آبخانه: مهستهراو، کهناراو، سهرناو، مهستهراح، ناودهست، نابدهست، سهرپیشاو، بریتیه له جیگای

ئاوبەدەست گەياندن آ **بخسست**: گـراوە، جــەزيرە، دۆړاجــە، دۆړگــە، دۆړە،

آ بغوار: ناو خۆر، خۆرموه، ناو خۆره، كەسىنك كە ئاو دەخوات

> آ **بغواره:** بروانه ابخوار آ **بغور:** ثاو خوره، شویّنی ثاو خواردنهوه

جيزۆك، جزيره

آبغورد؛ رِوْژى، بەش، ھسمەت، برْيُو، رِسق آبغورگردن؛ ويْستان، پشودان، وچاندان

آبخوره: نافشیله، ناوی فوره، هارسم، گوشراوی بهرسیله آبخوره: نافشیله، ناوی فوره، هارسم، گوشراوی بهرسیله

. آ**بخـوره:** لــاوه خــۆرى، پــهرداخ، لێــوان، دهفــرى ئــاو خواردنموه

آ بخوست: بروانه ابخست

ھەلىكەنى ئاو دۆتەدەر

آ **بخول:** خويناو، خوناو، خوينى تيّكەل به ناو آ **بخيـــز:** ئــاودمر، ئــاو دار، زمويــەك كــه ئــه همرلايـــەك

آبدار: شاودار، بمردمست، کمسی که شاوی بوّ دمسوپل شتنی گهوره پیاوان دمهینا.

آبدار باشي: ناوار، نارگەچى، سەرۆكى چاپەزو ھاوە چى ديوانى گەورە مالان

آبدارخانــه: کونــهلآن، ئابدارخانــه، ژووری جـالێنان و هاوه ساز کردن بۆ ديومخان

> آبدارك: بروانه دم جنبانك آبدان: كورت كراومى ثابادان، ئاوا، ثاومدان

آبدان: میزهلان، شوینی کوبونهوهی میز له ناوسکدا آبدرهای: نابدوزهای، شرینقه، فیچقه، سرنگ، دهرزی که

دەرمانى لە لەش پىدەكەن آسِلىرْدك: مللە، جـۆبـر، جـۆبـرەك، جۆبـرىكـە، ھوزبـرىكـە، كۆزبـرىكە، ملّ، ھولە، ولە، ھوزگەرك، ئاژەلىيكە رەگى گيا

دمبری آبلست: دمست نونشژ، شهو شاومی بــۆ دمسـت نونسژ بهکاردنت

آبلست: کارامه، کارزان، بهبر، بـرمیّن، کهسـی بـاش لـه کاردمزانی و بهبرپشته، بـهزاگون

آبلستان: نافتاوه، مسيّنه، لوليّنه، مسينك، مهعدمني، بريق، آبدندان: حوّل، كيّر، بي ناومز، پهخمه، كهم عهطلّ

آبده: لاور، ناژه(ێکی کێویه

آبدوغ: ماستاو، ماستى تێڪهڵ بـه نـاو کـه ودك دۆى نێدێت

آبلیده: تمر، شل، خیساو، خوساو، بمثاو، شتیّکه لـه شاو ههلکشابیّت و تمرِبوبیّت

آبِوْ: پزیسك، گرسیكه، فرسیك، پرشنگ، پریشك، ئاورینگ

> آبراهه : ئاومړۆ، گونجه، رِمههند، رِائاو، ئاومړی آبرو : ئابرو، هاوړؤ، شهرم، ناموس

آبرو: ئافارۆ، ئابرۆ، كوتە، نۆين، ھەتك، گونجەى ئاو

آ**بروخواه:** ئابرو دارىبەشەرەف، بەحەيا، خاوەن ناموس، كەسى كە ئابروى خۆى بەلاوە گرنگە

آ**بسرودار:** بــهتابرو، روســپی روپــاك، ســهربهرز، كهســی

شەرەف و گەورەپى ھەيە

آ**برومند:** بروانه ابرودار

آبرون: هەمىشە بەھار

آبریز: سمر ئاو، مەستەراو

آبریزان: آبریزگان، جهژنیکی کونی ئیرانیهکانه

آبِرْن: هَوْرِنه، جوْرِنه، سوورِك، حهوزهكهي بمر بملوّعه .

لمحممام

آبزه: زهاو، تمروزهن

آبزي: ناڤى، ناوى، گيا يان ئاژمل كه له ناودا دمژى

آبسال: بههار، ومرزى بههار

آبست: ناوس، دوگیان، هاوس، زگ پر، دوجان، یاوس

آبستا: ئاويستا، ئەقيستا

آبستان: هاوس، دوگیان، زگ پر

آبستن: زگ پر، دوگیان، هاوس، یاوس، نافشین، ژنبی که به منالموه بی

آبستني؛ زگ پری، دوگيانی، ئاوسی، زگداری

آبسته: بروانه ابستن

آبسه: دومل، دومهل، دمهل، هونيّره، كوان، كوْقان

آبشار: ناوهه لدير، تاڤكه، تافه، بافل، سمرمومسين،

تافيته، هه لدير، ريسراف سورك، شوش، هه لبهره،

قەلومزە، لوس، توساو، سوپيلل

آبشت: (۱) پاساو، نادیار، شاراوه، فاری، ومشارتو، شتی

که له بهرچاو نـهبێت، (۲) سيخور، زمـانگر، جاسـوس، شوفار، زيران، خهبمر دز

آبشَّآن : ومشاردن، داپؤشان، لمبـمر چـاو گـوم و ناديـار

کردن،

آبشتنگاه: (۱) ئاودەست، مەستەراو، سەر پێشاو (۲)

بهمانای شوێنی خوٚشاردنهومش دێت

آبشخور: روّزی، روّزی، رسق، بهش، هیمهت، بهمانای جارهنوس و بهخت و هات خوا نوسو و چارهنوسیش دیّت

آبِـگاه: (۱)ئاوخۆر، تالاب، تالاو، ئەستىرە، ئەستىلك، گۆم، شوينى ئاو خواردنـەوە، (۲) لا، تەنىيشت، كـەنار، ھەراغ

آبگرد: گێژاو، گؤم، گڵؤم، تمنوره

آبگردش: ناو گمردان، جمرخهلو، کموجز، چمرحهچی، دهفریکی ممعدمنی دهسکداره شاوی پی لم ممنجمان همانینجن

آبگرمکن: ناو گمرم کردن، جؤیلمر، دیّوترم، ئامرِازیّکه لهکانزا که به نموت و گاز ئاو گمرم دمکات آبگز: گمنیو، خراپ، دِوْگەن، بوّ میوه بهکاردیّت.

آبگند؛ ئەرزۆك، بىڭ، زئق، زئقاو، زەلكاو

آب**گوشت**؛ ناو گۆشت، گۆشتاو، چێِشتی گۆشتاو، شۆربا و گۆشت، پەخنى

آبگون: ئا**ق**ى، ئاوى، بەرەنگى ئاو

آبگیسز: ناومدان، نەسىتىر، گۆل، بىرك، گۆل، ھەسىتىل، ئەسسىتىلك، شسويىنى بسەرگىراو بسۆ ھسەلگرىنى ئساو و بەكارھىنانى

> آبگینه: ناوینه، فودیك، عمینهك، جابهك، جام آبگینهگر: شوشه چی، شوشه بر

> > آبك؛ جيوه، زيو، كانزايهكي بزؤزي شله

آبگار: سمقا، ثاو كيّش، كمسيّك ثاو بوّ مالأن دهبا

آبگامه : همرسك، هـمالتاويّن، تاوانـمودى خـوّراك لـمناو سكدا

آبکش: (۱) سهقاطاوکیش، کهسیّك شاو له حهوز یان له شور یان له مهوز یان له مهوز یان له می که او له می که او به نور کان کیشهر، شاوکیش، شور شهوری بو لای خوی رادهکیشیت، (۳) شاوکیش، ناومرژ، شهوری ناو یان تمرایی ووشك دمكات (٤) ناوکیش، چیشتیك که تینویهتی زور دینیت

آبکش: تـهك، نانـه شان، سـهله، تهیـچه، تیـرُه، سـوزمه، ئاوكیّش، دارینه، سماق پالأن، سـهلهی پـالأوتنی بـرنـج و ساومر

آبکند: (۱) ئاودەر، ئاو درگه، تەپڭ، بەرگەندال، جۆم، كەنداو، كەنەك، كەولۆس، بۆدر، رەھۆل، لاندەر، درنال،

ئەو جېگەى كە ئاو داى درپود (٢) خەمرد، قووتە، قولگە، قولگەى ئاو تىدا ومستاو

آبكوهه ؛ وشتراو، زنجيره شهپۆلى نيرينهى چۆم

آبکي: شاومکی، شاوی، شل، تراو، شوّل، لاهوّ، هولنك، شهومی ومك ناو وایه، دژی خمست

آبِلهُ: ثاولْه، هاوله، خوريكه، خوريلكه، بالله، خوروكه،

تاوله، هەلوى، پۆرگ لەپئىست

آبله رو: کونج، تاولاًوی، گرو، هاولهرو، مروّقی گروی آبله گوب: هاوله کوت، ناولهکوت، پزیشکی خورویِّلکه کوت

آبله مرغسان: دانكه، ناولهی مسهل، سسووك، سسووكه،

خروکهی مریشك، نهخوّشییهکه آبنشاط: ناوی پشت، مهنی، شاومت

آبنوس: عمیمهنوس، داریکی روش و رونسی بهنرخه،

آبه: سەراق سەراو، ئاوى كە دەگەن پيزە ئەسكدايە

آبو: خالَّةِ، خالّ، براى دايك

آبو: نيلوفهر، لهيلوفهر

ئاومنوس

آبوند: ئيّوان، پەرداخ، گلاّس، ھەرشـتىّ بـوّ ھەنگرتنو و خواردنەوە بەكاربيّت

آ**بونمان:** ثابونمان، کرێی سالانه يـان شـهش يـان سـی

مانگی رِوْژنامه و گوْفار لهپیْش

آبوٹه: ئابونىه، پارەى رۆژنامىه، يان گۆڤارێك، ئىمپێش دادان و ئەسەريەك وەرگرتنى

آبي: (۱)ئاسمانی، شين، عابی، بـمرِهنگی ئاسمـان.. جـۆره رِنگێکه، (۲) ئاڤی، وهراو، بـهراو، ئاوی، پێچهوانـهی دێمی آبهار: ئاودهر، ئاودێر، کمسێ که دابهشکردنی ئـاوی بـۆ

زمو ی وزار لمئمستودایه آبهاری: ناوداشــتن، ئــاودیّران، ئــاودیّری، ئــادانی زموی،

كارى ئاوداشتن كمئاوديّرى بكات

آ**ترپان:** ئاتمربان، لمئاینی زمردهشتیدا پاسموانی ئاگری پیروزه

آتَـشُ: ئـاگر، ئـاور، ئاتـەر، ئايـەر، تێگـە، تـەش، ھاتـەر، ئاھىد، بەرانبەرى ئاو

آتش افروختن: (۱) پیخستن، پیکردن، ناورنایساندن، ههلکردنی ناور، (۲) شمر دروست کردن، ئـاژاوه نانــهوه، کهتن گیّری، توز کردن

آتش افروز: (۱) ویکمر، پیکمر، ناگرناسین، کمسی که ناگرههلامکا، (۲)ناژاومچی، فیتنهکمر، شهرمنگیز، کمتن کمر، سؤدره، ناوری ژیرکا، بنهمای شهروکیشه، (۳) پهژك، پهرشوبلاو، همر شتی زوو ناور بگریت

آتش افروزنه : بروانه اتش افروز

آتش افروزي: (۱) ئاگر هەلكردن، ئاور هەلكردن، ئەو ئاورەى لە سەرى سال و جەژنەكانىدا دەيكەن، (۲) ئاور پٽكردن، ئاور پٽخستن، ئاگر بەردانــەوە، (۳) كــەتن گٽرى، شەرنانەوە

آتش افروزینه : بروانه اتش افروزی

آتیش انسداز: تونیچی، نباگر کیمری نباگردانی گیمرماو همرچی

آتش انگیز: بروانه اتش افروز

آتش بس: خويّن بهس، مهسلهت كردن، دوژمنايهتي

كردن

أتش تاب: تونجي

آتش پسارس: (۱)ومدایش، خشروّك، تامیّسك، بار، گمرمستك، گریّشژوی ایّسو لمنوّبهتیددا،(۲) نساگروّك، ناورهکه، ناگره، نایره، بای فمرمنگ، همولمزلزله، جوّره زیپکهیمکه لمدهم جاو دیّت

آتش پرست: ناور بمرست، ناگربمرست، کمسی که شاگر ده مرستی

آتش پرستی: ناگر پمرستی، پمرستنی ناور، مهجوسی آتش خای: بروانه اتش خوار

آتش خواره: شاور خوّر، شاگر خوّر، کهسیّك که شاگر دخوات، (۲) حمرام خوّر، رهشوه خوّر، کهسیّك که شاگر پسونی نسارموا دهخوات، (۳) شاگرخوّره، ههشترمه، وشسترمر، جوّره مریشکیّکی زوّر زمبهلاحه پیّرموهو نافریّت دهلّین ناگریش دهخوات، (۱) همهنهس، همهنمز، بالداریّکه دهلیّن دهخویّنی و بال لیّکدهدات ناگر دهگریّو دهشتی

آ**تش دست:** كارامه، ليّهاتو، كارزان

آشش رنسگ: شاور رمنسک، شارگۆن، سور، سور و گمش لمرمنگی ناگر

آ**تش روشن كردن:** (۱)پێخستن، پێكردن، هەلكردنى ئاگر،

(٢)شهر دروست كردن، ئاژاومنانهوه

آتش زدن: بروانه جخماق

آتش سوز: سوتان، ئاردو، ئاگر كەوتنەوە

آتش سوزي: سوتان، ئاردو

آتش گرفتن: (۱) تی بهربون، تی ههانگرانی شاور، شتی یان کهسیّك کهناوری گرتبیّت، (۲) توورٍمبوون، شهنّس

آتش گون: ئارگۆن، بەرمنگى ئاور، سور

آتش فام: نارگۆن، سور، بەرنگى ئاور

آتش فروز: بروانه اتش افروز

آتش کردن: تاولهمه، پوّل گهشێن، بن چهرخێن، پياله ناساييهكى دمسكداره، سبكل و خهلوزى تێدهكهن و ههلى دمسورێنن تابگهشێتهوه

آتش مزاج: تووره، شمرانی

آتش نشاندن؛ كوژاندنهوه، خمفهكردن، خامؤش كردني

آتش فهاد: ئاگرى، ئاورى، همرشتيّك وهك ئاور بيّت

آتش وار: ناگرین، وهك ناور

آتشبار: (۱) ناور رِپْرْ، ناگر رِپْرْ، کەسىّ يان شتىّ ئاگر بلاوبكاتـــهوه، (۲) كەڤـــژان، مقەنزمـــه، بەرتفـــهك، چەخماغەى تفەنگ، شەستىر، مەتەرلۆز، رِمشاش

آتشبازي: (۱) ئاتەشىبازى، يىارى كىردن بىمئاگر، (۲)

ئاتـهش بـازی، تهقـه کـردن و فیـشهکه شـێته ههلـدان نهکاتی خوشیدا، گرگزان، ئاگر بازی

آتشبان: پاسـموانی ئــاگر، کۆچـمران، کوچـملان، ئــاگر خۆش کمری ناو كۆرگ

آتشپا: خۆشرمو، خۆشرۆ، بەزا، خۆشبەز

آتشهاره: (۱) پولو، پهرمنگ، نهسکل، سکل، پهل، خهلوزی سورموه بوو (۲) وریا، زیت، بهلا، بهکمسیکی

زوّر هارو هاج دموتریّت (۲) بیربیروّك، کولّه شیّره، سلسبوّك، (٤) سوزی، گهزنده خراب، بیّ ناکار

آتشخانه: (۱) ناور خانه، ناورگه، شویّنی روّشن کردنی شاور (۲) ناگرخانـه، کـوره (۳) شاگر، شاورك، تهوشـگا، دوّزهخ، تهندور، شویّنی ناور له سهماومر و کهشتی.....

آتسشدان: نساگر دان، نساوکۆرگ، مقسهنی، نساورگ، بهرومسیّن، تفك، کوانو، جاخ، وهجاخ، کوچك، کوچك

آتشگیده: بهزك، دمسته چیلهی ناگر

آتشفشان: ناگر پژێن، ناگری، گړکان، بورکان، کێوێڬ که سمرهکهی ناگر نمپژێنێ

آتشك: (۱)ئاله، نهخؤشييهكه له ناوگهل پهيدا دهبيّت (۲) بيربيرؤك، سبسبؤك، جؤره كرميّكه كه لهشهودا دهديّتهوه

آتشكده: ئاتەشكە، كوانوى ئاگر پەرستان.

آتشناك: ئاگرين، ئاورين، ئايرين، وهك ئاگر

آتشه: بمرهه، بروسکه، تریشقه، تهش بریق، هموره تریشقه، چهخماخه

آتشي: (۱) ئاگرين وهك ئاور، (۲)ئارگۆن، سور

آتشي شدن: تورمبون، هه لس بوون، جارزبوون، زويـرى، هين گرتن

آتشیزه: بیربیروک، سبسبوک، جوری کرم که نهشهودا دهدرموشیتهوه

آتشین پنجه: کارامه، لیّهاتو، بهتوانا، دلگمرم لهکار آتلیه: کارگه، دامهزراومیهك کهچهند کمسیّك لمپهردهم ماموّستایهکدا فیّردمین

آ **پا تئوز:** (۱) پەرستىن، ومسف كردن، پەرستنى مىر<u>ۆ</u>ڭ بەتايبەت پاشاكان، (۲)شانۇ

آشار: ناسار، شـوێنهوار، بنـهرٍمت، ناسـهوار، يادگـار، شوێنهواری کۆن کهدمبێته هۆی لهبیرنهچونهوه -

آپارات: (١) ماشين، ئامراز، همرچى بهماتۆر ئيش بكات

 (۲) دوربین، کامیّرا، نهو نامرازهی رِحسمی پیدهگرن آپارتمان؛ بینا، عممارحت، بالهخانه، تعلار

آپاردی: بی شمرم، زورزان

آ**ثام: گو**ناح کاران، تاوانبار، تاواندار

آپاندیس: ریخوّله کوێره، سنو، دمری ریخوّله کوێره آشم: تاوانبار، تاواندار، گوناحکار، کمسێك که تاوانی

كردبيت

آجال: دمرفهتهكان، ههلهكان

آ**جام:** دارستان، ليْرموار

آ**جدل:** بروانه اجيدن

آچـر: ئـاجور، خـشت، كـمرپيج، كـمرپوج، خـشتى سـور، خشتى لم و سورمكراو

آجري: شاجورى، كەرپيچى، پيكراو لەخشت، بـەرنگى

آجل: داهاتو، ئاينده، دواروْژ

آجل؛ هَرِهَيْنه، هَرِپ، ئمو دمنگهی له دهم دیّته دمر آجیسلن: تمضمل تـیّ هملدان، تمضمل نیّدان، یسمکجار

> دهرزی لهدرومان راگردن و دهرهیّنانهومی آجیده: تەقەل لیّدراو، تەقەل تیّ هەلدراو

آجیل: شورگه، ناجیل، چهرمز، سویدکه، چورو، شتی تروکاندن، بادام و نوك و کاکله و توم و تو کولهکهی شهوچهره

آجيسل خسوري: ئاجيسل خسۆرى، دهفسرى كسه ئساجيلى

تيادهخؤن

آجيل فرش: چهرهز فرؤش، كهسيّك كه شهو چهرهز دهرؤشيّت

آجين: بروانه اجيدن

آحاد: بهكان، تاكان، دانهدانهكان

آخ: اخ، داخ، ومخ، ئۆف، وميش، هاوار لمبمر ئازار

آخِالَ: زالَ، زبلَ، زویَلَ، ایکه، شتی گسك دراو که دمییّت فریدریّت

آخآن: دمرکیشان، هدلکش، باریك لهناو نهستور هینانه دمر، لهكالان هینانه دمری شمشیر و کیرد

آخته : کشاو، دهرهاتو له کالأن آخته :

آخر: ئەنجام، ئاگام، عاقىبەت، دومىاھى، سەرەنجام، دوايى، ئاخرى

آخر: بچمه، تمویله، پچه، ناخور، ناخور، شهول، شویّنی لهوم بخواردنی ناژه لهمالهوه، تالفدان، هافر آخر: شهمه، نهوه، نهوی دیکه، یهك له دوشت آخر الامر: سمرهنجام، نمنجامی کار، دوایی آخر چرب: زوری، فراوانی، همرزان، خوّش، بمرانبمری گرانی

آخر کمار: دوماهی، ٹاکامی کار، ٹمنجام

آخربیني: دوربینی، دورئهندیشی، دوورنواری آخسرت: رِوْژی هیامسمت، سسله، بهسسهرهاتی دوا رِوْژ،

پهسلاو، ههستانهودی داوای مردن

آخردست: (۱)ئاخر کهرمت، ئاخر جار، یهکجاری، (۲)

خواری هؤده، لای خواروی ژور آخرزمان: سله، پهسلاو، بهسهرهاتی دوارِوْژ

آخرچى: جلّهو دار، جلّهوكيّش، ههوساركيّش، كهسى

هەوسارى چوار پێى بەدەستەوميە

آخریان: (۱) کالا، کالمر، ممتا، کوتان، ممتاح، شروو بردی بازرگانی، (۲) نمساسیه، پالاس، پوتان، دیش، شره، کهلو پهلی ناومان

آخسرين: نــاخرى، دومــاهى، باشــينه، داكــين، بــاش همموشتيك

آخرین: دوربین، دورهندیش، دورنوار، کهسی لهبیری داهاتویدایه آخرین: ئهوان، ئهوانیتر، وانان، ئهوهترهکان

آخش: (۱)ئۆخەى، ئۆخەيچ، ئاى ج خۆشە، وشەيەك

لــهكاتى خۆشــيدا دميلًــيْن(٢) ئــاخ، داخ، وشــهيهك لهناړه حمتيدا دميليّن

آخشج: (۱) هێمان، ماك، مادده، چوارماده(با، ثاور، ثـاو، خاك) (۲) دژ، بمرانيمر

آخور: پچمه، تهویله، شول، ناخور، نالفدان

آخوند: (١) زانا، فرمزان، تێگەيشتوو، (٢) مـهلا، ئـاخون،

مەلاى عەجەمان، كەسىّ كەدەرسى دىيىنى دەڭىتەوە آ**خوندك**؛ بالوك، تاژىلۇك، تاژى ئەحمەد، حوشىر خوا،

کوله حاجی، تاژیله، جۆره کولهیهکی باریکهلّهی زیته آداب: دمستور، داب، نمریت، ریّوشویّن

دمزاني

آداب دان: دمستور زان، کهسی که ریوشوینی کومهان

آداخ: باش، چاك، موبارەك، پێرۆز

آداش: هاو ناو، يهك ناو، دوو نهفمر يهك ناويان ههبيّت آداك: دوورگه، ژيْراڤ فافرۆ، لەن، گراوه، لەنگەرگر

آدامس: بنيشت، ومن

آدر: ئاور، ئاگر

آدر: باكونه، ومته، كون ئاوسان

آدرس: نیشانی، عینوان، نیشانی مال و دوکان و همرچی آدرنگ: خهم، خهفهت، کهسمر، پهژاره، مهینهتی خهم آدم: (۱) شادهم، بابسه دهم، ميّردي دايكه حسوا، يهكهم باپیرهی مرؤف (۲) مرؤف، ئینسان

آدمغوار: (١)پياو خور، زهلام خور، كمسى گوشتى مروق

آدمك: پياوى چكوله، زيتهله، مروّڤى بچوك

آدمكش: بياو كوژ، فاتل، فاتيل، ميركوژ، خوين ريْـژ، كوشتؤخ

آدمى سيرت: ئينساني، ودك مرؤف

آدمیت: مروفایهتی، ئینسانییهت

آدميزاد: ئادممي زا، لهمروّهٔ بوو، ئهومي لهمروّهٔ دمبيّت، مروِّفْ، ئينسان، عينسان

آده: تێلا، داری درێژ

آدینده: قهوس و قهزهج، به نکهزیرینه

آدينه: هميني، جومعه، جوعمه، همينو، ناخرين روّژي

همفته

آذار: یهکهم مانگی بههار

آژان: پاسەوان، نۆبەدار، ديدەوان، ئێشكچى، كێشكچى، قۆلچى، جەرخەجى، كۆشكفان، كەسۆك ئاگادارى جىتۆك

آژدن: تەقەل تى ھەڭكردن، تەقەل تى ھەلدان

آذر: سهرماومز، قهوس، گافور، نوههم مانگی سال و

آذرخش: بمرق، بروسكه، تهش بريق، ههورمتيشقه

وناخرمانكي بابيز

آذرافروز: ژێکهر، پێکهر، ئاگرسێن

آذرگون: ناور رمنگ، نارگؤن

آذراته: بروانه ازویه

آذرنك: ئارگۆن، سوور

آذرنك: خەم، پەژارە، كەسەر

آژفنداك؛ پەلكە زيرينە

آژنگ: چرچ و لؤج، چرچایی، ژاکان، چرچ و لؤج بونی

دهم و چاو به هوّی پیری یان خهم و وتورهیی

آژنگ ناك: چرج و لؤج، سيس بون، سيس ههلاتو،

آژی دهساك: ئەزدىھاك، ئەزدياك، ئەسىتياگس، ئەخير پاشای مادهگان

آثِيدن؛ تمقمل تيهملدان تيكردن، تمقمل تي هملدان

آژير: زيرهك، ليهاتو، وريا، به توانا

آژيريدن: وريا كردن، وشيار كردن، به ناگا هينانهوه آذين: (١)خـهمل، ئارايشت، خـهملأن، لاولوسه، تـاس

ولوس، (٢) رێگه، شوێن، رسم

آژینه: ئازینه، کوبیتهك، چههچهههی ئاشی، ئاسیا ژمنه آریا: ناریا، گرنگترین رهگمزی سپی، ناری(کورد)

آراء؛ دمنگهکان، بۆچونهگان

آراب: ئەندام، ھەركام لەئەندامانى لەش

آراستن: تيف تيفه، رازاندنهوه، رازاندن، جوان كردن

آراسته: خەملاو، پەرداخ، رازاوە

آراسته سخن: شهكره ليّو، شهكره ليّف، قسه خوّش،

قسهر ان

آراسته شدن: رازیانهوه، رازاندنهوه

آراسته كردن: رازاندن، تيف تيفه، خؤجوان كردن

آرام: (١) ئارام، نەبزواو (٢) بيدەنگ، ھيواش، لەسەرخۇ

آرام آرام: هێواش هێواش، هێدى هێدى، لمسمرخو، ورده

آرام بخشيدن؛ ثارام كردنهوه، هيور كردنهوه، هيمن كردنهوه

آرام جای: شوینی بیّدمنگ، شوینی دور لمدمنگه دمنگ

بێت

آر**زوخواه:** هێڤى دار، هيوا دار، حمزخواز

آرزومند: هێڤي دار، خاوهن حمز، هيوا خواز

آر**زوناك:** تاسهخواز، ئاواته خواز، هيوا خواز

آرسنال: جبه سازی، زهراد خانه، شوینی دروست کردنی

آرش؛ حمسانموه، سرموتن، سرمدان، تمواسان، سانموه

آرشیو؛ ئەرشىف، شوينى كە بەلگە نامە حوكميەكانى

آرشیویسست: ئیپرسسراوی ئمرشسیف، کمسی کس

آرم: مؤر، ریحانه، هه نقهندن، پارچه مسیّکی دارژاو که

آرمان: ئەلما، خەون، ئارەزوو، مريكانە، مگيز، دلخواز

آرمان خوردن: رمشك بردن، خهم خواردن

آرملن: حمسانموه، پشودان، راکشان

آرغدن: (١) تورمبوون، قهنس بوون، جارزبوون

آرشي تكت: ئەندازيار، ئەندازە زان، ئەندازمكەر

آرستن: بروانه ارستن

چەك و تەقەمەنى

تيادا پاريزرايت

آرسنیك؛ ممرگه موش

آرش: رێز، حورمهت، پێگه، شوێن

آرشیدوك: نازناوى شازادمكانى نهمسا

راسپيردراوه بؤ پاراستني ئمرشيف

آر**کئولو**ژی: شوێنهوار ناسی

له بلاستيك دروست دمكريت

آرام جو: ناشتی خواز، نارام ویست، کمسی حمزی نه

آرام ده: خۆشكەر، راحەت كەر

بیدمنگی و ئارامییه

آرام سيوز: تێػيدمر، گێرهشيێوێن، ئيهومى ئيارامى بشيوينيت

آرام شلن: هێوربونـهوه، هێمن بونـهوه، ئـارام بونـهوه،

ئۆدرە گرتن آرام کردن، هێمن کردن، بێدهنگ کردن، هێور کردن

آرامش: راحمت، ناسایشت، ناسایش، نوهره، هیمنایمتی، سوكنا، قەرار، ئۆخژن، ئەرمەردەي

> آرایش: رازانهوه، تیف تیفه آرا**يش: ح**هلاق، دهلاك، سمرتاش

آرایشگاه؛ سهرتاشخانه، دهلاکی، حهلاهی، شویننیکه هژه سمری لی جاك دمكريت

آراییدن: جوان کردن، رازاندنهوه، لوس و پوس کردن

آرهنگ: رهنگ، مادده، تووك، رشید، وهندی، مهبهست له سپی و سور و شین

آرتيست: هونمرمهند، هومنهرومر، كمسيك كه له يهكيك له هونهرهجوانهكان نيگار كيْشي، موٚسيقاو شانو

آرتیکل: (۱)بهند، بهش، ماده، بابهت، (۲) کالا، کمرهسته آرج: همنیشك، ئانیشك، ئانیسك

آرد: ئارد، ھاراو

آره بند: بيْرْمنگ، ويْچنه، ويْرْمنگ، ئامرازيْكه دمخل وداني پيدمبيرن

آردل: فەراش، راسپيردراو،

پٽوه دهڪريٽ

ليهاتو بيت

آردن: كەوگىر، ئاوكىش، ئەسكوى، كىمىگىر، بىلاو بارزن،

كەوگىرى پلاوى آردینه : نارداوی، ناردی، نهومی لهنارد دروست بکریت

آرزم: شهر، جهنگ، كۆماند، رەزم، پيله، گهر

آرزو: حمز، هيوا، ئوميد، هێڤي، پونگاڵ آر**زوانگیز: هیفی** دار، هیوا دار

آرزوانه : مـردى، ئـمودى لـمكاتى ئـاووس بونـدا حـمزى

آرمیدن: نارام گرتن، هیور بوونهوه، پیشودان، سرموتن، تهواسان

آرن: ئەنىشك، ئاينىشك

آرنج: ئەينشك، ئاينشك

آرنگ: رمنج، خهم، پهژاره، نازار، دمرد

آرواره: شویلکه، هارو، شویله، شمویلاك

آروبند: تيمارگمر، جمراح

آرؤغُ: قرِقێِنه، قرِفێِنه، قرپێِنه، دوای تێر خواردن قرپ

هاتنهوه

آرون: باش، بهدل، گونجاو، سروشتی باش

آريا: ئاھەنگ، سۆز، نەژم

آروین: تاهی کردنهوه، ههنسمنگاندن

آزرمگن: بروانه ازرمکین

آ**رْرِمگينْ:** بەشەرم، شەرمن، شەرمەزار، شەرم<u>ن</u>ون

آزرمناك: بمشمرم، شمرميون، كمسيّك زوّر شمرم بكات

آزفنداك؛ رمنگين كهمان پهٽكه زيرينه

آزكار: تمواو، گشت، دريّر، بمردموام

آزما: بروانه ازمودن

آزمایشگاه: تاهیگه، شوینی تاهی کردنهوه

آزمایشگر: تاقیکمرموه، تاقمر

آزماییدن: تاقی کردندوه، ههنسهنگاندن، نهزمون

آزمند: به تهماح، تهمادار

آزمودن: تاقى كردنهوه، ئهزمون، تاقيوه كهردهيى،

دموقاندن، تاقيهوكردن

آزمودن: تاقى كردنهوه، ئەزمون، دوپيك كردن، زمين

آزناك: به تهماح، تهمادار، چاوچنؤك، رژد

آزندن: بروانه اجيدن

آزور: به تهماح، رژد، چاوچنۆك

آژوغه: ئازۆخە، دانەوێڵە، كوويىت، پێ بژێۅێػﻪ كە

بۆخواردن ھەٽبگيرێ

آزیر: ئازار، ده رد، کهسهر، خهم، رهنجان، دنگران

آزینسه: ناژینسه، کوبیتسهك، چهقسچهقهی ناشسی،

چهکوچیکی ددانهداره بهرداشی پی بیزار دهکهن

پمرمکه دسورینیت و دانهویله دمکاته نارد

آس و پاس؛ لاتو پوت، همژار، نهدار، کمسی هیچ شتیکی

نەبىت

آسا: (۱)۹ پیشگریکه له زمانی فارسیدا (۲) باویشك

آسان: سانا، هاسان، سوك، كەنگاز، بى ئەرك، كارى سوك

آسان گير: كەمتەرخەم، ووڭحى، بى موبالات، شليخە،

كەسىك چتى زۆر مەبەست نيە

آسایش: ئاسایش، ئارامی، هینمنی، نیزفره، ستاری،

ئاسودەيى

آ**سایش جو:** ئاسوده خواز، ئارام خواز، کهسیّك حهزی به

هێمنی بێت

آسایشگاه: شویّنی حموانموه، شویّنی پشودان

آریخ: خەمۆكى، دنساردى، بنزارى، رق لنبوون

آريستوكرات: ئەرستيۆكرات، دەست رۆيشتوو، زۆردار،

تايبەت بە چىنى زەويدار

آز: تهماح، زگ برسی، چاو له دوا بوون، تهماکار،

آ**ز جو:** بروانه ازپیشه

آزاد؛ ئازاد، سەربەست، سەربەخۇ، بەرخوردار، ئازاسەر،

ناوێکه بۆ نێرينه

آزاد زاد: نـهجیب زاده، خانـهدان، کـابوش، کهسـیك

لەبنەمالەيەكى گەورەو دياربيت

آزادخو: نازاد، جواميّر، پي پيشگر

آزادكام: سمربهخو، بمرهلاً، ئازاد

آزادمرد: خوش مير، ميرخاس، دلقايم، جوامير، زاخ،

بمزات

آزادمنش: دلازا، گەرناس، جواميّر، زاتدار، سەلەحشور

آ**زادوار:** ئازادانه، سهربهستانه

آزاد یخواز: ئازادی خواز، سمربهستی خواز

آزار: جمها، دمرد، كۆتسەك، دمرده سمرى، سمخنت،

كويْرمومرى، هيْش، ژان، پەتپەتيْن، ئوزۆر

آزار[افسه: زمردویسی، زمردی، زمردمیسی، نهخوّشسی

زمردویی

آزاردن: ئازرين، ئازاردان، سەخلەت كردن

آزارش: ئازاردان، سەخلەت كردن

آزارگر: ئازاردمر، سهخلت كمر، خمت دمر

آ**زاریدن:** بروانه ازردن

آزييشه: تهماح كار، بهتهماع، پرتهماح

آزرمي: بروانه ازرمناك

آزردن: (۱) ئازار دان، سهخله ت کردن، توش کیشه کردن،

(٢) خەمبار بوون، دڵتەنك بوون

آزردن: بروانه اجيدن

آزرده جان: دنگران، خهمبار، دنسارد، پهك كهوتوو

آزرده خاطر: دلگران، دلسارد، خهمبار، خهم داگرتوو،

كەسى خەم دايگرتبى

آزرم: شمرم، حميا، ناموس

آزرمجو: بهشمرمف، حهيادار، خاومنشمرمف، روسپي

آساییدن: هیمنی، نوهره گرتن، نارام بون، ناسوده بون آستان: ناستانه، بهردمرگانه، دمرچك، بلندین، دمریزان،

دەرماڭ، كەوشكەن

آسار: ئەستار، ئەستە، بەرى كەوا وچتىتر، پەراويزى

كەوا، ئەسەر ئىق

آساًر: ئەولاتر، بەولاتر

آستاين ۽ هول، شان

آستین افشاندن: دوست راوهشاندن به نیشانهی داوای لیّبوردن ومانناوایی کردن

آستين بالا زدن: هوّل هـه لكردن، هوّل ليّهـه لمالين، خوّ ناماده كردن بوّ كاريّك

تعدد دردن بو حریب آستینه: هیلکه، هیک، خایه، زمبره به قون

آسخانه : ناش، ناسیاو، ناساو

آسدست: دمستار، هسا، دمسار، دمسته هار، هاره تـمپ، گیروّزه، دو بهردی بانی خره دانهویّلْهی پیّدمهارن

آسگون: ژئاشی، ئاسیاوی، وهك ئاش

آسفان: ناماد بون، حازر بون، ومخز کهوتن، ساز بون آسفالت: فیرمتاو، فیرتاو، فیر ههآسواو

آ**سكده** : ئاش، ئاساو، ئاسياو

آسم: همناسه برکی، بمره، دهمی، تمنگی همناسه آسمان: ثاسمان، فملهك، گمردون، ئمزمان، جمرخ، مینو،

هموا، لاژوروی سمر

آسمان دره: کاکمشان، کمشکمشان، کاکیش، کاکمشی،، کاکیشان، ریّگای کاکیّشانه له هموادا، شموانه دمبینـریّ،

سپی و پان ودور و دریّژه آ**سمان گون** : عاسمانی، ئاسمانی، به رمنگی ئاسمان، شینی کان

آسمان غره؛ هموره تریشقه، هموره بروسکه، تش بریق آسمان نورد؛ فرؤکه، تمیاره،

أسمانه: ميج، بن ميج، سهقفي خانو

آسمند: دروزن، فنللباز، قومارچی، فنلکمر

آسموغ: فێڵػمر، ھەڵخەلەتێنمر، كەلەك چى آسە: بەرداش، بەردى ئاش، دەستار

. آسودن: ئارام گرتن، هێور بوون، هێمن بووشوٚ هرمگرتن

آسوده خاطر: دلخوّش، بی خهم، ناسوده آسوده دل: بروانه اسوده خاطر

آسوري؛ ئاشورى، ئاسورى، تايبمت بمنمتمومى ئاسوررى

آسي: خەمبار، خەمناك، دلگران

آسیا آذن: بروانه اسیازنه

11

آسیا چرخ: ناش بایی، ناشی بای، نمو ناشهی بمهیّزی با کار دمکات

آسیاب: ناش، ناساو، نمساو

آسیابان: ئاشموان، ئاش گیّر، کمسیّك له ئاش كاردمكات آسیاخانه: ئاش، ئاساو

آسیازنه : ئاژینه، کوبتهك، ئاسیاژمند

آسیاکو: ناش، ناسیاو، ناساو آسیان: ناسهوان، ناشهوان، ناساوان.

آسیب: نار، زمرمر، زیان، دمرد، کمسمر

آسیستان: یاریدمدمر، هاوکاری، هاوری، دۆست

آسیسون: سمرلیّشیّواو، پمریّشان، لیّ هموماو، پوّشمان، بوّره، بوّرما

اسيمه: سمرليّ شيّوان، پمريّشان، داوداو، بـلاو، پمشيّو،

پەراش، خاكە سار، كۆلەدار آسيمە ساز: ئى ھەوماو، كلۆل، ناكۆك، پەريشان، پـمژينو،

بيّ پەرگان

آسینه: هیلکه، زمربه بهقونه آش: ناش، جوّره خواردنیکه

آ**ش ولاش : هەلومشــاو، ھەلتـــە**كاو، د<mark>مســت تێـــو</mark>مردراو، تێكنراو

آشام؛ شــمربمت، شــمراو، همرشــتێك بـــۆ خواردنــموه بەكاربېرێت

آشامیلان: خواردن، خواردنهودی ناو یان همر تراویّکی

آشانه: هيلانه، هيلين، هيلينيك، لياني، دلدمي بالندان

آشىتى: ئاشىتى، تىمباى، رنىك و پنكى، كىۆكى، سازان، ھاشتى

آشتی پیذیر: ناشتی خواز، ناشتی پمرست، ناشتی ویست آشتی کنان: ناشت بووموه، ناشتینی، ناشینی آ**شگاره:** ئاشكرا، ديار، رون، بهرچاو

آشكوب: بان، سهربان، باني خانو، بهربانك، كهلك،

سەرسەروى چت

آشكوخ؛ خليسكان، تەھيسن، ھەڭخليسكان، قـەكرين،

هەڭخران

آشكوخيدن: هه لخلي سكاندن، خشكانه، تهه ساندن،

خساندن، هلخراندن

آشمال: روپای، ممرای، رواله ت، کلکهسوته، زمان لوسی،

دوړووی

آشموغ؛ دوزمان، رياكار، كەلەكچى، فنِلْكەر، كزيكەر

آشميدن: خواردنموه، خواردن، نوْش كردن

آشنا: ئاشنا، ناسياو، يار، هاورێدوٚست

آ**شنا :** مەلە، سوباى

آشناب: مەلەوان، مەلەقان، سۆباي كەر

آشْناخ: مەلە، سۆبايى

آشنارو: ناسراو، ناسیاو، ناودار

آشناگر: مەلەوان، سۆباى كە

آشناور: مەلەوان، سۆبايى كە

آشوب: شمر، همراو هوريا، فيتنه، كيْشه، ئاژاوه

آشُوبِ انگیز: شمرِ منگیز، شمرِ انی، فیتنه چی، ناژاوه چی

آشوب گستر؛ ئاژاومچى، شەردروست كەر، فيتنەنانەوە

آشوب طلب: شمرخواز، شمرهنگير

آ**شویار :** شمرمنگیزتر ، شمرانی تر

آشوبگر: شمرمنگیز، شمرخواز، فیتنهخواز

v • • •

آشــوبيدن: (۱) پەرێــشان بــوون، خــهمبار بــوون،

پهشيوبوون، (۲) پهريشان کردن، شهردروست کردن،

ئاژاومنانەوە

آشوردن: بروانه اشوریدن

آشوردن: تیکدان، تیک و پیکاندنه، کاول کردن، ویران

كردن

آشوري: ئاسورى، ئاشورى، نەتەومى ئاشور

آشوريدن: تيكدان، پهكاندنه، كاول كردن

آشُوعْ: بيْگانه، نەناسراو، غەرىب

آشوفان؛ تمرمبوون، جارزبوونه، قهنس بوون، زيزبوون

آشْپِرْ: ئاشپەز، شێوكەر، چێشت نێنەر، ئاشچى، ئاشبازى

آ**شپرخانه:** ئاشپەزخانە، جيّشت خانە،

أشْغَال: زبل، زويْلْ، ليْلّه، خەوشوخاڭ، كرش و كالْ

آشفانه: ئاشبەزخانە

آشرمه: زين، مارمكه، شتيكه له شايش و تهخهته

لمپشتى وەلآخى بمرزە دەكرى

آشگر: چمرم چي، دمباغ، پيست خوشكهر

آشَفَالْ: زبلّ زويّلٌ خوّلْ، ليّله، خموش و خالٌ، كرشو

كال

آشفال چین: زبلجی، کهسی کرش وکالی مالان و

دووکانان کۆبکاتەوە و بیان رێژێت، زبڵکێش

آشفائدان: زبلكه، زبلدان، سمركويلك، سمرانكويلك، كوو

فەك، سەرنويلك

آشفآن: پمريشان بوون، ئي ههومان، شپرزهبوون، شيوان

آشفته بخت: چاره رهش، بهدبهخت، روزگاری تال

آشفته خاطر: دنگران، پهژيو، پهشيو

آشفته خال: دلگران، دل نیگمران، پهشیو، داوداو

آشفته خو: جمرگاوسی، روترش، روگرژ، دمهری، سڵ،

زيز، زوير، توند، قەلس

آشفته دل: بروانه اشفته خاطر

آشفته دماغ؛ كهم عمقل، بي ميشك، بيهوش، نازيرهك

آشفته راي: دوو دل، بهكول، رارا، درودونك، دووگومان،

بي نيپ و زيپ

آشفته روز: پهريشان، بهدبهختسهرلي شيواو، جاره

رهش

آشفته سامان: همژار، نهدار، فهقیر، کهسی هیچی نهبیّت

أشفته عقل: شيت، كهم نهفل

آشفته مو؛ قربر، قرئالوز، فر، كهسى قرى ئالوسكابيت

آشكار؛ ئاشكرا، ديار، رون، بمرجاو، شتى گوم نمبيت

أشكار ساز: ناشكرا كهر، بهرجاوخهر، كهسي شتيكي

شاراوه ثاشكر ابكات

آشكارشدن: ناشكرا بوون، رونبونهوه، بهرجاوكهتن،

لمنهينى هاتنهدمرموه

آشكارگردن: ئاشكرا كردن، رونكردنهوه، نيشاندان

آشيانه: هيلانه، هيلين، هيلينك، لياني، دالدهي

آشیب و تیب: دلمراوکی، دله خورپه، دلواپهس، دوودلی،

آشیهه: حیله، کوران، شههین، دنگی ولأخی بمرزه

آ**صال: ئ**ێواران، دەمەو ئێوارە

آچار: ئاجەر، كليل، ھاجەر، مفتا، ئامرازيكى ئاسنى کمپیج و مؤردی پیشل دهکهنهوه

آچار: ترش، ترشی، همرشتیکی خواردن که لمناو سرکه

يان ناوى ليموّ كرابيّت

آگاه: ئاگا، وشيار، ئاگادار، بەخەبەر، ووريا

آگاه **دل:** خاومن دلّ، ووريا، وشيار

آگاهائنن: ناگادار کردن، خهبهردار کردن، ووریا کردن،

وشیار کردن، زانیاری پیّدان

آگاهانه: ناگایانه، ووریایانه، وشیارانه

آگاهي: زانياري، ئاگاداري، هموال

آگه: ووريا، خەبەردار

آگر؛ خشت، كەرپىچ، كەرپوچ

آگشتن: تەركردن، خوساندن، خيساندن، لەئاوھەلكيشان آگفت: زیان، بهلا چهرممسمری

آگهی: زانیاری، هموال، پهیام، ناگاداری

آگهیـــــان: خەبەرداربوونـــهوه، ووريابوونـــهوه،

وشياربوونهوه

آ**گور: خشت، ک**مرپوچ

آگسورگر: خشت چی، کمرپوچ، کمسیّ خشت دروست

دمكات

آ**گوش**؛ باومش

آگوشیدن: باومش پیاکردن، خستنهکؤش

آگون: سەرنگوم، ژيركەوتن آگیشیدن: ئاویّزانبوون، ئاویّزان، ههلاّومسراوه، دالوّچکه

آغا: بهزيز، كاكه، بؤ بانگ كردن و ريزدانان

آغاجى: پەردەدار، تىغەدار

آغار: تەراى، نمدارى، ھێولى، تەربىيەتى آغاردن: تەركردن، خوساندن، خيساندن

بالندمكان، نهواى بالندمكان

آغاز: دمسپیک، سمرمتا، پیشهکی، سمرمتای کار، بمرایی، ھەومل

آغازيدن: دمستبيّكردن

آغاليلن: هاندان، دمنهدمنهدان بوْشهروهمرا

آغر: چۆمى ووشك، روبارى ووشك

آغردن؛ تمركردن، خوساندن

آغَـشَتْن: (١) پركـردن، ليّـوان ليّـوكردن، سـمرريْژكردن،

لیپاو لیپ کردن، (۲) پیس کردن، ژاراوی کردن آغل: كۆشكەلان، كۆلين، بەرخەلان، شوينى راگرتنى

ئاژەل لە كيو يان مال

آغندن: پرکردن، سمررێژکردن آغوز: ژەك، فرۆ، كەرە

آغوش: بنهخەل، بنەكەل، باوەش، كۆش

آغوشيدن: لهباومش كردن، لهباومش گرتن

آغيل: خيْسه، مۆرە، چاوبزكردنەوە آف: ھەتاو، خۆر

آفات: بەلاكان، ئازارمكان، رەنجەكان

آفاق: كهنار، فمراغ، رؤخ، دهماوهل

آهْت: بهلاً، دمرد، ثازار، خهم، زیان، زمرمر، ثافهت آفتاب: همتاو، خۆر، خۆرەتاو، رۆژ، رۆجيار

آهَنَاب پرست: همتاو پهرست، خوّرپهرست، روّجيار

آ**فتاب رو:** خۆرئاسا، وەك خۆر، رۆجيا ر

آفتساب زده: خــوْر بــردوو، گــمرمابردوو، هــمتاوبروو، نەخۆش كەوتن بەھۆى تىشكى خۆر

آفتاب زرد: خۆرەزەرد، خۆرئاوا، خۆرمپەلەكۆ، رۆژېمر

آفتاب گردان: خورگر، سيبمر، نسي كمر، شمومي بو خۆپاراستن لەتىشكى خۆر بەكار دەھينىريت

آفتاب گردان؛ گوله بهرؤژه، گولابهربهرؤژ، رؤجيار

آهتاب گردك: گول بمرؤژه، روجيار پمرست

آفتاب گیر: همتاو گیر، خورگیر، همتاو گر، مانیك همتاو راستهوخو لێي بدات، بهرهروژه

آفتاب گین: همتاوی، خورمتاوی، روزیکی همتاوی

آطتاب لقا: رۆجيارى، وەك خۆر

آطّتاب ناك: همتاوى، روزيكى همتاوى

آفتابه: نافتاوه، مهسینه، بریق، نهفتاوه

آفلم: ئەنجام، دوماهى، سەرەنجام، دەرئەنجام، دوايى

آفرازه؛ بلیّسه، مهلاشه، کلّیه، گریّن، زومانه، زووانه

آ**فرنده:** دروست کمر، خالهق، داهینمر

آهْرُوشُه: حـهالُوا، هـهالُوا، خواردهمهنييهكه ثـاردو رِوْن و

شهكر يان دۆشا ودروست دمكريت

آفريسدگسار؛ دروست كمر، خاليق، داهينسمر، مهبمست

خوایه، زیندو کمر، خوا، یمزدان

آ**فریدن:** ژیان پیّ بهخشین، دروست کردن، زیندوکردن .

آفرين: نافهرين، ئوف، تهف، ئووفت، دمست خوْش بيّت، دمست خوْش، بينت، دمست خوْش، شاباش، بههههه، پهحيمه، دمستت

نەرزىت

آ**فرین خانه:** نویزگه، نهوشوینهی نویزی لیدهکهن

آ**فرین خوان:** دمسخوّشکهر، نافهرین بیّرْ

آ**فرین گر:** ئافەرین بیّژ

آفرینش: داهینان، رهخساندن، دروست کردن

آ**فسانه:** ئەفسانە، چیرۆك و بەسەرھاتى پروپوچ

آهگانه: کۆرپەلە، كۆرپە، بەبەلە، مندائى شلك و ساوا آفند: شەر، ھەرا، كۆشە، جەنگ

آفندی دن: شمر، دروست کردن، فیتنمنانموه

آق: سپی

آها: بمريّز، وشميه بوّ ريّز ليّنان

آهاسي: گەورە، سەروەرسەرۆك، ريزدار

آهـشام: ئيّـوارى، هيّـواران، هيّـفـار، هــهنگور، خــوراوا،

حهراكران

آك: ئازار، رمنج، خرابه

آكادميست: خويندكارى زانكۆ، قوتابى زانكۆ

آگال: رۆژى، رسق، بەش

آكار: ئەكتەر، ياريزانى شانۇ، شانۇكار

آكتيو: كارامه، ليهاتوو، جالاك، كارى

آکتیویته : چالاکی، زۆرکاری، پرگاری

آگپ: ليو، ليف، دموراندموري دمم

آگج: قولاپ نهك، چەنگال، دريشەيەكى چقەدارى تيـر، بەلوتەكـەى چـەرمى پــێ كـون دەكرێـت بەچـقەكەى دەروو لەگەل خۆى دەھێنەتەدەرموە

آ**کروبات:** تمناف باز، توناباز، دارباز

آ**گروپاسي:** تمباف بازی، تمنابازی، داربازی

آگسآن: بهستن، هایم کردن، توندکردن، شهکمت دان

آكل: بخور، بخور ' كمسيك دهخوات

آگندڻ: پرکردن، لێوان لێو کردن، ليپاوليپاوکردن، تێ ئاخنين

آكنده: ناخور، تەويلەشەول، ناخۆر

آكنده پهلو؛ ههلهو، خرين، گۆشتن

آ**کنده گوش:** گوێ نەبیست، گوێ گران، کەسێ ھسەزۆر ومرنەگرێت

آگئیلئ: ئاخنین، پرگردن، تی پەستان، ھەلآخنین، پەتاوتنی جینیّك ئەناو چینیّکی تر

آكو؛ بوو، باومقۆش، بايەقۆش، كۆندەبەبوو

آل: سور، رمنگ، ئال

آل عبا: بنهمائي پيغهمبهر، نائي بهيت

آلا: سوري كهم رمنگ

آلا يش: تمركردن، خوساندن، خيساندن

آلات: ئامرازمكان، ئاميّرمكان، كەرمسەكان آلاخون والاخون: دىربەدىر، ئاوارە، سەرگەردان

آلاد؛ باشييەكان، رسقەكان، رۆزپيەكان

. آلاس: هامك، يهنجه

آلاف: همزارمكان

آلاكولنسك؛ حسمقلى مسمقق، حمالمقامه لسمق، گممسمى كالمستى

آلاله: لاله، كونى لاله

آلام: ئازارمكان، دهردهكان، رهنجهكان كهسمرمكان

آلانه: لانه، هيّلانه،

آلاو: کلّیه، بروسکه، بریسکه

آلایشناك: بیس، بۆگەن

آلاييدن: خيساندن، خوساندن، تەركردن آلپالو: بەلآلوك، بەلالوك، ئالوبالو، بەلالوى

آلبسوم: شەلبوم، ئىالبوم، دەفت ەرنىك رسىم يىان پسوئى جۆراوجۆرى تيادىپاريزن

آلبومين: سپيندى هيلكه

زەردەچەوە

آلت: كەرمستە، ئامراز، كەرمسە، ئامير

آلتون؛ زمرد، ئالتون، تهلا، خشل

آثر: ران، هيْت، ئيْت، بمشيّكي ئەستور لەلاق ئەنيّوان ئەژنۆو سمت

آلس: برّوانه الر

آلش؛ ئال و گۆر، گۆرىنموه

آنگونه: سوراو، سورافك، ژنان لهدهم و جاوى ههاندمسون و خؤیانی پیّ جوان دمکهن

آلفلن: تورهبوون، رق گرتن، جارز بوون، ههلس بوون

آلف: خۆكر، ھۆگر، لايەنگىر، عادمت پيومگرتن

آلفتن؛ بمريّشان بوون، شيّوان، شيرزمبوون آلنگ: كەندەك، خەندەق، خەنەق، سەنگەر

آله: ئامراز، كەرمستە، ئامير

آله: هەلۆ، دال، كۆلارممار، ئەيلۆ

آله كلو: حمقلي ممقوّ

آلهه: خواكان، كۆي خوا

آلسو: هـ ه لوژه، هه لوچه، ئالووچه، گه لاز، گهوجه،

ھەڭويچكە، ھەردوك آلوبالو: بهلالوك، بهلالوت، بهلالوي

آلودن: (١) تەركردن، خيساندن، (٢)پيس كردن، ناپاك کر دن

آلوده دامن: داوين پيس، حيز،خوارده

آلوچه: هەلۆژە،. ھەلوچە

آلونك؛ قوخ، كۆزگە، كۆماج، زنىج، كێڽڵ، خانوچكەي باخ و بنسیتان

آلي بالي: بهلالوك، بهلالوى

آليـز: جووته، جووت لهقه، لووشكه، جفنه، جوتكه لمقدى وولآخي يدك سمه بمهمر دووك باشوان

أليزيلان: جووتهليدان، جفتك خستن، جووتهلهقه ومشاندن

آماج: نيشان، ممبمست، همدمف، ثاوات

آمادگاه: نوردوگا، بنکه، مقمر، دامهزراوهی نیزامی آمادن: ئامادەكردن، سازكردن، ريْكخستن

آمار: ئامار، ژماره، له پێوانهکردن بهکاری دێنن

آماردار: حسيّب دار، حسيّب راگر، سمرژميّر

آماس: ههلاوسان، ههلاسان، ههوکردن، شاوسان، بهل

آماساندن؛ هموپیکردن، ئاوساندن، ههلاوساندن

آماسیدن: ئاوسین، هموکردن، ئەستور بوون، پژبوون آمال: هيوايهتهكان، ئامانجهكان، مهبهستهكان

آماه: بروانه اماس

آمپول؛ دمرزی، شرینقه

آ**مختن: فێر**کردن، پهرومردمکردن

آمسدن: دهرکسهوتن، گهشستن، نزیسك بوونسهو، هساتن، بمرانبمرى رؤشتن

آمر؛ فهرمان كمر، فمرمانده، دمستوردمر

آمرانه: سمروكانه، فمرمانه

آمرزش: لێخوٚش بوون، بهخشين، لهگوناح دمرچوون آهرغ: بایی، نرخ، ریز، پیکه، شهرمف

آمن: دلنيا، ئەمن، بى ترس، ئەمان

آموختار: خوگرتن، هۆگر، كەسىنك خوى بەشتىكەوم گرتبینت وەك ھۆگرى سیگار

آموختگار: فيركردن، راهينان، چير كردن، رام كردن، هؤگرکردن، پزنگاندن، دادرین

آمودن: ساز کردن، ئامادهکردن، رید خستن، ئامادهکاری

بۆ كاريك

آموزائسلان: چەشسكردن، پسمرومردمكردن، ڕاهێنسان، رسکردن،

آموزش: پەروەردەكردن، چەشەخۆركردن، ئۆركردن آموزشگاه؛ خونندنگا، فوتابخانه، شوننی شتی تیا فنربت

آموزگار: مامؤستا، مامؤسا، سهیدا، زانا، زانمر، مامهؤسته آموزيدن: بزوانه اموختن

آمون: هیّلانه، دالّدهی بالنده

آمون: ئامون، خوای خوّر لای مصرییه کوّنهکان

آمييخان: تێػه ل كردن، كمرجلاندن، بمرنافدان،

جەمجقاندن، ئاوێتەكردنى چەند شتێك

آمیسزهمو: ماش و برنج، ماشی، کهسینک موی سهری

تێکهڵ بووبێت له ڕمش و سپی

آ**میزش:** بروانه امیختن

آميزه: بروانه اميختن

آميزيدن: كمرجلاندن، بمرنافدان، ئاويتهكردن

آميغ: كۆبونەوە، ھاتوچۆ، ئاموشەو رەفت، دۆستايەتى،

ناسیاری،

آميفــه : تێػــهڵو، ئاوێتــهكراو، جــهمجقين، تێوهجــون،

هاولأييهتى

آمیفیدن: بروانه امیختن

آن: ئەوە، ناوى ئىشارە بۆ دوور، وەك ئەوە

آن: كات، سات، جركه، ماوميهكي بجوك لهكات

آن جهان: ئمودنيا، سمراى ئاخرمت، پەسلان، سله، زۆژى

همستانموه

آ**ناتوني:** شيكردنهو، شيكار

أنارشي: همراو كيشه، فيرمفير، كيشهكيش، جهفهجهق

آثارشسیزم: ئەنارشسیزم، ئانارشیسسم، لایسەنگرانی جەقەجەق وكیشەنانەوە

آ**ئاڭ:** ئوت، كەپۆ، كەپو

آنام: دروسكراو، داهيّنراو، خنهلق كراو لهلايسهن

چتێکهوه، دمستکردن

آنَتُنْ: ئالنِّر، ثانتين، هموايي، بـۆومرگرتنى شـمپۆلەكانى

دمنگ

آنتيك؛ كۆن، ئەنتىكە، كەقنار، چتى زۆر كۆن، كۆنكىلكە

آ نجا: ئەوى، ئەويندەر، ئەويھا، ئەويندەرى، ئەويا

آندون: ئموى، ئمويندمرى، ئموكات، ئموسات

آنس؛ هۆگر، خوپێوه گرتن، لايەنگر

آنگاه: ئەوكاتەي، ئەوساتەي، ئەدەمەي

آنك: ئاولە، دومەل

آنكجا: ئەومى، ئەوشتەي، ئەوكەسەي، ئەوكاتەي

آنین: ممشکه، همانییز، شموهی دوّی تیدهکمن و کمرهی

لێدمگرن

آه: ئاخ، ئۆف، داخ حەيفەكەم

آهازيدن: دمركيشان، هينانهدمر

آهختن؛ دمركيشان، هينانهدمر، دمركيشاني شمشيرو

كيّرد له كالأن

آهرمن: ئەھرىمەن، دێو

آ**هرن:** ئەھرىمەن، د<u>ٽو</u>

آهسته: هێواش، هێدى، هێمن، لهسمرخۆ، بێ پهله

آهسته خو: نمسمرخو، بيدمنگ، هيمن

آهسته کار: کهمتمرخهم، کهم کار

آهمند: تاوانبار، تاواندار، گوناحكار

آهـن: ئاسـن، ھاسـن، كانێكـه گـهلێك ئــامرازى شــهرو

پیشهگمرییهتی نی دروست دمکریت

آ**هن جفت:** گاسن، گاوئاسن، کێش

آهن دل: بي بمزميي، ئاسني، دلرهق، ئازا

آهن ربا: ئاسن رفين، مغناتيس، ئاسنكيش، هيزيكه

ئاسن رادمكيشي

آهن شیار: گاسن، گێسن، ئەومى جوتى پێ دەكەن

آهن گاو: گيسن، گاسن

آهن کش: ئاسن کێش، ئاسن رفێن، مغناتيس

آهن کوب: ئاسن کوت، ئاسنگهر

آهناك: بروانه اهومند

آهنج: بروانه اهنجيدن

آهنج: ناههنگ، دمنگ

آهنجيدن: دمركيشان، راكيشان، هيننانهدمر، ههتكهند

آهنگ: مهبهست، مهبهس، ئیراده، نهجك، نیشانه

آهنگ ساز: ناههنگ ساز، ناههنگ دانهر

آهنگر: ئاسنگەر، ھەسنگەر، ئاسنكوت

آهنگر: ناسنگمر، همسنگمر، هیسنگمر، ناسن کوت

آهنگیدن: کیشان، دمرهینان، راکیشان

آهنين: ئاسنين، ئاسنى، چێ كراو لەئاسن

14

آوردگاه: شمرگه، کووشمنگه، گۆرمپانی جمنگ، جمنگگا

آوردن: هێنان، ئانين، هانين، ئارددى، ئاورددى، هاوردن، ئاوردن

آورده خواه: شمرِکمر، نازا، چاونمترس، جمنگاومر

آورك: جۇلانى، جۇلانە، ھەرەزانى، ھێڧرۆك، ھەلورك،

دیلانه، دیلانی ترکیب در بر مرکزی میکرد.

آورند: فیّل، تەنەكە، كەنەك، گزى

آوريدن: هيّنان، ئاوردن، هانين آوكا: پاريّزمر

آونسگ: ئساويْزان، هەلأواسسراو، هسەلخراو، دالوجسكه،

--آ**ویاتور:** فرۆکەوان، تەيارەچى

آويغسان: تێکــهاڵوکردن، ئاوێــهکردن، کمرچــالاندن،

جەمجقاندن آوپژه: تايبەت، ويْژه، تايەبەتى، تايبەتى

اویره: بایبعت، ویره، بایهبهبی، بایبهتی آویز: بروانه اویختن

> . آ**ویزش:** بروانه اویختن

. آويزگن: تێکهلاو، تێوهجو، پاڵؤش، ناوێته، تێکچرژاو

آ**ویزه:** بروانه اویختن

آي: ئاى، ئۆف، ئاخ، ووشەى ئاخ ھەلكيشان

آ**يا: ئايا، ئاياكو، بۆپ**رسيار

آیسسات: نایسات، نایهتسهکان، نیّردراوهکسانی خسوا بسوّ پیّغهمبهر لهقورناندا

آ**یت:** نیشان، نیشانه

آیزنه: زاوا، میردی خوشك

آیشنه: سیخور، جاسوس، دوزمان

. آ**یفت: پێویستی،** نیاز، خواست، داواکاری

يد، بيويسى، مياز، حواسد، داوادرى آينه: ناوينه، نهينوك، جا مهك، نهينك

آیه : نایمت، نایه

. . .

آییش: کلّه، گرین، بریسکه، بلیّسه

آیین: نایین، دین، رهوشت، رهسم، خواپمرستی

آیین پرست: نایین پهرست، دین پهرست، لایهنگر،

آهنين پنجه: بههيّز، زوّردار

آهنین چنگال: بیداد، زوردهست، هاندر، برشتدار

آهو: ئاسك، كارمامز، مامز، كارژوّله آهو: هەلّە، كەم وكورِى، عەيب، ئىراد، كەم، سوچ

آهوتك: خۆشرەو، چاپوك رۆ، خۆشروو، بالمبان، شاتر

آهوها: خوّشرهو، بمزا، لمروّشتندا وهك ئاسك بيّت، توندرهو، تيژرهو

آهوخرام: خمرامان، خمرام، لمنجمولار

آهودل: ترسمنوّك، كمم زات، بيّ زات، ترسيار، دلسست آهودو: خوّشرِمو، جاپوكروّ

آهوري: كمردل، خهم نهخور. گوينهدهر به هيچ شتيك آهوچشم: چاوى مامز، چاومامز، چاوگهوره، چاوى جوان و گهوره وهك ئاسك

آهومند: نەخۆش، ناساغ، عەيبدار

آهون: تونيّل، ريّگهي ژيرزموي

آهیانه: کهللهسمر، کاسهی سمر

آ**هیختن**؛ برّونه اهختن

اليالون جروب السر

آوا : ئاواز، دمنگ آوار : ئامار، ژماره

آوار: ناواره، دهربهدهر، سمرگمردان، ليقموماو

آوار : تمپوتۆز، باوتۆزوخۆن، تۆزو گمردى زۆر آوار : رمنج، زولم، ستەم

آواره: ئاواره، همرزمگمر، رمهنده، همتله ریتال، راتوول، ئمودال، ویلان، هملومدا

آوار**يه** : زهرهرلێکموتوو، گمنيو، ئاوتێزاو، بۆگەن، خراپ

آوا**ز؛ هۆرە، ئاواز، نەزم، دەنگ**ێكى خۆش

آوازه: ناوبانگ، نێومبهنگ، ناودهنگ، رهموٚ، سهرمودهر

آوازه خوان: گۆرانىبىنۇ، دەنگ خۆش

آوانس: پیشهکی، پیشبایی، بیعانه آوختن: بروانه اویختن

روحان، بروانه اویسن آور: بیکومان، بی دوودلی، دلنیا

رو بيدر دن بي دروسي ددم

آورد: شمر، جمنگ، همرا

جەنگاوەر،

آوردجسو: شــمرکەر، شــمرەقان، بجــەنگ، شــمرۆك،

آیین دادرسی: یاسای لیکولینهوه

آیینه: ئاوینه، نمینؤك، نمینك، هودیك

آييسنك: چاويلكه، چافك، چافبمرك، كووزمرهكه،

عميندك

آیینه بخت: ناوزنهی بهخت، ناوزنهی ناشتی، نهو

ئاوينهى لمبمردهم بوك و زاوا داى دمنين

آیینه دار: ناوینهدرار، ههلاق، دهلاك، سمرتاش

آيينه چرخ: همتاو، خورمتاو، خور

آيينه گون؛ ئاوينهجي، روون، ديار، روّشن، ئاشكرا

آپیسٹ کار: ناوینه چی، شوشه چی، کهسیک کاری

دروست كردنى ئاوينهيه

ابتسام؛ پیکهنین، پهیخهندین، خهنین، گرژینهوه ابتشار؛ خوّشحالبوون، دنشادبوون، کهیف خوّش بوون ابتعساد؛ دوری کـــردن، خوّبـــارازتن، خوّپاراســــتن، خوّدورخستنهو

ابتکار: داهننان، بیرورای تازه، تازه دروست، وریایی ابستلاء: (۱) توشبوون، پنوه بسوون، گیرؤدمبسوون (۲) گرفتاری، کنشه، نازار

ابتلاع: قووت دان، جاوين، خواردن

ابستلال: (۱) تــمړبوون، خوسان (۲) بــاش بوونــموه، حاکبوونهوه

ابتناء؛ داممزراندن، دروست کردن، بونیادنان، چیکردن ابتهال: پارانموه، نزا، تکا، پارپانموه، بمگریان لالانموه ابتیاع: کرین، سمندن، سمنین، سمندنی کمل و پمل بمدراو

ا بجد: نەمجەد، ئەبجەت

ا بجسد خوان: منسال، تسازه فيُرخسُواز، مناليُّ ك كسمتازه دهجيّته فوتايخانه

ا بعاث: باسهكان، ليْكوْلْينهومكان، بابمتهكان

ا بھر: دمریاگان، زمریاگان، گؤی زمریا دیشت در در دگار در در گار در در داکست

ا بغر: دەم بۆگەن، دەم گەنيو، زار بۆگەن، كەسى بىۆنى دمى بىت

ا بخل: رمزيل تر، جروكتر، چاوجنوك

ابد: هممیشه، هممووکات، همرچاخ، بیّ کوّتایی، یـهك بینه، زممانیّك کوّتایی بوّنهبیّت

ابداد: دمسپیکردن، ناشکراکردن، دانمبعر

المِدَاع؛ داهيّنان، تازهگمري، رِخساندن، ثافمرين كردن،

گاریّکی تازه دروست کردن

ابدال: ئالو گۆركردن، گۆرىنەوە، گۆرانىنەوە

ائتلاف: هاوپهیمانی، پێوملکان، هاوبهشی کردن أَلْمه: ئیمامهکان، پێشهواکان

ابا ء خۆپارازتن، خـۆ دزينـموه، خۆدورخستنموه، سـمر پنچى

ابابیل: دهستهدهسته، ریزریز، کوّمهل کوّمهلّ اباته: شهوگهران، شهو بهسهربردن، شهو گوزمراندن اباحه: رموابینین، بهشایان زانین، روادیتن

ابادت: لمناوبردن، فموتاندن، ويّران كردن

اباريق: بعيمان، كيّلاس، باده، بياله

ابازیر: به هارات، نالهت، دهرمانی وهك زهرده چهوه بوناو چیشت

اباشه: کۆمەتنك، دەستەيەك، كۆمەتنك ئە خەتك اباطیل: پروپوچ، بی واتا، بی سود، فلی و بلی، زیف،

پروّز، تورِمهات اباعد؛ بیّگانه، دوور، نه زوّر تیّکهڵ، پیّچموانهی نزیبك

ا**بالسه:** درنج، دينومكان، ئيبليس

و خزم

شتبك

ا**باننه:** درنج، دیومتان، نیبئیس **ابام: ق**مرز، قمرد، وام

ابسان: گــهلارپذران، مسانگی دووهمــی پــایـز، بــارپذران، خمزهلوهرا ن

ا**بانت**؛ ئاشكراكردن، رونكردنهوه، دمرخستن، نیشاندان، پیشاندان

ابتسلااه: دهسسپیکردن، دانهبسمر، هسمری کسردن، خولهبمرنان، مل ایتنان

ا**بتداع:** داهیّنان، تازهگمری، رِمخساندن، ثافمرین کردن ا**بتذال:** کوّن کردن، زیّدمروّی، بـمردموام بـمکارهیّنانی

ابار: كملك براو، نادروست، ناتمواو، ناتاو، ناپوخت

ابروفراخي؛ دهم بهبزه، خوّش روو، روشت جوان، خوّش رِمفتار

ابروكمان: برۆكەوان، برۆى وەك كەوانە

ابروگشاده: خوّش روو، دهم بمبره

ابرون: ههمیشهبه هار، گولیّکه

ابره: دمرزی، شوژن، دمرزه، چهنی ثامرازیکی درومانه

أبره: كارمامز، كارژۆله، بنچوهناسك

ابري: هەورى، ھەوراوى، ئەوراوى

ابریز: زیری ناب، نالتون

ابریشم: ناوریشم، هاوریشم، ههوریشم، نارمووش

ابریشمی: هاوریشمی، ههوریشمی

ابريق: نافتاوه، ممسينه

ابزار: ئامراز، ئامير، كمرصه، شتومهك، ئەسبابى كار

ابزار؛ ئالەت، زەردەچەومو ئىسيومت

ابزام: ئالقه، ئەلقە، چەمەر

ابژکتیو دووربین، کامیّرا

ابسال: (۱) لهگرێودانان، له ناوبردن، (۲) حمرام كردن ابستا: ئمڤێستا، ئاوێستا

ابصار؛ بینین، روانین، سمیرکردن

ابصر؛ زاناتر، ليهاتوتر، بيناتر

ابوا: بال، زيربال

ابطاء: دواكهوتن، دواكهفتن، هيواش، بيّ خيراي

ابطال: هەلومشاندنەوە، پوج كردنەوە، لەكەلك خستن،

لابردن، كراندن

ابطال: زا تدارمكان، نازاكان

ابطح: زموی نزم، ئاودمر، لاهاودمر

ابعا د: دورخستن، دوركردن، دمركردن، بالبيّومنان

ابعا د: لايمنهكان، لاكان

ابعد: دورهدمس، دورمدمست، دورتر

ابفاظ: رِق هەنگرتن، دوژمنايەتى كردن

ابغض؛ دوژمنتر، فيزدون تر، دزيوتر، ناشرين تر

ابقاد: مانهوه، هنشتنهوه، بمزیندووی ههاگرتن،

پاراستنی شتیّك ومك خوّی، دانان

ابدع: تازمتر، نويتر، نووجهتر

ابدي: هەمىشەى، نەمر، بەردەوام، زيندوو

ابدیت: (۱) ههمیشهی، نهمر، بهردهوام، جاویدان (۲)

سله، سپلان، رۆژى دوارۆژ

ابر: ئەبر، ھەور، ئەقر، كەشەور

ابر؛ سمر، پیش، سمرموه، بمرز، بمرانبمری نزم

ابراء: بؤدانهوه، بمړیکردن، پزگارکردن له کهم و کوړی

و شەرز

ابرار: باشهكان، جاكان، پياو خاكان

ابراز: دهربرین، نیشاندنان، دهرخستن

ابرام: پيداگرتن، سوربوونهوه، لمسمر چوون، لمسمر

ڕۆشتن

ابرد: سارد، فێنکتر

ابردان: شهو وروّژ، بمرهبهیان و شهوانه

ابرش: سوورکهوه، رمنگی نمسب

ابرس: گەرۆڭ، گەر، گوول، جۆرە نەخۆشىيەكە

ابركاكيا: تمونى جارجاللكه، تماتلور، تمفنمهرك،

تعفنی پیری

ابرکهن: ناومژ، همور، ئیسفنج، شتیکی نمرمه تمری پی

ووشك دمكمنموه

ابرمرد: بروانه ابرکهن

ابرنساك: هـموراوي، ئـموراوي، هـموري، كاتيّك هـمور و

تهم و مژ وولاتی داگرتبیّت

ابرنجك: هدورمتریشقه، بروسکه، هدش و بریق

ابرو: بروّ، بروه، بريى، ريزهموويسهكى كموانسهداره

بمسمر كالأنمى جاوموه

ابروانداختن: برؤ هه لته كان، سمرو خوار پيكردني برؤ

ابروبسالا انسداختن: برؤههنتهكانسدن، بسرؤ كيّسانه

سەربەنىشانەي بى مەيلى

ابروتسوش كردن: برو هينانميهك، مؤن كردن، نزيك

کردنهودی برؤکان له یهکتر به پیشاندنانی تووردیی بر در در در ا

یان نارِمزای

ابسروخم نسه کسردن: بمرگسهگرتن، خسوراگری کسردن،

نەچەمىنەوە

ابقي: بمردهوام تر، جێگيرتر

ابكاء: گریانهوه، خستنه گریانی کمسیّك

ابكار: زوههستان، بهياني شهبهقي لهخهو ههستان ابكار: كشتوكال، جوتياري، فهلاحمت

ابكم: لآل، بيّ زمان، لآلمان

ابل: وشتر، حوشتر

ابــلاس: هيــوابران، خــهمبار بــوون، بــێ نومێـد بــوون، دنشکان، دنساردبوون

ابلاغ: گەياندن، گەھاندن، گەياندنى نامـە يـان ھـەوال بەكەسىنك

اپ لال: (۱) تمرپدوون، خوسان، (۲) ئاوتێزان، ئاوداربوون ابلق: بەلەك، ئەبلەق، شلە، بازگ، بۆقل، پلْپلّى، پـووپز، رەش و سـپى، دويــان جــەند رەنگێكى پەلەپەلەيــە ئــە شەودا

ابلك: بروانمابلق،

ابلوك: بروانه ابلق

ابله: نـمزان، گێـرْ، حـۆل، بـێ عـمهێ، وڕ، تێنهگمشـتوو، گموج، سوانموێڵه

ابلهانه: نمزانانه، گیژانه، کهم فامانه

ابله گونه: ساده، گیل، بیهوش، سادهلوح

. ابلیس: ئیبلیس، شهیتان، ئاپتمر

ابن: كور، منائى نيرينه

ابناء: کورِمکان

ابن النهاليز: منائى سمر ريّگا، دوّزراوه، بيّ دايك و باوك، بيّ كمس

ابن آ وي: جمعه ل، هورى پنجکه، پاچکه، داعباييه کی کيوييه لهرمسه نی سهگييه به لام کلکی ئهستور ترو هه لازی باريك تره

ابن السببیل: ریبوار، ریّوان، راوار، رِمومن، ریفینك، كمسی لمشویْنیّكموه بوّ شویّنیّكی تر بروات

هەرلايەگەوە با بێت شەن بكات

ابن ذکاء: بمرمبهیان، بهیانی، سبیّده، ثمودهمهی خوّر تازه هماندیّت

ابن عم: نامۆزا، كوره مام، كچەمام ابنه: كج، ميينه، كيژ، مناتى ميينه

ابنیه: خانوبهره، مال، دهرگا

ابو: باوك، باوكه، گهوردى مال

ابواب: دمرگاکان، دمرگاگان ابوالارواح: جیود، زیندو، زیود، بمزمانی کیمیا ناسمکان

به الهول: ترس هینمر، ترسینمر، زات بمر، همیکمایک لای مـصرییه کونسهکان کـه سـمری شـیّوهی مروّفـه و

حمستهی شیره و لمبس ترسناکی وای پیدهایین ابوالیقظان: کهانهسیر، کهانهاب، فالسها، دیفسل،

كەلەكوول

ابوحباحب: کرمی هاوریشم، کهکلّی، هالّیه، هاریه ابوحدیج: لهقلهق، حاجی لهقلهق

ابوقلمون: بوقله، قەلەمون، بوقەلەموون،

ابه: خيّومت، جادري سپي،تاووك، بارمگا

ابهام: ئەسپى گرژ، ھامكە گەورە

ابهام: شاراوه، نهیّنی، مانادار، ناموّکردن و نالوّزکردنی

ابهت: شکۆ، گەورەي، مەزنى، مەزناھى

ابهر: دیارتر، رونتر، ناشکراتر

ابهي؛ جوانتر، درهخشان تر، پرشنگدار، تروسکه دار

ابي: حاشاكمر، سمرپيّچي كمر، لادمر

ابيات: دێڕمكان، بمستهكان، ڕستهكان

ابیش: سپی، سفی، چەرموگ

ابین: دیارتر، روونتر، ناشکراتر

ابیو: ئاوی، شین، ئاسمانی، بەرمنگی ئاسماان

ا پتی میسم: خوش بینی، گمش بینی، بیر و باومړی ئەوكەسانەی پێیان وایە ھەمو شتێك باشـە یان لانـی

كهم باشه زؤرتره لهخراپه

ا پرویز: سمرکهوتوو، بهمراز گهیشتوو، چیر، چیره ایسان: ههسان، نهستان،ههستان، سهوهان، بمردیکه

> ۔ تیغی پیّ تیژ دہکریّت

ا پشك: شمونم، ئاورنگ، شمقنهم، خوناو

ا پل: شان شانه، باسك، بال، تيرمشان

ا په: شمشيّر، كيّرد

اتا: باوك، بانه

ا**تابەت:** باوەگەورە، بابەگەورە

اتاق: ژوور، ديو، ومتاخ، چاو، هؤده ناو

اتاليق: راهينمر، پاريزگار پاسموان، لمله نمنه

الساق: ئيستر، همسپ، وهلاخيكي چوار پهلي بمرزه

دایکی ماینهو باوکی کمره

اتاوه: باج، ريشوه، سمرانه، كمرنه

اتباع: لايمنگران، ريْرموان، شويْن كموتوان

اتباع: بهدواداچون، پشت گوێ نهخستن

الباع: لايهنگيري كردن، شوين كهوتن

ا تجساز: ئسالوگۆر، بازرگانی، سسهندن و دان، کسرین و فروشتن

ا تعاد: يەك كەوتن، يەك گرتن، پێكەومبوون، يەكێتى

ا تحاف: پیشکهش کردن، دیاری ناردن،

ا تَهَاذْ: گرتن، ومرگرتن، بهدمست هێنان، چنگ خستن

اتراب: هاوتهمهن، هاو سال

اترار: زرشك، داریکی کورته تیکون و دارمکهی زمردن گونیشی زمرد دمنوینی هیشوی ههیه میومی گچکهو سووره و منزره بنو مردبا و پلاو باشه لهپزیشکیدا بهکاردیت

التراق: پشودان، مانـموه، ئاسـودهبوون، وچـان، شـمکمتی دهرکردن و حمسانموه

التراك: توركهكان، توركان، نهتهومي تورك

اتربه: خاك، زموى، عمرز، عمرد

اتساع: بلأوبوونهوه و كيْشران، داكيْشرن، پان بوونهوه اتساق: ريكي و پيّكي، ريّك كردن و نامادمكردن، حازرو

بزر کردن،

اتشاج: پنکهوهنکان، پهیومندیدار، پهیومست بهیهکهوه

اتصال: جەسپاندن، پێكەوەلكاندن، لكين، جەسپين

اتعاب: ئازاردان، رەنجاندن، توش كێشهكردن

التعاظ: ئامۆژگارى ومرگرتن، گويْرايەنى

اتعب: ماندوكمرتر، پركيشمتر، ئازاردمرتر، هيلاك كمر

اتفساق: یه کسانی، هاوپ میمانی، همقب مری، هساودلی، ئیکیتی، پرسدان همق

اتقسساء؛ خۆپاراسستن، دوری گسرتن، دورمپسمرێز، خۆبەدورگرتن

اتقان: بههێزكردن، جێڰيركردن

انقن: بههنزتر، جنگيرتر

التَّقِّي: پارێزكەران، خۆپارێزان، خاوێنان، دڵپاكان

اتقياء: باريزكاران، خؤباريزان

اتگاء: پالدانهوه، پشت بهستن، پشت سووری، برواکردن اتکال: پشت پی بهستن، باومرپیکردن، کاری خؤخستنه ئمستؤی کهسانی تر

اتلاف: لمناوبردن، بمفیروبردن، کوشتن، ویْران کردن اتم: نسمتوّم، بسمش، بسچوکترین بمشسی همرشستیْك کهلمخوْگری تایبمتممندییهگانی نمو شتمیه

اتو: نووتو، ووتو، شامرازیکی کارمبایی بـمناور یـان کارمبا گمرم دمکریت جل وبمرگی یی نوتودمکمن

ا**توپیوگرانی: ب**هسمرهات، ژیان نامه، نوسیتی بارودؤخی ژیان، سمرگوزهشته، سمراوورد

اتومات: خۆكەر، يەكسەرە، كارى خۆيى، دەستكرد

اوتوماتيك: بروانه اتومات

اتومپیسل: ترۆمبیسل، ئوتول، شامرازیکی گواستنهومیه بمریگای دمستکردی مرؤفدا دمروات

اتسون: تــوون، توونخانــه، ئــهتوون، تــوونی گــمرماوی همرچی

الهام: تاوانبارگردن، تانهائیدان، تۆمسمتبارگردن، ناونیتکه

اتیان : هیّنان، هانین، ئاوردمن، ئمنجامدان اثاث: کملوپهل، شت و مهك، کمرصتهکانی ناو مالّ

اثاره: بزواندن، هاندان، دنمدمنمدان

ا شاني: سێکوچکه، سهرناگره، گووچاله، سێپای سهر ناوری

اثبات: باوهرپیکراو، کمسی بروای پیکرابیت

اقْبات: سملاندن، دان پیانان، دمرخستن اثر: نیشانه، شویّن پیّ، دیارده، هیّما، بهجیّماو

الثراء: سامانداربوون، دەولەمەندبوون

الدار؛ زرشك

اثَّفيه: سێکوچکه، سێ پايه، گووچاله

الْثَقَالَ: هورس کردن، هورساندن الْثَقَالَ: گران بایی، بهنرخ، باییدار

اثْلَقَ: فلفل، بيبمر، دهلوبيبمر، دهرمانگمرم

ا**ثم:** گوناح، تاوان ا**ثمار:** بِمرهمممكان، ميوكان

ا شسار: بمرهمه هینسان، پیگهیانسدن، رنیسو هینسان،

بەروبۆھێتان اڭلە: سورمە، سوورمە، كل

ا بعد: سورمه، سوورمه، حن ا لهه: تاوانداران، گوناحکاران، تاوانباران

الثناء: لاكان، نيومنج، نيوراست، ناوراست، لمبهين

· اثناء: وصفكردن، پياههلدان، پياههلگوتن

اثناءعشر: دوانزه، دوانزه گری اکتاب درون

اثنان: دوو، دوان، جووت اثوار: گاکان، گاو، نێرمی مانگایه

ا**شیر؛** بـــهرز، هه<mark>لکــهوتوو، ههلبــژی</mark>ردارو، دیــار، ناســراو، نامده

اثيم: گوناحكار، تاوانبار

اج: كوولهكه، كهدوو، كوولهكي، كونهك، كولنه

اجابت: هوبولکردن، رازی بوون، وهرگرتن، وهلآمدانهوه اجاج: سوير، تال

اجاده: کرداری باش، باشهکردن، چاکه

ا**جازه:** کری، مز، پێمزك، جهمهکه، کراهه ا**جازه:** ږزگارکردن، ئازاد کردن

اجاره بندي: ديارى كردنى كرى، كرى ديارى كردن

اجاره بها: کری بایی، کری خانوو، کری مال اجاره دار: کریّچی، کمسیّ کملمخانووی کریّدابیّت

اجاره نشين: كريّچي

ا**جازه؛** ئيزن، دمسهلات، زوان

تەس، تاس

اجاق: (۱) کوانـوو، کوانگ، کووره (۲) بنـهمال، تایفـه، رِمگمز

اجاق کور: وهجاخ کوێر، وهجاق کوێر، بێدوانـدن، دارکۆر، بێدوای، بێ مناڵ

اجانب: بنگانهکان، بیانییهکان، تاجیك، هافی، کمسیّ کهخزمت نهبیّت و یان له نهتمودی توّ نمبیّت اجانه: تمشت، سویّنهی ممسینه، گمرکه، دمست، تمسه،

اجبار: زوّر، زوّرمملیّ، هملّ نان، ملهورِی

اجتباء؛ دیاری کردن، ههلبژیردن، ههلبژاردن اجتثاث: ههلکهندن، دمرکیّشان، ههلکیّشان، ههلکهنین

اجتذاب: راکیِّشان، بهرمو لای خوکیِّشان اجتراء: نازابوون، بهغیرمت بوون، نهترسان

اجتلا: كيْشان، رِاكيْشان بمرمو لاى خوّت

ا**جتمساع:** كۆبوونــەوە، كۆمــا، كۆگــا، كۆمــەل بەســـتن، خړبوونەوە

اجتناء: کۆکردنموه، میوه کۆکردنموهرنینموه اجتناب: دوری کردن، خؤپاراستن، خؤدزینموه، دوری لی کردن، مل نمدان

ا**جتهاد:** همولّدان، تێكۆشين، خمبات كـردن، تمقـملادان، قمپچاندن

ا**جتیاز:** تێپهڒین، تێپهراندن، رٖۆشـتن لهشـوێنێکهوه بـۆ شوێنێکی تر

اجعاف: دمس درێڙي، زوّر ووتن، تمنگ هملچنين، مل هوري، زوّر بوّ هێنان

اجداد: نهژداد، نابا مباوه گهوریّکان

اجدع؛ لوت بران،. كمسىّ لوتى برابيّت، كمهوّبراو

اجمه: دارستان، لێرموار، لێر

اجناد: ئەشكرەمان، سوپاكان، كۆي ئەشكر

اجناس: کهل و پهل، شتومهك، کمرمسته، دهفرودون

اجنب: بێگانه، نامۆ، بياني

اجنبي: بنگانه، بياني، نامؤ

اجنبي پرست: بنگانه بهرست، بیانی بهرست

اجنعه: بالهكان، لاكان

اجنه: كۆرپەلە، منائيك لە ناوسك يان لەناو مندالأندا

اجواد: بمزمييدار، دلزقان، ميهرمبانهكان

اجواف: ناخ، ناوسك

حمقدمست...) دينت

ا جوہــــه: و دلامــه کان، بهرســيقه کان، بهرســقه کان، يهر جه کان

اجود: بمبمزميتر، دلوڤانتر، ميهرمبانتر، پياوتر

اجور: ئىم ووشىهيەكۆنەو بىەماناى كىۋى (مىز، پىيمىز،

اجوف: ناو بؤش، ناو خالى، ناو پووچ

اجهاد: همولدان، تمقملأدان، تيْكوْشين، خمبات كردن

اجهل: جیازی، نامال و کهلوپهلیکه لهگهل بووك دا

دمینیّرنه مانی زاوا، جیازی بووکان، جیازی ومیوی

اجيال: جيل، رهگەز، رچەلەك، بنەچە

اجير: بەكرێگيراو، كرێكار، ڕەنجەبەر، سەپان، كەسێك

به پاره گيرابيت بو كاركردن

اچه: برا گهوره، ثابرا

احابش: رص پێستهکان، بـهمانای کۆمـهڵێك لـه رمش

پێستهکان دێت

احاسن: باشهكان، جاكهكان، رمندهكان

احاطه: دموراندمور، بمرانهمر، گرداگرد، گردوههر،

دموره، دموری شتیکدان

احاله: پيسپاردن، رائهسپاردن، شهويني ليکرن، کاريك

خستنه ئەستۆى يەكيكى تر

احب: خۇشەويسىر، بەدلىر، دەلالىر، خۇشەويست

احباء؛ هاوریکان، دؤستان، ناسیاوهکان، هاوملّ، برادمر

احباب: بروانه احبا ء

اجِدُم: دهست براو، دهست قرتاو، كهسيّك دهست يان

قامکیکی برا بیّت و توشی نهخوشی گولی بوبیّت

اجر؛ مز، پيمز، كريكار، حهقدهست

اجرام: همسارهكان، ئەستيرمكان

اجرت؛ کری، پیمز، مز، حمق دهست، باییکار

اجزا ؛ بەش، ئەت، كوت

اجساد: لاشه، جمسته، نمش، بميهن

اجستام: ١- لــهش، لاشــه، جهســته، ئهنــداماني لــهش،

بهیهن.۲- جسم، ماده، ماك، لهناو زانستی فیزیك و

كيميادا جسمهكان لهدوبهش پيّكديّن: يـهكيان تـاك و

ئەوى دىگەيان كۆ. جسمى تاك بەو شتە دەٽێن كە ئەتوانرێت ھىجيىزى ئى بەديبهێنرێت بەپێجەوانەى

کۆ که دمکریت جهن جسمیکیتری لی دروست بکریت

کو که دمدریت چهن جسمیدیاری نی دروست بدرید

اجفان: بلكهكان، پێڵوو، پێڵه، پێڵومكان

اجل: همهل، دهرهمت، دوايسين دهرهمت بؤشهنجام دان

كاريّك، دوايين همناسه

اجل: بمرزتر، لمپیش تر، گهورمتر، ممزنتر

اجلاء: ئاوارمبوون، دوركموتنموه، دمربمدمرى، لممال و

ومتهن دووركهوتنهوه

اجلاس؛ دانیشتن، کۆبوونەود، خربوونەود

اجسلاف: سمرسهرييهكان، تروّكان، هيج و پسووج،

دەمدەمى

اجسلال: ریزدانسان، زیزلیگسرتن، بسمراییکردن،

بەگەورەدانان، راژەكردن

اجلي: رووناكتر، رۆشناتر، ديارتر، بەرچاوتر

اجم: بيّشهلان، دارستان، شمخهل، ليّر، ليّرموار

اجماع: كۆبوونـەود، خربوونـەود، كۆگابەسـتن، كۆمـەل

بوون، بەرھەقبوون

اجمال: بهکورتی، کورتی، کؤتا، وتهکورت کردنهوه،

لەكورتى

اجمال: (كۆى وشتر)، حوشترەكان، وشترەكان

اجمع: گشت،. هدموو، هدموان

اجمل؛ جوانتر، دەلالىر، شۇختر، پەريزادە، ئىەشمىل،

تؤزتر

احسن: باشتر، چاكتر، بهدلتر

احسنت: نافهرين، دمست خيزش، دمستت نيهرزيّت،

ووشهیهکه لهکاتی کردنی کاری چاکه دموتریّت احشام: مهرومالات، ئاژهلّهمالّییهکان وهك مهر و بـزن

انگا

احصاء: ژماردن، تۆماركردن، سمرژميرى

احصائیه: سمرژمیری، سمرژماردن، سمرژمیره

احسسمار؛ رِیْ لیٰگسرتن، تسمنگ پسی هماسچنین، تمنگمتاوکردن، دمورمگرتن

احضار: بانگ گردن، بانگهیشت کردن، داوا کردن،

احضارنامه: بروانه احضاریه

احضاریه: داوا نامه، شکایهت نامه، داواکردن، نامهیهك کهتیایدا کهسیک بو لیکولینهوه بو دادگا بانگ دهکهن احطاب: چیلکه، چووکل، هزروک، داری سووتاندن احطاب: لاواز، لهر، دال گوشت، راژی، چهکال، بی تینی،

. جیقال، لاواهی

> احق: شیاوتر، شایانتر، گونجاوتر، لمپیّشتر احقاء: شیاو، گونجاو، شایان

احقاد: رِق، کینه، هین، کین،گجگ، پرووشه احتفاظ: پاراستن، پاسـهوانی کـردن، رِاگـرتن، چـاودێری -

حردن احتفال: کۆبوونهوه، خربوونهوه، کۆر دروست کردن احتقار: بهکهم زانین، نهژماردن، بچوك کردنهوه

احتکار: شاردنهوه، شت و مهك ههنگرتن، ومشاردن، فهشاردن، پهنام كردن، فهنزين، وون كردنى شتيك احتكاك: خوراندن، ههنگراندن، شهرمخاندن، كركاندن،

ووريانـــدن، بــــەنينۆك شـــوێنێك لَەلـــەش ھەلگررانـــدن كەنائۆشى ئى پەيدا بووبێت

احتلام: شميتاني بوون، شميتان بيّكمنين، لمخمودا

جووت و رِهحمت بوون، خۆناسین احتماء: خۆپاراستن، دووری کردن، خۆلیّ شاردنموه احتمال: (۱) هملگرتن، کۆلکیشان، کۆلّ بردن (۲) ئمگمر،

گومان بردن، شك بردن، وا زانين

l

احبار: زاناکان، داناکان، تیگهیشتوان، فهرزانهکان، شارهزا

احباط: بهتالکردنـهوه، پوچـکردنهوه، بێکـهلك کـردن، لهکاریگهری خستن

احبه: هاوريكان، دۆستان، برادمران

احتباس: بمندكران، فوّلْبمس كران، يمخسيركران

احتجاب: داپۆشران، داپۆشيان، تەفزان، سەتمين احتجاج: بەلگەھێنانەوە، رونكردنەوە

احتجام: خوين سەندن، حەق سەندن، تۆلەسەندن احتراب: شەركىدن، جەزگى كىدن

احتراب: شەركردن، جەنگ كردن احتراز: خۆپاراستن، خۆبەدوور گرتن، دووركموتنموه لە

شتێك يان كارێك

احتراس: خۆپاراستن، پارێزگاری کردن له خۆ احتراق: سووتان، ئاگرتێ بمربوون، گړگرتن، سوتيان

۰ حربی، سوودن، دعرتی بهربوون، در درین، سودین احترام: ریزگرتن، ریزدانان، سوپاس کردن، بمریزگیری احتریز: خؤباراستن، دووری کردن

> احتساب: ژماردن، حمسیّب کردن، رِزگردن ...

احتشاد: کۆبوونموه، خربوونموه، بمکۆممل بوون احتـــشام: (۱) شـــمرم گـــرتن، شـــمرممزاربوون (۲)

دمولهمهندیوون، سامانداریوون احتـضار: (۱) ئامـادمیوون، حـازریوون (۲) دواههناسـه، سهرممهرگ، سهرممردوو

احرار: رِزگار، ئازاد (بمكؤ)

احراز: تێگهشتن، پێگهشتن، بهدهست هێنــان، چـنگ خستن

احراس: قدراولجيدكان، پاسدواندكان، كيشكچيدكان

احراق: سووتاندن، گرِتێبمردان، ناوردان احري: شياوتر، شايانتر، گونجاوتر

احسزاب: حزبـــهکان، ئـــهحزاب، پارتـــهکان، کۆمەٽـــه سیاسیهکان

احزان: پهژاره، خهم، کهسمر، دهرد، نازار

احزم: خەمبارتر، دلگرانىز، دلپرتر

احساس: همست کردن، پیّزانین، تیّکمشتن، احسان: خمیرات، چاکهکردن، باشهکردن، چاکه

احتسواء: لــهخوّگرتن، كۆكردنــهوه، فێربــوون لــه هەرلايەك، خركردنهوه

احتیاج: پیویستی، نیاز، دمس کورتی، کهمایهتی

ا**حتیاط:** تی بینی، دوربینی، پاریز کردن

احتيسال: گزی کردن، هيّل کردن، کهلهك ليّدان، دروّ

احجار: بمردمكان، كووجك، كووچ، سمنگ

احجام؛ ومستان، وازهيّنان، له جولّه كموتن، وازهيّنان

له كاريك لهبمر ترس

احد: يەك، دانە، تاك، بەرانبەرى كۆ

احد: خۆشرەوتر، بالەبان، چاپوكتر، ھەلەشەتر

احداث: دارژاندن، بمديهيّنان، داريّژانـدن، چتى تازه وه

ديهێنان

لای داهاتووه

کردن

احدب: کوم، پشت کوم، هور، جهماوه، پشت کورتان، جسهمیو، کهسینك سسكی چسووبینت بسهناواو پسشتی هاتبینهدور

احدوثه : هموانی تازه، خواسی تازه، هسهی گمرم و نوی احدر: دوربین، دوور نهندیش، دوور نوار، کمسیّك بیری

احقاق: راست بیّری، راست حوکم دان، داواکردنی حمق، بهدهست هیّنانی ماف

احقر: بيّ بايي، بيّ نرخ، بجوكتر

ا**حکام: بهه**ێزکردن، جێگيرکردن

احكام: فمرمانهكان، دمستورمكان، ئهمرمكان

احكم: زاناتر، عاقلتر، داناتر، فرمزانتر

احكومة: داومرى، هەنسەنگاندن، خودايەتى، خۆلايـەتى، دادبرسى

احلاف: سويندان، قەسەمدان

احلال: ئازاد كردن، رەوازانين، حەلال كردن

احلام: شهیتانی، خهوی شهیتان پیّکهنین، گانکردن له خهودا

ا**حلی:** شیرنتر

احلیل: (۱) گۆی مىدمك، سىدرگۈی مىدمك كەشىرى لى دېتەدەر (۲) كونى كېر، كونى گميّز كردنى نيّرينه

احماء؛ خمزوره، باوکی ژن، خووه زوور احماضي: ترش کردن

احمال: بارمكان، كۆلەكان، كۆل

احمر: سوور، سۆر، رەنگى خوين

احمرار: سوربوونهوه، سوور ههنگهران

احمض: ترشتر، مزرتر، مەيخۆشتر

احمق: نمفام، نمزان، کمم عمطل، گموج، شیّت و ویّت. کمر

احمقائه: بني عمقلانه، نمغامانه، كمرانه، گموجانه، نمزانانه

احنف: پیّ خوار، هاچ خوار، کهسیّك هاچی خواربیّت احوال: شهحوالّ، بـارودوّخ، دوّخـهكانی ژیـانی رِوْژانـه، هالّ، ئهحوالّ

احوال پرسس: جاك و جۆنى، هاڵ و ئـمحواڵ پرسى، خۆشى و باشى كردن

احوج: همژارتر، نهدارتر، بهنیاز تر

احور: چاورەش، چاو گەش، چاو جوان، چاو ئاسك، كەسىك چاوى جوانى ھەبىت

احول: خیّل، خل، چاو له حهوا، چهپخون، ماکاش، تیل، کوْچهر، خیّلهسات، کهسیّك چاوی خوار بروانی احسول: گزیکهر، فیّلهزانتر، به گزی، که له به به از، تمشقه له چی

احیاء: زیندوکردنهوه، ژیاندنهوه، ژیانهوه

احیاء: هۆز، تیرمکان، تایفهکان

احیان: کات و ساتهکان، زممهندهکان

احيل: ئىنلباز، بەگزى، تەشقەنلەچى

اخ: ناخ، داخ، حەيف، ووشەيەك لە بيّزاريدا دميليّن

اخ: ئۆخسەيش، ئۆخسەى، شسكور، لەكاتسە خۆشسىدا

اخ: برا، نيْرينه له دايك و باوك، براله،

اخــاء: دۆسـتايەتى، ھاودلأيــەتى، ھاورێيــەتى، بــرادەرى

كردن

دموتريت

اخَابِث: پیسهکان، گلاّومکان، ناپاکهکان

اخادع؛ فيُلْباز، تەشقەلەجى

44

اخادید: برّوانه اخدود

اخاذ: باجگیر، رِمشوهگیر، باجگر، کمسیّ بـمزوّر شتیّك له خهلاك بسهنيت

اخافه: ترساندن، زراوبردن، زراوتوهاندن، زات بردن

اخ الزوجه: ژن برا، برای ژن

اخامص: بمرى پيّ، ژيْر پيّ، ئەو بەشمى ھاج لم نيّوان پهنجهو پاژنه که له زموی نادریّت

اخبسات: ناسودهیی، نسارامی نساخ، نسارم گسرتنی دل، ئۆقرەگرتن

اخباث: گلاو، پیس، خراپ، ناپاك

اخبار: خەبەر داركردن، ئاگاداركردن، بەئاگاھينان، پئ راگەياندن

اخبار: هموال، پرس، خواس، دمنگ و باس

اخباري: ميْرُوونوس، ديروْك نفيس، كمسيّك كمجيروْك و بەسەرھاتەكان كۆن دەگێرێتەوە

اخبث: ناپاکتر، گلاوتر، پیستر

اخبيه: خيوهت، چادر، رهشمال

اخت: خوشك، خؤجك، خوواله، واله، ميّينـ هك له دايـك وباوكيك بووبي

اختاچى: ئاخوردار، تەويلەدار، گونېرى ئاژەلەكان

اختباء؛ خۆشاردنەوە، خۆحەشاردان، لەبەر چاوونبوون اخْتَتَام: كۆتايى، دوايى، برينەوە، كۆتايى ھێنان

اختتان: خەتەنەكردن، ختينەكردن، گوون برين، پيش چووی کوران برین

اختداع؛ فيّل كردن، كلأوسمركردن، همل خملمتاندن اختر: ئەستىرە، ھەسارە، ھەستارە، چتارە، ئەختەرە،

ئاسىرە، ئەو چىتە رووناكانىە كەشەوان بىە ئاسمانىەوە دمدرموشينهوم

اختراع: داهێنان، ومدى هێنان، نوّژمن، بـهدى هێناني شتيكى تازه

اختراف: ميوهچنين، ميوهچنينهوه، ميوه تهكاندن اختراق: دران، دادرین، داتلیشان، دمرزین، چران، پارچه پارچەبوون

اخترام: برين، پچرين، كمرتكردن، برهين، قمتاندن، قەزىلاندن، بساندن

اختربسين: (١) ئەسستىرمناس، ھەسسارمناس (٢) فسالگىر، جادوگەر، رمڵچى

اخترشبگرد: مانگ، هیف، کاون، مؤنگ، همفی، مانگی ئاسمان

اخترشمار: ئەستىرەناس، ئەستىرە ژمىر، ئەختەر ژمار، همساره ژمار

اخترشمر: ئەستىرەناس، ئەستىرە ژمىر

اخترشناس: ئەستىرە ژمىر، ئەختەرناس، ھەسارەناس اخترگر: فانچي، فالكر، ئەستىرمناس

اخترگرای: بروانه اخترشناس

اخترمار: بروانه اخترشناس

اخترمه: دمسكهوت، دمسكمفتن، هازانج، شهوم لمشمردا دوژمن بگريت

اختــــزال: (١) تـــهنيابوون، تافانـــهبوون،(٢) بـــرين، للكردنهوه، هرتاندن، لهت كردن، بارجه له شتيك

كردنهوه اختسسار؛ کورت بـری، کورت کردنـهوه، کول و کوتـ۱،

بەكورتى، لەكورتى

اختصاص: تايبمت، تابومتي، بمتايبمتي، تايمبمتي

اختصام: دوژمنایهتی، ناحمزی، نمیاریتی، دوژمناتی اختطاب: (١) وتارخوێندنـ موه، گوتارخوێندنـ مو، (٢)

خوازبینی کردن، خوازگینی کردن، داواکردنی کچی خەڭك بۆكورى خۆت

اختطاف: دزین، ئەبابۆزى كردن، دزین بەخيرایى

فيكهكوني

اختفاض: هاتنه خوار، دابهزین، نرم بوونهوه، شۆربوونەوە

اخستلاب: خەنتانسدن، كلاوسسەركردن، ھەنخەنتانسىنى كەسىك بەزمانى چەورى

اختلاج: (١) هەنكىشان، دەرھانىن، (٢) لەرزىن، پەرىن

اختلاس: دزین، دزی، ئهبابوزی، له مالی دمولت دزی كردن

اختلاط: تيْكەلاو بوون، بالۆش، ئاويْتە، تيْكەلْ بوون،

هەڭچكاندن

اختلاف: كيشه، مشت ومر، كيشمهكيش، گهر، گيچهل

اخستلال: تێکـچون، شـێواوی، تووجـيان، شــپرزميی، يمريشاني

اختناق: تاساندن، خنكاندن، كب كردن، بشوو، همناسه برین، هموتاندن

اخته: خمساو، خمسياگ، خمسياو، خمساندى

اختـه بـگ: خەساس، خەسەك، بىكون، ئـەو كەسەيە

ولأخان دهخمسيني

اخته چی: بروانه اختهبیگ

اختیار: ههنبژاردن، دمسهلات، دیاری کردن، ووژاندن،

ليزماردن

اختيارات: دمسه لأتهكان، تواناييهكان

اختیار دادن: دمسه لات پیدان، نازاد کردنی کهسیك له

ئمنجامداني كاريكا

اختيسار داشستن: دمس رؤشستن، دمسه لأت داربسوون،

ئازادبوون له ئەنجامدانى كاريك اختیارگردن: ههنبژاردن، دیاریکردن، بژاردن، ههنبژانن

اختيال: نازكردن، لارولهنج، خاوخاو رؤشتن بهحيشوهو

خؤبهزل زانين

اخشم؛ نوت پان، كەپۆپان، كەسنىك نوتى پان بىت

اخطیر: شهومزمنگ، تاریکه شهو، تاریکه شهوی ئەنگوستە جاو

اخدود: کەلین، قلش، مکق، قەلمنت، كەلەبمر، جیگای

بهلاو

اخدع: فيلبازى، بهنازتر

اخذ: گرتن، ساندن، ومرگرتن، فيربوون

اخراب: ويران كردن، لهناو بردن، كاولكردن، دارماندن اخراب؛ بچوك، دەلاقەيەكى بچوك يان گەورە لە چتێك

اخرات: کونی دمرزی، گونی سوژن

اخبراج: دمركردن، ومدمرنان، تؤرانيدن، دورخستنهوه، پاسدان، قەوراندن

اخرب: ويرانتر، كاول تر

اخرب: گوێ هٽشاو، گوێ کون، گوێ براو، پياوێك گوێيان

کون یان بریبیّت

اخرس: لآل، بي زمان، زمان بهستراو، كهسيّك نهتوانيّت

قسهبكات

اخرم: لوت براو، كمهوّ براو، كمسيّك لوتيان بريبيّت

اخروش؛ خروّش، جوّش، همراوهويا، خوروّش

اخروشسيدن: خروشان، خردوشان، وروژانسدن،

هووروژاندن

اخروي: ئەودنيا، رۆژى سلە، پەسلان، ئەومى پەيومنىدى

به دنياوه ههبيت

اخري: نموى تر، نموى دى، نيكه

اخريان: كالأ، توماش، شت ومهك

اخسرْر: چاوبىچوك، چاو چىكولە، چاو كونسە دەرزى،

كمسيك جاوى چكوله بيت

اخزل: پشت شكاو، كەسنىك پشتى شكابنىت

اخس: پەست تر، چاوچنۇكتر، بەتەماح، رژد

اخسر: زيان دمر، زيان هين، مال ويرانكمر

اخسمه: ئابجۆ، ئاوى جۆ، بيرە

اخش: بایی، نرخ، پله. شویّن، زیز، پیّگه

اخشب: توره، توند، تیژ، کرژ

اخشن؛ توره، توندوتيژ، كرژ

اخص: تايبەت، تايبەتى، لەپيش

اخصاء: خەساندن، خەسانن، دەرھينانى ھيلكه گونى

بياو

اخضر: سەوز، كەسك، سەبز، رەنگىكە

اخضرار؛ سهوزبوون، مهبهست له سهوزبوونی گیایه،

شين بوون

اخضح: سمركز، خۆبەكەم زان، دلنەرم، سەرجەماندن، خۆ كەم گر

اخطاء: ھەلەكردن، جەلەكردن

اخطار: راگمیاندن، پی ووتن، هموالدان، بیرمومر کردن

اخطب: وتاربيّر، وتاردمر، كمسيّك له وتار خويندنهومدا ليهاتووبيت

اخطبوت: هەشت پێ، جۆرە ئاژەڵێكى بـﻪۿێزى دەريـايى مهترسيداره

اخطل: گوێ درێژ، كهم هام، نهزان، زوٚربله، زوٚربێژ اخطم: (١) لوت دريْرُ، كەپۆبارىك (٢) رەش، سيا

اخف؛ كهم كيّش،، سوكتر

اخضاء: شاردنهوه، حمشاردان، له بمرجاو وونكردن، فهشار دن

اخفسار: بـهنیّن شسکان، بـهیمان شسکان، زونسم کسردن لەكەسىنك، گفت شكاندن

اخفاف: سبووك ببوون، تورساى نهمان، ههرمزبوون، لمبهجاو كموتن

اخفش: كهم سو، چاوكز، چاو كول، چهم كز، كهسى بهجوانى نهتوانيت ببينيت

بهخؤى

اخكوچىد: دوگمە، قۆپچە، بىشگۆك، پرزانىك، ئەپكە، فۆلۆفجى

اخكوك؛ كال، نهكهيوو، نهكهشتوو، تنازمي، تبههك، ميوميهك هيشتا نهكهشتبيت

اخگر: سكل، پشكؤ، سكلى ئاور

اخگرستان: كوانو، ئاتىشدان

اخگل: دمسك، گورز، قونچه جمهكهن، دمسه، بمرجهق، دمسکی گول و گژوگیای تر

اخگوژنه: بروانه اخگوچه

اخلاو: خەلومت كێشان، خەلومكێشان، شانشينى، لابيان اخلاء؛ بينوه، بيوه، رهبهن، بينوه پياو، بينوه ژن، بينوه ميرد، پياو يان ژن که ژن يا ميردي نهمابيت

اخلاء: هاوړێ، دۆست، يار

اخلاص: (۱) پاکی، دلّپاکی، یهك دلّی، دلّساق (۲) تایبـهت کردن به

اخلاص كيش: دلياك، نيمت ياك

اخلاط: تێػهڵ وپێكهڵ، گێرموفێره، جتى بههكاچووى ناريك و نالمبار

اخلاف: جيّگر، جينشين، بنهدار، بندار، شوين گر، ويرت

اخلاف: بەلىّن شكاندن، درۆكردن

اخلاق: خووخده، رموشت، شيّومي رمفتار، ئمخلاق اخلال: چوكلەشكىنى، فيتنىەى، ئىاژاوە گىرى، دوزمانى

اخلالگر: گێرهشێوێن، ئاژاوه چي، دوزمان اخلس: باك، بيْگەرد، بيّ ريا

اخلف: چەپە، چەپ دەست، كەسنىك بەدەستى چەپ كاردمكات

اخم: گرژی، مـۆن كردن، ناوچاوتال كردن، رِهزا گران کردن، ترشان

اخم الود: توره، گرژ، مؤن، ناو چاو تال، كەسىك لە تورهیدا چرچی ناوچاوانی کۆبێتەوە

اخسم رو: ناوچساوتال، گسرژ، مسوّن، روگسرژ، تسوش، دووميرمكي

اخمض؛ بمرى پيّ، لمپي پيّ، ئموشوێنمي هاچ كه له ئەرز نادرنت

اخمو: مروموموج، مرمور، رجوگرژ، روزاتال، ئيسك

هورس اخم و تخم: گرژو تورهیی، منع و منزری، مرومنج،

اخوات: خوشكەكان

روگرژی

اخوال: خالهكان، براكاني دايك

اخوان: (۱) دووبرا، دووبراله (۲) براكان

اخوانیات: نامهدوستانهکان، ئهو نامانهی له نیّوان دوو برادمری خؤشهویستدا ئالو گۆر دمکریت

اخون: برادمری، دۆستايەتى، ھاورێيەتى

اخسوس: حساو قسوول، حساو حسال، كهسسيك حساوى لسه

هو ٽيدابيت

اخوف: ترس هێنمر، ترسێن ترسناك،

ادب دادن: پمرومردمکردن، راهێنـان، بــهخێوکراو، بــهناو هاوورياگ، راهانين، پــهرمنگانـهوه

ادبستان: خويندنگه، فيرگه

ادب سنج: راهنهنمر، فنركمر، مامؤستا، رامكار

ادب سنج: مامؤستا، مامؤسا، فيركار

ادب كسده: خويندنگه، هوتابخانه، فيركه، مهكؤى

هێربوون

ادب کردن: رام کردن، هؤگر کردن، سزادان

ادبیر: چاره روش، بهدبهختی، خاکهساری، شهاشی

ادخار؛ پاشهکهوت کردن، کۆکردنهوه، ههنگرتن

الخال: تێكردن، كردنهناو، بروّنه ناو، تێكران

ادرار؛ میز، پیشاو، گمیز، میز

ادرار: موجهخور، چیره خور، مزدهومر

ادراك: تنكمشن، حالى بوون، همست پنكردن، فنربوون ادرد: بنددان، ديان نهماو، ددانت نهماو، كمسنك دانى له دمما نهماينت

ادرك: ھەٽوزە، ھەٽووچە

ادرم: زین، مارمکه، چتیکه هایش و تهخته له پشتی وولاخی بمرزه دمکریّت

افرم: (۱)بمرابمر، هاوسان، هاوتا (۲) بیّدیان، دیان نمماو ادعام: داوا، شکات، توّمارکردنی سکالاً لمسمر کمسیّك

(۲) خۆھەلكىشان، دەمار، راگەياندن

ادعانامه: داوانامه، شكات نامه، سكالأنامه

ادغام: تێکه ل کردن کهرچلاندن، جهمجقاندن،

ئاوێتەكردنى چەند چتێك پێكەوە

ادغر: كلأو رۆژنـه، رۆچن كولانـه، كونەباجـه، رۆژەن، رۆژین، كولەنگ

ادغم: منكن، بهمنگهمنگ، منجر، خمخم، كن

ادفر: كەنيو، ئاوتىزاو، بۆگەن

ادق: دوورتر، دوور ئەندىشتر، بارىكتر، ناسكتر

ادكىن: رەش باو، تەنخ، تار، ھەرشىتىك رەنگى لىه رەشىيەوە نزىك بىت

ادلاء: رينشاندمر، رئ نوين، رينوينكمر

اخوق: (۱) بـلاّو، بـمرین، دمرهن دهشت، پـان و بـمرین (۲)یهك جاو، تهك جاو، كمسيّك جاویّكی همبیّت

اخونه: سفره، خوان، تهبهق، تهشپی، میزیکی دریژکه

ناني لمسمر دمرخوريّت

اخيار؛ باشەكان، چاكەكان، پياو ماللولان

ا**خیاط:** رشتهکان، بهنده، رستهك، زنجیره

اخیر: دوایین، ناخرین، دوماهی

اخيس : خالدار، نيشانهدار، دلبمر، بنكدار، كمسيك

بەيەنى خاڭى پٽومبٽت

اخيل: لهخورازى، خوبهزل زان

ادا: نازه، لمنجمولار، حيشوه

اداد: بهجيّ هيّنان، ئەنجامدان، پيّ هەستان، دانەوە

ادات: ئاميّر، كەرەسە، ئامراز

اداره: (۱) ســوراندن، خولاندنــهوه، زفرانــدن، خــول پيّداني چـت بـهدهوري خوّيدا (۲) ئيـداره، دامــهزراوه،

۔ دمزگا، دایرہ، ن**ہو شویّنہی کاری حوکمی تیا دمکریّت**

ادَاكَ: دوورگه، ژيّـراف، لـهن، گـراوه، نـاڤرۆ، بهپارچـه

زموی یان وولاتیّك دهلیّن چوار دهوری ناوبیّت

ادام: خوّرشت، پێخـووران، يــهخنى، پێخـوره، جـوّره حێشتێکی شل و ئيتره، شله

ادامه : بـمردهوام بـوون، دريّرُه پيّدان، لمسـمر روّشتن،

درێژ کردنهوه، لێ نهبرينهوه

ادائي: (۱) خزم، كهس و كار، خويش (۲) سهرسهرى،

تروّکان، هیچ و پوچهکان

اداوه: ممسينه، نافتاوه

ادب: ژیـری، فـام، زانـین، مـاهوڵی، مهعریفـه، زانـست و فمرههنگ

ادبار: ترشی، بهخت روش، نهگبهتی، چاره روش

ادب امبوز: (١)مامؤستا، راهيّنهر فيركار، هيرهوان، (٢)

خوێندكار، فێرخواز، زانست خواز

ادب پرور: ئەدىب دۆست، ئەدەب دۆست، ھونەر دۆست

ادب پرورده: فيركراو، راهينراو

ادبغانه: (۱)خويندنگه، فيرگه، شويني حتى تيا

فيْربيت (٢)مەستەراو، سەرپيشاو

٣١

ادلال: (۱)نــازکردن، نــازونوز، لەنجــەولار (۲) ئازايـــەتى، زاتىارى، بەجەرگى

ادله: بهلگه، رابهر، نیشانه، دمستاویژ

المساج: پێجانموه، تاپان، لووللدان، هـمدكردن، كردنـه بوخچه

ادمان: بمردموامی، درێژمپێدان، بمردموام بوون

ادن: کور، چهماوه، چهمیو، پشت کور

النَّاء: نزيك بوونمو، ليَّ هاتنه بيِّش

ادناء چاو چنۆك، بەرچاوتەنگ، رژد

ادنساس: چنگن، هرنشژاوی، بسپکٽر، چهپهڵ، چهکی،

ادنياء: لاواز، سمرشور، تنك شكاو، ژاكاو

ادوات: نامێِر، نامڕاز، كمرصته

ا**دوار:** سورانموه، سمدمکان، سورانمومکانی هملمك ا**دویه:** دهرمان، دهرمانی گمرم، ئسیومت

ادهال: ریاکاری، گزی کردن، کهنهك نیّدان

ادهم: رمش، رمشباو، سیا

ادیال: بمتانی، پمتو، بمتانیه

دیان؛ دین، رمسمهکان، ناینهکان، نهدیان

ادیب؛ زانــا، دریّــژمدان، ههلّبهســتن، هـسه زان، ویّــژمر، هونمر، شاعیر

ادیبانه : شاعیرانه، ویزدییانه، ودك ویزد وانهكان ادیم: جهرم، گووین، پیست، سهختیان، پیستی خاراو،

خيّوراندنهوه، ماشاندن، بقهشاندن

اذات: رِمنجاندن، ئازاردان اذاعه: ئاشكراكردن، دمرخستن، دركاندن، ئاشكراكردني

نهێنی ا**ذاقه: ج**مشتن، تام کردن، جێشن، تام کردنی شتێك به

اذاقه: چەشتن، تام كردن، چێشن، تام كردنى شتێك بە كەسێك

اذاله: بچوك كردن، رام كردن، دمستهمؤ كردن، هورسای نههيّشتن

اذَانْ: (۱)راگمیاندن، ئاگادار کردن، (۲)بانگ، پیْش نویْـرْ لەمزگەوتەكانەو دەوتریّت

اذخار؛ باشمكموت، باشمكمفت، ومرام، نمكمپوز، نياتم، نووته، بمسمناز

اذعان: دان پیانان، له نهستؤگرتن، دمربرین

ا**ذگار؛** زیکر، پارانموه، دؤعا، ویّرد دور میست

ا**ذْكا**ر: هَيْركردن، بيرخستنهوه، بيرهيْنانموه ا**ذكي**: زيرهك، زانا، ليْهاتوو

-ا**ذکیاء**: زیرمکهکان، زاناگان، بههؤشهکان

اذُل: زهلیل، سووك، بی هورسای، بی نرخ اذلال: زهلیل کردن، دامساو کردن، هورسسای نمهیّشتن،

سووك كردن ا**ذَّمه**: ماف، حدق، پێگه، رێِز، شوێِن

اذُن : (۱)پێگهدان، مهیدانـدان، پێگاکردن، شـهلهگمدان (۲)دمستور، فمرمان، خولک

اذن: گوێ، گوێچکه، گۆ

اذنساب: (۱)کلـك، دوم، دو، دوچـکه، دولـك، هليـچکه، هليچهك (۲)ماستاوچى، زمان لووس، کلکمسوته

> ا**ذناب: گ**وناح کردن، تاوان کردن ا**ذهاب:** بردن، دورخستنموه

اذهاب: ئالتون، تەلأ، زێڕ اذي: ئازار، دەرد، رەنج، كەسەر، مەينەتى

۔ افی: مـوزی، ملّـوّزم، نـازاردمر، بـه کمسـنِك دموترنٍــت ئازاری کمسانی تر بدات

اذيال: داويّن، دامان، داميّن، دانگه

انیت: جمزرمبه، ئازار، دهرد، چمرممسمری، نارِهحمتی ار: نمگمر، نمر

> ار: مشار، باگۆزە، برھەك، برھۆى، منشار ارائك: تەختى شايى

ارائه: نیشاندان، پیشاندان، نواندن ارایه: گالیسکه، عمرمبانه، هایتون، پایتونه

ارایه ران: عمرمبانه چی، گالیسکه چی اراجیف: فۆرپات، قسمی فۆر، هدلیت و پلیت ارادت: بمزیزگیری، لایمنگیری، کورِنوش ارتشاء: بمرتیل، رحشوه، رشفهت، وهنیشهت، ژیّرزووان، زوان گوشادانه

ارتشاف: مژین، مژیای، مژتن، میّتن، میّژهکردن ارتصاء: چاومرِیّ، چاومرِوان، چاومنوارِ، چاو له ریّگا ارتضاء: خوْشحال بوون، بزه کهوتنـه سـمر لیّو، دلْشاد، کهیف خوْش

ارتضاع: شیرخواردن، شیر مژین، مژتن، مژینی مـممکی دایك بۆ خواردنی شیرمکه

ارتماب: ترسان، تۆهان، زراو چوون

ارتعاد : نارام لیّ بران، لەرزین، نیگەران بوون ارتماش: لەرزین، لەرزان، راچلەكان، ھەژان، داچلەكان،

رِاحِهنین ارتفاع: بمرزی، بمرزایی، سمرکموتن، بلّندایی ارتفاع سنج: بـمرزی پێو، ئـمو ئـامێرمی رِادمی بـمرزی دیاری دمکات

ارتفاق: (۱)شان دادان، کهوتنه سهرلا، پشت بهستن بمنمنیشك (۲)هاورنیمتی، دۆستایمتی، سازان ارتقاع: سمرکموتن، بمرزبوونهوه، پلهی سمر

ارتقاب: چاودێری کردن، چافنێری ژێرمفانی، ناگاداری ارتکاب: دمسپێکردن، پێومپوون، توشبون، تاوان کردن، سووجکردن

ارتکار: پشت پی بعستن، پشت نعستوری، پشت **ق**ایم، جیگیر

ارتهان؛ گرێوكردن، لهگرێودانان

ارتیاب: گومان، دوو دلی، کهوتنه شك، دوردوّنگی ارتیاح: ئاسودمبوون، ئوّقرهگرتن، ئوّخژنگرتن ارتیاش: چاکبوونهو،باشتر بـوون، بهدهست هیّنانـهومی تمندروستی

> ارتیاش: خەلومكىشان، خەلومت كىشان ارث: مىرات، سەربەش، پاشماك

اراده: ئيراده، خواست، ويستن، داواكردن

اراڈل: پەست، ھىچ و پوچ، بىێ ھورساى، سووك، رووت، سەرسەرى

اراضي: زموی و زار، کێلگه، کانگهر، دمشت و دمر ارافت: پژاندن، پشتن، پشتنی ناو یان همرشتێکی تراو ارامل: بێومژنهکان، بێوه پیاومکان

ارائب: ئــهم ووشــیه کۆپــهو بــهمانای کهروێـشکهکان، کمقرۆشك، هەورۆشه

ارب: نیاز، پیویست، مهبهست

ارباب: خاوهن، خاوهند، خيّو، مالْخوّ، نمرباب، خوداندار

اربع: چوار، چهار، چار، چوار ژنه

ار**بعين:** جله، جلهمين، جلههمين

اربك: رمشباو، سيا، رمش

اربو: ھەرمى، ھەرمى، كرۆستك، مرۆى، كارچك

ارپون: پێشهکی، پێشین، دمسپێشین، ووتن یان کردن

یان دانی پاره له پیّش کاتی خوّیدا

ارتاق: بازرگان، ماملّهچی، سموداگمر، بنهکدار ارتباط: پهیومنی، ناشنایی، سمروکار، بهندیواری

ارتجاء: هيـوادار، بمئوميّد، ئارەزومەنـد، مەھـدەرقان،

ارتجموع، هینوادار، بمتومید، تارفرومحد، معمدمرس دلگمرم

ارتجاج: نەرزىن، جەمىين، جولان

ارتجاع: گمرانموه، وادانموه، بادانموه، پمشیمان بوونمو ارتجال: همه لیت و پلیت، لم خووه هسه کردن، بی بیر کردنموه ناخافتن

ارتداد: گمرانموه، بادانموه، پمشیمان بوونموه له دین، لادان، بیّدین، همانگمرانموه

ارتداع؛ ومستان، كپ بوون، گەرانـەوم، ئەجوولەكـەوتن، وازھيّنان ئەكارىك

ارتسام: لایمنگیری، پمیرموی کردن، همرمان بردن ارتش: سوپا، لمشکر، هیّز، نمرتمش، هوّشهن

ارج: بلهو بایه، بایی، ریز، شوین، بیگه، هورسایی

ارج: (۱)هاندان، بزواندن (۲)بؤن خؤش، ئەومى بۇنى خۆشى ھەبيت

ارجساد: (۱)پشت گوی خستن، بهدواداخستن، درهنگ

کردن (۲)ناوچه

ارجاع؛ گمرانموه، ناردنموه، گيرانموه، زفراندن

ارجساف؛ فشهکردن، ههانیت و پانیت ووتسن، درؤگسردن، كيشهنانهوه

ارجح: لمپيشتر، باشتر، بمرزتر، جاكتر

ارجل: (١)هاج گهوره، پي زل (٢)هـهنگاو، شـههاو، شـاهاو،

لۆق، ئەنگاو

ارجمند: پایه بهرز، بهریز، خوشهویست، حورمهتدار، ريزدار

ارچه: ئەگەر چى، ھەرچەندە، ھەرچەن، گەرچى

ارجان: بله، بایه، بابلقه، جنگای پی، نیردیوان و

بلەكان

ارحام: خزمایهتی، خزمان، تیکهالوی، خنامی، لیزمی،

نزیکی و کهسایهتی یهکیّك لهگهل کهسیّدا

ارحم: بمبعزديي، ميهردبان، دل باش، بعردحم ارخاء؛ سستكردن، نەرمژاندن، بنەرمژینه، نەرم كردن

ارد: پاکی، بههیزی، راستی

ارد: دهستور، ياسا، فمرمان، نمزم، ريّكي

ارداء: (۱) لـمناوبردن، پیـسکردن، گلاّوکـردن (۲)هـیّمن کردن، ثارام کردن، بارمهتی دان

ارداد: فيْلْباز، گزى كەر، درۆزن، تەشقەلەچى

ارداف: لایمنگیری، لایمنگری، لاگیری، هایشکیشی

اردام: بوون، همبوون، ثارام و بیدمنگ جیگیر بوون

اردب؛ شمر، کیشه، همرا، جهنگ

اردشيران: دموا، دمرمان اردك؛ مراوى، سۆنە، مەراقى، ئۆردەك، ھاز

اردلان: ئىمردەلان، ھىۆزىكى كىوردە ئىه ھۆزمكانى

نیشته جیّی شاری سنه

اردم: پیشه، کار، هوندر، کاری باشه

اردم: كەشتيوان، پاپۆزەوان، گەميەوان، خەفتان

اردناس: داومر، نهزم، ریکی، یاسا، دمستور، همرمان اردنگ؛ لمقه، جووته، جفته، لمقه هاویشتن

اردو: ئوردو، ئەشكرگە، ھۆردوپەز، ئەشكرگا اردوگا: ئەشكرگە، ئوردو، ھۆردوبـەز، ئەشـكرگا، شـوێنى

كۆبوونەومى سويا

اردبیه شت: گوآن، مانگی دووهمی بههار، بانهمهر، شهستهباران

اردال: سمرسمریهکان، همیج و پوچمهکان، کمسمه هیچهکان، ملوزمهکان

ارڈل: پەست، بى قورسايى، ھىچ و پووچ، سەرسىەرى،

كەم نىرخ، بچوك، ھەرزە، دىسقك ارز: دراو،دراوی دمرموه، دراوی بیانی

ارز: ريْز، پيْگه، شويْن، پلهو پايه، نرخ

ار زاق: رزق وروزی، وردمدان، دمغل و دان

ارزان: همرزان، ئمرزان، كهم نـرخ، كـهم بـايى، خـۆړايى، بادی هموا، همرزون

ارزان خريسه: همرزان كريسار، شمرزان كريسار، بمرانبسمر گران کریار

ارزان فروش: همرزان فرؤش، بمرانبمر گران فرؤش

ارزانی: همرزانی، ئمرزانی ارزني: (١) شياو، شايسته، شايان (٢)همژار، نمدار، دمست

ارزانیدن: همرزان کردن، همرزانی کردن همرزان کرین يان فرۆشتنى جتيك

ارزش: نرخ، بای، قیمهت، نمرزش

ارزن: همرزن، نمرزن، گاوس، گال

ارزنده: بهنرخ، ژبان، بابیدار، بهکهنگ

ارزئين: همرزن، گاله، جۆرنك له همرزن كه دمبنت جـۆ بدري ئەوجا لە ئاش بكريت

ارزه: کهچ، کنج

ارزهگر ؛ گهچکار، گێچکار، کهسێك کاری گهچ کاریه

ارزياب: هەنسەنگىن، بەراوردكەر، ئىكۆنەر، داومر

ارزیدن: (۱)شیاوی، گونجاوی، شایانی (۲)گونجان، هیمهت داربوون، شتیک نرخی ههبیّت له بهرانبهر شهو پارهی پیّیدراوه

ارس؛ فرمێسك، رۆندك، نەشك، دڵۆپە ئاوى چاو

ارس: روس، روسی، خەلکی روس

ارسال: بهزی کردن، ناردن، همناردن

ارسن: كۆر، كۆدێر، ئەنجومەن، دانيشتن

ارسنال: جبهخانه، زهرادخانه، کارگهو دامهزراوهی

چەك و تەقەمەنى؛ دروست كردن

ارسنیك؛ مەرگەمووش، ژەھر، زەھر

ارسي دوز: پێلاوکمر، کموشکمر، کمسێك پێلاو دروست

بكات، پينەچى پيّلأو

ارش: دیه، تاوان، سزا

ارشاء: رمشوهدان، رشفهت دان

ارشاد: رێنوێنی، رێنمایی، رێنیشاندان، رێگای راست نىشاندان

ارشد: گەورە، بەرزتر، ئەپيشتر

ارشك: رژد، بەرچاو تەنگى، قرنووسى، چەپخوسى،

چکۆسى، چرووكى، بەدخوازى

خاك، ئەرز

ارشکین: بمرچاو تـهنگی، فرنـووس، دهست ووشك، بیّجهنّم، لهچمر

ارصاد: نیسشانهگرتن، چساوهروانی، پاسسهوانی، لسه

حهشارگه دانیشتن بؤ شتینك، ثاگاداربوون

ارش: زموی، ئــهرد، هــهرد، عــهرد، دونیــا، ســهر زموی،

ارضاء: رازی کردن، تێرکردن، جێ نيازکردن، پێداني

شتیّك به كهسیّك بو رازی كردن و خوشحال كردن

ارضاع: شیردان، شیر پیدانی دایك به منال

ارضه: مۆريانه، ئەسپى، سپى، ژەنگ، زىندەوەر، ئەبوير

ارطاب: کۆپى خورما، خورماى تازه، خورمه

ارعاء: (۱)لەومرانىدن، چراندن، چرياندن، چەلا نىدن، راچراندن، راچراندن (۲)گوئ گرتن، جيبهجي كردن،

گوێ شل کردن بۆ تسەي كەسىپك

ارعاب: ترساندن، تؤقاندن، زراوبردن

ارعاد: (۱)ترساندن، همرمشهایکردن (۲)لمرزین، کموتنه لمرزه

ارعن: گێژ، نهزان، كهم فام، حوّل، وړ، بێ ئاومز

ارغ: كـمرو، كمرمكيّف، كمرمشين، كمنّهكيّف، كـوَقْنگ،

کمروال، کمروّل، پرگ، شتیکی سموزی بوّن ناخوشه نامسمر رووی نان و کولیّره و هیتر که شیّ همالیّنیّ

ارغاب: روبار، چۆم، جۆگە، چەم

ارغام: گەوزاندن، گماندن، پلكاندن، پەرخاندن، تلانموه ئە ناو خىزل، بىمماناى بىچوك كىردن و ئووت دان ئە

ئەرزى كەسىكىش دىت

ارغاو: بروانه ارغاب

ارغے: لاولاو، لاولاوہ، ریےزہ، ریزمکمر، گوٹیّکہ بـمدارو دیواردا هملادگمریّت

ارغد: دلگير، دلخۆشكەتر، فراوانىز، بەربلاوتر

ارغــشتك؛ ســهما، چــهقەنه، چــهقان، چەقــچەقە، چەقەنەى سەماو ھەٽپەركى

ارغند: توره، قاوس، جارز، روگرژ

ارغنده: بروانه ارغنه

ارغوان: ئەرخەوان، ئەرغەوان، داريّكە گوڭى سوور ديّنيّ

و شێوهی گهلآکانیشی پانن

ارغون: خۆشرەو، بەزا، ئەسپىك خۆش وخيرا بە رېگادا

ارغه: زرنگ، زيرمكي، فيلباز

بروات

ارغیدن: (۱)تورِمبوو، جارِز بوون، قهنْس بوون (۲)ئاژاوه نانهوه، فیتنه نانهوه

ار**فاق:** چاوپۆشى، دٽنهوايى، لىّ بوردن، فازانج گەياندن بە كەسى<u>ن</u>ك

ارشاه: حموانـموه، پـشودان، حمسانموه، حاوانـموه، بـم

مانای ئاسودهی بهردهوامیش دیّت . .

ارفش: گوێ پان، گوێ خمپله، کمسێك گوێشکهی پان . .

اراع: بمرزتر، بلندتر، خاومن شان و شكؤ

ارق: ناسكتر، رونتر، ديارتر

ارقام: ژمارمكان، هيلهكان

ارفسان؛ خەنسە، خنسە، خسەنى، ھنسە، گيايسەكى سسموزە دەھاردرى و ژنان بۆ جوانى ئەسىمر و دەست و پىي يان دەگرن

اركاك: وردهباران، نمهباران

ارگان: پایهکان، ئەستونەگان، ستوونەگان

اركستر: ئۆركىستر، دەستەي مۆسىقا

ارك؛ قەلاً، ديوەخان، قەلاًپى شايى، قەل، دژ، قەلات، سەنگەر، خانوويەكى قايمە بە شوێنێكى بەرزەوە ارگان؛ ئەندام، زوان كۆمەلە، لايمنگر، لايمنگير، ئۆرگان،

لایمنگیری یان نمندام له حزبیکی سیاسیدا ارگانیسم: نورگانیسم، جمسته، نمندام، لمش

أرمال: ئارمان، ئامانج، ئارەزوو، ھيوا، مەبەست

ارهر : خۆلەمىشى، بەرەنگى، خۆلى چتى سووتاو ارەرد : ئەورمەزد، ئاھورامەزدا، ئاھورامەزد

ارمفان: دیاری، خهلات، دیاردی، پیشکهش، شتیّك بیریّت یان بنیّریّت بر کهسیّك، سهوهات

ارمگان: راهننمر، مامؤستا، فنركمر

ارمل: بێوه پياو، پياوى بێ ژن كه ژنهكهى مردبێت يان تهلاقي دابێت

ارمله: بيّوه ژن، بيوه، ژنى بيّ ميّرد

ارمند: بروانه ارمنده

ارمنده: نارم گرتوو، نؤهرمگرتوو، هیّمن، بیّدمنگ، نارام ارمود: همرمیّ، همرمیّ کیّویله

أرمون: پێشمکی، پێش، بێعانـه، پوڵێك لـه پێشموه بـه

کریکار یان کهسیکی تر درابیت احملت داداد کا داند شاه مگانت هایشد دون ناخش

ارميلان: ئارام گرتن، ئىزقرەگرتن، ھىيّمن بـون، ئۆخـژن گرتن

ارنب: كمرويشك، همرويشك

ارندان: حاشا، گوپدان، به پشت داکهوتن، هیچ کاتیّکی اروا**ث**: شسیاکه، تسلّ، سسهنیّر، ریتالْسه، ریسخ، پیسسای

ارواح: رِوْح، گیان، همناو

ارواح: با، هموا، وا، قا

رهشهوولأخ

ارواز: شـمویله، شـمویلکه، ئێسکی چـمنهیه کـه ددانـی لمسمر دهروێ، کاژێڕ، کاچێڕ، ئاروو، ئارگووشك اروائه: تمرمتیزه، تمره توور، بممانی تـمرمتیزمو گولی بنموشی هێشوویی دێت

اروج؛ عمرعمر، سپیدار، چنار

اروح: دلخوش، دلرفیّن، دلگیر

اروس: كمرمسته، شتومهك، ماك، هيمان

اروس: ئەروس، خواى ئەشق لاى يۆنانيە كۆنەكان اروش: ديه، تاوان، سزا

اروغ: رِمگەز، رِمچەلەك، عەشىرىت، تايەفە، بچينە اروم: بنچ، بنك، بنى دار، بن، ريشە

ارومه: ریشهی دار، رِمکی دار، بنی دار

ارو**نه** : تاهی کردنهوه، ههلسهنگاندن، نهزموون اروي : بزنه ک<u>ن</u>وی

اروين: ئەزموون، تاقىكردنەود، ھەئسەنگاندن

اره : مسشار ، مەنسشار ، هسەرد ، ئسموئامرازدى دارى پسى ئەد ئەدە

ارهاب: ترساندن، تۆھاندن

اره کش: دارتاش، دار تساراش، خیّزارچی، وصـتایهك دارو تهختهه ببریّت وشتی لیّ دروست بكات

ارهاس: خانوو دروست کردن به گل، گلکاری کردن

ارپیاح : نمسیم، سروه، بای فیننگ ارپی : عاقلّ، دانا، ووشیار، زانا، بمتوانا، ناگا

اريب: خوا ر، خێج، چهماوه، چهميو

اریج: بۆنی خۆش، بلاوبوونەودى بۆنی خۆش اریعی: خۆشروو، پیاوچاك، دلیاك، دلباش

> اریعیت: دلباشی، پیاوجاکی، دلپاکی اریس: زیرهك، زانا، بهتوانا، ووشیار

اریس: جووتیار، ههلا، کهسیّك کاری کشتوکالّ دمكات

اریش: بروانه اریس اریکه: تـهخت، کورسی، دمسهلات، تـهختی پاشـایی و

. شانازی

از: ئە

ازاء: رودەروو، بەرانبەر، روبەروو، بەردەم، لەباتى، لە جياتى

ازاحت: لەناوبردن، بەفيرۆدان، دورخستنەوە

ازار: جلوبمرگ، پۆشاك، همرشتیك لمش داپۆشیت ومك پانتۆن و كراس

ازارېنىد: بەنـەخوين، دۆخىنـە، دۆخـىن، بەنـشەروال،

ازاريا: شمروال، شائوار، پانتول دمريي، پاواره

ازاله: فهوتاندن، دووركردن، لهناوبردن

ازان يس: لمومدوا، لمومدواتر

ازان رو: چونکه، بهوهؤیه، لهبهرنهوه، لهو روموه

ازانك: بەھۆى، لەبەر، چونكە

ازا نجا که: لهبهرنهومی، بونهومی، چونکه

ازاهير: شكوّفهكان، غونجهكان، خونجهكان

ازبر: نهبهر، بي جاو ليكردن

ازبرم: چوار شانه، پان و پۆړ

ا**زیس:** بههوی زوّر، به بهلگهی زوّر

ازْبِنْ: لمبن، لمريشه، لمرهك، لمبنچينمدا، لم بنمرمتدا

ازبنه: بروانه ازبن

ا**رْپادرامدن:** هیلاك بوون، شهكهت بوون، له جیّکهوتن، بهمانای تیّکشکانیش دیّت

ارخ : زیپکه، هنچکه، ئاگرؤی، بیرۆزکه، زیرکه، گرمژه، ورده کولکیکی سمر تیژه له لهش دمردیّت، تشپوّك ازخودشلن: لهخوچوون، لههوّش چوون، بیّهوْش کهوتن،

ارْحُودَسَّدَنْ: لَمُحُوحِوون، لَمُهُوْش جِوون، بِيُهُوْش كَمُوتَن، بورانموه

ازخسود گسننستن: گیبان بسازی، گیبان بسمخت کسردن، لمخوّبوودن، دمست له ژیان بعردان بوّ نامانجیّك

ارْد صام: همرمبالغ، جمنجال، سمرهالي، سمر نمهرژان،

چپوکوت، کۆبوونەوەى خەلك لە شوێنێکدا بـﻪ زۆرى و نارټکى

ارْدر: شـياو، شـايان، گـۆړ، بــەژمێر، ومشـاوه، سـتيلهه، شيانه، شان، ئێدمومشێتموه

ا**رْدست**؛ لەلايەن، لەلاى، لاى، بەھۆى، لە ئەستۆ

اردست رفتن: لمدهستدان، لمكيس چوون، بمفيردچوون، لمناوجوون

ازدلاف: بێشكەوتن، پێشچڤەچوون، كەتن پێش

ازدواج: جووت بوون، مارمبرین، شووکردن، ژن خواستن ازدهـار: درموشـانهوه، بروزکانـهوه، تروسـکان،

چەسكانەوە، رووناكىدانەوە

ازدیاد: زیاده، پتربوون، زوربوون، فراوان بوون

ازرق: شین، ناسمانی، ناوی، کموه، کموور، وهك رهنگی ناسمان و دهریا

ازرق پوش: شین پۆش، کەسـێك جلوبـەرگى شـین لەبـەر دەكات

ازرق چسشم: جاو شین، جاف همشین، کمسیّك رمنگی

۰ چاوی ئاسمانی بیّت

ازرق فام: ئاسمانى، كەوە، كەوور، بەرەنگى ئاسمانى

ازسر: لمسمرهتا، لمدمسييّك، دووباره، دمسييّكردنموه

ازسربازگردن: دوورکردن، دوورخستنهوه

از ســـر بـــدرگردن: لــمبيركردن، فــمراموش كــردن، .

ل**ەسەردەرك**ردن .

ازســـرواكردن: لهخودورخـــستنهوه، رمت كردنـــهوه، دووركردن بهكهلهك يان بيانويهك بمريكردن

وور دردن بعده نعت یان بیادویه ت بغزیدردن

ازعاج: بزوانىدن، ھانىدان، بىي ئارام كردن ھيتىدان،

بزاوتن، جماندن

ازقضا ؛ بمريِّكهوت، لهخوّوه، بيّ جاومرواني، شتيّك يان

كاريك چاومړوانى روودانى نەبووبيت

ازْكي: خۆپاريزتر، داوێن پاكتر، پاكتر، زيرمكتر

ازكيا: پاكەكان، جاكەكان، خۆپاريزمكان

ازگات: دل رمش، ناپاك، دمغهل، تهپرمش، دلرمق

ازْل: هەمىشەيى، بى كۆتايى، بەردەوام، شتىك كۆتايى و

سمرمتايي نادياربينت

ازل: خیّرا، بهههاسه، بهاسهز، چووسست، تهردهست، بهتالووکه، چهسپان، بهدهست و برد، چالاکانه

ازلال: هاندان بــ گونــاح، دمسـت پێـشكردن، تــووش تاوانكردن ازئيت: ههميشهيي، زيندوو، بهردموام، نهمر، جاويدان

ریب مصنیسه این ریستور، به خت، فریشته، گؤیابه نده ی تایبه تی خودان تایبه تی خودان

ازمان: کزن، کزنمبوو، رابووردوو، تیپمریو، بمسمرچوو اژمه: جلّمو، هموسار، لخاو، قموجه، قمراسه، سمرکمالله اژمیل: جمکوش، جمکوج، تمشوی ناسنیکه کـه دار یـان ناسنی تیّدمکریّت و بزمار و شتیتری پیّ دادمکوتریّت

ا**زناکه:** کتاوپر، کتوپر، لهپررا، کوتوپپ ازواج: جـووت، جفـت، دووتــاك، دوولـنگ، شــتێك تــاك نـم.ت..

ازواد: تونيشو، تۆشه، تووشه، زاد، زمواد، تنیشووی رنبواران

اڑھار؛ شکۆفە، خونچە

ارهد: خوّپارێزتر، پارێزگارتر، ئيماندار ازهر: سپي و روون، درموشاوه، بريقهدار، رووناك

ر از**ياء:** شكل، شێوه، چۆنيەتى .جل وبەرگ

> ازید: زورتر، زیاتر، فراوان تر ازیرا: چونکه، چوون، لهبهرنهومی

> > ئاوي

جاونهترس

ازیر: : هوولت دان، کولانی شتی ناومهنجهان، زلقه، هولته مقولت، فلقه مقاتی، هولانی کولانی کیولانی کیولانی شلهمهنی لهسهر ناگر بهبی پسانهوه، ههالپهرو داپهر الدر: (۱)شهرددر، ههاردیها، شهردیها (۲) شهرددر، شهردیها، شهردیها (۲) شهرددر، شوپی

۔ ا**رُدرافکن:** نمژدمرهاوێـِژ، گـهمی و پـاپوٚڕ، تـوٚپ و گوللـه هاهـٔت مکان

هاوپّرْمکان ا**رّدرها :** ماری گەورە، ئەرْدىھا، ھەرْدىھا، حەق

اژدها : ئەزدىھا، عەق، خەق، ھەزيا، ئەزدىھا اژدھاخو: روگرژ، تاڭ، ھسەرەق، رووتاڭ

الله ها دل نازا، بمزات، بهجمرگ، زاندار، نازا،

ا**ژدها سر:** سەرئەژدھا، سەرھەزيا، سەر ھەژديھا

ا**ژدهساك:** ناژدهساك، اژديهساك، نازديساك، ئەسستياكس، دوايين پاشاى دەولەتى ماد

> اژگان: بروانه اژکهان اژگهان: تممیمان، لاواز، بی هیز، دهست و پی سپی

ا**رُکھن:** بروانه اژکھان

اژنگ: بروانه اژنگ

اژه: ناههك، قسل، ههك، نهههك، جارٍوو

، اژهان: لاواز، بی هیز، دمست و پی سیی

اژی: ئەژدىھا، عەق، مارى گەورە

اژی دهاك: بروانه اژدهاك

اژیر: ووریا، زانا، زرنگ، بزیو، ووشیار، دانا

اژیراك: بانگ، همرا، هاوار، دمنگ اژیریلان: ووشیاركردن، ووریا كردن، بمثاگاهیّنانموه

اس: بورینه، بناغه، بناخه، ریسچه لهك، رهچه لهك، بنجینه، رهتهوه

اسائه: لَمناوبردن، بمفيرِقدان، خراب كردن

اسابيع: حەوتەكان، ھەفتەكان

اساتنه: مامؤستا، راهننمر، مامؤساكان

اساتید: مامؤستاکان، فیرکمران، راهینمران اسار: دیل کردن، فوّلبهست کردن، خستنه بهندینخانه،

ا**سار:** دین دردن، هونبهست در پهخسم کردن

اسارت: ئەسىركردن، يەخسىركردن، زيندانى كردن

اساري: ديلهكان، ئەسىرەكان، بەنديەكان

-اساس: بناخه، بنچینه، رِهتهوه، بونیه، بناغه

اساس: پیاوکوژ، قاتل، مرۆف کوش، رەش کوژ

اساس نامه : ئەساس نامە، پرۆگرام

اساطار: چیروك، چرچرونك، حمبروشك، چیرونك، داستان، چیشانوك، همواتی

اسالیب: رەوشت، چۆنيەتى، رنگە، شيواز، شيوه

اسامه: شيّر، پاشای جمنگملّ

اسامى: ناومكان، نيّومكان

اساور؛ دمست بهند، دمستهوانه، دمستيّنه، پهنجموانه،

دەزبەند، دەسوينك

اسساوره: سوار، سوویار، کهسینک بهسیهر پیشتی وولاخمومینت

ئەتوانىت لە ئاودا مەلە بكات، ئەسپى دەريايى

اسباب: (۱)شتومهك، كهلوپهل، پيداویستی ناومال (۲)هۆكار، سهبهب، بهنگه

اسباب بازي: بووكهله، بووكۆكه، بووكى يارى مندالأن اسباب چینى: ئامادمكارى، بیانو ئامادمكردن بـۆ تـووش

اسباب کشي : گواستنهوه، مالو کوچ گواستنهوه، گوازینهوه

اسبال: باراندن، داباراندن، بارانن

اسباناخ: سبهناخ، ئەسبهناخ، ئەسبپناغ، سبپناخ، سبهناخ، جۆرە سوزەيەكە جيّشتى پئ لئ ئەنريّت

اسبانج: بروانه اسباناخ

كردني كمسيك

اسپ چــوبی: ئەسـپەدارێنه، چـەرودى دار، ئەسـپێكە

منالأن له دار دروستی دهکهن و سواری دمبن

اسب دواني: غاردان، خاردان، راكردن، ههنينگدان،

غارکردن، غارغاریّن، تاوودانی وولاّخی سواری اسبق: پیّشتر، له پیّش، پیّشترله، بمرتر، زوتر

اسبوع: حدوته، همفته، حمفته

اسپ: بروانه اسب

اسپاس: سوپاس، شوکر، سپاس، ستایش

اسپاسدار: سوپاس کهر، سپاس کهر، شوکور گوزار

اسپانج: بروانه اسباناخ

اسیاه: سیا، سوپا، نمشکر

اسیاهید: سوپاسالار، سمردار، نمشکردار

اسپردن: سپاردن، ئەسپاردن، سپارتن

اسپ رڑ: بروانه اسپریس

اسپرسپ؛ بروانه اسپریس

اسپرغم: ريان، رێون، مۆر، رووخانۆكە، رێحانه

اسىپولوس: كۆشىك، تىملار، سىمرا، تىالار، بالەخانــە، سەراپەرو، بانھەلبان، خانوى بەرزو خۆش

اسپرم: بروانه اسپرغم

اسپرهم: بروانه اسپرغم

اسپرى: كۆتايى، كۆتاھاتن، برانـەود، ھـەرددوايى، دواى ھەمووشتىك

اسپریس: ئەسپرەس، گۆرەپانى غاردانى ئەسپ، مەيدان اسپیسیال: تایبەت، خۆسەر، دانستە، خاسما، نـەخازەلا، تابیتی، رادایی

اسپسیالیته: تایبهتی، تایهبهتی، رادایی

اسپناج: سبهناخ، سپیناخ، نهسپهناخ

اسینج: بروانه اسپند

اسپند: ئەسپەندەر، ئەسپەنەر، گيايەكى خۆرسكە بۆ چاوەزار لە ئاگرى دەكەن وبۆننكى تاپبەتى ھەيە لاى ھەندى كەس خۆشە

اسپوتنیك: مانگی دەسكرد، يەكـەم مانگی دەسكردی روسیا كه له ئی ئۆكتۆبەری ۱۹۵۷ بۆ ئاسمان نێردرا

اسپهید: سیادار، سوپادار، سالار، لهشکردار

اسپهسالار: سالاری سوپا، سوپا سالار

اسپید: سپی، سفی، روون

اسیه: سیا، سویا، نمشکر

اسپدار: چنار، چهنار، پهلک، پهلکه، داریّکی شووش و گهلاً پانه

اسيده؛ سپێنه، سپێنهی هێلکه

اسهیل: ئەسپ دز، كەستىك ئەسپ بدزى

است: ئێسقان، ئێسك، هێسك، سنچان، سووهان

است: بنچینه، بناغه، رمگ، پایه، بنمرمت

استا: کورتکراوهی نافیستا، کتیبی پیروزی زمردهشت

استا: ومستا، پیشمزان، پیشهگمر، ماموستا

استانیستیك: سمرژمیری، سمرژمیره، سمرژماردن

استاخ؛ نازا، نەترس، زاتدار، بەجەرگ

استاد: مامؤستا، فیرکمر، زانا، پیشمزان، کمسیک بتوانیت شت فیری خهاک بکات

اسقادانه: ومستايانه، ليّهاتوانه، زانايانه، نمنجامداني

كاريك به ليهاتووى ومك زاناكان

استادگار؛ ومستا كار، پیشمزان، پیشمگمر، كمسنك له پیشه یان كارنِك لنهاتووبنِت

> استادن و وستان، راوهستان، ويستان، به پيومبوون استادنمور دري کارکند در اين داري مي کند در اين

استادیوم: یاریگا، گۆرمپان، یاریگه، گۆرمپانی یاری کردن

استار: پمردمکان، کهممرچین، کهتان، سمرووك، پؤشار استارت: دمست پنگردن، دانمبمر، تیّوهچوون، مـل لمبمرنان، پیّداکیّشان

استارتر: دمست پێ شکمر، دمست پێ شخمر، دمست پێکمر، کمسێك بـمر لـه کمسانی تـر کارێـك دمست پێ بکات

استاره: ئەستىرە، ھەسارە، ھەستىرە

استاره: چارپۆش، سمرووك، پۆشارد، پـمردد، ئـمودى شتى ي<u>ن</u>داپۆشن

استاژ: خولی فیّرکاری، ددوری فیّرکاریشهو ماودی خوازیاری پیشه یان فمرمانگه بـؤ فیّربـوون بهسـمری دمیات

استاژیر: فیرخواز، کهسیک له خولی فیرکاریدا به شداری کردییت

استاسیون: نیستگه، ویستگه، ویستگا، نیستگا، شوینی ومستان

استاغ: نەزۆك، نازا، بێچەل، ئەومى منائى نەبێت

استافیل: ترێ، تری، ههنگوور، ئهنگوور، بهری داری میّو که بههیّشوو دهیگریّت

استنام: جلَّمو، هموسار

استام: ماشه، هاش، پهنگرگر، پهنگر، کلافه، شتیکه ناگری ناوتهندورو تونی پی نهم دیواو دیوو دهکهن استامپ: موّر ههافقهندن، نیشانه، واژوّ، دمواتی موّر استان: پاریّزگا، ناوچه، مهلّبهند، بهشیّ له وولات استاندار: پاریّزگار، فهرمانردوای پاریّزگا

استاندارد: یاسا، گونجاوی، پیّوانه، پهسهندکراو، دیارده، رادهی تمواوی بوّشت

استاندن: سەندن، ومرگرتن، ئى سەندن

ا**ستانه** : بروانه استانه

استانیدن: وصناندن، راگرتن، ماندووکردن، استابیدن: ومستان، راومستان، ویستان، چك بوون

استنمال: پەنابردن، ھۆمەن ھێنان

استباق: كێبركێ، پێشكەوتن

استبانه: دمركهوتن، ناشكرابوون

استبداد: مل هۆرى، بى ياسايى، زۆرەملى، زۆركردن، تاك رەوى، ئەنجدامدانى كارنىك بى بىنى حىزو ويستى خىۆ بىى لەبلەر چاو گرتنى كەسانى تىر، خۆويسىن، خۆپەرستى، خۆبلەزل زانى و جۆرنكىشە ئى حكوملەت تىايدا دەسەلاتداران بابەندى ياساكان نىبن

استبداع: نوّی ژمارتن، تازمدانان، بمتازمزانین استبدال: گوّرپنموه، گوهرین، همرامه، نالوگوّکردن

استبر: نمستور، کولفت، زوّر، تیر، قموی، قانج، کلفت، ستوور، شتیّك تمنك نمبیّ

استبرق: حمریر، همریر، خارا، نمتافته، کووتالی، زهردار استبرك: بروانه استبرق

استبسسال: دل دان مسمرگ، شسمرکمریّك خوازیارانسه بهشداری شمرِ بكات، بو ئموهی بكوژریّت یـان بكوژیّت، گیان نمویستن

استبـشار؛ بهختـهومری، کامـهرانی، خوشـحال بـوون، بزدکهوتنه سمرئیو

استبطاء: پشت گویخستن، بهدواداخستن، درهنگ کردن استبعاد: بهدوور زانین، خوپاریزی، دوورکهوتنموه

استبقاد: هي شتنهوه، بهجيهيلان، دانان، حمزكردن بممانهوهي شتيك

استپ؛ مێرگ، چيمهن، گياجار، دهشت (دهشت)

استتابه: تۆبەكردن، پەشىمان بوونەوە، پاشگەزبوونەوە استتار: خۆشاردنەوە، خۆحەشاردان، خـۆ وون كىردن، لەبەرچاونەمان

استتباع: لایدهنگری کردن، بهدوادارِوْشتن، بهیرهوی کردن

استتام: تمواوكردن، نمنجام گمياندن، كۆتايى پيهينان

استثقال: هورس بوون، لاوازبوون،بهگران ژمارتن، لهش گرانی

استثمار؛ بمرهمم بـردن، داگیرکـردن، دمسـخمرِوٚکردن، داهاتی کمسانی تر بردن، خوین مژین

استثناء: تاب مت، جیاواز، جیاکردنهوه، شاز، جوی کردنهوه

استجابت: وهلآمدانسهوه، رازی بسوون، لیّسومرگرتن، بهشیاوزانین

استجاده: بمباش زانین، جاك ژمارتن

استجاره: مۆڵـەت ويــستن، مۆڵـەت خواســـــــن، ئيـــــزن خواستن

استجلاب: _راک<u>ن</u>شان، بـزوان بمرهوشت<u>ن</u>ك (بـزوان بمرموشتيك)

استچهال: بمسورك زانسين، بسى نسرخ، بسچووك، بسى هورسایی ژمارتن

استهاضه: خوینبهربوون، خوێنبهربوونی ژن دوای تمواوبوونی نمخوّشی مانگانه

استعاکه؛ گۆران، گۆرىن له باريّکەوە بۆ باريّکى تر

استجباب: بمشياوزانين، رِدواديتن، خوْش ويستن، بمشايان زانين

استعداث؛ نوی کردن، تازمکردنهوم، تازمگمری

استحسان : به چاك زائين، پهسهند كردن، رازى بوون، هايل بوون

استعمال: بهدمست هێنـان، ئـمنجام گـرتن، بمئـمنجام گمشتن

استهمشار؛ بـانگ کـردن، خواسـتن، داواکـردن، ویـستن، لمبیر جوون، بیرهیّنانموه

استعفاظ: پارازتن، پاگرتن، پاراستن، چاودیّری کردن استعقار: بهبچووك زانسین، بسیّ نسرخ سسهیرکردن، قورسایی نمهیّشتن

استحقاق: شياو، شاياني، گونجاو

استعلاف: سوێندان، سوێندخواردن، همسهمدان، كمسێك ناچاركردن بـوّ ئـموهى سوێندبخوات و يـان سوێند بـوٚ كمسێك خواردن

استهلال: به حه لأل زانين، رمواديتن، حه لأل الستهمام: خوّش وردن، خوّشوستن، خوّدانـه بـ مرناو،

استحواد: دمسهلات، زائبوون، كۆنترۆل كردن

حهمامكردن

استعیاء؛ شمرم کردن، شمرمیونی، شمرمنی

استغاره: خیرخواستن، خیرخوازی، حهسانهوه، فال، داخووت کردن

استخباء: خيومت ليدان، خيومت ههندان

استخبار: دمنگ و باس، ههوال پرسین، خواس ویستن استخدام: داممزراندن، داکوتاندن، تاهمتکردن، دابین کردن، چمقاندن، داممزراندن، بجی کردن، جیگیرکردنی شتیک له شوینیک

استخر: ئەستىر، جال، گوم، ستىر، ئاوگىر، ئەستىل

استغراج: دمرهيّنان، دمرخستن، دمرهانين، دمرهاوردن، ههڻيّنجان، جهلياندن، دمرانين

استخصاص؛ تايب مت كردن، تايب متى كردن، دمست بمسمراگرتن، شتيك بمتايبمت زانين بؤ خؤ

استغفاء: خۆشاردنموه، خۆدزينموه، خۆپمهنهان كردن، چاو شيلكانى

استغفاف: سوك كردن، **ت**ورساى نههيّشتن، بهبجووك زانين

اسستغلاس: (۱)ږزگسارکردن، ئسازادکردن، بسمرهلآکردن (۲)ږزگاری، رمهایی، ئازادی، سمربهستی

استخوان: ئيسقان، سقان، ئيسك، هيسك، پيشه، پهلان، بلان، ههستی، هيستك، سووقان

استخوان: ناوك، ناوكه، جهفاله، هانيوك

استخوان بندي: ئيسكەپەيكەر، ئيسقان پەيكەر، كۆمەلى

ئيْسقانى مرؤهٔ يان ئاژەلْ كە پيْكەوەلكابيْت

استخوان خوار: ئيسقان خور، هيسك خور، ئاژهايك ئيسيقان بخوات وهك سمگ

اســـتغواندار: ئنـِـ سقاندار، هنِـ سكدار، ئنِــسكدار، ئــــهو گيانلمبمرمی لمشی ئنِسقانی هميه

استغوان شناسي؛ ئيسقان ناسى، ئيسك ناسى، زانستيك كه له جونيمتى ئيسقان دەكولايتموه

استداره: خر، بازنهیی

استدامه : بمردموامی، ههمیشه، همتاهمتایی، پایدار استدبار: دوور نمندیّشی، جاومنوارِی، بمتیّ بینییموه

استدراج؛ نزیك کردنهوه، بههیّمنی، لهسمرخوّ، هیّواش هیّواش نزیك کردنهوه استدراك؛ تیّگهشتن، پیّزانین، همست پیّکردن، لیّحالّی

ب<u>و</u>ون بوون

استدعاء: داواكـردن، پارانـهوه، پاريانـهوه، شاكمشـاك، واريانهوه، لالانهوه

استدلال: سىملاندن، بەلگەھێنانـــەود، ھۆدۆزينـــەود، بەلگەويستن

استدن: ومركرتن، كرتن، سمندن، لي سمندن

استنگار: بیرهیّنانهوه، بیرخستنهوه، خستنهیاد استذلال: زملیل کردن، زالْبوون، کوْنتروّلْ کردن، سووك

کردن، هورسای نههیّشتن، دمستهموّکردن استر: نیّستر، همستر، هیّستر، همسمره، وولاّخیّکی چوار

بەرپومبردنى جالاكيەكانى لەشكر لە شەردا اسستراتژيك: سىتراتيژيك، كاروبـارى پەيومنديـدار بـــه

ئەشكرموم اسستراحت: حەوانسەوە، پىشوودان، ئسارامى، ئاسسودەيى،

حەسانەوە، حسێنەوە، وجاندان، پالدانەوە، راكێشان **استراق: گوێ ھە**ٽخستن، گوێ گرتن بەدزيەوە، سيخوږ*ى،* جاسووسى، بەدزيەومگوێ گرتن

استربان: نیّستردار، نیّسترفان، هیّستر کیّش استرجاع: گمراندنسموه، گیّرانسموه، بادانسمو، ناردنسموه،

زفراندن، زفرين، پهشيمان بوونهوه

استرخاء؛ لاوازی، سستی، بی هیّزی، کهمیّنی، بی تابی، درژانگ

اسسستردار؛ ومرکرتنسهوه، سسهندنهوه، ویسستنهوه، گهراندنهوه، لی سهندنهوه

استردار: ئيستردار ' هيستر كيش، همسترفان

استردن: تاشین، پاککردنـموه، تمراشـتن، پاچـین، دادان، رمواوتن

استرزاق: پزق دۆزى، بەدواداچوونى پۆژى، داواكردنـى پزق و پۆزى، پۆزى ويستن، پزق ويستن

ب استرش: بیلاسن، پارژؤ، بیلی ئاسن، خاکمناز، خاکمنداز، دۆلممور، ئەسپەر، ئەسپار، میرگ

استرشساه: (۱)رپسشومدان، رپسشومگرتن (۲)لایسمنگیری بهمهبهستی خوشحالگردن، لایمنگری

ا*سترشاد*: رِیْ نیشاندان، بهنهد و ناشناکردن، رِیْ<u>نویْنی</u> کردن

استرضاء: تێرکردن، ڕهزامهندی، ڕازی بوون، خوّشحال کردن، بێ نیاز کردن

استرهاء: پارازتن، پاسموانی کردن، پاریّزگاری استرفتاق: کۆیله کردن، کردنه بمنده، بمنوّکمر گرتن

استرواح: بۆنكردن، بۆنگرتن، بۆندان

استروار: بار، بهندهك، همرشتيك به پشتى وولاخ ههلگيري بهيهكجار

استروان: ئيستردار، هيستردار

استرون: نازا، نمزۆك، نەكنەكمر، نـمزا، پێـچەڵ، ئـمومى نمزێ ومك ئێستر

استرهاب: ترساندن، تؤقاندن، زراوبردن،

استریل: بنیمر، نمزؤك، بیّ بمرهم، نمزیّ، بیّ نمنجام استراده: زوّر ویستن، زیاده، فراوان خوازی، زیّدمروّیی استــسعاد: خــوْش ویــستن، خوازیـــاری بهختـــمومری کاممرانی

استسستفاء؛ (۱)بووکهبهبارانسه، کۆسسهبهبهکردن، کۆسسهومومی، داوای بسساران کسردن (۲)نهخؤشسسی ئاوخواردنهوه و ئاو داواکردن

استشار: راویزکردن، تهکبیرکردن، لیّ ووردبوونهوه استشعار: لـهدلگرتن، بـهدلگرتن، شـاردنهوهی تـرس و نیگمرانی له دلّدا

استشفاع: چاكبوونهوه، دواكردن بـۆ چـاك بوونـهودى كەسىك، پارانمود بۆ كەسىك

استشمام؛ بیّن کردن، بۆنکردن، بۆکردن، هەلْمژین استشهاد؛ شایمتی، شایمتیدان، شایمت هیّنان، شایمدی

استصعاب: بمدروار زانین، بهگران رُمارتن، هورس دانان استضعاف: ناتموانی، بی هیّزرُمارتن، بهلاواززانین

استطابه : باك ويستن، لايمنگرى پاكى

استطاعت: دمست رِوْشتن، توانای، دمسهلاّت، دمس رِوْبی، دمسهلاّتداری، لیّهاتوویی

استطاله: راکشان، بالکهوتن، ملهوری کردن، فهخرکردن استطراب: خؤشحال، بهختهومری بوون، کامهرانی، دلشادی

استطراف: سمرسورهينمر، سمرنج راكيّ شان، بمنوىّ زانين

استطلاع: زانیاری، ناگاداری، داواکاری به مثاگابوون، هموال پرسی

استطلاق: (۱) پزگاری، سمربهستی، ئازادی، خوازیاری رزگاری (۲)ئیسحالی، سکچوون

. استظلال: سيبمر، لمسيبمر دانيشتن، نسي ويستن

استظهار: پشت گهرمی، دلگهرمی، پشت نهستووری، پشت بهستن به کهسیک

استعاد: گمرانسەوە، گێرانسەوە، گمراندنسەوە بـۆ كارێـك، واريانموه

استعاذه: پهناگرتن، خۆشارتنهوه، خۆحەشاردان

استقاره: خسوازه، خوازهمسهنی، ووشسه بسهمانای تسر بهکاردیّت

استعاضه: گۆرىن، گۆرىنەوم، زفرين

استعانت: يارمهتى ويستن، يارمهتى خواستن، داواگردن بۆ يارمهتيدان

استعیاد: کۆیلەکردن، بەندەکردن، کردنەنۆكەر

استعجاب: سمرسووړهێنمر، سمرنج ڕاکێش، نامؤ، به سمرسووړهێنمر ژمارتن

استعجال: بهلهكردن، خيرايي

استعراب: لایمنگری عمرهب، لاسایی کردنموهی عمرهب استعسار: کار بمدژوار زانین، قوورس بوونی کار

استعصاء؛ ياخيگەرى، نافەرمانى، سەركىش

استعسمام: (۱) جسنگ به سسمرداگرتن، دهست گرتن به سمردا (۲) و ستان، په ناهینان

استعطا**ف**: دلّ پاگرتن، پازی کردن، دلّ بعدمست هێنان اســتعظام: بهگــهورهزانین، گــهورهکردن، <u>ڕێزانێگــ</u>رتن، رێزبؤدانان

استعفاء؛ وازهیّنسان، دمست ههاگرتن، خوش بسوون، بهلاومنان، دمسبهردار بسوون، لیّگهران، دمستی خوژیّ کردن، ژی گهریان، ومبوون، دملاً ژیّ بهردان

استعفاف؛ خۆپاراستن، خۆپاریزی، خۆبـمدوور گـرتن، دوورکەوتنەوە ئە تاوان و گوناح

استعلاء؛ بمرزبوونـــهوه، بلندبوونـــهوه، بلنـــدبوون، گەشەكردن

استعلاج؛ چارهسمرويستن، دمرمان ويستن

استقلام: پرسیارکردن، هـموال پرسین، خمبـمرگرتن، گرتن

استعمار: دمست بهسمراگرتن، ملهؤری کردن، دمست تیومردان، خؤتی ههلقورتاندن، بؤ خؤتی ههلقورتاندنی وولاتانی بههیّز له کارووباری وولاتانی کهم دمسهلات بهکاردمبریّت

استعمال: بهکاربردن، کارلی کیشانموه، بهکارهیّنان، بهگهرِخستن

استفاثه: دادپرسی، دادخوازی، دادخووایی

استقراب: سمرسبوورمان، سمرسنام ببوون، والقسان، پهشوکان، حمیمسان، شاشیوون

استغراق: راهـاتن، رِوْجـوون، هـالبوون، نهـووم بـوون، خنكان

استغفار: تۆبە، پاشكەزبوونەوە

استفلاظ: نەستوورى، ستوورى، كلفتى، ھەھەتى، قانجى، يەشىمانى، لالانەوە

استفلاق: راخران، داخران، بمستراو

استفلال: دەخل و دان، دەخل كۆكردنـهوه، خەلـهودان، كۆكردنـهوه

استغفاء: بسی نیسازی، تیروپسری، دهسه لاتداری، دموله مهندی

استفاده: هازانج، دمست کهوت، دمستهات، کهنگ، پاره، سوود، داهات، سوو

استفراغ؛ رِشـانەوە، ھەٽھێنانــەوە، ھــەڵ ھاووردنــەوە، ھەى، ھەى كردنەوە، دلغەلينەك

استفسار: پشکنین، لێکوٚڵینهوه، پرسیارکردن

اســــتفهام: پرســـيار، لێپـــرس، پرســــکەر، پرســـين، پرسياركردن بۆ تێگەشتن

استقاء: ناو هـ دلينجان، ناو هانين، ناوكينشان، ناو دم هينان

استقاله: هه لومشاندنه وه، پهاشتن، به مشاندن، فه مساندن، فهرستیای، هه لپشکوتاندن، پشکوتاندن، تیکدان، لیک جوی کردن

استقامت: خۆراگرى، سووربوون، خۆراگرتن، ومستانموه، پشوو دريزى

استقباح؛ بــهپیس زانــین، بــهگلأوزانین، ناپــاکی، بهناشرین زانینی شتیّك

استقبال: پیشوازی، بـمرموپیری، پیشبازی، بـمپیرای رؤشتن، پیرائی

استقراء؛ لێڬڒلينـهوه، ووردبوونـهوه، بـهدوادا جـوون، پشكنين، دۆزين، كۆلينهوه، پشكفاندن، پشكناندن استقرار؛ جێگيربـوون، دامـهزران، سـهفامگيربوون، كوورس بهستن

استقراض: داواکردن، داواکردنموه، قمرزکردن، قمرزدان، خواستن، ویستن

استقسام: سوێندخواردن، قمسمم خواردن، سوێندان استقصار: کمم تمرخممی، بێ سمرموبمرمی، گوێ نمدان،

گوێ پێنهدان

استقىصاس: تۆلـە سەندنەوە، تۆلەنەسىتاندن، حىميف ھەلاندن، تۆلاخوەقەمردن، توول كردن، زرمتاكردنەوە استقلال: سەربەخۆى، سەربەسىتى، سەربەرزى، ئازادى، رزگارى، رەھايى، ئەنجامدان بى دەستىومردانى كەسانى ت

استکان: پیاله، گیلاس، پهرداخ، باده، ئیستیکان، ئیسکان، پهیمانه، بهرتیل، پیالهی چاخواردنهوه

استكانت: سمركزى، سمرشورى، خۆكەم زانين خۆبەكەم زانين

اسستکبار: لـــهخۆرازى، خۆبـــهزل زان، خۆنوانــــدن، زيددوزى، ملهور

استکثام: شاردنموه، ومشاردن، حمشاردان، پمنهان کردن استکثار: زیدمرقیی، فراوان خوازی، زیادهی، ملهوری استکسشاف: دوزینهوه، داهینان، ناشکرا کسردن، خستنمیمرچاو، دهرخستن

استكفاف: كۆبوونەوە، خربوونەوە لە شتىك

استکمال: تمواوکردن، بمنمنجام گمیاندن، دوایی هیّنان، کوّتایی بی هیّنان

استل: کیّل، بمردی گؤر، تاویّری سمر گؤر، تاویّره بمرد استلاب: دزین، فراندن، رِفاندن، دزینی شتیّك

استلات: ليْسانموه، لستنموه، ليْسينموه، ليْستنموه

استلال: دهرکیشان، دهرهاویشتن، هینانسدهرموهی شمشیروکیرد له کالأن

استلام: دمست پیاهینان، دمست پیدامالین، دمست پیاهاوردن و ماج کردنی شتیک بهمهبهستی پیروزی استلحاق: بانگهیشت کردن، بانگ کردنی ههکیک بو

استلذاذ: چێژوهرگرتن، ژێـژبردن، هست بهخوٚشـی کردن

استلزام: پەيومىت بوون، بەپيويست زانين

استلقاء؛ بمپشتاكەوتن، به هنگاكەوتن، بمپشتداكەوتن

استم: ستهم، زولم، زور، نهستهم، بيّ ويـرُداني، نـازارو

سزا به نارموا

استماع: بیسنن، گوی گرتن، ژنهووتن، گویّدان، شنمفتن استمالت: دلّ نهوایی، دلْخوْشکردن، دلْشادکردن

استمتاع: كەنك ومرگرتن، سوودومرگرتن، بەكارھينان

استمداد: یارمهتی ویستن، داوای یارمهتی گردن، یاری کاری، داواکردن بو هاریکاری

استمرار: بــمردموام، يــمك لــمدوای يــمك، پميتاپــميتا، زووزوو، پميدمريمی،

استمزاج: بهيفين، راگؤرينهوه

استمساك: حمانگ ليدان، دمست هاويشتن، شاويزان

بوون، خۆھەئواسىن

نووسيني بابهتيك

استملاح: گانت مجاری، قمشم مری، به قمشم مر زاندینی کهستک

اسستملاك: خاومندارىسەتى، خاومنسدارى، ئىسەربابى، خوودانى، ماڭخۇيى

استملال: بيزاربوون، دئتهنگ بوون، دلگران بوون

استمناء دمست ههر، دمسههر، مشتاو، مشته، کمسێك بهدمست خوّى راحمت بكات

استمهال: موّلمت ویستن، کات ویستن، داوای کات کردن استن: ستوون، پایه، کوّلهکه، نهستوونه، دیردك

استناره: رووناك بوونــهوه، روونبونــهوه، رۆشــنايى، رۆناھى، رووناكى

استفامت: خؤمات كردن، خؤمات دان، خؤمت كردن، شارامى، ئاسوودهبوون، شؤفرهگرتن، ئؤخش گرتن، نیشاندانی خموتن بهبئ خموتن

استنان: لایسهنگیری، لایسهنگری، روّشنن بسه رنگسای کهسیکدا

استنباء؛ هموال پرسین، پرسیارکردن، لیپرسین، پرسین کردن

استنباط: دمرهیّنان، ههایّنجان، تیّگهشتن، حالی بوون لـه شـتیّك بـههیّزی تیّگهشـتنی خــوّت، لیّكدانــهوه، شیكردنهوه

استنبه: (۱)درشت، نهستوور، هموی، هانج، ستوور (۲)نازا، نمترس، بمجمرگ، دلیّر

استنتاج: ئمنجام گرتن، بهدهست هیّنان، وهجنگ خستن استنجاء: رِزگاری، نازادی، رِههایی، سمربهستی

استنجاد : بــههێزبوون، توانــايی، بــههێزبوؤن دوايــی لاوازی

استنزال؛ نزمبوونـهوه، کهوتنـه خـوار، کهوتنـه خـوار، شۆربوونـهوه، دابهزین

استنساغ؛ رِوونوسی، رِوونـوس کـردن، لمبمرگرتنـمومی شتیّك به نامرازیّک تایبمت

استنشاق: هەئمژین، مژین، نـاو پـان تراویٚکی تـر بــه ئووت هەلکیشان

استنـصار: داواکـردن بـۆ سـەركەوتن، زاڭبـوون بەسـەر بەرانبەردا، فريادەرسى

استنطاق: نیکولینموه، هینانمهسه، هسههی درکاندن، کولینموه، پشکنین، بازخواس، پرس وجود،

استنقاد؛ رزگارکردن، نازادکردن، ناسوودمکردن

استنگاح: ژن هیّنان، شووکردن، هاوسمری، پهیومندی ژن و میّردایمتی بهستن

استنگار: حاشاکردن، حاشالی کردن، خوّلی دزینهوه، گووپدان

استنكاف: خۆپارێزى، خۆپارازتن، لـمړووى خۆسمزل زانينـموه خۆلـمكاريك دوورخستنموه، ملمپێچكى، مـل نمدان، سمرههنتمكان

استواء: (۱)بمربمری، هاوسهنگی، یهکسانی (۲)نیستوا، هیّلی نیستوا، نهو بازنانهی ودك بهشتیّنهیهك دموری

باكور جياكردۆتەوە

ا**ستجاره:** بهکریّ گرتن، کریّ گرتن، کریّ کردن استجال: مؤلّهت ویستن، دهرهمت، کات ویستن

استیعاش: ترسان، تؤهان، زات نـهمان، خـهمباربوون، دلگران بوون

استیخ: راست، قیت، قنج، نمسمرپی

استيدن: ومستان، ويُستان، همستانه سمرييّ، راومستان، ويُسان

ت استیزه: شمر، کیشه، همرا، فیتنه، لهج، جمنگ

استیزه رو؛ شمر کمر، نهساز، ناسازگار، ناژاوهچی، فیتنهچی

۔ اسستیزهگر: شمرکمر، بجانگ، شمرؤك، جامنگاومر، مدر:

شەرانى استىصال: داماوى، بى دەسەلاتى، پەشۆكان، لەبن ھاتن،

دهركران

استيىضاح؛ شىكردنەوە، داواكىردن بىۆ روونكردنــەومو ئاشكراكردنى بابەتتىك

استیعاب: فیربوون، رِاهاتن بهٔتهواوی

. استقاظ: ووشیاری، بیّداری، بمناگایی، ووریایی

استیکال: مال خواردن، ملهوری، مالی کهسانی تسر

استيل: شيّوه، شيّواز، چونيهتي، ريّگه، رموشت

استیلاء؛ زال بوون، جیربوون، زؤر سمندنی گیانـداریّك بهسمر گیانداریّکی تردا، داگیرکردن

استیم: لیّوار، همراغ، رووخ استیم: چیّک، چـرك، هریّر، زیـرگ، كیّم وزووخـاوی

برین اســـتیناس: خـــووگرتن، تێکــهلأوبوون، ناوێتـــمبوون،

اسسىيناس: خــووكرتن، تێػــهلاوبوون، ئاوێتـــهبوون رِاگرتن، هۆگربوون

استيناف: مل لەبەرنان، تێومچوونەوە، دانەبـەر، ھـەرٍێ كردن، دەست پێكردنەوە

استیهیدن: بروانه استهدن

اسجاد: كرِنوش بردن، جهمانهوه، سهردانهواندن

اسجال: بهخشين، ليّبووردن، ليّخوّشبوون

استوار؛ بمهيّز، جيّگير، راست، هنج، ئـممين، هـمومين، كمسيّك دروّنمكات

گؤی زمویان داوه و زمویان بۆ دوو نیـوه گـۆی باشـوورو

استوارخرد: عاهل، به شهزموون، هرهزان، ژیر، زانا استوار اندیش: دوونمندیّشه، دوورنوار

استوارنامه: باوهپنامه، بروانامه، بروانامهی بالْویْزی استوان: بمهیّز، خوّراگر، بهبرشت، سوور، نیّهاتوو

استودان: گۆر، شەبر، گلكۆ، ئارمگە، پانـايى، شوێنى

مردوو اســـقودن: ومسـف كــردن، ســتايش كــردن، چــاكموتن،

ستايش، پێههڵکوتين، ههڵنان اســــتور: چـــوارپێ، چـــوارپا، چـــاروا، وولاخ، چـــارپێ،

گیانداریّك به چوار پیّ بروات ا**ستوریان**: وولاخدار، چارویّدار

استوه: شهكمت، ماندوو، هيلاك، بيّزار استه: ناووك، نيّوك، چهقاله، ناوكه، توخم

ا**سته** : ماووك، ميوك، چهفاله، ناوكه، توخم **استه** : شمر، همرا، لهج

استه : سمت پان، ران پان، كەسيّك ران و كولْمى قنى پان و قەلەو بيّت

استهانت: سووك كردن، به بجووك زانين، تورساي

نههێۺؾڹ

استهجان: ئیرادگرتن، عهیب دۆزینهوه، عهیب دۆزی استهداء: (۱) رِیْنویْنی، رِیْنشاندان، رِیِّنمایی (۲)دیـاری،

استهدن: شمرِ کردن، لهج کردن، فیتنه نانهوه استهزاء: گالتمپیکردن، گهممهپیکردن، شوخی کردن،

قهشمهری کردن، تیتانی کردن

خەلات ويستن، سەوقاتى

استهلاك: هيلاك كردن، سوان، لمناوبردن

استهلال: مانکی نوی بینین، مانکی تازه دوزینهوه استهوام: ومیلانی، همریشانی، دهربهدهری، سمرئیشیوان

استهیدن: بروانه استهدن

استجاب: (۱)پێويـست، نيـاز، بهپێويـست زانـين (۲)شياوی، شايانی، گونجاوی اسطول: پاپۆر، كەشتى، بەلەم

اسسعاد: یارمسهتی دان، رازیکسردن، دلسشادکردن، دلخؤشکردن

اسعار: نرخ، بایی، مهزنده، بهها، خمراج

اسعاف: کارئاسانی، یارمهتی دان، فریاگوزاری

اسعد: خۆشبەخت، بەختەومرى، كامەران

اسعر: لاواز، لاغر، باریکهله

استف: داخ، بهزاره، كەسەر، خىمىبار، نارەحىەتى،

حەسرەت، ئاخ ھەڭكێشان، ئاخ وداخ

اسفار؛ رووناك بوونهوه، روون بوون، بمرمبهیان، تاریك

اسفالت: ئەسفالت، قىر، قىرمتاو

اسفاناج: بروانه اسفناج

اسف انگیز: خهماوی، خهمباری، خهمگین، مهینهتاوی، خهم هیّنمر، پمروّشاوی

اسفل: نزمتر، لهخوارتر، ژيرتر،

اسفناج: سپنناخ، سپيناخ، ئەسبەناخ، سپناخ

اسفناك؛ خەم ھىنىمر، پرخەم، خەماوى، بـە كىسە، پركىشە

اسفند: ئەسپەندەر

اسفند: رحشهمه، رحشهمی، سیات، سیاو مانک، شیاته، مانکی همرمدوایی زستانه که ^{۲۸} روّژه و پشیله تیایدا با دمت

اسفندان: خسمردمل، خمرتسمل، گسوّرمزه، گیایسمکی خوّرستی دهچیت و خوّرسسکی دهشتیه گسملانی وهسی تسووری دهچیت و گسجکه تره، گسولی زوردن و هاوسین، تامی توندو تیژه

اسفهید: سیادار، لهشکردار

اسفسالار؛ سپاسالار،، لمشكردار، سالار

اسفید: سبی، رمنگی سبی

اسفیداج: سپیاو، سپیاف، دهرمانیّکی سپیه له شهلاًیی وههندی چتیتر دروست دهکهن و ژنان روی خوّیانی پیّ جوان دهکهن اسسحار: تاریسك وروون، بهرمبسهیان، تاریسك و نیّسلّ، تاریگهور

چت، كولبوون، سووانهوه

اسخال: گمرم کردن، گمرم کردنی شتیك

اسخي: دڵفراواني، دڵفره، بهخشنده، خوٚگر

اسخياء: به خسشندهكان، لــه خوّبوور دووهكان، گيــان

بازمکان، دلفراوانهکان اسد: شیّر، درندمیهکی بهناوبانگه وبه پاشای ئاژهلْهکان

اسد؛ سیر، درندههمی بهاوبانده وبه پسای بارههمان دادهنریّت

اسدال: ملوانكه، بمرموور، ملويّنكه، گمردن بهند

اسر: پهخسيرکردن، نهسيرگرتن، ديل کردن

اسر؛ میزگیران، مییزه، سرپننهك، گیرانی بـۆری میـز

ومانهوهى ميز لهناو ميزهلدان

اسراء: ئەسىرمكان، بەنديەكان

اسسراء: شــهوگمری، شــهوگمرِی، گــمرِان بمشــمودا، شموگورووی

اسرائیل: نیسرائیل، وهرگیراوه نه ووشهی عیری بهمانای پیاوی خوا، بهنددی خوا

اسرار: رِاز، نهێِنی دار، نهێِنی، پۆشراو، پەنهانی

اسسواع: پەلسەكردن، خيراكسىردن، پەلەپروسسكيّ، پەلەپچووركيّ

اسراف: دمسبلاوی، زیادمرموی، زیدمروی، دمست بلاوی،

تەخشان و بەخشان

اسرافكار: دمست بـلأو، زيّـدمرة، كمسـيّك زيـادمرةى

لهكارمكانيدا دمكات

اسرع: خيّرا، بهههله، ههلهداوان، خوّشرهو

اسره: تايمفه، بنهماله، رِهجهلهك، دوومان

اسري: ئەسىر، يەخسىر، دىل، بەندى

اسطار: هدله كردن، لي هدلقليشان، هدلهكردن لهكاتي

قسهكردن و خويندنهوه

اسطبل؛ تمويله، گمور، شوول، ئاخور، تيّوله، شويّني

ممرومالأت

اسطوره: چیروّك، داستان، حكایمت، راز، ئمفسانه

اسقاط: فیرِوّ، بمدهردنـهخواردوو، خـرت وپـرت، چـت و مت، شتیّك بهكهلك نهیمت و بوّ هزیّدان بیّت

اسقاط: كەواندن، ئێخستن، خستن، فڕێدان

اسقام: نهخوشیهکان، دمردهکان، نازارمکان، برینهکان، اسقام: نهخوشکردن، نازاردان، تووشی نازارکردن

اسقف؛ قمشه، مهلای گهوره، کمشه، کمشیش، زانای

ئايني فهله و ديانانه

استقف: (۱)خوار، چهمیوو، شتی دریدژی خوار ۲۰

(۲)درێژی ئێسك هموی

دەدوريت بۆ شت تيكردن

اسقیه ؛ خنگه، شوورتان، هنزدی روّنی و ناوی، توورهکه، تــوورك، جــوْرك، توربــه، مهشــکه، جوْركنگــه هــهان

اسكات: بيدهنگ كردن، كپ كردن، خاموش كردن

اسكار: سەرخۇش كردن، مەستكردن، بيھۆشكردن،

اسكار: ئۆسكار، خەلاتىكى، سالانە بەباشىتىن

هونمرمهندهكاني سينهماي نامريكا دمدريت

اسكاريد: كرمى گەدە، جۆرنكە ئەكرم ئەناو ريخۆلەي

مرۆفدا دروست دەبيّت

اسكاف: پينهچي، پينهكمر، سمول كمر، سمولدوّز، بينهدوّز

اسكان: دامهزران، تاهمتكران، زنيج داكتان، دامرزران،

جنگير کردن، جنگير کردني شتنك له شونننك

بهتیر صرف بهتیر سردی سیت به سویت اسکدار: بهیك، جمهدر، ته تمر، پؤسته، نامه بهر،

كهسيّك نامهى مهردووم دهبات

اسکري: نزگەرە، بەرچىچكە، بەرجىچك، بەرسىچكە اسكرە: گاينىم، گاينتكە، كانى چاڭ، گووزمكاچاڭ، كزن،

المصورة، نمیسته، نمیشته، خانی خهان خوورها چهان خرن فاپیکه لهگل دروست بکریت

استکریم: شمشیربازی، شیربازی، یساری کسردن و

گەمەكردنى دوو كەس بە شمشيْر

اسكفه: ئەستانە، بەردەرگانە، پێش دەرگانە،

اسکلت: نیسکهپهیکمر، چوار بهندی جهسته، شهو کؤمهله نیسفانهی بهیهکهوه لکینراون و چوا ربهندی جهستهی مرؤذ بیک دهفینن

اسکله: لمنگمرگا، لمنگمر جيّ، شويّني ومستاني پاپوّرو كمشتى له زمريا

اسکناس: پاره، پوٽ، دراوي کاغمزي

اسكندان؛ فضلّ، فنّض، ففلّدان، كؤد، كؤدهك، فمراشه،

هَفَلٌ و كُليل، كَلَوْم

اسكنك: بروانه اسكنه

اسکنه: نهسکهن، مهکاره، ناسنیکی دهم تیره دار

تاشهکان داری پی ههندهکوّنن یان هوونی دمکهن اسکورت: ناگـادار، پــاریّزمر، پــاژمر، پــارازوّ، نــــانـــدا،

ئۆتۆرھان بــممانای دھسـتمیمکی پاریزگـاری کمسـیّك دمووتریّت

اسكي: خليسكێنه، خليسكێن، خشگاندن، خليسكاندن، خشخشوك، گەمەيەكە ئەسەر بەفر دەكرێتت

اسكيزه: جووته، لهقه، جفته، جووتلهقه، لووشكه،

اسكيزيدن: جووتهليدان، جووتهوهشاندن، جـووت

لەھەومشاندن اسگالش: بروانە اسگاليدن

لهقهى وولأخى يهكسمه

اسگالیدن: تیرامان، تی هکرین، بیرکردنهوه

اسگذار: چەپەر، پۆستەتتەتەر

اسگر: ژیشك، ژووشك، ژیژی، ژفرژی، کودؤ، گیانـداریّکی خری، درواژیه

. اسل: نیزد، نیزك، فزکه، جهك، تیره، همرشتیکی باریك و دریژ

اسلام: (۱) پازیبوون، ملکه چکردن، سهردانهواندن (۲) نیسلام، نایتی موسلمانان

ر کید و دیستیوانی نیسلام، به نای نیسلام، اسلام،

پارێزەرى ئىسلام اسلعە : چەك، يەرەق، مرازى نێچىرو مرۆڧ كوژى وشمرٍ

اسلعه خانه: جهكخانه، جبهخانه، جمبهخانه، شويّني

چەك لێھەلگرتن

اسلعه دار: جهکدار، پرچهك، چارچهك، بهچهك اسلغ: تاس، سهرتاووسى، بي موو، سهری بي موو

اسهال: زكه شوره، زك چوون، ته فه مغيره، ئيز حالى، سكچوون

اسهل: ئاسانتر، ساناتر، سووكتر

اسیاف: شمشیرمکان، کیردمکان، شیرمکان

اسیر: دیل، یهخسیر، بهندگراو، گیراو، نهسیر، کهسیّك له شهردا گیرابیّت

اسيروار: ديلانه، ئەسيرانه، وەك بەنديەكان

اشادت: (١)هدتكردن، هدلماشين، داچاندن، هدلدانهوه،

هه لوازین (۲) ئاشكراگردن، درهخستن

اشاره: ئیشاره، ناماژه، دیاری کردنی یان نیشاندانی

شتێك بهجووڵهكانى دهست وجاو

اشاعه : ناشكراكردن، داخستن، دركاندن، بلأوكردنموهى قسمو هموال

اشام: خۆراك، خواردەمەنى، خواردن،

اشام: شوومتر، سمرهخوّره، بـهدفر، بيّولّـمت، فمشان، ناييروّز

اشباع: تيركردن، ليباو، لجان، بركردن

اشبال: بيّجوه شيّر

چەشن

اشباه: هاوشێوهی، وهکی، وهك همڤی

اشبه: هاوشيوه، ودك، ليكجوون

اشپش: نمسپێ، سپێ، همسپێ، همشپشی، مۆرانمیهکی بــچووکی جــهنگاوی بــه ثالۆشــه بــه نمشــی مرۆڤــدا هملامگمریّت

اشپوخان: بروانه اشپیختن

اشپيغان: بلاوكردن، پاشين، پهخشكردن

اشتاب: خيرايي، بهلمزي، گورجي، تمردهستي

اشتابيدن؛ راكردن، خيراكردن، بلاوكردن

اشتات؛ بلاو، بمربلاو، پمرت، پمرش، پرژ، پزیاگ، بلاق،

پەخش، چرقر، پرش

اشتافان: بروانه اشتابیدن

اشتاو: خيرا، بهله، تمردهست، بهلمز، گورج

اسلع: (۱) پئ فلشاو، کمسیک فاجی فلشی بردبیت (۲)سووتاو، سووتیاتی، کمسیک بههوی سووتانموه

لهشی سووتابیّت (۳)گلآو، گول، پیس

اسلم: سالتر، ساغ تر، تهندروست

اسلوب: رموشت، شـێوه، شـێواز، چـۆنيەتى، رێگـﻪ، ڕێ، ، صبـه

اسم؛ ناو، نێو، ناڤ، ووشهيهكه بۆ ناونان و بانگ كردنى

مرۆڤ يان ئاژەڵ وھەرچى بەكاردەبريّت

اسمار؛ ئەنسانەكان، چىرۆك، حقايەت، داستان

اسماع: (١)گويكان، گويسچكهكان (٢)بيستن، گوي ليّبوون، شنهفتن، ژنووتن

اسمر: نەسمەر، گەنم رەنگ، كەسىنك رەنگى پىست و دەم و جاوى ئەنيوان رەش و سېيدا بىت

اسمن: قەلەوتر، بەخۇتر، چوارشانە، پرگۆشت

اسن: پێچهوانه، چهپهوانه، ئـاودژوو، بـهرواژی، چـتی بێش ویاش

اسناد: بهلکهنامه، بهلکه

استاد: پێوهلکانـدن، پێومنووسـاندن، لێــژهنين، ومبــهر

خجكاندن

اسنه: ددان، دان، دیان

اسني: بـەرزتر، لەپێـشتر، كەسـێك خـاومنى پلەيـەكى

بمرزتر بیّت اسوار: سوار، سوواله، کمسیّك بمسواری جتیّك بروات

بەرانبەرى پيادە

اسواط: ووشىميەكى كۆيىم بىمماناي قەمىچى، قامىچى،

شەلاق، شوولاق

اسواق: بـازار، بـاژێړ، وازار، چـهند دووکانێکـه کـرین و هروشتنی تیادهکرێت

اسودً؛ رِهش، سياو، سياون، مشكى، قەنووسى، سيا،

رمنگیکه واژووی سپیه

اسود: ناشرين، دزيو، ناحهز، حكريت

اسود: شير، پاشای جهنگهل

اسوه: پێشهوا، رابهر، پێش رهو

اسهاب: زۆرېلەيى، چەنەبازى، زيدەرۆى

اشتباك؛ ئاويّت مبوون، تنِّك ملاّوبوون، تنِّك ملّ بــوون، ئامنتمبوون

اشتباه: ههنه، جهوتی، نهری لادان، بالووکه، خویزنگ اشتجار: (۱)شهر کردن، کیشهو همرانانهوه، ناژاوه (۲)دمست خستنه نهژنؤ نهبمر خهم و کهسمر

اشــــتداد؛ بــههێزبوون، هــهوی بــوون، جێگيربــوون،

سەرسەختى اشتر: ووشتر، حوشتر، حوشتو

اشتراء؛ کرین و هرؤشتن، نائوگؤرکردن، بازرگانی کردن اشستراط؛ شسمرت کسردن، مسمرج به سسستن، گریسوکردن،

پهيمانېهستن

اشتراك: هاوبهشي، شهريكايهتي، بهشدار كردن، همفيهشي، نيومكار، همفيارمي

اشتراکي: هاوبهشي بهمانای سۆسیالیستی دنت، ئیشتراکی

نیشتراکی اشتربار: باری ووشتر، نهو برمبارهی ووشترهه لیدهگریت اشتربان: حوشتروان، ووشتروان، ووشتردار، کهسیک

ناگاداری و پاریزدری ووشتر پاه تنظاندی در میری در

ا**شترخانه**: حوشتر خـۆر، حوشـترخوار، جۆرەگيايــهكى گەرمێنه درٖكاويـەو ووشتر دەيخوات

ا**شــَرَخُوي:** ووشــَرَدلّ، حوشــرّی، ک**هســنِ**ك رِق و کینــهی

ا**شـــَرَدَل**: تـرســەنۆك، بــێ زات، زراوتۆھيــو، بــێ وره، بــێ -

جمرگ، بی دن اشترنهره: بروانه اشتر دل

ومك ووشتر وابيت

ا اشتركين؛ بوغزاوى، رق ئەستوور، دئتاريك، دەخەزدار،

اسىدى بوسرون، رق ئىستوور، ئىدرىت، ئامىدر. ئەرنۇ

اشْتَرْگَاو: زمرِافه، ووشترگا، حووشتر گاف

اشترگیاه: حووشترخوّره، ووشترخوّره، جوّرهگیایهکی گەرمیّنه و درکاویه ووشتر دهبخوات

اشترمرغ: حووشترمرغ، حووشتر مر، نمعامه

اشتروار؛ حووشتربار، ووشتربار، ئەوبرمبارمى ووشتر لـه حاريدا ھەلى دمگريت

اشتمال: هداکرستان، هداکیرستاندن، هداکریان، داگیرساندن، هدلایسان، هداکران

اشتقاق: (۱) فنشتن، فنیشان، تلیشان، فهنشاندن، لمت کردن (۲)نیسومی شستیک گسرتن، دروسست کردنسی

> ووشەيەك لە ووشەيەكيىر اشتك: ھۆنداخ، ھۆناخ، مەتۆلكە

اشتکاه؛ گلهی کردن، گازندهکردن، شهکوا، داوا . ه ...

اشتلم: زوّر، ستهم، زولم، هاوار، فیژاندن، هاوارکردن اشستمال: دمورگـرتن، دمورمدان، ناخلـهدانی جـتیّك،

اشتهاه: ئیستیا، حسهز، نارهزوومسهنی، تامسهزرویی بهخواردن

اشتهار: ناشکراکردن، دەرخستن، ناوبانگ، ناودارى،

ناسراوی اشتیاق: ویست، دل خوازی، تاسه، نهاها، داودل،

> ئاواتەخوازى، ئارەزوومەندى، تامەزرۆيى اشجار: دار، درەخت، بەردار بىّت يان بىّبەر

> اشجع: نازا، بهجمرگ، بهدل، زاتدار، نهترس

أشغاص: كمس، كمسهكان، لاشهكان، جمستهكان أشغاص: هملكمندن، دورخستنموم، بزواندن

اشد: بههیزتر، جیگیرتر، سهختر، ههوی تر

اشلق: ووتاردەر، گووتاردەر، ووتاربيژ اشــر: خــراپ، ناپساك، نــمباش، بـــهد، چــتى بـــى فـــمړ،

بەدھەرەكان ئۇرىدىنىدىن دىرىدىن ئىرىدىن دىرىدىن ئارىدىن ئارىدىن ئارىدىن ئارىدىن ئارىدىن ئارىدىن ئارىدىن ئارىدىن

اشـرار: خراپکـار، بـهدکاری، نمباشـهکان، ناپاکـهکان، بهدنهرمکان

اشراط: ممرج، شمرت، سمرمتای شتیك

اشراف: ئەشراف، گەورمكان، ناودارمكان، گەورەپياوان اشراق: روون بوونەوە، درەخشانەوە، ھەلاتنى خۆر

اشراك: هاوبهش، بهشدار، شمريك، بهش بمر، هاودهس،

مالّ لەيەك، ھاومالّ

اشرس: رووگرژ، ئەخلاق ناشرين، مرومۆچ، مۆن

پٽومبٽت

اشکال تراش: بیانوگیر، پهلپ گیر، بههانهگیر اشك أور: فرمیسك هینمر، همرشتیك، بیته هوی هاتنه خواری فرمیسك

اشکبار: فرمیسکاوی، چاوبمفرمیسک، گرینوک، کمسیک بمردموام بگرییت

اشك باران: فرميّسك ريّر، نمشك رِژتن، فرميّسك رِژاندن

اشك خونين: فرميسكي خوينين

اشك داودي: فرميّسكى پهشيمانى، ئاماژميه به گريانى داوودى پيّغهمبهر له كاتى پهشيمان بوونهوه اشكردن: راوكردن، نيّچيركردن، شكاركردن

اشْكَره: راوكمر، شكارچي، همربالندهيمك راوبكات

اشكريز: فرميّسك ريّرْ، ئەشك ريّرْ

اشکستن؛ شکاندن، شکیناندن، هراندن، دوو یان چهند یارچه کردن

اشك سحاب: باران، ناوى همور

اشکفت: ههنشت، کهاین، درز، هنش نه زمووی و کیّو و نهشکهوت و همرچی

اشکفتن: پشکوتن، گمشبووننموه، گمشانموهی خونجمو گوون

اشك فشاندن: گریان، كارمكار، فیكه، كالین، گیرستن اشكفه: بروانه اشكوفه

اشكل: مەكر، ناز، فيّل، كەلەك

اشکلك: نەشـکەنجە، شـکەنجە، سـزادان، جۆرنکـه لـه شکەنجە دار دەخەنە بەينى دوو پەنجە و دەپگوشن اشکم: سك، وورگ، زگ، ھورگ، ئەمە، ئەشقەمە

اشکمبه: شیلاوك، شیلك، ژیللموی، فریشك، فرشك، شردان، پارچه گؤشتیكی لؤچلؤج لمزگی ناژهلان ومك

هەزار لۆغان پرە لە پىسى

اشك ميخ: باران

اشكنيه: بروانه اشكميه

اشكنجه: شكهنجه، ئهشكهنجه، ئازاردان، سزادان

اشکنه : ناز، فێڵ، لارولەنجە، كرێشمه، عيشوه، چڤ اشكو: نۆھۆم، نهۆم، ژوور، تاق اشرف: گەورەتر، بەرپىزتر، مەزنىر، ريىزدارتر

اشرم؛ لووت براو، كەپۆبراو

اشهار: ناگاکردن، ناگادارکردن، خهبهردان، زانیاری بیدان

اشْعَالَ: هەنگردن، ھەلايساندن، داگيرساندن، تێكردن

اشعث: قرْبِمريشان، قرْبرْ، قرْ ئالوْسكاو

اشعر: تـووكن، پرمـوو، كمسـێك بەيــەنى زۆر مــووى

اشعر: شاعیرتر، داناتر، زاناتر، زیرمکتر

اشعه: تیشك، رووناكی، رووناهی، بریسكه، بروسكه

ا**شْفَالْ:** داگیرکردن، زموت کردن، دابرِکردن

اشفانگر: داگیرکمر، زموتکمر، کمسیک چتی زموت کردبیّت، دمولهتیک یان هیزیّکی بیّگانهیه شتیّکی زموت

حربیت، دەونەنیت پان ھیرینی بینانەپە سىینی رەو. كردبينت كەھى خۆي نەبينت

اشفاق: (۱)ترسان، تۆھىن (۲)چاكەكردن، خىممخۆرى، دىسۆزى دىسۆزى

اشفا: ســووژن، كوونــووش، گنـــۆژ، گۆچـــهومنى، جهوالدوور، درموشـه، ئاسـنیکى دریژگۆلهیـه لهسـمول دروست كردن..... بهكاردمبریت

اشتق: دژوارتر، سهخت تر، رمهبر، گرانبر، توند تر، ناستهمبر

اشقر: سوورو سپی، کەسێك سووروسپی بێت، قرْسـوور،

اشقي: چارمرمشتر، بهدبهخت، خاكمسار

اشقیاء: تاوانباران، تاوانداران، چارمرمشان، خاکه ساران، بهدیمی ختمکان

اشك: فرمنسك، ئەسىرىن، رۆنىدك، ھۆرمىس، ھەرەس، ئەسىرىن، ئەشك، تكەو دلۆپەي جاو

اشكار: نيْچير، راو، نچيْر، گۆر، راوكردنى ئاژەلان

اشكاف: تەڭش، كەنيّن، درز

كال وكرج

اشکافتن: هاشتن، ههانشاندن، دوولهت کردن، درزتیکردن اشکال: (۱)شیواز، جیور، وهك، چهشت، رهوشت و (۲) نهشکیل، کوکان، سهمهندوک، نهوشتهی دهست و پینی وولاخی پی دهبهستنهوه

اشكوب: بروانه اشكو

اشكوخ: خليسكان، خشكين، قەكرين، ھەڭخران، تەھسين اشكوخيدن: هەلخلىسكان، ھەلخزان، تەھساندن، خشكين

اشکوفه: شکوفه، خونیچه، خونیچهی همموو جیوره

اشكوفه: رشانهوه، مسهركي، جساو قوولكسه، فمرشسان، هەلھاووردن، دلخەلىنەك، ھينانەومى خواردممەنى

اشکود: گەورەيى، مەزنى، پايە بەرزى، شان، شەوكەت،

بلندجهي

اشکوهه : نیزگمره، بمرهیچکه، بمرسینچکه

اشكوهيدن: پايمبمرزبوون، خۆبمزل زانين، گمورمبوون اشکلیل؛ که لهك، فیّل، گزی و ریا

اشگرف: سەرسورھێنەر، سەرنج راكێش، عەجيب

اشگفت: سمرسوورمان، واق ورمان

اشكفيدن: شبكزهيانهوه، بشكوتن، گهشببوونهوه، گەشانەودى خونجەي گوول

اشل؛ گۆج، گێر، رينجۆ، رهێته، دمست و پێ ثفليج

اشل: بله، ثيمتياز، بايه، راده

اشم؛ لووت بمرزى، خۆبەزل زان، لووت باند، بمغیز،

بةدمعية

اشمال: بۆن كردن، بۆكردن

اشمئراز؛ نـهیاری، نهویـستن، هێزلێبـوون، بێزبـوون، وهرمزبوون،

اشن: هەلگەراو، پنچەوانە و جل وبەرگنك بە پنچەوانە لمبدر كرابيت

اشن: كال، نهگهشتوو، خاوو، تازى، كالك، كالوكرچ،

ميودى بينهگمشتوو

اشناء: بمنرخ، گران بایی

ا**شْنَا:** مەلە، سوياھى

اشناب: مەنەكردن، سوباھى كردن

اشْناخَتْن: ناسينهوه، بيرهاتنهوه، ناسين، شناسين

اشنامیدن: بروانه اشنافتن

اشتاور؛ مەلەۋان، سۆيايى كەر

اشْناگر: مەلەوان، سۆيايى كەر، مەلەكەر

اشناه: مهله، سؤبایی کمر

01

اشْنع؛ ناشرين، هَيْزمون، ديْز، نالمبار

اشنودن: بیستن، گوێ لێ بوون، شنمفتن، ژنموتن اشنوسه: پژمه، پشمه، هاتنهدمرمودی باو تمزوویکه له

لووت به تهوژمێکي وا که دمنگي بێت

اشْنُهُ: مەلە، سۆبايى

اشْنيدن: بيستن، گوێ لێبوون، شنمفتن، ژنموتن

اشو: پاك، پيرۆز، پاك داوين

اشواق: ئارەزوومەندى، تامەزرۆيى، ھەست، شەوق، شۆق اشواك: حقل، درك، دروو، قەنچخ، دركى گەورە

اشوزشت: كوندمبهبوو، بايهتووش، كوندمبهبوو

اشموع: بمريَّدشان مموو، هنرُ ثالْوْسنكاو، كمسنيك هنرى ئالۆسكاو و يەرىشان بىت

اشوق: تامەزرۆتر، ئارەزوومەنىر، بەزەوقىر، بەھيواتر

اشُوق: درێڙ، بهرز، بڵند، همرشتێکي درێڙ اشهاد: شايەتەكان، شايەدەكان، بەلگەكان

اشهاد: شايمت هينان، بهلكههينان، نامادمكردني بهلكهو شايەتى

اشهب: كمهوه، خوّلهميّش، ئەسىپى كمەوه، نيلـه، رەش

اشهر: بهناویانگ، ناودار، ناسراو

اشهر: مانگهكان

كەوە

دلنهنكيزتر

اشهل: چاوشین، چاف شین، چهم شین، کهسیک رهنگی چاوی شین بیّت

اشهى: بمدلتر، دلخوازتر، بمهمرازتر، دلمهسب تر،

اشیاء: شت، شتومهك، چت، چتهكان

اشیاخ: پیرمکان، بهتهمهنهکان، شیخ

اشياع: ريزداران، لايهنگران

اڤياف: قەلش، درز، كەليّن

اشیب: پوپ چهرمه، سهرسیی، ژن و پیاویک ملووی

سمريان سيى بووبيت

اشَّيْم: خالْدار، پەلەدار، نىشانەدار، يىكدار، يىتكدار

اصطكاك: بمركموتن، پيكران، ويكموتن، لينك سوان، ويكهوتن يان سواني چتێك لهگهڵ چتێكيتردا اصطلام: هەلكەندن، ھەلكەنىن، ئە رىشەدەرھىنان، ھەڭقەندن، كۆڭين، بۆت كردن اصطناع: بمرهـهم هێنـان، ومبـمرهێنان، هملْبـژارتن، ھەلبژيرتن اصطياد: راوكردن، نيْجِيرفاني اصعاب: دژواری، سهختی، قوورسی اصعاد: بمرزبوونهوه، سمركهوتن، چوونهسمر، بلندى اصعب: دژوار، گران، توورس، توند، سهخت اصفاء؛ گوێ گرتن، گوێڕايهڵؽ، بيستن اصفر: ريز، بچووك، كهم، وورد اصفاء: هەڭبژاردن، ديارى كردن، ھەڭبژانن، ھەلبژێردن اصفاء؛ بهخشیش، بهخشش، دمسوازی، دمسهند اصفاد: (۱)بەندكردن، قۆل بەستكردن، يەخسىركراو، گرتن (۲)بهخشین ' خهلات کردن اصفح: ناوچاو پان، كەستك ناوچاوانى پان بيت اصفر؛ زمرد، زمر، رمنگیکه، همتاو زمرد اصفرار؛ زمردبوون، رمنگ پمرین، زمرد هملگمران

اصفياء: پاكان، هەنبژاردمكان اصل: بناغه، بناجه، بنجينه، رمگ، ريشه، بن، رمتهو، رەچەلەك، بوونيە، اصلاب: ئەزدا، ئەجدا، باو باپيران

اصفي: روون، ديار، پاك، هەنبژارده، هەنبژيرده

اصلاح: دروست كردن، ريكخستن، سازدان، ريك هاووردن، راستكردنهوه، دهقدان اصلاح كردن؛ ريْكخستن، بونيادنانهو، دمق بيّدان، سازكردنهوه، راستكردنهوه اصلان: شير، درنده اصلب: بههيز، سهخت، جيّگير

> أصل پاك: نهجيب، وهجاخ زاده، رمتهودار اصلح: گونجاو، شايان، شياو، پاك، سالح اصلح: كمر، بي گوي، كمسيك هيج نمبيستيت

اشيهه : شمهين، حيله، كۆران، دمنگى وولاخى بمرزميه به جووانووموه

اصابت: راست بيّـرْى، پيّكان، ليّـدان، بمركموتن، تـير لمنيشاندان

اصابع: قامكهكان، بهنجهكان

اصبيع: بروانه اصابع

اصابيح: يساران، دۆسستان، هاوريكسان، نزيكسهكان،

هاودمنگهکان، هاودممهکان

اصارم: كۆمەن، دەستە، گروپ، كۆمەنى خەنك

اصالت؛ نهجیبی، ماهوولی، بنهچهداری، رمتموداری

اسباح: بمرهبمیان، تاریك و روون

اصباغ؛ رمنگ، مهبهست له سوور، سپی و شین......

(۲)شێر باشای جهنگهڵ

اصبع: تپل، قامکه، پهنجه، پهنجهی دهست و پیکان

اصبوع: بروانه اصبح

اصح: تهواو، دروست، بي ههله، راست

اصحاب: هاورێ، دۆست، هاودەنگ، هاودەم، نزيك، هاوملّ

اصحاب: خاوهن، خاومندهكان، خوّدانهكان، ماخوّكان

اصدار: دەركردن، گەرانەوە، ناردنەوە، نيْردنەوە

اصداغ؛ بناگوێ، پشت گوێ

اصدق: بهبهالين، راستكؤ، خاومن بهالين، راست بير

اصدهاء: يار، هاوهل، رهيق، دؤست، هاوري

اصرار: سووربوون، پيداگرتن، رك گرتن، ئەسمر رۆشتن

اصرارورزيدن: سوور بوون، پيداگرتن، ئەسمر رۆشتن

اصراف: كمرانموه، ناردنموه، ومكمريان، فمناردنموه

اصطبل: تموويله، ئاخور، گمور، شوول، جيّگهى ئاژمل اصطحاب: هاودممي، پهيڤين، وتوويّرْ كردن، بيّ گمرد

قسهکر دن

اصطغر: ناوكر، ئەستێر، كۆم، بەنداو، ئەستێڵ اصطفاء؛ ههلبرزاردن، ديساري كسردن، ههلبريدرتن،

هەلبرانن

اصلدار: نهجیب زاده، وهجاخ زاده، رِمتهودار اصلع: تاس، بـێ مـوو، كەسـێك مـووى پێشەودى سـمرى رووتابيتموه

> اصلم: گوێ براو، كەسێك گوێچكەي برابێت اصله: بنج، بناوان، ریشه، رمگ اصلیه: بنچینهیی، بنهرمتی

اصم: كمَر، بيّ گويّ، كمسيّك هيج نمبيستيّت اصمام: کهر بوون، بی گوی بوون، گوی له دمستدان

اصمع: (١)شيّر، شمشيّر (٢)دل ئاگا، بههوّش، بيرمهنده

اصناف: جۆر، چەشن، چەشنەت اصوب: راست، پاك، بي گري

اصول: ياسا، ريْجكه، بنهرمتهكان، بناخهكان اصبونه: سنووق، چهکمهزه، چهکمهجه، شوێني هه لکرتن جل وبهرگ و.....

اصهار: (۱)زاوا، زاقا، زهما، زاما، یمزنه (۲)خزمایهتی، اصیها: (۱)مووسیوور، فرسیوور، سیی و سیوور،

سوورکهوورگ، وولآخی کهودی سوورباو اصياف: هاويْن، تاوستان، تاوسان، هاڤين اصيل: خاودن شهرهف، بنهمالهدار، ومجاخ زاده،

ســووركەن، ســوورباو (٢)ســووركەو، ســوورخوون،

اضائه: روون بوونهوه، دمركهوتن، ئاشكرا بوون

اضاحیك: پنکهنین، نهو هسهو نوکتانهی دمبنه هوی بيكمنين اضاعه: لهناوبردن، خراب كردن، بهفيروّدان، فهوتاندن

اضافه: زیساده، زۆرى، زیسادبوون، زۆریستى، گوودانى، تۆپزى، كەلەزەرى

اضافه کار: کاری زوّر، کاری زیاده، کاریّك که کریّکار

زیاتر لهوادهی یاسایی خوّی له روّژیّکی دیاری کراودا ئمنجامي دهدات اضافی: زوری، زیادی، توپزی، زوریتی

اضاقه : فهقیری، نهداری، همزاری، دمست کوورتی

اضالیل: نمزانی، نمزانین، گموجی، نمدانی

اضياف: ميوان، ميمان، ميّمان، مهڤان اضيق: تەسكتر، تەنگتر، بى دەرەتان

اضجاع: نزم كردنهوه، خستنه سمرلا، هينانه خوارموه، خەواندن اضعوكه: پيكهنيني، كهسيك يان شتيك خه لك بينيته

بيكهنين اضر: زمرمر هێنهر، زيان هێنهر، زيان گهێين، زيانكار، زيان خمرۆ

اضراء: كوير، بي جاو، كمسيك نمبينيت

اضراب: (١) جيكير بوون، دامهزران، سهقامگيربوون (٢)خامۆشبوون، سەرداخستن، بيدهنگ بوون، كپى

اضسرار: زهرهرانسدان، زيسان پنگهيانسدن، داغكسردن، مۆركردن، پايەمال كردن

اضراس: ئهم ووشهیه كۆیه بهمانانی دان و دیان دیّت

اضطجاع: لمسمرلا كموتن، لمسمرلا خموتن، بالكموتن،

اضطراب: دله خوربه، دل تههه، لهرزين، بهريشان حالّی، پەريشانى، ترس، پەشۆكاو، شپرزميى اضطرار: داماوی، ناچاری، شلمژاوی، پمریشانی

ناگر اضطلاع: ليهاتووى، بههيزى، توانايى اضعاف: (١) الاوازكـردن، سست كـردن، بيّهيّركـردن

اضطرام: بنيسهسهندن، كنبهكردن، كزراندن، هيل هيلي

(^۲)دووبمرابمر، دووقات، دووئهومنده اضعف: ناتمواو، بيّ هيّز، سست، لاواز اضفان: کینه، رق، نهیاری، دوزمنی اضل: گومراتر، نمزانتر

اضسلال: گـومراكردن، رێ پـێلادان، لـمرێ دمركـردن، گومراهي اضلع: قەوى، بەھيْز، چوار شانە، بەخۆ

اضلوله: گومړای، رێ لێوونبوون أضمعلال: لمناوجون، تياجون، فهوتان، برانموه، نهمان، تيك برزان

اضواء: تيشك، نوور، رووناكي

اطماع: تەماح، رژدى، چاوچنۆك

اطماع: تهماع کردن، چاوچنوکی، رژدی کردن

اطمینان: دلنیایی، دل گمرمی، دل تامیم، پشت سووری، پشت راستی، هیم، دلنیابوون، دلنموایی

اطناب: تمناف، بمت، گوریس

اطناب؛ دریژکردنهوه، دریژکردن، زور نهسمر روشتن

اطوار: ئەندازە، رادە، حالّ، باروودۇخ، شيّوە

اطواق: مل بيّج، گمردن بهند

اطوال: دریزی، کیشداری، کیشراوی

اطول: درێژتر، كێشراوتر، كێشدراوتر

اطمار؛ پاك، خاوين، بيْگەرد، پاكژ، پاڤـرْ

اطمر: پاکتر ' پافزتر، پاکزتر

اطيار؛ بالندمكان، بالدارمكان، فرمندمكان، بمراوورمكان،

اطيب: پاكتر، بؤن خؤشتر، پاڤژتر، پاكژتر

اظافير: نينۆك، هەنيۆك، ناخوون، ناخووين، نەينۆك

اظائين: گومانهكان، شك، دوودلى، دووردۆنكى

اظلال: نسرم، سيبمر، نسي

اظلال: سێبهركهوتن، سێبهرخستن، نسێ كردن

اظلام: تاریکی، شهومزمنگ، تاریکایی، نهمانی رووناکی

اظناء: شك، گوومان

اظمار؛ ووتن، ئاشكراكردن، دەربرين، دەرخستن

اظمر: روونتر، ئاشكراتر، ديارتر، بمرجاوتر

اظمر: پشت، پشتهکان

اعاده: گەرانەوە، قەگەريان، ومگەريان، دەسىپيكردنەوە،

گەرانەوەي شتنك بۆ شوينى خوى

اعادي: نادۆستان، دوژمنان، نهيارى

اهاذه: پاراستن، پارازتن، پهنادان، شاردنهوه، راگرتن، -

لەخۆگرتن

اعاشسه: (١) زينسدووكردن، ژياننسهوه، ژياندنسهوه

(۲)ړابواردن، بغړيّومبردن، پهرومردمکردن، ژيوار

اعاظم: گەورمكان، ناودارمكان، لە بېشەكان، سەرومران

اعبالي: بلهدار، پايهدار، كەسانى خاوەن بلهو پايـەى

بمرز، ناوداران

اطابه: باك كردن، حملاًل كردن، خوْشبوْنكردن، تام خوْش كردن

اطاعت: ملدان، سهردانهواندن، گوندان، ملداكنشان،

لايەنگرى، لاگيرى

اطاق: ژوور، بمرکه، هؤده، خانوو، ديوو، ومتاخ، ژور، .

3 . . 4 Had

اطاله: درندرکردن، دریژهپندان، پی خایاندن،

قسەدرێژکردنەوە

اطاول: دريْژتر، داهوْلتر، كشاوتر، كيْشراوتر

اطايب: باكتر، خاويّنتر، باكرْتر، بافرْتر

اطباء: پزیشك، تەبیب، حەكیم، دكتورى لەشى مروّفان

اطباق: خوان، سفره، ميّزى نان خواردن

اطبال: تەپل، دەھۆل

اطعل: خۆنەمىيشى، بەرەنگى خۆنەمىيشى

اطراء: فشهكردن، زيادمروّيي له ومسف كردني كمسيّك

اطراح؛ دارژتن، دوورخستن، دوورکردن، خستن

اطــراد: دهرکــردن، دوورخــستنهوه، دوورکردنــهوهی

كەسىك ئە شورنىنىك

اطــراد: بــهدوای یهکــداهاتن، یــهك لــهدوای یــهك،

بمدوايداهاتن

اطراف: دموروبهر، چواردمور، گردوپهر، لاكان

اطرش: كەر، گوى گران، كەسىنك نەبىستىت

اطروش: بروانه اطرش

اطعام: نان دان، خواردن پێدان

اطعمه: چيشت، خواردهمهني، خواردن

اطفاء: داكوژان، كوژانهوه، دامركيان، دامركانهوه

اطفائيه: ئاگركوژێنەوە، ئاگر كوژاندنەوە

اطفال: منال، زارؤكي، زارؤل، زارؤ، به چكه، مندال

اطلاع: ئاگايى، ھەواڭ، خەبەر، خواس، خەبەرداركردن،

ړاگمياندن

اطلاق: رزگاركردن، ئازادكردن، بهرهلاكردن

اطلس: (١)دز، دزۆك، ناپاك، ئىمبابۆز (٢)خۆلەميىشى،

مشكى، بەرەنگى خۆلەميش

اطلس: ئەتلەس، جۆرنكە ئە قووماش

۵۵

اعانه: هاوکاری، هاویاری، دمست گرتن، یارمهتیدان اعبساد: کۆیلـهگرتن، کۆیلـهکردن، بهندایــهتی، گـرتنی کهسیّك به كۆیله

اعتاق: نازادکردن، پزگارکردن، بهپهلاکردن اعتبسساد: (^۱)پیکسه، بسپوا، نسابپوو، پسشت سسووری (۲)بهراوردکردن شتیّك یان کهسیّك به کهسیّکی تر

(۱)بهراوردکردن شتیک یان کهسیک به حمسیدی در اعتداء: ستهم کردن، نازاردان، بیزارکردن، زوولم کردن اعتداء: نرخ بو دانان، گرنگی پیدان، به گرنگ زانسینی کهسیک یان شتیک

اعتدال: یهکسانی، بهرابهری، نیّومنج، میانروّیی اعتذار: بیانو هیّنانهوه

اعتراض: رِمخنه گرتن، بمرهه نست، عمته و، به واهیت، نمه م، رمغنه

اعترا**ف**: دان پیانان، پیّ هاتن، دهربرین، رِاستی وتن

اعتزاز: سمرومری، ریزداری، بمریزری اعتزال: گۆشمگیری، گۆشمنشینی

اعتساف: لمريّلادان، ستهم كردن، گوومرابون، ناحمقى كردن، پيّشيّل كردن

اعتصاب: مـان کـردن، مـان گـرتن، ئيـزراب، دهسـت لـه کارکيّشانموه

اعتصار؛ گووشان، گووشین، کووشین

اعتصام؛ خۆپارازتن، خۆدوورخستنەوە، خۆدزينەوە لـه

تاوان و گوناح ا**عتضاد**: یارمهتیدان، دمست گرتن هاوکاری، هاویاری ا**عتقاد**: بروا، باومړ، ئیمان، دلّ پیّ ب*هس*تن، پیّهیّنان

اعتقـــال: گــرتن، بەنــدكردن، هــؤلّ بەســت كــردن، يەخسىركردن اعتكـــاف: گۆشــەگرتن، گۆشەنــشىنى بـــؤ پارانـــەود،

خەلومكێشان

۔ اعستلاء؛ بمرزبوونے وہ، پیّے شکھوتن، پیّے شی گےرتن، بلندبوونموہ

اعتلاق: عاشق بوون، دلّ بمستن

اهستلال: نـــهخوش كــهوتن، بيانووهينانــهوه، بهانووهينانــهوه، بهااوهينانهوه

اعتماد؛ باومر، بروا، پشت پی بهستن، دلنیابوون اعتناء؛ خوّشباومر، گوی پیّدان، پشت گوی خستن اعتناق؛ له نمستوّگرتن، باومش پیاکردن، باومش کردن، دمست کردنه مل

اعتیاد؛ خووگرتن، عادمت گرتن، ناوینتمبوون، هوگری، تیکمل بوون، فیربوون، راهاتن

اهجاب: (۱)سمرسبوورمان، واق ورمان، حمهمسان، پهشسوکان، هسوّن بسبوون، واهمان، شاشسبوون (۲)خزیهسهندی، لهخزرازی بوون، خوّبینی

اعجــاز: ناتــمواوی، لاوازی، سـست گــردن، کارێـك كــمس نــــتـوانێـت بـيكات

اعجام: عهجهم، بیانی، همرنهتهوهیهك بینجگه عمرمب اعجوب : سهرنج راكیش، نامق، سمرسوور هیندمر، زیرهك، كهسیك سهرنجی ههمووان راكیشیت، بلیمهت، ههکهوتوو

اعد: ئاماده، سازتر، تومراخ، كەبەستە، تەيار

اعداء؛ نهیاران، ناحهزان، دوژمنان، دوژمن اعداد؛ ژماره، ژوماره، نهژماره

اعداد: گەلالەكردن، ئامادەكردن، سازكردن، تەياركردن اعدال: راستى، ويژدان

اعسدام: کوشستن، لـمناوبردن، لـمداردان، لمسيّدارمدان، تيربارانكردن

اعملال: دادگمر، بهوویـژدان، حـاکم، داومر، شیاوتر بـق شایهتیدان

اعذار؛ بیانوو، بههانه، تهگمره، پاساوهیّنانهوه اعراب: روونکردنهوه، ناشکراکردن، دمرخستن اعــــراض: پـــشت تیّکـــردن، خوّدوورخـــستنهوه،

رووههلگەراندن، خۆبزىنەوە، خۆپاريّزى، لوولەتەلا اعراف: بەرزايى، بلندايى، شويّنى بەرزو بلند اعراق: بنەما، ريشە، بنچينە، بنەرەت

اعرج: شەل، ئەنگ، گێڕ، پێ ئەنگ، ڤرۆ، پائەنگ اعسرف: نساودار، ناسسراو، نسامى، بسەناوبانگ، ديسار، ھەلكەوتوو

ت در اع**ز:** هێژا، بەرێز، ڕێزدار اعمار: ژبی، تهمهن، رِست، سیره، ماوهو مهودای ژبیان اعمار: ئاومدانکردنهوه، ئاومدانی، ئافهدانی اعماق: چـال، کۆرتـك، قـۆرت، قوولگـه، جنِگـای نــزم ونهوی لهزموی

اعمال: كار، كردموه، كردار

اعمال: بهكاربردن، بهكارهينان، كارپيكردن

اعمده: ستوون، پايه، كۆلەكە

اعمش: چاوکز، چاف کز، کهسنِك چاوی کزبنِت و ناوی لئ بنِت

اعمي: كۆر، كوێر، كوور، كەسێك چاوى نەبينێت اعنات: ڕمنجاندن، ئازاردان، دلگران كردن، خەمباركردن اعناق: مل، گەردن، گەردەن، ئەستۆ

اعنه: جلّهو، هموسار اعوام: سال، سال، ناو بؤهمر دوانره مانگهکانی ومرز

اعوان: دۆست، هاوكار، هاورى، يارمەتىدەر

اعبوج: (۱)خوا ر، خێج، ناڕێۣك (۲)ڕووگرژ، ئـهخلاق ناشرين، مړومۆج

اعوجاج: خێچي، خواري، لاري، نارێکي

اعور؛ یهك چاو، تهك چاو، كهستك یهك چاوى ههبتت اعیباء؛ ماندووكردن، هیلاكردن، دژواركردن، قورس كردن

أعياد: جهژن، جێژن، بۆنه، رێو رمسم

اعیسان: گهورهکان، سهروهران، بلنسد پایسهکان، ساماندارهکان، دمولهمهندهکان

اغاثه: فرياكهوتن، فريادرمسي، يارمهتيدان

اغاره؛ تالأنكردن، فهرهودكردن، داگيركردن

اغاني: گۆرانى، نەشىد، ئاواز، سروود

اغبر: تۆزاوى، خاكى، بەرەنگى خۆل، خۆلى

اغېرار؛ خۆلاوى، تۆزاوى، خۆلاوى بوون

اغبس: شموى تاريك، ئەنگوستە چاو، ليْل

اغتباط: بمختمومري، خوّشحالٌ بوون، كاممراني

اغساراپ: دوورکهوتنهوه، ئساوارمیی، دهربسهدمری، دوورکهوتنهوه له دیار اعزاز: رێزداری، بەرێزگرتن، قەدرگرتن، دکراندن

اعسزام؛ نساردن، هسهناردن، شسههاندن، ومړێخسستن،

رەوانەكردن، كياندن

اعزب: بێوه پياو، بێ ژن

اعسار: نهداری، دهست کورتی، همژاری، کمساسی، تی

شكان

اعسر: چەپە، چەپ دەست، كەسىك بەدەستى چەپ

بنوسينت وكارمكانى ئمنجام بدات

اعسم: گۆج، گێڕ، رٖڎێؾه، ڕێڹجۆ

اعشم: شموكويّر، شموكوّر، شموكوور، كمسيّك لمشمودا

جوان نەبينێت

اعصار: دمور، زممانه، رۆژگار

اعصار: کرێوه، زریان، زرنگیان، رهشهبا، بارینی بـ مفر و

بارانی زوّر و توندو بههێز

اع**ضاء:** ئەندام، پەل

اعطاء: بهخشين، پێدان، خهلات كردن، بهخشيش،

لێخوٚش بوون، بوورين

اعطاف؛ لا، كەنار، تەراغ، تەنىشت

اعظام: (۱)گەورەكردن، ريْزبۆ دانان (۲)يادوارە

اعضلم؛ بمريّز، گموره، ممزن

اعضش: چاوکز، جهد کز، جالاً کز، کهسیک جاوی

بهجوانى نهبينيت

اعقاب: نەوە، نەتىرە، نەبىرە، نەدىدەن، نەقى، نەوكى

اعقل: ئاھلتر، زيرمكتر، ژيرتر، بمناومز

اعلال: لاوازگردن، سست کردن، نهخوْش خستن

اعسلام: خمېمرېپسدان، ئاگاداركردنسەوە، ئاگساى پيسدان،

پێڕاگەياندن، راگەياندن، راگەھاندن، ھەستان

اعلامیه: راگهینراو، بهیانیه، بهیان

اعلان: ئاشكراكردن، دەرخستن، روونكردنهوه، دەربرين

اعلم: زیرهگتر، زاناتر، داناتر، ژیرتر، بیرمهندتر

اعلي: گەورە، مەزن، ئەپيش، سەروەر

اعم: لەخۆگر، گشتى، گشتگير

اعماء: كۆركردن، كويْركردن

اعماء: كۆر، كوێر، كەسێك نەبينێت

ناكاوگيربوون

گیا

اغمضاء: چاوبەسىتن، چاولىك ئان، چاوپۇشى كىردن،

اغشیه: بمرده، پووشار، کمز، هجال

اغصان: شاخهکان، لقهکان، لقی دار و درهخت و چِلّ و

جاويۆشى

اغطیه: پهرده، پووشار، کهز، هجال، چارشهف

اغفال: ناكاوگير كردن، هەلخەلەتاندن، فريوودان

اغلاء: (١)گران كردن، گران كرين، گران فرؤشتن

(٢)كولآنن، كولآندن، جؤشاندن

اغلاط: ھەنەكان، جەوتيەكان، ناكۆكيەكان اغلاط: بەھەلەبردن، ھەئەپيكردن، ئەرپىدەربردن

الحُلاق: قضل، قوضل، داركونير، دمسه، دمسك، جمهل، جەمل، قولف، ئالقە

اغلال: خیانه کردن، ناهاکی کردن، رق ههاگرتن، كينهومرزي

> اغلب: زؤرتر، زياتر، زيدمتر اغلظ: بههيزتر، كولفت تر، قهوى

> > لووتدا قسه بكات

اغلوط: هەنيت وپنيت، ھەنەوتن، ھەنمبيزى اغليسون: پەلكەزيْرىنە، پەلكەرەنگىنە، كۆلكەزيْرىنە

اغمار: نمزان، بيّ ئمزموون، كهم هام اغماز: بچووك كردن، قورسايي نههێشتن، سووك كردن

اغمساس: جساوليك نسان، جاوبهسستن، جاويؤشسى،

چاوپۆشىن، لێبووردن اغن: منگین، منجه، خمخم، گن، منجر، کهسیك له

اغناء: بيّ نيازكردن، يارمهتيدان، هاوكاري كردن اغنام: ممرومالآت، ممر

اغنى: بى نياز، دمولاممند

اغنياء: دمولهمهندان، بيّ نيازان، سامانداران

اغنیه: گۆرانى، ئاواز، سروود اغوا: لەرى دەرركردن، ھەڭخەئەتاندن، فريودان

اغوال: غوولهكان، ديومكان، ديومزمهكان

اغوار: ئەشكەوتەكان، غارمكان

اغيار؛ بيانيهكان، غمريبهكان، نمناسراومكان

اغتسال: خۇشۇردن، خۆشوستن، ئاوكردن بەجستەدا اغتشاش: شۆرش، بەريشانى، ئالۆزى، تيك چرژان اغتصاب: داگیرکردن، دابرکردن، زموت کردن، بردنی

اغسترار: خۆپەسمندى، لسەخۆرازى، ھەڭخەلسەتان،

حتيك بمزور اغتفار؛ بهخشين، بوورين، ليْبوورين، ليّ خوْشبوون

اغتماس: خۆخستنەئاو، خۆھەلدانە ئاو اغتمام: خەمبارى، غەمبارى، خاكەسارى اغتيساب: غهيسهت، خوسس، پسشتهسمر، نساوبردن،

داگوتانن، پؤس کراندنهوه، زهمکردن اغتياظ: توورمبوون، جارزبوون، قهنس بوون

اغتیال: تیرور، کوشتن، کوشتنی کمسیک له پهنهانیدا اغذيه: خواردممهني، خؤراك اغر: جوان، باش، بيّگمرد، باك

اغر: فال، بهخت، شانس، رممل اغراء: هاندان، بزواندن، ناجاركردن، چاوچنوك كردن

اغراب: داهننان، تازمووتن، تازه بنزي

اغسرار: خام، بئ ئەزموون، كەم ھام، مەبەست ئە گەنجىكى كەم ئەزموون كە ھەلخەلەتىت اغراس: دارهکان، درهختهکان

اغراس: کاشتن، ناشتن و نیزتن، جهقاندن، نهرژاندن اغراس: خواست، مهبهست، هیوا، ویست اهْسراق؛ درۆكسردن، فىشەكردن، زيسدمروّيى، ناراسىتى

نواندن، زياده رۆيى، ھەڻ خويندن اغراق أميز: فشاوى، هەلىت وپلىت، زيادمويدرى، تېكەلا

و بمغشه اغرب: نامۆتر، غمريب تر، بێگانەتر

اغره: غروور، لهخورازی، هه لخه لتاو، بي شهزموون، خام، نمپوخت

اغره: زهخم، برین، ئاساوی، ههلاوسان که له ملی مرؤد

اغري: دز، ناپاك، گيرفانبر

دروست دمبينت

اغشاء: پۆشاندن، بى قۆشىن

اغيال: دارستانهكان، جهنگهلهكان، ليرموارهكان

اف: ئۆف، ئاخ، داخ، واخ

افساده: (۱)سسوودگهیاندن، فسازانج گهیانسدن، سوودومرگرتن (۲)خۆپمسهند، نهخورازی

افاعي: مارمكان، نمژديهاكان

افاقه: چاكبوونهوه، چارهسمر، چاره، سمرخۆكموتن،

هاتنههؤش

افام: جوّر، رمنگ

المَّام: وام، عَمرز، عَمرد

افائين: شيّواز، شيّوه، جوّر

الْمُنْدُه: قەلبەكان، دلْمُكان

ا**فت:** (^۱)کموتن، کمفتن، گلیّرای، گلان، رِمـان، کـمـتن، هملانیّران ^{(۲})کهم وکورِی، ئی*ر*اد

اهَنَادن: کمونن، هملّدیّران، بمربوونـموه، بـملاداهاتنن، کووربوونموه

خوورپوونەوە ا**فتالىــــــن**؛ پرژانـــدن، پاشــاندن، رژتــن، بلاوكردنـــەوه،

افتتاح؛ دمسپیکردن، کردنهوه

پرژانن

افتتسان: ئاژاومنانسهوه، تهشسقه لهنانهوه، تسووش گيژاوکردن، فيتنهنانهوه

اهْتغَـــار: شــانازى، ھەلــسەنگاندن، نــازين، شـــۆگايى، پيّداخورين، بەخۆھشين، نازپيّومكردن، پيّخورين

افتدن: بروانه افتادن افساراء: تۆمسمت، تاوانىساركردن، بۆختسان، دەلمسسه،

دەسھەلبەسسە، تۆمسانج، شىلتاخ، پسۆ، چستى ويندەچسوو ھەلبەسىن بۆنەم وئەو

اهْتَرَاس: بمهدل زانین، بمباش زانین، کهلک ومرگرتن له کات و سات بو نمنجامدانی کاریّک

الْمَارَاش: بهجيّهيّنان، پيّكهيّنان، ئهنجامدان، بهجيّهانين

المتراع: بروانه ازاله

افتراق: جیابونهوه، جودایی، جووایهزی ' جوویی، حیاوازی

افتضاح: رسوای، نابرووجوون

افتضاض: كهم كهم ناو رشتن، هيّواش هيّواش ناورژاندن

اهتمسال: بوختسان کسردن، دەلەسسە بەسسىتن، پۆنانسەوە، تۆمانچ لیّدان، جتی ویّنه چوو بۆ کەسیّك ھەلبەسىتن اهتقساد: (۱)وونکسردن، گسووم کسردن (۲)دلّدانسهود، میهرمیانی

افتاكك: جيابوونهوه، جوى بوونهوه

اهْتَ وخيرْ: ههنس وكهوت، هاتوچوو، پيْكهومبوون

اهْتَيدَنْ : بروان افتادن افْچَهُ : داهوٚڵ، داوهڵه، همراس، داووڵ، سمرمكمر ، حـ تێۣكه

پ وهك زهلام له دار دروست دهكريّت و لـه نيّـو كشتوكالّدا دهچهفيّنريّت بوّ ليّ سلّهمينهودي بالنّده

افعاش: جنيودان، بيسكارى، بيسكانى، درْمين

افعیش: ناشیکراتر، راشیکاوتر، دییارتر، روونیتر، لهبهرجاوتر

افخسم: گسموره، رِيْسز دار، بسمرِيّز، خساون پلسمو پايسه، پايمېلند

افد: سمرسوورهێنمر، سمرنج راكێش، عمجيب، نامؤ

افك: پەلەكردن، خيراكردن، پەلەيى

افدر: مام، مامه، ئاپۆ، برای باوك

افدم: ئەنجام، كۆتايى، دوايى ھەر كاريك يان شتيك افديدن: سەرسوورمان، پەشۆكاوى، تيرامان

افر ؛ دان، بهخشیش، پیشکهش، پیشنیار

افسراخ: جووجت، کیژوولیه، جووجتکه، جووجهایه، جووجه

ا**فراختن:** هەلدان، ھەلكردن، كێشانە سەر، بردنەسەر ا**فراد:** كەسەكان، زەلامەكان، مرۆ**فەك**ان

افراز؛ بمرزایی، سمرمولیّژی

افرازیدن: ههتکردن، بردنهسهر، ههندان افراس: (۱)کانی، جاووگ، سهرچاوه، کاریّز (۲)خیّومت،

خێمه، رشمال چادر

افراشتن: بروانه افراختن

افراش: جيرهدان، موچه بۆ برينهوه، مانگانه

ا**فىراط:** ز<u>ن</u>ىدمږۆيى، زيادمږۆيى، سىنوربمزاندن، لىمږادم دمرچوون، دمسبايى

افرسب: نيْرگە، نيرگە، كۆلەكە

افرند: (۱)گهورمیی، مهزنی (۲) جوانی، ناسکی، رازاوه افرندیدن: رازاندنهوه، جوانکردن، ساف و لووس کردن، ناودان

ا**فروختن:** داگیرسان، ههلگیرسان، پیکردن، روّشن کردن، ههلگردن

الْفروزان: درموشاوه، درمخشان، نوورانی، رووناك

الْهْرُورْشْ؛ بروانه الفروختن

افروزه: دمسته جیله، ناگرگره افروزیدن: بروانه افرختن

الروريس، بروسه سرسس المروشه: حدثوا، هدنوا

الفروغ: رووناکی، روّشنی، نوور، در هخشانی

ا**فریز:** لیّوار، همراخ، گویّسمبان، شمو بمشمی لم دیـوار هاتبیّتمدمر

الهزار: نامراز، نامیر، کهل وبهل، شتومهك، پیداویستی الهزارهند: نامیرکهر، نامرازچی، کهسیک که کاربه

ئامرازو ئامێردمكات ا**هْزايش**؛ زۆركردن، زيادكردن، پـــرّكردن

المزاییدن: بروانه اهزودن

افزودن: زیادکردن، زۆرکردن، پترکردن، فرمتریوون افزون: زۆر، زیاتر، زۆرتر، فرمتر، پتر

ا**نسسژول:** (^۱)هانسدان، بزوانسدن، دنسهدان، داواکسار (^۲)**پهری**شانی، بلاوی، پرژوبلاوی

ا**هْژُوئیسسسلان:** هانسسدان، بزوانسسدن، پهر<u>ن</u>سشان کسردن، پرژوبلاوکردن

افساد؛ لمناوبردن، رِزاندن، ناژاومنانموه، گێره شێوێێی افسار؛ هموسار، رِشمه، سمرکمل، دمسه حڵمو افسارگسیخته : بی جڵمو، یاخی، سـمرکێش، کمسێك لـه یاساکان سمرپێچی بکات

افسان: همسان، ئمستان، سموهان، بمردیّکه تیغی پیّ تیژ دمکریّت

افسسانه: چیرۆك، داستان، چرچىرۆك، چرچىرنۆك، چیرۆنك، بەسەرھات، قەواتى، چیڤانۆك

اهسانه پرداز: چیرۆك نـوس، داستان نـووس، كمسـنِك هـواتـى و بـمسمرهات بنوسنِت

افسانهگو؛ چیرۆك بینژ، چیرۆك وینژ، کهسینك چیرۆك دمگیریتهوه

افساييدن: رامكردن، دمستهمؤكردن

۵٩

افسد: گەنيووتر، رزيوتر، خراپتر

افسر: (۱)تاج، تانج، زمرگەنج، سەرتاج، كلأوى پاشاكان (۲)ئەفسەر پلەيەكى نزاميە

(۱)ئەفسەر پلەيەكى نزاميە اقسردن: ساردبوونەوە، دلساردى، خەمبار، ژاكاو

اقسسووس: داخ، كەسسەر، پسەۋارە، بەپسەرۆش، خسەم،

افسوسگر: قەشمەر، گالتە بىكەر، گالتەجى، كەسىك گالتەبە كەسانىتر بكات

افسون؛ دەمە، مەكر، حيلە، فێڵ، خړ، جادوو افسونگر؛ جادوگەر، مەكرباز، فێڵ چى، تەشقەلەچى

اهشاء؛ دمرخستن، ئاشكراكردن، هيّنانه دمرمومي شتيّك له نهيّني بوون وشاراوميي

افشار؛ گووشین، هەنگلۇفتن

المشاردن: بروانه المشردن

افشان؛ بروانه افشاندن

افشاندن: پرژانـدن، پاشاندن، پژانـدن، بلاوکردنــهوه، پاشین، چاندن، ومشاندن

اهشردن: گوشین، کوشین، گوشان، گرتنی ناو یان شیرهی شتیّك، توجاندن

انشره: ناوی میو، گوشراوه، گوشراو

المشك: شهونم، ئاوونك، خووناو، تمرازيا المشنك: بروانه المشك

افسصاح: (۱) دهرگهوتن، ناشکرا بون (۲) شیوایی،

رمسایی، به دمنگیکی بمرز و ساف هسه کردن افضال: زورکردن، زیاتر کردن، پتر کردن

افضل: زیباتر، زورتر، له پیشتر، زانباتر، بیرمهندتر، ژیرتر

افطار: بمربانگ، روّژو شکاندن

افطح: لووت پان، کمپؤ پان، کمسیّك لووت یان سـمری لووتی پان بیّت

افطس: بروانه افطح

افعال: كار، كردموه، كردار، ئيش

افعی: همژدیها، حمق، تمژدها، همزیا، ماری گموره

افضان: هاوار، هـهلأودا، شـين و روّروّ، شـين و شـهپوّر،

گریان به دمنگی بمرز

افق: ئاسۆ، دەم، كەل، تىرەشان، لووتكە

افقر: هەۋارتر، ئەدارتر، ئەدارتر

افقع: سپی، زور سپی

افقه: دانـاتر، عـافلَّر، بيرمهنـد، ژيـر، زانـا لـه زانـستى

نيسلاميدا

اهْك؛ درۆكردن، چەوتى وتن، ناراستى وتن

الله: درۆ، چەوتى، ناراستى، چفتە

افكار: ئەفكار، ھزرەكان، بيرەكان، ئەنديشەكان

افكل: دمسته، گروپ، كۆمەڭ، خيّل

افکنسدن: خستن، برنگدان، فرندان، داخستن، بان

کردنهوه ا**نگار:** هیلاك، ماندو، بیّزار، رهنجاو، بریندار، ناکوّك

افلاس: نهداری، ههژاری، دهس تهنگی، دهس کورتی

افلاك: كەون، گەردون، كاكەشان، كاكيشان

اقلح؛ لێوقه لشاو، لێو ترمكيو، كهسێك لێوى خوارهومى ههلشا بێت

افليع: گنج، نيفليج، رينجنز، له هينز كهوتن، له بيكهوتن

افناء؛ لەناوبردن، فەوتاندن، بەسەربردن

افندي: نمفمنی، بمریّز، کاکه، نـهم ووشهیه لـه تـورکی عوسمانیدا بوّ ریّزدانان و بانگ کردن بهکارهاتووه

افندیدن: شمرکردن، جهنگ کردن، دوژمنایهتی

افنون: (١) جور، شيوه، شيواز (٢)گمنجي، لاويـ متي،

سمرهتای گهنجی (۳)مار

افنیه: همیوان، پیش دمرگا

افواج: گروپهكان، دمستهكان، خيّلهكان

اقول: ئاوا بوون، رۆژپەر، ئاقابوون، نیشتن

افهام: تێگەشتنەكان، حاڵى بوونەكان، وەرگرتنەكان

افهام: تێگهياندن، حاڵي كردن

افهم: زاناتر، زيرهكتر، عاقلتر، بيرمهند، دانا

افیون: تلیاك، تریاك، بهنگ، جۆرنكه له مادهی سرگهر اقبارب: خزم، نزیكهكان، كهس وكار، ناشناكان اقباطح: جِلّ، بهل، شاخه، لق

اقاله: هه لومشاندن، تيكدان

اقساليم: هـ مردم، هـ مريّم، كافار، قـ وَلْ، قـ مرد، ناوجه،

مەلبەند

المامت: داممزران، جيگرتن، مانموه له شوينيكدا

اقبال: ناوچاو، پیشهاتی باش، شانس، چاره، بهخت

اقبالند: بهختموهر، كاممران، بهختيار، خوّش شانس

اقبح؛ ناشرين، ناحمز، دزيّو، كريت

اهْتَباس: ومرگرتن، ليْ گرتن، هنيربوون، كهلك ومرگرتن

له بمرههمیّك بوّ هیّربوون و بهكارهیّنان

التعام: (١)خوتى هه لقورتان، خوتى هه لقورتاندن

افتنداء؛ شوین کهوتن، لایمنگری کردن، نویژکردن دوای کمسیّك، پشته نویْژ ومستان

اقتىدار: بىمھىزى، جىنگىرى، سىمقام گىيرى، توانسايى، دەسەلاتدارى

اقتاراپ؛ نزیـك بوونـموه، ليّـك نزيـك بوونـموهى دوو

کەس

افتراض: همرزکردن، وام گرتن، سمندنی پاره یان شتیک به همرز له کهسیک

المتراع: پالاوتن، هه لبراردن

اهْتَرَافْ: كۆكردنموه، بمدهست هێنان، سامان كۆكردنموه اهْستَرَانْ: نزيك بوونـموه، دۆسـتايمتى، هاورێيـمتى، خۆنزيك كردنموه، كمسێك به هاورێ گرتن

افتسام: (۱)دابهش کردن، بهش کردن، پارستن، تیّرا بسوون، دابهشینی شیتیک بهسیهر جهند کهسیّدا (۲)قهسهم خواردن، سویّندخواردن

افتصاد: شابووری، هوّی گوزهران، بهرانبهری داهات و خهرج، دهستهنده

اقتصار: کورتی، کورت کردنهوه، کوٽی، بهس بوون

91

لمدار

اقتنصاص: قەرەبووكردنىدوه، تۆلىد سىدندندوه، مىاف سەندن

افتضاب: پاچین، برین، ههلپاچین، لیّکردنـهومی چلّ

اقتطاع: لێكردنموه، برين، جياكردنموه

اقتطاف: كۆكردنەوە، گەشتن، وەرزى ميوە كۆكردنەوە

اقستلاغ: هدلکهندن، هدلقهندن، کهنای، بـوّت کـردن، هدلکهنن، له ریشهدمرهیّنان

اقتناء: كۆكردنەوە، سامان كۆكردنەوە، مال نەندۆزى

افتناص: شکارکردن، رِاوکردن اقتماط: ووشکه سالی، سالی باران نمبارین و نمهامهتی

اقعام: ناكاوگيركردن، هينانهناوه، زهحمهتداني كهسيك اقعوان: بابوون، بهيبوون، بيوون، گونه فهفي، جؤره

گولیکی زمردو بؤنخوشی کیویه السلاع: بیاله، پیاله، پیاله، پیالهای، بادهکان، بدهکان،

گیلاسهکان اقدام: همنگاومکان، شمقاومکان، لؤقهکان

اقدام: همنگاو همنگرتن، دهسپیکردن، دهس بهکارکردن

اقدر: بههيزتر، دمسه لاتدارتر، بهتواناتر اقدر: كورته بالأ، خر، گردهپياو، بالأكورت

اقلم: ئەپيشتر، كۆنتر، ديرينەتر

ـــا، سپيسر، موسر، ديريسهر

اقدس: بيرۆزتر، پاكتر

اقذار: جلك، پيس، قريْرُ

اقنر: جِنْكن، ناپاك، پيس، گلاّو، هرێژاوى

اقرار: پیّ هاتن، دیان پیانان، برواکردن، دان پیان

اقراش: همرزدان، وامدان، دانی شتیک بهکمسیک اقراع: (۱) پالاوتن، همانبرزاردن (۲) نمهیشتن، ریگرتن

له كەسى<u>ّ</u>ك بۆ ئەنجامدانى كارى<u>ّ</u>ك

اقسران: (۱)نزیک کردنیهومی دووشت، کؤکردنیهومی

دووشت یان دوو کهس (۲)خـزم و کهسـوکار، هـاومل، هاوجاو

اقرب: نزیك، نزیكتر

الترباء: خزم، كمسو كار، هاوهلان نزيكهكان

السرع: كهچهل، بئ مو، كهسيك مووى بهسهرموه نهماينت

اقرن: برۆپەيومست، كەسىك برۆى پەيومست بىت اقساط: بـەش بـەش، بركەبركـە، دادگـەرى، دادىيارى،

يەكسانى

اقسام: (۱)سوودهکان، فازانجهکان (۲)سویند، قمسهم

اقسام؛ سوێندخواردن، قەسەم دان

اقشر: پاك كراو، همرشتيك پيستهكهى لى كرابيتهوه اقتشعرا: سيغ بدون، راست بدون، راست بوونـمومى

مووی لهش له ترسا یان له سهرما

اقصاء: دوورکردن، دمرکردن، ناردن بۆ شوێنی دوور اقصر: کورتتر، کوئتر، کورتر، کۆتاتر

اقىمىي: دوورتىر، جێگا دوورەكان، ئەوپىمْر، ئەوسىمرى

دونیا ا**قط:** کمشك، پمنیر

اقطار: ناوچه، همريّم، مهنّبهند

اقطاع: لۆمەكردن، سەركۆنەكردن

اقطع: (۱) دمست قرتاو، دمست براو (۲) دز، جمرده اقعاد: خزمهتکردن، دانیشاندن، دامهزراندن

اقعس: سمرفراز، رِيْزدار، بلند پايه، ئمرجووممن

اقضال: (۱)قوفال کسردن، داخستتن، درگا داخستن (۲)گمرانموه، هیّنانموه

اقفس: خواروخێج، درێژی خوار اقفع: سمربمژێر، کز، شمرمێون

اقل: كهم، تۆز، مسقال، كهميّك

اقلاع: دمست كيشانهوه، دمست ههلگرتن، وازهينان

اقلاق: حوولاندن، بزواندن، بی ثارام کردن اقلال: نمداری، همژاری، دمست تمنگی، کمم کردن

اقلیت: کهم، کهمینه، بمرانبهری زوّرینه

اقليم: ناوچه، مەلبەند، وولات، ھەريّم دەرىد

اقماع: سست كردن، لاوازركردن، قورسايي نههيّشتن

ا**قمر:** سپی، سپی رهنگ، بمرهنگی مانگ

اقمشه: نهم ووشهیه کویه و بهمانایی هوماش دیّت، کووتان اكثر: زورتر، زياتر، پتر

ناراست

اكثم؛ سك تير، سك گهوره، تير له خواردن

اکعل: چاو رشتوو، جاو رهش، کهسنک جاوی رشت بنت اکدر: لنِل تر، رهشتر، تاریکتر

اکثب: درۆزنتر، فشەكەرتر، فرفرۆ، دەرەوكٽر، كەسىك زۆر درۆ بكات

اكثوبه: درو، هموان، هملات، همانبمست، دهلمسه، هسمى

اکرام: رێزگرتن، بمرێزگيري، گمورهيي

اگران: پمرده، پمردهی سینهمایی که ویّنهی لهسهر دمکهویّت

اگراہ: زۆرمملیؒ کردن، ناچار کردن، کاریّک بهزؤر به کمسیّک کردن

اكرم؛ رێزدار، بەرێز، گەورە، مەزن

اكفاء: جهمانهوه، ئاوەژووكردن، خواركردنهوه

اكفس: بيّ خوار، قاج خوار، كهسيّك قاحي خوار بيّت

اكل: خواردن، خارن، خووارن، همردهك، كرومت

اكليل: تاج، تانج، سمرتاج

اكمال: كامل كردن، تەواوكردن، بەئەنجام گەياندن

اکمش: لۆق کورت، پئ کورت، هەنگاو کورت، کەسنىك ھەنگاوەكانى كورت بىت

اكمه: گرد، گردۆكە، خر، تەپە، تەپلاك

اکمه: کوور، کوێر، کوێری سکما

اکنساف: ئــهم لاولا، دموروبــهر، لاکــان، کــهنارمکان، قمراغهکان، گردووپهر

اكنون: ئيستا، ئيستاكه، ههنووكه، ئيسه

اكواب: گۆزە، كۆتك، سووالەت، ئاڤلىنە

الكوان: ئەرخەوان، ئەرغەوان (٢)گوناحكار، تاوانبار

ا**گول:** زۆرخۆر، سكبرسى، زگبرسى، چلىس، تىرنـــــخۆر،

زگەرۆ ا**كونومي:** دەست پ<u>ٽ</u>ومگرتن، ئابورى

اگونومیست: ئسابوری نساس، ئسابووری زان، کهسسیّك

شارمزایی بواری ئابوری بیّت

اكياس: زاناكان، داناكان، بيرمهندان

المناع: تعناعمت بيكردن، فانع كردن، رازى كردن

اقتوم؛ نەش، جەستە، لاشە، بەيەن

اقواء؛ نمداری، پێویستی، همژاری، داماوی، نیازمهندی

اقوات: خۆراكەكان، ھێز، توشێو

اقواس: ئەم ووشەيە كۆيە بەماناى پەلكەزيْرىنە ديْت

اقوال: ووتهكان، ووتارهكان، قسهكان، پهيڤهكان

اقوس: كۆم، جەماوە، پشت كۆم، پشت خوار

اقوم: راست تر، ريكتر، هەلكراوتر

اقوي: جێڰيرتر، بههێڒتر، قەويىر

اقهر: زائم، بەدەسەلاتىر، زۆربا، چىرەت، قاندەر

اقیاد؛ کوت و بهند، بهندوباد، بهند، داو، تهلمزگه

اقیال: گەورە، سەرۆك، سەروەر

ا**قیانوس:** ئۆقیانووس، دمریای گەورە، دمریا نووش

اگابر: گەورمكان، سەرومران، سەرۆكەكان

اکاذیب: درؤکان، فشهکان، قسمی همانیت و بالیت

اگار: جووتيار، جووتيمنده، جووتكار، كمسيّك

بۆخۆيى يان بەكرى يان بە سالانە جووت بكات

اکارس: کارگ، قارج، قارچك

اكاف: كورتان، شبرى، پالأن، كۆپان، سەكار

اگال: خورا، زۆر خۆر، چلّەك، مزمومر، زگبرسى، بخۆر، نان كوژ، زاخۆراكى، تيّرنەخۆر

اکابد: جگهر، جهرگ، رؤنهی مرؤفان

اكبر: گەورە، بەتەمەن، پير، بەسالاچوو

اكبير: دزيّو، ناحهز، ناشرين

اكتتاب: نوسين، دانان، تۆماركردن، كتيب نوسين

اكتعال: جاورشتن، كل كيشان، سورمه كيشان

اگتراء؛ بهکری گرتن، کری دان، بهکری دان

اکتساء: پۆشىن، ئەبەركردن، جاوبەرگ ئەبەركردن

اکتساب: بهدمست هینان، وهرگرتن، چنگ خستن،

خستنهگیر، بهدمست هاوردن

اكتشاف: دۆزىنەوە، داھينان، ئاشكرا كردن، دەرخستن،

ر**ووت ک**ردن

اكتفاء: بەس بوون، دلنيابوون، دل تەخت بوون

اكتناز: كۆبوونەوە، پربوون، پاشەكەوت كردنى مال

اکیسپ: دهسته، گروپ، دهستهیهك که بهكار<u>نکهوه</u> سهرهانن

اکید: جیکیر، بههیز، هایم

اکیس: ووریاتر، داناتر، ووشیارتر، زاناتر اکیل: زۆرخۆر، زکن، جاوبرسی، تیّرنمبوو

اگـر: ئهگـمر، گـمر، شمر، ههکـه، مـرازی بهنـدیواری و

ا**ندر:** تهکمر، کمر، شهر، ههکمه، میرازی بهندیواری و مه خه

اگرچه : ئەگەرچى، ئەرچى، ھەرچەندە، ھەرجەن اگو: ئاومرۆ، ئاومروو، ئاورپىژ، ئاوومړى، شوينى ئاومزى

له مالَّيْدا كه ثاو پيا بچيِّته دورموه، دوراو

الا: وريابه، همى، بزانه، ئاگاداربه

الا: بنِجكه، جكه

الأخن: دەربەدەر، ئاوارە، سەرئى شۆواو، سەرگەردان

الاغ: وهلاخ، كمر، كوئ دريْرْ، بارمبمر، كويْريْرْ

الأغدار: وهلأخدار، كهدار، جارويّ دار الاكلنگ: حمقلي ممقق، حمقليممقان، گمممي كالممستيّ

به حداهامدادق الاله: گولاله سووره، گولدنیسان، گولد میّلاهه

۱۳۵۰ دودنه سووره، دونهنیس، دونه میبر. الامان: پهنا، پشت، نهمان، حهشارگه

الأن: ئيّستا، هەنووكە، ئيّستە

الاو: بليّسه، كلّبه

الاهه: پهرمستن، عیبادمت کردن

الباء: زاناكان، عاقلان، ژيرمكان، بيرمهندان

الباب: عمدل، هزر، زمين، ميّشك

الباد: هدلاج، حدلاج، بمرهكمر، كممانژهن

البته: هەلبەتە، ئەلبەتە

البسه: جل، جلوبمرگ، پۆشاك، جلك، پۆشەمەنى

الپر؛ زرنگ، ووشیار، ووریا، ژیر التباس؛ تیّکهلاوی، ئاویّتمبوون، تیّك پرژان

التثام: زاربهست بهستن، دهمبیّن بهستن

التجا: بمنابردن، هؤمهن بردن، خؤخستنهبمر

التجاج: هاژمهاژ، تێك چرژان، تێكهڵ بوونى دمنگهكان، تێكهڵ بوونيهاژموهاوارى شهپۆلەكانى دمريا

التعاء؛ ريش هيشتنهوه، ريش دانان

التعاد؛ ومرگمران، گمرانموه، له دین هملکمران التعاق؛ پمیومست بوون، ناویّتمبوون لمگمل کمسیّك التعام؛ پمیومست بوون، پیّکمومنووسان، ناویّتمبوون

التخام؛ پهيوضت بوون، پيخهومنووسان، تاويتهبوون التذاذ: حِيْرُومرگرتن، تام بينين، خوْشى بينين التَّزَام: زواندن، برياردان، له ئەستۆگرتن، بەرئۆدمبوون التَّصاق: پيّكەومنووسان، پهيومست بوون، پيّكەوملكان

التفات: سمرنج، رووتێکردن، روانین، سمرنج دان به

التفاف: پێجان، لهخۆپێجان، پێجران، پێچرانموه التفاء: يهكتربينين، جاوپێكموتن، بميمك گمشتن

التقاط: كۆكردنموه، هەلگرتن، بلندكردن، ھەتاندن التماس: داواكردن، پارانموه، لالأنموه، داواكردنى شتيك

به پارانموه و لالأنموه التماع؛ روّشن بـوون، رمنگ پـمرين، فرانـدني شـتيّك،

> درموشانهومی کارمبا التواء؛ باخواردن، پنج خواردن، تنِك چرژان

القون؛ ئالتوون، زيّر القون؛ ئالتوون، زيّر

التهاب: هدلگیرسان، کلبهساندن، بلایسهساندن، داگیرسان التهام: ساریزبوونهوه، تیمار، دومی برین هاتنهیدك،

جاك بوونموه التيام يافتن: جاك بوونموه، ساريْژبوونموه

الهاح؛ سووربوون، پیداگرتن، خواستن، ویستنی شتیک به پارانموه

الحاد: هەلگەرانەوە، بىن دىئى، حاشاكردن، ھەلگەران،

العاق: گەشتن، پى گەشتن، پەيومىت بوون، پەيومندى

الحال: ئيْستا، ئەم كاتە، ھەنووكە، ھەرئىستا

العذر؛ خؤپاراستن، خؤپارێزي

الحان: ئاواز، ئاھەنگ،

كمرانموه

العق: بن گومان، لمراستیدا، بن شك

العسن: (۱)دانا، زيسرهك، ووشيار، ليّهاتوو (۲) خـؤش دمنگ، خؤش ناواز

القاح: زگپرکردن، ئاوس کردن، سك پرکردن القارعه: روّْزى پسلان، روّْزى دوايى، فياممت القاس: ووتاردمر، ووتار بيِّرْ، جيروْك بيّرْ الك: بيرونك، بيرنك، بيرن، سمرمند الىك دولىك: ھەلوكين، بەلىكانى، ھەلويكان، ياريەكى منالانهیه، که داریکی جکوونه نهسهر زموی دادمنین و بهداريكي بمرزتر ليي دمدمن الكن: پسك، ممنك، لائمپهته، زمان فس الكي: فيروّ، خوْرايى، بيّ هوّ، كاريّك هيج ئـمنجاميّكي نەبيت الگو: نموونه، ئۆناگ، تىپ، سەرمەشق، نمينه الم: دورد، نازار، ئيش، مهينهتي الماس؛ ئەلماس، ھەلماس، رووژە، بەردىكى نرخدار و زور رمقه و شوشهی پیدهبریت الم شنكه: هاوار، هيروهاو، دادو كيشه، همراو جهنگا، قاوقيل المح: زرمنگ، بهبیر، هوشمهند المعي: زرمنگي، هؤشمهندي، ووريايي المناك: به نازار، كەسەراوى، به دەرد، مەينەتاوى النگ: سەوزەلان، چىمەن، مىرگ، شىناوەرى النگ دولنگ: خرت و پرت، چت و مت، کهلو پهلی به

المناك؛ به نازار، كمسمراوى، به دمرد، مهينهتاوى البنگ: سموزدلان، چيمهن، ميرگ، شيناومرى النگ دولنگ؛ خرت و پرت، جت و مت، كهلو پهلر دمرد نههاتوو النگو: دمستبهند، دمستهوانهى نافرمتان البواد؛ بنيسه، كلپه، زمانه ناگر البواد؛ نافمرمان، سهركيش، ياخى، خوبين، خوسهر البواد؛ باهو، تهختهى دارى تاشراو البواط؛ بيكاره، بهردلا، سهرسهرى، هيچ و پووچ البوان؛ رمنگ، رمنگهكان البوان؛ رمنگ، رمنگهكان البوان؛ مال ناوايى، خواحافيزى البوداغ؛ مال ناوايى، خواحافيزى البوداغ، مال ناوايى، خواحافيزى البوداغ، مال ناوايى، خواحافيزى

اليوه: بهيداخهكان، عهلهمهكان، تالأكان

الهاء: سمرهال كردن، سمر گمرم كردن

الدنك: بيكار، مفته خور، بمرهلا، وين، سمهول الذ: بهتامتر، بهجيّرتر، خوّشتر الرد: رمشکه، خمراریکی کون کونی گرینچنه له موو دروست دمکریت کا و کُلوسی پیده گویزریتهوه الـزام: له ئەسـتۆنان، له ئۆدەنـان، كاريك خستنەبەر شانى كەسىكىيىر الزم: بيويست تر، گمرى، بيداويسته السساعة: همرئي ستا، ئي ستاكه، همنووك (٢)رؤژي پەسلان، رۆژى دوايى الس: زمان، زمانهكان، زبانهنهكان، همزمان، زبوون السنه: زبانهكان، زمانهكان، همزمانهكان الصاق: پيكهومنووسان، پيوملكان العاب: گەمەكردن، يارى كردن، گائتەكردن العطش: تينويهتي، تينومتي العوبه: گەمەي منالآن، بووكەلە، يارى منالآن الغ: سمرومر، سمروك، گموره، بمريز الفاء: هەلومشاندنەوە، پووج كردنەوە، ھەلتەكاندن، فمرستياي الفاز؛ به راز تسهكردن، مهتهل ووتن الفيان: يارمهتي دان، فرياكهوتن، فريادهرسي الف: همزار الف: خوگرتن، عادمت كردن، هۆگركردن، خوپيوهگرتن الفياء: ئالفابيّت، ئالفبا، بيتهكان له ئەلف تا ي الفت: خوگرتن، هؤگربوون، هؤگری، عادمت كردن، هاودهمي الفخان: كۆكردنەوە، بەرھەفكردن، دان بەرھەف، زجيف کردن، گرد کردنهوه، خرکردنهوه الفخدن: بروانه الفختن الفرار: راكردن، هەلاتن، خۆدەربازكردن الفخان: بروانه الفختن الفنجيدن: بروانه الفختن

الفندن-الفيدن: بروانه الفختن

ميشكى كمسيكدا دروست كردن

القاء: خستن، تي ئاويْرْتن، تينان، فكريْك يان شتيْك له

الهام: له دل خستن، تهلقین کردن، له دل کهوتئی بابهتیک لهلایهن خواوه له دلی مرؤث

اليزيدن: جووته خستن، جووتله ومشاندن، جفتهك

خستن اليخ: نمزان، گيْرْ، ويْرْ، كهم فام

اليز: جووته، جفته، جووت لهقه

اليف: خۆگرتوو، هۆگر، ياومر، هاوال، دۆست

اليم: مديندتاوى، ئازاردەر، خدهدت هاور، پرئيش الين: لدسدرخز، هيدى، هيدن، ندرم

اليوم: ئەمرۆ، ئەمرۆژ، ئەمرۆكە

أم: دایك، دایه

اما: بهلام، بهلان، بلام، تعنانمت، ئهمان، وهلى

اماثل: شەرىف، بەرپىز، پاك داوين

امارات: نیشانهکان، هیّماکان امارت: فمرمان رموایی، دمسملاّت رانی

اماره: نیشانه، هیّما، نیشان

اماره: فمرماندور، دوستوردور، فمرماندار، چهترمان

اماره: ئامار، حسيّب، ژماره اماكن: شوين، شويّن گشتيهكان

ام الاجسساد؛ جیـوه، مؤرانـه، زیّـوی زینـدوو، زبـو، دهرمانیکی شلی جووله جوول کمر و بزووره

ام الخبائث: شعراب، معیی، باده، عمرهق

ا**مائي:** دارژتن، ئيملا، بابعت<u>ٽ</u>ك كم كمس<u>ٽ</u>ك دميلٽِت و ئمواني تر دمينووسنموه

امام: رِیْبمر، پیْش نویْژی، پیْشموایی، مملای مزگموت امام: پیْش، بمرانبمر، روبمروو

امامت: ریبمری، پیش نویژی پیشهوای

امان: پهنا، بي ترس، نارامي، ناسوودهي، دلنيايي

امانت: نهمانهت، راستی، دهسپاکی، دژی خیانهت و

دهست پیس امائی: ئارمزوومکان، هیواکان، ممبمستمکان

ا**مبرباریس:** زرشك

امېرود: همرمي، همرمو، کروستك

امپراتریس: شاژن، مهایك، ژنی شا امپراتور: نیمپراتور، شا، پاشا امتقال: فمرمانبمرداری، لایمنگری، فمرمانبردن امتعان: تاقی کردنموه، هملسمنگاندن امتداد: د نژه میندان، د نژ کردنموم، کنش اوی، د نژی

امتداد: دریّژه پیّدان، دریّژ کردنهوه، کیّشراوی، دریّژی

امتزاج؛ تێكهڵوى، تێكهڵ بوون، ئاوێته بوون

امثاك: گرتنه دمست، چنگ ليدان، راگرتن، پارازتن

امتصاص: مژین، مژیای، مژتن، میّتن امتعه: کالاً، کهل ویهل، شتومهك

ا**متلاء: پ**رپوون، لێوان لێو، ليپاوليپ

امتنساع: خوّدوور کردن، سمرپێچی، خوّدزینـموه، مـل پێچکی، خوّدودنه دمست

امتياز: ئيمتياز، جيابوونـەوە، لەپێشى، پلـە، شـياوى،

جیاوازی امثــال: نموونــه، هاوشــــّـومکان، ودك یهکــهکان، جـــوون

ىيەكەكان

امثال: پهند، ئامۆژگارى، مووچيارى، تـهرن، مـۆچ،

. **نسهی پیّشینا**ن

> امثل: لمپیّش، پاکتر، باشتر، جاکتر امجاد: سمرومران، هیّژاکان، گمورمکان

امجد: جوامير، دل گموره، سمروك

امهاض: راست کردنهوهی هسه، هاوریّیهتی بیّ ریا

اسله: (۱)کؤتبای، دوای، دووهبای (۲)تبورمی، قهنسی، حدیدی

امداد: یارمهتیدان، هاریکاری، یاریدان، هاوکاری کردن امر: فمرمان، دهستور، ئممر

امرار؛ رابواردن، بمسمربردن، تیپمرکردن، گوزمراندنی

امراض: نەخۆشيەكان، ئازارمكان

امرد: لووس وپوس، كۆلكەپياو، لاونك ھێشتا مـووى لێ

امرداد: گەلاوێژ، ميوەگەياندن، ناوەراست مانكى ھاوين،

تیرهباران، سهرسیانگ

نهماتينت

امرش: ناپاك، دەست پىس، خراپكار

املت: هيْلكمورون، تاواهيْك، هيْك روْن املح: سويْرتر، خويْدارتر، زوْرسويْر املس: نمرم، يەكسان، ھاوسەنگ، ھيمن

امم: نەتەوە، نەتەومكان، رەگەزمكان

أَمَنْ: بِيّ تَرْس، دَلْنِيا، ئاسووده، ئارام، بِيّ خَهْم، ئهمن

امنع: جيكرتر، سهقامكيرتر، بلندبايهتر

امنيت: هـێمن، دلنيـايي، بـێ تـرس، ئاسـوودهيي، بـێ

خەمى، ئەمنىمت

امنیه : نارمزوو، هیوا، مهبهست، چاومروانی

اموات: مردو، مردوهکان، بی گیانهکان

اموات: کمنیز، کمنیزهك، كارمكمر، كلفمت، همرمواش،

كەنىش

امواج: شەپۆلەكان، بەيار، لىپ، سىپەل تەكانى ئاو بههزى شتيكهوه، تيلجوك

امور: کار، پیشه، ئیش، کارمسات، رووداو

امومت: دایکایمتی، بوون به دایك

اهه: كەنىز، كەنىش، كارەكەر، ھەرەواش، كلفەت

امه: نمتموه، رمگمز

امهار: بهشوودان، شیربای سهندن، کیج بهشوودان نه

بمرانبهر شيربايي

الهال: دمرفعت پيدان، همل بؤ رمخسان، مؤلمتدان اهي: (١) دايكي، دايكايهتي (٢)نهخوينهوار، كويّر، عەشاير

اميال: حەزەكان، ئارەزوو مەنديەكان

اميسد: هيـوا، ئـارەزوو، مەبەسـت، ئوميـد، ھوميـد،

چاومروانی، چاومنواری

اميدبستن: هيوا بمستن، چاوهنوار بوون، نارمزوو مهندبوون

امید داشتن: نارمزوو ممندی، هیواداری، هومیدداری، چاوهنواری

اميدوار: هيوادار، ئوميّددار، چاومروان، ئارمزوومهن امير: فهرمانده، فهرمانرهوا، فهرماندار، مير اميرزاد: ميرزاده، له ميربوو، منائي ميرمكان اميره: خاتوو، خاتوون، ئەمىرە، ژنى ئەمىر، امرود: همرمي، همرمو، كروستك

امروز: ئەمرۆكە، ئەمرۆ، ئەمرۆژەي كەتيايداين

امروزه: ئەمرۆكە، ئەم سەدە، ئەم رۆژگارە

امروزي: ئەمرۆيى، يابى رۆژ

أمزاج: سرشت، دهم، ممزاجهكان

امس: دوێ، دوێنێ، دوێکه

امساء؛ شەوكردنەوە، شەوبەسمربردن

امساك: (١)خۆگرتنــموه، خۆپاراســتن لــه خــواردن

^{(۲})رژدی، دمست ووشکی

امسالین: شهم سالی، هی شهم سال، پهیومنیدار بهم سالموه

امشب: ئەم شەو، ئەم شەوى كىتيايدان

امضاء: واژو، نیشانه یان هیمایهك كه له خواروی

نووسراويدا دمنووسريت امطار: باران، بارانهكان

امطار: باراندن، كردنهخوار، داباراندن، دابارين

امعاء: ريخوّله، ريخهلوّ، ناوزك

امعسان: دوور ثمنديسش، دوورنسواري، تيبيني،

بياجوونهوه

امعيه: ريخوّله، ريخوّلهكان

امفس: مدوو سنوور، سنوور پیست، شنر سنوور، شهوی روخساری سوورو سپی بیّت

امكان: (۱)بهدمسه لاتي، دمس هاووردن، جينگير بوون

(٢)ئەگەر، دەرفەت، ھەل

امكن: بهتواناتر، بههيزتر، به دمسهلات تر

امكنه: شوين، جيِّكه، جيِّكهكان

امل: نارهزوو، هیوا، مهبهست، چاوهروانی، چاوهنواری،

ئامانىج، ئارمان

امل: كۆنەپەرست، كەسنىك حەز لەداب و نـەريتى كۆن

بكات با نارمواش بن

املاح: خوێ، سوێري، سوێريهكان

املاق: داماوی، نهداری، دهست کورتی

المسلال: بيّزاركسردن، هسيلاك كركسردن، مانسدووكردن، دلگرانكردن

اميل

انباغ: هاوتا، هاوكار، شمريك

انبان: هدنبانه، هدمبانه، هدمیانه

ائبر: مقاش، معقاش، بهنگركيش، بهنگرك

انبروو: بروانه امروو

البره: بروانه انبر

عراوان

نيرابيت

انبست: يەكگرتن، پێكەوەلكان، پێكەونووسان، نووسانى

شتیّك که خوّی گرتنیّت وهك ماست و پهنیر، خوّگرتن انبوئیدن: بروانه انبوییدن

انبوب: فمرش، راخمر، همشتيك رابخريت

انبودن: بهدى هينان، دروست كردن، داهينان خولقاندن

انبودن: لێکردنهوه، گوون چنين،

انبوسیدن: ۱۰) خهلق کراو، بهدی هاتن، دروست بوون (۲)کهنان، رزان، خراب بوون (۲)کهنان، رزان، خراب

انبوه: پر، ليوان ليو، ئالوز، تيك چرژاو

انبوييدن؛ بونكردن، بو كردن، بون كيشان

انبياء: پێغهمبمران، پێمبمران، ثموانمی لملايمن خواوه

انتاج؛ بمرهمم هیّنان، نمنجام گرتن، داهیّنان و دروست

کردن ا**نتجاه:** ووشیاری، بم<mark>ئاگایی، همستان، بمثاگابوو</mark>ن

انتعار: خۆكوشتن، خۆلەداردان

انتعال: گەرانەوە بۆ خۆ، بەخۆ بەستنەوە

انتغاب: دیاری کردن، ههنبژاردن، دمست نیشان کردن

الْآر: عهنتـهر، مـهيموونى بـجووك كلك دارى بـيّ مـوو،

ئەنتەر

انارسان؛ سـمرنج راكـيش، سـوودمهند، سـمرهالكمر، بهكهلك

ائترناسيونال: نيونهتهوميي، جيهاني

انآریك: بوختان، دمسیسه، ئاژاوه، هیتنه، سیخوری، دوو زمانی، شؤهاری

انتزاع: هەتكەندن، ھەتكىشران، ئەبن دەرھاتن

اميل: خوار، خێج، چهماوه، كۆم، نارێك

اميم: پيشموا، ريبمر، پيش نويز

امين: دمست باك، دمسباك، جيّى بـروا، بـاومړپيّكراو،

دلنيا

اناب: بروانه انابت

انابت: گەراەنەوە، پەشىمان بوونەوە، تۆبەكردن، دەست

هەلگرتن ئە گوناح

ا**ئاڭ؛** مێ، مێينه، ژن

انار: همنار، هنار، داریکه به بمرمکمشی دهلین

انار: دار همنار، داری همنار

انساره: (۲)دمرخستن، روون کردنسهوه، ناشسکراکردن

(۲)چرۆكردن، شكۆفيانەوە

اناس: خەلك، خەلق

ا**ناشید:** نمشیدهکان

الناطسة : ههلواسين، ههلواسيراوي، خيستنهدوا،

بهدواداخستنا به قنگاخستن

انمل: سەرپەنجە، سەر ھامكە

انسان: گرینسؤك، بهجووكسه، كهسسيك زوّر بگرى و بنالیّنیّت

اثانیت؛ ئمنانی، خۆپمسەند، ئەخۆرازى بوون، خۆبیخی

الباء: خەبەر، دەنگوباس، خواس، ھەوالەكان

انْباء: هموالدان، ئاگاداركردنموه، بي راگمياندن

انْعِاتْ؛ جاندن، رِواندن، رِوانن، سموزبوونی گیا انباخوون؛ هَلاً، هَلاَت، خانوویهکی بمرزوو هایم، درُ

انباذ؛ تۆز، تۆزنك، كەم، مسقان

انبار: ههمار، ههنبار، ئهنبار، جني گۆگا

اقباردار: شهنباردار، ههمباردار، کهسیک کاروباری

ثمنبارى لمسمر شان بينت

انباردن: كۆكردنەوە، پركردنەوە، ھەنباركردن

انبارش: بروانه انباردن

انباریدن: بروانه انباردن

انباز: شمریك، هاوتا، رکمبمر، هاوكار

انباشان: خركردنهوه، كۆكردنهوه، كەنەكمەكردن،

پرکردن

ائتــساب؛ خزمايـــەتى، قەومايـــەتى، خۆبەســـتن بـــه كەسپكى تردود

انتسساق ؛ رِێکسی، رێسك بسوون، رێکخستن، سسازدان، ئامادهکردن

انتسال: منالدار بوون، بوون به باوك

ائتشار: بلأوكردنهوه، راكهياندن، بلأوه پيّدان، پژاندن، پهخشكردن

انتصاب: جیّگیر بوون، دامهزران، سهقامگیری، دانان، پیّ سیاردن، دیاری کردن

انتصار: زائبوون، سمركموتن

انتسساف: تۆلسه سسهندنهود، مساف سسهندنهود، ودرگرتنهودی ماف له کهسیک

انتطاق: ووتاردان، قسه كردن، بهيفين

ائتظار: چاو لـه رێگا بـوون، چـاومړوانی، چاومچـاو، جاومنواری، چاومرێی

انتظام: سازدان، رێكخستن، رێكوپێكى، پوختى

انتفساش: سـمرزيندوو بـوون، همسـتان، بلندبوونـموه،

انتفاء: دووركهوتنهوه، لهناوچوون، نهمان

انتفاخ: باكردن، ئاوسان، هەلاوسان، ماسين،

انتفاع: کهنگ بردن، سوود ومرگرتن، بههرممهند بوون انتفاع: ههنب ژاردن، دیاری کردن، خاوین کردنه وه،

دمرهێنانی مێشك له ئێسقان

خۆشحال بوون

انتقاد: رەخنە، رەغنە، رەخنەگرتن

انتقساش: ژیانسهوه، بووژانشهوه، چساکهوه بسوون، بههپزیوون

انتقاص: کهم کردن، کهم کردنهوه، کهمی، کهم وکورِی، ئیراد

انتقاض: شکان، شکاندن، بهیمان شکان، دهم کردنهوه،

دهم کردنهومی برین دوای همتماغه بهستن

انتقسال: گواسستنهوه، گوێزانسهوه، جێبسهجێكردن،

گۆزانموه، كۆچ ھەل كۆچ

انتقام: تۆلە، سزا، تۆلەسەندنەوە،

ائتگاس: سمروخوار بوون، ئـاومژوّ بـوون، پێـچموانـهيى، هەتگەرانـەوە، سمروژێرى، ئاومژوپى

ائتهاء: دووای، دووماهی، تهواو بوون، بنهبر، برانهوه، بریانهوه، گۆتایی هاتن

ائتهاز: بهههل زانین، جاومروان بوون، لهههل گهران

انتیاب: یهك لمدوای یهك، بمدوای یهك، بی پچران، یهك لمسمریهك

ائىثلام؛ كەلىّنىدار بىوون، قىمىش پىمپاكردن، رەخنىمتىّ بوون

انْتَي: ژن، مێ، مێينه

ا نجساء: (۱)پزگسار کسردن، نسازاد کسردن، نسهجات دان (۲)ئاشکرا بوون، دمرکهوتن

انجاب: بمريزى، ريزدار بوون

ا نجاح: سمرکموتن، سمرکمفتن، چیرمبوونه، پیروزی ا نجاد: هاریکاری، یارممتیدان، رازی بـوون، هاوکـاری

كردن

ا نجساز: به لین بردنسه سمر، به جی گمیانسدن، به بهمان نهشکاندن

ا نجاس: گلاویهکان، ناپاکیهکان، پیسیهکان

ا نجاس: ناپاك كردن، پيس كردن، به هيرودان

ا نجال: نمومكان، نمبيرمكان، نمتيژمكان

ا نجام: کوتایی، دوایی، ناخری، دووماهی، ناکام، نمنجام ا نجام دادن: نمنجامدان، دوایی هینان، به ناکام گمیاندن

ا نجامش: بروانه انجامیدن

ا نجام شدن: دوایی هاتن، به ناکام گمشتن، نمنجامدران ا نجام یافتن: بروانه انجام شدن

ا نجامیسان: گؤتای هاتن، نمنجامسران، ناخری، دوای هاتنی همر کاریک

ا نجذاب: كيّشران، روّشتن بمرمو لاى شتيّك

ا نجره: گەزنە، ئەكزىما، گەزنەك، بيرق

ا نجك؛ بروانه انجوجك

ا نجلاء: رِوون بوونهوه، دمرکهوتن، ئاشکرابوون ا نجم: همساره، ستێره، ئهستێره، همسێره

انجماد: بهسران، ساردبوونه، چیان، بهستن، سههوّل

کردن، گرژبوونهوه ا نجمن: كۆما، كۆر، كۆمەڭ، كۆمەڭ بەستن

ا نجوخ: چرج، لۆج، چەكال، چوورچەمەن، بى تووك ا نجوخدن: سيس بوون، لؤج بوون چرج بوون، ژاكيان

ا نجير: ههنجير، نهنجير، ههڙير، هينزير، داريكه به

انجير: كون، دلاقهيمكي گهورهيمه يان گجكهيه لم چتێك، ووله

ا نجيردن: كون كردن، سمين

انچوچك؛ وورد، بچووك، گچكه، كورته بالأ ا نجاء: رێگاكان، شێوازمكان، شێومكان، رموشمكان

ا نصدار: هاتنه خوار، دابهزین، داهاتن، شوربوونهوه، کیژنن، داگهزران

لارى، له ريّى لادان انحسسار: (١)كسورت كردنسهوه، كسورت بوونسهوه

^{(۲})تايبەتى، خۆمالى، تابەتى

ا نعطــاط: كۆنەپەرســتى، دواكــەوتووى، دابـــەزين، بمرمودوا جوون

ا نحسلال: (١) كرانسهوه، توانسهوه، نساوه لأبوون

انحنساء: خواربوونسهوه، جسهمينهوهه، دانسهوين،

داچەميان، خوارى

ا نجمن شدن: كۆربەستن، كۆبوونەود، ئاپۆرە بەستن

انجيسان؛ بليل كردن، ووردكردن، چنين، توجاندن،

بمرمكمشي دملين

انجیرین: دار همنجیر، دار نمنجیر

ا نجين: براو، ووردوورد كردن، پەلەپل كردن انچوچك: ههجووجهك، دمنكي همرمي

انعراف؛ له ريى دەرجوون، خواربوون، لمړي ترازان،

(٢)بهتالكردنهوه، ههڵومشانهوه، پوچكردنهوه، تێكدان

ا نخداع: هەنخەنەتان، تەفرە خواردن، خاپين، خران ا نغراد: لاوازبوون، ئەربوون، سيس بوون ا نخزال: ئالۆزى، پەرىشانى، داماوى، شىچواوى

انخساف: نقووم بوون، ديار نهمان، كويْر بوونهوه، گیران وداپۆشانی مانگ

ا نخفاض: دابهزین، پهست بوون، دانهوین ا نخنساق: خساموش بسوون، خمص مبوون، خنك ين،

هەناسەبران، فەتسان، فەتسىن

انسداختن: خستن، فريسدان، خەوخەنسدن، ئيخستن، كەواندن، ھاويشتن

انداد: وهك، هاوتا، هاوشيوه

اندار: کهم کردن، کهم کردنهوه

الداز: بروانه اندختن انسلازه: ئەنسدازە، پاچان، ھەنسد، چەندىتى، بارسىت،

تيەن، پێوانە، سێو الله ام المندام، بهل، بالأ، بهرن، ئادگار، ئهنام، تهله، تهن

انداوش: بروانه انداییدن انداوید -اندایش -اندایشگر: بروانه انداییدن

الداییدن: هورکاری، خهریك بوون به کاروو باری **ت**وورمكاريهوه اندخس: بشت و بهنا، بشتیوانی، بشتهفان، چاف چار،

دەرقىل، ھەقگەل، چاو سوور، يارمەتىدەر اندخسواره: ههلاً، درْ، ههلات، پال پشت، پهناگا اندخسيدن: بهنادان، بيشتيواني كردن، يارمهتيدان، بال

گرتن، ھەق گەٽى اللر: ناو، لمناو، لمنيّوان، هوّندور، ناوخوّ اندر: كهم ويّنه، بيّ هاوتا، بيّ ويّنه، نادر

ائلىراس: گووم بوون، كۆن بوون، ئەناوچوون، كۆنى اندرباي؛ پيويست، پيداويستى، گمردك، پيويا اندربایست: بروانه اندربایی

اندرخور: رموا، شياو، گونجاو، بژمير انسدرز: ئامۆژگارى، ئامۆشىيارى، مۆژگارى، مۆچىيارى، ئامۆژيارى، گور، يەند

اندرزگر: ئامۆژگار، مۆچيار، مۆزيار، رامژگمر، مۆزيارى، پەندادەر، ئامۆژار

اندرزنیوش: ناموژگاری ومرگرتن، پهند ومرگرتن

ائلووا : ههلأواسراو، ههڵواسراو، بێدار، ئـاوێزان ڪردن، ههڵوێسراو

اندرون: بروانه اندرونه

اندرونه: ناوسك، ناوزك، ناوخو، هوندور، ناومكي

انلىروني؛ ناوى، ناومكى، نێوخۆيى

ائىدك: كـەم، كـەمێك، چـكێ، تـۆزى، برێـك، تۆزڧاٽێ،

مسقائي

اندك خور: كهم خور، زوو تيّر، درُ خوّر، كهم ومر

اندگس: دۆشاو مژه، پەنجەي شايەتمان، ھامكى تەنيشت

هامکه گهورهی دمست

انسلماج: (۱)تیکه ل بوون، خنوتی همه ل هوورتاندن (۲)جیکری، سمهامگی، ری، به هیزی

انلمال: باش بوونهوه، جاك بوونهوه، سارێژ بوونهوه،

ساغ بوونهوه

ائدو: بروانه اندرون

ائلوختن: پاشـهکهوت، کۆکردنـهوه، بـهرهافـ کردن، خـر

کردنهوه، گرت کردنهوه

ائدودن: مائين، ساوين، داپۆشين، هەٽساوين، تێهەٽساوين ائدوزيدن: بروانه اندوختن

الندود: خدم، بدارد، كمسدر، خمضت، مديندتي، دل

تەنگى، تەم ائىدوە خوارد خەمخۆر، خەمبار، خەھەتبار، خەمۆك،

خاکمسهر اندوه زدا : خهم رمویّن، خمفمت بـمرین، نـموهی خـهم و

. خەھەت لادمبات

اندوهگسار: خهم خوّر، خهفهت بار، دلتهنگ، بهخهم، دلّ پر خهم، خاکمسهر، مامه خهمه

اندوهگین: دل تهنگ، به خهم، دل پرخهم، خهفهتبار

اندوهمند - اندوهناك: بروانه اندوهكين

ائده: خهم، خمفهت، كهسهر، نازار، مهينهتي

اندهان: خەمەكان، ئازارمكان، مەينەتيەكان، پەژارەكان اندهگسار: بروانە اندوهگسار

اندهگن: بروانه اندهگین

اندي: هيوا، ئوميد، چاومرواني، چاومنواري

اٹنیدن: حمیمسان، واق ورِمان، سمرسوورِمان ائنیشمند: بیرممند، ئمندیّشمممند، شمومی لـه هکرو ئمندیّشمدا روّجوو بیّت

ائدیشناك: بیرمەند، زانا، بە ئەندیشە، ترسینمر

الليشة: ئەندېشە، ھزر، ھكر، بير، گوومان، شك، خەيال

ائدیشگر: ئەندیشە كەر، بیرمەند، دوورەندیش اندیشیدن: خەیال كردن، بیر كردنەوە، گوومان بـردن،

فكر كردن

اندیك: بروانه اندی

ائدًار: ترساندن، تؤهاندن، داچلّهكاندن، به ناگاهيّنانموه

ائر؛ دزێو، ناحەز، ناشرين، ترسێنەر ائرژى؛ پركارى، ھێز، توانايى، ووزە

انزار: کهم کردن، دمست پیومگرتن

انزهاج؛ بی تارامی، بی نزهرهی، پمشؤکاوی، شلفزاوی انسزواء؛ گزشمه گیری، سووج گیری، هوژبن، خمانومت

انسس: خـووگرتن، هـاودهمی، هـاورازی، هـاو دهنگی، هاودلی، هوگری

انساء؛ به دواداخستن، درمنگ کردن، بهقن داخستن

انسساب: خزمایسهتی، کسهس و کساری، ههومایسهتی،

نزیکایهتی

انسان: ئينسان، مسرؤف عينسان، حينسان، بعشهر، خدلك

انسان العين: بيلبيله، ببيله، بمههلهي چاو

انـسانيت: مرؤفايــهتى، پيــاومتى، خووړموشــتى بــاش، حاكه

انسب: شياوتر، شايەنىر

انسباك: توانموه، تاواندنموه، تاويانموه، تواندنموه

انسسداد: بهسستران، پنسچدران، پنخسواردن، بسادران،

پێۣوهدران

كيّشان

ائسدار: رۆشتن، رۆيشتن، رۆين، رموان بوون، ومرسيان، لوای، چوون

انسراح: (١))رووت بوونهوه، شهلیان، روویال، داکمندنی **پۆشاكى بەر (^۲)ساناى، ئاسانى،** رەوانى انسکاب: رشان، رژان، مجیایی، قلّپ بوونـهوه، پـهرش و

بلأو بوونهومى دانهويّله يان شتى شل انشاء: دمست پێکردن، داهێنان، بهديهێنان، دارشتن

انسشاد: (۱)رێ نيسشاندان، رێنسوێني کسردن (٢)خوێندنهوه، هۆنراوه خوێندنهوه

انشار؛ زیندو کردن، ژیانهوه، زیندو کردنهوهی مردوومكان

انشراح: ئاوەلا بوون، كرانەوە، قەكريان، بەربلاوى انشهاب: جيابوونـهوه، جيـاوهبوون، جـووێ بوونـهوه، لقلق بوون

انشقاق: قلشان، قلشاندن، دهم كردنهوه، داقلشان، پەرچقىن انصات: خاموْش بوون، کپ کردن، بی دهنگ کردن

انصار: هاوريْكان، دۆستان، ياران، ياومران انصاف: نيوه، نيمچه، نيو، نيف انصاف: مروّقایهتی، ویژدان، دادگهری، دادپهرومری

انصداع: تمرهكيان، هَنْش بردن، كمنيْن تيْكموتن انسصراف: گمرانسهوه، ههلکمرانسهوه، بهجیهیستن، وازهينان، دمست لي هدلگرتن

انصرام: بران، پچران، کمرت بوون، قرتان، پسان، تێل انضاج؛ كولان، كولين، پلخين، كهنـژين، پوختـه بـوون، پیچگهشتنی چیّشت لهسهر ناگر و جوّش هاتنی ناو و

شلهمهني لمسهر ناكر انضباط: جیکیر بوون، راگرتن، رازاوهی، ریک و بیکی انضمام: ئامادەكردن، پيوەلكان، پيوەلكانى شتيك به

شتیکی تر انطاق: ئاخاوتن، هينانه قسه

انطبساق: یهکسانی، بهرابسهری، هاوسسهنگی، بهرابسهر

بوونی دوو شت انطفاء: كوژانهوه، دامركان، دامركيان، كوژانهومى ئاگر

بوون انظماس: ونبوون، ديار نهمان، داپوشران، لمبهر جاو

انطلاق: کرانهوه، پزگار بـوون، پموان بـوون، پووخوش

انظار: (١)گويكرتن، گويرايهلي (٢)دمرهمت، مؤلمت پێدان، رەخساندن

انعام: حوار پيّ كان، وولاخ

انعام: بهخشیش، بهخشین، پیّدان و بهخشینی شتیّك ئەلايەن كەستىكى گەورموە بۆ بچووكتر ئە خۆى انعدام: نهمان، لهناوجوون

انعزال: گؤشه گير كران، دوورخستنهوه، لابران انعطاف: راهاتن، دوولا بوونهوه، مل دان، جهمانهوه،

گەرانەوە، لاربوون انعقاد: مەين، قەرساندن، قەرسىن، بەستن انعكاس: دمنگدانـهوه، رمنگدانـهوه، روونـاك كردنـهوه،

انغاص: بهدبهخت کردن، چاره رمش کردن

انفاض: لمرزین، بزوان، ترسان، بزواندنی سمر له رووی سمر سوورمان یان گانتموه انفمار: چوونه ناو ئاو، خۆستنه ناو ئاو

> انغماس: ژێر ئاو چوون، چوونه ژێر ئاو انفماض: داخران، بمستن، چاو نانه سمر یهك انف: نووت، كميز، كمپوو

انفساد: (۱)لسه نساوبردن، بسمغير قدان (٢)بمنسمنجام گهیاندن، تهواو کردن (۳)دوای هاتن، تیپمربوون انفاذ: ناردن، رموانه كردن، جيّبهجيّكردن، ثمنجامدان انفاس: نعفهس، همناسه، سوّزه، بهن، نزه انفاق: دمسگرۆيى، بەخشىن، پندانى شتنك بە كەسانى

> انفتاح: كرانهوه، ناوهلايي انفتاق: فنشاوى، دەم كردنەوە، فنشان

انفجار: تەنىنەوە، كرانەوە، دەمە بەيان انفراد: تەنيا، تەنيايى، يەكبوون، بۆخۆيى انفس؛ بهنرختر، گرانتر، پر بهها 44

انفساخ: ههلومشاندنهوه، ههل پشكاوتن، پشكوتاندن، شهفاندن، ليّك جوئ كردن

انفست: تاری جانجانؤکه، پهت و تهنراوی جانجانؤکه انفصال: جیابوونهوه، لیّك پچران، لیّك پاشان، جیایی انفصام: شکان، فلّشان، بران، شکاوی، بریاوی

انفطار: دَلْشبردن، درزبردن، هَلْشاوی، هَلْیشاوی

انفع: سوودمهند، به سوود

انفعال: سهر شوری، شهرمهزاری، پهشیمانی،

رووزمردی، رووساردی

انفكاك: جيابوونـهوه، جوى بوونـهوه، جياوازى، ئازاد

بوون، رِزگار بوون

ا**نفلاق: ھ**ەٽيش، ف**ٽ**شان، فٽشان

انقاد: رزگار کردن، نهجات دان، نازاد کردن

انقباض: بمسران، گیران، تێکچوون، ترمنجان، ئاڵۆزى،

تێك چرژاوى

ا**نقد:** ژیشك، ژووشك، ژیژك، ژیژوو، گیانـدارێکی خـرِی درواویه

انقسراض: لمناوح وون، نسممان، برانسموه، دوای هساتن، هرتیکموتن، تمفروتوونابوون، دوای هاتن، دوایی بران

انقسام: دابهش بوون، بهشبهش بوون

انقس: کهمتر، نوهسان تر، عهیبدار انقــشاء: بهسهرچــوون، دوای هـاتن تیّیــهر بــوون،

لمناوجون

انقضاض: رمان، دارمان، كهوتن، رووخان، دارووخان،

كاول و كەمباغ بوون

انطاع: پچران، كەرت بوون، پسان، پچكران

انقسلاب: شسوّرش، هەنگەرانسەوە، شسيّواوى، شسلّەژان،

راپەرين، تێکچوون، ئاژاوە

انقلاع: نهمان، لهبن هاتن

انقیاد: سمرشوری، مل کهچی، مل دان، دهستهمو بوون

انك: ممرهكمب، دان، دويّت، ئموى شتى پيّ دهنووسن

الْكَارِ: حاشا، حاشا كردن، گووپدان، باومرٍ نەكردن، هيچ

کاتێکی، پێ ڕازی نمبوون، مل نمدان ا**نگر:** نامۆ، دزێو، ناحمز، نمناسراو، ناخۆش

انکسار: شکان، شکمستن، شکیان، دمرزین، تووتوخیّن انکساف: گیران، گیرانی مانگ و خوّر، مانگ گیران، خوّر گیران، گرتن

انکشاف: هاتنـه رِوو، دمرکـهوتن، رِووت بـوون، ناشـکرا موون

انكيس: ئاوەژوو، ھەلگەراوە، سەرو ژيْر

انگ: همنگ، میش همنگوین، میشمنگ

انگار - انگاردن: بروانه انگاشتن

انگارده: چیرۆك، داستان، بەسەرھات

انگارش: بروانه انگاشتن

ا**نگاره: (۱)گ**وومان، شك، دوو دنّی (۱)فكر، بیر، خهیالّ، هـزر (۳)بهسـهر هـات، داسـتان، چـیروّك (^۴)پێويـست، ئهندازه، راده

انگاریدن: بروانه انگاشتن

انگاز: ئامراز، كەرەستە، ئامير، دەوات

انگاشــآن: گوومـان كـردن، وازانــين، بـير كـردن، ههســت كردن، خهيال كردن، واتيـّكهشتن

ا**نگام:** بروانه هنگام

انگامه: بروانه هنگامه

انگېين: ھەنوين، ھەنگوين، ھەنگفين، كۆمەلگا، تـە فـر،

هنگف، هنگوف، کاریت

انگفتن: بروانه انگیختن

انگروا: ئاخوور، تەويلە، شوول

انگرو: بێڵ، بێلاسن، خاكەناز، پێمەرە

انگژوا : بروانه انگروا

الكُشْت: هامك، پمنجه، نمنكوست، نمنكووس، كلك، تبل،

تز

انگشت: خەلۈز، زوغال، رەژى

انگشتال: نهخوش، ناساغ، ناخوش، ناتهندروست

انگــشتان: ئەنگووسانە، قووچـكە، دەق، ســەرتلىك،

هنگوتۆك، ئەنگوستىلەي دوورومانى

انگشت پیج: پمیمان، بهلاِّن، ممرج، دمستا ویّر

انگىشتر: ئەنگووستىلە، ئەنگوشتەر، ئەنگووشتەوپلە،

نگین، کلکەوانە، مینەكە، پەنجەوانە

انوف: نووت، نووتهكان، كەپۈكان

انوق: هەڵۆ، كۆلالە مار، ئەيلق، ئەلھۆ

انوك: گێژ، نهزان، حۆل، كمر، بێ ئاومز

پەل و سامان كە بەزۇر ئە مرۇق دەبريت

انهار: رووبارمكان، جۆگەكان، چۆمەكان

انهتاك: رسوايي، ئابروو چوون، شمرممزاري

انهر: رووبارهكان، چۆمەكان

خەبات دان، بى ووچان

سمؤره گهوره بيت

انهدام: رمان، تەپىن، كاول بوون، رووخان، ويْران

انهزام: شكان، تيك شكان، ههلاتن، شكاني لمشكر

الهمار: تيَّك شكان، كاول كارى، داتــمهين، دارمــان،

انهماك: همول دان، سمرهال بوون بمكاريك، تيكوشين

انیب: دیان سمؤره، کمسیّك دانی گاز گرتنی وهك دانی

ائیس؛ هۆگر، ئۆگر، خووگرتوو، هاورێ، دۆست، يار

ائیسان: ئەفسانە، ھەلبەستراو، قسەى ناراست

انهظام: همرس كردن، دابمزيني خواردن

انهاء: گەياندن، پي راگەياندن، ئاگادار كردن، ھەوالدان

الْهَابِ: تَالَأَنْ كَرِدْنَ، تَارَاجَ كَرِدْنَ، فَمَرْهُووْدَ كَرِدْنَ، كَمَلُ وَ

انهاج: روون بوون، دەركەوتن، دەرخستن، ئاشكرا بوون

انهاض: بزواندان، ههل خراندن، جوولاندن، هاندان

انهباط: هاتنه خوار، دابهزین، داکهوتن، نزم بوونهوه

انگشت شمار: کهم، توز، نهودی ژماردی له ژماردی انوشه: (١)باويدان، نهمر، ههميشه زيندوو (٢)تازه

فامكهكاني تئ نمهمريت انگشت شهادت: دۆشاو مژه، قامكى شايمتوومان انگشت کش: بروانه انگشت نما

انكشت شمار

انگشگر؛ زوغال فروش، خەلوز فروش انگشت نشان: بروانه انگشت نما انگــشت نمــا: ئەنگووشـتنما، ئەنگوشـت نيـشان،

ئەنگووستنما، كەسنىك لەبەر ناو و ناوبانگجى بـ قامـك نيشان بدريت انگشته: شهن، شهنه، داریکی پینج پهنجهیه خمرمانی

گێره کراوی یی به با دمکرێت انگل: قامكه، بهنجه، تل انگل: دووگمه، فۆپچە

انگور: ترێ، ئەنگۆر، ھەنگوور انگورستان: رهز، باخي تري، باخي ميواو انگول: دووگمه، فؤپچه انگول: قاكم، پەنجە، تل

انگيختن: هاندان، جوولاندن، پال پيومنان، چۆكلەختى، بزواندن ههل خراندن انگیر: همنجیر، نمنجیر انگیزاندن: هاندان، بزواندن، جوولاندن، هه نخراندن انگیزش: بروانه انگیختن

انگیزه: هۆ، هۆكار، بانى، بەلگە، هۆى بزواندنى كەستك ية كاريك انمساء (۱)گەشمىپىدان، بىمرە بىلىدان (۲)دەرخىستن،

انمله: سمر تل، سمر قامك، سمر پمنجه

انموذج: تموونه، شيّوه، شيّواز انواء: بهخشش، كمرهم، باران

انوار: نوارمكان، رووناكيهكان، رۆشناييهكان

انوار: شكوّفه، جروّ انواع: شيّومكان. جوّر، جهشنهكان

انور: روونتر، رووناكتر، درموشاومتر

ناشكرا كردني ووته

انيق: عمنيق، سمرنج راكيش، جوان، بمدل، گونجاو،

رووخان

انین: هاوار، ناخ و داخ، گریانی بمسور

اوا: ئاواز، ئاھەنگ، گۆرانى اوائل: سمرمتاكان، دمسييك

اواب: تۆبــه كــهر، پەشــيمان، كەســيّك بــوّلاي خــوا

بكەرنتەوە

اوابد: ئاژەنى وەحشى، ئاژەنى درندە، گۆشت خۆر

اواخر: دووماهي، دواييهكان، كۆتاييهكان

اوار: گەرما، گەرمى، تا، تىنويەتى

اوارون: پێچهوانه، خوار، ئاومژوو، نارست، نارێك اوارونه: رێ ناراست، ئاومژو، رێ لار، لارێ

اواسط: بيّومراست، ناومراست

اوام: رمنگ، جؤنیهتی رمنگ

اوام؛ توونی بوون، گێژی، تینویهتی

اوامر: دەستورەكان، ياساكان، ھەرمانەكان

اوان: کات، وهخت، سات، دهم

اواني: دمڤرمکان، دمفرمکان، نامان، قاپ، ئیربار اواه: گرینۆك، چاو به فرمیّسك، کمسیّك له ترسی خوا

ن کی رہی ہو ایسان محمود مح دور باکری

اوب: هاتنموه، گهرانموه، ئەگمريان

اوپـاردن: بروانه اوباریدن

اوباريسان: هـووت دان، كردنسه خـوار، هـووت دان بـيّ حاووين

اویاش: لاتوو لووت، لاتوو پـووت، سمرسـمری، خـوێـرِی، بـمردلاً، هیـج و پـووج، شارلاتان

، پرسمسيي ر پوري، سرحان **اوباشتن:** كۆكردنهوه، پركردن، ئێوان ئێو كردن

اوپردن: بروانه اوباریدن

اويه: خيّمه، رمشمال، جادر

اوثان؛ بت پەيكەر، ھەيكەلى دروست كراو بۆ پەرستن ---

اوتق: بەھێز، جێڰر، سەھام گير

اوج: بلندی، بمرزی

اوجاع؛ ئێش، ئا زارمكان

اوچسال: شمم ووشمه کۆيمەو بىممانانى تىرس، سام، بىاك، پەروا، ھەراس، دۆت

اوجب؛ شياوتر، پٽويست تر، شايان تر

اوچه: بمړێز، بمنرخ، گموره، گرنگ

أوحال: هورو جلهاو، كلّ و ناو، هووراو

اوحد: تمنيا، يمك، تمك، بيّ ويّنه، بيّ هاوتا

اوداء؛ دۆستان، ھاورپتكان، لايەنگران

اودر: مام، برای باوك، ئاپۆ

اودیه: رووبارهکان، جومهکان اور: مست، مشت، مسته کوله

اور: جنێو، هسهى ناشرين، جوێن، پژمين

اورا : ههلاً، هلات، دژ، دیوار ی گهوره و بمرز اوراد : دوّعا، زیکر، پارانهوه، لالانهوه

اوراشتن: بروانه افراشتن

اوراق: بەرگەكان، لاپەرەكان

أورام؛ ئهم ووشهيه كزيهو بهماناني ههلأوسان، ماسين،

. اورت: : كراوه، ئاوهلا، بلاوى

ئاوسان دێت

اورع: : پارێزكار، خۆ پارێز، داوێن پاك، خواناس امراك در ۱۵۰ ت ۱۵۰ در در در در ۱۵۰ تاريخ

اورك: ؛ جۆلانى، جۆلانە، ھەرەزانى، ھەلوورك، دىلانە، لەلووە ھىللان، ھىخرۆى، ھەلواسىنى گوورىس بـــە دارو

اورمزد: ؛ ئاورامەزد، ئەھورامەزد، خواى تەنيا، خواى

اورند: : پێگه، شان، پله، بلندی

اورند: : (١)زير، هزرو ناومز (٢)فيّل، تهلّهكه، كهلّكه

روسه ۱٫۷۰)رير، سررو دوس (۱۰)سين، عدده د دونه اورنديدن: : فريودان، ههال خهالهتان، كلاوسهر كردن،

گره*ی* کردن

هات و چۆ كردن پٽي

زمردمشتيان

اورنگ: : تەخت، كورسى، كورسى پاشايەتى، كەت

اورنگ: ؛ ناوۆرمنگ، بمرمنکی ناو، ناوو رمنگ اوزار: ؛ نامراز، نامیّر

اوزار: تاوان، گوناحهكان، ههله، چهوتيهكان

اوژندن: كەواندن، بەزمويدان، خستن

ا**وس:** (۱)بهخشیش، پیّدان (۲)گورك

اوساخ: شهم ووشهیه کۆیسهو بهمانای چلک، ناپاکی، پیسی دیّت

اوستا: ئەوستا، ئاقىيستا، ئاوىيستا، كتىنبى بىيرۆزى

زمردمشت ا**وستاخ:** ئازا، چاو نەترس، بى باك، زاتدار، بەجەرگ

اوستاد؛ ومستا، كارزان، فيْركمر، ماموّستا

اوستام: زین، مارهکه، شتیك له چمرم و دار دروست

دهکری و له پیش وولاخی بمرزه دادمنری اوسخ: چنکن، ناپاك، پیس، گلاو

اوسط: نيّو راست، نيّومنج، ناوه راست

اوسع: بمربلاو، كراوه، ئاوهلا اوشاق: بمرده، كۆيله، كور

اوشال: گۆم، چالاو، زەلكاو، زەق، شوێنى كۆبونەوەى ئاو اوشاندن: بروانە افشاندن

> اوضاع: بارو دۆخ، چلۆنايەتى، چۆنيەتى اوضح: روونتر، ئاشكرا تر، ديارتر، بەر چاو

اوطار: پێویست، پێداویستی، نیاز اوعیه: دمڤر د دمفر، هاپ، هیر بار

رسید . منظر د دهر . هاچ، هیر بار اوغاد: بن ناوهز، کهم هام، کهر، گیّر، ور، حوّل

اوفتادن: بروانه افتادن امقات کاتمکاری اترکاری در ترکیب

اوقات كاتمكان، ساتمكان، ومختمكان، دمممكان اوقات بروانه انكندن

اوگ: بەرزايى، بڭندى، بلندايى

اول: يەكەم، سەرەتا، دژى ئاخرى اولاد: منالەكان، نەوەكان

اولاغ: وولاخ، كمر، گويْريْژ

اولیتماتوم: دواین قسه، ئۆلیتماتۆم، ئاخرین، ممرج، وتهی ئاخر، برپاری گۆتایی، دوایین پشنیار

اولجامیش: کورنوّش بردن، سمر دانمواندن، ملکمچی، لایمنگیری

لایهنگیری اولسر: برین، زام، ناسور، زامی دهم کراوه له جمسته

ا**ولو: خاومنهكان، مانخ**ۆكان، خواومندمكان ا**ولوالامر: پ**يشموا، ريبمر، فمرمانرموا

> اولویت: له پێشی، سمرکموتن، پێش کموتن اولي: شیاوتر، شایانتر، له پێشتر

اولي: يەكەمى، سەرەتايى

اولیاء؛ دۆستان، ھاورێیان، یاران اومانیسم؛ مرۆف دۆستی، یاسای مرۆفایمتی

اومید: بروانه امید

اوهام: خیال، گومان، بیرکردنهوه اوبراه: لاری، ریّگهی ناراست

اويژه: تايبهت، پاك، بژارده، خاسما، دانسته

اویس: گورگ، فمرف ومرگ، گورگوری

اویماق: تایمفه، خیّل، عمشیره، بنهماله اهابت: هاوار کردن، بانگ کردن، بانگ کردنی شوان بوّ

اهاله: خوّل کردنه سهر، داپوشینی مردوو به خوّل

اهالي: خەلك، دانيشتوان اهانت: ئيهانه كردن، سووك كردن، هورسايى نەھيّشتن،

اهباط: هێنانه خوار، دابهزاندن

مەر، ترساندن، تۆقاندند

رسوا كردن

اهبه: بنداویستی، پنویستی، کهل و پهلی ژبان اهتداء: رِی دوزینهوه، رِی نوینی کران، رِی نیشاندران

اهتسزاز: شهكانموه، لهران، شهكاندنموه، لهرزين، لمرزين، لمرينموه، جوولانموه

اهتمام؛ همولدان، خمبات كردن، تێكۆشـين، خـممخۆرى، بەتمنگەوم بوون

اهداء؛ پیشکهش کردن، بهدیاری ناردن، خهلات کردن اهدار؛ بهفیرودان، لمناوبردن، پیشیّل کردن

اهداف: نیشانهکان، نامانجهکان، مهبهستهکان

اهرامن: بروانه اهریمن اهران: تمشوی، تیشه، تموشی

اهرم: نووێڵ، باری، رنگليزه، ئاسنێکی درێـژو هورسـه شتی هوورسی له زمویدا پیّ دهجووڵێنن

اهرمن: بروانه اهریمن

اهرمن لاخ: ئمهريمهن جيّ، وولاتي شمرٍو ناپاكي اهرن: بروانه اهريمن

اهریمن: ئههریمهن، شهیتان، دیاردهی خرابه، دووژمنی حاکه

اهسریمن خسوي: شسهیتانی، شسهیتان خسوو، کهسسیّك تایبمتمهندی شهیتانی ههبیّت

اهزیمه : بروانه اهریمن

اهل: (^۱)شیاو، شایان، گونجاو، (^۲)خیّران، بنهماله، ئهندامانی عمشیرمت و بنهمال

اهلاك؛ كوشتن، لمناوبردن، مراندن

ا**ھىل بساطن**؛ رۆشىنبىر، رۆشىن دنى، بىيرۆز، كەسىيكى رووناك بىر

اهل بصيرت: زانا، بيرمهند، دوور نهنديش اهل تقوي: پاريزكاران، خوّپاريّز، كهسانی اهل تقوي: پاريّزكاران، خوّپاريّز، كهسانی اهل حال: دلّ زيندوو، خوّش رابوويّر، دلْخوْش اهل حق: خواناس، خوّپاريّز، له خواترس اهل دل. وووناكبير، روّشن دلّ، دلّ زيندوو، خواناس اهل زوق: خوّش گووزهران، دلْخوْش، خوّش زموق اهل رده: بيّ دين، خوا نهناس، ههلكمراوه اهل شقاق: شهرهنگيّز، شهرانی، ئاژاوه چی اهل طمع: كهستی جاو جنوّك، رژدهكان، بهتهماحهكان اهل طمع: كهستی جا و جنوك، رژدهكان، بهتهماحهكان اهل كتاب: زهردهشت و جوولهكهو مهسيحی كه كتيّبيان

اهل كرم: دلّباش، بمبهخشش، پياو جاكهكان اهل نفس: خوّبين، خوّپهرست، شاومت پهرست اهل وقوف: بهتوانا، ليّهاتوو، كهساني كارزان

> اهلي: رام، دصتهمؤ، دمسهلێن، دمس گرؤ اهليت: شاياني، شياوي

> > اهل يقين: دينداران، خواناسهكان

اهم؛ گرنگتر، بهنرختر، پیویست تر، له پیش تر

اهمال: بمفنگاخستن، بمدوادا خستن، كممتمرخمي،

پەك خستن، پشت گوێ خستن، گوێ نەدان

اهمام: (۱)نانارام کردن، خهمبار کردن (۲)پیر بوون،

لاواز بوون

اهمیت: بایهخ، گرنگی، بایی

اهبواء: همومسهکان، خواستهکان، نــمفس، حــمزه بـێ نرخهکان

اهوار: شيّواو، بمريّشان، شميدا، عاشق

اهوج: خاو، كهم هام، بيّ ناوهز

اهسورامز دا: نههورامسهزد، خسوای تسهنیا، خسوای زمردهشتهکان، ناورامهزد

اهون: لاوازتر، سست تر، سووكتر، نزمتر، كهم نرختر

اهیب: ترسینمر، توهینمر تر، پر مهترسی

اهیف: کهمهر باریك، ناوههد باریك

ايائم: بيّوه، بيّوهژن، بيّوه پياو، پياو يان ژن كه ژن يان ميّردي نهمابيّت

ا**یاب:** گمرِانــهوه، ومرگــهرِیان، فــهکریان، هاتنــهومی دوو باره

ایساد: (۱)پشتیوان، پهنا، پشت (۲)پهرده، بووشار (۳)دژ، کیّو، کوو

ایاره: دمستهوانه، دمست بهند، دمستینه،

ایاره: حسیّب، ژماردن، دهفتمری حسابات

ایارهگیر: ژمیریار، حسیبدار، حسابدار

ایاز: سرووه، سریوهی با، سرته، چهته، شنه، جریوه

ایازي: پهچه، پێچه، ڕووبهندی نافرمتان

اياغ: جام، پيك، باده، پهرداخ، بياله

ايالت: ناوچه، مهلّبهند، ويلايهت، بهشيّك له ولأت

ايام: رۆژ، رۆژمكان، رۆژگار

ایسامن: شهم ووشهی کویه و بهمانای راست، بهرانبهر

ایامین: بروانه ایامن

ىژى چەپ دۆت

ایبك: مانگ، مانگی تەواو

ایتام: ئەم ووشیە كۆپەو بەماناى ھەتيوو، بى باوك

ديّت

ايتكين: خاومن مال، خانه خوى، خاومندار

ایتوك؛ مزگینی، مژده، خهبهری خوش

ایثار: خمبات، گیانبازی، خۆنمویست، بمخشین

ا یجاب: پێویست کردن، ڕازی بوون، وهرگرتن

ا يجاد: دروست كردن، دامهزراندن، خولقاندن، داهيّنان

ا پجاز: کورتی، کورت کردنهوه، له کورتی برانهوه

ا يجاع: ئازاردان، ئنش بنگهياندن

ایج: هدچی، هیچ، توو، چوو، ناشته با، ناس و پاس

ا يهاء: دابمزاندن، له دلّ نان، ئيلهام كردن، خستنه دلّ

ايدر: ئێره، ئێره، همنووكه، ئێستا

ايدون: ئيستا، همر ئيستا، ليره، ئيره، نهم كاته

ایده: فکر، بیر، هزر، گوومان، ئەندیشه، نیمت، باودر

ایدقال: دوا پلهی ویست، شیاو

ايسدي: ئسهم ووشسهيه كۆيسه بسهمانای دهست ديست،

دمستهكان

ایداه: نسازار دان، چهوسسانهوه، بسن پسهنج کسردن، تمریلانهوه

ایر: کیر، کیر، گوون،عمیبی پیاو

ایرا: لهبمر نهومی، چونکه، بؤیه ایراء: رمخنه گرتن، رمخنه، بیانوو، ثیراد، رمغنه

ايرمان: ميهمان، ميوان، مهھوان

ايرمان سرا: ميوان خانه، ميمان خانه، مييوانكه

ايز: شوين پي، جيگه پي

ایزد: یمزدان، خودا، خودی ایــزون: هممیــشه بــههار، هممیـشه ســموزه، گــونیّکی

نارنجی و زمردی هدیه له هدموو چلخیکدا گولی هدیه ایسار: بدهیّر بوون دصهلانداری، ناسان بوون ایستادن: ویّسان، راومستان، ومستان، بدپیّوه بوون ایستانیدن؛ ویّساندن، به پیّوه

رِاگرتن ا**یستگاه:** ویّستگه، ئیّستگه، شویّنی ومستان

> ایستیدن: بروانه ایستادن ایسر: چمپ، لای چمپ، دژی راست

ايشه: جاسوس، سيخور، هموالدره

ایصاء: ئامۆژگاری کردن، پهند دادان ایصال: پهیومند کردن، پیکهوه لکان، پیکهومنووسان، بهیهك گهیاندن

. . ایضاء: بۆ جارێکی تر، همرومها

ایضاح: ناشکرا کرددن، دمرخستن، روونکردنهوه ایطاء: بیّشیّل کردن، بامالّ کردن، بایهمالّ کردن

ي ايعاد: ترساندن، تۆھاندن، داچلهكاندن

ایغر: نیر، نیره، کهن، نهسبی نیر

ايضاء: ومفا كردن، بـهنيّن بردنـه سـهر، لهسـمر پـهيمان مان، پهيمان نـهشكان

ایفاد: ناردن، همناردن، رموانه کردن

" ايقاد: داگير ساندن، ناور ئايساندن، تێکردن

۔ ا**يقاظ:** ووشيار كردنەوە، بە ئاگاھيّنانەوە، تىّ رۆكىردن،

ایقاع: گیرؤدهکردن، کهواندن، خستن، بهراستی کردن

تیٰ خستن

ایقان: دننیایی، بی گوومان، باومر ایل: خیّل، تایمفه، عمشیره، بنهماله

ايسلاج: خستنه ناو، دەرھێنانـەوە، تىن ڕۆكـردن، تىن

فستن

ایلاد: زان، زك بوون، نزیك بوونهودی كاتی منال بوون ایلاد: (۱) دوستایهتی، گونجاوی، سازگاری (۲) پهیمان، بهدن نهمهك

. . . . ایل بیگ: ریش سپی، سمرۆك عمشیره

ايلچى: نێردراوو، نێراوو، كمسێك بهتايبهتى بـۆ كاريك بنێرێت

ایلخان: بروانه ایل بیگ

ايِم: بێوه پياو، بێوه ژن، ژن يان پێاوێك كــه مێـرد يــان ژنی نهمابێت

ایماء: (۱)ئیشاره، ئاماژه (۲)تهوس، نهیّنی، راز

ا یمد: گاسن، گیسن، گاو ناسن، ناسنیکی سمر تیـژه کـه

بهدار به گایهوه دمبهستن زموی پی دمکیّلان ایمن: (۱) پاست، لای پاست (۲)دلانیا، ئاسووده، پشت

ایمه: ئیستا، هیستا، ههنووکه

سوور، دل قايم

ایناس: (۱) خووگرتن، عادمت گرتن (۲) هؤگر بوون، نؤگری

ایناغ: دوو زمان، تهلاهرمش، ناوری بن کا، گای بنه، پیّکوّلْجین ایوار: دممو ئیّواری، ئیّواریّ، روّژ ناوا بوون

يون إيواز: ډازاوه، ډازاو، لووس كراو، جوان كراو، ډازينراو إيوان: ههيوان، تارمه، ثهيوان، ئيوان، دووبانكوّك إيهام: گوومان، شك، دوودن بهههنّه بردن، شك خستنه

دڵ، تووشی دوو دڵی کرد

باآبرو: به نابروو، نابروودار، بهحهیا بائست: بسهیات کتسووت، شسهوماوه، نسان و چینستی شەوماودى شەوتىيە بائر؛ بمیاره، چۆڭ، بایه، باهیّر، با بیّر، بؤره، هؤر باارز: بههادار،گران، بهنرخ، بمريز **بائرہ:** بروانہ بائر بسائس: هـمژار، نـمدار، دهست كورت، كهنـمفت، جـاره رەش، خاكە سەر، لارەمل، كزۆك بااصل: خانهوان، خانزاد، تۆرن، گهوره ماكل، كابؤش، هير، كەسپك له بنهمالهي گەورمو ديار بيت بائن: بمرچاو، دیار، روون، ئاشکرا باب: باوكه، باوك، بابه باب: گونجاو، شیاو، دمژی، شایاو باب: دمرگا، دمروازه، درگه بابا: بابه، باوك، باوكه، باومگهوره بابت: لمباره، دهرباره، بابمت، بونمومى باومت بابزن: شیش، سیخ، سیخودار، شیشی کمباب و ثیتر باب طبع: بمدل، گونجاو، دلخواز، شتیك بمدلى مرؤد بيِّت بابك: راهينمر، فيركار

. پدیسرد بیرسر بابلس: خهشخاش بابوته: گۆزه، نافلیند، سووالدت

دمهينريت

بابونج - بابونك: بروانه بابونه بابوونسه: بابوونسه، گولسه نسمتی، گولسه جساو نیّسه، گیایسهکی بسهاری بـوّن خوشه و لـه پزیسکی دا بــهکار

> بابیزان –بابیزن: بروانه بادزن باتالیون: بهتالیّون، دمسته گروپ، هیّز، نق

باتره: دمف، دهفه، دایره، دهنك، ئـامرازیّکی ئاهـمنگ و بهزمه

باتك: بره، تيژ، شمشێرى تيژ

باتلاق: زق، زلفاو، زهلكاو، لمرزؤك

باتنگان: باینجان، بادینجان، باجان، گیایهکه بمری وهك کوولهکهی دیّنی بهلام رمش و هاومییهو بو چیّشت

بهکاردیّت باتون: گزجان، داره دمست، ههلانگ، همچك، چهوگان،

. - دعه خر پان دارد دنست. مدنست. مدنیت. چمودان ههچی، گانزکه

باج: باج، میری، رادانه، سمرانه، سمرانهی زورهکی

باج : ووته، هسه، ووتار، پمیف باج بگیر : باحکر، باج نمستین باجموان، رادار

بی جی. بحبدر، باج تعسین باجموان، را **باجغانه:** باجگه، شوینی باج لیّومر گرتن

باجربزه: بهجمرگ، شياو، زاتىدار، شايان، ليهاتوو،

باج ستان: بروانه باج بگیر

بهتوانا

باجگاه: باجگه، شوێنی باج سمندن

باجناق: هاو زاوا، ئاوهل زاوا، هاوهل زاوا باجهه: باجهه، رِوْجهنه، كولانهه، واجهه، كوناواجه،

کهناوه جسه، قهفهزیکسه اسه بانسک و سینهما و

شهمهندههردا یهکیکی تیا دادهنیشیت و بلیتی تیا دهبری

باجي: خوشك، خويشك

باحث: لیّکوَلْـمر، بـشکنمر، کمسـیّك بـمدوای شـتیّکدا بروات و لیّکوَلْینمومی لمسمر بكات

باحور: جله، گمرمای تیژی هاوین، جلهی هاوین

باخبر: تاگا، خمبمر دار، ئاگادار

باخت: دۆران، زيان كران، له دەست چوونى شتيك به هوومار يان گريو

باختر: روز ئاوا، خور ئاوا، خورنيشن

باختن: دۆراندن، زيان كردن، ترەوە، دارنان، لەكىس چوون، تێشکان، خچان، خرچان، له دهست چوونی

شتیک به هوومار یان شتیکی تر

باخل: رژد، هرِنووس، جهپخوس، جرووك، سبكه

باخه: كووسى، كيسەن، كووسەن

باد: با، وا، شا، ههوا كه بايي بيّت كه نقى داران و سمری گیاکانیش دمبزوینی، بای زریان، بای روز شاوا،

ياي شهمال

بادابساد: قبرو سيا، بهتوون، بهجهههنشهم، ههجس

دمېيت با بېيت

باداد: دادبهرومر، دادبهرست، دادبهرس، کهسیک دژی زوونم و ستهم بنت، دادپرسیار

بادافراه: دادپرسی، داد پرسیاری، لیپرسینهوه، سزادان،

تۆلە، جەزرەوە، بويژاردن

بسادام: باهیف، بادام، بایسهم، جسه هاله، بسه دار و بمرمكمشي دملين جوواله

بادام بن: داری بایهم، دار بادام

بادام چشم: چاو بایهمی، کهسیّك چاوی له بایهم بچیّت بادام سیا: جاو بایدم، جاو رهش، مدبهست له جاوی

بادام كاغذي: جوواله كاغمزى

خۆشەويست كە رەش و لە بايەم بچيّت

بادام كوهي: چوواله كيوى

بادامی: بادامی، ئمومی شیّومی بادام بیّت، بایهمی

بادا نجير: باهمنجير، همنججيريكي بي تامه كه له پيشدا

بيدمكات

باد أور: بارامال، باهينراو، باهينهر، شهومي با لهكهان خوی رایبمالیت و بیهینی

باد آهنگ: دەلاقە، رۆچىنە، بەركارە، كۆليتان، كولانـە، کونی گەورە ئە ديوار

بادبادك: بازى همواى، بافركه، حموايله، بمرزه

بادبان: چارۆكەي كەشتى

بادبدست: بـهمراز گهشتوو، چاره رهش، بایی هـهوا، بابدمست

بادبر: بابر، بون بر، همر دمرمانیک بای سک نههیات

بادبر؛ خۆھەڭكىش، نشەكەر

بادبر؛ بروانه بادبادك

بادبروت: بای ها وا، خو بازل زانین، خوبینی،

خۆپەسەندى

بادبز: پاییز، پههیز، پهییز، چری، سهردووا

بادبهاران: بای بههاران، بای بههار بایهك كه له بههاردا بيت

بادبیز -بادبیزن: بروانه بادبزن

باديا: بهلمز، خوشرهو، خيرا

بادیر: بروانه بادپر

بادييع: جوولانه، جؤلاني، همرزاني

باديما: باپيّو، بهلمز، خوشرهو، باگار، نهسب يان

ووشتر ينك خيرا بروات

باد پمودن: لاوازى، تەنبەنى، ھەتيو جەيى، باپيڤانى

بادخانه: باگیر، باگا، شوینی باگر، باخوون

بادخن: بروانه بادخانه

بادخون: بروانه بادخانه باددست: بابهدمست، همژار، نهدار، دمست کوورت

بادرم: فيرو، بيّ ومج، بهدمرد نهخواردوو

بادرن: باومشين، بارووشه، باومشينك، باشين، باژمن

بادسار: کهم نرخ، سووك، بي هوورسايي

بادسام: بای گمرم، بایی سوتینمر، بای ژاراوی

بادسایی: خوبمزل زانین، خوهه لکیش

بادسبات: خۆبەزل زانى، خۆھەتكىشى

بادسر: لهخورازی، ملهور، خوبین، خوبهرست

بادسرد: کزه با، بای فینك، بایهك سمرمای لهگهل بیت

بادسنج: خوبين، لهخورازى، خوبهزل زان

بادسنج: باپیو، ئامرازیکه بؤ ئەندازه گرتنو فشاری با

بهكارديت

بادشکن: بروانه بادبر

بادصر؛ بای سهرسهر، بای توندو تیژ

بادغر: بروانه بادخانه

بادفر: فرفره، فرفروّك، گفگفه، تهختهیهكی ناسكه لـه دمزووی قایم دمكهن و بای دمدمن

بادفراه -بادفره: بروانه بادافراه

بادفره: بروانه بادفر

بادکردار؛ توندو تیژ، باگار، خیّرا، بهلمز بادکردن؛ باکردن، ههلاسان، پاچفین، بووم، فرزین،

ئاووسان، پەيدا بوونى با ئە زگدا، باكران، پەدمىن بادكش؛ باگىر، باكىش، بادگىر، باكەش، واكەش، گلوينە

بادکنسك: میسزدلآن، میسزدان، کیسسههه کی بسجووکی لاستیکه، بای تیدهکهن و بهرزی دهکهنهوه

بادکرد: تیژ، خیّر، بەلەز، خۆشرەو بادگشتن: بىمغیرۆ جوون، ئەناوجوون، بەباجوو، باپی

هموا **بادگلو: قرب، قر**قیّنه، بای قورگ

بادگلو: فرپ، فرفیّنه، بای فورگ بادگنسد: بـا گوونـه، جـؤره نهخؤشـیهکه لـه گـوونی

مرؤفان دهدات و نهی ناوسیّنیّت بادگیر: بادگیر، باگیر، باکیّش، گلویّنه

بادل: بهجمرگ، زاتدار، بمدلّ، چاونمترس، نازا **بادمفاصل:** بـا لـه روّمـاتیزم، نهخوّشـیمکه لـه لمبــمر

چهند هۆیهك له نەژنوو پشت و شان و هوّل دمدات بادن: هەلّمو، ھەلمو، گوشتن، زل، چموور، چاخ، بمزدار،

دژی لمړ، **خمپه**

باد نجان: باینجان، بایمنجان، بلمجان **باده وام: حیّکیر، سمقام گیر،** بمردموام

بادوبود: خۆبىنى، خۆپەرستى، خۆپەسەندى

بادویید: هیرّۆ، بیّ هۆ، خۆراپی باده: شمراو، شمراب، مـهی، بـاده، عـمردق، ثـمودی پیـاو

۔۔۔۔۔۔ سەرخۇش دەكات

باده: واق، سەرسوورٖمان، پەشۆكاو

بيدمهاليّون

باده پالا: کمرمد گیر، نارمد گیر، نمومی عارمدی

باده پیما : عمرمق خوّر ، مدی خوّر ، شمراو خوّر باده فروش: باده فروّش، مدی فروّش، عمرمق فروّش

بادمگسار؛ برّوانه بادمپیما

باده نوش: مهی خوّر، شهراب خوّر

بادي: بايى، وايى، ھەرچى پەيوەندى بە باوە ھەبيّت،

ئاشی بایی بادي: (۱)دمسېێکمر، خولقێنـمر (۲)سـمرمتا، دمسـت

پ<u>ٽ</u>ك، پ<u>ٽ</u>شهكى

بادیه: دهشت، چوّل، چوّلهوانی، بایه، بیابان، بیاران

بادیه پیما: سارا پیّو، بیابان پیّو، کهسیّك له بیاباندا

بگەرنىت

بادیه نشین: خدّوهت نیشین، جادر نشین، گمروّك، کوّجمری

باذل: لێبوور، بهخشمر، چا**و پۆش، ه**شازا

بار: بار، بەندەك، ھەشتىك بە پشتى وولاخى ھەلگېرى بى دەلىن بار

پی دهلین بار **بازاهکن:** بروانه بازاندار

باران: باران، واران، ومشت، قاران، شهو تنوّکه تاوانهیه همور بهسمر زمویدا دمیبارینیّت

بارانداز: خانوو، بارخانـه، همیوان یـان همر شویّنیّك

باری تی بخریّت بارائدن: داباراین، باراندن، بارانن، باراندنی همرشتیّك ودك باران

بساران سنج: بساران پیّـو. شستیّکه نهنسدازهی بسارانی پیّدهکریّت

. باران گیر: بارانگر، همرشتیک رینگر بینت له بمرکموتنی باران

بسارانی: (۱)بسارانی، رۆژۆکسی بسارانی، همرشستۆکی پهیومندیدار به باران (۲)بارانی، سهرپؤشێکه لهبهر دمک نت بخ نهممی دارند: ته ی نمکات

دمکریّت بوّ شعومی باران تمرِی نمکات باراه: راست روّ، کمسیّك بـه ریّگای راستدا بـروات، ریّ

راست **ب**اربر: باربمر، بارمبمر، گوو<u>نرن</u>ر، گووی نهمست

بساربودن: بسابرن، بساربردن، بسار هسهلگرتن، بسار گوویّزتنهوه **بارگیر:** بارگیر، باربمر، بار هملگر **بارگین:** گوّم، جالآو، حموز، زملکاو **بارلیف:** دیار، بمرچاو، هملکمنراوی سمر بـمرد کـمدیار و بـمرچاوبیّت

بارمایه: کهل و پهل، کالا، کاله، چتمهك، کالاو

بارو: ديوار، حمسار، پمرژين، حمووش

باروا: شياو، شايان، رموا، شان، ومشاوه، ژيهاتي

باروبندیل -باروبنه: کهل وبهل، چتومهك، چتمهك، تفاقی گهشت، شتومهك

سمی مست. سومت بساروت: بسارووت، دمرمسانی تفهنگانسه، تسوزی

هەنگردنىتەوە

باروح: دل تمر، دل کراوه، دلخوش، دل زیندوو، سهرحال، دهم به خهنده

باروح: گیاندار، زیندهومر، بوونهومر، روّح لمبهر

بارور: بەبەرھەم، بەبەر، بەبەرووبوم

باروق: سپیاو، سفیاو، تؤزیکه نافرمتان له دهم و جاوی دهدهن بو جوانکردن

باره: ديوار، حمسار، حمووش، پمرژيني قملاً كونمكان

باره: ئەسپ، بارگىر، يابوو

باره: جۆنيەتى، شيوە، ياسا، شيواز

باره: جار، دهفحه، کهرمت، دهفعه

باره بند: تەويلە، ئاخوور، شوول

بساري: بارى، پەيومندىدار بە بار، ئىمومى بىز بار

هەنگرتن بينت ئە رەشە وولاخ و ترۆمبيل

باریاب: بمراو، شاوی، ثاومنیا، بهاراو، بمراف ناویتره،

زەوى ميوەيەك بەراو بيت

باریدن: بارین، بارش، وارین، وهشت، بارشت

باريك؛ باريك، لمومند، لاواز، فين، چيلاز، بيّ تين، زيداف

بایك انداز: کهمان کیش، تیر هاویزی لیّهاتوو باریك اندام: باریکه له، باریکه لانه، بیّ تین، لاواز باریك بین: بههوّش، ووریا، فرمزانا، زیرهك، ووردبین باریك میان: کهممر باریك، ناوقهد باریك، ناوقه شمشالّ باربستن: بــاركردن، بــار بەســتن، قۇنــاغ گــۆږين، ئــێ پــرّكرددن

بارپند: باربەند، باربەست، شو<u>ن</u>نی بار ئەسمری سـمیاره بۆ بار

بارپندي: باربهنی، باربهندی، بار بهستن، بارکردن

بارپیج: بارپیج، باربهست، شهوهی باری پی تونگ و

شەتەك دەدەن

بارج: زمريا پٽو، دمريا پٽو، مەلەوانى لٽهاتوو

بارجا: بروانه بارگاه

بارخانه: تفاق، بارخانوو، بارخانه، تفاقى گەشت

بارخیز: تیرناو، پرناو، پرداهات، بهپیت، زموی بهپیت

و خێر

پاردادن: بمردان، بمروبمرهم دان

بادار: ناووس، سك پر، پئ گران، دوو گيان

باردان: بارگه، خورجیّکی گهورمیه کهل و پهلو تفاهی

تايبەتى تى بكەن

باردل: خهم، پهژاره، خهفهت، ثازار

بارده: سارد، فينك

بارده: بهبار، بهبمر، بهبمرههم، بمسوود، پر داهات

بارزائي: بارزانی، ناوی خێڵێکی کورده کهوتوّته نێوان رمواندزو زێبار

بارسنج: بار پنو، قمپاندار، كەسىنك كنىشى بارمكان

دمكات لمسمر همپان

بارفروش: كۆفرۆش، بار فرۆش، كەسىنك شت بـه بـارو

به کو بفروشیّت

بارق: درهخشان، نوورانی، درموشاوه

بارك: چەلم، بارىك، لەومند، چيلاز، زراو

بارکده: بروانه بارانداز

بساركش؛ باربسمر، بارهـ ملكر، وولأخيّـك بسوّ بــاربردن

بەكاربىنن، گوويْريْر

باركش: خەمخۆر، خەمبار، غەمبار

بارگاه: بارمگه، بارمگا، هۆناغ، خيّومت، خمرگا، كۆشك و

سەراى گەورە

بارگى: ئەسپ، بارگىر، يابوو، چارمووى

باز: پشگریکه بهمانی جاریکی تر، دووباره، کهرِمتیکی تر دیّت

باز: ناوهلا، کراوه، بمرهلا، ومتاك، سمرنمپؤشراو باز: باز، تموار، ناخايؤك، بالندميمكى دمنووك خوارى گؤشت خؤره، چاوى جوان و كونجركونجره بۆ راوه كمو بهخيو دمكريت.

بازار: بازار، بازیر، وازار، جهند دووکانیکه شوینی کرین و فروشتنی تیا بیّت

بازارتیزی: بازار گمرمی، بازار تیژی، زؤری و زمومندهی کرین و فرؤشتن له بازاردا در ه

بازارگان: بازرگان، بنهکدار، سهوداگمر

ومگەراندن، بردنەوە

بازاري: بازارِی، وازارِی، تايبمت به بازارِ پياوی بازارِ **بازآمدن:** گمرانموه، هاتنموه، **فمگ**مریان

بازآورد: دیاری، خهلات، پیشکمشی، سهوهاتی بسازآوردن: گهراندنسهوه، هینانسهوه، فهگهرانسدن،

بازايستادن: ويستان، كب بـوون، لهجووليه كـموتن، فمستبان

بازپرداختن: تـمواوبوون لـه، ئمنجامـدان، تـمواو كـردن، گمشتنه كۆتايى

بِسازپرس؛ دادپـرس، داد پرسـيار، لێکوٚڵـمر، پـشکنمر، پرسيارکمر

بازپس: دوا، پشته سهر، بهدوای، لهدوای، پشت بازپسین: کوتایی، دووماهی، دوایی، ناخر بازشاب: رمنگدانهوه، درموشانهوه، درمخشانهوه بازچست: لیّکولینهوه، گهران، گهران بهدوای، پشکنین بازچو: پشکنهر، لیّکولهر، پرسیارکهر، بپرس بازخواست: پرسیار، لیّ پرسین، پرسینهوه، لیّ پیّچین بازداشت: بهندی، زیندانی، گیروده، حهپس، گرتن بازداشت گاه: زیندان، بهندیخانه

بازداشتن: بمرگرتن، ریکرتن، نههیشتن، ری نه کهسیک گرتن بو نمنجامدانی کاریک بازدانستن: حیاکردنهوه، جیاکاری، فهکولین، لیکولین

بازده: دمسهات، دمسکهوت، داهات، نمنجام، دمرهات بازدید: گمران، سمرلندان، چاو پنیکهوتن بازرس: پشکنمر، پشکنینر، پشکینمر بازرستن: رزگاری، رزگاربوون، نمجات بوون بازرگان: بازرگان، سموداکمر، ماملامچی بازشدن: ومرگرتنموه، سمندنینموه، لی سمندنموه بازشدن: کرانموه، ناوهلا بوون، والا بوون بازشناختن: ناسینموه، جیاکاری، جیاوازی دانان

بازكسشيدن: كينشان، راكينشان، له جووله كهوتن،

بازغ: رؤشن، رووناك، درهخشان، تابان

جلهوكرتن

نەۋراندن

بازگشاو؛ هُمبوون، کرانموه، ئاوهلاْبوون منافعه ا

بازگفت: ووتنهوه، دووبارهکردنهوهی هسه، دووهات کردنهوه بازگو: ووتنهوه، دووباره کردنهوه، دووهات کردنهوه

بازمالیدن: سمرکوت کردن، تیّك شکاندن، لمناوبردن بازمان: ویٚستان، ومستان، درمنگ کردن بازمانسدن: بـــمحیّمان، حیّمانـــموه، دواکـــموتن، پـــمك کموتن، شمکمت بوون

پازنشاندن: دانیشاندن، دامرکاندن، خاموش کردن، کپ کردن بازنشتن: جیگیربوون، لهکارگهوتن، پهک کهوتن،

لمكاردانان **بازغودن:** شيكردنموه، ليّكدانموه، نيشاندان، را**ڤم**كردن **بازنُهُمْآن:** حمشار كردن، شاردنموه، فمشاردنموه

پاریهمی: حمشار حردن، شاردموه، همشار **بازو:** بازوو، بازوّله، هوّل و باسکی هملمو

بازوبند؛ بازووبهند، باز بهند، باهوو بهند، هوّلهوانه، جتیّکه لهجهرم و زیّر و زیوو دروست دمکری و له هوّل دمخری

بازودادن: فوّل گرتن، یارمهتیدان، هاوکاری

بازوگشادن: قوّل ليّ ههڻكردن، قوّل ههٽماڻين

بـازه: بـروانـه بـازه

بازه: دەربەند، دەروەند، خرتەنگ، گەروپكە ئە نيوان

دوو کێو يان دوو گرددا

بازي: يارى، كايه، گالته

بازیار: جووتیار، جووتبهنده، جووتکار، جووتهێر

بازیافت: دمست کموتن، بهدمست هێنان، دوٚزینهوه

بازیسافان: بهدمست هینانسهوه، چنگ کهوتنسهوه، دمسکهوتنهوه

بازیسچه: (۱)بووکه له، کایسه کلّی، شـتومهکی یــاری (۲)شوخی، گالله، گهمه

بازیدادن: گانته پیکردن، کلأو سمرکردن، ههنخهآمتان بازیدن: زیـان کردن، دورانـدن، دانـان، لهکیس جوون،

بازیکردن؛ گالتهکردن، گهمهکردن، یاری کردن

بازیگاه: یاریگه، یاریگا، گۆرمپانی یاری کردن

بسسا**زیگر:** شسانؤیی، شسانؤکار، کهسسیّک لسه شسانؤدا دموریبینیّت

بازیگرخانسه : شانق، شانوه، شوینیکی بهرزه

هونمرممندان لمسمرى نواندن دمكمن

بازگوش: گالتهچی، بی کار، کهسیّك بهردموام لهبیری یاری کردندا بیّت

باژ: بروانه باج

دارنان

باژبان: بروانه باجدار

باژخواه: بروانه باجگير

باژدار: بروانه باجدار

باژرنگ: (۱)بمریهخه، بمریخه، پیش بهند (۲)مهمك

بەند، توورەكەي مەمكان، شاماكى، مەمكەڭۆس

بازگاه: شويني باج، باجگه

باژگون: سمروخوار، سمروژێر، ئاومژوو

باستان: کۆن، کۆنه، رابردوو، شوێنهوار، زممانی کۆن **باستان شناس:** شوێنهوار نـاس، پـسپۆرو زانـا لـه بـورای زانستی شوێنهوار

باستان شناسي: زانستی شوێنموار، شوێنموار ناسی **باســـتیل: هـــهلاً، هــهلا**ّت، نـــاوس زینـــدانێکی ناســـراوی همرمنسا بوو

باسق: بنند، دریژ، سمربمرز

باسکول: شایان، همپان، همپانی گموره بۆ کێشانی بـاری هورس

باسل: ئازا، چاونەترس، زاتدار

باسسم: روخــوْش، دەم بەخەنــدە، ئەوكەســەى كــه يىدەكەنىت

باسنگ: (۱)هورس، بهکیّش (۲)لمسمرخؤ، نارام، ممزن، هیّژا، پایه بانند

باسواد: خوینهوار، خویندهوار، شهومی بتوانیت بخوینیت و بنوسیت

باشام: پمرده، کهتان، پووشا، کهز، پهیه، جارشهف باشامه: لهجك، رووسهرى، جارشيّو، دهسمالّی سهرى ژنان

باشتین: میوه، بهرههم، بهروبوومی دار

باشکوه: بمړیز، ړیزدار، بهشان دیوو

بِاشْگَاه: يانه، هۆل يان ساحهيهك كه كۆمهليّك ومرزشي

تيادا دمكهن

باشماق: كموش، پيْلاو، سوول، سەول

باشنگان: بوستان، بنستان، کشتوکیاز، مهحتی، مخمخك، سهوزیخانههه که کالک و شووتی و خهیارو تروزی....

تيابهرههم دمهينري

باشومه: بروانه باشامه باشه: واشه، باشق، باشؤكه، باشوو، بالندحيـهكي گۆشت

خؤره

بوون

باغي: داواكمر، ملهور، سمركيْش، ياخي، مل نهدمر باف: بروانه بافتن بافت: (۱)رستن، چنین (۲)ناریو

بافتكار: جولاً، كەسىنك بەدەسىت شىتى بتەنى لىه پٽِچالاندا، كۆرسكەر، جوولى

بافتن: رستن، ريسان، پهستن، هؤنينهوه، چنين، هل پیّجان، بادانی لۆکـهو خـوری و مـوو بهتهشی ویـان

بهخمرهك تا بكريّته دمزوو يان بهن بافلم: دووماهي، كۆتايى، ئەنجام، دواى ھەر كاريك بافر: بەريز، بەشكۆ، بەشان

> بافراست: زانا، بههوش، زیرهك، ووریا بافروغ: رؤشن، رووناك، نووراني، درموشانهوه بافر هنگ؛ عافل، تێگهشتوو، زانا، راهێنراو بافرهي: بمريز، بمشان، بمشكو

بافرين: شياو، شايان، بهزمير، ومشاوه بافضل: بیرمهند، زانا، لهپیش له کرداری چاکهو زانست بافكار؛ بروانه بافتكار

بافیدن: بروانه بافتن باقعه: زيرهك، بهتوانا، ليهاتوو، كهسيكي بير تير كه كەس نەتوانىت كلاوى سەر بكات

باقلاو: پاقله، باقله، كاكرۆس، جۆرە گيايەكى بەھارەيە دهجينريت و بو جيشت بهكاردههينريت بساقى: پايىدار، پايەدار، بەردەوام، بەرگەگر، ھۆگر، راومستاو، بيلمبت

باقى گذشتن: بايهدار هيشتنهوه، بهجي هيلان باقى ماندن: مانهوه، بمركه گرتن، راومستان

باك؛ باك، بمروا، ترس، همراس، سام، ئمنيش، ساف باكتري: بهكتريا، ميكروب باكر: بمرمبهيان، تاريك وليْلّ

باكره: كـج، كەنىـشك، كـجنك كـه هنـشتا شـووى نەكردېيت، دەۋ، شەقل نەشكاو

باكفايت: بهتوانا، نيهاتوو، بههيز، زاتدار باكى: گرينۆك، چاو به فرميسك، نهو كەسەي دەگرى باصر: (۱)بینمر، بینا، کمسیک توانای بینینی همبیت (۲)چاو تیژ باصفا: باك، دل گير، دل رفين

باشیدن: بوون، مانهوه، ویستان، سهقامگیری، جیگیر

باصلابت: سەنگىن، بەشكۆ، بەشان، بەرىز، قوورس باطل: پووچ، خۆرايى، بى سوود، بى ھۆ، ھيچ، بيخود باطله: بروانه باطل

دووره، ههندور، ناوزك باطني: ناوهكي، دمرووني باطيه: بياله، بهرداخ، كاسه، جام، بيّك

باطن: ناوموه، ههناو، دمرون، ناوی همرشتیّك، شاراوه،

باعثه: بزوينهر، هؤكار، هؤ باعوث: نوپدژه بارانه، نفیدژه بارانه، شهو نوپدژهی بو بارینی بارانی دهکهن

باعث: بۆنە، ھۆ، بزوينەر، دۆز، ھۆكار

بِاغ: باخ، باغ، دمهل، شينايي باغبان: باخهوان، باخفان، باغهوان، هؤلكفان، دار كولى، كمسيّك كاروبارى باخ هەنسوريّنيّت، باخجەوان

> باغتره: بيستان، كشتوكياز، بوستان باغچه: باخچه، باخي چکووله، پاريز، لاتك، پالير باغچه بان: باخچهوان، باخچهفان

> > باغ خدا: باخدار، خاوهن باخ باغ خلد: بههمشت، ئاو و هموا خوش باغدار: باخدار، خاومن باخ

باغ پیرا: بروانه باغبان

باغك: بروانه باغجه باغنىد -باغنىدە: ريس، ريسراو، خورى، لۆكىه يان موويهك بهتهشي يان به خهوهك ريّسرا بيّت، جهند

گلۆلە بەنىكە بۇ جاجم و ھىتر ئامادە كرابىت

بِساغ وحس: باخجهى ئاژهلان، باخى وهحس، جوره باخیکه تیایسدا جسوره جیاوازهکانی نساژهنی مسائی و

ومحشى تيا رادمگرن

بِاغُوش: چوونه ئاو، خۆفردانه ئاو

بِاكْنَشْت: بمخشمر، لينبوورده، جاو پوشى كمر، جاو بسالو: بالوَّك، بالووك، گمنم، بالوويك، بالووكي، يۆش بالووكه

بال: (۱)بال، **ق**ۆل، نيّواني شان و نمنيشكان (۲)بال، بالى بالندان، شاقەل

بالا: (١)بمرز، ژوورو، بان، بانتر، سمرموه، بمرزایی،

بلند (۲)بهژن، بالأ، ئهندام، ئهدگار، ههد، تمتیل

بالابان: تەپل، دەھۆل، دابريم

بالابلا: بالا بمرز، كه له كمت، شيكه، شاكه، بالأبلند

بسالا يسوش: (١) بسالاً بسؤش، بسائتو، قساپووت، عابسا

(٢) پيخمف، سەرەخەرە، ليفه، ليف، ساجل

بالاخره: سمر نمنجام، له نمنجامدا، نمنجام، كوتايي

بالادست: سمرموه، زال، بالأدمست، دمسملاتدار

بالار: نيْركه، كاريته، نيركه، راجه، ديسرمك، تهراح، خەسارە، نيله مل داريكى ئەستوورو دريدره به نيوه راستی ژووریکدا رایهل دمکریت و دارمکانی داره رایش سەرىكيان ئە سەرەو سەرەكەي تريان دەخرىتە سەر

بالاكشيده: بالآ بمرز، كەنەگەت، شيكە

بالاگر: بروانه بالار

بِالأن؛ دالأن، سيبك، نيّو دمركه، ليّوان، ناڤدمر، نيْڤكۆ،

كەلـەگى، بيلايى، رارمو، جيگايـەكى سـەر گيراومبـەدەم دمرگای حموشموه

بالانسدن: (١) گهشهپيدان، داچاندن، بههيزكردن

(٢)بزواندن، جوولاندن

بالانس: كيشانه، قميان، شايان

بالرين: سهماكهر، سهماكار، ژنيك تهنيا كارى سهما كردن بيت

بالش: پاڵ پشت، ژيرسمره، باليف، سمرين، سمريك

بالشت: بروانه بالش

بالشتك -بالشچه -بالشك: بالووفك، سمريني حكووله بالغ: كمشتوو، بينكمشتوو، بائق، بلؤهمت، سمر، هراسه،

قرامير، شووكام، ليفكام، شميتاني بوون

بالكانه: بهنجيره، دهلاقه، بهركاز، رموزمنه

بالكن: ههيوان، بهربانك، تارمه، دووبانكۆك

بالوایه: بروانه پرستو

بالودن: بروانه باليدن بالوس: كافوور، كافوورى تيْكەلأو

بالوعه: چاڵ، چاڵو، ئاورێـرْ، چاڵى ناوماڵ، كـه ئـاو

پیسایی و شتی تری تیدهکریت

بِالْوَنْ: بِالْوْنْ، بِالْوُونْ، بِالْأَفْر

باله: بال، بال، بالى حكوونه

بالى: كۆنسە، كىۆن، كووينسە، كىمقىن، پرتسان، رنىدۆل، تيتۆل، پرتۆك، پرتۆكاو

باليدن: گەشەكردن، گەورەبوون، ئەشوتماكردن، شانازى

كردن، لهخورازي بوون بالين: باليف، سمرين، ژير سمر

بالين يرست: تەنبەل، تەوەزەل، بنگار، بى كەسنىك كە

کارنهکات به کاردمبریت

بام: سفيك، ميح، سابيته، زكى خيني، ئارزينج، سەراپیتە، رووكارى ژيرمومى بانيه

بامداد: بمرمبمیان، تاریك و روون، تاریگموور، تاریك و

بأمدادان: بروانه بامداد

بامره: بي بليكانه، بليكانه، بلهكان، بليك، بمرصه،

پێليکه، ئەو پليکانەي دەچێتە سەربان

بامزه: بهجيّر، بهتهم، خوش

بامس: پێبهند، پابهند، تووش، گيروده

بام غلسان: باگردين، شهو لهبان، بانتليز، بانتلين، باگوردن، بانگردێن

بامگا: بروانه بامداد

بام گلان: بروانه بام غلتان

بامیه: بامی، بامیه، جنوره گیایهکه بهرهکهشی بنو خواردن دمبيت

بان: بان، سمربان، دیوی سمرمومی بانی

بانه: گروپ، دمسته، کومهن

خەڭ

بانك: بانق، بانك، دەزگايەكى دەوڭەتى يان ئەھلى كە خەلك پارەى تيادائەنيت

بائنگ خون: بانکی خوین، شهو شوینه ساردهی که خوینی خهاتکی تیا رادهگرن و له جهستهی کهسانی تری دهکهن

بانکیه: بانکدار، بانقدار، کمسیك بـانکی هـمبیّت و یـان لمبانکدا کاربکات

بانگ: شاواز، فمریاد، فریاد، فیژاندن، هاوار کردن،

دمنگ ههائینان **بانگ نماز:** بانگ، بانگی نویژ

نێرینهو مێینه، مروارهبهر، بیروَقْ، مووچك **باني:** دامهزرێنهر، دروست کهر، داینکاری، هێورانهر **بـاور:** بـاومر، دڵنیـایی، بـروا، بـایق، بـمقا، جهسـپانـدنی

شتیک له دلادا

باورچی: چیّشت لیّنمر، ناشپمز، کمیبانوو **باوقار:** بیّدمنگ، نارام، لمسمرخوّ

باه: جووت بوون، خەوتنى نێرو مـێ پێګەوه، ھێـزى شاومت

باهار: دمفر، **قا**پ، کاسه دموری، ئهو دمفرهی خواردنی تیا دمخوّن

باهر: روون، دیار، ئاشکرا، رووناك، بمرچاو باهك: ئەشكەنجە، ئازار، چەرمەسەريدان، لێدان باهكيدن: ئازاردان، ئەشكەنجەدان، تێھەلّدان، لێدان

ﺑﺎﻓﻠﻪ: ﺑێﻮﻩ، ﺑێﻮﻩ ژن، ژنی بێ ﭘﯿﺎﻭ ۱ ﺋﻤﺘﻮ ، ﺗﻌﻨﯿﻮ ، ﻧﻠځ، ۲ ﭘﯿﺎﺋﻮ ، ﻣﺎﺩ, ﻣﺎﻧ

باهم: پیّکهوه، لهگهل یهك، هاودهنگ، پیّکهوه، هاورِیّ بساهنر: هونمرمهنـد، هونــهرومر، كـارزان، جهرجهـه، ناخوهومند، پالهمیّر، جهوهمردار

باهه : (^۱)زهلکاو، ثاوگر، زمق (^۲)ږووبار **باهیبت** : بهشان وبؤ، بهشکؤ، ممزن، گموره

باي: ساماندار، دمولهمهند، پوولدار، بهدهسهلات بایا: نمبی، پیویست، جیداخواز، پینشی

باید: دمبیّت، نمبیّت، نمشیّ ببیّت بایر: بروانه باثر

بایست؛ دەربايست، پێويىست، جێـداخوازى، پێـويس، گەرەك، پێداويستە

حمرهت، پیداویسته **بایستن:** پیّویست بوون، پیّتقی بوون، ناتـاجی، گـمرهك

بوون بـاي: فرۆشيار، فرۆشـەر، كەسـێك شـت دەفرۆشـێت بــە

بایقوش: بوو، بایه هووش، کوندهبهبوو، کونهههوو بایکوت: دوور خستنهوه، همرمشهکردن بــوّ کوشــتن، نارهواکردن

پرورون بایگان: پاریزمر، پهراگر، کمسیّك نامهو بهنگه نامهكان له شویّنیّکدا توّمار دمكات و رایان دمگریّت

بابیدن: بروانه بایستن بشد: چال، چالی شاو، هؤرت، کؤرت، هوولگه، چالی، جیگهی نزم له زمویدا

بیست طرح به رحوید. پاس: جاونهترسی، نازایهتی، زاتداری، بوپری، هیّز پؤس: همژاری، نهداری، دهست کورتی، داماوی

ب بر: بسهبر، بسهور، درندهیسه کی وهك بلانگ وایسه اسه گهرمیّندا دهژی

ببسودن: دمست پیاهیّنان، شیّلان، ههدّشیّلان، داشیّلان ببغـاء: تــووتی، بالّندهیهکــه دهکریّـت وتاکــهش ه<u>نّــری</u> ووشه دهکریّ

بت: بـووت، بـت، پـووت، مرؤڤـى بـمردين يـان ئـاژملى بـمردين كمبۆ پـمرستن بـمكاردمهێنرێت

بتانیك؛ گیاناسی، رووهك ناسی، زانستی لیّکوّلینـموهی گیاو رووهك

بتاوار؛ نمنجام، کۆتاپی، دووماهی، دواپی کار تباییدن: به جیّهیّلان، دانان، وازهیّنان، دمست ایّکیّشان بت پرست: بت بمرست، بووت پمرست، کمسیّك بت دمهمرستیّت

بتخانه؛ بتخانه، بووتخانه، شوينيك بتى تيا رادمگرن

بحث: ساده، پاك، ساكار، بى ريا، بى فيّل بحث: (١)باس، ئيّدوين، ئيّكوْلْينـهوه، پرسـيار، پـشكنين (٢)تيّبينى كردن

بعر: زێ، دمریا، زمریا، دملیا بعران: همیران، شلّمژاوی، هورنه، تێکجوون، گێژاو

بحراني: قەيرانى، شلەژان، گێژاوى

پعري: دمريايى، زمريايى، پەيومنديدار بە دمريا پعيرە: زمرياچە، دمرياچە، زريّچە، پەرم، زريّبار، گۆل، گۆم

بخار: هدلم، هلم، هيلم، هيلم، ههلماتك

بخاري: سۆپا، زۆپا، كووره، زۆپە

بغال: رژد، چاوچنۆك، تەماحكار، زگ برسى بغت: چارە، ناوچاو، شانس، بەش، ھات، كۆس، نگین بغت أزمايي: بەخت تاھيكردنەوە، شانس تاھيكردنـەوە بەھۆى كرين بليت يان شتيكى تر

بغتك: شهوه، شهووگ، بهو گراناینه دهلین که به هوورسی له کاتی نووستندا دهکمویته سهر لهشی گیانلهبمران

بِغتو: هموره تریشقه، هموره بروسکه، همورهگرمه بِغتور: بمختمومر، بمختیار، خودان بمخت، بمخت کمنؤك، کاممران

بغته: قه لهو، زل، زهلام، بهخته، بهران و سابرین، خرت

بغتیار: خاومن به خت، به ختیار، کامران، خوش به خت بغچد: (۱) جلائه، جرك، قریز، زیرگ (۲) ناسن، وورده ناسن که له دوای توانه وه له ناو کوور مدا ده مینیته وه بخرد: زیره ك، عاقل، ووشیار، بیر مهند، دانا، زانا بغس: کهم و کوورت

بخسان: سیس بوون، ژاکاندن

بخشاییدن: بروانه بخشودن

بخسانیدن؛ ژاکاندن، سیس کردن، بیّزار کردن، ثازاردان بخسیدن: ژاکین، سیس بوون، ژاکیان، دلّ گران بوون بخشایش: بروانه بخشودن بخشایشگر: بروانه بخشاینده بتستان؛ بووتخانه، بتخانه

ېتغور: پۆزە، پووزە، ئىبۆزى چارەوى

بتكده: بروانه بتخانه

بتگر: بت ساز، بووت تاش، کهسێك که پیشهی بووت دروست کردنه

بتو: خۆرهـهلأت، هـهتاوگر، شوێنێك ڕووى لـه هـهتاو بئت

بتول: خۆپاریز، کەسیّك بـۆ خواوازى لـه ژیانـدى دنیـا هیّنابیّت، باكداویّن

بتون: شفته، چیمهنتو، گیراوهی چیمهنتو و ناو، سیمان بتون آرمه: کونکریت، چیمهنتوو نم و چهوی گیراوهیه که بهکارهینرابیت، خانووی به ناسن و جیمهنتو

بتیار: ئازار، مەينەتى، ئيش، ژان، برك، دەرد

پشور: زیبکه، هنچکه، دشپوکه، ئاگروك، زیتکه، ورده

گوتلێکی سهر تیژه له بهش دمردێ

بج: ناودهم، ناو زار

بته: بروانه بوته

بجا: گونجاو، له شوینی خوّی، شیاو

بِجِا آوردن: بهجیّهیّنان، جیّبهجیّ کردن، نمنجامدان

بجا آمدن: بيزار بوون، هيلاكي، شهكهت بوون

بِجانَ آوردَنَ: بيّزار كردن، شەكەت كردن، ماندوو كردن

بجده: ناخ، ناومروّك، ناوكى راسته فينهى همر كاريّك بجرّ: بيّجگه، جگه

بجلم: ئەيوان، ھەيوان، بارمگە، ھاوێنە ھەوار

بچم: رازاوه، ریّك، ساز، تهیار، ئاماده

بِچِه: مناڵ، زارۆك، بەجكە، بێچوو، كۆرپە، ڕۆڵە

بسچەخوار: منسال خسۆر، زارۆخسۆر، درندەيەكسە كسه

منالهکهی خوّی بخوات

بعاث: لیّکوّلمر، پشکنهر، کمسیّك تیّبینی زوّر دمكات بعار: نمم وشمیه كوّیه و بهمانای زمریاگان و دمریاگان ...

بعبوحه: ناوم_زاست، نێوه راست، نێومنج، نێوان، نێوان و نێوراستی همر کاریك و یان همر شتێك **بحث:** ساده، باك، ساکار، بێ ریا، بێ فێڵ

بخشش: بروانه بخشیدن

بخـشودن: چاوپۆشـی، ئێبـووردن، لـێ خـۆش بـوون، بهخشين، خۆكردنه قوربانی

بخشیدن: به خشین، پیدان، به خشاندن، به خشیش،

به خسشان، بسووردن، وهسسکردن، چسنهویمر، دلسی خؤفسه کردن، بسوواردن، خسه لاکردن، بارهیسان شستیک پیشکهش کردن، به کهسیک به خورایی

بغلاء: رِژدمکان، چاوچنوکمکان، بمرچاو تمنگمکان بغنو: گرمه، لرمه، گرم، بلنج، گوله، دمنگی گموره بغنودن - بغنوسدن: گرمانسدن، دمنگی بسمرز لنهاتن، همورمتریشقه لندان

بغو: پئ بەست، پێوەنلە، پاچلەبەند، سەدم، سىندم، مەربن، ئەو زنجیرەيە ئە پێی گرتوو وولأخانی دەكەن بغوبر؛ تەشقەلەچی، كۆنەكار، فێلباز، گزی كەر بغور؛ بخور، بخودر، ھەرمادەيەك كە ئە ئاورى بكەن و

بغوردان: بخوردان، بخوردان، شهو دمفرمی بخوری تیا هملامگر بّت

بۆنى خۆشى ئى بىت

جلنس

بخورونمیر: بخوّ مـهمره، خـواردنی کـهم، شـهو بــره لـه خواردن که کهسیّك بخوات و له بـرسان نـهمریّت بخون: مهریخ، همسارهی مهریخ

بغون: ممریح، ممسارهی ممریح بغیدن: کهمانکیشی، کهمانژمنی، ههلاجی کردن بغیسل: خمسسیس، جاوچسنوّك، رژد، بمرچساو تسمنگ،

بخیه: دنکه دروومانیّك، کۆك، دوورین، تمقهلّ بخیه زدن: تمقمل لیّدان، تمقمل تیّههلّدان، دروومانی بهدمرزی

بِسَا: خـراپ، نــارِهوا، خراپسه، دزيّــو، ناحــهز، ناشــرين، هيّزهون

بداء؛ دمرکموتن، روون بوون، ناشکرا بوون بداختر؛ بی ناوچاو، چاره رمش، بهخت رمش، هۆشمر بداختر؛ بی ناوچاو، چاره رمش، بهخت رمش، هۆشمر

بداخم: گرژ، ناوچاو تال، تورش، رووتال، مؤن، ناوجاو ترشاو

> بداوا : گرژومۆن، ئەخلاق ناشرین، رووتال بداغر : بروانه بداخم

4

بدال: تمره فرؤش، بهقال، ديّومره، چهچى بـدا نجام: عاقيبـمت شـمر، ئـمومى ئمنجاممكمى شـمرٍ و

بداندیش؛ ناحهز، خرابه ویست، بهدخواز

بداوت: جادر نشین، گمروّك، كۆچەرى، سارانیش بداهت: لـمناكاو، كتـوپر، جـاومروان نـمكراو، لـمناكاو

> پهيابوونی ووته يان شت<u>ن</u>ك **بدآهو:** خراپ، ناحهز، گومرا، لمرێ دمرچوون

بدایت: سمرمتا، دمسبیّك، بیّشمکی

بدایع: نویّکان، تازمکان، داهیّنراوه تازمکان بدآیین: بیّ دیین، کافر، لمرِیّ دمرجوون،

بدباطن: دل خراپ، ناپاك، سرشت پیس

بدبغت؛ حاره رمش، کلۆل، رۆژ شمر بدئو؛ بۆگەن، بۆن ناخۆش، گەنياو، گەنيوو، ھەر شت<u>ت</u>ك

بۆنی ناخۆشی لیّ بیّت **بدبی**ّ : _ډاړا، دوو دلّ، دلّ پیس، دلّ چمپملّ

بىيى، بىن دۇور دى. دى چىس، دى جىسىدى، بدپىسىنىد: گىدن بەسىدن، دل خىراپ، دژوار بەسىدن،

> كەسىنك خراپ بۆ كەسانىتر بخوازىت بدپوز؛ بروانە بتفوز

بلپیله: کینهی، پیداگر، سوور، بوغراوی .

بدجنس: هیچ و پووچ، دل پیس، سرشت پیس، نااپك بدچشم: چاو حیز، كەسنىك حزیمةى خۆى، بمچاوان بنويننيت

بدحال: نەخۆش، خەمبار، خەمۆك، نارەحەت بلخرد: كەر، گێژ، بێ ئاوەز، نەزان، حۆل، كەم ھام

. بدخوا: ناشرین، دوژمن، ناحمز، کرنت، کهسیّك خرابهی کهسانیتری بوونت

> بدخوراك: دژخوراك، پیسخوّر، دژ خوّر بد دل: ترسمنوّك، دلّ خراپ، بووغزاوی بد دهان: دهم پیس، جنیّو فروْش، زمان پیس

بسر: مانگ، مانگی تـمواو، مانگـمی شـموی چـوارده، مانگه شمو

بد راسا: رووناك، رۆشـن، درموشـاوه وەك مانگـه شـهوى **ج**وارده

بد رام: سمر کیش، یاخی، تؤس، پیشرمو، پمتیر، سمر جلّ، پمت پیّس، ناژهنیّک کم بمناسانی دصیتممؤ نهکریّت

بد رهتار؛ گرژ، رِووتاڵ، ئەخلاق ناشرين، مۆن، كەسـێك ھەلسوكەوتى جوان نەبێت

بد رقه: (۱) ریبمر، رینیشاندهر (۲)بمری کردن، ری نیشاندان، ری خستن، رینویی کردن

> بدرگ: سمرکیّش، سمر رِمق، خوّدمرخمر، یاخی بد رود: مانشاوای، مانیاو، ماناّوا، ماناقا

بدروزگار: چاره رمش، بهخت رمش، زالم، روّژ رمش **بدریخت:** ناشرین، دزیّو، ناحمز

بسلزبان: هسمان تسال، دهم بسيس، جنيّ وفرؤش، دلّ رمنجيّن، تال ويَرْ

> بد زندگانی: رِوْژ رِمش، خاکه سار، بهخت رِمش بد زهره: ترسمنوك، دل خراپ

بسد سساز؛ ناسسازگار، ناسساغ، کمسینک نسمتوانیت المگسان دموروبمردا خوّی سازگار بکات

بد سالی: ووشکه سالی، هات و هری، سالی نمبار

بلست: بست، بنست، بهؤست، بؤست، بنگوست، پانی دهستهی گراوهیه لهسهری هامکه تووته لهوه تا هامکه ایمانی

بدست آملن: ئامادەكران، بەدەست ھێنان، چنگ كەوتن بدست آوردن: بەدەست ھێنان، ئامادەكران، چنگ كەوتن بدست بدودن: بەدەست بوون، ئاگاداربوون، وشياربوون بدست شدن: چنگ كەوتن، دەست كەوتن

بلسرشت: بودخوو، لاسار، پلمهروو، مهندهموّو، هَرْرُوّك، نهفاچڵ، مهجووجه، بهدردوشت، بيّماد

بدسفان: بروانه بدسگال

بلسگال: بهد دل، بهد نیهاد، بود خووا، بهد نهندیش، خووازوّك، چهسپخووسن

بدشگون: شووم، بەدھەر، دۆبىر، دوومىۋر، سەرەخۆر، ھەشان، ھەشقە، بزۆز، سەرشىن، ناپىرۆز

بدطعم: بيّ تام، ناخوْش، بيّ مهزه

بدطینت: بهدرهفتار، پلمهرو، سگوم، بود رموشت، مادهکری

> بدع، نوو، نوێ، تازه، نووچه، نفار، نفت دا مادت م گهرم مدن در در ندر

بد عادت: سگووم، پرووز، بهدخوو

بد عاقبت: رِوْرُ رِمش، ئـاخر شـمر، كلّوْلْ، بـمد ناوچـاو، ئاكام رِمش

بدعت؛ تازهگمری، تازمیی، تازه داهاتوو، تازه پهیدابوو بد عمل: بروانه بدکار

بِلَـعَنْ؛ بِمُدخُوو، لَمُحَوِّرِازَى، حَوِّبِمَزَلُ زَانَيْنَ، پَامَمْرِوو بِلَـعَهْلَـ؛ بِنّ بِمُلِيْنَ، بِمُيمَان شَكَيْنَ، بِنّ ومَعَد

بِدَعْلَجْ؛ بهدخوو، لاسار، بهدرٍموشت

بد فرجام: بروانه بد عا**ق**بت

بد فعل: بروانه بدكار

بـــلا قــَـلـم؛ پـــێ ڕەش، شــووم، كەســێك كــه بــچێتە ھــەر شوێنێك بەد بەختى ئەگەن خۆيدا بێنێت

بد قيافه: ناحهز، ناشرين، خوين تال، دزيو، ئيسك قوورس

بد کار: بهد کار، حیـز، سووته، داوێِن پـیس، تاوانبـار، کار خراپ، سووتك، دز، کردموه بهد

بد كام: بهد نهنديش، بهد خواز

بدكردار -بد كنش؛ برّوانه بدكار

بد کینه: دل پیس، بوغزاوی، کینهیی

بِدَكُفْتَ: جنيّو، قسهى ناخوْش، ووتهى ناشرين

بِدَكُل؛ ناشرين، ناحمز، ئيسك هوورس، بمنفهسال، رمزا

بد گمان: دل پیس، دل بۆگەن، بەد بین

بد گو؛ دەم بەجنێو، دەم پیس، جنێو ھرۆش بدل؛ گۆرینەوە، گۆرین، جێ گۆرکێ

بدلگام: بهت بسين، بهتبر، ياخي، سفركيش، بهر كيش، بهدلغاو، جهمووش، كۆزن

بلمز: بروانه بد طعم

پر : بمر، بمرههم، بمروبووم دار پر : باومش، کؤش، سینگ

> بر: جاکه کار، راست ویژ بر: سارا، بیابان، جولهوانی

> **برا:** بروانه بریدن

لٽِي دمبيّتموه

۔ برابر: بمرانبمر، یمکسان، هاوسمنگ، هاوکیّش، هاوشان برادر: برا، کوریّك که لمگملّ کجیّك یـان کوریّکی تـر

برادر: برا، کوریّک که لهگهل کچیّك یان کوریّکی تـر لهیهك دایك و باوك بیّت، برادمر، براله

لهیهك دایك و باوك بیّت، برادهر، براله پرادرانه: برایانه، ومك برا، دوّستان، ناوهلانه

پرادرانه: برایانه، وهك برا، دوستان، ناوهلانه برادر خوانده: زر برا، برا كه تهنیا له باوكو بیّت یان تهنیا له دایك بیّت

ته نیا له دایک بیت پرادر زاده: برازا، مندالی برا، کچی برازا (برازی) کورِی برا له برازی

برا ته براری براده: وورده، خوورده، خاکه ناسن، ووردهی ناسن که لهکاتی سارد بوونـهوه یـان کوتـان و یـان سماتـه کیّـشان

براري: ئەم ووشەيە كۆيەو بەماناى بيابانەكان دۆت، ساراكان براز: (۱) شياكە، كارنگ، تال، سەنير، ريتالە، پيساى

رِ مشموولاخ (۲) گوو، پیسای مرؤیان اِسراز؛ بسمرازه، داریّک و به چتی هوورس بسریّت و همرچیتیّك چتیّکی تری پیّ بمرز بكریّتموه بمرازی پیّ

دهلّینی براز - برازا -- برازش -برازیده: برّوانه برازیدن برازیدن: شایاوی، شایانی، شایستهبوون، گونجان، رِموا بوون، پیّشان

برآسودن: ئـــوّهرهگرتن، ئـــارام گرتنـــه، حمسانموه، پشوودان، حموانموه برآشــفتن: توورهبــوون، هــهلس بـــوون، هملـــجوون،

جارزبوون براعت: گەورەيى، لەپيش، مەزنى، مەزنايەتى، بلندى

برافتادن: نهمان، لهناوچوون، فهوتان **برافراشتن:** بروانه برافراختن برا**فر**اشتن: در مانه در انداخت بد منش: بهد سرشت، بهد گهوههر، بهد سروشت بد مهر: بهد ثهندیّش، بهد خواز، ناپاك بدن: لاشه، جهسته، بهیهن، بهین، هملافهت

بد مست: بهد مهست، بهد مهس، سمرخوّشيّکی بيّهوّش

بد ست

بدنام: بعد ناو، بعد نێو، بعد نام، نافنؤ بد ندان بو دن: شياوى، شايانى، گونجاو بوون بد نژاد: بعد گەوھەر، بعد نيهاد، بعد سرشت

بد نشان: بروانه بد کار بدغا: بهد غا، ناحهز، ناشرین، دزیّو بد غود: بروانه بدغا

> بدنه: جمسته، پهیکمر، چوارچیّوه بد نهاد: بمد نیهاد، بمد سرشت بدنیت: بمد ئەندیّش، بمدخوواز

> > بدو: بەلەز، بەپەلە، تىژرمو

كهسيك فمرز كرابيت

. نسه خوش و فووت بیّت

بديع: تازه. نوێ، نهو، سمرسورهێنمر

بدو: سمرمتا، دمسپیک، پیشمکی بدو: سارا، بیابان، چوّلْموانی بدهکار: همرزار، لمسمر، همرزدار بدهی: همرز، کالاً، کالاً یان پارمیمک کمله شویّنیک یان

بَدَیِعهٔ: تازه، تازه داهاتوو، تازه پهیدابوو **بدیل**؛ جنّگیر، جنّگر، جنّنشین **بدیهه**: کتوپر، کتاوپر، چاومروان نهکراو

بِذَالَ: بهخشنده، لهخۆبووردو، بهخشهر بِنْر؛ توو، تۆو، تۆم، توێم، تۆڤ، توێمه، توخم بِنْلُ: بهخشین، خهلات کردن، پێدان، بهخشان، بووردن بِنْلُهُ گُو؛ قسه نهستهق، قسه خوٚش، دڤسڤك، كمسێك

بذي: دهم پيس، جنيو فرؤش، جنيو دهر، زمان تال بنيم: (١) هيز، توانسا، ووزه (٢)دهم بؤگسهن، زار

بىلىم: (۱) ھىنىز، توانسا، ووزە (۱)دەم بۆگسەن، زار بۆگەن، كەسىنك بۆنى دەمى ئاخۇش بىت پراتر؛ بمرزتر، لمپیش، بلندتر، سمروتر پراتن؛ یاخی، سمرکیش، خوّبین، له خوّرازی، خوّبمرست پراتن؛ یاخی، سمرکیش، خوّبین، له خوّرازی، خوّبمرست و جانهومران برج؛ گوشك، ههلا، ههلات، بورج، بینایه کی چوار گوشه و بمرزه که لای ههلاً بوّ چاودیّری و پاسهوانی دروستی دهکهن

پرچا: سهقامگیر، جیّگیر، لهسهر پیّ، راوصتاو پرچاس؛ نامانج، نیشانه، نیشانهی تیر پرچستن: پهرپن، بازدان، بالگرتن، قهلهمبازدان پرچوشیدن: کولان، ههلچوون، توورهبوون پرچخ: نیزهی بچووك، ومجه، کوله رم، قهله رمب، کورته نیّزه

برج؛ برج، بوورج، كۆنگرە، بوورگ، بورجى ئەستێران

برچدن: بروانه برچیدن **برچید**ن: جینهوه، ههلبژاردن و ههلگرتن برخ: بهش، بشك، بههره، بهر، مـل، بـر، بـژه، مووجه، هسن، پارچهیهك له كۆی كۆمهلیّكی

پرخاستن: همستان، بمرزبوونـهوه، راپـمران، وويّـرزان، هلبوون، رپوون، همسان پرخچ: پيس، ناپاك، دزيّو

بسرخفع: کابووس، شهوه، مؤته، گابووس، خهونی پهرێشچان، گرانی و هوورساییهك له خهودا دهکهوێته سمر لهش کهلهسمر پشت نوستبێتی شهویش هێـزی راکێشمری زموییه

پرخواپه: دۆشەك، دۆشەكە، دۆشەگ، ژێر رايەخێكى پپ ئــه ئۆكــه يـــان خــورى يــان پــەڕۆ چــتى تــرە بــۆ ئەســەر نوستن

پرخور: شمریك، هاوبهش، هاوپشك پرخورد: چاو پێكەوتن، پێك گەشتن، پێكدادان پرخوردار: بەختەومر، كامەران پرخە: بەش، بەھرە، پشك

برخي: هدندي، كهمي، بريّك، بهشيّك لهشتيّك برخيرًاليدن: ههستاندن، ههسانن، رابهراندن، ههلّسان براق: بمبریقه، نوورانی، رووناك، درموشاوه برآملن: هاتنهسمر، دمركهوتن، ئاشكرابوون بران: بروانه بریدن

برانداختن: ئەناوبردن، ھەوتانىدن، ھە**ئ**ومشاندن، داب و

نمريت يان ياسايهك لمناوبردن

برانداز؛ بمراومرد، همنسمنگاندن، گریمان

برانداف: بروانه برنداف

برانگار: گوێزمرموه، نمو همرموێله یان تهختانهی که نهخوش یان برینداری لهسمر رادمکێشن و بوّ شوێنێکی دیکهی دهگوێزنموه

پرانگیفتن؛ بزواندن، جوولاندن، هاندان، ناچار کردن، هیّنانه سمر زموی

براني: رووكەش ئە ھەرشتېك، روائەت

پرآورد: بمراومرد کردن، ههنسهنگاندن، نرخاندن

بِرآورِدِنْ: بمرزكردنهوه، هيّنانه سمر، هملّكيّشان، بردنـه

برآویختن: پیّك ههآبرژان، شاخ بـه شاخ بـوون، دمرگیر معن

براه: بهجيّ، گونجاو، باش، چاك

براي؛ چونکه، نهبهر نهوهی، بههوی

برايا: زيندمومران، روح لهبمران، خملق كراومكان

برء؛ چاكبوونەومى تەندروستى دواى ناساغى

بسره: دروست کردن، بهدیهی انسان، خهلق کردن، خولقاندن، لهنهبووه دروست کردن

برباد: خراپ، وويْران، له ناوچوو، فيروّ

برباد دادن: بهبادان، بهفيروّدان، لهناوبردن

بربادرفتن: بمفيرة جوون، نهمان، لمناوجوون

بربست: دمستور، فعرمان، ياسا، شيواز

بربسان: پی بهندکردن، پابهندکردن، بهستنهوه

بربند: مەمك بەند، سينە بەند، توورەكەي مەمكان

بريا: ومستان، راومستان، لمسمر بي

بر پیچیدن: کموتنهیهك، بمربوونهیهك، پیّك ههآپرژان برتسافان: رووههانگهران، بشت تیّکردن، بیّهان، پیّجانهوه، بادان

برد

برد: سهرما، ساردی، دژی گهرمی بردابرد: پشێوی، ئاژاوه، گێژاو، هيتنموه همرا

بردابرد: بروانه بردیدن

بردادن: میوهدان، بمردان، بمرهمم دان

بردار؛ ههلگر، كمسيّك كه شتيّك دمبات

برداشت: بروانه برداشتن

برداشتن: بمرز كردنموه، همانگرتن، بمرزكردنموه، بلندكردنهوه، راكردن، فهتاندن

بردبسار: خــوْگر، هــيْمن، بمرگــهگر، همناســه، دلفــره، بهرگر، شازا

بردك: ممتهل، مهتهلوك، تشتانوك، مهتهله، مامك

بردميدن: بروانه دميدن

بسردن: (۱)بسردن، ههانگرتن، بهردهی، چستیك یان گيانلهبهريّك لهگهل خوّبردن، برن (٢)بردنهوه، هازآنج

> كردن، لهقوماريدا سوودكردن بردنگ: تەپە، تەپۆلكە، كۆسپاى ناو زموى، تەپ

بردون: بارگیر، بارگین، یابو، بمرگیر، کادانه

برده: بمرده، کویله، غولام، بمندهی زیری کری چ نیر ج میٰ

برديدن: لمرى دمرجوون، لمرى ترازان

برذون: بروانه بردون

بر رسته: شینایی، گیا، گییوا، گهیا بر رسي: بروانه بررسيدن

بررسيدن: لێكۆڵينــەوە، لێكدانــەوە، لــێ پرســينەوە،

بهدواداجوون برراتن: سمركموتن، بمرزبوونموه، بلندي چوون

برره: چاكهكاران، خوّپاريّزان

برز؛ قهد، بالأ، بمرزى، بمژن، قيافه

برز: كار، جنين، فهلايي، جووتياري

پرزدن: $(^{1})$ شان لێدان، $(^{7})$ يهکسانی، $(^{7})$ سووك کردن برزگار: جوتيار، فهلا، جووتيّر، جووت بهنده، جوتكار

برزگاو : بروانه برزمگاو

برزگر: جوتيار، جووت بهنده، جووتير، جووتكار، ئەوەى ئەسەر زەوى كارى كشتوكال دەكات

برزم: ناز، عيشوه، مهكر، خوبادان برزن: بروانه بريجن

برزن: كۆلأن، گەرەك، كووچە، كووە، بەشنىك ئە شار

برزه: كشت، چاندن، داچهندن، شاندن، ومشاندن، تؤق كردن

برزهگاو: گاجووت، گاهیت، گای نیر که بو کیلانی زموی

بهكاري دينن

برزمگر - برزیگر: بروانه برزگر برس: هەوسار، لخاو، جلەو، ھەوجە، ھەراسە ېرس: پەمە، ئۆكە، پەمبە

برسات: باران بارین، ومرزی باران بارینی هیزی

برسان: ئەژدىھا، مارى گەورە، حمزيا برسان: دۆشاو، دۆشاوى رەش

برسختن: بروانه سختن

پرسر: (۱) نمسمر سمر، بمسمرسمر (۲)گموره، سمردار،

برسرأمدن: پیشکهوتن، سمرکهوتن، زالبوون، چیره بوون برش: بروانه بریدن

برش: خال، نیشانه رهش یان سپی لهسمر نینوك یان پیستی مرود

برش: شله، خۆرش، خۆرشت، خواردهمهنی شل برش: درز، كەلين ترەك، تليش، قەنشت، زەنگ

برشستن: برژانسدن، برشساندن، برژیانسدن، براشستن، سوورکردنهومی ههندی جت به ناوور، برژانن، ورژانن برشدن: سەركەوتن، بەرز بوونەوە، جوونە باندى

برشم؛ رووبهند، رووپۆش، رووبهنه، چاره پۆش، پێچه، بهجه، خافك

بر: ژماردن، ههژماردن، دووباره ژماردن

برطیل: بمرتیل، وهنیقمت، ژیر زووان، زووان گوشادانه برعکس: به پیچهوانهوه، بمرواژی

برغلانيسدن: هانسدان، بزوانسدن، ناچسار كسردن، دمنهدان

> برغمان: ئەژديھا، مارى گەورە، حەزيا برغول: برويش، گمدمي نيوه كوتراو

پرف: بمفر، بمرف، قەوور، وەروە، قەرقە، بەوور، وەفر پرقاپ: بمفراو، بمرفاو، ئاوێكە بە بەفر سارد كرابێت پسرف پساك كسن: بـمفرەئوو، بـمفرماڵ، بێـڵ،وەروەرەى پىفرى

پرفسر: شان، گهوردی، مهزنی، پیکه، بهشان و شکوّ، بهفهر، بهپیت و فهر

بسرانتج: دژوار، توولهی ریّی باریک و دژوار، کاپان، ریّگهی تمسک و تمنگ بمر

بسرق: کارمبا، بسرق، هیزیکه بسهمرازی تایبسهت وهر دهگیری ژووری پسی رووناك دهكری و ماکینهیشی پسی دهخریته كار و بهكاری ههزاران چت دیست، كارنین، كاروبا

برق آسا؛ وەك كارمبا، خێراوتوند وەكى كارمبا **برقىع: پەچە،** رويـێن، پەرچەم، ئـەو قوماشـەى ژنـان رووى خۆيانى پىێ دادە پۆشن

برگاپوز: قهپوّز، لوّز، لبوّز، دموراندموری دمم و لووت برگار: بایهخدار، برمو، بازاری

برکار کردن: خستنهگمر، بهگمرِ خستن، هیّنانه سمرکار برگت: زیادی، زوّری، فراوانی، به ختهومری، کاممرانی برکـــشیدن: (۱)هه لکیّـشان، دمرهیّنـــان، هیّنانهســـمر (۲)راهیّنان، پمرومردهکردن

برکنندن؛ ههانکهندن، ههانقهندن، کهنای، بنوت کردن، وورکهنن، کؤلین، لهریشه دمرهیّنان

برکه : گۆلاو، گۆل، رفکه، پهنگاف پهنگاو، گۆلی ناوی برگ: بمرگ، کهلا، پهلك، وولك، بهن، ولگ

برگ: سامان، تويشه، تويشوو

برگاشتن؛ پشت تیکردن، فن تیکردن

برگذار کردن: ئەنجامدان، كۆتايى بێهێنان، بەئەنجام

گەياندن

برگذشتن؛ بەسەرچوون، تى پەريىن **برگردائىسدن؛** گەراندنسەوە، گ<u>ىر</u>اندىسەوە، ناردىسەوە،

زفراندن

برگردیدن: گمرانموه، بادانموه، وادانموه، زفران، زفرین، پمشیمان بوونموه

برگسرفتن: هـهلگرتن، بلنسدکردن، هلگسرتن، فـهنهرین، ویْران، هؤرگیْرتهی، همتاندن

برگریسزان: گهلاپیزان، باریزان، جرپاپیشی، تشرینی یه کهم، باومر، خهزملومران، مانگی نیّوه راستی پاییزه برگزاد کردن: بمریّوومبردن، ئمنجامدان، بهجیّ هیّنان برگزیدن: دیاری کردن، ههلّبژاردن، ههلّبژانن، دیاری کردن و ههلّبژاردنی کهسیّك یان شتیّك له نیّوان جهند کمس یان جهند شتیّك

برگستان؛ بروانه برگستوان

برگستوان: زره، زری، سینگ زهر، کراسی ناسنین، بمرگی ناسنین که بو شهر دهپوشراو له زریزهی ناسن دروست دهکرا و شمشیرو خهنجهر نهیدهبری

پرگشت: گمړانـموه، بادانـموه، زهران، زهرين، پمشيمان بوونموه

برگشتن: گمرانموه، بادانموه، پهشیمان بوونموه، زفران برگماردن - برگماشتن: بروانه گماردن برگند: بروانه بکفد

برگه: گهلا، ومن، پهلك، همرشتيك له گهلاً بچيّت برليان؛ درمخشان، درموشاوه، تروسكهدار، بهبريقه برم: لمبمر، يادگه، لمبير

برماسیدن: بروانه پرماسیدن

پرمالیسدن؛ نوشستانهوه، هسهد کسردن، نوشستاندنهوه و ههلکردنی هوّلی کراس یان دمرلینگی پانتوّل

برماه -برماهه: بروانه پرماه

برمايون: بروانه برمايه

پرمج: بمرکموتن، دمست بمرکموتن، دمست پیاهینان

برمچيدن: دمست پيا كيْشان، دمست پيا هيْنان

پرمخیدن: ناهمرمانی، سمرپیچی، توورِهبوون، نمرِاندن و گرماندن بهسمر دایك و باوك

برمر: چاومروانی، چاومنواری، هیواداری

برملا: ئاشكرابوون، دمركەوتن، روونبوونەوم

ېرمنش؛ لەخۆرازى بوون، خۆپەرست، خۆبين

ېرمنشي: خۆبىئى، خۆپەرستى، خۆپەسەندى

برمه: بروانه پرما

برنا: گەنج، لاو، جەھيّل، تازە پيّگەشتوو

برناس؛ خەوالوو، حۆل، گێژ، نەزان

نرناك: بروانه برنا

برنامه: بمرنامه، بارنامه، کارنامه، پسرؤژه، رێـراز، پروژه، پروٚگرام

برنج: برنجه، مسی زمرد، پرنج، کانیکی زمرده شتی لی دادجه ریزریت، برنجه

برنج: برنج، دانهوی<mark>نهیهکی سپی و زمرد و ناسراوه وه</mark>

له گمنم دمچێ

برنجار؛ برنجارٍ، شوێنی معروزه برنج زار؛ برنجار، شوێنی معروزه

برنجن: پاوانه، دمستهوانه، دمستبهند برور شهومی

ژنان له دمست یان قاچی دمکهن

برندك: گردۆلە، گردۆكە، تەپە، كێوى بچووك

پرنسز؛ برۆنسز، زمرد، مسسی زمرد، کیانیکی سیمماومر و همندی نامرازی تری پی دروست دمکریت

برنشاندن؛ دانیشاندن، رؤنیشاندن، روونشاندن

برنشستن: سواربوون، دانیشتن، نیشتن، رؤیین، هوون داندنموه لمسمر زموی یان چتیکی تر

بُرو: سمیّل، سمبیّل، سمبل، تووکی سمر نیّوی سـمرمومی پاوان

بروپوم: سارا، بيابان، چۆلەوانى

بروت: بروانه برو

برودت: ساردی، فینکی، سمردی

برودرماندن: شمرم کردن، ئمروودامان، ئمشـمرما کارێـك

برور: بروانه بارور

گرتنه ئمستۆ

بسروز؛ دهرکسهوتن و ناشسکرابوون، رٍوونبوونسهوه،

ىياركموتن

بروشك؛ خوّل، تمهوتوّز، تؤز و گمردى زوّر

بروفه: بشتين، بشتوين، بيبهن، نافكيل، بشتك،

گەمبەر، ھەھتاك و گەمەر بەست پرومند: بەبەرھەم، بازدار، ميومدار، بەبەروبۇ

پرومند: بەئابروو، بەحەيا، ئابرودار

بسرون سسو: رووی دمرموه، لای دمرموه، رووی دمرموهی همرشتیّك

برون شو؛ شوینی چوونه دمرموه، رینی دمرموه

پره؛ برخ، بمرخی ساوا، ومرك، ومره، بنچووی ممرانه ج می بنت ج ننر، تا تمممنی دمگاته ^۵ تا ^۶ مانگی و

ههتا بهرگنهکهی بوّ دمبرِنهوه همر پیّی دهنیّن بمرخ پره: گونجاو، باش، چاك و رِازاوه

> **برهات:** سات، همندی کات **برها**ن: بهلگه، دمستاویّژ، رابمر، رِیّ نیشاندمر

برهفتن: بروانه برهیختن

برهلیا: رازیانه، روزیانه، روزیانگه

برهم: چروپر، تێکهلاّو، لێوان لێو، ليپاو ليپ -

بسرهم برآمسان: دان به یسهك، خسه مبارى، دانسه نكى،

بـــــرهم خـــــوددن: بهيــــهكادران، پهرێـــشان بــــوون پرژوبلأوبوون

پرهم شلن: شلّمژان، پمرێشان بوون، شێواوی، پمرێشانی پرهم نهادن: خستنه سمريمك، لمسمريمك دانان

پرهنه: رووت، بیّ پهرده، کوّت، پهتی، هووت، رموسی، رووتهڵ، بیّ پوّشاك، خاووس، زهلووت

پرهوت: ووشك و بئ ناو، همر شوێنێك گمرم و ووشك و بئ ناو بێت

برهه: زممینه، رۆژگار، سات، كات

بسرهیغتن: دمرکیسشان، راهینسان و نسمدمب کسردن، پهرومردمکردن

بريء: پاك، بي گوناح، بي تاوان

بري: بیابانی، سارای، همرشتیّك پهیدومندی به بیابان و ساراوه همییّت

بریان: برزاو، برشاو، سفته، برشیا، چتیك لمسمر شاگر برزاییت بزداییدن؛ بروانه زاداییدن

بزدل: بزدوّك، بزدوّنهك، ترسهنوّك، بيّ غيرمت

بزدوونن؛ بروانه زدودنن

بزر؛ تۆو، تۆم، توو، ئەومى بچينريت

بزرگار: بروانه برزگر

بسزرگ: ۱۱)گهوره، مهزن، زل، زهلام (۲)گهوره، بهگ،

ئاغا

بزرگ تن؛ مهنهو، زل و زهلام

بزرگ داشت: ریزدانان، ریزانیگرتن و یادکردنهوه

بزرگ سال: بمسالاچوو و بهتهمهن

بزرگ منش: بمریز، ریزدار، گهوره

بزرگدار؛ ريزدار، گەورە

بِرْغَالِهُ؛ كاژيله، كاريله، بزلّه، بووزله، كارژوْله، كاره

بِزكوي؛ بزنه كيّوى، بزنه كيّقى، پهرهكوڤ، وهك ئاسك

وايه بهلام شاخهكاني لكلكن

بِرْم؛ بهزم، كهيف، گۆبەن، گۆبەند، لۆخان، جەفەنگ،

كۆرگرتنى تاك يان چەند كەستكە بەخۇشى و يارى

ڕٳؠۅێڒڹ

بزم آرا؛ بمزم ساز، بمزم گير

بزمان: (۱)حـهز، خواست، داواکـاری (۲)مهست و

خەمبار، كەساسى

بِرْماورد: بابوْلْه، قمپالْه، بابوْره، بالووله، پاروی نانی

دريزو پيچراو

بزمجه: برن مرد، شينشينك، شورى، قومقومه،

قومقومۆكـه، بـزن مـژۆك، زيندەومرێكـه لـه چەشـنى

مارمیّلکهیـه و هیّنـدهی پشیلهیهك گهورهیـه و لـهرووی

ئەومى كە بزنان دەمژينت ناويان ليناوه

بزمگا: بمزمگا، بمزمگه، شادیگه، شویدی بمزم و رمزم

بزن بهادر: چاونمترس، بههيز، نازا، بهجهرگ

بزوش: بروانه بزوشم

بزوشم: مووى بزن

بَسِرُوغ: هـ ملاتن، هـ ملاتني خور، تيسك پرژانسان،

دەركەوتنى خۆر

بزه: گوناح، تاوان، ههله، سزا

بریان کردن: برژاندن، برژیاندن، برشاندن، براشتن،

برژاندن به ئاوور

بریجن: تهنوور، تهندوور، کهنویکه له هوور دروستی

دهکهن و شاگری تیادهکهنهوه و نان و کولیّرهی پسی

دمكەن

بريد؛ نامەبەر، تەتەر، پەيك، چەپەرچى

بريدن؛ برين، بساندن، بچرين، كوتكردن، كمرتكردن،

برهین و براندن، همتاندن، بهجمفؤ و شتی تیـژ شت

برينهوه

بریده دم: کلك براو، کلك هرتاو، ئهومی کلکی براو یان

هرتاوبينت

بريزن؛ بيْژنگ، ويْچنه، ويـژنگ، مرازيْكه دهغلو داني

پێ دادمبێژرێت

بریزن: بروانه بریجن

بريشم: ئاوريشم، ھاوريشم

بريغ: بۆڭ، بۆلە ترى

برين: بمرزتر، بلندتر، لمبيشتر

برین: هاش، کووزی کالهك و شووتی و ثیدی

برینش: (۱) براوی، بردراوی، بریاوی (۲) سکچوون،

ركجوون

بريه: خەلك، خەلق

بريه: سارا، بيابان، چۆلەوانى

بز؛ رحسم، ئايين، شيّواز، ياسا، نمريت

بز: گردؤکه، بهرزای زموی، تمهه

بسز: بسز و بسووزه، بسهرهی رهش، کاریلسهی سسی

سالانهیه که چوار بههار ببینه دمبیّته بزن

بز: كووتال، قوماش، پارچه

بِزَاز: بِمزاز، هووماش فرؤش، كووتال فرؤش

بِزَاق: ناوى دەم، ليك، تف، خۆريس، تفليك، خوزى

بزيساش: خورشت سهوزي، ئهو شلهي كيه گوشت و

سموزموات تيايدا بمكارديت

بزبهه: بروانه بزغاله

برخو: بۆسەدانان، خۆحەشاردان و چاوەروانى دەرفەت

بوون، کەمین کردن

بزه کار: گوناحکار، گوناحبار، تاوانبار **بزمگر -بزممند:** بروانه بزمکار

بزيچه: بروانه بزغاله

برگول: بروانه شکول

پس: (۱^۱)زۆر، زیاد، فره، زیاتر (۲)بهس، تمواو پسا: زۆرتر، زیاتر، فرمتر

بسایتن: بیّستانهکان، بؤستانهکان

بساردادن: بروانه بساردن

بسساردن: کــێلآن، خــمورکردن، جــووتکردن، کــالآن هملکێږانمومی زموی به گاسن

بساره: همیوان، بالهخان، تارمه، دووبانکۆك بساط: داخمر، راخمر، ژیْرهجمر، راپیّخمر، رایمهخ،

همرشتیّك بلاّوبكریّتموه و رِابخریّت ودك فمرش و گلیم بساطت: سانایی، سادمیی، هاسانی، ناسانی

> بسالت: نازایی، چاونهترسی، بهجمرگی، زاتداری بسام: دهم بهبزه، رووخوش، رووگهش

> > بسامان: باش، ریّك، رازاوه، چاك و ریّك بسامله: دووباره، زوّری، چری، چروپری

بستان دووبرد، روری، چړی، چړوپ بس آملن: تمواوبوون، بمس بوون

بسان: هاوشێوه، وهك، شێوه بساوایی: بمرکموتن، یمکێك له پێنج همستمومرمکان

بساویدن: دمست پیاهیّنان، دمست پیاکیّشان، دمست نیّدان، دمست بمرکهوتن بسباس: همانّیت و پنیت، پووچ، بیّ ناومرِوّك، هسمی بیّ

بسباس شمیت و پیت، پووچ، بی دومروت، هسمی بی ماناو پووچ

بست: لعمب عر، بعربه ست، بعربه نسد، بعرهه نستیّکه لعبیّش ناو بیان لعسمر رپگا دادمنریّت بوّ نعرِوّین و هات و جوّنه کردن

بست: باخ، بيستان، گولزار، بؤستان

بستاخ: بروانه گستاخ

بستار: سست، لاواز، ناسمقامگیر، ناجیکیر

بستان: بؤستان، گولستان، گولزار، گولجار **بستان** آرا: باغموان، باخموان

بستانبان: باخموان

> بیّت و داوای بکات **بستاوند:** پشته، هموراز، زموی کممیّك بلّند

> > بستدن: بروانه بستاندن بستر آهنگ: ليفه، مهلافه، پيخمف

بستردن: بروانه ستردن **بستر رود:** رووبار، حۆگە، چۆم، چەم، رووار

بستري: خمواو، كموتوو، كمسيك له نهخوشخانه لمبمر نهخوش خموا بيّت

(۳)پێجان، پێچانەوە، جەرد، رادان، فژاندن، گرێدان بـۆ پێچ و مێزەرو ھەموو شتێك بستني: بەستەنى، دۆندرمە

> **بستو: گ**ۆزە، كووزەى گڵ، گڵينە د ستەدىدىد تارىخادادىدىدىدىدىدىدىك

بسلكه: ممالًا، ممالوه، باقمى دمخلٌ وگيا

بسر: (۱)تازه، نهو، نوێ، همرشتێکی تـازه (۲)خورمـای نهگهییوو، خورمای زمرد که هێشتا نهگهیبێت

تعدههیوو، خورمای رمرد که هیشتا نه کهبیت پسر آملن: تمواو بوون، سمرهاتن، بمثمنجام گمشتن

پسرپردن: بهسمربردن، سازان پسردرآمدن: کموتن، بهسمرا کموتنه خوار، خلیسکان و

بمسمرا بمزدويدا دران

بسردویدن: راکردن، غارکردن بهخیرایی

بسر رسیدن: تمواو بوون، گمشتنه کوّتایی، بمسمرهاتن بسرشدن: بروانه بسر رسیدن

بسزا: شايان، شياو، ليومشاوه

بسط: راخستن، بلاوكردن، پانكردن، فراوان كردن

بسطت؛ بلاوی فراوانی، ئاوهلای، بهربلاوی

بسفایدن: نامادمبوون، تهیار بوون، سازبوون بسك: مهلّا، مهلّوو، باقهی دمغلّ وگیا

. بسكتبال: باسكه، جوّرهپارييهكه بـه كوّمهله لـه نيّوان

دوو تیپی 0 کهسی له گۆرمپانیّك به گهورهی 1 * * * به * کشانهوه وازهیّنان، دمست ههانگرتن، دمست کیّشانهوه

بسكله: كلَّوْم، كَلَّوْمك، كولَّوْم، كليل و كَلَّوْمي دار

بسل؛ رووگرژ، رووترش، ناوجاو مؤن له توورهی یان له زاتداری

بسلاء: نازاكان، چاونەترسەكان، دليّران

بسم: بەناوى، بەناقى

بسنج: پهله، نفكوك، لوكه، نيشانه، پـــــن، خـــان، چـينك، ينك، هنك

بسند: بمس، تهواو

بسنده؛ بروانه بسند

بسودن: دمست ليّدان، دمست پياهيّنان، بمركموتن

بسور: بروانه بشور

بسوریدن: بروانه بشوریدن

بسوقي: شانازی کردن، گهشمهکردن، سمرکهوتن، پهرزبوونهوه

بسیار: زوّر، زیاد، فره، فراوان

بسيارخوار: زوّر خور، زكبرسى، تيْرنسهخوّر، خورا،

خوارا، چلك، مزمومر، بخور، چل بسياردان: بيرمەند، زانا، فرمزان، كەسنىك زوربزاننىت

بسىيارگو: زۆر بله، زۆر بير، قەرەچەناغ، چەنەباز، چاوەش، چەوچەو، دەمدراو، جەقەچنە

> . بسیح: نامادهکردن، تهیار کردن، سازدان

بسيط: بالأو، بمربالأو، ثاوهلا، بيّ ريا، ساده، پاك

بسیل: رووگرژ، رووترش، ناوچاوتان، مؤن له توورهی یان له جاو نمترسی

بسیم: روخوش، دهم بهبزه

بش؛ بەست، بەند

بش؛ یال، یال و بژ، مووی سمر ملی تمسپ و شیر

ېش: رووگهش، رووخوش، دهم به خمنده، دهم بهبره،

بشارت: مزده، مزكيني، ههوالي خوش

بشاش: رووخوش، دەم بەخەنىدە، دەم بەبزە، كەسىك بەردەوام بىنېكەنىت

بشاعت: قيرزموون، دريو بوون، ناخوش بوون

بشاك؛ درۆزن، ناراست، فرفىرۆ، فرۆكىمر، فركىمر، دەرەۋەجىن، دەرەۋكۆۋو كەسپكە زۆر درۆيان بكات

بشاورد: هموراز، تمهه، پشته، بلندای زموی

بشتك: گۆزە، كووزە، گٽينە

بشخوار: پاشماوه، پاشخووان، پاشماوهی ثاوی ناو پهرداخ بشر: مرزق، مرز، حینسان، ئینسان، مهردووم، مرزك،

يرهود

بشر؛ رووخوشی، رووگهشی، کراومیی

بشره: پێست، ڕووکهشی پێست، ڕووخسار، ڕوو بشري: (۱)مژدمدان، مزکێنی دان (۲)مژده، مزکێنی

بشریت: مروفایهتی، مروفاتی

بشقاب: دموری، تەبەق، ئامانىكى پەلى نىودارە

بشك؛ شمونم، ئاورنگ، ئاوونگ، خووناو، شەۋنەم .

بشك: فكوول، پەرچەم، پيچووكە، تووكى كورت كراومى سەر روو كىه بەقەف رادەومسىتى، بەرچاوگە، پىچە،

> رووبهم. **بشك:** بروانه بشكنن

بشكاري: كشتوكال، زمراعمت، كشتوكيّل

بشكديدن: شكار كردن، راو كردن، نيْجير كردن

بشکستن: بروانه شکستن

بشكفه: بروانه بشكوهه

بشکلیدن: رووشاندن، درز تیّکردن، کوون کردن بشکم: بالهخانه، ههیوان، بهربانك

بشكن: بله، جهقهنه، جهقان، جهقجهقه، جهقمنهى

بصر: بينين، هستى بينين

بصل: پیواز، پیاز

بصير: زانا، دانا، كارزان، ووريا، بهتوان، كارناس

بصیرت: (۱) زانایی، دانایی، ووشیاری (۲)عهقل، هزر،

بەلگە، شايەت

بضاعت: مال، سامان، دارای، خووهدیتی، پمروبؤ بضع: جووت بوون، لهگهل ژندا نووستن، تهلاق، مارهی،

مارمبرين

بضعه: لمت ' لمتي گۆشت، پل، پلي گۆشت

بط: مراوی، مامراوی، مراقی

بطال: بيّكاره، دەستە پاچە، چرۆ، ئەوارە بطالت: ئازايەتى، جاونەترسى، بويرى، زاتدارى

بطع: (١) درهنگ كردن، بهدواداخستن، بشت گوي

خستن (۲)هێواش، بي خێراي بطحاء: رووبار، چؤم، چهم

بطر: برین، قەنیش، قەنشاندن

بطر: بروانه بطري بطري؛ بتل، بوترى، شووشهى دەم باريك بۆ ساردى يان

ههر تراویکی تر بطش: هيرش كردن، دروارى، سهخت گرتن، توندى،

توند و تیژ بطل: ئازا، دلێر، چاونەترس، بوێر

بطل : گهنیین، لهناوچوون، خراب بوون، لوکولك

كموتن بطلان: بروانه بطل

بطن: سك، ناوسك، ناومومى همرشتيك

بطن: وورگن، تير نهخور بطن: سك ئيشه، زك ئيشه، تازارى سك لمبمر گهورهى

یان زور خوری

بطوء: درمنگ کردن، بهدواداخستن، پشت گوێ خستن،

بهقنكا خستن بطون: خۆشاردنهوه، خۆحەشاردان، خۆقايم كردن،

> لمبمر جاو وونبوون بطيء: ئەسەرخۆ، بى پەلە، ھێواش

بشكونه : شكونه، خونچهى ههموو جوّره رووهكيك بشكوليدن: چالاكبوون، بهدهست وبرد ى، تووندو تۆلى،

چەلەنگى، بەتەماع بوون بۆ ئەنجامدانى كارەكان

بشكوه: ريزدار، بهشان وبؤ، بههميبمت بشكه: بمرميل، بؤشكه، جووره، سندوهيكي گردي

هەلپەرين و سەما

قووله له لهوح يان له تهخته بشل: پیکهوهلکان، پیکهوه نووسان، نووساوی، تیکهلاوی

بِشْلِيدَنْ: بِيْومكهوملكان، بِيْكهومنووسان، تيْكه لأوبوون لهگهل شتيك لكان، جمسيان

بشم: (١)شهونم، خووناو (٢)وورده بمفر كه شهواني زستان بهسمر زمویدا دمباریت و سپی دمکات

بشم: خەمبار، خەمۆك، دلگران، غەمبار بشم: نهخوش، ناساغ، بيزار

بشمه: پيست، پوست، جمرم، لونگ، وولك بشن: بهژن، بالاً، قيافه، جهسته، سينگ، بهروك

بشنجیدن: رژتن، رشتن، رژاندن، پاشین، رشتنی ناو یان همر شلهمهنييهك

بشور: جنێو، بيسكارى، بيسكانى، جوێن بشوريدن: جنيو پيدان، گهزاره كيشان، جوين دان،

بشون: بروانه بشوليدن مِسشولانيدن: هاندان، براوتن، بزواندن، زل كردن،

جوولأندن، تاودان، ئاڤراختن، ئاران بشولش؛ بروانه بشوليدن

بشوليدن: كارزاني، كارداني، ليهاتووي، حالاكبوون،

كاريك بهووشيارى نمنجام بدريت بشوليلن؛ پمريشان بوون، تيك چـرژان، پمشـۆكاو و

شلمزان

بشير: مركيني دهر، مردهدهر، كمسيك هموالي خوش بێنێت

بصارت: زانایی، دانایی، بینایی، بیرمهندی، وشیاری

بصاق: تف، ناوی دهم

بغ كردن؛ مؤن كردن، روگرژكردن، رووترش، ناوچاوان بميمكدادان بغل: ئاميّز، لا، بمر، كوْش، باومش بغل: ئيستر، كمر، بارمبمر، گويريژ بغل زدن؛ باومش کردن، له نامیز گرتن بغل کردن: باومش کردن، له نامیز گرتن بغل گشودن: باومش كردنهوه، ناميز كردنهوه بغمه: گمردن بمند، حوناوکهی ژنان بغند: چەرم، پيست، پۆست، چەرمى ئاژەلأن بغی: (۱)زوولم کردن، ناحهقی داگیر کاری، ستهم کردن (۲)یاخی گهری، سهرکیْش، سهرییْچی بغیساز: بهخشیش، شاگردانه، دهسهند، دهسوازی، بِفَيضٍ؛ دوژمن، دوشمن، نهيار، ناحهز بغيه: كونجاو، دلخواز، دلكم بفج: تف، ليك، ئاوى دەم بفخم: زور، زیاد، فره بفتح: ماری سر، ماری بیدار، ماریک گاز له کهس نەگرنت بفور: خيرا، دمس بهجي، بي درمنگ بق: ساس، ميشووله، بيشكه، بيشو، مهشووله، هورده، بقاء: (۱) ژیان، مانهوه، پایهدار بوون (۲) بمردهوامی، هەمىشەي، بايەدارى بقال: تەرە فرۇش، بەقاڭ، ديومرە، چەرجى بقايا: بهجي ماومكان، باشماومكان بقر: کا، مانکا

بقل: ميوه، سهوزي، دهخل ودان، ههشتيك له چاندنهوه بِقِيهُ: ماوموه، پاشماوه، بهجيّ ماوه، پيّما، پاشمروّك بكارت: كجيّني، كجيهتي، كهجيّني، بن

برويت بك: بشتيوان، بشت بكاء: گریان، گری، كارمكار، كالین، گریستن

بطيخ: كالهك شوتي، كهدوو بطين: وورگن، سكن، زكن، زگ زل، سك زل بعث؛ هاندان، بزواندن، ناردن، وهگمرخستن، بزاوتن

بعثت: هاندان، رموانه کردن، ناردن

بعد: دوای، پاش، دواتر، لهدوای

بعد: دووری، جیایی، دژی نزیك

بعر: بشکل، بشکول، قشبل، بوشکوول، بیسای ناژهل و كمرويشك و ناسك و ناژهلاني كيوييه كه خرو رمشه

بعض: همندي، همندي كات، همنديجار، بريك

بعل: هاوسهر، ميرد، خاومن، خواومند

بعید: دوور، دژی نزیك

بعید: ووشتر، حوشتر

بغ: خوا، بمرومردگار

بفا: حیز، رووسپی، داوین پیس، گاندمر

بغات: ئەم ووشەيە كۆيە و بەماناى سەركىش و ياخى

بفاز: پوواز، هۆرە، زووانه، زەمۆمە

بغال: ئٽِستر، هٽِستر

بفامه: ديو، درنج، دهو، ده

بغهسور: بغهور، کوری خوا، نازناویکه له کوندا بو

باشاكاني چين بهكارهاتووه

بفته: کتوپر، کتاوپر، کوتوپر، لهپردا

بغيه: بوغجه، بوخجه، شالماشته، بهسه، بهسته، بەستەيەكى گەورە، كەجل و كەلوپەلى تياھەڭدەگرن و

همرومها بۆ هەلگرتنى نان بەكارى دينن

بغرا: بمراز، خووك، يمكانه، بمرازه كيّوى، بمرازي

كەدى

بغرنج: ئالوز، دروار، شيواو، هوورس، گران، تيكهال و بٽِکەن

بفستان: بوتخان، بوتكهده، شويني ههلگرتن و داناني

بوت

بغض: بوغز، كينه، نهياري، دوژمني

بغضاء؛ دوژمنی هوورس، نمیاری توند، رهی زور

بلاغي: دمنگ بمرز، بهتوانا، كمسيك بتوانيت به باشي و جوانی قسمبکات

بلاكش: به لا كَيْش، به لا چيْر، كهسينك مه بهردموام تووشى بهلأو ناخوشى بيت

بلاگسسردان: بسهلا وهگسهردان، هوربسانی، گسوری،

دەردوەرگەرين بلال: بهلال، گەنمەشامى، بەرھەمى گياى، گەنمەشامى

که لمسمر ناوور دمیبرژینن و دمخوریت بلاهت: نەزانى، گێژى، بى ئاوەزى، كەم ھام

بلایه: حیز، داوین پیس، گاندهر، نابهکار، رووسپی

بلبال: هاندان، بزاوتن، بزواندن، جوولاندن بلبان: بروانه بالابان

بلبل: بولبول، بلبل، بالندهيهگى دهنگ خۆشى بچووكه بلبله: هاندان، بزاوتن، جوولأندن، بزاوتن

بلبلي: شمراب، مهى، باده، پياله بمرداخ بلج: دەم بەخەندە، دەم بەبزە، رووخۆش، رووگەش

بلجم: بروانه بلخم بلح: خورمای نهگمشتوو، خورمای کال

> **بلخ:** دار بهروو، داری بهروو بلخ: خۆبىن، لەخۆرازى، گەورە، مەزن

بلخ؛ گەورەيى، مەزنى، لەخۆرازى بلد؛ شار، باژير، شارستان، بازار

بلد؛ رينهر، رينما، رئ نيشاندمر

بلدیه: شارموانی، شارمداری، بمریومبردنی شار لمرووی پاکی و خاویّنی

بلسك؛ بروانه برستو

بلسك: بروانه بلشك بلسن: نیسك

بلشك؛ سيخ، شيش، شيشي كمباب و گؤشت

بلع: جاوین، جوین، هووتدان، کردنه ناومومی چیشت بۆ ناو ھوورگ

بلعجب؛ سمر سوورهێنمر، سمرنج راكێش، زوّر عمجيب، هەر شتێك ببێته هۆى سەر سوورمان

دمیان پۆشی بكر: (١ (كچ، كيژ، قيژ، كهنيشك (٢) تازه، نوێ، دمست

بكتر: زري، زره، بمركى ئاسنين كه له كاتي شمردا

لينهدراو

بكره: بمرهبهیان، تاریك و روون، بوومه لیّل بكسه: بل، لمت، بلى كۆشت

بكم: لالى، بيّ زمان، لالمان

بكونك: شمشيره دارينه، شمشيرى دار

بكم: لال، بيّ زمان، لمعل، لال

بكنك: كلك براو، كلك قرتاو، همر نازه ليك كلكي فرتابيت

بكي: چاو بمفرميسك، گرينؤك، كەسيك كه زور دمگرى بكيم: لآل، بيّ زمان، لمعل بگاه: بهرمبهیان، لهکاتی خویدا، خیرا

بگردن گرفتن: خستنه سهر شان، له نهستو گرتن، ئۆدمدار بوون بگماز: شمراب، مهی، باده، عمرهق

بگیربگیر: رهش بگیر، بگره و بمره، گرتن و هول بهست كردنى يەك لەدواي يەكى خەلك بگیروببند: بگرموبگره، بگرمو بهره، گرتن و شوّل

بل: نەزان، كێژ، حۆل، كەر، بێ ئاوەز بل: باژنه، باژنهی بی، باشنه

بِل: بەنكو، بەنكم

بەست كردنى خەڭك

بل: شمفا، دەرمان، چارەسەر بلاء؛ خەم، پەۋارە، كەسەر، ئازار، گرفتارى، مەينەتى

بلاجين: بروانه بلاگردان بلادت: نەزان، زەين كويْرى، حۆلى، بى ئاوەزى

بلاده: خراب كار، داوين پيس، دووړوو، نابهكار بلاديده: ئازار ديتوو، سمختى كيشاوى، بهلا چيرتر

> بلارج: ئەقئەق، ئەگئەگ بلازده: بروانه بلاديده

بلاغ: بمنمنجام گمشتن، گمشتن به ممبمست بلاغت: حاكى ووتار، هەوالدان، گەشتنى دمنگ

بلعم: زۆرخۆر، تێر نەخۆر، زك برسى، وورگن

بلعيسدن: جساووين، جسووين، جساويني چيّسشت و خواردهمهني له ناو دهم

بلغاك: كيّشه، همرا، تاژاوه، پمشيّوى، بگرموبيّنه بلغد -بلغده: بروانه بلغنده

بلغم: به نفهم، به نقهم، چنم، ناوی لووت که نه کاتی نه خوشیدا نه لووت دینته خوار

بلفندر: بی بهندوبار، کهمتمرخهم، لهش گران، بی دین بلفنده: کهنهکه کراو، کوّکراوه، لهسمر یهك دانراو بلفور: فَلَوْشه، برویّش، هونوّشه، بروّش

بلغونه: سووراو، سووراو که ژنان لهدهمو چاوی خوّیانی ههلاهسهون

> بلفرخج: ناپاك، دزيّو، ناشرين، هبّزموون بلفضول: زوّر بلّه، زوّر وويّرُ

بلق: ئەبلەق، بارى، بارە، دوورەنگى پەلەپەلەييە بە

بلقاء؛ رِمش و سپی، همر شتیّکی رِمش و سپی بلقح: بیّ بار، بیّ بهر، زموی ووشك و بیّ ناوو گیا

بلك: ديارى، بيشكهش، خهلات

بلك: زمانه، مهلأشه، بليّسه، زواونهى گر

بلكامه: هومسباز، پـر ئـارەزوو، ئـارەزوودار، تامـەزرۆ، مەمە

بلكفت: بروانه بلكفد

لمشموه

بلکفد: رحشوه، بمرتیل، وه نیفهت، ژیر زووان، شتیك کهبیدهی به کمسیک تا کاریکت یو بکات

بلکك؛ شیلهتین، شیله و گهرم، ناوی نیوه گهرم

بلكنجك: سەرسوورھێنەر، عەجيب، پێكەنيىى

بلکه : به نکو، به نکه، به نکی بل گــرفتن: به هـه ل زانـین، هـهل فرسـتنه وه، به دمسـت

بِسُ **حــرفان؛** بمهــها زامــين، هــهال هؤســتنــهوه، بـهـدمســت هــِّنـانــى شتـــّيك بــن كيّشهو نـارٍهحــ*هــتى*

بلمه: ریـش پــر، ریـش درێــرْ، پیاوێـك كــه ریـشی پــرو درێرْی همبێت

بلنج: راده، ئەندازە، ريزه، ئاست

بِلَنْد؛ بِمَرز، بِلْنَـد، دريّـرُ، درُى كورت، سَمَر بِوْ نَاسَمَان كيِّشَاو

بلنداختر: خوْش شانس، بهختهوهر، کاممران بلنسدارکان: (۱)ریسزدار، بلاسد پایسه (۲)بینایسهك کسه لهسهر پایهی بلاندبینا کرابیّت

بلند آستین: دمست دریز، به زمبروزمنگ، دمسهلاتدار بلنید آواز: دمنیگ زل، دمنیگ گهوره، کهسیک دمنیگ و ناوازی گهورهی همبیت

بلند آوازه: ناسراو، ناودار، بهناوبانگ

بلند بالأ؛ بالأبمرز، بمژن بمرز، بمژن بلند

بلند پایه: بنند پایه، خاومن پله، بهشان و بو بلندشدن: همستان، بمرزبوونموه، دریزبوون

بلند شامت -بلند شد: بروانه بلند بالا

بلندکردن: همستاندن، بمرز کردنموه، هملگرتنموهی شتیک لمسمر زموی

بلند گرای: بمرزه فر، کهسیّك زیاتر له توانا و پیّگی خوّی دمویّت

بلند گو: بمرزکمرموه، دمزگایهکه بو بمرزکردنهومی دمنگ

بلند مرتبه: بروانه بلند پایه

بلند نام: بهناوبانگ، ناسراو، ناودار

بلنسه: رِوونساك بسين، رِوون بسين، كهسسيّك مهبهسست و ئامانجی بهرزی همبیّت، دوور ئهندیّش

بلندنوا : بروانه بلند أواز

بلنسدین: جوار جسیّوهی دهرگسا، داری سسمر دهرگسا، جوار جیّوهی دهرگای مالّهوه

بلوا : همرا، كيشه، بهلاً، بشيّوى، ناژاوه

بلسوچ: پۆپنسه، گۆشستېكى سسوورى برگمبرگميسه لسه سمرسمرى كەلمباب و مريشك و ھەلەموون

بلور؛ بللوور، بهلوور، مینا، بلور

بلـوط: بـمروو، بـمړوو، بـملوو، بـمرمكـمى لمسـمر شاوور دمبرژيّت و دمخوريّت

بلوغ؛ بلۆق، بالق، پێگەشتن، بلووق، پێ۪گەيين، ژن كانى، شووكانى

بلوف: تانهو تهشمر، بئ ناومروّك، همرضههك كه تهنيا هسه بيّت و كردمومى لهگهل نهبيّت

بلوك: پياله، پمرداخ، ئمو پيالهى شمرابى تيا دمخوّن **بلونك:** شمشيّره داينه

بله : بهلیّ، بهلیّ، ثمریّ، ثاریّ، ها، با، همریّ، شم، واسه، وایه، بوّ ومراست گیرانه بوّ وملاّمدان و وملاّمدانموی

بلهاء: گێژو ووړ، بێ ئاومز، دمست و پێ سپی، بـۆ ژن بهکاردێت

بلهوس: هومسباز، کمسیّك تمنیا بمدوای تاسمو همومسی خوّیدا بیّت

بلي: بروانه بله

پۆزەتىف بەكاردىت

بلیاره: بیلیارد، بلیارد، جۆره یارییهکه نهسمر میزیکی تهخت که ^۶ کونی تیدایه دمکری

بلیت: بلیت، بارنامه، تیّبه پنامه، پارچه نوسراویّکه دهدریّت به کهسیّك که بههویهوه دهتوانیّت بچیّته ناو سینهما و شویّنانی تر که به پارهیه

بلید: ورِ، گیْرْ، زمین کویْر، بی هوْش، بی ناومز

بليغ: زمان تيژ، بـهزمان، كهسيّك بتوانيّت بـه جـوانى قسهبكات

بلیه: ئازار، سهختی، بهژان، دهرد، کمسهر

بهب؛ بؤمب، بؤمبا، تۆپ، بؤمب كه پېرى دەكەن له تەقەمەنى و له فرۆكەوە دەيخەنە خوار و له كاتى دان به ئەرزا دەتەقىتەوە

بمب ا تمی: بۆمبی ئەتۆمی

بمبساران: بۆمباران، فرندانـه خـوارەوەى بۆمـب لـه فرۆكەوە بەسەر شارو پنگە نيزاميەكان

بمباردمان: بروانه بمباران

بمب اهکن: بؤمب هاویّر، مهبهست لمو فروّکانهیهکه بؤمب ههندهگرن و بهسهر شویّنه مهبهستهکاندا فری دمدمن

پن ؛ بن، بنج، بناوان، كۆتاى، بى ھەرشتىك، بىخ، ژير

بناء: بینا، مال، خانوو بناء: وصتا، پیشمزان، کمسیّك كاری دروست كردنی خانوو بمرمیه، وصتای دیوار

بناب: بنی ثاو، بناو، ژیر

بنادر: لهنگمرگهکان، لهنگمرگه بناخ: هموی هموی دوم راین حماد شد که شد

بناخ: همویّ، هموه، هموی، دوو یان چهند ژن که ژنی پیاویّك بن

بناگاه: کتاوپر، کت وپر، له پردا **بناگوش:** بن گوێ، پشت گوێ لاجانکێ

. بنام؛ ناودار، بهناوبانگ، ناسراو

بنام ایزد: بمناوی خوا

بنان: پەنجەكان، سەرپەنجە، سەرقامكە

بنانج: هەوێ، هەوە، دوژن كە هى پياوێك بن بنانهادن: دروست كردن، بنيادنان، بينا دروست كردن

بنت؛ کیز، کج، فیز، کامنیشك

بنجشك؛ بروانه كنجشك

بند: (۱)بهند، بهت یازنجیر یکه دهست و بی مروّق یان وولاخی بی دهبهستن (۲)بهند، بهسته کاغهزیکه برتییسه لسه ۵۰۰ تهبههسه، بهند لسه چاپهمهنیدا ۶ لاپهرهیه

بند آب: بهنداو، ناوو بهند، لهمپهر، سهد

بنداو: بروانه بنياد

موودمرهينان

بنه دار: مالدار، ساماندار، دمولهمهند، دمست روِّشتوو بندآمدن: بمستران، بهندبوون، مهیین، بهند کردن بندانـــداختن: بـــمت لیّـــدان، دمم جـــاو هـــهلگرتن،

بندآوردن: بمستن، ریّکه گرتن، نمهیّشتن بندباز: تمناف باز، بمند باز، تمفیاز، دارباز، تمناباز بندبودن: بمندبوون، گیربوون، گرفتاربوون بندخانه: زیندان، بمندیخانه، گرتووخانه **بنست:** بروانه بن **بنشاختن:** بروانه نشانیدن

بنشن: همرمباره، وهك نؤك و نيسك و فاسؤليا

بنفش؛ بنهوش، ومنهوش، بنهفش

بنفشه: وهنهشه، بنهوشه، گیایهکی کورت و لاسك

بنفشه زار -بنفشه سان: ومنهوشه جار، نهو زموییهی ومنهوشهی زؤری تیا برویّت

بنفشه مو: موو وهنموش، نموهی رهنگی فژی وهنموشهی

بنفور: بروانه بتفوز

بنك؛ نيشانه، نيشان، شوين پي

بنك؛ بنهما، بناغه، بنچينهى ههر شتيك

بنگدار: بنکدار، کو فروّش، کهسیّك کهلو پهل گشتی ههیه و کو دمیفروّشیّت، به پیّچهوانهی تاك فروْش

بنگران: بنکر، کرکر، بنکلاشك، چێشتێکه به بنی مهنجه لهود نووسابێت

بنگان: پياله، پمرداخ

بنگاه: بقیسینگه، نوسینگه، شوینی کرین و فروش،

داممزراوه، دمزگا

بنگره: لایلایه، لایهلایه، لالایی، نـهو نـاوازهی دایـك لـه كاتی خهواندنی كۆرپهكهی خۆی دمیلیّت

بنگش: هووتدان، هووتاندن، بیّ جاوین شتیّك كردنـه ناو هوورگ

بنگلسك: قـمزوان، قمسخووان، ومنهتـمق، وان، كـمروان، ومنى، قمنى، قمزقموان، بنموشؤكم

بنگه: بروانه بنگاه

بنلاد: بوونياد، بناغه، بنجينه

بنو: خرمان، خهرمان، بيدهر، كۆى سوورى گهنم، بەسەر پەكدا كراوى ميوه

بنوره: بروانه بنلاد

بنوسرخ: نیسك بنوسیاه: ماش

بنوه: بروانه بنه

بندر: بهندمر، دمرهگه، پهسار، پهسارگه، سترینگه، مینا، رِوِّخی دمریا جیّگایه که له کهنار زیّیان، کهشتی لیّ رادمومستیّ

بندرگاه: بهندمرگه، لهنگهرگه، شویّنی لهنگـهر خستنی پاپور و کهشتی

بندشدن: حمسان به، لكان به، تيّكه لأوبوون، بيّومنووسان

بندشناسي: جومگەناسى، جومگەناسى،

بندق: هندق، بندق، ومكو پسته وايه به سوير كراوى دمخوري

بندك: بهنك، بهن، دمزوو،، بهنى رستراو

بندگردن: (۱)گیر کردن، بهند کردن، گرتن، خستنه بهندخانه (۲)نووساندن، چهسپاندن، لکاندن

بندکشیدن: لەبەندابوون، ژیان لە زینـدان بەسـەربردن، زیندانی کیّشان

بندگاه: جومگه، جمگه، خرتك، جومشكه، شويني پيكهودلكاني دوو ئيسقان له جهسته

بندناف: ویّلاش، کۆرپەلە لە سکى دایکى لە ریّگەى ویّلاش خۆراك ومردمگریّت

بن دندان؛ بن دان، بن دیان، ژیْر پووك، پووك

بندنه: بروانه بنديمه

بندوبست: پیلان، پلان، کهین و بهین، دوّلاب، فرنداخ

بندوز: جموال دوور، كمسيك جموال دمدووريت

بنده؛ بەندە، كۆيلە، كۆلە، نۆكەر، كۆل، خولام مـزوورو

کارکهریکه که کرابیت بنده وار: بهندانه، بهند

پنده وار: بمندانه، بمندمیانه، بمندموار، کویلانه، ومکو بمندان، کولانه

بندي: گرفتار، گيرۆدە، زيندانى، بەندى، توشبو

بندیبان؛ بهندهان، زیندان بان، زیندانقان

بندیخانه: بهندیخانه، گرتووخانه، زیندان، گرتیخانه

بندیدن: بروانه بستن

بنديمه: دوكمه، فۆپچه، دۆگمه

بندیوان: بروانه بندیبان

بنساله: كۆن، بەتەمەن، بەسالاجوو، يېر

بورژوا : بورژاو، دمولهمهند، سمرمایهدار، شمرباب، شار نشيني خوش رابوي بورشدن: شمرممزار بوون، شمرممساربوون، شمرممنده بوون، خەجالەت بوون بورك: برش، كمروو، تويْرْالْيْكي شين كه له ناني كۆن دمنیشی بورياء: حمسير، رايهخي له جهكهن و هاميش بورباباف: حمسير چن، ومستاى حمسير دروست كردن بوزكند: هـ ميوان، هـ مويان، بـ مربيلايي، سـ مكوى سـ مر داپوشراو له بمردمرکی مال بوزنه -بوزنينه: بروانه بوزينه بوزينه: مەيمون، عەنتەر، مەيمونى ئۆتى بوڙ: گوم، گيراو، گيراف گيجاو **بوژنه: چ**رۆ، شكۆفه، گوٽي دار بوس: ماچ، رامووس، رامووسان، پاچ بوسبل: رينگاناس، رئ نيشاندهر، جهته، رئ بر بوستان: باغ، باخ بوستان بان: باخموان، باخمبان

پوسلیمان : شانه بهسمر، پهپوسلیّمانکه پوسه : ماچ، رامووس، رامووسان، کرداری دانانی همردوو لیّو لهسمر لیّو بیان کولّم

> پوسیدن: ماچ کردن، پاچ کردن پوش: (۱)ووجود، بوون، (۲)بهخت، چارمنووس

> بوش: را رور بود، بوون، را به مست. بورسووس بوش: خونواندن، خوجوان كردن، خودمر خستن

> > بوش: لێوار، زار بوشاد: شێلم

بوشاسب: روئیا، خەون، خەوى خۆش

بوشپاس: بروانه بوشاسب

بوشناس: بۆن ناس، كەس<u>ن</u>ك بە جوانى بۆنەكان لەيـەك

جياكاتەوە **بوغ:** بروانە بوق

پوڭ: بايە**ھ**ووشى، كونەپەپو، كوندەپەپوو

بوفالو؛ گامیّش، گامووش

بنه: بناغه، بنج، ژێر، بناوان، بنهتار

بنه: بنك، شويّن و ممكان، كملويمل

بنه: دار قمزوان، دار قمسخوان، بیّدمر، قمزهموان

بنه کن: کۆرەو، کۆچى بـه كۆمـەل يـان خيرانـى بـه هەموو ملك و ماليانەوە لە شاريكەوە بۆ شاريكى تر

بني: كورەكان، منالأن

بنهگاه: بنهگه، ههوارگه

بني نوع: هاورهگمز، هاوجور

بنیاد: بناغه، بنیاد، پایه، بنچینه

بنیاد کردن: بیناکردن، پایهدانان، دمسپیّکردن، بناغه دارژتن

> . **بنیادگر:** ومسا، ومستا، ومستای دیوار

بنیان: بونیان، بناغه، بنچینه **بنیه**: سروشت، سروشت، ناخ، بونیه

بید. سروست، سروست، سروست، بودیه بوته: بوته، دمفریکه کانزای تیا دمتاویننهوه

بوجهل: نمزان، گێِژ، حوّل، كهم هام و بێ ناومز

بوخلاف: مهلهك تاوس، شهيتان، بنهماى خرابه

بودادن: بۆن ئ<u>ٽ</u>ھاتن، بۆن دان

بودار: خاومنی بۆنی خوّش، بۆندار

بودایی: بودایی، بوزایی، لایهنگرانی بودا، یهکیّك له زاناكان و فهیلمسوفهكانی سهدهی شهشی پیّش زایین

> بوو نەدجىلەر ،

بودچه: بووجه، بؤجه، داهات و خهرج، کؤی گشتی داهات و خهرجی دمولّهت، بؤ ماوهیه کی دیاری کراو بودش: بروانه بودن

بسودن: بـوون، بهرامبـهری نـهبون، وجـوود، بمرچـاو زیندوو

بورابرش: بۆر، يەكسمى، پنۆكپنۆكى رەش و سپى

بوران: بۆران، تۆف، كرێومو با

بوربیجادمرنگ؛ خۆر، ههتاو

بوفروش: بۆن فرۆش، عەتر فرۆش، ئـەوەى شـتى بـۆن خۆشى بفرۆشى

بوق: بۆق، كه له شاخ بۆ تى تۆراندن

بوقتب: كمر، وولأخ

بوقلمون: بوقله، قەلەموون، عەلەشىش، قەل، بەقلە

بوکردن ؛ بۆنکردن، بۆن پێوەکردن، ھەڵمژین بە ئووت **بوکس** ؛ بۆک*س، شم*رە مشت

بوکشیدن: بون کردن، ههنمژین به نووت

بوگان: منالدان، جنگهی پیزه نه سکدا

بوگرفتن: بؤن گرتن، بؤندار بوون، به بؤنی خوْش یان ناخوْش، بو گرتن

بوم: شوێن، وولات، ناوجه، شار، سمر زموى

بوم: كوندمپەپوو، بايەقووش

بومره: نيبليس، شميتان

بومهن: بومهلهرزه، بولهزه، زهلزله

بومهین: بروانه بومهن

بومي: ناوچهيى، دانيشتوى شويننيك بـۆ ماوميـمكى زۆر كه خووى بـي گر تىـنت

-وو**ن پی** -ر-بید

بون: منالدان، جیکهی پیزه له ناوسکدا

بون: بەش، پاشەكموت

بون: بنج، بناوان، دوماهي، كۆتايى همرشتيك

بون: دوری، جیایی، جیاوازی و ماوه له نیّوان دووشت

بوناك: بۆگەن، گەنيو، بۆن ناخۆش

بوهمان: بروانه بوگان

بويا : بۆن كردن، بۆن كێشان

بویان: بروانه بوییدن

بويسايي: بون كردن، يسمكيك لسه همستمومرمكان كسه

هەست بە بۆن دەكات، ھەستى بۆنكردن

بویعیي: نیزرائیل، مهلکهمون، فریشتهی گیان کیشان، بینمیود

بويدار؛ بۆندار، بۆن ناخۆش، بەبۆن، بۆگەن

بويدان: بۆندان، بۆدان

بویژه: بهتایبهت، تایبهتی، خسوسی، تاویهتی

بوي سوز: ناگردان، بخوردان، نهو دمفرهی ناگری تی دهکهن و بخوری تیا دمسوتینن

بویگان: بروانه بوگان

بویناك: بروانه بوناك

بویه : خواست، ئارەزوو، ئارەزومەندى، ھیوادارى

بوييدن: بۆن كردن، بۆن كێشان، ھەڵمژينى بۆنێك بـه لووت

به: باش، چاك، بهدلّ، گونجاو

به: بسهمیّ، جۆرمداریّک هاوشیّوهی سیّو بمرهکهی دهخوریّت و بوّن و تامیّکی تایبهتی همیه

بها: بهيّ، بايي، نرخ، بهها

بهاء؛ جوانی، رووناکی، رۆشنی، درموشاومیی

بهائم: چوار پێکان، چاروێ کان

بهات: بوختان چی، قسههه لبهست، کهسیّك تومـهت دهخاته پال کهسانی تر به ناردوا

بهادار: نرخدار، بههادار، بایی دار، بهنرخ

بهادر: ئازا، چاونەترس، دلير، بوير، بويرانه

بهار: بههار، بوهار، ومهار، بوار، له نهوروّزموه سيّ مانگ

بهار: بت، بتخانه، شویّنی دانانی بتهکان

بهار: بههار، جوان، بهدل، همرشتیّکی به دلّ

بهاران: به هاران، دهکری به هاردا، له چاخی به هاردا، به هارستان

بهاربند: به هار به ند، تهویل سهردانه پؤشراو له به به اردا

بهارخانه: بتخانه، همربینایهکی جوان دلگیر

بهاره: بههاره، بههارو، بهيدابوو له بههاردا

بهاري: بوهاری، همرچی سمربه بههاره، بههاری

بهاگیر: گرا بایی، نرخدار، همرشیّتیّکی گران و با پیدار بهامین: بههار، ومهار، بوهار

بهانه: بیانو، پهلپ، گرو، بیانگ، بههانه

بهانه آوردن؛ بیانو هیّنانهوه، پهلّپ گرتن، بوّ نـهکردنی کاریّك پهلّپ گرتن

بهانسه تسراش: پسهلپ گر، بههانسه گر، بیانوو گر، قيرسيجمه

بهانه جو: پهنپ گر، كهسيك نه بيانوو بگهريت

بهانه ساز: بروانه بهانه تراش

بهانه کردن: بیانوو گرتن و نمنجام نمدانی کاریک، هیل

بهانه گیر: بیانوو گر، بهلپ گر، عهیب دوزهرهوه

بهاور: باییدار، بهنرخ، گران بایی

بهایي: بروانه بهاور

بهبود: باش بوونهوه، تهندروستي، سهلامهتي، لهش ساغي

بهت: درق، تۆمەت، فر، قسەى ناراست

بهت: واق ورمان، سمرسورمان

بهتان: بوختان، درؤ، تؤمهت، قسهى ناراست، قر

بهتر: باشتر، حاكتر

بهجت: سرور، شادمانی، تازمیی

بهداشت: پاك راگرتن، خاويني، تهندروستي

به دان: فرهزانتر، زاناتر، باش زان بهدین: دینی باش، ئاینی باش

بهر: بهش، پار، بنش، بههره

بهرام: بارام، بههرام، ئەستىرمى مەرىخ

بهرامه: هموریشم، ناوریشم

بهرك: پينه، فرتماغهى بهرى دست كه له كارى زۆرموم پەيدا بو بيت

بهرم: خهنه، گیای رمنگی دمست و پی و سمری ژنان

بهرمند: بروانه بهرممند

بهرمه: بههرهمه، مهتکهو، دار کونکهری دارتاشان بهسروز: (۱)روژی خسوش، روژی بساش (۲)کامسمران،

خۆشىەخت

بهدومند: بروانه بهدهمند

بهره: بهش، پار، پهیا، بههره، بشك

بهره بر: هاوبهش، شمریك، هاویشك

بهره بردار: کهنک گر، کهنک ومرگر، سوددار بهره برداري

كەڭك ومرگرتن، سوودبينين، قازانج ديتن بهره بهره

بهش بهش، جياكراوه، لهت لهت

بهره مند: كهنك ومركر، سوود بهر، كهسيك نه كاريك يان له شتيك كهلك يان فازانجي بمركمويت

بهره ور: به كهلك، به بههره، شتيك يان كاريك هازانجي تيابيت

بهساز: دمست رمنگین، کهسیک کهشتیک باشتر دروست

بكات

بهش: روخوش، ددم بمبزه

بِهشت: بهههشت، ئاو وههواخوش، باغاتي خودا لهو دنيا

بهشتي: بهههشتي، ديندارو پياوي خوا

بهشتی رد: جوان، شوخوشمنگ

بهق: بنك، جيك، بهله، لهك، نتك

بهك: بروانه بهق

بهل: بينه، ريكه به

بهلول: بالهل، پیاوی دهم بهبزه، گهورهی قموم

بهم: لهگهل يهك، بيكهوه

بهم افتادن: دمزگیر بوون، بینك ههنبرانی دوو یان جەند كەس

بهم آمدن: پهيوهست بوون، پيكهوهلكاني دوو يان چهند شتيك

بهم آميختن: تيكهل بوون، تيكه لأوبوون

بهسم آوردن: پيكسهوه بهسستن، بهيسهك گهيانسدن، ئامادەكر دن

بهم برآمدن: غهمباربوون، جارزبوون، تورهبوون

بهم پیوستن: نکانی دووشت، پهیوهست بوون، جهسیان

بهم خوردن: بمريهك كموتن، پيكدادران

بهم رسانیدن: گهیاندنه یهك، گهیاندنی شتیك به

شتیّك و یان کهسیّك به کهسیّکی تر

بهم رسیدن: پهیومست بوونی دوو شت، گمشتنهیهك

بهسم زدن: خسراب كسردن، شينواندن، ئسالوزكردن،

ههلومشاندنهوه

بیاوار: کار، نیش، پیشه بي اهميت؛ بيّ نرخ، نه گرينگ **بي ايمان:** بيّ دين، بيّ باوهر بيباك: نەترس، ئازا، بويْر، بەجەرگ بيباكانه؛ ئازايانه، جاونهترسانه بي بر: بيّ بهر، بيّ بمرههم، داريّك بهرو بمرههمي نەبيت بى بضاعت: همژار، دمست كورت، بيّ مايه، نهدار بى بنىدوبار؛ سەرسەرى، تىرۆ، ھىنجوپوچ، جىنكەنىە، بەدخوو، بەرەلا بي بنياد: بي نمساس، شتيك كه نمساسي نمبيّت واته درو یان فشه بیّت بي بها؛ بي نرخ، شتيك فيمهت يان نرخى نهو توى نەبيت بي بهره: بيّ بهش، همژار، نمدار بي بي: (١)خاتوون، ژنى باش، كىميبانوو (٢)دايــه گەور ە بي يا: بي قاج، بي لاق بی پایاب؛ قوول، بی بن، مهبهست زهریای قوول وبی بى پايان: بى كۆتايى، بى سنور، ھەر شتىك كۆتايى ديار نەبيت بى يايه: بى ئەساس، راست نەبوو بى پروا: دلير، نازا، چاونەترس بى پناه؛ بى كەس، بى پەنا، بى يار كەسىك دۆست و خزم و کهسوکاری نهبیت بي پول: همژار، بيّ مايه، دمست كورت، نهدار، نهبوو بيت: مال، خانوو بى تساب: بينق مرار، بى تاقىمت، كمسينك پربينت لىه جموجؤل بى تجربه ؛ بى نەزموون، تازەكار بى تمييز؛ نمزان، بى عمقل، بى ناوهز

بيتوته: مانهوه، شهو مانهوه له شويني

بيجا: بيشهين، بي جيگه

زستان، ريّبهندان بهمن: همرمس، رنوو، رنى، كليّله، شاپه، كهوى، كهويه بهمنش: پياو جاك، روخوْش، پياو سروشت بهنام: بيهانم، بهنام، ناو خوش **بهنانه:** عهنتمر، مميمون بهو: ههيوان، كۆشك، بالله خانه بهوش: ووريا، زيردك، هۆشيار، هۆشمەند بهي: گهشاوه، روخوش، باش، جوان بهيج: خۆشحال، شادمان، بەختەوەر بهیمه: چار پی، چوار پی، ئاژهٽی چوار پی وهك گا و مەرو بزن و ئەسپ و ووشتر..... بهين: باش، جوان، رازاوه، هه لبژارده بي أب: بي ناو، شوين يان زموييهك كه ناوى نهبيت بيابان: چۆلەوانى، بيابان، دەشت و سارا بيابسان گرد: خيومت نشين، شرهج، كهسيك له ناو بیایاندا بژی و له بیاباندا بگمریّت بيابان نشين: سارا نشين، خيومت نشين، كهسيك له بیابان و له ژیر خیومتدا بژی بي ابر: سايهقه، سامال، بي ههور بي آبرو: بيّ نابروو، پهست، رسوا، بيّ حهيا بیات: بهیات، کتوت، نان و چیشتی ماوهی شهوییه بي ادب: بيّ زانست، بيّ ئەدەب، پرروو بي آزرم: بيّ شمرم، بيّ حميا، بيّ حيسمهت بياستو: باويشك، ژاژن، ئاروشك، هۆنژين بیاف: سبی، سپیهتی بياع: بايع، فروّشيار، دهلال بي امان: بي نهمان، دل بهر، بي رهحم، بي بهزهيي بهیان: ئاشکرابوون، دمرکهوتن بى اندازه؛ زور، فره، زياد، بيّ ئەندازه، له رادمبهدمر بي اندام: ناشرين، نارينك، به كهسيك دموتريت كه

قیافهی ناشرین و ناریک بیت

بى انصاف: ستهمكار، زائم، بي ويردان

بهمن: مانكى يانزهيهم له سائى ههتاوى، مانكى دووهمى

بى جهت: بى هۆ، بى دەليل، لەخۆوە بيسدار بخت: خوشبهخت، كامهران، كهسيك شانسي بمردموام لمكمليدا بيت

بيدار دل: دل ناگا، وشيار، ووريا

بيدار شدن: همستان، بمناگاهاتنهوه، له خمو همستان

بيدار كردن: بمناكاهينانموه، همستاندن

بيدار ماندن: بمناكامانموه، نمخموتن

بيدار مخز: عاهل، ووشيار، ووريا، زيرهك

بیداشت: نمزان، گیز، ور و کاس

بید برگ: گەلآی بی، گەلآی داری بی

بيد بن: داره بي، بي

بيدرد: بيّ نازار، بيّ غهم

بيسدرمان: بيي دمرمان، بيي چارمسهر، نهخوشيهك چارمسمری بۆ نەكريت

بيدرنگ: بمپهله، خيرا، بي دواكهوتن

بيدريغ: لێبووردن، جوامێری

بى دست ويا: (١)بى دەست و بى، كەس يان ئاژەئىك دمس و پی نهمابیت (۲)دمست و پی سیی به کمسیک دەوتریّت توانای ئەنجامدامی ھیچ کاریّکی نەبیّت

بيدل: ترسەنۆك، دئتەنگ، خەمۆك، دۆراو

بیدلا: ههلیت و پلیت، قسهی پروپووچ

بي دوام: ناسههامگير، ناپايهدار، بي دموام

بي دين: بي باومر، بي دين، همر كمسيك ديني نمبيت

بي ذوق: بي زموق، بي سهليقه، بي همست

بير: قەرەويلە، جيگەي خەو، جلى خەو

بير: ههوره تريشقه، ههورهبروسكه، توفان

بيران: بروانه ويران

بيردانه: بروانه ويرانه

بيراه: لاري، كمسيّك ريّكهي وون كردبيّت، نمزان، گومرا

بى ربط: ناريك، بى پەيومندى

بي رحم: دل رەق، بيبهزميى، بى رەحم

بيرق: ئالاً، بمرجهم، بهيداخ

بیرگ: بی غیرمت، کهسیک که غیرمت و دممارگیری نەبيت

بيهاره: (١)داماو، ناتهواو، دوْش داماو (٢)دهست

كورت، نەدار، ھەژار

بي چشم ورو: بي حميا، بيشمرم، بي چاو و روو

بيچون: بيّ هاوتا، تهك، كهم ويّنه

بي چيون و چيرا: بي چهند و چؤ، بي سي و دوو لي

کردن، به بی هسه

بی چیز: نهدار، همژار، دمست کورت

بي حال: سست، لاواز، نهخوش

بي حجاب: بي حيجاب، ژن يان كج كه سهر پؤش يان

چارشێوی پێ نهبێت

بي حد؛ بي ئەندازە، بي ژمارى، بي كۆتاى، بي سنوور

بي حس: بيّ همست، لاواز، سست

بي حوصله: بيّ تاقمت، نائارام، خورانهگر

بي حيا: بيّ شمرم، بيّ حميا، پررو

بيخ: بنج، بن، ريشه

بي خانمان: ناواره، دهربهدهر، كهسيك كه ژن و مالو

مناليب نمبيت

بيغتن: بيّران، بيّرانن، دابيّرتن، دابيّران بـ هينهك و بێژنگ کردن

بي خرد: بي ناومز، بي عمدل، نهزان

بيخكن: لمبن دمرهاتوو، له ريشه نهمان

بيغواب: بي خمو، كمسيّك كه نمتوانيّت بخمويّت

بيغود: بيهوش، له هوش چوو، بيّ حال، دمرچوون له

حالهتي سروشتي

بيغويسشتن: هــوش نــهمان، بــي هــوش، لــه

خۆدووركەوتنەوە

بي خيال: بينخهم، بي خهيال

بید؛ بی، داری بی که بی میومیهو سیبمرداره

بيداء: بيابان، سارا،هشت

بیداد: زولم، ستهم، زور

بیداد کردن: ستهم کردن، زونم کردن

بيدا گر: ستهمكار، زالم

بیدار: بمناگا، بیّدار، درّی خموتوو

بي سيرت: بيّ نامووس، بيّ شهرمف، بي 'ئابرو بي سيم: بي تهل، ئامرازيكه بو گواستنهوهي دمنگ بەبى تەل بيش: زور، زياد، فره، فراوان بي شبهه: بيّ شك، بيّ گومان، بيّ دوو دني بیشتر: زورتر، پترتر، زیاتر، فراوان تر **بیشترین:** زورترین، فراوانترین، زیاترین **بي شرف:** بيّ شمرم، بيّ حميا، بيّ نامووس، بيّ شمرمف بي شعور؛ نمزان، بيّ ئاومز، بيّ عمقلّ بي شك: بيّ گومان، بيّ شك، بيّ دوو دلّي بي شيكب: ناسه قامگير، نانارام، بزور بیشمار: زور، نمرادهبهدمر، فراوان، زیاد بي شوي؛ بيومژن، ژنيت كه ميردهكهى مرد بيت بيشه: جهنگهن، دارستان، ليّـر، ليّـرهوا، نـزار، چـره، بيشهلان بي شيله ييله: ساده، بي ريا، ساكار، بي كهنهك بیشینه: زیاترین، زؤرترین بیس: کیشه، گرفتاری، تهنگ و جهلهمه بي صبر: نائارام، بي ئارام بي صرفه: بيسوود، بي سووج، بي كهنك، بي فايده، شتيك فازانجي تيا نهبيت بي صفت: ناسباس، ناشكور، بيّ نمزان بيض: هيّلكه، هيّك، خايه، زمبرهقوونه، هيّله بیض: سپی بيضه: (١) هێلکه، زمبرمقوونه (٢) هێلکهی گوون بیطار: دوکتوری ناژهلان بي طاقت: نائارام، ناسمقامگير، بي نارام بي طالع: چاره رهش، بهد بهخت، بي بهش بي طرف: بيّلايهن، كهسيّك كه له نيّوان دوو كهس يان دوو شت یان.... لایهنگری له لایهنیّك نهكات بي طعم: بي تام، ناخوش، بي ممزه بي طمح: بي تهماح، كمسيك تهماح و چاوجينؤكي

نەبنت

بیع: کرین، فروشتن، کرین و فروشتن

کون کردنی زموی بهکاردیت بیرنگ: بی رمنگ، مهبهست کهسیکی ساده دهگهههنیت بيرو: بي رو، رودار، بي نابرو بي روزي: بيّ بهش، ههڙار، دمست كورت بيرون: دمر، دمرهوه، روالهتي همرشتيك بيرون آمدن: هاتنه دمر، دمركهوتن، ئاشكرابوون بيرون آوردن: دمرهينان، ناشكراكردن، دمرخستن بيرون شدن: چوونه دمر، دمرچوون بيرون كردن: دمركردن، ومدمرنان بېروني: دمرهکی، بهرامبهری ناوهکی بي ريا: ساده، بيّ ريا، كهسيّك دروّ و ريا له كاريدا بي ربب: بي گومان، بي شك، به دلنياييهوه بيريخت: ناشرين، قولم بي ريش: بي موو، بي ريس، كور كه هيشتا ريشي دمر نەھاتووە، بى تووك بيز: بروانه بيختن بيزار: بيزار، وهرهس، جارس، جارز بيزيدن: بروانه بيختن بي سامان: بيّ سامان، ناريّك، دمست كورت، همرّار بیستون: بی ستوون، بی پایه، ناوی کیوکیشه له ۲۴ كيلومهترى كرماشان بي سخن: بيّ قسه، بيّ گومان بيسراك: ووشتر، حوشتر بي سرويا: بيّ سهر و پيّ، لاواز، سست، ناتهواو بی سهروته: (۱)پان و بهرین، بی کوتایی (۲)ههلیت و پٽيبت، پروپوچ بي سروصدا: بي دهنگ، ئارام، هيمن، هيدى بي سليقه: بيّ سەلىقە، بيّ زەوق، ئەوەي شتى خراپ لـە جیاتی باش پهسهند دهکات بسى سننگ: بن كيش، سووك، شتيك يان كهميك قوورسایی ئەو تۆی نەبيت بي سواد: نهخويندهوار، كويْر، بيّ سهواد

بيرم: نويدل، ئاسنيكه بؤ جوؤندنى شتى قوورس يان

بيعار: بيّ شمرم، بيّ عار، بيّ حميا بیعانه: بیّشهکی، بیعانه، پوئیّك له كاتی كرینی شتیّكدا بمفرؤشيار دمدريت بيش ومركرتني شتهكه بيعت: بهلين، بميمان بي عديل: بي وينه، بي هاوتا بى عرضه: بيكاره، نهشياو، دهست و بي سپى بي عصمت: بيّ نامووس، بيّ شمرمف، گمواد بى عقل: كهم ناومز، بي عهون بي عيب: بي نيراد، بي كهم و كورتي بيخار: لۆمە، تانە، سەرزەنشت بیغال: رم، نیزه، رمب، نیزهی بچووك بيفله: بروانه بيغوله بي غم: بيّ خهم، بيّ خمفهت بيفوله: سووج، هوژبن، كونج، گوشه بي فايده: بي كهلك، بي بهرههم، بي فازانج بي فرجام: بي نهنجام، شتيك يان كاريك نهنجامي ناديار بيت بي فرمان: ياخي، سمركيش بي فكر: بيّ بير، بيّ ئەنديشە

بي قاعده: ناريك، بي بنهما بي قدر: بي نرخ، بي ريز بي قرار: نائارام، بي نوفره بي قياس؛ بي سنوور، زوّر، بي نهندازه بي قيد؛ بي بهندوبار، سهرسهري بیکار: بنکار، کهسنِك كار یان پیشهیه کی نهبنِت بيكاره: بيكاره، بمرهلا، بي كهلك بيكدان: بي سنوور، بي نمنجام، بي كوتايي **بیکس:** بی کهس، تهنیا، بی یار

بي كيار: خيرا، ئازا، توند و دمست رمنگين بیگ: بهگ، سهرکرده، نهمیر، گهوره بيگسار: بنگار، سۆخرە، فەزحمه، جىزار، كارنكمه بمه زۆردارى بە كەسىك بكرىت بيگانه ؛ بيكانه، بياني، تاجك، تاجك، كمسيك له خزم و كمسو كار يان نمتمومي تۆ نمېيت، نمناسراو

بیگانه پرست: بیکانه بهرست، کهسیک حمز له راژمو پیش کهوتنی بیّگانلن بکات

بيگاه؛ بيكات، درمنگ، بي واده، ناكات

بى گزند: بى زمرمر، بى زيان

بي گمان: بي گومان، بيشك، بي دوو دلي

بي گناه؛ بي گوناح، بي تاوان

بيل: بيّل، بيّلاسن، خاكهناز

بیله: دوورگه، ووشکانی، نێوان دمریا یان رووبار

بيم: ترس، خوف

بيمار؛ نهخوش، دمردهدار، ناتهندروست

بیمارسان: وهك نهخوش، دمردمدارانه بيمارستان: نهخوشخانه، خمستهخانه

بيمار غنج: نهخوش، زهلیل، پهك كموته

بيمانند: بي وينه، بي هاوتا

بي مثال: بي وينه، بي هاوتا

بي معابا: نازايانه، بي ترس، دليرانه

بيمرز؛ بيّ ئەندازە، بيّ سنور

بیمناك: ترسین، زمهلهبمر، ترسدمر، سامدار، زاروبمر بى مهر: بى سۆز، بى بەزەيى، كەسىك بەرانبەر كەسانى تر سۆزو بەزەپى نەبيت

بين: بهين، نيوان، نيومنج

بين: ئاشكرا، ديار، بەرجاو

بینا؛ بینمر، دیتیار، بینیار، دژی کویر بينادل: ووشيار، زيرهك، ئاگا

بیناس: دهلاقه، پهنجدرهی مال

بي نام: بيّ ناو، بيّ ناو

بي ناموس: بيّ نامووس، بيّ شمرمف

بينايي: بينين، يەكيك ئە ھەستەومرەكان بي نماز؛ بي نويْژ، نويْژنهكردن

بي نمك: بيّ خوي، خواردن يان شتيك كه خويّي تيا

نەبيت يان كەم خوى بيت

بيننده: بينمر، ديتيار

بى ننگ: رسوا، بى شمرم، بى ئابروو

بينوا: بيّجاره، بيّ سامان، نهدار، دمست كورت، لاواز،

ھەۋار

بينونت: جيايي، جيابوونهوه، جوودايي

بينه: ساردى حهمام، شوينى دهرهينانى جل و بهرگ له

حهمامدا

بي نهايت: بي كۆتايى، بي سنور، بي ئەنداز

بيني: لووت، كەپۆ، دفن، بيْفل، بيْڤل

بي نياز: بێ نياز، دارا، به توانا، دمست ڕۅٚشتوو

بیواره: غمریب، ئاواره، دمربهدمر

بيواز: شەمشە، شەمشەمە كوێرە، شەڤكۆر، چەكچەكىلە

بي وجود: سمرسمری، پمست، هیچ و پوج

بيوس: هيوا، ئارەزوو، ئومىد، ،چاوەروانى

بيوسان: بروانه بيوسيدن

بيوسيدن: هيـوادار بـوون، چـاومړوان بـوون، چـاومړێ

كردن

بيوك: گەورە، مەزن

بیوگ: ومیوه، وموی، ومیوی، بووك

بيوند: بيّ ومفا، خيانهت، كهلّهك، دروّ

بيوه: بيّوه، بيّوهژن، ژن كه ميّردهكهى مردبيّت

بیهده: بروانه بیهوده

بيهمال: بيّ هاوتا، بيّ شمريك، كهم ويّنه

بي همتا: بيّ هاوتا، كهم ويّنه

بی هنگام: ناوهخت، بی کات

بيهـوده: بـێ هـۆ، ناحـهق، نـاړهوا، بـێ كـهڵك، هـهڵيت و

ہلیت

بيهودمگو؛ چەنەباز، فرە بێژ، زۆربڵە

بيهوش: دمماغ سست، زمين كويّر

پ: پ، سێيهم پيتي ئاڵفابێتي فارسي و كوردي

پا: پێ، لاق، قاج، ئەندامەى جەستەى مىرۆۋ و ئاژەل كە پێى بە رێگادا دەرۆن

پا: بـمرپێ، خـوارهوه، بـمردهم، بمشـی خـوارهوه هـمر شتنك

پسا: پسی، پیوانسهی دریشری بمرابسمر بسه ۳۰٬۴۸ سانتیمهتر

پا افزار: پێلاو، سهوڵ، کهوش، نهومی نهپێ دمکرێت پسا انسداز: راخهر، بهرپێ، نهومی نهبهردم پێدا رايده خهن و سا دياريسهك که بيخهنه بهردم پێـى کهسێك

پا اورنجن: خەڭخال، بازنەي ھۆل،

پائیز: بروانه پاییز

پائین: براونه پایین

پابپا: پێبهپێ، ههنگاو بهههنگاو، يهکسان، بمرابمر

پاپپا کردن: پێبهپێ بردن، ههنگاو به ههنگاو بردن،

دمست گرتنی کهسیّك و بردتی لهگهل خوّت

پابپا کردن: شمم پی و پی کردن، دوودل بون، ساخ نمبونموه لمسمر کاریک

پا بدامن کشیدن: گوشهگیری، چاومری بون، چاومروانی، قمناعمت کردن

پابرجا: بمهيّز، سمقامگير، لمسمر پيّ وهستاو، پايمدار پابرچين: خشپه، بمخشپه رؤشتن، شيّوهيمك لمرؤشـتن بملأم بيّدمنگ

پابرنجن: بروانه پارنجن

پابرهنسه: پێخاوس، پێپـهتی، بـه کهسانی هـمژار و نهداریش دهنێن

پابند: پیبهست، گرفتار، دیل، پیبهند

پابلند؛ لاق دريّرْ، هاج دريّرْ، لوّق دريّرْ. ئاژهٽيك كه لوّهي دريّرْ بيّت وهك ئەسپ و وشترو هند

پابماه: مانگی منالبون، ژنی سکېږ کهلهمانگی خویدا

پابند: پێبهند، ئهوهی له هاچی ئاژهڵی دهبهستن. همروهها به مانی گرفتار و دیل دیّت

پابند شدن: پیبهند بون، گرفتار بون. دیلبون، عاشق دمن

پابوس: پێبوس، ماج کردنی پێی کمسێك

پساپ: پاپا، پاپ، سەرۆكى رۆحانى شوێنكەوتوانى مەزھەبى كاتولىكى

پاپا: باوه، باوك، بابه

پاپاسی: پوٽی رمش، پوٽی کهم بهها

پاپتی: پێپهتی، پێخاوس

پاپژ؛ برانه پژ

پاپس کشیدن: خوٚکێشانهوه، دوور کهوتنهوه له شتێك یا کمسێك

پاپوش: ۱ - پێپـۆش، پـاپوش، پـاپوج ۲- بۆختــان، درۆھەلبەستن بۆ كەسێك

پاپی: شویّنکهوتو، دواکهوتوو به دوای کار یا کمسیّك پاپیج: پنینیج، نمومی لمپنی دمیمستن

پسا پیون: ۱- بهبوله، پسهبو، بهروانسه ۲- پساپیون، جؤریکه له بؤینباخ

پات: تهخت، مهبهست تهختی پاشایهتی و سهانتهنهتیه پاتر: سهماکمر، گۆرانیبیژ بۆ ژن

پساتریس: باتریس، نازناوی راویدژگاره تایبهتهکانی ئیمپراتوری روّم

ياتيلى شدن؛ ممست بون، سمرخوّشي ورمتهل بردن

پادری: قهشه، موژدهدهر، رؤحانی مهسیحی پادزهر: دژه ژههر، تلیاك، تریاك، همر دهرمانیّك دژی ژههر بهكار ببریّت

پادشاه: پاشا، شا، فهرمانرهوای بهدهسهلات

پادشاهانه: پاشایانه، شایانه، تایبمت به پاشا

پادشه: بروانه **پ**ادشا

پادگان: پادگان، بنکهی سمربازی، دهستهیه سمرباز که لهشویننکدا وهستابن و چاودیری و پاسهوانی شهو شوینه بکهن

پادگانه: سهربان، بان، پشت بان

پادو: پادۆ، يابو، بەردەست ئەكارە سەرپىيەكان

پاده: رانهمهر، گایهل

پادەبان: شوان، شقان،

پادیاب: دمست نویْژ، شوّردنی دمست و پیّ و روخسار

پادیز: بروانه **ب**اییو

پار: بار، سائی رابردو، پارسال

پاراو: پیریژن، ژنی پیر

پاراوان: تیغه، شتیکی وهك دیوارکه لهتهخت دروست دهکریّت و بهشهکانی دوکان یا ژووریّکی پیّ لهیهك جیادهکهنهوه

پارتی: پارتی، تایبهت به پارت، لهنهتهوهی پارت

پارتی: تیکه، بهش، لمت، دمسته، تا**ت**م

پارتیزان: پیشممرگه، گهریلا، چریك، گیانفیدا

پسارچ: تــۆنگ، ســوراحى، دەفريكــى گــهورەى ئــاو -

خواردنهوه لهگلّ یا کانزا یا شوشه

پارچه: پارچه، قوماش، همر شتیکی چنراو له پهشم یا هموریشم

پاردم ساییده: بی شمرم، کونهکار و زرمنگ، رودار

پاردن: بهخشین، لێخوٚشبون، بوردن، لێبوردن

پارس: پارس، فارس، نەتەوميەكن ئەكۆنـەوە لـە بەشى باشورى ئيران نيشتەجىّ بون

پارس: ومړين، وېرمومړ*ی سمگ، عموعمو*

پارسا: بارێزگار، لهخوا ترس

پارسایانه: پاریزکارانه، لهخواترسانه

پاتیل دررفته : بهتهمهن، پیری چهماوه،

پاجامه: بيجامه، ژێرشمرواڵ، دمرپێ

پاچال: جان، جانی ژیر پی

پاچاه: بروانه پاچال

پاچایه: پیسایی، میز، گمیز، پیشاو

پاچپله: پێلاو، سهوڵ، کهوش

پاچراغ: شوێنی چرا

پاچك: شياكه، پەين، پيسايى مانگا كە وشك بوبيتەوە

پاچنبری: پیخوار، گیر، قاج خوار

پاچنگ: دەلاقە، رۆچن، كون، رۆچنە

پاچه: پێ، لاق، هاچ

پاچیدن: بروانه پاشیدن

پاخاره: بهردی پی، بهرده پی، بهرد یا همر شتیکیتر

که چڵکی پاژنهی پێ پاك دەكەنەوە

پاخره: سهكۆ، نشينگهيهك لهناو مال

پاد: ۱ --- پاسهوانی، کیشك، ئیشکگری ۲ --- پاسهوان، نیشکگر، کیشکچی

پاد: تهخت، نهورمنگ

. **پا دادن:** هەل رەخسان، دەرفەت دەست كەوتن

پا دادن: پشتیوانی کردن، هنزبهخشین بهکمسنك

پادار: پایهدار، نهسهر پی

پاداش: پاداشت، پاداشت، کری، جمزا، سزا

پاداش: بروانه پاداشت

پاداشن: بروانه پاداشت

پادتن: دژه ژههر

پادراز: پێدرێـژ، جـۆره مـهێێکی پـێ درێـژه زیـاتر لـه

میسر دمست دهکهویّت و لای زوّنکاوهکان دهژیت

پا درختی: بندار، میومی بن دار که لهدار کهوتبیّت پادرد: هاچ ئیشه، ژانی پیّ، ئازاری هاچ

پا درگال: پئ قووراوی، کهسنگ قاچی له قووردا

روجوبيت

پا درهوا: فیرو، بی بنهما، بی هو، ههانیت و پانیت مادی میدید در این میاد داد.

پا دری: بمرپی، پارچه یا راخمریک نمبرهدهم درگای

ژوورهكاندا دايدمني

پاریدن: بروانه پریدن

پارسك: پارسك، پيوانهى دوورى زموى لمنمستيره **پاریز:** بروانه پاییز پارسنگ: کیشانه، کیلۆ، بهردی کیش پارینه: پارسال تایبهت به پار **پارسه:** پرسه، تازیه، شیومن، پازاچ: ماما، ژنیک که له زاندا ناریکگاری دایك دهکات پارسی: بارسی، فارسی، تایبهت به پارسهکان **پازارگاد:** بروانه پاسارگاد پارسی زیان: پارسی زامن، فارس پازخ: بروانه پاژخ پارسی گو: فارس زمان، ئەودى بە فارسى قسە دەكات پازن ؛ بزنه کێوی، کۆوی، بزنه کێفی يارشمن: پيستى ئاسك **پازهر:** بروانه پادزهر پارك: پارك، شوينى حەوانموه پازهری: سموزی توخ، همر شتیك به رمنگی سموزی پارك: پارك، راگرتنى ترومبيلل له شوينيكدا تۆخ بىت ياركه: هؤلى دادگا، خانهى داد پاژخ: ئازار، شيلان، ئيش، پي شيل پارکینگ: گاراژ، گاراج، شوینی راگرتنی تروِّمبیّل پاژنگ: دەلاقە، رۆچن، رۆچنە پارگین: گۆلاو، هووراو، شوینی کۆبونهودی ناوی بیس و پاژه: بروانه پاچه بۆگەن پاس: پاسەوانى، كێشك، ئێشك، چاودێرى يارلان: پەرلان، ئەنجومەن پاس؛ تێپەرين، رۆشتن، گوزەر كردن پارلانتار: پارلانتار، ئەندامانى پەرلان پاسار: لهقه، شمق، جوته، راومشاندنی پی پارنج: شاباش، شاواش، پوولێك كه به گۆرانيبێـژى پاسارگاد: پاسارگارد، ناوی یهکهم پایتهختی ئیرانیان و دەدەن فارسهكان پارنجن: خرخال، بازنی پی له زیر و زیو، پیبهند پاساژ: تێپهرين، رێرهو، دالاني سمرداپوٚشراو، پاساژ پاساوان: پەساپۆت، بەلگەونامەى تىپەرىن خاكەناز كە بەفرى پى كۆدەكەنەوە. سەول بۆ بەلەم پاسبان: پاسەوان، پازگر، ئيشكگر پاروزن: سمول ليدمر، شموهي سمولي بملمم وشتي تر پاسبز: پي رهش، رهشيي. کهسيك هاتني خوشي به لتدمدات دواوه نمبيّت پارو کردن: رامائین، پاککردنهوهی بمفر و همر شتیکیتر پاسپورت: پاسپۆرت، بەلگەنامەى تێپەرين لمسمر زموی به ومرومره ياسخ: ودلام، بمرسف، ودرام، باسوخ پاره: بهش، بهت، تیکه، و بهشیّك له همر شتیّك، پینه پاسخانه: پاسگا، شوینی پاسهوان پاره: دراو، براو، هه نقنشاو، درياو ياسخ ده: ودلامدمر، كمسنك ودلامي بمرسف بداتموه پاره: ریشوه، بهرتیل، پوول یا شتیترکه به دادومری پاسخ گزار: بروانه پاسخ ده دمدمن تا بهنارموا حوكم بكات ياسدار: پاسدار بيازگر، پاسهوان پاره پاره؛ لهت لهت، تیکه تیکه، بهش بهش، پچر پچر ياس داشتن: پاسهواني، پازگرتن، ئيشك گرتن پارهخوار: بمرتيلخور، رشوه خور پاسك: باويشك، باوشك يارهدوز: پينهچي، كەسێك پيشەي پينە لێدان لە پێلاو **پاسگاه:** پاسگا، پازگه و شتی هاوشیّوه بیّت پاسیدن: باسهوانی دان، نیشك گرتن **يارەسنگ:** ئەتەبەرد پاشا: باشا، شا، سولتان

پاك جفت: داوين پاك، ژنيك كه خيانهت له پاشاندن؛ پرژاندن، بلاو کردنهوه، پاشاندن هاوسمرهکهی خوّی نهکات بمرابمری داویّن پیس پاك چشم: جاوباك، كمسيك به تهماخهوه له ناموسى خەلك نەروانىت پاك چهر: جوان، قەشەنگ، سپى، دەلال يساكغو: روخوش، خوش خولق، كەسىنك ئەخلاقى شيرين بيّت **پاك داد:** دادومر، دادپهرومر، دادگهر پاك دامن: داوين پاك، كمسيك داويني به گوناج پيس نەكردىيت پاك درون: دلباك، نيهاد باك پاك دست: دمسپاك، راست كردار، بمرابمر بمدمسپيس **پاكدل:** دنپاك **پاکدین:** دین پاك، خاوهن بروا، راست دین پاك راى: زانا، دانا، زانمر، **پاکردن:** لەپئ كردن، لەبەر كردن ياكرو: جوان، جوانكهله، دهلال ياكزاد؛ نهجيب، نمزاد باك ياكزن: ژنى باك، پاك شدن: باك بونهوه، باقر بونهوه، لهبيسى دمرهاتن پا کشیدن: پی خشاندن، پی راکیشان، پی کیشان نمسمر زموی و به هیواشی روشتن يساك كسردن: باك كردنهوه، خاوين كردنهوه، باقر كردنهوه **پاك مفز:** بيرمهند، زيرهك، وشيار پاكنام؛ نيو پاك، خۆشنيو، خۆشناو پساکنویس: پاکنوس، نوسینهوه بایسهتیک لسه روی مسودمكانهوه پاكوب: پي شيّل، پاشيّل، بهپيّ شيّلدراو **پاکوبیدن:** بروانه پاکوفتن

ھەڭپەرين

پاکی: باکی، پافزی

پاکوتاه: پي کورت، هاچ کورت، مروّفي پي کورت

يساكوفتن: يي كوتان، يي لهزموى دان، سهما كردن،

پاش دادن: بلاو کردنهوه، پرژاندن پا شدن: همستان، بمرزبونهوه و لمسمر پی ومستان پا شکسته: پی شکاو، هاچ شکاو، ناتموان و پهك گموته **پاشنا :** بروانه پاشنه **پاشنه:** پاشنه، پاژنه، پاشنی، پانیه پاشنهکش: پاژنه کێش، پاشنهههٽکێش پاشویه: پیشور، گیراومیهك لهخوی یا دمرمانه کانیتر كه بۆ شۆردنى قاچ كەڭكى ليومردمگرن **پاشیب:** پێپلیکانه، فاردمه، پله پاشیدن: پرژاندن، پژاندن، بلاو کردن پاغره؛ پێخره، نهخوٚشيهك له پێ دمردهکهوێت و پێؠ مرؤف له ئەژنۇ تا قولاپەى دەئاوسىت پاغند: گلۆلە، بەنى ئىكھالدارو و گلۆلە كراو پافشاری: پایهداری، خۆراگری، سوربون، پیداگرتن پافشردن: پیداگرتن، سوور بون و خوراگری پاك: پاك، خاويْن، پاقْژ، پاك: پاك، جەژنى فەصح، جەژنيْك كە جولەكەكان ههر سال بهیادی دمرجونی بهنی نیسرائیل له میسر دميبمستن **پاكار:** خزمەتكار، نۆكەر. كارەكەر ياك اصل؛ رصهن، نهژاد باك، نهجيب پاك اندرون: سرشت باك، دلباك پاك انديشه: بيرپاك، هزر پاك پاك باختن: دۆران، دانانى هەمو شتيك له قومار پاکباز: دۆراو، كەسىنك ئە قومار ھەمو شتىكى خۆى دۆراندبيت پاکبوم: زموی پیروز، زموی پاك پاك بين: گەشبىن، دلروون پاکت: پاکمت، زمرف که نامه یاشتیکی تیا هملاهگرن پاك تن: لهش پاك، كهسيّك لهشى پاك و خاويّن بيّت ياك دامن: پاك داوين، خۆپاريز، ئەخوا تىرس، داوين ياك جان: روّح باك، گيان باك

ياكى: موس، گويزان، تيغ پاکیدن: بروانه پاك كردن پاکیزه: پاك، بيّگمرد، خاويّن، پافّر، پاکیزه بوم: بروانه پاکبوم ياكيزهتن: لهشباك، لهخواترس، خوباريز **پاگاه:** بروانه بایگا ياگرفتن: بههيز بون، پي گرتن، خو گرتن، سههامگير **پاگشا:** سیّ روّژانه، پوّیله، میوانداری کردنی خرّم و کسهس و کساری بسوك يسا زاوا جسهند رؤژيسك دوای زمماومنديان. پاگودا: بوتخانه، بتخانه پاگیر: بنگر، همر شتنك بنی نی گیر بكات، و شموهی مرۆڤ پێؠ پابەند دەبێت پالا، پالای: بروانه پالاییدن پالا پال: گەران، ئۆكۆلىنەوە، بشكنىن و گەران ئەناو شته بمربلاو و ههنرژاوهکان پالار: نیرگه، شاکونهکه، دیرمگ، کاریته پالاری: بروانه پالار پالاش: پیس بون، قوراوی بون يالان: پالأن، كۆپان، كورتان پالانچه: بالان، كۆبان يالاندوز: كورتاندرو، كهسيّك كورتان و كۆپان دروست **پالانگر:** بروانه پالاندوز يالانيدن؛ كوشين، بالأوتن يالوانه: بالوينكه، بالوينه، سافي، راوك، پالاهنگ: هموسار، جلهو، همفسار, ئموسار **بالايش:** بروانه پالاييدن پالایشگاه: بالاوگه، شوینی بالاوتن پالایشگر: پائێوکمر، ئەوكەسەى بىشەى پالاوتنە پالایه: بروانه پالونه

پالاییدن: پالاوتن، پلافتن، ساف کردن

پالدم: بروانه پاردم

پالش: بروانه پالیدن يالشكا: بالأوكه، بالأوكه يالغ: بروانه بالغ **پالكانه:** بروانه بالكانه يالكى: كەزاوە، كەزاوەى بى سەقف يالوانه: بروانه پرستو يالودن: بالافتن، باك كردن، ساف كردن، بالأوتن يالوده: فالوده، بالوده، شمربهتيك لمبمغر و سمهوّل و نیشاسته وسیّوی له رمنده دراو دروستی دمکهن يالونه: كەوگىر، كەفگىر يالهنگ: بروانه پالاهنگ يالى: بالى، له زمانه كۆنەكانى خەلكى ھيندستان پاليدن: گمران، بشكينن، ليكوٽينموه. گمران بو شتيك له ژير خاك يا شتيتر پالیز: بیستان، کیلگهی کالک و خهیار و تروزی پائیزبان: بیستان وان، کهسیک ناگاداری بیستان دهکات پائیزگار؛ بیستانکار، کهسیک کاری چاندنی بیستانه **ياليزكار:** بروانه پاليز ياليزوان: بروانه باليزبان يامال: پي شيل، بامان، بايهمان يامال شدن: بيشيلدران، شيلان به هاج يامال كردن؛ بمنعقه كوتان، شيّلان پامرد: بروانه پايمرد **پامزد:** بروانه پایمزد پامس: داماو، گرفتار، پیبهند پاندول: پاندول،، ئاويزهى كاترمير كهبو چهپ و راست دهجووليت یانزده: پانزه، ژمارهی پانزه پانسمان: برین پیچان، شوردنهودی برین و مهلهم ليّدان و بهستني **پانصد:** پێنسهد (۵۰۰) **يانوراما:** ديمهن، چاومنداز **يانى:** ئاو پانید: شهکر، قهند، شیری قامیشی شهکر

پای گوفتن : بروانه پاکوفتن پایگاه: پێگه، رێز، شوێن، پله، جێگه **پایگیر:** پنگر، پنبهند، گرفتار يای ماچان: كهوشكهن، لای درگا له ژووری مالهوه **پایمال:** بروانه پامال پسایمرد: جـوامیر، هاوکار، یاریددددر، دهسگر، يارمەتىدەر، نۆوەنجىكەر، رزگاركەر پایمزد: کری، نهو بهر پاره یا ههر شتیك که لهبهری کاری ئەنجام دراو ومردمگیریت یای موزه: جزمه، جهکمه **پایندان:** زامن، کمفیل، دمسمبمر پاینده: پایهدار، ههمیشهیی، جاویدان **يايور:** خاوەن بله، ريزدار پایون: زیرو زیو، خشن و موورو **پایوند:** بروانه پابند يايه: بايه، بناغه، بنهما، **یایهدار:** پایهدار، ریزدار پایهور: خاوهن پله، پایهدار، پایهبهرز پاییدن: پاسهوانی دان، خستنه ژیر چاو، چاودیری كردن پاييز: پاييز، گەلاريزان، يەكنك ئەچوار ومرزەكمى سالّ پاییزی: پاییزی، تایبهت به پاییز ياين: خوار، لاى ژيرموه پایین پرست: خزمهتکار، کهنیز، کویله پیتك؛ بۆل، بۆلى ترى يت: پرز، ريشولهى پارچه يتت: تۆبە، تۆبەنامە **يترول:** نەوت، بەنزىن يتك: ئاسن كوت، پيك، چەكووشى گەورە يتك: پئ پنج، نەوى قاچى پئ دەبەستن پتگر: ئاسنگەر، ومستا خاله، ومستاى ئامرازى ئاسن يتو: بهتاني، بهتو، عهديال، ئهبيال، پيخهوفي چنراوي

بيّ بهر و پشت

پاوپر: هێز، توانایی، وزه پاومرچين: بروانه پابرچين **پاوند:** بروانه پابند پایا: پایهدار، سهقامگیر، خوراگر پایاب: قولایی ناو، بهشینك نه رووبار كه قولایی كهم بینت و هاچ به زموی بگات پایاب: توان، هیز، خوراگری، توانایی پایا پای: کالابه کالا، ئالو گۆر نەسەردەمى كۆن كه كالآيان دهدا و كالآيان ومردمگرت **پایار:** بروانه پار پایان: كۆتايى، ئەنجام، دوماهى، دومايى، سەرئەنجامى هەر كاريك پایان بین: دوورئهندیش، بیرمهند پایان پذیر: شیاو بو کوتایی هاتن، تهواوو بو، شهوهی كۆتايى ھەبنىت و كۆتايى پىنبنىت پایان نگر: دورنهندیش، کوتایی بین پای باز: سهماکهر، نهوکهسهی سهما و ههنپهرکی دمکات و پئ لهزموی دمدات پای باف: جولا، بوزوتهن، شال باف یای بست: بروانه پابست پای بند: بروانه پابند پایتخت: پایتهخت، شاریک کهشوینی پاشا و سهروک و نوينمراني دمولامت بيت **پایچه:** بروانه پاچه پایدار: پایهدار، خوّراگر، جاویدان يادام: تەنە، داو پایدان: پیلاو، کمومش **پایرنج:** بروانه پارنج پای افزار: بروانه پاافزار **یای زهر:** بروانه پادزهر يايستن: خۆراگرتن، مانەود، جاويدانى **پایشنه:** بروانه پاشنه **پایکار:** بروانه پاکار یای کشان: بروانه پاکشیدن

پتو: ههتاوگر، بهرابهری نسی يتواز: وهلام، بهرسف، جواب پتواز: هێلانه، لانه، هێلين. ماڵي باڵندمكان پت و پهن: دريز، پان و بمرين، بمربلاو پتى: رووت، بەتال، خالى، پەتى **پتیار:** بروانه پتیاره پتيارك: بروانه پتياره پتیاره: ناهمت، ژنی پیری ناحمز، دمراشو، شمراشو پتيره؛ فيزمون، ناخمز، دزيو **پتیله:** بروانه فتیله **ہے:** پەچ، بى ناومرۆك، پوك پج پے: بے بے، جبه جبه، بههیواشی هسه کردن، سرکه، سرکه سرك پچشك: بروانه پزشك پچشك؛ پشكهن، پشقل، پيسايى بزن و مهر و وشتر و... پچکم: همیوان، تمیوان پچل: جەپەن، بىس، گلاو پخ: تهنیشت، قهراغ، لا و شتیّك لیّوارهکهی خر بیّت و تیژی نهبیّت پخپخو: ختوکه، خوتیلکه پخت: كولأن، كولأندن، كولين پختن: كولأندن، كۆليان, كولين. خواردەممنى خستنه سمر ناگر بۆ كولاندن و خواردنى پخته: کولاّو، کوٽياو، ئاماده کراو بو خواردن پخته خوار؛ مفته خوّر، لاشخوّر، ئهنگهڵ، سوالْکهر پخته رای: به نهزمون، عاقل، هزرمهند پخج: بلیش، پان، بلیشاو پخچيدن: كوتران، پانبونهوه، شيّلدران پخس: بروانه بخس پخسانیدن: بروانه بخسانیدن پخسیدن: بروانه بخسیدن پخش: بلاو، يانبو، پليشاو

پخش و پلا: پرژو و بلاو همه نرژاو

پخشیدن: پرژاندن، هه لْرِژاندن، پان کردنه وه
پخلوچه: بروانه پخپخو
پخلیچه: بروانه پخپخو
پخمه: نمزان، کمر، گیژ، بی میشک
پخنو: همورمبروسکه، هموره تریشقه
پد: داری بیبمر
پدر، باوک، سمرپمرمستی خیزان
پدرکش: باوک کوژ، کمسیک بکوژی باوکی بیت
پدرکش: باوک کوژ، کمسیک بکوژی باوکی بیت
پدرکش: باوک کوژراو، کمسیک که باوکیان کوشتبیت
پدر مرده: باوک مردو، همتیو، بی باوک، نمو کمسهی
باوی نممابیت
پدروار: باوکانه، هاوشیّوهی باوک

پدوند: بروانه پیوند پده: داری بنبمر، داریک میوه نهگرینت وهک چنار پدید: دهرکموتن، بهرمهلا، رون، ناشکرا، دیار پدید آمدن: دهرکموتن، ناشکرابون، هاتنه دروست بون. پدید آوردن: دهرخستن، ناشکرا کردن پدیدار: دهرکموتو، ناشکرا، دیار، بهرچاو پذرفتار: کمفیل، دهسبهر

پدواز: بروانه پتواز

پذرفتکار: به لیندمرد رازی بو، دمسهبهر، فهرمانبردار پذرفتن: بروانه پژیرفتن پذرها: دیشهان که پریس مرد حدید

پذيره: پيشواز، پير، بهپيرهوه چون

پدنیرش: وهرگرتن، پی رازیوبن، ههویان، پهسهند کردن

پــدْيرفآن: رازی بون، لمئمستۆ گـرتن، دمســمبـمر كـردن، ميوانداری كردن

پر: سمر ریّژ، پر، لیّوانلیّو، بمرابمر خانی پسر: پمر، توك، بالندهكان، ئموهى بم جمستهى مریشكهوهیه

پراب: ئاودار، پرئاو، ميوهيەك ئلوى زۆرى ھەبيت،

يرائدوه: خەمبار، خەمۆك، خەفەتبار

پراندیشه: خهمبار، نیگهران، بهریشان

پسراوازه: ١- هـمرمبالغ، ژاومژاو، پسردمنگ ٢- نساودار، پـراب و تـاب: بـه وردهکاریـهوه، شـیکردنهوه و بـاس كردنى بابهتيك بهههمو وردهكاريهكانيهوه بەناوبانگ، ناسراو پرباد: ناوساو، هه لأوساو، شتيك بايان تيكردبيت و پراتیك: ئەنجامدان، ئەزمون، تاقى كدنىەوە، راھينان، ئاوسا بيْت پربار: بەبەرھەم، بەبار، بەبەر، دارنىك ميوەى زۆرى یر ارز: بههادار، گرانبایی پر آرزو: هیوادار، ههنگری نارمزوی زور گرتبيّت **پربر:** بروانه پربار پر آزار: بمئیش، بمنازار، زوربهداخ، رمنجاو پربر: بان، درێژ، بهربلاو يرازده: گونك، گونتك، ئەنگوتك پربرکت: بهبهرههم، به پیت پرآزرم: بەشەرم، بەحەيا، حەيادار پرېرگ: گەلادار، پرېەرگ، داريك كە گەلاى زۆرى بيت پرآژنگ: چرچ و لؤج **پربو:** بۆنخۆش، بۆندار پر آسیب: پردمرد، بهنازار، بهنیش پربها: بههادار، گرانبایی، بهنرخ ير آشوب: ئلژاوه، همراوهوريا، قەرەباڭغى زۆر يربيم: مهترسيدار، ترسناك، شتيك يا كاريك كهترسى پراشیدن: پەريشان كردن، بلاوكردنەوه، پرژاندن زۆرى بەدواوە بيت ير افت: بروانه پر آسيب پرپا: هەزار پى زىلۇ، ھەزارپا پرافشاندن: بروانه پرافکندن يريايه: زيفزيفه، همزار پي پر افکندن: کونك ومراندن، پهر ومراندن، هرخ بون پرپر: بەربەر، گوننك كە بەرەكانى زۆر بنت پراکندن: بلاو کردنهوه پرژاندن، پرژاندن يريركردن: هەنومراندن، پەرپەر كردن، داومراندن يراكنسدهدل: دل پهريشان، نيگهران، پهريشان حال، يريره: فرفره، فرفروكه، فرفروك، لهيستوكي له قاقهز که با دمیسوورینی پراکنده روز: چاره رهش، بهدبهخت، روز رهش پرپشت: بربشت، گیا یا مو که زور نزیك له یهك پراکنده رزی: کهم روزی، ههژار، نهدار، دهست کورت روابيتن پراکندهگو: زوربنه، فرهبیژ، دریژدادر، چهنهباز پرپشم: توکن، کولکن، بهتوك، به کولکه يراكنيدن: بروانه پراكندن پرپهنا: بمرفراوان، ناوهلا، دریژ، پان و بمرین يراكوه: سمركيّو، لوتكه، بمرزايي كيّو پرپیج و تاب: پیچاوپیج، نهوهی پیچی و خواری زوری يراگندن: بروانه پراكندن يرآمد و شد: پرهاتوچۆ، قەربالغ، شويننيك قەرەبالغى **يرت:** دوور، كەنار، رەخ، لارى، خوار زۆرى بەسەرەوە بيت پرت: نهنگهرگه، شوینی ومستان و بار کردنی کهشتی **پرامید:** هیوادار، نومیداوار پرتاب: هاویشتن، هافیّتن، هاویتن، فری دان پران: بالنده، ئەوەى بپەرىت ئەمەل و بالنده پرتساب کسردن: هاویشتن، فسری دان، هاویشتنی تیر و يرانتز؛ كموانه، ئهم هيمايه() گولله و تۆپ و هەرچى... يرائدن: هەئفراندن، هاويشتن، فريدان بۆ دوور

يرتاب و توان؛ بههيز، خوراگر، به وزه،

پرتابيان: كفاندار، تيرهاويْرْ، كەواندار

پرتابى: ھاويٚژراو، فريدراو

پرحوصله: خۆراگر، بەتاقەت، پشودرێژ

پرحیله: فیلباو، فیلاوی، مهکراوی

پرخار: چقلاوی

پرتابیدن: فریدان، هاویشتن پرخساش: شهر، شهرهدهم، شهرهنیخ، جرره، توند و پرتره: دیمهن، ویّنه، نهفاشی روخسار، روخسار تيژي **پرخاشگر:** توند و تیژ، شمرکمر پرت شدن: كموتنه خوار، هاويْژران، فريدران یرخاشـخر: شـمرکمر، ئـمومی خوازیـاری شـمرِ بیّـت، پرتغال: پرتهفال، جۆريكه له ميوه پرت کردن؛ هاویشتن، فریدان شەرفرۆش پرخاش کیش: شمر فروّش، شموهی بنمر دموام لمشمر و پرتگا؛ هەلدیر، فرەك، رزده، جیگهی زور بەرز و فین توند وتيژيدا بينت لهی شاخ و کیودا پرخاشگا: شمرگه، شوینی شمر، گۆرمپانی شمر پرتو: روناهی، تیروژك، تیشك، روناكی پرخرد: زیرهك، وشیار، وریا، زانا پرتسو افکنسدن: روناك كردنهوه، تيشكدانهوه، پرخروش: بمناژاوه، بههمرا و هوریا درموشانهوه پرخش: شیاکه، پهین، رانیت ئهسپ و هیستر و... پرت و بلا: ههلیت و پلیت فوریات، فسهی بی مانا **يرخش:** شمشيّر، تيغ، موس پرپمر: بەبەرھەم، بە بەر پرخشم؛ تووره، بمرق پر جرات: بوير، چاونهترس، ئازا پرخگر: مەترسىدار، ھەر كارنك كە ترسى ھاورى بنت پرجفا: ستهمكار، بي ويژدان، زالم پرجگر: بهجهرگ، بوير، جاونهترس پرخمار: خومار، ومسفیکیه بو جاو، جاوی خومار پرخنسده: دهم بهبزه، ئهوهی پیکهنین لهنیوی دور پرجنب و جوش: به جم و جوّل، پر جووله، نهسرهوتو، ناكەويتەوە پرخسو: کوار، کهزاخه، شاده، دهفری گهورهی گلینی يرجور: ستهمكار، بيّ ويژدان پرچ: پەرچ، بزمار يا ميلاهيەكى كانزايى كە تيژيەكەي دهخلّ و نارد پرخو: همرس کردن، برینی لق و چله زیادیهکان لهدار سهریان کوتابیتهوه و پانیان کردبیت و همرومها هه لکهندنی گژ و گیا زیادی لهناو دانهویّله يرچاره: فيللباز، فيلأوى يرخسواب: خـهوالو، كونهخـهو، ئـهو كهسـهى زور **پرچانه:** زۆرېله، فرمېيتر، جهنهدريتر، كهسيك كه زۆر دمخمويت يرخوار: زۆرخۆر، سكبرسى، تێرنهخۆر، ئەومى زۆر يرچم: ئالاً، بەيداخ، پەرچەم دمخوات پرچيدن: بروانه پرچ **پرخواره:** بروانه پرخور پرچين: بروانه پرچ پرخواست: ساماندار، دەوڭەمەند پرچین: پهرژین، چیل، شورهی به درق، پیژان، پهرژان پرخسواه: تـهماحكار، چاو لـهدو، چاو لـهدوا، ئـهوهى **پرحاصل:** بەبەرھەم، بەبەر تەماحى زۆرى بيت پرحافظه: بیرتیژ، زمین روون، شهوی یادگهی بههیّز **يرخور:** زۆرخۆر، تێرنەخۆر بیّت و شتهکانی بیرنهچیّتهوه پرخون: خوێناوى، خەلتانى خوێن، خوێنين

پرخیسسدن: گهران، گهرانی کهسهکان له شوینه

كشتيهكاندا

پردا: بروانه فردا

پردهسرا: خيومت، چادر، خميمه، كۆن پردەسراى: گۆرانىبىير، ئۆتى پردەشناس: گۆرانىبېژ، لۆتى، موترىب پردهگر: پهردمدرو، ئهوکهسهی کاری دروست کردنی پرده نیلگون: ناسمان، مهبهست له ناسمانه پردیس: باخ، باغ، بیستان پررنگ: پررمنگ، نهومی رمنگی زمق و توخی ههیه، بهرامبهری کهم رهنگ پررو: بي حهيا، بي شهرم، بي نابرو، رودار، زرشهرم پرریختن: پهر ومراندن، هه نومرنی پهری بانندهکان **پرز:** پرز، ریشونهی پارچه پرزادورود: منالدار، خاوهن منائی زور پرزحمست: رمنجدار، پررمنج، ئەركى زور و قورس، قەر دبالغى پرزدار: پرزدار، پارچه یا همر شتیک که پرزی همبیت يرزدن: بال ليدان، بال راوهشاندن بوممل و نموهى دهتوانيت بفريت پرزور: بههيز، توانا، زوردار پرزه: بروانه پرز پرزیان: زیانبار، همر شتیک کمزیانی زور بیت پريزيدنت: سمروك كومار پرزین: بروانه پرزدار **پرژك؛** گريان، شيوهن، شين پرس: پرس، پرسیار پرس: بمرده، پۆشش، حیجاب پرس: پريس، نامرازيكه بو زهخت كردن له شتيك و بمزؤری له کارگه پیشازیهکاندا بهکار دمروات پرسا: پرسین، پرسیار کردن پرساله: پیر، بهتهمهن، دنیادیتو پرسان: پرسیارکهر، پرسکهر، نهکاتی پرسین پرستار: پەرەستار، خزمەتكار، ئەو كەسانەى خزمەتى

نه خوش دمکهن و یا جاودیّری منالآن دمکهن

پرستش: بهرمستین، بهراستن

پرداخت: رازاندنهوه، خو جوان کردن، به کاروباری بانقدا به مانای (دان)یش دیّت، دانی پاره پرداختن: ١ --رازاندهوه، جوان کردن، ريك و پيك كردن، ئەنجامدان، قەھوسوين، لێكدان، دان، پێدان پرداد: دادپهرومر، نهوکهسهی لیوانلیوه لهداد و راستی پسردادن: بواردان، رهخساندنی دهرهمت و نازادی بو كەسنىك بۇ ئەنجامدانى كارنىك پرداز: برزانه پرداختن پرداغ: بهداخ، داخ لهدل، خهمبار، بهحهسرمت پردان: فرمزان، زانا، كەسىك كە زۆرى ئە ھەگبەدا بىت پردانش: بیرمهند، زانا، فرمزان پردختن: بروانه پرداختن پردرآمد: بهداهات، کهسیک داهاتی مانگانه یا سلانهی پردرخت: دارستان، پردار، نهو شوينهی داری زوری ليْبيْت **پردروغ:** درۆزن، فشەكەر، پردرۆ، پرلەدرۆ پردشمن: دوژمندار، كەسنىك دوژمنى ھەبنىت پردك: مەتەڭ لىجار، ئەگەز، مەتەلۆك پردل: بهجمرگ، بوير، نازا، رهشيد پردوام: خۆراكر، بەرگەگر، ھەرشتىك سەقامگىرى زۆر لهخوّى نيشان بدات **پردوش:** دوێ شهو، شهوی رابردو پرده؛ پهرده، روپوشی دمرگا و پهنجهره له قوماش پردهباز: لؤتی ـ گۆرانيبيّر، ئهوی له زمماومند و ئهو شويّنانه گۆرانى دەخويّنيّت. پرده برداشتن: پهرده ههنگرتن، پمرده ههنگرتن نهسهر كەسنىك يا كارنىك، ئاشكرا كردن يرده يوش: باريزمرى نهيني، كمسيك نهيني نادركينيت پردهدار: پمردهدار، درگاوان، لهکوندا لهدمرباری پاشا و گەورەكان ئاگادارى ھاتنە ناومومى كەسەكەنى دەكرد پردمدریسدن: شابروو بردن، ناشکرا کردنی نهینی كەسنىك، سرھەلمالىن. يردهدير سال: ئاسمان، عاسمان

```
پرستشکده: بروانه پرستشگا
```

پرستشگا: پەرمسگە، پەرمسگا، شوينى پەرمستىنى خوا

. ـــار چی

پرستك: بروانه پرستو

پرستك؛ خزمهتكار، نهو كهسهى كارى خزمهت كردنه پرستنده: بهندايهتى، ئهو كهسهى كارى پهرمستين

. دمکات، پهرمس

پرسستو: حاجى رشك، پەرەسىلكە، پەرەسلىرە،

پەرمسويىكە

پرستوك: بروانه پرستو

پرسته: پهرمستراو، نهوکهسهی دهپهرمستريّت

پرستیدن: بهرمستین، بهرمسین

پرستیژ: نمفسون، سیحر، خمیالی پوچ، فریودانی سیح ادی،

پرسخن: زۆربلو، چەنەباز، زۆربىيىر

پرسش: پرسیار، پرس، پسیار

پرسشنامه: پرسیارنامه، ئهو کاغهزمی پرسیارمکانی

لەسەر نوسرابيت، پرسنامە

پرسنگ: بروانه فرسنگ

پرسنل: كەسپەتى، تايبەتى، پەيوەندىدار بەكەسىنك

پرسو: پرنور، درهوشاوه، روناك

پرسوز: کزانهومی زوّر

پرسه:، پرسیار، پرسه، سمردانی نهخوّش، سمرهخوّشی پرسه: بمردلایی، سوالکمری، خویریمتی

پرسیدن: پرسیار کردن، پرس کردن، له چؤنیهتی یا

چەندايەتى شتێك پرسين پـرش: پـەرين، فرين، خۆھەلاڤێتن، خۆ ھاويشتن لـه

پىرس، پەرپى، **د**ىرى، حوسەدسىس، سو سارىسس ــ شو<u>ن</u>ننىكەوە بۆ شويننىكى تىر، بازدان

پرشاخ و برگ: گەلآدار، دارنىك كەلق و چلى زۆرى پىنوە بىنت

پرشتاب: چالاك، تيژپێ، خێرا، بێ نارام، بێ نوٚهره پرشدن: زوٚربون، فراوان بون، سهررێژ بون، لێوانلێوی پرشرم: بهشمرم، خاودن ناموس، بهحهیا، حمیابهخوٚ پرشروشور: بهناژاوه، ناژاوهچی، بهدمنگه دمنگ

پرشکسته: بالشکاو، بالندمیهك که پهروبالی شکابیّت پرشکیب: خوّراگر، بهتاههت، بهرگهگر

> پرشوخ: چٽكن، چٽكاوى . •

پرشیر: پرشیر، همر شیردهریّك کهگموان یا مممکی شیری زوّری تیابیّت

پرطاقت: بەتاھەت، خۆراگر، بەرگەگر

پرطاوسي: سمز رمنگ، لمرمنگی بمری تاوس

پرطمع: تەماحكار، چاولەدوا دەخ دەمەم كارى دەردان ئايىرى ئازىرى كارى دىرى

پرغــرور: مــهکراوی، بــهناز، ئــهودی نــاز و مــهکری زوّر

پرغصه: خەماوى، خەمھىندر، بەخەم

پرغونه: ناشیرین، هیّزدون، دزیّو، ههشتیّکی ناشیرین و ناجوان

پرفایده: بمسود، بمنمنجام، پرداهات

پرفریب: فیّلباز، مهکراوی .

پرفسور: مامۆستا، پرۆفسۆر، زانا، بیرمهند

پرفسوس: مەكراوى، بەمەكر

پرفسون؛ فێلباز

پرفن: مهکراوی، فیلاوی ..

پرفند: بروانه پرفن د دفکسوین دی

پـــرفیکس: پێـشګر، پیــت یــا وشـــمیمك كملــمپێش وشمیمكیترموه زیادی دمكمن

پرقبیله: عمشیر مدار، تایمفهدار، نموهی خرم وکمس و کاری زوّر بیّت

پرقیمت: پربهها، گرانبایی، بهنرخ

پرك: بروانه پلك

پرك: سوهمیل، ئەستىردى سوھمیل

پركار: چالاك، بەكار، تێكۆشەر، زەحمەتكێش

پرکساش: وردهمشار، ئه و وردهدارهی دوای کارکردن بهمشار به جی دهمیننیت

پركام: پرزانگ، منالان

پرکردن: پرکردن، که له که کردنی شتیک نمسمر یهک، سهرریژ کردن، کردنی شتیک لهناو ده شر به شیومیهک لیّوانلیّو بیّت

بهركهوتن بهر شتيك، بهرخاندن، دمست كرن

يرماسش: بروانه پرماسيدن

يرماسيدن: دمست پياهينان، دمست ليدان، دمست هينان پرکرشمه: بهناز، مهکراوی، پرعهیش و ناز بەشتىك، سوان، ساوين پرکشیدن: فرین، هه نفرین، بال گرتن پرمان: بروانه فرمان يركم: بيكار، بيكاره، لهكاركهوتو پرمایه: ساماندار، دمولهمهند، شهوهی سامانی زوری پركنسده: پەرداماڭدراو، مەلنىك كەتوك و پەريان لى هەبيت داماليبيت پرمشقت؛ بمنازار، ئەوكارەى رەنىج و ئازارى زۆرى پرکنده: بروانه پراکنده لەگەن يابەدواوە بيت پركوك؛ كۆشك، تەلار، بيناى گەورە پرمعنی: پرمانا، بهمانا، ئهو وتهی کهمانای زوری همیه پرگیمیا: فیلباز، مهکراوی و شتى زۆرى لەھەلدەھينجريت پرکین: رهاوی، بهرق، بوغزاوی، داخ لهدل پرمکر: مهکراوی يركسار: بمركار، جمغزينگ، ئالەتىك، لمكاروبارى پىرملال: بىمئازار، بىمداخ، ئەوشىتەى دەبيتى ھۆى داخ هەندىسىدا بەكاردىبريت وكمسمرى زۆر پرگاله: بهش، باهخر، پارچه، لهت لهشتیك پرمنش؛ لەخۆبايى، لەخۆرازى، خۆپەسەند **پرگر:** بروانه پرگار پرمنفعت: پرسود، بهداهات، همر شتیک داهات و سودی پرگرام: بەرنامە، پەيرەو، پلان، نەخشە زۆرى ئىبكەويتەوە پرگزنسد: زیانبار، بمزیان، ئەوشىتەى زیانى زۆرى پرمودن: بروانه فرمودن ليبكهويتهوه پرميو: سوزاك، نەخۆشى سوزاك يرگـستردن: بان كردنـهوه، بـ فر مهبهسـتى خوبـچوك **پرمیوه:** بهبهرههم، پرمیوه كردنيش بهكار دمبريّت. پرن: پهروین، ئەستێرەى پەرویت، سورهیا پرگفتن: زوروتن، زور ئاخاوتن، فرمبيرى **پرن:** بروانه پرنیان پرگنساه: گوناحبار، تاوانبارشهوهی گوناحهکانی زوّر پرن: رابردو، دوننی، روزی رابردو پرناز: بەناز، مەكراوى **پرگند؛** گەنيو، بۆگەن، رزيو پرنغوت: بهناز، لهخورازی، خوبین، خوبهسهند **پرگنه:** بروانه پرگناه پرند: هەورىشم، حەرير، پارچەى چنراو ئەھەورىشمى پرگنه: ناوچه پارێزگا، ويلايهت، بهشێك لهولات ساده. هـمرومها بـماناي تيـغ و شمـشيّريش بـمكار پرگو: زۆربلە، زمان دريژ يرگوشت: هملمو، گۆشتن، دژی لاواز دمبريت پرندك؛ تەپۆلكە، تەپۆكە، گردۆلكە، تەپكى نەزۆر بلند پرگیاه: پرگیا، نهو زمویهی گیا ورومکی زوربیت پرندوار: بروانه پرندوش يرلاف: فشهكهر، چاخانچى، ئەو كەسەي حەزى لـه خـۆ **پرندوش؛** دوێ شهو، شهوی رابردو پرنده: بالنده، فرنده، مهل، تهير يرما: پەرمە، پرما، ئەسكەنە، ئەو ئامرازەى دارتاش **پرنس:** شا، شازاده دار و تهختی پیّ کون دمکات يرنسس؛ شازده، كچى شا، شاژن يرمساس: دمست ليدان، دمست پياهينان، دمست

يرنسيب؛ ياسا، بنهما، سمرمتا، دوخ، شيواز

يرنشاگ: شادمان، خوشحال

پرنشیب: سەرەوخوارى، نشێو، ئەو شوێنەى نشێوى زۆر

پرنم: نمدار، ئەومى تەرى زۆرى ھەبيّت

پرنور: روناك، نورانى

پرنهیب: پرترس، مەترسىدار، ھەرشتىك يىا كارىك

كەترسى زۆرى ل<u>ى</u>ْبكەويىتەوە

پرنیاز: نیازمهند، ئهوکهسهی پیویستی بهشتیکه

پرنیان: هموریشم، ناوریشم، حمریر، پارچمی ناسك پرنیخ: تاشمبمرد، تمختمبمرد، بمردی ریّك و ساف

پرو: کورتکراوهی پهروین، ئەستێرمی پهروین

پرو: بەنگە، سەنەد، نىشانە

پروا: خۆراگرى، ئارام، ئۆقەريى، سەبر، سەرنچ، تىرس،

حەز، چاقدان، تىبىنى

پسروار: هه له و، دابهسته، مهرو مانگای دابهستهو و

قەڭەو، پەروار، بەختە

پروار: ئاگردان، كوچكاور- ئاگردانك

پرواز: هه لفرین، فرین، کاری بالنده له ئاسمان، پهرقه کردنا بالنده یا فروکه له ئاسمان

پرواژه: ۱- نهو خواردنهی بو سهیران و راو دهیبهن.

۲---ئهو ناگرهی لهبهردهم پنی بوك و زاوا دهیكهنهوه.
 ۳---ئهو زریقه و بریقانهی لهشهوی زاوایهتی بهسهر

بوك و زاوای دمپرژێنن

پرواس: ١ - دمست ليدان، دمست هينان بهشتيكدا

٢ --- رزگار بون له شتيك

پرواسیدن: دمست ئیّدان، دمست پیاهیّنان، ساوین

پروانچه: حوکم، فهرمان، نامه، شایهتی

پروانك: بروانه پروانه

پروائه: پهروانه، پهپوله، نمنموْك

پروانـــه: پهروانــه، ئامرازێکــه لــهناو تروٚمبێــل

كەلەكور دىشدا پێى دەڵێن پەروانە

پروانه: بهلگهنامه، مؤلّمت، رو خسمت، ئيزن

پروبال: پهروبال، بال و پهری بالنده

پروپاگاند: پروپاگەنىدە، بانگەشـە، ھەوڭدان بـۆ بـلأو كردنـەوەى شێواز و رێچكەيەك

پروراندن: فيركردن، بهخيو كردن، پهرومرده كردنن راهينان

پروره: کورتراومی پهرومردمیه، به مانای فیرکردن و پهرومرده کردن دیت

پروردگار: فنرکمر، راهننمر، ماموستا، نمو کمسمی پمرومرده دهکات و یمکنک لهناوهکانی خوا

پروردگـــان؛ پــمرومردهکراوهکان، راهینراوهکـان،

فێرکراوهکان پروردن: فێرکردن، راهێنان، پـمرومرده کردن، قهڵهو

. کردن، ناماده کردن

پروردین: بروانه فروردین

170

پرورش: راهێنان، پهرومرده کردن

پرورشگا: دایانگه، شویننیکی تایبهت بو پهرومرده کردن و راهینانی منالان

پروره: پەروارى، قەڭەو، دابەستە، بەختە

پروریدن: بروانه پروردن

پروژ: نەژاد، رەگەز، رەسەن، رەچەلەك، بنچينە

پروز: پهراوێز، همراغ، پينه، نێوار، پارچمهمكى باريك و درێـرْ كه لهقمراغ جل و بـمرگ يـا هـمر درواوێكيـتر

> لهههمان رهنگ یا رهنگیکیتر بدورن پروزن: ئاردبیّژ، هیلهك، موخهل، بیّژینك

پرۆژە: پرۆژە، پلان، نەخشە، مەبەست

پروند: دیوار، حمسار

پرونده: ۱ — بهستهی هوماش، بارجهیهك که هوماش یا شتیکیتری تیوه دمنالینن. ۲ — نهم وشمیه له زامنی هارسیدا بهمانای دوسیه به کار دمبریت

پروه: بروانه پروین

پسرویختن: بنـــژان، لههێڵهکــدان، بنـــژانی شــتێك بــه بنـِرْمنگ

پرویز: سمرکموتو، سمرکمفتی، بمکام گمیشتو

پرویز: بروانه پرویزن

پرویزن: ئاردبیّژ، هیلهك، بیّژمنگ، بیّژینك

پرویش: ئیهمالی، سستی، کهمتمرخهمی

پریخوان: بروانه پری افسار پريدن؛ پمرين، بازدان،خۆھەلاقين، خۆھەلدان پريدن: پربون، سەرريژبون، كەنەكەبون پريدوش: پيرشهو، شموی پيرێ **پری دیدار:** بروانه پریچهر يرير: پيرێ، سێ روٚۯ پيش پريرخ: جوان وهك پهرى **پريرو:** بروانه پريچهر پريروز: پيرێ، روزێڬ پێۺ دوێڹێ پريز: هاوار، قيژه، نهعرهته يريزاد: پهريزاد، جوانجاكي ميّيينه **پریسا:** کورت کراوه پری افسا، بروانه پری افسا پریش: پهریشان، شپرهزه، پرژ و بلاو پریشان: پهریشان، شلهژاو، شیواو، تیکهل و پیکهل يريشان حال: دلكير، دلتهنگ، خهمبار، بهريشان حال، نيگەران پریشان خاگر: دلتهنگ، خهموّك، شپرزه، نیگهران پریشان خیال: بیر پهریشان، بیربلاو يريشان دل: دلتهنگ، خهمبار پریسشان روزگسار: چارمرمش، بهدبهخت، روز رمش، كمسيّك كه لهژياني خوّش بيّ بهشه پریشان شدن: پهریشان بون، شلّهژان، نیگهران بون پریشان کردن: پهریشان کردن، نیگهران، کردن، خهمبار پریشانیدن: بروانه پریشان کردن پریشب: پیرشمو، شموی پیری، پیش دوی شمو پریشن: بروانه پریشان پریشیدن: پهریشان بون، شلّهژان، نیگهرانی **پری فش:** بروانه پریوش پريوش: بمرى ناسا، هاوشٽومى پەرى **پڑ:** بروانه پختن پڑ: ھەيكەل، قيافە، روخسار، پەيكەر پزا: كەلەك، كوڭەك، ئەو شتەى زو دىنتە كوڭىن

پروین: پهروین، چهند نهستیرهیهکی درهوشاوه له ئاسمان كه ژمارهيان زور بهلام تهنيا جهند لهوان به چاو دمبینریّت و به عمرمبی پیّی دموتریّت سورمیا پره: پهر، منار، رهخ، پهر وهك پهرى ئاش **پرهازه:** وشکهدار، ئهو دارهی بـۆ سـوتان دمبێت و زو گردهگریّت پرهختن: بروانه پرهیختن پرهراس: مهترسیدار، ترسناك پرهنر: هونهرمهند، کهسێك که هونهری زوٚری بێت پرهیختن: خۆبەدور گرتن، دووری کردن، خۆپاراستن و همرومها بهمانای راهیّناندن و پهرومرده کردنیش دیّت پرهیز: دووری، خوٚپاراست، خوٚپاریزی، وشیار بون پرهیزانیدن: دوور خستنهوه، وشیار کردنهوه، ناچار كردنى مسيّك بو خو دورخستنهوه لهكاريّك پرهیز جستن: بروانه پرهیز کردن پرهیزکار: خوّپاریّز، پاریّزکار، داویٚنپاك، ئـهوی خوّی له خراپهگان دور دهخاتهوه پرهیزگارانه: پاریزکارنه، خوّپاریزانه، نهنجامدانی كارەكان وەك پاريزكاران پرهيزكـــردن: خۆپارێزى، خــۆ دوورخــستنهوه، نەخواردنى ھەندى لەخواردەمنيەكان بۆ مەبەستىكى تايبهت پرهیزیدن: بروانه پرهیز کردن پرى: كورتكراوهى، پهرير بهماناى دوێ وهك دوێ شهو، پرى: پەرى، فريشتە، جوانى بالدارى خەيالى پری: باداشت، خهلات، دیاری، بوول یا شتیکیتر كەلەكيىركى و ياريەكاندا بەكەسىك دەدرىت پری افسا: جنگیر، پهری بهند، کهسیک کهبؤ گرتنی جنۆکه و پهری سیحر و فسون دهخوینیت پری پیکر: پەرى بەيكەر، كەستك كە ئەندامتكى رتك و پێکی هەبێت پریسچهر: روخسار جوان، بهری روخسار، جوانیک

كەروخسارى ھاوشٽوەي پەريە

177

پژهان: نارهزو، حهز، هیوا **پژهش:** بروانه پژوهش پسس: ۱ دوا، پشت سهر، پشتهوه ۲ - نسامرازی پهیومندی بهمانای کهواته، لهپاش دوای نهوه **پس:** کور، پس، منائی نیرینه پساپیش: پیش و دوا، پاش و پیش، بمرودوا پسسادست: همرز، نال وگور و نموهی پارهکمی دوای ماوميهك بدريت پس افت: دواکهوتو، همرز یا وامیک که له کاتی خویدا نەدريت پس افتادن: دوا کهوتن، بهپشتا کهوتنی کار یا شتیك یا پاره پس افكندن: دوا خستن، پشت گوى خستن، باشهكموت كردن پسان پريروز: سي روز پيش دويني پسان پریشب؛ سی شهو پیش دوی شهو يس انداختن: دوا خستن، باشهكهوت كردن يس انداز؛ باشهكموت، باشهكمفت، گلدرياوه، باشقل، گێرانهوه، كۆوه كردن يساوند: باشكر، لمريّزماندا بهو وشانه دهنيّن دمكهونه دوای وشه و ماناکهیان دهگورن پس پريروز: دو روز پيش دويني پس پريشب: دو شهو ييش دوي شهو

گیرانه وه، کووه کردن پساوند: پاشگر، لهریزماندا به و وشانه ده نین ده که و نه دوای و شه و ماناکه یان ده گورن پس پریروز: دو روز پیش دوی شه و پس پریشب: دو شه و بیش دوی شه و پس پشت: دوا، پشت سه ر پست: ۱- کورت، نزم، نشیو، دژی به رزی، پهست ۲—پست: ۱- کورت، نزم، نشیو، دژی به رزی، پهست ۲—پوچی پوچی پست: ۱- باشماوه، کوکراوه، پاشه که و ت ۲—که رت، چار، نوره

پئ شیر دمدهن. دومهمکی ژن دو غودهی گهورهیه که

دوای زان شیری لیّ دیّتهدمر

پسـزاوه: كـوره، نـهو شـوننهى خـشتى كـانى تيـا سوردهكهنهوه يزش: بروانه پختن پزشك: دوكتۆر، نوژدار، تيمار كهر، ئهو كهسهى كارى تيمار كردنه پزشکیار: یاریدهدمری دوکتور، نهو کهسهی بمردهستی دوكتۆر دەكات پزیدن: بروانه پختن پڑ: کیّو، کهژ، کیّو، زموی بهرز و ناریّك پڙ: کێم، پيساتێ، جمراحمت پڙاگن: جِٽكن، پيس، پؤخل پژاوند: شینك، تیّلای گهلاكوت، ئهو دارهی دمیخهنه بشتدمرگا تا نەكريتەوم پڑمان: خەمبار، خەمۆك، خەمگىن پژمراندن: خەمبار كردن، ژاكاندن پژمردن: خەمۆك بون، ژاكان، سيس بون پژمریدن: بروانه پژمردن پژواك: دمنگ، دمنگدانمومى دمنگ له كيو و دول **پژول:** بروانه بجول پژولاندن: ژاکاندان، سیس کردن، خهمبار کردن پژولش: بروانه پولیدن يژوليسدن: پهريشان بون، ژاکان، سيس بوون و هەٽومران، خەمگىن بوون پژوم: دمرویش، همژار، نهدار، دمست کورت **پژوه:** بروانه پژوهیدن پژوهش: بروانه پژوهیدن پژوهش خوانده: بروانه پژوهیدن پژوهش گهر: نێگوڵهر، پشكنهر، ئهو كمسهى نه شتێك يا بابهتێك دەكۆٽێتـهوه و گـهران و بهدواداچونى بـۆ

پژوهنده: بروانه پژوهیدن

پژوین: جلکن، جلکاوی، پیس و پؤخل

پژوهیدن: لیّکمریان، لیّکوّلینهوم، گمرِان و بهدواداچون،

يسربچه: منال، ميردمندال، مناليك كهفؤناغي منالي پشتسمرناوه بهلام هیشتا نهگمشتوته تهمهنی بلوق پسردایی: کوره خال، کوری برای دایك پسرعم: كوره مام، ئامۆزا، كورى براى باوك پسر عمه: کوره پور، کوری خوشکی دایك یا باوك پسرك: كوړى بچوك پس رو: شوينكهوتو، لايهنگير، ئهوهى بهدواى شتيكدا پسروار: وهك كورٍ، هاوشيّوهى كورٍ پسرينه: كورانه، لمرهگمزى كور **پس زانو:** پشت نەژنۆ پس زدن: دور خستنهوه، دور کردنی شتیک له شتیکیتر پس ستدن: ومرگرتنهوه، سهندنهوه يس سر: پشت سمر، دوا يسفده: ناماده، تهيار، حازر، چێكرى پس فردا: دوسبهی، روزیک دوای بهیانی، دوبهیانی پس فردا شب؛ دوسبهی شهو، شهویک دوای سبهی شهو يس فرستادن: ناردنهوه، گيرانهوه، گهراندنهوهی شتك كمسيك ناردويهتى پس کشیدن: گەرانەوە بۆ دواوە، پاشكشى كردن يسكك: تمرزه يس گردني: بشتهملي، ليدانيك كهبهدست له بشت ملی دهدهن يس گرفتن: ومرگرتنهوه، سهندنهوه پس ماندن: مانهوه، دواکهوتن يس مانده خور: باشماوه خور، بهرماوه خور، ئهوهى بمرماوهى كمسانيتر دمخوات پسند: ھەنبژاردن، قبول، پەسەند يسندداشتن: پمسمن كردن، بمدل بون، همنبزاردن **پسند کردن:** بروانه پسندیدن **پسندیدن:** پهسهن کردن، ههنبژارتن، رازی بون به يس نشاندن: پاٽپيومنان، دورکردنهوهي کهسيك پسس نشسستن: پاشه کشی کردن، فه گهریان، له شهردا

شكمست خواردن و گهرانهوه بۆ دواوه

پستان بهند: مهمکهبهند، ستیان، مهمکه نوّس، نیّلهك، زەخمە، توورەكەي مەمكان، ئەو پەرۆپەي ئافرەتان مەمكى خۆيانى پيدەبەستن يستان بهند: مهمكهبهند، ستيان، مهمكه لوس، نيلهك، زەخمە، توورەكەي مەمكان، ئەو پەرۆپەي ئافرەتان مەمكى خۆيانى پيدەبەستن پسستاندار: مهمکدار، گواندار، ئهو ناژه نانهی شیر دەدەنە بێچوى خۆيان پــستانك: مەمكەمــژ، مەمكەمــژه، مەمكــهى منــال خافلأندن يستايى: باشەكەوت، باشەكەفت، گلدراوە پست تر: خوارتر، نزمتر، بهستتر، سوكتر، ريسواتر **پستچى:** نامەبەر، پۆستچى **پسار:** دواتر، پشت سهر پستر: پۆستىر. بەيانىه، راگەيەندراو كە لە شوينەكاندا بلاوی دەكەنەوە يا دەيچەسپينن پست شدن: سوك بون، ريسوا بون يبست شمردن: سوك هه زمار كردن، به كهم زانين، به چاوی سوك سهير كردنی شتيك يا كهسيك پست فطرت: هیچ و پوچ، ناکهس، خویری پستك: پەستە، پەستەك، پۆغەى بى قۆل لە لباد، پستو: ژوورێکی بچوك لهپشت ژوورێکيتر، صنوفخانه پسته: پسته، فستق پسته زمینی: بسته بادام، بایهمی کاغهزی، باوی تیّکولّ پستیش: دروسکراو، دمسکرد، ناسروشتی پس خورده: پاشماوه، پاشخور، ئەوەى دواى خواردن لە خواردن دەمێنێتەوە پس دادن: دانهوه، فهگهریانی شتیك بو خاومنه کهی يسر: كور، منائى نيرينه پسرائدر: زر کور، کوریّك ه ژن له میردهکونهکهی و یا پیاو له ژنهکونهکهی ههیبیّت پسرانه: كورانه، تايبهت به كوران

پشت سرهم: پشت سمری یمك، بمدوای یمك، بیّ پچران، وا، پاش و پیّش بمدوای یمکداهاتن

پشتك: \ _ پشتهك جووله هكى ومرزشيه له يارى زورانبازيدا بهكار دمبريت، \ —قوليپانك، چوخه، قولپنك، جوريكه له جل و بهرگى بى قول كه لهكوندا

شمرگفران و سواران لهبهریان دهکرد شمرگفران و سواران لهبهریان دهکرد

پشتگار: پشتکار، دلگهرمی لهکار و ماندو نهبون لێ<u>ی</u> پ

پشت کردن: ۱ - پشت تیکردن ۲ - پالدانهوه

پشت کوژ: پشتکوور، پشت کوم، پشت خوویل، پشت کورتان، پشت هلوز، پشت هوز

پشت گرمی: دلگهرمی، پشت نهستوری، پشت قایمی، دلنیایی، پشت بهستن بهکهسیّك یا شتیّك

پشتنگ: همرزه، سست، دواکموتو، کمم نمندام، پمك

پشت ماهی: پشت ماسی، همر شتیک که کیّراو و دیار ودک پشتی ماسی بیّت

پشت نمودن: پشت تیّکردن، پالّدانهوه، پشت دانهوه **پشتوار:** پشت و پهنا، پشتیوان، هاریکار، یاریدهدمر

پشتواره: کۆلەپشت، ئەو بارەى بە پشت يا بەكۆل ھەلدەگى ئت

پشتوان: بروانه پشتیبان

پشتوانه: بروانه پشتیوان

پشت و پنساه: پشت و پنا، جیکهی بانگ و هاوران، فریادرمس لهکاتی تهنگانه

پسشته: کوله پست، شهو بار یا کولهی به پست ههلامگیریت

پشت هم انداز: فيلباو، تهشقه له چى، فيلاوى

پشتی: پشتی، پالپشت، همشتیّك بیخهنه پشت و پالی پیّوه بدهن

پشتیبان: پشتیوان، هاریار، یاریدهدمر، پشت و پهنا پشتی گر: یاریدهدمر، بشتیوان

پشتیوان: پشتیوان

پشك: پشكەل، پشقل، پشكۆل، پيسايى مەر و بزن و

وشتر و...

پستگك: بروانه تكرگ

پس و پیش: پیش و دوا، پاش و پیش

پسوند: پاشگر، بروانه پساوند

پسین: دواههمین، دوماهی، کۆتایی

پسین فردا: دو روّژ دوای بهیانی، سیّ سبهی بهیانی

پسینیان: داهاتوان، ئەوانەی لەداهاتودا دین

پش: يالّ، توكى ملى ئەسپ

پش: کونده بهبو، کونده بو، کوندی زل، بوم

پشام: رهنگ تاری، لیّل، رهباو، همر شیّك رهنگی لیّل

پشت: ۱- دوا، پشت، پشتهسهر۲- پشت، ئهندامی مروّف

و ئاژەڵ٣ — پشت، پەنا، يار، ھاوكار

پشتا پشت: پشتاوپشت، بابه لباب، بمره لمدوای بمره، بهدوای یهك، پشت سمری یهك

پشتبان: بروانه پشتیبان

. **پشت بند؛** پشتبین، پشبین، پشتوین

پ . . ب ..ی ب ..ی پسته پی **پشت یا:** پشته پی، پشته پا

پشت پازدن: پشت تێکردن، گوێ پێنـهدان، مهبهشت

پشت کردنه شت یا کهسیکه

پشتپایی: حیز، گاندهر، مهبهست لهنیّرینهیه که گان بدات، کونی

پش پرده: پشت پمرده، همر کاریک بمنهینی و دور

لەچاوى كەسانيىز ئەنجام بىريت

پسشت خسم: بشتكوّم، چهماوه، بشت كورتـان، بشت خوويل، بشت كوور

پشت دادن: پال دانهوه، پشت لیدانهوه، مهبهست نه

. حموانمومیه

پشتدار: بشتیوان، بشت و بهنا، جنگهی بانگ و مدارد.

پشت دوتا: جهماوه، پشت کور، پشت کوم

پشت رو : پێچهوانهوه، بهراوهژو

پشت ریش: بشتریزه، بشت ریشه، بشت ریزه، شهومی

پشتی برینداره

یشت سر: پشت سهر، دوا، پشتهملّ

یشك: پشك، بهش و یار، پسولهی خو و بهخت، قورعه پشك: شەونم، خونابه، خوناڤ، ئاوەنگ

> يشك: پشيله، كێتك، پشي، پشيك، پوشك، پيشيك، ئاژەلىكە لە تىرەى بلەنگ بەلام بچوك

> > **يشكل:** پشكل، پشقل، پشكوّل

پشلنگ: بروانه پشت لنگ

يشلنگ: قەلات، قەلا، قەلايەك كەنەسەر كيو دروست دەكريت

پشم: بهشم، هری، خوری، ئهوو مهی نهسهر بیستی وشتر و بنزن دمرویت و جل و بندرگی پنهشمی پنی دروست دەكەن

پشماگند: كورتان، كۆپان، پالأن، پالان

پشمالود: توکن، کۆنکن، ئەوى سەر و جەستەى توك و

موی زوری پیوه بیت

يشمك: پەشمەك، جۆرى شيرينى كە ئەشكەر دروست

دهکهن و له موی سپی دهچێ

پشمین؛ پهشمین، دروست کراو له خوری

پهشمینه پوش: پهشمینه پوش، نهوهی جل و بهرگی

پەشمى لەبەر دەكات. ھەروەھا مەبەست لە صۆفيە پشنجیدن: پرژاندن، پیاهه لپرژاندن، پیا کردن، کردنی

ئاو يا تراو به كهسيْكدا

پشنگ: دڵۆپه، تنۆكەى ئاو كە لەبانەوە دەتكى

پـشنگ: پێـشرِهو،، سەرگەلەـ سـەرجەلە، رەمكـێش،

يٽشاههنگ

پشه: پێشى، مێشوله، پێشكه، پهخشه

پشه بند: کوونه، پیشکه گیرهوه، پارهچهیهکی زور ناسك كه به شيّوهى توّر دروست دهكهن و لهسمر زموى يالمسمر جيّگهى نوستن بلاوى دەكەنەوە بۆ ريْگرتن له ئازارى ميشوله

پشیر: پوولەك، فلس، پويلەك، پارميەكى كەم بەھا يـشيزه: پولهكـه، پولـك، بريقـه، نوييـه، هو پولهكـه وردانهی به جل و بهرگیهوه دمدورن، پیلهکه

پشیم: بروانه پشیمان

پشیمان: پهشیمان، پهژیوان، پاشگهز، پۆژوان

پشیمانی خوردن: پهشیمان بوونهوه، پاشگهز بونهوه يغنه: بله، پايه، پێپکێن، بلهی پهيژه

يف؛ پف، فو، نهو بايهى له نيّوان دو ليّو ديّتهدمر بـوّ کوژانهوهی موّم و چراو...

پفالود: ئاوساو، باكردو، ههلاوساو، ئاوسياگ، پهنهمان، پەنەمىن، ھەڭمساو

يفك: ١--پفدراو، ئاوساوى كەم، پەنەمان٢- ھەرومھا جۆرێکه له شیرینی که له شهکر و سپیایی هێلکه دروست دەكەن، كفەك، جيبس

پفو؛ پف، ئەوبايەى لەبەينى دو ليو دەرى دەكەن، فو پفیدن: ئاسوان، پەنەمىن، ھەلاوسان، ئەستور بون

پفیوز: پفیو، لهش گران و تهمیهن

پك: پوك، ناو بەتاڭ، خالى

پك: زڵ، زەلام، ئەستور، قەنەو، نارىك

پك: قرپۆك، بۆق،

یك: كورتكراومی (پتك) بهمانای پیك و چهكوشی هورسي ئاسني

پك: مژ، ههناسهى قوڵ، مڵق، مێژ

پکر: گێژ، ور، سەرگەردان، حەيران، خەمبار، پەشێو، بيزار

پکند: نان به زاراوهی خوارهزمی

يكنه: پتن و پـوْر، قەڭەو، زەبـەلاح، زەلام، زڵ، گوشـتن، كورته بالأ، خر

پك و پوز: دهم و فلاق، لج و نيو، شهپوز، بهمهبستى سوك كردن و ئيهانه كردني كهسيك بهيم شيوميه دموتريت

پكوك: پيك، چەكوشى ئاسنگەران، ئاسنكوت

پكيدن: پهنهمان، پهنهمين، ئهستور بون، باتيكران،

پگاه: بهرهبهیان، بومهلیّل، بهیانی زوو، سپیّده **یگه:** بروانه پگاه

پل: جسر، پرد، رێگهيهك كه به دار يائاسنم ياخشت لمسمر روبار يا لمنيوان دؤليّك دروستي دمكمن بەمەبەستى كارئاسانى بۆ پەرينەوە خەلك

پل: پاشنه، پاژنه

پلاس: پهلاس، گلیم، راخهری چنرلااو له پهشم به رمنگه جیاوازهکان، بهرهی دهزو

پلاسساندن: ژاکاندن، سیس کردن، وشبک کردن و

هەٽومراندن

يلاستيك: پلاستيك

پلاس گر: گلیم باف، بهره دور، نهوهی کاری دروست کردنی بهره و گلیمه

يلاسيدن: سيس بون، ژاكان بو گول

پسلاك: پلاك، ومرمقه یه كانزایی كه ناو یا زمارمیه كه ی لهسهر هه نده كونن یا دمینوسن و به مان

> یا کەرمستەکانى گواستنەوە ھەلايدەواسن **پلان:** پلان، نەخشە، پیلان، بەرنامە

> > **يليل:** بيبەر

پلے: قورگ، گهوری، حهفك، ژوورهومی ئەستۇ

لەپيشەود، گەروو

پلخته : ساق، سافینك، دمقریکی کون کون که کهپهنیری تیدمکهن بو نهودی ناومکهی بروات

پاشت: پیسی، چلکنی، گلاوی، ناپاکی، قریزی، دژین

پلغ پلغ: قولته قولت، قولته، دمنگی کولانی شلهمهنی لهناو دیگ

پلفده: گەنيو، رزاو، خراپ بو

پلك: پێڵو،، پيله، پهلكى چاو، همريهك له پێستى سهرهوه و خوارهودى چاو كه پاو دادهپۆشن و

پلكان: پليكانه، قادرمه، پي پليكانه، پيسترك، پهييسك،

پلکیسان: خوّخافلانسان، به هیواشی به ریگادا روّشان و خوّ سه رفال کردن به شتیکه وه، کات به سهر بردن نه به شیّوه ی گونجاو

پلگان: بروانه پلكان

بێبهختي، نهوميي

مروّلهكاني لهليّويدايه

پلم: خاك، تەپ و تۆز، تۆز، خۆل

پلمسس: بوختان، تۆمەت، درۆ، دلەراوكى، ھىجەت،

پلنگ: پلنگ، درهندهی بهناوبانگ

پلنگانـه: پڵنگ ئاسـا، هاوشێوهی پڵهنگ، وهك پێ<u>ستی</u> پڵهنگ

پلو: پلاو،چێشتی برنجی به پاڵوێنه پاڵيوراو

پلوس: زمانچەورى، زمانخۆشى، مەلاقى، بەخێرھێنان و .

هريودان

پله: ۱ -کورتکراومی پیلهیه، به واتای پیلهی کرمی هاوریشم ۲ -- دمست کورت، نهدار

پله: ۱ - بایه، بله، پنگه، ۲- بله، بنبلیکانهی بهیژه و

پلیته: بِلْیته، پتیله، بهنی بادراو کهلهناو چرای نـ هوتی دهکه:

پلید: بیس، ناپاك، گلآو، چلكن، پیس و پۆخل

پلیدازار: زیناکار، داویّن پیس، ئـمومی چـاوی لـمدوای ژنی خملگانمومیه

پلید زاده: حمرامزا، زوّل

قادرمه و.... پێپليکه

پلید زبان: زمان پیس، جنیّوفروّش، دهم پیس، دهم بوّگهن، شهوهی خووی به جنیّودان و هسهی ناشیرین گرتوه

پلیس: پۆلیس، ریکی، نەزم

پلیکان: میسخور، ماسیگر، مهاننکی گهورهی ماسیخوره .

که لهناوچهکه گهرمهکان دمست دمکهویّت

پِماد: مەلھەم، مەلحەم، رۆننىك كە بوسون لەسەر بىرىن دروست دەكەن

پمپ؛ پهمپ، تورومپا، ئامرازێکه بۆ گەياندنى شلەمەنى يا هەوا بە زەخت بۆ ناو شتێك و يا بەپێچەوانەوە

پناباد: پهنابا، سکهی زیو بهکیشی نیو مسقال

پناغ: ئاوریشم، هاوریشم، نارمویش، داف یا داوی هموریشم

پنسالتی: پـهنالتی، سـزا، لـه یـاری دوگولّی، لیّـدانی بهنهنقهست لـه نزیـك گـولّی خـوّ سـزای پـهنالتی لیّددکهویّتهوه

پنام: شاراوه، نهێنی، داپۆشراو، نهبينراو

پنساه: پهنا، پشت، پشتیوان، پاراستن، پارێزگاری، ند مغان

پناه آوردن: پهنا هێنان، هۆمهن هێنان، پهنا بردن، داوای هاریکاری و پشتیوانی لهکهسێک کردن

پناه بردن: پــهنا بــردن، هۆمــهن بــردن، پــهنا بــردن بــق كهس<u>ن</u>ك بـهمهبهستى هاريكارى

پناه جای: پهناگاشوينی خو تيدا حهشاردان

پناه جستن: بروانه پناه بردن

پناه دادن: پهنادان، داندهدان، هاریکاری کردنی کهسیّك که پهنای هیّناوه

پناهگاه؛ بهناگا، شويني خوشاردنهوه

پناھيدن: پەنا بردن، ھۆمەن بردن

پنبه: پەممە، پەمو، پەمۆ، پەمبى، پەمبۆ، پەم، گياى لۈكە

پنبهزن: ههلاج، حهلاح، نهوهی به کوتك وکهوان کولکه و خوری شی دهکاتهوه

پنبه غازگردن: ههلاجی، ئهو کارهی ههلاج دهیکات

پنبهکار: پەمۆ كار، جوتيارى پەمۆ، ئەو فەلايەى كارى

چاندن و ههلگرتنی پهمۆیه پنبهوز: بروانه پنبهزن

ینج: پینج، دوای چوار (^۵)

پنج انگشت: پينج پهنجه، پينج هامك

پنج انگشت: شدن، شدنه، داری چوارچنگی خوویان بهبادان

پنج پا: پینج پی، قرژال، قرژانگ قارژنگ

پسنج حسس: پننجه ههسته که، ههسته ومره کان که مهبه ست لنیان بیستن و بینین و بون کردن و به کردنه و به کردنه

پنجر: کورتکراوهی پهنجيرهيه و به همر شتيکی کون کون دهوتريّت

پنج روزه: بێنج روٚژه، بوٚماوهی پێنج روٚژ، هـمر کارێك که ماوهی پێنج روٚژ بخايهنێت

پنجره: پهنجيره، پهنجهر، شباك

پنجشنبه: پێنج شهممه، بهدوای چوارشهممهدا دێت و شهشهم روٚژی حهوتهیه

پنج صد: پێنسهد، (۵۰۰)

پنجگان: پننج پننج، پننج پننجی

پنجول: جنگ، جنگال، جمك، جنگالی درمندهكان پنجه: پهنجه، هامك، نهنگوست، بيننج نهنگوستی دمست

يا پێ له مروٚڠ

پنجه زدن: دمست لیّدان، پرنوق گرتن، به پهنجه نازاردانی کهسیّك

پنچر: پهنچهر، کون، ئهو کونهی له تایهی تروّمبیّل و هاوشیّوهکانی دروست دمبیّت و بای تیاناهیّلیّت

پنچه: پرج، ناوچاو، قرْ یا موی ناوچاو

پند: پەند، ئامۆژگارى، شىرەت

پند: حيز، گاندمر بۆ پياو

پندار: گومان، ئەندىشە، خەيال، غرور، لەخۆبايى بون، سەرسوورمان، ھزر، دالغە

ينداره: گومان، خميال، بير، نمنديشه

پنداری: وهك بلّنِی، دهلّنِی، گومان بكهیت

پنداری: گومانی، گوماناوی، خهیانی،

پنداریدن: گومان کردن، خمیال کردن، وازانین

پنداشت: گومان، خهیال، گریمانه، ههست کردن

پنداشتن؛ گومان کردن، وازانین، خهیال کردن، گریمانه

يندام: پەنەم، ئاوساو، ئاوسياگ، پەنەماو

پندآمسوز: ناموزگاری کمر، نمو کمسمی ناموزگاری

خەڭكان دەكات

پنسد پسدنیسر: گونرایسهن، نهوکهسهی گون لمناموزگاریهکان دهگریّت و بهکاریان دمبات

پندك: بروانه فندق

پندگو: ئامۆزگارىكەر

ينس؛ گيره، گارز، پلايز

پنس: پێنس، یـهك لهسـهر دوانـز*هی شی*لینگ. بیـست شیلینگ یهك لیرمیه

ينك: وهجهب، بست، قولانج

پنکه: پهنکه، باومشێنی کارمبایی

پنگان: پیاله، پیالهیهکی مسینه که ژیرهکهی کونه و جوتیاران له کوندا وهك پیوانه بو دابهش کردنی ناو بهکاریان دهبرد

پنه: پهنا، پشت، پشت و پهنا

پنهان: ناديار، ون، شاراوه، دوور لهچاو، نهپهن

پنهان داشتن: شاردنهوه، داشارین، ون کردن، نادیار

پنهان شدن: خۆحەشاردان، خۆ شاردنموه

پنهسان مانسدن: نادیار مانهوه، نههاتنه بمرچاو، خوّدمرنه خستن

پئیر: پهنیر، کهله شیری مانگا یا مهرِ دروست دهکریّت پئیر آب: ناوی پهنیر، پهنیراو

پئیر تراش: رمنده، ئامرازیکه پهنیر پی دمتاشن و له رمندهی دمدهن

پوان: پزینت، خال، پله، دهرهجه، نهو دهرهجهی به خویندکار دهدریّت

پوپ: پۆپ، پۆپكە، پۆپل، پۆپە، ھىتكەى سەر، كاكول، گۆشتى سەرى كەلەش<u>ى</u>ر و مامر

پوپك: شانەبەسەر، پەپو سليمانكە، پەپو سليمانى

پوپو، پوپوك: بروانه پوپك

پوتين: پۆتىن، جزمه، پێلأوى ساق درێڙ که نێوارهکهى تا **قولاپه دهگات**

پوچ: پوچ، بئ ناوهرۆك، بەتاڭ، ناوبەتاڭ، ميوه يا

شتیّك كەناوەكەي بەتالّ و پوچ بیّت

پود: ریشان، ریشو، ریشوّك، بزگور، بادروای ههنومشاوی کهنارهی پارچه

پودر: تۆز،تۆزیکی سپی بۆنخۆشه ژنان له روخساری

پوده: رزاو، رزیو، وشکههلاتو، بـۆ دار و تهختـه بـهکار دمبریّت

پور: کور، منائی نیرینه، بمرامبهری کچ

پوران: پوران، ناویکه بو ژنان

پورمند: کورِ دار ، خاومن کورِ

پوره؛ کور، منائی نیرینه

پوره: کوله، بێچوی کوله

پوز: پۆزە، لۆز، دەوراندەورى دەمى ئاژەل و چوارپى پوزېنسد: دەمبين، زاربىن، تەسمىه پنكسرواوەكان ھاوشنوەى كىسە كە دەمى ئاژەلە گازگرەكانى تىدەكەن

بۆ ئەوەى نەتوانىتن گاز بگرىت پوزخىد: بزەى تال، پىكەنىن لە رق يا بۆ گالتە پىكردن پىسورش: داواى لىسوردن، لىخۆشسبون، بەخسىن،

لەخۆبوردويى

پوزش آراستن: داوای لێخوٚشبون، لێببوردن هێنانهوه

پوزش آوردن: داواکاری بۆ بەخشىن و ئێخۆشبون

پوزش گر: تکاکار، داواکار، ئەو كەسەى داواى ليْخوّشبون و ليّبورين دەكات

پسوزش گفتن: تۆبـه كـردن، پەشـيمان بونـهوه، داواى بەخشىن كردن

پوزیدن: داواکاری بۆ بورین

پوزینه: ممیمون، بروانه بوزینه

پوساندن: رزاندن، دارِزاندان، شتیّك لهشویّنیّكدانان بـۆ پەلە كردن لە رزاندنی

پوسسانه: کاسه لیّسی، مسه لاهی، زامسن چسهوری بسوّ هه تخه له تاندنی که سیّك

پوست: پیست، پویست، جهرم، پیس

پوست انداخان: بیّست هٰرِیّدان، گوّرینی پیّست ودك كراژ دانانی مار

پوست پیرا: بیسته خوشکهر، دمباغ، ئهوکهسهی بیستی ناژهلهکان خوش دهکات

پوست فروش: پیّست فروّش، کمسیّك که کاری فروّشتنی بیّستهیه

پوست کلفت: پنست نهستور، مهبهست لهکهسنکه که خهم و نازارهکان کاریگهری لهسهر دانهنیّت

پوست کن: کهول کهر، نهو کهسهی له کوشتارگا پیستی پول: پول، دراو، پاره، دروست کراو له ناسن یا کاغمز كه لهلايهن دەوللەتەوە ليدەدريت ئاژەلەكان دادەمالىت

> يوست كنده: باككراو، خوشكراو، ميوه يا ئاژهل كه تويّكل يا پيّستهكهيان داماليبيّت

> > **پوستگر:** دەباغ، كەوڭكەر، پێستەخۆشكەر

پوستين: دروست كراو لمپيست، هـمر شـتيك نـم پيستى ئاژەل دروست كرابيت

پوسیدن: رزان، پوسیان، دارزاندن، تیکچوون بههوی تمرى يابەسەر چونى كات

پوش: ١- خيومت، خميمه، جادر ٢- زرێ، قهلغان يوشاك: پوشاك، جل و بمرگ، همر شتيك كملمبمر

بكريّت، پۆشەن

پوشسال: پووشال، پویش و پهلهخ، پووش، پوشو،

پوشکه، پوش و پهلاش پیلهکه، داروکهی سوتهنی

پوشاندن: داپوشین، داشارین، فهشارتن، پوشان،

پوشش: پوشین، داپوشین، قەشارتن، ئەبەر كردن

پوشك: پشيله، كتك،، پشى

يۆشاندن

پوش كردن: شاردنهوه، پاشهكهوت كردن، داشارين، ھەلگرتن

پوشنی: پوشین، سمرپیّی رم*شی* ژنان

پوشی: پوشی، روبهندی ژنان

پوشسیدن: پۆشسین، دەبسەرخۆكردن، ئەبسەر كسردن،

شاردنهوه، هایم کردن، فهشارتن

پوشیده چشم؛ کوێِر، نابینا، نهو کهسهی جاو نابینێت

پوشیده چهر: رووداپوشراو، شاراوه، ئهوهی رووی داپۆشراو بیت

پوشیده داشتن: شاردنهوه، فهشارتن، نهین کردن

پوشینه : سمرپوش، پهرده، پوشینه

پوك: پوك، بي ناومرۆك، بي ميشك، رزاو

پوكر: پۆكەر، جۆرنك قومار بەپەرانە

يوكه : بوكه، قهوان، قابوغي كانزايي فيشهك كه بارووت و فیشهکی تیا نهمابیّت، قالکا فیشهکی

پول: پرد، رێبازێك لهبان ناو، پر

پولاد: پولا، له ئاسن رمقتر، پيلا

پولاد بازو: بههیز، مهبهست لهکهسیکه هیر و زوری

زۆرى بېت

پولاد بست: پولابهست، بههیج. کراو به پولا، هایم کراو

له پۆلاً وەك ديوار يا لەمپەر

پولاد پوش: پولاپوش، زرێ پوش، شـمرکمرێڬ کـم زرێـی

پۆلايينى لەبەردايە

پولادسا: پۆلاسو، ئەوەى پۆلا بسويت

يولاد سم: پولاسم، كەبەست ئە ئەسىپىكە سمى سەخت و رمقى وەك پۆلا بيت

يولاد سنب: پۆلاسم، كونكەرى پۆلا، ھەر شتيك لە تواناييدا بيّت پؤلاّ كون بكات

يولاده: بولاً، جيّ كراو له بولاً

يولادين: پولايين، پولائاسا، ئەوەى ئە پولا دروست كرا

بێت، بمرەنگى پۆلا

يولاو: بروانه پلو

يولي: ميشك، ناوسك، گۆشت، و لـمروهك ناسيدا

مەبەست لە بەشى ئاودار يا گۆشتىنى ميوەيە

پوڻ پرست: پارمپهرمست، پوڵ پهمرست، ئهوهی بو

كۆكردنەمى پوول تەماحكار بيت

پول خرد: پووٽي ورد، پووٽي رهش، پووٽي کانزايي کهم

پولدار: پارەدار، پولدار، دەولەمەند، ساماندار

پول زرد: پارهی زمرد، پوٽی زيّر، سکهی ئاٽتون

پولساز: پونساز، ئەوەى كارى دروست كردنى پارەيە

پول سفید: باردی سپی، پوٽی سپی، پارمیهك كهلمزیو

دروست كرابيت

پول سیاه: پارهی رمش، سکهی مسی، نهو پارهی لهکوندا

له مس دروست دمكرا

پولك: پولهكه، نۆيىيه، پويلهك، پولهكه ناسكهكان به رەنگه جياوازهكان كه ژنان بۆ جوانى بىھ جىل و بەرگەكانيانەوە دەدرون

پولك دوزى: پوله كه چنين، دورينى پوله كه به جل و بهرگ و هاوشيّوه كانى

پولکی: پوڵ پەمرست، پارە خۆشەويست، بەرتىل خۆر **پوم:** بەرى دەست، لەپى دەست

پوم: بمری دهست، لمپی دهست **پوند:** پوند، لیرمی نینگلیسی ثالتون یا کاغمز

پونگ: کمرو، کیفکو، کیفکویی، برش، تویدژالیکی شین کهلهنانی کؤن دهنیشی

پویا، پویان: بروانه پوییدن

پویائیدن: غاردان، بلهز بردنی چوارپی، به چارناله بردنی چوارپی

پوییدن: بمزین، غاردان، لیّگمرِیان و **ف**مکوّلین

په: پهح، وشهی سهرسووړمان بوّجوانی وهك په ح كهجوانه

پهر: بەش، پارە، بەھرە

پهرو: پينه، ومسله، پينهپهرۆ، دوريني پارهچهيهك بهسمر پارچهيهكيتر

> پهره: پاسموانی، پارێزگاری، زێرمفانی، حافدان پهرهدار: پاسموان، زێرمفان، پارێزمر

پهلو: کهنار، رمخ، نالی، تهنیشت، لا، کێلهکك

. **پهلو:** پههلو، پارت، نهتهومی پارت

پهلو: شار، بمناوچهکانی ئیصفههان و ردی و ههمهدان و نههاومندیشیان وتوه

پهلو: ئازا، شەركەر، بوير، چاونەترس

پهلواکنده: همنمو، زن، لائاوساو

پهلوان: پالهوان، بههيّز، هاردمان

ترسهنوکه و بویری نیه

پهلوائی: پالهوانی، هارهمانی پهلوبندی: هاریکاری کردن، یارمهتیهدان

پهلوتهی کردن؛ خوبهدوور گرتن، شان خالی کردن، نهجونه ژیربار

پهلودادن: يارمەتى دان، ھاريكارى كردن، دەسگ<u>ىرۆيى</u> پهلوز**ي**ان: زمانى پەھلو

پهلو کردن: خۆبەدوور گرتن، خۆكێشانەوە

پهلوگا: تەنىشت، لا، كەنار، قەراغ

پهلوگرفتن: لهنگر گرتن، ومستان پهلونشین: هاونشین، هاودهم

پهلوی: پههلهوی، پالهوی، تایبهت بهپههلو بهمانای شار

یا پارت. ناوی زامن و ریّنوسی نیّرانیهکان لهسهردهمی نُهشکانیهکان و ساسانیان

پهلوي: پههلهوی، ناوی بنچوکی بنهمالهی رهزاشای پههلهوی

پهمزك: سيخور، سيخ چوله

پهن: بان، بمربلاو، فراوان، بلاو، بمرين

پهن: بهین، سهنیر، شیاکه، پیسایی نهسپ و ولاغ و فی فیست و ولاغ و فیست

پهنسا: فراوانس، بسهرینی، پسانی، بسلاوی، بسهربلاوی، بهرامبهر به دریزیژی

پهنادار: بهرفراوان، درێژ

دەكەن

گەران بەپى

پهنانه: بوزینه، مهیمون، عهنتهر پهناور: فراوان، بهربهرین، بهربلاو، بهرین بون

پهند: داو، تهنه، تهلی، ئهو داوهی نێچیری پێ نێچیر

پهنه: پانتایی، گۆرپان، بەرینی، بەرفراوانی

پی: دممار، رم**گ پی:** پێ، پا، قاج، لاق، دوا، پشت سمر

پیاده: پیاده، پهیا، کهسیّك کهبهپیّ سمفهر دهكات یا

پیادهرو: پیادمرِی، ریگهههکه تهنیا تایبهت بهوانهی پیادهن و سوار روی تیناکات، شوّسته، رمسیف

پیادمرویی: پیاسه، قهدمم لیّدان، راویّچکه، گم*ش*ت و

پیاده شدن: دابـهزین، هاتنـه خـوار لـه نـُمسـپ یـا هـمر کمرمستهیمکی گواستنمومی تر

پیـــــادەكردن: دابەزانــدن، دابەزانــدن لــەھۆكارەكانى گواستنەوە يا ھەر شت<u>ن</u>ك

پیاز: پیاز، پیفاز، پیواز

پيازاب: پيازاو، جۆرێك خواردنه

پیازی: پیازی، پیوازی، تایبمت به پیاز، تیّکملّ بـه پیـاز یا بـه بوّنی پیاز، بـمرهنگی پیاز

پى افىشردن: بىسور بىون، خىقراگرى، مانىموە ئەسىمر ھەلۇيست

پی افکنسدن: بناغهدانان، بناغهی بینایهك دارشتن و

پیائه: بیاله، بهیمانه، قهده ح، دهفقری بچوك که تیایداباده یا ههر خوارده مهنیه گیر دهخون، جام

ىيا پيما: مەيخۆر، شەرابخۆر

داناني

پیالهٔ دار: ساقی، مهیگیْر

پياله فروشسى: پياله فروشسى، دوكانيك كهپيالسه دمفر وشيت

ييالەكش: مەيخۆر، شەرابخۆر

پیالــه گــردان: سـا**ق**ی، مــهیگێڕ، ئــهوهی لـهناو بــهزم و کۆردا پیالهی مهی بۆ ههموان دهگێرێت

پیسام: ہمیام، راسپیّری، ولاّم. هموالّ یا بابمتیّك كەلەلايەن كەسیّكەوە بەدەم یا بەنوسراو بـوّ كەسیّكیتر دمنیّردریّت

پیام اور: پهیام هێنهر، راسپێردراو، ههلگری پهیام پیامبهر: پهیامبهر، پهیامهێنهر، پێغهمبهر و نهمه زورتر بو کهسێك بهكاردهبرێت که نێردراو له لایهن خوای نایینهکانهوه بێت

پیام گراردن: بهیام گهیاندن، بهشهنجام گهیاندنی راسپیردراوی

پيان: مەست، سەرخۆش، كەلەلا

پیانو: پیانق، یه کیکه له نامرازه کانی مؤسیقا که لهسائی ۱۷۰۹ له لایه داهینه مریکی نیتالیایی دوزرایه وه و دواتر داهینه دریکی نالمانی به نهنجامی گهیاند

پیانیست: پیانوژمن، نهومی پیانو دمژمنیّت پی برداشتن: بهدواداجون، بهدوای کهسیّکدا روّشتن پی بردن: همست کردن، پیّ زانین، تیّگهشتن، فهدیتن پیی بریدن: پیّ بـرین، بـرینی رمگی پیّی کهسیّك یـا ناژمنیّك

يى بستن: بناغهدانان، بنياتنان

پیپ: پیپ، سەبیلە، قەندە، قەنگە

پیت: پوت، دمفریّکی کانزاییبۆ ههلگرتنی رۆن و نـهوت و...

پیجامه: بیجامـه، ژیْرشـمرواڵ، حلی ناسـك و شـمرواڵی ناسك كملممالّموه له پیّ دهكمن

پیج: ۱- پیج، چهماوهیی، خواری سلاری ۲- بورغو، جوّریّك بزماردکه دیانهی پیّچاوپیّچی ههیه و به ئیسپانه توند دهکریّت و دهبهستریّت

پیچا پیج: پێچاوپێج، همرشتێك پێچی زوّر بێت، لوّفهی زوّر

پیسچاندن: پیهدان، بادان، سوراندنی شتیک لهناو شتیکیتردا

پیچپا: قرژاڵ، کێڤژاڵه، قرژانگ، قارژنگ

پيچ پيچ: بنج پنج، بنجاوبنج

پیج خوردن: پنج خواردن، بادران، جهمانهوه، لاربون پسیج دادن: پنجدان، بادان، جهماندنهوه، لار کـردن، سووراندن لهناو

پیچش: بروانه پیچیدن

پیچك: پیچكه، پیچك، جۆره گیایهیمكی ساراییه كه دهخوریّت

پیچك: بێجك، گڵۅٚڵه بهنی خاوی هێشتا بانهدراو

پیج و اپیج: پنجاوپنج، پنج پنج

پیچه: پیچه، پهچه، رووبهند، پوشی، خیلی

پیچیدگی: بروانه پیچیدن

پيچيدن: پٽجدان، بادان، ههٽپٽجان، پٽجان، باوپٽدان، پيچيده چشم: چاوخٽل، چاو وور

> پیخ: بیسایی، ریقنه، پیسایی مریشك و مهل پیخال: جلّك، پیاسیی مریشك، ریقنه

پیختن: پیّدان، بادان، باودان

پی خجسته: پی پیروز، خوش پی، کهسیک که هاتنی

خیّر و خوّشی بهدواوه بیّت **پیخست**: پیّخوست، شیّلدراو، پیّمالّ کراو، کوتراو بهپیّ

پیدا: دیار، ناشکرا، رون، لهبهر جاو، دژی شاراوه پیدااسدن: دمرگهوتن، ناشکرابون، هاتنهدی، دروست

بون

پیداشدن: ئاشکرابون، دۆزینهوه، دمرهیّنان، درهکهوتن پیدا کردن: دۆزینهوه، دمرخستن، ئاشکراکردن پیداگر: ئاشکراکهر، دمرخهر، داهیّنمر، دۆزمرموه

پیداوار: ئاشکرا، دمرکهوته، دۆزراوه، رون بو پیدایش: دمرکهوتن، دروست بون، بهدی هاتنی کهون و

مهکان پی در پی: بهدوای یهك، یهك نهدوای یهك، هممیشه،

پشت سمری یەك **پیر:** پیر، بەتممەن، كۆنسال، بەسالاچو

بيار: پێرار، سێ ساڵ لهمه پێش

پيرارسال: پيرارسال، دوسال پيش شهمسال

پیراستن: رازاندنهوه،، خهملاندن، خهملان، جوان کردن پیراشکی: بیراشک، جؤریکه لهنان شیرینی

پیرامسسون: دمورانسدمور، دۆرمانسدۆر، دموروبسمر، دموراندموری کمسیّك یا شتیّك

پیرامید: هیرهم، همر شتیّك خوارهوهی پان و سمرهوهی باریك بیّت

. ص. **پیران سال**: رۆزگاری پیری، تەمەنی پیری **پیران سر**: رۆزگاری پیری، تەمەنی پیری

پیرانه: پیرانه، تایبهت به پیران، ودك جل و بهرگی د داد:

پیراهان: بروانه پیراهن

پیراهش: بروانه پیراستن

پیراهن: کراس، هممیس،کراز، پارچه جلیّکه لمسمرموه لمبمر دمکری و جوّری و شیّوه و رمنگی جیاوازی همیـه و تایبمته به پیاو و ژن پیراهه: بروانه پیرایه

پیراهیدن: بروانه پیراستن

پیرایش: رازاندنهوه، جوان کردن **پیرایشگا**: نارایشگا، سمرتاشخانه، شویّنی برینی **د**ژ و

موی سمر و ریش

پیرایشگر: نارایشگمر، سهرتاش، ئهومی نهسهرتاشخانه کار دهکات

پیرایه: ئارایش، رازاندنهوه، زیوهر، زینمت، بهمانای تؤممت و بوختانیش بهکاری دمبهن

براییدن: رازاندنهوه، جوان کردن، خهملاندن

پیر پاتال: پیریپ باتال، پیری پهك كموتموه پیر پنبه: سمرسپی، بهسالآچو

پیرجسادو: جادوگمری پیر، شهوهی تهمهنی خنوی شه سیحر و جادوگهریدا بهسهر بردیت

پیرخر: کمری پیر، کمری بهتممهن، پهککموته، بۆ پیری

نمزانیش بهکار دمبریّت **پیرخرابات:** پیری خمرابات، <u>پیر</u>ی ممیفروّش

پیرخرد: عمقل پیر، زانا، مهبمست له مروّقی پیّگهشتوو و زانایه

> پیردل: بمنمزمون، وریا، بمناگا، دوورنمندیش پیردوتا: پشت جمماوه، پشتکوم، پشتکور

پیدومو: ماش و برنج، مهبهست لهپیاویکی پیرهکه

موی سمری بهدورهنگی رهش و سپی بیّت پیردهقان: جوتیاری پیر، ههلای بهتهمهن. مهبهست له

پیرپ شعرابی تریّی کونیشه

پییزا: پیرزا، ئـمومی ئـمدایك و بـاوكێكی پـیر و پـمك كموته ئمدایك بوبێت

پیرزال: پهککهوته، بهسالأجو، ناتهوان، پیری بێهێز **پیرزن:** بیرێژن، ژنی پیر ژنی بهسالأجو

پیرسر: پیر، بمتممهن

پیر طریقت: شیّخ، ئـمو کمسـه یـا ریّبـمری هوتابیـهکانی بوّ ریّگهی عیرهان ریّنویی دمکات

پیرکفتار: کهمتیاری پیر، مهبهست له ژن یا پیاویکی پیره که له پیریدا نهخلافیان توند و ناشیرین بیّت پیرکنعسان: بیری کهناعن، مهبهست له یه عقوبی پیغهمبهره

پىركەن: پىرى كۆن، پىرى بەتەمەن

پیرگرگ: گورگی پیر، مەبەست ئەشەركەرى بە ئەزمون پیرمرد: پیرمپیاو

پیر میخانه، پیری میکنده: پیری مهیخانه، پیری مهی فروّش، ئهوهی زوّربهی تهمهنی له مهیخانهدا بهسهر بردبیّت

پیرو: لایهنگر، شویننکهوتو، رینرهو، شهوهی بهدوای کهسانیت دا دمزوات

پیروز: سمرکموتو، سمرکمفتی، کاممران، بمختمومر، زال پیروزاختر: خوش شانس، بمبخت، بمخت بمرز

پیروزبخت: بهشانس، بهخت بهرز

پیروزجنگ: سمرکهوتوو، سمرکمفتی لمشمردا

پیروز روز: کامهران، بهختهومر

پیروزگار: سمرکموتوو، هاریکار

پیروزمنگ: سـمرکموتوو، ئـمودی سـمرکموتنی بـمددسـت هیّنابیّت

پیروزمندانه: سمرکهوتووانه هاوشیّوهی سمرکهوتووان پیروزه: فیروزه، یمکیّك لهبمرده بمنرخمکان

پيروزه چادر: ناسمان، عاسمان

پیروزهفام: فیروزه رهنگ، بهرهنگی فیروزه

پیروزهگون: فیروزه رهنگ پیرهزن: پیریژن، ژنی بهسالآچو

پیرهمرد: پیرهپیاو

پیرهن: بروانه پیراهن

پیرهند: بروانه پیراهن

پی ریزی: بناغه دارشتن، بناغهدانان

پىسى زەن: شىمالان، شىمالىنى چىوارپى بىمھۇى ئىازار يانمخۇشيەوە

پی زدن: پی برین

پی زدن: پیاسه کردن، ههدهم لیّدان، روّشـتن بـهریّگا بـوّ کهیف و خوّشی

پیرز: پوشان، قامیشی باریك، نهومی که کورتانی نهسپ یا کهری پی دمناخنن

پی سپار: رێرهو، رێبوار، بهرێکهوتو

پی سپار: شێلدراو، پێماڵ کراو۔، کوتراو به پێ

پیست: بیست، گۆرمپانی یاری، یا نمو شویندی بۆ سهما یا بۆ یاریدك نامادمیان كردبیّت

پی سفید: پی سپی، سپی پی، خوش پی، پیروزپی

پى سودە: بەپى شىلدراو، بەپى كوتراو

پیسه: پهله، خال، خالی رهشی و سپی تیکه ل بهیهك، وید ند:

پیش: بەردەم، پیّش، روبەرو، بەر، ھەمبەر، بەرامبەر پیشاپ: پیّشاو، میز، گمیز

پیسشا پیش: لـهپێش، بـێش، بـێش هـهموان، زوتــر

پیشادست: پێشهکی، پێش دمست، نهو کرێ یـهی پێش

ئەنجامدانى كار وەردەگىر<u>ن</u>ت .

پسیش آمسد: پیسشهات، رووداو، رووداویّنک کهلهناکاو رووبدات

پیشان: پیشینه، پیشینیان، پیشتر لهههموان، سهرمتا،

پیشانه: پیشینه، تایبمت به پیشتر، رابردوو، کون پیشانی: ناوجاو، تهویل، نیوجاوان، تیول

پیشانی: شانس، بهخت، شیاوی، هێز، بێ شهرمی،

پیشانی بلند: بهشانس، خوشبهخت

پیشانی سفید: گای ناوههشان، ناو چاو سپی، مهبهست له کهسیّکی ناودار و ناسراویشه

پیشاوند: پیشگر، وشهیهك که خوّی بهتهنیا مانا نادات

و دیّته پیّش وشه بوّ یاریدهدمری

پیشاهنگ: پیشهنگ، سهرجهله، بهرههتار

پیشاهنگی: پیشهنگی

پیش ایوان: بمرهمیوان، پیش همیوان، پیشخان پیشباز: بروانه پیشواز

پسیش بسرد: بـمرمو پـێش بـردن، بـۆ پێشموه بـردن، لمنمنجام نزیك كردنموه

پیشبند: پیش بهند، بهریهخه، نهو پارچهیهی لهکاتی کار کردن بهسینه و داوینی خوّیانی دهبهستن

پیش بها: پیش بایی، بیعانه، پارمیهك که پیش کرپن به فرؤشیاری دهدهن تا لهکاتی کرین همموی پارهکه

پیش بین: پیش بین، دورئهندیشه، نـهو کهسـهی بـیر لهکوّتایی و نـهنجامی کارمکان دمکاتهوه

پیش پا: پیش پی، بمردهم پی، بمرپی و همروهها مهبمست له شتیکی کهم بایی و کوّن و سواوه

پيــشتاز: بێـشتر لههــهمووان، ســوارێك كهلــهپێش هممووانهوه غار بدات

پیشتر: نزیکتر، پیشتر، پیش لهمه، رابردو، کون

پیشخانه: پیشخان، همیوان، نمیوان

خەلات كردن

پیه شخدهت: پیشخزمهت، نوکهر، خزمهتکار، کهسیک کهلهمال یا دوزگایهك کارهکان نهوی نهنجام دهدات پیش داشتن: پیشکهش کردن، بهدیاری دان بهکهسیک،

پیش درامد: پیشه کهی، سهرتا، دهسپیک، ناهه نگیکه که ژهنه ران پیش دهسپیکردن به تاریا که مناجه یا فیولون دهیژمنن

پیشدست: پیشدهست، یاریدهدهر، هاریکار و نهو کمسهی خیراتر لهکهسیکیتر دهست بهکاریّك بكات

پیسشدستی: دمسپێشخمری، دمسپێشی، دمست درێــژ کــردن بـــۆ ئـمنجامــدانی کارێــك یــا ومرگــرتنی شــتێك، پێشکموتن، پێشدمستی، بـمراهخهڵک همل لێ هێنان

پیسشدستی: دموری، قاپ، قاپی پهل، دموری بهتال کملمسمر سفرمدایدمنیّن تا همر خواردنیّك که خوازیار

بن پێی تێبکەن وتيايدا بيخۆن

پیش راندن: بۆ پیشموه بردن، بردنه پیش

پيـــشرفت: پێــشكەوتن، بـــەرەڤ پێــشڤه، پێــشكەتى، پێشرەوى، لەپێش خەلكەوە رۆشتن

پیش رفتن: روّشتنه پیّش، له شتیّك یا كهسیّك نزیك بونهوه

پیشرو: پیشرمو، رینیشاندهر، ریبمر، ریبمر، کمسیّك کملمپیّشهوه بــروات و کمسانیتر بمدوایسدا بــروّن، پیشمنگ

پیش رو: بمردهم، بمرامبمر، بمرچاو، بمرپی

پیش شدن: روٚشتنه پێۺ، پێۺ کهوتن

پیش فرستادن: لمپیّشدا ناردن، ناردن پیّش کاتی دیاریکراو

پیش فروش: پیشفروش، فروشتنی کالأیهك یا شمهکیّك کههیّـ شتا لهبمردمسـتا نیــه و فروّشــیار پارهکــهی ومردهگریّت و دواتر تهسلیمی دهکات

پیــشقدم: پێـشرمو، ئــمومی زوتــر بــۆ کارێـك هــمنگاو همڵبگرێت و کمسانيـتر بمدوايدا بـرِۆن

پیشقراول: پیش همراول، پیش همرمول، سمربازیك که لمپیشتر له کمسانیتر بو پاسموانی یا زیرمفانی دمروات پیش قطار: پیش همتار، سمرجمدل، وشتریک که لمریکا

روْشتندا له پیْش ههمو وشترهکانهوه بیّت پیشکار: پیّشکار، کاربهدمستی خان و ناغا

ہ۔ پیـشکرایه: پیش کـریّ، پارمیـمك کـه لمپیّشموه بـه خاومن کمرمستمیمکی گواستنمومی بدمن

پیش کردن: بردنه پیشن، پیشخستن و پال پیومنان، خستنهبهردهم

پیشکش: پیشکهش، خهلات، دیاری، شتیک کهکمسیک بهدیاری بهکمسیکیتری پیشکمش بکات

پیش کشیدن: هینانه پیش، کهسیک یا شتیک بو لای خوّی راکیّشان، پیشکهش کردن

پیشکی: پیّشمکی، کاریّك که زوتر لهکاتی خوّی نـمنجام بدریّت

پیشگاه: بمرتمخت، بمرهمیوان، بمردمم تمختی پاشا، بمردمرگا، دمرازینك

پیش گرفتن: ۱- وهرگرتن له پیش، وهرگرتنی شتیك پیش کاتی خوی ۲-خستنه پیش و له پیشهوه بردن۳- دهسپیکردن۴- لهمپهر بون، ریگر بون **ىيشەورز؛ ب**ىشەگەر

پیشیار: خزمهتکار، بهردمست، یاریدهدهر، هاوکار

پيشى جستن: پيشكەوتن، ھەولدان بـۆ پـيْش كـەوتن لـە

شتيك يا لەكەسيك

پیشی دادن؛ دمرهمت دان، مؤلّمتدان بؤ پیّش کموتن بـه

كمسيّك

پيشى گرفتن: پيشكەوتن

پيشن ، پيشين، كون، پيشتر، لمرابردوودا، تايبمت

بەپيش

پيشينگان؛ پێشينيان، پێشينان، رابردووانی زوو، لـه

مێژينهكان

پیشینه: پیشینه، له میژینه، کون، قهدیمی

ييشينيان: پيشينان، پيشينيان، رابردووان

ييغاره: تانه، سمركۆنه، تەشەر، لۆمه

ييفال: رم، رمى بچوك، تير، پهيكان

پیفاله: پیاله، قهدهح، جام، کاسه، پیالهی شهرابخوری

پیفسام: ہمیام، وتمیم کے لملایمن گمسیکموہ بو

كمسيكيتر بنيردريت

پیفسامبر: پیفهمبهر، نهوهی پهیامی له لایسهن

كەسپىچكەوە بىۆ كەسىپكىتر پېيىھ و زياتر بەكەسىپك

دهٽين که نيردراوي خوا بيت

پیفامدار: پهیامدار، ههلگری پهیام، کهسیّك که پهیامی

يٽيه

پیفام رسان: پمیام هینمر، پمیام گمیمنمر، نموکمسمی

بهيام دمگهيهنيت

پیغان؛ پمیمان، به لیّن، مهرج، شهرت و بهقا، سؤز

ييغمبر: بروانه پيغامبر

ييفون: بروانه پيغان

يسى فسراخ: تونسدرمو، زيدمرو، نسهومى له سنور

تيدمههريت

يى فشردن: سووربوون، پي داگرتن

پیك؛ نامەبەر، پەیك، ئەوكەسەى نامەكان دەگەيەنىت

پیکار: شهر، جهنگ، ههرا

ييش گفتار: پيشهكى، سمرهتا، دمسپيك

پیشگو؛ پیشگو، پیشگۆ، ئەوەى ئە پیش كەسانىترەوە

هسمبكات، داهاتو بين، نهو كمسمى تواناى خوێندنـموه

و بینینی داهاتوی ههیه، غهیبزان

پیشگه: بروانه پیشگاه

پیشگیر؛ لهمپهر، ریّگر، نهوهی دمبیّته ریّگر له کهسیّك

يا ئەنجامىرانى كاريك

پیش مانده: پاشماوه، بمردهم، ماوه، پاشماوهی خواردن

پیش مسرگ: پیش ممرگ، جهکداری رزگاری خواز،

ئەومى مەرگى خۆى پێش كەسانيىز دەخات

پیش مزد: پیش کری، بیعانه

پیش میر: بروانه پیش مرگ

پیش ناسی: رمگ ناسی، دهمارناسی، زانستیك كه له

بینا و کردموه و نهخوّشیهکانی دممار دمدویّت

پیشنماز؛ پیشنویز، مهلا، کهسیک که نویرژ دادبهستیت

و كەسانىتر لە پشت سەرى ئەو

پيشنويس؛ پيشنوس، نامه يا بابهتيك كه دهينوسن و

دوای چاکسازی پاکنوسی دهکهن

ييشنهاد: پيشنيار، پيشنياز، پيشنيهاد

پيش نهادن: خستنه پيش، هينانه پيش و

خستنمبمردهم خۆ، لمبمرچاودا دانان

پیشوا: پیشهوا، گهورهی گشت، ریبهر

ييشواز: پێشواز، پير، بهپيرموچون

پیشوند: پیشگر، نهودی بهتهنیا خوی مانا نادات و

لمسمرتاي وشه بهكار دمبريت

پیشه: پیشه، کار، سنعات، کردهی هونهری. همر کاریک

که کمسیک بو بژیوی ژیان بیگریتهبهر. شؤل

پیش ساختن: کردنه پیشه، کردن کار، وهك کاری خو

هه لبژاردن یا دیاری کردن

پیشهکار؛ پیشاز، پیشهکار، سنعات کار، پیشهگهر

يىشەگانى: پىشەگەرى، پىشەكارى

ييشهگر: پيشهگهر، سنعاتكار، پيشهكار

پیشه گرفتن: پیشه کردن، کردنهپیشه یا کاری خو

ىيشەور؛ پىشەگەر، پىشەساز

پیکارپرست: شهرکهر، نهوهی خوازیاری شهرکردنه،

141

پیکارجو: شمرکمر، شمرفروش، نمومی بمدوای شمر و همرادادهگمريت

پیکارخر: شەرفرۆش، جینگن

شمرپمرمست

پیکارخواه: شهرخواز، نهوهی زور حهزی نه شهره

پیکارسان: گۆرەپان، شەرگە، گۆرەپانى شەر

پیکارکرد: شەرکردن، جەنگ کردن، بیک ھەلپرژان پیکارگر: شمرکمر، شمرفان، جمکداری بمشدار لمشمر

پيكر: جەستە، ئەش، قالب، پەيكەر، ھەيكەڭ، وينىميەك

كه نهقاش بيكيشيت، كهلهخ، كهڤال

پیکرتراش: پهیکهرتاش، ههیکه ل ساز، ئهومی پهیکمر دروست دمكات

پيگرد: شوێنکهوتن، بهدواداجون

پیکردن: شوین کهوتن، بهدواداچونی کار یا کهسیك **پیگرشناس:** پهیکهر ناس، ئهوهی به باشی له ویّنه و

> چۆنيەتى پەيكەر تێبگات پیکرنگار: نهفاش، وینه کیش، پهیکهر ساز

پیگره: پهیکمر، وینهی روخسار، ههیکهل

پى كندن: هەنكەندن، هول كردنى ژير ديوار يا شوينيك له بینا بؤ شفته رشتن

پیك نیك: میوانی، سهیران, میوانی یا سهیران كههمر كەس بەشى خۆى ئە خەرجيەكانى بدات

پى كوب: پيكوتراو، بهپى شيلدراو، پيمال كراو

پی کور کردن: سرینهودی شوین پی، ون کردن

يسى گسزار؛ بونيانگوزار، بناغهدانهر، ئهومى بناغهى شويننيك دادمريزيت

پیگرد: گمران بهدوای شتیکدا، گمران و لیکونینهوه پی گیر: شوێنکهوتو، بهدواداچو، نهوهی بهدوای کارێکدا

بروات يا دهچێت

پیل: بروانه فیل

پیسل: پیل، باتری، یهکیّك لهسهرچاوهكانی كارهبا، دمڤريٚــك كەتيايــدا دو ميٚڵــهى كــانزايى پــوزيْتيڤ و نگەتىف ھەيە و بەھۆيەو كارەبا دروست دەكەن

پيل افكن، پيل اوژن: بههيز، زوردار، كهسيك نهومنده هيزى بينت بتوانيت فيليش بخات

پيل بالا: بالأفيل، هاوبالأي فيل، لهبالأدا وهك فيل

پیلبان: فیلدار، پاسهوانی فیل، نهو کهسهی نمسمر فیل دادەنىشتىت و فىل بۆ پىشەوە دەبات

پيلپا: ننگره، كۆلەكه، ستوننك كه له ژير سمقفهوه

لێى دەدەن تا سەقفەكە بكەوێتە سەرى

پیل پیکر: گەورم زەبەلاح، زەلام، زل، فیل ئاسا **پیلتن:** بروانه پیل پیکر

پیل زور: زوردار، بههیز وهك هیل

بيلسا: فيل ناسا، وهك فيل

پیلسته: ئیسکی فیل، ئیسقانی فیل، عاج

پیل سم: سم فیل، نهودی سمی ودك فیل به هنز و

پيلگوشك: رينواس

پيل مرغ؛ بۆقلە، بۆقلەمون

پيلوار: فيل ئاسا، وهك فيل

پيلون: بروانه پيلبان

پیلور: بروانه پیلهور

پیله: پیله، شیله، پهردهیهکی ناسك که کرمی هاوریشم له ئاوى دەمى خۆى بەدەورى خۆى دەيتەنيت

پیله کردن؛ بیله کردن، گرو گرتن، پی داگرتنی زور لمسمر شتيك

پيلهور: پيلهومر، هاوريشم فروش، كهسيك كه پيله دهکرینت و هاوریشم دمریسینت، چمرچی

پیمان: بهیمان، بهنین، سوز، شهرت، مهرج، شهرت و

پیمان بستن: بمیمان بمستن، به نیندان، شهرت کردن بو ئەنجامدانى كاريك

پیمان شکن: پهیمانی شکین، بی به نین، پهیمان شکاندن ييمانكسار؛ بسميمانكار، فؤنتسمرات جي،كمسيك كسه ئەنجامدانى كارنىك لەبەرابەر پارەيەكى ديارى كراو لە ئەستۆ دەگرېت

پیمان کردن: بهیمان بهستن، بهنیندان، مهرج بهستن

بەز، دىنگ

پیمان گرفتن: پهیمان سهندن، بهنین ومرگرتن

پیمان گسل: پمیمان شکێن، بێ بهٽێن، شمومی لمسمر پمیمانمکمی خوّی نمیێت

پیمان نامه: پمیمان نامه، ریّکهوتن نامه

پیمانه ؛ پیوانه، پهیمانه، دهفریک که شاهمهنی یا

پیمانه پرست: مهی پهرمست، شهرابخوّر، بادمپهرمست

پیمانهکش: مهیخوّر، شهرابخوّر

پیمانهگسار؛ مهیخوّر، بادهخوّر

پیمایش: بروانه پیمودن

پیماییدن: بروانه پیمودن

پیمبر: بروانه پیامبر

پيمودن: پٽوانه کردن، پٽوان

پینکی: باویشك، سوكه خمو، بافیشك

پی نوشت: نوسین بهدوای شتیکدا، نهومی لهکوّتایی بابهت یا نامهههکدا دمینوسن، باشکوّ

پینــه: پینـه، شهو پارچـه یـا چـهرمهی بهسـهر جـل و بـهرگـی یا پیّلاوی دراو دمیدورن

. و ت ۱۰۰ و چود یا دون **پینه بستن:** پینه گرتن، پینه کردن، نهستور بون*ی*

بهشیّك له پیّستی دمست به هوّی کارکردنی زوّر

پینهدور: پینه چی، پینهگمر، نمومی کاری پینه کردنه پینهدور: خالخانزکه

پینه زدن: پینه کردن، پینه لیّدان

پینهگار: پینهکار

پيواز: شەمشەمەكويىرە، شەقرىقىنك، جەكچەكىلە

پیوست: پهیومست، بمردهوام، ههمیشهیی، شتیك که لهگهن شتیکیردا بیت

پيوسان: پهيومست كردن، پهيومند دان، پيك گهشتن،

پێکەوە بەستران

پیوند: ۱ - پهیومند، خزمایهتی، نزیکی، ۲ - پهیومند،

پێکهوه لکانی دوشت به یهکتر

پیوندانیدن: پهیوهند دان، پیچکهوه بهستن

پیونسد بریسدن: بــرینی پهیوهنــدی، لێکپــچړاندنی پهیوهندی

پیوند خوردن: پهیوهند دران، پیکهوه بهستران پیه: روّن، چهوری، دوگ، سپیهتی سمر گوشت، دمهن،

پیه اکند: پر چهوری، تیکهل به چهوری زور

پیه سوز: روْن سوز، چرای پلیتهدار که نه جیاتی نهوت به جهوری دهسوتینیت

ت، پیتی چوارهم له نالفابیتی فارسی و گوردی که
 بهتا دهخوننریتهوه

تا: تا، ئامرازى پەيوەندىـە، وەك لـه سايمانيەوە تا

ھەوليْر

تا، نیوهی بار، تابار، لۆیه کی قوماش، بهمانای تاك و
 ته نیا به کار دهبریت. تا، دژی جوت

تعلیا به دار دهبریت. نا، دری جوت تا: تال، وهك تالیّك قـر. تـار، سـیمی تـار یـا هـمر

ئامراز يكيتر

تائب: تۆبەكەر، پەشىمان، گەراوە لە گوناح

تاب: پێج، پێج و تا

تاب: رووناکی، گمرمی، رۆشنی

تاب: توانایی، نۆقرە، بەرگەگرتن، نارامی

تاباك: تا، ناراحمتى، دلقوتك

تاباك: بروانه تنباكو

تابان: درموشاوه، تابان، بمردرموشین، شموهدمر

تاباندن: رووناکیدمر، درموشاوه، تابان تاب اوردن: بهرگه گرتن، خوّراگری

- برداشتن: بادران، پنجدران، لاربون

تاب خوردن: جۆلانى، لەسەر گوريس دانيشتن و جۇلانى كردن

تاب دادن: بادان، پێچدان، خوار کردن

تابدار: بادراو، پێچدراو، لول خواردوو تابدان: دهلاقه، پهنجهر يا دهلاقهيهك كـه بـۆ روونـاكى

یا تیشکی خوّر له تاقی دیواردا دروستی دمکهن تابستان: هاوین، هافین، ومرزی هاوین. یمکیّك لهجوار

حابستان: هاوین، هافین، ومرزی هاوین. یهکیک له ومرزمکهی سال

تابش: بروانه تابیدن

تابع: لايەنگر، شويْنكەوتوو، ريْرەو

تابعیت؛ لایهنگری، لایهنگری، شویّن کهوتن، دواکهوتن تابل: میّز، میّزی نان خواردن

تابلو: تابلون نوسراو يا به قهلهم كيشراويك بـو

ھەٽواسين، نمايشت، پەردە، ىيمەن

تابناك: تابان، درموشاوه

تابنده: بروانه تابیدن

تابوت: تابوت، دارمبهستی مردو گویزانهوه تاب و تب: تاوتی، لمرز و تای نوّبهتی

-- و حب تاونی، نمرز و نای نوبهنی

تاب و توان: هنِز، وزه، خوّرِاگری، توانایی، تین

تاب و توش: بروانه تاب و توان

تـــــابوك: باشمـــمزهلك، ژوور، ژوریّکـــی بـــچوك كەلەسەرەودى مال دروستى دەكەن

تابه: تاوه، مهنجهلوّکهی بچوك بوّ سوور کردنهوه

تابیدن: درهوشانهوه، درهوشین، شهوقدانهوه، تهییسین، روناکی دان، گهرم کردن

تابیدن: بادان، پیچدان، لول کردن، خوار کردن

تابین: ژیردهست، گویزایهان، فمرمانبدرار، سمربازیک کمیلهو پایهی نیه

تا پال: تەپالە، شياكە، بيسايى مانگا

ساپ: تـمپ تـمپ، دەنگىگـه لمبمريـهك كـموتنى دوشت دروست دەبىت

تا پو: خومره، دمقری گلینی گهوره که دانهویله یا ناردی یا ههلاهگرن، تاپو

تاتا: لالوته، لالهبهته، تورتوري، زمان گيران

تاتسار: ناويك كەلەكۆنىدا لىه رۆزئىاواى ئيسران بىه

ممغولهكان دموترا

تاتلى: سفره، خوان، سوفره

تساتول: دهم خوار، كهسيك كهدهمي خوار و خيج

بوبيّت، ده فخوه هر

تاج: تاج، كلأوى پاشاكان

تاج الملوك: تاجى باشاكان، ئەو تاجەي باشاكان

لەسەرى دەكەن

تاج خروس: تاج خورس، گولیّکه سور له پوّپهکهنهشیر

دمكات

تاجدار: تاجدار، خاوهن تاج، پاشا

تاجر: تاجر، بازرگان، ماملهکهر، سهوداگهر، بازرگان،

ماملهجي

تاجرانه: بازرگانانه، تاجرانه

تاج گزاری: تاج دانان، تاج لهسهر کردن، ری و رهسمی

لەسەرنانى تاج

تاجوار: تاج ئاسا، همر شتينك لمتاج بجيت

تاجور؛ تاجدار، خاوهن تاج، پاشا

تاجه: تاجه، جهواني بچوك

تاخيره: بهخت، شانس، ناوجاو، چارهنوس، سهربورده،

تار؛ رشته، بهن، داو، تائى مو و هاوشيوهكانى، بهنك،

تار: تار، پهكێك له ئامرازهكاني موسيقايه

تاراج: تالأن، يهخترمه، جهپاو. پوړ، پوير، تالو

تاخت: راكردن، غاركردن، غار

تاخت آوردن: هيرش كردن، پهلاماردان

تاخت كردن: غاردان، ئەسب غاردان

تاختن: راكردن، غاردان، پهلاماردان، بهزاندن، چارهوي

لنگدان، قيرقاج

تاخته: غاردراو، بەزينراو، ھيْرش سەركراو

بەش، قەدەر

دمزی، داف

تار: سەر، تەوقى سەر

تارا: ئەستىرە، ھەسىرە، ستىر

تاراجگر: تالانچى، كەسنىك كەتالان دەكات، تالانگەر

تاران؛ لێڵ، تار، رمشباو، تاريك

تارانىدن: تارنان، دوورخستنەوە، تارانجن، تۆرانىدن،

دمرکردن، هاژوتن، بژاله کردن، تهره کردن، تارانن

تارت: كات، جار، كهرمت

تارتار: بهش بهش، لهت لهت، ورده ورده، كهركهر،

ريتال ريتال، برت برت

تارتن: جارجالۆكە، داپيرۇشك، تەڤنىيرك

تارتنگ؛ بروانه تارتن

تارزدن: تار ليدان، تارژمنين، ژمنيني تار

تارشدن: ليّل بون، تاريك بوون، رمش بوون

تارك: تەپلى سەر، تەوقى سەر، ملازگ

تار کردن: تاریك کردن، لیّل کردن

تارم: تارمه، گونبهد، گومهز، دالوت، بهرهێواني

تارمیغ: مژه، مژهوی، تهم و مژ، ههوری زور چر که له

زستاندا هموا تاریك و لیّل دمكات

تارو پود: تاروپۆ

تاروتور؛ رمش و لیّل، تیرمو تار، زور تاریك

تساروتور: ورده ورده، بهش بهش، لهت لهت، ريتال

ريتال

تارومار: تارومار، هملاداد، تنك و بنك، لمناوجو، تمفر

و تونا، داغان

تارون: رمش، تاريك، ليْل

تاره: بروانه تارم

تاره: تال، بهن، دمزو، تالى مو

تاره: بروانه تارك

تاره: تاريك، رمش، ليّل

تارى: تاريك

تاريخ: مێژوو، ديرۆك، بەسەرھاتەكانى كۆن، دێريك،

دیاری کردنی رودانیک، پاراستنی سمردهمیکه که

تاریك: تاریك، نیّل، شهومزمنگ، شهوه، تاری، جیّگهی

روداویکی گرنگ تیایدا روویداوه

پٽوار لهخور، رمشايي ههوا

تاريك بخت: بهدبهخت، چارمرمش

تاريك جان: گومرا، دل كرموّل، رهبين، دلرهش

تاريك چشم: كويْر، كەسيْك بينايى چاوى نەبيْت

تاريكغانسه: تاريكخانه، ژووريكي تاريك تايبمت

بهویّنهگران بوّ شوّردینهومی فیلم و ویّنهکانیان

تاريك دل: دلرمش، رمشبين

تاریك رای: بهدگومان، دنپیس

تاريك روز: رۆژى تاريك، رۆژى كە ھەوا بەتـەواوى رون

نەبيت

تاريك روشن: تاريك و روون، بمرهبميان، بوممايّا،

سپیده، تاریك و رونه، تاریك و رونی

تاریك شب: ئەنگوستەچاو، شەوى تارىك، تارىكەشەو

تاريك مغز: كهم عهقل، نهزان، بي ناوز

تاریك میغ: هموری رمش

تارین: تاریك، تاری، رمش

تاز: بروانه تاختن

تاز: پەست، پوچ، بى بەھا، سوك، حيز، كوريك كە

حەزى لە جوت بون لەگەل نيردا بيت

تازان: بروانه تاختن

تازاندن: غاردان، بهزاندن، لنگدانی چارموی

تازانه: بروانه تازیانه

تازش: بروانه تاختن

تازه: تازه، نوێ، نفار، نؤچه

تازه بتازه: تازه بهتازه، شتى تازه كهیهك لهدوای یهك

دێٽ

تازه بدوران رسيده: تازه پنگهشتو، كهسنك كه به

تازمیی به سامان یا پنگهیهکی بمرز گهشتبیّت و

لمخوّى بايى بوبيّت، تازه بياكموتو، تازه كيسه

تازه بهار: تازمبههار، بههاری تازه، پرو کردنی تازه

تازه جوان: ميردمندان، تازه لاو

تازه چرخ: تازهکار، کهسیک کهتازه به کار یا پیگهیهک

كەشتىنت

تازه چهر: جوان، زیبا، روخسار گهش، دهم بهبزه

تازه داماد: تازه زاوا، زاوای یهکهم شهو

تسازه درآمهد: تسازه دمركهوتو، شستيك بهتازميي داهننرابنت، تازه داهاتگ

تازهدم: تازمدهم، جایی که تازه دهمی کیشابیت تازهدماغ: شادمان، خوشحال، دلتمر، دلخوش

تازه رس: تازه پێگهشتو، تازه پياكهوتو

تازه ساز؛ تازه ساز، تازه داهاتو

تازه نهال: نهمام، داری پینهگهیشتو

تسازه وارد: تازه هاتو، شهومی تازه هاتبیته ژور یا شوينيك

تازی: تازی، عمرمب، تاژی

تازیان: عمرمبهکان، تازیان

تازيانسه: تازيانه، قامىجى، شەلاق، شەلاخ، جەلىدە،

قەمچى

گمرم

تازيدن: بروانه تاختن

تازی نژاد: تاژی نهژاد، ئهوهی له نهژادی عمرمب بیّت

تار: خيومت، چادر، تاول تئوك، كوين

تاژ: ناسك، جوان، همستى سفك، خوين شيرين، خوين

تاس: تاسولکه، بایه، کاسهی مس، تاس

تاس: تاس، کهم مو، کهچهن، توکی سهرومریو

تاس: تاسه، دلمراوكي، نيگمراني، پهريشاني، بي نارامي

تاسانیدن: تاساندن، خنکاندن، تاسانن، خهنقاندن

تاسع: نۆ، نۆيەم، نۆھەمىن

تاس ماهی: سمگ ماسی

تاسوعا: تاسوعا، رۆژى نۆيەم مانگى موحەرەم

تاسه: تاسه، دووری، ئیشتیا، عمزرمت، ئارمزو، تاممزروّ۔

پەۋارە، داودڵ، مەھبىران

تاسه: مژدی، ئهو حالهی ژنی دوگیان تیّی دهکهویّت و

بۆ ھەندىك لە خواردنەكان تامەزرۆييەكى تايبەت بەيا

دمكات

تاسيدن: تاسين، گێژبون، وړبون، خهمبار بون، دلگيران،

خەمۆكى

تاش: پهله، خال، ئهو خاله رهشانهی لمسهر پیستی

روخسار و جهستهی مروّق دمردهکهویّت تاش: يار، هاورێ، دۆست، خاومن

تاشدن: چەمانەوە، دولابون، چەمىنەوە

تانك: تانك، دمبابه، تروّمبيّلي شهر

تانکر: تانکهر، بارههلگر، لۆرى، نهوتكيْش بۆ كهشتى و

ترۆمبيْل

تانه: تار، راهینی تمون

تاو: تونانا، هينز، دمسه لأت، خوْرِاگرى، بهرگه گرتن،

بادراو، لێهاتويي

تاواتاو: دمسهلات، هيْز، خوْراگرى،

تاوان: تاوان، باردن، تۆلە، گوناح، خەتا، سوچ

تساول: تۆقلىم، ئاولچە، ھلاوسان بىم ھۆى سووتان يا

سوان له پێستي جمسته

تاول: گوێٽك، جوانه گا، گوێرهكه، گوٚلك

تاوه: تاوه، دمفري سوور كردنهوه بو خواردن

تاویدن: بهرگه گرتن، خوٚراگری، رازی بوون به

تاهو: عەرەق، شەراو، مەي

تنساتر: شانو، تياتر، شويننيك كه شانو لهلايهن

شانؤكارانهوه بيشكهش دمكريت

تابى: گەردنكێشى، ياخى بون

تابيد: همميشميي كردن، جاويدان هيشتنموه، جاويدان

كردن

تَأْبِينَ: لوْمه كردن، سەركۆنە كردن، تانــه لێـدان، ئـيراد

گرتن

تاثر؛ خهمبار بون، کاریگهری ومرگرتن، رازی بون

تاثر انگیز: خەمبزوین، خەماوى، خەمھیننەر

تاثل: بههيزبون، خوارگرتن، قايم بون

تاثم: خۆپارىزى، خۆبودور گرتن له گوناح، تۆبە

كردن

تأثیر: کاریگهری، کارتیکهری، کاریگهری دانان

تأجیل: مؤلّمت دان، ماوه بؤدیاری کردن، کات دانان،

دواخستن، دواخستنی کاریّك بۆ ماوەيەكى دياريكراو

تأخر: دواکهوتن، مانهوه، درهنگ بون، درهنگ کردن

تاخير: دواخستن، درهنگ كردن، بهدواداخستن

تادیب: پهرومرده کردن، راهینان، تهمی کردن

تادیه: بهجیّهیّنان، دان، دانهومی بارمی یا مهرزیّك

تـَاذَى؛ ئـَازَار بينين، ئـازار جهشتن، رمنجان

تاشك: ١- كەرە، ماستى چكاو، ٢- چالاك، ئازا،

تاشكل: زيبكه، جوش

تاغ تاغ: تەق تەق، دەنگى بەريەك كەوتى بەردەوامى

دو شت

تافتان؛ سموكيّت، تمنويريّ، كوليّره، جوّريّك ناني

ئەستور كە ئەتەنووردا دەيكەن

تافتن: بادان، هەلْپيْچان،

تسافتن: درموشانهوه، ههلگیرسان، رؤشن کردن،

روونكردنهوه

تافشك: مۆريانه، مۆرانه

تاك: مێو، دارى مێو كەترێ دەگرێ، مەيو، داڵوت

تاكتيك: تەكتىك، تاكتىك، ريزبەستن، ريكخستنى سوپا

بۆ شەر

تا كردن: جەماندنەوە، نوشتانەوە

تاكردن: هەنكردن، سازان، گوناجن لەگەل كەسيكدا

تاكس: بهها، بايى، نرخ، بههاى فمرمى كهلهلايهن

دەولەتەوە لەسەر شتىك ديارى دەكرىت

تاکستان: رمز، باخی تـرێ، ئـهو شـوێننهی مێـوی زوٚری

ليُبيِّت

تاك نشان: ميّوكار، رمزوان، كمسيّك دارى ميّو بچيّنيّت

تال: بروانه تالاب

تالاب: ناوگير، حموز، ئيستهخر، ئەستير، ئەستىلك،

گۆم، زلكاو، زق، حەود، جالأو، شويننيك كـه ئـاوى بـاران

یا رووباریکی تیا کوببیتهوه

تالار؛ تالار، هؤل، تهلار، ژووری گهوره بؤ رئ و رمسم

و بۆنەكان

تالان: تالأن، يەخترمە، چەپاو

تالواسه: تاسه، خهم، نیگهرانی، دوری

تال و مال: بروانه تار و مار، بمربلاو، بمریشان، پرژ و

بلأو

تالى: لايەنگر، شويننكەوتو، ريدرەو، ئەوەى لەدواييدا

بێِت

تام: تمواو، گشتگیر، گشت، هممو

تان: تار، راهێڵی تهون

تاسف: نمفسوس خواردن، داخ خواردن، بمداخ بون تاسف اور: خمم بزویّن، داخ بزویّن، نمومی ببیّته هوّی

ئەوەى داخ و ئەفسوس بۆ شتێك بخورێت

تأسی: لایهنگیری کردن، لاسایی کردنهوه، شویّن کهوتن **تأسیس:** بنیات نان، دامهزراندن، بناغهدانان

تاكيد: بههيّز كردن، هايم كردن، بهايّن يا هسهى خوّ بههيّز كردن

تالف: هاورِێ بون، هاودهم بون، كۆبونـهوه، پێػـموه

تالم: ئازار،دمرد، كەسەر، دمردەدارى، ئازاردران

تالیف: دانان، کۆکردنهوهی شتهبهربلاوهکان، نوسین و ناماده کردنی کتیبیک که بابهتهکانی له کتیبهکانیتر ومرگیرابیت

تامل: بیرکردنهوه، تیفکرین، درهنگ کردن، وردبونهوه له کاریکدا

تأمیل: هیوادار کردن، ئارمزومهند دار کردن

تامين: دابين كردن، به ئەمين زانينى كەسيك، دلنيايى

تــانس: خـو گـرتن، بـون بـههاودهم، هـاودهمی، عـادمت پنگرتن

تانی: درمنگ کردن، به شارامی کاریک شمنجامدان، هیواشی

تَنُـوْرِی: تیـوِّری، بیروِّکه، بابـهتیّکی زانـستی کـه شـیایو سمانندن بیّت و نمبیّت

تئوكراسى: تيۆكراسى، حكومەتى ئايينى، حكومەتى ١٠.٧٠ م

تاویل: گمراندنهوه له شتیك، گمراندنهوه

تاهب: ناماده بون، ناماده کردن و تمیار بون

تاهل: هاوسهرگیری، ژن هیّنان، بهستینی پهیومندی ژن

و مێردايەتى

تایید: هنزدان، پشت راست کردنهوه، هاریکاری کردن، جهخت کردنهوه

تب: تا، تاو، نهخوّشیهکه که بههوی بمرزبونهوه گمرمی پلهی مروّق دوردهکهویّت

تباب: کوژران، زیان پی گمشتن، زیان بمرکموتن

تبادر: پێش کهوتن، پێشد*هستی* کردن، خێراکردن و پهله کردن بۆ پێش کهوتن لهکارێك

تبادل: گۆرىنەوە، ئال و گۆر كردن

تبار: رهچه لهك، نهژاد، رهسهن، رهگهز، بنهماله، عهشیره، تایهفه

> **تبارز:** شەپ كردن، پێك ھەڵپرژان، جەنگ كردن **تبارك:** پيرۆز، مەيمون، پاك، بێ بەرى لەتاوان

تباسيدن: لهخوّجون، بيّه وّش بون، لـ متاو گـمرما لهخوّجون

تباشر: مزگینی دان، مژده دان به یهك

تباشیر: مژده، مزگینی، ههوال یا خهبهری خوّش

تباع: لایهنگیری کردن، شویّن کهوتن، بهدوای کهسیّکدا روّشتن

تباعــت: لایــهنگیری کــردن، بــهدوای ک*هسـیّکدا* رؤشــتن، شویّنکهوتویی

تباعسد: دوور کەوتنسەوە، جيسايى، فسيراق، دوركسەوتن لەيەك

تباغض: دوژمنایهتی، رق کیشان

تباكى: گريانى درۆينە، بەدرۆ خۆخستنە گريان

تبانی: ریّکموتن، سازان، پیّکموه سازان لمگمل یـمك، هاودمست بون لمسمر کاریّك

تباه: فيرة، لمناوچو، رزيو، بۆگمن، گمنيو، پمست، سوك تباهانسدين: بـمفيرۆدان، ئـمناوبردن، خـراپ كـردن، رزاندن، گمناندن

تباهکار: خرابهکار، وێرانگمر، لهناوبهر، بهفيروِّدمر، ئهوهی شتهکان لهناو و هيروِّدمکات

تباهى: فيرۆيى، خراپين رزيوى، لەناوچون

تباهیدن: رزین، گهنین، خراب بون، بی که لک بون

تبایع: ۱ کرین و فرؤش، ماملّه، سمودا پیّکموه، پمیمان بمستن ۲- جیاوازی، جیاوازی لمنیّوان دوشت

. تباین: جیابونهوه، جیاوازی، دژبون، دژایهتی، تهوهیر

تب بر: تا بر، همر دمرمانیککه تا نههیاییت

تبتل، تبتیل: برین، لمدینا برین و رو کردنه خوا، بشت کردنه دنیا

تبجح: شانازی کردن، نازین بهخوّ، شادمان بون، شادان تبجیل: ریّز گرتن، بمریّز زانین، ریّزدار کردن

تبعر: شارهزایی، بسپوری، لیهاتویی، شارهزابون بهتمواوی له زانست یا کاریک

تبخال: یاونیشان، هه لزریان، هه لازران، زیپکهیه ک که به هوی گهرمی له دهوربه ری لاّوی مروّف دهرده که ویّت،

بههوّی گەرمی له دەوربەری لێوی مـروٚۿ دەردەكـموێت، تامێسك، شمڤترسك

تبختر: خمرامان روّشتن، بهلمنجه و ناز بمریّگاروّشتن

تبغیر: کردنه ههلم، بهههلم کردن، گورینی شیوهی شلهمهنی به هوی گهرمیهوه

تبدد؛ پەريشان بون، پرژوبلاو بون، بەشە بەش كردنى

تبدل: گۆرىن، گۆران، گۆريان

شتيك

تبديل: گۆرىن، گۆرىنەوە، فەكۆريان، فەكۆرىن

تبــنْل: دۆران و بــهجیّ هیّـ شتنی شــتیّك، رووگهشــی، رووخوّشی

تبر: تمور،، بیور، به لته، ئامرازیکی ئاسنی به دمسکی دار که بخبرین دار که لگی ایومردهگیریت، تهفر، تمهرک

تبرنه: پاك كردن له گوناح، رزگاريبون، سهلاندنى بئ تاوانى، خاويْن كردن، پاك كردن

تبرج: دمرخستن، خوّنیشاندن، دمرخستنی زیّر و زیو لهبمرابمر بیّگانهدا، نیشاندانی جونی و زیورهکان ژنی له لایهن ژنموه بو بیاو

تېرزين: تمورزی، جۆرنك كمرمستهی شمر له شنومی تمور به دمسكی ناسنی كملهكوندا بهكاریان دمبرد

شبرع: بهخشین، کاریّك له ریّگای خوادا نهنجامـدان،

چاكەكردن، چاكەكارى

تبرك: حمسار، ديوار، قهلاً، در

تبك: پيرۆز، زۆربون، بەرەكەت تىكەوتن

تبرم؛ خەمۈكى، خەمبارى، دئتەنگ بون، بيّزارى **تبرى:** دورى كردن، خۆپاراستن، خۆپاريّزى، بيّزارى

تبرید: سارد کردن، هینک کردن، ساردکمر، هینککمرموه بو ناو ترومبیل و همرچی

تبريزي: حنار

تبریك: پیروزبایی كردن، شاباش كردن، پیروز كردنی شتیك له كمسیک

تبست: فيروّ، لمناوجوو، گمنيو، رزيو

تبستغ: زمان تيژ، شيوا، پاراو له هسه كردن، كمسيك

که خیرا قسه بکات

تېسگ: بـمرين بـون، فـراوان بـون، بـمربلاوی. گـمړان و پياسه

تېسم؛ بزه، بزه گرتن، زمردهخهنه، زمردهخوّ، زمرده تېسیدن: لهخوّچون، گهرم بون، لههوّش چون بههوّی گهرما

تبش: گمرما، گەرمى، روناكى، رۆشنى، نور

تېشى: سىنى، تەبەقى كانزا

تبشی: مژده دان، مزگینی دان،

تېصبىم: كلك بادان، كلك راومشاندنى سەگ، كاسەئيسى، ماستاو كردن

تب صره: بینا کردن، ناشکرا کردن، رونکردنهومی باب متیّك، زیاد کردنهومی رونکردنهومیهك له ژیّر بهندیّکی یاسایی

تبطل: ۱- ئــازابون، چاونەترسى،۲- سـستى، تەمــهنى، لاوازى، بنگارى

تبطیل: هه لومشاندنه وه، پوج کردنه وه

تبع؛ شوێنكەوتن، لايەنگىرى كردنى كەسێك

تبع: لايهنگر، شوينكهوتو

تبعه: لايمنگران، شويننكموتوان

تبعیت: لایهنگری کردن، شویننکهوتن

تبعید: دوور خستنهوه، شاربهدمر کردن، شهلّپاندن، کهسیّك له مال و شاری خوّی دمرکردن و گواستنهومی بوّ شویّنیّکیـرّ

تبعیض: بـهش بـهش کـردن، جیـاوازی کـردن، جیـا کردنهو*هی* همندیّك لهوانیتر

تبغيض: رق لمدل ههلكرتن، رق كيشان، بوغز خواردن

تبل: كينه، رق، دوژمنى، نەيارى

تب لازم: سيل، سل، نهخوشي سيل

تبلج: پێکهنین و شادمان بـون، رون بونـهوه، هـهلاتنی خوّر و روناك بونـهود*ی ب*ـهرمبهیان

تب لرز: تاو و لمرز، مالاريا

تبليسغ: گەساندن، پێگەيانىدن، راگەيانىدن، ئاگادار

كردنهوه، گەياندنى پەيام يا بابەتيك

تبند: مهکر، فریبو، ناز، که نه که به مانای فیلبازیش به کار دمبریت

تبنگ: زهمبیل، سهوهته، سهلهك، زهمیّله

تبنى: ھەلگرتنەوە، بەمنائى خۆ ھەلگرتنەوەى مناٽيك،

زړ کوړی

تبوراك: دمف، دايره، بازنه، دمهوّلي بچوك

تبویب: بهش بهش کردنی کتیب یا نوسراوه، بهند بهند کردن

تبه: فيروّ، لمناوجو، رزيو، گمنيو

تبه روزگار: روزگار رهش، روز رهش، بهدبهخت

تبهكار: تاوانبار، گوناحكار، سوچدار

نه دروون بونهوه، ئاشكرابون، دمركهوتن دمركهوتن

تبيره: دمهوّل، كهرمنا، تهبل

تبيرمزن: دههوّل ژهن، تهپل ليدهر، نهو كهسهى تهپل يا

كمرنا ليّدمدات

تبييش: سپی کردن

تبیین: وتن، باس کردن، رون کردنهوه، ناشکرا کردن تپ: بروانه تب

تپاك: تا، بى قەرارى، بى ئارامى، پەرىشانى، شلەژاوى

تپاله: تەپالە، شياكە، پيسايى مانگا

تپانچه: زيان، شەقەزللە، شەپازللە، ومرومر

تپانچه: دەمانچه، سیلاحی بچوکی دەستی له ههر حۆریك بنت

تپاندن: تەپاندن، ئاخنىن، تى ترمنجان، تىكردن بەزۆر،

تى تەپان

تپ تـپ: تـاپ تـاپ، تـەپ تـەپ، دەنگـێ كـﻪ لـﻪكوتـرانى دەست بەسەر شتێكى ناوبەتال بەرز دەبێتەوە

تپش: بروانه تپیدن

تپنكوز: نمزان، كمر، بئ شاوز، ئەحمەق، گيْـر، ور،

دەبەنگ، حوتك

تپه: تهپولکه، گر، تل، کهل، مله، کێوی بچوك

تپيدن: لمرزين، لمرين، ليندان، بي شارام بون، شؤهره

ليْبران، ليّداني نمبز و دلّ

تتابع: بمدواي يهك هاتن، يهك لمدواي يهك

تتبع: بمدواداچون، گهران، پشکنین، گمران بـهدوای شتیّك یا بابمتیّك، لیّكوّلیّنموه، فهكوّلین

تتربو: گانته، گهپ، شوْخي

تاره: بړوانه تاربو

تَتَقَ: خَيْومَت، رمشمال، خميمه، خيّومتي گهوره، كوين،

تتمه: پاشكۆ، پاشماوه، دوايى، ئەوەى شتيك پيّى تـەواو

تتمیم: تمواو کردن، گشتگیر کردن، کامل کردن، به نُمنجام گمیاندن، کوّتایی بیّهیّنان

تَشَاٰوِب: باويّشك، باوشك، دەم داچەقاندن لەبـەر خـەو

تَتُاقَلَ: هورس بون، سهنگین بون، دل هورسی، دلرهشی،

--- مق مورس بون. -- سین بون. در مورسی، در پرسو گرانباری

تثبیت: درهنگ کردن، خۆراگرتن، سههامگیربون لهسهر کارنك

تثبیت: سهلاندن، پایهدار کردن، سههامگیر کردن، بههیز کردن

تثريب: سمركۆنم كردن، لۆمم كردن، تانم ليّدان

تثقیب؛ کون کردن، سمین

تثقیل: قورس کردن، گرانبار کردن، سهنگینی

تثلیث: سی بهش، سی بهش کردن، کردنه سی

تثمير: چنينموه، بمبمرهمم گمياندن، بمهره گرتن، زوّر

کردنی مال و بههره گرتن لیّی

تثمین: نـرخ دانـان، دیـاری کردنـی بـههای شتیک، بـایی

كردن

هاتن

تثني: چەمىنەوە، جەمانەوە، دولابون

تجا: تيژ، توند و تيژ، جالاك

تجادل: شەركردن، ھەرانانەوە، ئاژاوە، جەنگ كردن

تجاذب: راكيشان، لهيهك راكيشان، يهكتر كيشان

تجار: بازرگانان، تاجرهکان

تجارب: ئەزمونەكان

تجسارت: مامه له کردن، بازرگانی، کرین و فروش، -

سەوداگەرى

تجاره: جوانێکی همسبێ، بێچوی نمسب که هێشتای

زینی سەر نەخرابیّت

تجاسر: بويرى، بي شمرمي، نهترسي، چاوكراوهيي،

گەردنكيىشى

تجافی: دووری کردن، خۆپاریزی، خۆدورخستنموه

تجالد: لميهك دان به شمشيّر، شمرهشمشيّر

تجانب: دووركەوتنەوە، دوربون

تجانس: هاورهگەزى، هاوپەرايى، ئەيەك رەگەز بون

تجاوب: وهلأمدانهوه بهیهکتر، وهلأمی پرسیاری یهك دانهوه

تجاوز: دەسىدرىزى، پىي لىي ھەبرين، شىوول لىي

ههلکیّشان، تیّپهرین له ناستی خوّی، سنور بهزاندن، رابردن، ترازیان

تجاوزگار: دمستدریژکهر، کهسیک هکه سنوری خوّی نهناسیّت و لیّی تیّپهریّت

تجاهر: ریاکاری، ناشکرا کردن، بهبیّترس و به ناشکرا نهنجامدانی کاریّك

تجاهل: خوّگيّل كردن، خوّ لىّ خافلان، راگومكيّ، خوّدان لهنهزاني

تجسير: غـروور، لـمخوّبايي بـون، نيـشانداني خـوّ بــه

تجــبیر؛ شکمسـته بهنــدی، گرتنــهوه یــا هێنانــهجێی

تجدد: تازمبونهوه، تازمبون، تازمخوازي

گەورەيى

ئيسقاني شكاو

كاريا بابەتىك

تجدید: دووباره کردنهوه، تازه کردن، دمسپیکردنهوهی

تجژیر: ۱- برین، له بن دهرهننان ۲- کهرمت کردنی ژمارمیهك له خودی ههمان ژماره وهك ۲ کمرت ۲+ ۴ تجربه: ۱- تاقی کردنهوه، نهزمون کردن ۲- نهزمون، دسهات، دهسکهوت

تجرد: روتی، روت و هوتی، تهنیایی، بی ژنی، زوگوردی، تهنیا بون، سهنتی، رمبهن

تجــرع: هـوم هـوم خـواردن، هـوم هـوم خـواردنی ئــاو و هاوشێوهکانی، خوٚخواردنهوه له رق

تجسری؛ بـوێری، ئازايـەتى، چاونەترسـى، سەرپێـچى،

نافەرمانى، ياخى بون

تجرید: روت کردنهوه، پیست دامالین، داپلوساندن، داپلوسان،گوشهگیری، دوری کردن، خوپاریزی

تجریع: قوم قوم خورادنهوه ناو و هاوشیوهکانی

تجزيه: بهش بهش كردن، لهت لهت كردن، دابهش

کردن، جوێ کردنهوه، جيا کردنهوه

تجـــسس: گــمران، پـشكين، ليّكوّلينــموه، ڤــمكوّلين، پهيجوّري، بشكاندن

تجسم: وينه كردن، وينهكران، گهورمبون

تجشم: ئازار كيشان، خۆرمنجاندن، بهدژوارى كاريك لـه ئەستۆ گرتن

تجصیم: گهجکاری گهج پیاساوین، گهج تیههنسوون به دیوار و شتیتر

تَجِعَد: لوول بـون، بـژ بـوون، ئالۆسـكان، ئالۆزكانى قـژه

تجعید: بر کردن، لوول کردن، نالوسکاندنی فرمسمر تحفاف: وشك کردنهوه

تَجِفْف: وشك بون، زمرد هەنگەران، وشك كردن

تجفیف: وشك كردن، زمرد كردن، وشكاندن

تجلد: جالاكى، خۆراگرى، بەھيزى

تجلسی: روون کردنهوه، دمرکهوتن، ناشکرابوون، بروکانهوه

تجلیل: ریّزگرتن، ریّزدارکردن، ریّزلیّنان، گهوره کردن، به گهورهیی هیّشتنهوهی شتیّك یا بابهتیّك

تهوسانهوه

كەستكىتر يا لە شتتك

تجمع: كۆبوونەوە، خربوونەوە، كۆمەن بەسىتن، كۆما، مۆلدان

تجمل: خۆرازاندنەوە، جوانكارى، خۆتاسدان

تجمیش: گهمه کردن، رابورادن، دهسبازی، گالتهو گهف کردن لهگهل ژنان

تجمیل: جوان کردن، جوانکاری، رازاندنموه

تجنب؛ دوور کەوتنەوە، دوورمپەرێزى، خولادان،

تجنيب: دوور كردن، دور خستنهوه كمسيّك نه

تجنيــد؛ لمشكر كۆكردنــەوە، رازاندنــەوە بــۆ لمشــكر،

ریکخستن تجوز: ناسان گرتن، بهسانایی گرتنی کاریّك و بمرگه

گرتن، چاوپۆشيـن، اێخۆشبون

تجوع: برسیهتی کیّشان، خوّبهبرسیهتی هیّشتنهوه تجویسد: جاکه کردن، جاکهکاری، وتنی وشهکان له

قۆرگەوە لە خويندنەوەي قورئان

تجويز: به ردوا زانين، ردوا بينين، مؤلَّمت دان، ريِّگه

تجویف: ناو بهتال کردن، ناو خالی کردن

تجهر: ئامادەبون، خۆرپىكخستن، تەياربون، سازدان، رازاندنەوه، كۆبونەوه

تجهم: روگرژی، رو گرژ کردن، مؤن کردن، دهم و جاو تال کردن

تجهیز: ئاماده کردن، تهیار کردن، کوْکردنهوه، سازدان تجهیل: بهنمزان زانیش کهسهکان، گیّل ههژمار کردن

تحادث: ئاخاوتن، دوان پێكهوه، گفتوگۆ

تعارب: شمر كردن، جمنگان

تحاسد: رژدی بردن، چاولهدوا بون، حمسودی

تعالف: هاوپمیمان، هاوبهایّن، سویّند و پمیمان بهستی

تعامق: خوْگێل کردن، خوّلهنهزانی دان

جەند كەس يا جەند ولات پېكەوە

تحامى: خۆپاريزى، خۆبـهدوور گـرتن لـه شـتيك يـا كمسيك

تصاور: ئاخـاوتن، گفتوگـۆ كـردن، دوان، قـسه كـردن لهگەن يەك

تحبب: دەربرپنى خۆشەويستى، نيشاندانى خۆشەويستى و ھاورييەتى بۆ يەكتر

تعبیر: رازاندنهوه، جاك كردن، نوسنی خهتی جوان، رازاندنهوهی وته

تعبیس: بهند کردن، زیندانی کردن، گرفتار کردن

تحت: ژێر، خوار، نزم، نزمایی

تحت الارض: ژیرزهوی، شتی ژیر زهوی، همر شتیّك لم ژیّر زهویدا دمربیّت

تحت البحـرى: ژێردمريـايى، ژێردمريـا، كمشـتى بـچوكى شەركەر كە بەژێر ئاودا دەروات

تحت العمایه: بهنادان، خستنه ژیّر چاودیّری خوّ، باراستنی کمسیّك، باریّزگاری

تحت الحفظ: چاودیری کردن، پاریزگاری کردن له کهسیک، پاراستنی

تحت العنك: ژير چەنە، ژير چەناكە

تحت اللفظي: ومركيّراني وشه بموشه

تحتانى: ژيرين، ژيرو، تايبمت به ژير، همر شتيك له ژيرموه بيّت

تحتم؛ پێویست کردن، پێویست بون، خستنه سمرشانی کارێك، له ئمستو گرتن

تحجب: رۆشتنە ناو پەردە

تحجر: بونه بمرد، رمق بون، بونه بمرد

تحجيب: گەراندنەوە، رێگە گرتن

تعجیر: رەق بـون، بـەرد بـون، ھاوشێوەى بـمرد رەق و سەخت بون

تحسدب: بـشت کــۆمی، جــهماوهیی، بـشت کــووړی، بهرزبونهوهی نێوان شتێك

تحدث: قسه كردن، ئاخاوتن، دوان، گفتوگۆ

تحدی: زالبون، سهرکهوتن بهسهر، مهبهست کردن، بهرابهری، یهکسانی لهکاریک

تحدید: دیاری کردن، سنوردانان، نیشانه کردن بـۆ شتیّك، دانانی سنور و راده بۆ شتیّك یا شویّنیّك

تحدیق: چاوتێب_رین، زمق روانین، روانین، سهیر کردن تحــنیر: دوور خــستنهوه، ترســاندن، تؤهانــدن، دوور

تحرج: خۆپاريزى، خۆدورخستنەوە لە گوناح

تعسرز: خۆپساريزى، خسۆ گسرتن، دورى كسردن، خسۆ دورخستنهوه

تحرس: خۆپارىزى، خۆبەدوور گرتن

تحرق: سوتان، گرگرتن، ناگر تیکهوتن

تعرك: جووله، بـزوتن، جمان، جولان، ناخيز كردن، ...

جم و جۆل

تحرم: ريزگرتن، ريزدانان

تهری: درهنگ کردن، بیرکردنهوه، قنهقن کردن، گهران، لیکوّلینهوه، گهریان بهدوای راستیدا

تعریر: ۱- نازاد کردن، رزگار کردنی بهنده کویله ۲ -- نوسین

تحریسز: پاراسستن، پارێزگاری، راگرتن، تێکوٚشان بوّ پاراستنی شتێك

تعریش: هاندان، ئاژاوه نانهوه، ئاژاوه گێڕی، خستنه گیانی یهك، شهر توشی چهند كهسێك كردن

تعریص: هه لنان، تهما حکار کردن، نارمزومه ند کردن، هاندان

تعريض: ناچار كردن، هاندان، بزواندن، خستنه سهرحهز

تعریف: خوار کردن، گۆراندن، گۆرین، گۆرینی شێوه و ناومرۆکی بابهتی کهسێك و جێبهجێ کردنی ههندێ له وشه و رستهکان

تحريق: سوتان، سوتاندن، گرتيبهردان

تحریك: هاندان، بزواندان، ناچار كردن، دەنەدەنـەدان،

خستنه جووله، هەلخراندن، چۆكلەختى

تحريم: حمرام كردن، ريّگرتن، ياساخ كردن، نارِموا

كردن

تحـزب: دمسته دمسته بـون، حزبایـهتی، کۆبونـهومی خهلاک و لایهنگری کردنی لهبیرورای کهسیّك

تحزن: خەمبار بون، مەلولى، خەمۆكى

تحزین: مهلول کردن، خهمبار کردن، خهمین کردن تحرین: مهلول کردن، ناخ ههانکیشان تحسیر: داخ خواردن، ناخ ههانکیشان تحسیر: نازاردان، خهمبار کردن، مهلول کردن، بونه هوکاری نازاردانی کهسیک

تحسین: دمسخوشی کردن، جوان کردن، ناههرین کردن تحشف: کوّنهپوشی، جلی کوّنه و دراو لهبهر کردن تحشیه: پهراویّز، پهراویّز دانان، دوورینی همراغهکانی جل و بهرگ

تحصل: هاتنه بهرههم، كۆبوونهوه، سهفامگیربوون تحصص: گهمارؤدان، مان كردن، مانگرتن، دهست كيّشانهوه له شويّنيّكي بههيّز و قايمدا نيشتهجيّ بون

تحصيل: بەرھەم ھاتن، كۆكردنـەوە، خوێنـدن، بـەدەس ھێنان

تحضر: حازر بون، ئاماده بون له شوێنێكدا

تحضير: ئاماده كردن، حازر كردن

تعضیض: هاندان، بزواندن، هه لخران تعف: دیاری، پیشکهشی، خه لاتی

تعفظ: خۆپاراستن، خۆپاريزى، وشيار بون، بهناگابون، دمست پيوه گرتن

تحفل: قەرەبالغى، كۆبونەوەى زۆرى خەلك لە شويننىك يا لە كۆرىكدا

تعفه: دیاری، پێشکهشی، خهلاتی، پهروو، سهوهات، وهلیفهت

تحفيل: كۆكردنەوە، رازاندنەوە، خر كردنەوە

تحقد: رق ههلگرتن، قین کیشان، کینهی کهسیک له دل

گرتن

تحقق: هاتنهدی، بهدیهاتن، بونه راست، پهیا کردنی راستی یا بینین راستی

تحقير: سوك كردن، به كهم زانين، تانوت

تحقیق: لیکوّلینـهوه، فهکوّلینـ تووژانـهوه، تویّژینـهوه، پهیجوّری، شویّن کهوتن، پیاچون

تعکر: همنبار کردن، داشارین، قمشارتن، همنبار کردنی کالأیهك بهمهبهستی گران فروشتنی

تعكم: حوكم كردن، فدرمان دان، حكومات كردن بهسمر خهلكا بهزور

تحكيم: بمهيّز كردن، پايمدار كردن، كمسيّك كردنه فمرمانرموا لمكار يا بابهتيّك

تعلق: ئالقه ئالقه دانيشتني خهلك، ئايۆره

تحلى: رازانهوه، رازيانهوه، جوان بون

تحليف: سوێند دان، قهسهم دان

تعلیل: ۱- حـهلال کردن، بـهرموا زانـین، رموا کردن ۲--شی کردنـهوه، چارمسـهر کـردن، هـمرس کردنـی

تعليه : خورازاندنهوه، خودمر خستن

خواردن لهناو گهده

كردن

تحمق: خوگیل کردن، خودان لهنهزانی

تعمل: خوّرِاگری، خوّگرتن، دلفهریی، راومستاومیی، بمرگه هیّنان

تحمید: ومسف کردن، به گهوره زانین

تحمیر: سور کردن، بهرهنگی سور دمرهینان

تعميــق: بــهگێل زانــين، بــه كــهر زانــين، كهسـێك بــه ئهحمهق ناوبردن

تعمیل: سهپاندن، سهپانن، بهزوّر ملنان، ناچار کردنی کهسیّك بو له نهستو گرتنی کاریّك

تحنن: بهزمیی پیاهاتنهوه، میهرمبانی کردن، شادمان

-تعنی: ۱- کهج بون، لار، خوار بون ۲- چاکه کردن،

جێبهجێ بون، جێڰۆڕين، هەلگەرانەوە

تحويسل: كواستنهوه، فـهكۆزين، كوێزانـهوه، دانـهوه،

تهسلیم کردن، دانهومی شتیّك به خاومنهکهی تعیت: سلاو کردن، ردود ناردن، بهخیّرهیّنان، ریّـز،

سیده، سرو سردن، ردود ساردی، به خیرهیدان، ریـ شوکرانه

تعیر: حمیران بون، سمرگمردان بون، سمرگمشته بون، حمیرانی، پمریسانی، سمرگمردانی

تعيــز: جيّكِـه گـرتن، جيّگـوزين بـون، گـهمارؤدران، ئابلوْقه دران له شوينيّك

تحیض: بینویژی، ژن که دهکهویته نهخوشی مانگانه،

قاعيده، حميز

تخ: ههویر ترش

تخادع: فریودان، هه نخه نه ناندن، فیّل کردن نه یه ک تخادع: ۱ ماوکاری نه کردن، دهست نه گرتنی یه ک، هاریکاری نه کردن ۲ سست بون، بی هیّز بون، شل بونی پی

تخاریب: کون، هیّلانهی ههنگ، کونه زمردمواله

تخاشع: لهخۆبووردويى، چاوپۆشين لهخۆ

تخاصه دوژمنايه تى، رقهبه ي، بمربه دوكاني، ومستانه وه لمروى يهك، بهگژ يهكدا چون

تغسالط: تێكــهڵ بــون، خزمايــهتى، دروســت بــونى

پەيومندى، ھاتوچۆ تخسالف: خيلاف كىردن، تاوان كىردن، لارى رۆشىتن،

تعصافه: خیبرف خردن، ساوان خردن، لاړی روستن. ناکؤکی، بەرھەنستى

تَخْبِر: ئاگاداربون، بهخهبهر بون، زانین، پی زانین

تخبط: لارِيْ روٚشتن، بيْ ئاوزى

تغبیر: خمبه ردار کردن، ناگادار کردن، بمناگا هینانه و تخت: ۱ - ته خت، کمت، جینی دانیشتن، ته ختی پاشاکان ۲ - ریک و پیک، ساف، شوینیک بمرزی و نزمی تیا نمینت، ته خت

تخت ابنوسی: شهو، مهبهست له شهوه، بمرابهری رؤژ **تختــانی:** پـسکن، فـسکن، زمـانگر، نــهو کهسـی زمـانی دمیگریّت

تختفواب: تهختی خهو، همرمویّله، تهختیّ نفستنیّ، تهختیّکی دار یا کانزایی کهلهسهری دهخهون

تختخه: هسکی، پسکی، گیرانی زمان تختدار: خاومن تهخت، پاشا

تختگاه: پایهتخت، شوینی دانیشتنی پاشاکان

تغته: تمخته، چێوی تاشراو، دمپێ دارێ، هـمر شـتێکی پان و رێك و تمختـه فـمرش، بـممانای تـابوتیش بـمکار دمبرێت

تخته پل: پردی دارین، پردیک کهلهدار و تهخته دروست کرابیّت

تخته قا پو: نیشته جی کردن، دامرکان، جی نشین کردن **تغجم:** ناپیروّز،، شوم، ته ماحکار، پیچ برمشك

تغجيل: شمرممزار كردن، شمرميّون كردن

تخسيلا: خۆشياردنەوە، خۆقەشيارتن، خۆداشيارين، لەبەرجاودا نەمان

تغدیر: سرِ کردن، بیِّ همست کردن، سست کردن، بمنج کردن

تخدیش: رووشاندن، رووشانن، بریندار کردن

تخسروب: کون، کونی زمردموانه، هیّلانهی ههنگ و زمردمواله

تخریب: ویّران کردن، لمناوبردن، رووخانـدن، رمانـدن، تیّکدان

تخریج: دمر کردن، دمرهینان، فهدمرهاویشتن

تغریق: دراندن، لمت کردن، کوت کوت کردن، هملدرانن تغس: گمرمی، تا، دله تمیه لمتاو نازار

تخسیر: گومرا کردن، نهرِیّ دمرکردن، کوشتن، زیان بِیّگهیاندن

تخش: تیر، تیری کهوان، کهوان

تخش: سمردود، لای سمروو، شوینی گموردکان، لای

سمروی مال یا همر شویّنیّك

تخشا: بزافكمر، تێكۆشەر، ھەوڵدەر، كۆشاو

تَخْشَع: پارانموه، گریان و شین، لهخوّبورین، چاوپوّشین لهخوّ

تخشيدن: هەوندان، تێكۆشين، كۆشان

تخصص : شارهزایی، لیهاتویی، توانایی، پسپوّرِی،

شارهزای له کار یا همرچی

تخصیص: تایبمت کردن، بو دانان، دیاری کردن، تایبمت کردنی شتیک بو شتیکیتر

تخضع: گریان، شین کردن، لهخۆبورین، نیشاندانی لهخۆبوردویی

تخضیب؛ رهنگ کردن

تغطي: همله کردن، تیّبمړین له سنور، پیّ لیّ راکیّشان تغطیط: خمت کیّشان، خمتدار کردنی شتیّك

تَغَفَّر: ۱- پـمنا بـردن، هۆمـمن بـردن، داوای هاریکاری کردن لهکهسێ^۲۲- شمرمهزار بون، شمرم کردن

تغفی: خۆومشارین، خۆداپۆشین، خۆشاردنموه تغفیف: سوك كرن، كەم كردنموه، كەم كردن

تخلج: جوله و لهرزين، پهريشان بون

تخلخ: جیابونهوه، پهرت پهرت بونی بهشهکانی شتیّك تخلیص: رزگار بون، نازاد بون، وله نهدهبیاتیدا نهو

نازناومیه که شاعیر بو خوّی هه لدمبریّریّت، نازناو

تخلف: ۱- نافەرمانى كردن، سەرپێچى، بەلێن شكاندن ۲- دواكەوتن، مانەوە

تخلق: خو گرتن، لاسایی کردنـهودی کهسیّك عـادم**تی** کهسیّك ومرگرتن

تخلل: کارتیکمری، کاریگمری دانان، دمرهینانی شتیک لهنیوان دیان

تخلی: تەنيايى، گۆشە گرتن، گۆشەگىرى

تخلید: جاوید کردن، ههمیشهیی کردن، پایهدار کردن، سهفامگیر کردن

تخلیص: تایبهت کردن، دانـان بـۆ، دیـاری کـردن، ئـازاد کردن، بـهرهلاً کـردن، کـورت کردنـهوه، کـورت بـنـِـژی یـا وتن

تخلیط: تیکهل کردن، ناویته کردن، تیکهلدان تخلیع: جیا کردنهوه، لههه کردنهوه، جوی کردن

تخلیف: به جی هیشتن، دانان له دوای خو، که سیک کردنه جیگر له دوای خو

تخليق: بۆندار كردن، خۆشبون كردن

تخليل: ديان ناژمنين، دمرهيناني شتيك لمناو ديان

تخلیه: خالی کردن، جؤل کردن، بهتال کردن

تغم: (- تۆو، توێم، تۆم، دەنك، دانه، ناوك، ناوكه ٢ - هێلكه، هێلكهى مريشك، هێلكهى گونى پياو يا ئاژهێى نێر

تخمدان: تۆمەدان، تـۆودان، تـوهره، مناڵان، مناڵدان، زيدان

تغم گذار: هێڶكهكهر، همر ناژهڵێك كه هێڶكه بكات و

بهو هۆوه منال يا بنچو بهرههم بنننت

تخم مرغ: هێلکه، هێك، هێگ، خا، هێ

تخم مرغى: هێلكهيى، هاوشێوهى هێلكه

تخمه: نهژاد، بنهرمت، بنچینه، رهگهز، بهره

تخمه: توو، گولمبهرۆژه، دمنكى كهدو يا گوله بـ مرۆژه

که سوری دهکهنهوه و چهرمسی لیّ دروست دمکهن

تخمیس: پننج بهش کردن، پننج لا کردن، پننج لایهنی، پننج خشتهکی

تَغْنِيقَ: خنكاندن، زەخت كردن له قورگ بۇ خەفه

کردن، قورگ گوشین

تغویف: ترساندن، توهاندن، زیره پیکردن، وره بردن تخیر: ههلبژاردن، دیاری کردن، ههلبژارتن

تعیر: همبراردن، دیاری حردن، همبرارین تخیل: بیرکردنهوه، خهیال کردن، گومان کردن

تسداخل: خۆتىيھە لقورتاندن، ناويسەك كىردن، دەست تىدوردان، خۆتى ھەلقوتان

تدارك: گەشتنە يەك، ئامادە كردن، گۆرينەوە، قەرەبو كردنەوە،

تداعی: بیرهیّنانهوه، کهوتنه بیر، یهکتر بان گردن و

تدافع: بەرگرى كردن، خۆراگرى، دوادانموم

تدانى: نزيك بونه، نزيك كموتن

كۆبوونەوە

تداول: لمدمستى يمك ومرگرتن، بمسمره شتيك له يمك

وهرگرتن، باو بون، بلاوبونهوه

تداوی: تیمار کردن، چارهسمر کردن، دمرمان کردن

تدبر: تێفكرين، ئەندێشە كردن، وردبونەوە، وردبينى،

بيركردنەوە، چارەئەندىشى

تسلبید؛ وردبونهوه، تێفکرین، ئهندێـشه کـردن، بیرکردنهوه له ئهنجام و دوماهی کارێك

تدخین: دووکهل کردن، دوکهل کیشان، جگمرهکیشان تدرب: خوو گرتن، عادمت گرتن، عادمت کردن تدرج: بله بله، هیدی هیدی، هیمن هیمن، هیمن و لمسمر خو له شتیك نزیك کهوتنهوه

تلريب: راهينان، ئاشنا كردن، عادمت دان

تسلاریج: بله بله، هێـواش هێـواش، هێـدی هێـدی ئەنجامدانی کارێك

تلريس: وانه وتنهوه، وتن، وانهبيْرى

تسلفق: شیرجه، پهرین بۆناو ئاو، گوژم، خیّرایی و گوشاری ناو له کاتی رۆشتنی

تدقيق: وردبونــهوه، باريــك بــينى، چارمنهنديــشى، ليكة لننهوه

تدلس: خۆشاردنەوە، داپۆشىن، قەشارتن، حەشاردان، تدلك: خۆشۆرىن، دەست پياھێنان بـه جەستە لـەكاتى خۆشۆرىن، بۆنى خۆش لەخۆدان

تسدلى: هەلأواسىران، ھەلواسىران، خىمرمان، راكىردن ونزيك بوونموه

تدلیس: داپوشین، فهشارتن، فریودان، داپوشنی عهیبی خوّ یا کالاً، خهانک ههانجهاندن

تلمير: لمناوبردن، ويْران كردن، بمغيرِوْدان، كاول كردن، تنكدان

تدنى: بەرەبەرە نزيك كەوتنەوە، ھاتنەخوار، نەوين

تدنیس: جنّکان کردن، پیس کردن، جنّکاوی کردن تدویر: دموردان، خر دروست کردن، بازنهیی

تدوین: کۆکردنهوه، دانان، نوسین، شیّعر یابابهتیّك له دمفتهریّکدا كۆكردنهوه و نوسینیان، توّمار کردن

تنسسريت موسر سرد و موسيون موسر سردر تندان، جمور كردن تندان، جمور كردن

تدین: دینداری، دینداربون، باومرداربون

تذاكر: بيرخستنهوه، ئاگادار كردنهوه، گفتوگۆ كردن،

تذبذب: دوودلی، دلنیگهرانی، دوردونگی، دوورویی، دودلیون

تنارو: هرهاون، كەلەشىرى سارايى، بالندەيەكە حەلان گۆشت، چۆر

تذكار: زيكر كردن، بيرهيّنانهوه، بيركهوتنهوه

تسراژدی: تراژیدیا تسراژدی، نمایشتی خسهمبزین، تذكر: بيرخستنهوه، ئاگادار كردنهوم شهرپۆتانه كارمسات، روداوى دلتهزيّن، بهبهختى تنكره: بيرمومري، همرچي ببيته هوي بيرهينانهوه، تراس: پشت بان، سهربان، ههیوان، يادداشت تذكير: بيرهينانهوه، فيركردن، پهنددان تراش: بروانه تراشیدن تراشکار: تراشکار، کمسیک که کاری تاشین و تراشی تذكيه: هه لأيساندن، خوش كردنى ناكر، هورگ برين كانزاكان به كمرمسته كارمباييهكانه ية نازهني حهلال كؤشت تراشیدن: تاشین، تراشه، تراشین، لیکردنهوهی مو له تذلل: سوك نيشانيداني خز، سوكي، پهستي، نزمي، جهسته به گوێزان، جياكردنهوهي توێكڵ يا ومرهقه ناسکهکان له دار یا کانزا به سؤهان یا همر شتیکیتر تذلیل: زەلیل کردن، زەلیل ھەژمار کردن، سوك كردن تراضى: رازى بون، رمزامهندى، شادمانى لهيهك تَدْمَم: ئيراد گرتن، عميب ليْدۆزينموه ترافق: هاورێ يـهتى، هاوړايى، پێکهوه بـوون، بوونـه تذميم: سمركونه كردن، تانه ليدان، لومه كردن هاورێ ي يەك تننيب: درێژه بێدان، بهدواداجون ترافيك: ترافيك، ف مربالغي، هاتوچو، هاتوچوى تنهیب: ناویزیردان، زیرگاری، رازاندنهومی کتیب و كمرمستهكاني كواستنهوه نوسراوه تراك؛ رمخنه، كهليّن، كهليّن، قهلشت درز تذييل: بهراويز، نوسيني بمراويز له خوارهوهي لابهره تراكتسور: تراكتور، مەكىنە، جۆرنىك ترۇمېنىل كە تر: تەر، تاز، ئاودار، نمدار، دژى وشك، تايس، تليسك لهكارى كشتوكالدا بهكار دمبريت ترا: ديوار، لهمپهر، رێگر، سکر تراكم: كەلەكە بون، لەسەر يەك دانىرا، خربونەوە، تراب: خاك، زەوى، ئەرد، ئەرز، بەژ، ھەرد كۆگابون، بەسەر يەكا كەوتن تراب: دلۆپه، تەرەشوح، جكه، دلۆپه كردنى ئاو يا ترانه: گۆرانى، ئاواز، دىلانە، بالۆرە، سرود شلەمەنيەكىتر لە دەڤريك تراوش: بروانه تراویدن ترابش: بروانه ترابیدن تراويدن: جكه كۆردن، پۆرە كردن، تكەتك، دلۆپە كردن، دەلانن، دەليان تراهی: تازه پیکهشتو، میوهی تازه گهشتو

ترابیدن: دلوپه کردن، دادان، تکان، تنوکه کردن تراجع: گەرانەوە، قەگەريان، گەرانەوە بۆ شوينى خۆ تراجم: شهربهرد، بهرد گرتنه یهك، بهرد بو یهك ترب: تور ترب تقر، تقریت مهزن هاويشتن ترب: فێڵ، فريو، مەكر، ناز، زمانچەورى، زۆربڵەيى تراجم: ومركير، ومركيرمكان ترب: خاك، زەوى، عەرد، ھەرد تسراخم: درهنگ کردن، درهنگی، سستی، درهنگ، ترب: هاوتهمهن، هاوسال، هاوزا دواخستن **تربار:** بروانه ترمبار تراز: زینهت، نارایشت، نهخش و نیگار، خهمل تربت: گلکۆ، ئارامگا، مەزار، گۆر، قەبر، خاك

تراز؛ تراز، نامرازیکه که بههویهوه بهرزی و نزمیایی

ترازو: شایهن، کیشانه، تهرازو، میزان، ترازی، شامرازی

شوێنێك ديارى دەكەن

ترازوی زر: خور، ههتاو

كيشانه كردن

تربچه: تور، ترفیتی بچوك، ترپ تربز: شوتی، ههنی تربسه: رمنگین کهوان، پهلکه زیرینه، کولکه زیرینه، كمسكوسور

تربس: چاومروانی، چاومنواری، چاولمری بون

تربى: پەرومرد كردن، راھێنان، راھێناندن

تربیت: بهرومرده کردن، راهینان، بارهینان، نیشاندان، فيركردني باشه

تربيع: جواربهش كردن، جوارسوچي، جوار لايهني،

چواری، چواردانهیی

ترپیاز: تمره بیاز، تمرمپیواز، پیازی گهلا

ترپیل یا ترپی: نهزدمر، جؤریک سیلاحی شهره دژی ژێردمریایی

ترتب: راستی، ریك و پیكی، راست و دروستی، پشت

سمری یهك هاتن

ترت و مرت: تارومار، لهت و پهت، لهناوجو

ترتیب: ریز، سهقامگیر کردن، ریکخستن، دانان لەشويىنى خۆ، ساماندان

ترتیزك: تەرەتىزە، تەرەتوورە، گیايەكى يەك سالەيە و له ژماری سهوزیهکاندا همژمار دهکریّت و شیاوه بـوّ

ترجح؛ نمپیشی، پیش کموتن، پیشی گرتن

ترجمان: ومركير، باجفه كمر، كمسيك كه دوزمان بزانیت و بابهتیک یا کتیبیک له زمانیکهوه بو زمانيكيتر بكؤريت

ترجمه: ومركيّران، باجفه، ههلكهراندنهوه، پاچفه كردن

ترجى؛ هيواداربون، هيوادارى، ئوميدوارى، ئوميد

ترجيح: بهباش زانين، لهپيشي، سهرخستن، همفيان

ترح: خهم، كهسمر، پهژاره' خهفهت، دئتهنگى

ترحال: كوج كردن، گواستنهوه، باركردن، كؤجان،

كۆجين

کر دن

ترحل: كۆچ كردن، گواستنەوە، كۆچان

تسرحم: بمزمیی، بمزمیی پیاهاتنهوه، دلسوتان، یی

سوتان، دڵنهوایی، جاکه کردن

ترحيب: سلاو كردن، بهخيرهينان

ترحیل: كۆجدان، كۆجاندن، ناجار كردن به كۆچ

ترحیم: چاکه کردن، سلاو ناردن، داوای بهخشین ترخان؛ بروانه ترخون

ترخص: مؤلَّفت، مؤلَّفت ومركرتن، ئيزندان، رموا بون ترخوانه: ترخینه، شهلین، شیّلم، چیّشتی شیّلم و دان

ترخون: تەرخون، جۆرێك سەوزى خواردن

تسرخیص: مۆلەتىدان، ئىزنىدان، بەردان، رنگە بىندان، همرزان كردن

تسرخیم: نهرم کردنی وتار یا دهنگ، کلك برین، پچراندنی قسه

ترخينه: بروانه ترخوانه

ترد: زو شکین، ناسك، تـمروتازه، هـمر شـتیك كـه زو بشكيت، تهنك

تردامن: داوين پيس، ژنباز، ميباز، كهسيك كه داويني به گوناح و خراپهکاری پیس بکات، فاسق

تردد: ۱ - دودنی، گومان، دردونکی ۲ - هات و چو، هاتن و چون ۳- ئیسهالی، سك چون، به مانای نهخوشی سك چونیش بهکار دمبریّت

تردست: چالاك، دمست رمنگين، زرمنگ، شارمزا، ومستا، كەسىنك كى شىتنك يا كارنىك بە سانايى و خىرايى ئەنجام بدات

تردماغ: لوت بهرز، خوشحال، شادمان، دهم به بزه

تردید: ۱ - گمراندنموم، بمرپمرچ دانموم، ومگمریان ۲ -دودل بون، گومان، دوردونگی

ترزیان: زمان تهر، پاراو، شهیدا، کهسیک که به پاراوی وتهكان دينيته سمر زمان

ترزده: قهباله، قهواله، تاپؤ، قهوالهى مال و ملك و باخ و هاوشێوهکانی

ترزبان بروانه ترزبان

تسرس: تسرس، زات چون، سام، باك، ساق، زاور، دژى بویری و چاونهترسی

ترس: سبمر، قەلغان، سبيرى پۆلأيين

ترسا: ترساو، ترسهنوك، راهيب، مهسيحي، لايهنگراني

ترسان: ترساو، زاتجو، ترسهنوك

ترساندن: ترساندن، تؤقاندن، زات بردن، زراو خستن، دل خستن

ترسكار؛ لهخوا ترس، خۆپاريز، پارسا

ترسل: نامهنوسین، نوسین

ترساندن

ترسناك: ترسناك، برترس، ترسينهر، بهربجاف

ترسو: ترسەنۆك، ترسۆنەك، ئەوەى دەترسێت، بێ زات

ترسه: كۆڭكە زيْرينە، پەلكە زيْرينە

ترسیدن: ترسان، ترسیان، زراوچون، زات نهمان، دل لهدهست دان، نهویر ان

ترسيم: كيشان، رمسم كيشان، نهخشه كيشان

ترش: ترش، مزر، تورش، تون، همر شتیّك تـامی تـرش

بێت، چێژی دەم کۆوەكەر، بەرابەری شیرین

ترشا: ترشاو، ترشین

ترشابه: سماق، توتم

ترشح: دڵۆپـﻪ كـردن، دادان، دەلانـدن، دەڵيـان، بـارينى كەم، جۆرە كردن

ترشرو: روو گرژ، ناوچاومۆن، ناوچاوتال، گرژ، رووتال،

حرسرو؛ روو حرز، د

ترشش: چكان، دەلان، دەليان، دلۆپە، چكەكردنى ئاو يا

ھەر شلەمەنيەكيىز

ترشك: ترشوكه، ترشهلوك، ترشوك، گيايهكه تـرش لـه

دمشت و دمر دمروی

ترش و شیرین: ترش و شیرین، میخوش

ترشه: بروانه ترشك

ترشی: ترشی، ترشیات، چیزی ترش، سهوزی و میوهی وهک بایه نجان و خهیار و تروزی و سیر و پیاز که لهناو سرکه دایدهنین تا تامه کهیان ترش بیّت و بو برواندنی شتیا که لکی لیّومردهگرن

ترشى پالا: ترش پاليو، ترشى پاليف، دمفريكى كون

کونی کانزایی که شتی تیا دمپالیّون

ترشیدن: ترشان، ترشیان، ترشین، ترش بون

ترشینك: بروانه ترشك

ترسند: چاومړێ بون، چاودێری کردن، چاو بړنی کمسێک یا شتێک، پاسهوانی کردن

ترصیع: زیر نیشان کردن، زیردار کردن،

ترضي: رهزامهند كردن، رازى كردنى كمسيك

ترضیه: رازی کردن، رهزامهند کردن، شادمان کردن،

خۆشحال كردن

ترطب: نمدار بون، تهری، تلیسی، تهربون

ترطیب: تهر کردن، نمدار کردن، تلیسان، تلیساندن

ترع: بروانه ترعه

ترعه: درگا، همراغ، دهم، زار، باخچه، دهمی جوّگه یا حموز، روباریکی گموره و هول که المنیّوان دو دهریا دروست دهکریّت، کانال، کاریّز

ترعيب: ترساندن، زات بردن، تؤهاندن

ترغ: نەسپى سور رەنگ

ترغازه: سمركيش، زال، ياخي

ترغاك: پاسدارى، پاسموانى، كێشك دان، ئێشك گرتن

ترغده: ترهنجاو، پليشاو، دهردهدار، نهنداميك له

جەستە كە ئازارى ھەبيىت

ترغیب: هاندان، ههٽنان، دمست له پشت نان، پاڵ

ترف: رابواردن، شادمانی ژیان، بهختهومری،

سره، ربوردن، ساستی ریان، به سا **شرفان:** بروانه ترزبان

ترفت: نيعمهت، ناسايش، نارامي، ژيان لهو پهري

خۆشىدا

پٽومنان

ترفض: شكان، پرژ و بلاوبون، پهريشان بون

ترفـع: بهرزبونـهوه، پێـشى گـرتن، پێـشكهوتن،

سەربەرزى، سەرفەرازى، غروور، لەخۆبايى بون

ترفق: نمرمی کردن، نمرمی نواندن، هاورێيمتی کردن

ترفل: خەرامين، خەرامان، بەناز رۇشتن بە ريكادا

ترفنج: سهخت، دژوار، رمق، ریّگهی باریك و دژوار

ترفند: فيّل، بيلان، تمشقهله، داو، تهلّه، گزى، گهر،

فروفێڵ، درهو، سهخته

ترفه: ناسوودهی، نارمی، له ناسودهیدا ژیان بهسهر

بردن

ترفیع: بمرز کردنموه، بمرز بونموه، هملگرتن، دوور کردنموه

ترفیل: گەورە كردن، درێژ كردنى داوێن

ترقب: جاومرێ بون، چاودێری کردن، چاومروانی، چاومنواری

ترقص: سمما، هملّپمرین، سمما کردن، هملّبمز و دابـمز بمخیّرایی

ترقى: بەرزبونەوە، پێشكەوتن، گەشتنە پێگەى بەرزتر

ترقيع: پينه كردن، پيوه دورين، لكاندن، پينمپمروّ

ترقيم: ژماره ليدان، هيل كيشان، نوسين

تىرك: كلا,خود، كلاوى ئاسنى كه بـۆ شـەڕ ئەسـەرى -

دمكەن

ترك: تمر، نمدار، تمر و تازه، همرومها به ماناى كچى ميرد نمديتويش ديّت

ترك: زرمه، دمنگى كه له كهوتنى يا شكانى شتيّك

بمرز دمبيتهوه

ترك: بهجيّهيّشتن، دمست ليّههلگرتن، واز ليّهيّنان

ترك: تورك، تايمفهيهكى گهوره له نهژادى زمرد كه له كۆندا له تورسكتان و باكورى چين نيستهجى بون و نهتهوهى مهغولايش بهشيك لهوان بون و له سهدهى شهشهمى زايدين بهرهو نيران و ناسياى بحوك و ههنديكيان بسهرهو ئرووپا كۆچيان كدر وهك

ترکان یا ترکن: خاتون، خاتو، بانو، نازناویکه که بو ژنه بهریز و گهورهکان بهکار دهبریت

تركاندن؛ ترمكاندن، تمقاندن، درز تيكردن، قه لشتان،

قەلشان

تركب: لمسمر يمك سوار بون، پهيومست بون به يمكترى، بههيزبون

ترك جوش: گۆشتى نيوه كولاّو، ئاوگۆشت يا خواردنيّك

که گۆشتەكەي بە تەواوى نەكوڭٽت

عوسمانيهكان وتوركمهنهكان

ترکش: تیردان، تیردانك، شویّنی ههلگرتنی تیر لـه کوّن که کیسه یا شتیّکی هاوشیّوه بو

ترکمان یا ترکمن: تورکامن، تورك ناسا، هاوشنوهی تورك. و همرومها مناوی تایمفهیمکی گموره کم زیاتر له گورگان تورکمهن سارا دا نیشته جین

تركن؛ بروانه تركان

تركند؛ بروانه ترفند

ترکه: باشماوه، میرات، همرشتیّکی ماوه یا بهجیّماو ترکیب: سوار کردن، پهیومست کردنی دوشت، تیّکهلّ کردن

ترکیسدن: ترمکیان، تسرمکین، تسمقان، تسمقین، درز تیکموتن، درز بردن

ترلان: تەرلانت، بازى سپى، بازى ئازا و راوچى

ترلك یا ترلیك: ۱- هۆل كورت، نیوهۆڵ، همر كراسێكی نیوهۆڵ ۲- دهم پێ یی، نمعال، نمعل، سمرپێیی

ترليون يا تريليون؛ ترليون، همزار ميليارد، همزار بليون

ترم: گەرماپٽو، پٽوانيەك كە لە بەرھەمهێنانى گاز بۆ پٽوانە كردنى گەرمى بەكار دەبرێت

ترم: كۆتايى، دوماھى، سەرئەندام، مۆلەت، ماوە، كاتـ، بەش، سنور، ئاست، رادە

ترمب ترمب: زرم زرم، دم دم، دمبهك دمبهك، دمنكى دمموّل

ترمز: تورمز، ئیستۆپ، وشهیهکه ومرگیراو له روسی، ئامرازیکه له ترومبیّل و ماتور و پاسکیل که به زمخت لیکردنی جوولیه و خیرایی کسهم دهکهنهوه یا دمیومستیّنن که چهند جوّریّکی ههیه و زیاتر به هموا یا ناو یا روّن کار دمکات

ترمس: تـهرموّس، تـهرموّز، فلاسك، قومقومـهى ئـاو، دمقرى ههلگرتنى ئاو بوّ ريّگاى دوور يا له كاتى شمرٍدا ترميم: چاك كردنهوه، سـهرلهنوىّ دمسكارى كردنـهوه، ساغ كردنهوه

ترمینال: کۆتایی، دوماهیی، ئاخریی

ترن: شەمەندەھەر، ھەتار، ھىتار، ھىتارى سەر رئىي ئاسن

گەلاي گيا

ترهب: راهیبی، بونه راهیب، پهرمستین، پارانهوه له

ترين

ترەبار: تەرەبار، عەلوەكە، شوينى فرۇشتنى جۆرەكانى میوه و سهوزی

ترەتىزك: تەرەتىزە

خوا

ترهه: قسهی هیچ، پوچ، هه نیت و پنیت، بی مانا

ترهیب: ترساندن، توهاندن، زات بردن، زراو خستن

ترياق: ترياف، دژه ژههر، دمرمانيكه دژی ژههر كه له وندا له پزیشکیدا بهکار دهبرا

ترياك: تلياك، تلياك، ترياك، ئەفيون، سركەرشيرەيەك که له پیستی خهشخاش دهگیریت. پیستی سهوزی خەشىخاش بە ئامرازىكى تايبەت دەقلىيشىنن و لەو قەلشانە شيرميەكى سپى رەنگ ديتەدەر كە لەبەر ھەوا رهق و بو قاومیی رمنگ دهگوریت. تامهکهی زور تاله و بـ وننكى تايبـهتى ههيـه، لـه ئـاودا دەتويتـهوه و لهبـهر گهرما نهرم دهبیّت. بو نازار و ژانه سك و سك چون كاريگهره.. ريخونه و گهده سردهكات. كارى ههرس كـردن دژوار و تينويــهتى لهگــهل خۆيــدا دێنێــت. خواردنی زور کوشهندهیه

تریاکی: تلیاکی، تریاکی، کهسیک که بهکیشانی تریالک عادمتی گرتوه، خوو گرتو

تريبون؛ تريبون، كورسى وتاردان، كورسى فسه كردن که لهشوینیکی بهرز له هؤلی هسه کردن دایدهنین

تريت: تريت، تنگوشرا، تنگوشين، نان كردن ناو ئاوگۆشت، نانێك كەلەناو ھەر جۆرە خورادنێك تـريتى دمكەن و دەيخۆن، تليت

ترید: بروانه تریت

تریز: داوین، داوینی جل و بهرگ، دههمنا جلکی، دانگ تريك: باشماوه، بؤله ترى يا خورما كه دنكهكانيان خوار دبیّت

تریکه: قهیره، پیرهکچ، بیوه کچ، کچیک که لهمانی باوكدا مابيتهوه و كهس نهيهينابيت

ترين: تر، ترين، وشهيهكه كه لهدواي ههندي وشهوه ديّـت و نيـشانهى لـه پيّـشى و لهپيّـشى زيـاترى ترنانه: تريت، تشريب، همر شتيّك كمبمنان بيخوّن وهك ماست و شير و دوشاو

ترنجيدن: ترمنجان، گرژ بون، قرژ بون، هه لقرجان، گوشرانت، خەمۆك بون

ترنح: رەتەل بردن، بەم لاولادا كەوتن لەبەر مەستى يا شەرخۆشى

ترنم: خويندن، ئاواز خويندن به دهنگي خوش

ترنيان: سهومته، سهبهته، سهومته که له توول دورستى دەكەن

تروال: شفك، لقى ناسكى دار ـ تول، چلى ناسكى دار،

تروي: دمسته، گروپ، كۆمەن، تاقميك لەخەنك كە

هاوكار يا لمسمر پيشه بن ترور: ترسى زور، و له سياسهت دا بهماناى كوشتنى

نــهياران بـــق بمرژهوهنديــه تايبهتيــهكاني كهســيّك يــا شيوازيك

تروریست: تیروریست نهو کهسهی کاری تیرور نهنجام دمدات

تروریسم: تروّریسم، شیّوهی نهو کهسانهی به کوشت و بر خەلك دەترسىنن و ناچار دەكەن بۇ سەر رىگاى ئەوان يا باومر بە باومرەكەى ئەوان بينن

تروند: بروانه ترفند

تروند: تهرمبار، میومی تازه، نؤبهره، میومی تازه پێڰڡۺؾۅ

تروى: ئەندىشە كردن، تىفكرين، بىركردنەوە، رامان، تي رامان

ترويج: پەرمپيدان، بلاو كردنـەوە، باو پيدان، باودان،

گەشە يېدان

ترويح: ئاسانكارى، ئارامى گەيانىدن، باوەشىن كردنى

كمسيّك بۆ حموانمومى

ترويحه: كۆر، دانيشتن

ترويه: تيْرناو كردن، ئاودان، ئاو هەلگرتن بۆ سەفرە

ترهات: قسهی قور، هه لیت و پلیت، بیهو، فیرو، قسهی بيّ بنهما و دوور له راستي

پێدهبهخشێت، وهك باش ترين، چاك ترين، يا چاك تر، باش تر

تریـوه: ریّگهی پرهـموراز و نشیّو، ریّگایـمك بـمرزی و نزمی زوّری تیا بیّت، ریّگای پرکهند و کور

تز: تاس، كەچەل، بى مو

تز: باس، لیکوّلینهوه، نامه، بابهتیّکی پیّشنیار کراو بوّ باس و سهلاندن، شهو باس یا نامهی خویّندگارانی زانکوّ له کوّتایی زانکوّ دهبیّت پیّشکهش بکهن

تزاجر: ريْگه گرتن لهيهك بۆ ئهنجامداني كاريْك

تراحم: كۆبونـموه، خربونـموه، همرهبالفى، كۆمـا بـون، همرمبالغى خەلك و پال نان لميمك

تزار؛ تزار، قەيسەر، نازناوى پاشاكانى كۆنى روسيە كە تا شۆرشى مەزنى ئۆكتۆبەر لەو ولأتەدا پاشايەتيان دەكرد

تــــزاوج: جــوت بــوون، نزیکــی کــردن، هاوســمرگیری، بهستنی پهیومندی ژن و میردایهتی

تزاید: زیاد بوون، فراوان بوون، فمریی، زیا کردن، زیادی، فراوانی

تزبیب: وشك كردن، وشك كردنى ترىّ یا كردنى به كشمیش

تزجیه: رۆژگار بەسەر بردن، ئەسەر خىز كات بەسەر

بردن

تزریق: لیّدان، ومشاندن، قمشانن، کردنه ناوی دهرمانی گیراوه بو ژیّر پیّست به هوّی شرینقهوه، دمرزی لیّدان ترعازی: جووله، بزاوتن، راتهکاندن، له شویلی خوّ جولان، بزوتنهوه

تزك: پەوەردە كردن، راھێنان، ساماندان، رازاندنەوە

تزکی: پاك بون، خاوێن بون، بهخشین، زیاد كردن، زوٚر بون

تزكيه : پاك كردن، خاوين كردن، پافژ كردن، بي گمرد كردن، زمكات دان

تزلسزل: لـمرزين، سـست بـون، لـمرين، دلـمراوكيّ، يمريّشاني

تزميل: پێڄان، شاردنهوه، نهێن كردني شتێك

تــزوج: جـوت بـون، ژن هێنــان، مێـرد کـردن، لـه يــهك هالأن

ترود: تویشو ههلگرتن، دروست کردنی تویشوم ترویج: ژن هینان بو پیاو، کج به شودان، هاوسمرگیری،

پهیوهندی ژن و میردایهتی بهستن

تزویسر: درۆ، درۆ كردن، مهكر كردن، رازاندنهوهى كهلام يا وتار به شتيكى درۆينه، درۆينه، فريودان، دووروويى، هەڭخەلەتاندن، چاچەقول، چاچۆلە

تزهد: خۆپاريزى، خواترسى، له خوا ترسيان

تزهیسد: نائارەزومەنىد كىردن، تامىمزرۆى كارينىك ئىم كەسىنىك سەندنەوە، ھان نەدان، دژى ھان دان

تزيدن: كيشان، دمركيشان، دمرهينان

تزين: رازانهوه، رازيانهوه، خهملاندن

تزیید: زیاد کردن، زۆربون، فراوانی، فمریی، زیادی

تسزیین: رازاندنسهوه، خهملانسدن، نهخشاندن، جسوان کردن، رازیان

تس: تس، بایهکی بیدمنگ که له قن دمرده چینت، بای بوندار

تس: شهقازله، شهقهزلله، شهيازله

تسائل: لهیه که پرسین، پرسیار کردن، داوار کردنی شتیک لهیه ک

تسابق: پیشی گرتن، پیشکهوتن، پیش گرتن لهیهك تساضة: کرؤکودیل، تمساح، نههمنگ

تسارع: پهله کردن، بهلهز بون، ههستان و پیّشی کهوتن له کاریک

تساقط: بهك لهدواى يهك كهوتن، خوّخستنه سهر شتيك، خوّ ههلدان، كهوتن

تسالم: ئاشتى كىردن، ئاشتى، سازان، گونجان، پێكموم ھەڭكردن

تسامع: لهیهك بیستن، له یهك گیْرانموه و بیستن تسساوی: یهكسان، بهرابهر، هاویهکی، لیّک چونی، بهرابهری بهرابهری

تساهل: ئاسانكارى، ئاسانگيرى، به سانايى ومرگرتن، كەمتەرخەمى، زەخت نەكردن لەيەك، گوشار نەھێنانە سەر يەكتر

تسبب: سمبمبکار، هۆکار، بمدوای هۆ وهۆکاردا گمران تسبیب: سمبم دروست کردن، کردنه سمبمب، داتاشینی هۆکار بۆ شتیّك یا کاریّك

تسبيح: تمزبيّح، سبحان الله وتن، بيرهيّنانـمومى خوا بمياكي

تسبيغ: منال خستنهوه، منال خستنى وشتريّك كه نزيك له زانه

تسبیل: به خشن له رنگای خوا، ناو به خوّرایی دان بههموان

تست: تاقى كردنهوه، ئەزمون، ھەنسەنگاندن

تستر: داپؤشران، خۆحەشاردان، خۆداشاردن

تستیر: داپوشین، فهشارتن، داشارین

تسجیع: به پاراوی ناخاوتن

تسجیل: تۆمار کردن، بـههیّز کردن، سـهقامگیری، مـۆر کردنی قهواله، بهنیّن و پهیمان دان

تسعب: ۱- ناز کردن، مهکرد کردن۲- زیدمروّیی کردن له خواردن و خواردنهوه

تسسحر: ناشتایی، خواردنی ناشتایی، نانی بهیانی

خورادن

تسعیر: ناشتایی دان، نانی بهیانی دان به کهسیّك یا به ئهندمانی مالهوه

تسغر: رام بون، دمستهموّبون، کاری بی کری کردن. بهمانای گانته و قهشمهری کردن به کهسیّکیش دیّت

تسخط؛ رق ههلگرتن، نارهزامهندی، پی ناخوّش بون،

ناشادمانی

تسغیر: داگیر کردن، فمرمانبرداری کردن، گویّرایهنی، تیّکشکان، ناچار کردن به کاری بیّ کریّ، زالّ بون بهسمر

تسخین: گەرم كردن، دژى سارد و فين كردن

تسدد: راست بوونهوه، ومستان، بههیّزی، سمهامگیری تسدید: راست کرد، ریّك و پیّك کردن، ریّنویّنی کردنی کمسیّك بوّ ریّگای راست

تسدیس: شهش بهش کردن، شه لا کردن، شهشی، شهش دانهیی

تسرع: پهله کردن، خیّرایی، بهلهز بون و پهله کردن له نهنجامدانی کاریّك

تسریح: واز لیّ هیّنان، بهرهلاّ کردن، ناردن، رموانه کردن، له لهومرگا بهرهلاّ کردنی مهرِ و مالاّت، تهلاق دانی ژن

تسریع: خیرایی، پهله کردن، هه لهداونا بون له کاریکدا تسطح: پان بون، بهرین بون، راخران، بهربلاوبون

تسطیح: راخستن، بمربلاوکردن، بمرین کردن،

تسطیر: هیّل کیّشان، نوسین، ریز کردنی دیّرهکان

تسع: يەك لەسەر نۆ، نۆيەكى شتېك

تسع: نۆ، ^۹، ژمارەى نۆ

تسعون: نەوەد، ٩٠

تسعیر: نرخ دانان، بههادانان، بایی دانان لهسهر شتیّك تسفل: پهست بون، نهوی بون، كهوتنه خوار، بو نشیّو دابهزیتن

تسفه: خوّ به گیلی نیشاندان، حوّلی، نهزانی

تسفیه: به نهزان زانینی کهسیّك، به حوّل و گیّر ههرُمار کردنی کهسیّك

تسقط: دوزمانی، بوختان، درو هه نبه ستن بو که سیک، به دوای هه نه و تاوانی که ساندا گهران

تسقف: ئوسقۆڧ، قەشەيى، بونە قەشە

تسقیف: ۱- سهقف دروست کردن۲- کهسیّك کردنه قمشه

تسقیم؛ نهخوش کردن، نهخوش خستن

تسقیه: ناودان، تیراو کردن

تسکن: ۱ - هـهژاری، نـهداری، دهستکورتی ۲ - ئـارامی، ئۆقرمیی، ئۆخژن گرتن، حموانموه

تسكين: ئارام كردن، ئۆقرە پيدان، ئۆخژن گرتن، دلنەوايى كردنى كەسيك

تسلسل: ریز له دوای ریز، پهیوهست بون، یهك له دوای یهك هاتن، پهیوهست بون وهك زنجیر

تسلگ: زالبون، سەركەوتن بەسەر، دەست گرتن بەسەر كەسىكك يا شتىك

تسلف: همرز کردن، وام ومرگرتن

تسلم: ومرگرتن، رازی بون، باومرهیّنان به ئیسلام

تسلى: ئارام بونموه، رهزامهندى، دلخوشى، شادمان و بى خمم بون، بى خمم، ئۆخـژن گرتن لم خمم و پهژاره

تسلیت: سەرەخۆشى، شادمان كردنى كەسىنك، دلخۆشى دانـەوە، دلنــەوايى كـردن، كەسـنك لـه خــەم و ئــازار

تسليح: جەكدار كردن، تەيار كردن بەجەك

تسلیط: زال کردن، دمسه لآت به خشین به که سیک، دیاری کردنی که سیک بو فه رمانره وایی له سه ر

تسلیم: تهسلیم، ملکهچی، رام بون، دهستهمو بون، سهر سیاردن

تسمن: هملهو بون، زل بون، رؤندار بون، بونی چهوری زور

تسمه: تەسمە، ھايشى چەرمى كە لە بىشتى خۆ يا

شتێکی دهبهستن

دمرهێنان

تسمى؛ ناوبران به...، گمرانهوه يا پهيوهست بون به

كەسىنك يا تايفەيەك

تسمیط؛ بیدمنگ بون، ههلاواسین، ههلواسینی شتیک به گهردن

تسمين؛ قەلەو كردن، رۆندار كردن، دابەستن

تسمیه: ناونا، ناولیّنان، بهناو بانگ کردن

تسنن: رازی بون به سونهت، پهیپرهوی سونهت بون، شیّوازی ئههلی سونهت که دوای پیّغهمبهر ئهبوبهکمر به یهکهم خهلیفه دمزانن به پیّچهوانهی شیعهکان که عهلی به خهلیفه دمزانن

تسنیم: پر کردن، سهرریژ کردن، لیوانلیو کردن، لیپاولیپ کردن، بمرز کردنهوه و هینانه سمری شتیك. وه ده لین ناوی کانیه که له بههمشت

تسو؛ یمك كاتژمیّر، یمك بمش له بیست و چاره بمشی شموانه روّژ

تسوق: بازار گەرمى، گەران بەناو بازاردا بىز كىرپن و فرۆش

تسوید: رمش کردن، رمش کردنهومی کاغمز، نوسین تسویغ: بمخشین، بمرموا زانین، رموا کردن

تسویف: ئەمرۆ سبەی كردن، بەلاننى ئەمرۆ و بەيانى دان، سەركار خستن

تسویل: رازاندنهوهی شتیک بو هریودان و گومرا کردن، هریوکاری

تسویه: یهکسان کردن، بهرابهری کردن، راست کردن، راست کردنهوه

تسهل: ئاسان بون، سانایی، راحمتی

تسهیل: ناسان کردن، سانا کردن، سووك کردن

تسهیم: بهش بهش کردن، پرتکه پرتکه کردنی شتیک

تسيع: نو لمسمر يهك، نو يهك

تسيير: دوور خستنهوه، راونان، بمريّخستن

تش: ناگر، ناور، گر، ناتیش

تش: تەشوى، جەكوش

تش: تينو، تونى، تيهنى

تشائم؛ رمشبینی، پێچهوانهی گهشبینی، بهدگومانی تشابه: لێکچون، هاویهکی، هاوشێوهیی، هاوشێوه بـون، وهك یهكی

تشاجر: شەر كردن، بنك ھەنپرژان

تـــشارك: بوونــه شــهريك، شــهريكايهتى، هاوبهشــى، هاويشك بون

تشاغل: خوسمرقال كردن، خوّخافلاندن، سمرقال بون بهكاريّك به روالّمت

تشاكل: هاوشيّوميى، ليّكچون، وهك يهك بون تشاكى: گلهيى، گازنده كردن لهيهك، شكات كردن له

حصص محیی، عرضه عرده محیده، عصد عرده ده یهك، به برته و بوله

تشاور؛ راوێژ، راوێژ کردن، پرس کردن

تشبث: تەشەبوز، خۆھەلاواسىن بە شتىك

تشبه : هاوشێوه بون، لێػڿون، هاويهكى، ومك يهك بون .

تشبیب: بیرهیّنانهوه دهورانی گهنجیهتی، بیرهومری تشبیه: تهشبی، شوبهاندن، هاوشیّوه کردن بـه شـتیّك،

... هاویسه کی کبردن لهگیه ن شتیک، بسهراومرد کبردن، لی

ھاوہےکی کردن لفکہا*ن ش*تیک، بہوراومرد کردن، لئ جواندن

تشت: تهشت، تاس، تهشته، دهفری گهوره بـــ جـل

شۆرىن، تەست

تسشتت: بلاوبون، پرژ وز بلاو بون، پهیریشانی، بمربلاوی

تشتك: تمشتى بجوك

كردن، فيز، ههوا

تشتیت: پرژ و بلاو کردن، پهخشان کردن،

تشجیع: وره پیّدان، زات بمرنان، بویّر کردن، دلّ پیّدان، وره بمرنان، بمنشاندن، گالّدان

تشهیلاً: تیز کردن، توند کردن، تیز کردنی کارد و جهفوّ و هاوشیّوهکانی

تشخص: ریّزدار بون، گهوره بون، دیار بون، ناوپهیا

تشخیص: جیا کردنهوه، جیاوازی دان، جیا کردنی

شتیک له شتیکیتر، دیاری کردن، ههلاواردن تشدد: سهخت بون، سهخت گرتن، توند و تیژی، توند

بون .

تشدید: زیاد کردن، توند بون، سهختگیری، بهند توند بون، توورمیی، بههیّز کردن

تشذیب: پیست ئیکردن، تویکل ئیکردنهومی دار، برینی نقی دار، بمربلاو کردن، ئیکردنهوه

تشر: تهشهر، تانه، توندی، وشهیهك که له توورهیی یا به مهبهستی گالته کردن به کهسیّك بوتریّت

تشرف: به خزمـهت گهشـتن، گهشـتن خزمـهت کهسـانی گهوره، شهرف پنِدان، شهرمف

تـــشریح: شـی کردنــهوه، لیّکدانــهوه، بــاس کــردن و دمرخستنی شتیّك، بهشه بهش کردن، لمت وکوت کردن

تشریف: شمریف کردن، ریزدار کردن، گموره کردن، بممانای خهلات و دیاریش به کار دمبریت

تشریق: رون کردن، رؤشن کردن، نورانی کردن، جوان بون، رو له رؤژههلات کردن، به مانای وشك کردنی سهوزیش دیّت لهبهر ههتاو

تشريك؛ شمريك كردن، هاوپشكى، هاوبمشى

تشطیر: دوبهش کردن، دولهتی، دو کوت کردن، بهش کردنی مالیّك له گهلّ کهسیّکیتردا

تشعب: بهش بهش، لق لق، ليّ كهوتنهوه، لق دمركردن، بلاو بونهوه

تشعیشع: در دوشاوهیی، روناکی، به خشینی تیشك، تیشكدانه وه، رهنگدانه وه

تشعيب: جيا كردنهوه، بهش كردن، بلاّو كردن، بهش

بەش كردن

تشمیث: بلاو کردنـهوه، دوورخـستنهوه، دووری، پـرژ و بلاو کردنهوهی شتیّك، کهم خواردن

تَــشفع: پارانــهوه، لآلانــهوه، پارانــهوه بــؤ كهســيّك،

شمفاعمت كردن

تشفى: شەف دران، ئارام بونەوە، لەنەخۇشى دەرچون،

چارمسەر كران

تشقیق: قەنشان، قەنشت بردنى دار،

تشك: بروانه توشك

تشکر: سوپاس کردن، سپاس، دمسخوّشی کردن

تشکك: گومان كردن، رمشبينى، بهد گومانى

تشکل: دروست بون، شیّوه گرتن، بهدیهاتن، دامهزان، دیمهن و مرگرتن

تشكى: شكايمت كردن، گلهيى و گازنده، نارمزامهندى

تشکیك: گومان دروست کردن، نانهوهی رم*شبینی، ش*ك دروست کردن

تشكيل: ريّكخستن، دام هزران، دام هزراندن، سامان دان، دروست كردن

تشلیخ: بمرمال، دوگرد، ئموهی نویزی لمسمر دهخوینن

تشمر: بهخیرایی روّشتن، بلهز بون، پهله کردن له روّشتن، ئامادهگاری، ناز ومهکر کردن، خهرمان روّشتن، منهت کردن بهسهر زهویدا

تشمس: حــممامی خـوّر گـرتن، لهبــمرل تیـشکی هــهتاو دانیشتن

تسشمېر: داوينن هه لکردن، قول هه لکردن، قول ليي هه لمالين، نيراده کردن، جالاکي

تشمیس: خور پهرمستی، پهرمستینی همتاو

تشميم: بون كردن، بون بيوه كردن

تــشنج: تهشهنوج، گـرژ بـون، ترهنجان، كيـشراني

ماسولكەكانى جەستە

تشنه: تینو، تینهی، تونی، میروفه سا ناژهل که نیازمهندی خواردنهوهی ناوه

تشنهکام: زور تینو، ئـهومی لـه قـر کردندایـه، کهسـیّك

كەليومكانى لە تيونەيتدا وشك بوبيت

تشنه لب: ليّو وشك، تونى، تينويهتى زوّر

تشنیع: خراپ وتن له کهسنِك، عمیب گرتن، ئیرادج، فیزمون ههژمار کردنی کهسیِك

تشور: سمرشۆرى، شمرمەزارى، شمرمێونى، شمرم كردن تشوش: پمرێشانى، ئاڵۆزى، ئالۆسكاوى، تێك و پێكى

تشوق: تامەزرۆيى، حەزى زۆر بۆ بينين يا ئەنجام دانى كاريّك

تشوه: نهناسـراوی، نـامق کـردن، بنِگانـه کردنـی خـق لهبهرابهر کهسنِکدا

تشویر: ئیشاره کردن، ناماژه پیدان، شهرمهزار کردن، سهرشور کردن، پهریشان کردن

تــشویش: تێکـدان، ئاڵۆسـکاندن، تێـِك و پێـك دان، شێواندن، ئاڵۆزى، بێ ئارامى، ئۆقرە نەگرتن

تسشویق: هاندان، دهسخوشی کردن، دهنهدهنهدان، نارهزومهند کردن، دنگهرمی، پشت بههیّز کردن، پشت نهستوری

تشویك: چقل دمركرد، دركاوى بون، چقل دمركردنى دار

تـشویه: شـێواندن، ناشـیرین کردنـی روخـسار، ناحــمز کردنـی روخسار، تێکدان

تشهد: شايمت ويستن، شايمتي دان

تشهی: نارمزومهند بون، حهز لی کردن له نهنجامدانی کاریّك، نارمزومهندی، خوازیاری، تامهزروّیی

تشهیر: ناو زراندن، ناودار کردن، ریسوار کردن، سوك کردن

تشيخ: شيّخايهتي، پيربون، بونه شيّخ

تــشیره: کــهلا، کهلاشیـشیه، تیلــه، مهرمهر،هــهلّماتن، ئهوهی منالان یاری پیّدهکهن

تشیع: شوین کهوتن، لایمنگیری، نمسمر ممزهمیی شیعه بون، پمیرووی کردن، شیعهگمری، بمرابمری سونهگمری تشیید: بمهیّز کردن، سمقامگیر کردن، هملکردن، بمرز کردنموهی دیوار یا بینا

تشییع: مالاوای لیّکردن، بهریّکردن، بهخاك سپاردن، بهشداری كردنی له ریّ و رهسمی به خاك سپاردنی مردونك

تصابی: منلانه، گهمه کردن، یاری منالانه کردن

تصاحب: داگیر کردن، دمست به سهرا گرتن، بوونه خاوهنی شتیک

تـــــصادف: رووداو، بمريـــهك كـــهوتن، پێكـــدا دران، روبمروبونموه، بميمك گمشتن بم رێكموت

تــصادق: هاورِیْبـهتی، دۆسـتایهتی راسـت و بـێ گـرێ و گۆن

تسصادم: کوتران، بمریهك کهوتنی توندی دو شت، پیکدادران

تصاعد: بمرز بونهوه، ههلکشان، روّشتنه سمر، بمرز بونهوهی شتیّك به پیّی ناست و رادهی دیاریکراو

تصافح: دهستدانهوه، تهوقه کردن، دهست دانی دو کهس له کاتی بینینی پهك

تصالح: ناشتی کردن، سازان، گونجان

تصفیق: بال لیدانی بالنده، بال راومشاندن، چهپله لیدان

تصفیه: بالأوتن، بافر کردن، باك کردن، خاوین کردن، بالفته کردن، بالأفتن، بی گهرد کردنی شتیك

تصفيه خانه: بالأوكه، بالافكه، شويّني بالأوتن

تصلب: ردق بون، سهخت بون، توند بون

تصلف: كاسەليسى، ماستاو، دورويى، رياكارى

تصمیم: بریار، لی بران، لی بریان، پشت گمرمی، همری کردن

تصنع: خۆرازاندنەوە، دەسكرد، روكەش سازى

تصنيع: بمرهمم هينان، دروست كردن، ناماده كردن

تصنیف: ریکخستن، بهش بهش کردن، دهسته دهسته

کردنی شتیّك و ریّكخستنی، ساماندان

تــصور: گومـان، خـميال، ويّنـا، ويّنـه، وازانـين، رامـان، هيّنانمبهرجاو

تصوف: صوّفيهتي، پهشمينه پوّش، دمرويّشي

تصون: خۆپاريزى، ئاگا لەخۆبون

شصویه: پهسهند کردن، بهراست زانین، دان پیانان، بریار لهسهر دان

تصویر: دیمهن، ویّنه، نیگار گرتن، ویّنه کیّشان، شیّوهی کهسیّك یا شتیّك کیّشانهوه

تسطویره: پهکمره، ههیکهل، پهردهیهك که ویّنهی کهسیّك یا شتیّکی لهسهر کیّشرا بیّت

تضاحك: پيكەنين، كەنين، خەنين، پيكەوە پيكەنين

تسضاد: دژایسهتی، ناسسازگاری، نسهگونجان، نسهیاری،

نەسازان، دوژمنايەتى

تضارب: لميهك دان، شمرهشمق كردن، له يمكتر هملدان

تضارس: دوژمنایهتی، نهیاری، نهسازان

تضاعف: زيادبون، دوبهرابهرى، دوئهومندميي

تضاغن: رق ههلگرتن، بوغز كيشان، كينه لهدل گرتن،

قین گرتن، هه آنه کردن، نه گونجان

تضامن: كمفالهت، زهمانهت، دهستهبهري،

تضجر: بيّزارى، بيّ قمرارى، خممبارى

تضحیه: هوربانی، هوربانی کردن ممر یا وشتر

تــصامم: کـهری، نـهبیـستن، خـو نیـشاندان بـه کـهرِی و نـهبیستن

تصاول: پهلاماردان، بهگژیهکا چوون، هیّرش کردنه سهر یهك و ههلیمز و دایهز

تصاوير: وينهكان، ديمهنهكان

تصبر: خوْرِاگرى، بەرگە گرتن، سەبر كردن

تصبی: گهمه کردن، یاری کردن، منال بون

تصعیح: چاك كردن، چاكسازی، هه ل گرتن، راست كردنهوه، هه له كانى كتيب يا نوسراويك ديارى كردن و

چاککردنیان

تصحیف: ههله کردن له نوسین، گۆرپنی وشه به زۆر

کردن یا کهم کردنی نوفتهکانی دموروبهری

تــصدر: سـنگ نانــه پــێش، سـينه كردنــه قــه لغان،

ئەسەرەوى كۆردا دانىشتن، لاى سەرەو گرتن

تصدی: لمنمستو گرتن، نودهدار بون، همستان به

رو-تـصدير: گمراندنـموه، فهگمريان، ريّـز لـي گـرتن، لای

سمرهوه دانیشاندن

تصديع: ئازاردان، بوونه ئەرك بۆ كەسانيتر، بەئەركى

تصدیق: بشت راستکردنهوه، جهخت کردن، بهراست زانین، شایهتی دان، باوهر کردن، دژی دروّ

تصرف: داگیر کردن، دهست گرتن بهسهر شتیک یا

شوێنێکدا، به دمست هێنان، بونه خاومنی شتێك

تصرم: چالاکی، فرزی، خۆراگری و پایهداری، تێپـمړین، بمسمر جوون

تصریح: ئاشکرا کردن، روون کردنهوه، بی پهرده قسه کردن

تصریع: خستن، دان به نمرزا، لمزموی دان

تصريف: سمرف كردن، گمراندنهوه، گۆرين، گۆراندن

تصعد: روضتنه سهر، بهرز بونهوه

تصعید: روشتنه سمر، بمرز بونهوه، بردنه سمر

تصفير: بچوك كردن، سوك كردن، به كهم زانين

تسصفح؛ پیاچونهوه، ت<u>نبینی کردن له شستیکدا،</u> پیاچونهوه و گهران

تضرر: زیان بهرکهوتن، زیان پیکهشتن، زیان لیکهوتن، زمرمر

تنظرم: بنيسه سهندن، كنبه سهندن، ههلايسان له توورهیی و ههنسیدا

تضريب: ليُكدان، ئاژاوه، فيتنه، ئاژاوه نانهوه، شهر

تضعف: لاوازی، سستی، به لاواز بینین، ناتموان

تضلیل: گومرا کردن، نمری دهربردن

تضمن: ومرگرتن، رازی بون، لهخوْگرتن

تضمین: دەستەبەر كردن، ئەخۆگرتن، ئە ئەستۆ گرتن،

تنضييق: گوشار، زهخت، فشار، گوشار خستنه سهر

يەك بون، ھاويەكى، لێكچون

خۆنىشاندان، ملهورى

تطبیق: بهراومرد کردن، بهرابهر کردنی دوشت پیکهوه

رهسمه کاندا و شادمان کردن

تطریب: شادمان کردن، هینانه سهر زهوق، خویندنی

گۆرانى دٽخۆشكەر و سەما ھێنەر

تطرید: دوور خستنهوه، دور کردن

تطفل: منال ئاسا، هاوشيوهي منال، كارى منالانه كردن،

لەناكاو بۆ ميوانى رۆشتن، ميوانى ناوەخت

تطلب: گەران، گەريان بە دواى شتێكدا بى پسانەوە

تطليق: بمرولا كردن، وازليهينان، لم مال دوور

تضرع: گریان، گرین، شین، پارانهوه، لآلانهوه

دروست كردن

پەنادان، گونجاندن

تضييع: بمفيرودان، بمبادان، لمناوبردن

كەسىك، تەنگاو كردن، تەنگ بى ھەلچنىن

تطابق: يەكسانى، ھەلكردن، گونجان، خوينندنـ موه، بۆ

تطاول: گهردن کیشی، یاخی بون، دهستدریژی،

تطاير: بالأوهبون، دريدربون، داپؤشراني ئاسمان به

تطرب: خويندن، كوتان، گوراني خويندن له ري و

تطرق: رێ دوزينهوه، گهشتن به کهسێك يا شوێنێك

تظنن: گومان بردن، واههست کردن

كەوتنەوە، تەلاقدانى ژن

تطميع: تـهماحكار كـردن، چـاوتێبرين، كهسـێك نـچار کردن به کاریّك، تهماح بۆ كهسیّك دروست كردن تطور: جۆراوجۆرى، گۆرانكارى، گۆرين، لەم حال بۆ ئەو حال بون، بەرەو پیش چون بیرۆکە یا کاریْك تطوع: همرمانرداری، ملّکهچی، گویّرایهانی، خوازیاری، ئەنجامدانى كاريك بەمەبەستى خير

تطوف: تهواف كردن، بهدهورى شتيكدا سورانهوه

تطویل: دریّر کردن، خایاندن، پیّچون، داکیّشان، کات بەسەر بردن

تطهر: باك بون، باقر بون، خاوينى، خوشورين

تطهیر: پاك كردن، خاوین كردن، بی گمردی، شتیك به ناو شوردن و پاقژ کردنی

تطيب: خۆشبۆنى، بۆنى خۆش لەخۆدان، بۇن بەخۆدا

كرد، عهتر له خودان

تطیر: رهبینی، بهدگومانی، دلکرمولی

تطييب: حەلال كردن، رەوا كردن، باك كردن

تطيير: بهراندن، هه نفراندن، فراندن

تطیین: هوراوی کردن، سوغ دان، پیاسونی گل یا هور به

تظالم: زولم کردن، ستهمکاری

تظ اهر: خونواندن، خونيشاندان، خودمر خسسن، هاریکاری کردن، یارمهتیدان

تظرف: زیرهکی، ناسککاری، خوّ به زیرهك و وشیار نیشاندان، وریایی

تظلم: دادخوازی، دادخواستن، ستهم بردن، گازنده کردن، شکایهت، هاوار و دا

تظلیل: سیبهر خستن، نسی دروست کردن، له نسی دا دانيشتن

تعاتب: گلهیی کردن، گازنده له یهك، بوّله بوّل کردن تعاجیب: سهرسوورهینهرهکان، نهو شتانهی دهبنه هوی

سمرسوورمان

تعادل: يهكساني، بهرابهري، وهك يهكي، ريّك بون، راستي تعاون: هاوكارى، هاريكارى، دەتگيرۆيى، دەستى يەك تعادى: نەيارى، نەسازان، ھەڭنەكردن، دوژمنايەتى تعارج: شهلى، شهلين، خوّ لهشهلى دان، بهشهله شهل گرتن، هاوپشتی

تعاهد: پمیمان بمستن، بهانیندان، هاوپهیمانی

تعب: رمنج، سهختی، دژواری، هیلاکی، بیزاری تعارض: بونه ئەرك، بونه بار بەسەر يەكەوە، جياوازى،

تعبد: بەندايەتى، بەرمستىن، كۆيلايەتى نەگونجان تعبس: مؤنی، گرژی، ناوجاوتالی، رووگرژی

تعبید: بهنده کردن، کویله کردن

تعبير: شي كردنهوه، ليكدانهوه، رونكردنهوهي بابمت يا خەويك

تعبیه: ئاماده کردن، ئافراندن، تهیار کردن

تعجب : سهرسورمان، سهرسورهێنهر، دهربريني سەرسورمان، واق ورمان، حەپەسان، دەم داچەقان

تعجب آور: سمرسورهينمر، همر شتيك ببيته هوى سهرسورمان

تعجیب: سورسوراندن، سهرسورهینان، سهر سورهینانی كەسىك

تعجیز: سست کردن، ناتهوان کردن، ریگری، ریگه گرتن تعجيل: بهله، خيرايي، بلهز، ههلهداوان

تعداد: ژماره، ههژمارکردن، بر، به بری

تعدد: جۆراوجۆرى، زياد بون، فراوانى

تعدی: دهست دریری، ستهم، دهست بهسهردا گرتن، نارەوا، نەشياو

تعدي كردن؛ ستهم كردن، زونم، نارموا، دمست دريّرُ كردن

تعدید: ژماردن، شماردن، ههژمار کرن،

تعدیل: راست کردن، یهکسانی، بهرابهری، وهك یهکی، هاوكيشي

تعان دروار كردن، ريكه كرتن، بيانو هينانهوه، دواكەوتن، پەلپ گرتن

تعاذیب: ئازار، ئەشكەنجە، ئازار يا ئەشكەنجە كردنى كمسيك

تعذير: بيانو، كەمتەرخەمى، بيانوھينانەوە

تعرب: عهرمبایهتی، عهرب ناسا، خوی عهرمب گرتن

رۆشتن

تعارف: یهك ناسین، دەربرینی ناسیاوی، بهخیرهینانی يهك، بيسشكهش كردن، خوناساندن له كاتى روبمروبونـ موه لمگـ مل كمسـ يكدا كـ م بـ فر يمكـ م جـ اره دمبينريت

تعاسر: سهختگیری، گوشار خستنه سهر، تهنگ پی هەڭجنين

تعاشر: تێكهڵي، خۆشهويستي، هاورێيهتي

تعاشق: عاشق بون، دلدایی، دل به خشن، عهشق بەخشىن، يەكترخۆشويستن

تعاشى: شەوكويْرى، شەڭ كورى، خىۆ نىساندان بە کویٹری له شهودا

تعاضد: هاریکاری کردن، هاوکاری، یارمهتیدان

تعاطف: جاكه، جاكهكارى، باش بون لهكه ل يهك میهر دیانی

تعاطى: راويْـرْ كـردن، پـرس كـردن بهيـهك، شـتيْك بەيەك دان، ماملە كردن، ئالوگۆر

تعاضم: گهوره کردن، فهخر کردن، بهخوّنازین، شانازی

تعاقب: بهدوا داروشتن، بهدواداچون، شوێنكهوتن

تعاقد: بهيمان بهستن، به ليندان

تعاقب السل ١- بيرمهندي، عهقالاني، كاريك له روى عەقلەوە ئەنجامىدان ٢- خوينىسايى دان، كۆكردنىموەى خوێنبایی و دانی

تعالى: بمرزبونموه، له پيشى، سمركموتن، له پيش، يـهكێك لـهناوهكاني خـوا بـه مانـاي لـه پـێش و پێگـه بەرزتر

تعسامی: کويتری، خو لهکويتری دان، خو وهك كويتر

نىشاندان

كردن

تعاند: ئىنكارى، دژايەتى، دوژمنايەتى، نەسازان

تعرض: دژایهتی، سهرهائی، دهست دریژی، توندی کردن، توند و تیژی

تعرف: ناسین، ناسران، ئاشنابون، خۆناساندن

تعرفه: ناساندن، ناسینهوه، پیرستی بههای کالاً یا شت ه مهك

تعری: روتی، روت بونهوه، روت و هوتی، دمرهیّنانی یا داکهندی حل و بهرگ

تعریب: بهعمرمب کردن

تعریض: تانه، تهشمر لیّدان، به تانهوه هسهکردن

تعریف: پیناسه، ناساندن، ناگادار کردنهوه، تیگهیاندن، راستی بابهتیک بو کهسیک رونکردنهوه

تعريق: عارمق، نارمق كردنهوم

تعریك؛ نقوچك گرتن، تهمی كردن، نقورچك

تعزز: ئازىزى، خۆشەويست بون، بەريزى

تعزی: خوّراگری، نارام بونهوه، هیّدی بونهوه، شوّهره گرتن

تعزیب: سمرهخوشی کردن، دلنیهوایی، دلدانهوه، سمرسلامهتی یا سمرهخوشی کردن له کهسیک بو له دهست دادی شتیک یا کهسیک

تعزير: لۆمە كردن، سەركۆنە، تانە ليدان، سەرزەنىشت،

تعزی گردان: پرسهگیر، شین گیر، بهریوبهری کاروباری تایهبت به پرسه

تعسر: دژوار، سهخت، دژواری

دار ليّدان

تعسف: لارێ، بـه لارێدا روٚشـتن، گـومرا بـون، نـادوور

ئەندىشى، ئەنجامدانى كارىك بى تىفكرين لىي

تعسیر: دژوار کردن، سهخت کردن، گران کردن، تهنگ

تعشق؛ عاشقى، عمشق بهخشين، عاشق بون

تعشّى؛ شێو خواردن، شێف کردن، نانى ئێوارێ خواردن

تعصب: دممارگیری، لایهنگیری کردن له کهسیّك یا شیّوازیّك، بشتیوانی، هاریكاری، دممار بزوان

تعصى: نافەرمانى، سەرپىچى، سەر دانەنەواندن

تعطر؛ نو له خودان، بونخوشي

تعطش: تینویهتی، تینوبون، تامهزرۆیی کهسێك بۆ ئاو تعطل: بێکاری، بێکار مانهوه، لهکار کهوتن، ومستان

تعطير: بۆن ليدان، خۆشبۆن كردن

تعطیل: پشو، دمست لهکار کیشانهوه، چودان، روّژیّك که دهکریّت به پشو و تیایدا کاروبارهکان به شیّومیهکی کاتی رادهگیریّت

تعظم: گەورەيى، خۆبىنى، خۆپەسەندى

تعظیم: کورنـوش، ریّـز گـرتن، ریّـزدار کـردن، ســهر دانهواندن بؤ ریّز گرتن له کمسیّك

تعفر: خوْلاوى بون، پيس بون، نه خوْلدا گهوزان

تعفف: خۆاپريزى، خۆ پاراستن له گوناح، داوين پاكى

تغفن: بۆگەن، بۆنى ناخۆش، رزان، گەنان، گەنين

تعفسین: رزانسدن، گهنانسدن، گسهنان، ههلگراندنسهومو گۆرىنى تام و بۆنى شت<u>ن</u>ك

تعقب: بمدواداچون، شوێن كموتن، لێپرسينموه، ثيراد گرتن

تعقد: گرێ دران، ځەستبونەوە شلەمەنى، مـەيين،

ئالۆزبون و دژوار بونی کاریک تعقیب: شوین کهوتن، به دواداچون، ومدو کهوتن،

تومژانهوه، لێ پێچانهوه تومژانهوه، لێ پێچانهوه

تعقیم: نمزؤکی، نمزؤك كردن، نازا كردن

تعکف: گوشهگیری، خو گرفتار کردن، سوچ نشینی، خو بهند کردن له سوچیکدا

تعلامه: زانا، دانا، زانمر، فرمزان

تعلق: پەيومندى، پەيوستى، بەنديوارى، ھەلأوسران تعلل: درمنگ كردن، پەلپ گرتن، بيناو هينانـەوم، خـۆ

سەرقال كردن بە شتىكەوە، كەمتەرخەمى

تعلم: فيربون، فيركردن، راهيناندن، زانين،

تعلیف: ئالفدان، دانی ئالف و جۆ و ههرچی به چوارپی

تعليــق: هه لأواسـين، پهيومنديـدار كردنـى شـتێك بـه شتێكى ترهوه، بهستنهوه

تعلیقه: به مراویز، ئه وهی له باشکؤی کتیب یا له

خوارمومی لاپهرِمکانیدا دمینوسن تعلیل: بهلگه هیّنانموه، ورك گرتن، پهلّپ گرتن

تعلیم: فیرکاری، فیراندن، بهروهده کردن، راهیناندن، هووژان

تعمسد: ئەنقەست، ئانقەست، ئانقەس،كارنك ب مەبەسىتىكى تايبەت ە بىه زانىنمەوە بكرىت، دەسى دمسی، به قمستی، دمسگور

تعمىق: دور ئەندىنشى، تىرامان، تىفكىرىن، بىر ئلم ئەنجامى كاريك كردنەوە و ئەنجامدانى

تعمید: مهبهست کردن، به نهنقهست کاریک کردن

تعمسير: ئاوەدان كردنـهوه، ئاوەيـان كردنـهوه، جـاك كردنهوه، سهرلهنوى دروست كردنهوه، جاكسازى

تعميق: هوول روانين، دور نهنديشي، تيفكرين

تعمیم: گشتگیری، گشت گیر کردن، بالاوه پیدان، بهره پیدان، تایبهت کردن به ههموان

تعمیه: کویر کردن، جاو لی سهندن، نابینا کردن

تعنست: ئىراد گرتن، عىمىبگيرى، ئازار گەيانىدن، دلرمنجاندن

تعنیف: نومه کردن، سهرکونه کردن، توند و تیژی لەگەن كەسىنك

تعود: عادمت كردنم، خو ييوه گرتن، خو عادمت دان به كاريك

تعوذ: بهنا بردن، هؤمهن بردن، بهنا گرتن

تعويد: بهنا دان، دالده دان، بشتيواني كردن. نوشته، ئەو دۆعايانسەي دەيخەنسە پەرۆپسەك و بەلامل و يسا بهسهر شانيهوه ههلدهواسن

تعويض: قهرمبو كردنهوه، بـژاردن، خستنهوه جـێ، هۆدانەوە، ئالست كردن

تعويق: ريكرتن، درمنگ خستن، پشت گوئ خستن، دوا خستن

تعویل: هوور هور گریان، شین و روروّ، باومر کردن و يشت بمستن

تعهد: ئۆدەدار، بەلنن دان، بەيمان بەستن، لە ئەستۇ

گرتنی کاریک

تعیش: ژیان کردن، رابرواردن، بژیوی ناماده کردن تعین: دیاری کردن، دمس نیشان کردن

تعییب: عمیبدار کردن، بریندار کردن، رووشاندن تعییر: نومه کردن، سمرکونه کردن

تعیین: دیاری کردن، دامهزراندن، تایبهت کردن، شتیك یا کهسیّك تایبهت كردن بو شویّنیّك و دامهزراندنی تغابن: زيان گەياندن، فريودان، ھەڭخەلەتاندن له ئال و گۆر، زیانکاری، داخ و بهشیمانی

تغافل: گێری، وری، خو به گێر زانین یا نیشاندان، حۆلى، چاوپۆشى كردن

تفالب: زالبون، سمركموتن، زال بون بمسمر يمك

تفامز: جاو داگرتن، جاو هه لته کاندن، به نیشارهی جاو له گهڵ يهك دوان

تغاير: جياوازي، درايهتي لهگهل يهك، نهسازان، رردي

تفذی: خواردن، خواردنی نان و همرچی

تفذيه: خۆراندن، دمرخوارد داني نان

تفسرب: دوورمپهريزي، خــوٚ بــهدور گــرتن، خــوٚ دور خستنهوه، خوّ لادان، دور كهوتنهوه له ولأت، دمربهدمر

تفریر: له مردن هنزیك كردنهوه، خستنه مهترسی، مەنرسى دروست كردن بۆ سەر گيانى كەسنىك

تفریق: خنکاندن، خنکانن، له ناودا نوقم کردن

تغسیل: شوردن، شورین، زیدمرویی له شورین

تغشی: داپوشین، شاردنهوهی عهیب و کهمی کهسیک، داشارین

تغفل: كەمتەر خەمى، نائاگايى، ناوشيارى

تغل: تهغوّل، تهغار، كيْشيْك له كوردستان، ٣٣٠ مهنى کور دستانی

تغلب: زالبون، دمست بهسهردا گرتن، سهرکهوتن، زالی، سمركموتويي

تغلیب: زال کردن، هاریکاری کردن بودهست بهسهردا گرتن

تغلیق: بهستن، داخستن، پیوهدان، داخستنی درگا تغمد: دايوشين، فهشارتن، داشارين، نهين كردني عهيب

و هدرچي

تفنج: ناز کردن، نازو عیشوه

تغنى: ١- خوينىدن، گۆرانى خوينىدن ٢- بى نيازى،

دمست رۆشتوپى

تفوط: پیسی کردن، پیسایی کردن، دمست به ناو

گەياندن، دانيشتن

تغيب: ون بون، لمبمرجاو نممان، داشاريان

تغیر: گۆران، لهم حال بۆ ئـهو حال، گۆرانكارى، تـوورِه بون، به توندى ئاخاوتن

تغيظ: توره بون، رق همستان

تفيير: گۆرانكارى، گۆران، لـهم حال بـۆ ئـهو حال،

ڤەگۆريان، تێػچون

تف: گەرمى، گەرما، ھەلم، رووناكى، نور، رۆشتى

تف: تف، ناوى دەم، لىك، گليز

تف: چلك، چلكى ژير نينوك

تفاتح: جپه چپ، به گوێي يهكدا چرپاندن

تفاح: سێو، سێڤ، ميوميهكه

تفاحش: جنيّودان، دژمان، جويّن دان، فيّرْدون كارى، سنور بهزاندن له خرابهكارى

تفاخر: ناز كردنن شانازى، شانازين، خوّ بـ زلّ زانـين،

هووشه، خۆهەلكيشان

تفادی: خوّپاریزی، خوّ له کمسیّك به دوور گرتن

تفارق: جيابوونهوه، جيايى،، ليّك هه لْبِران، جودايى، ليّك دووركموتن

تفاريق: بـهش بـهش، جيا جيا، كـهم كـهم، ورده ورده،

برتكه برتكه

تفاصح: زمان چهوری، زمان تیژی، دهمتم_وی، زمان لوسی

تفاضل: له پیّشی، ممزنی، پیّش بوون، له پیّشی شتیّك بهسمر شتیّکیتردا

تفال: ناوى دەم، تف، گليز، ليك

تفاله: ماوه، باشماوه، سومارته

تفانی: لمناو بردنی یمکتر لمناو بردن

تفساوت: جیاوازی، جیایی، جیاگاری، وهك یـهك نـا، تەوفیر، تەوافەت

تفاهم: لهيهك گهشتن، ليّك تيّگهشتن، سازان، گونجان پيّكهوه

تفت: گمرم، توند، تیژ، سوورهوهبو، سوتێنمر

تفتان: گمرم، سورموه بو، سوتێنمر، داخ، کولاتو، گمرم و شاریای. ناوی کێوێکهله بهلوچستانی ئێران لمسمر سنوری نێوان ئێـران و ئمفغانـستان کـه همنـدی کـات هملمی گمرمی لی دێتهدمر

تفتت: ورد و خاش بون، لهت و پهت بون، شکان هو بونه توّز ودك نارد

تفتح: كرانهوه، فهكريان، ناوه لأ بون

تفتـق؛ قەلشان، درز بـردن، قەلشىن، ئـاوەلا بـون، درز تىكەوتن

تَقْتُنْ: گَمَرم بون، سورموه بون، داخ بون، سوربونموه له ناگر

تفته: تهنراو، داو، دافي جارجاڵؤكه

تفته جگر: ۱- دل سوتاو، عاشق، دل بریندار، ۲-

سیلاوی، نهخوشی گیروده بو بهسیل

تفته دل: دل سوتاو، دل برژاو، رهنجاو، پهريشان، دلتهنگ

تفتیت: ورد ورد، کردن، بسمت و پسمت کسردن، ورد و خاش کردنی شتیّك به دمست

تفتيح: كردنهوه، ومكريان، ناوملاً كردنى شتيّك

تفتیدن: گمرم بوون، سووربوون، گمرم بوون له بمردهم تیشکی خور، کولان، برژان

ىيسىن خور، دودن، برران

تفتير: سست كردن، لاواز كردن

تفتیش: پشکنین، گهران و لیکوّلینهوه، پشکاندن، تمفتیش

تفتین: نازاوهگیری، فیتنه نانهوه، شهر دروست کردن تفث: چلک، پیسی، چرك، پلۆخی

تفجر: ۱- بمریّکهوتنی ئاو، رموان بوونی ئـاو، هـهلاّتنی سبیّده، بومهلیّل^۲- جوامیّری، بهخشین، لیّخوّشبون تفجع: دمردهدجاری، بمئازاری، ئازار له خهم و بـهلاّ

تفجیع: نازاردان، دمرد پیکهیاندن

تفعش: جنيودان، جويندان، قسهى ناشيرين كردن، دوزمانی، زمان پیسی، دهم شهری

تفحمه: گهران، بشكنين، ليكولينهوه، فهكهريان، توێۯینهوه سهبارهت به شتێك یا بابهتێك

تفعیش: دوزمانی، ریسوا کردن، ئابرو بردن، سووك

کر دن

تفخر: شانازی کردن، به خونازین، خو هه لکیشان

تفخیم؛ ریز گرتن، ریز بؤدانان، به گهوره زانین

تفرث: ١-بـ لاوه بـون، پرژبون، ٢- پـرژ و بـلاوى، دمخشان و بمخشانی ۳- هیلنج دان و دل بهیه کا هاتنی ژنی مدو گیان

تفسرج: نهمانی خهم و پهژاره، دلکراوهیی، کرانهوه، گهران، سهیران، گهشت و گوزار

تفرجگاه: سهیرانگا، شوینی سهیران کردن و به بادانی خهم، باخ، بيستان، دهشت

تفرد: تەنيابون، تەك، تاقانەيى

تێڰەشتن لێؠ

تفرس: تي روانين، تي رامان، زهق بونهوه له شتيك بـو

تفرع؛ بهش بهش، لق لق، زور بونى لق و چلهكانى دار

تفرعن: خۆبىنى، خۆپەسەندى، ستەم كردن، نارەوا كردن

تَفْرغ: تمواو بون، دمست له كار كيْشانموه، تيْكوْشان، هەوڭدان

تفرق: جيابونهوه، بلاوبونهوه، جيايي، پهريشاني، يەرىشان كردن

تفرقه: جيا كردنهوه، جيايي نانهوه، ليّك دابران، ليّك ھەڭبران، لەيەك بريان

تفریج؛ دل کرانهوه، دلخوشی، نهمانی خهم و پهژاره

تفريح: شادماني، خۆشى، كەيف، رابواردن، دنخۆشى

تفريخ: ١ کرکهوتن، جوجکه هه لهێنانی مریشك ٢-

سهوز بون، رو له سهوز بوني چينراو ٣- نهترسان، ترس له دلدا نهمان

تفرید: ۱- تافانه کردن، تهنیا کردن ۲- گؤشهگیری، خۆپارېزى له خهنك

تفريض: ١ - بهش بهش كردن، جياجيا كردن، كاريگ مرى دانسان لمسلمر شستيك ٢- ناشسكرا كسردن، دمرخستن

تفريط: كەمنەرخەمى، كەم كارى، نيشاندانى ناتەوانى، به فيروّدان، بهبادان

تفريغ: بهتال كردن، خالى كردن، تيا نههيشتني شتيك لمناو دمقر

تفريق؛ كهم كردنهوه، كهم كردن، لي داشكاندن، جيا کردنهوه، جوی کردنهوه، پاسایهکه له زانستی بیرکاریدا كه تيا يدا ژمارهيهك له ژمارهيهكيتر كهم دهكهنهوه تفزيع؛ ترساندن، تؤقاندن، زات بردن، زارو بردن

تفس: گەرمى، گەرما، تا

تفسان: گەرم، داخ، برژاو، شتنك كەلەبەر تىشكى خۆر یا ناگر گهرم بوبیت

تفسائدن: گمرم کردن، داخ کردن، گمرم کردنی زیاد له

تفسح: پهرمپيدان، فراوان كردن، بلاوه كردن

تفسخ: بهش بهش کردن، ورد ورد کردن، ورتکه ورتکه تفسر؛ پرسین، پرسیار کردن، لی پرسین بؤ تیگهشتن تفسه: ١ ـ پهله، خال، خالى رەش كەلە روخسارى مرؤق دەردەكـەوينت ٢- خـەم، بـێ ئـۆقرەيى، بـێ قـەرارى٣-مژدی، بیزو، بهمانای بیزو کردنی نافرهتی دووگیانیش

تفسید: رزاندن، به فیرقدان، گهناندن، لهناوبردن تفسیدن: گمرم بوون، برژان، سورموه بوون، داخ بوون تفسير: شي كردنهوه، ليُكدانهوه، مانا كردنهوه، ليُدوان، رونکردنهوهی مانا و مهبهستی شتیک

تفسیق: به هاسق زانین، به داوین پیس ههژمار کردنی كمسيك

تفش: گەرمى، تا

تفش: تانه، للإمه، سمرزنشت، سمركونه

تفصی: رزگاری، رههایی، رزگاربون له تهنگانه. پرسیار كردن لهبارهى شتيك 144

تف صيل: جيا كردنهوه، جوي كردنهوه، بهش به شــكردني كتێــب، پێداچــوونهوه، شــي كردنــهوه، رونكر دنهوه

تفظل: له پێشي، زياد بوون، فراوان بون، پێشكهوتن

تفضيح: ريسوا كردن، سوك كردن، ئابروو نههيشتن، ريسوايي

تفضيض: زيوكارى، ئاوى زيردان

تفضيل: پيش خستن، له پيشي دان، پيش خستني كەسنىك يا شتنىك بەسەر يەكىتر

تفطر: درز بردن، کهلیّن بردن، قهنشین، قهنشت بردن

تفطين: تنگهياندن، ئاگادار كردنهوه، وشيار كردن

تفقد: گمران، فهكۆلين، دلدانهوه، دلنهوايي كردن

تفقیه: فیر کردن، ناگادار کردنهوه، وشیار کردن

تفك: تفهنگ، ساجمهزهن

تفكر: تيفكرين، رامان، تاي رامان، بيركردنهوه،

ئەندىشە كردن، ئە ئەندىشەدا رۆچوون

تفكك: جيابونهوه، لينك دابران، لميهك بريان

تفکه: میوه خواردن، چیژ بردن، بههرهمهند بون له شتنك

تفكير: تيفكرين، تي رامان، ئەنديشە كردن

تفکیسك؛ كردنسهوه، رمها كردن، رزگار كردن، جيا

كردنهوه، جوي كردنهوه تفل: ئاوى دەم، لىك، تف

تفل: تف کردن، ناوی دهم به کهسیکدا کردن

تفنگ: تفهنگ، جۆرنىك سىلاحى ئاگرىنى دەستى كه لولهی کانزایی و هونداخی داریسی ههیه و تهههی بيدهكهن. نهسهرتاي سهدهي شانزهيهم له نالمان دۆزرياموم و دروست كرا.

تفنن: جۆراو جۆرى، جۆربەجۆرى، كارنك يا ھونـەرنك به شیوهی جوراوجور نهنجام دان، سهرقائی، خو

تفنه: داو، دافه داوی جارجالوّکه

سهر قال کر دن

تفنید: سهرکونه کردن، نومه کردن

تفنين: جۆراوجۆر كردن، جۆراوجۆر كردن، تىكەل کردن. کۆن بون، کۆنبونی جل و بهرگ

تفوق: بەرز بونەوە، لەبىشى، بىشكەوتن

تفوه: دوان، ئاخاوتن، بهيفين، قسه كردن، هاتنه دو،

تفويض: ناجار كردن، كاريك خستنه نمستوى كمسيك،

کار به کهسیک سیاردن

تفهم: تنكه شتن، حانى بون، فامين

تفو: ناوی دهم، تف

تفهیم: تیکهیاندن، تی گهیانن، فاماندن، حالی کردن

تفیدن: سوربونهوه، گهرم بون، برژیان، برژان

تقاء خۆپاريزى، خۆپاراستن

تقابض: دان و سهندن، دان و ومرگرتن، نال و گور،

تقابل: رووبهرووبونهوه، بهرابهرى، جاوبهيهك كهوتن تقاتل: كوشتن، يهك كوشتن، كوژتن، شهر كردن

تقادم: كۆنى، لە پىشى، كۆنىز، لەپىشىر

تقادم: بيشكهشيهكان، دياريهكان، خهلاتهكان

تقارب؛ نزیك بوونهوه، نزیكی

تقسارن: دۆستايەتى، ھاورنىيەتى، لىك نزىكى، لىك نزيكبوون

تقاسم: سويند خواردن، هاوسويند، هاوهمسهم. بهش

كردن، سامانيك لهناو خوّدا بهش كردن

تقاس: تۆلە، ماف وەرگرتنەوە، تۆلەكردنەوە، تۆل،

تقاصر: كەمتەرخەمى، كەمكارى

تقاضا: داواكالرى، داوا كردن، نكا كردن، خواستن، ويستن

تقاضى: بروانه تقاضا

تقاطر: بهدوای یهك هاتن، تنوّکه کردن، دلوّیه کردن، دەلاندن،

تقاطع: بحران، جيابونهوه، لهيهك بحران، يهكرت برین، برنی دو هێڵ له شوێنێکدا

تقاعسه: دمست کینشانهوه، دمست لی هه انگرتن، ومستان ۲- گزشه گیری، خانهنشینی

تقاعس: ۱- خۆبەدور گرتن له كارنىك، خۆپارنىزى ۲-پايەداربون، بەرنىزبون، سەھامگىرى ۳- دەركەوتنى سك و جونە ناوەومى بشت

تقامر: قومار كردن، گريو كردن، قومار

تقاوم: خۆراگرى، ئەشەردا بەرگرى كردن، پايەدارى تقبض: ترەنجان، ترەنجين، گرژبونى پيست، كۆبونەوە

تقبل: رازی بون، ومرگرتن، همبول کردن، له نه*س*تو

گرتن تقبیح: فیزهون کردن، ناشیرین کردن، ناحهز کردن،

بھیج: فیرہون خردن، باشیرین خردن، باحفز خردن، دزیّو کردن

تقبيض: ١ -كۆكردنەوە، خر كردنەوە- مۆن بون، ناوچاو

تال كردن

تقبیل: ماج کردن، ماچ و موچ

تقتیر؛ بهخیلی، رمزیلی، دمست هونجاوی،

تقدس: باك بون، پاهربون، خاوينى، خۆپاريزى، پاكى

تقدس: پیروز، له پیش، پیروزی

تقدمه: پیش کهوتن، پیشی گرتن، پیش کهش کردن

تقدیر: ۱ نهندازه کردن، ناست دیاری کردن، نهندیّشیه

کردن، تێفکرین^۲- چارمنوس، قهزا و قهدمری دیاری کسراوی خوایی کمه بوز بهنسدهکانی دیساری کسردوه،

سەربوردە

تقدیس: به پیروز زانین، به پاکی وصف کردن

تقدیم: پیش کهش کردن،له پپش ناردن، پیش خستن

تقذر: به پیس زانین، به گلاّو ههژمار کردن، دزیّوی

تقرب: نزیکی، خزمایهتی، نزیك بونهوه،

تقرر؛ سەھامگیری، بەھیز بون، جینگیربون

تقريب: ١ نزيك كردنهوه، نزيك خستن، هينانه

پێش۲- چوارناڵه، شێوميهك له رۆشتنى ئەسپ

تقریر: دان پیانان، جیگیر کردن، هینانه قسه

تقریش: برین، فرتاندن، فرتانن

تقریظ: ومسف کردن، باس کردن به چاکی

تقريع: تانه ليّدان، تەشەر ليّدان، سەركۆنە كردن، لۆمە كردن

تَقَرُرْ: پاکبونـهوه، خاوێن بونـهوه، پاهـُرْ بـون لـه هـمر پيسيهك

تقسم: پمریشان کردن، پرژ و بلاو کردن، پهخشان کردن

تقسیم: بهش بهش کردن، بلاوه کردن، بهش کردن، و له زانستی بیرکاری باسایهکه بههویهوه دمردهکهویت ژمارهی زورتر چهند بهرابهری ژمارهی کهمتره، بهش تقشر: پیس کرانهوه، پیست قهانشین، دهم کردنهومی پیستی ههر شتیک

تقشیر: پیس دامالین، لیّکردنـهوه، دامالاَنـدن، تویّکلّ گرتن، پیّست گرتن

تقصى: دووركەوتنـــەوە، گەشــتنە ئــەنجام يــا كۆتــايى كاريّك

تقمیر: کهمتهرخهمی، کهم کاری، کورتی، سستی کردن له کارپّکدا، تاوان، ههله

<u>تقضي</u>: ت<u>نّب م</u>ړين و بمسمر چوون، لمناو چوون، لمناو

نهمان **تقفیه:** پیکهشتن، پیّراگهشتن، بهدی هیّنانی خواست و

داوای کهسیّك داوای کهسیّك

تقطر: دلۆپە كردن، تكە كردن، تنۆكە

تقطع: بریان، برین، دران، بهش بهش بون، لهت و کوت

بون تقطیر: دلوّپاندن، دلّوّپه پیّکردن، تکاندن. و له زانستی

کیمیادا جیاکردنهوهی مادهیهك له مادهیهکیتر به هوی گهرم کردنی

تقطیع: بەش بەش كردن، پچرپچر كردن، لەت لەت

كردن

تقطيف: چنين، چنينهوه، ههلگرتنهوه، بريني بۆلى

تقعد: ومستان، له جووله كموتن، ريْگرتن له كاريْك،

درمنگ کردن

تقعر؛ چاليون، چالي، قوولي، قول يون

تقعير: قول كردن، جال كردن

تقفل: داخران، هوهل بون، پیوهدران، بهسترانی درگا

تقفیل: بهستن، داخستن، پیومدانی درگا

تقلا: همول، كۆشش، تيكۆشان، تەقەلا

تقلب: گۆران، شيوان، هەلپلان، ومرگمران، ناراستى، دمغەڭي، ناريكى

تقلد: لمنمستو گرتن، له نؤده گرتن

تقلص: هاتنه یهك، كيشران، پهيومست بون

تقلقل: جووله، براوتن، پهله كردن، هاتوچو لمنيوان

شارمكان

تقلى: بەرخ، بەرخۆلە، مەرى شەش مانگە

تقلى: دوژمنى كردن، دوژمنايىەتى، نىميارى، نەسازان، نەگونجان

تقليب: ئاوەژۆ كىردنن پێىچەوانە كىردن، گۆړانىدن،

گۆرين، جێگۆركێ پێكردن

تقلیسد: ۱- گهردنبهند نه مل کسردن، ۲- خستنه ئەستۆى كەسنىك، كارنىك بە كەسىنىك سىباردن ٣- لاساپى كردنـهوه، دەمەلاسـكي، چاولي بـرين، تيتـالي، چاولي گەرى، لاسايى كردنەوە لە كەسانيىز لە جىل و بىمرگ و

تقليع: لمبن دمرهينان،همانكمندن، ريشه كيش كردن

تقليل: كهم كردن، كهم كردنهوه، دابهزاندن

تقنيع: قانع كردن، قهناعهت بيكردن، رازى كردن، رهزامهند كردن

تقنين: ياسا دانان

تقوا: خۆپاريزى، خواترسى، چاكەكارى

تقوى: بەھيربون، بەتوانا بون، توانايى

تقویت: وره پیدان، هیز پیدان، بههیز کردن، توانایی بهخشين

تقویم: ۱- راست کردنهوه خواری، ۲- بایی کردن، پرسینی بههای شتیک۳- ههنسهنگاندن

تقويم: سالْپيو، رۆژپيو، سال ژمير، سالنامه، تەقمىن تقهقر: بو دواوه روشتن، گمرانهوه، بو دواوه گمرانهوه تقى: خواپەرەست، خۆپاريز، لە خواترس

تقیل: خەوى نيومرۆ، نيومرۆ خەوتن، لايەنگيرى، شوێن كەوتوويى، شوين كەوتن

تقیه ؛ خۆپاراستن، خۆپاريزى

تقیید: گرفتار کرد، له بهند کردن، گیرودمیی

تك: تەك، تاك، تەنيا، تاقانە

تك: خوارو، ژێر، قولاٚيى، بن

تك: راكرد، هەلاتن، غار كردن، رۆشتنى بە پەلە

تك: نوك، دمنوك، دمندوك

تك: تيكه، پارو، تيكهى نان

تكاب: تكاو، تكمى ئاو، دڵۆپەى ئاو، تنۆكمى ئاو،

تكابر: لەخۆبايى بون، خۆبىنى، خۆپەسەندى

تكاپو: جم و جۆل، هاتوچۆ، بـهدواى شـتێكدا بـۆ هـمر لايەك رۆشتن

تكاتب: نامهنووسى، نامه نووسين بۆ يەك

تكساثر: فسراوان بسوون، فرميس، زوّر بسوون، زوّرى، زيادبوون

تكاثف: پربوون، مهيين، ئەستوربون، ئەسمريەك كەڭكە كەبون

تكاذب: درۆ كردن، درۆوتن بەيەك

تكاذيب: درؤكان، قسه ناراستهكان، دوور له راستيهكان

تكاسل: سستى، لاوازى، تەمبەلى، بيهيزى

تكافوء بمرابمرى، يەكسانى، وەك يەكى

تكافل: دمستهبهري، كمفالمت، بونه دمستبهري يمكتر

تكاليف: رمنج، نازارمكان، راهينانهكان، سهختيهكان

تکامل: رولهتهواو بون، هیّدی هیّدی گهشه کردن و

گەشتنە ترۆپك

تكسان؛ جووله، لـمرزه، تـمكان، بـزووتن، بـزووتني بـم تەوژم، ئفلقىن

تكاندن: تەكاندن، بزواندن، جولاندن، تەكاندن، تەكانن

تكاو: بروانه تكاب

تكاور: تيژرهو، غاركمر، تيژپي، بهزؤك تكايد: فريودان، هه نخه نه تاندن، فيْلٌ كردن لميهك

تقید: گرفتار بون، گیرؤده کردنی خوّ، لهبهند کردن

تكسك؛ بروانه تكژ

تك سبوار: تهك سوار، تهنيا سوار، كهسينك كه له سواريدا هاوتاى نهبينت

تكسير: شكاندن، شكانن، تيك و پيكدان، تيكشكاندن

تكش: بروانه تكژ

تكشيف: ناشكرا كردن، دمرخستن، رونكردنهوه، هينانه

رو

تكعيب: چوارسوچ كردنى شتيك، چوارلا، چوارلايەنى،

چوارلایی

تكفل: لەئەستۆ گرتن، بەلينداربون، ئۆدەداربون

نكفير: پۆشاندن، داپۆشين، كەسنك به كافر و بى دين

زانين

تكفين؛ كفن كردن، كفن و دفن كردن، كفن پيچان له

مردو

تكل: ١ . قوج، بهران، قوج، پهزى نير، نيرهمه ٢٠٠

بالأبــمرز، شــۆخ و شــمنگ، بــملاوى خــۆش قيافــميش دەوتريّت

تكلام؛ زمان شيرين، خوّش قسه، شيرين زمان، قسه

ڀاراو

تكلان: باومر، دلنيايي، يشت بهستن

تكليف: لەسمرخۆنان، دژوارى لىم ئەسىتۆ گىرتن،

خۆئازاردان، خۆرەنجدان

تکلفه: رمنج، سمختی، دژواری، ئازار، مهینهتی

تکلم: دوان، پهيڤين، ئاخاوتن، قسه کردن

تكليف؛ روليّنان، رو ليّ خستن، سپاردني كاريّك به

كەسىيك، داواكارى لەخـەلك بـۆ ئەنجامـدانى كاريّـك يـا

پێدانی شتێك

تكليم: دوان، ناخاوتن لهگهل كهسيك، قسه كردن،

پەيقىن

تكمل: تـهواو بـون، كشتكيربون، بـه كۆتاگەشـتن، بـه

ئەنجام گەشتن

تکمله: تهواوکمر، نهودی شتیک بهو کوتایی بیت

تكبر: خوبينى، له خوباييبون، خوبهسهندى، فير،

هەوا، بايى ھەوابون

تكبير: تەكبىر، الله اكبر وتن، به گەورە زانين

تك تك: تهك تهك، يهك يهك، تهنيا تهنيا، ئيّك ئيّكه

تكتل: چربونهوه، تلان تلان رؤشتن وهك قهزهمهكان

تكثر ؛ زۆربون، فراوان بون، فرەبون

تكثير: زور كردن، فراوان كردن، زياده كردن

تکثیف؛ چر کردن، ئەستور کردن،

تكحل: سورمه كيْشان، كل له چاودان

تكدر؛ ليْلْبون، رووشبون، تار بون، دلْتەنگى، پەريْشانى

تكلى؛ سوال كردن، دمرؤزه كردن، پارس كردن، سوال

تكدير: ليّل كردن، رمش كردن، تاريك كردن

تكذب: درۆكردن، به درۆكەر خۆ نيشاندان

تكنيب: به درو كردنهوه، به درو زانين، به دروزن

هەژمار كردنى كەسىك

تگىرار: دووبارمكردنـهوم، دوپات كردنـهوم، ديسانهوم،

دووباره، سـهرلهنوێ، کارێـك يـا وتهيـهك بـۆ چـهند

جاریّك دوباره كردنهوه یا وتنهوهی

تكسرر: دووباره بوونهوه، دووپات كردنهوه. دودلى،

دوردونگي

تكرم: جوامێرى، گەورەيى، بەخشەندەيى

تكرمه ؛ بمريّز، بهگهوره زانين، ريّزداربون، ريّز لي گرتن

تك رو: تهك ردو، تهنيا، ئهودى به تهنيا به ريدا

دمروات یا بهکاریّکهوه خوّی سهرهال کات، تاك و تـهنیا،

تاقى تەنيا

تكسره: رووگرژ كردن، بهناخوش زانين، ناپهسهند،

نابەدل

نگریر: بروانه تکرار

تکریم: ریز گرتن، ریزدارکردن، به گهوره زانین

نکژ: دمنك، دانه، دمنو، دمنوى ترێ

نکس: بروانه تکژ

تكسب: بەدەست ھێنان،كۆكردنەوە، پاشەكەوت كردن

تكسر: تيكشكان، شكان، وردبون، شكاوى، لهت و يهت

بون

تکمهٔ: دوگمه، قوبچه، پولهکیکی کانزایی یا نیستانی که به کراسیهوه دهدورن بو بهستنی، مههیك، قومچه، قولیك

تكند: هيّلانه، كولانه، فن، كوليتي مريشكان، كولكيّ مريشك

تكنولوژى: تەكنۆلۆزى، تەكنۆلۆجى، زانستى پىشەكان

تكنيك: تەكنىك، فەنى، ئەزمونى فەنى، ھونـەر، كارى

پیشهیی و همنی

تکو: بژ، لول، پێ خواردو، لوول، فڕ، هڗی بژ

تك و پو: جم و جوّل، هات و چوّ، گهران و همكوّلين

تك و تساز: غار كردن، راكردن، بـوّ هـمرلا راكردن و ...

تكون: ١ درووست بون، هاتنهدى، جوولان، ژيان پێبران،

بزاوتن؟ - همستی، ژیان

تكوير: پێچران، لمسمرنانی جامانه، لمسمر پێچانی، دعرهێنانی شتێك له شتێكيتر، كۆكردنهوه و ناماده كردن

تكوین: هینانهدی، نافراندن، ژیان بهخشین، دروست كردن

تكه: تيكه، بهش، پارو، بهشيّك له شتيّك، پـهرت، تكه،

تكه: بمران، نيرهمهر، قوچ

تك ياخته: تهك خانه، يهك خانهيى، بوونهومريّكي

زيندو كه تهنيا له يكه خانه دروست بووبيّت

تكيدن: راكردن، غار كردن، بزاوتن

تكيده: لاغر، لاواز، بي گوشت، ئيسقاني، لمغر، زراق

تكيز: بروانه تكژ

نكيس: زيرمكى، وشيارى، خوّ به زيـرمك نيـشان دان،

وريايي

يارى

نکیه: ۱- شان دادان، پالدانهوه، پشت دانهوه، پشت بهستن به..، ۲- تهکیه، شوینی راگرتنی همژاران دمست کورتان

تكيه گاه: بستى، بالمهشت، بالست، بست و بمنا، بشتيوان، بشتيفان

تكييف؛ برين، پچراندن، پچرانن

تگ: بروانه تك

تگاب: بروانه تكاب

تگرگ: تـمرزه،، تـمیرۆك، گللّیره دلْوْپـه بمسـتومكانی باران كه له ئاسمانهوه بۆ زموى دمبارن، گژلوك

تگل: پینه، پارچهیهك كه بهجلهوه دهیدوورن، پینه پهرو

نگین: میر، بویر، نهمیر، له کؤندا به و میرانهیان دهوت که بؤ فهرمانهرهوایی ناوجهیهك دیاری دهکران

تل: تەپۆڭكە، گردۆكە، گردۆئكە، گردە، گرد

تلاب: بروانه تالاب

تلابيدن: بروانه تراويدن

تلاتوف: پیس و پؤخل، گلاو، چلکن، پیس و هریژی

تلاج: همرا، هوريا، گرفتاري، گيرۆدەيى

تلاحق: بهیمك گمشتن، پهیومست بون، بهدوای یمك هاتن، ینِك گمشتن

تلازم: پێويست بون، پهيوسمت بون به يمكتر

تلاش: هـەول، هەولىدان، تىكۆشان، كۆشان، خـەبات، بزاق، يىكۆل

تلاشى: پەرىشان، لىپرزاو، پىمرژ و بىلاو، لمناوچون، بەش بەش بون

. قى بىرى تلاطف: چاكەكارى، خۆشەويستى، چاكە كىردن لەگەن

يەك

تلاطم: زیان گمیاندن، له یهك دان، شمقمزلله لمیهك و مساندن. هه نگسان و داگسان، بمریسهك كسهوتنی

تلاعب؛ گەمە، يارى، گەمە كردن

تلافى: شەرەبوو كردنـەوە، ھەست پێكردن، وەرگرتن، گۆرينەوە، ئامادە كردن

تلاق: بروانه تلاقى

شەپۆلەكانى دەريا

تلاقب: جننودان، جوین دان، هسهی ناشیرین به یهك

وتن

تلاقی: پێکه گهشتن، به يهك گهشتن، چاو به يهك کهوتن، يهکتر بينيني دو شت يا دوکهس

تلال: تۆپولكەكان، گردەكان

تلالا: بانك، ئاواز، دەنگ، خوينىدن، كۆرانى خوينىدن،

سترانبیزی، گازی

تلامذه: هوتابيان، خويندكاران

تلاميذ: بروانه تلامذه

تلان: قەنەو، گۆشتن، خربن، بەگۆشت، بخومقە

تلانج: بروانه تلاج

تلاوت: خويندنهوه، خويندنهومي قورئان به دمنگ

تلاوش: بروانه تراوش

تلاهى: گەمە كردن، يارى كردن، سەرقال كردن

تلالسوء درموشان، درمخشان، تورسکان، درموشین، بریقهدانهوه، بروکانهوه

تلبث: درمنگ کردن، ومستان له شوێنێك

تلبد: ئالۆسكان، ئالۆزبونى موى پشتەسەر

تلبس: جل لهبهر كردن، جل پوشين

تلبسيس: پۆشساندن، شساردنهوه، داشسارین، قهشسارین،

فريودان، عهيبي خوّ له خهلّكان شاردنهوه

تلبیه: هینانه دی، وهلأمدانهوهی داواکاری کهسیک به بهنی

تلتخ: پیس بون، گلاو بون

دودل بون له وتنی

تلجلج: دودلّ بون، دوردونگی، وته لمناو زماندا گیران و

تلخ: تال، تامى ناخوش، تهحل، كهكره، تههل، دژى

تنخك: تانى توك، گيايهكه زياتر له مهزراى گهنمدا دمرويّت و تامهكهى تانه

تلخ كام: بهدبهخت، رۆژگار رەش، ناكاممران

تنخ وش: تال ناسا، كەكەرە، تال تام، مەبەست لە مەى،

شمراب

تلخه: بروانه تلخك

تلغه: زمرداو،، زمرتال، زمرداوی رشانهوه، زمرداف

تنخیص: کورت کردنهوه، کورت بیّری، کورت کردنهوه وته و رونکردنهوهی، پوخته کردن، سمرپوّتك کردن تلاذ: چیّر بردن، ههست به خوّشی کردن

تلسك؛ بؤله ترى، بهشيكى بچوك له بؤله ترى

تسكوپ: تيليسكۆپ، تلسكۆپ، دوربينى ئەستيرەناسى

که له نمستیّرهکانی پیّ دمروانن و بوّ یهکهم جار له

سانی ۱۹۰۶ گالیله ئهستیرهناس و فیزیکزانی ناوداری

ئیتالیایی دروستی کرد

تلطخ: پیس بون، پؤخٽي، گلاوی تلطسف: نسمرمي کسردن، خوشمويسستي، دلسوزي،

جاكهكارى

تلطيخ: پيس كردن، گلأوكردن، قريْرْ كردن

تلطيف: لـهتيف كـردن، نـهرم كـردن، جـوان كـردن و رازاندنهوه

تلفاب: گهمه کردن، گانته کردن، یاری کردن، گانته و -

گەپ

تلعاب: گانتهچی، گمسیّك كه زوّر گانته دهكات، حمنهك بیّر

تلعب: گەمە كردن، گانتە كردن، يارى كردن

تلعثم: درهنگ کردن، خودرهنگ خستن، تیفکرین، وهستان، بیر کردنهوه

تلعیب: یاری کردن، گهمه کردن

تلعین: ئەشكەنجە دران، ئازاردران

تلف: تۆقدان، لەناوچون، تياچون، خراپ بون، به فيرۆ

چون، بەباچون

تلفظ: وتن، قسه كردن، نهدا كردن

تلفون : تەلەفۆن، تەلىفۆن، ئامرازىكە كە بەھۆپەوە لە رىگاى دوورەوە قسە دەكەن. دەزگاى گوازەرەوەى دەنگ بىد ھۆك سىم، بىل تىمل. لە سائل ۱۸۷۶ لە لايسەن گراھام بىل داھىنىرا. ئەدىسۆنىش چاكسازى تىا كرد

تلفيسق: رازاندنهوه، پيکهوه بهستن، پهيومنيد دان،

هێنانه یهك، پینه كردن، رێك كردن

تلقساء ديـدار، ژوان، چـاوپێكەوتن، شـوێنى بيـنين و رووبەرووبوونەوە

تلقب: نازناو، بەسەردا سەپانى نازناو

تلقلق: جووله، بزاوتن، تهكان خواردن به تهوژم

تلقن: فێربون، تێڰڡشـتن، زانـینی بابـهتێك یـا وتـهیـهك له زمانی كمسێكموه

تلقى: جاوپێكەوتن، بيىنىن، روبەروبونـەوە، تێگەشـتن، فێربونى شتێك لە كەسێك

تلقيب: نازناو بهخشين، دانى نازناو بـ كهسيّك،

ناوناتۆرە لەكەسىك نان

تلقیح: کوتان، پارزادان، پهیومند کردن، فتروّنه کردن تلقین: ته نقین، تیگهیاندن و حالی کردنی کهسیک له بابه تیک، کهسیک ناچار کردن بو دوباره وتنهومی وتاریک

تلکه: تەلەكە، پول يا شتيك كەبـە فيّـل و تەلەكـە لـە كەسيّكى ومربگرن

تلگراف: تیدهگراف تیاگراف نامرازیکه که بهیام و ههوانهکانی بو شوینه دورهکان پی دهگوازنهوه که به هوی سیمهوه لهگهال یهکتر له پهیوهندیدان. یهکهم دمزگای تلگهراف داهینهری نامریکایی ناسراو به میرس له سائی ۱۸۳۵ دروست کرد که به نالفابیتی میرس ناسراوه. نهدیسونیش جاکسازی تیا کرد

تلگرام: تێلگرام، نامـهی تێلێگراڤی، نامهيـهك كـه بـه تێڵگراڤ ناردرابێت.

تلم: شيار، شێڤ، شێف، شوو، زموى كێلدراو

تلسم: ۱- کور، منائی نیرینه ۲- جوتیار، فهلا، ۳-زیرگمر، نالتون فروش

تلمبار: خستنه سمریهك، هممار گردن، كۆكردنـموه، خمرمان دان، كۆگا كردن. همر شتێكى زوّر كه لمسمر یمك كهلهكه و هممار كرابێت

تلمبه: تورومپا، بیر، ترومپه، ئامرازیکهوه کهبههوّیهوه ئاو له بیر یا کاریّزیّك دمردیّنن و به دمست یا بـه وزهی کارمبا دمیخهنهگهر که چهند جوّریّکی ههیه، پهمپ تلمع: درموشانهوه، بریقهدانهوه، برووسکانهوه

تلمود: کتیبی سونهتی یههود، کتیبیکه لهخوگری یاسا و شیکردنهوهکانی موسا که زانا روّحانیهکانی یههود به پنی تیگهشتنهکانی خوّیان له تهورات نوسیویانه تلمیح: نیشاره کردن، ناماژهدان به شتیک

تلنگ: تکا، داواکاری، نارمزوو، هیوا، نیاز، سوال، دروّزه تلنگ: بروانه تلنگر

تلنگر: پەلەپىتكە، پەلەپىتك، بەھيۆرى پەنجە نيوەنج لە شتىك يا كەسىك دان

تلنه: نياز، پێويستى

تلنه: نیاز، پێویستی، نارمزو، تکا، دمروّزه، سواڵ **تلــو:** شـوێنکهوتو، رێـرٖهو، بێـڿوی وشــر کــه بــه دوای دایکی خوّی دمرِوات

تلوتلو: رەتەن بىردن، جووٽەى بىن ئيْىرادە بىۆ چەپ و راست وەك رۆشتنى كەسى سەرخۆش، ھەژ ھەژۆك تلوپ: بىس بون، قريْژى، گلاوبون

تلوسه : پەرێشانى، بىّ ئىۆھرەيى، ئۆخىژن لىّ بىران، بىّ ئارامى

تلوسه: کالان، کافلان، بهرگی شمشیّر و خهنجهر

تلوك؛ نیشانهی تر، مهبمست

تلون ؛ رمنگاورمنگی، رمنگ به رمنگ بون، رمنگ پمران

تلسویح: ئیـشاره کـردن، لـه دوورهوه ئیـشاره کـردن، بابهتیّك به ئیشاره تیّگهیاندن

تلویزیون: تهلمفزیون، تهلهوزوین، تهلهفزوین، بینین لهدور، گواستنهومی وینه لهدوور، نامرازیکه هاوشیومی رادیو که وینه که وینه که وینه که وینه که وینه که نیز رمرموه به هوی دمزگا ومرگرمکان دمگهینیت به بمرجاوی بینمران. له سائی ۱۸۸۴ نیپکو یهکهم شیوازی گواستنهومی وینهی له نالمان بهناوی خویهوم تومار کرد و شیوازی نهو بوه بنهمای داهینانی تهلهفزیون. لهسائی ۱۹۲۶ جهندین تهلهفزیون له

ئامریکا و برتانیا لهسهر شیّوهی نیپکوّ دروست کرا. له سالهکانی ۱۹۴۰ تا ۱۹۴۰ همولی زیاتر لهم بوارمدا درا. له سالی ۱۹۴۵ شهم تهلهفزیوّنه تازه کهلکیان لیّومرگیرا. تهلهفزیوّنی رمنگی له سالی ۱۹۵۳ له شهریکا تهواو کرا.

تلويم: لؤمه كردن، سمرزهنشت كردن، تانه ليدان

تلسوین: رهنگ بن کسردن، رهنسگ بسمرهنگ کسردن، جغراوجغری، شنوهی ناخاوتن گغرین

تله: داو، تهنه، ئامرازی راو له ئاسن و تیّل

تلك: بله، بليكانه، قادرمه، بينى بهيره، دهرهجك، بينكين

تله بسست: دار بهست، داربهس، دارلیکندان بو کاری

تله پاتی: تیلهپاتی، گواستنهوهی بیر، گواستنهوهی همستهکان، پهیوهندی هزری و بیری لهنێوان دوکهس له رێگهی دوورهوه. تهڵهین کردنی بابهتێك به کهسێك له رێگهی دورهوه

تلهف: داخ خواردن، حهسرهت كيّشان، خهم خواردن، بهداخ بون

تله متر: دوورپێو، ئامرازێکه بوّ پێوانه کردنی دووری نێوان بینمر و خاڵێکی دوور

تلى: زيْر، تەلأ، ئالتون

تلیبار: بروانه تلمبار

بيناسازي

تلین: نمرم بون، کاسمئیسی، ماستاو کردن، ریاکاری

تلیوار: بروانه تلمبار

شت

تلین: نەرم كردن، نەرمژاندن، خوساندن، تلیساندن، تەر كردن، فساندن

تم: تاریکی، رمشایی، رمشی، لیّلی، تارمایی، هه لم،مـژ، هاوشیّوهی پهرده په که لهسـهر چاو دمرده کهویّت و دمینیّه هوی کویّری یا کهم سوّیی چاو

تم: بابهت، باس، خواس، بابهتی دارشتن

تمات: تهماته، تۆماتێز، باينجاني سوور، باژانه سور

تماثل: هاویـهکی، وهك یـهك بـون، وهك یـهك بـونی دو

تماجد: بهخۇ نازين، شانازى كردن به خۇ، خۇ بىينى، خۆپەسەندى، خۆپەرەستى

تماخره: گالته، گهپ، شؤخی، جمفهنگ، قسه خوشی، ترانه

تمادح: ومسف كردنى يمك، باس كردن، چاكموتن له يمك

تمادی: بهردموام بون، دریّژبونهوم، بـهردموامی لهسـمر کاریّك و شمر کردن

تمار: خورما فرۆش، كەسىك كە خورما دەفرۆشىت و دەكرىت

تمارض: خۆنەخۆش خستن، نەخۆشى كردنە بيانو، خۆ بە نەخۇش نيشاندان

تمازح: گالته کردن، شوّخی کردن پیکهوه

تماس: بمرکمتن، بمرکموتن، لمیمك خشان، بمریمك كموتني دوشت یا دوكمس

تماسسك: چنگ لهيسهك گير كردن، خۆپاراستن، خۆپاريزى، خۆراگرتن

تماشا: بینین، سهیر کردن، روانین، تماشا، تهماشا، دیتن، تمواوشا، میّزه

تماشاچی: سهیرکمر، بینمر، کمسیّك که سمیری یاری یا کاریّکیتر دهکات، تماشاچی

تماشاخانه: تماشاخانه، پیشانگا، بینا یا تملاریک که بوّ یاری کردن و یا نیشاندانی کهل و پهل و یا هونهری شانؤکاران کهنگی لیّومردهگیریّت، تمواشاخانه

تماشاگه: سهیرانگه، شوینی گهران و پیاسه کردن

تماشاگر: سەيركەر، بينەر، تماشاجى

تماشى: پياسەكردن، پێكەوە رۆشىتن، پێكەوە بـمڕێڰادا رۆشىتن

تماغه: كولاڤ، كلأو

تمالك؛ باومربهخۆبون، خۆپاريزى، خۆگرتن

تمام: تهواو، تم، تممام، گش، گشت، بـێ کـهم وکـوری، تێکرا، رهبهق، ههمو، خر، سهرپاك

تمام اندام: قەلەو، گۆشتن، قۆز، قىت و قنج

تمامت: ١ - تهواو كردن، گشتگير كردن، ئهنجام دان،٢-ههموو، سهباك، تهواو، گشت

تمامی: ههموو، ههموی، سهرباکی، گشتی، باکی

تماوت: خومراندن، خووهك مردو نيشاندان

تمایر: ئازاوه کهوتنهوه، فیتنه کهوتنهوه، دوبهرهکی كەوتنە ناو تايەفە يا نەتەوميەك

تمايز: جيابونهوه، جيايى، جياوازبون، جۆراوجۆربون

تمایل: نارمزومهندی، تامهزرویی، حهز، شهوق، هیوا، سەرنج راكيشران بەرەو لاي شتيك، دلخوزاي

تمبر: تهمر، تهمبر، كاغهزيكي بجوكي جوارگؤشه كه وينهى كمسيك يا شتيك يا شوينيكي لمسهر كيشرابيت و لەپۆسىتخانەكان لەسىەر باكەتلەكانى دەدەن. يەكلەم دمستهی تهمرهکان له سائی ۱۲۵۵ همتاوی به وینهی

ناصرالدین شای هاجار له فیهن چاپ کرا و لهخوگری تهمره یهك شایی(پهنابا) و دو شایی و دهشاییهكان بو

تمتع: كهلك ومرگرتن، سود بردن، هازانج لي بينين

تمتم: ئالا، بەيداخ، عەلەم

تمتم: بروانه سماق

تمتيع: توێشودان، بهخێوكردن، بژێوى دان

تمثال: نمونه هێنانهوه، شتێك به شتێك شوبهاندن

تمثال: وينهى نهقاشي كراو، بهيكر، موجهسهمه،

پەيكەرە، تەندىس

تمثيل: نمونه هينانهوه، شوبهاندن، ليك جواندن، داستان یا بهسهرهاتیک وهک نمونه گیرانهوه

تمجمج: لـهرزين، جـوولين، جـوولان، بـزووتن، وتهيـهك

وتن به نادیاری و ناروونی تمجيد؛ رينز لينان، رينز گرتن، به گهوره زانين، پي

هەنگوتن، پى ھەلنان، بەتان و پۆدا جوون

تمحق: سرانهوه، کهم بون، سووتان، سووتیان، گرگرتن تمحسل: ١ فريسودان، مسهكر كسردن، فيسل كسردن؟ -

چارمئەندىشى، جارمسەر

تمحیص: نهزموون کردن، تاقی کردن، یافر کردن، کهم كردن، چەورى لە گۆشت گرتن

تمحيق: باك كردن، سرينهوه، لهناوبردن، بمفير ودان

تمخیض: ژانی سکیری، ژانی منالبون، برك گرتن تملح: ومسف کردن، پی ههنگوتن، به چاکی ناوبردن تمدد: درێژه كێشان، درێژبونهوه، پێچون، خاياندن تمدن: شارنشینی، شارستانی، شارستانیهت، خوی شاری گرتن، له گهل ئهخلاقی شاریدا ناشنا بون، ژیانی كۆمەلايـەتى، ھاوكارى كردنـى يـەكتر لـە ھيركـردن و ئاماده كردنى كەرەستەكانى ژيارى

تمديح: پي ههلگوتن، ههلنان، ومسف كردن

تمديد: دريْرْ كردنهوه، دريْرْه كيْشان، خاياندن

تمر: خورما

تمرد: سهربنچی، نافهرمانی، باخیگهری، گهردنکنشی، ملەپىچكى

تمرض: سست بوون، لاوازی، نهتوانین له کار

تمرغ: تلان، گەوزان، گەوزىن، تلان لە ناو خاك و خۆل تمرگیدن: نیشتن، دانیشتن، دانیشین، وهك سوك كردن بۆ دانىشتن بە كەسنىك دەلىن

تمرمر: جووله، نمرزه، نمرزين، جولان، نمره

تمرن: ١ فراوان بون، زوری، فهریی ٢ خو گرتن، عادمت کر دن

تمسرين: نهرم كردن، راهينان، هوژاندن، رينهبهر، عادمت دان و ئاشنا كردنى كمسيّك به كاريّك

تمزق: بهش بهش بون، بالأوه ليْكردن، لينك دابراني نەتەوە

تمزیق: درین، دراندن، لهت و کوت کردنی جل و بهرگ و هەرچى

تمساح: تيمساح، كرۆكۆديل، ئاژەٽيكە له خزۆكەكان هاوشیوهی مارمیلک، دریشری جهستهی به ده مستر دهگات، چوار دمست و پنی کورت و کلکی دریزی ههیه، دهمی گهوره و نزیکهی ۹۰ دیانی ههیه. لهثاودا مهله دەكات بەلام ناتوانىت ھەمىشە لەئاودا بمىنىتەوە. لە وشكانيدا هيلكه دهكات و هيلكهكاني خوى له كهنار دهریا له ژیر چهو و لم دادهشاریت کهلهماوهی سی مانگدا دهشکین. تمساحی شهفریقایی زور گهوره و تملیت: سهربار، سهربارك، سهرباره، شتیکه که نهسمر بارهوه دادهنریت

تملیح: سوێر کردن، خوێ کردنه ناو چێشت

تملید: نـەرم كردنـى پـێس، دەسـت پياھێنـان، شـێلان، شێلانن

تملیط: هورکاری، هورساوین له دیوار

تملیك: خاوهنداربون، دهست بهسمردا گرتن، شتیك كردنه ملكى كهسیك

تملیل: بی نارام کردن، نؤهره لی برین، گؤرانن

تمنا: بروانه تمنی

تمنده: زمان خوار، زمان گیر، کمسیک که لهکاتی قسه کردن زمانی دهگیریت، پسک، فسک، لالهپهته، لالوته، تورتوری

تمنع: بههيربون، زالبون، توانايي

تمنه: سوژن، سووزن، دمرزی دریز و نهستور بوّ جموالّ دروون

تمنی: ئارمزو، تکا، داواکاری، خواست، ویست، مهبمست، دلخواز، نیاز

تمنیع: رێگرتن، رێگری، نههێشتن، دوورخستنهوه

تمنیسه: ئارەزو لىه دل خىستن، ئارەزوومەنىد كردنىي كەسىنىك

تموج: شميوّلدار، شميوّلٌ ليّداني ناوي دمريا

تموز: تمموز، مانگی حموتهمی سالی زایینی، هاوین، جلهی گهرما

تمسول: دەولاممەنىد بىون، پولىداربون، سىاماندارى، دەسترۆشتويى، بەتوانايى، دارايى

تمویه: ئاودان، زێركارى كردن، بهناوى زێر شۆردن

تمهد: ۱ راخران، بلاوبوونی راخمر یا فمرش۲ ناسان بون، سانایی کار یا بابهتیک۳ بهتوانایی، توانادار بون

تمهــر: شـارمزایی، پـسپۆری، لێومشـاومیی، بــهتوانایی، دمست رمنگینی

بۆ ئەنجامدانى كاريك

تمهیسد: راخستن، بلاوکردنهوه، ناسن کردن، ناماده کردن، پیشه کی جنین مەترسىدارە وپەلامارى مرۆڭ دەدات. پێستى جەستەى بەرادەيەك ئەستورە كە گولە كارى لێ ناكات

تمسح: سرینهوه، دمست پیاهیّنان، بـه ئـاو شـوّردن، ئـاو یا روّن له جهسته سون

تمسخر: گالته پێکردن، شوٚخی پێکردن، پێ رابواردن

تمسك: چنگ ليّدان، ئاويّزان بون، دست هاويشتن، خوّههلاّواسين

تمسكن: هەژاربون، نەدترى، دەرويشى، فەقىرى

تمسیح: دمست پیاهێنـان، دمست تـیّ سـاوین، دمسـت بهسهر شتێکدا سون یا هێنان

تمشاء روشتن، ههنگاو ههنگرتن، بهریکهوتن

تمشی: ریّگا روّشتن، همنگاو هملگرتن، پیاسه کردن، بمریّکموتن

تمشیت: بهریدا بردن، بهگهر خستن، بهری خستن،

وهگەرنان، ناردن

تمضمض: تام كردن، ئاو لەدەم رادان، غەرغەرە بێكردن

تمضي: بمسهرجون، تێپهرين، لێ تێپهرين

تمطي: درێژبون، درێژبونهوه، خاياندن، پێ چون

تمغا: نیشان، موّر، هیّما، موّریّك كهلهكوّندا پاشاكانی مهغوّل لهفهرمانهكانیان دهدا

تمکث: ومستان، بیّدهنگ بونی ساتی، درهنگ کردن و

چاومرێ بوني کارێك

تمکن: جي گرتن، جيٽگيربون، پينگه پهيا کردن، توانايي بهدمست هينان، دمست روشتن

تمکسین: جینگیر کردن، پینگه پیندان، هیز بهخشین،

. تملص: رزگاری، رمهایی، ئازاد بون،خزان، کارنهکردن،

جەستە ئازار نەدان

تملق: ریاکاری، کاسه لیّسی، ماستاو کردن، زمانچهوری،

كلكه سوته

بهتوانا كردن

تملك: خاومنداريەتى، دەست بەسەردا گرتن

تململ: بيّ شارامي، شوّقره ليّ بـران، بيّ هـمراري لـمتاو

ئازارى نەخۆشى، بەم لاولادا كەوتن

نمهيل: مولهتدان، كات بيدان، دورفهت دان، سازان، گونجان

تميز: ١- پاك، خاوين، پاقــژ، بـن گــهرد٢- جياكارى، جیاوازی، ئیمیتاز،^۳- هۆش، وشیاری، زیرهکی، وریایی تمیز: حیایی، حیابونهوه، جوی بونهوه، تهوفیر

تمیم: سهخت و بههیّز، تهواو و گشت. و نـاوی یـهکیّك له هۆزەكانى عەرمب

تمیمه: جاوهزار، نوشته، ئهو دمعایهی به لاملی منالأنهوه ههليدهواسن بوّ بهدور بون له چاوى پيس تمييز: جياكردنهوه، جياكارى، جياوازى دانان، جوي كردنهوه، جياكردنهوه و ناسينهوه شتهكان لهيهكتر تمييل: گەراندنـەوە، جەماندنەوە، جەمىنەوە، دودل بون، دوردونگی

تن: جمسته، بهيهن، لهش، قالب، نهندام، ههمو نهندام

و ههد و بالأي كهس، كهلهخ

تن: ودك، هاوشيّوه، هاوچون، ركەبەر، كەس

تن: تۆن، بەلى بەرز و نزمى دەنگ، ناھەنگ، ئاواز، شێوه، چۆنيەتى وتن

تن: تۆن، تەن، پێوانەيەكە بـۆ كێۺ بەرابـەرى ھـەزار

تناثر: ١ بهربلاو، بهخشان ٢- نهخوش كهوتني خهلك

تناجى: نيهنى وتن، راز وتن، هسهى دل دركاندن

تناد: رهم کردن، بلاوه لێکردن، جيايي، دوورکهوتنهوه تنادی: کۆبونەوە، كۆبوونەوەى خەلك و بانگ كردنى

پهکتر، پهکتر بانگ کردن

و مردن

تنازع: شهر کردن، همرا و بهزم

تنسسازل: ۱ دابسهزین، دابسارین، شسهر کسردن۲ لهخۆبوردويي و خۆكێشانه دوا له بۆست و بێگه

تن آسا: خوش رابویر، کهسیک که بهردهوام گیرودهی

ئاسایش و ئاسودمیه

تىن آسىان: تەمەن، تەوەزل، جەسىتە خۆشەويىست، تەندروست، ساغ، راحەت خواز

تناسب: سازان، ريدك كموتن، خزمايمتي، نزيكي، هاويهيومندي

تناسخ: يهكتر سرينهوه، لهناو بردن، بمفيرودان. لقيّكي مەزھەبىشە كە باومريان وايـە رۆحى مرۆڤى چاكەكار دوای مردن دمرواته ناو لهشی کهسیکی وشیار تا به خۆشى ژيـان بەسـەر ببـات و بــە پێـچەوانەوە رۆحـى مروِّقی خراپهکار دمرواته لاشهی ناژهڵێ تا بار بکێشێت و رەنىج بېات و ئەم گواسىتنەوەي رۆھە بىۆ جەسىتە جياوازهكان ئەومندە دەخايەنينت تا بپاليورينت و توشى گوناح نەبينت. ئەم باومرە ئە يۆنانى كۆن و ھەنـدى ئـە دينهكاني هيندستان و لهناو بهشيك لهموسونمانهكان

تناسل: زاوزێ، لەيەك كەوتنەوە، مناڵ زۆربون، شەرمى پياو، کێر، گون

تناصر: هاریکاری کردن، هاوکاری، یارمهتیدانی یهك تناصف: ویژدان، به ویژدان بون، بهش کردن، کردنه

نيو يا دوولەت

تناصى: قرْ راكيْشان، لەشەرش و پيا ھەلْپررْان بەيەكتر فری یهك راكیشان

تناصیب: نیشانهکان، هیّماکان، نهو نیشانه و هیّمایانهی له ریکاکاندا بۆ رینوینی کردن ههلیدمواسن

تناظر: لميهك روانين، جاوبرينه يهك

تناعم: سانایی، ناسان بوون، نهرم بوون، تهمبهنی تنافر: ۱- شانازی کردن، نازین به یهکتر ۲- لهیهك رهم

کردن، لهیهك راکردن، خوّ دوورخستنهوه^۳- بيّزاري

تنافس: خۆنواندن، خۆدمرخستن، خۆنىشاندان، لاسايى كردنهوه، تامهزرۆيى بۆ ئەنجامدانى كارێك بۆ فيز

تنافور: گوناح، تاوان، گوناحی نمبهخشراو

تنافى: حاشا كردن، حاشا كردن لميمك، جياوازى

تناقص: بمرمبمره کمم بونموهی شتیک، هیدی هیدی كەم كردن

تناقض: دژایهتی، پیچهوانهی یهکتر، نهیاری، نهسازان،

دژ بون

تناكث: بهلين شكاندن، بهيمان شكاندن

تناکح: هاوسهرگیری، شو کردن، ژن هیّنان، بهستنی پهیومندی ژن و میّردایهتی

تناكر: نەزانى، گێژى، ورى، خۆلەگێژى دان

تناوب: نۆرە، سەرە، بە نۆرە كردنى كاريك، يەك لە دواى يەك

تناور: بههێز، زل، زهلام، زهبهلاح، گهوره، فهڵهو

تناول: گرتن، ههنگرتن، دمست كيّشان، خواردن، دمست

گەياندن

تنساوم: خــهوتن، خــۆ لەخــهودان، خــۆ بــه خــهوتو نيشاندان، خموالويى

تناهى: بەكۆتا گەشتن، كۆتايى ھاتن، بە ئەنجام گەشتن

تنباكو: توتن، تـهماكۆ، ئـهو گيا تاڵهى دووكهڵهكـهى ههلامهژن

تنبان: بيجامه، ژير شهروال، دهريي، شهلوال، شهوال

تنبسه: فهرش، راخهر، قالى، مهحفوير

تنبك: تمبلهك، تهپل، زهرب، يهكيك له نامرازهكانى مؤسيقا كه له كانزا يا دار دروستى دهكهن

تنبسل: تممهن، تهومزهن، بیّکاره، لاواز، دهست و پیّ سیی، تهلار

تنبور: تەنبور، يەكۆك لە ئامرازەكانى مۆسىقايە، تەمبوير

تنبه: کیّلون، کیلؤن، داری پشت درگا

تنبه: بمناگاهاتنهوه، همستان، وشیاربون، هاتنه خوّ، وشیاری، وریایی، ناگایی

تنبيدن: لمرزين، همرفين، دلقوتك رمان، دارمين، دارمان، روخاني بينا

تنبيه: وشيار كردن، بـمناگا هێنانـموه،، راجـڵمكاندان،

ژیر کردن، تهمی، سرادان

تن پرست: تەنبەل، خۆش رابوير، تەوەزەل، بيكارە

تن پرور: بروانه تنبل

تن پیوش: پؤشاك، جل و بهرگ، همر شتیك جمسته دایؤشیت

تن تن: گۆرانى، ستران، ئاواز

تن تنن/ تن تننا: بروانه تن تن

تنتور؛ رمنگ، تهمتور، شلهمهنیکی کحولی که له همدندی له رومکهکان دمگیریت

تنته: داو، دافه، داوی جارجالوّکه

تنجس: پیس بون، گلاّوبون، پیسی

تنجم: ئەستىرە ژماردن، ستىر براردن

تنجيدن: ترمنجان، ترمنجين، گوشران، نالأن له خوّ،

کیّشران تنجیز: رموا کردن، به دیهیّنان، نیاز بهراومرد کردن

. يې و رو و . **تنجيس:** پيس كردن، گلأو كردن

تنجیم: ئەستىرە ناسى، زانستى ئەستىرە ناسى

تنعنع: قورگ ساف کردن، نحجج مینانه دمری شهو

دمنگه له فوّرگ و سینه بوّ ساف کردنی دمنگ

تنهی ۱۰ دانیایی، باوه کرد، بشت بهستن^۲ د دوورمپریزی، دوورکهوتنهوه

تنهيه: لابردن، دوورخستنهوه، لهسهر كار لابردن

تنفواه: پووڵ، زێرِ و سيم، کلا، شتهومهك

تند: ۱- تیژ، توند، چالاك، بهپهله، خیّرا، بلهز، تیژ و برهك ۲- تیژ، توند، جوّره تامیّك که دهم دهسوتیّنیّت وهك بیبهر ۳- گرژ، موّن، روتال، نهترس، شهرانی. ۴-بهرازیی، تروّب، بهمانایهش بهکار دهبریّت

تنداب: گیرژاو، ناویک که بهخیرایی و گوژم بهسمر زمویدا بروات، گیژاف، ئهو بهشه له رووبار که بههؤی بهرزی زوّر له بهشهکانیتر خیراتر و به گوژمتره، بزهك ۲ – تیزاب، تیّزاو

تن دادن: مل دانهبهر، ملنان

تنسدباد: تۆفسان، گێژهٽوكـه، گـهردهلوول، بـاهۆز،

گێجهلووكه، هرٖمبا، باتهزوو

تندبار: درمنده، گازگر، ههر ناژهنیّك که ناژهنیر بخوات ودك شیّر و پننگ

تندخو: توره، رق ئەستور، سەركێش، تونىد و تيـژ، بەدفر

تندر: همورمبروسکه، هموره تریشقه، بروسکهی همور تندرای: نمترس، بی بیر، چاونمترس

تن دردادن: ملنان، مل بـمرنان، رازی بـون بـه کارێك، ئامادمبون بوّ ئەنجامدانی کارێك

تندرفتار: تیژپی، تیژردو، ئهو کهسهی به خیرایی دهروات

تند رفتن؛ پهله روشتن، خيرايي له روشتندا

تندرو: - تیژرهو، تیژپی، مروّق یا ۱ خاژه آن یا کهرسته گواستنه وه که به خیرایی بروات ۲ - بویر، چاونه ترس، نازا

تندرو: روگرژ، مۆن، ناوچاوتال

تند زبان: ۱- زمان تیژ، زمان پاراو، کهسیّك به جوانی و سانایی بتوانیّت هسه بكات^۲- دهم پیس، زمان شهر، کهسیّك هسهی ناشیرن بیّنیّته سهرزمان

تندس؛ بروانه تنديس

تن دردادن

تند گژر: زو تێپهڕ، نهوهی خێرا تێپهر دمبێت

تندم: پهشیمان، پهژیوان، پاشگهز، پهشمیان بونهوه، تۆپه و پهشیمانی

حوبه و پسینانی تند مزه: تام تیژ، نهومی تامهکهی توند و تیژ بیّت

تند نویسی: خیّرا نووسین، پهله کردن له نووسیندا **تنــدوتیز:** تونـد و تیـژ، چوسـت و چـالاك، و همرچـی تامهکهی توند و تیژ بیّت

تندوخند: تارومار، ژیرورو، لهت و پهت، لهت و کوت تندور: بروانه تندر

تنده: نشیّو، سهرهوخواری، بهرهو خواری، سهرموار، سهربهژیّر، نیّر، نیّرگه، لاوهلیّر

تنده: غونجه، شكۆفه، شكۆفيان، جرۆ

تندیاز؛ توند و تیژ، جالاك، ئەوەى خیّرا تیّپەر دەبیّت تندیدن: توندى كردن، توورە بون، رق ھەستان، بــه توندى ھسە كردن و دوان

تندیدن: چرۆ کردن، شکۆفه کردن، غونچه دمرکردن تندیس: پهیکهر، تهندیس، ههیکهن، پهیکهر، وینه، جهسته، قالب، بوت، نابیده

تن زدن: خوراگری و بیدهنگی، خوخواردنهوه، شان خانی کردن، له ژیر دهرچون تنزل: دابهزاندن، ناردنه خوار، دابارندن، هاتنه خوار تنزه: ۱- پاکبونهوه، پاهری، خاوین بونهوه ۲- داوین پاکی ۲- گهران، گهشت و گوزار تنزیب: فانیله، کراس، ژیر کراس

فنزیب: فانیله، کراس، ژیر کراس تنزیر: کهم کردن، کهم کردنهوهی بهخشین

سریر، سه مرسون سه مرسوره به سین تنزیل: ناردن، هیّنانهخوار، ریـز کردن، بردنه خوار، دابهزانـدن، ریّـك کـردن آهورئـان، بـهمانی هورئـانیش

> دیّت، دابهزیّنراو **تنسته** : داو، دا**ق**ی جارجالّوٚکه

تنسخ: بنّ ويّنه، بنّ هاوتا، كهم ونّه، ههر شتيّك كهم ويّنه

تنسق: بروانه تنسخ

تنسق: رێکی، نهزم و رێکی، رێك وپێکی

تنسسك: خواپەرەسىتى، خۆپارىزى، گۆشەگىرى، لەخواترسى

تنسم: ١-همناسه كيّشان، همناسه ليّدان٢- نمسيم،

ھەڭكردنى كەمى با

تنسوخ/تنسوق: بروانه تنسخ تنسیق: نهزمدان، ریّك كردن، -

تنسیق: نهزمدان، ریک کردن، چاك کردن، رازاندنهوه، رازاندن

تنش: بروانه تنيدن

تنشط: هاتنه سهر زموق، شادمانی کردن، خوّشحالی تنشیر: شادمان کردن، بزه هیّنانه سهر لیّو، خوّشحالّ کردن

تنشیف: وشك كردن، وشكاندن، وشك كردنى شاو یا تمرى شويننيك، وشك بون، تیا نـممان، وشك كردنـى مممكى دایك

> تنصر: بون به مهسیحی، باوهر هیّنان به عیسا ...

تنصیر: مهسیحی کردن، کهسیّک بردنه سهر دینی مهسیح

تنصيص: ناشكرا كردن، رونكردنهوه، ليُكدانهوه

115

تنصیف: بهش کردن، کردنه دوکهرت، گهشتنه نیوه، به نیوهیی

تنضید: ریّك و پیّك كردن، لمسمر یهك چنین به ریّكی تنطق: دوان، ئاخاوتن، بهیفین، هسه كردن

تنظیف: پاک کردن، خاوین کردن، گمرد گرتن و له ناو شارموانیه کاندان مهبه ست له گسک دان پا کردنه وه ی شمقام و کوّلانه کانه

تنظیم: ریّکخستن، ریّك كردن، كوّك كردن، ناراسته كردن

تنفض: رمش بون، تاریك بونی ژیان، لیّل بون کمرمسته و بژیویهکانی ژیان

تنفیص: رمش کردنن تاریک کردنی ژیسان، ژیسان شیّواندن، هموتان، هموتاندن

تنفخ: با کردن، ناوسان، پهنهمان، پهنهمین، ههلاّوسان تنفر: بیّزاری، دووری، هین لیّ هاتن، رق لیّ بون،، ومرزی، جارزی، ههلّسی، جارسی

تنفس: ههناسه، بشو، بشی، هویهك كه گیاندار ههنی دهمژی دهمژی و دهیداتهدمر

تنفید: ۱- تیپ مرین، لی رهت بون، رهخنه تیکردن، تیپه رینی شتیک له شتیکیتر ۲- جیب هجی کردن، نهنجامدانی فهرمان، واژو کردن ناردنی حوکم یا فهرمان

تنقب: دمامك بمستن، روبهند بمستن، روداپوشين

تنقل: ۱ جێبهجێ بوون، جێڰۆڕڮێ، له شوێنێك بۆ شوێنيكرت رۆشتن، شوێن گۆڕكێ٢ - چەرەس خواردن، ئاجيل خواردن

تنقیح: باك كردن، خاویّن كردن، باك لمناپاك جیا كردنموه

تنقیص: کهم کردن، کهم کردنهوه، لیّ دمرکردن

تنقیه: باك كردن، باهر كردن

تنك: تهنك، پان، ناسك، نازك، شتيك ههباره نهستورى كهم بيّت

تنك آب: تەنكاو، كەم ھووڭ، ئاوى تەنك

تنك دلّ: دلّ ناسك، دلّ نازك، كمسيّك دلّى ناسك بيّت و زوو بشكيّت

تنکر: نمناسران، نامو بون، خوّ به نمناسیاو نیشان دان تنکه: دمربی کورت، ژیر شمروائی کورتی پیاوان و ژنان تنکیر: ناموّ کردن، به نمناسراو ناساندنن، به ناموّ کردن

تنکیسل: گهزاندنسهوه، گهراننسهوه، فهگسهریان، پؤسست کسردن، سسزادان، سسهرکوت کسردن و کسردن وانسه بسؤ کهسانیتر

تنگ: باریك، کهم پانایی، تهنگ، تهسك، شونننك که کهستك یا شتنك به دژواری تیایدا جنگهی دمبنتهوه، تهنگهبهر، تیوار

تنگ: دۆل، گەلى، شيو، دمرە

تهنگ: تهنگه، تهسمه، فایشیکی چهرمیه که له که مهدی نیستن که مهری نیستر یا گوی دریژی دهبهستن

تنگ: جموال، بار، تابار، بارو خمروار له همر شتیك تنگ: تؤنگ، سوراحی،، تؤنگه، دمقری ناوی مل باریك

تنگاتنگ: تمنگ، تمنگنا، تمنگهبمر، شتیك كم دوری نیوان زور كمم بیت، گوشراو به یمكموه لکاو، دنافیکرا، دبنیکرا

تنگ آمدن؛ بهتهنگ هاتن، بینزار بون، قهنس بون، جارسی، خهمباربون، خهموکی، تهنگ پی ههنچنران تنگ آوردن؛ تهنگ پی ههنچنین، بینزار کردن، خهمبار کردن، نازاردان

تنگبیز: بیزهنگ، ئاردبیز، بیزینك

تنگ چشم: بهرچاو تهنگ، لهچمر، رژد، دمس وشك تنگ حوصله: خورانگمر، كهم تافعت، كهم توانا

تنگ خو: رو گرژ، مۆن، ناوچاوتال

تنگدست: همژار، نهدار، دمست کورت، کهساس، رهبهن تنگدل: دنتهنگ، خهمبار، خهموّك، خهمگین

تنگ روزی: ههژار، لارهمل، نهدار

تنگسال: وشکهسال، سالی کهم باران، بی باران، سالیّك که باران نهباریّت و دانهویّله کهم بکات

تنگنا: تەنگانە، شوينى تەنگ، ريكاى تەنگ، كۆلأجنى تەسك و تەنگ، تەنگەبەر

تنگه: درنال، خرتهنگ، درگه، کانال، لقیک له زمریا

لمنیوان دو وشکی که دودمریان بهیهکهوه پهیوهند

تنگیاب: کهم وینه، بی هاوتا

تنگی نفس؛ تەنگى نەڧەس، ئازارى سىنە كە مىرۆڭ بە دژوارى ھەناسە دەك<u>ى</u>شىنت

تنمر: بلنگ ئاسا، هاوشيوهى بلهنگ

تنمیه: ۱- گهشه پیدان، برهو پیدان، ناگر ههلایساندن، پی کردن۲- دوزمانی، ناژاوهگیری

تنند؛ بروانه تنندو

تننسدو: جارجاڵۆكـە، كاكلەموشـان، بـس بـسه كۆلـە،

پیروْشك، داپیروْشك ---

تننده: بروانه تنيدن

تنو؛ وزه، هیّز، توانایی تن و توش: هیّز و گور، تین، توانایی، گورو تین

تنودن: بروانه تنيدن

تنور: تەنور، تەندور، قۆلكە ئاگرى سورەوە كراو بۆ

نان کردن، ئارتون، ئارگون، تەنوير

تنور: روْشن بون، روناك بون، له دورموه ناگر بينين تنــوره: دوكـهلكێش، دود گـير، دوكـهل گـير، نــمو لولـه*ى*

لهسهر سهماومر یا له ناو کارخانهکاندا دادیدهنیّن بـوٚ ئهوهی دوکه ل نیّی برواته دمر

تنوز: درز، قەنشت، قنش، كەلىن، شكەن

سور، درر، همست، هس، محس، مست. تنوع: جۆراوجۆرى، رەنگاورەنگى، جۆربەجۆر بون

تنومند: زل، زهلام، زهبهلاح، گهوره، هَهنَّهو، بهخوّ،

گۆشتن، كەلگەت، ئازا

تنوه: بەرزبون، پێشكەوتن، پێش گرتن، پايەبەرز بون

تنويم: خمواندن، خمو ليْخستن، خموتن

تنویه: بمرز کردنموه، هماگرتن، ریزگرتن، به باشی ناوی کمسیک بردن، ومسف کردن

تنه: ۱- لاشه، جهسته ۲- ههد، بهژن، بالآی دار تنه: تهنراو، داو، دافی داپیروشك

تنها: تەنيا، تاق، تاك، تەك، تاقانـە، بـێ كـەس، سـەلْت، رەبەن، زوگورد، ئێكانە، يەكانە، تنێ

تنیا: کرمی کهدو، کرمیّکی دریّرْ که لهناو ریخوّلهی

مرۆفدا دروست دمبیّت

تنیسان: چنین، رستن، تهنین، داو تهنینی کرمی هاوریشم یا جارجالاّوکه

تنيــز: داوێـن، دامـێن، دامـان، داوێـنی دهـُـت و بــمر،

تنیس: تینس، تنیس، جوریک یاریه که له گورمپانیک به پانی ۸ مهتر و دریژی ۲۴ مهتر که به پهردهیهکی توری به بشی دهکهن، لهنیوان دوکهسدا شهنجام دهدریت که بو یهکهم جار له سائی ۱۸۷۳ بلاوبودوه

تنین: ماسی، ماری گهوره، نهژدیها، حمژدیها

تو: تۆ، راناوى دوەم كەسى تاك، راناوى بەرابەر

تو: لمناو، لمنيوان، ناو، ناڤ، ناوى شتيك

تو: تالاو، زۆرنكاو، زەلكاو

تواب: تۆبه ومرگر، ئەو كەسەى تۆبە ومردەگريت و ئە

گوناح خۆشدەبنت و يەكنك لە ناوەكانى الله

توابع: لايمنگران، شوينكموتوان، پهيرموان

توابل: به هارات، نه و دهرمانانه ی دهیکه نه ناو خواردن بو نه وه ی تنام و بونه که ی خوش بیت وه ک بیبه ر و زمرده چیوه و....

تواتر: یـهك لـهدوای یـهك، پـشت سـهری یـهك، لـهدوی یـهك

> تواجه: بینین، چاوپیکهوتن، روبهروبونهوه توارث: به میرات بردن، به میرات بومانهوه

تواری: خوّحهشاردان، خوّداشارین، خوّقایم کردن، ناواره بون، دهربهدهری

توازن: هاوسهنگی، هاوکیشی، بهرابهری، یهکسانی

توازی: بمرابمری، یهکسان بون، وهك یهکی تواسی: فمرشی پر نمخش و نیگار، هانی

، تواصل: پهيومست بون، به يهك گهشتن، پيْك گهشتن

تواصی: ئامۆژگارى كردن، ومسيمت كردن

تواضع: لـهخۆبوردويى، خۆبەخـشين، لەخۆبەخـشين، خۆلەبەرچاو نەبون، خۆبەكەم زانين، كورنوش بردن

تواطو: سازان، هملگردن، گونجان، هاورابون، سازگاری

تواعد: بەلىندان، پەيمان بەستن

توافر: فراوانی، زوری، فراوان بوون، فهریی

توافق: هاورایی، سازان، هاوبروایی، گونجان، ریّـك کهوتن، لیْك نزیك بوونهوه، ساچیان، هاودمنگ بوون

تواقف: بۆ يەك ومستانەوە، رووبەرووى يەك ومستان،

شەر كردن، دژى يەك ومستان

توالت: کمرستهکانی نارایشت، میزی تهوانیت، نارایشت کردن

توالد: زان، زا، سك و زا، زاوزى، منال هينانه دونيا

تــوالى: بــمردەوام، يــمك لــمدواى يــمك، لـمدوى يــمك، بـمدواى يمك، پشت سمرى يمك

توان: هێز، وزه، گوڕ، تين، توانايي، تاهمت، بڕشت، زاخ

توانا: توانا، بههيز، خوراگر، به وزه، به تين

توانچه: بروانه تبانچه

توانــستن: توانــایی، تــوانـین، لــه نــۆدهی کاریّــك هــاتن، ئـمنجامدانی کاریّك بـی کیّشه، کارین

تسوانگر: بــهتوانا، بــههيّز، زوّردار، دارا، دمولهمهنــد،

توانى: سست بون، لاوازبون، كەمتەرخەمى، بى ھىزى

تواهب: بهخشين، لێخوٚشبون، بهيهك بهخشين

تواهى: بروانه تباهى

مالّدار، ساماندار

توأم: جمك، دوانه، پێکهوه، دوهلو، دو مناڵ که پێکهوه

له يەك سك بن

توأمان؛ بروانه توأم

توبرتو: لمناو يمك، لمناف ثيك

توبره: توبهره، تورهکه، تورك، جؤرك، ئهو تورهکهی راوچی یا ریبوار کهرمستهکانی خوّی یا تویّشوی تیا ههلاهگریّت

توسه: تۆسه، پهشیمانی، پهژیوانی، پاشگهزبونهوه، پهشیمان بونهوه له گوناح و داوای لیخوشبونکردن، گهرانهوه، بادانهوه

توبسه: كەسكوسسور، رەنگىن كىممان، كۆلكىه زىرىنىلە، پەلكەزىرىنە

توبهتو: لمناو يمك

توبيخ: سمركونه، لومه، سمرزهنشت، تانهليدان، لومه كردن

توپ: ۱-تۆپ، خرێکی پلاستیکی یا چهرمی که یاری پێدهکهن۲- تۆپ، هوماشی بهسمریهکدا همد کراو به لوله یا لمسمر تهخته۳- تۆپ، یهکێکه له کمرمستهکانی شمر که بۆتههه کردن له دووری بهکار دمبرێت

توپچى: تۆپچى، ئەوەى راسپێردراوە بۆ تەھاندنى تۆپ لەكاتى شەردا، تۆپ تەھێن

توپخانه: تۆپخانه، شوينى راگرتنى تۆپ و تۆپەكان

تسوپر: ناوپر، ئەودى ناودكەى پوچ و بەتاڭ نەبيىت، سكېر مەبەست لەكەسى شاردزا و پسپۆرد

توپوگرافی: تۆپۆگراف، نهخشه ههلگرتن، نهخشه كيشان، نهخشه ههلگرتن له شويننيك به ومسف كردنی جونيهتيهكهی

توپيدن: تانه ليدان، تشمر ليدان

توت: تو، توو، تفیّ، جوّره میوهیهکه ورد و ناودار که جهند جوّریّکی ههیه و رهنگهکانیشی سپی و سوره، توه سوره، توی سپی، تفه، توی

توتسالیت: توتالیتار، حکومسهتیک کسه تسهنیا لسه بمرژهومندی چینیک فمرمانرهاویی بکات و له هموئی کمسسهکان بسوّ ومرگسرتن مافسهکانیان بسه شسیّوه جوّراوجوّرهکان ریّگری بکات وهك بسه دامهزراندنی درگاری سیخوری پولیسی نیهنی و تیرور

تــوتزار: بـاخی تــو، ئــهو شـوێنهی داری تــووی زوّری لێبێت

توتستان: بروانه توتزار

توت سه گل: توترك، توتركه، تۆرك، بمرى دركيكه ومك گاتو دمچى له تام و رمنگا

توت سیا: توه رهشه، شاتو

توت فرنگی: توتفمرمنگی

توتون: توتن، تهماکو، گیایهکه به بمرگی پان و گهوره و گهلای سهز رهنگ یا سور رهنگ و بمرزی همدهکهی تا یهك مهتر دهگات. گهلاكانی دوای وشك كردن به جوّره جیاوازهكان دهكیّشن

توتى: توتى، مەلىك ئە قسە كردن دا لاسابى مرۆ دەكاتەە

توثیق: بههیز بون، سهقامگیری

توجبه: سميل، لافاو، لاخيز، لاپاو، سيلاو

توجع: دمردمداری، بـه ئـازاری، نالانــدن، گلـهیی کـردن لعتاو ئازار

توجه: سەرنچ، سەرنجدان، روتێکردن، ئاوڕبۆدانـەوه، وردەوه بون

توجیه : بهلگه هینانهوه، ههبولانندن، بهلگهدار کردن، رو تیکردن، ناور بؤدانهوه

توچال: كونهبهفر، سههۆئى سرشتى كه له شوينه بهرزهكان و له دۆلهكان كه لهبهردهم همرمشهى بادان دروست دەبينت. و همروهها توجال ناوى رشته كيويكه له باكوورى تاران له كيوهكانى شهميران له سيلسيله كيوى ئهلهورز

توصد: تــهنیایی، تــهنیا بــون، تــاك و تــهرا، تافانــهیی، تــهنیامانــهوه

تــوحش: ومحـشى گــهرى، ومحـشى ئاسـا، درنــدميى. رممينهوه، پهشيمان بونهوه، خهمبارى

توحید: به تاق زانین، به تمنیا زانینی خوا

توختن: دورین، دوران، تیشکیشان، تیهه لکیش کردن، له لایه ك تیكردن و لهو لا دم هینانی

توخچه: تاهچه، شوێنێك كه له ديوار بـۆ دانـانى شـتێك دروستى دەكەن، تاق

توخم: همرس نهکردن، خراب همرس کردنی خواردن له ناو گهده

تودار: خۆراگر، رازبارێر، ئـەو كەسـەى نهێنى خـۆى يـا ھى يەكيىر دەپارێزێت و نايدركێنێت

تودد: خۆشەويستى، دەربرينى ھاورنيەتى، جاكە كردن ئەگەن كەسانىتردا

تودمرتو: لمناو يمك، لمناف ئيْك

توده: گرد، تمپؤنکه، تل، گردؤنکه. و همر شتیك که نهسمر یهك به شیّومیهکی ناریّك کهنّهکه کرابیّت، کوّگا، لؤیه

تودهنی: مشت، نهو لیدانهی دهکیکیشن به ناوی دمما. وهك بكیسم بهناوی دهمتا. و ههرودها وهلامیکی سهرراست وردق که بهکهسیک دهوتریّت بو بیددنگ کردنی

تودیسم: مانشاوایی کردن، خواحافیزی، جیابوونهوه، بهرینکردن، به خواسپاردن

تور: تۆر، تور، پارچەيەكى كون كون كە لە بەن يا شتيتر دروست دەكريت بۆ پەردەو ھاوشيومكانى. و ھەرومھا ئەوەى لە بەنى ئەستور دروست دەكەن بۆ راو كردنى ماسى و ھر چى كە بە تۆر راو بكريت

تور: بروانه تبر

تور: گهران، گهشت و گوزار، پیاسه کردن، دهوران، جهرخ

تورات: تەورات، كتيبى پيرۆزى جولەكەكانـه كـه لـه موسى به جى ماوه.

تسوران: تـوران، لـه داستانه نیرانیهکانـدا نـاوی سهرزهمینهکانی تورکستان و ولاتانی نزیك جهیحون که فهرمیدون پاشای پیشدادی له نیروان کورهکانی خوی سهلهم و نیرهج و تور دابهشی کرد. نهو بهشهی به تـور برا به توران ناوی دهکرد

تورط: کهوتنه هوراو، کهوتنه ناو لیتاو، دروست بونی کیشه، کهوتنه گیژاویک که رزگار بون لیی دژوار بیت تورع: خفیار نزی، خفیهدو، گوتن، خفیارستن دوری

تورع: خۆپاریزی، خۆبـهدور گـرتن، خۆپاراسـتن، دوری کردن له کاره خرایهکان

تورفتگی: چانی، هوونی، چانی کهبههوی کوتران یا لیّدانیکی هورس دروست بوبیّت

تورگه: جەھەل، تۆرى، تۆرك، جۆرىك ئاژەلە

تورم: هەلأوسان، ئاسوان، پەنەمىن، پەنەمان، فوت<u>ن</u>كران، باكردن

تورنگ: قرقاول، كەلەشيىرى سارايى

توروه: جوت، ژن و ميرد، نير و مي، جفت

تورە: جەھەل، تۆرى

توریث: به میرات بردنن به میرات بۆمانهوه، میرات بهجیّ هیّشتن

تورید: ۱- گول کردن، گول دمرکردن، گول دمرکردنی دار ۲- سوربون، سورکردنی روخسار، به رمنگی گول دم هاتن

توریسدن: شهرمهزار بون، شهرم کردن، رهم کردن، دورکهوتنهوه

توریست: دنیاگهر، گهشتیار، دنیاپیّو، ئهو کهسهی به حیهاندا دهگهریّت

توریسه: داپوشین، پوشاندن، شاردنهوه، داشارینی راستیمکان

توز: بروانه توختن

توزر؛ وشیاربون، ومزیری، وریایی

توزع: پەرێشان بـون، پـرژ و بلأوبـون، لـهنێوان خـۆدا بـهش كردن

توزیدن: بروانه توختن

توزیع: بهش کردن، بهشینهوه، بلاو کردن، پرژاندن، پرژ کردن، پهریّشان کردن، پشاندن

توزین: خوّناماده کردن له نهستوّ نان، له نوّده گرتنی کاریّك

توسخ: پیس بون، گلاوبون

توسيد: سهرين لهژير سهردانان، سهر خستنه سهر

سەرين

توسط: بـههۆی، لـه لايـهن، نێوهنجيگـهری، نێـومنجی،

نێومنجي کردن له نێوان دو شت يا دوکهس

توسع: فراوانی، بمربلاو، بمرین، پان

توسعه : فراوان بـون، پهرمپێدان، بـهربلاّوی، فـهریی، بـهرینی، گهشه پێدران

توسل: پشت بمستن، پارانهوه، کردنه نامراز، کمسیّك یا شتیّك کردنه کهردسته و پشت بهستن پیّی، خوّنزیك خستنهوه

توسن: رام نهبوو، وهجشی، دهستهموّنهکراو، نهسپی سهرکیّش و جهموش

توسیط: بهنیومنجی دانان، نیومنجیگهری، بهش کردن، کردنه دولهت

توسیع: پمرمپێدان، فراوان کردن، گهشه پێدان، بهین کردن

توش: توانایی، هیز، گور، تینن تاهمت، وزه

توش: تويدشو، تويدشه، برى خوراكى پيويست، تضاق، نازوخه

توشــــهدان: توێــشودان، شــوێنی هــهلگرتنی توێــشو، توێِشوبهره

توشك: دۆشـەك، تۆشـەك، دۆشـك، ژێـر رايـەخى نـاو تێخراو

توشكان: ئاگردان، تونى حەمام

توشه: تویّشه زاد، تویّشو، تفاق، نازوّخه، نازووقه، بری خورادنی بیّویست بو ناو ریّگا

چارويدن مويسون مي مسامان توشميح: رازاندنمهوه، خهملاندن، تاس كردن، جوان

توشیم: کوتان، کوتانن، به دمرزی یا همر شتیکیتر له سمر پیستی جمسته خال کوتان خال کوتان

توصل: گەشتن، پێك گەشتن، پەيومست بون، پەيومستى

توصیف: ومسف کردن، بناس رکندن، خهملانندن،

ناوبردن به چاکی

کردن

توضوْ: دصنویْژ گرتن، شوّردین دمست و دهم و جاو بـوّ دمس نویْژ گرتن

توصیه: پیشنیار، راسپاردن، راسپیری، ومسیمت کردن، ناموژگاری کردن

توضیح: روونکردنهوه، شی کردنهوه، ناشکرا کردن، لیکدانهوه، رافه کردن، رافه کردن، باس کردن

توطئة: ئامادهكارى، ئاسانكارى، پيشهكى چنين بو كاريك، پيلان، پيلان گيري، نهخشه دانان

توطن: نيشتهجي بون، جييگير بون، له شوينيكدا

مانهوه، دامهزران، دامهزرین

توظيف: راسباردن، لهسهر كاريك دانان، موجه بو

برينهوه

توعد: ترساندن، توهاندن، بهلیّنی دروّدان به کهسیّك،

زراو بردن

توغ: ئالا، بەيداخ، پەرچەم، عەلەم

توغل: دمغه لکاری، زیدمرویی، روستنه ناو شاریك و

هاتنهدمر لێی، روٚجونی زوٚر لهناو زانستێکدا

توف: تۆف، ھەراوھوريا، ھاوار، قاومقيژ

توفان: بروانه توفيدن

توفان: تؤفان، خروشان، گيژهلوكه، باهوز، گيجهلووكه

توفر: زوربون، زیاد کردن، فراوان بون. ریز گرتن، ریز

بۆدانان

توفق: سهركهوتن، بهدمست هيننان، زال بون، دمست

بهسهردا گرتن

تسوفی: ۱ مراندن، میراندن ۲ ماف ومرگرتنهوه به

تەواوى، تۆڭەكردنەوە

توفیدن: خروشان، قاومقیژ کردن، دمنگه دمنگ کردن، همراو هوريا نانموه

توفیر: ۱ -زور کردن، فرمکردن، فراوانی،۲ - جیاوازی، جيايي، تەوفىر

توفيق: سمركهوتن، دمست بمسمر كاريّكدا گرتن،

زالبون، رازی کردن، هاریکاری ویستن

توفيه: مافدانهوه، قهرهبو بو كردنهوه

توقد: بنيسه سهندن، كلبه سهندن، خوش بوني شاگر،

درموشاومیی، پێکردن، ئاگر دایساندن

تسوقر: لمسمرخويي، خوراگري، هيمني، هيدي بون.

ریز، سەنگینی، بەریزی

توقسع: چاومروانی، چاولمړێ بون، چاومنواړی، هیواداری، پونگالی. هیوا، نارهزوو، خواست

توقف: ومستان، له جووله كهوتن، درمنگ كردن، نەرۇشتن، ومستان لەكاريك يا لە رۇشتن

توقى: خۆپاريزى، خۆپاراستن، خۆبەدوور گرتن

توقیت: کات دیاری کردن، بؤ ئهنجام دانی کاریک کات دیاری کردن

توقير: به گهوره زانين، ريز لي گرتن، بمريز كردن،

کورِنوش، ریْز

توقیع: مؤر، واژۆ، واژۆ كردنى نامه و فهرمان، نیشان دانان لمسمر شتنك

توقیف: گرتن، بهند کردن، له شوینك ومستاندن، له

جووله خستن، راگير كردن توكك: دلنيابون، خاترجهمي، باوهږپێكردن، جهخت

كردنهوه

توكىل: پشت بەسىتن، دلنيا بون، باومړپێكردن، پشت

گەرمى، بشت ئەستورى توكيد: جهخت كردنهوه، دلنيايي، بههيز كردن، قايم

كردن

توكيل: پارێزمر گرتن، كەسێك كردنه پارێزمرى خۆ بۆ بهرگری کردن له داواکاریهکان

تول: رەم، ھەلاتن، راكردن، رەڤين

تولد: لهدایك بون، هاتنه دنیا، بهدیهاتن، جاو به دنیا هه لهينان

تولسع: تسهماحكاري، رژدي بسردن، تسهماحكار بسون، چاوچنۆكى

تولسك: ١- زيرهك، وشيار، وريا ٢- ئاومروت كراو، مریشکی پهر و پو لیکراوه

تولکی: گۆلاو، پیساو، زەلكاو، زەوى پىر قور و لیته، ليتاو

توله: توله، بنجوى سهگ، بنجوه سهگ

توله: حمهران بون، سمرگمردانی، لمخوّجون، لمتاو ئازار له هوش جون

تسولی: سمرپمرمستی، کردنه سمرپمرمست، کمسیک کردنه وهلی و گهورهی خوّ تهاجی: شمره جنیو، شمر بهدهم تهادی: دیاری نادرن، پیشکهشی ناردن، بو یهکتر خهلات

ناردن

تهافت: ۱- کهوتن، تل بونهوه، خلوربونهوه، یهك له دوای یهك کهوتن ۲- قهرمبالغی، کوبنهوهی خهلک لای

-ئاو^۳- رژانه سمریهك، لهسمر یهك كهلگهكه بون

تهاليك: لهجي دا كهوتن، خو نخوش خستن، خو

مراندن

تهاون: به سوك زانين، نابرو بردن، هيج بو

نههیشتنهوه، به سانا زانین، ئاسان گرتن

تهیج: ئاوسان، پهنهمان، پهنهمین، ههلاوسان، با تێکران

تهبيط: هاتنــه خــوار، دابــهزين، ســهرهوخوار بــون،

تلۆربونەوە

ته پر: تاپر، جۆرێك سيلاحى راو كردن كه گولهكهى

له هنگیهوه تێی دهخرێت به پێچهوانهی سیلاحهکانیتر

ته پیاله: بن پیال، کهمیّك له شهراب یا نارهق که لهبن پیالهدا مابیّتموه

- --

ته تغارى: پاشه بهره، دوايين منال دايك و باوك

تهتك: ١- بمرده دران، ريسوايي، ئابروو جون، پرژاني

کچینی ۲- بی شمرمی، زمان بیسی، زمان شمری

تهجد: خەوتن، خەوتن لە شەودا، ھەستان لەشەو

تهجى؛ حينجه، حونجه، حونجى، وشه خوێندنـهوهو له

يەك جيا كردنەوەى

تهدى: رێگه دۆزينهوه، رێنوێني كران

تهدید: همرهشه، گورهشه، تاپال، ترساندن

تهدیگ: بنکر، بن مهنجهل، نان یا شیر یا همر شتیك

که به بنی مهنجه لهوه دمسوتی و دممیننیت

تهديم: ويران كردن، خاپوور كردن، لهناو بردن

- 3.3 - 3 3331 - 3 - 313 112 4

تهذیب: پاك كردن، بي گهردى، گهرد گرتن، ساف كردن

تهريب: راونان، دانهدو، دانههی، شوين کهوتن بو

گرتن، راونیان

تـــهریش: بــن ریـش، یـشی کــهم و کــورت، ریـشی تــازه

دمرهاتو

توليـــد: بمرهــمم هێنــان، زاو زێ، شــتێك لــه شــتێكيتر

دروست کردن، رمنێو هێنان، پێڰهياندن

تولیدن: رەمکردن، ھەلاتن، راکردن، بۆ لايەك رۆشتن

تومار: تؤمار، قاقهزی نوسراوی لول دراو

تومسان: تـوامن، تمـهن، نـهم وشـه نـه سـهردهمي

مهغۆلەكانىدا لىه ئيسران بىلاو بويسەوە و لەسسەردەمى

فاجاریهکاندا بوه پوٽی ئٽران که بهرابهر به دهههزار

قران یا ده همزار دینار بو و ئیستایش له ئیراندا به

مانای ریال بهکار دهبریّت

تومر: تومۆر، غوده، ئاوساويەكى نائاسايى لە جەستە

تون: تون، ئاگردانى حەمام

تونتاب: تونچی، ئەو كەسەى لە ئاگردانى حەمام يا لە

تونى حەمام كاردەكات

تونل: تونيّل، دالأن، دالأنيّك كه له ژيّر كيّودا دروستي

دەكەن بۆ تێپەرينى كەرستەكانى گواستنەوە

تونی: ۱- تونچی، ۲- ناواره، مال بهکۆل^۳- دز، چهته،

ر**ێڰ**ر

تووه: جوت، نير و مي

توه: فيرِوْ، لهناوچو، به بادراو

توهم: گومان كردن، گومان بردن، خهيال كردن، ومهم

توهيم: گومان دروست كردن، خستنه ناو خهيال، وههم

دروست کردن

توهين: ئيهانه، جنيو، جوين، بجوك كردنهوه، سهركز

کردن، بهسست زانین، سوك کردن

توي: ناو، ناڤ، نيّوان، لمناو شتيّك

تویل: تاس، بی مو، کهچهن، کهسیک که موی پیش

سەرى ومرى بيت

تويل؛ توێِل، تـەوێِڵ، ناوچاو، ناوچاوان، سـەر، تـەوقى

-4...

تویه: کۆلکە زیرینه، پەلکە زیرینه

ته: خوار، هوولای، بن، ژير

تهاجر: ليّك دابران، جيابونهوه، ليّك بحران

تهاجم: هيرش كردن، پهلاماردان، هيرش كردن سهر

يەك

تير

تهریش: ئاژاوه نانهوه، ئاژاوه گیری، فیتنه نانهوه، شمر هەلگىرساندن

تهسزز: جيوولان، جووله، بزاوتن، تهكان خيواردن،

تهزيل: لاغر كردن، لهر كردن، لاواز كردن

تهسشم: ١- شكان، تيك شكان، شكهست خواردن٢-

خۆشويستن، ميهرهبانى، جاكەكارى

لمرينهوه

تهك؛ خالى، بهتال، فاله، روت، رووت و هووت، بي بهش

تهك: عمرد، نمرز، تمپ و توز، زموى، زممين

تهكسم: ١- گالله پيكردن، رق لي گرتن، لهخوبايي بوون۲- داخ خواردن، بو مردنی شتیک خهمبار بوون تهلكه: لهناوچوون، مردن، بهفيرۆچوون، خاپوربوون

تهلل: درمخشانی، درموشاومیی، بریقه دانموم

تهليك: لهناوبردن، مراندن

تهليل: وتني لا اله الا الله

تهم: بههير، زوردار، گهوره، زڵ، زهلام، بي وينه

تهم: رزان، گهنان، خراپ بون، گهنین، رزین، بۆگهن بونی رؤن یا گؤشت

تهم: گەنيو، رزيو، بۆگەن

ته مانده: ماوه، پاشماوه، بهرماوه، کهمیّکی بهجیّ ماو له همر شتيك

كمت: تۆمەت، بۆختان، شلتاخ، بۆختيان، تۆمانج، دەس هەلبەس، درۆ و دەلەسە

تهمآن: بههيز، زهلام، زمبهلاح، گهوره، زل، جوارشانه، دلێر

تهنیت: پیروزبایی کردن، شاباش کردن

تهسور: ۱ - ويسران بون و دارماني بينا۲ - نهترسي، ئازایـهتی، دلیّـری و بـههوی دلیّریـهوه توشـی روداو یـا كارمسات بون

تهوع: هيّلنج، دلّ بهيهكا هاتن، دلّ هه نشيّوان، رشتنهوه، رشانهوه

تهوم: باويشك ليّدان، خهو هاتن، دەك داجەھاندن، شل بونی سهر به هوی خهو هاتنهوه

تهویل؛ ترساندن، تؤهاندن، زات بردن

تهویم: سمرخمو شکاندن، خموی کمم تهويه: گۆرىنى ھەوا، فينك كردن، ھەواى شوينيك گۆرىن

تهى: خانى، بەتال، دەفرىك كە ھىچى تيا نەبىت

تهيوء ئامادەبون، ئامادەيى، حازربون

تهیج: گرژبون، برواندن، هاندران

198

تهیدست: همژار، دمست کورت، نهدار

تهیگا: ههبغگه، لا، تهنیشت، لای راست یا چهپی سك

تهیه: ناماده کردن، حازر کردن تهييج: گرژ كردن، بزواندن، هاندان، گالدان، تاودان

تيار: ناماده، تهيار، حازر، كۆك و بهماناي شيّلان دمست پیا هینانیش دیت

تیار: شمپوّل، هه نشکان و داکشانی دمریا

تیاسر: ناوردانهوه بۆ چەپ، بۆ لای چەپ سووران

تيامن: ناوردانهوه بو لاى راست، بو لاى راست سووران

تیان: مهنجهنی گهوره، دیگی دهم گهوره

تيب؛ سەرەگەردان، سەرگەشتە، حەيران، بى قەرار، بى ھۆش، بىٰ ئۆقرە

تیبا: ناز، عیشوه، کریشمه، لهنجه و لار

تيب: تيپ، دەستەيەك، گروبنك، تاقمنك له خەلك

تیپ: نمونه، وینه، نمونهیهکی زور باش و دیار

تييا: نوکه پێ، ليدانێك که بهنوکي پهنجه له شتێکي بدەن

تيتال: رياكارى، كلكهسوته، كاسهليسى

تيتان: پالهوان، قارممان، گهوره، زلّ، كمسيّك يا شتيك که هیزیکی تایبهتی بیت

تى تى: تى تى، زمانى منالان، قسه كردن هاوشيوهى منالأن

تيج: چرۆ، شكوفه

تيجان: تاج، كالأوى باشاكان

تیر: تیر، داریکی راست و باریك که ناسنیکی نوك تیژی پێوه دمکهن و به کهوان دمیهاوێژن

تیر: بهش، پار، قیسمهت

تار: جوارهمین مانگی سائی همتاوی، پوشیمر

تير: ليّل، رمش، تاريك

تيراژ: تيراژ، ژمارهى ئەو كتيب يا رۆژنامە يا گۆڤارانەى

له يهكجار دا چاپ دمكريّن

تيراژه: كۆلكە زيرينه، پەلكە زيرينه

تیرانسداز: تیرهاویدژ، ئهو کمسهی تیر دمهاویدژیت، کهواندار

تیرباران: تیرباران، کوشتنی کهسیکه که به نیعدام

حوکم دراوه و له ههمو لایهکهوه تهقهی لیّدهکهن

تیردان: تیردان، تیردانك، شویّنی هملگرتنی تیر

تيرزن: تيرهاويْژ

تیرست: سیسهد، زمارهی ۳۰۰

تيرك: تير، نيرگه، كۆلەكەي خيومت

تيركش؛ تيردان، تيردانك

تيركمان: تيروكموان، تيروكمفان

تیرگر: تیرچی، دروست کهری تیر، تیرساز

تيرم: خاتون، شاژن، ژني گهورهي حمرهمي باشاكان

تيره؛ بنهماله، عهشيره، تايهفه، رهجهلهك، تيره، رهكمز

تیره بخت: بهدیه خت، به خت رمش

تيره پشت: تيره بشت، ستونى فهقهرات

تیرمدل: دل رمش، دل تاریك، رمشبین

تیرهرنگ: رمش رمنگ، رمنگی رمش، رمگی تاریك

تیره روان: دل رمش، رمشبین، دلپیس

تىرەروز: رۆژرەش، بەدبەخت، بەخت رەش

تیز: تیژ، همر شتیک که نوك یا لیوارهکهی زور تیژ

بیّت وه کارد و جهفوّ، برهك، تیّرُ

تيزاب: تيزاو، تيزاب

تيزبين؛ وردبين، دوورئەنديش، زيرەك، وشيار، باريك

ين

تيزيا: تيز بي، جالاك، بلهز

تیزبسال: بال تیار، بالندهیمه که به خیرایی ههادهفریت

تیزتاو: ناوچاومؤن، گرژ، توره، توند و تیژ

تیزچـشم: چاوتیژ، ئـهو کهسـهی چـاوی بـه جـوانی دمتوانیّت شتهکان ببینیّت

ئیزدست: چالاك، دمست رمنگین، فرز، شارمزا ...

تیزدم: دمم تیژ، همر شتیک کمنوکهکهی تیژ بیّت وهک شمشیر و چههو

تیزدندان: دان تیژمدیان تیژ، همر درنده یا ناژهنیک که دیانی تیژ بیّت و مهبهست له کهسی چاوبرسی و تیّر نهبوه

تيزرفتار؛ بلەز، تيژپێ

تیززبان: زمان تیژ، زمان وك، نهوهی دمتوانیّت به پاراوی هسه بكات

تیزکسردن: ۱- تیـژ کـردن، بـرهك کـردن ۲- بزوانـدن، هاندان، دمنهدهنهدان

تيزگام: تيژپيّ، توندپيّ، ئەسپيّ كە خيرا دەروات

تيزوير: وشيار، بيرتيز

تيزهش: بروانه تيزهوش

تيزهوش: وشيار، بيرتيز، زيرهك

تیس: تیس، گیسك، بزنی نیر

تیسر: ئاسان بوون، سانایی، هاسان بوون

تیسیر ؛ سان کردن، هاسان کردن

تیسشه : ته سوێ، ترێِ شته، داربر، تهوشو، تـهڤرك، كهر دستهيهك له شـێوهي چـهكوش كـه دهمهكـهي بـان

وتیژ و له دارتاشی و بهرد تاشین بهکار دهبریّت.

تيغ: شمشير، شير، همر شتيكي تير، تيغ، تيغ، ئمو

ئامرازهی موی روخساری پیّ دمتاشن، گویّزان، موس

تيفال: هيلانه، لانه، هيلانهى بالندهكان

تیغ زن: شمشیرومشین، تیغ ومشین

تيفه: تيخه، تيغه، ديهوارى نيّوان مالٌ بو جيا

کردنهوم*ی* ژوورمکان

تیف: خەوش، پوش و پەلاش

تیقظ: به ناگاهتنهوه، ههستان له خهو، وشیاری تیقن: دلنیایی، دلنیا بون، باومر پیّکردن، بیّ گومان

زانین، شیاوی به دیهاتن

تیك تاك: تیك تاك، دەنگى دوبارەى میلەكانى كاتژمیّر

تيل؛ خال، نوفته

تیله: تیله، کهلا شوشه، ههلمات. ئهوهی منلان یاری پیدهکهن

تیم: کاروانسهرا، شوینی گهوره که بازرگانهکان نال و گۆری تیا دهکهن

تیم: خهم، پهژاره، کهسهر، داخ، دلتهنگی

تیم: تیم، دمسته، تیپ، دمستهیهك یاریزان له جوّریّك ومرزشدا كه پیّكهوه یاری دمكهن

تیم: بهنده، عهبد، بهندهی خوا

تیماء دهشت، بیابان، زممینیکی گهوردی بی ناو و گیا که ریگهی تیا ون کهن و لهناو بچن

تیمار: تیمار، پهرمستاری و چاودیّری کردنی کهسی نهخوّش، خهمخوّری، دنسوّزی

تیمار خوردن؛ خهم خواردن، دلسوّزی، خهمخوّری کردن تیماردار؛ خهم خوّر، تیمارکهر، دلسّوّز

تیمارداشتن: تیمار کردن، پهرستاری کردن، خهم خواردن

تیمارســــتان: شـــێتخانه، تیمارســـتان، ئـــهو شــوێنهی شێتهکانی بو چارصهر کردن لی کودهکمنهوه

تیمار کردن: تیمار کردن، چاودیّری کردن، پمرمستاری کردن

تیمارکش: خهم کیّش، رمنجدمر، خهمبار

تيماس: جەنگەل، دارستان، بىشە، بىشەلان

تیمم: ممبمست کردن، به نمنقمست کارنِک کردن و دمستمواژمیمکی شمرعیه که لمنمبونی ناودا به خوّل دمست نویّر دمگرن

تیمن: پیرۆزبون، مەیمون بون، مشبینی بەرامبەر بە کار یا بابەتیك

تیموك؛ روترش، مۆن، ناوچاوتال، ترش

تين: ھەنجىر، ئەنجىر

تینه: ۱- ناوی دهم، تف، لیك ۲- داو، دافی جار جانؤكه تیو؛ برشت، هیز، وزه، تاقمت، توانایی

تیه: گومرایی، سمرگمردانی، حمیرانی و بیابانیّك كه ریّبوار تیایدا ون بیّت و ریّگه بوّ هیچ شویّنیّك نمبات تیهان: لمخوّرازی، خوّبین، خوّبمسمند، لمخوّبایی

تيهو: سويسك، سۆسك، سويسكه، سوسكه، جۆريك بالندهيه

ن: نهم پیته له زمانی کوردیدا به کار نابریّت و له جیاتی نهم پیته پیتی س بهکار دمبریّت، پیّنجهم پیتی نالهابیّتی فارسیه

شائر: رق هـهلگر، تۆلەسـينەر، ئـهو كەسـهى ئـارام نهگریّت تا تۆلە دەكاتەوە

ثابت: سهفامگیر،جنگیر، راوهستاو، موکوم، بنهجه، خوّگر، بهرگهگهر

ثابت رأي: بــهميّز، بــاوم_ر هــايم، كمســيّك كملمســمر باومرمكمى خوّى سور بيّت

ثابت شدن: سهقامگیر بون، جینگر بون

ثابت قدم: لمسمرخق، هیّمن، بههیّز، بهبرشت، بنهجه ثابت کردن؛ حیّگیر کردن، سهقامگیر کردن، راومستاندن ثاقب: ۱- کونکمر، روخنهکمر، ۲- درموشاوه، دروخشان،

ثاقل: قورس، سەنگىن، بەكىش

تابان

ثالث: سيّهم له سيّ، يهك لمسيّ

شالوث: سیانی، سیّ دانهیی، نهوهی له سیّ شت یککاتبیّت

ثامر: بەبەر، بەبەرھەم، ميوەدەر

ثامن: همشتهم، همشتهمین

ثانوي: دووهم، دووهمين

ثانيه: جركه، يهك شهستهمي خولهك

ثاوي: نیشته جی بو له شویننیك، مانه وه له شویننیك بو ماوه یه کی دریژ

شار: تۆلەستىن، خوين سەندىنەوە، خوين وەرگرتن، كوشتىەوەى بكوژ

ثبات: جنگیربون، جنگیری، سهقامگیری، راومستاوی

ثبات: ئازار، ئازاری له پیخهر، دوردی کوشهنده ثبت: توّمار کردن، نوسین، جیگیر کردن ثبت: بهنگه، بورهان، باوه پیکراو، دانیا ثبت: بهنگه، بورهان، باوه پیکراو، دانیا ببرگهگرتن، سههیّز بوون، خوراگرتن، سههامگیری، ببوری لمناوچون، مردن، کوژران ببیت: دانیر، شهرکهر، جاونه ترس، ئازا، دوور نهندیش شخانت: نهستوربون، رهق بون، نهستوری شخانت: نهستوربون به بندوربون شهنی ون شخونت: نهستور بون، رهق بون شخونت نهستور بون، ده بون شخونت شخین، نهستور، سهخت شخین، نهستور، سهخت شدی: مهمک، گوان، مهمه، مهمکی ژن شراء: مالدار بون، دوولهمهند بون، سامانداربون شرب: چهوری، بهز، پیه، رؤنی زیادهی لهش

ثروتمند: دەولاممەند، ساماندار، خاوەن پول و پارەى يا ملكى زۆر

ثرم: دیان شکاندن، شکاندنی دانی کهسیک

ثروان: دمولهمهند، ساماندار، دمست روشتو

ثروت: سامان، مال، دارایی

ثري؛ خاکی تەپ، نمدار، ئەرزێك كە تې يا نمدار بێت ثري؛ ساماندار، دەولەمەند

ثریا: سورهیا، چل چرا، چرایهکی چهند لق که به سهقفی مال ههلیدهواسن م

ثرید: تریت، تشریب، خورادنیک که نانی تی دهگوشن و دهیخون وهک تریتی ناوگوشت

ثعابين: ئەزدىھاكان

ثعبان: مار، ماری گهوره، ئهژدیها، حمژدیها **ثعب:** ریّوی، ریّوی نیّریا میّ

ثعلبه: رێوی مێ، دهڵه رێوی

ثعلبي: ريدوی فروش، کمسينك که پيست يا ريدوی دمفر وشيت

ثفر: ۱ - دیان، دان، دانهکانی پیشوی ده ۲ - کهلین، درز، رمخنه، کون، قهنشت مهرز، سنور، ناست، راده

ثغره: رێگهي ساف و تهخت، کهلێن، درز

ثفال: بهردی ژیرهوهی ناش

ثفل: گوشراو، گوشراوه، ئهوهی له شلهمهنیهك له بنكدا داهنیشیّت

ثقاب: ئاگرگر، ئەوەي ئاگرى پى چى دەكەن

ثقاب: كونكەر، سمكەر، ھەرشتێك كونى بى بكرێت

ثقاف: ژنی زیرهك و كارزان، ژنی لێومشاوه

ثقافت: چالاکی، شارهزایی، مامۆستایی، کهڵك ومرگرتن

له زانست و نهدهب و پهرومرده كران

ثقالت: هورسی، سهنگینی، بارگرانی، بـه کیشی، هـورس

بون، سەنگىن بون

ثقب: کون کردن، سمین

ثقب: كون، كەلين، درز، قەلشت

ثقبه: كونى بچوك

ثقف: چالاكى، وشيارى، وريايى

ثقل: هورس بون، سهنگین بون، هورسی

ثقل: بارگران، بارقورس

ثقل: باروبنه، شتومهك، كالأ، حت و مهك

ثقلان: جنوکه و مرو، جن و پهري

ثقلت: ١ - سهنگینی، هورسی خورادن لهسهر گهده ۲ -

دەم داچەقاندن، خەو ھاتن، سستى، بى ھىزى

ثقوب: پي كران، داگيرسان، ههلايساندن، ههلايسان

ثقوب: وشکهدار، داری وشك که ئاگری پیدهکهنهوه،

ههر شتیک زو ناگر بگریت

ثقه: باومر كردن، دلنيابون، خاترجهمي

ثَّقه : باومړپێکراو، دڵينا، ئەومى باومړ پێکراو بێت

ثقيف: زيرهك، وشيار، چالاك، وريا

ثقیل: هورس، سهنگین، بارسایی، رهزا تال، نیّسك هورس ثكل: بیّ منالی، منال مردن، لهدمستدانی زاروّ

ثکلي: منال مردو، ژنێك كه منالهكهى لهدمست دابێت، جهرگ سوتاو، جهرگ براو

ثلاث: سێ، ژماره ۳

ثُلاث: سيان، سيّ دانه، سيّ لايهن

ثَلاثًاء؛ سيّ شهممه، روْشي سيّ شهممه

ثلاثون: سي، زماره سي

ثُلاثي: سياني، سيّ دانهيي، سيّ لايمني

ثلاثین: سی، ۳۰

ثلاج: بمفر فرؤش، سمهوّل فروش

تُلاجي: زور سي، سپي رهنگ

ثُلب: عمیب کردن، ئیراد گرتن، خراهه وتن لهکمسیّك،

پشته مله قسه کردن

ثلث: سي يهك، يهك لمسهر سي ي شتيك

ثلج: بمفر، بمرف

ثلم: شکاندن، شکانن، درز تی کردن

ثلمه: رەخنه، كون، درز، قەنش، قەنشت

ثلوج: بمفر

ثم: دوای، دوای ئەمە، پاش ئەمە

شمار: بمرمكان، ميومكان، بمرهممكان

ثماله: ماوه، سهرشير، بنكر

ثمان: ههشت، ژمارهی ههشت

شمانون: همشتا، ژمارهی همشتا، ۸۰

ثماني: همشت، ژماره ^

ثمر: میه، بهر، بهرههم، بار، بهری دار

شراء: داری بهبهر، داری بهبار

ميوهكان، بمرهكان ميوهكان

ثمره: بمر، بار، بمرهمم، ميوه

ثَمَنْ: همشت يهك، يهك لمسمر همشتى شتيّك

ثمن: بهها، بایی، نرخ

ثمود: سهمود، ناوی هۆزنك له عمرمبهكان پیش ئیسلام

که لهنێوان حيجاز و شام نيشتهجێ بـون و خواوهنـد

صالحي وهك پيغهمبهر بو ناردن

نمین: گرانبایی، بههادار، باییدار

ثناء: ومسف کردن، به جاکی ناوبردن، سوپلس کردن،

سلاو ناردن

ثواب: پاداشت، جهزا، همرمبووی کای باشه

ثواب: يؤشاك فرؤش، جل فرؤش

ثواقب: ئەستىرە درەوشاوەكان

ثوب: جل و بمرگ، يوشاك

ثوبان: گەرانـەوە، چـاكبوونەوە، شـيفا دران، ھەٽـەوى

دواى لاغربون

ثور: گای نیّر، کهڵ

شور: هانسدران، بزوينسدران، نساژاوه دروست بسون،

فيتنهكهوتنهوه

شوران: گرژی،گرژبون، تهپوتوز، بزویسدران، فیتنه كەوتنەوە

ثوره: مانگا، منجکه گا

ثول: هيلانه زمردمواله، كونه زمردمواله

ثول: ئەحمەق بون، شيت بون، شيتى، نەزانى

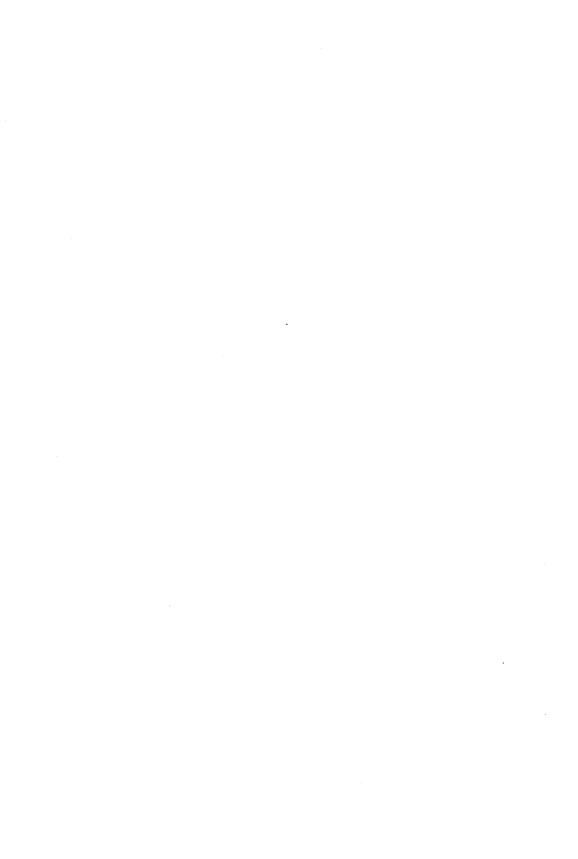
ثولاء: نمحهق، گێژ و وێژ، نزان، کمر

ثوم: سير، گيايهكه هاوشيّوهي پياز

ثيابى: بەزاز، كوتال فرۇش

ثيب: بيّوه، بيّوهژن، ژنـى ميّـرد مـردو و ژنيّـك

كەلەمپردەكەي تەلاقى ومرگرتبيت

3

ج: جلال الدین، پیتی شمشهم له ثالفابیتی فارسی که
 به جیم دهخویندریتهوه

جا؛ جیّ، شویّن، جیّگه، پیّگه، مهکان، پایه، په. همر شویّنیّک که کمسیّک یا شتیّکی تیا جیّگیر بیّت

جائر: ستهمكار، بي ويژدان، زالم

جائز: جایز، رموا، کاریگهر، سزا

جائزه: خەلات، باداشت، ديارى، دەسخۇشى

جائع: برسی، پیاوی برسی

جاافتسادن: جێگير بـون، جێ كـموتن، جێ خـستن، لمشوێني خۆيادانان

جا افتاده: جنّ كەوتوە، سەقامگير، جيْخراو

جا انداختن: ﴿ بِهجِي هَيْشَتَن، جِيْ خَسَنَ، جِيْ كَهُوتَن، ليْ بِهجِيْ مان ^٢ - راخستن، داخستني جيْگُهي خهو

جابجا: جي بهجي، شوي، به شوين، خال به خال.

دەستبەجى، بـﻪ خێرايـى، بـﻪ زوتىرين كات، د دەم دا،

جا بجا شُدن: جێِبهجێ بون، له شوێێێك بـۆ شوێێێک تر رۆشتن، ترازیان، ترازان، دمرچون، دمرچونی ثێِسك

جا بجا كردن: جيِّبهجيِّ كردن، جيِّ گوْرِين، ترازاندن،

خستنه جیّگه جابرانه : زوّردارانه، ستهمکارانه، هاوشیّوهی ستهمکاران

جابلس: بروانه جابلسا

جابلسسا: رۆزئـاوا، خۆرئـاوا، يـا شـارێكى خـمياڵى لـم خۆرئاوا

جابلقا: رۆژھەلأت، خۆرھەلأت، يا شاريكى خەيالى لە

رۆژھەلأت

دملدمست

له شوێنی خوٚی

جابلوس: بروانه چاپلوس

جسابی: جابی، کۆکسهرهودی باج، نسهو کهسسهی باج کۆددکاتهود، باج ودرگر

جابیه: حهوز، ئەستىر، شوينى كۆبونمومى ئاو

جا پا: شوێن پێ، شوێنهوار، نيشان، ئـهو شوێنهی پێـی ڵێ دادمنێِن

جاثلیق: جاسلیق، پێـشهوای همشـهکان لـه نـایینی مهسیحی

جاثوم: مۆتەكە، شەوە، خەوى ناخۆش

جاثي: جوارمهشقى، كمسنِّك كه لمسمر نمژنوّ دانيشنّت جاجم: بروانه جاجيم

جاچسراغی: جی چیرا، شهو شویّنهی بیوّ دانیانی چیرا دروستی دمکهن

چاحهد: حاشاکمر، حاشاکردن له ماق کهسیّك لهگهلّ بهراست زانینی

جـاحظ: چـاوزەق، چـاوبۆق، كەسـێك كـە چـاوەى زەق و دەرھاتو بێت

جاخسوك: داس، شالوك، مالّهغان، ئامرازيّكه گرُ و گياى بيّ درويّنه دمكهن

جاداد: جیکه، توانایی، ناست، راده

جادادن: شوی، کردنهوه، شتیک یا کهسیک له شوینیک دانان، حی کردنهوه

جادار: جي دار، بهربلاو، پان و بهرين، شوين يا ماٽيك كه جيگهى زور بيت **جاداشَّتن:** حيّ بوون، شويّن بوونهوه، فراواني، بهربلاّوي

جادنگو: نێومنجيكەر، ناوبژيوان، ناوبژى

جادو: جادو، سيحر، فيّل، تەلەكە، ئەفسون، چاچول،

باربەزن

جادوآفرین: جادووگهر، سیحرباز، نافریّنهری جادو

جادوان: ساحیر، جادووگهر، جادوباز، جادوکار

جادوانه: سيحرانه، جادوناسا، ئمفسونانه

چادوبند: جادوبهست، نهومی جادوی جادوگهر بهتال دهکاتهوه، جادوبهن، نوشتهی جادو بهتال کردنهوه

جادو پرست: جادو بهرمست، نهو کهسی جادوگهری خوّش دهویّت، کهسیّك کهباومری به سیحر و جادو

ھەيە

جادوپیشه: جادوگهر، سیحرباز

جادوحنبل: جادو، سيحر

جادوخیسال: خمیالبمرداز، خمیالاوی، ممبمست الم شاعیریکه الله شینعرمکانی خوی ممالی خمیال زور همالدمفرینیت

جادوخیز: جادوگەر، جادوچى، جادوباز

جادوزن: ژنی جادوگهر، ژنی جادوباز

جادوستان: شوێنی کوبونهوهی جادوکهران، به هیندستانیش دهننن

جادوسخن: خوش قسه، زمان شيرين، پاراو

جادوفریسب: جادو فریو، همرشتی: یا کهسیک که جادوگهر بفریوپننت

جادوفش: جادوئاسا، سيحراوى

جادوكار: جادوكار، جادوباز

جسادوکش: جادوکوژمر، بکوژی جادوکمر، همرکمسیک جادوگمر بکوژیت

جادوگر: جادوگەر، جادوكەر

جادونژاد: جادونهژاد، نهوهی له رهچهنهك و نهژادی جادوگهران بنت

جــادوی: سیحری، جـادویی، سیحراوی، سیحر کـردن،

جادو کردن جادویی: جادووی، ساحیری، سیحر بازی

جادویی ساز: جادوگمر، جادوباز

جاده: جاده، شههام، کاروانه رێ، رێگهی بان و پێکوت کراو

جادهسازی: جاده سازی، دروست کردنی ریّگا و بان

جادی: زمعفمران

جاذب: راکێشەر، بەرچاوگىر، سەرنج راکێش، رفێنـەر، فړێنەر

جاذبه: راکێشان، سهرنج راکێشان، بـوٚلای خـوٚ بـردن، بـهرجاو گرتن

جاذبیست: راکنسشی، سسهرنج راکنسشان، رهننسمری، فرشننهری، کنشهری

جار: چلچرا، لۆستێر، چرايەكى بلورى چەند لقى كە لە سەھفەوە ھەڵيدەواسن

جار: جارش، بانگ، هاوار، راگهیاندن به دمنگی بمرز جسار: ۱ جارچی، بانگدمر، ناگادارکمرموه۲- دراوسیّ، جیران

جارچى : جارچى، جاردەر، كەسىنك كـه جار دەدات، قاوكەر، راگەيەن

جسارح: ۱ - کاسب، بهدمست هیّنهر، ۲ بردك، تیر، لؤمه کهر، سهر کوّنه کهر

جارخت: جيّ لباس، جلگير، نامرازيّکه به ديوارموه ههنيددواسن جلي بيّوه دهکهن

جسارف: تاعون، ممرگ و میر، بملا، نمودی خمانکان دمکوژنیت

جسارفتن: روّشتنه سمر شويّنی خوّ، له شويّنی خوّ دانيشتن

جارکشیدن: جاردان، هاوکردن، جارکیشان، جارِ راهیشتن جارو: گسك، گیزك، گزك، نهوهی ناو مالی پی دممالن

جاروجنجسال: هـ مراوهوريا، نــاژاوه، دهنگـه دهنـگ، قدر مدانغی

جارود: ۱ شووم، پیاوی شوم، بی شانس^۲ وشکمسالی،

سالی بی باران

جارور: ريدرهوى ناو، جۆگەله، جۆگەيەكـه لـه لافاو دروست بوبيت

جاروف: رمشبین، زۆرخۆر، بەرچاو تەنگ

جاروکش: گسك ليدهر، گزك ليدهر، كريكارى شارهواني كـهكارى گـسك دان لـه شـهقام هو كۆلانهكانـه، گـسك

جاری: براژن، ژنی برای میرد، هیومرژن، ژنی هیومر جارى: ١ رموان، شمپ، لمبـمر رۆشـتو، ئاوێـك كـم وشـك نهكان ^٢- باو، لمثارادا

جاری مجری: جینگر، جینگیر، قایم مقام

جاريسه: ١- كمنيز، كمنيزه، كمحى كۆيلىم١- هماو، خۆر٣- كەشتى، بەلەم، پاپۆر ۴ - مار

جاز: جاز، يەكنك لە ئاھەنگەكانى مۆسىقى كە لە سهدهی ۱۹ لهناو ردشهکانی نمریکا بلاو بویهوه و دمرخمری همستی توندی شهوان له کوت و بهندهکانی كۆيلايەتى و ژێردەستى بو و دواتر لە ھەمو ئامريكا و ولأته ئەوروپيەكان گەشەي كرد

جازع: گرينۆك، چاوبەگريان، نالأن، خۆرانەگر جازم: بهمهبهست بهبرشت، بهئيراده، كهسيك كه

ئەمەبەستەكەي خۆي گومانى نەبيت جاسر: بوير، ئازا، دلير، جاونهترس

كراو لمسمر خمرمان

جاسنگين: جي كموتو، هورس، سمنگين، سملار، بريز، ريزدار

جاسوس: جاسوس، دوزمان، سيخور، شوڤار، شوٚفار، ديدموان، زيْرمڤان

جاش: خمرمان، خمرمانی بمباکراو، دانمویلمی صور

جاشدان: ههمار، ههماری دانهویّنه، شویّنی ههاگرتنی دانهويله

جاشدن؛ جينبونهوه، جينگا بونهوه، جينگير بوني شتيك يا كەسنىك لە شويننىك

جاشو: مەلسەوان، كريكارى كەشتى، كەسىنك كە لسە كمشتيدا كار دمكات

جاعسسل؛ بروانسه خولقيّنسهر، دروسست كسهر، ئافرينەر سورينەر

جاغر: جيكه لدان، جيقلدان، كيسهيهك كه لهنيوان هورگ و گهدهی مریشکدایه، جیقلدان جساف: قەحبە، حيز، ژنى گانىدەر، ژنى داوينن پىيس، ژنیک مکه بهمیردیک رازی نابیت و همناعمت ناکات جاف: جاف، ناوی هۆزیکی گەورمیه له کوردستان جسافى: ستهمكار، زالم، دەسىريى كردن بى سىمر ماقى

جاكردن؛ جي كردنهوه، جيكه كردنهوه، تي ناخنين جا گذاشتن: بهجي هيشتن، له شوينيك دانان، خستنه جێ

جا گرفتن: جي گرتن، جي کهوتن، تي شاخنران، گونجان، شوێن گرتن، شوێنێك له شوێنێكدا بؤ خؤ گرتن

جا گرم كردن: شوى، خۆش كردن، قن نانـهوه، ژيْـر قـن گەرم كردن، ئەشويننىك دانىشتن و حەوانەوە

جاگزین: بروانه جایگزین **جاگه:** بروانه جایگاه

جاگیر: بروانه جایگیر

جسال: داو، تهله، شهو تهلهی بو راو کردن ناژهلهکان بهكارى دەبەن

جال: مەبەست، ئيراده، عەزم، خواست، ئاھەنگ

جالب: سمرنج راكيش، سمرنج بزوين، سمرسورهينمر، رفينهر، دلگير، دلرفين

جالس: دانیشتو، نشین

جسالی: رمنگ پمرین، نموهی رمنگ لادمبات، ناواره، دەربىمدەر، ئە ولات دوركىموتو، ئىمو كمسىمى ئىم ولاتى خۆى دوركەوتبيتەوە

جالیز: بیّستان، بیّستانی گرکه و چوتی و... بیّسان جاليزبان: بيستانكار، بيسانجي، بيسانكار، نهو كمسهى سمرقالی کاری بیستانه، بیستانوان

جام: پيانه، پيّك، جام، گلاس، دمڤريّك له زيّر يا زيو يا هەرچى كە شەرابى تيا دەخۆن

جام: شووشه، شیشیه، شوشهی هیّشتا نهبراو، به مانای ئاوينه و شوشه رمنگاورمنگهكانيش ديت

جامخ: لهخۆبايى، لهخۆرازى، خۆبين، خۆپەسەند جامىد: وشك بەستو، دژى تراو، سفت، رەق، سەخت، بەردىن، بى گيان

جامدار: پیالهدار، ساهی، شمرابگیر

جـــامس: وشـك، بــێ گيــان، بــمردين، ســمخت، بـمســتو، خممۆك، سيس، ژاكاو

جامع: تەواوكەر، كۆكرەوە، ئامادەكەر، ھەر شىتىكى تەواو، مزگەوتى گەورە كە نويژى ھەينى تيا دەخوينن جامعە: ١- كۆكرەوە، ئامادەكەر بىۆ ژن٢- شەرەباڭغى، كۆمەڭ، كۆمەنگا^٣ زانكۆ، شوينى خويندنى بالأ

جامصه شناسى: كۆمەڭناسى، زانىستى ناسىنى كۆمـەڭ و

ئاكارەكانى

جامعه ملل: ریکخراوی نهتهوهگان که له دوای شهری یه کهمی جیهانی به پنی ریکهوتن نامهی ومرسای له ۲۸ ژوئهنی ۱۹۱۹ له کوبونهوهی ژمارهیك له ولاتان بو پاراستنی ناشتی جیهانی دروست بو. ثهندامانی دامهزرینهری بریتی بون له ۲۹ ولاتی واژوکهری ریکهوتن نامهی ومرسای. یهکهم دانیشتنی له نوفهمههری ۱۹۲۰ له ژنو بهسترا. نهم ریکخراوه به دمسپنکردنی شهری دوهمی جیهانی لهناوچو و شوینی خوی به ریکخراوی نهتهوه یهکرتوهکان دا

جامکاری: ۱ خاوینهکاری۲- بهردهام پیاله ومرگرتن و سمرکیشانی

جام كشيدن: خورادنهوه، شهراب خواردن

چاموس: گامیّش، گامووش، ناژهآنیّکی شیردهر شاخداری زهلامه، میّینهی کهلّ

جامه: پۆشاك، جل و بەرگ، ليباس، كوتال، سيپال

جامه: پياله، پٽِك، گۆزه، پٽِوانهى شمراب

چامهخواب: جلی خهو، جلی راحهتی، جلیّك که لهکاتی خهوتن لهیمری دهکهن

کانزایی که جل و بمرگی تیا رادهگرن

چامه شو: جلشور، کاره که مر، شهو که سه ی جل و به رگی خه لاک به یاره ده شوات خه لاک به یاره ده شوات

جامه کن: سارد، ژووری سارد له حهمام که پیش ئهوهی برؤنسه نساو حسمهام لسهو ژورهدا خوّیسان دهگوّن و جله کانیان دادهنیّن

جامهگوب: جلشوّر، جل کوت، کارمکهر، نهو کهسهی له کاتی شوّردن جل و بدرگهکان دمکوتیّت و دمیانشوات جان گیان، روّح، نهفس، رموان، نهومی جهسته بیّی زیندوه. هیّزیّکه له همر بونهومریّکدا ههیه و بهمردنی کوّتایی بیّدیّت

جانا: گینه، گیان، بوّ کهسیّك که ودك گیان نازیز بیّت جان ازار: گیان نازار، ستهمکار، زانّم

جان آسا؛ گیان ناسا، هاوشیّوهی گیان، وهك گیان جان آ**فرین؛** گیّان شافریّن، نافریّنـهری گیـان و یـهکیّك

لمناومكاني الله

جان آهنج: گیان برش، گیان کیّش، نمومی گیانی مروّدُ دمگر بّت

جان افشاندن: گیان بهخشین، گیاندان، گیان پیش کهش کردن، مردن، گیان سیاردن

جانــان: گیـان، دلبـمر، خوشهویـست، دمزگـیران، دمنـك، مهعشوق

> **جان اوپار: گی**ان بر، گیان کیّش، گیان ستیّن **جاناور:** بروانه جانور

جانب: لا، تمنیشت، قمراغ، رمخ، کمنار، لایمن، ناوجه، ک.

جان بِاخْتَن؛ گیان دان، گیان بهخشین، گیان سپاردن، لـه ریّگهی شتیّك یا كمسیّكدا گیان بهخشین

جانباز: گیانباز، له گیان گوزهر، دلیّر، جاونهترس، کمسیّك که گیانی خوّی دهخاته مهترسیهوه

جان بخش: گیان بهخش، بهخشمری گیان، یه کیّك له ناوه کانی الله

جانبسدار؛ لایهنگر، شوێنکهوتو، لایهنگیر، هاریکار، یاریدهده

جان برد: رزگاری، رمهایی، رزگاربون، گیان بهدهربردن جان بردن: گیان بهدهر بردن، رزگار بون

جانبوز: گیان پهنا، نهشکهوت یا شویننیک که ببیته پهناگا، پهناگا، پهناگه، حهشارگه، شهو شوینهی له دهشت و دهر یا کیو کهسیک له تاو سهرما پهنای

جسان بسول: جان بۆل، كەسىنكى داستانى كىه وەك تايبەتمەندىه ئەخلاقىەكان ھىنماى پىاوى ئىنگلىسى يا نەتەوەى ئىنگلىسە

جسان پسرور: گیان پسهروهر، نسهومی ببیّت بسههیّزی و شادمانی گیان

جان پناه: گیان پهنا، سهنگهر، پهناگه، شوێنێك که کهسێك پهنای تیا بگرێت و گیانی خوّی له مهترسی رزگار بكات

جانح: لا، تەنىش، قەراغ، رەخ، كەنار، كن

جانعه: دهنده، همر یهك له نیسقانه کانی تهنیشت جانغراش: گیانبر، گیان نازار، همر شتیك ببیسته هوی

ئازاردنى گيان، گيان پروك

جان دادن: گیان دان، مردن، گیان سپاردن

جان دادن: گیان به خشین، گیان پی دان، ژیاننهوه، ژیاندنهوه، هیّز به کهسیّك به خشین و دوباره زیندو کردنهوه

جاندار: گیاندار، ئەوەى گیانى بێت، بونەوەر

جاندار: گیانباز، پێشمهرگ، کیان لهسمر دهست، پارێزمر که له کوّندا له پێش پاشاکانهوه دمروشتن

جانسدارو: نوشدارو، تریاق، دژه ژههر، دهرمانی دژی ژههر

جاندانه: مه لأشو، پيشه سهر، ملاشك، بن ميچي دهم

جان در بردن: رزگار بون، گیان بهدمربردن

جان سپار: گیان بهخش، گیانبازو، فیدایی، پیشمهرگ، کهسیک که له ریکهی کهسانیج دا گیانی خوی بخاته

مهترسيهوه

جان سپاردن: گیان سپاردن، گیان دان

جان سپردن: گیان دان، گیان سپاردن، مردن

جان ستان: گیان ستین، گیان کیش، گیان بر، شموی گیان دهگریت

جان ستدن: گیان گرتن، گیان سهندن، کوشتن، مراندن جسان سسخت: گیان سهخت، خوراگر، کهسیك له دژواریه کاندا خوراگر بیّت و شه و کهسهی به دژواری گیان دهدات

جانسور: گیانې، جهرگې، گیان سوتین، سوتینهر، ئەوەى یا ئەو كەسەى گیان دەسوتینیت

جانشين: جيّگر، جيّنشين، جيّکه نشين، شويّني کهسيّك گرتنهوه، فايم مقام، خهليفه

جان فرسا: بمنازار، گيانبي، بيزاركمر

جان فشاندن: گیان بهخشین، گیان دان، فیدا کردنی گیان له ریگهی کهسیک یا شتیک

جائقی: راوێژ، بيرورا گۆرينهوه، به باش زانين

جانگاه: گیانبر، کهم کهرهومی گیان، نازاردمر، نهومی ههم گیان کهم بکاتهوه وههم تهمهن

جان گدار: سستكمر، بمنازار، گيانبر، گيان ستين

جان گرفتن: چاكبونهوه، گيان گرتن، باشبونهوه

جانگزا: گیانگر، همر شتیّك ببیّته هوّی نازاردانی گیان **جان گسل:** كوژهر، بكوژ، گیان ب ، نهوهی دمكوژن. ه

جان گسل؛ کوژهر، بکوژ، گیان بـڕ، ئــهوهی دهکوژێِن و گیان دهگرێِت .

جا نماز: بمرمال، دوگرد، مومی نویّری لمسمر دمکمن، مافوره، مازلوخ

جانور: بونەومر، گیاندار، رۆح لەبـەر، ئـاژەڵ، زیـاتر بـۆ ئاژەڵ و چوارپێکان بەکار دەبرێت

جانور شناس: ناژهڵ ناس، ئـەو كەسـەى لێكۆڵينـەوە ئـە ئاژەڵ و بونەوەرەكان نەكات

جانور شناسی: ناژهل ناسی، زانستی لیکولینهوه له ناژهل جانورکش: ناژهل کوژ، بکوژی ناژهلهکان

جانورگویا: مرؤف ئینسان، بهشمر، حمیوانی قسمکمر جانه: ۱- گیان، رؤح، نهفس، ۲-سیلاحی شهر، زری۳-

جوانه و بهمانی گهنج بۆ همر ئاژەلێك

جانی: گیانی، نازیز، خوّشهویست، بمریّز، گیانی گیانی جانی: شیّت، جهنایهتکار، تاوانبار، گوناحکار، کهسیّك گیروّدهی تاوان و توشی ههله بیّت، خویّنمژ، مروّهٔکوژ جانیه: ژنی جهنایهتکار، ژنی گوناحکار

جاود: بروانه جاوید

جاودان: جاویدان، ههمیشهیی، بمردموام، سهقامگیر، پایهدار، بمرهمرار

جاودانسه: همىيشەيى، هـمموكاتى، بــۆ همىيشە، سەھامگىر، يايەدارى

جاوید: لەناونەچو، ھەميشەيى، بۆ ھەتايـە، پايـەدار،

جاويدان: همميشه، بمردهوام، بيّ بران، بيّ كۆتايى

جاویدن: بروانه جویدن

نەمر

جا: پێگه، شوێن، جێ، جهلال، جێگه، مهزنی، شکوّ، شان، بله، بایه

جاهد: كۆشەر، تێكۆشەر، ھەولاەر، ماندونەناس، كۆشا جاھل: نـەزان، گێـرْ، وێـرْ، حـۆل، بـێ مێشك، بـێ ئـاوز،

جاهلانه: نمزانانه، گیرانه، ناشارمزایانه

جساهلی: نـــفزانی، ســمردهمی نــمزانی و تــاریکی کــه بــه سمردهمی پیّش ئیسلامی عمربــمکان دهوتریّت کــه لــمو پــمری نــمزانیدا ژیانیان بـمســمر دهبرد

جاهلیت: نمزانی، دؤخی نمزانی و نمشارمزایی

جای: بروانه جا

ناشارمزا دژی زانا

جاى باش: شوينى نيشتهجي بون، مال كوشك، تهلار،

خانو

بيت

جایز: بروانه جائز

جایزه: بروانه جائزه

جايع: بروانه جائع

جایگا: پنگه، شوین، بله، پایه، مهزنی، شکو، فهر، مال، خانو، همر شویننیك که کهسیک یا شتیک تیایدا جیگیر

جایگزین؛ جیّگر، جیّگیر، کمسیّك که شویّنیّك بوّ خوّی دیاری دهکات، کمسیّك یا شتیّك که له شویّنیّك جیّگیر دمییّت، دامهزراو، جیّ گرتو، جیّگه گرتو

جایگه: بروانه جایگاه

جایگر: جنگر، جنگیر، دامهزراو، کهسنک یا شتنک کهله شویننکدا جنگیر و شوینی خوی هایم کردبنیت، جی هایم

جای مند: تهمهل، تهومزهل، بیکاره

جسایی: مهسترهوا، ناودهست، شوینی پیشاو رشتن، دهسفوری،

جاييدن: بروانه جويدن

جب: چالاو، چالی پرناو، چالی قوول، بیر

جب: برین، پچراندن، پچرانن، زالبون، سهرکهوتن

جبا: حموز، چالاو، ئیسته خر، شویننیك که ناوی تیا کۆببیتهوه

جباء سست مبون، خاوبونموه، لاواز بون، دودلّی، ترسان، زراو**ج**ون، ومستان لمتاو ترس

جِباب: وشکهسالی، سالی کهم باران ۲- فیرق، خوّرِایی، بیّهؤ۳ – سهرشیر، تویّر، تویّرالی شیر، کهفی شیر

جباجب: تەپل، تەپلەكان

جباخانه: جبهخانه، سیلاح خانه، شوینی راگرتنی سیلاح وتهقهمهنی

جبار: جهبار، یهکیک لهناوهکانی الله و بهمانای دهست روّشتو، لهخوّرازی، سهرکیّش و لهخوّبایی و ستهمکار دیّت

جبال: كێومكان

جبان: ترسهنوّك، حيزهله، بيّ غيرمت، بيّ وره

جبان: ترسهنوك، بي وره، دل رزيو

جبان: پەنىر فرۆش، ئەوەى پەنىر دەفرۇشىت

جبان: سارا، گۆرستان، زموی بیّ دار و تهخت

جبانت: ترسمنوکی، بی زاتی، بی دلی، ترسان، ترسمنوک، حیزهله

جبانه: دمشت، سارا، زموی تهخت و بی دار

جباوت: كۆكرانەوە، كۆبونەوەى باج و خەراج

جبایت: کۆکردنهوهی باج و خمراج

جبت: ۱- بت سهنهم، ۲- سیحر، ساحیر، ۳- بی خیر و
 بیر، کهسیک که خیری نهبیت

جبجاب: ئاوى زۆر

جبرائیل: جبرمنیل، ومرگراو له وشمیمکی عیبری به مانای بهندمی خوا، نیردراوی خوا یهکیک له فریشته نزیکهکان له خوا ههلگری ومحی بؤ پیغهمبمران

جبران: قەرەبو، تۆلە، براردن، بۆ براردن

جبرئیل: بروانه جبرائیل

چېروت: هنز، دەسەلات، گەورەيى، مەزنى، پايەبـەرزى، شكۆدارى

جبريل: بروانه جبرائيل

جبس: ۱ - ترسهنۆك، بى زات، تۆقيو،۲ - بيْچوه ورج۳ --گەچ

جبسین: گهج، گهچی سپی که له بیناسازیدا بهکار دمروات

جبفوت: پمشم، پهمو، لؤکه، نهوهی دوشهك و بالشت و هاوشیّوهکانی بیّ دمناخنن

جبل: كيّو، چيا، كهژ، كۆ، بهرزايى سەردەشت ودەر،

شاخ، کێف، چيا

جبالاج: پیسکه، ههتیومچه، رمزیل، بهخیل، پهست جبلت: سروشت، سرشت، ناخ، هیّز، وزه

۰۰ جبلی: کێوی، کوێستانی، تايبمت به کێو، گهوره بو له

کهژ و کێو

جبلی: سروشتی، سرشتی، زاتی

جبن: پەنىر

جِين: ترسان، زات نهمان، وره نهمان، روخان، ترسـ زات،

جبه: جبه، عابا، جلّیکی بلاو و دریّرْه که لمسمر جلی تر لمبمری دمکهن

جبهات: ناوچاو، نێوچاو

جبه خانه: جبه خانه، سیلاح خانه، شوینی راگرتن و هداگرتنی سیلاح، جبه لخانه

جبهه : پیش، ناوچاو، سهر بروّگان و ژیّر موی پیّشهسه (۲ خهاک، قهرمبالغی خهاکان ۲- گهوره، سهروّکی خیّل ۲ بهره، پیش، پیشهوهی گورمپانی شهر جبیره: تهخته بهند، تهخته بهس، شهو تهخاتنهی لهسره ئیسکی شکاو دهیبهستن

جبیز: نانیو وشك، وشكه نان

جبيس: ١- بنيچوه ورج٢- نامرؤڤ، ناپياو، ناكسه، پهست، هيچ و پوچ

جبيل؛ فيّزمون، ناحمز، دزيّو، ناشيرين، ئيّسك قورس،

رهزا تال، خوين تال .

جبیل: تهپوّلکه، کێوی بچوك، گرده جبین: ناوجاو، پێشچاو، نێوجاۿ

جبين: ترسهنوك، بي وره، حيزهله، نهوير، نائازا، كهم

زات بۆ پياو و ژن

جت: فواره، فشفشه، کونیکی بچوك که شلهمهنی یا گاز به فشار لیی دیتهدمر

جثام: کابوس، مۆتەكە، خەوى پەريْشان وناخۆش

جثمان: جمسته، لهش، پهیکمر، قالب، نهندام .

جثه: بەين، جەستە، ئەش

جماش؛ جاش، جاشولکه، بێچوی کمر

جعاف: ژانه سك، سكچون، زكچون، تهفه فيره

جعاف: شهر، کوشت و بر، یهکتر کوشتن

جحسا: حاشا كردن، به درة كردنهوه، حاشا كردن لهبابه تيّك له گهل زانيني نهو بابه ته

جهر: كولانه، كون، لانهى ناژهلهكان

جعش: جاش، جاشولکه، بێچوی کـمر، بێچوی مـايين و

ئيستر، جاشك، جاشكۆلە، جەحشك، دەحشك

جهش: روشان، روشیان، برینداربونی سمرچلّ، روشین جهستن این کاماده کردن، حازر کردن ۲ - تویّخ لیکردنهوه، پیست دامالیّن

جعفیل: سوپا، سپا، لهشکری زوّر،. و بهمانای پیاوی

گەورە و جوامێريش دێت

جعسل: ۱- مارمیّلک، مارمولک۲- همهنگ، همهنگی ههنگوین

جعم: پی کردن، ههلایساندن، دایساندنی ٹاگر

جعود: ئينكار كردن، حاشا كردن، بهدروّ خستنهوه

جحیم: دوزهخ، دۆزهخ، جهههننهم، شوێنێکی زوّر گهرم، ئاگرێکی بههێز که لهناو جائێکدا پێ کرابێت

جخ: شمر، همرا

جِخاف: شانازی کمر، لمخۆرازی، لمخۆبایی، ثمو کمسهی شانازی زۆر بمخۆی دەكات

جغج: بروانه جخش

جغش: گواتر، غودهیه کی گهوره که له ژێ مل و

گمردنی مروّهٔ دمردهکهویّت و نازاری نیه

جغیف: ۱- له خوّرازی، له خوّبایی ۲- زوّر، فراوان، زیاد، له شکری زوّر ۳- نهفهس، روّح، گیان ۴- هوّرهقور، دمنگی سکی مروّف پرخه، پرخهپرخ، دمنگی خهوتو جد: ۱- تیکوشین، تیکوشان، ههولدان، خهبات کردن، ماندو بون، کوشان همول، کوشش، تیکوشین، خهبات ۳- راستی، رهوایی، دروستی

جد: باوهگەورى، باوكى باوك، باوكى دايك

جسد: ۱- به هره، به ش، روزی، به خت، شانس- رهخ، مرب

كەنار، قەراغ روبار يا ھەرشتىك

جداء بهخشین، دان، سود، قازانج، بمرژهومندی

جداجداً: یهك یهك، جیا جیا، دانه دانه، دنكه دنكه، تاییهتی

جدار: دیوار، حمسار

جمعه الشعدن: جيابونهوه، ليّك پهران، ليّك همالبران، بيّكهوه نهمان

جدا كردن: جيا كردنهوه، ليّك دابران، ليّك بحراندن، ليّك دوورخستنهوه

جداگانه: تايبهتي، جياواز، بهتهنيا، تهنيا

جسدال: شهر، دوژمنایهتی، نهیاری، شهرش کردن، نهسازان، نهگونجان، ههانهکردن

جدال: مریشك فروّش، كاسب، ئه و كهسه ی مریشك دمفروّشیّت

جدب: ۱ خیراد گرتن، عمیب گرتن ۲ - وشك بون، وشك و بـن گیا بـونی زموی ۲ - وشكمسائی سائی كـمم بـاران ۴ -عمیب، ئیراد

جدت: ۱ - تازه بونهوه، نوێ بونهوه ۲ - تازمیی، نوێی، نوێی، نوێی، نوێی،

جدجــد: جیرجـیره، جیرجـیرم، مهشـکهدره، سیـسرك، سیسره

جدر: وشترى ميّى چوار ساله

جدر: دیوار، دیفار، حمسار

جدران: ديوارهكان، حمسارهكان

جدرى: ئاوله، خوريكه، خوروكه، هاوله

جدع: برین، پچراندن، پچرانن، برنی گوی یا لوت یا لیو۲ - ریگرتن، بهند گرتن، نههیشتن، گرفتار کردن

جدعاء لوت براو، كهپو براو، گوي براو، بي گوي

جدكاره: بيرورا جياوازهكان، نهنديّشه جياكان، شيّوازه حِفراو جوّهركان

جدل: شمر، دوژمنایهتی، نهیاری، نهسازان، ههلنهکردن، بگره و بنِنه، مشت و مر

جدوا: بهخشین، بهخشش، دان، پیّدان

جساول: ۱ جوّگه، جوّگهاه، روباری بچوك،جوّگا ۲یه کتر بر، جوّریْك سهرقالیه بو تاقی کردنهودی ناستی
زانیاری و وشیاری که بریتیه له کیْشانی دو هیّلی
ناسویی و ستونی و ناوه که ی وه ک خانه کانی شهتر منج
که ههندیّکیان رهش ده کریّنهوه و نهوانهیتر به
سپیهتی دههیٔللریّنهوه. دواتر پرسیاره کان لهملایهوه
دمنوسریّت و دمبیّت وهلامه راسته کان لهناو خانه
سپیه کاندا دابنریّت. بو یه که م جار فیساغورس دایهیّنا
و به یه کتر بری فیساغورس به ناو بانگه

جده: دایهگهوری، دایه پیره، دایکی دایك، دایکی باوك جدی: ۱- گوشا، ههولدمر، تیکوشهر، خمباتکهر، پشت گمرم۲- و همرومها به مانای راستی و یا بمراست بون دیّت دژی گالته و شوخی. وهك بمراستمه

جدیت: هموڵی زۆر، تێکوٚشان، ماندونمبون

جدید: تازه، نوی، تازد داهاتو، نو

جدید الاحداث: تازه داهاتو، تازه دروست بو، تازه بنیات نراو

جدیدان: شمو ورؤژ، تازهگان، جونکه هیج کات گؤن نابن

جدير: شياو، شيان، ليومشاوه، ژيهاتي

جسدیر: چواردیواری، شوێنێك کمه دمورمکمی دیـوار کێشرا بێت

جديره: شياو، شايان، هملگر

جذ: برین، ههنگهندن، لهبن دمرهیّنان، قرتاندن

جِذَاب: سمرنج راكيش، راكيشمر، دلرفين، گيرا

جذاذ: وردکه، پرتکه، ورده و پرده*ی* همر شتیْك

جِدْاع: چوارپێي بچوك، چاروێي بچوك

جذال: قهد، بالأى دار

جسنام: گسولی، نهخوشسی پیسسی، خسوردوی کسهتو، فایروسسه که ی هاوشیوه ی فایروسسی سیله و له سائی ۱۸۷۰ له لایه ی هانسنه وه دوزرایه و و له نامریکا و

نافريقا و ناسيادا بلأوه

جذب: راکیشان، بو لای خو کیشان، کیشان، رفاندن جذبه: دوری، مهودایهکی دوری نیوان دو شت

جنر: ۱- رمگ، ریشه، بن و له وانستی بیرکاریدا به

مانی رمگ دینت

جذر: وشترى جوار ساله

جِدْع: چارویّی بچوك، چوار پیّی بچوك، مـــهرٍ، بــزن، گـا، گویْر مکه

جنل: بن، رمگ، ریشه، رمگی دار یا همدهکمی بی گهلا و جن

جِنْل: شادمان بون، رازی بون، خوّشحال بون، شادی، خوّشی، شادمانی

جنم: برین، قرتاندن، قرتانن، پچراندن

جِدُوبٍ: راكيْشمر، بكيْشي شتيْك

جذور: رمگ، ریشه

جذوع: تمنه، قهد بالأي دار

جذول: رمگ، ریشه، بن

جر: جیره، جیر، جیر، دهنگی درانی شتیک، جیرهجیر

جر: زین، زین ئەسپ

جر: کێشران، درێژبونهوه، بهردموام بون جرا: ئهکر، موچه، مانگانه، لێپرسراويهتی

جراء لاوی، گمنجی، همرتی لاوی، منائی کچان، خورتانی جرائد: رؤژنامهکان، گؤفارمکان

جرائر: گوناح، سوچ، تاوان، ههله، خهتا، بزه جرائم: جمریمه، تاوانی بژاردن، سزا، بالبهز

چراپ: ۱- همنبان، همنبانه، تویّشودان۲- کالآن، بـمرگی شمشیّر

جراب: كەشتى خالى، كەشتى بى بار

جراجر: جيرجير، جيره جير، دهنگي دراني شتيك

جسواح: جهراح، نهشتهرگهر، تیمارکهر، نهو کهسهی برین و ناسورهکان چارهسمر دهکات

جراحت: برین، زهخم، ناسور، کوان، شویّنی تیخ له لهشدا، زام

جراد؛ كوله، كلقٍ، كوللَّةِ، كولله

چرار: راکیشهر، نهوهی بو لای خوی رادهکیشیت، بکیش چراره: دوپشکی زمرد، کولاژدهم، جوریکه له دوپشکی زمرد که کلکی بهسهر زهویدا دهکیشیت و ژههریکی کوشهندهی ههیه

جراز: تیخ، کێرد، شمشێری تیژ

جراسيا: هالمبلألوك، ئالمبلألوك

جراف: ۱- لافاو، ئەو لافاوى ھەمو شتىك ئەگەل خۆيىدا ببات^۲- زۆر خۆر، تىرنەخۆر

جرامیر: نمندام، نمندامه کانی دهست و بیّی نازه ل و مروّد

جرات: بویری، زات، وره، دل، دلیری، بویری

جرب: گەرى، جۆرىكە لە نەخۆشى، گەرۆلى، توك رزان، گاڭ

جرباء ۱- ناسمان، نهستیرهکان ۲ زهوی وشك و باران نهدیتو

چربسژه: زیرهکی، شیاوی، بوټری، توانایی، ژێهاتویی، ...

ليهاتويى، فريو، فيّل، توانايى بۆ ئەنجامى كاريك

جرشیسل: سسننگ، جمرهسههیل، جوولانسدن و گواستنهومی باره هورسهکان و ناوی نامرازیکه که باری

جرجر: جيرهجير، دهنگي دران يا نهت بووني شتيك

جرجر: خدرمان كوت، ئامرازى خدرمان كوتان

قورس جيبهجي دمكات

جرح: بریندار کردن، خرابه وتان، عهیبدار کردن، نوقسان کردن، سهقهت کردن، رهد کردنهوهی شایهتی

شایهتی دمرمکان

جرح: زهخم، زام، برین، ناسور

جرد: زهخمی، بریندار، زامدار

جرد: تهخت، تهختی باشاکان

جرد: كۆنە، جلى كۆن، بەرۆكۆن

جرده: روتی، روت و هوتی، بیخاوسی

جسرده: خمسينراو، نمسيي خمسينراو و نمسييك كه باوکی عمرمبی و داکی له رمجه لهکیکیتر بیت

جرده: زمرده، زمردباو، ئەسپى زمردباو

جرذ: مشكهكوير، مشكى سارا

جرز: دیاور- پایهی بینا، بایه که لهبهرد یا له خشت دروست بکریت

جرز: وشكهسالي، سالي نههات، سالي كهم باران

جسرس: وتن، دوان، ناخاوتن، قسه كردن، بهيفين،

گۆرانى وتن

جرس: بهش، لهت، بار، بهشيك، له شتيك

جرس: بنهما، نهسل، بن، رمگ

جرس: بەند، زيندان، ئەشكەنجە، ئازار

جسرس: زەنىگ، زەنگۆلىد، ئىدو زەنگۆلىدى لىد ملى چواربیکانی دمبهستن

جرعه: قوم، نهو بره ناوهی به يهکجار دهخوريتهوه،

چۆر، قۆڭپ، قڭپ، فرەك

جرم: ١- رمنگ٢- جهسته، لهش، لهشي ناژهل

جرم: گهرم، گهرمي، تا

جرم: گوناح، سوچ، تاوان، ههنه، بزه

جرم پوش: گوناح پۆش، خەتا پۆش، ئەودى ھەللە يا تاوانيك دادمپؤشيت

جرمنه: ١- بمستران، كۆبونەوە، خۆبنەوە، مەيين ١-

هەلاتن، راكردن

جرمشناسی: تاوان ناسی، نهو زانستهی لهبارهی تاوان و سوجهكان ليكؤلينهوه دمكات

جرموز: ۱ - حهوزی بچوك، مائی بچوك، بيْجوه گورگی

جرنسده: كرۆژنه، كرۆژهنه، كرۆژه، كركراكه، ئيسكى ناسكي كرؤشتني

جرنگیدن: جرینگ جرینگ، دهنگی بهریهك كهوتنی شمشٽر

جرو؛ بنِچوه سهگ، توتهنه سهگ، توتهنه، توته، همر

شتیکی بوجك تهنانهت خهیار و تروزیش

جرواسك: جيرجيره، مشهكهدره، سيسرك

جروح: برينهكان، زامهكان

جرور: يابو، سمركيش، نهسبي ياخي

جروز؛ زۆرخۆر، تيرنهخۆر، سك برسى

جره: سهبو، گۆزەى گەورەى دەسكدار، دەفرى ئاو ئە سوالهت، گۆزكە، كۆپەلە، جەرە

جره: بونهوه، گيان لهبمر به ههمو جوّرهكانيهوه وهك ئاژەل و بالندە و مېرو

جريسان: ١- رەوان بون، زەوت، رۆشىتنى ئاو يا ھەر شتیکیتر ۲ روودان روودانی بابمت یا کاریک

جريح: بريندار، زامدار، زهخمي

جريحه: برين، زام، ناسور، ريش

جریحهدار: بریندار، زامدار

جريد: تاك، تهنيا، تاهانه،تهك

جرير: ههوسار، جلهو، نهوسار، ههوساری وشتر

جريره: بزه، تاوان، سوج، گوناح

جسریش: برویش، برویسین، پهرشه، دهنکی دهغلی پەرش

جسبريم: ١- گهوره، نهستور، زل، زهلام ٢- تاوانبار، سوچدار، گوناحکار ۳ خورمای وشك

جريمه: جهريمه، سزا، قهرهبو، بژاردن، بو بژاردن

جرین: خرمان، خرمهنگه، شوینی خرمان

جز: بنجگه، جگه، جياوازله

جسىز: جيـز، جيزه حيـز، دەنگـي ئاوكاتێـك بــهرئاگر دمكهونت

جز؛ دوورگه، جزیره

جُز: برین، لیّکردنهوه، برینی مو یا پهشم یا گیا جُزاء پاداش، سزا، پاداشت، قهرهبووی جاکه، کریّ جُــزار: قوربانی کردن، سـهربرین، سـهربرینی مـهر یـا وشتر

جزار: وشتر کوژ، بکوژی وشتر

جزاز: دروینه، درمو، ومرزی دروینه

چزاز: ورده، ورتکه، ورده و پرده، نهومی له کاتی بـپین شتیک بکهوینه سمر زهوی

جزاف: ناٽوگۆړ، کړين و فرؤش، سهودا که به بي کيش کرد و ژماردن ثهنجام بدريت

جزاف: ماسیگر، راوچی، نهوهی ماسی راو دمکات

جزالت: گهورهبون، بههیّز بیون، پشت نهستوری، گهورهی، جوانی، فراوانی، بههیّزی

جزائسدن: جزائدن، سوتاندنن برژاندن، دلّی کهسیّک سوتاندن، خهمبار کردن

جزء بهش، لهت، پار، کوت، کوتی، له شتی کوتی

جزئی: کهم، ورده، کهمیّك، بریّك، به پیّچهوانهی زوّر و گشتی، توزیّك، توّسقالیّك

جزئیات: وردهکاری، شیته لکاری

جزئیه : ورده، وردهکاری، به پیچهوانی گشتی

جزد: بروانه جراوسك

جزر: سەربرین، قوربانی كردن، سەربرینی ئاژەل

جســزر: گمرِانــمومی ئــاوی دمریــا، داکــشان، رؤشــتنه خوارمومی ئاوی دمریاو و دامرکانموم

جزر؛ گێزمر، گزمر، گزر

جزع: بن شارامى، خۆرانـەگرى، بىن ئىزقىرەيى، ئالأنـدن،

دلتەنگ بون

جزع: رێڕ؞ۅ، شوێنى رۆشتن، رێگهى ئاو، شوێنى هۆز يا

جزغال: جزليك، جزييك، دوگى سورموه كراوه، جزيله

جَزْل: گەورە، مەزن، زۆر، فراوان، فرە

جسزم: برین، بچراندن، مهبهست کردنسی کاریسك،

مەبەست كردن بى گومان

جزمه: رانهمهر، ران، منگهله مهر

جزو: بروانه جزء

جزور: وشتر، يا مەرشىك كە بۆ كوشتن بيّت حىنىمىنىدىنىگىمىسىدىدىدىنىسىدىدىنىسىد

جسزوع: خۆړانسەگرى، بىن ئىۆھرەيى، بىن ئىارامى، بىن تاھەتى، نالاندن، دلامانگى كردن

جزوع: خورانهگهر، بي نارام، نوهره ليبراو

جزوه: مهلزهمه، بهشيّك له كتيبيّك، كتيبي بچوك

جزيره: دوورگه، ژيراه، لهن، گهراوه، نافرو، زهويهك له

ناومرِاستی دمریا که ناو له همر لایهکهوه گهماری دابیّت جزیل: گهوره، مهزن، بهشکلا، زوّر، فراوان، قسه پاراو

جزیه: گزیت، جهزیه، شهو سهرانهی ناموسولمانان دمینت بیدهن به موسولمانان لهسهردهمی خهلیفهکان

جس: دمست پیاهیّنان، دمست لیّ سون، دمست لیّدان

جساد: زمعفمران جسساد: سکهنیشه، ژانهسك، زکیشه، ئازاری ناوسك،

جستاد: سخمنیسه، رانمست، رحیسه، نازاری ناوست. پیچی سك

جسارت: بویّری، ئازایهتی، ویّران، نهترسی، زاتداری جساس: سیخور، لیّکوّلْهر، ئهوهی زوّر به دوای شتهکاندا دهگمریّت

جسامت: نمستوور بوون، زل بوون، نمستوری، کلوهتی جست: پمرین، بازدان، هملهمباز، بهمانای بهرزی و بمرزایش دیّت

جست: گەران، ئىكۆلىنەوە، پشكنىن، قەكۆلىن

جستان: بازدهر، ئەوەى قەئەمباز يا باز ئىدەدات

جستجو: گەران، لێكۆڵين، **ڤە**كۆڵين، توێژينەوە، پشكنين، -

كروكاش، لێگمړيان

جِستَن: گمرِان، بهدودا گمرِان، لێػۏٚڵينهوه، لهدوو بون جِـــستَن: پــهرِين، بــاوزدان، فهڵـهمباز دان، رزگــاربون، ههلاتن، راکردن

جسد: جمسته، لهش، قالب، بهيهن

جسساد: ۱ - خوين، قەتماغە، خوينى وشك ھەلاتو ۲ -زمعفەران

جسر: پرد، پر، ريباز له بان ئاو

جسك: ئازار، بهلاً، مەينەتى، خەم، كەسەر، پەژارە

جعشوش: باریکهله، لاغری دریّر، ناحهزی ناقوّلاً جعفر: رووبار، جوّم، جهمی گمروه، شمت

جعفری: جمعفمری، جوّره سموزیهکهی خواردنه

جعل: دروست کردن، جینگیر کردن، دانان، خولقاندن، نافراندن، دروست کردنی به نگه یا قهواله یا باره که دوور له راستی و تمزویربینت

جعل: کرێ، موجه، نهو کرێ یهی بو کردنی کارێك دیاری دهکهن

جغ: نیر، داری کهدهخریّته سهر ملی گاجوتان له کاتی زدوی کیّلاندا

چفجفه: جیقجیقه، جقجقه، جۆریکه له بوکه لأنهی منالآن یاری پیّدهکهن و له کاتی زهخت کردنی لیّی دهنگی جیقه لیّوه دیّت

جفد: کوندهبهبو، باوهقوش، بایهقووش، بوو، کوننه بهبو، کوندهبو، بوومی زل، له بالنده وهحشیه حهرام گزشتهکانه

چفرافی: جوگرافی، جوغرافی، زانستیکه تاییست به همسارهی زهوی و بیاروودوِّخی سروشتی و ولاتهکان و چونیهتی ژیانی نهتهوهکان و فهرههنگه جیاوازهکان که له خوگری چهند بهشه: سروشتی، نابووری، مروّیی، و سیاسی

چفله : بیّ مو، لوس، تاس و لوس، لوس و پوس، کورِی بیّ موی ناسك

جفه ؛ تاج، کلاوی پاشاکان، نیوتاج

جــــف: ژمارهیــهکی زوّر، دهسـتهیهك لــه خــهنّك، قەرمبالغیهك له خهلكان

جسف: ۱- کؤنهساڵ، پیر، پیری پهك کهوته ۲- ههر شتیکی ناو بهتال ودك قامیش

جفاء بێھۆ، فیرۆ، ھەر شتێك يا كارێك كەسوودج و بەرژەومندى تيا نەبێت

جفسا و بست تیکردن، خسو لسی دوورخستنهوه، ناخوشهویستی بمرامبهر به کهسیّك، بیّ ومفایی، جمفا جفا پیشه: ستهمکار، ئازاردمر، دوّست و دمزگیرانی بیّ جسم: جمسته، لمشن تهن، بهیهن، همر شتیّك كمدریّژی و پانی و هوونی همبیّت

جسمان: جمسته، لاشه، بهیمن

جسمانی: جمستمیی، پمیومندیدار به جمسته

جسور: چاونهترس، بوير، دئير، نازا، بهجهرگ

جسورانه: ئازايانه، چاونهترسانه، دلێرانه

جسيد: قەتماغە، خوينى وشك ھەلاتو

جسسیم: گهوره، زَلْ، زهلام، بههیّز، نهنسام ریّسك، حمادشانه

جش: چاوهزار، موروه شینه، ئـهو مـوروهی بـۆ دور بـون

له چاوی پیس به لاملی منالهوه ههلیدهواسن

جش: بمردهلان، زموی پربمرد

جسشاء فرفینه، فرپ، فولپینه، شهو بایهی بهفورگ دمردهجینت

جسشان: گمزر، نمهو دارهی زهوی پسی دهپیّون، داری گزیجار

چشن: جمژن، جمشن، بونه، شادی، شادمانی، خوشی کردن، ری و رمسمیکی شادی هینمر، گیژن، جیژنه چشن: تا، گمرمی، بمرز بونهوهی پلهی گمرمی جمسته چشنوار: فیستیفال، جمژنیکی گشتی بو نیشاندانی بمرهممه هونمریمکان

جشه: هوّلْ، هوّلْی کراس و همرچی، جومگه پوّش له کراس و کهوا

جشير: جؤلا، بوزوتهن، شالباف

جشیش: برویش، چیشتی برویش

جشیم: نەستور، قورس، بەكیش، درشت

جصاص: گهجکار، ومستای گهج

جمال: تەزويركەر، درۆزن، درۆكەر، ششەكەر

جعبوب: کورته بالا، همزهم، گول، پیاوی کورتی ناحهز جعبـــه: ۱- تیردان، تیردانــك ۲- سـنوهی بــچوك، هــمر

۰۰ . شتيكي سنوق ناسا كه له كارتون يا له همرچي دروست

> بکریّت جعد: فتری ئالۆسكاو، موی فر، بژ

جعد: رمزیل، چاوچنۆك، بهخیل، رژد

جفاخ: لەخۆرازى، خۆپەسەند

جفاف: وشك بون، سيس بون

جفال: ۱- که فی شیر، سهرشیر ۲- پهشمی زور و ضراوان ۲- نهومی لاهاوی لهگه ل خویدا هینابیتی، لاهاوی

جِفاله: کهف، کهن شیر، نهوهی لهسهر مهنجهل به کهوگیر دهگیریّت

جفت: جوت، دوان، بهرابهری تاك، دوان له شتيّك، وهك يبهك، ژن و ميّرد

جفت شدن: جوت بون، پهیومست بون بهیهك، وهك یهكی، لنك نزیك كهوتنهومی نیر و می

جِفْتُك: جوته، لهقه، جوتكه، لووشك، توند ئاويشتنى

چفت کردن؛ جوت کردن، پهیومست کردن، لیک نزیک کردنهوه، وهک یهکی، نیر و می خستنه نزیک یهک

جفت گیری: جوتبون، جوتبونی نیْر و میْ بوٚ وهچه

خستنهوه

جفته: ۱- جوت، نزیك، شهریك، هاوبهش ۲- سمت، پشت فن،، سمتوّل، لاهون، كهفه لی مروّ، ئهستورایی بهر

جفته: جهماوه، خوار، لار

جفر: بير، چائى قوون

جِفْن: بِيْلُو، بِيْلُوى جِاوِ. كَالْأَن، بِمُركَّى شَمَشْيْر

جفنگ: هیچ، بوچ، خوّرایی، بنهوّ، فیروّ، بادی هموا، همنیت و بنیت

جفير: تيردان، تيردانك

چك؛ بمرات، شموى پانزەيممى شەعبان، شموى جەژنى ىمرات

جگ: جهك، بهرز كمرهوه، نامرازیّکی بجوکی نوییّل هك بمبهرز كردنهوه و راگرتنی شته هورسهكان وهك ترومییّن و هند به كار دهبریّت

چگر: جهرگ، جگهر، کهزمب، یهکیّك له نهندمهكانی ناوسكی مرؤهٔ و ههندی له ناژه لهكان که رمنگی سوری رمشیاه م

جگرآور: نەترس، بوير، ئازا، دلير

چگرخای: جمرگبر، جگمرخوّر، خمموّك، نموهی خمم و خمهمتی زوّر بخوات

جگرخسته: دل بيزار، دلتهنگ، پريشان

جگرخسوار: ۱- جگهر خور، نهو کهسهی جهرگ دهخوات ۲- خهمخور، خهمبار، کهسیّك که خهمی زور بخوات

جگر داشتن: ئازايەتى، بويىرى، بەجەرگ بون

جگرسوز: جەرگېر، جەرگ سوتێن، ئەوەى بېێتە ھۆى خەم و كەسەرى زۆر

جگرگوشه: ١- به شيك له جگهر ٢ - منال، ئازيز،

جگرگون: بهرهنگی جگهر، سوری پررهنگ

جل: پالآن، كۆپان، كورتان، بۆشاكى چوارپى

جلاءِ ناوارمبون، له مان دوركموتنـموه، كوّج كردن، بـار

جلاءِ سورمه، سرمه، سورمهی چاو

جلاپ: راکێشەر، کۆیلە فرۆ**ش، کەسێ**ك کە بەندەيەك لە شارێکەوە بۆ شارێکيتر بۆ فرۆ*ش* ببات

جلاجل: زمگ، زمنگونه

خۆشەوپست

کر دن

چلاد: جهلاد، مروّفکوژ، نهو کهسهی لیّپرسراوی کوژتن و ئازاردانی زینداینهکان و تاوانبارنه، میرغهزهب، سهربر، جهلاب

جلادت: جالاکی، بههیزی، جوستی، دلیری، خوراگری جلافت: ۱- توندو تیژ، توره ۲- ناوبهتان، ناوپوج ۳- بی میشکی، سوکی، نهزانی، گیژی

جلال: ریزداربون، گهوره بون، پایهبهرزبون، گهورهیی، مهزنی، ریزداری

جلالت: گەورمىي، مەزنى، گەورمبون، پايەبەرز بون جلالسە: ئـاژمٽى حـەلاّل گۆشـت كـە شـياكە بخـوات، گـاى شياكەخۆر

جلب: هدرا، هوريا، ئاژاوه، فيتنه

جلب: ناپاك، ناكەس، درۆزن، فيلباز

جلب؛ كيْشان، راكيْشان، راكيْشان له لايهك بو لايهكيتر

جلودار: جلّهودار، پیّشهنگ، نوّکهر یا خزمهتکاریّك کهلهپیّش خاوهنهکهی خوّی بهریّوه بروات، پیّشرهو، پیّشهنگ

جلوس: نیشتن، دانیشتن، نیشتنهوه

جلوگی: ریگر، لهمپهر، بهرگر، شهوهی ری یابهر له شتیک یا کهسیک بگریت

جلوند: چرا، قەندىل

جلوه: ۱- دهرخستن، دیار خستن، ناشکرا کردن، رون کردنهوه ۲ – ئاشکرا، بهرچاو، دیار، رون

جلوهکنان: ئاشکرا، رون، ديار، بمرچاو

جلوهگر: ئاشكرا، بمرچاو

جله: سمبهته، سهوهته، زهمبیّل، زهمیّله، زهمیّله که له گهلاّی خورما یا لقه ناسکهکهانی دار بیّت

جله: گرێ، گرێپوچکه

جلى: رون، ديار، رؤشن، روناك، بهرچاو، ئاشكرا

جلیپ: جه لمب، ئهومی له شاریکهومبو شاریکی دیکهی ببهن بو فروش

جلیتفه: جیلقه، جلیقه، نیوهوّلیّکی کورت کوری له ژیّر جلهوه لهبهری دهکهن

جلید: بههیّز، زوْردار، گازوْر، خوْرِاگر، وشیار

جلید: سههوّن، ناوی بهستو. بهمانای جهلادیش بهکار دمبریّت

جليس: هاودهم، هاونشين

جلیف: جلف، سهرسهری، بهرهلا، گیر و ور، نهزان

جلیفه: وشکهسالی، سالی کهم باران، سالی نههات

جليل: جەنيل، گەورە، مەزن، بەشكۆ

جلیله : گەورە، مەزن، ژنى ر**ێ**زدار، ژنى بەشكۆ، سەلار

جلیه: رون، ناشکرا، دیار

جم: فراوان، فره، زوّر، زياد

جماء ژنی هه لهو، ورگ زل، پر گوشت

جِماد: بنگیان، بمردین، همرشتنکی بمستو و بی گیان

جِمار: جهماعهت، ئاپۆرە، دەستە، قەرەبالغى خەلك

جماز: راكەر، غاركەر، تىزپى

چلب: جهنمب، کۆمهنی مهر و بزن و ههرچی که له شاری: دوه بو شاریّکیتری ددبهن بو هروش

جلباب: چارشێو، عابا، جلى گەورە و بەربلاو

جلجل: زمنگوله

جاجلان: گژنیزه، گژنیز، گشنیز، گژنیّژ

جلد: بەھيّز، چالاك، زۆردار

جلاد: بمرگ، پێسته، توێکڵ، توێۯاڵ، پێستی مروٚهٔ یا ناژهڵ. بمرگ، نهوهی بهسمر شتێکیتردا دهیکێشن وهك

تارض بمرحه تعومی بهسمر ستیکیتردا دمیکیشن ومك بهگری کتیبه یا دمفتمر

جلد: ليدان، قامجي ليدان

جلز: جیز، جیزهجیز، دهنگی برژنی گوشت

جلساء هاودهمهكان، هاونشينهكان

جلسه: دانيشتن، كۆر، كۆبوونەوە، دانيشتن بـ ق گفتوگـ ق

كردن لمسمر شتيك

جلعاء ليّوشوّر، لج شوّرن ژنيّك كه نـهتوانيّت ليّوهكاني

كۆبكاتەوە و ھەمو ديانەكانى بەدەرەوە بيّت

جلف: جلف، سوك، سهرسهرى، خويدى، نهحمهق، بيّ منشك

جلق: تاشين، سمرتاشين،

جلق: دەسىپەر، مشتاو، دەستىمر، ئاوھىننانەوم بەدەست

خۆراحەتكردن بە دەستى خۆ، جلق

جلگه: دمشت و دمر، دمشتی بمرز

جلل؛ کاری گەورە، ھەرمانی گەورە

جلمد: بەرد، تاشەبەرد

جلنار: گوٽنار، گوٽي ههنار

جلنبر؛ كۆنەپۇش، كەسنىك كە جل و بىەرگى دراو لەبـەر

بكات يا لەبەريدا بيّت

جِلنبِهُ: گارز، جلشۆر، قەسار، ئەو دارەى جلى پێدەشۆن

جلو: پیش، بهردهم، بهرابهر، بهرانبهر، بهر. بهمانای

ههوسار و جلهویش دیت

جلواد: خوشر، ئەخلاق شر، رەوشت ناشىرين

جلواز: پاسەوان، پاسەبان، ئىشكچى

جلوخان: پیشخان، پیشگای مان، بمردهم مان و تملار

بهناز و مهکر

جِمارُه؛ تيرُپيّ، بلمز، چالاك، بۆ وشتر بمكار دەبريّت جِماش: شۆخ، مەست، غەزەلخويّن، شانۆكار، فريودەر،

جماع: جوت بون، نزیکی کردنی ژن له پیاو، گان کردن بۆ پیاو، گان دان بۆژن

جماعت: جمماعهت، دهسته، تاهمیّك، ژمارهیهك، ئاپوره جمال: جوان بون، رازیانهوه، جوانی، رازاوهیی، هوزی، شهنگی

جمال: ۱- وشترهکان ۲- وشتره**ف**ان، وشتردار

جمان: لۆلۈ، مراورى

جمجمه: کاسهی سمر، کاژیر، کامیره

جمد: يەخ، سەھۆڭ، بوز

جمری: همست، سونکهر، دروزهکهر، هیچ و پوچ

جمشاك: كموش، پيّلاو، سمول، پيّپوْش

جمع: كۆكردنموه، خركردنموه، برهاڤ، كردنمسمريمك، كۆكردنمومى شته بمربلاومكان

جمع آوردن: كۆكردنموه، خر كردن، سمريمك كردن

جمع كردن: كۆكردن

جمعه: ۱ کوبوونهوه، پیکهوهبوون ۲ همروهها به مانای حمقته یا حمتویش دیّت

جمعه: هەينى، حەوتەمين رۆژى حەوتە، رۆژى پىشوى موسولمانان، جومعە، جمعە، ھەينو

جمعیت: دانیشتوان، کوبونه وه، یه کگرتن، همرمبالغی خه لک و همروها به مانی دهسته یه ک خه لک که له

شوێنێکدا کۆبوبێتنەوە حمان دەستەرخەڵائ، گرما

دیاری کراو بیّت

جمل: دمسته، خهلك، گروپ، تاهم

جمل: وشتر، حوشتر، حویشتر، دمقه، هیشتر

جمل: : گوریس، گوریسی ئەستور، تەنافى كەشتى

جملگی: تێکڕا، ههمو، ههموان، ههموی، گشتی

جمله: ۱- ههمو، گشت، تیکرا، پیکهوهههموی ۲- رسته، پیکهاتوه له چهند وشهیهك که ههاگری مانایهکی

جمند: بیکاره، تهمهل، تهومزهل، نهسپی تهمهل

جموح؛ سەركێشى، رەم كردن، رەمىن، رەم كردنى ئەسپ

جموح: سمرکیش، یاخی، نهو کهسهی ناتوانیّت ریّگه له ههوا و همومسی خوّی بگریّت

جمسود: ۱- بهستران، بهستن، مهیین، وشك بونهوهی

خوێن^۲ - وشکی، خەمۆکی، خەمباری

جموم: زۆربون، فراوانى، زياد كردنى شتيك

جموم: پراو، ليوانليو له ناو، سهرريژ

چمهره: کهنهکه کردن، نهسهر یهك دانان، کؤکردنهوه، ههنچنین نهسهر یهك

جمهور: كۆمار، خەلك، تاقمىك لە خەلكان، كۆما

جمهوری: کۆماری، تايبهت به كۆماركۆمايى. بهمانای

شەرابى كۆنىش دىنت

جمهوری: کوماری، رژیم و شیومیه که له حکومهت که له حیاتی یه ک پاشا یه ک که س له لایه ن خه نکه وه بی ماوهیه کی دیاری ده کریت و بینی ده نین سهروک کومار

جمهوری خواه: کۆماری خواز، لایهنگری رژیمی کۆماری

جميع: كۆما، خەلكان، جەماعەت

جمیل: باش، جاکم، جوان، روخسار جوان، بهدل، رازاوه جمیله: جممیله، رازاوه، جوان، دلْپهسهند

جن: ١- چرۆ، شكۆفه ٢- لاوى، همرەتى لاوى

جن: جن، جنوّکه، بونهومریّکی خهیالی و نهبینراوه لهنیّوان مروّق و روّحهگان

جناب: گرێ، هومار، جوٚریکه له گرێ، کردن و هومار کردن

جناب: ۱- ناوچه، بهردمرگا، ههیوان۲- بهریّز، ریّزدار، وشهیهکه بوّ ریّز لیّنان له گهورهکان بهکاری دمبهن، ناغا، گهوره

جنابت: پیس بون، گلاو بون، بوخنی، لهش پیسی، نهوحالهی مروّق دوای راحهت بون و ناو هاتنهوه تیّی دهکهویت

جنات: بهههشت

جناح: بال، دمست و بازوی مروّق، بالی مریشك، لا

جناح: : گوناح، بزه، سوچ، تاوان

جنازه: جهنازه، لاش، مردو، جهستهی مردو، مهیت

جنرال: ژنرال، جنرال

جنس: كەل و پەل، شتومەك، چتومەك، كالأ، چت

جنس: ١- بەسىتن، بونىه سىمھۆل ٢- بەسىتو، سىمھۆل،

بمفر، بوز

جنف: ستهم، زوّلم، كارى نارهوا بهرامبهر به كهسيّك

جنگ: شهر، كوشتوبر، مشتومر، جهنگ، كوشت و بر له

نیوان چهند کهس یا سوپای دوو ولات

جنگ آزمنا: شمرکمر، به شمزموون له شمردا، شارهزا

لمشمردا

جنگ آزموده: شهركهر، به ئهزمون، دليّر- جاونهترس،

شەر دىتو

جنگاور: شمرکمر، دلیّر، جاونمترس

جنگجو: شمرکمر، شمرانی، نازا، رهشید، شمرقان

جنگل؛ جەنگەل، دارستان، بىشە، بىشەلان، زەويەكەى

بمربلاو که پر بیّت له جاره جوّراوجوّرهکان

جنگیدن: شمر کردن، جمنگ کرن

جن گير: جن گير، جنوكهگر، سيخ، مهلا، شهو كهسهى

کاری نوشته نوسینه بۆ لەناو بردنی جن یا گرتنیان

جِنْم: شيّوه، روالْمت، قياهه، روخسار

جنوب: باشوور، یهکیک له چوارلای باکوور و باشوور و

رۆزئاواو و رۆژههلات، جنوب

جنود: لهشكرهكان، سپاكان

جنون: شيّتي، لمناوچوني عمقلّ، نهماني ئاوز، جنداري،

حالهتي شيّتي كه همنديّ كات له مـروّڤ دمردهكـهويّت و

هەندى كەس بۆ ھەمىشەنە گەٽياندايە

جنه: جن، جنوکه

جنه: سپهر، قه لفان، سپير

جنسیس: رمسهن، پاك، ههرشتنك له جورى خويدا

رمسهن بيّت

جنين: داپوشراو و شاراوه بـ همر شتيك. كۆرپەلـه،

مهلوتهکه، منائی ناو سکی دایك که هیشتا له دایك

نەبوبىت

جو: جو، جه، دمغلی هاوهلی گهنم که زیاتر دمبیته

خورادنى ئاژەلەكان

جناس: هاو جنس بون، هاور هگهزی

جنان: بههمشت باخى خوا

جنان: ۱ - دل، قەلب ۲ - شەو، تارىكى، شەوى ئەنگوستە چاو

جنان: سپەر، ھەنغان، سپير

جنایات: کوی جنایت، بروانه جنایهت

جنايت: گوناح كردن، تاونا كردن، هه لهكردن، سوچ

کردن، بزمکاری، جهنایهت، سوج، خهتا، کهتن

جنب: لا، تەنيشت، قەراغ، كەنار، ناوچە، پاڵ، بىن،

جنب: ١- دوور، بيّگانه، ناموّ، غهريب ٢- لهش پيس

جنبان: بروانه جنباندن

جنباندن: تهكاندان، بزواندن، بزوانن، هه لتهكاندن،

شتيك له شوينهكهي خويدا ههلتهكاندن

جنسبش: ١- جووله، تهکان، بسزوتن، بزوتنسهوه،

تهكاندران ۲ بهمانای بزوتنهوهیش دیّت، بزاق لقین

جنبه: لا، تەنىشت، كەنار، گۆشەگىر، دوورمپەرىزى

جنبيدن: تهكان خواردن، بـزوتن، بـزاوتن، خستنهگهر،

تەكاندران، ھەژاند، لقاندن

جنت: بهههشت، باخی خوا، باخی خوا لهو دنیا که

شوينى جاكهكارانه به پيسى ياساكانى ئايينسه

ئاسمانيەكان

جنتلمن: راهينراو، پهروهرده كراو، جوامير، نازا، گهوره

جنج: فيژه، نمره، گرمه، هاوار، همراوهوريا

جنجال: قهرمبالغي، ههراوهوريا، نازاوه، فيتنه،

دمنگهدمنگ

جنح: ١- ناوچه، پهنا، قهراغ رێ، ٢- بهشێك لهشهو

جنعه: بزه، كهتن، تاوان، خهتا

جند: سویا، لمشکر

جندار؛ پاسهوان، ئێشكگر، ئێشكچى، ديدهوان، زێرمڤان

جندر: جل و بمرگ، پؤشاك، جل، جلك

جندل: بمرد، كلۆبمرد، تاشەبمرد

جنده؛ جنده، حيز، ژني گاندهر، روسپي، قهحبه

جندی: سمرباز، یهك له سویا

جو: جۆگە، جۆگەلە، روبارى بچوك بۆ رازاندنەوە و خەمەلاندن بە كار دەروات جو: جهو، فهزا، نێوان زموى و ناسمان

جواب: وهلام، ولام، پهرسف، پهرچ، برپهرچ، جواب

جواب گفتن: وهلام دانهوه، بهرپهرج دانهوه

جواد؛ بەخشەر، بەخشەندە

جواد: تیزیی، ئەسپى تیزیی

جسوار: ١- ئامان، به لين، بهنا، بهيمان ٢- جيراني، دراوسێيەتى، ھاوسێيەتى

جوارى: بهلال، گەنمە شامى، كابه

جواری: ۱- قەرمواش، كەنىز، كەنىزى كچ۲- كەشتى ۳-ههتاو، خۆر۴ – مار

جواز: ١- تێپهرين، لێ رمت بون، روٚشتن له شوێنێك بـوٚ شويننيكيتر ٢- مؤلمت، رموا، سزا، ئيزن و همرومها به مانای پاسهپورتیش دیت

جواسیس: سیخور، جاسوس

جوال: جهوال، جوال، جوال، جهواله، كيسهى دمغلى گەورمىي يەك لايى لە خورى جندراو، تىر، تايچە، ھۆر، كؤاله

جوال: گەرۆك، ئەوەى زۆر دەگەريت

جوال دوز: سوژن، دمرزی گهوره که بو دورینی جهوال به کار دمبریت

جوالقى: جەوال فرۆش، ئەو كەسەى جەوال دەفرۆشىت

جوامع: كۆمەلگاكان

جواميس: گاميش، گاميشهكان جوان: گهنج، جهوان، لاو، مروّق یا ناژهل یا دار که

گەشتېپتە تەمەنى لاوى كىه لىه تەمەنى ١٨ تــا ٣٥ ساليه، جهحيّل

جوان بغت: خوشبهخت، بهختهومر، كاممران

جوا نمرد: جوامير، بهخشنده، ريزدار

جوا نمرگ: جوانهممرگ، نهو کهسهی له همرمتی لاویدا

مردبيت

جوانسه: ١- لاو، گهانج، جهحيّل ٢- چروّ، شكوّفه، غونجه

جوانی: لاوی، ههرمتی لاوی، گهنجی، جهحیّلی

جواهر: جهواهير، گهوهرهكان، نهو بمرده گرانباييانـهى

جوبال: بروانه جوال

جوبه: جاڵ، بير، حالى قول

جوبسه: گۆرەپسان و شويننيك لسه شسارمكه سسهوزه و

میومکانی بؤ دینن بؤ فرؤشتن

جوجگك: جوجكه، جوجهله، جوجكي بچوك، جوچكهله جوجه: جوجه، جوجچك، جوجكهله، جوجكى مريشك، بنے چوی هـهر بالندهیـهك كـه تـازه لـه هنلكـه سـهرى

دمرهينابيت

جوجه تيفى: زيشك، زژو، زيـرْق، زيـرْو، زيـرْى، ژوشك،

ناژهڵێکی بوچکه پێستی پره له درك

جوخه: دمسته، تاقم، دمستهیهك له خهلك یا ناژهلهكان

جوخه: چوخه، کهوا، چوغه، سمرکهوای له بووزو

جوخه: چال، چالاچو، بیری قول

جود: جواميري، بهخشين، بيندان

جودان: جيكه لدان، جينه دان، جيقه لدان

جودت: جوانی، رازاوهیی، خهمڵێنراوی

جودر: گۆلك، گويرمكه

جودرو: جو دروینه، ومرزی دروینه کردنی جو

جسودو: جودو، كوشتى ژاپونى، زورانبازى ژاپونى،

جۆرێکه له يارى

جور: جور، شيوه، شيواز، وهك

جور: بمرزی، بمرزایی، و همرودها به مانای ماف یش

دنت

جور: ستهم کردن، ماف خواردن، زولم کردن

جوراب: گۆرموى، جۆرموى گۆرموا

جوره: ستهمكاران، ماخوّران، نهوانهى مافي كهسانيتر پێشێل دەكەن

جوز؛ گوێز، فۆز، گوز، جوز

جوزاك: خەم، پەژارە، كەسەر، داخ، خەفەت

جوزی: گویز فرؤش، ئەومى سەرقائى كرين و فرۇشتنى گوێزه

جوڙك: بروانه جوجه

جوڙگك: بروانه جوجگك

جوسان: گمران، پشکنین، گمران له ناو مالهکان بو تالانی

جوسق: كۆشك، تەلار، بالەخانە،

جوسه: كۆشك، تەلار، بالەخانە

جوش: زیبکه، جوش، شهو وردانهی له سهر پیستی مروّق دمردهکهویّت به تایبهت له هرمتی لاوی و بالق بووندا

جوش: کولان، هولتدان، کولین، گهرمی، کولانی ناو به هوی ناگر ۲- شورش، ناژاوه، ههرمبالغی، دله راوکی، نیگهرانی

چوشساك: كولين، قولاسدان، كولانى شاو يا همر شلەمەنيەكەيتر

جوشان: بروانه جوشیدن

جوشاندن: كولاندن، هولت بيدان، كولانن

جوش خوردن: پێکهوه لکان، پهيومست بونی دوشت، لکان، لهحيم کردنی دو تيکه ناسن بهشێوميهك له يهك حيانهکر ێنهوه

جسوش دادن: لـمحيم كـردن، جـؤش كـردن، پهيومست كردن، پيكموه لكاندن

جـوش زدن: كولان، هولاندان، تـووره بـون، پهريـْـشانى، نيگهرانى

جوشش: بروانه جوشيدن

جوشگاری: ناسنگهری، جوشکاری، لهحیمکاری، کاری لهحیم کردنی ناسن به یهکتر

جوشن: رزێ، ههڵغان

جوشن پنوش: زرێ پنوش، شمړکمرينك که زرێ لمبمر

كردبيّت

جوشن ور: بروانه جوشن پوش

جوشیدن: کولان، هولتدان، هلت دان، کولاً،ن،گمرم کردن

جوع: برسیهتی، برسی بون

جوغ: نیر، نهو دارهی له ملی گاجوتی دهبهستن له کاتی زموی کیلاندا

جوف: سك، ناوسك، ناف، ناو همر شتيك

جوق: دمسته، گروپ، تاهمينك له خهنك

جوگك: جوچكه، جوجه له، بنچوى مريشك، جيچك، جوجك

جوگندمی: ماش و برنجی، مهبهست له سهرو ریشیکی سب و رحشی تیکهلاوه

جوگی: یوگی، یوگا، یهکیک له دمسته هیندوهکان له هیند، مورتازی هیندی

جول: ۱ - گەران، سووران، تەواف كردن ^۲ - مێگەڵە مەر، ران، رانە مەر، گاگەل

جولا: بروانه جولاه

جــولان: سـووړان، گــهړان، دموردان، بــؤ هــمرلا نمســپ غاردان

جسولاه: جوّلا بوزوتهن، شال باف. بسه مانای جارجانوکهیش به کاردهبریّت

جوله: تیردان، تیردانك، شوینی ههلگرتنی تیری كموان

جوله: ممل، مریشك

جولیدن: بروانه ژولیدن

جون: رهش یا سپی یا سور، سهوزی رهشباو

جونه: ۱- همتاو، خۆرئاوابون، دەممو ئيواره ۲- زوغال، خەلۇز

جوهر: ۱ - گەوھەر، كۆھەر، رەسەنى ھەر شتيك

جوى: جۆگەلە، جۆگە، روبارى بچوك

جويا: گەران، لىكۆلىنەوە، بشكنىن

جوییسار: جوگهی ناو، جوگهله، جهمی ناو، رووبار، جوبار، جهموک

جويكان: جوين، جاوين، جووتن، لـ الثريّر ديانـ دا نـ مرم كردن، جوون

جويك: جۆگە، جۆگەلە، جەمى بچوك

جوینسده: پشکنمر، لیّکوّلْمر، شموهی به دوای شبتیّکدا دهگمریّت

جوويـــدن: گـمران، لێکوٚڵينــموه، لـمدوى شـتێك بـون، بـم دواى شتێك گمران

جهات: لا، لايمنمكان، ناوجمكان، نمم لاولاكان

جهاد: همولدان، تێکوشین، خوٚماندو کردن، شمر کردن له رێگهی خوا

جهار: ئاشكرا كردن، دەرخستن، هينانهبهرچاو

جهالت: نمزانین، نمزان بون، بی میشکی، بی ناوزی

جهان: دنيا، جيهان، گەردوون، عالمم، همستى، كەيهان

جهان آفرین: نافرینهری جیهان، شهو کهسمی دنیا یا جیهانی نافراندوه

جهان افروز: جیهان رونکمرموم، نازناوی همتاوم، خوّر **جهان بین**: جیهان بـین، نازنـاوم بـوّ چـاو، چـاوی جیهان

جهان پهلوان؛ بالهوانی گهوره، پیاویکهك که له هممو پالهوانهکانیتر بههیّزتر و گهورهتر بیّت

جهانتاب: همتاو، خوْر، روْزُ

جهاندن: بازدان، پهرين، قەلەمبازدان، خۆكيشانموم و بازدان

جهاندیده: دنیادیتو، جیهان بینیو، شهو کهسی دنیای بینیبیّت. به نهزمون

جهانسوز: ستهمکار، پاشای زائم و جیهان سوتین

جهانی سوم: جیهانی سییهم، دنیای سییهم، اله دمستهواژه سیاسیهکاندا مبهو ولاتانه دموتریّت که لهنیوان ولاتانی پیشه سازی روّژناوا و ولاتانی پیشه سازی کومونیست جیگیرن و بی پشت بهستن بهوان

خوازیاری سمربهخۆیی و پیشکهوتنی خۆیانن

جهانگرد: گمشتیار، گمشتوّك، دنیاگمر، گمریدهی شاران جهان نما: حیهان نما، نمخشههمکی گموه که شویّن و

بارودۆخى ھەمو ولأتانى تيا بيّت

جهان نورد: گەشتۆك، گەشتيار

جهانی: جیهانی، تایبهت به جیهان

جهانیان: جیانیان، ئهوانهی لهم جیهانهدا دمژین

جهت: لا، ناوچه، سو، لای، شهش لا که بریتین له، ژێـر، سهر، راست، جهببێش، باش

جهد: همولدان، تێكۆشين، رمنج بردن، خمبات كردن، كۆشان

جهد: تاقهت، خۆراگرى، توانايى، ھيز، وزه

جهر: ئاشكرا كردن، دمرخستن، نيشاندان

جهش: بروانه جهيدن

جهش: گریان، گرین، شین و روّ روّ، فرمیّسك له چاودا قهتیس مان

جهل؛ نهزانین، نهفامی، بی ثاوزی، نهزان، نهفام

جهم: روگرژ، ناوجاوتاڵ، مؤن، نێسك قورس

جهمرز؛ قه حبه، گاندهر، روسپی، ژنی حیز، زینا، چوت بون له گهل ژنی روسیی

جهن: بروانه جهان

جهسنم: جهههننهم، جهحهندهم، دوّزهخ، شوێنی تاوانباران لهو دنیا

جهود: زەحمەتكيش، كۆشا، تيكۆشەر، خەباتكەر

جهود: يەھود، يەھودى، جولەكە، گاور

جهوری: بمرز، ناودار، بهناوبانگ

جهول: نمزان، نمفام، بيّ ميّشك، بيّ ناوز

جهوم: ناتموان، لاواز، سست، بيّ هيّز

جهیدن: پهرین، بازدان، قهنهمبازدان، نهسهر زموی بهرزبونهوه و پهرین

جهیر: جوان، رازاوه، بی عهیب، ناسك، ناودار

جهيز: چالاك، تيژپێ، ئەسپى تيژپێ

جهیز: جیازی، ^تجیاز، شهوهی بووك له گهل خوّی بوّ مالی زاوای دمیات

جياد: باش، چاك، بهدڵ، پهسهند

جيار: ئاھەك، ساروج

جياش: بزوك، سمربزيو، بمريشان

جیاع: برسی، تیرنهبو، برسیهتی

جيب: گيرفان، جيّو، بەرىك، بەرك، يەخەي كراس،

جیبا: چیلکه، چیلکه و چهویّل

جیب بر: گیرفانبر، دز، نهوهی دهست دهکات به گیرفانی خهلکدا به دزیهوه

جيسي: جيب، جۆريكه له ترومبيل كه له جاده

ناريكهكهكاندا باشتر لهوانيتر دهتوانيت بروات

جيد: باش، زۆرباش، چاك

جیر: جیقه، قیژه، زیقه، دمنگی هاواری کورت

جير: گەچ

جيران: جيران، هاوسي، دراوسي

جیره: موجه، روزانه، نهو بره خواردنه یا پارهی به

برێکی دیاریکراو روٚژانه به کهسێکی دهدهن

جيرهخوار؛ جيرهخور، موچه خور، ئهوهي له كهسانيتر

به رۆژانه ومردمگريت

جيزگر: سوخۆر، بەرتىلخۆر، رىشوەخۆر

جيش: جهيش، سوپا، لهشكر

جيش: كول هاتن، قولتدان، قلتدان، كولأن

جیغ: قیژه، زیقه، هاوار، قیره، دهنگی ناسك و بهرز

جيف: بروانه جيفه

جيفه: لاشه، مردار، مرداروبو، مهيت، جهستهى بون گرتوی مردو

جيك: جيك، حيكه، دمنگي بالنهكاني وهك چۆلهكه

جيل: سهده، قهرن

جِين: جن، جۆرنكه له مهشروبات

جيوه؛ جيوه، بزۆك، زيوه، زيندو

ج: ج، پیتی پینجهم له نالفابیتی فارسی

چابك: چالاك، فرز، چوست، چەلەنگ، بەكار، لەش سوك، چابوك، چابك

چابك دهست: شارمزا، جالاك، دهست رمنگین، زرنگ چابك سوار: سوار جالاك، سواركارى شارمزا، چاك سوار، سوكهله سوار

چاپ: جاب، هوندی نوسینی ووشدگان و ویندگان له دمزگا و نامرازهکانی تایبهت بهم کاره. له نیران و چین و همندی له وولاتهکان چاپی بهردین باو بووه. لهسهرمتاکانی سهدهی پانزهیهم له هولهندا لهسیهر دار نیم کارمیان دهکیرد. لیه سالی ۱۴۵۵ گوتهنییرگ پیته سوربیهکانی دروست کرد و شهو به داهینهری چاپ ههژمار دهکریت

چـــا پار؛ جــمهم، نامهبــمر، پۆســت، بهپــميام بـــمر، پۆستەچى، شاتر

چايار خانه: پۆستخانه، پۆسته

چاپچی: چاپچی، جاپکهر، کریکاری چاپخانه، نهوهی له چاپخانه کاردهکات

چا پغانه: جابخانه، ئهو شوێنهی کتێبی لێ جاب دهکرێت

چا پلوس: ریاکار، ممراییکمر، ماستاوچی، زمان لووس، کاسه لیّس، خوّلتکمر، زمان جمور، مملاّق

چاپیدن: تالان کردن، تالانی، بردنی دارایی خهانگ مهتالان

چاتلانقوش: چاتلانقەش، قەزوان، قەسقوان، وەنەتەق،

قەزخوان، قەزقوان، بەرى دارى دارمبەن

چاچلە: كەوش، پێلاّو، سەوڵ، پێپۆش چاچول: فريو، كەلەك، فێڵ، مەكر

چاخان: چاخانچی، درق، هه نبهسته، چاپچی، زمان باز، فشهکهر، مهرایی کهر، کاسه نیس، به یتهشه، بافرق

چادر: ۱- چارشێو، چارشۆ، ئـهو عهباييـهى ژنـان بـۆ دمرهوه لـه خۆيـانى دمپێـچن ۲- خێـومت، سـايهوان، سهيوان، خميمه، رمشمال، كۆن، تاوڵ

چادر احرام: بمفر، مەبەست بمفره كه لەسمر زەوى بيت. سېنتى بمفر لەسمر زەوى

چادر شب: چارشۆ، ئەو جاجمەى نوێنى تى دەپێچن حاد. گى ددە ئىس ئەنگى تىرساسىمىدىت ئىستىد

چادر كېسود: شهو، ئەنگوستەچاو، مەبەست لـه شهوى

چادرنشین: چادرنشین، خنومت نشین، کۆچەر، خنلهکی، گەرمنن، کونستان كەر، كەسنك

خمرمین، خویستان خمر، خمسیت چادر نیلی: ئاسمان، ئاسمانی شین

> . **چار:** چوار، ژوماره چوار

چار؛ کوره، کورهی خشت سور کردنهوه

چار ابرو: میرد مندال، تازه پیگهیشتو، گهنج که تازه پشت سمیلی ردش بوبیت

چارپا: بروانه چهارپا

چاریا: بروانه چهارپایه

چارپهلو؛ ورگ زا، سك زا، قەلەو، كۆشتن

چارچار: چاوچاوی، لاسایی کردنهوه، وتووویْژ، گفتوگۆ،

شەرەقسە، بۆلەبۆل چارچوب: بروانە چھارچوب

چارزانو: بروانه چهارزانو

چارسو: بروانه چهارسو

چارشنبه: بروانه چهار شنبه

چارشنبه سوری؛ بروانه جهارشنبه سوری

چارغ: پاتاوه، پێتاوه، پاپێج، پالا، كاڵه، كاڵك، چۆرێكه لـهپێلاو كهقهیتانـهكانی درێــژ و بــه قولاپــهی پــێ دمېهسترێت

چارقد: بروانه جهارقد

چارك: چارەك، چواريەك، چارەگ، چارى

چارگامه: چوارناله، چوارنال، ئەسپى لنگدانى توند،

چارگا: لهومرگا، شوینی لهومرینی مهر و مالات

چارگوشه: بروانه چهارگوشه

چارمفز: بروانه چهارمغز

چارمیغ: بروانه چهارمیغ

چاروا: چارموا، چارموێ، چاروا، ولآخی سواری باری، چوارپێ، دموار

چاروادار: چاروهدار، ولأخدار، ولأخار، چارويدار

چاروناچار؛ بتهویت و نهتهویت، ناچار، بهناچاری

چسازه: چاره، دمرمتان، دمرمان، راویتژ، چارمسهر، ریگهچاره، مهکر، فریو، فیّل و تهلّهکه

چىسارەاندىش: چارەسـەركەر، دوورئەنــدێش، ئــەوەى لەبىرى چارەسەر كردندا بێت

چسارهبردار: جارههدلگر، شایاوی چارهسامر باون، جارمومرگر

چاره پذیر: چارمسمرکراو، شیاو بو چارمسمر کردن، ئمومی بتوانریّت دمرمان یاچارمسمری بو بدوزریّتموه چاره پرداز: چارمسمرکمر، شمومی لم شوّدمی کاریّث یاچارمسمرکردن بمربیّت

چساره پژوه : چارهسمرکمر ، چارهخواز ، شموه ی بهدوای چارهسمر کردنهوه بیّت

چارهجو: چارصمرخواز، چارصمرکمر، شموهی بـمدوای جارمسمر کردنموه بیّت

چارهدان: چارهزان، چارهسمرگمر، ئموهی چارهسمری لاینت

چارەسىگان: چارەسىمركەر، چارەخواز، چارەساز، دوورئەندىش

چارهسسنج: چارمنهندیش، چارمسهرکمر، چارهخواز، دووربین، ئهومی لهداهاتوی کارمکان دمروانیّت

چارهشنا: چارهزان، چارهناس، دهرمانکهر، نهوکهسهی ریگه چاره و دهمان بزانیّت

چارهگر: چارەسەركەر، دەرمانكەر، چارەويست، كەسىنك

که بهنهندیدشه ریکه چاره بو شتیک یا کاریک بدوزیتهوه

چاریار: بروانه چهاریار

چاريك: بروانه چهاريك

چاشست: بومسه لایل، سسهره تای روّز، دهسی یکی روّز، هاوه تو دواردنه ی هاوه لایی، ناشتایی، نهو خواردنه ی دوای ههستان له خهو ده یکوّن

چاشت: چیشت خوّر، نهو کهسهی نانی بهیانی دهخوات، و مهبهست لهکهسیکه جاریّك نبانی خوّرایی بهتامی خواردبیّت و دوباره لهتهماحی نهوهدابیّت. مفتهخوّر چاشتگا: چیّشتهنگا، هاوهتان، هاوهنّی، کاتی خواردنی هاوهنّی

چاشتهبند: سفره، نهو سفرهی هاوه لاتی لهسهر دادهنین چاشنی: تام، چیز، رؤح، جهشنی، ئهوهی تهنیا بو تام کردن بیّت

چاشنی چش: بروانه جاشنی گیر

چاشنی خور: مفتهخۆر، ئەوەى جارێىك تىامى خواردنى خۆرايى كردبێت و دوبارە لەتەماحى ئەودابێت

چاشنی گیر: تامکهر، نهو کهسهی له خواردن دهچیّژیّت چاق: قهلهو، گوشتن، پر گوشت، تهندروست، ساز، جاخ، ساخلهم

چاقو: چەقۆ، كێـرد، ئـامرازێكى بـچوكە بـۆ بـرين و تاشين

چساقوتیز کس: چهقوتیژکهر، شهو کهسهی چهقو و هاوشیّوهکانی تیژ دهکات

چساقوکش: جەھۆكىش، شەرانى، كەسىپكە بەجەھۆ كىشان ھەرەشە لەخەنك دەكات

چاك: قەلشت، درز، تلىش، قەلش، كەلىنىن شەھار، قالىش، تالىش

چاکاچاك: لمت لمت، قلش قلش، شتيك كه قلش و تليشي زوري تيابيت

چساك چساك: لمت لمت، كوت كوت، فَلَش فَلْش، بِـرٍ لمَقَلْش، شمقار شمقار

چاك خوردن: هنشان، درز بردن، شمهار بون، شمق و شـر بهن

چاك دادن: قلشاندن، شمقار كردن، تليشاندن، لمت كردن، برين

چاكر: نۆكەر، ھەرمانبردار، گويْرايەل، بەندە، كۆيلە، خزمەتكار

حرمهندار چاكروار؛ نۆكمرئاسا، بهنده ئاسا، ودك بهندهكان

چاكوچ: بروانه چكش

چال: چان، قولایی، قولی، قولیهك كه قولاییهكهی زیاتر لهیهك مهتر نهبیّت، قولكه، قورت، قوقك، كهندان

چان: ئەسىپ، ئەسىپىك كە مووى سور و سىى تىكەن بىت

بیّت چالاك: چالاك، چوست، چەلەنگ، زرنگ، زیرەك، كرژ،

هَوْجاخ، گورج، گورج و گؤل، بزیّو چالش: ۱- ناز، مکر و ناز، خمرامان روْشتن بمریّگادا بمهوی لمخوّرازی بسون ۲- شمر، جمانگ، هیّسرش، بملامار

چانشگر: ۱- نازکهر، مهکراوی، بهمهکر، شهو کهسهی بهمهکر و ناز بهریّگادا دهرِوات ۲- شهرِکمر، دلیّر، ئازا چالو: برِوانه چال

چالیش: بروانه چالش

چــــالىك: ھــەلوكێن، ھــەلوكان، گەمەيـــەكى مندالأنـــە بەدارێكى گەورە لەدارێكى بچوكتر دەدەن

> چام: ناز، مهکر، عیشوه، خهرامانی، ناز و مهکر چام: شیّمر، غهزهٔل، هؤنراوه، ههلّبهست، هؤزان

چسامەزن: ژەنسەر، ژەنىيار، كەسىنك م ھۆنراومىسەك يىا ئاوازنىك بەساز بژەننىت، گۆرانىيىنژ، سىزانبىنژ

چامهسرا : شاعیر ، هملبهست وان، هوّزان وان چامیدن : میز کردن، گمیزتن، پیّشاو رشتن، میزتن

چامین: میز، گمیز، پیشاو، میزتن چسانه: جهناکه، جهن، شهرزینگ، جهنه، جهناگه،

چسته، چماند، چس. سعرریس، جست. جست. ئارزدن، ئارچەن

چانه: گونك، گونكه، گونجر، نمنگوتك

چساو: ناله، کریان، گرین، شین و رِوْرِوْ، داد و بیّداد، بانگ و هاوار لهتاو نازار

چاوان: بروانه چاویدن

چساودار: چاودار، گیایهکه وهك گهنم و لهناو گهنمدا دهروینت بهرزیهکهی تا دومهتر دهگات و وهك گهنم دهیکهن به نارد و لهدروست کردنی ویسکی و جن بهکار دهروات

چاوله: گونی سهد پهر، گونی سوری سهد پهر

چاوله : خوار، گێر، نارێك، چەماود، خومهر چاووش: جاومش، پێشرمو، پێشەنگ

چاویدن: بانگ کردن، گریان، نالأندن، شین کردن

چاه؛ چالّ، بیر، نمو چالّهی لمزموی دروستی دمکمن بـؤ هیّنانمدمری ناو، چالأو

چاه بن: بن چال، قولاًيي چال

چاهجو: چانهه لکهن، بیر هه تکهن، کهسینك که کاری

هەئكەندنى چاڭ و ھاوشٽومكانيەتى

چاهچه: جالۆكە، ھۆتكە، جانى كەم قولأيى

چاهخانه: چاڵ، بن چاڵ،

چاهخو: بروانه چاهجو

چاه زنخ: جانی جهنه، جانی جهناگه

چاهسر: سمرچال، ليوارى چال

چاه كن: چال هەلكەن، چالى، بىر ھەلكەن

چساه کنفسان: چانی کهناعن، شهو چانهی یوسفی پیفهمبمریان تیخست

چاهی: چانی، تایبهت به چان، زیندانی، گرفتار له چان چاهیدن: بروانه چاییدن

چای؛ چایی، چای، چا، تۆچا، دهرمان چا

چسایدان: چاییدان، شهو دهفهری چایی وشکی تیا ههندهگرن

چایش: بروانه چاییدن

چسایکار: چاییکار، ئەو كەسەى سەرقائى چىنىن و كۆكردنەوەى جاييە

چاييلان: سمرماخواردن، نـهخوّش كـموتن لمسـمرماوه،

سهرما بردن

چىپ: ١ - جەپ، پێجەوانەى راسىت ٢ - ھەڵە، ئاراسىت، ئارێك

چيات: شەقەزللە، شەپازللە

چپار: جمپمر، همر شتیکی دورمنگ، نمسبیک که پهله

و خالی جیاوازی لمرمنگی خوّی پیّوه بیّت

چپ افتادن: دوژمنایهتی، هه لنه کردن، نهیاری، نهسازان نه گه ل که سیکنه

چپان: کۆنه، شەق و شر، جلى كۆنە و دراو

چىپ انسداز: ١- چەپ دەست، ئەوەى بەدەستى چەپ كارمكانى ئەنجام دەدات

چپاندن: تى ئاخنىن، تى تەپانىدن، ئاخنىن، بى كردن، تەپاندن، تىخستن، تى خنىن، شتىك بەزۇر خستنە ناو شتىكىتر

چپاول: تالأن، تالأن و برو

چپاولچى: بروانه چپاولگر

خيّل، جاوتاكەوتاك

چپاولگر: تالأنچى، ئەو كەسەى تالأنى دەكات

چپ بودن: ۱- ناراست بون، درۆزنى ۲- چەپ مستین عادمت گرتن بۆ ئەنجامدانى كارەكان بەدمستى چەپ ۳-

چپچاپ؛ چٽبه چٽب، شٽبه شٽب، شٽقه ماچ، ماچ کردن بهدهنگی بمرز

چپچل: كەوش، پيلاو، قۆندەرە، پى پۆش

چپچپیله: خلیسك، خز، زموی خلیسك و خز که هاچی لهسهر بخلیسکیت، تهحیسانك، تهحس

چىپ دادن: ئىمرى دەركىردن، گومرا كىردن، فريبودان، ھەڭخەلەتاندن

چىپ دست: چەپە، چەپ دەست، ئەوەى كارەكانى بەدەستى چەپ ئەنجام دەدات بەپئىجەوانەى دەست راستەكان

چپر: چمپمر، کهپر، تمیمان، پـمرج، پـمرژین، پمرجین، تامان، دهرگا و دیوای لمشوول

چپر؛ چەپەر، نامەبەر

چـــپ ر**فـــتن:** لارێ رۆشــتن، گــومـرایی، بــمدەو لای چــمپ رۆشتن، نـمسازان، ھەڵنەكردن، نـەگونجان، نـەيارى

. چیپ رو: گومرا، لارێ، سـمرلێ شـێواو، لـمنا دەسـتمواژه سیاســیهکاندا بـــهمانای تونـــدږدو دێــت و مهبهســت لهکمسێکه نمیاری رژیمی ولاتهکهی بکات

چپسیدن: بروانه چسپیدن

چپش: بزن، بزنی نیری یهکساله، گیسك، گیسك،بهجکه بزنی لمشیر براوه

چپ شدن: ۱- ومرگمران، شاومژوّبون، ههلگمران، جمپ بون ۲- گومرا بون، رێ ون کردن ۳- دوژمنایسهتی، نمیاری، نمگونجان، کموتنه سمر رق

چپ کردن: ۱- ومرگمرانن، ئاومژو کردن، جمپ کردن ۲-بـمرمو لای جـمپ روشتن، گمرانـموه و بـمرمو لایـمکیتر روشتن

چپ گرا: چهپ خواز، چهپ، چهپ دهست، کهسێك کهلهگهن سیاسهت و شێوازی بهرێوبردنی ولاتهکهی نهیار

چپل: چهپهل، پیس، پۆخـڵ، چـڵكن، ئــهومى بــمردموام خوّى و جل و بـمرگەكانى پيس و چلكنـه

چپلك: چەپەل، پىس و پۆخل، گلاو، چلكن، بـەماناى مردارەوە بويش بەكار دىت

چپلوس: مەلاق، مەرايى كەر، كاسەليّس، ماستاوچى

چپله: زلله، شمقازلله، شمپازلله

چپو؛ تالأن، بردن بمزوّر

چپه : سمول، سمولی بهنهم نیخورین

چپه: ۱- ومرگمران، ههنگمران، سهرنوخون، سهرنوخین ۲- چهپه، چهپ دهست، شهوهی زیاتر بهدهستی چپه کارهکانی دهکات لك چچك: ١- خال، نهو خاله رمشانهى لهسمر بيّستى مروّق دمردهكهويّت، نوختهى سمرپيّست ٢- ناوله ٣- گول ۴- يو رو، روخسار، روالمت

چچله: بروانه حچول

چچو: مەمك، مەمكۆلە، مەمە، گوانى ژن، چچك

چچوله: تیتلك، فیتك، فیتكه، شهو تیكهی گوشتهی ناوشسهرمی ژن كسه دهكهویتسه سسهرهوه و لسهكاتی

خەتينەكردندا دەيبرن

چخ: كالأ، بمركى شمشير، كافلان

چخ: شەر، جەنگ، ھەرا، ھەولدان

چخ: چڭ،كيم، پيسى، كيم، قريز

چخ: چخ، چخه، وشهیهکه لهکاتی دوورکردنهومی سهگ بهکار دمبریّت

چفان: تێكۆشەر، شەركەر، خەباتكەر

چخت: سهقف، سهقفی خانو، بان

چخماخ: چهخماخ، چهخماغ، ئامرازی ئاگر پیّکردن، چهرخ. بهمانای ئهو کیسهش دیّت کهدمرزی و بهنی تیا ههدّدمگرن

چغماق: ١- چەخماخ، مقەنزى، تفەنگ ٢- چەخماخه،

ئامرازی ئاگر پیکردن

چخیدن: ههوندان، تیکوشین، شمر کردن، خهبات کردن چخین: چلکن، پلکن، پیس، پوخن، چنکاوی، برینیک که چنک و تمری ههبیت

چدار: پێبەند، پێ بەست، ئەو تەناڧەى دەست وپ ێى ئەسپى پێ دەبەستن

چلىر: چارە، رىگە، چارەسەر، دەرمان

لێکردنهوهی گوڵ یا میوه لهدار، ههلگرتنهوه

چر؛ کێ، کیر، گون، شهرمی پیاو، نێرینهی پیاو

چسرا: لــهومړين، لــهومړان، لــهومړيان، چــهرين، ئــالف خواردني ثاژمل

چرا : بۆ، ئەبەرچى، بە چ ھۆيەك

چسرابه: سمرشیر، همیماغ، همیماق، سمرتیك، تو<u>ن</u>ژی سمرشیر و ماست چپيدن؛ تى تەپىن، تى ئاخنىن، رۆشتنە ناوشوينىڭ بەزۆر، خۆ تى خزانن، خۆ تى خستن، خۆ تى فرپدان چپيرە: كۆ، كۆما، كۆمەل، ئاپۈرە، كۆمەنىك خەلك كەبۆ كارنىڭ لەشوينىكدا كۆبوبىتنەوە

چېپن: سەلە، سەوەتە، سەبەتە، سەلك، ئـەو دەفـرەى لەتوولى بارىك دروستى دەكەن

چتر: چهتر، سهیوان، شتیک که بـوّ پاریّزگاری کردن لهبهفر و سهرما و باران بهکاری دمیهن

چتر آبگون: ناسمان، عاسمان

چتر آبنوس؛ شهو، شهوی ئهنگوسته چاو

چتردار؛ چەتردار، ھەلگرى چەتر، ئىمو كەسمى چەتر

بۆ چاشاكان دەگريت

چترزر: همتاو، خور، روژ

چترسساز: چهترساز، چهترچی، شهوهی چهتر دروست دمکات

> چّر سیمایی: مانگ، مانگی شموی چوارده چّر سیمین: مانگهشمو، مانگی شموی چوارده

> چترشام: شهو، تاریکی، شهوی ئهنگوسته چاو

چتر عنبری؛ شموی تاریك، شموی ئمنگوسته چاو

چستر گھلسی: ناسمان، عاسمان، مهبهست لـمناسمان و هموری ردشه

چترنج، شمرمنج

چترنور: هەتاو، خۆر، رۆژ، خۆرتاو

چستری: چهتری، تایبهت بهچهتر، لهشیومی چهتر، ئهومی لهچهتر بچینت

چتلاقوچ: بروانه جاتلانقوش

چستو: ہمردہ، داہوش، ہوشمر، شمو ہمردہی بمسمر کمسیک یا شیتیکیا دمدمن بوٹشمومی لمچاو دوری

چته: چریك، فیدایی، پیشممرگ، گمریلا

چے: شهن، شانه، شهو چوارشانهی خهرمانی پی

بهبادمدمن

بەنەوە

779

چراگه: بروانه جراگاه چرام؛ بروانه چراگاه چرامین: بروانه جراگاه چراندن؛ جهراندن، لهومراندن، ئالفدان چرایی: چهرین، لهومرخور، ئاژهنیك كهدهلهومریت چـرب: ١- چهور، رؤناوى، دهؤن، همر شتيك تيكمل بمروّن بنت ۲- زور، زیاده، فراوانی چرب آخور: جهورخور، زوری خواردن و ناسودهیی ژیان چرباندن: جهورکردن، قهنهو کردن، فراوان کردن، زیاد كردن چرب بالا: ئەندام ريك، بالا بەرز، ريك و هۆز چرب پهلو: هه نهو، گوشتن، به گوشت چربتر: جەورتر، رۆناويتر. زيادتر، فراوانتر چرب خونی: جهوری خوین، زور بونی ریدوی چهوری خوێڹ چرب دست: شارهزا، ليزان، جالاك دهست، زيرهك، دهست رمنگین، کارکوشته چرب زبان: زمان جهور، شیرین زمان، ریاکار، کاسهلیّس، خۆش قسە چرب سفن: قسه خوش، زمان شيرين چربش؛ بروانه چربیدن چربك: ناوساجى، زرووبى، نانى ناو رۆن، جۆرنك لەنان که همویرمکهی لهناو رؤندا سور دمکهنموه چربك: سمرشير، هميماغ، سمرتيك چربك: درق، هەلبەستە، بوختان چربك: مەتەن، ئىچار، ئەگز چرب گفتار: زمان جهور، قسه خوّش، خوّش دو چربگو: بروانه چرب گفتار **چربو:** بروانه چربی چربوز: مشکه کويد، مشکی سارایی **چربه:** بروانه چربی چربی: ۱- چهوری، رؤناوی، رؤندار بون، ۲- نمرمی،

هێمنی، هێدی بون، سازان، گونجان

چراخ: بروانه چراغ چسراخور: لسهومرگا، جسي لسهومر، نسالف زار، شسويني لەومرينى ناژەل چرازار: بروانه چراخور چرازن: نەومرخۆر، نەومركەر، ئەو ئاژەندى دەنەومريت چراغ: چرا، چراو، لامپا، لەمپە، روناكيدەر لەتارىكى چسراغان: چراخان، چراغان، چرای زوّر کهلهبهزم و بۆنەكاندا رۆشنى دەكەن چراغ پرهیز: جراتور، لهنتمر، شهوهی جاری تیدهکهن بۆ ئەومى بەبا يا شتيتر نەكوژێتەوم چراغ تورى: جراتۆر، جراتۆرى، جۆرە جرايەكى نەوتيە که بهزه ختی ههوا نهوت بهلولهی سهرموه دمگات و لهشویّنی ناگرکه توْریّك ههیه کهناسوتیّت و روناکی لهجراكانيتر زياتره چراغچی: جراچی، نۆكەر، خزمەتكارنىك كە لەمالىكدا ليّبرسراوى هەتكردنى جراكانه چراغدان: چرادان، شوین، یادمفریک که چرای تیا ھەندەگرن چراغ روز: ۱- همتاو، خور، روز ۲- چرای روز، جرای كهم نور وەك جرايەك كەلەرۆژدا ھەٽيبكەن چراغساز: چراساز، چراچی، ثهوهی چرا دروست دهکات چراغسسنگ: مؤميا، مؤميايي، مادهيهكه لهههندي لمئهشكهوتهكان و درزى بمردمكان ديتهدمر چـــراغ كـــش: جــراكوژ، ئــهوهى جــراجهكوژێت و دميكوژێنيّتهوه چراغله: ستير ستيروك، ئەستيروكە، گول ئەستيرە چراغوار: چرائاسا، ودك چرا چـراغواره: قەنىدىل، فانۆس، فانۆز، ئەنتىمرى، فەنىمر، شويّن چرا كەلەشوشە دروستى دەكەن و چراى تيا چراغوره: بروانه چراغواره چراغينه: ستيروك، گول ئەستيرە چراگاه: نمومرگه، نمومرگا، شوینی نمومرینی ناژمل

چراگر: لهومرگهر، ئهو ناژهنهی دهلهومریت

چربیدن: زیاد بون، فراوان بون، مشه بون، زالوبن، سمرکهوتن، فورس بون، زیاد کردنی کیش و فورسایی چسرت: باویدشک، وهنهوز، پینه کی، خهوهکوتکه، هینشکین خهوی، نوفرسکین، سمرخهو، سوکه خهو چرت: ههلیت و پلیت، پوچ و بی ناومروک، قسهی بی

چسسرتکه: چسۆرت، چوارچسێومیه کی بسیچوکه کهدوکانسدارهکان لهکونسدا بـ ق حسێب کـردن کـه لګیان لێومردهگرت، چۆرتکه

چسرخ: جـهرخ، هـهر شـتێك سـووړانى دمورانـى خــۆى هــهبێت و بــهدمورى جــهڨى خۆيــدا بــسورێتموه ومك تايـهى تـرۆمبێل و گارى و هاوشێومكانى

چرخ: ئاسمان، قەلەك، رۆژگار، زەمانە، گەردون

چرخ؛ كەمان، كەوان

چرخ؛ دمف، دايره، بازنه

چرخان: چووړاو، خول خواردو، خولانهوه، سوړيانهوه چرخ اندار: کمواندار، تيرهاويّر، کمفاندار

چسرخاندن: ۱- چهرخاندن، زفراندن، چهرخیان، سورپاندن، خولدان، سورپاندن، خول خول پیدان، جولاندنه می چهرخ بهدهوری چهقهکهی خوی ۲- بهریوه بردن

چرخ چاه: جمرخ، ئامرازى ئاوپى ھەلكىشان ئەبىر

چرخچی: ۱- چەرخچی، سوړینمری چەرخ ۲- تۆپهاوێژ، تەقەكەر، تىرھاوێژ، كەواندار

چسرخ خسوردن: سسورخواردن، خسول خسواردن، جسمرخ خسوردن، جسمرخ خواردن، زفرین، سوران، سورشان بمدموری خق یاشتیک چرخ دادن: سوراندن، جمرخ دان، خولاندنموم، زفراندن چرخ دوار: ناسمان، فملهك، گمردون، رقزگار

چرخ ریسی: چمرخ، هرهرده، غمرغمره، داروکمی دمزو ان<u>نین</u>جان

چرخ فلك؛ ئاسمان، گمردون

چرخله: چمرخهله، هَرِهَرِه، غمرغمره، داروکهی دمزو لیّبیّجان که ژنان کاری پیّدهکهن

چرخوك: خوله، خولخولۆكه، سەبىلهى شەيتان، داريكى لەخەرت دراوى نوكداره بەكلك دەيسورپننموه چرخه: چەرخه، همر شتيكى هاوشيودى چمرخ، تەشى، نەتەرە، ئامرازى ساكارى بەن بادان

چرخیدن؛ خولانهوه، سورشخواردن، زفراندن، سوران چرد؛ بهردمرگا، پیّشگا، پیّشدمر، بهرههیوانه، دمرازینك چـرده؛ روخسار، رو، روالهت، رمنگی روخسار، رمنگی پیّست و جهستهی مرؤف، سهوزه، نهسمهر، گهنم رمنگ چرس؛ بهند، زیندان، نهشکهنجه، نازار، گرفتاری

چرس: سوال، دروزه، ئەوەى دەرويىش و سوالكەران بە سوال كۆيدەكەنەوە

بروانه چريدن: چرغ

باشـه، واشـه، بالْـهوان، ترومتـه، بالندهيـهكى راوكـمره بمرمنگي خوّلمميّشي كه بالهكاني رِمش و سپيه

چرك: ١- چلك، پیسى، مادهیه كى سپى رهنگه له دومه ل و برین دیته دهر، كیم، كیم، جهراحه ت ٢- چلك، قریری، پیسى، په له ى پیسى له سهر جل و به رگ و

چىركاب: چلكاو، ئاوى پىيس و ناپاك، چلكاوى،چلكن، گلاو، بۆخل

چرك آلود: چٽكن، چٽكاوى، پيس، گلاو

چِرگِينْ: ناپاك، پيس، گلآو، پيس وپ وِّحَلْ، فريْژاوى چِرم: جهرم، پيْسته، پيْستهى گا ياوشــــر كــــ خوّشــيان كردبيْت. گوين، پيْسه، گمفل

چرمدان: هممیانه، هممانه، نهو کیسهی پارهی تیدهکهن و لهکممهری دمبهستن

چرمگر: چەرمچى، پێستەخۆشكەر، ئەوەى كارى خۆش كردنى پێستەيە

چرمه: چەرمو، ئەسپ، بەتايبەت ئەسپى سپى چىرمان: چەرمىن، تايبەت بەچەرم، ھەرچى ئەچەرم دروست كرابنىت

چسوند: هـه ليت و چــليت، قـسهى بــێ مانــا، فـيرِوّ، بــێ ناومروّك

چرندو: کرۆژە، کرۆژنە، کرۆژەلە، ئ<u>ۆ</u>سكى نەرم، کرکرك **چرنە:** لوولە، لولوى مەس<u>ئ</u>نە يا ئافتاوە

چسروك: چـرج و لـۆچ، لـۆچ كەلـەناو جـل و بەرگـدا دەردەكەويت

چروکیدن: چرچ بون، لؤج بون، کرژ بون، چرچ و لؤچ بون

چروند: فانوس، فانوز، لهنتهر، جوّریّك فانوّس كه چرا لهناویا دادهنیّن بو شهوهی لهبهر ههرهشهی بادا نهكوژیّتهوه

چرونس: چرونس، دراوی باو لهناو ولاتی روسیا چرویدن: جارمسهر کردن، جاره کردن، دمرمان کردن، بهدوای جارموه بون، جارمئهندیشی

چسریدن: لـمومرین، لمقـمرین، ئـالف خـواردن، ثالیـك خواردنی ناژهل

چريدنگا: لهومرگه، لهومرگا، جي لهومر

چريدنى: ئالف، ئاليك، ئەوەى بۆ لەوەر شياو بيّت

چریك: چریك، خۆبـەخش، پـێش مـەرگ، گـەریلا، ئــەو كەسەى خۆبـەخشانە ئەشەردا بەشدارى دەكات

چز؛ مەيمون، عەنەتەر

چزد: چرچرك، چرچيرق، دمعبايهكه لهكوله دهچينت رمنگی سهوزه و لههاويندا بهزوری لهمهزراكاندا دمردمكهویت و ههمیشه دمنگی لیّوه دیّت

چزغ: بروانه چزك

چزك: ژيشك، ژيژو، ژيژك

چسان: چۆن، چلۆن، بەج شيوميەك، چۆنى، چۆن حذنى

چسپ: چەسپ، نوسەك، سريش، مادەيەكە كە دوتىكە كاغەز يا شوشە يا ھەرشتىكىتر بە يەكەوە دەلكىنىىت چسپاندن؛ كاندن، پىيوە نوساندن، پىكەوە لكاندن، پىيوە نوساندن، پىكەوە لكسان، پىكسەوە لكاندن، دوشت بەشىيوەيەك جياكردنەوەيان درواربىت

چــسبيدن: لکان، لکين، نوسان، پێکهوه لکان، پێکهوه نوسان

چست: ۱- جوست، چالاك، فرز، زيرهك، زرنـگ ۲-بههێز، خۆږاگر، قايم ۳- توند، خێرا، بلمز ۴- تـهنِگ، لكاو، تمسك، ۵- جوان، قيت وقۆز

چسته ؛ ئاواز، ستران، گۆرانى، ئاھەنگ

چسته : شیردان، شیردانك، گوان، گوانی ممر

۰ چسنگ: ۱ - کهچهل، تاس، بی مو، نهو کهسهی سهری توکی پیّوه نمبیّت ۲ - همشان، داخی ناوچاوان

چش: چێژ، تام، چێشتن

چش: چاو، چەق

چشاندن: چیّشتن، تام کردن، تام و خوی کردن، کهمیّك له خواردنیّك خواردن بوّ تام کردنی

چشایی: چێشتن، تام کردن، یهکێکه لهههستهومرمکان چــشفر: شـوێن پـێ، ئــهو شـوێن پـێ یــهی لــهمرۆ﴿ و بـهتایبهت له ئاژه(لهکان بهجێ دهمێنێت

چشگ: ۱- زوّری، فراوانی، فرهیی، زیبادی، ۲- زوّر، فره، مشه، فراوان

چشم: جاو، جمد، جاف ئەندامى بينين لەمرۇڭ و ئاژەل، جەم، ديدە، جەو

چشم آرو: چاومزرا، شتیّك که بوّپاراستن له چاوی پیس دمینوسن و یابهمالهوه ههلیدمواسن یاخویان ههلیبگرن چشم آغیل: موّره، خیّسه، سهیر کردنی چاو بهتورهیی چشم آنداز: دیمهن، بهشیّك لهکیّو یاسارا که چاو ههموی ببینیّت، نهوهی یهك جار بهرچاو بکهویّت، چاوگه چشم باز کردن وه، چاو ههلیّنان، بهاگا هاتنهوه، ههستان له خهو، بیّداربونهوه

چشم بد: جاوی پیس، جاوی رمش، جاویّك كمكاریگمری خراپ به جیّبهیّلیت

چشم بسراه: چاومروان، چاولمړێ، چاومنوار، چاومړێ، ئەوەى چاومړوانى شتێك يا كەسێك بێت .

چشم برداشتن: چاو هەلگرتن، چاولەسەر لابردن، سەير نەكردن، لى نەروانىن، سەير نەكردن

چشم بستن: چاو بهستن، چاولهسهریهك نان، پیلو خستنهسهريهك و نهروانين، جاوليقوچان، چاو نوهان چشم بلبلى: فاسۆليا، فاسۆليايى سپى كەخاللكى رەشى

چشم بند: چاوبهست، چاوبين، چاوبهند، نهوپارچه يا پەرۆيەيى كەچاوى كەسنىك يائاژەلنىكى بىندەبەستن چشم بندانك: چاوشاركي، قەراقەرا، قەرەقەرى، گەمەى چاوشارکی که کهسیک چاوی دهبهستیت و نهوانی تر خۆيان دادەشارن

چسشم بندی: جاوبهستن، چاوبهندی، جادو کردن، ئەفسونگەرى

چشم بی آب: چاوحیز، بی شمرم، بی حمیا، بی ثابرو چشم بیمار: خوماراوی، چاوی نیوه بهستراو که شاعیران بهجواني ومسفى دمكهن

چشم پزشك: پزشكى چاو، ئەوەى نەخۆشيەكانى چاو چارەسەر دەكات

چشم پناه: چاوهزرا، شتیّك كهبوّ پاریزگاری لهچاوی پیس دروستی دمکهن

چشم پوش: جاوپوش، ليبورده، نهوهى جاوپوشى بكات و شــتێك ياكارێــك بهنــهكران لهبمرچــاو بگرێــت يالەشتىك خۆش بىت

چـشم پوشـيدن: جاوپوشـين، ليْخوشـبون، بهخـشين، لێبورين، لێبوردن

چشم پیش: جاوشۆر، سەرشۆر، شەرمێون، شەرمەزار چشم تنگ: بەرچاوتەنگ، بەخىل، رژد، چاوچنۆك چشم چران: جاوحيز، بياويك كمبو همومس لمكجان و ژنان بروانێت، نەزەركەر، چاوچەرێن

چشم خواباندن: جاوپوشین، لیّبوردن، لیّنهگرتن چـشم خـوردن: جاوليدران، جاوبمركهوتن، بمرجاوى پیس کهوتن، مهبهست نهکهسیکه چاوی پیس کاری تێػردبێت

چــشمداشت: چاولەرى بون، چاوەنوارى، چاوەريى، چاومروانی بۆگەشتن بەكەسىنك يا شتنك

چشم داشتن: چاومرێ بون، ئارمزوداري، ئارمزومهندي، خواستن، چاولەدوبون، چاوەنۇر، چەمەرا، چاقنير چشم دریده: بی حمیا، بی شمرم، بی نمدمب، نمومی هیچی پی عمیب نمبیّت

چشم دل: جاوی دل، جاوی عمقل

779

چــشم دوخـــتن: جـاوتێبرين، جـاولێبرين، تێـروانين، **چاولێۿەڵنەگرتن**

چیشم رسیدن: بمرجاو کموتن، جاوی پیس لیدان، کاریگەری دانانی چاوی پیس لەسەر كەسێك

چشم روشنی: چاورونی، پۆیله، ئەو دیاریهی بۆ بوك و زاوا دميبهن

چشم زد: موروه شینه، نهو موروه رهش و سپیهیی بو نههنشتنی کاریگهری چاوی پیس بهملی منالهوه ھەڭيدەواسن، چاوەزار

چشم زد: چاوتروكان، چاولەسىمريەك دانان، مەبەست لەكاتىكى زۆركەمە

چشم زدن: چاولیدان، به چاوی پیس له که سینک روانین و زيان گەياندن پٽي، چاوچٽه، چاوٽني، توشي بهلا بون لەچاوى پيسەوە

چشم سپید: چاوشپی، بی شمرم، بی حمیا، پیداگر، چاوسور، چاوقایم

چشم شور: چاوپیس، چافینوك

چشم غسره: موّر، خيّسه، به تورهييهوه لهكمسيّك يا شتیک روانین، چاو لی بز کردنهوه

چشم: فروبستن: چاوبهستن، چاو لهسمریهك دانان، سەير نەكردن، چاو ليك نان

چسشمك: چاو داگرتن، سوچى چاو داگرتن بىۆ تنگهیاندنی مهبهستنك، ئیشاره كردن به پنلوی چاو، چاو فرتاندن، چاوفرتکی

چشم کردن: به جاوهوه کردن، جاولیّدان، زیان گهیاندن چشم گرداندن: چاوه چمراندن، زهق روانین، بهموردوه لەكەسىنك روانىن، خىسە كردن

چشم گرم کردن؛ جاو گمرم کردن، سمرخمو شکاندن، كەمىك خەوتن چشید: چەشتى، تامى كرد، خواردى

چشیدن: چیشتن، تام کردن، خواردن، خواردنی کهم له چیشت بو تام کردن

چغ: پەردە، پەردەى حەسىرى، پەردەيەك ياكەپرىك كە لە توولى بارىك يا قامىش دروستى دەكەن

چفته: لیان، لاکان، جۆرێك نمپیلاو که نمسمر بمفر لمپێی دهکمن

چفز: قرپۆك، بۆق

چغز: دومهن، قونێر، کوان، دمهن، برینێك که ناوهکهی پر له کیم بێت

چغرواره: هموزه، هۆزه، جله شینهی سهرئاو

چفریدن: نالاندن، شین و روزو، گریان

چفك: جۆلەكە، پاسارى، سف

چفل: چەق، ھەرشتىكى رەق و سەخت، شتىك كە ئەرىر

دداندا جوان نهجوريّت وهك گوّشتى كاڵ

چفل: زری، جل و بمرگی شمر

چفل: دوزمان، قسهبهر، قسههینهر، سیخور، کهسیک که ههرکات نیرادیّک لهکهسیک ببینیّت سهروتر لهخوّی ناگادار بکاتهوه

چفند: زل، ئەستور، زەبەلاح، گريى گەورە

چسفندر: جمهومندمر، جوندر، گیایهکمه گملای سان و گهوره که سی جوری ههیه بو خواردنی مروق و شاژهل

و دروست کردنی شهکر که لکی لی ومردهگیریت

چفندرکار: چۆنەركار، جوتيارى چۆنەر، ئەو ومرزيدرەى كارى ناشتن كۆكردنەوەى جۆنەرە

چفو: چۆلەكە، پاسارى

چفت: داربهندی لهژیّردار، نهو دارهی میّو و یا کهدوی لهسهر دهخهویّنن، دارمیّو

چفت: سهقف، تاق، همرشتیکی سهقف ناسا

چفت: نائقه و زنجیری درگا، کیلؤن، چفت، پشت درگا، ئەوەى پشتى درگاى قايم دەكەن

چفته: چەماوە، كۆم، جەميو

چسفته: درق، هه لبهستراو، بوختان، گومانی خـراپ، رمشبینی چِشُم گَشْتَهُ: خَيْل، چاو خوران، خويْل، خوويل، كەسێك

رمشکینهی چهپ و چیره و یهك بهدو دهبینی

چشم نهادن: چاو تێبرين، چاو خستنه سهر، چاومدێرى

مالٌ و سامانی کهسانیتر، بی نیاز، بی تهماح

چشم و گوش باز: جاو گوی کراوه، زانا و بینا و ناگا

چسشم و همچسشمی: رکهبمرایهتی، چاو چاوی کردن،

چاولێکەرى، رژدى بىردن، چاو لێکـردن، دەمــه لاســکه،

لاسايى كردنهوه

چـشمه: سمرچـاوه، سمرچـاوگ، چـاوگه، چـاوه، كـانى،

كانياو، ئەو شوينەى ئاو لىي ھەلدەھولىت

چشمه: کون، همرکونیکی ورد ومك کونی دمرزی

چـشمه: سمرچـاوه، سـمرهتا، سـمرهتای هـمر شـتێك، و

مەبەست لە خۆرە

چشمه چـشمه : کون کون، هـمر شتێك کـه کونی زوّری بێت

چشمه حیات: کانی ژیان، ناوی حمیات، ناوی ژیان، کانی خزر

چشمه حیوان: کانی ژیان، ناوی ژیان

چشمه خضر: کانی خزر، ئاوی خزر یا ئەلیاس، ئاوی ژیان، دەلدین کانیه که لهتاریکیدا که همرکهس لینی بخواتهدوه تهمهنی پسی دهبریست، ئهسکهندمری گهوره بهدوایهدا رؤشت بهلام پینی

تمســدهندمری حــهوره بهدوایــدا روســت بــهلام پیــی نهگهشت و خزری پیّغهمبهر لهو ئـاودی خواردوّتـهوه و

نهدمست و حرری بیعهمبهر نهو ناوهی حواردوته تهمهنی بوته ههمیشهیی

چشمه خیر: زموی پر ناو، کانیاو، زمویهك که همر شوڼنیکی ههلکهنن ناو بیتهدمر

چشمه سیماب: ههتاو، خوّر، چاوی خوّر

چشمه گاه: سمر چاوه، چاووگ، شوێني هه لقوٽيني ناو

چشمه وار: چاوگه ناسا، هاوشێودی سمرچاوه

چفته پشت: پشت کۆم، جشت جەماوە

چسفتيدن: چـهمانهوه، چـهمين، پـشت كـۆم كـردن،

نوشتانهوه، خواربوونهوه .

چفده: چهماوه، نوشتاوه، چهميو، خواربوو

چفساندن؛ بروانه جسباندن

چفسیدن: بروانه چسپیدن

چك: چەك، حەوالە، نوسراويك كە بەھۆيەوە پۆلىك لە

لابنگ یا لای دراو گۆړەوە ومردەگیریّت

چك: شانه، شهن، جوارجهنجه، ئهو ئامرازى خهرمانى پى به بادهكهن

چك: دڵۆپـە، چكە، تكـە، چۆرە، ئـاو كەلەشـوێنێك يـا

لمشتيكه بتكيت

چك: چەنە، چەناكە، چەناگە

چك: زلله، شمپازله، شمقازله

چك: نەژنۆ، شێوەيەك دانشتن، چوارمەشقى

چکا چگ: چیك چیك، چاك چاك، دونگی بمریهك

گەوتنى شمشێر و ھەرچى

چکا چك: بروانه چکا چك

چكا چك: چپه چپ، پرته پرت، وته يا همواليّك كه

بکهویّته سهر زمانی خه لك و خه لك به یه کی بلیّن چکاد: ۱- ناو چاو، سهر، تهوهسهر ۲- لوتکه، تروّهك،

چحاد؛ ۱- داو خاو، سەر، ئەۋھەسەر ۱- ئونچە، تروپك، بەرزايى كۆو

چکاره: چکاره، چکارهیه، پرسیاره له کاری کمسیّك وهك دهنّین فلآن کهس چکارمیه

چكامه: شيّعر، غمزهل، قمسيده

چكامه سرا: شاعير، همسيده هملبمست، هؤزانفان

چکان: بروانه چکاندن

چكاندن: دلۆپه دلۆپه رشتن، چكه چكه رشتن، رژاندنى

ئاو يا شلەمەنى بە شىزوميە چىكە چىك، ھەترە ھەترە،

چكاندن، چۆراندن، تكانن

چكانه: چكه، دلوَّپه، تكه

چك چك: چك چك، دەنگى بەرپەك كەوتن ددان لەسەرمادا

چك چك: چپه، جبه چب، وته يا قسهيهك لهناو خهلكدا بلاو بينتهوه

چکره: دڵۆپە، چکە، تنۆکە

چکری: رێواس، رێفاس

چكس: هێلانه، هێلانهى باڵنده ڕاوچيهكان وهك شاهين

و باز

چکسه: بروانه چکس

چکش: چهکوش، چهکوچ، گزینه، ئامرازیکی ناسنی بهدهسکی دار هاوشیوهی تهشوی که بو بزمار داکوتان یا کاری هاوشیوه کهلکی لیومردهگرن

چکش خور: چهکوش، خوّر، نهو کانزایهی بمرگهی لیّدانی چهکوش بگریّت

چکش کاری: جهکوش کاری، جهکوچ کاری، کارکردن به جهکوچ

چكك: چۆلەكە، سفيانك، باسارى

چكلە: چكە، تنۆكە، تكە

چکمه: چهکمه، جزمه، جۆرێك پێڵاو که تاسمر ئمژنۆ دێت و له زستان بو تهرى و هورى له پێى دهکهن، جهزمه

چکمه پوش: چهکمه بۆش، نهومی چهکمه لهپێ دهکات چسکمه دوز: چهکمه دور، چهکمه دروستکمر، نهومی کاری دروست کردنی چهکمهیه

چکمیزك: میزه چركه، نهخوّشیهك كه مروّق ناتوانیّت میزی خوّی رابگریّت و تكه تكه دهیكا بهخوّیا، میزه چركی، چرتكه میزه، میزه چوّركی

چکندر: بروانه چغندر

چکوچ: چهکوش، چهکوچ

چكوك: چۆلەكە، پاسارى، سفيانك

چکه: ورد، بچوك، كهم، سووك

چكه: چكه، دڵۆپه، تنۆكه، فهتره، تكه

چکى: ئال و گۆرى يەك جى، گرى و فرۇشى بە يەكجار چكىدن: چكە كردن، چومړ كردن، چكان، دلۆپـە كـردن، تنۆكان

چکیده: گوشراوه، ناوی میوه یا همرچی که دمیگوشن و کهلکی لیّومردهگرن

چگونه: چۆن، چلۆن، چۆنى، به ج شيوهيك

چل: چ، ۴۰، ژماردی چل

چل: بهنداو، سهد، بهنداویک که لهبهردهم شاوی رووبار

لەھەر چى دروستى بكەن

چل: چل، ئەسىپىكە كە دوو دەستى يان دەستى راستى و

پێی چەپی سپی بێت

چل: نمزان، گێڙ، ورش، حۆل، بي ئاوز، كمم مێشك

چـلاس؛ چلێس، چاو چنۆك، نەوسن، چلێز، چەورە،

چاوچنۆك بۆ خواردن

چلاغ: شمل، ئمو كمسمى پيّى نوهسان بيّت و نـمتوانيّت بمجوانى بمريّدا بروات

چــلاندن: گوشـين، زهخـت كـردن نـه شـتێك، گوشـينى شتێكى ئاودار تا ئاوهكەى بێتەدەر، قەگوشين، گوشيان

چلاو: بروانه چلو

چلب: ئاژاوه، ههرا، هیته، ههرهبانغی، دهنگه دهنگ

چسلېله: بىي ئىزقرەيى، پەلىه، بىي ئىارامى، پەرىشان،

نيگمران

چلبی: چهلهبی، نازناویکه له سهردهمی عوسمانیهگان به شاعیران و نوسهران دهدرا

چلیاسه: مارمیلك، مارملیك، مارمیلؤك

چلپ چلپ: شلبه شلب، چلبه، شلبه، دهنگی بهریهك

کهوتنی ناوی بهردهوام بهدهست و پی

چلپك: ناوساجی، جۆریّك لهنان که لهناو رۆنـدا سوری دهکهن و دروستی دهکهن

چل تاج: چل تاج، که له شیری چل تاج، که له شیریک که تاجی گهوره و لق لقی له سهردایه

چل نگه: جل تیکه، پارچه جلیّك که لهتیکه جوّراو جوّرهکانی دروست کراییّت

چلتوك؛ جەنتوك، شەنتوك، برنج بە تىكونەوە

چلچراغ: چل چرا، جۆرێك چرایه که جهندین لقی همیه لهناو همر لقێك شوێنی موٚم همیه که بهسهقفی مالهوه ههلدهواسرێت بوٚ جوانکاری

چلىچلە: ١- بلىسرك، پەرەسىلكە، پەلەسىركە، حاجى رەشىك، پەرەسىلىنكە، پەرەسىولىكە، پەرەسىلىركە ٢-

كىسەڭ، كىسۆ، كسڵ

چل ستون: بروانه چهل ستون

چلش؛ ترشۆكە، مزرۆكە

چلفوز؛ ریقنه، پیسایی بالندهکان، جیتق، ریتق، ریخنه

چسلفتی: دهست و پی سپی، کارنهزان، گیـژ و حـۆل، بهخمه، بیکاره

چلك: گلۆلە بەن، تەناق ھەورىشمى

چلك؛ كەوگىر، كەفگىر، ئامرازىكى كانزايى كون كونە بۆ گرتنى كەف ئەسەر جىشت، ھسكىف، مفسك

چل کلید: بروانه جهل کلید

چلم: توت فمرمنگی

چلمله: مفت، خۆرايى، بايى هەوا

چلنگر: کلیل ساز، نهو کهسهی کاری دروست کردنی

کلیل و فوفل دمکات

چلو: پلاوه، پهلاو، جيشتي برنجي به پالوينه پاٽيوراو

چله: جل، چل رِوْژه، رِوْژی جِلهمی رِوودانی کاریّك یا مردنی کهسیّك

چله تـابستـان: جلمی هاوین، جل رۆژی سمرمتای هاوین

و چە**قى گ**ەرما

چله زمستان: چلهی زستان، چل پوژی سهرمتای زستان که به چلهی گهوره و بیست پوژی دواتر که به چلهی بچوك ناو دهبریت

چــله گــرفتن: چـله، چـله گـرتن، چـونه نهشـکهوت يـا شوێنێکی چوٚڵ بوٚ ماوهی چل ڕوٚژ

چله نشین: جلهگیر، جله نشین، کهسیک که بوّماوهی چل روّژ له سوچیّکدا دابنیشیّت و سهرهالی پهرمستین و خواپهرستی بیّت

چليپا: چليپا، خاج، ثهو دارهی عيسای پيغهمبهری پی لهخاج درا

چليپاوش: خاج ئاسا، هاوشٽوهى خاج

چلیدان: گوشین، گوشران، گوشیاك، گوشراو، گوشینی شتیکی ناودار بۆ گرتنی ناوهکهی

چــليك: جليكانــه، دمبــه، دمڤريّكـى گــهوره كــه رِوْن يــا نـهوتـى تيا همليگرن

چلینگر: بروانه چلنگر

چِم: چهم، ناز، خمرامانی، عیشو، ممکر، ریّگه روّشتن

به نازموه

چم: رێکی، نهزم، ياسا، رازاوهيی

چم: مانا، راقه، ناومرۆك، ناوك، پوختهى كەلام

چماق: گورز، تۆپز، كوتەكە، نوخماخ، داردەستى گەورە

چسمان: خمرامان، بهلهنجه و لار، کمسـێ کـه بــهناز و لمنجه و لار بمړيّدا بروات

چمان: بروانه جمن

چماندن: بروانه جمانیدن

چسمانه: پیاله، جام، قاپ، نهو دمقرهی شهرابی تیا دمخوّنهوه

چىمانە: ئاۋەڭ، گيانلەبـەر، بوونـەوەر جگـە ئـەمرۇق، گيانەوەر

چمانی: مەيكير، ساقى

چمانیدن: نازدان، خمرامان کردن، عیشوه پیّدان، شاد

دمستهوئهژنؤ

چمباتمه: شيوميهك دانيشتن كه دوبمرى بى لمسمر يهك دادمنين و شهرنوكان لاى يهك، دمست لمشهرنو،

چمیا: گرده، برنجی گرده

چمتاك: كموش، پێڵاو

چەچاج: جەماوە، پشت كۆم، -پەميو

چمه هم کالاش، گیوه، کهلاش، جوّرنک پیلاو که سمرهکهی به بهن دروست دهکهن و یهکیکه له دمسکردهکانی کورد بهتایبهت له ناوچهی همورامان که زوّرتر بهکلاشی همورامی بهناوبانگه

چمچم: سم، سمی چوارپی، سمرپمرِی رمقی پـملی ئـاژهڵ و ولاخی بمرزه

چمچم: ناز کردن، عیشوه کردن، لمنجهولار چمچمه: شکمشك، دمنگی پنی رِفشتنی مروّق جمچم چمچه: کموگیر، مملاقه، کموجکی گموره چمدان: چمممیان، جانتا، سنوقی لمپمرِوِّ یَان چمرم، شوینی همانگرتنی جل و بمرگ

چەش: چاو، چاڭ

چەن: چەمەن، سەوزەلان، چىمەن، ميرگ

چسمن پسیرا: باخهوان، باخهبان، ئهوهی کار لهناو حیمهندا دهکات

چمنزار: مێرگ، مێرگهلان، چيمهنستان، سهوزهلايی، ههر شوێنێك که چيمهن و سهوزهلانی لی زوّر بێت چمنی: چيمهنی، چهمهنی، سهوز رِمنگ، کهسك رِمنگ، هاوشێومی چيمهن

چموش: جەموش، ياخى، سەركىش، جووتە وشىن، سىل، رەوەك، ئەسبى لەقەھاويىر

چمیدن؛ لمنجه کرد، ناز کردن، به لهنجه و لار بمریگادا رِوْشتن، خوّ حهمانهوه بهلایهك بوّ ناز

چمین: میز، گمیز، پیسی، گوو، شیاکه

چنار؛ چنار، له داره بیّ بهرهکانه، سوره چنار

چنان: بموشیوه. هاوشیوهی فلان شت، بمو جوره، وهك

چنانچه : بمشێومیهك كه، بهجوٚرێكه كه، نهگمر وابێ **چنانگه :** وهك، بهوشێوهى كه، بهوجوٚرهى كه

چنب؛ سونمت، کاری باش، کردموه بمریّز

چنبر: چەق، ناوەند، ئالقە، بازنە، بازنە ئاسا

چنبر زدن: ئالقەكرد، قەف خواردن وەك قەف خواردنى

مارجنبه

چنبه: داریکی گهوره و نهستوره، توپز، کوتهك، کهز، بهمانای همرشتیکی زلیش بهکاردیّت وهك پیاوی زل و زمیهلاح

چنته: تۆبەرە، توێشودان، كيسه، تورەكـه، ئـەو كيسهى دمروێش و راوچيان خواردنى تيا هەڵدەگرن

چسند: جهن، جهند، جهنده، ژومارهههکی نادیار و نهزانراوه لهستی تا نوّ. و شامرازی پرسیار لهکاتی پرسینی ژماره یا بایی کردنی نرخ

> چندال: بهست، سهرسهری، خویدی، هیچ و پوج چندبر: جهندلا، جهند توی، توی توی

> > چندر: بروانه چفندر

چند

چندش: بێزکردنـهوه، پ√هێز کردنـهوه، بێزهاتن، ئـهو حاڵـهتی لـهبینینی شـتێکی پـیس لهمرؤهٔـدا دروسـت دمیێت

چندين: بروانه چند

چنگ: پهنجه، قامك، ئهنگوست، پهنجهى مروّق. چنگ، چنگان، بهماناى چنگى بالند و درندهكانیش بهكاردیّت چسنگ: چهماوه، خوار، چهمیو، قولاب، ههرشتیّكی سهرچهماوه

چنگ: چەنگ، جۆرە سازىكى موسىقايە كەبەپەنجەى دەست دەژەنرىنت

چنگ: نوك، دمنود، دمندوك، دمنوكى بالندمكان چنگار: قرژال، قرژانگ، ناوى نهخوْشيهكيشه كمثاوسان و برينهكهى له پني قرژال دمچنّت، چنگار

چنگان: ۱- پهنجه، نهنگوست، چنگ، چنگان، خرموش، خرموشه کار چواردیانهیه که خورادن و میوهی پی دهخون و لهکهوچك دهچینت چنگ پشت: پشت کور، پشت کوم، پشت کورتان

چنگ زدن: جنگ لێدان، دمست خستنه ناو شتێك

چنگك: چەنگل، قولاب، چەنگە، چنگە، ئامرازىكى ئاسنى سەرخوارە بۆ گۆشت ھەلواسىن و ماسى گرتن كەلكى لىووردەگىرىت

چنگل: چنگان، چنگی بالنده و درنده

چنگلوك: چەنجەخوار، مرۇق يائاژەڵ كە پەنجەى دەستى خوار بنت، پەنجەلار، چنگ خوار

چنگوك: بروانه چنگلوك

چسنگی: چهنگ ژهن، نهو کهسهی نامرازی چهنگ دهژهنیّت

چنو؛ ودك ئەو، ھاوشيودى ئەود، ھاوتاى ئەود

چسته: چینه، شهو دانسهی مریستك لهسیمر زموی ههنیدهگریت

چنه: چهنه، چهناکه، چهناگه

چنیدن: چنین، کۆکردنهوه، لیکردنهوه و کوّکردنهوهی میوه لهدار

چنین: بهمشیوه، بهم جوره، ناوهها

چو: وەك، ھاوشيوەى، ھاوتاى، وەكى، وەكو

چوب: دار، بهشه رِمق و تهقهکانی دار، چیو، شهومی لهداری بیرِن و بو سوتاندن کهلکی لیّومربگرن

چوب بست: داربهست، داربهندی

چوب پا: دارشەق، دارى بن بائى پى شكاو

چوب خوار: مۆريانه، مۆرانه

چىوبدار: شوان، شفان، چێودار، پمرواربەنـد، مـمردار، ئاژەلدار

چوبدست: داردمست، گۆچان، جهمك، گانۆك، گارام چوپ زدن: ۱- داركارى، بهدار ليّدان، داركارى كردنى كەسىيّك ۲- حەراج كردن، تالان فرۆشى

چوبگاری: دارکاری، بهدار لهکهسیّك دان

چسوبك رَنْ: تـهپل رُەن، تـهپل ليّـدەر، ئـهوهى بـهداره بجوكه تايبهتهكان تهپل دەكوتيّت

چوپان: شوان، شفان، چوانکاره،

چسوخا: چـۆخە، كـموا، جلێكـى ئەسـتورە كەشـوان و وەزيرەكان لەبمرى دەكەن

چوخیدن: خزان، خلیسکان، کهوتن

چوزه: جوجك، جوچكه

چوشك: مزين، مزتن

چوك: كێر، كير، گونى پياو

چوڭك: جوچكە، جوجك، بنچوى مريشك

چول: چۆڭ، چۆلەوانى، بيابانى بى ناو و گيا

چولگان: گۆچان، داردمستى پاشايەتى

چوله: خوار، لار، چەماوە، چەميوە

چون : چون، وهك، وهكى، هاوشيّوهى، وهكو، هاوتاى چون : گاسن، گيّسن

چونه : گونك، گونكه، گونتك

چه: چونکه، لهبهر نهوهی. ههروهها نامرازی پرسیار کردنه بهمانای چۆن، چی دهڵێی، چهنده **چهار:** چوار، ژومارهی چوار، ^۴

چسهاریا: جارپی، جوارپی، جارهوی، همهر ناژهنیك کهبهچوارپی (دودمست و دو پی بمریدا بروات)

چهارپایه: جوارپا، جوارپایه، کورسی بچوك کهنهسمری

چهارچـــدرخ: جوارجــهرخ، جوارجــهرخه، گــارى ياعارهبانهيهك كهلهسمر جوارجمرخ دمروات

چهارچوب: چوارچێوه، چوارداری کهنار دمرگا و هتد...

چهارده: چارده، چوارده، ژومارهی چوارده

چهاردیواری: چواردیواری، مال، خانو

چهارراه: جوارری، جوارریان، شویننیك نهكولان یا شههام كەبەگۆلان ياشەقامىكىتر بېچرىت

چــهارزانو: چـوارئەژنۆ، چوارمەشـقى، جواميلكـه، جوارمهشقان

چهارسمت: چوارلا، خۆرههلات وخۆرنشين و باكور و

چهارشانه: جوارشاخ، شهن، نهو نامرازهی ناسنیهی که خهرمانی گێرمکراوی پێ بهبادهدهن

چهارشنبه: چوارشهممه، رۆژێك دواى سى شهممه

چهارسد: چوارسهد، ژوماردی ۴۰۰

چهارفصل: جوار ومرز، جوار ومرزی سال یانی بههار، هاوین، پاییز، زستان

چهارگامه: چوارنال، ئەسپى بلەز و تيژپى كەچوارناله

چ جوارگوش: چوارگوشه، جوارسوچ، همرشتیك كەچوارگۆشەي ھەبيىت

هاوشێوهکانی

چهارموج: گيراو، توفاني ناودمريا

چــهارميخ: چـوارميخ، چـوارميخه، چـوارميخهيهكي كانزايى يادارين كهلهسر ديوار يازهوى دايدمنين و چوارگۆشـەى شـتێكى پێوەدەبەسـتن. هـەروەھا جـۆرە

میخ دهبهستن و نازاری دهدهن

چهارنعل: چوارناله، چوارنال، جۆريك لمرۆشتنى ئەسىپ

چهاریك: چواریهك، یهك لهسمر چواری شتیك

چهچه: جههچههه، ئاوازی بولبول و ههندی لهبالنده دمنگ خۆشەكان

چهر: روخسار، دهم و جاو،، روالمت، رو، قيافه

چهره پرداز: نهقاش، وينهكيش چهل: چل، ژومارهی چل

چي؛ جي، ج شتيك

چیالك: توت فمرمنگی

چیچك: خال، ئاوله، نیشانه کانی سمرپیست

چيدن: ١- جنين، كۆكردنهوه، نێكردنهوهى ميوه يا گون لهدار و گیا۲- برین یا تاشینی قره سهر ۳- نینوك گرتن، نینۆك كردن ۴- جیا كردنـهوه، جـوێ كردنـهوه،

هەل بژاردن

چير: زال، سمركموتو

چېره: زال، سەركەوتوو، دلير، بوير، چاونەترس، ئازا

چیره: جامانه، دصتارشهو پهرویهی لمسهری دمپیچن

چيرهدست: شارمزا، دمست رمنگين، پسپور، ليهاتوو،

چيز؛ شت، شتومهك، همرشتيكى بي گيان

چیستان: مهتهن، لیجار، لهگز

چيلان: شيلان

چيلك: توتفهرهنگى

چین: چرچ، لؤچ،، چرچی ناوجل و بمرگ

چين خوردن: جرچ بون، ژاکان، چرچ ولوچ بونی بمرگ

چینه، دانه ههلگرتنهوهی مریشك لمسمر زموی

چینه: چین، ریز، ریزیّك نهدیوار بهقور

چینه: چین، توێ،لا، چینی زموی

ئەشكەنجەيەكە كە چوار دەست وپێى كەسێك بەچوار

چینه دان: چینه دان، جیقه آدان، جیکه آدان، جیکه آذنه، کیسه یه که اله ناو قورگ و گهده ی مریشك که چینه ده چیته ناوی

چینی: چینی، تایبهت بهچین، همر شتیکی دروست کراو لهچین

چینی: چینی، جوّره دمغریّکه له خاکیّکی تاییه ت دروست دهکریّت و چونکه یهکم جار نهم خاکه له چیندا دوّزرایهوه به چینی ناوی دهرکرد

7

ج: پیتی ههشتهم له ثالفابیتی فارسی که به حاء
 دهخوینریتهوه

حائر: سمرگمردان، حميران، سمر ليْشيْواو

حائر: باراناو، شوێنی کۆبوونـهومی ئـاوی بـاران، چـالأو، جاڵ

حائره: سەرگەردان، سەرئىشىواو، بۆ ژن بەكار دەبرىت.

مەبەست لە ژنى حەيران و سەرئيشيواوە

حائز: لەخۆگر، كۆكەرموم، ئامادەكەر

حسائض؛ حميز، بي نويدرى، مهبمست له ژنيكه له

نەخۆشى مانگانەدا بىيت

حائط: ديوار، حمسار

حائك: جؤلاً، بوزوتهن، شالباف

حائسل: ۱- رهنگاورهنگ، رهنگ بمرهنگ، ۲- لهمپ.مر، ریکر لهنیوان دوشتدا

حابس: رنگر، زیندانیکمر، حمبسکمر

حابط: فيرۆ، رزيو، گەنيو، خراپ

حابل: ۱ راوچی، شکارچی۲ - ساحیر، جادوگمر

حساتم: ۱- داومر، حاکم، و ناوی پناوینك له هـوزیکی تهی له عمرمب که له بهخشین جوامیریدا بهناوبانگه

حاج: حاجی، حهجکهر، نهو کهسهی روّشتوّته مهککه و

حەجى كردوه

حاجب: برۆ، ئێسك و مو و گۆشتى سمر چاو

۲- کاممران، ئەودى نيازدكەي ھاتىيتەدى

حاجب: بمردهدار، دهربان، دهرگاوانی سمرای باشا و میر مکان

حاجت: نياز، پٽويستي، پٽداويستي، شتٽك كمپٽويست

بيّت، ئاتاجى، دەستكورتى

حاجت روا: ۱- بمدیّهینـمری نیاز، دابینکمری پیّویـستی

حاجتمند: نیازمهند، ناتاج، نهوهی پیّویستی و نیازی همینت

حاجتومند: بروانه حاجتمند

خوش نابیت و دمیسهنیت

حاجر: ریّگر، لممپهر، و بهمانای زدویهك که ددورهکهی بمرز و ناومکهی جان بیت

حساجز: ۱- راگر، بمرهه نست، جیاکار، به ربه ست، ۲-دوزه ۲- سته مکار، زانم

حاجم: خوێنگير، تۆڵەستێن، ئـەوەى لـە خوێنى خـۆى

حاجه: حاجیژن، نهو ژنهی چوبیّته حهج و حهجی

کردبیّت کی در این کا در این کا

حاجی: حاجی، نهو کهسهی چوبیّته حهج

حاجى لك لك: حاجى لهق لهق، حاجى لهك لهك، لهق لهق، بالداريكي قاج و دمنوك دريْژي بهلهك بهلاهكه

حاجیه: حاجی ژن، نهو ژنهی چوبیّته حهج و حهجی

كردبيت

حاد: ۱- توند، تیژن بهان، بهرمر، بهکاریگهر، ۲- تیژ وهك كيدرد و تیغ ۳- زمانگهز، توند و تیـژ لـه تـام كردندا

حادث: تازه، نهو، نفار، نهومى تازقه داهاتبيت

حادثه: روداو، پیشهات، ههومان، ههومیان، رودانی

شتیّك یا كاریّك، زیان و بهلاً،

حادثه جو: نمودی بمردهوام بمدوای رووداوی تازهومیه و ترسی نیه

حاده: توند، تيژ

حاذق: شارهزا، ليهاتو، بهتوانا، بسبود، زيرهك و دانا

لەكارىك

حار: گەرم، سوتێنەر، دژى ساردى

حارث: جوتیار، ومرزیر، فه لا، ئهو کهسهی لهسهر زموی کاردهکات و دمیکینیت

حارس: پاسهوان، گزمه، حهسحهس، ئێشکگر، ئێشکچی حاره: گمرم، سوتێنمر

حازم: زانا، دانا، وشیار، زیرهك، بـهتوانا، دوورئـهنـدێش، كهسێك كه كارى خـۆى بـه رێكى و بـههێزيـهوه ئـهنجام

حسازی: هالچی، هالکر، هالگرهوه، شهوهی لهبهر دهست دمروانیت و هال دهگریتهوه

حاس: همست پيكمر، تيگهشتو، پيزانيو

حاسب: ژمێريار، حسێب زان، ژومارهكهر

حاسسد: بسهخیل، رژدیبسهر، چاوچ نؤك، تسهماحكار، كهسیّك كه نهتوانیّت بهختهومری و سامانی كهسانیتر ببینیّت و خوازیاری لهناوچونی بیّت

حاسر: سمررووت، پیاویّك که جامانهی نهسمر نمبیّت. ژنیّك که سمریوّشی نهسمردانهییّت

حاسه: همست، مهبهست له توانای شاراوهی ناو ناخی مرؤفه. پننج ههست له ههستهکانی مرؤف ناسراون که بریتین له چنشتن، بؤنکردن، بینین، بیستن، بهرکهوتن که به پننج ههستهومرمکه دمناسرین، بهلام ههندین له ههستهکان همرجهند له ههمو مرؤفهکاندا بوونیان ههیه بهلام به هؤی شاراوه بوونیان و کهمتمرخهمی مرؤف بو کهلا ومرگرتن لنیان به ناسانی له ههمو کهستکدا دمرناکهویت وه ههستی شهشه که لهریکهی شهم ههستهوه دهتوانریت به شوینهوار و کاریگهری شتهکان ههست بکریت

حاشا: حاشا، دوربی، پهرژینیکی هایم بی، دوورله. و بهمانای مهگمر، ههرگیز، جیا جگه بهکار دمبریت حاشاك: دوورله تق دوربیت لهتق، تقی لیی دمر چیت حاشا و کلا: ههرگیز، بههیج حقریك، الا و بیلا حاشیه: همراغ، پهراویز، خواری کتیب یا جل و بهرگ و رونکردنهوهیه که له خوار لاپهرهکانی کتیب دمنوسریت جیاواز لهدهه سهرهکیهکه

حاشیه نـشین: گوشـه نـشین، گوشـهگیر، نـهوهی لـهناو کوْرِیْکدا له کوْتایی یا له **ق**ەراغەوە دانیشتبیّت

حاصد: درموکمر، دروینهکمر، ثمو کمسمی کاری دروینه دمکات

حاصر: گەمارۆدەر، رێگەر، بەربەست، بەرھەٽست

حاصل: بهدمست هاتو، پاشماوهی شتیّك، بمرههم، بهر، ئەنجام

حاصلغیز: بهپیت، بهبهرههم، زمویهکی به پیت که بمرههمی سالانهی زوّر بیّت

حاصل گلام؛ کورتهی وته، به کورتی

حاصن: داویّن پـاك، رووسـور، مەبەسـت لـه ژنـی داویّـن باكه كه ئەمەكدارە بەرابەر به هاوسەرەكەی

حاضر: ئاماده، هاتو،، پهرداخ، ساز، تهيار

حاضرجواب: حازر وهلام، كمسيّك كه بمردهوام وهلامي نامادهي بيّبيّت، ناماده بوّ وهلام دانهوه

حاضره: ۱- حازر، ناماده بـ ق ژن ۲- بـهمانای شاری گهوردیش به کار دهبریت

حاطب: داربر، داركۆكەرەوە، ئەو كەسەى چىلەكە و چەويل بىق مەبەستىكى تايبەت كۆدەكاتەوە، چىقل ھەلكەن

حافد: خزمهتكار، هاريكار، ياريدهدهر، لايهنگر، هاورِێ، يار

حافر: هەتكەنەر، چال ھەتكەن، ئەوەى چال يا زەوى ھوول دەكات

حــافظ: پــارێزهر، هــهانگر، راگــر، پاســهوان، حــاهز، ئــهو كمسـهى فورئانى لهبـمربێت

حافظه: یادگه، بیر هؤش، هزر، هیزیکه له مروّهٔ و همنسدیک لسه ناژه نسهکان کسه روداوه و بابسهتکانت دمپاریزیّت و همنیاندهگریّت

حافسل: پـر، ليّوانليّـو، ليپاوليـپ، سـمرريّرُ، فـراوان، همرمبالغ

حافى: پيرووت، پي خاوس، پي پهتى، كهسيك كهبهبي پێلاو به رێگادا بروات

حاق: ناومراست، نيومنج، ناو، راستي، رموايي بابهتيك

حاقسد: رقاوی، بوغزاوی، تۆلەستىن، رەسبىن،

خرايهخواز

حاقه: ١- فيامهت، رؤزى كؤتايي، بهسلان٢- ناو، ناوى شتتك

حاكم: فمرمانده، فمرمانرهوا، حاكم، مير، داومر

حاكميت: فـمرمانرهوايي، حـاكم بـوون، مافيّكـه نەتەوەيسەك گرتوەكسان بىۋ ھسەر نەتەوەيسەكى دىسارى

كردوه كه دبيّت فمرمانرهوايي خوّيان بن

حاكى: ويْرْمر، بيْرْمر، كيْرموه، باسكهر، حِيروْك بيْرْ، نهو كەسەى چيرۆك يا حەقايەت باس دەكات

حسال: ١- چەندايەتى، چۆنايەتى، دۆخ، باروودۆخ، باروودوّخ و جوّنيهتي ژياني مروّق و,,, ۲- حال، حالّ ليهاتن، له عيرفاندا ئهو كاتهى كه عارف له دؤخي

حالا: ئيستا، هەنوكە، ھەمئىستاكە، ھەمئىستا، ئىستاكە،

ئەو كاتەي كە تيايداين، نۆكە، نھۆ، گاڤێ، ڤێ

ئاسايى خۆيدا ناميننيت دەلين حالى ليهاتوه

حالب: شيردۆش، دۆشەر، بيرى

حال بعال شدن: گۆران، لهم حال بۆ نهو حال بوون

حالت: حالّ، چۆنيەتى، چەندايەتى، دۆخ، بارودۆخ، ئەو بارودو خهی له کهسیک یا شتیکدا ههیه

حالق: حهلاق، سمرتاش، نارايشگمر، نموكمسمى موى

حالك: رمش، زور رمش، تاريك، ئەنگوستەچاو

حال کردن: شادی کردن، چیژ بردن، کهیفخوشی، شادمانی کردن، رابواردن، حال کردن

حالى: رازاوه، خەملاچو، ئەو ژنەى خۆى بە زير و زيو

رازاندبيتهوه

كردن

سمر دمتاشيت

حالى: ئيستا، لهم كاتهدا، ههنوكه

حاليا: لمنيستادا، همنوكه، همميستاكه

حالى شدن: تێگهشتن، حاٽي بوون، ومرگرتن، ههست

حالى كردن: تنكه ياندن، حالى كردن، وتني بابه تنك به كەستىك بۇ تېگەشتنى، تېگەھاندن

حامد: ومسفكهر، سوياسكهر، يهرمستشكمر، نهو كمسهى ومسف دمکات و سویاس

حامض: ترش، مزر، تام ترش

حامسل: ١ -هـه لكر، بارهـه لكر، كؤلّبـمر، كؤلّـجي، نـهو كەسەى باريكى بە كۆڭەوە بيت و بيبات ٢- دوگيان،

سکپر، ژنی سکپر

حامله: سكير، زكير، دوگيان، بارشوشه، ناوس، نافس، زگير، پٽگران

حامورابی: یاسا، حیاسای حامورابی، ئهو کومهنه یاسایه

که حامورایی پهکیک له پاشاکانی بابل لهسهدهی ۱۸ پ. ز بۆ رنك خستنى كاروبارى ولاتەكەي خۆي داينا و

بهیهکهم یاسای دانراوی مروّفایهتی دمزانن

حامی: پشتیوان، پشت، پاریزهر، پشت و پهنا

حامی: حامی، تایبمت به حام کووری نوح، تایمفهیهك له منالهکانی حام کووری نوح

حانات: مەيخانە، مەيكەدە، نادى، شويْنى خواردنەوە

حانوت: دوكان، مەيفرۆشى، مەيكەدە، مەيخانە

حانه: مهیخانه، مهیفروشی، شوینی فروشتنی عاردق و

شەراب و ھەرچى **حاوی:** دمورمدمر، دمورهگر

حب: دانه، دانهی گهنم، دانهویله، دمنك

حباب: بلق، ہورگی شاو، شهو بلقانهی به هوی باران بارینهوه و یاهه لدانی شتیک بو ناو شاو لهسهر شاو دروست دمبيت

حباب: ۱- هاورێيهتي، خوشهويستي،عهشق ۲- دلدار، دمزگیران، خوشهویست۳- بهمانای شهیتان و ماریش بهكار دمبريت

حبال: تەناف، گورىس، بەن

حبال: تهناف باف، بهن فرؤش، گوریس فرؤش، گوش فرؤش

حباله: داو، تەلە، بەندحىجاب

حبعاب: گول، نابوت، ناحهز، پیاوی گولی ناحمزی ناشیرین

حبر: پاندان، قەلەم، حيبر، جەوھەر يا مرەكەب كە بۆ نوسين بە كاردەبريت

حبر: زانـا، بیرمهنـد، دانـا، مـهلا، پێشهوای روٚحـانی لـه مهسیحی و یههودیهکان

حبر: شادمانی، سروور، نیعمهت، فراوانی

حبس: ریّگرتن، گرتن، زیندانی کردن، همبس کردن و همرومها به مانی حمبس و زیندان و بهندیخانـه بـهکار دمبریّت

حبسخانه: بهندیخانه، زیندان، حهبس

حبسگاه: بروانه حبسخانه

حبسه: زمان گیران، لاله به ته، گیرانی زمان له کاتی قسه کردن

حبسى: زينداني، بهندي، بهندگراو

حبل: بهن، تهناف، گوریس، گوش، پهت، ومریس

حبلی: دووگیان، ژنی سکیر، ناوس

حسبن: ۱- مسهمون، عهنت مر۲- دوم ملا، دوم ملایک که کیمی تمری همبیت

حبن: ۱ گهورهبوونی سك، ورگ زلی، ناوسانی ورگ ۲-

تينويەتى، دەم وشكى، جۆرە نەخۆشيەكە

حبوب: دنكهكان، دانهكان، دانهويلهكان

حبوه: ١ - بهخشین، پیدان۲ - دان، بهخشین

حبه: یهك دنك، یهك دانه، یهك دنگ گهنم یا جو

حبیب: حمبیب، یار، هاورِی، دلدار، دولبمر، خوشمویست حبیب: خوشمویست، دلدار، دولبمر، دوزگیران، دلداری

ژن یا کچ

حبیس: زیندانی، بهند کراو، گیراو

حتف: ممرگ، مردن، نهمان، كؤج كردن بؤ شهو دونيا، مردنى ئاسايى و سورشتى

حتم: قایم کردن، بههیّز کردن، فهرماندان، پیّویست کردنی شتیّك

حتم: ساده، ساکار، بی ریا، پاك، بیگمرد و نموهی به دیهینانی یپویست بیت

حتمی: دلانیایی، پێویست، ئـهودی دمبێـت رووبـدات، ئهودی بهناچاری روودددات

حتى: تا، تا ئەوەى، بە ئەندازەى، بە توانايى، تەنانىەت، تا ئەو شوينەى بكريت، تا ئەوەى ئەگەرى بيت، تاكوو حَق: ھاندان، دنەدان، ھاندانى بۆ ئەنجامدانى كاريك يا بەردەوام بوون لەسەرى

حث: وردهكا، ناني وشك، زيخي وشك

حثر: ئاوقۆرە،. خورماى نەگەييو

حسج: حسج، مهبمست كردن، ناهمنگ كردن، نيست هيئنان، به بهنگهوه بهسهر كهسيّكدا زالبوون، هات وچوّ كسردن لسه گسم كسردن، تسهوافی كهعبسه كسردن، روّشتنهمه كه بوّ زيارهتی بیت الله

حجاب: پهرده، چارشيّو، روپوّش، ئهوهی شتيّکی تری پيّ دابپوّشن، و شتيّك که ببيّته لهمپهر لهنيّوان دوشت، لهمپهر، ريّگر

حجاب: حاجیان، پهردهداران، درگاوانان

حجابت: پەردەدارى، درگاوانى

حجاج: بەلگە ھێنانـەوە، بورھان، بەبەلگەوە ئە گەن يەك قسە كردن، دوژمنايەتى كردن، نەيارى

حجاج: حاجیان، ئەوانەى دەچنە حەج

حجاج: زوّر حمج کمر، کمسیّك کم زوّر حمج بكات و ناوی یمکیّك له میرمکانی عبدالملك کووری ممروان کم به خویّنریژی و ستممکاری ناسراوه

حجار: بمرد، بمردمکان

حجاز: ۱- مهودا، دووری نیّوان دوشت، شمو پهت یا تمانفه ی که قاچی وشتری پیّدهبهستنهوه ۲- و ناوی سهرزهمینیّك له عمرهبستانی سعودی که له شاره گرنگهکانی مهککه و مهدینهیه

حجام: خوێنگر، خوێنبمردمر، کمسێك که کاری خوێن گرتنه

حجات: خوين گرتن، خوين دمرهينان لهجهسته حجب: دايوشين، شاردنهوه، شايم كرد، حهشاردان،

. . . . پور ین فهشارتن، ریگرتن

حجب: شمرم، حميا، ئابروو، ناموس

حجت: بورهان، بهلگه، دهلیل، ئـموهی بـه پالپشتی ئـمو بابهتیّك یا وتمیهك دمسملیّنن

حجه: يهك حهج، يهك جار حهج كردن

حجر: ریگرتن، نههیشتن، ریگرتن له کهسیک بو دهست خستنه نا سامانی خوّی به فهرمانی دادوهر یا بههوّی پیری و شیتیهوه

حجسر: کمهنار، لا، تهنیشت، داویّن، باومش، شامیّز و همرومها به مانای حمرام

حجر: بمرد، کوچك، کمفر، سمنگ، تمومن، بمر، شتیکی رمق که له زموی و کیو و کانهکان به رمنگ و شیوه جیاوازمکان همیه و همندیکیان به نرخن ومك یاهوت حجرالاسود: بمردی رمش که به دیواری کمعبموه همایانواسیوه و حاجیهکان له کاتی حمج

کردن دمستی لیّ دمدمن حجر موسی: خملوز

حجره: ژوور، هۆده، ژور له مال یا کاروانسمرا

حجز؛ رێگرتن، بهرگرتن، نههێشتن

حجل: كەو، گەق، ژەرەز

حجله: پمرده، ژوورێکی رازاوه بۆ بوك و زاوا بـۆ يەكـەم

شەويان

حجم: همباره، بارستایی، ئەستورى، ئـموەى ئەنـدازە و بارستایی ھەببّت

حجى؛ عەقل، ئاوز، زيرەكى، وشيارى

حجى: ١- شياو، شايان، هەلگر، ژێهاتى ٢- تـهماحكارن، ئارەزوومەند، خوزايار

حجر: بمردهلان، شوینی پـر بـمرد، بـمرداوی، زموی پـر بـمرد و رمقمن

حجیم: ئەستور، قەبە، زل، گەورە

کردنی سنور و ناست بو زموی و زار، ناست، راده، سنور حد: ۱- همراغ و کوتایی شبتیک، سنور، ۲- راده، بر، ناست ۳- توندی، توند و تیری ۴- هامچی لیدان، سزادانی پیاوی شمرابخور له نیسلامدا

حد: جيا كردنهوه، دمرخستني فمراغي شتيك، دياري

حداثق: باخ، باخمكان

حداثت: نوی بوونهود، تازهبوونهوه، نشار، تازهداهاتو، تازه، سهرمتا، دهسپیک، پیشه کی شتیک، همرمتی لاوی حداجسه: کهژاوه، که جاوه، نهوه ی له سهر وشتر دهیههستن و ژنان له کاتی سهفهرکردندا سواری دهبن حداد: رمش پوشی، رمش پوشین له پرسه و شیندا حداد: (ناسنگهر، ناسن فروش ۲ - زیندان بان، درگاوان حدب: پشت کووری، پشت جهمینهوه، پشت کومی، گوم

حلب: زموی بمرز، تمپؤنکه، گرد، گردؤلکه، تمپه حلباء: پشت کؤم، پشت کورتان، بؤ ژن به کار دمبریّت حلبه: ۱- کؤمی، کووری، دمربهرینی پشت ۲- دژوار، سمخت، گرات، کاری دژوار

هدت: تیژی، توندی، برمری، توورمیی، رق، غمزمب

هدت:

ا نشار، داهنتان، داهنتراو، داهنتانی بابمتنك

که ناشنای سونمت و شمریممت نمبیت

۲ میز و پیسایی و نمومی دمستنویژ بمتال دمکاتموه

هدشان: سمرمتا، دمسینگ سمرتای کار یا بابمتنگ

هدشان: هموال، خواس، باس، دمنگ و باس

حلس: گومان بردن، وا همست کردن، وا زانین، خیرا تیگهشتنی کار یا بابهتیک پیش وتن یا باس کردنی حلس زدن: گومان کردن، پی زانین، خیرا همست کردن حلقه: رمشینه، رمشایی چاو، گلینه، گلینه، کهنیشکی جاو، رمشکینه، بیبیلهی جاو

حدج: كەزاود، كەجاود

حسلوثت: تـــازمیی، نـــوێیی، ســمرمتایی، هـــمرمتی لاوی، گمنجی

حسدور: ۱-سهرموخوار بوونهوه، خل بوونهوه، تل بوونهوه، تل بوونهوه، دابهزین، لهبهرازیی بو سهرموخواری هاتنه خوار ۲- ناوسان، ههلاوسان، بهنهمان

حدور: سهرموخواری، خواری، لیّژی، نشیو حدیث: ۱- تـازه، نـوی، نـهو، شـتی تـازه ۲- وتـار، هـسه، باس، خواس، ههوال

حديج: لهق، لهق، حاجي لهك لهك

حدید: ۱ - ناسن، ناهن، ۲ - توند، توند و تیژ، بران

حديقه: باخ، باخچه، بيستان، ئهو باخهى دمورمكهى به ديوار گيرا بينت

حدً ؛ برین، له بن دمرهیّنان، له رمگ دمرهیّنان، براندن

حذاء: بمرابمر، روبمرو، لمبمرابمر، لمبرى

حذاء: كموش، پيلاو، نال، نالي ئمسب

حذافير: هممو، تيكرا، گشت، سهرپاكي، گشتي

حسداقت: زيرهكي، شارهزايي، بسبوري، ليهاتويي، بهتوانای له ئهنجامدانی کاریک

حــــنـذ: ١ ــدمسـت ســوكي، جـالاكي٢ ـ كـوني، كلْك كـوني،

كورتي كلكي وشتر

حذر: خۆپاراستن، خۆپاریزی، ترسان و دوری کردن له شتێك، ئاگاداربوون، ترس

حذر: ترسهنوك و خوّپاريّز، زيرهك، وشيار،

حسدف: بسرين، سسرينهوه، پسچراندن، فريسدان، دورخستنهوه، لهناوبردن

حسنفار: لا، تەنىست، رۆخ، كەنار، ھەمو، سەراسەر، گشتی، سهر پاکی

حسنفور: ١- لا، ته بشت، رمخ، كسهنار ٢- شهريف، نەجىبى٣- دەستەيەكى زۆر، ژومارەيەكى زۆر

حلق: فيربوون، باش فيربوون، شارهزايي، زيرهكي، ليهاتويي، پسپۆرى، ومستايى

حسنو: بــهراومرد كــردن، رووبهرووبونــهوه، روبــمروى

كمسيّك يا شتيّك دانيشتن، شاخ به شاخ بوون، لاسايي

کردنهوه، لایهنگیری، بمرامبهر، رووبمروو

حذور: خۆپاريز، باريزكار

حذير؛ پارێزكەر، خۆپارێز

حر: گەرما، گەرمى، دژى ساردى

حر: ئازاد، ئازاده، ئازاد پیاو، دری بهند و كۆپله

حر: شمرمی ژن، هوز، کوز

حسرا: ناوچه، پانتایی، بهربلاوی و همرومها ناوی كێۅێكيشه نه باكووړى رۆژههلاتى مەككە كە پێڧەمبەر

پیش ههلبزاردنی بو پیغهمبهری لهو نهشکهوتهدا پەرمستىنى دەكرد

حراب: شمر کردن، جدنگ کردن

حراث: ومرزير، جوتيار، فهلا، جوتكمرى زموى، ئمو

كمسهى لمسهر زموى كشتوكائي كار دمكات

حراثت: کیّلان، کیّلانن، زموی کیّلاّن بوّ کاری جوتیاری

حسراج: همراج، تسالأن فرؤشي، فرؤشتني كالأيهك

بهبهرچاوی ژمارهیه کی زور که همرکهس نرخی یاتری

لمسمر دابنيت بمومى دمدمن حرار: نازاد، نازاده، پیاوی یا ژنی نازاد

حرار: تينو، ليو وشك، ئەوى زۆرى تينو بيت

حسرار: ١- شازاد بوون، شازاد كردنى كۆيله ٢- شازادى، رزگاري

حرارت: ۱- گەرم بوون،۲- گەرمى، گەرما، بەرابەرى

ساردى، تين، تاو، نۆبەتى حسراره: وته، گيرانهوه، تاواز، ناههنگي حال ليهاتني

سوفي و دمرويش

حراس: پاسەوانەكان، كێشكچيەكان، ئێشكچيەكان

حراست: پاسهوانی کردن، زیرهانی، نیشك گرتن، پاسەوانى، پاريزگارى

حرافت: توندی، تیزی، تامی توند که زمان بکزینیتهوه

حراق: سوير، ئاوى زور سوير

حراق: بلهز، تيژپي، ئەسپى زۆر تيژپي

حراق: سوتێنهر، سوزان، برژێنهر

حراك: بزاف، جووله، بزاوت

حسرام: نارهوا، نهشياو، حهرام، كاريك كهكردنهكهى

گوناح بنت. همرومها نموهی خواردنهکهی له نیسلامدا

گوناح بنت

حرا مغور: حمرامخور، کمسیّك که بمشی ردوای خملّکیتر

دمخوات

حرام روزی: حمرام روزی، حمرام مال، نمودی به سامانی

حمرام زيان بمسمر دمبات

حرامزاده: حمرامزا، ناباك زا، زوّل، بیرو، بیچ، منالیّك كه به ناشرهعی له دایك بوبیّت. و به فیّلباز و ناژاوه چیش دموتریّت

حرام کار: حمرامخوّر، دز، ریّگمر، چمته، نموهی گویّ به حمرام و حملال نمدات

حرام گوشت: حدرام گوشت، خواردنی گوشتی نده و ناژه نمی له نیسلامدا حدرام بیّت

حرام نمك: سبله، بينهزان، نمهك بروانه حمرام، ناسوياس

حرامی: حرامکار، حمرامخور، دز، جمته

حران؛ لێووشك، تينو

حرب: شەر، جەنگ، كۆشە، كۆماند

حرب: بەدبەختى، ھىلاكى

حربگاه: شەرگە، گۆرەپانى شەر

حربه: سیلاح، شامرازی شهر کردن وهك شمشيّر و خهنجمر و رم

حربی: شمرکمر، نمو کمسمی له حالی شمرکردندا بیّت حرث: زموی کیّلان، شیّف کردن، جوت کردن

حرج: ۱ تهنگی، تهسکی، شوینی تهنگ و بهرتهسك ٢-

گوناح، تاوان، سوچ، هدلّه حرج: ۱- گوناح، سوچ، تاوان، هدلّه۲- داو، تهلّه، ئـهو تهلّهی بوّ راو کردنی درِنده بـهکاری دهبـهن۳- جـل کـه

به تهنافهوه ههنیدمواسن بوّ وشك بوونهوه حَــرزْ؛ پاراســتن، پاریّزگاری كـردن، هـهلگرتن، راگـرتن، كۆكردنهوه، ئيّشكدان

حرز؛ پمناگه، پمناگا، شویّنی به هیّر و هایم، شویّنیک کمشتیکی تیا هملبگرن۲ بمش، پار، بههره۳ نوشته، نمو دوّعایهی نمسمر کاغمز دهینوسن و نه گمل خوّدا هملیدمگرن

حسرز: ۱- باریزراو، هـهلگیراو، نـهوهی ههلیدهگرن ۲-کهلا، ههلمات، تیله، نهو خری منالان یاری پیدهکهن

حرزدان: تويشودان، كيسهى

حرس: راگرتن، ههلگرتن، زيرمفاني، كيشكدان

حرس: رۆژگار، زەمانە

حرشف: ۱- پولهکه ماسی ۲- پیر و پهك کهوته، ناتهوان

حسرص: تـــمماحکاری، ئــارەزوداری، ئارەزومەنــد بـــوون، ھيواداری^۲ ــ تـمماح، چاونــمزێری، چاوچوٚنکی، رژدی

حرصا ۽ چاوچنۆكان، رژدان، تهماحكاران

حرض: ناتهوان، بوون، پهك كهوتن، سوتان له خهم يا له عهشق، به فيروّچون. فيروّي، خرابي، رزان، گهنين حسرف: پيت، ههركان له پيتهكاني نالفبا، حهرف، دانهدانهي ئالف و بي

حرف: پیشه، کار، ئیش

حسرف رانسدن: ناخاوتن، سِميڤين، قسم كردن، دوان، ناخفتن

حرف گیر: نیرادگر، عمیب گر، نیراد گرتن له هسه کردن حرفه: پیشه، کار، سنعات

حرق: ۱- سوتاندن، سوتیانن، گرتی بمردان ۲- سوتاوی، سوتیان، گرتی بمربوون

حرفت: گەرمى، نۆبەتى، تا، تين، گەرما

حرکات: ئـهم وشـه کۆيـه و بـه مانـای جوولـه و بـزاوت ديّت

حرکت: جووله، بزووتن، تهکان خواردن، جمان، جوولان حرم: حمرهم، دموراندموری مالّ، نـاو مـالّ، نـاو کمعبـه، ممزاری پیاوچاکان

حرم: حمرام بوون، نارموا بوون

حرمان: ریّگرتن، نمهیّشتن، بهرگرتن، بیّ بـهش کـردن، بیّ بههره کردن، بیّ هیوایی، نائؤمیّدی

حرمت: ریز، نابروو، شمرمف، بمریزی، نموهی شکاندنی رموا نمییت

حرمت داشتن: ريز گرتن، بمريز دانان، ريز بؤ دانان . . .

حرمخانه: حمرهمسمرا، ناو مالّ

حرمسرا: حمرهمسمرا، نـاو مـاڵی گـمروهکان کـه شـوێنی ژنانه

حرمل: ئەسپەندەر، ئەسپەندەر

حروب: شمر، شمرهکان

حرور: گەرما، گەرمى، گەرمى ھەتاو يا ئاگر

حرور: گەرم بوون

حروریت: ئازادی، جوامیّری، نازادبوون

حسروف؛ پیتـهکان، پیتـهکانی ئالفابێـت وهك ۱، ب، پ،

ت،....

حروف چين: پيت چن، پيتانيدهر، ئسهو كريكارهى ئسه

چاپخانهدا نوسراوهکان بۆ چاپ کردن ئاماده دەکات

حرون: ياخى، چەموش، سەركىش، ئەسپى رام نەبو

حره: ئازاد، ژنى ئازاد، ئازاد ژن

حرى: شياو، شايان، ژێهاتى، هەلگر

حریب: دزلیدراو، شهو دز سامان یا ماله کهی به تالأن بر دینت

حريبه: دزى، دزراو، ئەو ماللەي دزرابيت

حریت: نازادی، نازادمیی، سهربهستی

حرير: حمرير، هموريشم، پارچهى هموريشمي

حریری: هەوریشم باف، حمریر باف، هەوریشم فرۆش

حریش: ۱ همزاریی، هزاریا، زیلو۲ کمرگمدهن ۳ و جوریک مدری دو و جوریک ماری رهش و سبی

حسريس: تــهماحكار، چاوچـنۆك، ئارەزومەنــد، رژد،

هیوادار، بەرچاوتەنگ، رەچاوكەر، چاولەدوو حریف: ركەبـەر، ھاوكـار، ھاونـشین، ھاوشـەر، خـەنـیم،

مریب رسیبره سوسره سوسین سوسیره سمیه. بهرایمری کهس له یاری یا له شهردا

حريسىق: ئاگركەوتنسەوە، سسووتان، گرتيبسەربوون، ئاورتيبەربوون

حریم: دەوراندەورى مال، چوارديوارى، شويننيك كه پاراستن و بەرگى كردن لنى پنويست بنت

حزام: شهتهك، تهنگدانی نهسپ. و همر شتیك شتیكی پی بیمستن

حزب: حزب، دهسته، گروپ، بهره، گهفهل، ژومارهیهك له خهلاك كه هاوبيروراين

حزر؛ ئەندازە گرتن بە گومان، بەراومرد كردن

حَرْقَلَ: رووگرژ، مۆن، ناوجاوتاڵ، رووترش، و همروهها ناوی یهکیّك له پیغهمبمرهکانی بهنی ئیسرائیله که له سالّی ۵۹۵ تا ۵۷۳ له ثورشهلیم پیغهمبهری کردهوه و لهناو ئهواندا پیگهو بایهیهکی بهرزی ههیه

حزم: هایم کاری، وشیاری، دوور نهندیّشی، وردبوون حزمه: دهسته، بهستهن باوهش، کوّلّ، چهپك، دهسته گولّ یا کاغهز یا ههر شتیّکیتر

حرن: خهم، خهضهت، کهسهر، داخ، پهژاره، دلتهنگی، کزی، داماوی، پهرؤش،

حزن الود: کز، بهپهروّش، داماو، دلتهنگ، پهژارهدار، خهموّك

حَرْنُ اور: خهم بزویّن، خهم هیّنهر، پهروٚشاوی، بهخهم، بهداخ، ئهوهی ببیّته هوّی خهم و خهفهت

حــزیم: دوورئەنـدێش، وشیار، زانـا، دانـا، بــه ئــەزمون، وردبین

حزین: خممبار، خممؤك، خمفهتبار، سمركز، كز، داماو، دنتمنگ

حسس: ۱- همست، جووله و دهنگێکی نادیار که له تێپهرینی شتێک بهرگوێ بکهوێت ۲- ومرگرتن، تێگهشتن، حالی بوون

حساب: حسیّب، ژوماردن، بـژاردن^۲- ژوماره، هـمژمار، ئهنـدازه،، و هـمروهها زانـستیّکه لهسـمر ژومارهکـان و یاساکانی ژوماردن دهدویّت

حسسابدار: ژمیریـار، ژمارهگـمر، نهوکهسـهی نـالوگوّرِ و همرز و دانهکانی له دهفتمریّکدا دمنوسیّت

حسابدان: ژومارمزان، حسيّب زان، كەسيّك كە ياساكانى زانستى ژومارە دەزانيّت

حسابی: ۱- حسیّب زان، زانـای ژومـاره۲- بـێ کـهم و کوورِی، سمریاك، تـمواو، بـێ عـهـیب

حساد: چاوچنۆكان، رژدان، تەماحكاران

حساد: بمرجاوتهنگ، رژد، بهخیل

حسادت: بمرچاوتهنگی، رژدی بردن، خوازیاربوون بو لهناوچوونی سامانی کهسیّك، بهدخوازی، هرِنوسی، چاوتیّبرین

حسساس: همستیار، ومرگر، کمسیّك بـه زوتـرین كـات همست به شتیّك یا بابهتیّك بكات

حسام؛ شمشير، شمشيري تيژ

حسان: زۆرباش، چاكەكار، چاكەخواز

هسسب: ژمسارتن، ژمساردن، هسهژمار کسردن، بسژاردن. و همرودها به مانای بهس بوونیش دیّت

حسب: ژوماره، نهندازه، راده، ناست، شهرهف، گهورهیی، گهوههر، رهچهلهك. و ههروهها بسه مانسای بهرابسهر و پهكسانیش دیّت

حسبان: ژمارتن، ژماردن، بژاردن، ههژمار کردن

حسبان: گومان بردن، وازانین، همست کردن

حسب حال: بـمپێی رۆژ، وهـمرومها شێعرێك كـه شاعیر بۆ ومسف كردنی باروودۆخی خۆی بیڵێت

حسبه: کری، پاداشت، مزد، جاودروانی پاداشت له خوا حسد: چاوتیّبرین، رژدی بردن، فرنوسی، چاو لهدوویی

حسد بردن: رژدی بردن، چاوتیبرین

حسد پیشه: رژد، چاوجنوك، بهرچاو تهنگ

حسر: داخ خواردن، پهروّش بوون، خهمبار بوون

حسران: خەمخۆر، داخۆر، بەناوات، بەپەرۆش

حسسرت: ۱- داخ خوادن، به به ورقش بوون، خهم لی خواردن، جهخاری، په شیمان بوون ۲- داخ، که سهر، جهخار، پهروش، ناوات، هینهی

حسك؛ رق هەلگرتن، ھين ليّ بوون، ھەلاس بوون له

. حسل: مارمیّلکه، بیّجوی مارمیّلك

كەسىنك، جارسى

حسم: برین، پچراندن، فرتاندن، رهگی براو به ناسنی سوورموه بو داخ کردن بۆ پچراندنی خوین

حسن: جوان، باشی، چاکی، روخسار جوانی، رووگهشی، شهنگی، چهلهنگی

حسناءِ ژنی جوان، مانگ روخسار، شوّخ، شهنگ

حسنه: چاکی، باشی، کاری چاك و رموا

حسنی: باشتر، چاکتر، و همروهها به کانای نمنجامی باش و سمرکموتو

حسنيان: سمركموتن، زائبوون، شمهيد بوون

حسود: رژدی بهر، چاوچنۆك، چاولهدو، درژ، خومزۆك،

حسود: رز بەرجىل

حسى: همستى، ئەوەى بە همست همستى پى بكريّت بە پىجەوانەى عەقلى

حسسیب: ۱- ژمیریار، ژومارهگمر ۲- بسهریز، ریزدار، گهوره و بهخشهر

حسيب: ژومار، ژوماره

حسير: داخخۆر، بەپەرۆش، پەشىمان، ھىلاك، مانىدوو، ناتەوان

حسیکه: دوژمنایهتی، نهسازان، نهگونجان، ههلنهکردن، نهیاری

حسين: باش، چاك. و ناوى سێيهم ئيمامى شيعهكان

حسینیه: حسینیه، شوینیک که له مانگی محرهم بهیادی سالروژی کوژرانی حسین پرسهی تیا دهگیرن(تایبهته به شیعهکان)

حشًا؛ ناو، ناوزك، ناوسك، ثهومى لمناو سكدا بيّت

حشاشين: حەشىش خۆر، حەشىش فرۆش

حیشر: حمشر، کۆکردنهومی خهلک، همستاندنهوم، روژی همستانهوم، روژی بهسلان

حشر: سپای به کری گیراو، چریك، به کری گیراو، جاش حشره: میروله، جانهوم، زیندهوار، بزوّر، کمزك، ناژهله وردهکان وهك ميروله و ميش و كوله و...دهعبا

حشرەخۆر: میرولەخۆر، زیندەوار خۆر، ئـەو ئاژەلانــەى خواردنیان میّرولەکان بیّت، دەعبا خۆر

حسشرهناس: مورونیاس، میرولهناس، شهو کهسهی خویندنهوه و لیکولینهوه لهسهر زیندموارهکان دهکات

حشرهکش: میش کوژ، میروله کوژ، همر دهرمانیکی

ژمهراوی به شیّومی گیراوه یا توّز که بوّ کوشتنی میّش و میّرولهو دمعبا وردمکان بهکار ببریّت

حــشفه: ۱- هـمويری وشـك ۲- سـمری كێـر، سـمری زهكمری پیاو

حسشم: خنزم و کنهس و کنار، نزیکهکان، کوّیله و بهنداکانی کهسیّك

حشمت: شمرم، حميا، نابرو، گمورهيي، بمريزي

حشو: پهشت، هیچ و پوچ، خوێړی، سهرسهری. و ههر شتێك ناو شتێكی پێ پـڕ بكـهن وهك خـوری و پهشـم و لؤكه

حشوه: ١ - گهده، ريخوّلُه ٢ - خبرابِ و پهست له ههر

شتيك

حشیش: حمشیش، همشیش، شادانه، گیای وشك، شادانه كه دوای وشك كردن و ناماده كردنی بو كیّشان به كاری دمیمن

حشیه: دۆشەك، پشتى، پالبشت، سەرين

حصاة: وردهبمرد، زیخ، بمردی گورچیله. به مانای ناوز و بیریش دیّت

حصاد: درویّنه کردن، برینی بهرههمی مهزرای کشت و

کاٽي به داس

حصاد: درویننهکهر، داسگیر، نهو کهسهی کاری دروینه دهکات

حسصار: دیـوار، حهسار، دژ، دیـواری دهوری قـهلا، و شویّنیّك کهلهدوژمن پهنای بوّ ببهن

حصافت: دوورنهندیّشی، وردبینی له کار، سههامگیری عهفلّ و بیر

حصان: ئەسپى دەستەمۆ، نەجىب و بەھيّز بۆ ئەسپ

حصان: ژنی خۆپارێز، پاکداوێن، داوێن پاك، ژنی له خوا ترس

حصانت: بمهیزی، خوّراگری، داویّن پاکی، ژنی میّرددار

حصباء وردهبهرد، زيخ، چهو

حیصلا: درویّنه کردن، درمو کردن، درونه، درونهوه، برین به دا*س*

. پت و . حصر: له حمسار کردن، تهنگهتاو کردن، تهنگ پئ

حصر : دلتهنگی، تیامانهوه، نهتوانین له ئاخاوتن

حسصرم: ۱- نساوفوّره، میسودی نهگسهییو، خورمسای پینهگهشتو۲- بهخیل، جاوچنوّك

حصص: بهشهكان، لهتهكان، بههرمكان

هەڭچنىن، دەور گرتن، گەمارۆدان

حصن: ههلاً، دژ، پهناگا، شوێنێکی بهرز و بههێز

حصناء داوين باك، ژنى ميرددار

حصور: دلتهنگ، خهموّك. و پياويّك كه له تيّكهل بوون له گهل ژنان خوّى بياريّزيّت

حصول: بهدمست هاتن، بهرههم هاتن، مانهوه له شتيك

حصه: بهش، بههره، پار، پشك، هسن،

حصی: وردەبەرد، وردەچەو

حسسید: دروینه کراو، درهوکراو، شهوه ی له کینگه دروینه کرابیت

حصير: حمسير، رايهخي له جهگهن و هاميش

حصيف: چاكەكار، بيرمەند، دوورئەندێش

حصین: قه لا، دژ، قه لای به هیّز و خوّراگر

حَص: هاندان، دهنهدان، بزواندن، كهسيّك بـ و كاريّـك هاندان

حضار: ئامادەبوان، بەشداربوان

حضارت: شارنشینی، دانیشتن لهشار، شارستانیهت

حضانت: ۱ لمه ژیر بال گرتن، له سهر هینکه خهوتنی بالنده تا جوچکه بیتهدنیا ۲ له له یی، په رستاری منال حضر: ۱ نزیك، دهرگا، شوینی ناماده بوون ۲ شار، مال، به پیچه وانه ی بیابان و سارا

حضر: مفتخور، مفتهخور، نهوکهسهی ناگای نه کاتی نان خواردنی کهسانیتر بیّت تا لهگهل نهوان بیّته سمر سفره

حضرت: نزیکی، نامادمبوون، و وشمیهکه که پیش ناوی کهسیکی گهوره دموتریّت و دمنوسریّت

حسضري: شلرنسشين، ئەوەى ئە شاردا مالى ھەيم، شارستانى

حضن: باومش، نامیّز، سینه، لهژیّر بال ته کهلهکه حسضور: ۱- نامادمبوون، حازر بـوون۲- لا، لهبـهردهم، لهبـهردهم کهسـیّکدا، لهبهرچـاوی کهسـیّکدا، بـه نامادمبوونی کهسیّك

حضیرة: ۱ بیشهنگ، ژومارهیهکی کهمی سوپا۲ - چلك، کیّم و پیسی کهلهناو برین کودهبیّتهوه

حضيض: پەستى، نشيو، سەرەوخوارى، شوينى پەست لە

حط: دابهزین، داشکان، هاتنه خواری بههای شتیك

زموی یا خوارمومی کێو

حفص: زدمبّیّل، زدمیّلّه، سهودتهی بچوك حفسصه: کسمتیاری مسیّ و نساوی کسچی نیمسام عومسمر کهماره بری بیّغهمبمر بو

حقد

حفظ: پاراستن، راگرتن، چاودیری کردن، ریگرتن، بمرگرتن له لهناوچوونی شتیك

حفظه: پاسهوانهكان، ئيشكگران، كيشگران

حفل: كۆبوونەوە، كۆمابوون، خرپبوونەوە، قەرەبالغى، كۆبوونەوەى خەلكان

حفله: كۆر، دانيشتن، قەرەبالخى

حفید: کورِهزا، کورِی کورِ

حفیره: چاڵ، کون، هووڵی له زموی، گۆڕ، همبر

حفيظ: پارێزمر، چاودێريكمر، پاسموان، و ناوێك لهناومكانى خوا

حفیظه: ریّگرتن له نارِهوا، بمرگرتن، رق، توورِهیی حق: پیّویست کردن، ناگاداربوون، لمراستی ناگاداربوون حق: راست، رموا، ماف، بمراستی گهشتن، و کاریّك که دمبیّت بکریّت، دژی پوچ و فیرِوّ

حقا: بهراستی، به دروستی، به دلانیاییهوه

حقائق: راستیهکان، دروستیهکان، رمواکان، ماههکان

حقسارت: پهستی، بـچوك بـوون، سـوك بـوون، نزمـی، پهستی، سووكی، ریسوایی

حــق الزحمــه: كـرێ، رۆژانــه، ئــهو بــره پــارهى ئــهبرى ئەنجامدانى كارێك دەيدەن يا ومرى دەگرن

حق السكوت: بمرتيل، پاره بۆ بيدهنگ بوون، نمو پارهی بـه كهسـيكی دهدهن بــۆ ئــهوهی لهســمر بابــهتيك كــه ناگاداره ليي قسه نهكات

حقانی: راستی، ماهداری، رهوایی، راست و رهوا حقانیت: ماهداربوون، خاوهن مافی، راستی و دروستی حق پرست: خوا پهرمست، لایهنگری راستی و دروستی

حق پسند: خوا پهسهند، ئهو کارهی خوا لنی رازی بنت حق جو: مافخواز، ئهوهی به دوای راستیدا دهگمریّت،

حقد: رق ههلگرتن، کینه له دل گرتن، بوغز کیْشان حقد: رق، کینه، بوغز، تورمیی، دوژمنی، نمیاری

راستي خواز

حطاب: چیلکه فرؤش، دارفرؤش، شهومی چیلکه و جهویل کودمکاتموه

حطام: لمت و بمت، ورده، ورده و برده، شكاو و لمت لمهمر شتيك. وشكه، پوش و پهلاش

حطام: شـێر، شـێری درهنـده چـونکه هـمر ئـاژهێێکی بمردمست کهوێت ههڵی دهدرێت

حطوم: شکینمر، تیکدمر، بایی توند کههمر شتیك بشکینیت

حظ: بمش، پشك، پار، بمهره

حظار: دیوار، حمسار، و شویّنیّك که بوّ مهر و مالاّتی دروست دهکهن تا لمسهر ما بیانباریّزن

حظر: رێڰرتن، بهرگرتن، نههێشتن

حظیره: چواردیواری، حموشی، شوینی خورما وشك کردن، تمویله

حظیظ: خاومن بهش، پشکدار، بهختیار، بهختهومر، کاممران

حظیسه: بهختهوهر، ژنسی کامسهران لای منسرد، خوشهویست

حف: دەورەدان، دەورە گرتن، گەمارۆدان

حفار: چال هەلكەن، گۆرھەلكەن، ئەو كەسەى كارى ھەلكەندنى و چال كردنى زەويە

حفاظ: پاراستن، پارێزگاری کردن، ههلگرتن، چاودێری، ئاگا لێ بوون

حفاظت: پارێزگاری، ئاگاداری، چاودێری، ئاگا لێ بـوون، پاسهوانی

ح**فاوت: چ**اکه کردن، هموال پرسین، ناگا لیّ بوون، ریّـز گرتن، ریّز بوّدانان

حفد: هاورِێ، يار، دوست، منال زاكان،

حفده: هاوریّکان، دوّستان، خزمهتکاران، منالّ زاگان، نهوه و نهبیره

حفر: هەنگەندن، جاڵ لێدان، ھەنگەنن، ھووڵ كردنى زموى

حفره: کون، چال، هوولی، و به مانای گوْر یا همبریش دیّت

حقدار: خاوهن ماف، ئهو كمسهى ماف بهوه

حق شناس: خواناس، کهسیک باومری به راستی و رموایی ههیه

حـق گــزار: دادپـهروهر، دادخـواز، ئــهوهی بــه راسـتی و رموایی حوکم دهکات

حق گو: راستی بیّر، راستگو، نهوهی تهنیا راستی دهایّت حقن: ریّکرتن، نههیّشتن، بهرگرتن

حقود: بوغزاوی، رق نهستور، رهاوی، توورِه، بوغزکیش، رق لهدل

حقوق: ياسا،، ماف

حقوق دان: یاسا ناس، ماف ناس، زانا له زانستی یاسا و

حقه: راستی، مف، رهوایی بابهتیّك

حقه: هتو، هاپ، دمڤرێکی بچوك که زێـر و خشٽی تيـا ههٽدهگرن

حقه باز: فيلباز، فريودمر، هه لخه له تينهر، فريوكار

حقیسده: رق، تــووږهیی، رق و بــوغز کــه لهدنــدا ههلیدهگرن

حقیر: بچوك، زەلیل، ناتەوان، كەم

حقيق: شياو، شايان، ژێهاتي، هملگر

حقیقت: ماف، بنهرِمت و کوّتایی همر شتیّك، راستی، ردوایی، دروستی، راستهقینه

حقیقة: بمراستی، به تمواوی، بمدروستی

حقیقت بین: راستی بین، راستی خواز، شهوهی شه راستی همر شتیّك بروانیّت

حقیقت جسو: راستیخواز، ئهوهی بهدوای راستی دا

دەگەريت

حقیقت شناس: راستی ناس، نهوکهسهی له راستیهکان ناگادار و دمیانزانیّت

حقیقت گو: راس بیّژ، راستگو، راستی بیّژ، شموهی تـمنیا راستی بیّنیّته سمرزمان

حقیقی: راسته هینه، راستین، راستینه

حك؛ تاشين، روشانن، ليْكردنهوه، ههنكوْلين

چکاك: هدانکه نه مر، هدانکو نهر، نه و کهسه ی نوسراو یا و نهده که نیت و نهدان که نیت حکاکه: ورده و پهرده، خهوش و خوّل، نهوه ی له کاتی داتاشینی شتیك لی دهوهریت و دهکهویته خوار

حكام: فەرمانرشەوايان، ئەمىران، مىرەكان

حکایت: حمقایهت، حمکایهت، گنرانهوه، داستان، چیرۆك، راز، چیچمرۆك. گنرانموهی هموال یا قسمیمك له کمسنك

حکره: ههنبار کردن، داشارتن، ومشاردن، ههلگرتن بـوّ

گران کردن

حكم: حوكم، فهرمان، ئيشكيل، دمسنوس، نهمر

حکم: داومر، کمسیّك کمبوّ کیّشمیمك دیاری دمکریّت تا کوّتایی بیّ بیّنیّت و حوکم بدات

حكم انسداز: تيرهاويدر، سهكفان، نهو تيرهاويدرهى

تیرهکانی به ههلهدا ناروات حکمت: حکمهت، زانست، هـزر، بـیر، ئـاوهز، عـهفل،

خۆراگری، سەبر، راستی و دروستی بابەتێِك، رەوایی **حكمت آمیز:** پەنداوی، مۆجیاری، پرحیكمەت

حکمران: فەرمانرەوا، مىر، حاكم، بەر<u>ٽ</u>وبەر

حکم روا: فهرمانده، فهرمانده، نهوکهسهی فهرمان دددات و فهرمانهکانی جیبهجی ددبیت

حكم فرما: فەرمانرەوا، فەرماندە، بەريوبەر

حكمنامه: دادنامهن، ئهو كاغهزهى فهرمانى دادگاى تيا

نوسرابیّت حکمیت: داومری، دادگمری، داومری کردن لبه نیّـوان

حصیت داومری، دادشمری، داومری شردن شه نیشوان دوکهس یا چهند کهسیک

حکومست: حکومهت، حسوکم کسردن، فهرمان دان، فهرمانردوایی، فهرمانردوایی بهسهر شاریا چهند شارتك

حکه: خورین، نهخوّشیهکه دمبیّته هوّی خورو هاتنی لهش

حكيم: حەكيم، زانا، بيرمەند، دانا، تېگەشتو، فەرزان

شيّ كردنەوە

حسل: کردنسهوه، کردنسهوهی گسری، تیکسهل کسردن، تواندنهوه، تاواندنهوه، تیکهل ردنی شتیک لهگهل ناو،

حل: حهلال بوون، رهوا بوون، دژی حمرامی

حلاج: ههلاج، حهلاج، نهو کهسهی کاری جیاکردنهوهی پهمو له پهمو دانهیه

حلاجت: ههلاجی، حهلاجی، کۆلکه و موشیکرهوه به

كوتەك و كەوان

حلاجى: ھەلاجى، حەلاجى

حلاحل: سمرۆك، گەورە، رابمر، پێشەوا، گەورەى نەتەوە -

یا عمشیرمیهك، نازا، بوێر. گهوره، زێ، هەڵهو حسلاف؛ سوێندخۆر، ئەوكەسـەى بـەرەدەوامى لەســەر

ههمو شتيك سويند دهخوات

حلاق: ههلاق، حهلاق، سهرتاش، ثهوکهسهی موی سمر و ریش کهسانیتر دمتاشیّت

حلاقت: سمرتاشي، كارى حملاق

حسلال: حمه لآل، راست، رموا، نمهومی خمواردن یما خواردنه وهی یا نهنجامدانی له شهرعدا حملال و رموا

حلال: چارمسهرکهر، چارمسهره کهری کیشهکان و له کیمیادا مهبهست له مادهیهکه که مادهیهکیتر له خوّری دا بتوننیتهوه

حلال خور: حه لا آخور، نه و که سهی حمرام ناخوات حلال زاده: حه لان زا، حه لان زاده، کور یا کجیک که نه

دایك و باوكێك به رێگهی شمرعی له دایك بوبێت

حلاوت: شیرینی، شیرین بوون،

حلب: شیردۆشین، دۆشین شیر له گوانی مانگا و مەر

حلبوب: رمشباو، زوّر رمش، رمنگی رمش حلبی: ۱ - حدلهبی، تایبهت به حدلمب، لـه دانیـشتوانی

حەلـەب^۲ - تەنەكـە، پـوت، بـەو وەرەقەيـەكى ناسـكى كانزايى دەوتريّت كە لەتيّكەل كردنـى دو كانزاى ئاسـن

و روی دا دروست دمکریت

حلبی ساز: تەنەكەچى، تەنەكەساز، ومستاى تەنەكە

حلج: ههلاجی کردن، حهلاجی کردن، جیاکردنهوهی کولکه و خوری

حلزون: شهیتانوکه، قهپوچکه، ناخون شهیتان، قاقله جنوکه، قهپوشکه، گیانداریکی بچوکی نهرم و شله و لسهناو قساپیلکی سسهدهفیندا، بسههاران پساش بساران دهزیبتهوه

حلف: سويند خواردن، قهسهم خواردن

حلف: سوێند، همسهم، پميمان، بهڵێن، هاوڕێ يهك كمبۆ هاوڕێكهى سوێند بخوات كه غهدرى لێ ناكات

حلفاء هاوپمیمانان، سویّند خواردوان، هاوبهلیّنان

حلقاء بی شمرم، ناژاوهچی، ممبمست نه کچی کهنیزی بی شمرمه

حلق: شورگ، گەروو، شۆرگ، شورشوراجك، خرخرۆك، شوينى خواردن لە كۆتايى دەم

حلق: تاشین، لیکردنهوه، تاشینی موی سهر

حلق: ئەنگوستىلە، كلكەوانەى پاشا، سامانى زۆر، وشـر و

حلقوم: هورگ، گمرو، هورهوراچکه

ممر و مالأتي فراوان

حلقه: همف، بازنه، ئالقه، همر شتیکی بازنهیی، وهك ئالقهی ئهنگوستیله، و همرومها بهمانای تاهمیک که لمدموری یمك كودمبنموه

حلقه بگوش: ئالقه له گوێ، گوێڕايهڵ، فهرمانبردار. و ئهو كهسهى كه ئالقه يا گوارمى له گوێدايه

حلم: سهبر، خوراگری، دژی توند و تیژی، نارامی

حلم: خەو، ئەومى ئە خەودا دەيبينن

حلواء هه لوا، حه لوا، شیری، خواردنیکه به ناردی گهنم

یا برنج و رؤن و شهکر دروستی دهکهن، ههلیل حلوان؛ مژدانه، مژده، شهوهی مب دهلاّن یا کهسیّك که

خزمهتی کردبیت و یا هه لگری ههوالیکی خوش بیت،

بیدهن حلسوانی: همه لوا فروش، شمو کمسمی همه لوا دروست

دمكات

حلـول: هاتنـهخوار، دابـهزین، بـهرهوژێربوون، روٚشـتنـه لای کهسێك حمام: قومرى، ياكهريم، بالداريكه له تيرهى كؤتره باريكه

حمام: حممام، گهرماو، گهرماف کراسو، شوینی خو شۆرىن

حمامی: گەرماوجی، حەمامچی، خاوەنی حەمام

حمایت: پشتیوانی، پشت گرتن، پاراستن، پاریزگاری، بهرگری کردنی له کمسیّك

حمايتگر: پشتيوان، پشتيوانكەر، چاوديْر، پاريْزمر، ياسهوان

حمد: ومسف كردن، بهرستين، ههاننان، بي ههالكوتن، شوکرانه، شوکرانه بژیری

حمدان: کێر، زهکمر، گون، پياومتي پياو

حمدونه: مميمون، عمنتمر

حمسراء ١ - سورباو، سوور، به رهنگی خوين٢-وشكهسائي، سائي نههات

حمرت: ۱ - سووری، رهنگی سور ۲ - سوریژه، باسوور، جۆرە نەخۆشيەكە

حمزه: ١- شير، شيري درنده ٢- ناوي مامي پيغهمبهر ٣- تەرتىزە

حمص: نۆك، نخه، نوخوت، نوخۆ

حمض: تال، سوير، همر شتيك تامهكمي تال و سوير بيت

حمق: بی عمقلی، بی ناوزی، نمزانی، ناوز له دهستدان، گێژی، حۆلی، ساوپلکەیی

حمقاء ژنی کهم عهقل، ژنی گیژ و ویژ

حمل: ههلگرتن، بار ههلگرتن به پشت، گواستنهوه

حمل: بهر، بهری دار، بهری سکی دایك یانی منال که له سكى دايكدايه

حمل: بار، ئەومى ھەلگىريت، كۆل، شياوى گواستنەوه حمله: ١- هيرش، پهلامار، شالاو، ههلمهت، پيدادان٢-في، نهخوشي في ليهاتن

حمله اوردن: هيرش بردن، پهلآماردان، ههنمهت بردن

حمله بردن: هيرش كردن، به لأماردان

حمله كردن: شالاًو بردن، هيْرش بردن

حلوی: شیرینی، میوه شیرین، همروهها به مانای هه لوایش به کار دهبریت

حله: جل و بهرگ، جلی نوی، جلیکی دریژ که جهسته دابيۆشێت

حله: گەرەك، كۆر، شوينى كۆبوونەوەى خەلك

حلى: زير، زيوهر، خشل

حلیب: شیر، شیری دؤشراو له مانگا یا مهر، شهرابی

خورما

حليت: حەلاّل، حەلاّلْ بوون، رەوايى

حليف: هاوسوێند، هاوپهيمان، هاوبهڵێن

حلیل: ۱ - حهلاّل، رهوا۲ - هاوسهر، میّرد

حليله: هاوسهر، ژني شهرعي پياو

حليم: خۆراگر، بەرگەگر، بە تاقەت

حليمه: خۆراگر، بەرگەگەر، ژنى بەتاھەت

حلیه: ۱- زیروزیو، خشل، ۲- روخسار، رو، دهم و چاو، قەلأڧەت

حماء جاوديري كردنى كەسىك، پىشتىوانى، بەرگرى

كردن

حمائد: باشيهكان، چاكيهكان

حمائك: كالآن، بمركى شمشير، ئمودى به شان يا بهتهنيشتيهوه ههلواسن

حماد: ومسفكهر، كمسيك كه زياد له راده ومسفى شتيك

یا کمسیک و یا خوا دمکات حمار: كەر، گويدريْژ، گويْريْژ، ولاخ

حماسه: بویری، نازایهتی، دلیسری. و له نهدهبیاتیه

جۆرە شێعرێكه بۆ وەسف كردنى پاڵەوانان، حيماسى

حماض: ترشۆك، ترشۆكە

حماقت: نەزانى، بى ئاوزى، فريو خواردن، بەفيرۇچونى

عەقلّ، گێلى، گەوجى، نەفامى، ھێريى، ساويلكەيى

حمال: بار، كۆل

حمال: حهمال، كۆلھەلگر، باربەر، كەسنىك بار بە پىستى خۆي دەگويزيتەوە

حماله: كالآن، بهندى شمشير، بمرگ

حماله: ديه، تاوان، همرمبو، خوينبايي

حنث: گوناح، سوچ، تاوان، هەٽە

حنجره: قورگ، قورقوراچكه، قوراچكه، قورقوراگه

حندس: شهوی تاریك، شهوی ئهنگوسته چاو

حندقوق: درێژي بي هونهر، پياوي درێژي کهم عهقڵ

حنش: مار، ههر گیانلهبهریکی خشوّك

حنطه: كمنم

حنظل: گوژالك، گووژاك، گياتاله

حنفاء خواری، جهماوهی، کهوان، کمفان

حنفاء پيخوار، هاج خوار، ژنينك كەپيى خوار بيت

حنفى، حەنبەق، يەكنك ئە چوار مەزھەبەكەى

سونيهكان پەيوەندىدار بـﻪ ئـﻪﺑﻮ ﺣﻪﻧﻴﻔـﻪ ﻧـﻪﻋﻤﺎﻥ ﺑﯩﻦ

سابت که یهکیّك له چوار ئیمامهکهی سوینهکان بوه و له سالی ۱۵۰ کوچی کوچی کردوه. شویّنکهوتوانی به

حمنفيهكان ناودمبرين

حنق: رق، توورمیی، قەنسی، جارسی

حنك؛ ژێرچەنە، ژێرچەناكە

حنك: تاقى كردنهوه، ئەزمون

حنکه: ئەزمون، تاقى كردنەوە

حنون: میهرهبان، نازکیش، یاریدهدهر

حنيف: راست، راستهوخۆ، خۆراگر، سەھامگیر

حنین: گریان، شین و روزوکردن، کروزانهوه، کروزیان،

لالأنهوه، پاړانهوه

حنیه: کهمان، خواری، جهماوهیی، نهوهی له بینا هاوشیّوهی کهوان خوار بیّت

حسواء نهسمه، گهنم رهنگ، سوری رهشباو، رهشی

سهوزباو. ناوی ژنی ئادهم و دایکی هابیل و قابیل

حواء مارگیر، مارگر، ثهو کهسهی مار دهگریت

حوائج: نيازهكان، پيويستيهكان

حواجب: برۆ، برۆكان

حوادث: رووداو، رووداوهكان، كارمساتهكان

حواری: گازر. یار، یاریدمدمر، هاریکاری پیّغهمبهر

حواريسون: ياريىدەدران، هاوەلأن، ژومارەيلەك ئە شوين

کــهوتوانی عیــسا مهسـیح کــه بــه پاکیــهوه یارمــهتیان

دمدان

حملەور؛ ھێرشبەر، ھەڵمەت بەر

حمود: ومسف کراو، پهسهند، به دل

حموضت: ترشی، ترشبوون، ترشان

حمول: خۆراگر، بەتاقەت، بەسەبر

حمولسه: چـوارپێ، جـاروێ، ولاٚخـی بـمرزه، نــاژهڵی بارههلگر

حمى: تا، گەرمى جەستە، نۆبەتى

حمیت: پیاوهتی، غیرهت، بویری، نهنگ و شهرم، شهرم

و شورەيى

حمیت: باریز کردن، باریزدانی نهخوش له خواردنی

ئەومى زيانى بۆ ھەيە

حمید: ومسفکراو، پهسند، به دل

حمیده: وصف کراو، به دل، دل پهسهند

حميراءِ ژنی سوور، سووره ژن، ژنٽِك که رمنگی پێِستی

سوور بێت

حمیم: خزم، کهس و کار، نزیکهکان، هاورِێ، یار

حمیم: ۱- ناوی گهرم، ناوی سارد ۲- نارهق، عارهق۳-

ئەو بارانەي ئەگەرماي زۆردا دينت، تاوە باران

حنساء خەنسە، خنسە، ھەنسە، ھنسە، دارێکسە بسچوك،

بهرزاییهکهی تا دومهتر دهگات و گهلاکانی هاوشیوهی

گەلأى ھەنارە، گوڭەكانى سپى بۆنخۆشن. گەلأكانى نەرم

دمسون و به شیّوهی توز دمردههیّنن و بوّ رهنگ کردنی مو و دمست و پیّ بهکاری دهبهن

حنادس: شموی تاریك، شموی ئمنگوسته چاو

حناط: گمنم فروّش

حناطي: گمنم فروّش، ئەوەى كارى گمنم فروّشتنه

حنان؛ بهخشین، رؤژی، رزق، میهرمبانی

حنان: بهخشهر، دمست كراوه، يهكينك له ناوهكاني خوا

حنبل: لوبيا، فاسۆليا

حنبل: کورته بالا و ورگ زل، پیاوی ههانهو

حنبلس: حەنبەلى، يەكىك لە چوار مەزھەبەكەى

سونيهكان پهيومنديدار به ئهبو عبدالله ئهجمهد

کووړی محهمه د کووری حهنبهل که له سالي ۲۴۱

کۆچى كۆچى كردوه

حسى: ١- زيندو، گيانلهبهر، دژى مردوو ٢- گهرِهك، ناودى، هۆز، نەتەوە

حيا: شمرم، حميا، نابروو

حیات: ژیان، ژین، زیندوبوون، زیندویی

حیات: مار، مارهکان

حيسازت: كۆكردنسەوە، ئامسادە كسردن، تسميار كسردن، بمدمست هينان

حیاف: خویّن، خویّنی نهخوّشی مانگانهی ژن، حهیز حیاط: حهوش، حهوشه، حهوشیّ، ههوش، ههسار، دمه داد

حیاطت: پاراستن، راگرتن، به لیندان، پاسهوانی، جاودیدی

حیاکت: جنین، رستن، دوورین

حیتان: ماسی، ماسیهکان

حيثيت: پێگه، ئابروو، شوێن، جێگه، مهزنی، شكۆ

حیدر: ۱- کول، کورته بال^۲۲- شیّر، نازا، شیّری دارستان حسیران: حسهیران، سسمرگمردان، سمرگمشسته، نساواره، دمربمردمر، سمرلیّشیّواو

حسسایت: سمرسوورمان، واقورمسان، سمرسسامی، سمرگمردانی

حسيرت انگيسز: سمرسوورهينمر، شمومی ببيت ههنی سمرسوورمان

حيز: ١ ـ شوين، جيگه، لا، كهنار

حيس: قمراغ كموتن، يهك لابوون، گمرانموه

حيض: حهيز، بي نوێڙي، نهخوٚشي مانگانهي ژنان

حیطه: پاسهوانی کردن، پارێزگاری کردن، پاراستن، راگرتن، له پهنا گرتن

حیف: ۱- ستهم کردن، زولم کردن، ناحه هی کردن^۱- زولم، ستهم، ناحه هی^۳- حهیف، به داخهوه، حهیفه

حيله: فريو، فيّل، تهلّهكه، مهكر، دروّ،

حيلهگر؛ فيلباز، فريوكار، ههٽخهٽهتينهر، دروزن

حين: كات، سات، دهم، جاخ، وهخت

حین: مردن، ممرگ، بهلا، شهر، بهدبهختی

حواس: همست، همستهومر، ممبمست له هێزی نمفسانی و دمرونی که همست به شتمکان دمکات

حواله: حمواله، نمودى دهخريّته نمستوّى كمسيّك، پولّ

يا شتيك كەبەپنى نوسراويك ومردەگيريت

حوالهدادن: حمواله كردن، دانى باره يا شتيك خستنه

ئەستۆى كەسىك

حوالى: دەورووبەر، ئەملاولا

حوت: حوت، ماسی، ماسی گهوره

حوج: نيازمەندبوون، ھەژاربوون

حوجاء نياز، پٽويستي

حوجن: گوٽي سوور

حودًان: لاله، گوڵی لاله، رمبهنوّك، مێلاقه

حور: چاورمش، چاوجوان، ئەوانەى چاويان جوانـه، بـه مانـاى ژنـى زۆر جـوان يـا ژنـى بەھەشـتيش بــه كـار

دمبريّت، حوّري

حوراء ژنی چاوردش، ژنی چاوجوان، حوری

حوروش: جوان، حۆرى ئاسا، ژنى زۆر جوان

حوزه: ١- ناوچه، لا، بنكه ٢- سروشت

حوش: دەوروبەر، حەوش، حەسار، چوارديوارى

حوصل: ۱- تاقهت، خۆراگرى، ۲- جيقه لدان، جيكلدانهى مريشك

جیقلاان حوش: تالاو، ئـاوگیر، حـهوزز، ئیـستهخر، ئهسـتێرك،

حبوس: تالاو، تاوحير، حبهوزز، نيسته حر، نهستيرك، ئەستىرە

حوقل: كۆنسال، بەتەمەن، بىر، پە كەوتە

حوقله: ناتموانی، پهك كموتمیی، پیری

حول: قوومت، هيز، وزه، جووله. به مانای ساليش به

کاردهبریّت. همرومها به مانای دهوروبمر

حول: خێلی، خێل بوون، خواری، خوێل، چاوخوار

حولاءِ ژنی خیّل، چاوخوار، خویّل

حومه: فراوانی، بمربلاوی، فراوانی له گۆرمپانی شمر یا

دمريا يا همر شويننيك

حیسوان: گیانلهبهر، زیندهوهر، بوونهوهر، ههر بوونهوهریک روّحی لهبهردا بیّت ج هسهکمر ج هسه نهکمر، ناژهل حیوانی: ناژهلی، تایبهت به ناژهل، وهك ناژهل حیوانی: مار، ماری گهوره و مهترسیدار

حيى: بمحميا، حميابهخۆ، بمشمرم، ريْزدار، بمرِيْز

خ

خ: خ، پیتی نویهم له نالفابیتی فارسی

خسا: ۱- شان، شانه، پیل، نیوانی سمرهوّل و مل ۲-جالاًو، جالاًو، زیراو، شمو جالهی شاوی پیس یا شاوی

حهمام و چیشتخانهی تی دمرزیت

خا: بروانه خاییدن

خائب: بيّ، هيوا، نائوميّد، بيّ بهش، هيوابراو

خائبه: بن هیوا، هیوابراو، نائومیّد، بؤ میّینه بهکاری دمهن

خسائف: ترساو، ترسیاو، زراوچو، تؤهیو، زات نـمماو، ترسننه

خسائن: خیانهتکار، دمسیر، دمسپیس، دمغهل، ناباك،

.- - ----

ناراست

خائنانه: خيانهتكارانه، ناپاكانه، دمغهلانه

خابئه: سەبو، گۆزە، خومرە

خابه: ئاگا، زانا، وشيار، دانا

خابز: نانهوا، خاومن نان، نان پهز

خابس: شێر، شێری درٍمنده

خابط: بى بىر، ئەومى بى تىفكرين كارنىك دەكات يا بە لارندا دەروات

خابسل: شهيتان، خبراپ، ناپاك، فيرۆ، ئەھرىمەن،

جنۆکە،و بەماناي رێگر و بەرگريش دێت

خاتام: ئەنگوستىلە، كلكەوانە، ئالقەي پەنجە

خاتل: فريوكار، فيُلْباز، دمغهلكار خاتم: خمتم كمر، تمواوكمر

خاتم: ١- كلكهوانه، ئائقه، ئەنگوشىرەي، ئەنگوسىتىلە،

۲- ئەنجام، دوماھى، كۆتايى

خساتم سلیمان؛ نهنگوستیله سلیمان، مؤری سلیمانی پیغهمبهر که ده لین بههویهوه بهسهر دیرو و پهریهکاندا زالبوه

خاتمه: كۆتايى، ئەنجام، سەرئەنجام، دوماھى

خساتمی: مۆرساز، ئەنگوستىلە ساز، ئائقـه سازى، ئــەو

کهسهی کاری دروست کردنی نهنگوستیله و موره خاتولسه: فریسو، فیّسلّ، دهلهسسه، تهلّهکسه، دودلّسی،

دوردونگی، خاتمهٔ دخاتمه در خاتم خاند کردن مدر در سر

خاتون: خاتوون، خاتو، خانم، كهيبانو، ژنى ناومال، ژنى ريزدار

خاتون جيهان: خور، ههتاو، روز

خاج: خاج، نهو دامری عیسایان پی له خاج دا

خاج: نمرمهی گوێ، شلکهی گوێ، نهو نمرماییهیی گوێ کهکونی گوارهی تێدهکهن

خاخسام: خاخسام، رهبهن، نساوى پيشهواكاني نهتهومي

-خادر: سست، ناتـموان، لاواز، سـمرگمردان، سمرگمشـته،

حميران

خــــادع: ۱- دوږوو، فريوکــار، دمغــهن، فێڵبــاز، تەلەكەچى،۲- دينارى كەم، زێڕى درۆينـه٣- رێگـه كـه

ههندی کات دمرکهویت و ههندی کات نا خادم: خزمهتکار، نوکهر، بهردهست، کارهکهر، دمرمال

خادمه: همرمواش، كولفمت، كولفمت، كمنيز، كارمكمري

ناو ماڻ بۆ ژن

خساده: داری راست، چناری سنی تا شهش سال که

توێکڵهکهی لێ بکهنهوه و بيبړن

خار: درك، چقل، درو، تيغى دار، تيغى نوك تيژ كه له ههندى له دار و گياكان دهرويّت، درگ

خارا: خارا، بەرد، جۆرێك بەردى رەقە

خارا: حمریر، پارچهی هموریشمی،

خاراستیز: رەق، بەھیز، سەخت، رەقتر لە بەردى

خاراندن: خوراندن، خوارنن، نینؤکدان، نینؤک بهسمر پیستی جهسته دا هینان، خارشت له جهسته کردنموه

خارانو: سیخور، ژویژی

خاربست: پەرژىن، چىل، شوولەي بەدرۆ

خاربن: دركاوى، حقلاوى، درگاوى

خاربند: بروانه خاربست

خارپشت: ژیشك، سیخور، ژیژو، ژیژك

خارج: ۱- دمرموه، ههندمران، دمرمقه، دمشت

خارج اهنگ: ناسازگار، ناهاوئاهمنگ، ناریّك

خارجه : دمرموه، دمرمقه، لهدمرومی ولأت، ههندمران

خارجی: بیانی، ههندهرانی، بیگانه، شهوهی لهدهرهوه

خارچين: بروانه خاربست

خارچسینه: موکیش، مگیر، شامرازیکی بیچوکه بیق دمرهینانی موی زیادی روخسار

خارخار: خورین، خارشت، خوران، دلّ نیگمرانی، دلّه راوکی، بهریشانی

خاردار: درکاوی، جفلاوی، همر دار یا گیایهك که درکی

خارراه: موی بن لووت، ریّگر، مهبهست له کهسیّکه ببیّته ریّگر و لهمپهر له بهردهم کهسیّك یا کاریّدا

خارزار: درکستان، چقلستان، نهو شوینهی درك و جقلی زوری لی بیت

خارسان: بروانه خارزار

خارستان: بروانه خارزار

خارش: خورین، خوران، خارشت، خورینی لهش

خارشك؛ خارشت، خورین، نهخوْشیهکه دمبیّته هوّی خورانی لهش

خارطه: نەخشە، خەريتە، نەخشەى جوغرافيا

خارق: درینهر، لهت و بهت کهر، شکینهر، قه لشینهر، ئهوهی داب نهریتی ناسایی کوهه لگا بشیوینیت، تیکدمر

خارك: چقل، درك، دركى بچوك

خارك: وشكه خورما،خورمای زهرد، جوّریّك خورمای زهرد و وشكه

رىرت و وست. خساركش: چقل هەلگەن، درك كەن، ئەو كەسەى لە

. بيابان چقل ههلدهکهنيٽ و بو هروش دهيبات

خاركن: درك كەن، چقل ھەلكەن

خارمند: چقلاوی، درگاوی، پهست وسوك وهك چقل

خارناك: دركاوى، جقلاوى، پردرك، شويننيك جقل و

درکی زوری بیّت

خاوخسك: پوچ و پهلاش، گيا وشكه، پوش

خاروخو: همرزه، گیایی زیادی له ناو ممزرا وکینگه که همنیدهکهنن بو نموهی گیاکانیتر گهشه بکهن

خارور: بروانه خاردار

خسارہ: پیکی ئاسنگەران، چەكوچى ئاسنگەرى، ئــەو پیكەى ئاسنگەران ئاسنى پى دەكوتنەوە

خاريسان؛ خارشت بهيا كردن، خورانن، خوراندن،

خورین، به خارشت هاتنی پیستی جهسته خار: چلک، پیسی، تهری برین، کیم، چلکی جهسته یا

جل و بمرگ، قریّرْ و قیقار، عمداڤ

خاز: كەتان، پارچەى كەتانى

خسازن: خەزىنسەدار، باسەوانى خەزىنسە، خەزىنسەوان، ھەرومھا ئامرازىكە ئە ھەندى ئە ئامرازە كارمبايىسەكان كەوزە بۆ ماويەك ئە خۆيدا ھەلدەگرىت

خازنه: ژن خوشك، خوشكى ژن

خازه: قورٍ، حمريّ، خوّلّي تـهر، نـهو قـورهي لـه ديـواري دمساون

خاست: ویستن، خواستن، همستان، همستانه سمرپی

خاستگاه: شوێنی همستان، شوێنی بمرزبونموه

خاسستن: هەســتان، بەرزبونــەوە، ھەســتانە ســەرپێ،

ههنسان، راومستان، رابوون

خاســر: زیـان دیتـو، زیـان بهرکـهوتو، زیانکـار، ئـهوه*ی* زیانی بمرکهوتبیّت

خاسف: ۱- لاواز، لاغر، لمر، کهم گۆشت^۲- همروها شهو کانیمی ثاوهکهی دایمزیبیّت و کهمی کردبیّت

حاسی، دوورخراوه، دمرکراو، سهگ و بمرازی دورکراوه خاش: خەوش، ورده، ورده پرده، وردهى همر شتيك خاش: خەسو، دايكى ميرد

خاش: عاشق، شەيدا، دڵ پەريْشان

خاشاك: خەوش، پوش و پەلاش، وردە و پردە، پوار، گیای وشك

خاشع: لهخۆبوردویی، چاوپۆشنی له خۆ، خۆ بـ کـمم زانين له ريزدا

خاشك: بروانه خاشاك

خاشه: بروانه خاشاك

خاص: تايبمت، هملبرْيْردراو، جياواز، تاقانه، تاق

خاصره: تەنىشت، كەلەكە، خالىگە، برگ، برك

خاصسه: تايبهتي، تايبهت، ديساريكراو، دانسراو، هەلبژیردراو، ئەومى تايبەت بە كەسىك يا شتیك بیت خاصیت: تایبمتمهندی، کاریگهری، سروشتی تایبهتی

كمسيك يا شتيك، بمرهمم و نمنجام، سوود

خاضع؛ لهخۆبوردو، چاوپۇش لەخۆ،

خاطئه: خەتاكار، گوناحكار، سوجدار، تاوانبار

خاطب: ١- خوتب خوين، ئهو كمسهى خوتبه دەخويننيتەوە ٢- خوازبينىيكەر، داواكار

خاطر: خاتر، بیر، هزر، ئەندېشە، دڵ، ئەوەى بە دلدا تێۑڡڔێۣت، زمين

خاطر افروز: شادی بهخش، شادمان کمر، نمومی دمبیته هۆی شادی و شادمانی

خاطر پذیر: دنگیر، دن پهسهند، نهوهی به دن بیت

خاطر پسریش: پهرنشانکهر، نهوهی ببیته هوی پەرىشانى، خەم ھىنەر، خەھەت بزوين

خاطر پسند: دلپهسهند، بهدل، دنگير

خاطرچمع: دلنیا، ئاسووده، بمرابمری پمریشان، ئاسوده

خاطرخواه: عاشق، ئەوپندار، ئەقىندار، دلداده

خاطرداشت: لایمنگری، شویننکموتن، پشت گرتن

خاطر فریب: دلرهین، دلگیر، دل بهسهند

خاطرنشان: بيرهينانهوه، ئاماژه بيدان، بيرخستنهوه

خاطر نواز: دندانهومدمر، نازكيش، ناز ههلگر، خاطره: ناخ، ئەندىشە، خەياڭ، بىر، ھزر خاطف: رفێنـمری، فرێنـمری، درموشاومیی کهچاو زمق

خاطل: فیرۆ، بی هۆ، وتهی پوج و بی ناومرۆك خاطي: خەتاكار، تاوانبار، گوناحكار، سوجدار **خافض:** پەست كەر، سووك كەر، ريسواكەر خافق: لمرزان، لمرزوّك، لمرمكمر، جولمر خافقان: رۆژهەلات و رۆژئاوا، باكوور و باشوور

خافقين: روزهه لأت و روزناوا خافی: ۱- شاراوه، داپۆشراو، شاریاوه۲- جن، جنۆکه،

خافان: خافان، له كۆندا نازناوى پاشاكانى توركستان و چین بوه بهمانای خانی خانهکان یا شای شاکان

خاك: خاك، خۆل، ئاخ، ئەرد، ئەوەى روكەشى زەوى لى دروست بوه

خاك السود: خولاوى، توزاوى، تيكهل به تهب و توز،

خاك انداز: خاكمناز، بيلى بچوك به دمسكمى كورت كه له ئاسىن يا له شىتيى دروسىتى دەكهن و بۇ هەنگرتنـ مومى خـ موش و خـ وْلْ كـ مانكى ئيْـ ومردمگرن، خۆڭرێژ

خاك اندار: خوّلْرِيْرْ، خوّلْدان، ئەو شوينىدى خوّلْ و خەومشى تيا فريدەدەن

خساك بسردارى: همالگرتنى خاك، كارى همالگرتن و لابردنی خاك و خوّل، لابردنی خوّلٌ بوّ تـهخت كردنـی

خساك برسير: خاكمسار، هوربهسمر، خاكبهسمر، بهدبهخت، زهلیل، ناتهوان. وهك جنيّويش بهكار ديّت وه دهلین هوربهسمرت

خساکبوس: پئ بؤس، رنز گرتن، ماج کردنی زموی لەبەردەم كەستىك بۆ ريز گرتن لەو

خاكبيز؛ خۆلبير، بيرهنگ، بيرنگ، قەلبير، كەو، سەرند **خاك پرويز:** بروانه خاكبيز

خاك توده: تەپە، تەپۆلگە، گردۆلكە، گرد، تەپەي بە خاك و خوّل

خاكدان؛ خۆلدان، خۆلريْژ، شويْنى رشتنى خۆل

خاك رند: تمب و تۆز، تۆز، تۆز و غومار

خاكروب: خوّلريّـر، كهناس، ئـهوهى خـهوش و خـوّل

لمسمر زموی هملدهگریت و پاکی دمکاتموه

خاكروبهدان: خۆلدان، خۆلريژ، شوينى رشتنى خۆل و خەوش

خاكرويسهكش: كمناس، خوّل ريّرْ، ئـمو كمسـمى كـارى

هەلگرتنى خاك و خۆل لەسەر زەويە

خاكريز؛ خۆلريْرْ، شوينى رشتنى خۆل

خاكزاد: خۆلزا، خاك زاد، خاكى، ساده، مرؤد كه له خاك ئافرينراوه

خاکسار؛ خوّل ئاسا، خاکی، هاوشێوهی خاك و خوّل، بـوّ

کهسی له خوّبوردویش بهکار دمبریّت، ساده و ساکار، بەلنگاز

خاكستر: خۆلەمىش، سوتو، سوتك، بوول، مشكى،

خۆڭەكەوە، خوەلى، خاكسەر

خاكىسىترى: خۆلەمىنىشى، بىم رەنگىي خۆلسەمىنى،

خساك شسناس: خاك ناس، خوّل ناس، كهسيك كه جۆرەكانى خاك و خۆل و تايبەتمەنديەكانيان بناسيت

كانيك دمشوات بو ئەوەي گەردىلەكانى زيىرى دمست

خاكمال: خۆلمال، شتيكه كه خۆلى پى كۆبكەنـەوه. و

زهلیل و ناتهوان و پهك كهوتهیش دیّت

خاکسان: خوّل ئاسا، هاوشيوهي خاك، زهليل، ناتهوان،

يەك كەوتە

خاكسترگون: خۆلەمىنى، بەرەنگى خۆلەمىن،

خاکستر نشین: ههژار، داماو، دهست کورت، نهدار

هاوشيودي خولهميش

خاك سرخ: خولى سوور، جوريكه له خول به رهنگى

خاكشور؛ خۆڭشۆر، خاكشۆر، ئەوكەسەي خۆلى زەوى يا

کهویّت. به مانای جوتیار و ومرزیّریش بهکاردهبریّت

همرومها همر شتيك له خوّل ساورابيّت. به ماناي

خاك نشين: خاكمسار، بمدبهخت، پهك كموته، ناتـموان، چارمرمش

خاكسه: ورده، خاكسه، خون، همهر شبتيكي ورد وهك خۆڭ،وەك وردە شەكر

خاکی: ۱- خاکی، زممینی، خوّلی، به رمنگی خاك۲-

خەلكى، مرۆڤى، سادە، تىكەل، ساكار

خاكين: بروانه خاكى

خاگینه: هێلکهوروٚن، هێ روٚن، هێك و روٚن. خواردنی هێڵکه که زمردێنه و سيێنه تێکهڵ دهکهن و لهناو رۆندا سورى دەكەنەوە، خاورۆن

خال: خال، خال، نیشانهی سهر پیست. خالیکی رمشی

بچوك كه نەسەر پيست دەردەكەويت

خال: خال، خالق، براى دايك، لالق، خالب: فريوكار، فيلباز، تەلەكەچى

خالبه؛ ژنی فیّلباز، ژنی دمغهن، تهنهکهچی

خالك: پايهدار، ههميشهيي، بهردهوام، جاويدان

خالدار؛ خالدار، خالاوی، كەسىك يا ھەر شتىك كەخالى

هەبيت

خَالُ زُدْن: خَالٌ كُوتَان، خَالٌ ليُدان

خالص: ساده، پاك، بى گرى، بىكمرد، تايبمت، پاك، بى ئارايش

خالصه: بيّ نارايش، بيّ گهرد، ياك، بيّ گريّ و گوّلّ خسالق: ئافرينــەر، خولقينــهر، دروسـتكەر، يــهكيك

لمناوهكاني خوا

خالكوب: خالكوت، ئەوەى بىشەى خال كوتانە

خالكوبي: خال كوتان، خالٌ ليّدان

خالم: مار، ماری گمزوّك

خالناك: خالدار، خالاوى

خالو: خال، لالو، براى دايك

خالو؛ زرِنا، ناوی ثامیّریّکی موسیقیه

خالودار: ھەلوژە، ھەلوچە

خاله: پوور، پلك، خوشكى دايك، ميمك، تيتك

خسالى: خالى، بهتال، ئازاد و رهها، بى ناوك، بى ناومرۆك

خالى الذهن: بيّ ناگا، ناناگا، كەسيّك كە لە ھەوال يا شتيك ناگادار نهبيت قسه نهکردن

> خالی السیر: ریبواری تمنیا، تمنیا رمو، کمسیک کم به تەنيا بۆ لايەك بروات

> > خالیه: ژنی بیّکار، و به مانای رابردوویش دیّت خام: نەگەييو، نەگەشتو، كال، خاو، تەى نەبو، نەكولاو خام اندیش: بی بیر، ئەندیشه کال، ئەوەي بە جوانی بير نەكاتەوە

خالي الذهن

خام جوش: نهكولاو، نهبرژاو، ئهوهى جوان نهبرژابيّت، بيّ ئەزمون، خاو

خامد: بيدهنگ، بي جووله، نارام، خاموش، كوژاوه خام درایی: ههانیت و پلیت بیزی، همرزه بیزی، وتنی قسهی پوچ و بی مانا

خامدست: تازهكار، بي نهزمون، نهوهي هيشتا له كارەكەيدا بى ئەزمون بىت

خام ريش: نمزان، گيْژ، نهحمهق، گهوج، حوّل، ور

خامس: پێنجه، پێنجهم خامسر: بي ميشك، ئەوەى ئەندىشەى فيروى لەسەردايە

خامش: خاموّش، كوژاوه، بيدهنگ، سرهوتو

خام شدن: فريو خواردن، فيْلْ ليْكران، هەلخەلەتان

خامشو: نيوهشور، يشيله شور، جل يا هوماشيك كه بهجوانى نهشۆرابيت

خام طبع: نمزان، گێژ، ورٍ، حوٚڵ، بێ مێشك

خسام طمع: تـهماحكار، چاوچـنۆك، ئـهودى بـي هـۆ تهماحي له شتيْك بيّت

خامكار: بيّ نمزمون، ناكار، ليّنههاتو، ناجالاك

خامل: بي ناو، بي نيشان، پهست، بي ريز،

خامن: بيّ ريّز، سووك، بيّناو نيشان

خام نوش: شمراب خور، مهى خوره

خساموش: ١- بيدهنگ، شارام، سيرهوتو، هيدي، هيمن، لەسلەرخۇ، ئەو كەسلەي كلەم قىسە بكات، كەملو ٢-کوژاوه، خاموش، چرا یا ناگریک که گرش و بلیسهکهی

لەناو چوبىت، تەمراندنن، قەمرياي

خاموش سار: بيدهنگ ناسا، كب، بي قاوه قير

خاموش شدن؛ بيدمنگ بون، كپ بون، كوژانموم، نمدوان،

خاموشكارى: بيّدەنگى، كپى، كوژاوميى

خاموش کردن؛ بیدهنگ کردن، کپ کردن، کوژاندنهوه خامه: ۱- خامه، خاو، هموریشمی نمریسراو.۲- هامیش یا شتیکیتر که پیّی بنوسن۳۔ چهوری کهلمسمر شیر كۆدەبينتەوە، تۆژگ، سەرتوينر، تۆژوو

خامه: تەل، تەپۆلكە، گردۆلكە، تەپە

خامیاز: بروانه خمیازه

خان: ١- مال، خانو، ٢- كەنو، كەندوو، ھێلاندى ھەنگ ۳۔ خان، شوین شوینی ناو لولهی چهکی گهرم

خان: دكان، مەيخانە، مەيفرۆشى

خان: خان، میر، سمرۆك، گەورە، نازناوى دەسەلاتدارانى تورك و تاتار

خان بسائغ: خان بالغ، خان باليغ، ناوى كۆنى شارى پەكىنى پايتەختى چىنە

خان خانان: خانی خانان، خانی که گهورهی خانهکان

خاندان: خانهدان، بنهمائه، رمتهوه، باوان، بابان، ريجكهله

خانسالار: خان سالار، گەورەى جوتياريانى دێهاتێك خانق: ١- خنكينهر، خمفهكهر،٢- تهنگهربهر، ريكهي تهسك و باريك

خانقاه: خانهها، سوفيگه، تهكيه، درويش دان

خانگاه: مان، خانو، خانه، ديواني گهوره پياوان و سەرۆك عەشىرەتەكان. خانەقا، تەكيە

خانگى: ١- مانى، تايبەت بە مال، ژنيك كەژنى مالموه بيّت و كارووبارى مال بمريّوه ببات٢- مالي، همر شتيكي دمستهمؤ كراو له مال وهك كؤتر و مهل و مریشك ۳- مالی، همر شتیك له ِمالهوه دروست كرابیت خانم: خانم، خاتون، خاتوو، ژنی گهورزا، ژنی ریزدار خانمان: خان و مان، مال، ژن و منال

خانمانسور: لمناوبهر، مال ويدران كهر، شهوهى ببيته هۆی فهوتان و لهناو چونی مال و منال

خسانواده: بنمماله، خیّـزان، تـیره، تایفه، ژن و منــالّ، کهس و کار

خانوار: ئەندامانى خيران، خيران، ئەوانەى پيكەوە لە يەك مالدا بەسەر دەبەن

خان ومان؛ خان و مان، مالّ، ژن و منالَ، کهل و پهلی ناو مالّ

خانسه: مال، خانو، جواردیواری، ژوور، هؤده، نهو شویّنهی مروّف تیایدا دوژیت

خانه باد: باگیر، باخانه، نهو شوینهی بای تیکهویّت، مالی هاوینه، هاوین ههوار

خانه بدوش: مال به كۆل، ههژار، نهدار، لى ههوماو، بيچاره، داماو، سهركز، رهبهن،

خانه بیزار: لممال بیزار، شموهی له مال و ناو خیزان بیزار بیّت و لیّیان رابکات، خانه بیزار

خانه نكانى: مال پاككردنهوه، تۆزگيرى، تۆز تەكاندان، باك كردنهومى مال

خانسه خانسه: خانه خانه، شیّوه چوارگوشه وهك شهترمنج که خانه خانه بیّت، خان خان

خانه خودا: خاوهن مال، خانهخوی، خوای مال

خانه خدا: کهعبه، مالی خوا

بوبيّت، خانه زاو

خانهدار: مالدار، ژن یا پیاویک که کاروباری مالهکهی خوّی به جوانی بهریّوه دمبات

خانه داماد: زاوا ریّوی، زاوای سمر مالّ، زاوایه ک که له مالّی دایکی ژنه کهی یا باوکی ژنه کهی بهسمر ببات خانه زاد: خانه زا، نؤکمر که له مالّه ناغاکه ی له دایك

خانه سوز: مال ويرانكمر، ئەودى ببيت ھۆى لەناو جونى مال

خانسه عنکبسوت: داو، داف، تساری جار جالؤکسه، مسالی جار جالؤکه

خانسه فسروش: مال فسرؤش، ئسهودی ماله کسه خسوّی بفروّشیّت. به مانای ستهمار و دلّرمقیش دیّت خانه کنّ: مالّ ویّرانکمر، مالّ روخیّن

خانه نشین: خانه نشین، بیّکار، گوشهگیر

خانهٔوار: خیّزان، ئمنـدامانی خیّران، ئموانـمی پیّکموه له ناو یمك مالّدا ژیان بمسمر دمبمن

خانى: حموز، ئەست<u>ٽ</u>ر، ئەست<u>ٽ</u>لك، جالأو، شوێنێك كەئاو تيايدا كۆببێتەوە

خاو: خاو، پرز، ریشوّلهی پارچه

خاور: رۆژھەلأت، خۆرھەلأت، شويْنى ھەلاتنى خۆر

خاور: درك، چقل

خاور: مێرو، مێروله

خاوران: رۆژھەلات، خۆرھەلات

خاورخدا ؛ پاشای رۆژھەلات

خاورخدیو: پاشای رۆژههلات

خاوردور: رۆژهدلاتى دور، بەشنىك ئە ئاسيايى رۆژهدلات كىه ولاتسانى چىين و ژاپسۆن و كۆريسا و ئەنسدۇنيزيا دەگريتەوە

خاورزمین: رۆزهدلات زەمىن، لە كۆنىدا بە ناوچەكانى رۆزهسەلاتى ئىرانىسان دەوت. ئەمرۆكسە بسەولاتانى كىشوەرى ئاسيا و ئەم كىشوەرە دەلىن

خاورشّناس: رۆژهەلاّت نـاس، ئاگا و زانـا لـەباروودۆخى ولاّتانى رۆژهەلاّت

خاورمیانه: رۆژههلاتی ناوهراست، ناسایی خۆرئاوا که پیکهاتوه لـه ولاتـانی ئیـران و عیـراق، عمرهبـستان، فهلمستین و ئمفغانستان و پاکستان

خاورنزدیك: رۆژهدلاتى نزیك، ناوچهكانى رۆژههلاتى ئاسسیا كسه ولاتسانى توركیسه و لوبنسان و ئسمردهن و ئیسرائیل له خۆ دەگریت

خاول: ميّرو، ميّروله

خاوند: خوا، خاومند، خواومند

خاویه: زموی بهتال، زموی خالی

خای: بروانه خاییدن

خایان: بروانه خاییدن

خایستن: بروانه خاییدن

خايسك: جەكوش، جەكوشى ئاسنگەران، پىك

خایش: بروانه خاییدن

خايگينه: بروانه خاگينه

خایه: هێلکه، هێلکهگون، هێلکهی مریشك و همرچی

خايەريز: ھێڶػڡۅڕۅٚڹ، خاوڕۅٚڹ

خايه غلامان: هه لوژه رمشه

خاييكن: جون، جويين، ملزاندن، ملقاندن، جاوين،

شتێك له ژێر ديان نهرم كردن

خۇون: خيانەتكار

خب: دڵرفێنی، فریودان، مهکر و ناز کردن بوٚ فریـودان،

فيّل، تەلەكە

خب: فريوكار، فيُلْباز، تمشقه لهچي، ته له كهباز

خباء خيّومت، چادر كه له پهشم يا مو دروست كرابيّت خباب: جوّشان، ههلّقولان، خروّشان، جوّش و خروّشي

دمريا

خباب: فريودمر، هەڭخەلەتىندر، فىللباز

خباشت: پیسی، ناپاکی، گلاوی، فریدژی، پیس بون،

كلأوبون

بابەتىك

خبار؛ زموی سست نمرم که قاح تیایدا بجهقینت

خباره: چالاك، چوست، زرنگ، زيرمك، وشيار

خباز: نانهوا، نانكهر، نانپهز، نان پات، نان بريّر، نان

خبازخانه: نانهواخانه، شوێني نان دروست كردن

خبازی: نانهوایی، نان کردن، کاری نانهوا

خباط: شيتي، حالهتيكي نزيك له شيتي

خباك: خان، گەور، چوارديوارى كە مەر و مالاتى تيا جى بكەنەوە

خبال: فمساد، گەندەنى، فيرۆيى، بينهۆيى، رمنج، ژمهرى كەشەندە

خبب؛ راکردن، بلهز روشتن، به تیژی روشتن

خبث: پیس بون، گلابون، ناپاک بون، ناپاکی، گلاوی،

خبر: خواس، هموال، گێڕانهوه، وته، خهبهر، پهيام، دمنگ و باس، نموهی له وتار یا کرداری کمسێك بیڵێن، نموهی بؤ ناگاردار کردنموهی گشتی بیڵێن یا بینوسن خسبرت: ناگاداربوون، دانایی، زانایی، زانایی، زانایتی راستی

خبرچین: سیخور، خهبهردز، جاسوس، کهسیک که باس و خواسی کهسانیتر بگیریتهوه

خبردادن: هموالدان، ناگادار کردنموه، بابمتیّك به گویّی خملگان گمیاندن

خبردار: ئاگادار، زانا، ئاگا، ئەوەى ھەوالەكان دەزانىت

خبرداشن: ناگادربون، زانین، له شتیّك یا له هموانیّك ناگاداربون و زانینی

خبرشدن: ئاگاداركرانـهوه، پـێ وتـران، لـه بابـهتێك يـا ههواٽێك ئاگادار كرانهوه

خبركسردن: ناگادار كردنسهوه، پئ راگهيانسدن، بسه ناگا هيناندوه، هموال به گويي كهسينك گهياندن

خبرکش: خهبمر دز، سیخور، جاسوس، دورمان، شهومی

هەوالْ لە كەسىنِك بۆ كەسىنكىتر ببات

خبرگــزار: بــهامنێر، هــهوالنێر، ئــهومى هــهوالێك لــه كهسێك بۆ كهسێكيتر بيات

خبرگزاری: هموالدمری، بهیامنیری، گهیاندنی هموال.

شویّن یا ناومندیّك كه ههوالهكانی دنیا به شامرازه جوّراوجوّرهگان كوّدهكاتهوه و به هوّی روّژنامهو و دامهزراومكانیتر بوّ دنیای دمنیّریّت

خبرنگار: هموالدمر، هموال نوس، ویژمر، بیژمری دمنگ و باس

خبره: كارزان، كارناس، شارمزا، پسپۆر، به ئەزمون

خبر: نان، ناردی به ناو شیّلدراوی پانهوهکراوی به ناگر برژاو

خبر: نان دروست کردن، نان کردن، نان پاتن، نان براژتن، نان برژاندن

خبط: به لاریدا روٚشتن، ههلهکاری

خبل: شیّت بون، بیّ میّشکی لهتاو خهم و خهفهت، له دهستدانی عهفلّ دهستدانی عهفلّ

خبل: شيّت بون، مهجنوني

خین: قارس کردن، لنگرتن، دورینی جل و بهرگ، نوشتانهوهی جل و بهرگ و دوورینی بو کورت کردنهوه خبوك: بههنز، قایم، خوراگر

خبي ء: شاردراوه، داشارياو، هايم كراو، نهينى

خثیم: شمرمی ژنێکی کهگهوره و پان بێت، هوزگهوره، هوز پان چان بنت، هوزگهوره، هوز پان خداده کرد در ۱۲ می در ۱۲ می

خجاره: کهم، تۆز، برێك، تۆزھاڵێك، کـهمێك، ماوميـهكى کهم

خجالت: شهرم، حهیا، شهرمهزاری، شهرمیّونی، تمریقی خجالت کشیدن: شهرم کردن، شهرمهزاربون، شهرمیّون بون، تهریق بون، تهریق بونهوه

خجسته: پيۆز، مميمون، پاك، چاك و باش

خجسته: ههمیشه بههار، گولی ههمیشه بههار

خجسته پی: پی پیروز، نهوهی هاتنی ببیّته هوی خیّر و بیّر

خجسته رو: جوان، روگهش، روکراوه، روخسار جوان خجسته روز: کامهران، بهخته ومر، روّژ باش، شادمان

خجـسته گـالع: بهختـهوهر، بهبـهخت، بهشانس،

خجسته فرجام: نهنجام خيّر، كوّتايى خيّر، همر شتيّك كوّتاييهكهى بهخيّرو خوّشى كوّتايى بيّت

خجك: خال، پهله، نيشان، نيشانه، خالى رمش كه لهناو جاو پهيا دمبيّت

خچل: شمرممزار، تمریق، شمرمیّون، شمرم، شمرممزاری، سمرشوّری، کمم روویی

خجلان: شەرمەزار، شەرميون،

خۆشبەخت

خجلت: شەرمەزارى، شەرم<u>ن</u>ونى، شەرم كردن

خجلت آور: شمرم هێنـمر، ئـمودى ببێتـم هـۆى شـمرم و تريق بونموه

خجلست زده: تريق، تريقبو، شهرمهزار، شهرميّون، فهديكار، فهيّتكار

خجل رو: تەريق، تريق، ھەدىكار، شەرمەزار

خجل سار: بروانه خجلت زده

خجيسكن: كۆبونسەوە، خربونسەوە، نامسادەبون، تنك ترمنجان، تنككهل بون

خچیر: ههژیر، جوان، مانگ روخسار، روگهش، پمسهند، دلگیر، دهلال

خد: روخسار، رو، كولم، گۆنا، گۆنه

خبیئه: داشاراو، نهیّنی، فهشاریاو، هایم کراو

خبيث: ناپاك، پيس، گلاو، جەپەل،

خسبير: زانا، دانا، ئاگادار، ليّـزان، شارهزا، پـسپوّر، بــه ئەزمون، ليّهاتوو

خبیز: نان، نانی برژاو

خبيص: خورماورۆن

خپچه: توول، شوول، لقى راست و باريكى دار

خپك: خەفەيى، خنكان، خەفە، گوشرانى قورگ

خيله: خەپە، قەڭەوى كورتە بالا، قەزەم، ناحەز، ناقۆلا،

خپيدان: خنكان، خەفەبون، كوژانەوە، كپ بون

ختار؛ فێڵباز، فريوكار، ناكار

ختال: مهکرباز، فریوکار، مهکراوی

ختام: كۆتايى، دوماهى، سەرئەنجام، ئەنجام

ختل: مهكر كردن، فريودان فيْلْ كردن

خَتَلَانْ: فريودان، هه نخه نمتاندن، فيْلْ ليْكردن

خستم؛ به نمه نجام گهیاندن، کوتایی هینان، گهیاندنه

كۆتايى. مۆر كردن، مۆر كردنى نامە يا شتێكيتر

ختن: زاوا، میردی کچ. به مانای خهزوور و ژن برایش

خَتَنَ: بـرِین، بـچـراندن، خهتیّنـه کـردن، خهتنـه کـردن، گون بـرِین، بـرینی چهرمی زیادهی سهر زهکهری نیّرینه ختبنر: فشهکهر، قسه زل، خوّبهزلّ زان، نهداریّك که به

هاشهو هوشه خوّی به دارا نیشان بدات

ختنه: خەتننه، خەتەنه، سوننەت، كنر برينى منال، رەسمى خەتەنە كردن بنش ئىسلام ئە ناو مىسريەكان

و جولهكهكان بـاو بـوه بـهلام لـهناو مهسيحيهكاندا بـاو

نیه. به ریّو رمسمی خهتهنه کردنی منالّ و میوانی بـوّ ئهم بهزمه خهتهنه سوران دهلّین

ختور: فريودمر، ستهمكهر

خشعم: شير، شيرى درهنده. و پياوينك كه بيستى

روخساری چرچ و لۆچ بوبێت

خَتْم: لوت پان، لوت زل، گوێ پان، گوێ گـموره، كمسێك

که لوت یا گوێچکهی پان و گهوره بێت

خثماء: لوت پان، گوێ پان، بۆ ژن بەكارى دبەن

خدا ؛ خوا، خواومند، نافریّنهری ههمو ههستی. بهمانای خاوهن و مالیکیش بهکار دهبریّت

خداب: درۆزن، درۆكەر

خدابيامرز: خوا ليْخوْشبو

خدا پرست: خواپهرمست، دینـدار، بـاومږدار، ئــهومی

باومړی به خوا ههیه و دمیپهرمستێت

خدا پسند: خوا بمسمند، کاری باشه، همر کاریّك ببیّت م هوّی رمزاممندی خوا

خدا پسندانه: خوا پهسهندانه، نهو کارهی دمبیته هـۆی رمزامهندی خوا

خداترس: لمخوا ترس، نموهی له خوا بترسیّت و له خرابه خوّی بهدوور بگریّت

خداجو: خواناس، نهومی به دوای خوادا دمگهریّت

خداحافظ: خوا حافیز، مالناوایی، بهسلامهت، وشهیهکه له کاتی جیابونهومی یا رؤشتن لای کهسیک دیسه

خداداد: خواداده، خوایی، نهوهی خوا بهخشهرهکهیهتی خداشناس: خواناس، خواپهرهست، باوهردار، نهوهی خوا

خىداع: فريودان، ھەڭخەلەتانىدن، فنىل ئىكىردن، فنىل، مەكر، ناز

خداع: فريوكار، فيْلْباز، تەلەكەچى

دمناسينت و دميپمرمستينت

سمرزمان

خسداگیر: خواگیر، شهوهی گرهتاری رق و توورهیی خواومند بینت. کهسیک به هوی رقی خواوه گیروده بووبیت

خدا نخواسسته: خسوا نهخواسسته، خوانه سهينت، خوانهخوازه، وشهيهكه بۆ دووربوون له خراپه بهكارى

خدانگهدار: مال ناوا، خوا حافيز

خداوند: خواومند، خوا، نافرينمر، خاومن، گموره

خداوندگار: خوا، خوای تاقانه، الله. خاوهن، گهوره، پاشا، دمسه لاتدار

خدایا: خوایه، نهی خوا

خدایگان: خواوند، خوا، پاشای گهوره

خلار؛ پەردە، خێومت، رەشماڵ، پەردەيەك كە بۆ ژنان و كچان لە لايەكى ماڵ ھەڵيدەدەن

خدر: تاریکی، تاریکی ئەو، شویّنی تاریك

خدرت: تاریکی چر، نهنگوسته چاوی

خسدرك: چڵۆسىك، بزوتى ئايىساو، دارى نيـوه سـوتاوى بەگر

خدره؛ ورده و پرده، ورتکه، وپرتکه. بلیّسهی ناگر

خلش: رووشاندن، رووشانن، سمرچل بریندار کردن، رووشاندنی پیست

خدش: شوێن، شوێنموار، نيشانه، شوێنمواری بـرين يـا رووشان که لمسمر پێست مابێتموه

خلشه: بروانه خراش

خدعه: فيّل، تەلەكە، فريو،مەكر

خسلها: خرمسها، كاركردن بو كهسيك، نؤكهرى، بمردهستى

خدمتانه: خزمهتانه، کری، نهوهی له بری خزمهت به کهسیّکی دهدهن

خدمتكار: خزمهتكار، نۆكەر، قەرەواش، كۆلفەت، ژن يا پياوێك كە لە ماڵێكدا كار دەكات

خدمتگر: بروانه خدمتكار

خلمسه: ۱ - خـ م لخال، بازنسهی پـێ، پێوانـ ۲ - ئاڵۿـ می خه لك، ئابؤره

خدن: هاورێ، يار، دۆست، هاودهم

خدو: تف، ناوى دەم، گليز، ليك

خدود : روخسار ، کوٽم، گۆنا

خدور: پهرده، خيومت، رهشمال

خدوش: شوێن، شوێنهواری برین

خدوع: فێڵباز، فريوكار، تەڵەكەچى

 خراشاندن: روشاندن، روشانن، روشیانن

خراشیدن: روشاندن، روشیاندن، بیست به نینوك

روشاندن، سەلخىن، كەلداچۆن

خراص: درۆزن، درۆكەر

خراطيم: لوت، لوته فيل

خرافه: خورافات، قسهی پوچ و بی ناومرؤك، قسهی

دوور له راستی، ههنیت و پنیت

خرام: خمرامان، ناز کردن، عیشوه کردن له رؤشتندا.

به مانای مژده و مزگینیش بهکار دهبریت

غرامان: خمرامان، نازکردن له روّشتندا

خرامش: بروانه خرامیدن

خرامیدن: ناز کردن، عیشوه کردن، بهنازهوه ههنگاو

هەلگرتن، خەرامان خەرامان بەرنگاد رۆشتن

خرامین: میرگ، لمومرگه، میرگهلان، شوینی لمومرینی

چوارپێ، چەروان

خرب: ويران كردن، خاپوور كردنى مال، تيكدان

خرب: ويْران، ويْرانه، خاپور

خربساء گوێ سمراو، ژنێك كه گوێچكهى سميبێت يا

کونی کردبیّت

خربات: ويرانه، ويران

خربار: کهربار، باری گهوره، نهو بره بارهی له پشتی

کەرى دەدن، خەروار، خەرار

خربان: كەردار، خاوەن كەر

خریز: بروانه خربزه

خربسزه: كالمك، كالك، گركه، قهرپوز، گندوره.

A, B, میوههکه شیرین و ناودار له خوگری فیتامین

C گوندۆر

خربزه روباه: كاله مارانه، گيايهكه بمريكي خرى بچوك

له بیچمی شهمامه دهگری، بؤنیکی زور ناخوشی ههیه

و زور تاله و بودمرمان بهكار دمبريت

خربزهزار: بنستان، كالكهجار،

خربگ: قاز بالداریکی سپی گهورهیه گوشتی دهخوری

خربله: دۆلأب، چەرخى چاڭ

خديج: بێجوه وشتر يا همر جوارپێيهكيتر كم پێش كاتى خۆى لهدايك بوبێت

خدیش: ۱- کویخا، که یخوا، گهورهی مال ۲- که یبانو،

ژنی مال

خدیعه: فریو، فیّل، مهکر

خديو: خواوهند، خاوهن، مير، ئەمير

خذلان: داماوى، بيّ بهشى، بيّ بههرهيي

خَذُول: بيّ بهش، داماو، سهركز، ليّقهوماو، بيّ بههره

خر: كمر، گويْريْرْ، گويْدريْرْ، ولأخ

خر: خرخروّکه، هورگ، هورهوراگه

خرائب: وێرانه، خاپوورکراو

خراب: ويران، خاپوور، تيكدراو، بي فهر، خمراو

خراب اباد: دنیا، نهم دنیایه، جیهان

خرابات: مهیخانه، نادی، شوینی خواردنهوه

خـراب شـدن: خـراب بـون، ويرانبـون، بمفيروْجـون،

خاپووربون

خرابكار: ويرانهكهر، خاپووركهر، تيكدمر، بمفيرودمر

خراب کردن: خراب کردن، ویران کردن، خاپور کردن،

بەفىرۆدان

خرابسه: کون، کونی دمرزی، ههر کونیکی بیچوك و

نهبينراو

خسراج: خهراج، ماليات، نهو مالياتهي لهزدوي و زار

وداهاتهكانيتر ومربكيريت

خراج: دومهل، ناوسان، جوّش، زيبكه

خراج: زیرهك، زرهنگ، فیلباز

خراجگزار: باجدمر، مالياتدمر

خراره: هوقه، لوشكه، لوشهكهلوش، نهو دمنگي له كاتي

گريان له قورگ ديتهدمر

خراس: کهری ئاش، نهو کهرهی ناش دهگیریت

خراسانی: خوراسانی، تایبهت به خوراسان، خهانکی

خوراسان و رێبازێکه له ئهدهبياتي فارسي

خراش: روشان، روشیان، شوینهواریکه نمسهر پیست که

به هۆی نینۆك یا چهقۆ لەسەر پیست دروست دەبیت،

سەلخىن

خسرداد: جوزوردان، سييهم مانگ له سالي ههتاوي،

دوايين مانگي بههار

خرس

خردانگارش: وردبین، باریك بین، دورنهندیش، ئهوهی له كارهكانيدا خاله بجوكهكانيش پشت گوي ناخات

خرد پیشه: بیرمهند، عاقل، خاوهن هزر

خردسال: ساوا، كهم تهمهن، منال، بجوك، كج يا كور كه تەمەنى لە پېنج كەمتر بېت

خردك: كهم، كهمينك، برينك، تۆزينك، كهم كهم خردل: خەرتەلە، تۆوێكى تيژه لە تايەفەى ئيسيومت و

خردل: ترسهنكۆ، بى دل، بيوره، كولافه، ناتهوان، بى

خردمند؛ خاوهن بير، بيرمهند، زانا، هوشيار خردمندانه: بيرمندانه، وشيارانه، زانايانه، دانايانه

> **خردنگرش:** ورد بین، باریك بین، وشیار خردور: بيرمەند، خاوەن ھزر، وشيار

خردومند: بروانه خردمند

خسرده: ۱ - ورده، ورده و پسرده، کهم، توز،۲ - بلیسهی ئاگر،۳- بهمانای عهیب و ئیراد که له کهسیّکی دمگرن خردهبین: وردبین، بیرتیژ، باریك بین، زیرهكی، زرنگی

خرده حساب: ورده حسیب، قهرزیکی کهم و مهبهست له نازاریکه له لایهن کهسیکهوه که ببیته هوی رمنجان و دل ئيشان

خرده ریز: ورده و پرده، ورده و پرتکه، شتی کهم بایی و بيّ بهها

خردهکار: ورده کار، نهوهی کاری ورده و پرده نهنجام دمدات

خرده گرفتن: عمیب گرتن، ئیراد گرتن، عمیب دۆزینموه **خردهگیر:** عمیب گیر، ورده گیر، رهخنه گر

خرز؛ پێلاو دورين، پێلاو دور، چهرمچي

خرزه: نیرینه، کیر، کیری پیاو که زل و نهستور بیت خسرس: ورج، هـ مرس، ههشه، هـ رج، ناژهڵێکـه زل و بههیز، جهستهی توکنه و بهرهنگی زمرد یا قاوهیی یا سپی و بهداردا سهردهگهویت، له ومرزی زستاندا به خربواز: بروانه خربیواز

خربنسده: کمردار، خاوهن کمر، پاسموانی کمر، شمو

خربسوز: شەمىشەمەكويىرە، شەفرەقىنك، شەمىشەلە،

خربه : کون، کونی دمرزی و همرچی خربه: ويرانه، كهلاوه، كهلاري

كەسەي كەر بەكرى دەدات

خربیواز: شەمشەمەكويىرە، شەمشە

خريا: نيرگه، كۆلەكه، نيرگه، ديرهك، كاريته

خریشته: تەپۆلكە، گردۆلكە، تەپە **خرت:** کون، کونی دمرزی

خرت و پرت: خرت، خرتوپرت، ورده حاجهتی کهم بایی، ورده و پرده

خرج: باج، خمراج، سمرانه، ماليات

خرج: خورجين، خورج، ههگبهي لهبن، جهوائي بجوك، جەنتەي لەبەن تەنراو

خرجـــسته: گهلــهراوژه، قــهربالغی، هـات و هـاوار،

همراوهوریا، شمر، ئاژاوه، هوسموهمرا خرجی: خەرجى، بريوى رۆژانه، ئەو پارەى بۆ بريوى رۆژانە خەرج دەكريت

خرجين: خورج، خورجين، جهوائي بچوك خرچال: مراوى گەورە، قاز، بالداريّكى سپيه گۆشتەكەى

خرچنگ: قرژال، قرژانگ، قارژنگ، جانهوهریکی شاوی بهند بهنده به دوسهر دمروات

خرچنگ: قرزال، كيڤژاله، يەكنك له بورجەكان خرخجيون: مۆتەكە، شەوە، خەوى پەريشان، كابويس

خرخر: مرخه، مرخ، پرخه پرخ، مرخه، نهو دهنگهی له کاتی خموتن له فورگی همندی کمس دیّتمدمر خرخره: خرخروکه، هرگ، هورهوراگه

> خرخشه: گەلەراوژە، شەر، ھەراوھوريا، ئاژاوە خرد: ئاوز، عەقل، ھزر، بير، ھۆش

خرد: ورد، بچوك، كهم، ههر شتيكي كهم و بچوك، هوير

خرد: هوراو، ليتاو، ليته

زۆرى دەخسەويّت. خواردنەكسەى گۆشست و مسردار و هەنگوينە. لە پېريدا زيان بە ئاژەلّەكانيتر دەگەيەنيّت **خرست:** سەرخۆش، مەست، زۆر مەست، خەيال

خرسته: زالو، زیرۆ، زیری

خرسك: ورج، ورجى بجوك. و جوره قاليهكه

خرسند: شادمان، رازی، خوشحال، شادان، بهدهماغ

خرسنگ؛ خره بمرد، بمردی زمق و ناقولاً

خرش: بروانه خروش

خرش: رووشاندن، رووشانن

خرش: خموش، خرت و پرت، حاجمتی کمم بایی ناو مان

خرشوم: لوتكه، كهيك

خرشید: بروانه خورشید

خرص: درۆكردن، درۆ وتن، به گومانهو د شتيك وتن

خرط: تاشین، داتاشین، داتاشینی دار

خرطبع: كەر، پيداگر، ئەحمەق، نەزان، خۆسەر

خرطوم: لوتى دريْرْ، بهتايبهت لوتى فيل

خرف: چنین، ههنگرتن، لێکردنهومی میوه

خرف: لمناوجوون بههوى بيرى، منالبونهوه، خلمفان،

خرف: خلَّمفاو، پياوي پيري كمم ناوز، نمزان

خرفسستر: مسار، دوبشك، كسؤلاژدهم، كولله، هسهر گيانلهبهريكي به زيان

خسرق: ١- دراندن، لمت كردن، لمت و كوت كردن،

همنشاندن، ۲- دراوی، همنشاوی، نمت و کوت

خرق: كەنين، درز، كون، قەنشت، قەنش

خرق: کهم ناوزی، نهزانی، گێژی، وړی،

خرقاء ژنى گێژ، نەزان، ئەحمەق، كەم ئاوز، بى عەقل

خرقـــه: بـمرق، كـموا، پاتــه، پاچـك، سـمركموا، جـل و

بمرگی تایبهت به دمرویش و سوفی

خسوك: كمدره، كمدرى بحكوّله، كمدرى جمكوّل.

چوارپایهیه کی بیچوك له شیوهی کیمر که له جوره

ومرزشيكدا لمسمر دميمرن

خرك: جۆريك خورماى زمرد و وشك

خرکچی: چارویّدار، خـمردار، کـمردار، کـمروان، خـاوهن کمر، نمو کمسمی کمر بم کریّ دمدات

خركره: كورى كمر، بەچكەكەر،

خرگوف: کونده، کوندهبهبو، کونهبهبوی گهوره

خرگاه: خيومت، رمشمال، دموار، چادر، خميمه

خرگوش: کهوریشك، کیفرویشك، کهروی، همروشه،

خەروى، گيانلەبەرېكە گياخۆر بە قەدە پشيلە دەبىيت و -

گویّچکهی دریّژه. دمستهگانی له هاچی کورتتره و زوّر بهخیّرایی رادهگات. میّکهی لمسهر سکیّکدا شهش تا

ههشت منائی دهبیّت و سائی چهند جار سکی پر دهبیّت

و ئەگەرى ھەيە ئە ساٽێكدا شەست بێچوى ببێت

خرگه: بروانه خرگاه

خرم: برین، فرتاندن، فه نشتن، کون کردن، سمینی گوی یا لوت یا لوت

-خسرم: زینـدو، سەرسـەوز، كـەيف خــۆش، بــەدەماغ،

سەرحال، شاد، شادمان، شادان، تازە

خرما: خورمام، همسپ، بهری داریکه گمرمهسیّری به گوشت که پیّسته و ناسك و ناوکی ههیه و شیرینه و به بوّلی گهوره له دارهوه شوّردهبیّت، خورمه

خرمابن: دار خورما، داری خورما

خرمالو: خورمالو، بهری داریّکه له تهماته دهکا

غرمدان: چهنته، ههمیان، کیسهی دروست کراو که پاره

و شتى تێدەكەن و بەكەمەردود دەيبەستن

خرمگاه: خيومت، رمشمال، خميمهي گهوره

خرمگس: کهرمیّش، میّشی گهوره، شینهموّزه، کهرموّز، میّشیّکی چروداری درشته به مالاتهوه

خرمن: خەرمان، خرمان، كۆگا، كۆ، بيدەر، بەسەريەكدا

كراوى زۆر له ميوه، ئاخلە

خرمن پا: پاسهوانی خرمان، نهو کمسهی له دمشت و بیابان ناگاداری خرمان دمکات

خرمنج: بروانه خرمگس

خرمن کوب: جمنجمر، همباشه، ئامرازی له دار و ئاسن بو گیره کردنی کلوش

خرمنگاه: خرمان، نهو پارچه زهویه له ناو دهشت که گمنم و جوّی درواوی تیا کوّدهکهنهوه و دواتر به هوّی جهنجهرهوه گیّرهی دهکهن

خرمن گذا: سوالکمری سمرخرمان، نمو کمسمی بوّ سوالّ دمرواته سمر خرمانهکان

خرمسوش: مشکه کویر، مشکی سارا، جوزه مشکیکی گهور دیه

خرمهره: موروه شینه، جوّره مورویکه به رهنگی سپی یا شین کهبهملی نهسپیهوه دهبهستن

خرنساس: مرخاندن، مرخه مرخ، پرخه پرخ، شهو دهنگهی له هورگی کهسی خهوتو دیّتمدمر

خرنای: کهرهنا، جۆرێك شهيپورى زل

خرنسار: ۱- ناپوره، همربانغی و کوبونهوه خهلک له شینیک نسازاوه، ههربانغی و کوبونهوه خهلک له شینیک نسازاوه، ههراو هوریسا، فیتنه م^۳- بسه تاوانباریکیش دهلین بو ترساندنی خهالک و مؤجیاری کردنیسان سسوار کهری دهکهن و لسمناو بسازاردار

خرند: ريز، بەتەنشت يەكەوە، سەف

خرنش: بروانه خرناس

دەيسووريننەوە

خرنق: كەرويشك، بينچوه كەرويشك، خرنك، خرنەق

خرو: بروانه خروس

كيلۆ

خروار: خمروار، خمربار، كێشێكه بمرابمر بـه سێ سـهد

خروار: وهك كهر، كهرئاسا، هاوشيوهي كمر، كمرانه

خړويف: مرخه مرخ، پرخه پرخ

خروج؛ رۆشتنەدەر، رۆيشتن، چونەدەشت

خروج: بروانه خروس

خرور: کەردار، خاوەن كەر

خروس: كەنەشتىر، كرەشتىن، كەنەباب، دىكل

خسروس خسوان: بسمرهبیانی، نسمو کاتسمی کملّمشیّر دمخونننت

خروسك: خروزهك، جۆرى نهخۆشى زارۆكانه و دمېيته هوى دمېيته هوى ئاوسان و گيرانى هورگ و نهخؤش به توندى دمكۆكيت و دمنگيك وهك دمنگى كهنمشير نه هورگى ديتهدمر

خروسك: قالوَنجه سوره، جوّره دمعبایه که زیاتر له حمام و شویّنه تمرمکاندا دمردهکهویّت

خروسه: هیتکه، هیتك، تیكهییهك گۆشتی بچوك له ناو هوزی ژن، تیتلکه

خروش: هات و هاوار لمتورهییدا، ئاژاوه، خروّش، هاوار، همراوهوریا

خروشان؛ خروشان، خروّشاو، تێػڡڵ و پێػڡڵ بونی خەلگان

خروشیدن: همورا راهیّلان، خروّشان، هاوار کردن، هات و هاوار نانموه، هیشی همدان، گریان، نالاندن

خروع: دارهمنجير

خروع: نمرمه، نمرملهش، ژنیک کهجهستهی نمرم بیّت و به ناسانی بچهمیّتموه و راست بیّتموه

خرف: بەرخ، بەرخۆلە

خروق: رەخنە، درز، قەنشت، كەنىن

خروه: ديكل، كەڭەشيّر

خرویله: هاتو هاوار، شین و رؤؤ، دهنگی گریبانی بـمرز، هؤهه، بؤرمبؤر

خره: ليته، ليتاو، هوراو

خره: ريز، سهف، به تهنيشت يهك

خسره: رووناکی، رؤشنی، درهوشاوهیی، نـور، تیـشك، روناکی که له لایهن خواوه به همندیّك له خمتْکان بگات، تیرؤژك، تیرؤژ

خره: مرخه مرخ، پرخه پرخ

خره: كەلەباب، كەلەشير

خرید: کری، سمندی، سمنی

خریدار: کپیار، نهو کهسهی شت دهکریّت، بکر، شت سیّن، مشتمری، بسیّن

خریدن: کرین، سمندن، شتیّك لهکهسیّك ومرگرتن و بمهاکهی دان. به پیّچهوانهی فروّشتن

خریده: کچ، کچی پینهگهشتو، شهرمن

خریر: ۱ ـ خورخور، دمنگی رژانی ئاو۲ ـ مرخه، پرخه،

دهنگی هورگی کهسی خهوتو ۳- دهست، نزمایی، شوینیکی نزمی نیوان دوبهرزایی

خریش: رووشان، رووشیان، سهلخ

خریش: گائته کردن، پی رابواردن، بزمی تال، و کمسیکه

که خهلک پنی پنِبکهنن و گالتهی پنِبکهن خریـشیدن: رووشاندن، رووشیانن، رووشانن، برینـدار

کردنی به ئاستمی پیست

خريطه: نهخشه، نهخشهى جوغرافيا

خریع: لاواز، لمر، سست، ناتموان، بی هیز، ئیسك نمرم خریف: پاییز، گملاریزان، خمزان، سی مانگمی نیّوان

هاوین و زستان، یهکیّکه له چوار ومرزهکهی سال ...

خریق: ۱- بای سارد، رمشهبا ۲- ناوهرو، ریرهوی ناو ۳-

فراوانی، بهربلاوی^۴- زموی نزم، نهوی، پهست خُر: کویژك، جانهومریکی بچوکی کلك دریژی به گوانه،

پیّستی قاومیی یا خوّلهمیّشی رمنگه، ژیّر قورگی سپیه و به زوّری شهوانه دیّتهدمر و بالنده بحوکهکان

د مخوات همرومها مشك و ماریش راو دهكات

خز: حمریر، هاوریشم، پارچهی هاوریشمی

خزائن: خەزىنە، گەنجىنە

خَرَازُ: كُوتَالُ فَرَوْشَ، هَاوِرِيشُمْ فَرَوْشَ، پِيلُهُومُر

خزاع؛ ممرگ، ممرگ و میر، مردن

خزاعه: كوت، لمت، پارچه، لمتى براوه له همر شتيك.

ناوی هۆزنىك له عهرمب كه له نهزد جيابونهوهو لهنزيك مهككه نيشته جي بون

خزاف: گۆزەجى، گۆزەكەر،

خزامه: لوتموانه، ئـمو ثالقـمى لـه لـوتى وشـتر دەكـمن

جلهوی ههوساری پیوه دهبهستن. نهو نالقهی ژنان بو

جوانی به لوتیهوه دمکهن

خزان: خمزان، گەلارپنزان، پاييز، خمزهلوهر، خمزهل،

ومرزى پاييز

خزان: خزین، خشین، خلیشکان

خزان: خەزنەدار، گەنجىنەوان

خزانه؛ خمزنه، خمزینه، گمنجینه، نهو شوینهی که پاره و شته گرانباییهکانی تیا هملدهگرن خزانهدار؛ خمزنهدار، خمزینهدار

خرر: تمنگی چاو، و شیومیهك له روانین کهبهرامبهر وا همست دهکات به توورمیهوه سهیری دهکرینت. ناوی تایمفهیهکهی ناریسایی که کهفرن له ترکستان و ناوچهکانی روزناوای دمریای خمزمر بهسهریان دهبرد له سالهکانی ۴۰۰ تا ۹۵۰ ز.

خسزراءِ جاوتهنگ، جاوتهسك، ژنى جاوتهنگ. ژنيك كهبهسوچى جاو سهيردهكات

خسزرچح: بای سارد، بای باشوور ۲- شیر، شیری دارستان ۳- ناوی هوزیکه لمعمرهب که لمیهمهنهوه بو مهدینه کوچیان کرد و له هاوهلانی پیغهمبهر بون خزرگ: ترس، توهیان، ورهنهمان، بی زاتی

خزعبس؛ هەنیت و پنیت، قسهی پروپوچ، وتـهی بـێ

خْرْعبله: گالْته، گمپ، شوّخی، هسهی پیّکهنین هیّنهر خُرْعل: کهمتیار، هممتار

خزف: گۆزە، سوالەت

خزنى: گۆزەچى، گۆزەكەر

خزل: برين، پچراندن، قرتاندن

خزم: سمینی لوتی وشتر و تیکردنی لوتهوانه

خْزْنْ: پاشەكەوت كردن، وەلاخستن. داپۇشين، داشارتن.

نەدوان، قسە نەكردن

خزنسدگان: خشوّکهکان، له تیرهی خشوّکهکان، ههر گیانلبهریّك کهبههوّی دمست و بیّی کورتی بخریّت.

هەندى ئە خشۆكەكان دەست و پێيان نيە

خزی: پهست بون، ریسوا بون، رسوایی، سوکی، پهستی خزیدن: خزین، خزان، خشان، خلیسکان، هه لخلیسکان،

خشین. لمسمر سك رۆشتن وەك مار

خزیر: خۆلەمىنى گەرم، ئەو خۆلەمىنىشەى لەناو وردە ئاگردا بىنت، خۆلى گەرم

خزينه؛ خەزننە، خەزنە، گەنجىنە

خزیه: خووی شر، خو یا عادهتیک که مرؤف ریسوا بکات

خسس: وردهکا، پوش وپهلاش، گیای وشك، پویش و یهلامخ

خس: بمست، هیچ و بوچ، ریسوا، سوك

خس: كاهو

خسائس: نامرۆيى، ناكەسى، ناپياوەتى، ناجوام<u>ٽرى</u>

خسار: خمسار، زیان، گومرابون، زیان دیسن، زیانکاری،

زیان بینین

نفستن

خـسارت: زيان بمركموتن، زيان بينين، زمرمر كـردن،

خەسار كردن، زيان

خسساست: ۱ ـ خهسیس بون، رمزیلی، بمرچاوتهنگی،

پەستى، نزمى، ناپياوەتى

خساسه: وردهبایی، مالی کهم و کهم بایی

خساله: پهست، ناپهسند لهههر شتيك

خسان: ئەو ئەستىرانەي ھىچ كات ئاوا نابن

خسسانیدن: جاوین، جوین، گازگرتن، گازگرتن و نازاردان، لهق دانان

خسبانيدن: خهواندن، نقاندن، خهو لي خستن

خسبيدن: خەوتن، نوستن، خەولى كەوتن، چونە خەو،

خسست: ۱ - خهسیس بون، دهست و شکی، به خیّلی، به خیّلی، به غیلی، به غیلی ۲

خسآن: ئازادان، دل نیشاندن، دلتهنگ کردن، بریندار کردن، دلتهنگی، دل ئازاری، برینداری

خستو: دان پیانهر، نهوهی دان به راستیهکاندا دهنیت

خستو: ١- هيلاك، ماندو، مانك، مانگ، شهكمت ٢-

نساوك، دهنسو، دهنسدون نساوكى خورمسا و هسه لوژه و هاوشيّوهكاني

خستوان: دان پیانـمران، ئموانـمی دان بـم راسـتیمکاندا

خستوانه: سمركموا، جل و بمركى دمرويشان

خسته: بروانه خستن

دمنين

خسته: ناوك، دمنو، دمندوك، ناوكي ميوه

خسته جگر: جگمر خوێن، دڵ خوێن، ئهوکمسهی جمرگی له خهم و خمفهت برینداره

خستهدل: دل ماندو، دل شكاو، دل پهريشان، خهم بينيو خستيدن: بروانه خستن

خس خس: خیسه خیس، دهنگی ههناسهی نهوانهی

هەناسەيان توند دەبێت

خسر: خەزورە، باوكى ژن، باوكى ميْرد، خەسورە

خسر: زیان بینین، زهرهر کردن، زیانکاری

خسران: زیان بینین، زیان بهرکهوتن، خمسار کردن

خسرو: خوسرهو، پاشا، شا، نازاناوی چهند له پاشاگانی ساسانی

خسرواختران: همتاو، خور، خورمتاو

خسروا نجم: هەتاو، رۆژ، خۆر

خسروانه: شايانه، وهك باشاكان

خسروخاور: همتاو، رۆژ، خۆر

خسسف: ۱- رۆکردن، له زەوى چەقاندن، ون كردن، لەزەوى رۆكردن ۲- كەمى، كووړى، كەم و كووړى، نوقسانى، خەش، كەمايەسى

خسف: گوێز، هوٚز، گووز، گوويز

خسودن: درویّنهکردن، درمو کردن، برینی گیاکان لهسمر زموی بمداس، دروین

خسسور: خهزوور، خهسور، باوکی ژن یا باکی میّرد، خهزویر

خسوف: روّجون، روّشتنه ناو زهوی و دیار نهمان. مانگ گیران، یا دیار نهمانی مانگ لهو شهوانهی دمبیّت دیبار درت.

خسیر: زیانبار، زیان بینیو، زهرهر کردو، خمسار دیتو خسیس: خمسیس، بهخیل، دمست وشك، بهغیل، رژد

خسيسه: پمست، بهخيل، سوك، بيّ ريّز، بمغيل

خسیف: جائی پرناو، هموری پرباران خش: خمسو،، دایکی ژن، دایکی پیاو

خش: روشان، روشانی بچوك، روشانی بچوك لمسمر همر

شتێۣك

خــش: ۱- کـهائین، درز، ههائشت لههـمر شــتیك^۲- نمــه باران، بارانی کهم، تاوه باران

خسشاب: خەشــاب، مــەخزنى فيــشەك ئــە چــەكە ئاگرينەكان، ساجۆرى فىشەك

خشاب: دارفرۆش

خـــشار: پەســت، ئاپەسـند، ئابــەدل لەھــەر شــتێك، پاشماودى خواردن لەسەر سفرە

خسشارم: ۱- دمنگی زل، دمنگی گهوره ۲- لوتی زل، کهبوی زل و نهستور

خشانیدن: جاوین، خوساندن بهدهم، گازگرتن، بهدهم بریندار کردن

خشب: دار، داری زل و نهستور

خشت: خشت، كەرپوچ، كەرپىچ، ئېنە

خشتامن: خمسو، دایکی ژن یا دایکی پیاو

خشت خشت: خشه خش، خشبه خشب، خشه خشهی

خشت زن: خشت دروستکهر، خشتچی، نهوهی خشت دروست دهکات

۔۔ خشتکار: خشتکار، کریکار، کریکاری بینا کهکاری دانانی

خشتگر: بروانه خشتمال

خشته لمسمر يهك

زۆر

خشتمال: کهرپوچکهر، خشت لیدمر، نهو کهسهی کاری دروست کردنی خشته

خشته: ههژار، دمست کورت، نهدار، کز، داماو

خشتی: خشت ناسا، ودك خشت، تايبهت به خشت، دروست كراو له خشت. و ههر شتيكي جوارگزشه

و معاش : خەشخاش، خاشخاش، رەبەنۆك، خاشخاشك،

گیایهکه ساههتهکهی باریکه گهلآکانی پان و دریّـرْ و

گولهکانی سپی و بمرزاییهکهی تا یهك مهتر دمگات. میوهکهی دوای ههلومرینی گهلاکانی دمردهکهویت

خش خش: خش خش، خشبه خشبه، دهنگی کاغهز یا

رۆشتنى ھێواشى دمعبا و جرش و جانەومر

خشخشه: خشخشه، دمنگی سیلاح کاتی بمریهك كموتن، دمنگی بمریهك كموتنی خشل و زیومرمكان

خشرم: هیّلانهی زمردمواله، مهلهکهی ههنگ، و شهو بهردمی گهچی لیّ دروست دهکهن

خشك: ۱- وشك، بئ ناو، نيشك، هشك، چمرمسى ٢- دمس وشك، به خيل، خمسيس، رمزيل

مەبەست ئە كەسىكە كە ھىچى نەبىيت بۇ خواردن

خشك افرار: وشكه، دانهویلهی خواردن وهك نـوّك و ماش و نیسك و فاسوّلیا

خشكناج؛ وشك و رەق، لاغر، لاواز، لەر، بى گۆشت

خشك اندام: وشك و رەق، بىّ گۆشت، لەر و لاواز

خشكاندن: وشك كردن، وشكاندن، شاو يا ترى شتيك گرتن، هشكاندن، جرمساندن

خشکبار: وشکهبار، وشکه، میوهی وهك هوّخ و همیسی و همنجیر و تو

خشك پهلو؛ وشك، وشك و رمق، لاغر، لمرٍ

خشك يى: پى وشك، پى رەش، شوم، بەدھەر، ئەوەى ھاتنى بېيتە ھۆى بەدبەختى

خشك جان: بى هەست، بى گيان، دلا رەق، مەبەست لەكەسىكە علشق نەبوبىت و تامەى عەشقى نەكردبىت خشك دامن: داوين وشك، داوين پاك، بەرامبەر داوين تەر يا داوين پيس

خشك دست: دمست وشك، رژد، خمسيس، بمخيل

خشك دماغ: خەمبار، خەمۆك، كز، مەلول

خــشك رود: رووبارى وشـك، وشـكه رووبـار، رووبـار يــا دمرياچهيهك كه رموتى ئاومكهى پچرابيّت

خشك ريش: ١- بريني وشك، قمتماغه، قمتماخه ٢- ريا،

درۆ، بیانو، پەلپ و پیاوی نەزان و ئەحمەق خ**شگزا**ر: بروانه خشکسار

خشکسار: وشکه زموی، زموی رمق و تمق و بی ناو و گیا خشکسال: وشکمسائی، سائی نههات، سائی بی بیاران بیا

كهم باران

خشکستان؛ وشکانی، وشکهلآن، شویننیکی وشك که شاوی تیا دمست نهکهویت

خشکسر: بی میشك، کهم عهفل، خوبهسهند، خوبین، ههایت بیژ، زوربله

خشك كن: وشك كمرموه، مژوّك

خشك مغز: منشك وشك، كهله بوت، بن عهقل، نهحمهن خشكنانج: وشكه نان، نانى وشك

خشکنای: قورگ، قورقوراگه، خرخروکه

خسشکه: ۱- وشکه، همر شتیکی وشک^۲- برنجی بی رؤن^۳- ناسنیکه که ناوهکهیان گرتبیّت و سمهتر و رمفتر بهلام ناسکتر و شکینمرتر بوبیّت

> عى خشل: خمشهن، خراب و ناپسهند لههمر شتيك

خَـشُم؛ رق، تـورەيى، قـين، قەلـسى، جارسى، وەرسى،

گرژی، قەھر

خشما و لوت پان، ژنی لوت پان، ئمو ژنمی توانایی بوّن کردنی لمدهست داینت

حردتی تعدمست دابیت خشماغیل: چاوخیّل، چاو چهپ و چیر

خشم آلود: رهاوی، تووره، گرژ، هیناوی، رق همستاو

خشمگر: بروانه خشمگین

خشمگن: بروانه خشمگین

خشمگين: توره، رق همستاو، جارز، فهنس، تـووره، گـرژ،

هههری، دههری ده

خشمن؛ بروانه خشمگین

خشمنكا: بروانه خشمكين

خشن: ۱- توند، زبر، ناریک، ناساف، گر، زفر ۲- تووره، گرژ، دمهری

خشنگا: ۱- داخ، برینی داخ، ۲- کهچهنی، تاسی، بی مویی۳- سهرکهچهن، سهرتاس، بی مو، حوج، حوت

خشنو: بروانه خشنود

خشنود: رازی، شادمان، بهکهیف، شادان، شاد، خوّشحالّ، رهزاممند

> خشنی: روسپی، ژنی داوین پیس، همحبه خشو: خمسو، دایکی ژن یا پیاو

خشودن: بـرین، هرتانـدن، هـمرس کـردن، رازاندنـموهی دارن برینی لق و چله زیادیهکانی دار

خشوع: لمخۆبوردویی، فمرمانبرداری کردن، گوێڕایملی خشوك: زۆڵ، حمرامزا، منالی ناشمرعی

خشونت: ۱- توندی، توند و تیژی، بهتوندی ههلاس و کهوت لهگهان کهسیکدا کردن۲- زبری، گهری، زهری، ناریکی

خشی: سپی، سپیننه، سپی یا کهوره رمنگ

خشی: ۱- ترساو، ترسیاو، زات نهماو، توهاو۲- گیای وشك

خسشیت: ترسان، تؤهان، زات نـهمان، وره لهدهسـتدان، ترس، زات

خشيج: دژ، پێچەوانە، نەيار

خشين: تووره، گرژ، قهنس، جارز، توند تيژ

خشینه: بروانه خشین

خصاء خمساندن، گون دمرهێنان، خمسانن

خصاف: ۱ - پینهچی، پینهدور ۲ - دروزن، دروّکهر

خسصام: ۱- دوژمنایسهتی، دوژمسنی کسردن، نسهیاری، ههننهکردن ۲- شهر، ناژاوه، بگرهو بیّنه، مشت و مر

خصام: دوژمنان، نهیاران، دژهکان

خصان: تايبهتيـهكان، ويْـرْدكان، ههلْبـرْيْردراوان، ديـارى

کر اوان، گمورمکان

خصل: برین، درین، ههلسرین، برین و جیاکردنهومی شتیك نمیهك

خسصل: نیشانه گیری، گریدو، مسارج بهستن له تسیر هاویشتن

خمصات: تايبهتمهندى، خوو، عادهت چاك يا خراپ، رهوشت

خصله: ١- دمستهمو، هزی زوّر، باومشه هژ^۲- بوّل، بوّله ترێ

خصم؛ دوژمن، نهیار، دژ، رکهبمر لمشهردا

خصماء دوژمنان، نهیاران، دژهکان

خصمان: دوژمنهکان، نمیاران

خصمانه: دوژمنانه، نهیارانه، دژانه، هاوشیّوهی دوژمن

خضیر: سهوز، کهسك، بهرنگی سهوز، سهرسهوزی خط: خمت، نوسین، شوینهواری قه لهم لهسمر کاغهز یا همر شتیکیتر، نوسراو، ریگهی راست و دریْتر، دوری نیّوان دو نوخته پهیوهندی دروست بکات

خطاء: ههنه، خهتا، ناراست، تاوان و گوناحیّك كهبه ئهنقمست نهبیّت و لمروى نهزانیهوه بیّت

خطاب: هسه کردنی روبهروو لهگهل کهسیّك، ناخاوتن لهرو

حطاط: نوسهر، خوّشنوس، خهتات، شهو کهسهی شتی زوّر دمنوسیّت

خطاف: رفينهر، فرينهر، دز، شهيتان

خطــاف: ١- پەرەســـێلكە، پەرەســوێلكە، ٢- ئاســنى

سەرخوار، ۳- جنگاڵ، جنگى درندەكان خطاكار؛ خەتاكار، ھەئەكار، سوجدار، تاوانبار

خطام: هەوسار، جڵەو، ئاوسار

خطب؛ شكو، قەر، مەزنى، گەورەيى، كارى گەورە

خطبه: خوتبه، ومعز، مۆجيارى، وته، وتارى ئايينى

خطبه: خوازبیّنی، مارهبران، داواکاری، خویّندنـهوهی

وتاری ماره بران، ئەو ژنەی خوازبینی لیکرابیت

خطر: ۱- نزیك بونهوه له لهناوچون، مهترسی، ترس، ئهوه بینته هوی ترس و لهناوچون، خهتهر، پهتهر،

سامدار ۲ - شەرەف، گەورەيى، ريْز

خطرناك: پرمهترسى، مهترسيدار، خهتمر

خطرة: دمفحه، جار، كهرمت، بار، دمفعه

خط سبز: گوگره، زمرده مو، موی تازه رواو له پشت لیّوی کرانی تازه پیّگهشتو

خطف؛ رفاندن، فراندن، رفاندنی شتیّك به خیّرایی خطفه؛ دری، فراندن، رفاندن

خطكش؛ راسته، خهت كيش، نهو ئامرازهى خهتى

راستی پی دهکیشن

خطل: نمزانی، گیزی، وری، هسهی ههلیت و پلیت، پوج و بی مانا

خطماً: لوت دريْرْ، كەپۇ بارىك، رەش

خصوص: تایب مت کردن، هه نبر ژارتن، دیاری کردن، له پنشی دان، پنش خستن، تایب مت، جیا، جیاواز

خصوصيت: تايبهت كردن، هه لْبـرُاردن، جيا كردنـهوه،

تایبهتمهندی، تایبهتی، دیاری کراوی و ههنبژیّردراو خصوم: ناحهز، دوژمن، نهیار، بیلهباز، دژ

J- 194114 1941- 101199- 1911 - 119-

خصومت: دوژمنی، ناحهزی، شهرِ فروّشتن، نهیاری

خصى: خەسىنىراو، گون دەرھىنىراو، خەساو، ئەو پياوەى

گونیان دمرهێنابێت و له پیاومتیان خستبێت

خصیم: دوژمن، نهیار

خصيه: گون، هيلکه گون

خضاب: رمنگ، خهنه، نهوهی سمر و روخسار یا پیّستی

جەستەي پى رەنگ دەكەن

خضارم: گەورە، رێزدار، خۆڕاگر

خضر: سموز رمنگ، كمسك، سمو بون، ومك رمنگي گملآ

خضر: سەوز، سەوزە، سەرسەوزى، لقى دار

خضر: خـزر، نـاوی بـهكێك لـه بێغهمبـهرهكان كـه لـه كتێــب داســـتانهكان ئامـــاژهی پێـــدراوه. لـــهبارهی سـمردهمهكهی بیروراكان جیـاوازن. ههنـدێك ئـهو بـه هاوسـمردهمی ئیـبراهیم و ههنـدێك بـه هاوسـمردهمی موسای دهزانـن و ههنـدێك دهیگێڕنـهوه بـو سـمردهمی ئهســكهندهری مــهزن كــه وتوویانــه هــاورێ لهگــهل ئهســكهندهر بـه دوای ئـاوی حمیاتـدا گـمراون و تــهنیا خــزر پێـی گهشـتوه و لهبـمر ئهمــه تهمــهنی بوتــه همهیشهیی. ناوی خوّی تالیا یا نیلیا یوهن بوه و بویه پێی دهڵێن خرر چونكه بمردهوام لـه شوێنی سهرسـهوز دادهنبشنت

خضراء: سهوز، كهسك، سهوز رمنگ

خضرت: سەوزى، سەرسەوزى، تازميى، نەرمى ناسكى

خضرم: ۱- چانی پرناو، دمریایی گهوره ۲- بهخشهر، پیاوی دمست کراوه و بهخشهر

خضوع؛ لمخوّبوورين، لمخوّبوردويي، چاوپوسي كردن

لەخۆ، خۆبەكەم زانين، سەردانەواندن

خضوع: خۆبەكەم زان، لەخۆبوردو

خضیب؛ رمنگین، خهنه لیّدراو، رمنگ کراو

خطو: هەنگاو ھەنگرتن، بەريدا رۆشتن

خطوب: شان، گەورەيى، شكۆ، مەزنى

خطور: بیرهاتهوه، بیرکهوتنهوه، به زیمندا هاتن، بیرکهوتنهومی بابهتیّك دوای لهبیرچونهوه

خطوه: شمقاو، همنگاو، همدمم، دووری نیّوان دوپیّ له کاتی روّشتندا

خطه: خمت کیشراو، زموی سنوردار، زمویهك که بو

دروست کردنی خانو تیایدا بهدموریدا خمت دمکیّشن. ناوچه، شاری گهوره، ولأت

خطه: ۱- کاری گهوره، کاری دژوار ۲- نهزانی، گیزی، حوّلی، وری

خطي: خمتی، کتیبیک کمبمدهست نوسرابیت، دهسنوس خطینه: خمتا، تاوان، سوج، گوناح، همله، کاری شمر

خطیب: وتار خویّن، وتاربیّژ، نهو کهسهی وتاری نایینی دهخویّنیّتهوه

خطير: گەورە، پايەبەرز، ريْزدار، خاوەن شكۆ، شەريف، بەريْز

خف: ئاگرگرہ، پوش و پہلاش، ھمر شتیّك كم خيّرا ناگر بگريّت

خف: کهم، سوك، دەستەيەكى کهم، جەماعەتيّكى کهم خف: پى يۆش، پيلاو، كەوش، سەول

خفاء داشریاو، نهێنی، شاراوه، داپوٚشراو

خفاجه: خمفاجه، هۆزێکی عمرمب که له مهدینهوه بۆ سنورهگانی عێراق کؤچیان کرد و به زوریان دز بون و حاجیهکانیان روت دهکردهوه

خفساش: چه کیچه کیله، جیلجیلی، چه کیچه کوله، شهم شهمه کوید، شهم شه شهق شه قول گواندار یکسه هاوشیوه ی مسك و رمش رمنگ، دمست و پینی بسه پیکه وه پهیومست کیراوه و بوته هاوشیوه ی بال که دمتوانیت و های بالنده کان پینی هم لفریت، پوزمیه کی باریك و دو گوییچکه ی قولاغ و دیانی زور تیژی همیه، چاوه کانی گزه و له بهر نهمه ناتوانیت له همتاودا بیته دمر. روزه کان له تاریکیدا به سهر دمبات و شهوانه دیته دمر

خفاف: پێلاو فرۆش، كەوش فرۆش خفت: گرێ، ئاڵقه، گرێي تەناف

خفت: خەوت، نوست، خەوى ئىكەوت

خفت: سوك بونن ريسوا بون، سوكى له جهسته يا كار يا ميّشك

خفتانیدن: خهواندن، خهو لی خستن، تلاندن، تلاندن، تلاندن، نفانددن، گمفزاندن، گهوزاندن، گرینکرن، پال خستن، نوساندن

خفتك؛ كابوس، مؤتهكه، شهوه، خهوى ناٽۆز و پهريّشان خفتن: خهوتن، نوستن، نفستن، دهخهو چون، خهفتن خفتو؛ بروانه خفتك

خفتيسان: خموتن، نوستن، خمفتن، خمو ليّ كموتن، دخمو چون

خفج: شهوه، مۆتەكە، خەوى ئالۆز و پەريشان

خفچه: شمش، شوشهی ئالتون یا زیو

خفده: چەمياى، خومھر، خوار، چەماوە، لار

خفرق: بروانه خفرگ

خفرگ: سست دهمار، بی زات ناحهز، هیزهون، نهحمهق خفرنج: کابویس، موتهکه، شهوهی، خهوی پمریشان

خَفْش: کهم سویی، کهم بینایی، نهخوّشی کهم بینین له سك وماوه

خَفَشُ: شموكوێِر، شمق كور، شمفكوێِر، ثمومى به شـمودا جوان ناتوانێت ببينێت

خفقان: تىمپىن، لێدان، لێدانى دڵــه تمېـــه، دڵــمڕاوكێ، پەرێشانى

خفگسی: ۱- تـهنگی نهفهس، خنکان، خهفهبون، ئـهو حالهتهی به هـرفـدا حالهتـهی بـه هـرفـدا دروست دمبیّت۲- کـهمی نوکسیژن نهههود۳- گورپنی باروودوّخی ههوا

خفنج: ناز ومهکهر، عیشوه، سود، بهرژموهندی

خفه: خفه، خنكاو، خهندهقي

خفى: داپۇشراو، شارياوه، نهێئى، گۆشەگىر، ئەو كەسەى ئە خەنك خۆبەدوور دەگرێت

خفیدن: ۱- همناسه لیدان، همناسه کیشان، پژمین، ۲- تمین، خنکان تمین، خفقه بون، خنکان

خفید: پاسهوان، زیرمفان، دیدموان، پشت و پهنا، پشتیوان

خفیسف: سوك، سفك، نـمرم، دژى فـورس، چوست و جالاك له كاردا

خفيسه: ١- داپۆشىۆران، خۆشاردنەوە، خىز حەشاردان،

نهێنی، شاریاوی **خفیه :** شاراوه، داپۆشراو، شاریاو،

خـل: گێـژ، حـۆل، وڕ، كـەم عـﻪﻫﻞ، ﺑـऊ ئـاوز، ﻫﻪﺑﻠـﻪ،

خل: خۆلەمىنش، سوتو، سوتك، ورده ئاگر كە لە ژير خۆلەمىنشدا مابىتەوە

خل: جلّم، ناوی خەستى كەپۆ كە لە لوتى مرۆڭ يا ئاۋەل بنتەدەر

خل: سركه

خوهلی، پهتياره

خل: هاوری، یار، دوست، هاوریی یهکدن

خسلاء بوشایی، شوینی جول، شوینیک کهکهسی لی نهبیت. به مانای مهستهراو و شوینی دهست به ناو گهیاندنیش دیت

خلائىق: ئىلفرينىراوان، دروسىت كىراوان، خىولقينىراوان، خەلك، خەلكان

خلاب: هوراو، زدوی هوراوی، لیتاوی، شهو زدویهی پیّی تیا بچههیّت، زوّنکاو

خسلاب: فريسودان، هەڭخەلەتانىدن، بــــه زمــانى خـــۆش

كمسيّك هەلخەلەتاندن

خلاب: زمان جهور، زمان لوس

خلاش: ئاژاوه، همراوهوریا، فیتنه، هاتو هاوار

خلاشه: پوش و پهلاش، پوشکه، پوش

خسلاس: رزگاریون، رزگاری، شازاد بون، دهرسازیون،

پەرينەوە، دەرچوون

غەش

خلاصه : ههڵبژیر دراو، دیاری کراو، جیاواز، پاك، پا**ه**ژ

خلاعت: سوکی، بێ سامانی، هـ او و هـ او وسری، پـیری، نهترسی، نهترسیان

خلاف: ۱- پێچهوانه، دژ، نهيار، ناسازگار، نارهزامهندی خلافت: خهلاهمت، جێگرتنهوهی کهسێك، جێ نشين بون، جێگری، جێگری پێغهمبهر

خلافکسار: تاوانبار، هه نه کار، ناسازگار، شهوهی کاری نه شیاوو نارهوا نهنجام بدات

خلاق: بهش، پشك، پار، بههره

خولفیّنمر خلال: دان باکمردوه، چیلکمیمکی باریك که دیانی پیّ

> پاك دەكەنەوە، خلال، خلال ديان غادە مىرىرىيىنى دىرىرى

خلال: فیروّیی، رهخنه، ویّرانی، خاپوری

خلال: سرکه فرؤش، نهو کهسهی سرکه دروست دهکات خلالوش: هات و هاور، ههرا، ههراو هوریا، دهنگه دهنگ

خلان: هورا، ليتاو، كل و ئاو

خلان: هاوريكان، ياران، هاوهلان

خلاندن؛ رۆكردن، تى چەھاندن، كردنـه نـاو، تىكـردن، رۆكردنـــى شـــتىكى بارىـــك وەك دەرزى و جـــقل و ھاوشىيوەكانى لە جەستەدا، تىراكردن

خلاوه: سمرگمشته، سمرگمردان، شاواره، شپرزه، ش<u>ٽواو،</u> پمر<u>ن</u>شان

خلایا: کهنو، کهندو، هیلانه زمردهواله، کونه زمردهواله خلبان: فروّکهوان، فروکهبهر، فروّکثان

خلیله: ناراستی، خواری، لاری، مهکمر، تیکه ل و پیکه ل

ځلت: هاوړێيهتی، برادمری، هاوهلی خ**لجان:** پمړين، فړين، چاوفړين، فړينی پێلوی چاو، دڵ

ئاشۆ بوون، دلەتمىي، شلەژاوى ئاشۆ بوون، دلەتمىي، شلەژاوى

خلخال: باوانه، پێبهند، خهڵخاڵ، ئـهو ئاڵقـهى كـه ژنـان

بۆ جوانكارى لە ھاچى خۆيانى دەبەستن خلد : خۆراگرى، ھەمىشەيى، سەھامگىرى، دايمى

خلد: مشكهكويْر

خلاستان: بههمشت، شوینی سهرسهوز و ناو و ههوا خوّش

خلس: رفاندن، فراندن، بردن

خلسسه: ۱- رفانسدن، رفینسراوی، ۲- هسمل، دمرفسهتی گونجاو، ۳- خهنسه، حالهتی نیوان وخمو و وشیاری له کمسی عارف و سوفیدا، لهخوچون، بیخوبون

خلسش: تێـجون، رۆچـون، تێڕاجـون، پياچـون، چـونـه ناوموهى شتێكى باريكى وهك دمرزى بـه پێستى جـمستـه خلص: هاورێ، دۆست، يار، هاورێى گيانى بـه گيانى

خلصاء هاورييان، دۆستان، ئازيزان

خلصان: هاورێِی گیانی به گیانی خلط: تێکهڵ کردن، تێکهڵو کردن، ئاوێته کردن، تێکهڵ

کردنی شتیک له گهل شتیکیر

خلط: تیّکهل کراو، ناویّـته کراو، هاتی کراو، شهومی تیّکهلّ به شتیّکیتر بوبیّت

خلطه: بمشداری هاوپشکی، هاتوچوّ، تیّکهلّبون، نزیکی خلع: هملّکهندنن لابردن، لمسـهر کار لابـردن، لابردنـی کمسیّك لمسمرگار و پیشهی خوّی

خلع: تــهلاّق دان، تــهلاّق دانـی ژن بــه ومرگـرتنی مالّیـُك لهو یا بـهخشینی ماردییـهک*ه*ی

خلعت: دیاری، خهلأت، پیشکهشی، جل وبرهگی دوراو که له لایهن کهسینکهوه پیشکهش به کهسینکیتر دمکریت خلف: درو، بوختان، نارهوا، هسهی ناراست، پینچهوانهی بهاین

خلف: دوا، بـشت، بـشتهسمر، سـهده لـهدوای سـهده، و ژمارهیهك كه دای ژومارهیهگیتر دیّن، پاشكوّ

خلف: منالّ، منالّی باش و صالّح. ئاله گؤر، سهودا خان است.

خلفاءٔ ئهم وشهیه کوّیه و به مانای خهلیفهکان دیّت. حیّگرانی پیّغهمبهر

خلق: ئافراندن، بهدیهیّنان، خولقاندن، دروست کردن، خلق: ئافریّنراو، خولقیّنراو، بهدیهیّنراو، دروست کراو خلق: خو، عادمت، رهوشت، داب، خولیّ

خلق: كۆنە، شرە، دراو، رزاو،

خلقان: کۆنه، دراو، رزاو و شر خلقت: ئافراندن، سرشت

خلسل: رەخنىه، ئىيراد، عىەيب لىەكار، فيرۆيىي لىە كىار، كراوەيى نێوان دوشت، درز، كەلێن، قەنشت

خلسم: چـلّم، كەميّلـه، ئـاوى لـوتى مـرۇڤ و ھەنـدىّ لـه ئاژەلەكان

خلم: ۱- یار، هاورِێ، دۆشت، ۲ - شوێنی خهوی ناسك ۳- چهوری، بهز، چهوری و ریخۆلهی مهرِ

خلن: چلّمن، نهوهی لوتی ههمیشه به چلّمه و لوشهی دیّت

خلنج؛ دوورەنگ، ئەبلەق

خلنج: نقوچك، نقووج، نقورچك

خلینگ: نمبلهق، دوورِهنگ، ههر شتیک رهش و سپی بیّت، رهش وسپی

خلو: خالّى، بى ناو، بەتال، تاك، تەنيا، تەك

خلسو؛ خالی بـون، بـهتال بـون، تـهنیابون، تـهنیایی، تاکیمتی

خلـوت: تــهنيايى، تافانــهيى، شــويّنى چــوّل، چــوّلُــهوانى، حِيْكًاى تــهريك

خلوت گزین: گزشهگیر، تمنیا، شمو کمسمی تمنیایی و گزشمگیری هملبزیریّت

خلوت نشین: گؤشهگیر، ئـهوهی بهتـهنیا لـه شـوێنێکدا دادهنیشێت بـه مهبهستێکی تایبهت

خلوتی: تهنیا، گوشهگیر، نهوهی به تهنیا دادهنیشیت خلود: ههمیشه بون، ههمیشه مانهوه، ههمیشهیی، بهردهوامی، دایمی، جاویدانی، نهمر، ههتاههتایی

خلوس: ١- پاك بونهوه، بئ رازانهوه، پاقژبونهوه ٢-

سادهیی، ساکاری، پاکی

خلوق: بـۆنى خـۆش، تێكەڵەيـەكى بۆنخـۆش كـە بەشـى زۆريەكەى زەعفەرانە

خلولیا: ۱- مالیخوّلیا، نهخوّشیهکی دهماغیه نزیك له شیّتی ۲- بیّ شهرمی، بیّ حهیایی، نهترسی خله: سهولّ، سهلّپ، سهلّپی، بیّلی کهلّهك لیّخورین

خلسه: هـ مذَّيت و بِنِّيت، بِنِهـ وَ، فـ يَرُوّ، هـ مَرْزه، ئـــاژاوه، دمنگهدمنگ، قمرمبالغی

خله: كارگ، قارچ

خله: چلّم، ناوی لوت

خله: ۱- کون، تونیّل، ۲- خوا، عادمت، داب، سرشت ۳-سرکه، شمراب، ۴- نیازمهندی، ههژاری، دمست کورتی خله: کالآن، کالآنی شمشیّر کهبه پیّست داپوّشرابیّتز و بهمانای هاوریّهیتی و برادمریش دیّت

خله: ۱ - هاورێيهتی، پاکی، دوّستايهتی، ۲ - خو، عادمت، . موشت

خلیج: شاخاو، ئاودر، کوریان، دهلاف، کهند، کهنداو، به نشیک له دهریا که له وشکانیدا رؤشتبیّته پیش

خلیدن: تیچون، پیاچون، تیّراچون، تیّجههین، روّشتنه ناوهوهی شتیکی باریك وهك دمرزی و بزمار له پیّست یا له شتیکیم

خلیس: سهرسپی، پیاویک که موی سهری سپی و رمش بیّت، سهر ماش و برنجی. بهمانای وشیار و دلّیریش دیّت

خلیش: هوراو، لیتاو، هور و چنباو، گل و ناو، به مانای شمر و ناژاوهیش دیت

خلیط: هاوپشك، بهشدار، شهریك، هاوبهش. و به مانـای هاوسهر یا میّردیش دیّت

خلیع: دمرکراو، دورکراوه، منالیّك که باوکی له خوّی دووری کردبیّتهوه. لهسهر کارلابراو، لابراو، دمرکراو. و کهسیّك که نهسمر کارهکهی دمرکراییّت

خليعه: هەرزە، ژنى خۆسەر، ژنى بى حەيا

خلیعــــه : رســوایی، ئابرٍووچـِـون، نهترســی لههــهوا و ههومس، بنی شمرمی

خليفه: خەلىفە، جينشين، جيگر، شوينگر

خلیق: شیاو، شایان، ژێهاتی، خوگیر، هاوخوو

خلیقه : سرشت، عادهت، خولاق، سروشت. شهوهی خوا ئافراندبی*تی*

خلیل: دۆست، هاوهڵ، هاو<u>رێی</u> گیانی به گیانی، راستگۆ، راست

خليه: كەندوو، كەنو، كونى زەردەوالە

خلیه: بیّوهژن، ژنی بیّ پیاو و منال خم: خوار، لار، چهماوه، دژی راست، بییّج، لولی لهفیژ،

حم: خوار، لار، چهماوه، دری راست، پیچ، دوبی نهفر، خومهر

خم: خوم، دمقری سوالهتی گهوره که شمراب یا سرکه یا شتیتری تیا ههلاهگرن

خم: کولانه، هیّلانه، کون، مریشکدان، ئهو شویّنهی بوّ هیّلکه کردنی مریشك دروستی دهکهن. و ناوی چالّی ناویّکه له مهدینه

خمار: چارشيّو، رووبەند، پەچە، سەرپۆش، روپۆشى تنان

خمار: خومار، خهیاڵ، ئهو ژانه سمر و بیّ حالّیهی دوا نهمانی سمرخوّشی له مروّقدا دروست دهبیّت

خمار: مهی فروّش، شهراب فروّش

خمسار آلسود: خوماراوی، غهمزه، چاوێکه کهحاڵهتی خوماری تیا دەرکەوتبێت

خماسی: پێنجی، پێنج دانـمیی، هـمر شـتێك لِـه پێـنج بـمش یا لمت پێکهاتبێت

خماشه: خەوش، بىّ كەلك، ھەر شـتىّكى بىّ كەلك بـۆ ھريّدان

خمان: كموان، كممان، كمڤان

خمان: ۱- پهست، سوك، بـێ ئـابـڕوو، ريـسوا، خـهڵکی سهرسـهری۲- پهست، بـێ کـهڵك، هـهر شـتێکی شـياوی فړێدان

خماندن؛ خوار کردن، چهماندن، چهمانن، لار کردن، خوههر کرن، لارکردنی دار یا شتیکیتر، نوشتاندنهوه، موچاندنهوه

خمانیدن: لاسا کردنهوه، دهمهلاسکیّ، لاسایی کردنهوهی وتار و کرداری کهسیّك بوّ گائته کردن

خمپاره: خومپاره، گوله تۆپى گەورە، ئەو گولەى بە خومبارمھاوێژ دمھاوێژرێت

خمپاره انداز: خومپاره هاویّژ، شامرازیّکی ناگریشهوه وهك تؤپ كه لولهیهكی باریك و دهمیّکی گهورهی همیه و خومپارهی پیّ دههاون خمخانه: خومخانه، مال یا ژیرزهمینیک که خومی خمیر ترش: ههوید شهرابی تیا ههلاهگرن. مهیخانه، شهرابخانه خمیرگیر: ههویر

خم خوردن: چەمانەوە، نوشتانەوە، چەميانەوە، لاربون،

خوار بون

خم دادن: چەماندنەوە، نوشتاندنەوە، لار كىردن، خوار

كردن

خمدار: لار، خوار، گێڕ و خوار

خمير: گوشراوي تـرێ يـا خورمـا كـه كرابێتـه شـهراب.

هەرخواردنەوەيەك كە مەستى بـه دواوە بێت. شـەربا، ئارەق، مەى

خمس: پينج يهك، يهك لهسمر پينج

خمستان: مەيكەدە، مەيخانە

خمسه: پێنج، ژوماره پێنج

خمسين: پەنجا، ژومارە پەنجا

خمش: : بروانه خاموش

خمش: رووشاندن، بریندار کردن، رووشانن

خمك: دايره، دهف، بازنه

خمكده: مديخانه، شدراب خانه

خمل: ریشال، پرزه، ریشوّله، ریشال یا پرزی پارچه و

ھەرچى

خم و چم: عیشوه، ناز، مهکر، فیّل و فهن، هونهر

خمود: ١- كوژانهوه، دامركانهوه، كوژيانهوهى ئاگر ٢-

بیدهنگی، نارامی، بی هوشی

خموش: بروانه خاموش

خموشانه: بيدهنگانه، بيقرانه

خمسول: بـێ نـاو نيـشان، ون، نـامۆ، ناديـار، ئـەودى نـاو

نیشانی دیار نمبیّت

خمیاز: بروانه خمیازه

خميـــازه: باوێـشك، باێيـشك، ژاژك، باوشـك، دهم

داجهقاندن لهبهر خهو هاتن

خميدن: نوشتانهوه، خواربون، جهمانهوه، جهمينهوه،

لاربون

خمیر: همویر، همفیر، بات، خممیرن، ئاردی تمرِکراوی شنلدراه

خمیر ترش: همویر ترش، همویره، نامیانی همویر خمیرگیر: همویر شیّل، ئمو کریّکارهی لم نانمواخانه همویر دهشیّلیّت

خمير مايه: ههويره، ههوير ترش

خمیره: ههویر ترش

خمیس: پێنج شەممە، رۆژى پێنج شەممە

خمسیص: ناوقهد باریك، پیاوید که سکی باریك و کیشر او بینت

خسن: ههنبار، ههنباری کهشتی. به مانای کون و ددلاههش دنت

خنازیر: غوده، ناوساوی ژیر مل و هورگ، غودهی لیمفاوی

خناس: شمیتان، پیاوی بهد زات و پیس، خراپهگار

خناق: قورگیشه، ژانی قورگ

خنبانیدن: لاسایی کردنهوه، دهمهلاسکی

خنبیدن: تهپل لیّدان، دهست لهدهست دان، جهپله لیّدان خنثي: نیّرهمؤك، ئهو كهسهی نه پیاو بیّت نـهژن، بـیّ مهترسی، كهسیّك كـه هـهم كیّـری هـهبیّت و هـهم هـوز. ئهوهی ژن بون یا پیاو بونی دیار نهبیّت

خنج: ۱- ناز، عیشوه، مهکر، شادی، خوشحالی۲- سود،
 داهات، بهرژهوهندی، هازانج

خنجر: خەنجەر، خەنجيّر، خەنجوّك، كيّردى دريّرى خوارى دەسكدار كە پياوان دەبەر خوّيانى رادەكەن

خنجر گذار: خهنجهر ومشین، خهنجهردار، نهو کهسهی به خهنجهر پهلاماری پهکیتر بدات و برینداری بکات

خنجه: شادی، شادمانی، خوّشحالی، کهیف، خوّشی و دمنگیّك کهلهکاتی شادی و خوّشی له هورگ دیّتهدمر

خند: بروانه خنده

خنداخند: دهم به بزه، دهم به پیکهنین، پیکهنینی بهردهوام و بهرز، فافا

خندان: دهم بهبزه، دهم به پێکهنين

خندائدن: هێنانه پێکهنین، بزه هێنانه سهر لێو، دهمی که سێك به پێکهنین کردنهوه، ناچار کردن به پێکهنین، کهناندن

خنگل: زری، جل و بمرگی شمر له کوندا خنسوس: داشارین، وهساردن، فهشارتن، حهشاردانن لمبهرجاو ون کردن

خنیا: سروود، گۆرانى، ئاواز، ستران،

خنياگر: سترانبيّر، گۆرانيبيّر، ژمنهر

خنیدن: ۱- دهنگدانهوه، دهنگدانهوهی دهنگ له دهشت و دوّن و لهناو حهمام۲- ناوداربون، ناسران، ناودهرکردن خو: خو، سرشت، عادمت، خولق، خده

خسو: داربهست، داربهند، ئهوه دارانهی کریکار بو کارکردنی لهبینای بهرز بهکاری دهیهن

خواب: خهو، خهد، نوستن، حالهتی حهسانهوه له مروّد و ناژهن که هاوری یه لهگهن نارامی و له کارکهوتنی ههستهودره رووکهشهکان

خــواب آلــود: خــمواٽو، چـاوبهخمو، ئــمومی لــه خــمو همستابيّت بهلام خمو بمری نمدابيّت

خواباندن: خەواندنن خەو لىخستن، خەھاندن، نواندن، دەخەو كردن، نقاندن

خواب آور: خمو هينمر، خمة هين، همر شتيك ببيته هوى خمو هاتن

خواب ديدن: خهو بينين، خهو ديـتن، لهخـهودا بينـينى شت

خواب رفتن: ۱- خهو لێکهوتن، خهو بردنهوه، دهخهو راچون ۲- تهزین، سربون، تهزین و بی همست بونی دمست یا پی به هؤی زهختیّك که لیّی دهکریّت خوابستان: بروانه خوابگاه

خوابگاه: نوستنگه، خهوگه، ژووری خهوتن، تهختی خهو، همرمویله

خەو، قەرمويّلە خواب گزار: خەو ئىكىرموه، ئەوەى خەو ئىك دەداتەوە

خوابناك: خەوالۇ، چاو بەخەو، دەخەو راچو خوابنامە: خەونامە، كتيبى خەون ليكدانەوە

خوابنیدن: خەواندن، نواندن، دەخەو كردن

خوابی: گۆزە، كوزو، دم**ڤ**رى سواٽمت

خوابيدن: خەوتن، نوستن، خەفتن، خەو ئىكەوتن، خەو بردنەۋە، نفستن خندخند: قافاً، پێکەنينى بەرز و بەردەوام، ليرقه

خندریس: شمراب، شمرابی کۆنه

خندق: خەندەق، خەنەك، خەندەك، خەرەند، كەنىدائى ھەلكەنىداە

خنسدمین؛ پێکمنیناوی، کمنینی، پێکمنینی، نـمومی بـۆ بێکمنین بێت

خندناك: بروانه خندهناك

خند و تند: ژیرورو، تارومار، لمت و پمت، شمق و شر، پرژ و بلاو

خنده: خەندە، پێکەنين، کەنين، ئێو بـۆ پێکـەنين کردنەوە، خەنين، خەنە

خنده آور: پیّکهنیناوی، کهنیناوی، همر شتیّك پیّکهنین دروست بكات

خنده خریش: گانته جار، هه شمهر، ئهومی خه لک پیّی پیّیکه نن

خنسدهدار: پیکهنیناوی، کهنیناوی، شهوه پیکهنین دروست بکات

خندمرو: دمم بمبزه، روخوّش، رووگهش، کراوه، نــمومی بـمردموام بـزه لمسمر ليّويـمتي

خندەناك: شاد، دەم بەپىكەنىن، بزە لەسەر لى*ۆ*

خندیدن: کهنین، خهنه کردن، پیّکهنین

خنساء لوت قیت، لوت قنج، ژنێك كهسهری لوتی قنج و باریك بێت

خنشان: درهخشان، پیرۆز، موبارهك، مهیمون

خنصر: پەنجەي بچوكى دەستى مرۆڤ، توتە

خنفساء قالونچه ردشه، دمعبایه که ی ردش رهنگی بون ناخوشه

خنك: فێنك، سارد، هۆنك، چياگ، چاييگ، هين، سار

خنگ: سپی، همر شتیکی سپی بمتایبمت نمسپ

خىنگ: كيْرْ، كاس، ور، حوّلْ، نـهزان، بـيّ همست، بـيّ ميشك

خنگسار: سمرسپی، شموهی همموی موی سمری سپی

بيْت

خنگ گردون: خور، همتاو، روز

مونتو، نوستو خواس: ئەو كەسەى گەلاى خورما دەفرۇشىت، گەلا ەر، خودان، خواوىند، فرۇش

> خوافی: داپوقشراو، شاریاوه، داشاریاو، داشاریاگ خوالیگر: چیّشتلیّنهر، ناشبهز، زادچیّکهر خوامش: جوّگه، ریّرموی ناوی بچوك، جوّگهله

خسوان: خوان، سفره، خوانچه، مهجمه عله، تهشیی،

سینی، ئادہ

خوان؛ خیانهتکار، نهوهی خیانهت پیشهیهتی

خوان پایه : سفره، میّزی نان خواردن، خوانچه : خوانچه، سفرهی بچوك

خواندن: خويندن، خوهندن، خواندن، خويندنهومي

خواستان؛ خویستان، خوهستان، خواستان، خوینند شهوهی روّژنامکه یا کتیّبیّك

خوان سالار: خوان سالار، سمرپمرمستی سفرهی مال، جیّشت لیّنمر

خوا**نین:** خنا، خانهکان، میرهکان

خواو : خەو ، خە**ۋ** ، نوستن

خواهان: خوازيار، داواكمر، داخوازكمر

خواهر: خویشك، خوشك، واله، خيشك، خوه، هاوشيره، كچيك كه لهگهل كورينك يا لهگهل كچيكيتر لهيهك دايك و باوك بيت

خواهش: ویستن، ئارمزوو، حهز، تامهزرویی، تکا خواهشگر: تکاکار، پاریرموه، ئهوهی داوای شتیك دهكات

> . خواهشمند: تكاكار، داواكار، نارمزدار

خسواه نساخواه: بقيّت نـمقيّت، خـازراو و نـمخوازارو، بتمويّت يا نمتمويّت، پيّت خوّش بيّت يـا پيّت خوّش نمبيّت

خواهه: بروانه خواهش

و دمپاريتهوه

خواهیدن: بروانه خواستن

خسوب: باش، چاك، پەسسەند، بەدل، دژى خىراپ. و بەماناى جوان و روگەش دىت خوابیده: خموتو، خمو لیکموتو، خمفتو، نوستو خواجه: گموره، خاومن، ناغا، سمرومر، خودان، خواومند،

شینخ، مالدار، دهولهمهند. و پیاویک که گونیان دهرهینابیت، خمساو

خوار: زهلیل، کهساس، ناتهوان، پهست، سوك، ریسوا،

هيج

خوار: خۆر، ھەتاو، رۆژ

خوار: بۆرە، دەنگى مانگا و گوپْرەكەو و مەر

خُوار: سست، لاواز، نهرم، بي هينز، نهرم و لاواز له خوار؛ همرچي

خواروبار: شتومه کی خواردن، نهوه ی خه لك ده یخوات، رزق، خواردهمه نی، نازوخه، نازوخه

خوارتن: زمليل، لهخوبوردو

لەگەلدا دەست پىكرد

خوارج؛ خهواریج، ناوی دهستهیهك نه موسولمانان. ژومارهیهك نه سوپاکهی خهلیفه عملی که نه شهری صهفیندا نهو خهلیفهیه جیابونهوه و دژایهتیان

خوارسار: زهلیل، سوك، ناتهوان، بیّ هیّز، پهست، ریسوا خوارگار: سوكکهر، ستهمكار، جنیّوهروّش، دهم پیس، جویّندمر

خوازه: تکا، داواکاری، خواست، مهبهست، داخواز

خوازمگەر: خوازيار، داواكار، تكاكار، داخوازكەر

خواست: خواست، مهبهست، حهز، نیراده

خواستار: خوازیار، داواکار، داخوازکمر، داواکمر

خواستگار: خوازیار، داواکمر، داخوازکمر، خوازبینی

کهر، شهوهی کمچیکی بو پهیوهندی ژن و میردایهتی

بویّت و خوازبیّنی بکات

خواستن: ویستن، داوا کردن، داخواز کردن، خوازیاربون، تکا کردن، نارمزو کردن، نیراده کردن، خوش ویستن،

كەسىك بۆ لاى خۆ بانگ كردن، حەز، ئارەزوو

خواسته: زيْرِ و مال، سامان، دارايي

خواس؛ ۱- کهس و کار، نزیکهکان، خرم، ناشناکان^۲۔

سمرؤك و هملبژيراواني نهتموه يا تايمفهيمك

خوراندن

خوبرو: جوان، روخسار مانگ، روگهش، نهو کهسهی روخساری جوانی ههییت

خوپخين: مؤميا، مؤميايي

خوپذیر: خوگیر، عادهتگر، نهوهی برواتهسهر خو و خولقی کهسیکیتر

خوپله: نمزان، گیّز، ور، کاس، حوّل، کهم عمقلّ خوج: تاج، پؤپه، پؤپکهکهلهٔشیّر، نه تیکه گوشته سور رمنگهی لهسمر سهری کهلهشیّر دمرویّت، کوفیکا دیکلی خوخ: هرّخ، همشتالو، خوّخ، ههشتاوی

خسود : خبوده، کیلاوی ناسین، نهو کیلاوهی ناسینیهی لمشمردا لمسمری دهکهن، کومزری

خود: خو، خودى من، خوم

خسودارا: خۆرازینسهرهوه، نسهوهی زۆر گرنگی بسه جوانیکاری روخسار و جل و بهرگی خوّی دهدات

خود بخـود: لـمخۆوه، همرلـمخۆوه، بـێ هـۆ، بـێ حـمز و ئيرادهى كمسيــرّ

خودبین: خۆبینن خۆپەرەست، ئەخۆرازى، ئەخۆبایى، ئەوەى تەنیا خىزى ببیننیت و سەرنج بـــــ كەسانىتر نەدات

خود پرست: خۆپەرمست، خۆبىن، لەخۆبايى

خود پسند: لهخوبایی، لهخورازی

خودتراش: گوێزان، موس، مهکینهی ریش تاشین خودخروه: پۆپه، پۆپهکهڵهشێر

خودخواه: لمحوّرازى، لمحوّبايى، خوّبين، بـمفيز، بـايى هـهوا

خودخسور: خوّخـوّر، خـهموّك، ئـهوهى خففـهتى زوّر دهخوات و لهخهم خواردنى زوّر لاواز و كرّ دمبيّت

خوددار: خۆراگر، بەسەبر، خۆپاريز، ئەوەى خۆى ئە

كاره نەشياوەكان بەدوور بگرێت

خودرایی: لهخوّبایی، ههوادار، بایی ههوا، نهوهی بی تیفکرین و راویّژ کردن لهگهل کهسانیر کارهکانی بکات خودرو: خوّرسك، گیایهك که توّوهکهیان نهچاندبیّت و خوّی روا بیّت

خودرو؛ ترۆمبيّل، ئەوەى خۆى بروات

خودســـــــّـا: لـــهخۆبايى، كەســـــێك كەشـــانازى بـــه كــارو كردەوەكانى خۆى بكات

خودسر: خوسمر، سمرهخمر، لاړێ، نموهی تهنیا به حمز و نیرادهی خوّی کاردهکات

خودسرانه: خوسهرانه، لهخوباييانه

خودفروش: خۆفرۇش، فشەكەر، قەحبـە، روسـپى، ژنـى گاندەر

خودکار: خوٚکار، خوٚکرد، دمزگا یا نامرازیّك کهخوّی کار بکات و بهدهست ههانینهسووریّنن

خودگام: بایی هموا، هموادار، بمفیز، خۆبمزل زان خودگرده: خۆکرد، ئمومی کمسیّك بیّ راویّـرْ كردن بـه کمسانیتر کردبیّتی

خودکشی: خۆکوژی، خۆکوشتن، به ژههر یا بهخهنجهر یا بههمر شتیّکیتر کوشتنی خۆ

> خودگزین: خۆپەرەست، خۆبەزل زان، بایی ھەوا خودمانى: خۆمانە، وەك خۆ، بەتايبەتى، خۆیى

خود مختار: خود موختار، که سیّك که له کاره کانی خوّیدا نازادی ته واوی ههیه. و له فمرهه نگی سیاسیدا به سهرزهمین با باریّزگا با ولاّتیّك ده و تریّت که له بهریّوبردنی کاروباره کانی خوّی سهربه ستی ته واوی ههیه

خود نمــا: خونـوێن، ئـەوەى بـەكارو كردەوەكـانى خـۆى دەنوێنێت

خودی: خۆیی، ئاشنا، دژی بیّگانه

خور: تاڤ، هەتاڤ، خۆر، رۆژن تىشك

خور: خورادن، خواردهمهنی، خوراك

خور: سستی، لاوازی، بیّهیّزی، ناتهوانی

خورا: شياو، ژێهاتي، ژ ههژي

خورا: بروانه خوراك

خوراك: خواردن، زاد، خۆراك، خواردهمهنى، ئهو بره له خـوارۆدن كـه يـهك كـهس بيخـوات، چێـشت، شـياوى خواردن

خورانسدن: دمرخواردان، پئ خواردن، ناچار کردنی کهسیّك بوّ خواردن

خورخچيون: كابويس، مۆتەكە، خەوى پەرێشان

خورد: خواردن، خواردهمهنین جیشت، نان خوردیر: جیشت لینمر، زادجیکمر

حوره پر: چیست نینمر، رادچیدمر

خوردن: خواردن، هوتندان، خواردن، بردنه ناوهوهی

خواردن له قورگ، شتیك خستنه ناو دهم قوتدانی خورده یز: چیشت نینمر

خوردی: خوارن، خواردن، خواردهمهنی

خورسند: بروانه خرسند

خسورش: خورشت، خورشت، شله، همر شتیك كمه بهنانهوه بخوریت

خورشگر: جێشت لێنمر، زاد جێکمر

خورشید: همتاو، تاق، خوّر، روّژ، تیشك، یمكیك نه همسارهكان که زموی و نهستیرهكانی دیگه به دهوریدا دهســووریّن. همبارهکــهی ۱۳۱۰۰۰ بمرابــهری همبارهی زمویه و دووریهکهی نه زموی ۱۴۹ کیلومهتر و نــزیکیترینی همسـارهکان بـه زمویـه و تیـشکهکهی نماومی ۸ خونهکدا بهزموی دهگات. گهرمی ناو خوّر

خورشید پرست: همتاو پهرمست، خورپهرمست، روز

پەرمست، ئەوكەسەى خۆر بپەرمستێت

نزیکهی ۲۰ میلیون بلهی سانتی گراده

خورشيد وش: خۆرئاسا، وەك خۆر

خورند: شياو، شايان، ژێهاتى، ژ هەژى

خورنگاه: خواردنگه، خارنگه، شوێنی نان خواردن

خورنگه: بروانه خوارنگاه

خسوره: خوره، ئەوەى شىتىك بخات و لەناوى بېات.

نەخۆشى گولى

خوره: نور، تیشك، رونكای، روّشنایی، شكوّ، فهر

خىوز: دوژمنى كردن، نىهيارى، ھەڭنىەكردن، نەسىازان، نەگەنجان

خوزي: كوتراو، پانكراوه، گۆشتى كوتراو

خوسانیدن: بروانه خیساندن

خوست: دورگه، وشکی نیّوان دهریا. و به مانای شیّللراو و پاشیّلیش دیّت

خوستن: ورد كردن، كوتان، شيّلان،

خوش: خۆش، شاد، سەرسەوز، چاك، باش

خوش اخلاق: نهخلاق شیرین، روگهش، روکـراوه، خـۆش

خوش اقبال: خوشبهخت، بهشانس، بهختهومر

خوشاب: خوشاو، تيراو، ئاودار، تمرو تازه

خوش الحان: دمنگ خوّش

خوشامد: ئەومى بىيتە ھۆى شادمان بون، پ<u>ىرۆزبايى</u>

گردن، خولق کردن، بهخیّرهیّنان

خوش اندام: ئەندام رێك، بـێ عـەيب، ئـەوەى ئەنـدامى

رێك و جوان بێت

خوش آواز: دهنگ خوّش، خوّش خويّن

خوشایند: بهدل، پهسهند، دلگیر، وته یا شتیك که کهسیك پهسهندی بكات

خوش باور؛ خوّش باومر، ساویلکه، ساده، ئهوهی به

خيرايي باومړ به شتهکان دهکات

خوش بخت: خوش شانس، خوش بهخت، بهشانس، بهخته ومر

خوشبو: بۆن خۆش، خۆش بـون، ھـەر شـتێك كـە بـۆنـى خۆشى ھەبێت

خوش بودن: شادمان بون، خوّشحال بون، به کهیف بون خوشبین: گهشبین، روناك بین، نهوهی بوّ همر کار و پیّشهاتیّك به گومان و رهشبینیهوه لیّی ناروانیّت خوش پوش: شیك پوّش، خوش پوّش، ئهوهی جل و

خوش تركيب: ئەندام ريك، بەژن ريك

بمرگى جوان لەبەر بكات

خوشمال: خۆشمال، شاد، شادمان، بەكەيف

خوش حساب: خوش حسيّب، خوش حساب، نهوهى حسيّب و كتيّبي خوش بيّت

خوش خدمت: خوّش خزممت، نموهی به جوانی خزممت بگات شموهی فی مرمانی گهورهکهی خوّی به جوانی نمایجات بدات

خوش خط: خمت خوّش، ئموهى نوسين و خمتى جوانى همبيّت، خوّش نوس

خوش خلق: خوڵق خۆش، رووگەش، كراوه

خوشخو؛ بروانه خوش خلق

خوشخوار: خوّشخوّر، نهوهی خواردن به تام و چیّرهوه

دهخوات. زوّر خور و ههوهها نهوهی زوّر بخوات

خوش خوان: دهنگ خوّش، خوّش خويّن

خوشخوراك: خوشخور، ئموهى بمتام و چيژهوه خواردن

بخوات

خــوش خوشــك: هيّـدى هيّـدى، هيّـواش هيّـواش لهبــمر

خۆشى

خوش خیم: رووگهش، کراوه، خوّش خو

خوشدامن: خمسو، دایکی ژن یا دایکی میرد

خوشدل: دنخوش، به کهیف، شادمان، شادان

خوش راه: خوّش رێ، ئەسىپ يا چاروێ كـه جوان بـه رێگادا بروات

خوش رفتار: نهخلاق شیرین، نهوهی به خوشی له گهل خهلا ههلس و کهوت بکات

خوشرنگ: خوشرهنگ، شهوهی رمنگ و رووی جوانی ههینت

خوشرو: رووگهش، رووکراوه، جوان، روخسار مانگ، نهوهی روخساری جوانی ههییّت، دهم به بزه

خوش ريخت: ئەندام ريك، بەژن ريك

خوش زبان: زمان خوّش، زمان شيرين، قسه خوّش،

خوش سخن: بروانه خوش زبان

خوش سرای: خوش خوین، دهنگ خوش

خوش سودا: خوّش مامله، نهودی سهودا و مامله کردن

له گهٽي خوش بيٽت

خوش سیما: جوان، روخسار مانگ، شهو کهسهی روخساری جوانه

خوشکل: جوان، رازاوه، بهدل، روخسار جوان

خوش صحبت: خۆش قسه، خۆش دو، زمان خۆش

خوش صورت: روخسار جوان، جوان

خوش طالع: بمبهخت، بهشانس، خوّش شانس

خوش طعم: تام خوش، نهوهی تام و چیزی خوش بیت خسوش ظاهر: رازاوه، نهوهی روخساری جوان بیت و

ناخي نا

خوش عاقبت: ئەنجام خيّر، ئەو كەسەى ئەنجامەكمى خيّر بيّت

خوش علف: خوّش نالف، نهو ناژه لهی نالف به جوانی دهخوات

خوش قامت: بهژن رێك

خوش قلم: بن بیروز، نموهی هاتنی خیری لهگملدا بیّت خوش قلب: دلباك، دل ساف، خیرخواز، چاكمخواز

خوش قسول: خاودن بـهنيّن، ئـهودى بهنيّنهكـمى خـوّى بـاته سم.

خوش قیافه: جوان، روخسار مانگ

خوش کلام: هسه خوّش، وته خوّش، نهوهی هسهکانی بهدل و پهسهند بیّت

خوش گام: خوّش پێ، ئەسپى خوّش پێ

خوش گدران: خوش رابویر، شهوهی بهخوشی ژیان دمیاته سهر

خوشگل: بروانه خوشکل

خوشگو: خۆشدو، قسه خۆش، خۆش وته

خوشگوار: شيرين، بهتام، به چيز، خواردنيك كه به خيرايي همرس بكريت

خوشمزه: بمتام، خوّش، بهچێِژ

خوش منش: بروانه خوشخو

خوش منظر : جوان، رازاوه، دلْپسهند

خوشنام: خوّشناو، خوّشناف، خوّشنيّو، ئـمومى بـم چاكم ناوى دمركردبيّتن

عاوی داردردبیس

خوش نگرش؛ كمشبين، خو**شب**ين

خوشنوا: دمنگ خوّش، خوّش خوێن

خوشنواز: ژهنمر، لیّدمر، ژهنمری باش

خوشنود: بروانه خشنود

خوش نویس: خۆش نوس، خەت خۆش

خوشوقت: خۆشحال، شادمان، شاد

خوشه: بۆل، ئويشى. چەندىن دەنىك ميوەى پيكەوە پەيومست. وەك بۆلە ترى، يا بۆلى خورما

خوشه چین: نمدار، همژار، دمست کورت، ممیمست له ژن یا پیاویکی همژاره که دوای دروینه کردن له ناو ممزاری گمنم وجودا بگهریت و سمقاته به جی ماوهکان بو خوی کوبکاتموه

خوشيدن: وشك بون، وشك ههلاتن،

خوش یمن: پریوز، موبارهك، مهیمون و همر شتیك بو مروّق شانسی به دواوه بیّت

خوصاء چاو بەقوولاچو، مەبەست لە ژنێكە چاوى بە

هوولدا چوبیّت. بای گمرم کهله چاو بدات

خوض: خۆخستنه ناو ناو، خۆههلدانه ناو شاو، رۆشتنه ناو ئاو. رۆچون و تلفكرين له كارلېكدا

تو تو. روچون و نیسترین به خاریند. خوف: ترسان، زات نهمان، تؤهین، ترس، زات، وره

خوك: بمراز، خو، خوگ، گاكول، ئاژهنيكه مانى و ههنهو، پيستى جمستهى نمستوره و توكن، دمست وپيي بوچكه

و چاوی بچوك، میینه کهی نه نومانگیه وه نامادهی جووتبون دهبیت و سالی دو جار دهزیت، ماوه ی سکپری نه و ۱۱۴ روزه و ههر جار شهش تا دوانزه بیچو به

دنیا دینیت. هـمر جـوّره خواردنیک دهخـوات وهك پهتاته، گیزمر، جوّندمر، ثالفن، شهومر، گوّشت و خوین. له زوّربهی ولاتهکان گوشـتهکهی دهخـوّن بـهلام لـه

ئىسلامدا حەرامە خوگر: خوگر، خوگير، عادەت گرتو، مرۆڭ يائاژەننىك كە

به شتێك يا كمسێكهوه خوى گرتبێت، هۆگر

خول: پەرمستارى كردن، سەرپەرمستى كردن

خول: دیاری و بهخشینه خواییهکان وهك کهنیز و مهر و مالات

خوله: تیردان، شوینی تیری کهوان

خوله: خالی، بهتال، بیّ ناو، دژی پر

خون: خيانەت كردن، دمغەلى، ناراستى

خون: خوین، خین، ونی، هوون، خوین. شلهمهنیهکهی سور رمنگه که له ههمو دهمارهکاندا ههیه و جسته لیی ده خوات و بونیکی تایبهتی ههیه. برهکهی له ناژهگیاندارهکان یسهك لهسهر سیانزهی کیشی

جەسىتەى ئەوانىە. مرۆ<mark>فى</mark>نىك كىە كى<u>ىشى ⁶⁰ كىلىق بىن</u>ت نزىكەى پىنىج كىلق گرام خويىنى ھەپە

خونابه؛ خوێناو، خوێن و ئـاو، خـوێنى تێکـهڵ بــه ئـاو، هرمێسکى خوێنين

خون آشام: خوینخور، دل رمق، بی بهزمیی، خوینریر

خون آکند: خوێناوی، پرخوێن، پرلهخوێن .

خون آلود: خوێناوی، خوێنی، تێکهلاو به خوێن، همر شتێك که خوێنی لمسهر رژابێت و خوێناوی بوبێت

خونبها: خوێنبایی، بههای خوێن، ئهو بره هامری کوژمر به پاشماومکانی کوژراو دمدات تا له گوناحهکهی

خۆش ببن، دیه، قمرمبوی تاوانی کوشتنی کمسیك

خونخوار: خوێنخوّر، خوێنمـژ، ستهمکار، دڵڕەق، بـێ بهزمیی

خونخواه: تۆلمستين، خوينخواز، نهومى تۆلمى دمويت خون خوردن: خوين خواردن. ممبمست له خهم و خهفمت خواردنى زوره

خوندگار: خاوهن، خواومند، سمرومر، گموره

خون دل: خوينى دل، خوينى جگهر، خويناو، مەبەست له خهم و مهينهتى زۆره

خون رز؛ شمراب، شمرابی دروست کراو لمتری

خون ریغتن: خوین رشتن، خوین رژانن، کوشتن، کوشتاری خهنگ

خونریز: خوینرپژ، خوینخوّر، خوینمژ، شهوهی خویّن دهرپژژیت و خهلّك دهكوژیّت

خونسرد: ۱- خوین سارد، گیانلهبهریک که خوینی سارده و پلهی گهرمی شهو بهرابهره له گهال پلهی گهرمی شوینهکهی وهک مار و ههندی له خشوکهکان ۲- خوینسارد، خوراگر، بهسهبر

خونفشان؛ خوێن پرژێن، خوێن پـژێن، ئـمودى خوێنى لێ بچکێت

> **خونکار:** خوێنخوّر، خوێنمژ، خوێنڕێۯ **خونکار:** خاومن، خواومند، گهوره، سمرومر **خون کردن:** کوشتن، خوێن رشتن، خوێن رژانن

خون گرفتن: خوين گرتن، گرتنی خوين له جهستهی کهسپک بههمر شيوميهک

خونگرم: \- خوێنگهرم، ههر ناژهٽێك كه خوێنهكهى گهرم بيّت وهك گوانداران و بالندهكان ٢- خوشهويست، خوێنگهرم، ميهرمبان، چاك

خــونگیر: خــوێنگر، خــوێنگیر، رمگ زهن، ئــهو کهســهی کاری خوێن گرتنه

خونی: خوینی، تایبمت به خوین، خویناوی، تیکمل به خوین و نمودی کمسیکی کوشتبیت

خونين: خويننن، خوينن، خويناوى، تيكه ل به خوين خونين جگر: دل پر خوين، جگهر خوين، دلخوين، كهسيك كه دلى پرخهمى ههيه

خونین دل: بروانه خونین جگر

خوهل: خومهر، خوار، چهماوه، ناريّك، چهميو، لار

خوی: خو، عادمت

خوی: ئارمق، عارمق، ئەو ئارمقەى ئە لەش دېتەدەر خويش: خزم، كەس و كار، نزيك

خسویش: رانساویکی هاوبهشسه بسق یهکسهم کسهس و دوهم کهس و سیّیهم کهسی تاك و کوّ، خوّ،

خویسشاوند: خـزم، کـهس و کـار، ناشـناکان، نهوانـهی بههزی دایك و باوکهوه به خزمایهتی دهگهنهوه یهك خویش بین: خوبی، لهخوبایی

خویـشتن: خــق، رانـاوێکی هاوبهشـه بــق کهسـی يــهکم و دودم و سێيهمـی تاك و کق

خويشتن بين: خۆبين، خۆپەسەند

تيا دمژمنن

خویستان دار؛ خوّراگر، بهسهبر، بهرگهگر، خوّساريّر، ئهوهی له کاره نهشیاوهکان دووری دهکات

خویشکار: خوّکار، شهرك نـاس، شهو کهسـهی خـوّی کـار بکات و ههول بدات

خویـشکام: خۆپەرەست، لەخۆرازى، ئىەوەى تىەنيا بىه دواى حەزەكانى خۆيەتى

خه: باش، وشهی دهسخوشی کردن، ئاهمرین، زورباش خی: مهشکه، مهشك، پیّستی ئـاژهنّی گـووراو کـه ماسـتی

خیابان: شمقام، خیابان، جاده، ریّگمیمکی پان و فراوان لمشار که خملک و کمرمستمکانی گواستنموه هاتوچوّی لمسمر دکمن

خیابان بندی: شههام نیدان، رنگا دروست کردن، جاده نیدان، نهخشه دارشتن بو دروست کردنی خیابان لهناو شار یا لهناو باغ

خیابان سازی: جادهسازی، جاده دروست کردن

خیابسان گسرد: شهقام پیّو، شهوهی بسیّ هـ و لـهناو شهقامهکاندا دهسووریِتهوه و پیاسهدهکات

خیار: خهیار، خهیاڵ، نهنجامدانی کاریّك بـه پیّی حـهز و ئیرادهی خوّ

خیار: خاومن ئیختیار، هه نبر نردراو له همر شتیک خیار: خهیار، هاروی، هارو، نارو، خیار، میویه که سهوز و دریژ و گهوره که به کالی دمیخون و فیتامینی A, تیایه B, C

خيارچنېر: ترۆزى، تريزوو، جەمەرەخەيار،

خیارشور؛ خمیارشوّر، خمیاری سموز که لمناو نـاو و خــویّ دا رایـــدمگرمن و ومك ترشــی بـــه خواردنـــموم دمیخوّن

خیاره: ۱- یه کخهیار، خهیاریک^۲- ناسک، نازک، نمرم خیاط: دمرزی، دمرزی که جل و بمرگی پی دمدورن خیاط: خمیات، بمرگدور، بمرگ درو، نموهی جل و بمرگ بو خه لک دمدوریت

خیاطت: دوورین، درومان، بهرگ دورین، جل دوورین خیاطت: دوورین خیال: خهال، گومان، ومهم، ههست، حالهتیّك که لهخهون یا بیّداری له مروّقدا دروست دمبیّت. هیّزیّکه کهبههویهوه نه و شتانهی که لهسمردممیّکدا بینراون دمژیّینهوه، بیر، هوْش، کهلکهنّه، رامان

خيال انديش: بروانه خيالباف

خیالبساف: خهیال باف، ئهوهی بهردموام له دنیای خهیالّدا دوژیت، خهیالأوی، خهیالی

خيام: خيّومت نشى، چادرنشين، چادر فروّش، خيّومت فروّش

خیانت: خیانهت، دهغهانی، ناراستی، ناپاکی

خيانت پيشه: خيانهتكار، دمغهلّ، ناراست، خايين

خیانتکار: بروانه خیانت پیشه

خيبت: زيانكاربون، بي هيوا بون، هيوا بران، بي

ھیوایی، نانومیّدی، بیّ بهشی

خیتال: گالته، شۆخی، گهمه، یاری، درۆ

خیسه ع: ۱- ناراست، بی باومر، شهومی شیاوی باومر پیکسردن نسهبیّت ۲- گسورگ، گسورگی فیّلبساز۳- لاری،

ریّگهی دژی مهبهست^۴- تراویّلکه

خير: ١- حەيران، سەرگەردان ٢- بنيهۆ، خۆرايى، ھەرزە

خیر: چاکه، خیر، باشی، دژی خراپی

خسير: جاكهكار، خيْرخواز، جاكهخواز، خيْروْمهند،

ھەڭبژيردراو

خسیرات: خیسرات، کاری خیسر، شهو کارانسهی سود و بهرژهومندی بهخهالک بگههنیت

خيرانديش: خيرخواز، خيرۆمەند، ئەوەى بىر لە خيىر

و خوّشي كمسانيتر بكاتموه

خيرخواه: خيرخواز، خيرۆمەند، چاكەخواز

خیرو: ۱- شموبو، گولی شموبو۲- هممیشه بههار، گولی هممیشه بههار

خيره: چاكهخوازتر، خيرخوازتر، هه لبريردراوتر

خَيْرِه: نەترس، بى شەرم، سەركىش، ياخى، پىداگر، بىي

خيرهچشم: جاونهترس، پيداگر، بي شهرم

خیرمداری: هه نیت و پنیت بیّژ، زوربنه

نەزان

خپره رای: کهم عهقلّ، چاونهترس، بـێ شـهرم، پهسـت،

-خیرمرو: بی شمرم، نموهی بی شمرمانه هملس و کموت

بکات **خیرهسر:** پیّداگر، بیّ شهرم، بیّ تـرس، پهریّشان، شیّوا،

حیرسو: پیدادر، بی سهرم، بی درس، پمریسان، سیوان شیرزه،

خيرمكش: ستهمكار، زائم، خوينرپٽر، شهومى بـێ هـۆ خوين بريژينت

خیری: ۱- شموبو، گولی شموبو ۲- هممیشه بههار، گولی هممیشه بههار

خيري: ههيوان، تاق، رهفه

خیریت: باشی، جاکی، له پیشی

خیز: ۱ - خوّشکانهوه، گوره دان، خوّکشانهوه بوّ بهرین و بازدان^۲ - بهرزی، بهرزایی، بهرزایی تاقی یا دیوار له

بينا

خيزاب: شمهؤل، بيّل، مؤنج

خیزان: بروانه خیزیدن

خيزبرداشتن: پمرين، بازدان

خیزران: خهیزمران، حهیزمران، داریکه له شوینی گهرم دمروی و له هامیشی ناوپر دهچی

خیزیدن: ۱- خلیسکان، خزین، هه لخلیسکان۲- پهرین، بازدان، بازبردن، لهزموی ههستان و لهسهر پی وهستان

خيس: تهر، تليس، خوساو، شل، شتيك كهلهئاودا بوبيت و ناوى لهخؤيدا ههلگرتبيت

خیساندن: خوساندن، تلیساندن، تهر کردن،

خیسه: کولانه شیّر، لانهی شیّر

خيسيدن: تەربون، تليسان، خوسان

خیش: گاسن، گاواسن، همهجار، ناسنی نوك تیـژ کـه لهدهندهی نامور دهخری و زهوی پی دهکیلان

خیطل: ۱- سهگ۲- پشیله۳- رموه کوله

خیك: مەشك، مەشكە، پيستى گوراو كە ماست يا دۆى

تيا دمژمنن

خيل: خيّل، رموه، رموه ئەسپ

خيلاء خالدار، ژنى خالدار

خیلتاش: هاودهسته، هاوگرو، دو سوپایی یا سهرباز که پیکهوه له یهك دهستهدا بن

خيلخانه: بنهماله، تايهفه، عهشيره

خیلی: زوریک، بریکی زور، فراوان، زور، ژومارهیهکی نقی فیم

خیم: خو، عادمت، سرشت، سروشت

خيمه: خيومت، چادمر، دهوارن رمشمال، تاول

خيو: ئاوى دەم، تف، گليز، ليك، ليكاو

ه ۵.۵۰ دی. دی. تی. جۆره دمرمانیکی میش کوژه به شیّوهی توّز یا گیراوه

د: دال، دەيسەم پيست ئىه ئالفىلېيتى قارسى كىه بىه دال
 دەخوينر يتەوە

داء نەخۆشى، ناخۆشى، دەرد، ھۆ

دائر: ۱- گمرِوِّك، دمورنیِّدمر ۲- ناومدان، نافا، ناومیان دائسره: بازنه، نائقه، قهف، خهتیّکی خر که دموری شتیّکی گرتبیّت

دائرهانعسارف: فمرههنگ نامه، دایرهانعارف، زانیاری گشتی، کتیبیک که ههمو دهسته واژه نهدهبی و زانستیهکانی زمانیک به پینی پیتهکان تیابدا نوسرا بین، کوگای زانست

دائم الخمر: هممیشه مهست، نهوهی بمردموام بخواتموه و سمرخوّش بیّت

دائم السفر: گمروّك، ئەوەى بەردەوام لە سەفەردا بيّت دائسم: ١- دايسم، ھەمىيشە، پايسەدار، بسەردەوام، ھسەتا

ههتایی، ههمو کات، ههمو دممیّك دائن: قهرزار، قهرزدمر، وهرگر

دائى قرْى: كجه خالّ، خالْوْزا

دائى: خال، خالة، براى دايك، لالق

داللبطن: ژانه سك، ئازارى سك

داللِبقر: سكچون، ئيسحالي، زكچون

دأب: عادمت، شان، خو دابر: لایدنگر، شویّنکهوتو، دوماهی، گۆتایی همر شتیّك

داه: ده، ژومارهی ده،

داه: كەنيز، پەرمستار، لەلە،

داثر: ۱- بی ناگا، ناوشیار، ناناگا۲- کوّن، شر، دراو دا پرزه: پمرمسیّلکه، پمرسویّلکه

هاج: باربـمر، کوّلْبـمر، نوّکـمر، خزمــهتکار، بارمبــمر و نوّکمر بمتایبمت ئموانمی له گملّ ریّبواراندا دمرِوّن داحش: خلیسك، لوس، خز، دورکمومره، فیروّ

داحول: داهوّل، داومل، شهومی بوّ له داو خستی نیّجیر دروستی دمکهن

داخل: ناو، ناوهروّك، نيّوان، ناوموه، درّى دمرموه

داخله: ناو، ناورۆك، نيّوان

داخم: رزق، رۆژى، خۆرشت، شلە .

داخیدن: ۱- جیا کردنهوه، پرژ و بلاو کردن، بلاو کردن، بلاو کردنهوه، ۲- روانین، سهیری کردن، به زهقی له شتیك روانین

داد شال: بروانه داد و فریاد

داد باختسه: داد دۆراو، لسه خانسهی داد بسهو کمسسهی دهوتریّت که حوکم له زیانی نهو دهر چوبیّت داد خواز، شکایمت کردن، گلهیی کردن

و داد کردن: دادبهرومری، داد دان، له روی ویژدانهوه داد کردن

داد کردن: هاوار کردن، هَیْرْاندن، هاوار، هَیرْانن داد ک**یش:** نمومی نایین و دینمکمی نمسمر راستی و داد داد و دهش: دان و بمخشین

داد و ستاد: نال و گور، دان و ورگرتن، مامله داد و ستان: دان و ومرگرتن، نال و گور داد و ستد: نال و گور، دان و سمندن، مامله داد و فریاد: هات و هاوار، داد و بیّداد، هاومقیـژ، هیـژ و هاه

ذاذ: داد، ماف، یاسا، ویژدان، حوکمی ردوا ذاذا: ۱- لهانسه، دادا، دایسه، خزمسهتکاری پسیر۲ـ باوهگهوریّن، باومپیره

دادگسر: دادگهر، خاوهن ويسردان، دادرهس، يسهكيك لەناوەكانى خوا **دادگستر :** دادیهرومر ، دادرمس، دادیار دادگیر: دادگر، دادستین، توله ستین، ئهوهی دادی بی تاوان له تاوانبار دمستينيت دادفرما: دادگمر، يەكۆك ئەناومكانى خوا دادك: داده، دهده، لهله، تايهن، ژنى بيرى خزمهتكار دادکار: خاومن داد، داد بیشه، ئهوهی کاری جیبهجی کردنی داد و راستیه دادن: دان، پێدان، داين، بهخشين، به دمستى خوٚ شتێك خستنه ناو دمستى كمسيك دادنامه: دادنامه، نهو کاغهزی حوکمی دادگای تیا نوسرابيت دادو: دادا، تايەن، خزمەتكارى بير، لەلە دادوبيسداد: هات و هاوار، داد و بيداد، همراو هوريا، قمرمبالغي **دادور:** دادومر، دادگیّر، دادگهر، دادپهرومر **دادورژ:** دادرمس، دادگهر دادوند: يەكسان، بەرابەر، وەك يەك، ميانرەو دادیار: دادیار، داواکاری گشتی دار عيسا: خاج،داري عيسا، نهو دارهي عيساي پيّ له خاج درا دار: دار، درهخت، داری بی بهر یا بهردار دار: دار، سیداره، داری نیعدام دار: دیار، شار، ولأت دارا : دارا، ساماندار، دمولهمهند، مالدار دارا : گەرەك، ناوچە، ھۆز دارائي: دارايي، سمرمايه، دهسهات، مال، سامان دارائی: دارایی، وهزاره تنك كه كاروباری مالیات و باجی له ئەستۇدايە **دارات:** شان، شكۆ، مەزنى، فەر دارادار: خۆراگرى، سەھامگىرى، گىرودار

دارافزین: بهناگا، بالبشت، بهنا، بشت و بهنا، سهکو،

بەر ھەيوان

داداء شمو، شموی زور تاریك، نمنگوسته چاو دادائیسم: دادایسم. ریبازیکه له نهدمبیات که له سائی ۱۹۱۷ لـه ئـهوروپا دمركـهوت و شـوينكهوتواني لـه نوسراو و شێعرهکانی خوٚیان وشهکانیان به پێچهوانهی مانای راستهقینهی خوّی به کار دهبرد دادار: دادگمر، بمه ویردان، دادیمووهر، بهخهشمر، ئافرينمر، يەكيك لە ناوەكانى خوا داداش: برا، کوری نه یهك دایك و باوك دادافرین: داد ئافرین، ئەوەى داد مافى ئافراندبیت داد بخش: به ويْرْدان، داديار، دادپهرومر، دادخواز دادبرده: داد براوه، براوه، له خانهی داد بهو کهسه دموتریّت که حوکم له بهرژهومندی نهو دمرجوبیّت دادبيره: دادنامه، ومرقهي حوكم له ئيران پيش نيسلام **داد پاك:** دادپمرومر، داديار، دادگهر داد پرس: دادبمر، دادخوا، دادخواز، ئـموهی پـمنا بـۆ داد دمبات، داخوازیکهری داد دادپرور: دادپهرومر، دادیار، دادگهر، به ویژدان دادجو: دادخواز، دادخوا، دادبهر، دادخواستن: داد خوازی، دادبهری، دادخوایی، گلهیی کردن، شکایهتی کردن داددادن: داد دان، ماف دانس ماف بيو خاوهن ماف گەراندنەوە، بەو شێوەى كە شياوە دەركردنى حوكم دادر: برادمر، دوست، هاوهل، يار، هاوري كه وهك برا بيّت، دمستهبرا **دادراست:** دادگهر، دادیهرومر،دادیار، داد راست دادرس: دادرهس، فریاد رهس، هانا، ئهوهی هاوکاری ستهم ليكراويك بكات دادرك: برابچوك **دادرند:** براگەورە دادستان: دادستین، داوهر، دادرهس، داواکاری گشتی،

دادستان: دادگه، دادگه، خانهی داد

دادگه: دادگه، دادگا، خانهی داد

دادي ستهمليّكراو ووردهگيريّتهوه، دادخانه

دادگاه: دادگاه، دادگه، خانهی داد شوینی داد، شوینی که

داریام: نیرگه، شاتیر، کۆلەکه، ئەوە دارە ئەستورانهى ئەسەققى ماڭدا بەكارى دەيەن

دارير: داركونكمره

داریست: داریهست، داریهند

داریند: داریهست، داریهند

داره: شوين، گمرهك، هؤز، مال، خانو

دارتوك: بروانه داركوب

داردار: هات و هاوار، شیره شیر، هاومهیژ

دارزرد: داری زمرد، زمردهچیوه

دارس: ونبو، لەبەرچاو نەماو

دارسنب: بروانه دارکوب دارشکنك: بروانه داركوب

دارچین، دارچین، دارچینی، تونکله دارنکه تیر و بۆنخۆش

دارعقبی: نهو دنیا، رؤزی کؤتایی، بهسلان

دارغرور: دنيا، جيهان، شويني لهخوبايي بون

دارفاني: دنيا، جيهان، ئهم دنيا تيبهره

دارفنا: ممبمست لمم دنیاییه

دارقرار؛ بههمشت، ئاخيرمت، رۆژى كۆتايى

دارگسسوب: دارگونگسهره، دارهته فینسه، دارگوگسه، دارتورکنهك، داركوت، بالندميهكه بنچوك، پنمرمكاني سپی و رمش و زمرد و سهوز، به پهنجهی له دارمکان دهرواته سهر و دمعبا وردهکان به دمنوکی له ناو پیستی

> دارمكان دمكيشتيهدمر **دارمازو:** داری بمرو

دارمكافات: دنيا، مهبهست نهم جيهانهيه

دارو: دمرمان، دموا، داروو ۲ - دمرمانیك، همرومها دان تۆزە خۆش بونـه و خۆش تامـهكان وەك زەردچـيّوه و بيبهر و هتد

داروبرد: بگره و بینه، هات و هاوار، همراو هوریا نمشمر و ئاڑاوہ

داروخانه: دهرمانخانه، داروخانه، دهوا خانه، شويني فرۆشتن دەرمان بە نەخۆشەكان

دارودرمان: دموا و درممان، نهو دمرمانه گیایانه که بیق جارمسهر کردن به کار دمبرین، دمرمانی گیایی دارودسسته: دارودمسته، لايسهنگراني كهسيك، خيرم و کەس و كارى كەسىپك

داروسساز: دمرمان ساز، شهو کهسهی دمرمان دروست دمكات

داروسازی: دهرمان سازی، شوینی دهرمان دروست کردن داروسای: هاومن، همر دمفریک کهدمرمانی تیا بکوتن داروشناس: دورمان ناس، دورمان زان، نهو کمسهی جۆرەكانى دەرمان دەناسىت و دەزانىت

داروگسر: دهرمیان سیاز، شهو کهستهی دهرمیان دروسیت دمكات

داروغسه: کوێخا، کمیخوا، گمورهی همر دهسته و تيرهيهك. له كۆنهدا بەسەرۆكى باسەوانانى شاريان دموت

داروفروش: دهرمان فروش، نهو کهسهی دهوا و دهرمان دمفر ۆشيت

داروكده: دمرمانخانه، دموا خانه

داروندار: دارونهدار، ههمه و نیه، نهومی کمسیّك لهبهر دمستیایهتی له سامان و دارایی

داروینیسم: داروینیسم، لایهنگرانی داروین، بیروکهی چارڵز رۆبێـرت دارويـن سروشـت نـاس و فهيلهسـوفي گەورەي ئىنگلىسى سەبارەت بە گەشە كردنى ئاۋەڭەكان که پینی وابو هممو بونهورهکان له یهك بونهومری سهرهکیهوه له چهندین ملیون سال پیش به هوی بارودۆخى سروشتى دروست بون

داری: ۱- که شتیوان، دمریاییو، دمریاییویک که لێپرسراوی چاروٚکهکان بێت ۲ - چوٚڀار، خاوهن مهر و مالأت٣- بؤنفرؤش

دارین: دودنیا، مهبهست لهم دنیا و نهو دنیایه

داس: داس، داسك، كەنەنىدو، گيابر، كەرەنتو، شانوك، ئامرازیکی ئاسنی و سهرخوار به دهسکی دارین که دهمهکه تیژه و گیا و بهرههمی مهزراکانی یی دروینه دمكەن

داسار: بروانه داستار

داسار

داستار: وردمواله فروش، كونه فروش، دهلال

بەسەرھات، چیڤانوك، سەرھاتى، ئەفسانە، سەربوردە داستانسسرا: جيروك بير، حهفايهت بير، نهوهي

حەكايەت يا بەسەرھاتىك دەگىرىتەوە

داسخاله: بروانه داسگاله

داسگاله: داس، داسك، گيابر، كمرمنتو، شالوك

داش: ئاگرخانه، كووره، كوورهى خشت سووركردنهوه، کوورمیهك که خشتی كال یا دمفری سوالهتی تیا

سووردهكهنهوه

داش: کورتکراوهی دادشا به مانای برا

داشاد: دان، بهخشین، بیدان، باداشت

داشبرد: داشبول، داشبورد، شوینیک له پیشی تروّمبیّل لای راستی سوکان که بهشیوهی صنوق دروست گراوه و ہول یا شتی تیری تیا هەلادمگرن

داشتن: ١- بون، همبون، دارا، كمسيك كه شتيكي همبيت ۲- پهرومده کردن، پاراستن، راگرتن

داشگر: كورەپەز، گۆزەكەر، گۆزەچى، ئەوەى كورەي

خشت یاسوالهت سور کر دنهومی ههیه داشن: دان، بهخشین، پی بهخشین، پاداشت، سزا

داشناك: يهك گرتو، هاويهيمان، و ناوى حزبيكه كه ژومارهیسهك لسه لاوه شورشسگیرهكانی نمرمهنسستان دروستیان کرد و مهبهستیان سهربهخویی نمرمهنستان

داچك؛ گواره، خشليك كه له گوي دمكري، گوهارك داعى: دۆعاكەر، خوازيار، داواكەر، بانگەشەكەر، ئەو کهسهی خهنگ بو سهر دین و باومری خوی بانگ دمكات

داعيه: هوكار، هو، سهبهب، بزوينهر، خواست، ئيراده،

داغ شدن: داغ بون، گەرم بون، سوربونەوە

ئارمزو

داغ کردن؛ گهرم کردن، سورکردنهوه، داغ کردن، به ئاسنى سوركارو شويننيك له جهستهى مروَّف يا نازُ هلينك داغ كردن

داغ: گــهرم، زورگــهرم، ســور، داغ، داخ، هــهر شــتێك كهدمست بسوتينيت

داغ: نیشان، پهله، شوینی سوتان به ناسنی سورهکراو، ئەو نیشانەی بە ئاسنى سورەكراو لە جەستەی مرۆف یا ئاژەل دروستى دەكەن، داغ

داغسان: داغان، برژ، بالأو، بمريّشان، شبرزه، بالأو كردنهوه، تهفروتونا، تهرت و تونا، بژاله، پهلاته داغدار: داغدار، داغ ديه، بهلابهسهرهاتو، خهفهتبار، خەميار

داغدل: دنشكاو، دن رمنجاو، خوشهويست مردو، جمرگ براو، شهو کهسهی مهرگی شازیزیکی بینیبیّت یا شه روداويك خهمبار بيت

داغستان: كويستان، كيو. و ناوى يهكيك له كومارهكاني پەكپەتى سۆۋپەت

داغسر؛ كەجەڭ، بى مو، تاس، ئەوەي تىوك بەسەريەوە نەىنت

داغگاه: شويّن داغ، شويّني داغ لمسمر جمسته

داغمه: وشك ههلاتن، وشك بون، قرنجان، ههلازران، وشك بونى ليّو لهنهخوشي و تا. تاميّسك

داغول: دمغەل، فيلباز، فريوكار

دافع: دوركمروه، دورخمرهوه، نمههيّل، لهبمر، لادمر، بەگر، بەربەست

دافعه: بمركر، لادمر، لابمر، نمهيّل، دوور خمرموه دال: دال، دالاش، خەرتل، بالندەيەكى راوكەر ھاوشيومى

دال: رێنوێني کمر، رێ نیشاندمر

دالان؛ دالان، رارهو، ريْرهو، گوزمر، ناو دمرگا، ريْگهي به دیواری سهرداپوشراو

دالانه: بروانه دالان

دالاندار: دالاندار، پاسهوانی ماله گهوره و کاروانسمرا دالېر: دائېر، برشتي کمواندي له جلکدا زۆر

دائبوز: حاجی رمشك، پمرمسێلکه، پمرمسوێلکه د**ائتونيسم:** داٽٽونيسم، رمنـگ کـوێری، نمخوٚشـيهکی

چاوه که رهنگهکان به جوانی لیّك جیا ناکاتهوه

دالیز: دالان، ریپرهو، ریکهی سمرگرتی، ریکهی سمر به دیوار داپوشراو

دام: ١- خانم، خاتون، خاتوو. ٢- دامه، جوّره ياريكه به

سی و دو داش دمکرێ

دام: ناژهڵ، مەرومالآت، ناژهڵی بێ شازاری وهحشی وهك ئاسك و كەللە كێوى

دام: داو، تەللە، تىۆر، بىمرەپەت، تەلھە، ھەر شىتىك بىق ئىچىر دابنرىت، داوى مەل راو كردن

دأماء دمريا، زمريا

داماد: زاوا، زاما، زا**ف**ا، پیاویّك كمتازه ژنی هیّنابیّت

دامان: داویّن، داو، دامان، دامیّن، بهشی خوارهودی جل و بمرگ. پاشماودی شتیّك ودك داویّنی سارا یا داویّنی كیّو، دانگ، دههمهن

دامپرور: ئاژەلدار، ئـاژەل بەخيوكـەر، پـەرومردە كردنـى ئاژەلە خۆماليەكان

دامپزشك: بزشكى ناژهن، دوكتورى مهر و مالات

دامدار: چویار، ناژه لدار، چیودار، دهولمت دار، شموهی پیشه یکرین و فروشتنی مهر و مالاته

دامسدار: نێـچيرفان، راوجي، شكارچي، داميـــار، ئـــهومي ئاژهڵهكان به داو راو دمكات

دامساز: داوساز، تهله ساز. مهبهست لهو کهسهیه که داو یا تهله دروست دهکات

دامگاه: داوگه، کۆلیت، حمشارگه، جیّ داو، نمو شویّنمی

دامــغ: سەرشــكێن، سەرشــۆركەر، فــيرۆدەر، ســوك كــەر، -

داوی بو راو لی بنینهوه

رووسەرى، لەچك

دامك: ۱- داوى بـچوك، تەللەى بـچوك ۲- سـەرپۆش،

دامن الوده: تمرداوين، داوين پيس، ممبمست له كمسى خرابهكار و ناو زراوه

دامن کشان: خمرامان، نموی به ناز و ممکرموه به ریکا دا بروات

دامن: داویّن، خواردودی جل و بمرگ، دامان

دامنه: داویّن، لیّوار، همراغ، داویّنی کمژ و کیّو

دامنهدار: فراوان، بمربلاو، پان، شتیّك به پانی و دریّژی

دامنگیر: داوین گیر، داوین گر، مهمبست له شتیك یا

کمسنِک که ببیّته هوی گرفتار بون له شویّننِک دامسور: ۱ - سهاله، زممیّله، سهودته، سهالک، سهالی ۲-

بمفرمال، ومرومره، ئەومى بە فرى پى دمماڭن

دامي: خوێنين، خوێناوى، ئەوەى خوێنى لى بچۆرێت

دامیار: داودار، نیچیرفان، راوکمر، راوچی، نمومی به داو ناژهلهکان راو بکات

دامیه: سهرشکان، برینیّك که خویّنی لیّ بروات

دامیدن: ۱- روّشتنهسهر، سهرکهوتن، بهرز بونهوه، روّشتنه سهر شتیّك ۲- بادان، به بادانن شهن كردن، خهرمانی گیره كراو شهن كردن ۳- تووپرژاندن،

دان، پاشگریکه له کوتایی وشهدا دینت و مانای شوین و جیکه دهگهیهنیت وهك ناوهدان، ناگردان

دان: دان، دانه، دانهویّله، توّو، توّوی گیا، ناوك، دمنوه میوه یا نهوهی به بالندمكانی بدهن

دانا دل: دل ناگا، ناگا، وشیار،

چاندن، تۆوپاشين

دانا؛ دانا، زانا، فرمزان، زیرهك، وشیار، زرنگ، ناگا

داناج: زانا، بیرمهند، زانا

داناسر: عاقل، بمناوز، بيرمهند

دانه: دان، ناوك، دمندك، بمرك، دمنو، دمنوك، دمنوى همندى له ميومكان. دنك، ومك دنكي نوك يا ماش يا نيسك...

دانه خوار: دانه خوّر، دانخوّر، همر گیانله به ریّك که دان بخوات، چینه کمر

دانسهدار: دانسهدار، دهنسودار، همرمیوهیسهك گسهدهنوی ههبیّت

دائس: دانس، سهما، هەلپەركێ، پێ كوتــان، ئاھــەنگى سهما

دانستن: زانین،، تیکهشتن، ئاگاداربون، زانا بون، زانایی، ههست کردن و حالی بون له بابهتیک

دانش امبوز: خوێنـدکار، هوتـابی، ئـهودی دمخوێنێـت و

دانش اندوز: زانست خواز، خویّندکار، خویّنـمر، ئـمومی زوّر دمخویّنیّتموه و زانست کوّدهکاتموه

دانش اور: زانا، بیرمهند، دانا

زانست فير دمبيت، زانست خواز،

دانش پژوه: زانست خواز، بیرمهند، زانیا، خوزایباری زانست

دانش پرور: زانست پهرومر، شهومی بهرمو به زانست دمدات

دانش پسند؛ زانست پمسهند، ئـهومی لایـهنگری زانـست و زانین بیّت

دانش سگال: بیرمهند، شهومی بیر له زانست و زانین بکاتهوه

دانش سنج: زانست پیو، تاقیکهرموه، نهوهی ناست و رادهی زانست و زانینی کهسیّك ههاسهنگینیّت

دانش: زانست، زانین، زانایی،

دانشجو: خویندگار، زانستخواز، خویندگاری پهیمانگا و زانکوکان

دانشرا: پهیمانگای مامؤستایان، شویننیک که مامؤستا بؤ خویندنگاکان پهرومرده دهکهن

دانشگر؛ زانا، بیرمهند، دانا

بوتريتهوه

دانشكده: بميمانكا، خويندنگاي بالأ

دانشمند: بيرمەند، زانا، فروزان، دانا

دانشمندانه: بيرمهندانه، دانايانه، هاوشيّوهي زاناكان

دانشومند؛ بیرمهند، زانا، دانا

دانشی مرد: پیاوی زانا، پیاوی بیرمهند، پیاوی زانست **دانشی:** بروانه دانشمند

دانگ: بهش، پشك، پار، بههره، بهشنك له شتنك. بهشنك له شهش بهش، دانگ

دانگك: دانه، دان، دانى ورد

دانق: دان، یەك شەشی درھەم

دانك: دانه، دان، همرجوّره دانه یه و د ماش و نیسك دانی: نزیك، همروهها به مانای پهست و سوك و ریسوا داها: كیّو، چیا، كهژ، دوّل، دمربهند، نهشكه وت، شكهن، شكهفت

داهل: داهوّل، داوهل، داول، شهوهی راوچی بوّ له داو خستنی ناژهلی وهك ناسك و كهله كنّوی دروستی دهكهن داهی: زیرهك، وشیار، دانا، بیرتیژ

داو: سەرە، نۆرە، نۆرەى يارى، دۆر، گەر

داودار: داواکار، خوازیار، داواکمر

اودی: داودی، تایب مت به داودی پیفه مبر مری بهنی نیسرائیل، همرومها جوّره گونیکیشه

داور: داومر، حاکم، نیّومنجیگمر، کمسیّك له نیّوان چاك و خراپ حوکم بكات، دادفان

داورستان: دادگا، دادگه، خانهی داد

داوریخانه: بروانه داورستان

داوریگاه: بروانه داورستان

داوطلب: خوازیار، خۆبەخش، خوازیار، كەس<u>ئ</u>ك كە بـە حەز و ئيرادەى خۆى كار<u>ن</u>ك لە ئەستۆ بگریت

داویافتن: دمرفهت پهیا کردن، ههل به دمست هینان داویدن: داوا کردن، خوازیار بون

دای: دیواری گلین، تیغه، همر چین و هاتیك له دیواری گلی

دایه: دایه، تایهن، لهله، داین. ژنیک که شیر به منالی خهلک دهدات یا به خیوی دمکات، دادوک، دایین

دایر: بروانه دائر

دایره: بروانه دائره

دایگان: دایه، لهله، نهو ژنانهی شیر به منالان دهدهن، تایهن، نهو ژنهی شیر به منالی خهاک دهدات، داین

دایگانی: تایهنی، داینی، شیردان و پهرستاری کردنی ده یك : ده یهك بهك بهش له ده بهشی شتیك منال، کار و بیشهی تایهن

دب: خزین، خشین، خزان لهسهر سك وهك مار. به

دمست و پئ رۆشتن وەك منال

دب: ورچ، حورچ، حش، حهش، خرس

دباء كهدو، كدو، كونهكه

دبابه: دەبابه، تانك، ترۆمبیلی شەر

دباغ خانه: دهباخ خانه، شويني جهرم خوش كردن، دمباغ خانه، دمباغدان

دياغ: چەرمچى، دەباغ، بيستە خۆشكەر، دەباخچى دباغت: پيسته خوش كردن، جهرم خوش كردن، باك

کردنی و گۆرينی پيستی ناژهلهکان، دهباخدان

دياغي: دمباخي، جهرم خوش كردن، ههلالداني جهرم، خوش کردنی چهرم به تال و مازو

دبه: دهبه، دهفری جهرمی یا کانزایی که رؤن یا

دبه خایه: گون ئاسوساو، كەستىك كە گىرۆدەى نەخۆشى

فیتق بیّت و گونی ناوسا بیّت

شتيترى تيا هەلدەگرن

ديداب: تهپڵ، دمهوٚڵ، داهوٚڵ

دبر: پشت، پشتهسهر، دواوه، پاش، پێچهوانهی پێش

دبس: دوشاو، روب، گوشراوی تری یا تو یا خورما

دبستان: هوتابخانهی سهرهتایی، خویندنگای سهرتایی دبنگ: كمر، بي ميشك، گير، حوّل، ور، بي ناوز

دبوس: گورز، گوتهك، گورزی ناسنین، دادهستیکی

ئەستور كە سەرەكەي ئەستور و گرى دار بېت

دبيب: خزين، نەرم رۆشتن، خەرامان رۆشتن، خوزان، خشان لمسمر زەوى وەك مار، لمسمر دەست وپئ رۆشتن

دبسير: نوسهر، نقيسهر، سكرتير، ئهو كهسهى له

ئامادميدا دمرس به خويندكاران دەليتەوە

دبرستان: دواناومندی، ئامادهیی، ئهو خویندنگایهی که خوێنکاران دوای تـهواو کردنـي قۆنـاغي سـهرمتايي و

ناومندی لهوی دریژه به خویندن دهدهن

ده کیا: کهدخودا، کهپخوا، کوێخا

ده و دار: شان و شكو، ناز اوه، فهر بالغي

ده و گیر: شمر، بگره و بینه، ناژاوه، همرا

ده: ده، ژوماره ده، ژومارهیهك دوای نوّ

ده: دێ، ئاوەدانى، لادێ، دێهات، گوند

دهدله: بي ومفا، ههوسباز، ئهوهی ههر ساتهوه دل به

يەكىتر بدات

دهدهی: دهدهیی، ده دانه دهدانه

دەرگە: بوير، چاونەترس، ئازا، رەشىد، دلير، شەركەر دهروازیان: دمرگاوان، پاسهوانی دمروازه

دهست آب: سهرناو، ناودمست، شوینی دمست به ناو گەياندن، مەستەراو

دمست افشاندن؛ سهماكردن، ههٽپهرين

دمست گردان: دمست گهران، دمست به دمست کردن وگەراندنى پول يا شتنك له دەستى كەسنك ومرگرتن و بهدمستی کهسیکیتر دان

دهستمالی: دمسمالی، دمستیباهینان، دمس لیدان، دمس

ليّ سون

دەيودە: دە يەك، يەك بەش لە دە بەشى شتيك

دثار: روپوش، بالآپوش، جل و بمرگیک که لهسمر جل

و بمرگى ژێرموه لەبەرى دەكەن

ديارتمان: پارێزگا، ويلايمت

دشور: ١- كۆن بون و نهمانى وينه، ٢- چلكن بون، قریدواوی بون، پیس بونی جل و بهرگ ^۳- کونهیی، رزاوی، شهق و شری

دثور: گران گيان، تەمەل، تەوەزەل، خەوالو

دجاج: مریشك، مریشكی مائی

دجال: ۱- ئاوى زير، ئاوى زير كه شتيكى بى دادمپوشن ۲- دروزن، دروکهر، ناراست و کهسیک که دهلین له ناخير زمماندا دمردهکهويت و زور له خهانکان فريوى دمخوّن و لهدموری کوّدمبنهوم

دچان: شیاکه، پیسایی ناژهڵ، پهین

دجاله: دمسته، تاهم، ژوماریهکی گهوره له خهنّك

دحتر اندر: زر کج، کجیک که له دایك و باوكیکی تر

بيْت

دخ: باش، چاك، پاك، تايبهت. به ماناي دمسته و گروپیش به کار دیّت

دخ: بروانه دختر

دخ: دوكەل، جگەر كێشان، دوكەل كردن

دخال: خوتێههڵقورێتن، ئـمومى لـم هـمر كارێكـدا خـوٚى هەندەقورتىنىت، كاسەي ناو كەوچك

دخالت: خوّتيهه نقورتاندن، مايتيكرن، خوّتيهه نقوتان، خوّ تێههڵقوتاندن بێ داوا لێ كردن

دخان: دوکهڵ، جگهره کێشان، تـوتن و تـهماکوٚ کـه بـوٚ

کیّشان به کاری دمبهن

دخت اندر: بروانه دختر اندر

دخت: بروانه دختر

دختر باره؛ کچ خوشهویست، می باز، کچ باز، کهنیش باز، ئەومى بەردەوام بە دواى كچەوم بيت

دختر خم: شمراب، شمراو

دختر خوانده: زر کج، کجینك که کهسینك به منائی خوی هەلىگرتبىتەوە

دختر رز: شمراب، شمراو، شمرابی تری

دوت

دختر: كج، كهنيشك، منائى منينه، كيژ، كناچه، كهچك،

دخترك: كجهكه، كجوّله، كجى بجوك، كيرُوْله

دخترينه: كچانه، كيژانه، تايبهت به كچان

دختندر؛ بروانه دختر اندر

دختینه: بروانه دخترینه

دخش: سهرتا، پێشهكى، دهسپێك، دهسپێكى كار يا مامڵه

دخش: لێڵ، تار، تاريك

دخل؛ دمرهاتن، داهات، سود، دمسکهوت، فازانج، بههره

دخم: گۆر، ساردخانه، قهبرن شوێني تهنگ و تاريك

دخمه: گۆر، قەبر، ژێر زەمين، ساردخانه، شوێنێك كه له ژیر زهمین دروستی دهکهن و لاشهی مردوی تای

دادمشار ن

دخمسه: ١- فريودان، هه نخه نه تاندن، فريو، ته نه كه،

ڡٚێڵ

دخن: هەرزن، باچىك، دانەويلەيسەكى سوورى زۆر وردە بژیوه دهکریّته ناو نان و زوّرتر خواردنی مامر و مهله دخنه: رمش، رمشباو، تار، تاریك

دخسو: ١- كه يخوا، كويخا، دهم راست ٢- نـ مزان، ساده، ساویلکه ۳- و ناوی پیاویکی بی میشك خداکی همزوین که نوکتهی زؤری لی دهگیرنهوه

دخول: هاتنه ناو، رؤشتنه ناو، جونه ناو شوێنێك يا رۆشتنە لاي كەسىك

دخیل شدن: پهنا بردن، هۆمەن بردن، پهنا بردنـه بـمر كەستك

دخيل: دهخيل، دهستهو داوين، باناگرتو، بهنا هينا، هۆمه بردوو

دد: درنده، وهحشی، ناژهنه درندهکان وهك شير و گورگ و بەور

دده: باومگەورى، باومپيارە

دده؛ درمنده، ومحشى، ئاژەنى درمنده

ددر؛ كۆلأن، بازار، باژير، دمرموهى مال

درُّ آباد: رفاوی، تووره، موّن، ئهخلاق ناشیرین، توند و تيز

درُ آگاه؛ توره، هیناوی، رهاوی، رهشبین، دل رهش، دل چەپەڵ

دَرُ: درُ، قەلأ، حەسار

دژآلود : رهاوی، هیناوی، تووره، توند و تیژ

دژاهسنگ؛ رمشبین، نیمت چهپهل، بهدخواز، خراپه

خوازن ناحەز، نەيار دَرُبان: باسموانی در، درفان، باسموانی قملاً و حمسار

دَرُبِراز: ناحهز، ناشيرين، دزيّو، فيّزمون

دژبرو: مۆن، رووگرژ، ناوچاوتاڵ، توره، هيناوى

دژه: تووره، رهاوی، هیناوی

دژپسند: گهن پهسهند، دژپهسهند، نهو کهسهی په دژواری شتیک پهسهند بکات

دَرُخم: بروانه درْخیم

دژخیم: ۱- رووگرژ، مۆن، ناوچاو تال، تووره ۲- جهلاد، میرغهزهب، مروّفکوژ، پیاو کوژ

دژدار: بروانه دژبان

درُكوار؛ نهخوراو، درُلهومر، ناخوْش، همر خواردنيّك

كمشياوى خواردن نمبيت

درُغاله: درغاله

دَرُك؛ ئاولُه، تاولْ، غوده، غودهى بچوك، گرێ

دژكاك: لاشخۆر، كەمتيار

دركام: خممبار، خمضه تبار، دهم تال، به ماناى

خەفەتبار و خەمگىنىش دىت

دَرْم: خـهموّك، خـهمبار، خـهمگين، ناراحـمت، مـهلول،

رمنجاو، گرژ، پهشێو حاڵ، دامای

دژمان: دنتهنگ، دنشکاو، خهمۆك، خهمبار

دژمناك: رمنجاو، خەمبار، دئتەنگ، خەمۆك

درمنش: بيزار، رمنجاو، دنشكاو، يمريشان

دَّرْن: تال، تام ناخوْش، توند وتيرْ، همر شتيْك تامهكمى

توند و تیژ بیّت

درُنام؛ بروانه دشنام

دژهخت: بروانه دژهوخت گنگ

دژهرج: بروانه دژهوخت گنگ

دژهوخت گنگ: ئمورشمايم، بميت الموقمدمس، هيبلمى

مهسیحی و یههودیهکان

دژواخ: بروانه دژوان

دژوار: بروانه دشوار

دژوان: داخ، پهشیمانی، حمسرمت

در: ۱- شیر، فراوانی شیر۲- باشی و چاکی

در: دهر، درگا، دهروازه، نهو چوارچپوهی له ناسن یا له دار یا نهشتیتر دروستی دهکهن و نه ناو شوینی هاتنه دەرەوە ئىه ژوور يا ئىه مال جىڭگىرى دەكىەن، قايى

در: زمنگ، زمنگوله، ئهو زمنگولهی له ملی ناژهلهکانی

دهکهن. به مانای پیکیش بهکار دمبریّت، زمنگلّ

در: ناو، نێو، نێوان، دناڤدا، هوندمر

درابرون: نهرده، نهرديوان، نهو بايه ريكانهي لاي قادرمه یا له شوینیتر دروستی دهکهن بو دهست گرتن

دراز آهنگ: درێژ دادر، زۆربڵه، ئەوەى كارێك درێژه پێ بدات یا به قنیا بخات

دراز: درێژ، كێشراو، بمرز، بڵند

درازا: دریزی، کیشراوی، بهرامبهری پانایی

درازيالا: بالأبمرز، دريْر، بمرن بمرز

درازدست: ۱ - دمست دریز، نهو کهسهی دمستی دریزی

هەبێت^۲- زاڵ، سەركەوتوو، تەماحكار، داگيركەر

درازگوش: گوێ درێژ، كمر، ولاخ

درازقد: بهزن بهرز، بالأ بهرز

درازکشیدن: دریّر بون، راکشان، به پشتا نهسمر زموی خهوتن و پئ درێـژ كـردن، خـهوتن لمسـمر زموى يـا جێگه، رازان

درازنا: درندر، درندری، درندرایی، بهرز، کیشراوی، راستایی

دراست: خوێندن، فێربون، زانست فێربون، روكردنه خويندن و خويندنهوه

دراعه: عابا، كەوا، چۆخە، جليّك كە پيّشەكەي كراوه بينت، نهو جله دريدرهي كه شيخ و سوفيهكان لهبهري دەكەن

درافتـــادن؛ رووبهرووبونــهوه، شــهر كــردن، بهيــهكا هەنپرژان لە گەل كەسنىك

درافشان: زمان شیرین، زمان پاراو، ئموهی بتوانیت به روونی و رموانی قسه بکات

دراماتیك؛ درامی، داستانی، داستانیكی سمرنج راكیش

درآمد: سود، مفا، داهات، دمسکهوت، قازانج

درآمدن: چونه ناو، رۆشتنه ژوور، رۆشتنه ناو، چونه

درآميغةن: تێػهڵ كردن، تێػهڵۅ كردن، ناوێته بو، ئاويزان بون

درانسداختن: ١- فريدان، هاويستن، دوورخستن٢٠ دمسيٽِکردن

دراندن: دراندن، لهت کردن، شهق و شیر کردن، لهت و كوت كردن، دادرين، دادران

دراوردن: دمرهینان، دمرخستن، هینانهدمر ۲- کردنه ناو، خستنهناو، تی کردن

دراویختن: پیاهه نپرژان، په لاماردان، شه پکردن، چنگ گیرکردن، ناوها بون ۲- هه لاواسین، هه نواسین، سه رنخون کردن

درایه: زانین، ئاگاداربون، تیکهشتن

درایت: زانین، تیکهشتن، ومرکرتن، ناگاداربون

دراییدن: وتن، ناخمهنن، ناخاوتن، قسه کردن، وتن، دمنگ هه نینان، هاوار کردن

درب: درگای گهره، دمروازه، درگا

دربا: پێويستى، نياز، پێداويستى، پێدڤياتى

درېـــاختن: لەدەسىت دان، دۆړانىدن، لە كىيس چون، بــە <u>فىر</u>ۆدان

درپار: دمربار، كۆشك، كۆشكى پاشايەتى

دریاس: شیّری درنده، سهگی گازگر

دربان: درگاوان، پاسهوانی درگا، نهو کهسهی لهبهردهم درگا و کوشکی یاشایهتیدا پاسهوانی دهدات، دموفان

دربایست: ۱- پیویست، نیاز، بیداویستی، نیازمهندی،

پی گیر ۲- شیاوی، شایانی، ژیهاتی، ههلگری

دربایستن: پیویست بون، نیازمهند بون، نیاز داری

4 هربه المحاهل بون، زیره که بون، وشیاربون 4 خو گرتن، عادمت گرتن، 4 بویری، دلیری، نازایهتی و چاو نهترسی لهشمو و همرچی

درسدر: دمربهدمر، شاواره، سهرگهردان، سهرگهشته، حهیران، مال به کوّل، شهوهی له مال و حالی خوّی دورکهوتبیتهوه

دربسر: لمباومش، لمسينه، له ئـاميّز، لا، تمنيشت، لـه قمراغ، ل هممييّز

درسردن: رفاندن، فراندن، شتیك یا كهسیك له گهل خوبردن و رفاندنی

دربست: دمربهست، بهتمواوی، مانیک که بهتمواوی و به هممو کهل و پهلهکانیموه له خرممت کهسیکدا بینت درگا، دربستن: بینوهدان، داخستن، بینوهدانی درگا، بهند کردن، گرفتار کردن

دربند؛ ۱- دمربهند، دمربهن، گهلی، دمره، ریّگای نیّوان دو کیّو ۲- ههلا، در

دربند: گرفتار، گیروده، دیل بو، تووش بو، ئهسیر، دیل، زیندانی

دره: ۱- شهلاق، هامـچی^۲- خـوێِن. و بـه مانـای شـیر و فراوانی شیر

دره: دمره، دمربهن، دمربهند، ریّگهی نیّوان دو کیّو، دوّلّ درپـرده: لهپـهرده، داپؤشـراو، نهیّنی، نیّهینی له پـشت پهرده

درپى: بـه دواداچون، شوێن كـەوتن، بـەدوادا رۆشــتن، شوێن بـێ ھەلگرتن، لدويڤ را، ل پەى

درپىي: پىنىه، پىنەپىمرۆ، ئىمو تىكىھ پارچى*ەى بەسىمر* پارچەيمكى تردا دەيد*و*ورن

در پیش انداختن: خستنه بمریی، بو هریدان، پیش خستن و بو لایهك بردن

درپیچیدن: ۱- لول کردن، گلوّله کردن، کوّکردنـهوه، پیّچانهوه ۲- رووبهڕووبونهوه و شهڕ له گهلّ کهسیّك **درپیوستن:** پهیومست بون، پیّه لکان، پیّ گهشتن،

هرج: ۱- پێچیان، پێجانهوه شتێك به شتێکیتر، نوسینی بابهتێك لهناو کتێب یا رۆژنامه^۲- نامه، تۆمار، ئـهوه*ی* شتێکی تیا نوسرابێت

درج: نمردیوان، قاردمه، پلیکانه، پی پلیکانه، پهیژه درجا: لهجیّی خو، له جیّدا، فمرمانیّکه لهسمربازیدا به سمربازهکان دمدریّت تا له شویّنهگهی خوّیان بومستن و پیّ له زموی بدهن

درجه: بله، بایه، بنگه، خال، ئیمتیاز

درجەبندى: خالبەندى، ريز كردن، پلە بۆ دانان، دابەش كردنى شتيك بۆ چەند بلە

درجهدار: خاومن پله، خاومن پایه. و لهسمربازیدا بهو کهسهی دموتریّت که پلهی بمرزی ههبیّت

درحال: له كاتدا، لهو دهمه، لهههمان سات، ههمان

درخت سنبه: داركونكهره، داركوت

درخت: دار، درهخت، همر رواویکی گموره و نمستور که رمگ و ریشمی همبیّت

درختستان: دارستان، شوێنی پر دار

درختگاری: داررواندن، نهمام ناشتن، نهمامکاری

درخسش: روونساکی، نسوور، روّشسنی، درهوشسانهوه،

درخشان: درهخشان، درهوشاو، بریقهدار، به بریقه، تابان، رووناکیدهر، تهییسۆك

نابان، رووناخیدمر، نهییسوك **درخشش**: درموشیان، درموشان، تابان، رووناکی دانهوم

درخ شیدن: رووناك كردن، درموشین، بریقهدانهوه، رووناك كردنهوه، تهییسین، درموشانهوه

درخف: ژمنگه سوره، زمنگه سووره، زمردموالهی سور و زمردی گهورهی به پزو

درخواه: بروانه درخواست

درخواست: داواکاری، تکا، پارانهوه، داوخوازی، داوا کردن، هی**ف**ی

درخواستن: داوا کردن، داواخوازی، تکا کردن، پارانهوه درخور: شیاو، ژیّهاتی، شایان، شیاوی کار، گونجاو، همژی، به سمرقه

درد آشنا: دمردهدار، دمرد ناشنا، نهوهی به دمرد و شازار خوی گرتبیّت

درد آگین: بمنازار، پر دورد، دورداوی، به ئیش

درد آلود: دمردمدار، دمرداوی، به **ئا**زار د**رد زدد:** رمنجاو، ناتموان، پهکه کموته، دمردمدار

درد: دمرد، رمنے، ثــازار، مەينــەتى، ناخۆشــى، كەســەر، ئيش

فردا: بمداخموه، دریّخ، ناخ، وشمیمکه له کاتی پمشیمان بونموه و داخ خواردن دمیلیّن

هرداء بی دیان، ژنی بی دیان، ژنیّك که دیانهکانی کهوتبیّت

دردار: ۱- درگـادار، هـمر شـتێك ه درگـای هـمبێت وهك مالّ و كۆلآن و...۲- دمرگاوان، دمرهٔان دردار: دمنگی تمپل، ئاوازی دمهۆلّ

درداور: دمرد هێنـهر، رمنـج هێنـهر، ئـهومی ثـازاری بـه دواوه بێت

دردبیس: ۱- سمختی، دژواری، به لا و کاری سمخت ۲-پیری، کونسالی، به تهمهنی

دردخوار: ۱ - دمردمدار، به ئازار، دل پــ پـ ئـيْش^۲ - هـمژار،

دەسكورت، نەدار

دردستان: دمردستین، بهلاگهردان، نهومی دمرد و ناخوشی ناهیلات

دردسر: ۱- ژانه سهر، سهرئیشه، شهو شازارهی لهسهردا دروست دمبیّت۲- دمردمسمر، دژواری، کیّشه، شهو رمنسج و شهرکهی کهسیّك بو بهکیتری ناماده دمکات

. خوشه و سستدا نسار مزو بکسات دمرد و نساز اری خوشه و یستکه ی له و که ویّت و ببیّته به لا گهر دانی نه و در کشش : شمر ابخور، باده خور، شمر اب ساز

دردچسين: دلسوز، خممخور، خمم نمهين، شموهي له

دردم: له ئيستادا، ههميستاكه، ههرئيستا، لهم كاتهدا،

ههمان چرکه، ههمان کات، دمسبهجیّ، بیّ درمنگ فرهمنسد: دمردمدار، بـمثازار، نـهخوّش، ناتـموان، ناسـاخ، پهککهوته، ئهومی نهخوّشی یا ئازاریّکی ههیه

دردمیدن: فوتێکردن، هەٽکردن، پڤکردن

دردناك: به نازار، به ئيش، دمرداوى، نهنداميك نه

جەستە كە ئازارى تىا بىت

هردور: گیژاو، گیتُراهٔ، گینجاو، گمرداو، شویننیّك لـهدمریا که ناو بـهدموری خوّیدا بسوریّت و شت هوت بدات مدروده در داند در داند بر در داند.

درربودن: رفاندن، فراندن، به چالاکی شتیک له شوینیک ههگرتن و بردنی

دررسیدن: گمشتن، له کاتدا گمشتنم، لمناکاو هاتن، لـه ناکات هاتن

دررفستن: همهلاتن، راکردن، همرا کردن، دهر جوون، خودهرباز کردن. به مانای پچراندن و پچرانیش دیّت درز: درز، کهلیّن، قهلش، قهلشت، دراوی، تلیش، کشهن،

> درزه: بروانه درز درزمان: له کاتدا، دمست بهجی، بی درمنگ

درزن: دمرزی، سـوژن، شـویژن، دمرزی کـه شـتێکی پــێ بدورن

درزی: خمهات، جلسرو، بهگسور، شمو که سمی جسل و بهرگ بو خهانک دهدوریّت

درزیگر: خمیات، بمرگ دور

درس: دمرس، وانــه، ئــهو بابهتــهی ماموّســتا لــه روی کتیّبهوه هیّری خویّندکارانی دهکات

درساختن: هملکردن، گونجان، سازان، پیکموه هملکردن، سازگاری

درسار: حمسار، دیوار، پمرژین، ثمو دیـوارهی بـه دموری

مالّدا دروستی دهکهن بوّ نهوهی ناو مالّ نهبینریّت درست کار: راست کار، راست کردار، نهمین، دهسپاك،

درست حار، راست خار، راست خردار، نهمین، دهسپاك، كهسنِك كارهكاني له رووى دروستيهوه بنِت

درست کردار: بروانه درست کار

درست: راست، رموا، شیاو، بیّ عمیب، تمواو، سم**هامگیر،** بمهیّز

درسپردن: سپاردن، به جیّ هیّشتن، ن*هس*پهرده کردن. ریّگایهك پیّوان و به کوّتایی گهیاندن

درسپوختن: تیکردن، بردنهناو، تی جههانن، شتیك به زور و زهخت کردنه ناو شتیکیتر

درش: تمویله، ناخور، گمومر، پشتیّر، گمور، گوْهٔ در**شت:** ناریّك، زبر، ئمستور، درشت، زرب، ناساف، زهْر، و شتیّك كه همبارهكمى له خوّى گمورمتر بیّت

درشتغو: توند، تووره، توند و تیژ، رهاوی، نهخلاق ناشیرین، مروموّج، ناوچاوتال

درشتگو: جوێندمر، جنێو فرۆش، ئەوەى قسەى ناشيرين

درشدن: هاتنه ناو، چوونه ناو، روٚشتنهناو

درشسکه: گاری، عارمبانسه، نسهو گاریسهی بسه نهسسپ

رادەكيشريت

دەلىّت، جنىيّودان

درچه: درگا، درگای بچوك

درگا: ۱- درگا، بهردمرگه ۲- پیشگا، بارهگا درگذراندن: تیپه پکردن، له ناست دمر چوون، به سهر بردن، له راده دمرکردن، زیدهکرن

درگذشت: مردن، نهمان، مهرگ، تیاچون، مران، مرن درگذشتن: ۱- مردن، تیاچون، نهمان، لهناوچوون، روّح له جهستهدا نهمان۲- لیخوشبون، بورین، لیبوردن، بهخشین

درگر: دارتاش، نهجار، دارتراش

درگرفتن: ۱- گرگرتن، سوتان، فهسویتان، ناگر گرتن ۲-

کار**یگ**ەری دانان، کارتیّکردن **درگسلانیدن:** لەت کردن، دراندن، برین، **ف**رتاندن

درگیر: ۱- گرفتار، گیروّده، توش بو۲- سهرمتای شهرٍ و پهلاماردان، ههلایسانی شهر، دمرگیری

. **درگیرانیدن:** گرتیّبمردان، ئاگرتیّبمردان، سوتاندن

درع: زرێ، جل و بمرگی شمر که له نالقه یا تیکه ناسن دروستی دمکمن

درغیش: زۆر، زیاد، فره، فراوان، گەلەك

درفش: ئاڭا، بەيرقە، بەيداخ

درفش: درموش، دریِّشه، درموشه، سیخیّکی نوك تیرُ به دمسکی دار که له پیّلاّو دورین بوّ کون کردنی چهرم و دمرزی لیّدان به کار دمبریّت

درفشان: درهخشان، تابان، درهوشاوه، روّشن، رووناك درفشیدن: درهوشین، درهخشین، بریقهدانـهوه تـبروّژك

دانهوه. به مانای لهرین و جوولانهومیش دیّت

درق: رەق، سەخت، رەق لەھەر شتىك

درقاء همور، عمور، مژی بمرزموم بوك که همندیکیان بارانیان لی دمباریت و همندیکیان نا

دراته: سپير، سپهر، ههنغان، شهو سپهرهی له پيستی گاميش يا كهرگهدن دروستی دهكهن

درك: بن، بنج، ئەو پەرى قوونى، بناوان، قولايى

ډرك: پێ گەشتن، گەشتن بە شتێك، ھەست كىردن، پێ

زانین، حالی بون

دركار: پێويست، پێويس، لازم

دركه: بن، بنج، هوولايى .

درگردن: دمرکردن، کردنهدمر درکشیدن: نوش کردن، خواردنهوه، شهخوارن،

فهکرن، راکێشان، هێنانه پێش، ههکرن، راکێشان، هێنانه پێش،

درم خرید: کویله، کهنیز، به زیّر کراو، غولام، بهنده، نوّکهر

درم: بروانه درهم

درما: كمرويشك، كمرويشك، كيفرويشك

درمان پــذيـر: شياوى جارمسمر، همر شتيك شياوى

دەرمان چارەسەر بيّت، دەرمان ومرگر

درمان: دهرمان، چاره، چارهسفر، دهوا،

درماندن: تیمانهوه، ناتهوان بون، پهك كهوتن، داماو بون، ومستيان، گيركهوتن

درمانگاه: دمرمانگه، خهستهخانهی بچوك، بن<u>کهی</u>

تەندروستى

درمق: ئارد، ئاردى سپى

درمنده: ناتـ موان، بـ مك كموتـ م، گيركـ موتو، بيّـ چاره، گرفتار، تياماو

درن: کیم، تهری برین، جهراحهت

درنده: درهنده، ناژهنی وهحشی

درنشاختن: بروانه درنشاندن

درنشاندن: جي كردنهوه، دامهزراندن، سهقامگير كردن،

شتیّك یا كەسیّك له شویّنیّك یا له پیّگهیهك دانان درنگ: دریـنگ، جـرینگ، دهنگی بـهر یـهك كـهوتنی

دوشتى وەك كانىزا

درنگ: ومستان، درهنگ، درهنگ کردن، به هنا خستن،

سستی کردن، هێواشی، بشت گوێ خستن درنگریسستن؛ روانـین، سـهیر کـردن، تێـروانین، زمق

-رمانین- لی روانین، چاو لیکرن روانین، لی روانین، چاو لیکرن

درنگیدن: درمنگ کردن، به فنا خستن، ومستان، له کار کموتن

درنوردیدن: پێچان، پێچانهوه، پێوان، برپين، برپينی رێگا **درنوشتن:** بروانه درنورديدن

. **درهام:** بروانه درهم

درهشته: بهخشن، دان، پیّدان، کهرهم

درهم: ١- تێکهڵ، تێکهڵو، ئاوێته ٢- شپرزه، پهرێشان، شێواو

درهم: درم، پارهی زیو، پارهی سمردهمی ساسانیهکان

درو: درهو، دروینه، درویهن، به پینی گهنم و جو یه یه گیاکانیتر لمسمر زموی به داس

دروا : پێويست، نياز، پێداويستی، پێويسی

دروا : هملاواسراو، هملاوساراو، سمرنخون، سمرگمردان، سمرگمشته

درواخ: بـههێز، خـۆراگر، سـهقامگير، تهندروسـت، بـێ

عهیب، بیّ کهم و کووری

دروازه: دمروازه، درگای گهوره، دمروازهی شار، دمروازهی ههلا

دروان: درگاوان، دمرفان

درود: دار، تهخته، داری براو

درود : درود، سلاو، رهحمهت، پهرمستين، پارانهوه، وهسف کردن، سلاق

درودگر: دارتاش، دارتراش، نهجار، نهو کهسهی کاری

دروست کردنی کهرمسته و نامرازه دارینهکانه

درودن: درمو کـردن، درویّنـه کـردن، دووریـن، بــرینی گیاکان لهسمر زموی به دا*س*

دروش: درموش، دریش، درموشه

دروگسر: درموکـمر، دروینهکـمر، ئـمو کمسـمی دروینــه

دمکات -

دروگر: نهجار، دارتراش

دروغ بـاف: بـروانه دروغ پـرداز

دروغ پرداز: دروزن، دروکمر، نمو کمسمی که درو دمکات یا دمنموسیّت

دَرَقَعُ: دروّ، هسهی نارِاست، ئـهو هسه یـا وتـهی راسـت نهبیّت، پؤت، فرِکا، دملهسه، درمو، نهومیی

ىمبىت، پوت، مرد، دەست دروغزن: درۆزن، درۆكەر

دروغساز: درۆزن، درۆكەر

دروغگو: دروّزن، دروّکهر، دمرمویّدر، فروکهر، فرکهر، درموین، درموکهر

دروغين: دروّينه، تايبهت به دروّ، دروّيين، هملّبهستراو، ناراست

درون پسرور: نباخ پسهرومر، نسهو کهسسهی نباخی خسوی پهرومرده دهکات. و به مانای جوامیر و خهانک خواز دریاچه: دمریاچه، زمریاچه، دمریایی بچوك که له همر چوارلاوه وشکانی دهوری گرتبیّت

دريافت: ومرگرتن، تيكهشتن، ههست پيكرن

دريافتن: ١- كمشتن، بي كمشتن، كميين به شتيك، هەست بى كردن، حالى بون، بى زانىن، قەدىت، تنگههشتن ۲ ـ هاریکاری کردن، یارمهتی دان

درياق: ترياق، تلياك، نرياك

درياكنار: قمراغ دمريا، بمستين، كمنار دمريا

دريانوال: جوامير، بهخشمر، دل فراوان

دريانورد: دمرياپيّو، سـۆباييكەر، مەلـەوان، مەلـەڤان، ئەوەي لەسەر دەريا بە كەستى ھاتوچۆبكات، كەشتيوان، كەشتىقان

دريـــانوش: شــمرابخو، ئەوكەســى زۆربخواتــهوه و سەرخۆش نەبيت، دەرياخۆر

دريسان: ١- دريسن، هه لدرين، لهت كردن، لهتو كوت کردن، شمق و شر کردن، قرتاندن، قهنشاندن، دادرین، بچراندن ۲ - ھەلدرين، ئازەنى وەحشى كە ئاژەنىكىتر بگرينت و ههٽيدرينت

دريچه ؛ دهلاقه، روّحنه، درگای بچوك

دريچه: رۆچنه، دەلاقه، كون له ديواردا، كوناوهجه، كولەك

دريع: دريغ، مهخابن، به داخهوه، ناخ، بهشمياني، پاشگەزبونەوە، خەم، كەسەر

دریفا: بهداخهوه، ناخ، وشهیهکه له کاتی پهشیمانیدا دەوتر پت

دریواس: جواردیواری مال، جوارچیوهی درگا، جارچیوه دریوزه: سوانکمر، دروزهکمر، دمس دریژکمر

دریوش: بروانه درویش

در: بر، راده، ئاست، بريكى دياريكراو له شتيك

در؛ بر، قەلا، بر

درد افشار؛ شمریکهدز، نهومی هاریکار و یاریدهدمری دز بيت، دزمكه، دمسكيس، دايكهدزه، پاش دز، دزدمسهك

درون گرایسی: ناخ خوازی، دهرون خوازی، لهخودا رۆژون. له ناو دهرون پزیشك، سهرنج دان به ناخی خو له جیاتی سهرنج دان تیفکرین له دنیای درموه

درون نگسری: لهناخ روانسین، و له دمرون پزیشکیدا خوێندنهمی کهس بۆ باروودۆخ و ئەحواڵی خۆی

درون: ١- ناو، هوندمر، ناڤ، نيّو، نيّوان٢، ژن ناڤدا٢ -ناخ، دڵ

درونه: ١- گەفان، بەلكە زېرىنە، كۆلەزىرىنە، كەسك و نالاً ۲- کموانی، جممیای، جممیو، خوار بو بهشیّوهی كموان

درونه: ناو، ناق، ناوسك، ناوزك، زك

دروند: خراپهکار، داوين پيس، دروزن، بي باومر، بي

دروند: هولاب، شوّك، چنگال

درویدن: درمو کردن، دوورین، دروینه کردن

درویزه: بروانه دریوزه

درويش؛ دمرويش، هـمژار، نـمدار، هملهنـدمر، گۆشـمگير، ئەوەي بە كەمنىك لە مالى دنيا بەسەندە بكات

درويسشانه: دمرويسانه، همژارانسه، نهدارانسه، وهك در ويشان

دری وری: هـهانيت و بانيت، قـسی بـێ مـان، پـوج، بـێ ناومرؤك

دريا دل: بويْر، جواميْر، بهخشهر، دليْر

دریا: دمریا، زمریا، دملیا، زری، ئاوی زور که بهشیکی فراوانی له زموی داگیر کردوه

دريابار: قەراغ دەريا، بەستىن، كەنار دەريا

دريابان: دمرياوان، دمريافان، دمرياپيّو، خاومن پله لەھىرى دەريايى

دریابنده: زیرهك، هۆشمهند، وشیار

دریابیگ: گەورەی دەريا، دەريادار

دریادار: دمریادار، خاومن بله له هیزی دمریایی دریاسالار: دمریا سالار، سالاری دمریا، خاومن پله لههيزي دمريايدا

درد: دز، نابسابوّر، دهسسبیّس، ناپساك، دهس حسههلّ، درووكهر، دریكهر، شهوهی مالّی كهسانیتر بیّ ناگا و بهدریهوه ببات

دردا بسازار: بسازاری دران، هسهر شسویننیک کسه دریسن و گیرهان برین و کلاوسهرنان زور بینت

دزدانه؛ دزانه، وهك دزهكان، بـه دزيـهوه، دور لـه جـاوى خهلك، هيّواش و بـن دهنگه دهنگ

دزدگاه: دزگا، دزکوشکه، مهکوی دزان، شوینی کوبونهوه

دزدگیر؛ دزگر، ئهو کهسهی دز دهگریت

دردیسدن: دزیسن، دزی کردن، کاری دز، بردنس مائی

خەڭك بە نھێنى و بىّ ئاگاداربونى خاوەنەكەى

درُغاله: أ ديوار، حهسار، ديـوارى دهورى شار يـا هـهلاً

۲- سهنگهر، گیان پهنا، حهشارگه
 دزك: دهستار، دهستمال، دهسمال

.

درك؛ قەلاى بچوك، درەك، درى بچوك

دَرْنَدْيْسِ: هاوشێوه، لێػڿوو، بمرابمر، يمكسان، ناشكرا، ديار، بمرجاو

دس: داشاردن، قمشارتن، حمشاردان، داپوَشین، شتیّك له ژیّر خاكدا داشاردن

دس: وهك، هاوشيّوه، ومكى، ليّكچو

دست آمسوز: دست پهرومرده، نهو ناژه نهی دستهمو کردبیّت، دستهموکرابیّت و عادمتی به خاومنه کهی کردبیّت، راهاتوو، کهوی بون، گروّ، هو گر

دست انداختن: تانوت، دمست بو شتى: دريْرُ كردن، گالته پيكردن، تيتائى

دست انسدر کسار: دمست نمناو کار، شمومی نم کاریکدا بمشداری بکات یا نمسمر کاریک بیّت

دست باز: دمست بلاو، بهخشهر، دمسباد، دل فراوان دست باف: دمست باف، ئهومى بدمست چنرابيت

دست برآوردن: دمست بهرز کردنهوم، دمست بردنه سهر،

دمست دریْر کردن بوّ پارانهوه دست برداشتن: ۱- دمست بمرز کردنهوه، دمست

دست برداشتان: ۱- دمست بـمرز کردنــهوم، دمست همنبرین۲- جاوپوشی کردن، لیّخوشبون، لیّ بورین

دست بسردن: دمست بسردن، دمست بسؤ بسردن، خوتيهه نقور تاندن، گورين

دست بسرنج: دمستهوانه، دمسبهند، دمزبهند، شهو نالهقهی ژنان له ددست بسر کردنهستی دمیهستن

دست بسر کردن، دمسبهسهر کردن، رموانه کردن، ناردنی کهسیّك به فیّل و درو

دست بوس: دمست ماج کردن، ئەوەى دەستى كەسيكيىر

ماچ بكات

دست تنگ: دمس تەنگ، نەدار، ھەژار

دست پاك: دمس پاك، كردموه راست، راست كردار، ئەمىن، بەماناى نەدار و ھەژارىش د<u>ن</u>ت

دست پرور: دمست پهرومرده، کهسێک کهله ژێر دهستی کهسێکدا پهرومرده کرابێت

دست پیج: دمست پنج، نهوهی به دمستهوه پنچرابنت. به مانای دمساویز و بیانویش به کاری دمیهن

دست پیمان: حیازی، ئەوەی لە مائی بوكمود لـه شت و مەك بۆ مائى زاوا دەروات

دست خوش: دمسخوش، دمست خوش، وشمیه که دوای ئهنجامدانی کاریکی باشه دموتریّت

دست دادن: تموهه کردن، دمست لیّدانموه، دمست دانموه،

دست داشتن؛ بمشداربون، دسمت له کاریکدا بون

دست دراز: دمس دریّژ، نهو کمسهی دمستی دریّژی ههیه دست زدن: چهپله لیّدان، دمست لیّدان، بهیهک دادادانی دودمست بو دمربرینی شادی و خوشی

دست ساز: دمسکرد، دمستساز، شهومی به دمست در وستکر اینت

دست شستن: دمس شورين، شوردين دمستى خو. و

مەبەست لە بى ھيوابون وچاوپۆشىن لە شتىك

دست چمك: چالاكى، فرزى، دەست رەنگىنى، سەركەوتن

دست چوب: گۆچان، داردمست

دست چین: دمسچن، دمستچین، نهو میوهی به دمست کوکرابیتهوه، دمس بژین

دست گرین: هه لبریر دراو، تایبه تی، جیاکراوه، دمست بژیر، دمسچن

دست گشادن: دمست کردنهوه، خوّناماده کردن، دمس بلاّوی

دست کشیدن: دمست پیاهینان، دمست لیسون، بهرکهوتن، به دمست دمست لیدان. بو بهمانای دمست ههلگرتن له کار یا شتیك

دست کم: لانی کهم، دمسی کهم

دست ماید: دهسماید، سهرماید، نهو پاردی مامندی بندهکهن

دست موزه : نامراز، دمساویز، کمرمسته، نامرازی کار

دست نشانده: دانراو، دمس نیشان، دیاری کراو، کهسیّک که به نیرادهی کهسیّکیتر نهسهر کاریّک دانرابیّت و فهرمانیرداری نهو بیّت

دست نماز: دمستنویز، دمسنویز، شوّردنی دمست و دهم وجاو و پیّ بوّ دمست نویّر گرتن

دست نوشت: دمس خمت، دمسنوس

شتيكدا زالبون

دست یازیدن: دمست دریّژ کردن، دمس بردن بو شتیّك دست یافتن: زال بون، سمرکهوتن، بهسمر کهسیّك یا

دست: دمست، دمس، فوّل، بال، له جومگه بهرمو ژیّر، ئهندامی جهستهی مروّق له شانه تا سهری پهنجهکان دستار: دمستار، شال، جامانه، دمرسوك، شاشك، ئهو شالهی لهددوری سهری دمیهستن

دستاربند: جامانمبمسمر، ئمومى جامانم لمسمر دمكات

دستارچه: دهسمال، دهسهسر، خاولی **دستاس:** دهستار، دهسار، ناسیاوی دهستی، دهسیمر

دستاق: زیندانی، بهند کردن، بهند کردن به زنجیر دستان: دمستان، مهکر، فیّل، فریو، دملهسه، تهلّهکه

ن دستان: دمستهکان

دستاویز: دمساویز، بیانو، پهلپ، بیانک، همر شتیک بیکهنه نامراز و کهرمسته

دستبرد: دزی، تالآنی، داگیرکردن

دستبند: ۱- دەزبەند، دەسىنه، بازنه، ئالقه له زيو و زير كه ژنان له جەستى خۆيانى دەبەستن، ۲- دەسبەن، دەستى زيندانى

دسته: ۱- دمسك، دمستو، دمسكه، دمسته، ئهومى به ئهندازمى دمست يا هاوشيومى دمست ييت، دمستك^۲- دمسته، گروپ، ژومارهيهك كم پيكهوه له شوينيكدا كاريك دمكهن يا يارى دمكهن

دسسته بندی: ریزبه ندی، دمسته به سستن، کوبونه و می خدان که شویننیکدا و هاوه ل بون بو نمنجامدانی کاریک دسته دار: دمستکدار، دمسکدار، شهوه ی دمسکی همبیت و می گوزه و همرچی

دسته چپی: چهپی، چهپ خواز، نهوهی نهگهل سیاسهتی ولاته کهی خوی نهیاره و خوازیاری گورانکاریه دستپاچه، شبرزه، شلهژاو، شیواو، نهوهی بیهویت به خیرایی کاریک نهنجام بدات

دستغط: دەس خەت، ئەو نامەى كەسىنك بە دەستى خۆى نوسىبىتى، دەسنوس

دستغوش: گانته جار، قەشمەر، ئەودى بېيتى گانتى جارى كەسانىتر

دستره: مشار،همره، ئامرازی داربرینهوهی دهستی دسترس: لهبمردهست، لهبمردهس، ئهوهی لهبمردهستا بیّت، دهسپریّژ، دهسهیاو

دســــــرُنج: کـرێ، کرێِـی کـار و زهحمـهت، ئــهوهی لــه کـار کـردن و زهحمهت کیشان به دهست دیّت

دستشویی: دمسشۆری، دمسشۆ، دمشۆر، شوێنی دمست و دمم و چاو شۆردن

دستگاه: دهسگاه، دهزگا، سامان و کمرسته و کهل و پهل، کارگه و کارخانه و ههمو نامرازهکانی

دستفروش: دمسکیر، نهوهی شت و مهك نهسهر دمست دهگریت و نه کولان و بازاردا دهگهریت بو فروشتنیان، ورده فروش، چهرچی

دستك؛ دەس ئاسا، ھەرشتىك ھاوشىيوەى دەست يا بە ئەندازەى بەرى دەست

دستکار: دمسکار دمسکرد، کاری دمست، نمومی به دمست دروست کراییت

دستكش: دمسكيش، لهبك، دمستينه، دمستكورك

دستمال: دمسمال، دمسمسر، ئەو پەرۆيـەى دمست و دەم

و لوتى پى پاك دەكەنەوە، دەسرۆك

دستمرد: یاریدهدمر، هاریکار، هاوکار

دستمزد: کری، نهو بارهی له بری کارکردن به کهسیکی دمدهن، حمقدمس

دستنبو: شهمامه، شهمامؤك، شهمامؤكه، ميوه يا ههر شتيكيتر كه بؤ بؤن كردن له دمستى دهگرن

دستوار: هاودمست، هاوکار، هاریکار

دستواره؛ دمس ناسا، وهك دمست، هـ مر شـ تنك وهك دمست یا به ثمندازهی دمست بنت

دستوان: ۱ - بازنه، دمسبهند ۲ - دمسکیش

دستور: دمستور، شيواز، ري و رمسم، شايين، مؤلمت،

فەۆمان

دستور؛ ومزير، خاومن پله، راوێژكار

دستیاب: دمسخمر، دمستخمر، نموهی دمستی به شتیك رابگات. و به مانای به دمست هاتو، نموهی مروّق به

هەوڭى خۆى بەدمستى دێنێت دستيار: ياريدەدەر، ھاوكار، بەردمست، ھاودمست

دستیاره: بازنه، دمسیهند، **هول**وانه، دمزیهن

دستیگر: دمزگر، دمستگر، هاریکار، هاوکار، یارمهتیدمر، یاریدمدمر. و کهسیک که بیگرن و زیندانی بکهن

دستیگره: دمزگره، دستیگره، دمسگره، ئامرازیکه که له پشت درگاوه دایدهکوتن و لهکاتی کردنهوه یا داخستنی درگا دمستی پیوه دهگرن. دمزگره، نهو تیکهی پهرویهی

له چێشتخانه بۆ ھەلگرتنی مەنجەڵی سەر ئاگر بـەكاری دەبەن

دستینه: ۱- دمزیهن، دمسیهند، قولوانه، بازنه ۲- دمسکیش، لهیك، دمستینه

دسکره: ۱ - دێ، لادێ، ناوهدانی، شار ۲ - دیّر، خانهها

دسم: جەور، رۆندار، چەورىدار -

دسم: چەورى، پيە، دوگ، بەز

دسومت: چەوربون، جەورى

لاسى: پێشگرێکه بهسهرهتای وشه زیاد دهکرێت، یهك لهسهرده، یهك ده

دسیس: ۱- سیخور، شهوهی به نهینی بو شوینیک دهنیردریت بو بهدهست هینانی ههوال ۲- ریاگار، ماستاوچی

دسیسه: دمسیسه، پیلان، پیلان گیران، ساچیان، نهخشهی کار بو فر و فیل

دش: ۱- هاوشيّوه، ليّكچو، وهك، وهكى ٢- خوّدهرخستن، خوّرازاندنهوه

دش؛ پیِشگریکه لمسهرتای همندی وشه دینت بهمانای هیزون و ناحمز، دژمن، دژوار

دشت: دمشت، دمر، جوّل، ئاران، بيابان، چوّل و دوور نه

ئاوایی، سارا **دشتا**ن: لەش پیّس، بیّ نویّرْ، ئەو ژنـەی ئە نەخۆش*ی*

مانگانهدایه

دشتبان: دهستهوان، دهستهبان، پاسهوانی کێێگه یا لمومرگه

دشتی: دهشتی، تایبهت به دهشت، سارایی

دشتى؛ زالو، زيرۆ

دشخوار: دژوار، هورس، گران، کێشه، نمستهم

دشمن پیرور: دوزمن پهرومر، نهو کمسهی دوزمن پهرومرده دهکات

دشمن رو: دوژمن ئاسا، هاوشيوهی دوژمن

دشمن شکر : بروانه دشمن شکن

دشمن شکن: دوژمـن شکێن، نـموهی دوژمنهکـهی خـوّی تێک وبێک دهدات

ئىت وپىت دىدى. دشمىن كىش: دوژمىن كوژ، نىمياركوژ، ئىمومى دوژمىن

بکوژێت **دشمن**: دوژمن، دژمن، نـهیار، نـهگونجاو، دژی دۆست،

ئەومى خراپە و شەرى كەستكى بويت

دشمنایگی: دوژمنایهتی، دوژمنی، نهیاری، ههلنهکردن، نهسازان، نهگونجان، دژی یهك بون دعــــى: زرگـور، كەســنِك كـه يــەكيـتر بــه كـورى خـۆى هەنبگرتبنِتـەوە

دغ: نمردی وشك و رمق، زموی كه گیایی لی نمرویت دغا: ناراست، دمغهل، ناپاك، درو

دغدغه: ۱- ختوکه، ختولکه، ختیکه، بهسهری پهنجه له شویننیکی جهستهیکهسیک دان تا بیته پیکهنین۲- ترس، نیگهرانی، پهریشانی، شپرزمیی

دغدو: کج، کیژ، کهنیشك، کچهك. همرومها ناوی دایکی زمردمشتی پیغهمبهر

دغسر؛ که چهڵ، تاس، بێ مو

دغــل؛ دمغـهل، ناراسـت، فێڵبـاز، فريوكـار، ئــهومى بــۆ لمرێ دمكردنى كەسانيـتر روخسارى دەگۆرێت

دغلكار: دمغهل، دمغهلباز، فيلباز، فريوكار

دغول: فێڵباز، دمغەڵ

دف: دمف، يەكنىك لە ئامرازەكانى مۆسىقايە

دفساع: بسمرگری، بمرامبسمری، رووبمرووبونسموه، بمربمرهکانی، راومستان، خرابه له خوّ دوورخستنموه دفاف: دمف ساز، دمفرّهن

دفه: بروانه دهته

دفه: قمراغ، لا، تهنیشت، کهنارهی شتیک

دفته: نامرازیکی ناسنیه که له کاتی چنینی پارچه له دمستی دهگرن و دوای رستنی چهن ریـز تالهکانی پـێ دمکوتنهوه، شانه، کهلکیت

دفتر روزانه: دمفتمری رۆزانه، دمفتمریك که سهوداگمر و مامله چی کاروباری رؤزانهی خویانی تیا دمنوسن دفستر: ۱ - دمفتهر، تیانوس، شهو کومه لچه کاغهزهی

پیّکهوه دوراو که تیایدا دهنوسن^۲- دهفتهر، نوسینگه، ژووری کار، شویّنی کار و ماملهی

دفترخانه: دهفتمرخانه، شهو شوينهى بهلگهنامهى

مامله و ژن هیّنان و تهلاّقدانی تیا توّمار دهکهن دفتین: بروانه دفته

دفزك: ئەستور، زل، گەورە، ھەر شتىكى ئەستور و زل دفع: دور كردن، دوورخستنەوە، پەرچدانەوە، لابىردن، دائەوە، تاراندن، راونان دشنام: جنیّو، سخیّف، جویّن، قسهی ناخوّش، دژویّن، دوژیّن، جیرییّن

دشنه: دمشنه، خهنجهر، کاردیّکی بـرِهرِ و نـوك تیـژ کـه بۆ سـهر بـرین و هورگ بـرین کهلّکی لیّومردمگیریّت

دشنگی: روّژگار، دنیا دشوار: دشوار، دژوار، قورس، گران، نهستهم، کیشه،

زەحمەت

دشوارپسند: دژوارپمسهند، گهن پمسهند، شهومی به دژواری توانای ههنبژاردنی ههبینت

دچسار: گیرۆده، دوچار، توشبو، گرفتار، بهركهوتنی

لەناكاو، توشيار، ئاوقە

دگر: بروانه دیگر

دگـــرديس: گۆرانكـارى، گــۆران، گــۆراو، ئاژەللاــك كــه

روخساری و هیافهی گۆرپبیّت **دگرسان:** گۆراو، جۆریّکیتر، شیّوهیهکیتر، جهشنیّکیتر

. **دگرگون:** گۆراو، گۆرپاو، گۆرانكارى بەسەرداھاتو

دعا كردن: دوّعا كردن، پارانهوه، نزا كردن، لالأنهوه

دعساء دوّعا، پارانهوه، ومسف كردن، نـزا، لـه خـوا پارانهوه، لالأنهوه

دعاب: گانته چی، شهودی زوّر گانشه و هسهی خوّش می

دعابه: گانتهکردن، شوّخی کردن

دعساگو: دۆعاكـەر، نزاكـەر، ئـەوەى دۆعـاى خێـرى بــۆ

كەسىكىتر دەكات، خىرخواز

دعامه: ستون، كۆلەكە، ستونى مال

دعب؛ گانته کردن، شوّخی کردن

دعت: ئارامى، ئاسايش، ئاسودەيى ژيان

دعوت کردن؛ بانگیشت کردن، میوان کردن، بانگ کردن

بۆ ميوانى

دعوت: بانگیشت کردن، میوان کردن، بانگ کردن،

دعــوتگر: بانگهنـشتکهر، نــهو کهســهی بــق میــوانی مانگنشت دهکات

دعوی: ۱- ویستن، خوازیار بون، داوا کردن، داواخوازی

۲- دادخوازی، داواکاری، خوازیاری

دفعه: دمفعه، یهك جار، دمفعه، كهرمت، جار، كهرتي، هليك

دفك: نیشانه، مهبهست، ئامانج، نیشانهی تیر

دَفَنَ: دَفَن، شاردنهوه، قَمَشارتن، داشارین، خستنه ژیّر

خاك، به خاك سپاردن، ئەسپەردە كردن

دفناس: ئەحەق، گێژ، نەفام، بێ ئاوز، حۆل، وړ

دفين: دفن كراو، ژيرخاكي، داشارياو له ژير خاك

دفینه: شاراوه، فهشارتو، گهنجینه، پول یا شتیکیتر که

له ژێر خاك داشاريابێت

فق: شكاندن، ورد كردن، نمرم كردن، لمت لمت كردن،

كوتان

دق: ورد، باریك، ریّك، ورد و شكاو، كهم، بر، توّز دفاق: ئاردفروْش،بهمانای كوتهكیش دیّت

دفاق: ورد، باریك، ورده و پردهی شتیك

دقايق: خولەكەكان، دەقىقەكان

دقت: ۱- وردبونهوه، سهرنج دان ۲- باریکی، نهرمی،

وردی، ورد بینی

دقیق: باریك، ورد، ریّك، همر شتیّکی نـمرم، ئـارد، تـۆز، کاری داپوشراو وورد

دقيقه: خولهك، دهقه، دهقيقه، يهك لمسهر شمستى

کاتژمیر که شهست چرکهیه

دك شدن: خوّشاردنهوه، خوّحهشاردان، بههيّواشى له شويّنيّك روّشتنهدمر و ونبون

ڏك كردن: دمركردن، به بيانوێك ك**ەس**ێك لـه شوێنێكدا دمركردن

دك و ديم: سمر و رو، روالمت، هياهه، سمروروخسار

دك وپوز: شەپۆز، سەر و پـۆز، ئـۆز، دەم و فڭـچ، دەم و قەبلاز

دك: ١- بـهش، پـار، پـشك، بـههره ٢- سـواڵ، دروزه ٣-

زیان، زهرمر، بهلا^۴- بناغه، بنچینهی دیوار .

دك: ۱- تاس، كه چه ل، بيمو، سهرى بى مو ۲- زموى وشك و بى ناو، زموى بى ناو و گيا، دارى روته له دك: ويران كردن، تيكدان، خابور كردن، ويران كردنى

دیوار یا مال و و یهکسان کردنی لهگهل خاك

دکسان: دوکان، سهکوّ، دك، هوّلك، شويّنی کـپين و فروّشتنی کهل و پهل

دکاندار: دوکاندار، خاوهن دوکان

دكه: دمكه، سهكۆ، دوكانى بجوك

دکستر: دوکتور، پزیشك، پزشك، حمکیم. و همرومها

که سنگ کوری به رزترین بله کانی له یه کنک له رزانسته کان وه ک بزیشکی، یاسا یا فه لسفه به دهست

هێنابێت **دکترس:** دوکتوّره، ژنی دوکتوّر

دکترین: دوکترین، بیردوّز، بیروّکه، باومر، بیر

دکل: دهکهن، دیدرهك، تیری گهوره، ستونی گهوره که

لهسهر زموی دمیچههینن و خیمه و شتی هاوشیوهی پی دهومستینن

دگلان: تهشی، نهتمره، نامرازی ساکاری بهن بادان

دكمه : دوكمه، **هۆپچ**ه

دگور: دیکۆ، پەردە، دىمەن، روخسارى روكەش

دل آزردن: دل نسازاردان، دل رمنجانسدن، دل شسکاندن، پهریشان کردن، رمنجانن

دل آسا: دل نارام، نمومی ببیته هؤکاری نارامی دل

دل آگاه: وشیار، دل ناگا، زیرهك، زانا، ناگادار

دل افروز: شادمانكهر، دل خوّشحالكمر، ئـهومى دمبيّتـه

هۆی شادمانی دڵ، دڵ رونکمر

دل افسرده: خهمبار، خهموّك، دلتّهنگ، دلّ بهريّشان -

دل افكار: خهمبار، دلتهنگ، پمريشان، پهشيو، پهشوكاو

دل انسلاروا : دل نیکمران، پمریشان، نیکمران، شلمژاو، دودل*،*

دل انگیز: دل نمنگیز، دل بروین، نمومی دمبیته هوی شادمانی له مروفدا

دل باختن: دلّدان، عاشق بون، شهیدابون، عاشقی شتیّك یا کهسیّك بون

دل برداشتن: چاوپؤشین، دمس هدلگرتن، لی بورین دل بردن: دل بردن، دل رفاندن، خؤشهویستی کهسیّك به خهٔ راکنشان

دل برکندن: دل هه اگرتن، دل لئ گرتن، چاوپوشین، دست لئ هه اگرتن

دل بستن: دلّدان، عاشق بون، شهیدا بون، دلّ بهستن، دلّ یی خوّش کردن

دل پیسچه: ژانسه سك، پینج هاتن بهسك، نهخوشی سكجون و پینی پیاهاتنی ریخولهكان، دل پینچه، ژان و برك، دل ننشه

دل خواسته: دلخواز، دلگر، دلخاز، دل بهسهن

دل دادن؛ دل دان، عاشق بون، شهیدا بون، دلّ پیّدان، دلّ بهستن به شتیّك یا کهسیّك

دَلْ دَادَنْ: وره دان، بههێز کردن، دڵ دان، وره بهرنان

دل درد: دل ئيشه، ژانمسك، ژانه زك

دل دل کسردن: دودل بسن، دورونگی، دلامراوکی، دل دل کردن

دل زنده: دل زیندو، ناگا، وشیار، سمرحال، شادمان، شاد، شادان

دل ستان: دلرهین، دل ستین، دلبهر

دل سیاه: دل رهش، رهشبین، خراپهخواز

دل شب: نيوه شهو، هولايي شهو، دئي شهو

کر دن

دل شکستن: دل شکاندن، رمنجاندن، شازاردان، بمریشان

دَلْ فَكَار: رمنجاو، بهريّشان، خهموّك، خهمبار

دل كندن: دمست ليشورين، واز ليهينان، دل ههلكرتن

دل نگران: دل نیگمران، دل پهریشان، نیگمران، دل له دوا، جاومنوار

دل نهـــادن: دلّ دان، دلّ بمســتن، شــهیدا بــون، عاشــقی شتیّك یا کمسیّك بون

دل: دن، شەلب، ئەندامىكى جەستە كە ئەلاى چەپى
سىنەدايە سەرچاودى سورانى خوينىه ودك تورمپا بۆ
گەيانىدنى خوين بىه هەمو شوينەكانى جەستە
كاردەكات، زين

دُلْ: نساز کسردن، مسهکر کسردن، نساغز کردنسی ژن بسوّ میّردهکهی، ناز، عیشوه، سهنگینی، ریّز، هورسایی دلار: دوّلار، پارهی ویلایهته یهك گرتومکانی نامریکا

دلارام: دلــــارام، ئارامكــــمرهومى دل، دلبــــمر، دولبـــمر، خوشهويست

دلازار: دل نازار، نمومی ببیته هوی نازار و رمنجانی دل، دلتهزین، خممهینمر

دلاك: كيسهكيش، حهمام چى، لفك هكيش، شهومى لـه حهمادا لفكه و كيسه بو خهلك دهكنشنت

دلال: دهلال، ناز کردن، ناز، عیشوه

دلالت: ۱- رینوینی کردن، رئ نیشاندان ۲- رینوینی ۳-بورهان، بهلگه، نهومی بو سهلاندنی بابهتیك بشتی پئ دمبهستن

دلاله: دەلاّل، ژنى دەلاّل، ئەو ژنەى ژن بـۆ پيـاوان پـەيا دەكات

دلام: ۱- رم، رمی کورت۲- ناز، مهکر، عیشوه

دلاور: بویّر، دلیّر، رمشید، ئازا، چاونهترس، به زات، به دلّ، شمرکمر، بهجمرگ

دلاوییز: دلخواز، دلخاز، شهوهی دل شارمزوی دمکا، دل بهسهند

دلایل: بهلگهکان، بورهانهکان

دلب: چنار، سورهچنار

دلبساز: دنخواز، بمرچاوگیر، بمرجمومندار، خوّش، شویّنیّك که دن تیایدا بكریّتموه

دلسبر؛ دولبسهر، دلبسهر، يسار، شسهومی بسه جنوانی خسوّی کمسيّك شيّت و شهيدای خوّی بكات،

دلبند: دلبهند، دلگیر، جگهرگوشه، نهوهی دل پینی بهنده. نهو کهسهی له هوولایی دلهوه خوشهویسته

دله: دهله، دهلهك، جانهوریکه له ریوی بحوکتر به نهندازهی پشیلهیهك و کهولهکهی به نرخه، پنی کورت و کلکی دریژ و پنستیکی نمرمی ههیه، رهنگی زمرد یا هاومییه و ژیر سکی سپی، مریشك و کوتر دهگریّت و خویّنیان دممریّت

دله : چاوچهرین، چاوحیز، بهرهلا، ههرزه، چلیس، چاوچنوّك، رمشه دز، نهوهی ههر شتیّکی کهم بایی ببینیّت بیدزیّت

دلتنگ: دلتهنگ، خهمبار، پهشيّو، پهشوّگاو، خهفهتبار

دلپ ذیر: دلگیر، دلبه سهند، دلخواز، دلخاز، به دل، شهوهی مروق به سهندی بکات و به دلی بیت

دلیسند: دلبهسهند، دلگیر، دل پهسهن، دلگر

دلجو: ١- دلخواز، دل پهسهند، پهسهند، به دل، شياو،

شايان ٢ - دلدانهوه، دلنهوايي، دلْجۆيي

دنخراش: دل نازار، دل نیشه، نهوهی ببیته هوی نازاری

دَلْخُستَه: دلّ ماندو، دلّ شكاو، دلّ بِهريّشان، خهمبار

دلخواه: دڵخواز، دڵخاز، دلگر

دلخور: مهلول، رمنجاو، دلّ ئيّشاو، دلّ شكاو

دَلْخُوش: دَلْخُوْش، شاد، شادان، شادمان، خُوْشحال

دلغون: دل خوين، دل بريندار، جمرگ خوين، خهمبار، خمفه اد

دلدار: دلدار، نەويندار، عاشق، دلداده، دلېمر

دلربسط ؛ دل رفسین، دلبسهر، دولبسهر، شهوینسدار، خوشهویست، دوزگیران

دلريش: ئەنجاو، دلشكاو، بەرىشان، دلتەنگ

دلسرد: دنسارد، بي هيوا، نائوميد، زاهمي

دلسوخته: دل سوتاو، جهرگ براو، ستهم ليْكراو،

دلسوز: دلسۆز، خىممخۆر، ئىموەي خىممى كەسىپكىتر

دلسوره: دلسۆزى، بەزەوى، بەزەيى، خەم خواردن، بىر

دلشاد: دلشاد، شاد، شادمان، خوشحال

دَلَشَدَه: دَلْدَادَمَ،عَاشَقَ، شَهْیِدَا، تَهُویِنْدَار

دلگداز: خەمھىندر، خەماوى

دەخوات

لتكر دنهوه

دنگران: دنگران، رمنجاو، دنتهنگ، دن نیشاو

دنگرم: دنگمرم، دننیا، رازی، شادمان، هیوادار، دننیایی، ئومیدمواری

دلگـشا: دلکـهرموه، ئـهوهی دمبیّتـه هـؤی شـادمانی و کرانهوه دلا، دلگیر

دلگير: دلگير، دلتهنگ، خهمبار، خهموّك، پهريّشان دلفريب: دلّ فريو، دلفريّن، دلّبهر

دلفین: دولیفن، جۆریک ماسی گموردی گوانداره که دریژیهکهی تا سی مهتر دهگات نه نؤهیاوسی هیند و شوینه گمرمهکان دوردهکهویت وبو رونهکهی راوی دمکهن

دلق: دلهك، پشيلهى سارايى

دلقك: ليبوّك، گانتهجار، همشمهر، نهوهى به هسه يا كارهكانى خوّى دەبيّته هوّى بيكهنينى خهلك، ئاواوك، تيزهجار، همشمهرجار، رشقهندهجار. له بنهروتدا ناوى كابرايهك بوه له دەربارى سولتان مهحمودى غهزنهوى دلك: دەست بياهيّنان، شيّلان

دلكش: دلبهر، دلرفين، دلگر، دلبهسهند

دلکور: دل کوێر، نـهزان، گێـژ، وڕ، حـوٚڵ، بـێ ئـاومز، دلّ رمش

دلم: ناوله، تاوله، جوش، زيبكه

دام ۱- روش، نهرم، لوس، خلیسك ۲- شهوی تاریك، ئەنگوستە جاو

دله: دوّلمه، یاپراخ، ئیپراخ، جوّره خواردنیّکه که برنج و گوشت و سهوزی له گهلای میّو یا کهلهم یا سلّقهوه دمپیّچن و دهیکولیّنن. ههندیّجار تهماته و پیاز و باینجانیش بوّ نهم مهبهسته به کار دیّنن

دلرده: دلمردو، خەمۆك، خەمبار، دلتەنگ

دلْل: پێنهگهشتو، کاڵ، نهگهییو، سهو، نـۆك و هاسـۆلیا که هێِشتا سهوز بن، همریك

دلنشين؛ دلنشين، دلبه سهند، دلگر، دلگير، گونجاو، به

دلنگ: ١- هه لواسراو: هه لأوساراو، شوّرهوهبو، شاويّران

۲- به مانای بۆله خورما

دلنگان: هەلواسراو، ھەلاوساراو، ئاويزان

دلنواز: دلارام، دلگر، دل دانهوه، دل نهواز، خممخوّر دلهام: شيّر، جالاك، پياوي بويّر

دلهره: نیگمران، دلهتهپه، دلهخورپه، دلهراوکی، ترسی لمناکاه

دلهم: ١- رمش، ليّل، تاريك ٢- گورگ

داو: سەتل، دەڤرى ئاو ھەللانجان، دەڤرىكى گانزايى يا

چەرمى كە ئاوى پى لە چاڭ دەكىشن

دلوا پس: نیگمران، دل نیگمران، پمریشان، چاوهنواړ، چاوهنور

دلوار: دلێر، بوێر، چاونهترس، نازا

دلیر: دلیّر، نازا، بویّر، چاونهترس، به وره، به جمرگ، رهشید

دليرانه: دليرانه، شيرانه، ئازايانه، چاونهترسانه

دلیك: بهنمزمون، كهسیك كه زهختی روزگار شهوهی بهنهزمون و پیگهیاندبیت

دلیسل: ریسهر، رینیشاندهر، رینوینیکهر، و بهمانای بورهان و بهلگه و شهومی بی سهاندنی بابهتیك به کاری بیهن

دم بهدم: سات به سات، چرکه به چرکه، گاهٔ به گاهٔ، بمرددوام

دم برآوردن: ۱- همناسم دانموه، هینانمدمرمومی هموا له سیمکان۲- دمم بو هسه کردنموه، دوان، ناخاوتن

دم بریده: کلك براو، ئاژهاننگ که کلکیان بریبینت، بی کلك. و مدیمست له کمسی هیلباز و زرنگیشه

دم يخت: بلاؤ، بلهو، جؤريْك خواردنه

دم درکشیدن: بیدهنگ بون، نهدوان، قسهنهکردن،

دم زدن: ١- همناسـه كيّشان، همناسـه ليّـدان٢- ليّـو بــوّ

قسه كردنموم، دوان، ئاخاوتن، قسهكردن

دم سرد: هدناسه سارد، هدناسهی سارد، نهو ناخهی نه

بی هیواییدا له سینهوه دهیکیّشن دم سیا: کلك رمش، کوّتریّك که کلکی رمش بیّت

دم گرگا: بومه لاّین، بهربه یانی دروّینه، شه و گورگ، روّشنایه ک که له کوّتایی شهو له لای روْژهه لاّتهوه دم دمکه و پّت

دم گرم: همناسه گرمم، وتاری گیرا و پاراو، نمو وتمی له بیسمردا کاریگمری دابنیّت

دم فروپسردن: هـهوا ههلّمـژین، ههناسـه کیّـشان، بردنـه ناوهوهی ههوا بوّ ناو سیهکان

دم فرویستن: بیدهنگ بون، کپ بون، نهدوان، قسه نهکرد، له قسهکهوتن

دم کردن: با کردن، پهنهمان، پهنهمین، ناوسان

دم کردن: دمم کردن، ثاماده کردنی چایی، چایی لیّنان

دم کشیدن: دمم کیّشان، رمنگدانهوه یا نامادمبونی چایی یا شتیّکیتر که دممیان کردبیّت

دم لابسه: کلک له قاندن، ماستاو کردنی سهگ بو خاوهنکهی، مهرایی کردن، کلکهسوته، کلکهسوتکیّ

دم نگار: ههناسه پیّو، نامرازیّکه که جووله و کردموهی ریهکان توّمار دهکات

دم و دستگاه: دام و دهزگا، دهم و دهزگا، مهبهست نه کهل و پهلی ناو مال یا نامرازهکانی کار کردنه

هم و دود: چهه دوکه ل، دوکه ل کردن، مهبهست له نامادهبونی سفری چایی و نیرگهله....

دم: خويّن، خون

دم: دمم، لێوار و همراغي شتێك، دممي جمهق و شتيتر دم: ســـات، جـــركه، گـــام، دمڤ، ومخـــت، هـــمركات، همرخولهك، همر كاتژمێر

دم: کلك، کووړی، دویڤ، ئەندامی جەستەی چوارپیکان کەلە بشتیانەوەپە

دم: نمف مس، هـ موا، ئـ مو هموایـ می کاتی همناسـ می کیشان له لوت و دم دمرواته ناو سیمکان

دما: نەفەس، ھەوا، گەرما، بلەي گەرمى، ئەنىدازدى

گهرمي يا ساردي به پٽِي پٽِوانهکان

دمادم: سات به سات، گاف بهگاف، چرکه به چرکه، همرسات، بمرددوام

دمـــار: ۱- لهناوچــون، فــهوتان، رزان ۲- فيرۆيــى، لهناوجون

دماسنج: دمماپیو، شهو شامرازی پلهی گهرمی دیباری دمکات

دماگوژی: فریودان، خهلک فریودان

دماغ پرور: بونخوش، بوندار. همر شتیکی بونخوش دماغ: ددماغ، میشك، میشکه سمر، مادهیمکی نمرم و خونهمیشی ردنگ کهلهناو کاسهی سمردایه. لوت، کمپو

دماغه: لوتکه، لوته، پیشت هاوتوی شتیك له شیوهی لوت. و له زانستی جوگرافیا پارچه زهویهکی باریك که

له دمریا روشتبیّته پیش

دمامه: بلول، شهیپور، زرنا

دمامت: ناحمزبون، ناشیرین بون، فیّزمونی، سوك بون، پهست بون، ناحمزی، ناشیرینی

دمان: مهست و غهزیه گرتی، به نهره، به گورد، خروشاو، نهرهکهر

دمانگسسسار: گسهرماپنو، جۆرنسسك دەمساپنوه كەگۆرانكارىيەكانى بلەى گەرما بە شنوەيەكى خۆكار تۆمار دەكات

دمبه: بروانه دنبه

جەقۆ...

دمه: بۆران، بای توند به بهفرهوه، زو**ق**م، با و بهفر و سهرما

دمه ؛ دهم، همراغ و ليوارى همرچى، همراغى شمشير و

دمخور: هاودهم، هاورێ، هاوهڵ هاودو، هاو**قسه**

دمدار: کلکدار، همر ناژه لیّك که کلکی همبیّت

دمدمه: ۱- نمفسون، مهکر، فیّل، فریو ۲- ناوبانگ، ناسراوی، ناوداری۳- دمهوّل، دمنگی دمهوّل

دمدمه: بوّله بوّل، به تورمییهوه قسه کردن

دمسلمی: دمسدهمی، رازا، نسهوهی بسمردهوام بساومری بگوریّت و لهسمر فسمیمك نمبیّت

دمــساز: هـاودهم، هـاودو، هاوهـسه، هـاورێ، هـاوهڵ،

هاونشين

دمسه: بروانه دمسق

دمسرد: دهم سارد، نهومی وتهکمی کاریگمری نمسمر کمس دانمنیّت

دمسق: هەوريْشمى سپى

دمگاه: شویّنی کلك، نهو شویّنهی کلکی ناژهنّی لیّ دمرویّت

دمع: ئەسرىن، فرمێسك، ئەسر، ئەشك، دڵۆپە ئاوى چاو دمىغ: سەرشىكاو، سەرشىۆر، شەرمێون، بۆربىون، شەرم كردن

دمق: بۆران، تۆفان، بای توند که بمفری پێوه بێت دمکش: دممکێش، ئهودی بۆ دمم کێشانی برنج دمیخهنه

سەر مەنجەل

دمل: دومه لا، هونير، بيروق، كونير، زام برينيكه له پيستى جهسته پهيا دمبيت و چلك و خويناوى لئ ديتهدمر

دمن: خۆلدان، ئەو شوينىمى خەوش و خۆلى لى دەرپىرن دمن: داوين، دامين

دمندان: دۆزەخ، جەھەنەم

دمنده: خرۆشاو

دمور: فهوتان، فيرۆيى، لەناوچون، بە فيرۆچون

دمور: ورته، ناوازی نمرم و هێواش

دموع: ئەسرىنەكان، فرمىسكەكان

دموکرات: دیموکرات، دموکرات، لایهنگری حکومهتی نهتهوهیی، نازادیخواز

دموکراسسسی: دیموّکراسسی، حکومسهتی خسه لاک، فهرمانره وایی کردنی خه للک بهسهر خه للک، شیّوزایکه لهبه دریّنومبردن که جلّه وی کاروباره کانی و لاّت و خه للک له دهست نویّنه رهکانیاندایه. نهم ناوه سهرمتا له یوّنان دموت و بهو شیّوزاه له حکومهتیان دهوت که

زۆرىنەى خەڭك لە ھەڭبژاردندا بەشدار بن دموى: خوينى، تايبەت بەخوين، خونى

دمی: خوێنی، تايبەت بە خوێن

د میا و خیر و بمرهکمت، خیر و خوشی، فراوانی

دمیه: پهیکمر، همیکهل، پهیکمر له بمرد یا شتیتر، بت،

بوكەلە

دمیدن: ۱- فوو کردن، با تیکردن، با کردنه ناو شتیک ۲- رووان، روین، سمر له خاك هینانه دمر، چرو کردن

۳- دەركـــهوتن، هـــهلاتنى خـــۆر، دەركـــهوتنى رۆژ ۴ خرۆشان، خۆ توورد كردن، خۆ ئاوساندن

دمیسغ: سمرشکاو، شموهی زیبان سه میشک و سمری گمشتینت

دهیم: ناشیرین، ناحهز، هَیْزمون، سوك، بهست

دمیمه: ژنی ناشیرین، ناحهز، روخسار ناشیرین

دنائت: پەسىت بىون، ريىسوا بىون، پەسىتى، ريىسوايى، سوكى

دنان: خمرمان، خمرامان به ریکادا روّشتن

دنانیر: دینار، دینارهکان

دناوت: ۱- نزیک بونهوه، له کمسیّک یا شتیّک نزیک بونهوه ۲- خزمایهتی، ناسیاوی، ناشنایهتی

دنایت: لاواز بون، پهست بون، سست بون

دنب: كلك، ئەندامى دواودى ئاژەلەكان

دنبال کردن: به دوادا رؤشتن، شوێن کهوتن، درێـژه بـه کارێك دان

دنبال: دوا، کلك، بـشت، کورِی، لدویف، لـه بـمی، بـشت سمری کمسیّك یا شتیّك، شویّن، دوو

دنبالهدار: کلکدار، ئـمودی کلکی درێـژی هـمبێت، هـمر شتێك پاشماوه و درێژی همبێت

دنبالهرو: شوێن کهوتو، لايهنگر، لايهنگير، ئهودى پشت سهرى کهسێکيتر بروات

دنبه: دوو، دووگ، چهوری، بهشیّك له جهستهی مهر که له پاشیهتی و له جیاتی کلکیهتی و ههموی چهوریه و رونهکهی زیاتر و باشتر له رونی جهستهیهتی

دنبلان: گونـه بـمران، کـدادك، کـدارك، گونـه بـمران کـه لمسـمر ئـاگر کــهبابی دهکــهن یــا لــمناو رؤنــدا ســووری

دمکهنهوم و دمیخون

دنه: ورته، ناواز، شادی و خوشحالی

دنج: شوینی چوّل، قوژبن، سوچ، گوشه. و همرومها

جەژنێکە لە جەژنەكانى مەسىحيەكان دند: نەزان، گێژ، ور، حۆل، كەم ئاومز، ھەبلە

دندان تیــر کــردن: دیـان تیـر کـردن، تــهماح کـردن بــوّ رفاندنی شتنك

دندان پزشك: ديان پزيشك، دانساز، پزيشكى دان و نهخوّشيهكاني

دندان داشتن: دوژمنبون، دژمنایمتی له گمل کمسیّك دندان درد: دان نیشه، نازاری دیان، نازاریّك کمیه هوّی رمشـبونموه یـا كـرم لیّـدان لـه یــمکیّك لـه دانمكانــدا دمردمكمویّت

دندان زدن: کاز گرتن، هه گرتن، همپال، دان له شتیك گیر کردن

دنسدان شکن: دیان شکین، دان شکین، شهوهی دیان بشکینیت. و مهبهست له وهلامیکی پر و به برشته دندان شو: دان شور، دان پاك كهرهوه، نامرازیك كه دانهكانی پی یاك دهكهنهوه، فلاچهی دان

دندان گیر: گازگر، همپ گر، شمو جانمومرهی همپال دهگریّت. و همرچی دیان لیّی گیر بکات و شیاوی جاوین بیّت

دندان کروچـه: دیانکرۆژه، دیـان لـهیك گـیر کـردن، لـه یـهك سونی دیانهکان لمبمر توورمیی زۆر

دندان: دان، دیان، دمدان، دگان، ددان

دندانــه: دیانــه، هــمر شــتێك هاوشـێومی دیــان، نــمومی دیانمی همیێت ومك مشار

دندانساز: دانساز، دیانساز، دروست کمری دیان، ئـموهی دانی دهسکرد دروست دهکات

دنسده: ۱- پهراسو، دهنگ، دهنکه، پارسوو، پارخان، پاروخان، پهراسی۲- گێـر، دهنـده، گێـری سـهیاره و ههرچی

دندنه: چرپه، سرکه، وتهی ژیّر نیّو که کهس حالّی نهبیّت ۲ ویزه، دهنگی میّش یا میّشوله

دنديدن: بوّله كردن، ورته كردن، له ژيّر لچهوه هسه كردن، بوّله بوّل كردن

دنس: چلك، پيسى، قريزى، ناپاكى

دنس: جلكن، ناپاك، ناحمز، فيزمون، گلاو

دنگ و فنگ: دهم و دزگا، شان و شکو

دنگ: برنج کوت، ئەو ئامرازەى چەلتوكى پى دەكوتن تا برنج لە تويكلكەى جيا ببيتەوە

دنگ: دهنگ، دهنگێك كه لهبهريهك كهوتنی دوشت بهرز دهبێتهوه

دنگ: نمزان، گێژ، وڕ، حوٚل، نمفام، کمم ئاومز

دنگاله: گلیله، لویلاق، شیشلتوك،گلیزه، چلوره، شوشه سههوّل، ناویّك كه له زستاندا له شویّنیّكدا بهستبیّتی و شوّر بوبیّتهوه

دنگداله: بروانه دنگاله

دنگل: ئەحمەق، نەزان، گێژ و حۆڵ

دنقه: گمنمه تاله، تاله، مروّر، دهنکیکی تال لهناو گمنمدا

دنن: پشت کوم، جهماوه، پشت کووړ، پشت کومی، پشت کووری

دنو: نزیکبونهوه، نزیك بون

دنی: زهلیل، رهزیل، رژد، پهست

دنی: ناکهس، پهست، سوك، ریسوا، بهدههر

دنیئه: دژ، رهخنه، کهم و کوری، تایبهتمهندی ناحهزی و هَيْزهونی

دنیا خوردن: دنیا خواردن، رابورادن، که لک و مرگرتن له مال و سامانه کانی دنیا

دنیا: دنیا، دونیا، ژیانی نیّستا

دنیا پرست: دنیا بمرمست، نهوهی دنیا و مالی دنیایی

زۇر خۆش دەويىت

دنيادار: دونيادار، دنيا پهرمست، دنيا خۆشهويست

دنیاوی: دونیایی، دنیایی، تایبهت بهم دنیا

دنیدن: ناز کردن، خمرامان به ریگادا روّشتن

دنیوی: دنیایی، دونیایی، تایبهت به دونیا

دنیی: بروانه دنیوی

دهاء زيرهكي، كارزاني، وشياري، هوشمهندي

دهات: زیرهك، هۆشمهند، وشیار

دهار: غار، ئەشكەوت، دۆل، نێوان دوكێو

دهار: بانگ، هاوار، نهرِه، نهعرمته، ههوار

دهاق: ليُوانليّو، پر، ليپاوليپ

دهان بند: دەمبین، زاربین، دەڤبیننك، ئەوەى ئەبـەردەم دەمدا دەیبەستن

دهان بین: دهمبین، لاساییکهرهوه، ده بین، نهوهی سهیری دهمی خهنگ بکات و باومر به وتهکانیان بکات دهان دره: باویّشك، باوشك

دهان: ۱- پیست، چهرمی سور رهنگ ۲- خلیسك، خو، شوینی خز

دهسان: دهم، زار، دهف، دهو، دهف، نهندامی جهستهی مروفه و ناژه ن نهناو سمر که دانه کانی تیدایه

دهان: رۆن فرۆش، چەوركەر

دهان: رۆن، چەورى، بەز

دهانه: دهم، ثهوهی لهشێوهی دهم بێت، دهمی نهشکهوت دهانه: هموسار، جڵهو، نهوسار

دهبان: ديّدار، پاسهواني ديّ، كهيخوا، كويّخا

دهه: دمیه، ده بهش نه شتیک

دهخدا: خواوهندی دێ، خاوهنی دێ، کهیخوا، کوێخا، کهدخودا

ر دهــــدار: دێــدار، خـــاوهنی دێ، دهخـــودا، کوێخـــا،

سەرپەرەستى خەلكى دى

دهر : رۆژگار ، زەمان، چاخ، زەمانە، رۆژگارى بىّ كۆتـايى كەسەرەتا و كۆتايى نيە

دهری: دمهری، بیّ باومږ به خوا، ئهومی باومږی به خوا نمبیّت

دهستان: لادی، گوندهکان، چهند دیّی نزیك له یهك که سهر بهیهك ههزا بن

دهش: دان، بهخشین، پیدان، کهرهم

دهش: سمرگمردانی، سمرلیسیوان، نهمانی عهقل له عمشق یاله بی خوبوون

دهشت: بهخشین، دان، پیّدان، کهرم

دهشت: سەرگەردانى، سەر لێشێواوى، شڵەژان لىە تـرس يا لە شەرم

دهگان: خاوەن دێ، خودانی دێ، گەورەی دێ، جوتيار **دهگان:** دميی، دمدانهيی

دهقـــان: جوتيــار، ومرزێــر، خــاومن دێ، ئــمومى ل*مســمر* زموى کشتوکاڵ*ي* کاردمکا

دهقنت: جوتیاری، ومرزیری، کاری جوتیار

دهکده: گوند، دێ، لادێؠ بچوك

دهل دریده: بی ثابروو، ریسوا، بی شمرم، ریسواکراو

دهل زدن: دمهوّل ليّدان، دمهوّل ژمنين

دهل: دمهوّل، داهوّل، تهپٽي گهوره

دهله: پرد، جسر، پردی دارین یا پردیک که به ئا*س*ن و خشت دروست کرابیک

دهله: گەوەن، گيايەكى چقلدارە

دهلیـــز: دالآن، رێــرهو، رێگـهی تــهنگ و درێــژ، رێــرهوی باريك

دهلیزه: بروانه دهلیز

دهم: دەيەم، دەيەمىن

دهماء ۱- ردش، تاریك ۲- هازان، مهنجه ق^۳- دوسته، گروپ، قه مرهبالغی خه لك ۴- شهوی بیست و نویهم

مانگی کۆچی دره: باوشك، باویشك، دهم داچهقاندن لهبمر خهو

هاتن دهسن گجسس: دمم خسوار کسردن، دمم لار کسردن، بهپیّچهوانهی حهزی کهسیّك ههدّس و کهوت کردن،

> پ<u>ند</u>اگرتن **دهن:** دمم، دم**ڤ**، زار، دمو

دهناء بيابان، سارا، فهلات

دهناد؛ نهزم، رێکی، رێك وپێکی، نيزام

دهى: عاقل، بيرمهند، زانا، وشيار

دهین: ۱ - چهورکراو، چهور ۲ -لاواز، سست

دهیو: بهش، ناوجه، قهزا، بهشیّك له ولاّت، به مانای دی و ناوهدانیش دیّت

دهیوپد: قایم مقام، فمرماندار، بمریدوبمری بمشیّك یا ناوجهیهك له ولات

دو آتشه: دو ناگره، همر شتیک کهدوجار خرابیته سمر ناگر

دو : دو ، ژوماره دو

هو: راکردن، ههلأتن به خيّرايي، رؤشتن به خيّرايي، غاردان، بهزين

دواءِ دمرمان، دموا، ئىمودى ئەخۆشىي پىنى چارمسىمر دەكەن

دواب: چوارپێ، چاروێ، ئاژەڵه بارھەلگرەكان

دوات: مەركەبــدان، دەڤر<u>ن</u>كــى بــچوك كەمەركــەب يــا

جەوھەرى تێدەكەن بۆ نوسىن دواج: بالأپۆش، بەتانى

دواخانسه: دهرمانخانه، دهواخانه، شوینی فروّشتنی

دمرمان

دواد: ۱ ـ کرمه ورده، کرمی ورد ۲ ـ بلهز، پیاوی چالاك و خیرا، تیژبی

دوار: سمرگیْرْه، سمرگیْجه، حالْمتیْك که کهس گومان دهکات ههمو شتهکان بهدهوری سهریدا دهسووریِّتهوه دوارانشمس: گوله بهروْژه

دواره: پەرگار، ئەوەى بازنەى پى دەكىشن

دوارس: ونبو، لەبەر چاودا نەماو

دوازده: دوانزه، دوانزده، ژمارهی دوانزه

دواس: شێر، شێری درمنده، نازا، چاونهترس دواعی: هۆکارمکان، هۆکان، بزوێنهرمکان

دوال يا: لـوّق دريّرْ، لاق دريّرْ، ئـمومى بيّى باريـك و

دوال پـا: لـۆق دريـز، لاق دريـز، نـهوه*ی* دريز بيّت

دوال: هـايش، كەمەربەنــد، قامــچيەك كــه لەچــەرم

دروست کرابیّت

دوالیسه: دوانه، دوههمینه، ههر مهزههبیك پشت به ست به دو سهرتا بیّت وهك شهیتان و خوا، یا روّح و ماده، هاوپهیمانی دو دهولهت که ولاتیکی سهربهخوّ دروست بکهن

دوام: خۆراگرى، سەقامگيرى، پايەدارى، ھەمىشەيى دوائىلىن: غاردانن بىۆ راكىردن ناچار كىردن، مىرۆڭ يا

ئاژەڭنىك بە راكردن ناچار كردن دوانق: دانگ، يەك لەسەر شەش

د د **دواهی:** کاری سهخت، کاری دژوار

دوایر: بازنهکان، خریهکان

دوباره: دووباره، دووجاره، دو کهرمت، دوودهعه دوبدو: دووبهدوو، دوانی، دوکهس بی کهسیتر

دوبرادران: دوبراله، دوبراکه، ناوی دو نهستیّره **دوبل:** ۱ - بمرازی نیّر ۲ - کمری جمسته بچوك

دوبل: بيّ وهفا، پميمان شكيّن، ناراست

دوبل: دووتوێ، دووبهرابهر، رونوس

دوبلاژ: دوانی، دوولا کردن، کردنه دوان

دوبیتی: چوارینه، شێوه شێعرێکه پێك هاتو له چوار

دوبسين: جاوخيّل، جاوخوار، ئـموهى يـمك بـم دوان دمبينيّت، جاف وير، خيّلى

دوتا: دوان، دودانه، دودنك

دو تخمه: دو تـۆو، دورِهگـەز، مـرۆف يـا ئاژەئێـك كەلـەدو

رهگهز بیّت، دورهگه

دوتو- دوته: بروانه دوتا

دوپوسته: دوتوێ، نهوهی دوتوێکێی ههبێت و مهبهست له هسمی ناموٚ و نهزانراوه

دوجین: دوجین، دوانزهدانه، بهستهیهکی دوانزهدانهی

لههمر شتیّک **دوحه**: داری گهوره، گهورهدار، سهیوانی گهوره، داریّکی

گەورەى پر ئق و پۆ

دوخ چکاد: تاس، بی مو، شموهی ناوچاوی روتابیّتموه،

شامى

دوخاتون: دو خاتون، مهبهست له مانگ و خوّره

دوختن: بروانه دوشیدن

دُوخَتُنْ: دورین، درومان، تەقەلْ ئێدان، دو تیکه پارچه

به دمرزی و بهن به یهکهوه دورین

دوخواهر: دو خوشك، دوانه، جوته خوشك، ناوى دو

ئەستىرە لە ئاسمان

دود اسا: دوکهن ناسا، هاوشیّوهی دوکهن، همرشتیّك ومك دوکهن

دود افکــن: ساحیر، جادوبـاز، جادوگـمر کـه شـتی بـۆن

خوْش دەخاتە ناو ئاگر و ئەفسون دەخوينىيت

دود الود: دوکهڵاوی، تێکهڵ به دوکهڵ، لمرمنگی دوکهڵ دود آهنگ: دوکهڵ کێش، لولهی زوٚپا

دود زدن: دوکسه ل کسردن، دوکسه ل کردنسی شستیک کسه دمسوتیت یا چرایه ک که بهنهوت کار دهکات دود: دود، دوکسه ل، تسم، دومسان، کسادی، دوی، دویکیشل،

شتیکه رمش رمنگ هاوشیومی ههنم یا ههور کهله کاتی سوتاندنی شتیک بهرز دمبیتهوه

دوده: بروانه دودمان

دوده: دورنج، رمژهن، دوده، زفیر، هیبس

دوده: کرم، دمعبای وردی بیّ دمست وپیّی خزوّك

دودخانه: خيّزان، بنهماله، عهشيره، تايهفه

دودســـتگی: دودســتهیی، جیــاوازی، جیــاوازی بــیرورِا

لەنێوان دودستە

دودگون: بەرمنگى دوكەل، دوكەلاوى، دوكەل ئاسا

دودگین: دوکهلاوی، بهرمنگی دوکهل، دوکهل لیّدراو

دودکش: دوکهلکیّش، لوله یا دهلاههیهك که دوکهلّ لیّی برواته سمر

دودكى: به دزيهوه، دزانه، بهنيهنى، هيواش و بى دهنگه دمنگه

دودن، دوردونگ، نهوهی بو دهسپیکردنی کاریک لهبیر و نهندیشهدا بیت و نهتوانیت بهخیرایی بریبار بدات

دودهم: دودهم، وهك شمــشيّرى دودهم، هــهر شــتيّك كــه دودهم یا دو لیّواری ههبیّت

دودمان: بنهماله، مال، خيران، عمشيره، تايمفه

دور: دوور، نـهوهی لهبـهر دهسـتی ئێمـهدا نیـه، دژی نزیك، دوورهدهس، دویر

دور: سووران، گهران به دموری شتیکدا، سوورانی سال و مانگ و روزگار

دوراغ: دو یا ماست که ناوهکهیان گرتبیّت، توّرغ، توّراخ دورافتاده: دوورخراوه، دور، نهوه شتهی یا نهو کهسهی له شویّنیّکی دووردا جیّگیر بوبیّت. زهوی یا مال کهله ناوهدانیهوه دوور بیّت

دوران: سوران، گمران، خول خواردن بـه دموری شتیّك، سوورانی بازنه ناسا

دورانسدیش: دوورئهنسدیّش، دووربسین، نسهومی کوّتسایی کارهکهی لهبهرچاو گرتبیّت

دوربساش: دوربه، دوربيّسته، دوركهومرموه. رميّكى دوشاخه كه له كوّندا له پيّش پاشاوه دميانبرد تا خهنّك بيبينن و لمسمر ريّگا دوركهونموه

دوربرداشتن: خيرايي، خيرابوون، دمور هملگرتن

دوربل: بي وهفا، بي نهمهك، ناراست

دوربین: دوربین، ئهومی چاوی شتی دور باشتر دمبینیت تا نزیك. دوربین، دورئهندیش

دوربین: دووربین، نامرازیکه بو بینینی شتی دور که نامسهدهی ۱۷ دا دروست کرا. بهمانای دووربینی وینه گرتنیش به کار دمبریت

دوره: ۱- سووران، گهران بهدهوری شتیّك، یهك جار سووران، ۲- دهوره، دهوران، زهمانه، روّژگار

دورهگرد: چهرچی، وردمواله فروّش، ئهوهی له کوّلان و بازاردا دهگهرِیّت و کالای خوّی دمفروّشیّت

دورداشتن: دوور کردن، دورراگرتن، دورخستنموه

دوردست: دوردمست، دورهدمس، شتیّك که نزیك نمبیّت، ئهومی لهبهر دمستا نمبیّت

دورزدن: دمورلیّدان، سووران، گمران به دموری شتیّکدا دورستج: دورپیّو، نامرازی پیّوانه کردنی دووری

دورگه: دورهگه، دورهگهز، دو تۆو، مرؤفه یا ناژهڵێك كه دایك و باوكی له دورهگهزی جیاوازبن

دورق: گۆزە، گۆزەيەكى گەورە كە دودەسكى ھەيە

دورکسردن: دورکردن، دورخستنهوه، شتیك اسه خودوركردن یا بو شوینیكی دور ناردن

دورنگ: دوورمنگ، همر شتیک کهدورمنگی همبیت. و

مەبەست لە مرۆڤى درۆزن و دوروو

دورنما: دورنوین، وینه یاتابلوی نههاشی که دیمهنیکی

دور نیشان دهدات وهك قهراغی ئاسمان، نوینگه

دورو؛ دوړوو، پارچه يا شتيکيتر که پشت و روومکهی له

رهنگ و شیّوه و هند دا جیاوازبن، دوروو، دروّزن

دوروپر: دمورووبهر، ئهم لاولا

دورویه : دورو، له دووروهوه، دوولایهن، له دوولاوه

دورویی: دوورویی، ریاکاری، دروّزنی، خوّنیشاندان به هاورِی یهتی و شاردنهوهی رق و دوژمنایهتی دوری: دهوری: دهوری، هاپی نان خواردن، پیّشدهستی دور و کلك: هیّل و هریو، تهلّهکه، کهلّهك

دوزخ: دوزوخ، شسوینی زور خسراپ و گسمرم، شسوینی تاوانباران له روژی کوتایی، سمهمر، دوژه

دوزنه: دمزری شویژن، دمرزیك، سوژن، دمرزی کمشتیکی پی درومان دهکمن شامرازی تمقمل لیّدان، به مانای

جزوی زمردمواله و دمعباکانیتر دیّت دوزنه: دوژن، دوژنه، پیاوی دوژنه

دوزيدن: دوورين، دووراندن، تمقمل ليّدان

دوس: ١- پـێ شـێِل کـردن، بـه پـێ شـێلان، لـهژێ پێـدا کوتان ٢- ناودان تيژ کردنی شمشێِر

دوسانیدن: لکاندن، چهسپاندن، پێوه لکاندن، نوساندنی شتێك به شتێکیټرهوه

> دوست: دوست، هاورِێ، يار، هاودهم، همواڵ، همڤاڵ دوستار: بروانه دوستدار

دوستانه: دۆستانه، هاورێيانه، تايبمت به دۆست

دوستدار: خۆشەويست، يارى ئازيز، دۆستى خۆشەويست **دوستگانى:** ھاورێيانە، خواردنەوە لە گەڵ ھاورێيان و يا بە بىرى ئەوان خواردنەوە

دوستکام: هاورێ پهسهند، دوٚست پهسهند، نهومی به حهزی دڵ بیّت

دوستوار: دوّست ئاسا، هاورپّیانه، ومك دوّست، دوّستانه دوسره: دوسمر، ئهومی دوسمری ههبیّت، له دوولاوه دوسری: خمیمه، سمرپوشی گهژاوه

دوسیه: فایل، پهرومنده، دوسیه

دوسیدن: جهسپاندن، لکانیدن، نوساندنی شتیّك به شتیکمتر

دوش: دوی شهو، شهوی رابر دوو، شهوی پیش دوش: شان، شانه، مل، کوّل، پشت، بهشی سهر دودی پشت

دوشاب: دوّشاو، گوشراوهی تریّ، گوشراوهی خورما

دوشاخ: دوشاخ، همر شتێك دوشاخى همبێت هاوشێوهى دوپهنجه

دوشادوش: شان به شان، هاورێ لمگهڵ

دوشانیدن: بروانه دوشیدن

دوشه: گادۆش، ئەو دەفرەى شىرى تيا دەدۆشن

دوشق: ۱- تهلار، کوشك، مائی گهوره ۲- وشتری زل و

زمبهلاح

دوشك: دۆشەك، تۆشەك، راخەر، ژێرخەر، راخەرێك بڕ لــه بەشــم يــا لۆكــه كەلەســەر زەوى يــا ھەرەوێلــه رايدەخەن

دوشمال: دمسهسر، خاولی، دمسمال

دوشنبه: دوشهممه، سێيهم روٚژی حمفته، دوشهمب، دوشهمبی، دوشهمه

دوشنه : بروانه دوشه

دوشیدن: دوسین، دادوسین، شیردوسی، وسین، شیر له گوانی مانگا و گوان هینانه دمر، هینانه خواری شیر له گوانی مانگا و هاوشیوهکانی

دوشیزه: کچ، کچی جهحیّل، کهنیشك، میّرد نهدیتو

دوشين : دوێ شمو، شموی رابردوو، شموی پێش ..

دوصد: دوسهد، ژوماره ۲۰۰

دوچــرخه: دوچـهرخ، باسـکیل، دوجـهرخه، یـهکێك لـه هۆكارهكانى گواسـتنهوه كـه دو جـهرخى ههیـه و تــهنیا

> یهك کهس دمتوانیّت سواری بیّت دوچند: دوبهرابهر، دو نهومنده

دوگان: دوانه، دووبهدوو، دودانه

دوگانه: دوانی، همرشتیک کهلمدو شت پیکهاتبیت

دوگیتی: دو جیهان، دودنیا، دنیا و ناخیرمت

دوغ: دۆ، گۆراو، ماستاو، ماساو، ماستى تێكەڵ بە ئاو

دوغاب: دوْغاو، دوْخاو، ئەوەى ئاوى تێبكەن و وەك دۆ

دوغبا: دۆخەوا، دۆغەوا، دۆكڵيو

دوغلو: دوانه، جمكه، دو منال كهلهيهك كاتدا له يـهك

دوك ريسه: دوك، خمرمك

سك هاتبيّتنهدمر

دوك: دەك، خەرەك، ئامرازى بەمۆ رستن

دوك: دوك، ئەمىر، نازناوى ئەشرافى لە ھەرەنسا

دوكارد: مقەست، مقەس، تۆرتۆ، مقەستى گەورە كە

پەشمى مەرى پى ئىدەكەنەوە

دول: درمنگ کردن، پشت گوێ خستن، درمنگ کردن له کاریکدا

دول: سەتل، ئەو دەفرەى ئاوى پى ھەلىنجىنن

دول: ولأت، ولأتهكان

دولا: دوولا، چەماوە، نوشتاوە، خواربوو

دولاب: ۱- دولك، دوّلأو، ســهتلّى ئاوكيّـشان ٢- دوّلاب، حيّلهى جينهى جلك له ديواردا، دوّلابه

دولابه: بروانه دولاب

دولت سرا: كۆشكى سەلتەنەتى، تەلارى دمولەت

دولت: ۱- دهولمت، سامان، دارایی، مال ^۲- و له ناو سیاسهتدا، کاتی فهرمانرهوایی کردن بهسهر ولاتیّك، وههروهها نهنجومهنی وهزیسران، سهروّك وهزیسر و وهزیرمکانی

دوله: تهپ و تؤز، غوبار، تؤز

دوله: تمپه، تمپوّلکه، جاڵ، زموی سمربمرمو خوار یا بمرمو سمر

دوله: دۆڵچە، سەتلى ئاوى بچوك

دوله: ناله، هاوار، فریاد، زوزه، زوزهی سهگ

دولتخانه: مانى دمونمت، بارمگا، كۆشك، تملار، بالمخانه دولتغواه: دمونمت خواز، خوازيارى دمونمت، خيرخواز،

چاكەخواز

دولتمند: دەولەتدار، ساماندار، دەولەمەند، مالدار

دولخ: تەپ و تۆز، تۆز، تۆفان كە تەپ و تـۆزى لەگە<u>لـْدا</u> .

بيت

دولیتار: بهخیتار، بهتوانا، به شانس، بهختهومر

دومسا: دوما، نەنجومەنى نوينىمرانى خەلكى روسيا

لەسەردەمى ئىكۆلاى دوەم ئىمپراتىۆرى روسىيە كە لە دواى شۆرشى ۱۹۰۵ دروست كرا

دومان: توفان

دومان: هه لفرین، فرین و سوورانی بالنده بهدموری شتنکدا

دومو: دومو، شموهی موی دهم و چاوی دورِهنگ بیانی رهش و سیی بیّت

دون پایه: پله نزم، ئهو فهرمانبهرهی پله و پایهیهکی ئهوتوّی نهییّت

دون: ١-پهست، خهسیس، ریسوا، سوك٢- خوا، ژیر٣-

جيا، جياوازله

بلەزى

دوى: نەخۆش، ناساغ، ئەحمەق، گێژ، ور

دويدن: راكږدن، ههلاتن، غار كردن، به خيراى روّشتن،

دویست: دوسهد، ژوماره دوسهد

دویی: دوانه، دوانی، دوان بون، جیایی

دی: بهفرانبار، یهکهم مهانگی زستان که دهسپیکی

سهختی سهرمایه، سهرماوهز

دى: دوينى، رۆژى رابردوو

ديابت: شەكەر، نەخۆشى شەكەر، نەخۆشىدك كى

بههوی زوربونی شهکری خوین دروست دمبیت

دیات: خوێن بهها، خوێن بایی، نهو بره پارهی له بـری خوێن دهیدهن

دیار: دیار، مال، نشینگه، شوینی دانیشتن نیشتهجی

بون، بهمانای شاری و هۆز

دیانت: دینداری، خواناسین باوم په خوا بون، شایینی خوا پهرمستین، همر ثایینیک که بنهماکهی لهسمر خوا پهرمستی بیّت

دییاچه: ۱- رو، روخسار، روالهت ۲- پیشهکی، دمسپیکی کتیب

دیه: خوێنبایی، دیه، خوێن بهها

ديه : دێ، ئاومدانی، لادێ، گوند

دېپلم: ديپلۆم

دیپلمسات: سیاسهت وان، سیاسسی، سیاسهت زان، بــه

ئەزمون لە كارووبارى سياسى

دیپلماتیك: سیاسی، رامیاری، پهیومندیدار به سیاسهت

و کارووباری رامیاری

دیپلوماسی: دیپلۆماسی، سیاسهت، رامیــاری، زانــستی سیاسهت

دیجور: دمیجور، شموی تاریك، شموی نمنگوسته چاو،

تاریکی شهو، رمشباو

دید زدن: بمراومرد کردن، دیاری کردن، دیاری کردنی بهها و نرخی شتیّك به بمراومرد، هداسهنگاندن

دید: نیگا، بینین، سۆمای چاو

دیــدار: دیـدار، چـاوپێکەوتن، بینـینی کەسـێك، دیــتن، ھەقدیـتن

ديدان: خو، عادمت، نمريت، داب

دیدبان: دیدهان، زیرههان، سهربازیا همراول که لهبهرزاییدا بیستیت و ههرچی له دورهوه ببینیت

مهوال بدات هموال بدات

دىدە: چاو، چاڤ، چەو، چەھف

دیدهباز: چاو کراوه، ئموهی چاوی کراوهیه و دهبینیّت.

به مانای چاو چهرێنيش دێت

دیدهبان: بروانه دیدوان

دیدهور: بینمر، دیدموان، زیّرم**ف**ان

ديدن: بينين، دين، دين، سهير كردن، چاو پيكهوتن، سهرنج دان، تهماشا كردن، روانين

ديدن: خو، داب، نهريت، عادمت

ديدوان: ديدموان، زيرمفان

سەردەمى كۆن

دیر: دمیر، شهو شوێنهی راهیبهکان لێی کوّدمبشهوه و یمرمستین دمکهن

ديسر: دور، درمنگ، هێواش، هێدی، هێمن، لهسهرخوّ، لهمێژ، پێشوتر

دیرانه: دیرین، کونه، پیشینه، زممانیکی دریژ

دیرانی: دیّر نشین، ئمومی له دیّردا دادمنیشیّت و خوا پمرم*ستی* دمکات

دیرباز: درمنگان، ماومیهکی دوور و دریّژ، زممانی کوّن،

ديريا: خۆراگر، سەقامگير، جيْگير، جيْكەوتو

دیسیپلین: ریّکی، نیزام، نهزم
دیشب: دوی شهو، شهوی رابردوو، دویّنی شهو
دیشلمه: دژلهمه، دیشلهمه، چای تال، چاییهك که
شهکری تیّ نهکهن
دیگ: دیگ، مهنجهل، فازان، دهفریّك کهشتی تیا

دىكى: دىك، مەنجەل، قازان، دەقرىك كەشـتى تىــا بكولتىن، تيانە

دیگپایه: سیّ بایه، سیّ کوچکه، شهو سیّ پا ناسنیهی مهنجهل یا دیگی لهسهر دادمنیّن

دیگدان: سیّ کوچکه، سیّ پایه

دیگر: یهکیتر، ئەویتر، بیّگانه، ئیتر، هیتر، ئیدی، ئـهوی دیکه

دیگرساز: جوّریکیتر، به شیّومیهکیتر، به جوّریکیتر دیگرگسسون: ۱- بروانسه دیگرسساز ۲- نساوهژو، سهربهرهوخوار

دیفستری: مله خرد، گهروه خرد، و هناخ، و هناق، نه خوشیه که له قورگ دا دروست دهییت

دىك: كەنەشپر

دیکتساتور: دیکتاتور، ملهور، لاری، خاومن دهسه لات، خونهسه ند، شهو کهسهی وک ریبهری حزب یا وهک شورش و کوده تا جله ری کارووباره کان دهگریته دهست و به فهرمانره وایی دیکتاتورانه ی خوی بهسه ر خه لکدا فهرمانره وایی دیکتاتورانه ی خوی بهسه ر خه لکدا

دیکته: ئیملا، دیکته، بابهتیّك که کهسیّك بیلیّت و یهکیر بینوسیّت

دیکسیونر: فمرههنگ، قاموس، کتیبی وشه

دیلم: نویّل، ناسنیکی بههیّز و رمقه بو کون کردن یابزواندنی شت و مهکی قورس کهنّکی لیّومردهگرن دیلماج: ومرگیّر، پاچفان، زمانزان، شهومی قهسه یا نوسراوه له زمانیّکهوه بو زمانیّکیتر ومردهگیّریّت،

دیم: رو، روخسار، قیافه، روالمت

ديمانج، باجڤهكار

دیماس: چائی ژیر زممین، حهمام، گۆپ، ههبر دیمه: باران، بارانی بی ههوره بروسکه که ماوهیهك بباریّت و دموامی بیّت دیرچنب: هیّواش، هیّمن، خاو، خاو خلیجك، شهومی درمنگ له شویّنی خوّی همستیّت و تهکان بخوات دیررنج: خوّراگر، ثهومی لهبهرابهر ثازار و دژواریهکاندا

ديرسال: كۆن، كۆنە سال، كۆنە، كەڤن، كەڤنار

ديرگاه: درهنگان، سهردهمی كۆن، چاخی كۆن، له ميّر،

جاران، رابورده

خۆراگر بينت

دیرگهان: بروانه دیرگاه

ديرك: نيرگه، شاتير، ستونى خيومت

دیرکتور: بهرێوبهر، سهرۆك، دمرهێنهر، رێنیشاندمر دیرکرد: درمنگ کردن، درمنگ بون

ديركردن: درهنگ كردن، پشت گوێ خستن، به هندا خستن

دیرماندن: تممهن دریّژی، مانهوهی زوّر، پیربون دیرنسد: ۱- روّژگار، تاف، چاخ۲- دریّـژ، درهنگان،

ماومیهکی دریْژ **دیروز**: دویْنیّ، روْژی بیّش، دویّ، دویّکه، دوهی

ديروقت: درهنگان، جاران، رابورده، له ميّز، پيّشوتر، له ميّزينه

دیریاز: دریز، بهردهوام

دیریدن: خایاندن، پی جون، کات بردن، دریْژه کیْشان

دیرین: دیّرین، له میّژینه، کوّن، کوّنه دیرینه روز: تممهن دریّژ، شهوهی بـوّ تممـهنیّکی زوّر

دیرینه سال: بروانه دیرینه روز

دیز: رهنگ، رهنگی نهسپ و نیستر، خونهمیشی

ديز: قەلأ، دژ، حەسار

دیزه: رهنگ. و بهمانای رهنگی خوّله میشی یا رهش

ديزه: قهلاً، در، حهسار، ديوارج

دیزندان: سی بایه، سی کوچکه، سی پایهیی ناسنی که مهنجهنی لهسمر دادمنین

دیس: دیس، بهلهم، ئهو بهلهمی برنج و خواردنهکانی

هاوشێومی سەر دمكەن

ديس: شيّوه، هاوشيّوه، لميهك جون، ليّكجو، هاوتا، ويّنه

ديمه: رو، روخسار، ههلافهت، هيافه، روالمت

ديمومت: خۆراگرى، ھەمىشەيى، پايەداربون

دین پژوه: دیندار، دین خواز، لایهنگری دین و باومر دیسن یسرور: دیسن پهرومر، پشتیوانی دیسن، شهومی

میس پسرور، میس پسروفر، پستیوسی میس، بانگهشهی خهلک بو دینداری بکات

دین پناه: دین پهنا، پشتیوانی دین، نهوهی لایهنگیری له دین دهکات

دین ور: دیندار، باومردار

دین: دین، نایین، شیّواز، ممزهمب، باومرٍ، پاداشت، سزا **دین**: دین، ناوی روْژی بیست و جوارهم له همر سالیّکی

دين: قەرز، دەين

هەتاو

دینار: دینار، پارمی لیّدراوی زیّر که له کوّندا باو بوه.

کۆنىزىن دىنـارى عـەرەبى ئەسـەردەمى عەبـد الملك بـن مەرواندا بوە ئەسائى ⁶⁹⁰ زايىنى

دینامو: دینهمو، نامرازی بمرههم هینانی کارهبا

ديناميت: ديناميت، مادهيهك شياوى تهقينموه

دینه؛ دوێ، دوێکه، دوێنێ

دیندار: دیندار، باومردار، شمومی لایمنگری له دین و دیانمت بکات

ديهيم: تاج، كلاوى پاشايەتى

دیو: دیّو، جانمریّکی خمیالی و نمفسانمییه که قیافه ی له مروّق دمکا به لام زوّر ناحمز و ناشیرینه، میّردزمه دیسوار: دیسوار، حمسار، مومی له خشت و شور و بـمرد

دروستی دهکهن به دهوری مالدا

دیواره: دیواری، حمساری، هاوشیّوهی دیوار، دیوار ناسا

دیوان: دیوان، دادگا، خانهی داد، دمفتهرخانه

ديوانه سار: شيّت ئاسا، وەك شيّتەكان، بى عـەھڵ، بى ئاوز

ديوانـه: ديّوانـه، شيّت، عمقلّ لهدمست داو، پـهت بـر،

ديوانهوار: شيّت ناسا، ومك شيّتمكان

دیوانهوش: بروانه دیوانه وار

پەت پچرين، بى ئاوز

دیوباد: گیْژملووکه، توّفان، بای توند که هموا تاریك و تار بكات

دیوبند: دیّبهند، دیّوبهست، ئـهوهی دیّو بهنـد بکات و نازناوی تههمورس سبّیهم پاشای پیّشدادی

دیوه: کرمی هاوریشم

دیوث: بی ویژدان، بی ناموس، ئه و پیاوه ی دهمارگیری بو ژنهکه ی خوی نهبیت، گهواد، هورومساخ، ناپیاو، دهبیت، ته رس

ديوجان: شميتان، ديو ئاسا، ومك شميتان

دیودل: دل رمش، رمشبین، دل رمق، بی بمزمیی

ديوزاد: به چکه ديّو، بيّجوه شهيتان، ديّوزا، شهومی له ديّو بوبيّت

ديوزد: شنِّت، عمدل لمدمست داو، نمومى شميتان دمستى لنِّدابنّت و عمدلّى له دمست دابنّت

ديوسار: ديو ئاسا، ومك ديو

دیوسالار: بویّر، ئازا، نهترس

ديومنش: ديو ناسا، خرابه خواز، شميتان، گومرا، لاري

ديويسنا: ديو پهرمست، له ناييني زمردهستيدا به

شەيتان پەرمستەكان دەوتريت

ذ: پیتی یانزمیهم لهنالفابیتی فارسی. شهم پیته
 لهزمانی کوردیدا نیه و له جیاتی شهوه له زمانی
 کوردیدا (ز) به کار دمبریت

دْوَابِه: پرچ، کەزى، موى درێژى سەر. و بەرز و درێژ لە

ھەر شتىك

ذؤاله: كورك

ذئب: گورگ، ومرگ، گۆر، ھەرق، گۆريى

ذئبه: دەله كورگ، كورگى ميينه، ميچكه كورگ

ذائق: چێژمر، تامكمر، تام گر، ئـموهى تـامى خـوردن يـا

شتیّکی دیکه دمکات

دْائقه: چێشتن، يەكێكە لە پێنج ھەستەومرەكە، تام

كردن، چێژتن، مێڵاك

ذائل: داوین دریژ، دریژهدار، دریژایی

ذَابِح: هوربانیکهر، هورگب_ر، شهوهی شاژهڵ بـوٚ هوربانی کردن سهردهبریّت

ذَابِلَ: سيس بو، ژاكاو، سيس هملاتو، وشكبو، هرمنجاو، ترمنجاو، لاغر، لاواز

هۆی تا و توند بونی هەناسە

ذات: ۱- خاوهن، نـمفس۲- زات، سرشـت، سروشـت، و

بهمانای ناخه وناومرۆکی شتیّك، راستینهی شتیّك

ذاجل: ستهمكار، زائم، ستهمكهر

ذاخسر: ۱- باشهکهوت، ئـهوهی پاشـهکهوت دهکـات ۲-

قەلەو، گۆشتن

ذاكسر: ومسفكمر، بيركسهرموه، بسه بسير، بسيردار،

بيرهينانهومى خوا

ذاکسره: بسیرمومری، یادگسه، هیّسزی شساراومی نساخ کسهو بابهتهکان لهناو زمیندا رادمگریّت

ذَاهـل: لمبيركـمر، فمرام<u>ؤشـكار، ئـمو</u>مى شـتمكان لـمبير دمكات

ذایع: برژ، بلاو، ناشکرا، دمرخستن، نیشاندان، دمربرین، درکاندن

ذُب: بزوك، بزوّز، بيّ تؤقره، همر لمگمراندا

ذب: لادان، دورکردن، دورخستنهوه، لابردن، نههێشتن، رێ گرتن، رێ بێنهدان

زمردهواله و ههنگیش به کار دمبریت ذباح: ۱- سهربرین، هوربانی کسردن، شورگ بسرین،

سەربرینی مەر یا مانگا ^۲- خنكادندن، خەفە كردن **دْبالە:** بلّیتە، فتیلّه، بلّیتەی مۆم یا چرا

ذبح: سمربراو، کوژراو، هوربانیکراو، هورگ براو

ذبعه: نازاری هورگ، ژانی هورگ،

ذبنبه: دوودل، سهرگمردان، دووردونگ، حهیران. بهمانای زمان و همر شتیکی ههلاواسراو که له ههوادا بجولیتهوه

ذبل: ۱- فاپوغ، فاپوغی کیسهن ۲- گوێچکه ماسی ۳-همرمتی لاوی

ذبل: ژاكان، سيس بون، وشك ههلاتن

ذَبُولْ: ژاکان، سیس بون، ژاکیان، وشك هملاّتن، ژاکانی گیا، وشك هملاّتنی بیّستی جمسته

ذبیح: سهربراو، هورگ براو، هوربانیکراو، نهو ناژه لهی شیاوی هوربانی کسردن بیست. همهروها نازنساوی نیسماعیل کوری نیبراهیم

ذمرسين: زمرمسين، هـ وورك بين، شوشهيهك شت لهبهرچاودا گهورمتر دمكات، مهزنكمر

ذحل: دوژمنی، دوژمنایهتی، رق، بوغز، هین

ذكي: زيرهك، وشيار، بيرتيز

ذُل: ۱- پەست بون، سوك بون، ريسوايى، لەخۆبوردويى، نەرمى

ذلاقت: زمان تیژی، زمان پاراوی، پاراوی

ذلالت: زهلیل بون، سوك بون، سوكي، ريسوايي

ذَلْتَ: زهلیل بون، سوك بون، پهست بون، كهساسی،

کەنفتى، داومشاوى

ذَلَـــق: ۱ - تیـــژی، تیـــژبون، تیـــژبونی کـــارد و هاوشێِوهکانی^۲- زمان پاراوی، رموانی لهقسه کردندا **ذلول:** رام، دمستهمق، نهرم، دمسهمق

ذلولي: روخوّشي، كراوميي، خوّش نهخلاقي ذ**ليق:** تيـژ، تيـز، زمـان تيـژ، پـاراو، دلنيـايي لـه هـسه كردندا

ذلیل: زهلیل، کهنفت، سوك، ریسوا، کلّوّل، پهریّشان ذم: زهم، لوّمهکردن، سهرکوّنه کردن، تانه لیّدان، خرابه وتن، خرابه خوازی

ذماء: بزوتن، جولان، تهكان خواردن، بزاوتن

ذماء: نا، هێـز، توانا، پاشماوهی روّح، پاشماوهی گیـان،
 دوایین هێـز له ناو جهستهدا

ذمارت: بويّرى، ئازايمتى، نمترسان، چاونمترسى، بم جمرگى

ذمام: ريز، ماف، پيويستي

ذمه: نامان، بهلیّن، پهیمان

ذُميم: لؤمسه كراو، سسه ركؤنه كراو، ناحسه ز، فيُسرَدون، ناشع بن

دُميمه: ناحمز، لوّمه كراو، فيّزهون، ناشيرين، بـوّ ميّينــه بـمكار دمبريّت

ذنابت: خزمایه تی، که سایه تی، ناشنایه تی، نزیکی ذنابه: شویّنکه و توو، لایه نگر، لایه نگیر، کوّتایی، دوماهی ذنب: تاوان، گوناح، سوج، هه له ذنب؛ کلك، دوایینه ی شتیك

ذو: خاومن، دارا، خودان

ذخر: پاشەكەوت، پەسەنداز، گلدرياوە، پاشەكەفت

ذخیره: پاشهکهوت، گلدراوه، پاشهکهفت، همر شتیك که بؤ رؤژی تمنگانه همالیبگرن

ذر: مێرو، ميروله، ميروى زوّر ورد

ذُرِء: ئافراندن، خولقاندن، به دیهیّنان، دروست کردن

ذرو: کهم، تۆز، تۆسقال، برێکی کهم، کهمێك له شتێك

ذراع: باسك، باهو، بازوّله، چهمپڵ، دهستى مروّد له هەنیشك تا سەر پەنچە

ذرت: گەنمەشامى، بـەلال، گـەنمۆگ، گوڭـە پێغەمبـەر،

شامی، زورات

ذرخش: درموشانهوه، درموشین، رووناکی، روسنایی، تیشك دانهوه، تیم وَرُك

ذرع: نمندازه کردن، به گمز پیّوانه کردن. و بهمانای گمز که بیّوانهی دریّژی که هاوتای ۲۰۴ سانتی ممتره

ذروه: بــهرزایی، ترۆپــك، بــهرزی، شــوێنی بــهرز وهك

ئوتکهی کێو **ذره: گ**مردیله، گمردیله بلاّومکانی نـاو هـهوا کـه لمبـهر

تیشکی همتاودا دمبینریّن **ذریحه:** تمهه، تمهوّنگه، بمرزایی سمر زموی

ذريع: خيّرا، بلهز، تيژ، تيّرْ پيّ، چوست و چالاك ذريعه: هوّكار، كمرمسته، دمساويّز، بيانو

ذریه: منال، نهوه، نهبیره

ڏفر: بـۆنى تيـژ، بـۆنى تونـد، بـۆنى تونـد ج خـۆش ج

ناخۆش

ذقن: جەنە، جەناكە، ئارچەن، كاك<u>ٽر</u>ك

ذكاء؛ بيرتيژي، وشياري، بيرتيژبوون، زيرهكي

ذكاء: هەتاو، خۆر، رۆژ، ھەتاڤ

ذکات: هوربانی کردن، سهربرینی مهر یا مانگا

ذكاوت: بيرتيژي، وشياري، زيرهكي، زرمنگي

ذگر: زیکر، بیرکردن، بیرهیّنانهوه، یاد کردن، بابـهتیّك

هێنانه سمر زمان

ذگر: نیّر، نیّرینه، پیاو، دژی میّ

ذكري: بيركردنهوه، بيرهێنانهوه، ياد كردن

ذكور: نيْر، پياو، نيْرينه

ذواد: بمرگریکمر، پشتیوانی راستی

ذواق: چیشتن، چیزتن، تام کردنی شتیک یا خواردنیک

ذُوب: توانهوه، تواندنهوه، تاویانهوه، هومین، بقهشین،

حەلاندن

ذوب: هەنگوين

ذوبان: تاواندنهوه، تواندنهوه، حهلاندن

ذوجنه: شيّت، عهقلٌ له دمستداو

ذوحق: شیاو، شایان، خاوهن ماف، ئهوهی راستی و ماف

بهو بيت

ذوحیات: گیاندار، زیندهبمروّح، گیانلهبمر، زیندهومر

ذوق: جيسشتن، تام کردن، جييزتن، يهكيك

لههمستهومرهكان كله بههؤيلهوه تلامي خواردنلهكان دیاری دهکریت

ذهاب: رۆشتن، تێپمرين

ذهب: زير، ئالتون، تهلأ

ڏهبي: زيرين، ئالتوني، بمرمنگي زير

ذهل: بهش، بار، بهشيك لهشهو، كاترميريك لهشهو

ذهل: لهبير كردن، فهراموش كردن

ذهلول: نهجیب، شهریف، پیاوی نهجیب

ذهن: زمین، تنگهشتن، یاد، هؤش، بیر، هزر، هنری ناخ

که بابهتهکان لهناو میشکدا دمپاریزیت

ذهوب؛ رۆشتن، تێپەرين

ذهول: لهبير كردنن فمراموش كردن، ناكاوگيربون

ذي روح: گياندار، زينو، روّح لهبهر، زيندمومر

ڏيل؛ دامان، داوێن، داڤێن، داوێني همر شتێك

1

ر: ر، پیتی دوانزمیهم له ئالفابیّتی هارسی که ریّ یا را دهخویّندریّتهوه

> رائد: سیخور، جاسوس، نیّردراو له لایهن کهسیّك راب: زرِباوك، میّردی دایك

رابع: سودبمر، فازانجكمر، سودهيّنمر، سود گميمنمر

را بحه: سودمهند، به قازانج، سود گهیهنهر

رابض: ۱- نیشته جیّ، دانیشتو ۲- شیّر، شیری دارستان رابط: پهیوهندیدهر، پهیوهست کهر، نیّوهنجی نیّوان دو کهس یا دو شت، نهوهی دو وشه یا دو رسته به یهکهوه

حم*س یا دو ست، نمومی دو وسه یا دو رستم*به یمحموم پهیومند ددات

رابطه: پهیوهندی، بهندیواری، نهوهی دو شت یا دوکهس به پهکهوه پهیوهندی دهدات

رابع: چواردم، چواردمین، چواردمی، ئەودى له قۆناغ یا

پلەي چوارەمدا بيت

رابه: زردایك، ژنی باوك كه دایكی خوّ نهبیّت، باومژن

رابیه: بمرزایی، بمرزایی، لمزهوی، زموی بمرز، تمهم، تمیهٔ لکه

را پرت: راپۆرت، گێڕانـەوە، ھـەواڵ، خـواس، دووزمـانـی، شۆڤار*ی*

راتسب: ۱- دایسم، ههمیشهیی، پایسهدار، جینگیر، سهقامگیر۲- داهات، کری، مانگانه، رؤژانه

راتبهخور: جیرهخور، ثهوهی کری یا روزانه یا مانگانه

ومردمگريٽ

راتع: لمومركمر، لمومر، ثمومى له لمومرگا دمجمريّت

راجح: سمركمتوو، زال، فراوان، زياد، زور، فره

راجع: گمراوه، هاتو، هاتنموه، گمرانموه. همروهها ژنیک که میردهکهی بمریّت و بو مالی باوکی بگمریّتموه

راجل: پیاده، به پی، نهوهی به پی به ریگادا بروات و سوار نهسمر هیچ نهبیّت

راجه: راجه، نازناوی فهرمانرهواکانی هیندستان

راجى: هيوادار، به ئوميد، ئوميدوار، هوميدوار

راح: شاد، شادان، شادمان، خوّشحالّ، شادمانی، شادی، و بهمانای شهراب و باده

راحت: شادمانی، سروور ۲- ناسوودهیی، ناسایش، حسانهوه، و چان گرتن، پشودان، نارامی

راحت طلب: لهش پهرومر، لهش خوّشهویست، نهوهی بیکاری و نارامی لاخوّشه

راحل: كۆچەر، كۆچكەر

راحم، بهبهزمیی، بهزمیی کهر، بهخشمر، لیخوشبو،

لێبوردو

راخ: خەم، كۆڤان، قەھر، خەڧەت، پەۋارە، مەينەتى،

گمان و ئەندىشە

راد: بهخشهر، جواميّر، نهجيب، شهريف، بويّر، ثازا،

دليّر، حەكيم، بيرمەند، فرمزان

راد: بەرگر، نەھێڵ، دوورخەرەوە، رێگەنەدەر

رادار: رادار، نامرازیکه به کهلاک ومرگرتن له شهپونه لمریوهکان پیگه و شوین و بمرزایی و دووری شتیک له ناسمان یا زموی دیاری دهکات و بههوی شهم شامرازموه فرینی فروگههکان پیگه و ناستی بمرزی شهوان نهسمر زموی دیاری دهکریت

> رادع: بەرگر، نەھىل، رىڭگەنەدەر، ئەمپەر، رىڭگر -

رادگار؛ بهخشمر، جواميّر

رادمرد: بهخشهر، جوامیّر، دلیّر، بویّر، بیرمهند، زانا رادمنش: بهخشهر، جوامیّر، دل گهوره، دلّ فراوان رادن: ۱- زهعفهران ۲- سووری تیّکهلّ به زمردی

راده: ۱- بهرژمومندی، سوود، دهسکهوت، قازانج، داهات، نهو قازانجهی به کهسیک دهبریت ۲- ناسبت، راده، نهندانه

رادیساتور: رادیساتور، شوینی همانگرتنی نماو لماو مهکننده

رادیکال: رمگ، رمگی، ریشهیی، بنهرمتی، پهیومندیدار بهرمگی شتیّک

رادیو: رادوی، رادیو، دمسگای ومرگری شهپوّلهکانی دمنگ که لهناومندی نیّرمرموه بلاّو دمکریّتهوه، به کارمبا یا پیل کاردهکات. لهسهر دمستی مارکوّنی فیزیسیهنی ئیتالیایی (۱۸۷۴ – ۱۹۳۷) دوّزرایهوه و داهیّنرا

راز: نهـێنی، ســـڕ، راز، هـَـسهیهکی شــاراوه لــهناو دلـّـدا، ئەوەى دەبێت بە نهێنی بمێنێتەوە، سرِ

راز: ومستا، بهننا، هورگار، نهومی کاری دروست کردنی خانوبهرمیه

ر**ازبـان:** رازدارن سر پارێز، نهێنی پارێز، خاوهن راز .

راز پوشیدن: سر پوشین، نهینی فهشارتن، نهدرکاندنی نهینی

رازدار: رازدار، ئەومى سر و نهينىييەكان نادركينيت

راژدان: راززان، نهێنی زان، شموهی له نهێنی سا رازێك ناگاداره

رازق: رۆژى دەر، رۆژى گەيەنـەر، و يـەكێك ئـەناوەكانى خوا

رازقی: ۱- لاواز، سست، بنهیز ۲- تری کشمیشی، جؤری تری که دنکهکانی ورده ۳- شهراب، باده، مهی ۴-جؤره گونیکه

رازگردن: نهینی وتن، سر درکاندن، وتنی نهینی دئی خو له گهن کمسیّك، چپه کردن، سرکه کردنن به هیواشی به گویی کمسیّکدا جریاندن

رازگسشادن: نهینی درکاندن، سر ناشیکرا کیردن،

دهرخستن و ئاشكرا كركني نهێني

رازگفتن: درکاندن، درکانن، وتنی نهیّنی کهسیّك رازنج: بروانه رازیانه

راز و نیاز: راز و نیاز، راز و نیازی خوّ له گهل کمسیّکدا باس کردن

رازه: نهیّنی، سر، قسمی شاراومی ناو دلّ

رازیام: بروانه رازیانه

رازیانج: بروانه رازیانه

رازیانه، رازیانه، رازیانه، گیایه کی بوّنخوّشه بوّ دورمان دم*شیّ*

رازینه: پلیکانه، پیّ پلیکه، قادرمه، ریّرهوی ژوور یا سهربان که پلیکانهی ههبیّت

راژ: خمرمان، خمرمانی سور کراو، خمرمانی به بادراو راست: ۱- راس، راست، دژی خوار ۲- راست، وتبه یا هسهی راست، دژی درق ۳- بمرابهر، یهکسان، به یهك راده، به یهک نمندازه، تمواو، دروست

راست : راستی، راسا، راستا، پنچهوانهی خواری، ۲-راست، لای راست، دژی چهپ ۲- دریزایی، له راستایی راستاد: موچه، جبره، کریّی رؤژانه یا مانگانه، ههیفانه راست آسدن: سازگاری، هاوناههنگی، سازان، گونجان، ههنگردن، یهکسانی

راست آوردن: راست کردن، ریّکخستن، ریّک کردن، سامان دان

راست انداز: راست هاویژ، نهوهی تیر له نیشانه بدات، تیرهاویژی شارهزا، دمست راست

راست بالا؛ بمژن بمرز، بمژن ريّك، بالأبمرز

راست بر: راست بهر، رینوینیکهر، ری نیشاندمر، شهومی پهکیتر بو سهر ریگای راست دمبات

راست بسین: راست بسین، راستی بسین، شهوهی راستی دمبینیّت و لایهنگیری له راستی دهکات

ر**است پا:** ومستاو، بـه پێـوه ومستاو، راومستاو، لمسـمر پێ، سمرپێ

راست پیمان: خاوهن به نین، به نهمهك، نهوهی پهیمانی راست بیّت

راست رو: راسترمو، شمومی راست دمروات، شمسپیّک که راست غار بدات

راست داشتن: راست زانـین، بـه راسـت گومـان کـردن، باوهرکردن به هسهی یهکیّك

راست دل: دلباك، دل ساف، ساده دل

راستر: راست تر، دروستتر

راست رو: راست ردو، نهودی به ریگای راست دا دمروات راست دا دمرهینان کاردنه وه کردنه و کردن راست کردنه وه کردن راست کردنه وه

راست شدن: راست بوونهوه، ههستان، به پیّوه ومستان راست شمـردن: بمراست زانـین، بـاومڕ پیّکـردن، بـاومږ کردن به هسهی یهکیّك

راستگار: راست کردار، راست کردهوه، پاك، دهسپاك، ئهمین

راست کردار: راست کردار، دهسپاك، چاکهخواز راست کردن: ۱- راست کردن، راست کردنهوه، له خواری

دمرهیّنان ۲- سههامگیر کردن، جیّگر کردن به هیّز کردن، ناماده کردن، تهیار کردن

راست گفتن: راست وتن، راست بنِّرْی، راستگۆیی، بمرابمری درو کردن

راستگو؛ راستگۆ، راست بێژ

ر استەقانى

راستی: راستی، راست بون، دژی خوار و خیّچی **راسستین:** راسـتی، راسـتینه، راسـتهفینه، راسـهفانی،

راست گفتار: راست وتار، راستگۆ، راست بێژ

راسخ: سمقامگیر، بمهیّر، پایهدار، جیّگرتو، جیّ کموتو راسم: مۆرکەر، واژۆکەر، رەسـم کـەر. و بــه مانــاى ئــاوى

خوږ و رهوان **راسی:** سمقامگیر، بمهیّز، پایمدار، جیّ کموتو

راشی: ریشوددمر، بەرتیل دەر، ئە*ودى* بەرتیل دەدات بۆ ئەنجامدانى كار<u>ۆ</u>ك

راصد: چاودیّر، پاسهوان، ئەستیّرەناس که ناگاداری و چاودیّری ئەستیّرەکان دەکات

راضع: شیرخوّره، شیرخوّر، منالّی شیرخوّره. و بـممانای پیاوی پهست و سوك

راضعه: شیرخوّره، شیرخوّر، کچی شیرخوّره

راضي: شادمان، رازى، خۆشحال، رهزامهند راضيه: بمدل، پەسەند، خۆش

راعی: ۱- شفان، شوان، ئهو کهسهی ناگای له مهر و مالاته ۲- سهروک، سهرپهرهست، گهورهی هـ وز یـا

تايمفهيهك داغورة كالأر وروز وروزان وروزان وروزان

راغ: مێرگەلأن، چيمەن، سەوزەلأن، سەوزايى، دەشت و دەر، داوێنى كێو

راغب: خوازيار، تامەزرۆ، ئارەزومەند

راف: مهی، شهراب، باده

رافد: ۱- هاریکار، یاردهدمر، بهخشهر، ۲- جیگر، نهومی له نهبوونی پاشا جیگری نهو بیت

ده مدبورسی پس جیسرن مدو بیت رافع: ۱ - هملگر، بمرزکمرموه ۲ - سکالاکمر، شکاتکمر

راقد: خهوالو، خهوتو، نوستو، خهو لیکهوتو راقص: سهماکمر، چوپیکهر، شهوهی سهما و همالپهرکی

دهگات

را**قم:** نووسەر، دانەر، نووسەرى كتێب يا نامە ر**اقى:** خوێندەوار، بـەرزرۇ، ئـەوەى پلـەكانى خوێنـدنى

> بالأی بریبیّت، سمرکموتو، زانا، پیّشکموتوو راك: بمران، پمزی نیّر، هوّچ، نیّرمممر

راك: ئاوخۆرى، دمڤرى دارين بۆ ئاو خواردنموه

راك: بەن، پەت، ئەوەى بۆ درومان بەكارى دەبەن

راكاره: همحبه، داويّن پيس، گاندمر، ژنى حيز راكب: سوار، سواره، سوار لهسهر ئهسپ يا وشتر

راكد: نارام، بى جوله، بى بزاوتن، سرموتو، همر شتيك كه له شوينيكدا مابيتهوه و له جوولهكهوتبيت وهك

ئاوی ومستاو، پهنگاو، مهن، راومستاو راگع: کورنوش بهر، سهردانهوێن، له خۆبوردویی

> راگ: ئاواز، گۆرانى، رابورادن، خۆشى رال: پرخه پرخ، مرخه مرخ، مرخه

رام: رام، ئارام، دەستەمق، دەسەمق، دەسەلىن، ھىيمن،

رام: رام، ئــارام، دەســتەمۇ، دەســەمۇ، دەســەلين ھێـدى، وڵى، ھەقوت

رام: رام، ناوی یهکیک له خواکان له ثایینی زمردهشتی ناوی روّژی بیست و یهکهم له ههر مانگیکی ههتاوی رامح: رم وهشیّن، رمدار، خاوهن رم

رامش: ناسودهیی، نارامی، ناسایش، به مانای ناواز و گۆرانی و خۆشی به کار دیّت

رامشت: بروانه رامش

رامشگاه: ناسایشگه، شویّنی حموانموه، شویّنی پشودان رامشگر: لوّتی، ستران بیّژ، گوّرانی خویّن

را مشی: سترانبینژ، گۆرانی خوین، گۆرانی بینژ، نۆتی

راهق: هەژار، جاوچنۆك، بەخىل، رژد

راهوژ: ۱- زمریا، دمریا، دملیا ۲- نمونه، بنهرمتی ههر شتیک، بنجینه

رامى: هاويْژمر، تيرهاويْژ، بمرد هاويْژ

رامیار: شوان، شفانن ناگاداری ناژهان، رامیار

ران؛ ران، ئیت، کاماخ، له ئەژنۆ بەرەو ژوور تا سمتن رمھن

دهروات

رائدن: ۱- دوور کردنهوه، دمرکردن، دوور خستنهوه، تاراندن، دمرناندن، دمرئیخستن، بهزاندن، دانهغار ۲-

لێخوږين، بەړێ خستن، بردن، بەړێ بردنى چوارپێ يا كەرمىتەكانى گواستنەوە، ئاژوتن

رانکے: بالو، پالیف، کمژ و یان گوریسی بن کلکی بارمبهر، پالی

رائنده: ليْخور، ئاژۆ

راود: لمومرگا، ميّرگ، زموى پمست و بمرز كمه گيايى

زۆرى لى روابىيت، چەروان

راورا : ژیشك، ژیژو

راوك: پاٽوينه، پاٽونه، پاٽوينكه، ئهو دمڤرهى شهرابى

تيا دمهالٽون

ريباز، ياسا

راووق: بروانه راوك

راوی: هسمکمر، چیرۆك بیژ، گیردهومی هسم یا چیرۆك یا شیّعر له ناو کوّر و کوّبونهومکاندا، گیّردهوه، بیّژمر راه: ۱- رێ، را، ریّگـه، شـویّنێ کـه خـهلّك هاتوچــوّی لیّدمکهن، جاده، شـهقام، خیابان ۲- رێ، رمسـم، شیّواز،

را آب: ئاومرِوّ، ریّرِموی ناو، رووبار یا جوّگمیهك كه نـاو لیّومی بروات

راه آموز: رێبهر، رێ نیشاندمر، رێنوێنیکمر

راه آورد: دیاری، خه لاتی، دیاری سمفمر، پیشکمشی را آهن: ریگهی ناسن، نهو ریگهی که تایبهته سه

هاتوچۆ كردنى شەمەندەرفەر

راه افتادن: ۱- بهریکهوتن، رؤشتن، رؤیین، چوون ۲-وهگهر کهوتن، به گهر خستن، بهمانای خستنه کاری دهزگا و نامرازهکان

راه انجام: کهل و پهل، کهل و پهلی سهفهر، شتومهکی

راه انداختن؛ بمرِی خستن، بمرِی کردن، کمرمستهکانی گهشت بو بهکیک ناماده کردن و ناردنی، خستنه گمرٍ، وهگمرخستن، کار پیکردن

راهسب: راهیب، ترسهنوّك، ترساو، خواپهرمست، خوّباریّز، دیّر نشین، شهومی له دیّردا دادهنیشیّت و خواپهرمستی دهکات

راهبان: ريدار، پاسهواني ري

گەشت

راهبر: رێبهر، رێ نيشاندمر، رێنوێنيکهر، رابهر

راه بسردن: رێ بسردن، رێ دهرگسردن، به رێگه زانسين، زانيني شتێك يا شوێنێك

راه بریدن: رێ برین، رێگه برین، رێ پێوان، گهشت کردن، سهفهر کردن. به مانای رێ برین و بونه لهمپهر بۆ کهسێکێکش دێت

راه بند: ۱- ریکر، ریدار، ری بهند، جهته، دزی سهر ریگا^۲- ریدار، پاسهوانی ریگاوبان

راهبه: راهیبه، ژنی خواپمرمست، نهو ژنهی له ناو دیّر دا دادهنیشیّت و خوا پمرمستی دهکات

راه پیما: ریبوار، ری پیو، گهشتیار، سمفهرکمر، نموهی به ریگایهکاد دهروات. و بهمانای بلهز و تیژیی

به ریسید توپشو، توشو، نازووخهی سمهمر و گمشت

راه جو: ریّبوار، ئەومى بە دواى ریّگادا دمگەریّت

راه حاجیان: کاکیشان، کاکهشان

راه خفته: ریّی دریّر، مهبهست له ریّگهی دوور و دریّره

راه دادن: رێ دان، رێگه پێيدان، موٚڵڡتى تێڽؚڡڔين دان، رێ کردنهوه، رێ چوٚڵ کردن

راهدار: ریّدار، پاریّزمری ریّگا، پاسهوانی ریّگا، بـاجگر، ئهو کهسهی باج ومردهگریّت

راهدان: ریّزان، شهوهی ریّگا دمزانیّت، شارمزای ریّگا، ریّبهر، ریّنیشاندمر، ریّنویّنیکمر

راهراه: رێ رێ، راڕا، خـهت خـهتی، پارچـه يـا جـل و

بهرگینک که خهتی رهنگین و باریکی تیا بینت داه ده در نزد در گذشته است.

راهرو: رێـردو، گمشتيار، رێبـوار، ئـمومى بــه رێگايــهكاد دمروات، رێبار

راهرو: ریّرهو، دالآن، رارهو، ریفنگ، ریّگای هات و چوّ راهزدن: ریّ برین، برینی ریّگا و بان له دمشت وبیابان و

تالأنی کردنی گهشتیاران، ریْگری، دزی، چهتهیی

راهــزن: دز، ریّگر، ریّـبی، ئــهوهی لـه دمشـت و بیابانـدا ریّگه له خهلّك دهگریّت و رووتیان دهكاتموه

راه سازی: ری دروست کردن، ریگه دروست کردن، دروست کردنی ریگا و بان

راه شــنـاس: رێ نــاس، رێـزان، رێ بــەر، رێ نيــشاندەر، ئەوەى رێڰا بە باشى دەناسێت

راه کردن: ۱- رێ کردنهوه، رێ چوٚڵ کردن، رێ دان،

ریّگه پیّدان^۲ ـ روْشتن، ریّب_رین، ریّ پیّوان **راهگان:** خوّرایی، بهلاشه، مضت، شتیّك كه لـه ریّگادا

بیدۆزنـهوه، و ههرچی که مفت و خۆړایی به دهست سنت

راهگذار: بروانه راهگذر

راهگـــذر: ریّبـوار، ریّبـار، ریّبگـارٍ، نــموهی لــه ریّگایــهك

هاتوچۆ دەكات

راهگذر: ریّرِمو، ریّگا، ریّباز، نـمو ریّگایـمی هاتوچـوّی نیّدمکمن

راه گرای: ریبوار، گهشیتار، ریبار

راه گستر: خوٚشرمو، بلهز، نهسب یا ئیستری تیژپی

ر**اه گشا**؛ رێ کمرموه، ئموه*ی ر*ێگا دهکاتموه را**هیگیر**؛ رێگر، دز، رێبر، چمته

راهنامه: رێ نامه، سعفهرنامه، گهشت نامه، نهخشهی رێگا

راه نشین: ری نشین، ههژار، سوالکهر، بی مال و حال راهنمیا: ری نیساندهر، رینوینیکهر، ریبهر، پیشهوا، سهرکاروانی، نسهوهی ریگا دهناسیت و نیسانی کهسانیتری دهدات

راهنمون: رێنوێن، رێ نیشاندمر، رێبمر، پێشموا، ئـمومی رێگا بزانێت کمسانیتر رێنوێنی بکات

راهنــورد: رێ پێـو، نێـردراو، پـهيك، رێبـوار، ئهسـپ يــا ئێسرّى تيرْپێ

راهـوار: رمهوان، رمهوال، خوشرو، نهسب يا ئيسترى رموان و تيژپي

راهواره: دیاری، پیشکمشی، خملاتی، دیاری سمفمر راهی: بمریکموتوو، روّشتو، چوو، ریّ نـشین، سـوالکمر، له کوّندا به مانای نوّکمر و غولام و نیّردراو دمهات

رای: ئەندىشە، بىر، باومر، دەنگ، بىرورا، را

رای: راجسه، نازناویکسه لسه کونسدا بسه مسیر و فهرمانرهواکانی هیندیان دهدا

رایت: بهیداخ، نالا، بهرچهم، نیشانهی هه لواسراو له شوینیک، نالای سوبا

رایج: باو، بلاو، رموا، پوڵ یا کالأیمك کمکریاری همبیّت رایح: بوّندمر، بوّنکمر، بوّندار

را يحه: بۆن، بۆنێك كه بهلوت بگات چ خۆش بێت چ ناخۆش

ر**ایزن**: راویزکار، راویزمر، راویزیار، راویزکمر، کمسیک که له کاریکدا راویزی لهگهاندا بکهن

رایسش: رایس، ناویکه خهلکی نالمان لهسمردهمی نیمپراتوری به ولاتهکهی خوّیان دهوت

رایسشتاگ: رایستاگ، ئهنجومهنی نیستمانی ثالهان لهسهردهمی نیمپراتوری تاسهردهمی هیتلهر

رایض: رامکهر، دمستهموّگهر، رام کهری نهسپ یا ناژهله ومحشیهکان

رايسق: ساف، پاك، بئ غهش، پهسهند، بهدل، دلگير،

جوان

رایکا: کور، کوری جوان، خوشهویست، دهزگیران، ئهویندار،

رایگان: خۆرایی، مفت، مفته، بی پاره، نهوهی خۆرایی بهدمست بیّت، نهوهی بی پاره بیدهن به کهسیّك رایگان خوار: مفتهخۆر، مفتخور، سوالکهر، دروزه

رئالیست: ریالیست، راستی بین، راستی خواز، لایهنگر و

شوين كموتووى رئاليست

رئالیسه: ریالیسم، راستی خوازی، راستی بینی، دمرخستنی وینهکانی ژیان ناوینه ناسا بی کهم و زیاد

رأس: سەر، دانە، بۆ چوارپێكان، يەك ئەسپ، يەك سەر

ئەسپ

رۆساء سەرۆكەكان، گەورەكان

رافت: دلّ رمحمی، دلنهرمی، میرمبانی، بهزهیی، زك پیّ سوتان، خوشهویستی

رئوس: سەر، سەرەكان، بۆ ئاژەلەكان،وەك دەلىن دە سەر

ئەسىپ

رئوف: دلنمرم، بەبەزەيى، بەخشەر

رأى؛ ئەندىشە، بىر، بىرورا، را، ھزر، چارە، باوەر

رؤیا: خەون، ئەوەى لە خەودا دەبينريت

رؤیت: ۱- بینین، دیتن، بینین به چاو۲- بینین، دیتن،

چاوپێکەوتن، نيگا، روانين

رئيس: سەرۆك، گەورە، سەروەر، پێشەوا، سەردەستە،

سەرپەرمىت گەورەي ھۆز

رئيس الوزرا: سمروك ومزير، سمروكى ومزيرمكان

رئيس جمهوري: سەرۆك كۆمار، سەرۆكى كۆمار لە ولأته كۆماريەكان

رب: خوا، الله، ئافرينهر، خالق، خولقينهر، خاوهن،

خوادن، خودا، رمب

رب: روب، دۆشاو، گوشراوى ترێ، يا هەنار يا تەماتــه يــا

ههر شتێکيټر که بيکوڵێنن تا خهست ببێتهوه

رباب: هەور، ھەورى سپى

رباح: ۱- به چکه بزن ۲- مهیمونی نیّر

رباح: ۱- سود، هازانج، دهسکهوت، دهسهات، ۲- شهراب،

مهی، باده

رباخوار: سوخوّر، بارمخوّر، ئهوهی سودی پاره دمخوات رباط: رشته، بهند، نهوهی شتیّکی بهی شتیّکیترهوه پیّ پهیوهست دهکهن

رباع: خانو، سهرا، مال، خانوبهر

رباع: باشی، چاکی، ته حوال چاکی

رباع: چوارێنه، چوارينه، چواردانهيي

رباعی: جواریّنه، نموهی له جوار بهش پیّکهاتبیّت رب الارباب: خوای خواکان، نافریّنمر

رپانى: خواناس، خواپەرەست، خۆپارێز، پارێزكار

ربایش: رفاندن، فراندن، بردن به دزی خاومنهکهی ربایشده: فریّنهر، رفیّنهر، شهومی شبتیّك به دزی

رباییدن: رفاندن، فراندن، دزین

خاومنهكهيهوه دمرفينيت

ربح: سود، قازناج، داهات، دمسهات، بههره

ربس: ۱- نارموا، نهشیاو، کاری خراب^۲- فراوان، فره، زوّر، زیاد

ربط: ۱- پهيوهند دان، پهيوهست کرد، بهستن ۲-

پەيوەندى، پەيوەستى

ربع: جارهك، جاريهك، جواريهك، يهك لمسمر جوارى شتيك

ربع؛ مال، خانو، سهرا، گهردك

ربع: ومستان، درمنگ کردن، چاوړێ بون، چاومنواړی، چاومنواړی چاومنوري

ربقه: ئالقەى تەناف، گرى

بن: رمبهن، نازناوی پێشهواکانی جوولهکه

ربو: ۱- پشته، تهپه، تهپولکه ۲- تهنگی نهفهس، ناسم، ههناسه تهنگی

ربوب: زرکور، کور که له میردی پیشوتری ژن بیت ربوبت: خوای، خوایهتی

ربوخه: خوّشی، جیّر، شادی، شادمانی، خوّشحالی، و جیّریّك که له جوت بون له گهلّ ژن به پیاو دمبریّت

ربودن: رفاندن، فراندن، بردن، قاچاندن، دزین، بردن

ر**بون:** بێعانه، پێۺ بايي

به دزی خاومنهکهی

رېوه: زموى بمرز، تەپە، تەپۆلكە، تەل

ربوه: ژومارهی زوّر، دهههزاری، ژوماریهك که نزیکهی دههدزار کهس بن

ربه: رمب، خوای ژن، ههر بتیک که به شیومی ژن دروست کرابیت

ربینه: دیدموان، زیرم**ف**ان

رېيب: زرکور، ئەوەى كە كورى راستەقىنەى بىاو يا لە

تۆوى خۆى نەبێت

رېيېك: پەرەستار، دايەن، تايەن، لەلە، كچى ژن لە مىردىكىتر، زركج

رپیشه: ۱- بهربهست، لهمپهر، رنگهگر، رنگر، نههیل ۲- مهکر، فریو، تهلهکه، فیل

ربیع: بههار، ومرزی بههار

ربیعه: ۱- باغچه، گولزار، میرگهلان ۲- تویشودان، ۳-خود، کلاوی ناستنی ۴- نساوی هوزیکی عمرهب لمسمردهمی نمزانی که لمهوّزه گموره وناودارهکان بون رپتسیون: دوباره، دوباره کردنهوه، دوپات، پیاچونموه

دمفتریّك که بهپیّی پیتهگان دابهش بکریّت بوّ توّمار کردنی ناو یا حسیّب یا بابهته جیاوازهگان

رپورتاژ: همواننيرى، هموالدمرى، كۆكردنـمومى هموال

رپرتسوار: پیرست، یهکتربر، دمفتهری نوینهرایهتی،

و پهيام له لايهن پهيامنٽردوه

رپورتر : هموالانێر ، پهيامنێر ، هموالامر ر**ت:** رووت، هووت، بێ جل و بمرگ، روت و هوت، خاڵی،

رتبه: بله، پایه، پێگه، شوێن، دمرهجه، شان

رتق: بهستن، داخستن، دوورین، دووراندن

رتم: شکان، شکاندن، کوتان، لهت لهت کردن، ورد و پرد کردن، باریك کردن

رتوب: سەھامگیری، خۆراگری، لەسەر پی بون

رتوش: دمسکاری، چاکسازی، دمسکاری کردنی شتیك

دوای دروست کردنی

ر**ث:** کۆن، رزاو، شەق و شړ، دړاو، کۆنە ر**ثا:** شین، گریان، شین و شەپۆر بەسەر مردو

رثاثت: كۆن بون، رزان، دران، كۆنـەبونى جل وبـەرگ،

رج؛ ريز، سەف، بەپەنا يەكەوە

رج: جوولاندن، تەكاندن، لەقاندن، تەكاندان

رجاء هیواداربون، هیواداری، ئومیّدهواری، چاوهنواری

ر**جاء**ِ ناوچه، بهش، لا

دۆنى، شەق و شرى

رجاحت: ۱- زوّربون، فراوان بون، زیاد کردن، هورس بون ۲- زوّری، فرویی، فراوانی

رجاف: ۱- بی شارام، بی شوهره، نهسرهوتو ۲- حهشر، روژی حهشر، پهسلان

ر**جال:** پياو، پياومكان

رجال: پیاده، به پی، دژی سواره

رجب: رمجهب، مانگی حهوتهم له سائی کؤچی مانگی پیش شهعبان

رجمان: زۆربون، فراوان بون، فرمیی، لمپێشی، زۆری

رجز: پیسی، بت پهرمستی، ئازاب، ئازار

رجسس: پیسی، گلآوی، ناپاکی، گوناح، تاوان، کاری فیزمون و خراپ

رجع: گهرانهوه، فهگهریان، هاتنهوه، دووباره گهرانهوه رجع: ۱- وهلام نامه، پهرسف نامه ۲- باران که دوای باران بیت۳- سهوزه، سهوزهی

رجعت: گمرانموه، هُمگمریان، گمرانموه بمرمو دونیا رجیف: جوولانیدن، تمکانیدان، لمهانیدن، بزوانیدن، جوولین، لمرزین، لمرین

> رجفه: زموی لمرزه، بومه لمرزه، بولمرزه، زمازمله رجل: پیاو، نیرینهی مروّق

رجسم: ۱- رهجسم، بهردباران، سهنگسار کردن ۲-جنیودان، جوین دان^۳- دهرکردن، دورخستنهوه، لهخوّ دوور کردن

> رجوع: گمرانموه، همگمریان، دوباره هاتنموه رجولت: پیاوی، پیاوهتی، نموپمری پیاومتی رجولیت: بروانه رجولت

رجیل: پیاو بچوك، گرده پیاو، خرِه پیاو، پیاوی چکۆله

رخبین: کهشك، دؤی ترش، شیریزی به تـهری گوشـراوی وشکهوه کراو، لۆرك

رخت: ۱- جل، جل وبهرگ، لیباس، سیپال، پؤشتهمهنی، پؤشاك، همهر شمتیكی شمیاوی لهبمر كمردن ۲- كمالاً، شتومهك، چتمهك، كهل و پهلی ناو مال

ر**خت از جهان بردن**: مردن، نهمان، كۆچى دوايى ر**خت اهكندن**: باروبنه خستن، نيشتمجيّ بون

رخت بربستن: ئامادەبون، خۆ پێچانەوە، خۆ تـەيار كردن، سەفەر كردن، مردن

رخت برچیدن: کۆج کردن، کۆچاندن، سەفەر کردن رختخـــواب: ھەرەويێلَــە، تــەختى خـــەو،جێگا، نـــەوەى لەسەرى دەخەون

رخت شو: جل شۆر، ژن یا پیاو کهکاری شـۆرینی جـل و بـهرگه، گازر، قهسار

رخت شویخانه: گازرگا، جلشوّر، نهو شویّنهی جل و بهرگی تیا دهشوّرن

رخ دادن: روودان، روويدان، رووداني كار يا بابمتيّك

رخسار: روو، روخسار، قیافه، دهم و چاو، روی، روالمت، سکوم، بیچم

رخـــش: روونــاهی، روونــاکی، روّشــنی، درموشــاوهیی، رهنگدانموهی نور

رخش: رمخش، سوور و سبی تیّکهلاّو، نهوهی به رهنگی سوور و سبی بیّت

رخش: رەخش، ئەسپ، ئەسپى رەسەن، ناوى ئەسپەكەى رۆستەم پالەوانى ئەھسانەيى ئۆران

رخشا: رمخشان، درموشاوه، درمخشان، تابان

رخشان: درهخشان، درهوشاوه، تابان، رهخشان

رخشیدن: درموشین، درموشیانهوه، نوردانهوه، تیروژك دانههه

رخص: همرزانی، همرزان بون، ئمرزان بون

رخص: نەرم، ناسك، نازك

رخصت: ۱- ناسانی، سوکی سانایی، هاسانی ۲- نیزن، مؤلّمت، دمرهمت

رخ گرداندن: بشت تێكردن، ثاور دانهوه، روو تێنهكردن

رجیم: رمجم کراو، بهردباران کراو، سمنگسارکراو رچک: هَرِهَیّنه، هَلْیِیّنه، هَرپ، نهو با دمنگدارهی له هورگهوه دیّتمدمر

رحسال: ١- كورتسان دوور، كۆپسان دوور ٢- گسمرۆك،

گهشیتار، نهوهی زوّر دهگهریّت و گهشت دمکات

رحاله: گەشتيار، گەرۆك، دنياپٽو، ئىموەى بىمدنيادا دەگەرپت

رحلت: کۆچ، کۆچى دوايى، مىردن، مىر، نـــممان، گيــا دەرچون، سەفەر

رحم: بهزهیی، میرمبانی، دلنهرمی، زك پیاسوتان، دل سوزی، دل رمحمی

رحم: ۱- منالان، منالدان، شوینی منال لمناو سك ۲-خزمایهتی، نزیكی، ئاشنایهتی

رحمان: رەحمان، بەخشەر، يەكێك لەناوەكانى خوا

رحمت: بهزمیی پیا هاتنهوه، دلّ بوّ سوتان، زك پیا سوتان، دلّ نهرمی، دلّسوّزی

رحى: ئاش، ئاسياو، بمرداش

رحيب: ١- بەربلاو، بەرىن، شوێنى بەربلاو ٢- زۆرخۆر، تێرنەخۆر

رحيق: ساف، پاك، بئ غهش، بئ گهرد، شهرابی بئ غهش

رحیل: کۆچ کردن، رۆشتن، كۆچاندن، كۆچ

رحیم: رەحیم، میرەبان، بەخشەر، يەكیك ئەناوەكانى

رخ: رو، روخسار، روالْهت، دهم و چاو، لايهك له روخسار

تا ژێر چەناكە

رخ: رەخنە، كەليّن، قەلش، قەلشت، كەلشت، درز

رخاء نمسیم، شنه، بای فینك که هیج نملمرینیتموه

رخام: مەرمەر، بەردى مەرمەر

رخاهت: نەرم بون، سانما بون، ھاسـان بـون، رەوان بـون،

نهرم و سانا بونی دهنگ یا وتار

رخاوت: ۱- نهرم بون، سانا بون، هاسان بون، سست

بون، لاواز بون ^۲- نهرمی، لاوازی، سستی، سانایی

رخمه: لاشخۆر، مردارخۆر

رخنه: رمخنه، کون، کهلیّن، ههنّشت، کهنّشت، جاك، دمرز، کهلیّن و دمزری ناو دیوار

رخنه: كاغهز، قاقهز

رخن افکندن: درز تیکردن، کهلین تیکردن، هه نشاندن، که نشاندن، که نشاندن، دوبهرکی نانهوه، جیاکردنهوه، ناژاوه نانهوه رخنه جو: ره خنه کهر رخنه کهر رخنه کسردن؛ ره خنه کسردن، درزاندن، قه نشاندن،

لمشتیّکدا کون وکهڵین دروست کردن رخو: نمرم، سست، نمرم و سست له همر شتیّك

رخوت: نمرمی، سستی، هاسانی، سانایی

رخیدن: ههناسهبرکی، توند ههناسه کیشان، ههناسه برکی له توند روشتن یا ههنگرتنی شتی هورس رخیمی: ۱- ههرزان، شهرزان، کهم بایی، کهم بهها۲- نمرم، ناسك

رد: شوێن، شوێن پێ، شوێنهوار، نيشان كـه لهشتێك يـا لهسهر شتێك بمێنێتهوه

ره: جوامێر، بهخشهر، نازا، دئێر، بوێر، جاونهترس ره: گمړاندنموه، دانموه، پێدانموه، بردنموه

ره: بێکاره، هیچ کاره، هیڕوّ، لمناوچو رها ٤ عابا، بالاّپوْش، همر جل و بمرگێك کمبهسمر جل

و بەرگى تر لەبەرى بكەن ردائت: فيرۆچون، لەناوچون، فەوتان، فەوتيان، فيرۆيى،

ریسوایی، بهستی

ردزدن: شوین کهوتن، شوین پی ههاگرتن، بهدوای نیشان یا شوینهواری کهسیک یا شتیک گمران

رد شدن: تێپ مړين، رۆشتن، چون، تێپ مړيون۲۔ ومرنهگيران، پێ رازی نميون، دمرنهچون

رهع: رێ گـرتن، نمهێ شتن، رێ لـێ گـرتن، بـمرگرتن، گمراندنهوهی کمسێك له شتێك یا کارێك

ردف: لایــهنگیری، شــوێنکهوتن، پــشت ســهری کهســێك

سواربون ردف: لایسهنگر، شسوینکهوتوو، شسهومی پسشت سسمری

گمسیّکیتر سوار بوبیّت یا لمپشت سمری نمودا بروات

رد کردن: ۱- ناردنهوه، ومرنهگرتن، پی رازی نهبون، گمراندنهوه ۲- تیبهراندن، دمرکردن، کهسیک یا شتیک له شوین یا ریگایهک تیبهراندن

ردم: بهستن، داخستن، پێوهدان، گون برين

ردوکسیون: کهمی، کهم کردن، کهمبون، دابهزین

رده: ريز، سمف، بهپهنا يهكهوه

رده: ههلگه پاوه، گوم پا، گه پاوه لهدین، به و خه نگانه هان ده وت خه نگانه هان ده و خه نگانه هان ده و تا کست ده می خه نام نام و نام نام به نام نام باشگه زبونه و می دردن، ریز کست نام داردن، ریز کست نام داردن کردن، ریز کست نام داردن نازه نام و روه که کان به ریز

ردى: بالأپۆش، عابا

ر**دیاب:** شویّن هماگر. دۆزینموه شویّن پیّ یا نیشانی کمسیّك یا شتیّك

ردیف: ریز، سمف، پشت سمری یمك، چمند كمس یا شمند شت كه پشت سمری یمك بن

ر**ذَالْتَ:** ناكمس بون، پمست بون، ريسوا بون، سوك بون،

پەستى، ناكەسى، ناپاكى، سوكى، ريسوايى

ر**ذل:** بهست، ناگهس، ناپیاو، سوك، ریسوا، هَيْـزمون، ناحمز

ر**ذیل:** رمزیل، پمست، خمسیس، وناکمس، ریسوا ر**ذیلت:** پمستی، سوکی، ریسوایی، ناکمسی، نامرو**ف**ی

رز: ۱- رمز، باغی تـرێ۲- رمز، تـرێ، بنـه تـرێ، مێـو،

داری ترێ

رزاز: برنج فرؤش، نهومی کاری فرؤشتنی برنجه رزاق: رؤژی دمرن رؤژی گـهیێن، ئـهومی رؤژی و رسـق دهدات. و یهکێکه لهناومکانی خوا

رزان: ریزان، رهزهکان، داری میو

رزانت: ۱- سمنگینی، هورسی، بمریزی، ریّزداری^۲-گرانباری، خوّراگری، هیّواشی، لمسمرخوّیی، بمریّزی رز: بملاّ، بملاّی گموره

رزبان: رهزبان، رهز**ف**ان، رهزوان، شهوهی ناگاداری رهز و باغی تری دهکات

رزپر: رمزبپ، دا*سێکی بوچکه لقه زیادهکانی مێوی پێ* دمبرن، مێوبر

رزبن: مێو، دارمێو، نهمامي مێو

رزداق: دێ، گوند، ئاومداني، لادێ، دێهات

رزرو: پاشــهکهوت، پهســهنداز، کــۆکراوه، خرگــراوه،

گلدرياوه، گلدراو

رزق: رسق، رزق، رۆژى، ھەرچى كە كەڭك و سودى لى

رزم: شەر، جەنگ، ھەرا، كۆماند

رزم آرا : شمرِکمر، بويْر، نەترس، بـمزات، دليْـر لمشـمرِ و

شوردا

رزم آزما: شمردیتو، شمرکمر، شمومی شمر و گۆرمهانی شمری بینیبیّت

رزم آزموده: بروانه رزم آزما

رزم آور: شەركەر، شەرقان

رزم توز: شەركەر، شەرقان

, , , , , ,

رزمجو: شەركەر، شەرۋان

رزمخواه: شەركەر، شەر**ڧ**ان • سىرىدىن سەركىدىن سەرسىدىن

رزم دیده: شمر دیتو، شمرکمر، شمرفان

رزم زن: شەركەر، شەرقان، شەرانى

رزمسساز: شــهرفرؤش، ئــهوهى شــهر ههلايــسيننيت،

ئاژاوەگێڕ، فيتنەچى

رزمكار: شمركمر، شمرفان

رزمگاه: شەرگە، گۆرەپانى شەر

رزهه: بوغچه، بوقچه، بوخچهی جل و بهرگ، تای باری

كوتال

رزم يوز: شەركەر، شەرقان

رزم يوش: شەركەر، شەرقان

ر**زنانس:** دهنگدانهوه، دهنگدانهوهی دهنگ

رزه: ئالقه، ئالقهى درگا، ئالقهى بزمارى شوول

رزینه: بهلا، بهدبهختی، بهلای گهوره و دژوار

رزیدن: رمنگ کردن، رمنگ تی ساوین، رمنگ کردنی

جل و بهرگ و قوماش

رزیر: گرمه، دهنگی ههورهتریشقه

ر**زیـــستانس:** خــۆړاگری، پایــهداری، دەوامــن ســهبر، بـمرگری، بـمرگه گرتن

رزین: بمریز، ریزدار، سمنگین، قورس، بمهیز، خوّراگر رزین: شیله، سمقز، جیوه، مادهیهکی لکیّنمره له قهدی همندیّك لمدارهكان دیّتمدمر

رزیه: بهلا، بهدبهختی، کلوّنی، بهلای گهوره

رژد؛ رژد، چاوبرسی، تێرنـهخۆر، چاوچنۆك، زۆرخـۆر، تەماحكار

رژنراسسیون: ژیاندنهوه، بوژاندنهوه، چاکسازی، بمرههمیّنانی دوباره

رژه: ۱- رینز، سهف ۲- رینژه، تیپهرینی رینزی ریکی سوپا لهبهردهم پاشا یا یهکیک له میر و ههرماننده گهورهکان

رژیسور: بمړێوبمر، سمرپمرست، بمړێوبـمری شانؤکاران له شانؤدا

رژیم: ۱- شیّوه، جوّر، شیّواز، رموش، جوّنیمتی ۲-رژیم، شیّوهی حکومهت، شیّوازی سیاسهت ۲- ریّجیم، پاریّز، پاریّز له همندی خواردن یا کار لمبمر نمخوّشی رژیمان: دمسته، گروپ، تاقم، ژوماره

رس: رژد، پرخۆر، چاوچنۆك، تێرنـهخۆر، سك برسى، تەماحكار، سك پەرەست

رس: ۱- چائی کۆن ۲- کان، ۳- دەسپنك، سەرتای شتنك رس: چائ هەئكەنـدن، داشـارین، شـاردنـهەی شـتنك لـه ژنرخاك، ئەسپەردە كردن، به خاك سپاردنی مردوو رسـا: گەيەنـەر، بـەرز، گـەورە، درنــژ، زۆر، فـراوان، پنگەشتوو، گەييو، بير تيژ، شياو، ژن هاتی، چالاكی لـه تنگەشتن

رسسالت: پسهیام بردن، پهیامبهری، پیّغهمبهری، کاری پیّغهمبهر

رساله: نامه، نوسراوه، کتیّب، پهرتوك، نامیّلکه رســـام: رمسمکــمر، نـــهقاش، پهیکــهر تــاش، ویّنـــهگر،

رسانا: گەيەنەر، گوازەرەوە، گويزەرەوە

جهخزكيش

رساندن: گمهاندن، گمهاندن، شتیک به دمستی کمسیک دان و سباردنی، نزیک کردنهوه

رسسانه: گههینسهر، گهیهنسهر، گسوازمرهوه، هسهر کهرمستهیهك کسه بابسهت یسا هسهوانیّك بسه خسهنّك بگهیهنیّت وهك رادیو و تهلهفزیوّن و روّزنامه

رسانه: خهم، خهفهت، پهژاره، مهینهتی، داخ، ناخ

رست: سهخت، بههيّز، هايم، خوّرِاگر، دليّر، زال

رستاخیز: همستانهوه، رۆژى كۆتايى، پەسلان، هەستان، هەستان، هەستان، هەستانى كۆژى حەشـر،

رابوونەقە ..

رستاد: داهات، جیره، مووجه، مانگانه یا روّزانه رستار: بروانه رستگار

رستاق: دێ، گوند، لادێ، ناوایی، دێهات

رستخيز: بروانه رستاخيز

رۆستەم ئە شانامەدا ھاتوە

فرؤشتن ئاماده دهكهن

رستگار: رزگار، ئازاد، رمها، ئاسوده، رزگاربو، هوتاربون

رستم: ۱- گهوره، زل، چوارشانه، بهژن بهرز، بههیّز ۲-روستهم، گهورهترین پالهوانی داستانی نیّران که بو رزگار کردنی کهیکاووس که بهدهست دیّـوی سـپی گرفتــارببو بــهرهو مازهنــدهران روّشــت و لــهریّگا

رووبـەروورى حـەوت ئەمپـەرى گـەورە بويـەوە كـە بـە حـەوت خـوانى رۆسـتەم ناسـراوە. باسـى ئازايەتىـەكانى

رستمانه: رؤستهمانه، رؤستهم ناسا، بويرانه، بههيزانه، نهتر سانه

رستن: رزگاربون، هوتار بون، دمرباز بون، نازاد بون، رزگاری، نهجات بون

رستن: روان، رووین، سهوز بون و سهر له خاك دم هيناني روك و گيا، سهر هه لينان، شين بون

رسستوران: ریستوران، ریستورانت، میوانخانه، شهو شوینهی چهندین جور خواردن و خواردنه وه بو

رسته: ریز، سمف، بهپهنا یهکهوه. بازار، باژیّر، شهو دوکانانهی له بازاردا له یهك ریزدان

رستهم: گەورە، زل، جوارشانه، بالا بەرز. رۆستەم

رستى: ١- راحىمتى، ئاسودەيى، ئاسايش ٢- بوټرى، دلٽرى٣- بەش، پار، پشك، بەھرە، رزق، رۆژى رستى خوار: بەھرەدار، رۆژى خۆر، رسق خۆر رسلى: ١- دەستە، تاقىم ٢- بەش، پشك، پار، بەھرە رسلاق: دێ، گوند، ئاوايى، دێهات رسغ: مەجەك، بەندى دەست، قولاپە، قولەپى رسىل: بەش، ئەت، پىشك، بەشىتك ئەشتىك. دەستە، كۆمەن

رسم: رمسم، نوسین، خهتکیّشان، نهخشاندن، ویّنه کردن، کیّشانی شیّوه یا خهتیّک لهسهر کاغهز رسم: \- نیشان، شویّن، شویّنهیّ، شویّنهوار، نیشانیّک کهلهسهر زموی یا شتیّک بمیّنیّتهوه ۲- شیّوه، شیّواز، جوّنیهتی، نایین، یاسا، داب، نهریت

رسمان: بروانه ریسمان

رسن: تهناف، ههوسار، جلهو، نهوسار، بهند

رسن باز: تمناف باز، پمت باز، بمند باز

رسوا: ریسوا، سوك، بی شهرم، بی شابروو، شهوهی کاری هیّزهونی ئاشکرابیّت لای خهلاک شهرمهزار و بی شابروو بیّت، حهیا تکاو، تروّ

رسوب: نیشتهنی، خرجان، لهناو روّجوونی شتیّك

رسوخ: خوّراگری، بههیّری، سهقامگیری، بههیّربون، جیّگیربون

رسول: نيردراو، كەسيك كەراسىپيدراوه بىق گەيانىدنى پەياميك، پيغەمبەر، پەيك، رەسول، ئە ناو ئىسلامدا بەماناى نيردراو ئە لايەن خوا

رسیدن: گهشتن، گهیین، هاتن، پهیومست بون، نزیک بوونهوه، نزیک کهوتنهوه، گههشتن، گهیشتن

رسیس: ۱- خوراگر، سهقامگیر، بههیز ۲- فرمزان، بیرمهند، وشیار، عاهل

رسیل: ۱ نیر دراو، نیر دراف، نیر او، پهیامهیند ۲ بهرین، فراوان، بهربلاو ۳ - ناو، ناوی خواردنده ۴ - هاوناهدانگ، هاوددنگ، هاوددنگ، شهومی له گهل یه کیتردا هاوددنگ بیت بو خویندن

رش: تەپە، تەپۆلكە، تل، زەوى بەرز لەسەر زەوى

رش: دادپهرومر، دادگهر، دادیار، به ویژدان. فریشته دادپهرومری له نایبنی زمردهستی، وناوی روّژی ههژدههم له ههر مانگیکی ههتاو

رش: رەخش، ناوى ئەسپەكەي رۆستەم

رش: پاشین، پرژاندن، رژاندن، نمهنمهی باران

رش: نمه، نمهی بیاران، بیارانی کهم، رهشیش، نهرمه بارانه، رشینه

رشاء تمناف، گوریس، پهت، ومریس، کنف

رشاد: ۱ - تەرەتىزە، تەرەتىزك، سەوزيەكى خواردنە ۲ -

رێنوێنی کراو، له گومړایی دمرچوو

رشادت: بوێری، ئازايـهتی، چاونـهترسی، بـه زاتـی، بـه

جەرگى

رشاش: چکاو، تنوّکاو، پرژاو، ئاو یا خویّن که بچکیّت رشت: خاك، خوّل، خهوش، ته و توّز، نهوه که بهر

رست مست. میون، میشودی، همچ و شوره میشودی مسجد کونی و رزاوی ورد و پرد ببینت

رشتن: رستن، بادانی بهن و لؤکه به تهشی

رشته: بمن، پمت، تمناف، گوریس، ومریس، بمنك

رشته: رشته، همرشتهی گهنمه بههارو، رشده

رشتهفرنگی: ماکاروّنی، مهعکهروّنی، جوّره خواردنیّکه له شاردی پهتاته یا شاردی گهنم بهشیّوهی باریك یا بیّجاو بیّج

رشح: دمردان، ئارمق کردنـهوه، ئـارمق دمردان، دملانـدن، تـمرایی دان، تمرمشوح

رشحه: دلوّه، تنوّکه، پـرژه، هـمتره، ئـاو کـه ئـه شـتيك بيّتهدمر

رشد: ۱- له گومرایی دورچون، هاتنه سمر ریّی راست ۲- سمه مگیری، خوراگری ۲- گمشمه، گمشمه کردن، بمخودا هاتن، پیشکموتن، بمروو پیش چون

رشف: مىژین، ھەلمىژتن، ھەلمىژین، مىژینى ئاو يىا شلەمەنيەكى تر

رشق: ۱- تیر هاویشتن، تیر خستن ۲- موّره کردن، زهق لیّ نوارین، به توورهییهوه سهیری کهسیّ کردن^۳- تانـه لیّدان، سهرکوّنهکردن، لوّمه کردن

رشك: دوخسين، لهچمړى، خراپهخوازى، قرنوسى، حوسويداهى

رشك: رشك، گەراى ئەسپى

رشکناك: دەمارگیر، حەسوود، رژد، قرنووس، لەچەر رشكناك: رشكن، رشكاوى، رشكناوى، بــر لەگــەراى ئەسىيى، رشكة،

رشكين: له چهر، هرنووس، رژد، دممارگير

رشم: نوسین، خمت کیّشان، نمهاشی، مـوّر کـردن، واژوّ کردن

رشمه: كنفى زراق، بهن، بهت، تهنافي باريك

رشميز: مۆرانه، مۆريانه

رشئ : دادگهر، دادپهرومر، فریشتهی دادپهرومی له ئایینی زمردمشتی

رشن: تەپ، تەپۆلكە، تەپە، بەرزايى سەر زەوى

رشُن: دمم، لێوار، همراغ جوٚگه يا روبار

رشوه: ریشوه، بهرتیل، ریشوه، ئهوهی که به کهسیکی دهدهن تا به پیچهوانهی کارهکهی خوّی نهنجام بدات و یا دژی کهسیک حوکم یا شایهتی ناراست بدات دشهه خود در شهدخود در شهدخود

رشوهخور: ریشوهخوّر، بهرتیل خوّر، رشوهگر، شهوهی ریشوه ومردهگریّت

رشید: روشید، هادی، رینوینیکمر بو ریگای راست، بویر، چاونهترس، نازا، بهجمرگ

رشیق: رمشیق، جوان، ناسك، ئەندام ریّك، بەژن ریّك ر**صاص: قالأی**ی، قەلأیی، كانزایـەكی نـەرمی سـپیه مـسی

رصاص: قالایی، قەلایی، كانزايـەكی نــەرمی سـپيـه مـــ پـ*ێ سی*ی دەكەنـەوە

رسسانت: ۱- بههیزبون، هایم بون، شهتهك دران ۲-بههیزی، خوراگری، بهبرشتی

رصد: چاوتێېږین، چاودێری کردن، سمرنج دان، تهماشا کردن، لێ نواږین، ورد بوونهوه و سمیر کردنی شتێك رصد: ۱- رێگا، شێواز، شێوه ۲- پاسهوان، زێرمڤان، دمستهی پاسهوانهکان

رصف: چین دانان، چین، لمسمر یهك دانانی بمرد لمناو سنادا

رصف: سهد، بهنداو، ئاوبهست

رصید: چاودیّر، سمرمنج دمر، ناگادار. سمگ یا همر ناژهڵیکی راوچی که نامادهی بازدان و پمرین بیّت

رسیف: ۱-هاوتا، شیّوه، ویّنه، هاودهم، هاوهن ۲- هایم، به هیّز، خوّراگر

رسین: ۱- هایم، بههیز، خوراگر، توند، پایهدار ۲-

دلّنمرم، بەبەزە_{لىك}٣- بەئازار، پر ئێش **رضاء**: رەزا، رەزامەندى، شادمانى، رازى، خۆشحالّى

رضاع: شیرخواردن، شیرمژین، مژینی مهمکی دایك له لایهن منالهوه بؤ شیر خواردن

رضاعت: شير خواردن، شيرمزين

رضایت: رمزامهندی، رازی بون، خوشحالی، شادامانی، رمزا

رضح: بهخشینی کهم، پارهی کهم، بریّکی کهم لههمر شتنك

رضخ: ۱- بهخشینی کهم، بریّکی کهم۲- شهو هموالهی بیبستن و باومړی پینهکهن

رضع: شير خواردن، شير مزين، مهمك مزين

رضفه : ئەژنۆ، كەلەكەژنۆ، كەشكەپا، كەشكە زرانى

رضوان: ۱- رازی بون، رهزامهندی، شادامانی۲- رازی، رهزامهند، شادان۳- بهههشت، باخی خوا

رضي: رازى، شادمان، شاد، خۆشحال، رهزامهند

رضیع: ۱- منال، کۆپه، منائی شیرخۆره۲- هاوشیر، برای هاوشیره

رطب: تمر.، تمر و تازه

، رطب: خورما، خورمای تازه

رطل : رهتل، پیوانه کیش و پیوانه کیشمی

شلەمەنىيەكان بەرابەر بە ۸۴ مسقال

رطل: بنِهنِرْ، لاواز، سست، باريكەلـە، لاغـەر، ئەحمـەق،

نەزان، گێژ، وڕ

رطوبت: تـهری، نمـی، تـهرایی، تهرهشـووح، تـهر بـون، خووسان

رطیب: تەر، تەر و تازە

رع: رهع، خوای همتاو لای میسریهکوّنهکان، همتاو، روّژ

رعاد: ۱- زۆرېله، چەنەباز، فرەبنىژ، چەنە درنىژ ۲- ھەورەگرمە، ھەورە بروسكە

رعاع: ناكەس، ئاپياو، ئامرۆڤ، پەسىت، ريىسوا، سـووك، ئەزان

رعاف؛ خوین بمربون، خوین له لوت هاتن، لووت پژان. و نهو خوینهی له لووت دیتهدمر

رعایت: ۱- لهوه پاندن، چراندن ۲- گهشتن، پیّراگهشتن، ئهنجامــدانی کارووبــاری ولآت، جیّبــهجیّ کــردن ۳-پاسهوانی کردن، چاودیّری کردن

رعب: ۱- ترساندن، تؤهاندن، زراو بردن ۲- ترس، زات نهمان، زراوجون

رعد: هەورەگرمە، ھەورە بروسكە، گرمەى ھەور، گۆلە،

گۆپىن، ئەو دەنگەى لە ھەور بەرگوى دەكەويىت رعداسا: بروسكە ئاسا، وەك ھەورە بروسكە

رعدانداز: تۆپچى، خومپارەچى، تۆپ تەقيّن

رعده: ترس، دلهراوكي، نيگهراني، پهريشاني، لمرزين

رعسشه: ١- خيرايس، بهله كردن ٢- لـ مرزين، لـ مره،

لـ مرزین کـه لـه پـیری یـا لـه نهخوّشـی لـه مروّقـدا دهردهکهویّت، چوقان، جهمین، بقهبف، رکرکین

رعناء ۱- رمعنا، خوّبین، خوّبه زل زان، نهزان، سست. بوّ ژن به کار دمبریّت ۲- رمعنا، بهژن ریّك، نهندام ریّك، شوّخ، شهنگ، جوان

رعونت: سست بون، نـمزانی، کـمم نـاومزی، کـمم فـامی، سستی، همالیت و پلیت بیزی

رعسی: ۱- لـمومرین، لـمومریان ۲- پاراستن، راگرتن، هیشتنمود، سمرهمرمستی کردن، پاسموانی

رعیب: ترساو، تۆقاوە، زراوچو، زات نەماو، ئەو كەسـەى

ترسا بيّت

رعیت: مسکین، رمعیمت، ههژار، هوز و نهو خه آگانهی سهر بهرمستیان ههبیت، خه آکی گویّرایه آن، فهرمانبردار، گومه آیک و مرزیّر که نمژیّر فهرمانی خاوهن زمویه کهدا بن، ژیّردهست، ریهاتی

رغائب: پەسەند، بە دل، دلگىر، خوازراو، بەخشىن

رغسادت: ئاسايش، ئاسودەيى، ھێمنايسەتى، خوش رابواردنى ژيان، ئارامى

رغام: خۆڵ، خۆڵەپەتە، خاكى نەرم

رغبت: خواست، مهبهست، حمز، نارمزوو، داواکاری، مهیل، ویست، هؤك، مگیز

رغبت داشتن: نارهزوومهند بوون، خواستن، حمز للكردن، مهبهست بوون

رغبت كردن: ئارەزو كردن، حەز لێكردن، مەبەست

رغه: ئاسوودمیی، خوّشی، نارامی، ناسایش، ژیان خوّشی رغه: ۱- زالبون، چیربون، سمرکهوتن، دمستبهسمردا گسرتن ۲- خـوّلاوی کـردن، لـه خاکـدا گهوزانـدن۳- پیچهوانه، به پیچهوانهی حمزی کهسیّك کاریّك ئـهنجام دان، دژایـهتی کـردن، نهسـازان، نـهیاری۴- لـه خوّلـدا گهوزان، له خوّلدا تلان، گهوزین۵- پهستی، سووکی، بی هوورسایی ۴- ناپهسندی، نابهدلی، هیّزمونی

رغیب: ورگ زل، سك گهوره، نهوهی یا نهو كهسهی ورگی گهوره بنت

رغيبه: پەسەند، بەدن، دىگىر، دىخواز

رغیف: گونك، گونتك، گونهك، همویری خرکراو بؤنان رف: تاقه، رفحه، رفانك رمف، رمفه، كوليّن، خهلأنكه، تهختهیهك كهوهك تاق به دیواردا دایدهكهوتن تا شتیّکی لهسهر دابنیّن

رف: گایهل، گاگهل، دهسته، مهر و مالات، ژومارهیه له جواربیکان یا بالندهکان

رفاء سازان، یهك گرتن، پهیوهست بون، سازگاری

رفسات: پرتکه، ورده، ورد و پسرده له ههر شتیك، لیکپرژاو، خاشکراو، لهت لهت کراو، جنراو

رقاده: مەنھەم، مەنحەم، مەرھەم، ئەو پەرۆيەيى برينى پى دەبەستن

رفاق: هاودلآن، هاوريّكان

رفاقت: هاوهنی، هاورِنِیهتی، دوِّستایهتی، برادهری رفاه: ناسایش، ناسودهیی، نارامی، هیِّمنایهتی ژیان، بیّ کیِّشهیی، خوْش رابواردن، به کهیفی، کاممرانی رفاهت: ناسوودهیی، نارامی، خوْشی، کاممرانی

رفتار: ناکار، ههنس و کهوت، جوونه، شیوه، چونیهتی کار و کردهوه، کردهوه، ری و شوین، رموشت رفتگر: کمناس، سیوور، گسکلیدهر، کریکاری شارموانی

رهندر : خهناس، سـپوور ، حسکلیّدمر ، کریّکاری شـارموانی کهکاری پاك کردنهومی شهقام و کوّلاّنهکانه

رِفْسَن: رِوْسَتن، رِوْسِين، چون، كوّج كردن، كوّچاندن، تَيْبهرين، بهپيّجهوانهى هاتن، بووردن، بوّرين

رهٔ تن: گستکدان، پاك کردنسهوه، مسائين، سيرين،

پافژکردنهوه، مالشتن، گیّسك کرن

رفت وروب: گسك دان، پاهر كردنهوه، جاروو كردن، كارى كمانس، پاك كردنهوهى شويننيك له خهوش و خوّل، گروودان

رفسد: به خشین، پیدان، هاریکاری، هاوکاری، ددستگیرویی، دهست گرتن

رفد: ۱- به خشین، یارمه تی، هاریکاری، هاوکاری ۲- پمیمانه، بیاله ی گهوره، جام

رفراندوم: ریفراندوّم، راپرسی، گمرانهوه بوّ رای گشتی بوّ ئەنجامدانی کاریّك

رفرهٔ: راخدر، داخدر، هدرجی که شیاوی راخستن بیّت رفرم: ریّفوّرم، چاکسازی، نههیّشتنی گهندهلّی، گوّرین،

رفری: حهکهم، داومر، نیومنجیگهر، داومری نهه و یا در داومری نه و یا در دادمرین و دادمرین دادمری

گۆرىنى شێوەى كار يا چۆنيەتى بەرێوەبردن

و باسکه و باله

رفسض: بهجێهێــشتن، فڕێـــدان، دوورکردنــــهوه، دوورخستنهوه، نهویستن

رفسع: ۱ بهرزکردنسهوه، هسه نگرتن، بردنهسهر، کیشانهسه ۲ دوور خستنهوه، نه هیشتن، لابردن، رفیع: بهرزبون، پهریزبون، گهور مبون،

۰ ریزداربوون، بهرزبوونهوهی پله و پایه، بـهرز، زرا**ڤ**،

پایهبهرز **رفق:** نمرمی، سازان، گونجان، ههلکردن، سازگاری

رفقاء هاوهلان، هاوريّكان، دوّستان، برادمران

رفقه: هاوسمفمر، هاورِێ، هاوهڵ رفل: ناز کردن، خمرامان بمریّگادا روّشتن

رفلکسس : په چهکردار، پهر چهکردار، بهرپهری درنگی تاییه ت دمنگدانهوه، رمنگدانهوه، په چهکرداریکی تاییهت کهبهرامیهر بهههندی بزوینهری تاییهت له ههندی روهك و ناژه لاد دروست دهبیت

رفسوره: دمرنه چوو، ماوه، رهد، دمرنه چون له تاهی کردنه وهکان، مانه وه

رفوشه: کهمه، یاری، شؤخی، گانته، کهپ، تاوان، گوناح، سوچ، ههنه

رفه: رمفه، رمقه، تاقه، رفحه، رفانك

رفیده: رفییه، مایه، نامیان، نهوهی ههویری نمسمر پان

دەكەنەوە و بە تەنوريەوە دەدەن، خانكى نانى

رفیع: بمرز، بلند، پایمبمرز، ریزدار، خاومن بله و پایه رفیق: رفیق، هاوهل، دوست، هاوری، هموال، همفال،

برادمر رق: بهند بون، گرفتار بون، دیلبون، یه خسیربون، دیلی،

رى، بىت بور، سرسار بور، مىبور، يەسىربور، مىلى، بەندايەتى، نۆكەرى، غولامى

رق: ناسك، همرپێِست يا شـتێکی ناسـك کـه نهسـمری بنوسن وهك پێِستی ناسك. گهلای دار

رقابت: ۱- پاسهوانی کردن، چاودێری کردن، چاومړێ بون، چاومنواړی، چاوړوانی ۲- لاسایی کردنــهوه، هاوچاوی، چاولێکهری، بهربهرهکانی، کێبرکێ

رقاد: خەوتن، خەفتن، نوستن، راكشان

رقاص: سهماکمر، چۆپی کیّش، ئهوهی ههلّبـهز و دابـهز دهکات. و بهمانای پاندوّلی کاتژمیّر

رقاصه : سهماکهر، بۆ ژن به کاردهبریّت، ئهو ژنـهی کـه

رقاع: نامه، نووسراوه، نامیّلکه، نامه یا نووسراوی کهم رقاق: نمرم، ناسك، تهنك، وهك نانی تیری

رقباء چاولێکمران، پاسموانان، نموانمی کێبرکێ دمکمن، بمراميمرمکان

رقبه: ١- مل، گەردن، ئەستۆ٢- غولام، نۆكەر، بەندە، كۆيلە، بەزيْر كراو

رقبه: پاسموانی، چاودیّری، ترس، زات نهمان، توّهیان

رفت انگیز: بمزمیی بروین، شمومی دلسوزی و بمزمیی هاتنمومی کمسیک ببروینیت

رهسراق: درهخسشان، درهوشساوه، بریقسهدار، نسهوهی بدرهوشینتهوه وهك شمشیّر و كیّرد

رقشاء خالدار، خوّش خهت و خالّ، مار که خالّی رهش و سپی پیّوه بیّت، ماری رهش و سپی

رقسس: سهما، هه لپ م رکی، هه لاب مز و داب مز، جنوبی، جوولهی ریک به ناهه نگی مؤسیقا

رقس کنان: سهماکردن، هه لپهرین، هه لبه و دابه و له خد شده

رقصيدن: سەما كردن، ھەئپەرين، چۆپى كيشان

رقعه: نامه، نوسراوه، كاغهز كه لهسمرى بنوسن

رقم: نوسین، خهت، ژوماره، نهژمیّر، نوسراوه، ههریهك t نیشانی ژومارهگان ودك $t = T - T - T - \theta$ و هتد

رقم زدن: نوسین، خمت کیشان، نمقاشی کردن

ر**قود:** خەوتن، نوستن، خەفتن

رائىب: ركەبـەر، چاسـەوان، چاودێر، ئاگـادار، پـارێزەر، چاوەروان، چاوەرى

رقيع: ئەحمەق، نەزان، گێژ، وێـژ، حـۆل، وڕ، كـاس، بـێ شەرم

رقیق: ۱- ناسك، نازك، نهرم، تهسك، باریك، ئاوهكی شل، ۲- بهنده، كۆيله

رقیقه: نهرم، ناسك، لهتیف، شل، ناوهکی تهسك. و بهمانای کهنیز، بهزیرکراو

رقیم: نوسراو، نامه، نوسراوه

رقیمه: ۱- نامه، دهسنوس، نوسراوه ۲- داوین پاك، خویاریز

رقیه: نهفسون، دوّها، نوشته، نهوهی بوّ بهدهست هینانی کار یا بابهتیّك یا بوّ پاراستنی بهكاری دهبهن وهاوشیّوهکانی

رك: بن پەردە، بن پنج و پەنا، راشكاو، راشكاوى، بن گرى، روون رك: نمهى باران، رمشينه، ورده باران، بارانى كهم

ركساب: ئاوزهنگى، ركيف، زهنگۆ، وێزهنگى، وزهنگى،

ركساب: ئاوزهنگى، ركيف، زهنگۆ، وێزهنگى، وزهنگى،

دالطّهى كانزايى كىه بهزينى ئهسىپ ههليدهواسىن و

بالاترين ئهنجام يا پله كه قارهمانيك له يهكيك له

وهزشهكاندا به دهستى ديننت

ومرزشهکاندا به دمستی دینیت

رکوع: چهمانهوه، چهمینهوه، نوشتانهوه، سهردانواندن،

کورنوش بردن، دانهوین، کوبونهوه، نوچیانهوه

رکون: خوازیاربون بهکهسیّك یا شتیّك، حهز، ثارام گرتن، ئۆهرمگرتن

رکیب: سوار، سواری، سوارکار

ركيك: \- سست، ناكهس، لاواز، كهم عهقل، هيچ و پوچ، سست باومر \- جنيو، جوين، دژوين، قسهى ناشيرين ركسين: به برشت، پايهدار، سهقامگير

ركيه: چاڵ، چالاّو، چاڵى ئاو

رگ: رِمگ، دهمار، را، رهو، رهه، ریّگهی خویّن لهناو جمسته

رگبار: رمکبار، لیزمه، ریزنه، بارانی به تهوژم، رفته رگ بسه رگ شسدن: رمک بسهرمگ بسوون، ومرگ مهران، وملگ مهران، شازاری نهنسدامیک اسه جهسسته بسه هسوی ومرگهرانی رمگ یا شوین گورکیی رمگهکان

رگ جان: شارهگ، شادهمار

رگ زدن: دهمار برین، خوین گرتن، برینی دهماربو خوینبهربوون بو کهم بوونهوهی خوینی کهسیک رگزن: دهماربر، رهگیر، نهوهی کاری رهگ برینه رگ شناس: دهمار ناس، رهنگ ناس، نهوهی دهمارهکانی جمسته به باشی دهناسیت

رگل: ۱- شێواز، شێوه، یاسا، داب، نـهریت، نـایین، نـهزم، رێگه ۲- خوێن بهربون، نـهخوٚشی مانگانهی ژنان رگلاژ: خـهت کێشی، خهتکێشانی کاغـهز، رێك گـردن، رێخخستن، نـهزم دان

رگلمسان: ریکخستن، نایین نامه، نهمهر، فهرمان، دهستوور

رکاب: سوارکار، سواری، وشترسوار رکابدار: جلامودار، هموساردار، شمو کمسمی هموساری

چاروێ دهگرێت تاخاومنهکهی سواری بێت

ركاشه: سيخور، سيخ چوله

ركاب: سواران، سوارمكان

ركاكت: سست بوون، لاواز بوونى باومر، كمم عمقلى، كم ناوزى، نمزانى

ركانت: بەھىزى، خۆراگرى، ھايمى، بەبرشتى، پايەدارى، سەنگىنى، بەرىزى

رکیب: سواران، سوار، سوار لمسمر وشتر یا همر چوارپنیهکیتر، نموسوارانهی زیاتر له ده کهس بن رکب: نمژنق نمژنقان

ركبان: سوار، سوارهكان، سواركاران

ركبه: ئەژنۆ، شوينى پەيومست بونى ھولاپە و ران

رکت: سست بون، لااواز بون، کهم عمقتی، نـمزانی، کهم

رکز: رم، رم یا نیزه که له زهوی بجهقینن، پایهدار کردن، حبکیر کردن

رکس: ۱- بیسی، گلاوی، پۆخلی، فریزی ۲- خدلک، کۆمەن، قەربالغی، دەستە، گروپ

ركض: غاردان، بهزين، راكردن، غارين

ركضت: جووله، بزوات، تەكاندانى پى

ركست: رەكەعات، رەكەعەت، ھەر ھەستانەوەيەك لە نوپر كەجەمانەوەى تيا بنت

ر**گلام:** ریکلام، راگهیاندن، ناگاداری، پروپاگهنده بۆ کالآ لهناو تهلهفزیۆن و بلاو کراومکان

ركو: شيتال، ريتال، پهروي كون، شره،

رگوب: سواربون، سواری، دانیشتن

رگ نهادن: تمسلیم بون، هاییل بون، لهخوبووردویی، گویْرایهنی، فهرمان بردن

ر**گو:** شرە، رىتال، تىتال، پەرۆكۆن،

رِل: ۱- تۆمار، دەفتەر، لووله ۲- ئەرك، كار، نـۆرە، كارى شانۆكار يا ھونەرمەند و ياريزان

رم: رهم، رهم کردن، ههلاتن، ترسان، بینزاری، راکردن،

سلّ كردنهوه، سلّه كردن، چلّهكه، سلّهمينهوه

رم: گایهن، گاکهن، مهر و مالات، دهسته، گروپ، تاهم

رم: چلك، قريْر، پيسى، تەرى برين

رم: ناودهم، ناوزار، نێڤ دهم، دهوراندهوري دهم

رم: رؤم، ناوى شاريّكه له ثيتاليا و له كوّندا

ئيمپراتۆريەت بوه

رم: ۱- میشك، مـوّخ، مـوّغ، مـوّخى ئیسقان ۲- خـاك، خوّلى تمر ۳- ئموهى ئاوى دمریا بیهینیت، ئاو هاورده

رم: چاکسازی، ناومدان کردنهوه، دروست کردنهوه، چاك کردن و سمرلهنوی دروست کردنهوهی ویرانی بینا یا

رم: رِزان، رِزین، فهوتانی نیسقان

رماتیسم: رۆماتیسم، رۆماتیسمه، نهخۆشی جومگهکان رماح: رم، رمهکان

رماح: رمکهر، رمساز، رمچی، نهوهی رم و نیّزه دروست

دهکات

رماد: خۆلەمىش، خۆلەكموه، خۆلە مشكى، ئموهى دواى سوتان له شتىك دەمىنىتىموه

رسادی: خوّله می شی، خوّله کهوهیی، به رهنگی خوّله

رمارم: 1 - گایهل گایهلّ، دوسته دوسته، کوّم کوّم، تاقم، تاقم، گروپ گروپ 7 - بهردووام، یهك له دوای یهك، پشت سهری یهك 7 - جوّراوجوّر، جیاجیا 3 - بهرابهر، رویه وو

رمازه: ١ - قهحبه، گاندهر، حیز، داوین پیس ٢-لهشکری زور که له کاتی روشتن دهایی شهپول لیدمدات

رماك: مايين، مايينهكان

رمال: زيخ، خيز، چهو، لم

رمال: ١- زيخ فرۆش، چەو فرۆش، لم فرۆش ٢- فالگر، فالْجِي، فالگير

رمام: كۆنه، رزاو، رزياو، شەق و شر

رمان: ترسەنۆك، رەقۆك، كولافه، زراوتۆقيو، زراوچوو، زات نەماو، رەم كردو، سلاميو

رمان: همنار، ئمنار، داری همنار

رمان: رؤمان، داستان، چیرؤك، حمقایمت، داستانی دریّژ رمان: رؤمان، داستانی دریّژ رمانتیسم: رؤمانتیسم، ریّبازیّکی تازه له رؤمان نوسین كه له سدهی نؤزده لمفهرهنسا دهركموت و نووسهران خوّیان له كوت و بهندهكانی ریّبازی كلاسیکی رزگار كرد

رمانتیک: رؤمانتیك، رؤمانسی، داستانی، ئمفسانهیی، شاعیرانه، سهرنج راكیش

رمانسدن: رممانسدن، جنقانسدن، بزانسدن، ترسساندن، تارساندن، تارساندن، تؤهاندن

رسانی: ههناری، شهناری، شهوهی شه سکل و شیّوهدا هاوشیّوهی ههنار بیّت

رمایت: هاویشتن، خستن، فرندان، تیرهاویشتن، تیرهاویزی

رهبانسدن: خبراپ کردن، خباپوور کردن، همرفانیدن، تیکندان، ویبران کبردن، روخانیدنی دیبوار و سیمقف و هاوشیّوهکانی

رمبیدن: خاپوور بوون، همرِفتن، رووخان، رووخیان، دارِمان، ویّران بوون

رمث: ۱- چاکسازی، چاك کردنهومی شتێك^۲- دمست پياهێنان، دمست لێ سوون

رمح: نيزه، رم

رمز: ئیشاره کردن، برۆ هەئتەكاندان، بە ئیشارەی چاو وبرۆ شتێك لە كەسێك گەياندن، تشتانۆك، قەوسەلّە، ناديار، چاو ھەئتەكاندن

رسز: ئیشاره، رەمز، نهینی، نیشانهیمکی تایبمت که شتیك یابابهتیك به دەستەوە بدات

رمس: به خاك سپاردن، ئەسپەردە كردن، داپۇشين، داشارتن، كردن ژيّر خاك، قەشارتن

ر**مس: ۱- گ**ۆر، شەبر، خاكى گۆر ۲- دەنگى ھێواش و نزم

رمش: بروانه رمیدن

رمشاء خوشخو، رو کراوه، ریّزدار، ژنـی بـهریّز و روخوش ۲- رهنگاورهنگ، ئـهوهی رهنگی جوّراوجوّری همیه ۳- زهوی پرگیا، گیاجار

رمس: ريبوق، چلکی چاو، نهو چلکه سپيهی له سوچی چاودا كۆدەبئتهوه

رمضاء؛ تا، تین، تای گمرما، گمرمی زوّر، زموی یا زیخی گمرم له تیشکی همتاو

رمضان: رەمەزان، مانكى نۆيىەم ئەسانى كۆچى، مانكى رۆۋو

رمق: نا، توانا، پاشماوی گیان، دوایین هیّز، دوا گیان، دوا

هەناسە

رمق: ړان، ړانه مهړ

رمکسیان: تووکمربسمر، مسووی بسمر، نسمو موانسمی لمدموروبسمری شسمرمی پیساو و ژن دموریست، مسوی بمرگمده

رمکو: رەمکەر، سلکەر، چلەكەر، سلەميو، ترساو، ئىەو ئاژەلەى زوو رەم بكات و رابكات

رمكا: مايين، مايينه، ئەسپى مى، ماھين

رمسل: ۱- زیسخ، خیسز، لم، جسهو، سیلاه، کیلتسه، جهرجوور۲- فال، پیشگووی، نسهو نامرازانهی فالی پندهگرنهه

رسل: ۱- نمه، رهشینه، نمه باران، ورده باران، تنوکه باران، ۲- زوری، فراوانی، زوری له شتیک

رمو: بروانه رموك

رموز؛ رەمزەكان، نهێنيەكان

رموك: ردمكهر، سلاميو، چلاهكهر، شهو ناژهلهى زو ردم دهكات و رادهكات، سلاموك، سرك، سلميق

رمسوك: نیسته جی بسون، دانیسشتن، مانسهوه لسه شوینیک شارام گرتن، سرموتن

رسه: ران، رانهممی، میکها، رموگ، یه تخی، گایها، گاگه ل. به مانای سوپا و له شکر و همرمبالغی خه تکیش دیت

رمه: ۱- ئیسقانی رزاو، ریزال، پارچهی رزاو و کوّن ۲ -موّرانه، موّریانه

رمهبان: شوان، شفان، گافان

رمهدار: ممردار، ناژهلدار، خاومنی ممر و مالات

رمه یار: بروانه رمیار

راسی: هاویشتن، خستن، فریدان، هاویژنن، بسرد هاویشتن، تیر هاویشتن

رمیار: شوان، شفان، گافان

رمیسلن: سل کردن، چلهکهکردن، ترسان، راکردن، ههلاتن، ردم کردن، رمفین

رمیز: رصهن، بیرمهند، عاقل، به ناوز

رهیم: کونه، رزاو، پتروکاو، پورتوکاو، دارِزاو، دارِزیاگ، دافهوتاو، داومشاو

رنب: موی بهرگهده، توکهبهر، نهو موانهی لهدموری شهرمی پیاو و ژندا دمرویت

رنج: رەنج، ئازار، مەينەتى، كلۆلى، دەردەسر، جەزرەوە، ئيش، زەحمەت، جەرمەسەرى

رنج آزما: رمنجبهر، به نازار، مهینهت بار، دمردمدار، رمنج دیتو

رنج آزموده: رمنج دیتو، بهلاً بهسهرداهاتو، نازار چیّشتو رنج آور: رمنج هیّنمر، به نازار، به نیّش، پرِدمرد

رنجال: خواردن، چیشت، تیشت، خوّراك، خواردهمهنی رنجانسدن: رمنجانسدن، رمنجانن، شازاردان، کیسه سوّ دروست کردن، گیروّده کردن، توش کردن، قههرانسدن، ومستاندن، توراندن

رنج باريك: سيل، ديق، نهخوْشيهكه

رنجب: رمنجبهر، رمنج كيش، زمحمهت كيش، كريكار

رئج بردار: بروانه رنجبر

رئج بردن: رمنج كيّشان، ئازار كيّشان، زمحمهت كيّشان، رمنج بردن

رنج دیدن: رمنج بینین، به لا به سهرهاتن، نازار چیشتن، مهینهتی، زه حمه کیشان

رنجش: رمنجان، دل نيشان، دلاهانگ بوون، خمبار

بوون، مەلولى رئىچ كىشىدن: رەنىج بىردن، ئىازار جىنىشىن، مەينىەتى

چیّشتن، کلّوَلْی رنجمند: رضجاو، دلشکاو، دل نیّشاو، دلّتهنگ، خهمبار،

رنجور: دنشکاو، خممبار، خممگین، مهینهت بار، دن

پەرێشان، پەشێو، پەشۆكاو، دڵ ئێشاو، بە ئازار ر**نجـوردار:** نـەخۆش دار، ئـەودى لـە ماڵـەوە نەخۆشـى

مديد

رنجورگونه؛ نمخوّش ئاسا، نمخوّشانه، وەك نـهخوّش و رمنجاومكان

رنجه: دنشكاو، دنتهنگ، خهمبار، مهلوول

ر نجه داشتن: ئازاردان، دل شکاندن، دل نیشاندن، پهریشان کردن

رنجه شدن: پمریشان بون، دانتهنگ بون، خهمبار بون، دل نیشان

ر نجه کردن: ئازاردان، پهريشان کردن، دلتهنگ کردن، مهلوول کردن، خمفهتبار کردن

رنجیدن: دلشکان، دلتهنگ بوون، خهمبار بوون، خهفهتبار بوون، رمنجانن، تۆراندن، تاراندن، رمنجاندن،

جمزرموهدان رئسد: زیسرهك، زرنسگ، فیّلباز، مسمكراوی، فریوگسار، نمترس، ئمومی بم هوشیاری خوّی همست بم نهیّنی

كمسانتير بكات

رند آسا: زيرهك ئاسا، فيْلْبازانه، مهكراويانه

رندانه : زیرهکانه، وشیارانه، فیّلبازانه

رندش: تاشین، داتاشین، رمنده کردن

رنده: رمنده، نهو نامرازهی که دارتراش دار و تهختهی پی دادهتاشیّت، رمندهتی

رندیدن: ۱- رهنده کردن، تاشین، داتاشین، رهندش، دارتشینی دار و تهخته و هاوشیوهکانی بو ساف کردن ۲- رووشاندن، سهلخاندن

رنسانس: بووژانهوه، ژیانهوه، زیندو بوونهوه، ژیانی دووباره، گهرانهوه، فهگهریان، رینسانس، دهورهی دوباره ژیانهوه له نهدهبیات و پیشه سازی نهوروپا که له کوّتاییهکانی سهدهی 1 و سهرهتاکانی سهدهی 1 دمرکهوت که تیایسدا هونهرمهنسدان شساکاره بسیّ ویّنهکانیان نافراند

رنگ: رهنگ، چهشن، تهن، وهندی، رهنید، ئهوهی بهرچاو بکهوییت و ببینریّت له سهوزی و سوری و شینی و.....

رنگ: سوود، داهات، دمسکهوت، هازانج، بههره

رنگ: بزنه کێوی، کهنه کێوی

تيْكەلأو بكات

رنگارنگ: رمنگاورمنگ، جۆراوجـۆر، هـملگری چـمند رمنگ، تیکملاو، رمنگامه، رمنگین

رنگ آمیسز: نمهاش، رهنگین دهست، شموهی رهنگهکان

رنگ آمیز: رهنگ کهر، فیلباز، فریوکار، زورزان

رنگ باختن: رهنگ دوراندن، رهنگ پهرین، رهنگ پهران، له دهست دانی رهنگی روخسار له ترس یا لهبهر ههر هویهکیتر

رنگ برنگ: رەنگاورەنگ، رەنگىن، جۆراوجۆر

رنگ پریده: رمنگ بمراو، رمنگ بمریو، کهسیک که رمنگی روخساری لهبمر نمخوشی یا ترس یا شمرم له دمست داییت

رنگرز: رمنگریّژ، رمنگ کمر، نمومی کاری رمنگ کردنی جل و بمرگ و هوماش و همرچیه

رنگ رنگ: رمنگاورمنگ، رمنگین، جوراوجور

رنگ رو: رمنگی روو، رمنگی روخسار، رمنگی روخسار که نیشاندمری ساغ بوون یا ناساغ بوونی کهسهکانه

رنگريز: رەنگرێژ، نەۋاش، وێنه كێش

رنگ زردی: رهنگ زمردی، رهنگ پهران، شهرمیّونی، شهرم کردن، شهرمهزاری

ر**نگ کار**: رِمنگ کار، نمقاش، ویّنه کیّش، رِمنگ کمرِ ر**نگناك**: رمنگین، رمنگاوی، رمنگاورِمنگ

رنگ و بو: رهنگ و بـۆ، رهنگی کهلهشتیک بهرچاو کهویّت و نهو بۆنهی لیّی به لووت دهگات

رنگ و رو: رمنگ وروو، رمنگ و رووالمتی شتیك، جوانی و درموشاومیی

رنگ و روغن: رهنگ و روّن، نهو رهنگهی تیکه ل به روّنی دهکهن

رنگ و وارنگ: رهنگاورهنگ، رهنگین، جوٚراوجوٚر

رنگی: رمنگین، رمنگاوی، تیکه ل به رشمنگ، شمومی به رمنگی جیاواز بیت له تابلوی نمواشی و همر شتیك

پستی رنگین: رمنگین، رمنگاورمنگ

رنگینگ: حملوا، هملوا، هملوا که به شارد و رؤن و خورما دروستی دهکهن

رنگین کمان: رمنگین کهوان، کۆلکمزیرینه، پملکه زیرینه

رنین: رنی، شین، شهپور، شین و شهپور، بانگ کردن به گریانهوه، گریان، بانگ، دهنگی خهمبار، دهنگی پرخهم و کز

رو: ۱- روو، روخسار، دیّم، روی، هیاهه، رووالهت ۲- هوّ، هوّکار

روا: رموا، شیاو، شایان، ژێ هاتی، لێهاتویی، شیان، بسرفه، لایق، ههژی

رواء روخسار، دیمەن، قەلاقەت، روو، رووى، ئابروو

رواج: رموا بون، باو، رموایی، بلاو بون، له شارادابون،

رموان بون، رموان، برمو، رمین

رواح: شموانه روّشتن بـوّ شوێنێك يـا بـوّ شمنجام دانـى كارێك، شـموگمڕى، سمرشـمو، دممـمو ئێـوارێ، سـمرمتاى

روادار: حهلاًلُکمر، رِموا کمر، شهومی کاریّك بـق کهسیّك رموا و حهلاًل بكات

روادف: ۱- سمـت، لاران ۲- كۆنــه، مێـشك بــهردين، خهلكى كۆن و كەللە بەرد

روادیسد: ویرده، فیرا، ویرا، نوسراو یا واژوّیهك که نوسراویّك پشت راست بكاتموه

روارو: همرمبالغی، همرمبالغی هات و جوّ له شویّنیّك رواس: بروانه ریواس

رواس: سەر فرۇش، گيپە فرۇش، سـەروپێ فىرۇش، ئـەو كەسە*ى س*ەروپێ دەفرۇشێت

رواسی: کیّوی بمرز، کمژ و کیّوی بمرز و خوّرِاگر رواشــن: رون، دملاقـه، روّژنـه، روّچـنه، روّچـنك، ئــهو پهنجمرمی نور لیّی بیّته ناو

رواصیر: مرهبا، ترشی، ترشیات

رواق: پنشگا، بـمردمرگا، پنش مـال، هـمیوان، نـمویوان، سایموان، سهیوان، رند وی سمرداپوشراو لمناو بینا روال: لیك، تف، گلیز، ناوی دمم، ناوی دممی چوارپی رو امدن: هاتنمسمر، روبه رووی شتیك ومستان، له روودا ومستان، پنشكموتن. گمشـه سـمندن، گمشـه كـردن، گمشته بله و پایمی بمرز

روان: ناخ، گیان، رؤح، نمفس، نا، رموان

روان: روشتو، رموان، نسهومی بهریّسدا دمروات، ئساو، شلهمهنی

> روان آسا: دنگەرموه، گیاندمر، ئارامكەر روان بخش: گیان بەخش، رۆح بەخش

روان پزشك: دمروون پزيشك، پزيشكى دمروونى روا نخواه: سوالكەر، درۆزەكەر، سوالكمرى گەرۆگ

رو انداختن: داوا كردن، پارانموه، داواكردن لمكمسيك بو

رو انداز: بمتانی، پمتو، نموهی لم کاتی خموتندا بم خوّیا دهدهن، بمخوّدادمر

روان داشتن: ناردن، همناردن، نيّردن، رموانه كردن

روان درمسانی: نساخ دمرمسانی، چارمسسمر کردنسی نهخوشیهکانی ناخ

رواندن: ۱- ناردن، هسناردن، بو روستن ناچار کردن، بسمری خستن، دهس پیوهنان، خستنه ری ۲- رهوان کردن، باو کردن، برهو پیدان

روان ساختن: بمړێ خستن، خستنه ړێ، رموانـه کـردن، همناردن، ناردن

روان شاد: خوا ليخوشبو، وشمى ريزدانان بو كمسيكى مردو

روان شدن: روشتن، بمریّکهوتن، ریّکهوتن، بمریّدا روّشتن

روان شـــبناس: نــاخ نــاس، دمروون نــاس، پــسپۆری دمرووننا*سی*

روان شناسی: دهروون ناسی، ناخهناسی، زانستی روّح، پسیکوّلوژی

روانکساو: دمروون نـاس، دمروون پزیـشك، پـسپۆری نهخۆشیه دمروونیهکان

روانکاه: گیانبر، روّحبر، وزمبر، ئموهی ببیّته هـوّی خمموّکی و خممباری روّح

روان کسردن: ناردن، همهناردن، بمری خستن، دهس

پێوهنيان، خستنه رێ

بمرێكەوتن، بەرێخران

روان گیر: ناخ گیر، گیانگر، گیانبر، نهوهی یا نهو کمسهی گیان بگریّت و ببیّته هوّی مردن

روانه: رموانه، بهرێكهوتو، دمس پێومنراو، رێكمتوو روانه شدن: روٚشتن، جوون، روٚيين، بمرێدا روٚشتن،

روانه کردن: ناردن، همناردن، دمس پیّومنان، فمناردن -

رو آوردن: رو تێکردن، سەرنج پێدان، ئاوردانەوه بۆ لای شتێك یا کەسێك

روایت: گیرانهوه، هموالدان، هموال گیرانهوه، چیرۆك، همواتی، خمبرؤشك، چرچرؤك، گیرانموهی وتمی یا چیرؤكیك له زمانی كمسیك

دانهپۆشراو، ئەوەى لە پەردەدا نەبيّت، ئاوەلآ

روبان: نەوار، نەوارى ھەورىشمى، بەند

روباه: رینوی، رووق، رهواسه، ریبوی، رویقی، ناژهنیکه گوشتخور هاوشیوهی سمگ کمه زور چالاکه و لمه فینبازیدا ناوداره

روباه بساز: فێڵباز، رێوی، فريوكار، ئـمومی ومك رێوی فێڵبازی بكات

رویسراه: رمویسهری، ئامساده، تسهیار، ئامساده بسق سسمهمر، راست له ناو دمرهاتش کار، هومراخ

روبرتسافتن: بشت تنكردن، سـمرنج بننـمدان، ئـاور بۆنمدانموم

رو برگردانسان: بشت تێکردن، ناوڕ نهدانهوه، گوێ پێنهدان

رو بسستن ؛ رو داپوشین، حیجاب بهستن، داپوشینی روخسار

روبل: روبل، پوئی روسیا

روبند: روبین، روبینك، روبهند، ئهو پهریهیی ژنان له كۆندا روخساری خویانیان پی دادمپوشی

روپوسی: راموسان، ماج و موج، ماج کردنی یهکیتر له بینینی دوباره یا بههؤی ناشتی کردنهوه

رویه : بروانه روباه

روبهانه: رينويانه، هاوشيوهي رينوي ·

روبهك: به چكه ريوى، بينچوه ريوى

روبه مزاج: ريوى ناسا، ترسهنوك، حيزهله، بي دل

روبیدن: گسك دان، باك كردنهوه، مالنين، مالشتن، خاويد كردنهوه، سرين، رامالين

روپاك: دەسمال، دەسەسر

رو پنهسان کسردن: خوّشاردنهوه، روو داپوّشین، خوّ حمشاردان

رۇپسوش: روپسۆش، سىمرپۆش، پىمردە، پەچسە، ئىمومى شت<u>ن</u>كى دىكەى پى دابپۆشن

روپوشه: چارشيّو، رووپوّش، پهشه

روپیه: روپیه، پوٽي باو له پاکستان

روتازه: کراوه، رووخوش، روو گهش، دهم بهبره

روتاسیون: گهران، سووران، دمور، دموران

رو تافتن: ۱- پشت تێکردن، ئاوڕنمدان، سمرنج نمدان۲- هملاتن، راکردن

رو ترش: رو گرژ، روترش، ناو جاو تال، مؤن، گرژ ر**وتول:** نمژنؤ، کهلّمکمی نمژن<u>ن</u>

روڭ: شياكە، زيخ، پيسايى، چوارپى

روح: ۱- نهسیمی دلگیر، بنونی خنوش، ۲- ناسایش، ئارامی، ئاسوودهی ۳- میرهبانی، بهزمیی، داننهرمی ۴-

سەركەوتن، شادى، شادمانى، خۆشحاڭى

روح: ۱- رۆح، گیان، ناخ، هەناسە، نەفەس، ھۆكارى ژیان ۲- وەحى، فەرمانى خىوا ۳- جېرەئيىل، بەيام گەيەنەرى خوا لە ئايىنە ئاسمانيەكان

روح افسراً: گیاندهر، گیان بهخش، روّح بهخش، روّح پهروهره، ثهوهی ببیّته هوّی شادمانی و دلْخوْش کردن به گیان

روح القسسدس: روِّحسی هودسسی، جبر منیسل، لای مهسیحیه کان شهو روِّحه ی هاشه لای مریهم و هنوی تیکرد و عیسا له دایك بو

روح الله: رووح الله، رؤحى خوا، نازناوى عيساى منغهمه،

روحانی: روّحانی، تایبهت به روّح، نهوهی پهیوهندی به روّح و رهوانهوه ههبیّت

روح پرور: روّح پهرومر، روّح بهخش، گیان دمر، شهوهی روّح پهرومده بکات و ببیّته هوٚکاری شادمانی له ژیان روخ چسکاد: تاس، بیّ مو، کهچهان، شهومی موی

رود: روود، رووبار، چۆم، چەم، چار، دەرە، گەلأڵ، رۆ، رويبار، چێم، شەت، چۆمى گەورە

رود: رووت، هووت، رووت و هوت، ئاومروتکراو، تووك دامالراو، مریشك یا مهر که تووك یا پهرمکهیان لی کردبیّتهوه

روداد: بروانه روویداد

ناوجاواني روتابيتهوه

رودادن: روودان، رویدان، به ئمنجام گهشتنی کاریک،

روودانی کار یا بابهتیّك

رودادن: رووپیّدان، خوّش ویستن و لاواندنهوه

رو داشستن: روودار بسون، شدمرم نسمکردن، بسویری، جاونهتر سی

رودبار: رووبار، چۆم، شەت، شويننيك كە جەن جەميكى تى برژيت، چيم

رودجامه: ساز، ژمه، تار

رودچکاد: بروانه روخ **چ**کاد

رودخانه: رووبار، چۆم، چێم، چەمى گەورە

رودربایستی: شهرم کردن، حهی به خوّبون، شهرمی ئاماده بون

رودررو: رووی بپوانه رووی، روبهروو، بمرابمر بمیمك رودرن: تارژهن، ساز ژهن، ساز ساز-چیّکمر

رودساز: بروانه رود زن

رودست: سمردست، بمرزتر، له پیشتر، بمرزتر و لهییشتر لهکهسیک یا شتیک

رودست خوردن: فريو خواردن، فيّل ليّكران، كه لهك ليّدران

رودك: كور، منائى تاس و لوس، همتيو

رودلاخ: رووبار، چۆم، چەمى گەورە

روده: ئاومرووتكراو، مریشك یا همربالندمیهك كه توك و بهریان لیكردبیّت، مهر یا پهز كه تووك و بهریان كی دامالیبیّت. به مانای داری گهلا ومریویش دیّت

روده دراز: زوربنه، چهنه دریز، فرمبیز، شهو کهسهی زور هسه دمکات

روروك: رەورەوە، ئامرازىكى بىنىچكدار كەمنال بىنى فىرى رۆيستن دەبىت

روز: رۆژ، رۆ، رۆژيار، رۆجيار، له هەلاتن تا ئاوابونى خۆر كە ھەوا روناكە. بە ماناى كات و ساتىش دۆت

روز امید و بسیم: روزی همستانموه، پمسلان، روزی

روزان: رۆژەكان، رۆشەكان(كۆي رۆژ)

حەشر، دوا رۆژ

روزانه : رۆژانه، ههمو رۆژێ، به مانـای رزق و رۆژیـش دیّت

روزبان: درگاوان، پاسهوان، پهردهدار، پاسهوانی دمرگای شایی

روز بازخواست: پەسلان، رۆژى كۆتايى، رۆژى حەشىر، رۆژى ھەستانەوە

روزبه: بهختهومر، كامهران، سهركهوتوو

روز پسین: هیامەت، پەسلان، رۆژى ھەستانەوە روز جزا: هیامەت، پەسلان، رۆژى ھەستانەوە

روز خسب: رۆژخمو، ئمومى بم رۆژدا بخموێت و بـمدواى كاردا نمږوات، بێكاره، تمممەڵ، تمومزدل

روز درنگ: بروانه روز جزا

کردن

ر**وز رستاخیز:** رۆژی کۆتاپی، رۆژی همستانموه، قیاممت، پمسلان

روز سیاه: روّزی رمس، روّزی خمم، روّزی خمفمت روز شمار: بروانه روز جزا

ر**وز شمسار:** رۆژپێـو، کـات نامـه، دمفتـهر یـا کاغـهز کهحسێیی رۆژانه یا مانگانهی تیا دمنوسن

روز قیامست: روّژی هیامسمت، نسمو روّژهی هسممو مردووهکان تیایدا زیندو دمبنموه، روّژی همستانموه روز کسار: روّژی کار، روّژی همول دان، روّژی خمات

روز کسور: رۆژگـوێِر، ئــهوه بــه رۆژدا چـاوی بــه باشــی نابينێت، بمرابمری شمو کوێِر

روزگسار: ۱- روژگار، دمور، زممانسه، گسمردون، دنیسا ۲-سمردم، دموره، جاخ ۳- ومرز، کات، سات

روزگاربردن، روزگار بهسهربردن، ژیان کردن، کات بهسهربردن

روزگاریافتن: کات بهدمست هیّنان، دمرفهت پیّدران، موّلهت پیّدران

ر**وزگانه:** رۆژيانه، رۆژى، رزق، جيره، رۆژانه، مووچه ر**وز گرد:** رۆژگمړ، ئمومى له رۆژدا دمگمړێت ر**وز گردان:** بړوانه روز گردك ر**وز گردك:** گوٽه بمرۆژه

روز گون: رۆژئاسا، سپی و روون ومك رۆژ ر**وز مادر:** رۆژی دایك، نهو رۆژەی كمه بـۆ رێـز لێنـان لـه دایك دیاری كراوه واتای ^{۲۵} سمرماومز

روزمره: رۆژانه، همر رۆژى، همر رۆژه روزن: دەلاقـه، رۆژنـه، رۆچـنه، رۆچـن، رۆچـنك، كـون،

کهنین، همر کون و کهلهبمریک کهلهدیوار یا شتیکیتردا

روزنامچه: بروانه روزنامه

روزنامه: رۆژنامه، رۆزنامه، بلاوکراوهیهك که رۆژانه دمرده چیّت و ههوال و رووداوهگانی رۆژ له خوّیدا جیّگه دهکاتهوه و دهیخاته بمرچاوی خویّنهرانی. یهکهم روّژنامه له سالی ۱۵۶۳ ز. له قیهن چاپ و بلاوکرایهوه. به مانای سهربورده و چارمنوسیش دیّت روزنامه نوس، نهوهی کاری له روّژنامه نوس، نهوهی کاری له روژنامهیه و ههوال و رووداوهکان دمنوسیّت روژنه بروانه روزن

روزه: روّژو، روّژگ، پاریّز، خوّگرتنـهوه لـه خـواردن و خواردن و خواردنموه تا بانگی ئیّواری و روژه خسوار: روژه خسوار: روژه خسوار: روژه خسوار: بهروژه نابیّت

روزهدار: بمروّژوو، ئمومی له مانگی رممفراندا بـه روّژو دمینّت

روزه گسشودن: رۆژوو شـکاندن، خــواردنی خــواردن و خواردممنی دوای بانگی ئێوارێ، بمربانگ

روزی: رۆژی، رزق، رسق، بهش، خواردنی رۆژانه، بههره روزی خوار: رۆژووخۆر، ئهوهی بمرۆژو نابیّت

روزی ده: روزدمر، رزق دمر، نسهومی رزق و روزی بسه همو گیانلهبمران دمدات

روزی رسسان : رۆژيــدمر، ئــهوهی رۆژی بههــهمووان دهگهيهنيّت

روزی مند: روّژی دار، خاوهن رزق و روّژی روزینه: روّژانه، روّژی، خواردنی روّژانه، ژهمی خواردن، جیره، مووچه

روزینه دار: رۆژانه خۆر، موجه خۆر، جیرهخۆږ، نهوهی جیره و روزانه ومردهگریت سەوزەلان

روژ: سوور، سووری، سووراو

روس: رووس، نـاوى نەتەوەيــەك كــه لــه رووســيادا نیشتهجیّن و له نهتهوهی گهورهی ئوسلاون

روسپی: رووسپی، همحبه، داوین پیس، گاندمر

روسپى باره: ميباز، شهروان بيس، هه حبه گي، شهو پیاوهی بهردهوام به دوای ژنانهوهیه

روسپی زاده: حدرامزا، حدرامزاده، زوّل، منالی ناشدرعی روستا: دێ، گوند، دێهات، ناوايي، لادێ، لـه شـار بـجوكتر و شوێنی نیشتهجێ بونی خهڵکانێکی کهم

روستره: خاولی، دهسهسر، دهستمال، ئهوهی دهم و چاوی پێ وشك دەكەنەوە

روسفید: رووسپی، بی گوناح، داوین پاك، راست كردار، سەرفەراز

روسم: نیشان، هیما، مور یا همر شتیک که شتیکی پی مۆر بكەن

روسسیاه: روورهش، ئسهومی روخسساری رهش بیست، گوناحكار، تاواندار

روش: روشنی، رووناکی، رووناهی

روش: شێوه، شێواز، جۆر، ياسا، رێ، رمسم، رٖموشت

ر**وشان:** بروانه روشن **روشـــن**: رۆشــن، روون، تابــان، درموشــاوه، درمخــشاو،

بريقهدار، ئاشكرا، ديار، بهرچاو، گهش

روشنا: رۆشنا، نوور، تابان، تيشك، تيرۆژ

روشناس: ناودار، بهناو بانگ، ناسراو، ناسیاگ

روشنایی: رووناکی، تابانی، بریقهداری، رووناهی

روشن بين: گەشبين، روون بين، وشيار، زيرەك

روشن دل: دلّ روون، وشیار، فرمزان، ناگا، دلّ زیندوو

روشن روان: بروانه روشن دل

ر**وشن فکر:** روّشنبیر، رووناك بین، گهشبین، زانا، وشیار، دانا، ئەودى بەردەوام ھزر و ئەندېشەي روون و رۆشنە **روشن قیاس:** زیرهك، ورد بین، وشیار

روشنگر: روونکەر، تىژكەر، بريقەداركەر، رۆشنكەر

روضه: باخ، باغ، گولستان، بیستان، گولزار، میرگ،

روع: ١- ترسان، تۆھان، زات ئىممان، تىزھىن، زراو چون ۲- سمرسووږمان کردن، سمرسووږهێنان، واق وړ کردن روعت: ۱ ـ ترسێنمری، تۆهێنمری ۲ ـ سمرسووڕهێنمری، واق ورماوى

روغان: ١- بهم لاولادا راكردن، بـوّ هـهر لايـهك روّشـتن ۲۔ مەكر، فريو، فيْلْ، كەلەك

رۇغن؛ رۆن، چەورى، ھەر مادەيەكى چەور كە لە كەرە یا بمز و پیو و دانه رۆنیهکان ومردمگیریّت، دوهن روغندان؛ رۆندان، دمڤرى رۆن، ئىمو دمڤرمى رۆنى تىيا

روغن سوزی: روْن سوزی، روْن سوتان، سوتانی بهشیّك له رِوْن لمناو ممكينيه تروّمبيّل به هوّى ثيرادى ناو مەكىنەكە

روغن كرچك: رؤن گەرجەك، ئەو رۆنـەى لـە دنكـەكانى گەرچەك يا ھەنجىر وەردەگىرىت

روِّغن ماشين: روّنى تروّمبيّل، ئەو مادەى لە بەنزين وهردگیریت و لهناو تروّمبیّلدا کهانکی لیّومردهگیریّت روغن ماهى: رۆن ماسى، نەو رۆنـەى لە جگەرى ماسى دهگيريت

روغسنى: رۆنسى، رۆنسدار، جسەور، ئسەو نانسەي لسە هەويرەكەي رۆنيان كردبيّت

روغنين: بروانه روغني

ھەڭدەگرن

روفتن: پاك كردن، گسك ليدان، باقر كردن، خاوين كردن، مالشتن، ماليين

روق: ١- خـوش ويـستن، ئەوينـدارى، خوشمويـستى ٢ـ جوان، دەلال، دلگير، بەدل، دلْپەسەند٣- ئەسپ، ئەسپى باش و رمسهن ^۴- ههردتی لاوی، سهردتای لاوی ^۵-تەمەن، ژيان، ماوەي ژيان

روکار: رووکار، روی دمرمومی بینا و همرچی **رو کردن:** روو تێکردن، سمرنج پێدان، ناوڕدانموه روگرداندن: پشت تێکرد، سهرنج پێنهدان، گوێ پێنهدان

رولور: شهشلوول، دهمانچهی بچوك بۆ تهقه كردن كه شوينى شهش فيشهك دمبيتهوه **رویگر ؛** سپیگهر، مسگهر

روم: بهرهتووك، تووكهبهر، موى بهرگهده، ئهو موانـهى لمشمرمی پیاو و ژن دمرویّن، رووی

رومال: دهسمال، دهستمال، دهسهسر، خاولی

رومی: رومی، تایبهت به رومن، له خهلکی روم

رون: تاقى كردنهوه، ئازمون، ئەزموون

رون: هۆ، هۆكار، بايس

رونجو: مۆرانه، مۆريانه

روند: شيّوه، تمرز، شيّواز، ريّگه، نمريت، رمسم

روند: دمور، خول، دمره، سمره، نوره

رونسق: درموشانهوه، درموشین، درمخشین، تابان، بريقهدان

رونوشت: روونوس، ئەو نوسىنەى ئە رووى نوسىنيكى ترموه دمينوسن

رونسسویس: روونسوس، نسمو کمسسمی نسمرووی نوسراويكيترموه دمنوسيت

ر**ونهسادن:** روو تێکردن، سـهرنج دان، نـاوږدان، ئـاوږ بۆدانەوە

روهنی: پولا، ئاسنی رەق، شمشیر كه نه پولا يا ئاسنى رەق دروستى بكەن

روی: روو، روخسار، رووی، قیافه، بیچم

روی: ۱- هـموری پربـاران، نـمو هـمورهی بـارانی زوّری هەلگرتبینت ۲- ساقی، مەیگیر۳- بیرمەند، ئەش ساغ،

رویا: روهك، رواو، ئهوهی لمزموی برویت

رویسسارو: رووی بروانسه رووی، روبسهروو، روودمرروو،

بەرامبەرى يەك رويان: بروانه رويا

رویاندن: رواندن، جاندن، جهفاندنی ریشه و شهتل

رويداد: رووداو، كارمسات، قوّمياو، بمسمرهات

روی دادن: بهسسهرهاتن، هسهومییان، روودان، روودانسی

كاريا كارمساتيك

روی زرد ؛ رووزمرد، شەرمەزار، شەرميّون، سمرشوّر

رويش: رووان، روويين

روی نمسودن: روو تێکردن، سـمرنج پێـدان، روو نيـشان دان، دمرکموتن

روی نهادن: روو تێکردن، سهرنج پێدان، گوێ پێدان

روئیه: روخسار، روو، بیجم، روالهت. بهشی دمرهوهی همر شتێکی وهك بینا و جل و بهرگ

رويه: ١- تێفكرين، تێڕامان، بير لێكردنـهوه ٢- نياز، پێويستى، پێداويستى

روى هـم: لهسهريهك، شتيك لهسهر شتيكيتر، تيكرا، فيكرا

روييدن: روان، سهوزبون، شين بوون، گهشه كردن، سمردمرهيناني گيا لمزموي

رويين تن: بههيز، پرزور، خوراگر، سهخت، مهبهست لهو کهسهیه که هیری زوری ههیه

رويين خم: كوس، كهرنا، دمهوّل، داهوّل

ره: رێگا، رێ، شێواز، رێڿڮه، کهڕمت، دمفحه

رها: نازاد، سهربهست، رزگار، بهرامبهری دیا،

رهاگ: كالّا، شتومهك، جت مهك، هوماش، كووتال، كهل و پەلى ناو مال

رهان: گرێ کردن، گرێ بهستن، ممرج کردن رهانسان: رزگار كردن، نهجات دان، نازاد كردن، له

گرفتاری دمرهینان

ره آورد: دیاری، خهلاتی، پیش کهشی، دیاری سمفهر رهایش: رزگاربون، ئازاد بون، نهجات پهیا کردن

رهباء ترس، تؤهين، زات نهمان، وره له دمستدان

رهبان: راهیبهکان، پاریزکار و خواپمرمستی جوولهکه،

دێر نشين

رهبان: خوا ترس، ئەوەى زۆر لە خوا بىرسىت

رهبر: رابهر، ريبهر، پيشهوا، پيشرهو، شهومي كمسانيتر

رێنوێنی بکات، رێ نیشاندمر

ره بسیج: ریبار، ریبگار، ریبوار، سمفهرکمر، ریفنگ رهبه: ترس، توقين، وره لهدمست دان، زات نهمان

کردن، گەورەيى، سەردارى

کردنی بیرورا، سهختی به خودان

رياضت: خمة لوه كيشان، چاك كردنى خوخده، چاك

ره توشه: تويشو، توشوی رێ رياضي: بيركارى، ئەو زانستە ئەسەر ژومارەكان دەروات رياع: گمشه كردن، فراوان بون، گمشه سمندن ر**هدار؛** بروانه راهدار **ریاکار:** ریاکار، درۆزن، دووروو **رهرو:** ريّرهو، دالأن ريال: ريال، قران، پووٽي ئيراني رهرو: رێگنگ، رێبوار، سهفهرکهر ریال: ریال، دروای عمرهبستانی سعودی رهزن: بروانه راهزن رهگذر: ریان: تمر، تازه، تمر و تازه، شادان، تنراو ربب: گومان، شك، تۆمەت، دوودنى، شاتاخ، تۆمانج، رپبار، ریبوار، ئەوەى بەریگادا دەروات رهگو: گۆرانىبېر، ستران بېژ، ئاواز خوين گێڿەڵ رهگیر: ریکر، ریبر، جهته، دزی سهر ریکا ريباس: بروانه ريواس رهن: رمهن، گریو دانان، شتیک له بری شتیک لای ريتم: ريتم، كيش، ناههنگ، ياسا، شيواز، ريجكه ریث: درمنگ کردن، خاوکردن، سستی، درمنگ كەستك دانان رهنامه: بروانه راهنامه ريجا: مرهبا، مرهبا يا همر خواردنيكيتر كه له جهند ره نشين: سوالكهر، رئ نشين شتێك دروستى بكهن رهنما: بروانه راهنما ريح: با، نەسىم، شنە، بۆن، سروه ریحان: ریّحان، ریّحانه، همر گیایهکی سهوز و بوّنخوّش، رهنمون: ريبمر، رێ نيشاندمر، رێنوێنيكمر رهنورد: بروانه راهنورد جوّره گیایهکه بوّنی خوّشی ههیه و بوّ خواردنیش رهو: شيواز، شيوه، ريحكه، ريباز، رهسم دمشنت **ریعانه:** بروانه ریحان رهو: نەرمى كردن، بە ھيواشى بە ريكا دارۇشتن ريخ: ريخ، شياكه، گوو، بيسايي مرؤڤ يا ئاژهڵ كه شل و رهوار: بروانه راهوار ئاومكى بيّت رهور: بروانه راهوار ريخت: بيچم، فيافه، رووالهت، ههيكهل، شيّوه، شكلّ رهي: ريبوار، ري رهو، شهوهي به ريگادا دمروات. به ريختن: رشتن، رژاندن، ليدرهومدان، چوراندن، همال مانای نوکهر و غولامیش دیت رژاندن، پهلاته کرن، بهلاقکرن رهیسدن: رزگاربوون، هوتار بوون، دمرباز بوون، ریغت و پاش: زیدمرؤیی، دمسبلاوی، خمرج کردنی دمرجوون رهیق: مهی، باده، شهراو، شهراب ریخن: ریخن، گواوی، پیس، مرؤهٔ یا ناژه لیّك كه سكى رهینه: رمهن، گریو، گرموی، ئهوهی له گرموی شتیکدا بچینت و خوی یا یهکیتر پیس بکات دايبنين ریدك: كور، لاوى شمنگ و شوخ، كورى تاس و لوس رى: تيراوى، تازهيى، ئاودارى، فراوانى ريدن: گوكردن، دانيشتن، نيشتن لمسمر ممستراو، ريان، ریا : ریا، ریاکاری، دروزنی، خو به جاکهکار نیشاندان فیراندن، دانانی پیسایی ناوسك به بنچهوانهی راستی ريز: ورده، پرده، لهتي بچوك، ورد، همر شتيكي ورد و ریاست: ریاسهت، سهروکایهتی، سهروک بون، سهرومری

ريز: دلوَّبه، تنوَّكه، فهتره، تكه، پياله، پيوانه، قوم

ريزبين: ورد بين، باريك بين، مووبين، نامرازيكه بو بینینی شته زوّر وردهکان

ريزش: باراندن، رشتن، رژاندن، جۆراندن

ريزه: ورد، بچكووله، ورده، پرده، لهتى زوّر ورد، هوير **ریزه خسوار:** ورده خـوّر، بـ مرماوه خـوّر، ئـ موهی ورتکـه و

پرتکهی سهر سفره بخوات

ریزهکار: ناسك كار، وردهكار، ئەو كەسەي نەخشى زۆر

ناسك له كارهكانيدا بهكار دمبات

ریزیدن: رژاندن، رشتن، رژانن

ریژ: موراد، مهبهست، خواست، مهبهست، نارهزوو ريژك: خليسكان، هەڭخليسكان، خزين

ريس: بەن، بەنى بادراو، بەنك، دەزى

ریسس: ۱- نساز کردن، خرامان بسهریگادا رؤشستن ۲-زالبون، چیربون ۳- گهوربون، سهرومری۴- تۆمار کردن،

ریسك: ریسك، مەترسى، ئەگەرى مەترسى، ئەنجامدانى کاریّك که دواهاتهکهی دیار نهبیّت

ريسسمان: بهت، تهناف، گووريس، بهتك، ههوسار،

ريسيدن: تاودان، بادان، هۆنينهوه، چنين، رستن، ريسان،

ریش: ریش، ره، ردین، رهندین، شهردین، موی دهم و

چاوی پیاو، ریھ **ریش:** بریندار، زامدار، ریش

ومريس، كنف

ریش: پهرش، پهری مریشك

ریش تراش: ریش تاش، ردین تاش، شهوهی ریش بو خەلك يا بۆخۆ دەتاشىت. ئەوەى رىشى پى دەتاشن

ريشخند: تيتالى، تيز، رشقەن، تەقىلت، مەبەست ليى كاسەلئىسى و بەخپرھينانى كەسىپك بۇ فريودان يا

گالته بیکردنه

ریش دار: ریشدار، نهو بیاوهی ریشی ههیه و نایتاشیّت،

روخساری سپی بووبیّت

ریش سفید: ریش سپی، ردین سپی، پیاوی پیر که مووی

ريش كاو: نهزان، گێژ، حوّل، كهم هام، ور، كاس **ریشو:** ریشه، ریشو، ریشن، ریشدار

ر**یشور:** بروانه ریشو

ریشه: ریشه، رمک، بن، ریشک، بن چڵ، رمتهوه، رمک و ریشال، رمگی دار و گیا

ریسشهدار: ریسهدار، رهگدار، نهوهی رهگ و ریسهی

بيشكهوتن

ریشهکن: ریشه کهن، ئهومی یا نهو کهسهی شتیّك له بنهوه ههلگهنیّت و لهناوی ببات

ریشیدن: ریش ریش بون، ریشال ریشال بون، بریندار

ریشیدن: رژاندن، پرژاندن، باشین، رشتن، رشتنی شتیك بمسمر شتيكيتردا

ريسسار: مرهبا، مرهبا يا ترشيات كه لهجهند شت دروستى دەكەن

ريع: گەشەكردن، فراوان بون، ھاتنەسەر، بەرز بونـەوە،

ريع: تەپە، تەپۆڭكە، تەپ، شوينى بەرز

ريغ: داويني كيو، سارا، بيابان، دهشت

ريغ: دوژمنی، نهیاری، نهسازان، ههاننهکردن

ریسق: ۱- رژان، رژانی ئاو یا خوین لهسهر زموی۲-درهخشین، درهوشین

ريق: ١- ئاو، تراويلكه، سهراب٢- فيرو، بيهو

ريق: ئاوى دەم، ھێزو، وزه، توانا

ريكا: شۆخ، شەنگ، جوان،ناسك، نيان، دەلال

ریگ: ورده بهرد، چهو، خیز، زیخ، پهلهپیتکه، هویر

ریگزار: خیزهلآن، زیخهلآن، ئهو شوینهی ورده بهرد و

چەوى و زيخى زۆرى لى بيت

ريل: ريّى ئاسن، ئەو ئاسنانەي لاي يەك دايانىدەنيّن و شهمهندهفهر بهسهريدا دمروات

ريم: چلك، قرير، كيم، عهداف، قيفار، چلكى جل و

بەرگ يا جەستە

ريمن: چلكن، چلكاوى قريزاوى، ناپاك

ريمن: فيلباز، فريوكار، تەلەكەباز

ريمناك: جلكن، پيس، پۆخل، جلكاوى

ريمه: ريبوق، كنيشتي، جافي، جلكي جاو

رين: جلك، كيم، قرير، قيفار، عهداف، بيسى، ناياكى

ریسنگ: ریسنگ، زهویه کی جوارگؤشه که تیایدا یاری

بۆكسين ئەنجام دەدريت

ريو: فيّل، فريو، تەلەكە، مەكەر

ريواج: بروانه ريواس

ريواس: ريواس، ريباس، ريوج، ريڤاس

ر**ينجو:** مۆرانە، مۆريانە

ريوه: تهبه، گر، مل گهردهنه، كومت، تهبولكه

ريوه: فيّل، فريو، مهكر، ئهفسون

ریه: سی، سیپهنك، سیپه، لاك، شووش، پشاسپی، سوێ،

پیلاسپی، جهرگی سپی، نهندامی سهرهکی همناسهدان

له جهستهی مروّق و ناژهڵ

ز: ز، ہیتی سیانزمیمم لـه ئالفابیّتی فارسی کـه بـه زا دهخویّنریّتموه

زائد: زیاده، زیادی، زۆربوو، فراوان، پتر، فرمیی

ز**ائده:** فراوان، پتر، زۆرتر، زیاده

زائسر: زیارهت کیمر، سیمردانکمر، نیموهی سیمردانی شویننیکی پیروز دهکات

زائره: زیارمت کمر، سمردانکمر، بن ژن بهکار دمبریّت، نمو ژنمی سمردانی شویّنه پیروّزمکان دمکات

رْائل: لەناوچو، ون، ديارنەماو، لەبەرچاو نەماو، لابراو،

زائو: تازهزا، منالبو، ئهو ژنهی تازه زابیّت، زیّسان، زمیسان

زاب: زاب، سمرچاوه، چاووگ، کانی، ئاورِێ

زابغر: بروانه زابگر

لاجوو

زابگر: گوپ تمهاندن، نمومیه که کمسیّك گوپی خوّی پر با بکات و یهکیتر به پهلهپیتکه لیّی بدات و با بهدونگیّکی بمرز له دممی بیّتهدور

زا**بسن: ۱- ج**اووش، لـۆتى، گۆرانيبێــژ ۲- دێــو، دێــوى

ياخي٣- پاسەوان، نيگاوانى دۆزەخ

زا**بوقه:** سووج، قوژبن، گۆشه، سوچی مال

زَاج: زمیسان، زیسان، نهو ژنهی تازه زابیّت، زیسان، زمیستان، نهو ژنهی منالی دمبیّت تا حموت روّژ به

زميستان ناو دمبريت

زاج: زاخ، زاج، شهب

زاجر: رێگر، بمربهست، لهمپهر، رێنهدهر، رێگهنهدهر،

دوورخمرموه

زاچه: زاج، زاخه

زاحف: خشۆك، ئـەوى لەسـەر سمـت يـا ئـەژنۆ بـە رێـدا دەروات

زاخر: كمريم، شمريف، بمريّز، ريّزدار، پايمبمرز

زاد؛ زاده، زا، وهك منال زا، بهريزا

زاد: پيربون، بهسالآچون، بهتهمهني

زَاد: زاد، توێـشو، خــوّراك، خــواردن، توٚشــو، ئــهو بــرِه خواردنهى بوٚ سمفمر لهگهڵ خوٚ دميبهن

زادبسر زاد: پشت له دوای پشت، ومچه دوای ومچه،

سینگ بۆ سینگ، باوك بۆ باوك، جیل له دوای جیل زا**دبود:** زادگه، زادگا، ئهو شوێنمیلێي له دایك بوین

زادبوم؛ وملاّت، ومتمن، زادگا، شویّنی لمدایك بون، زادگه،

نيشتمان، زێوجێ، ديار

زادخور؛ بهتهمهن، پير، بمسالاچو

زادخواست: بروانه زادخور

زادغر: حمرامزاده، زۆڵ، حمرامزا، بيژى

زَادگـــا: زادگــا، زادگــه،ديار، ولأت، نيـشتمان، زێــوجێ، شوێنى لهدايك بون

زادمرد: جوامير، نازا، نازاد پياو، كمريم

زاییران، زان، له دایک بون، هاتنهدنیا، چاو ههلهّیّنان زاد و بود: دار و نهدار، ههستی و نیستی، مالّ و سامان زادورود: منالّ، نهوه، نهتیره، نهبیره، منالچی کهسیّك له

زادن، زان، زایسین، منال هینانه دنیا، منال بون ۲-

. زاده: زاو، بمدنياهاتو، چاو ههڵهێناو، له دايك بو

زاد وولد: سك و زا، منال خستنهوه، وهچه خستنهوه

زاده؛ بهدنیا هاتوو، له دایك بو، منال، زاده

زَار: زوْر، فـراوان، پاگرێکـه نـه دوای وشـهوه دێـت وهك

گوٽزار

کج و کور

زار: ناتموان، بێهێز، سست، لاواز، لاغر، کز، تیاماو، لهڕ زار: ناله، گریان، گرین، شین، روّروّ، نالّهی بمسوّز زار: خراب، نارێك، نابمسامان، شێواو، شپرزه، شلّهژاو زارازار: هورهورش، له ناتموانیدا گریان، هور هور گریان زاران: گریان، نالان، به دم گریانموه

زارج: زرشك

زارخورش: کممخوّر، لمر، دژلمومر، نـمومی خواردن کـمم بخوات و لاواز و لاغربیّت، کیّم خواره

زارزار: قورقور، گریانی خهست خور، گریانی زوّر، به توندی گریان

زارع: جوتیار، ومرزیر، فهلا، دمشتهوان، دمشتهفان، کیّل گمر، توچیّن، نهوه ی نهسمر زهوی کشتوکائی کار دمکات زاروار: کویّر، ناتهوان، سست، لاواز، بی هیّز، نابینا زارونزار: لاغر، لهر، دال گوشت، لاواز، خهموّك، خهمبار زاره: شین، شهپوّر، گریان، گرین، گریستن، شیومن زاره: لاواز، سووك، بی هیّز، لهر، کهم گوشت، سست زاری: گریان، شین، شهپوّر، نائین، شین و روّروّ، گریستن زاری؛ سستی، بی هیّزی، سوکی، لهری، ناتهوانی، زهلیلی زاریانه: شین و روّروّ، خوّرنین،

زَارِيدَن: گرِيان، شين كردن، شمهوّر كردن، گريستن، ناله كردن، خوّرِنينموم

رُاستر: لمولا، لمولاتر، دوورتر، قمراغتر

زاغ: همل، هملمبملمك، هالأو، هزاك، بالندميمكم حملالاً گؤشت هاوشيومى هملمرمش كم هممو پمرمكانى رمشه زاغ: بروانه زاج

زاغ: كەوم، شين، چاو شين

زاغیا: لۆمە، سەركۆنە، تانە، سەرزمنشت

زاغ چشم: چاوكەوە، چاو شىن، ئەوەى چاوى كەومىي

زَاغُ **دَلْ:** دَلْ رَمْش، دَلْ پِيس، دَلْ چِەپِەلْ، دَلْرِمَقَ زُاغْـــر: جَيْكَەڭدان، جَيقَلْدان، بِمَرْجِـيَّلَك، جَيقَهُلْدانى مريشك

زاغ رنگ: رمش، رمشباو، بهرمنگی رمش

زاغ سار: سمر رمش، شمومی سمری رمش بیّت، زالم، ستممکار، دلّرمق، دلّ رمش

زاغنول: ۱- دم، نکل، مرازیّکی ناسنیه زمویان بیّدمکیّلاً و له کوندا بو شمریش کهلکیان لیّومردمگرت ۲- تیری نوك تیژ

زافه: ژیشك، ژیژو، ژیژك

زاك: بروانه زاج

زاكون: ياسا، رموشت، شيّوم، دمستوور

زاکسی: ۱- گەشسەكەر، گسەورەبو، پىنىشقەچوو^۲- بساك، خاويّن، باقتر

زاگ: بروانه زاج

زال: پیر، بهسالأچو، بهتهمهن، سهرسپی، پیاو یا ژنی زور پیر، دانسال

زانزالك: گویژ، بلج، گوشك، گیوژ، گفیژ، گوژو زائو: زیروّ، زیرزی، زالو، زمرو، مارمژ، زدلوو، زوّرگ، كرمى خويّن مژ، زيّری، زيّلی، كرميّكه گهوره و رمش رمنگ كه لمناودا دهژيت و خويّنی مروّق يا شاژهلّ دمهريّت

زامل: شويّنكەوتوو، لايەنگىر

زامله: باربمر، چارویّی باربمر، بارههنگر

زاهــــران: دژه ژههــر، نوشــداروو، ئــه دمرمــانی بـــۆ نههێشتنی کاریگ*هری* ژههر به کاری دمبهن

زامیاد: زمیاد، زامیاد، ناوی رؤژی بیست و همشتهم له همهر مانگیکی همتاو و ناوی فریشتهیهك له ثایین زمردهشتی

زانستر: بروانه زاستر

زانسو: ئىمۇنۆ، وژنىگ، زرانى، چىۆك، چىۆنك، رزانىۆ، زەنگىۆڭ، ژەنىۆ، بەنىدى ن<u>ئ</u>وان ران و ھولاپىمى پىێ كىم لەوى دا پى دەنوشتىتەوە و راست دەبىتەوە

زَانُويِی: هاوشێِومی ئەژنۆ، جەماوە، خوار، نوشتاوە ز**انـی:** زیناکـار، زیناکـەر، شـەروال پـیس، داوێِـن پـیس،

وسی، ریادار، ریادار، سمرون پیس، دوین پیس گانگەر بە خەرامى

زانیه: حیز، همحبه، گاندهر، نهو ژنهی به حمرامی تیکه آن به بیاو پکیتر دهبیت

زاو؛ بههيّز، توانا، بـهتوانا، ومستا، شارمزا، ليّهاتوو، ژێ

الی

زاو: كەليّن، درز، قەنشت، كەنشت، رەخنە

زَاور: زوّر، هیّز، توانا، هوومت، نهترمش، زاخ زَاور: خزمهتکار، لهله، پهرمستار، نوّکهر، غولام

زاورا: بينچاره، ئاواره، مال به كۆل، وهيلان، سهرگهردان،

دمربهدمر، بيّ مالّ و حالّ

در جدادر، پی دان و حدر

زاووق: جيوه، زيو

زاویه: سووچ، گۆشه، قوژبن، قوولینچك، كونج

زاویه نشین: گزشهگیر، گزشه نشین، نهومی لهخه لك خوّی به دوور دمگریّت و بهتهنیا دادمنیشیّت

حوی به دوور دستریت و بمتحدید دادسیسیت زاهد: یاریزکار، خوّیاریّز، له خوا ترس، نهوهی دنیا بـوّ

ناخبر مت به حبی دینیت و سهرهانی بارانهوه بیت،

حلمكنش

روون و درموشاوه

زاهدائه: پارێزكارانه، خوٚپارێزانه، وهك پارێزكاران

زاهبر: تابیان، درموشاوه، درمخشان، بریقهدار، رهنگی

زاهري: بۆنخۆش، گياى بۆنخۆش

زاهق: ١- لمناوچوو، مردوو ٢- فيرۆ، بيّهۆ، خۆرايى

زاهل: ۱ - دوورمپمریز، نهوهی خوی له شتیك بهدوور

دمگریّت ۲- ناسووده، دننیا، بیّ ناگا، ناکاوگیر

زاهی: درهخشان، درموشاوه، بریقهدار، تروسکهدار

زایاندن: مامانی، مامایی، هاوکاری کردنی ژنی دوگیان له کاتی زان، کاری مامان

زایش: زان، زایین، منال بون

زایشگا: منالبون، ئەو نەخۆشخانەى ژنانى دوگیان لە

كاتى زان لەوى دەخەوينىدرين

زايمان: زان، زايين، منال بوون، منال هينان

رُاییدن: زان، زایین، منال بون، منال له سك كهوتنه خوار، منال هینانه دونیا

که له شیّوهی پیاویّك به رووخساری گراوه و ریشی نالقه نالقه گومانیان دهكسرد و بساو بارانیان لسه دهسهلاتهكانی نهو دهزانی

زئوس: زيووس، زيوس، له خواكان لاى يونانيه كونهكان

زئولوژی: ئاژهڵ ناسی، حمیوان ناسی

زُئیر: نمرین، گوورین، نمراندنی شیّر، نمرشه گووره زب: مفت، خوّرایی، بیّ پاره، سانا، ناسان، بیّ کیّشه

زبارج: زیومر، زیّر و زیو، خشل، نهوهی نافرمتان خوّی پی دمرازیننهوه

زباله: ۱- ناو، ناوی کهم ۲- خهوش، خوّل، خرت و پرت، خهوش و خوّل، ههرچی شیاوی فریّدان بیّت

زبالــهدان: خۆڵڕێـژ، خۆڵدان، ئــهو شوێنهى خــهوش و خۆڵ*ى* لـێ دمرێژن

زباله کش: خوّلْرِیْرْ، سپوور، گسکدار، شهو کهسهی خهوش و خوّل له مالان کودهکاتهوه و دهیریّدژیت،

کرێکاری شارموانی که کاری ههانگرتنی خهوش و خوٚڵ لهبهردهم مالانه

زبان: ۱- زمان، زوان، ئهزمان، زبان، ئهندامی گؤشتی و برزف که لهناو دممی مرقف و ثاژه لادایه ۲- زمان، زمان، بسه مانای زاراوه و چیونیهتی قسسه کردنی همر نهته و دمانی فارسی

زبان باز: زمان باز، ماستاوچی، کاسهنیس، زمان جهور، نموی به زمان جهوری خهانکانیتر فریو بدات

زبان بر: به برشت، زمانی بهبرشت، بورهان، بهلگه، بورهان و بیندهنگ

بکات، وهلامیک کمزمانی بمرامبمر ببریّت و نـمتوانیّت وهلام بداتموه

زیان بریده: زمان به او، زبان به او، نهودی زمانی برابیّتهوه، بیّدهنگ، خاموّش، کمسیّک که هسه نهکات زیان بستن: دهم داخستن، بیّدهنگ بون، نهدوانن هسه

نەكردن، نەئاخاوتن

زبان بکام کشیدن : بیدهنگ بون، هسه نهکردن، نهدوان، زمان بهستن

زبان بند: زمانگر، ئەوەى زمان ببەستىت و ياكەسىك بۆ بىدەنگ بون ناجار بكات وەك پوول

زبان بند خرد: شمراب، باده، مهی

زبان ترکردن: زمان ته کردن، هسه کردن، ناخاوتن، هاتنه گؤ، دوان

زسان چسرب: زمان چهور، زمان شیرین، نهو کهسهی قسهکانی دلگیره، نهوهی به قسهکانی خوّی کهسانیتر فریو بدات

زبان دادن: بهنیّن دان، پهیمان دان، پهیمان بهستن زباندار: زماندار، وتهبیّر، بیّرْمر، ئهوهی بتوانیّت به پاراوی هسه بکات

رُبان دراز: زمان دريّر، دهم دريّر، بيّ شهرم، زوّربيّه، جهنه دريّر

زبان درکشیدن: بیدهنگ بون، نهدوان، کپ بون، هسه نهکردن

زبان دل: زمان حال، زمانی دل، قسه یا وتاریک کهباس لهناخی کهسیک دهکات

زبانران: زمان پاراو، زۆربله، وتەبيْژ، چەنە دريْژ

زبان ریختن: قسه کردن، زۆروتن، زۆربلهیی، چهنه دری*زی*

زبانزد: سەرزمان، بابەتنىك كەبكەونىتە سەر زمان و لەھەمو شوننىك باسى بكەن، كلكە نما

زبان زدن: هسه کردن، دهم دریدژی کردن، زمانسریدژی

کردن، زۆر وتن

زبان ستدن: بهنین ومرگرتن، بهیمان سهندن، بیدهنگ

کردن، کپ کردن د در ۱۰۸

زبان شناسی: زمان ناسی، ناسینی زمانه جۆراوجۆرەكان

که له دنیا پێی دمدوێن

زبان کوچك: زمانه چكۆله، مهلاشو، مهلاشك، ئهندامى گۆشتى بچوك له شيوهى زمان كه له كۆتايى هوورگدا ههلواسراوه

زبان گرفته: بندهنگ، کپ، نو همروهها نمو کهسهی له کاتی قسه کردن زمانی دهیگریّت لالهپهته،

زبان گز: زمانگهز، زمان سوتێن، همرشتێ، تامی زوّر توند و تیژ یا زوّر شیرینی همبێت و لمکاتی خواردن زمان بگهزێت

زبان گشادن: زمان کردنهوه، دهم کردنهوه، دوان، هاتنه گۆ، ئاخاوتن، ئاخفتن

زبانگیر: سیخور، هموالدز، جاسوس، نمومی له دممی کمسانیتر بروانیّت و هموالمکانیان لیّ بدزیّت

زسانگیر: زمانگر، نهوه ببیّت لهمپهر لهبهردهم قسه کردن و دوانی کهسیّك

زبانور: زمان باراو، بێژمر، هسهكهر، وتاردمر

زبانه: زمانه، همر شتیک وهك زمان، گر، بلیسه، گله،

كڵۑه، شهوڵ، شماڵه، شيد، پێت، گرپه

زبانهدار: بنیسهدار، گلپهدار،گردار

زبانه زدن: بلیّسه سهندن، گلبّه سهندن، کلبّه کردن زبانی: زمانی، تایبمت به زمان، بهددم، شمفهوی

زبانى: ھەلگەراوە، بى دىن، خاومنى دۆزەخ

زید: کمف، کمف، کمف سمرشیر و همرچی،

زبد البحر: كهن دمريا

زبله: کەرە، قەيماخ، سەرتويْژ، سەرشير، جەورى كەلە شير دەيگرن

زُبِر: زبر، زرب، ناساف، گرژ، گرنج گرنج، دروشت، زفر زُبِر: کتیّب، پمرتووك، نوسراوه

زبر پوش: بالأپوّش، عابا، رهدا

زبرج: زیّر و زیو، خشل، نهو خشلانهی نافرهتان خوّی پیّ دمرازیّننهوه

زبردست: بمتوانا، هيّردار، شارهزا، ليّهاتوو، ژێ هاتى،

زال، خاوهن هيْز، دەسەلاتدار، چالاك، چوست

زبردست: لای سـهردود، لای سـهردودی ژوور یـا شـوێنی دانیشتن، لاسهروو

زبر زیر: خوار و سهر، ناوهژو، سهروژیر، ویران، خابوور، رووخاو، ژیروژوور

زېرسو؛ لای سـمرمو، لاسـمروو، سـمرموم، سـمرمومی هـمر

زبرقان: ۱- ریش تهنك، تهنکه ریش، شهو پیاوهی ریشیکی تهنکی دانابیت ۲- مانگ، مانگی تهواو زبرمرد: بهتوان، هه لبزير دراو، بهناو بانگ

زېره: ۱- پيك، سندان، بهشيكي نهستوور له ناسن ۲-

زبره: زبره، کهپهك، زبر و درشت له همر شتيك،

درشتهی له هیّلّهك دراو

زېرين: سمروو، لای سمروو، سمرموه

زبنيه: سهخت، رەق، سەركىش، ياخى، باسەوان

زبسور: نوسراوه، کتیب، بهرتووك، زهبوور، ناوى كتيبهكهى داوودى پاشاى پيغهمبهر له پيغهمبهرهكاني

زبون: داماو، بيجاره، ناتهوان، لاواز، سووك، بيّ هيّز،

زجاج: شيشه، شووشه، جام

زجاجي: شيشهيي، شووشهيي

زجر: ١- رێگرتن، نههێشتن، بهربهستن، رێگه لێ گرتن، دوورخــستنهوه ۲- دوورخــستنهوه، دوور کردنــهوه،

شتيك

زبر و زرنگ: چوست و چالاك، زيرهك، وشيار، زرهنگ،

پشت، شان، ناوشان، سمرشان

زبل: شياكه، ريخ، پيسايي چوارپٽكان وكه ئەسب و

زبوده: بي درهنگ، بي راوهستان، بي ماتل كردن، بي

بيركردنهوه، كتاوپر، لمناكاو

بەنى ئىسرائىل

ژێردمسته، کهساس، سهرلێ شێواو

زبهر: بيزارى، بيزارى دايك و باوك له منائى خويان زبيب: كشميش، تريّى وشك كراوه

رُبِيل: ١- زممبيّل، سهوموته، ههمانه، دمڤر ٢- شياكه،

ریخ، پیسایی چوارپی

زجاج: شووشهبر، شووشهچی، جام ساز

زجاجي: شووشه فرؤش، شيشه فرؤش

تاراندن

زجل: ۱- شادی کردن، گۆرانی خویندن، شادامانی کردن ۲ ـ شادی، شادمانی، خوْشحالی

زجل: ناودار، بهناو بانگ، ناسراو

زجه: زهیسان، زهیستان، ئهو ژنهی تازه زابیت

رْحافات: خشۆك، خرۆك، خشۆكەكان، ئەو ئازەلانـەى

لهسهر زموى دمخزن

زحام: تهنگ بي هه لچنين، زهخت كردن لهيهكم، بال

به يەكەوە نان، قەرباڭغى زحف: قنه خشكي، گاگولكي، لهسهر دهست و بي يا

ئەژنۆ خزان و بە ريكادا رۆشتن

زحل: بيزاربون، بيرزان، هيلاك بون، شهكمت بون،

ماندوويي

زحم: تهنگ پئ هه لچنین، زهخت لئ کردن، گوشار، قەرەبالغى، كۆمەل

زحمت: ١- همرمبالغي، زهخت لهيهكتر كردن، تهنگ بهيمك هه لجنين، كۆبوونموه لمه شويننيك و زهخت لهيهك كردن، بالمبهستو ٢- رمنج، ئازاردان، زمحمهت، سەخلەت، كۆسپ، نارەحەتى، رەنج

زحمت افزا: رمنجهينهر، ناراحهتكمر، ئهوهى رمنج ونازار و زهحممت زیاد دمکات

زحمت دادن: زهحممت دان، رهنجدان، نازار دان، بمنمركي زحمتکش: زهحمهتکیش، رمنجدمر، رمنجکیش

زحمت كشيدن: زهحمهت كيشان، رهنج كيشان، نازار چێشتن، رمنج بردن

زحیر: ۱- تەقەفىرە، سكچون، زەحىرى، زكەشۆرە ۲- ئەو دەنگە ياھەناسەي لە كاتى بينزارى و ھيلاكى لە سينە ديتهدمر

زخ: برين، زام

زخ؛ ناله، هاوار، بانگی خهمبار، ئاواز

زخسار: ليوانليو، ليپاوليپ، سهرريز، پسر، پسر نساو و

شەپۆلدار

زخاره: لق، جلّ، شاخه

زخسرف: زيد، زيو، نهخش و نيگار، جواني و باشي، دەلالى

زُخم: برین، رووسان، زام، برین یا رووشان له جهسته که خویّن یا جلّکی لیّبیّتهدمر

زخم بندی: برین بهستن، زام بهستن، تیمار کردن زخم خوردن: بریندار بون، زامدار بون، زهخمی بون

زخمدار: بریندار، زامدار، زهخمی

زخسم زبسان: قسهی رمق، قسهی تال، جوین، تانه، سمرکونه، مهبهست لهقسهی رمق و تاله کهدلی کهسیك برمنجینیت

زخم زدن: بریندار کردن، زهخمی کردن، زامار کردن، کؤلهوار کردن، زهخمی کردن

زُحْم کاری: برین پیّچان، تیمار کردن، چارهسمر کردن، برین بهستن، زام بهستن

زخم معده: نازاری گهده، یهکیکه له نهخوّشیهکانی گهده زخمناك: بریندار، كوّلهوار، زامار، زامدار، زهخمی

> . زخمی: بریندار، کۆلەوار، زامار، زامدار، زدخمی

زدایییدن: پاك كردن، پاهژ كردن، سرینموه، خاوین كردن، مالین، مالشتن، پاك كردنهوهى ئاوینه یا شمشیر له ژهنگ و همرچى

زدن: لیّدان، کوتان، تـهپکردن، دمست یـا نـهومی لـهناو دمستدایه لـه جهستهی کهسیّك دان یـا کوتانی، زیـان گهیاندن، تیّههلّدان، دارکاری

زدوخورد: شمر و پیکدادان، لمیمك دان، لمیمك بـمربون، مشت و مر

زدودن: پاك كردن، سرين، پافژ كردن، پاك كردنهومى كانزا له ژمنگ، پاك كردنهومى ئاوينه له تمپ و تۆز زر: زيّـــر، ئـــالتون، تـــهلا، كانزاييـــهكى زمرد رمنگــه و گرانبايى

زراب: ناوی زیّر، زیّرِناو، ناوزی زیّر که له نهقاشی و ناسك كاریدا به كاری دمیمن

زراج: بروانه زرشك

زراد: زری ساز، زری کمر، شمو کمسمی کاری دروست کردنی زریّیه

زراد خانسه: جبه خانسه، شویّنی چهك و تعقهمسهنی، زهرِاد خانه، كارخانه یاكارگهی چهك دروست كردن

زارع؛ جوتکهر، ومرزیّر، ههلا، جووتیار، شهو کهسهی لهسهر زموی کشت و کائی کار دمکات

زراعت: جووتیاری، ومرزیّری، فهلایی، کارکردن لمسـمر زموی کشتوکاڵی

زراغن؛ بروانه زراغنگ

زراغنگ: ریکهلان، بمردهلان، زموی رمق و پر بمرد زراف: بروانه زرافه

زرافه: زمرِاهه، ناژه لایکه گواندار و گهوره و گیاخوّر، ملیّکی دریّر و دمست وپیّی کورتی ههیه

زراق: رياكار، كاسەليّس، تەشەقەلەچى، فيْلِباز

ڔْراگینْ: زیٚړین، پرزیٚڕ، زمرد رمنگ، به رمنگی زیٚڕ **رْرانــدود:** شاو زیّـردراو، زیّرکـاری کـراو، بــه شاوی زیّـر

زراه: زمریا، دمریا، دملیا، بهحر

داپۆشراو

رْرِبَـان: پیر، بهسالأحِو، بهتهمهن، دانسالّ، كۆنسالّ

زربفت: بهزیّر چنراو، ئهو هوماشهی تالّی زیّری تیا بهکار برابیّت

زربى: پشتى، بالپشت، ئەوەى بالى بيوە بدەن

زرېين: سمرو، سمرف، سمروی کيوی

رْرِبِیه : بشتی، پاٽبشت، همر چی که بوّ پالدانهوه بيّت لـه پشتی و هاوشيّومکانی

زرتشتی: زمردمشتی، لایهنگرانی زمردمشتی پیّغهمبمر ز**رجون:** میّو، داری تریّ

زرچوبه : زمرده چێوه، زمرده چۆ، زمرده چهوه

زرخریــــا: بــەزێڕ کـراو، غـولام یـا کــەنیز کــه بــه زێـــر کرابێت

زرد: زمرد، هـ مر شـ تێك بـ ه رهنگـى زمرد يـا بـ مرمنگى زمعفمران

زرد: زرێ، زرێي چنراو له ئاڵقه پۆلأييهكان

زرداب: زمرداو، ناوی زمرد، شلهمهنیهکهی زمرد رمنگ که له برین دیتهدمر

زردالو: شيّلانه، قهيسي، مرّمرُه

زرد پوست: زمر دین ست شهوهی پن ستی جهستهی زمرد بنت، له نمژادی زمرد

زردچسهره: رووزمرد، روخسار زمرد، ئـمومی روخساری زمرد بنِت، ژاکاو، خممزار، خمموّك، دنشکاو

زردرخ: رمنسنگ زمرد، زمردهنسه، زمرد روو، شسهمهزار، شهرمیّون، سهرشوّر

زردرو: بروانه زردرخ

زردشتی: زمردمشتی، زمرتهشتی، لایهنگرانی زمردمشتی پیغهمبهر، ئهومی باورمی به ئایین و دنی زمردمشتی

ههیه، ئهو ئایینهی زورددشت لهسدهی حهوتهم پ.ز هینایی و لهسهردهمی ساسانیهکان ئایینی روسمی نیرانیهکان بو. زوردهشتیهکان ناهورمهزادا خوای تاهانه دهپهروستن و باومپیان به زیندووبوونهوه و روژی پهسلان ههیه. سی بنهمای بنهپرهتی ئایینی

زمردمشت بریتیه له: ئەندێشهى چاك، وتارى چاك، ئاكارى چاك

ەقارى چات

زردهام: زمردرهنگ، زرمدهن، زمردرو، رووزمرد زردك: ۱ د زمردهنه، بـمرمنگی زمرد، زمردروو۲ ـ گیـزمر،

ههويج

يەشيمان

حت **زر<u>دگوش</u>:** بێکاره، ترسەنۆك، دووږوو، ترسێنەر، رياكار،

زردگون: زمرد رمنگ، زمردهله، بهرمنگی زمرد

زرده: زمرده، زمردینه، نهو زمردینهی لهناو سبینهی هیلکهدایه

زرده: زهرده، زهردهله، ئهسپی زهرد رهنگ

زردهشتی: زمردمشتی، لایهنگری نایینی زمردمشت

زردی: زمردبوون، رمنگ زمردی، زمردوویی، زمردیهتی،

نهخوّشی زمردبوونی رهنگ زرزار: بیرتیژ، وشیار، زیرهك، ناگا، چالاك، روّح سووك

زرشك: زرشك، زریشك، داریکی بچوکه زیاتر له قهراغ دارستانهکان دهروییت و بهرزاییهکهی تا سی مهتر دهگات و میوهکهی سوور و ورد و ترشه

زرشکی: زرشکی، سووری تۆخ، بهرمنگی زرشك

زرع: چاندن، پۆو پاشین، ناشتن، كارى كشتوكائى

زرع: چێنراوه، نێژراو، ناشتراو

زرق: ۱- رم لیدان، بسه رم لسه کهسینک دان ۲- مسؤره کسردن، چاوسسوور کردنسهوه، جساو زهق کسردن، بسه توورهپیهوه له کهسینک روانین

رْرق: ۱- کویّر بون، نابینایی ۲- شین بون، شین بونهوه، کهوهیی۳- دروّ، فیّل، فریو

زراقاء ۱- ناسمانی، بهرهنگی ناسمان، شین ۲- ناسمان،

عاسمان ۳- شمراب، باده، مهی ۴- وهمروهها ناوی ژنێك له عمرمب كه دهلێن به تيژ چاوی ناسراوه و لـه دووری

زرقه: شینی، ئاسمانی، بهرمنگی ئاسمان

سێ روٚژ رێگهوه سوارهکانی دهبینی

زرك: بروانه زرشك

زرکار: زێڕنگەر، زێڕ فرۆش ز**رکوب:** زێړنگەر، ئەوەى كارى لە گەڵ زێړدايە

زرگسر: زیرنگمر، زیرفروش، شمو کمسمی کم کاری

دروست کردنی خشل و موروو له زیّره زرگون: زیررهنگ، زهرد، به رهنگی زیر

رمان: پیری، به سالاچون، بهتهمهنی

زرنشان؛ زێڕین، زێڕنگار، شمشێر یا شتێك که نهخشی به زێڕ لهسمر ههڒکهنرابێِت

ررنگ: زرنگ، وشیار، ناگا، زیرهك، دانا، زانا، چالاك

زرنگ: گاگهن، میکهن، ران، گایسها، دمستهی مسهر و مالات

زرنگار: زێڕنگمر، ئاڵتونچى، زێڕ نيگار

زرنیله: بروانه ریواس

زرو؛ زالوو، زيرۆ، زيروو

زروان: زمروان، زممان، ناوی یه کیّك له خواكانه له ایینی زمرده شتی و به باوم پی هه ندی له زمرده شتیه كونه كان سهر چاومی نافراندن یا داهینه ری چاكیه

زره: زرێ، زره، جهوشهن، بمرگی شمڕ، زری و کومزری زرهدار: زرێ دار، زرێ پوش، نهوهی زرێی لهبهردایه

زرهگر: زری ساز، ئەومى كارى دروست كردنى زری

زرمور: بروانه زرمدار

دمكات

زرى: زمردار، بەزير چنراو

زرير

زریر: بیرتیژ، وشیار، زیرهك، روّح سوك

زریع: دیّمی، شهو کشت و کالّهی شهنیا به شاوی باران گهش بکات و ناوی نهدهن

زريعه: نێژراو، چنراو، كێڵدڕاو، زموى كێڵدراو

زرين: زيّرين، تايبهت به زيّر، نهوهى لهزيّر يا بهرهنگى

زێڕ بێِت، ئاڵتونى

زرین فام: زیررهنگ، بهرهنگی زیر، زهرد

زريون: بروانه زرگون

زستن: بروانه زیستن

خراپه زرابينت

زشت: ناشيرين، دزيّو، ماحمز، ئيّسك هورس، رِمزا تـالّ، خويّنسارد، گوشت تالّ، كريّت

زشَّــــتَار؛ بێِـشمرم، زوٚربێـه، چــمنه درێــژ، روودار، خراپهوێژ، بمدهمر

زشتخو: روگرژ، رووتان، ئەخلاق ناسىرىن، مۆن، ناوجاوتان، گرژ

زشت رو: ناشیرین، ناپهسهند، کریّت، شهوهی روخساری جوان نهبیّت، نابهدل

رْشَّتَ سِیرتَ: خراہهکار، بهدههرِ، ناحهزن کردار خراہ ر**ْشّت صورت**: برِوانه زشت رو

زشت کار: کار ناشیرین، خرابهکار، دمست پیس، ناپاک زشت گو: زمان شهر، جننیوفروش، دژوینندمر، دمم پیس زشت نام: ریسوا، ناو زراو، ناوخراب، شمومی ناوی به

زشت یاد: زمم، نهومی هسه ناشیریانهی پشت سهری کهسیک بوتریت، غهیبهت، بوختان

زعساف: كوژمر، لهناوبسهر، ويّرانكه ر، بكوژ، ژههسرى كوژمر كهمروّهٔ له پيّ بخات

زعامـــت: ۱ - پێـشهوایی، فــهرمانرهوایی، گــهورهیی، سهروهری، سهروٚکی

زعبل: ۱ ـمل باریکی ورگ زل، نمو کمسهی ملی بـارك و ورگی زلی ههیه ۲ ـ حمفیا، نمفعی، ماری گهوره زعرور: کممخیّر، موّن، گرژ، ناوچاو تالّ، رو گرژ زعفران: زمعفمران، زاهمران، زمحفمران

زعم: گومان بردن، خهيال كردن، وازانين

زعیم: دمستهبهر، سهرومر، گهوره، سهرؤك، پیشهوا زغار: پهله، پهلایهكی رمش رمنگ كه بههؤی تـهری یـا

چەورى ئەسەر زەوى دروست دەبيت

رْغار: جخار، زوخاو، سەختى، بەلا، مەينىەتى، ئازار، ھاوار، شين و رۆرۆ

رْغارو: قەحبەخانە، جندە خانـە، فاحيشە خانـە، ئـەو شوێنە يا ئەومالەى ژنانى لەش فرۆش تيايدا دەژين

زغاك: لقى ميّو، بهلى ميّو

زغال: خه لووز، رهژی رهژو، زووخان، کومر، شتیکی رمق و رمش رمنگ که له سوتانی دار و شتیتر به دمست دیت

زغالدان: زوخالدان، خەلۇوزان، خەلۇوزدان، رەژى دان زغاو: ھەحبە، گاندەر، لەش ھىرۆش، داويىّن پىيس، ژنى داويّن بىس

زغب: مووى وردى زهرد، پرز، ريشۆلەى پارچە

زغېر: پرز، ريشونهی پارچه

زغلول: منالّ، كۆرپە، ساوا. بلەز، تيژپيّ، چالاك

زْغْنْد: هاور، گرمه، قیژه، دهنگی بلند، نهره

زغسنگ: نزگهره، نسزرگ، نزگسره، حائیکه بهسهر گیانسداردادینت و ههناسهی بسه پسپی سهردهکوینت و دهنگی هك له گهرووی دینت

رْف: ورده پهر، ورده مو، پهره وردهکانی مریشك

زف: ١- گواستنهومی ومیوی، بوك ناردن بو مالی زاوا

۲- درموشانموه، تەيسىن، بريقەدانموم، تروسكانموم

رُفَّافَ: خەنەبەنىدان، بووك ناردنىه مالى زاوا، شىموى بوكىّنى

زفان: بروانه زبان

زفت: ئەستوور، درشت، ھەلەو، زل، گەورە، زۆر

زفت: بهخیل، چاوچنۆك، برسى، رمزیل، رژد

زفت: قیر، ئهو قیرهی له نهوت وهردهگیریت، زفت

زفر: دەم، پۆزە، لەوج، شەويلاك، سووچى دەم

زفو: بروانه زبان

رفیر: همناسهدانموه، هینانیه دمرموهی همناسیه لیه سیهکان، دانموه و تهسك ژلف: بسك، پرج، قرْ، موى سهر و بناگوێ ه چى ژلفسه: دمرهجه، پله، پێگه، شوێن، جێگه، نزيكى، لێو، قسهى ژێر لچ ئاشنايهتى

زلفه: تهشت، کاسهی پر ناو، حهوزی پر ناو زلفین: نالقه، گهو، هولف، نالقهی پشت درگا یا صنووق زاق: ۱ - خــزان، ههلخلیــسکان، خلیــسکان ۲ - مــشتاو، دمسپهر، خوّراحهت کردن به دمست

زنق: ۱- خلیسگه، خلیزگه، شوپّنی هه آخلیسکان ۲- رق نهستوور، رهاوی، تووره ۳- نهو پیاوهی پیّش جووت بون د*هس*پهر بکات

زلل: هه نخلیسکان و کهوتن، له ریّ دمرچوون ۲- هه نه، تاوان، سووج، گوناح ۳- کهمی، کهم و کووږی، ناتهواوی زلو: بروانه زالو

> ز**لوبیا**: زوولوبیا، زلووبیا، جوّره شیرینیهکه ز**لول**: زولاّل، ناوی پاك و شیرین

زله: زهله، چرچرو، سیسرك، چرچر، دهعبایهکهی سهوز رهنگه هاوشیوهی کوله که زیاتر له ناو دانهویلهدا دمردهکهوزیت و دهنگیکی بهرزی ههیه زلیفن گرفیف: بروانه زلیفن

زم: سهرما، سهرمای وشك، بای سارد، بای سهخت زمار: بانگ كردنی وشتر مر، بانگی وشتر مر

زماره: نهی، شمشال، نهی که هووی تیّدهکهن

زمام: ههوسار، جلهو، ئهوسار

زمامىدار: جلّمودار، ھەوساردار، پلىّشەواى نەتمومىيەك، سەرۆك

ز**مــان**: زممــهن، کـات، زممــان، رۆژگــار، ســات، بــهمانای مهرگیش دیّـت

> رِّمان: کات، کالتی زور کهم، سات، چرکه رِّمانه: زممانه، روزگار

ز**قاق:** كۆلأن، كۆلأنى تەنگ و تەسك

زقاق: مەشكەفرۆش، مەشكە چى

زك: بؤله، پرته، وتهى ژير ليو، قسمى ژير لچ

زگات: زهکاته، کورتکراوه و ههنبژیردراوی همر شتیك، بهشیک له سامان که به پنی شمرع دهبیت له ریگای

خوادا خەرج بكريّت يا بدريّت ز**كاره:** سەرسـمرى، ئاژاوەجى، شـەرفرۆش، پيّـداگر، رق

ئەستوور

زگام: ههلامهت، سهرماخواردن، جوّره نهخوّشینیکه به هوّی سهرما خواردن و ههدای تهپ و توّز و ههوای پیس به میکروّبی کوریزا دروست دهبیّت و له نیشانه کانی خورانی لووت و لوت گیران و ژانهسهر و تا و هاتنه خواردودی ناو لهلووته

زکنج: بروانه زکند

زكند: سوالمت، دمفرى گلين

زكى: پاك، خاوين، پاقژ، خۆپاريز، پاريزكار

ز**كيدن:** بروانه ژكيدن

ز**گال:** بروانه زغال

زگالاب: ئاوى رەش، مرەكەب، مەركەب

زگیل: جۆش، زیپکه، زیتکه، بههلویلك، بالویلك

زُن: خلیسسکان، هه لخلیسسکان، خران، هسه لخزان، هه لخزان، هه لخزان، هه لخلیسکانی پی و که و تن

زل: خلیسگه، خلیزگه، شوینی هه نخلیسکان

زلابیه: بروانه زلوبیا

زلازل: ئهم وشه کۆیه و به ماذای بومهلمرزه دێت

زلال: ۱- زولان، ئاوی شیرین و خوش ۲- کرمیک

كەلەناو بەفردا دەردەكەويْت و پرپە لە ئاوى پاك

زلت: هەله، تاوان، سووچ، خەتا، گوناح

زُلَــِزَال: لەرزانــدن، جوولانــدن، تەكانــدان، جوولانــدنى زموى

زلزله: بوومهلمرزه، بولمرزه، زهلزهله، لمرزی و تهکانی توندی زموی بههوی همندی هوکاری تایب مت وهك کهمبونی پله پلهی ماده ناوهندیهکان و پالهپهستو بههوی تهقینهوهی بورکانهکان

زمانه: به لا، سه ختى، عهيب، كهمى، ماوه، باشماوه زمترا: گالته، بزه، بزه بو گالته پیکردن

> زمجره: ١- بانگ، هاوار، نهره، فرياد، فيژه، فيره ٢-نهی، شمشال ۳- قهحبه، داویّن پیس، خرابهکار

زمخت: ۱- ئەستور، درشت، قەوى، نارنىك ٢- بەخىل،

رژد، چاوچنۆك ٣- وهەر شتنك كە بەھۆى تامەكەى

دەم كۆبكاتەوە وەك بيستى ھەنار

زمغك؛ بروانه زمخت

زمر: ١- نـهی ژهنين، ليدان يا ژهنيني نـهی ٢- دهنگ، هاوار، بانگ

زمرد فام: سموز رهنگ، کهسك رهنگ

ز**مرد گیا :** شادانه، بروانه شاهدانه

زمره: دمسته، گروپ، كۆما، كۆمەل، تاقم

زمزم، زمزمه، ويرد، دوْعايهكه زمردمشتيهكان له كاتى خۆشـۆرين يـا نـان خـواردن بـۆ شـكرانه بـژێرى خـوا دميلٽن

زمزم: ۱- ئاوی زور، ئاوی ساف ۲- زمزم، زممزمم، ناوی حاليكه له مسجد الحرام نزيك كهعبه كه دەيگەريننەوە بۆ سەردەمى ئىراھىمى بىغەمبەر

زمزمه: خويندن، گۆرانى خويندن، ويدرد، خويندنى گۆرانى يا دۆعا له ژير ليو. بهماناى نهره و هاوارى شٽِريش دٽِت

زمستان: زستان، زسان، سي مانگهي پاشيني سال، كهزي سەرما و سۆلە

زمن: زهمهن، تاف، چاخ، رۆژگار، كات، زهمان

زمن: کهم، کهم و کوری، زموی گیر، پهك کهوته، ماوه،

زَمُو: كُلْ، قورٍ، همرد، كُلَّى تمريا وشك، و سمقفيْك كمه به گل و دار دروست بکریّت، گلهبان

زمودن: نهخشاندن، رازاندنهوه به نهخش و نیگار

زمور: دهنگ، بانگ، هاوار

زمهريس: سهرما، شويني زور سارد، سهرماي سهخت،

وشكه سهرما زمى: بروانه زمين

زميل: ريز، هاوكار، هاويار، هاوسهفهر، يار، هاوريي سمفهر، ئمومی به دوای یهکیترموه سوار سواری بیّت زميل: لاواز، سست، لهر، ترسهنوك، بي زات

زمین: زموی، زممین، خاك، همرد، عمرد، نمرد

زمين: ماوه، كهوتو، پهك كهوته، زهوى گير، له كار كەوتو

زمین پیما: زموی پیو، نمومی لمسمر زموی بروات و لم شويننيكهوه بۆ شويننيكتر بروات

زمسین دار: ۱ - خاوهن زهوی، زهوی دار ۲ - سنوربان، سنوردار

زمین سنبه: جوّبر، جوّبرکه، جوّبرك

زمین شناس: زموی ناس، ئەومى بەچۆنيەتى بيكهاته و چنیهکانی زموی ئاشنایه

زمين شناسى: زەوى ناسى، زانستىك كە سەبارەت بە جۆنيەتى پێکهاتە و چينه جياوازەكانى زموى دەدموێت زمسين گسير: پهك كهوته، زهوى گير، ئهومى به هوى نه خوشی و پیری و ناته وانی نه توانیت له سهر زموی هەستىت

زمين لرزه: بروانه زلزله

زمینه: پلان، نهخشه، بابهت، دهق، روی، زهمینه

زهمسيني: زهمسيني، تايبهت به زهمسين، ههر شاتيكي زەمىنى

زن: ژن، مێيهنه، بهرابهري پياو، بهماناي جوتي پياويش دينت

زنساء زینا، گانی نارهوا، جووت بونی پیاو له گهل ژنێکیټردا به شێوهیهکی ناشهرعی

زنـــار: كەمەربەنــد، پـشتويّن، ئــەو پـشتويّنەى مەسىحيەكان بە زۆرى موسولمانەكان دەيانبەست تا لە موسولمانهكان جيا ببنهوه

زنازاده: جهرامزاده، زوّل، مناليّك كهله جووت بوني ناشهرعی ژن و پیاویک بهدنیا هاتبیت

زناشوهری: ژن و میردایهتی، هاوسهرگیری

زناشوئی: هاوسهرگیری، ژن هیّنان، شوو کردن، ژن و ميردايهتي

زناگار: زیناکار، شهوهی به ناشهرعی له گهل ژنیکدا جووت دهبیت

ز**نانه**؛ ژنانه، ژن ئاسا، وهك ژن، هاوشينومى ژن، ئـهومى تايبمت به ژن بينت

زنباره: میباز، ژن خوشهویست، نهو پیاوهی ژنانی زور خورش دمویت

زنسېر: دمستهبهره، سهومتهیهك که چوار لاکهی چواردمسكی دارینی ههیه و بههؤیهوه خوّل یا خشت دمیهن و دو کهس ههنی دهگرن

زنبر: شێر، پاشای دارستان

زنبر: ناسك، حازر وولام، حازر جواو، بیر تیژ زنبری: ۱ جوارشانه، زڵ، زمبهلاح ۲- کهشتی گهوره زن بمسزد: گهواد، ژن حیـز، بـێ غـیرمت، ئــهو پیـاوهی

رن بستره، مستوده رق حیدره بنی سیرهه مسار پیدودی ژنه که می خونی بسو خیه آنکانی دیکه دهبات و کری و مرده گریت

زنبور: زمردمواله، زمرباف زمردمزیره، دمعبایه کی بچوکه که چوار بالی ناسکی ههیه و زیاتر له کونی دیواردا ده ٔیت

زنبور عسس : هانگ، میشه هانگوین، میشه نگف، جوریکه له زمردمواله به رمنگی زمرد و هاومیی که ههنگوین بهرههم دینیت

زنبور عسل: شان، شانه همنگوین، هیّلانهی همنگ زنبیسل: زممیّله، سهومته، سهبهته، سهومته که له قامیش یا گهلای دارخورما دروستی دمکهن، سهلك زنبیسل باف: سهومته باق، زممیّله باف، نهو کهسهی

زن پدر: باجی، زر دایك، باوهژن

زمميله دروست دمكات

زنج: جموی، جیوه، سترك، جوّره مادهیهکمی لکیّنمره کمله لق و همدی همندیّ داری میوهدار دیّتمدمر

خهام بی و همدی همدیی داری میوندار دینمادی زنج: بروانه زنجه

زنج: رمش، رمش پێستهكان، نهتهوميهك له رمشهكان،

زمنج ۱۰ م

ز نجسره: چیر چ<u>یر ۆ</u>ك، زیرزیسرِه، جیۆره دمعبایهكسه هاوشیّومی کولله که دمنگیّکی دریّرُ و بهردموامی ههیه

زنجه: گریان، شین و رِوْرِوْ، لالأنهوه، هاوار و شین، زیّمار

رُنجِيدَنْ: گريان، شين كردن، لألأنـهوه، پارانـهوه، هاوار كردن، زيّمار كرن

زنجیر: زنجیر، نائقهی کانزایی ورد یا گهورهی پیکهوه لکاو

ز نجیربان: زنجیربان، زیندانوان، ثهو زیندانوانهی کاری بهستنی زنجیره له دمست وینی زیندانیهکان

زنجیرگسر: زنجیرساز، زنجیرچی، شهو کهسهی زنجیر دروست دهکات

رُنجِيرِه: زنجيره، همر شتيّك هاوشيّوهي زنجير

رُنجیری: زنجیری، تایبمت به زنجیر، نهو کهسهی له بهند و زنجیردایه، شیّتیک که به زنجیر بهستبیّتیانهوه، پهت پچرین

زنچك: قەحبە، داوێن پيس، روسپى، ژنى داوێن پيس زنخ: چەنە، چەناكە، چەناگە، ئەرزنك

زنخدان: ژێرچهنه، ژێر چهناکه، بن کوړ، نمرزنك زند: ئاگرگره، دمسته چيلهى ئاگر، دو تيکه دار که لهيهكى دمسوون تا ئاگر بگرێت

زند: مەجەك، مەجەكى دەست

زُنْد: شروّقه کردن، شیکردن، لیّکدانهوه، شروّقه کردنی ئاقیــستا، لیّکدانـــهودی ئافیــستا کتـــیّبی پــــیروّزی زمردمشتیهکان

زند: زیندو، گەورە، بەھێز، زەبەلأح، زل، مەزن **زند:** زەند، يەكێك لە ھۆزە ئێرانيەكانى نيشتەجێ لـە مەلاير

زندان: زیندان، حمبس، بمندیخانه، گرتووخانه، شویّنی زیندانیان

زُنْدانْبان: زیندانوان، زیندانبان، پاسهوانی زیندان، شهو کمســهی لــه زینــدان لێپرســراوی ئاگــاداری و چــاودێری کردنی زیندانیانــه

زندانی: زیندانی، بهندی، دیل، یهخسیر، گیراو، حهبس کراو زنداور: حهلاّل، رموا، دژی حمرام، شیاو

زندبار: بی نازار، ناژه لی بی نازار وهك مهر و مانگا زندخوان: زهند خوین، خوینهری کتیبی زهند((کتیبی پیرۆزی زمردهشتیهکان))

ز**ندش:** سلاو، دروود

زندقه: بیّ دینی، بیّ بـاومرِی، کـافری، بیّ بـاومرِبوون لهناخهوه و نیشاندانی باومرِداری

زندگانی: ژیان، ژین، زیندووبون، تهمهن، بژیّوی، ژی زن دوست: ژن خوّشهویست، ژن باز، میّباز، شهو کهسهی ژنانی خوّش دمویّت

زنسده: زیندو، زیندی، ساخ، گیانلهبهر، زیندهومر، گیاندار، بوونهومر، مسرؤهٔ یا ناژهل که گیانی له جهستهدایه

زندەبگور: زیندەبەگۆر، زیندەبەچاڵ، ئـەو كەسـەى بـە زیندوویى دەخرێتە ناو چاڵ

زنده پیل: فیلی زیندوو، فیلی گهوره

زنده دل: دل ناگا، وشیار، دل زیندوو، شادمان، شادان، شاد، خوشحال

رُنديق: بنّ باومر، بنّ دين، ثمومى له ناخدا بنّ بـاومرٍ و به روالهت خوّى به باومردار نيشان دمدات

زنسدیك: بن باومر، هدنگه راوه، بن نیمان، گوناحکار، تاوانبار، بن دین، له کونندا به باومرداران به نایینی مانیان دموت زمندیك

زنقه: زەنقە، كۆلأنى تەسك، تەنگەبەر، رێگەى باريك لەناو دارخورماكان

زنك؛ ژن، ژنى بچوك

زنگ: ۱- ژهنگ، ژهنگار، چلکی ناسن و کانزاکانیتر ۲. چلکی ناوینه ۳- بهمانای درهوشانه و همانگ و همتاویش دیت

زنگ: زمنگ، زمنگوله، نهو زمنگهی له ملی ناژه له کانی دمهستن تا له کاتی رؤشتن دمنگ بداته وه. ئامرازیکی کانزایی که به هیزی کارمبا یا ههر شتیکی تر که کاتیك پهنجهی لهسهر دادمنین دمنگی لیوه دیت

زنگار: ژهنگ، ژهنگار، چلکی ئاسن و کانزاکانیتر

زنگارهام: ژهنگاوی، ژهنگ رهنگ، سهوز رهنگ، شهوهی به رهنگی ژهنگ بینت

زنگارگون: بروانه زنگار فام

زنگاری: ژهنگاوی، بهرهنگی ژهنگ، تایبهت به ژهنگ، سهوز رهنگ

زنگاهن: ژمنگی ئاسن، ژمنگی ئاسن که زمرد رمنگه

زنگدار؛ زمنگدار، نمومی زمنگی همبیّت، بمدمنگ، همر شتیّك دمنگی زمنگی لیّوه بیّت

زنگدان: زمنگ، زمنگوّله

ز**نگل:** بروانه زنگوله

زنگله: بروانه زنگوله

زنگلیچه : بروانه زنگوله

زنگنه: زەنگەنە، تايەفەيەك لە كوردەكانى ئيران كە لەناوجەكانى دەوروبەرى كرماشان نىشتەجىن

زنگولسه: زهنگ، زهنگوله، رهنگی بنچوك كهله ملی ناژهلهكان یا پنِی منالانی دهبهستن

زنگی: زمنگی، تایبهت به زمنگهکان که ناوجهیهکه له نافریقا و خهلکهکهی رمش پیّستن، له کوّندا به ههمو رمشهکانیان دموت زمنگی

زنگیچه: نهنیشك، ئانیشك

زنودن: بروانه زنوییدن

زنویه: ناله، هاوار، شین، گریان، لآلانهوه

رُنُوبِيدُنْ: گريان، شين كردن، ناڵاندن، ناڵه كردن، زيِّمار كرن، رِوْرِوْ كردن

زنهار: شهمان، بهنا، دمرههت، مؤلّمت، واده، بهلّین و معمان

زنهارخوار: بي به لين، پهيمان شكين، بي ومعد

زنهار خوردن: پمیمان شکاندن، بمانین شکاندن

زنهساردار: به به لاین، پهیمان نهشکین، خاوهن به لاین، سوور نه به کلین، سوور نه به کلین و پهیمان، و هادار، نهمه کدار

رْنْینه: ژنانه، تایبمت به ژنان، شهومی بو ژنان شیاو

بیّت و بوّ پیاوان نهشیاو رو: دمریا، دملیا، زمریا

زوابع: بهلا، سمختيهكان، دژواريهكان

398

رواج: هاوسه رگیری، پهیمانی ژن و میردایه تی رواج: هاوسه رگیری، پهیمانی ژن و میردایه تی رواحف: خشوّک خشوّکه کان رواده: زموا، تویشو، تویشوی ریّگا، زاد روار: خزمه تکار، پهرمستار، شهومی چاودیری یا سهر پهرمستی نه خوّش و زینداینه کان دمکات روار: زیاره تکور، نه و می روز دمرواته شوینه پیروز دکان

زوال: لهناوچون، به هیرو چون، فریدران، ههوتان، نمون:

زوال پذيرفتن: لمناوجون، فموتان، نهمان،

زواله: گونك، گونكه، گونتك، ئهو بره ههویرهی یهك

نانی لیّ دروست دمبیّت

زوان: بروانه زبان

زوان: تالك، تاله، جۆرە گيايەكە زواە: زەوا، زاد، ئىمو بىرە خواردنىمى بىۆ زينىدانيانى

ئاماده دەكەن

زوايا: سوجهكان، قۆژبنهكان، گۆشەكان

رُوبِے: بمست، لاواز، كورت، سووك، ريسوا، شـميتان،

ليبيس

ز**وبعه:** رمشهبا، گێژهڵوكه، تۆفان، تهپ و تۆز

رُوبِـين: رِم، رشمی بـچوك، جـۆره رمێکـه لـه کۆنـدا بـه کاریان دهبرد له شهردا

زوتر: زووتر، خيراتر، بهپهلهتر

زوج: ۱ - ميدد، هاوسهر، شوو ۲- نزيك، جووت، دژى

زوجه: ژن، هاوسهری پیاو، بهرابهری میرد

زوجین: ژن و میرد، ژن و شوو، جووت

زود: زوو، پێ شوهخت، خێـرا، لـهناكات، بهپهلـه، تونـد، حێل، ىلهز

زودبساور: ساویلکه، خوّشباومر، ئـهومی خیّـرا بـاومر

بەشتەكان يا كەسەكان دەكات

زودتر: خێراتر، بەپەلە، بەلەزتر، زووتر

زُودْخَشُم: توورشـه، کـهم تاقـهت، بـێ حـهوسـهڵه، نــهوهی لهزووترین کاتدا توورِه بیّت، خوّرانهگر

رُودرنسج: دل ناسك، ئەوەى دلى ناسك بيّت و خيّرا برمنجيّت

زود گسذر؛ زوتێپهر، ئهوهی خێرا تێپهڕێٽ و کۆتایی پێؠێت

رُودیاب: بیرتیژ، وشیار، ناگا، زیرهك، زرنگ، نهومی به خیرایی له شتهکان یا بابهتهکان بگات

رُور: ۱-زوّر، هیّز، دصه لاّت، فشار، گوشار، زهخت، وزه، ۲- زوّلم، زوّر، ستهم

زور: سەرو، ژۆر، ژوورو

زور: ۱ - هيز، دمسهلات، ۲ - پيشهوا، سمروّك، گهوره ۳ -

درۆ، بوختان، قسەى ناراست ^۴- چێژ، تام

رُوراء ۱- چال، چالی قوول ۲- کهمان، کهوان۳- دیجله، بهغداد، شاری بهغداد ۴- پیاله، پهیمانه

رُورازُما: هيِّرْ تاهيكمرموه، شموهى هيِّرْ و زوّرى خـوّى تاهى بكاتموه، بالموان

زوراور: پرزور، زوردار، بههیز، نهومی له گهل کهسانیتر

بههیّز و زوّر ههنّس کهوت بکات

رُوراوردن: زوْر لێکردن، زهخت لێکردن، گوشار بوٚهێنان، فشار هێنان، زهخت کردن له کهسێك يا شتێك

زورخانه، یاریگا، شویّنی تایبهتی یاریه

رُورِق: بەلەم، پاپۆرى بچوك، بەلەمى بچوك

رُورکردن: ستهم کردن، زوّرداری، زوّر کردن، داگیرکاری رُ**ورمند:** زوّردار، بههیّز، پر زوّر،

زورین: سهرو، لاسهروو، ژوورو، لای ژوورو

زوزه: زوزه، نالهی سهگ، لویرین، ومړینی سهگ لهتاو

ئازار ياھەرچى

كۆنەكان

رُوش: تووره، گرژ، روگرژ، ناوچاوتال، بـههێز، زوٚردار،

ترشاو، رووترش

رُوش: بەندە، پەست، سووك، ريسوا

رُوغ؛ جۆگە، چەم، چۆم، جۆ، رووبار

زون: پشك، بەش، پار، بەھرە

زُون: بــوت، بــت، و نــهو شــوێنهی بوتــهکانی لــێ کۆدمکهنهوه

زهره: ناهید، زوهره، ناوی یهکیک له همسارهکانی نزیك همسارهی زموی که دووریهکهی لهزموی نزیکهی ۴۱۸۰۰۰۰ کیلومه تره و پیش هه لاتن و دوای ئاوابونى هەتاو دەبينريت زهره: ۱ - زمرداو، کیسهی زمرداو۲ - بویری، نازایهتی، جاونهترسي زهزاد: زيّ و زا، ژن و منالّ، منالّ، وهجه زه زدن: شان خال كردن، لهيي كهوتن بههوى ناتهواني و هیلاکی زهشت: همناسه، نهفهس زهف: جوستى، چالاكى، بلەزى زهك: فرو فرشك، ژهك، يهكهم شيرى مانكا يا مهر دواى زهم: بۆگەن، بۆنى گەنيو، بۆگەنى جەورى و گۆشتى ماسی و ههرچی زهمت: بۆگەن، بۆنى گەنيوى گۆشتى جەور زهنجه: ئازار، رمنج، سمختى، مەينەتى، خەلوم كيشان زهو: ۱ - ناز کردن، نازین، بهخونازین، شانازی کردن، گهشه کردن، گهورمبونی منال۲- درهوشانهوه، تهیسین، بریقهدانهوه، دهرکهوتنی بهرههمی گیا ۳ فهخر، شانازی، ستهم، درق، زهو: تازمیی، تمری، تمر و تازم، شکوهٔ کیا زهموار؛ زئ ئاسا، تەسمە، بەنىد، ھەرشىتىك وەك زىسى كەمان ىنت زهوزاد: زێ وزا، زێ و زاروٚك، ماڵ و مناڵ، وهچه زهوق: رۆشتنەدەر، لەناوچون، فەوتان، نەمان، فيرۆچون زهوق: ١ فيرو، لهناوچو ٢- چائى قوول زهومت: بۆگەن، بۆنى گەنيو گۆشتى گەنيو زهی: زی دار، ههر نام رازیکی موسیقا که زیی ههبیت زه*ی*: بروانه زهیدن زهي: دمسخوش، بهبه، ئافهرين، ج باش رُهيدن: ١- زايين، زان، منالبون، منال هينانه دونيا ٢-دلۆپە كردن، تكه كردن، دەلأندن، دلأندنى ئاو له درزى

شتنك

زون: كورت، كورتهبالًا، پياوى كورته بالأ، گولّ زونج: كورت، كورتهبالا زونك؛ بروانه زونج **زونکل:** بروانه زونج زه: وشهیه که بو دمسخوشی کردن، ناههرین، دمسخوش زه: زێ، زه، زێؠ کهوان زه: دڵۆپه، تكه، تكانى ئاو له درز زه: منال، كۆرپە، كۆرپەلە زهاب: ئافزه، ئاوزى، درز و كهاينى باريكى بهرد ياسەر چاوە كە ئاو لێى بێتەدەر زهاد: پارێزكار، خاترس، خۆپارێز زهادت: پارێزكارى، خواترسى، خۆپارێزى زهار: تووکهربهر، دموراندموری شمرمی ژن و پیاو که مووی لی دمرویت، شمرمگه زهار: درهخشان، درهوشاوه، بریقهدار، تروسکهدار زهدان: منالان، مندالدان، شويني لهمنال لهناو سكي دایك، مالْبجویك، جیّگهی پیزه لهناو سكدا زهر: زههر، ژههر، دهرمانیکی کوشهندهیه، سهم زهر: چرۆ، شكۆڤه، شكۆوه، چرۆى دار يا گيا زهراء در موشاوه، بریقه دار، تروسکه دار، در مخشان زهراب: زمهراو، ژمهراو، ئاوی تیکهل به ژمهر، ناوی ژمهراوي **زهرآبه:** بروانه زهراب زهرآگین: ژاراوی، زمهراوی، تیکهل به ژمهر زهرآلود: ژمهراوي، زمهراوي، تيكهل به ژمهر **زهراميغ:** بروانه زهرآلود زهرچشم: موّره، سهير كردن لهتوورهيي و رق، خيّسه، چاو بزكردنهوه زهرخنسد: برزهی تال، ئهو بزهیهی لهرووی رق و توورييهوه دينته سهر ليو زهردارو: دژوژوهر، دورمانی دژو ژوهر زهرگیا: ژههراوی، گیایی ژههراوی زهرناك: ژمهراوى، زمهراوى، تێكهڵ به ژمهر

زهره: شکوهه، جروّ، جروّی دار یا گیا

ئاست، راده

زي: ١- لا، ئال، رەخ، تەنىشت، كەنار، نزىك ٢- ئەندازە،

زى: شكل، شيّوه، جوّر، چونيهتى جل و بمرگ

زیات: روّن فروّش، روّنچی

زياد: زور، فره، فراوان، زياد

زياده: ١- زياده، زور بون، فرهبون، فراوان بون٢-

زۆرى، زيادى، فراوانى

زیددهروی: زیددهرویی، لمراده دهر جون، پی لی کیشان

زیارت: سهردان، زیارمت، سهردانی کهسیّکی گهوره، روّشتنه شویّنه پیروّزهکان

زیارتگاه: مهزار، مهرفهد، زیارهتگا، شوینی زیارهت

گردن

زياف: لەخۆبايى، نازكەر، مەكراوى

زیان، زهرهر، کهمی، شیراد، کهم و کوری، دژی

سوود و داهات

زيان: بروانه زيستن

زیسان اور: یزانبار، زیان دهر، زیان گهیهنهر،، شهوهی

ببیّته هوّی زمرمر و زیان

زیانکار: زیانبار، زمرمرکمر، زمرممهند، نمو کمسمی لم

کاری خوّی زیان پیّ ببریّت

زیانگر: زیانبار، زمرمرکمر، زیان گهیمنمر

زیب: خشل، زیب، زیومر، زینهت

زيبا: جوان، رازاوزه، دهلال، دلگير، دلوْڤان، ئمو كمسمى

روخسار و قیافهی جوان بیّت، رند، خشکوك

زیبان: بروانه زیبا

زيباشناسى: جوان ناسى، ناسينى جۆرەكانى جوانى و

هونهره جوانهكان

زييق: بزۆك، جيوه

زيبيدن: شياوبون، شاياني، ژێ هاتن، ژێ هاتي، هێنان

زيپ: زنجير، جۆرێك بەنىد بۆ دووريىن بە جلەوە لە

جياتى **قۆپچ**ە

زیت: زمیت، رؤن، رؤنی گیایی

زیتون: زمیتون، داریکه و بمری داریکه

زيج: جالاك، جوست، بلهز، خيرا

زيخ: ستهم كردن، زولم كردن

رْيد: ١- زيادبون، فراوان بون، فره بونن زور بون ٢-

زیاد کردن، فراوان کردن ۳- زیادی، زوّری، فراوانی

زير : خوار، بن، ژێر، خوارێ، بهرامبهری سهر

زير: زيره، فيژه، جيقه، دهنگي باريك

زيرا: چونكه، لەبەرئەوەى، چون، لەورا، ژ بەركو

زيسراب: زيدراو، ژيدراو، ريگهي شاوي ژيدر حهوز يا

ئيستەخر كە ھەر كات بيانەويْت ئاوەكەى بـەتالْ بكـەن

رْيسرافكن: راخمر، ژير راخمر، دۆشمك، فمرش، قالى

گلیم، ئەوەى لە ژێرەوە رايدەخەن

زيرانداز: بروانه زيرافكن

زيرباررفتن: چوونه ژيّر بار، شان بهرنان، له ئهستوّ

گرتن .

نارەق گر

دەپكەنەوە

زیر پوش: ژیر کراس، ژیر پوش، هانیله، همر شتیك که له ژیر کراسهوه لهبهری بکهن، جل و بمرگی ژیرهوه،

زير پيراهن: بروانه زيرپوش

زیرجامه: بیچتامه، ژێر شمرواڵی، دهرپێ، نموهی لـمژێر

پانتۆلەوە لە پێى دەكەن

زيرچاق: ملكهج، گويْرايهل، فهرمانبهر

زير دريايى: ژێردمريايى، جوّره كهشتيهكه كه ههم دمتوانيت لهسهر ناوو ههم له ژێر ناودا بروات و زياتر

لمشمردا بمكار دمبريت

. زیردست: ژیردمست، بمردمست، نمودی لمژیر فمرمانی

كەسێكيتردا بێت، فەرمانبردار، سووك، پەست، زەليل

زيردستى: دەورى، زير دەستى، پيش دەستى، دەورى

بچوکه کهلهسهر سفرهی نان یا میوه دادیدهنیّن بوّ

ئەومى ھەر كەس بەشەكەي خۆي بكاتەناوي

زیرزار: ناله، دهنگی خهمبار، لاواندنهوه

زيرزمين: ژيرزممين، ماٽيك كه لهژير زهويدا دروست

بكريّت، قاتيّك له بينا كه نزمتر له حموشي مالهكه

ىنت

زیرزمینی: ژیرزهمینی، ئهوهی له ژیر زهمیندا بیّت، تایبهت به ژیر زهمین

زیرسازی: ژیّر سازی، شفته ریّژی، شفته ریّژی و بهرد چنینی ژیّرهوهی جاده و نامادهکردنی بوّ قیر کردن

زیرک: زیرهك، وشیار، زرنگ، وریا، ئاگا، زانا، دانا، زانهر **زیرکسار:** وشیار، دانیا، زانیا، زانیمر، ئاگا، ورییا، زرنیگ، زیرهك

زيرگاه: كورسى، منز، تهخت، چوارپێ، چوارپايه،

ئەودى لەسەر دادەنىشن ز**ىرلىپ**: ژېرلېو، ژېر لىچ، مەبەسىت لەقسى ھېواش و

ر**پرسپ**: رپرسو، رپر نچ، مەبەسىت تەھسى ھيوس و نزمە

ز**يروبسالا:** ژيـّر و سـهر، خـوار و سـهر، و مهبهسـت لـه

قسەيەكى بى مانا و ناومرۆك

زيرورو: ژيْروږوو، سەروخوار، تيْكدان، ژيْرووږووكىردن، شيّواندن

زيروزير: ژيرخوار، ژير و سهر

ز**یره:** زیره، تۆمی گیایهکی بۆنخۆشه له چێشتی دهکهن ز**یره:** ژێـری، خـوارین، ژێـرین، بهشـی خـوارهومی هـمر شتٽك

زيرين: خوارين، ژير، تايبهت به ژير

زیر: زیرزیره، جۆره بالندمیه که هاوشیوهی کووله که زیاتر نهسهر گهلای دادرهکان دادهنیشیت و دهنگی زیرهی نیوه دیت

زیست: ژیان، ژین

زیست شناسی: بونهومرناسی، زانستیّکه کهلهبونهومره زیندومکان دمکوّلایّتهوه

زیستن: ژین، ژیان، ژین کردن، ژیان کردن

زيغ: حەسىر، زىلۆ، پەلاسى لەدەزوى لۆكە، حىسل

زيغ: بەلارنىدا چون، گەرانەوە ئەرنى راست، لارنىيى، گومان، دودنى

زيفال: پياله، پميمانه، پيالهي شمراب خواردنهوه

زيف: گوناح، تاوان، سوچ، ههله، ناپياوى

زیفگر: حمسیرباف، زیلؤچن، نهو کمسهی کاری دروست

کردنی حمسیر و زیلۆیه

زېلو: زيلۆ، پەلاسى بە دەزوو چنراو لە لۆكە، بەرك

رُین: زین، شهومی شه چهرم و دار دورستی دهکهن دمیخنه سهر پشتی نهسب

ديوند سار پسي سب

زین: زین، رازاندنهوه، خهملاندن، جوان کردن

زینسب: ۱- ترسهنوّك، بئ وره، بئ زات ۲- زینسهب، زمینمب، ناویکه بو ژنان

زین پوش: زین پوش، ئهو جل و بهرگهی بهسهر زینی

ئەسپىدا دەكىشن

ز**ينت**؛ زينهت، خشڵ، زيومر

زین گر: زین ساز، نهو کهسهی کاری دروست کردنی زینه

زينه: بله، دمرهجه، بليكانه

زینهار: بروانه زنهار

زيور: زيومر، خشل، همر شتيك بـ وزازاندنـ موه بـ مكار بـ يــــ يــــــ

ر: ژ، پیتی چواردهیهم له ئالفابیتی فارسی

ژاپیژ: ۱- پزیسك، پریشكه، پریشكهی ناگر، داوپهی ناو

که لهکاتی سوتاندنی داری تمرِ لیّی دمتکیّت ۲- بلیّسه، کلّه

رُّارُخاییسن: لاژانسن، لاژه لاژه، هسهی بی تنام کردن، ههنیت و پنیت وتن

ژاژدراییدن: لاژاندن، ههانیت و پانیت وتن، هسمی بی

تام و مانا کردن

ژاژلاييدن: بروانه ژاژ دراييدن

رُارُه: لاژه، ههاليت و باليت، هوريات، هسيه بي هو

ژاژیدن: ههلیت و پلیت وتن، لاژاندن

رُاغِر: جيقه لدانه، جيكلدانه، كيسهيهك كهلهنيوان

گەروو و گەدەى مريشكدايە

ژا**نه:** ژیژك، ژیشك

ژاله : ژاله، شمونم، ناونگ، شمفنهم، شمفنم، دلوّپهی ناو کهلمسمر بمرگ و گهلای دار و گیا دمنیشیّت

ژاندارم: ژاندارم، جهندرمه، له کوندا بهو کهسانهیان دهوت که لهشمرهکاندا لیپرسراوی ههانگرتنی سیلاحه فورسهکان بون، نهمروکه له زوربهی ولاتهکان بهو کهسانه دهنین کهلیپرسراوی ناسایشی ناوشارن، ناسایش

ژانر: جۆر، شێوه، شێواز، رێڿکه

ژانویه: ژانویه، مانگی یهکهمی سالی زایینی ژ**نُویِوْلیتیسک:** جیوْپوْلوْتیسک، ژیوْپوْلوْتیسک، زانسستی

سیاسهت پهیومندیدار به زموی

ژنولسوژی: جیولوجی، ژیولوژی، زموی ناسی، ئهو زانستهی له پنکهاته و چونیهتی دروست بونی جینهکانی زموی دهکوانیتهوه

رُخ: ناله، بانگ، هاوار، گريان، نالهي خهمبار

ژخار: جخار، ژخار، بانگ، فهریاد، نهره

ژد: کهتیرا، شیرهی وشکهوهبوی گوینی جهباری

ژرف: هوول، چال، دوور و دریز، کویر

ژرفا: قوولی، قولایی، کویری

ژرفا سنج: هوول پێو، هوولی پێو، نامرازێکه بـۆ پێوانـه

كردني فوولي

ژرف انسدیش: دووربسین، دوورئهنسدیّش، ئسهومی بسیر لهکوّتایی کارووبارهکان دهکاتهوه

ژرف بسين: دووربين، دوور ئەنىديش، ئىموەى بىير ئىم

رری بسی: دووربین، دوور نهسدیش، نسهوهی بسیر نسه کوّتایی کارهکان دهکاتهوه

ژرفنا: هووٽي، کويري، هوولايي، هووٽترين شوٽني دمريا ژ**رف نگر:** دووربين، دورئهند<u>نش</u>

ژرف یاب: ۱- هول پیو، شهومی هولایی شتیک بپیویت ۲- ورد، دوورئهندیش

ژرمین: ژرمیهن، جیرمیهن، ناوی نهتهوهیه کی سپی له رهگهزی ناریا که نالمانه کان، نهنگلوسه کیسونه کان، هولمندیه کان و دانیشتوانی نهسکه ندیناوی لهوانن

رُّست: هياهه، روالمت، رووكهش، چۆنيهتى ههنسوكهوت

وكردهوهكاني كمسيّك

رُغار: ۱- جغار، جخار، سمختی، بهلا، مهینهتی، توندی،

رمنج ۲- بانگ، نمرِه، هاوار، فمریاد

ژغند: نەرە، گرمە، بانگى بەرز، ھاوار، ھاومھيژ

ژف: تەر، تلىس، خوساو، دژى وشكى

ژفك: ريبــؤق، ريبؤفــه، چـلكى جــاو، ئــهو چـلكهى لهسووجى جاودا كۆدەبيتهوه

ژفكاب: بروانه ژفك

ژُ**فَکُن: چ**ڵکن، چڵکاوی، ريپوٚڤاوی، سُهو چاوهی ريپوٚق

لمسوجهكميدا كۆبوبيتموه

ژ**فیدن:** تەربوون، خوسان، تلیسان

رُك: ورته، بؤله، قسهى رُيْر لج، بؤله، ئهو قسمى له توورهيى يا له دلتهنگيدا لهرير ليوهوه دميلين

ژکاره: پێداگر، سوور، شهرانی، شهرخواز، شهرفرؤش،

رهاوي

ژکفر: خۆارگر، بەتاھەت

ژ**کور:** بروانه ژگور

ژکیدن: بولهکردن، پرته کردن، لهزیر لچهوه هسه کردن رگیدن: بوله کردن رگیدن، دز، ناپیاو،

ناكەس، قەلس، چورىك

ژن: ژن، بۆماوه، هۆكارى بۆماوه، بەشىكى بىچوك لە كرۆملوزۇم كلە ھۆكارى گواسلتنەومى تايبەتمەندىلە

> بۆماومىيەكانە ژنتىك: ژنتىك، بۆماومىي، زانستى بۆماوم

> > **ژند:** زیندو، گهوره، مهزن

ژنده: کۆن، کەڤن، دړاو، لەت و پەت، بەكەڭك نەماو، خەسيال، شيتال، شره

ژنسده: زیندو، گهوره، مهزن، زیاتر بؤناوبردنی تایبهتمهندی فیل و وگورگ و شیر به کار دمبریت

ژنده پوش: کونهپوش، ئەوەى جل و بەرگى كۆنە لەبـەر

بكات

ژنراتور: بەرھەمھىنەر، ھۆكار، سەبەب، كەرەستەكانى

كار، ديگى ھەٽم

ژنرال: ژنرال، جنرال، نهفسهری پایهبهرز له نهرتهشدا ژنگا: چرچ، لؤچی، چرچ و لؤچی که لهین ستی

جەستەدا دروست دەبيّت

ژنگ: ژمنگ، زمنگ، ژمنگی ئاسن و کانزاکانیتر

ژنگدان: زمنگ، زمنگوله

ژنگله: زمنگۆله، زمنگ، نهو زمنگۆلهی له ملّی مهرٍ و مالاتی دهکهن

رُّنی: توانایی، شارهزایی، کارامهیی، کارزانی، لیّهاتویی، شیاوی، ژیّهاتن

رُو: دمریا، زملیا، دلیا، زمریا

ژوئن: ژوئهن، ژوهن، مانگی شهشهم له سالنامهی زایینی **ژوئیه:** ژوئیه، مانگی حموتهم له سالنامهی زایینی

ژوپیتر: ژوپیتمر، خوای خواکان لای یونانیهکونهکان، همسارهی موشتمری

ژور: رۆژ، روناكى، روناھى، دەلاقە، رۆچنە

ژوراسیك: ژووراسیك، دوهم دهوره لهدهورانی دووهمی زهوی ناسی

ژورنال: رۆژنامە، گۆفار

دد. **ژورنالیست:** رۆژنامه نوس، ئهو ک*هسهی* له رۆژنامهدا

کار دهکات

ژوژه: ژیژك، ژیشك، ژیژو

ژول: پەرێشان، شێواو، شپرزە، ئاڵۆز

ژولی: جوان، باش، بهدل، دهلاّل، رازاوه

ژوليدن: پمريشان بون، شپرزه بون، شيّوان، تيّكدران

ژون: بت، بوت

ژوهیدن: دلۆپه کردن، تکه کردن، دلۆپه کردنی سهفف و بان

رى: ناوگير، ئەستىر، گۆل، ئەستىلك

ژیان: تووره، کیندار، رقاوی، درنده

ژپپس؛ گەچ، بەردى گەچ

ژیر: بروانه ژی

ژيژ: مردار، پيس، ناپاك، گلاو

ژیك؛ دلۆپه، قەترە، تكه، دلۆپەی باران

ژیمناستیك: جیمناستیك، ژیمناستیك، جوره ومرزشیكه

ژ**يوه:** بروانه جيوه

س

س: پیتی پانزهیهم له ئالفابیتی زمانی هارسی که به
 سین دهخویندریتهوه

سؤال: ۱- داوا کردن، خوازیاربون، خواستن۲- پرسیار، پرس کردن، پرسین

سئانس: دانيشتن، كۆر، كۆبونەوە، دەورە

سؤر: ماود، پاشماود، بمرماود

سائب: رەوان، بە پەلە، خيرا

سسائبه: شازاد کراو، ردها کراو، به شده ی ردها کراو، وشتریک که لهسهرده می نهزانیدا ردهایان دهکرد تا به

حەزى خۆى بۆ كوێ دەروات بروات

سسائح: گمشتیار، دنیاگهر، ئـهوهی بـهدهوری دنیـادا دهگهریّت ۲- میّجیّـور، پیـاوی بـه روّژوو و پاسـهوانی مزگهوت

سائد: سەرۆك، سەروەر، گەورەى ھۆز يا عەشيرە

سائر: ۱- رهوان، خوّر ۲-بلاو، باو، قسمی باوو بولاو لمناو خملك

سانس: راهیننمر، پهرومردهکمر، بهخیوکمر، رامکمر، نهو کهسهی کارووباری دمستهیهک بهعهقل چارمسمر بکات سانغ: ۱ درموا، حهلال، جایزز۲ خوش، بهتام، نهومی بهناسانی له هوورگ برواته خوار

سسائق: سايمق، ليُخور، ئـموهى ليّـدهخوريّت، ئــاژوّ، ليُخوري تروّمبيّل

سائل: پرسیارکەر، پرس کەر، خوازیار، ئەوەی داوای خیّر دەکات، سوائکەر، ئەوەی لە ریّگەی سوالەوە لە خەلگان شت ومردەگریّت

سائم: ۱- لمومرخور، لمومرکمر، ئمو ناژمنمی زوّربمی سان لمه بیابانسدا دهلمومریّت ۲- شوان، شفان، شهو کمسمی ناژمنّهکان دهلمومریّنیّت

ساباط: دالآن، ریّرِهو، ریّرِهوی سمر داپوّشراو لمنیّوان دو مالّ یا دو دوکان

سابح: ۱- مهلمقان، مهلهزان، سۆبایی کهر۲- تیژپێ، ئەسبى تێژ بێ

سا بحه: سۆبايى كەر، مەلەقان، مەلەوان

سابر: شمشيّر، تيغ

سابع: حەوتەم، حەوتەمىن

سابق: پێشکەوتوو، پێشين، ئـﻪوە*ى پـێ*ش دەكـﻪوێت. كۆن، پێ*ش،* تايبەت بە پێش

سابقا: لهكۆندا، له پيشدات، جاران، لهمهپيش، لهزهماني پيش

سابقه سالار: ۱- کاروان سالار، پیّشرموی کاروان، سوپا سالار، ۲- سهرمتا، دمسییّك، پیّشهکی

سابقه: پێشينه، پێشين، پێش كهوتوو

ســـابقهدار: خــاومن بێِ شينه، ئــمومى پێِـشينهى باشــى همبێِت

سابقين: پێشينان، پێشنينان، رابـردوان، بـاو بـاپيران، كۆنەكان

سابله: ریّبواران، ریّبرهوان، نهوانهی به ریّگایهکدا دمرِوّن، همرومها بهو ریّگهیش دهلّین که پیایدا روّشتون سابوتاژ: خراپهکاری، کارشکیّنی، خراب کاری به دمست نهنقهست

سابوهته: ژنی پیر، پیریژن

سابود: جۆلانى، جۆلانە، ئەو تەناڧەى دوسەرەكەى بە لقى دار يىا بە شىتىكىرەوە دەبەسىتن وجىۆلانىيى پىئ دەكەن

سابوره: حیز، گاندهر، هووندهر، نهو پیاوهی حمزی له هاورهگمزهکهیمتی

سابیدن: سوون، ساوین، کوتان نـمرم کـردن، سایین، قوتان، نهرمژاندن

ساتر: پۆشەر، داپۆش، حەشاردەر

ساتراپ: حاکم، فهرمانرهوا، بهریوبهر، پاریزگار

ساتگن: بهياله، پياله، بهيمانهي شهراب خوري

ساتگنی: بروانه ساتگن

ساتی: ژنی بهومها، ژنی نهمهکدار، له کوندا له نایینی هیندو باو بو که نهگهر پیاوینک دهمرد ژنهکهیان له گهندا دهسوتان و نهگهر ژنهکهی پیش دهکهوت له گهن یهکیک له کهن وپ هلهکانی پیاوهکهی دهیانسوتاند، نهم ری و رهسمه نینگلیسسیهکان لسه سساتی ۱۸۲۹

ههلأيانومشاندموه

ساج: ساج، تاوه، دمڤرێکی پهلی قوپاوی ناسنه بوّنان کردن و برێشکه برژاندن

ساج: ساج، جوّره داریّکه دارتاشان به کاری دهبهن

ساج: جارشيّو، بالأبوّش

سساجد: کووړنووش بهر، سهر دانهوێن، نهو کهسهی ناوچاو له زموی دمدات و سوجده دمبات

ساجگون: ساج ناسا، بهرهنگی ساج، رهش، تاریك، ئیّل

سساجی: نارام، نـ وَهره گرتـو، هـ ێمن، هێـدی، نوٚخـژن گرتوو، ناوه لانلو بوّ شـهو و دهريا و چاو كـه بێـدهنگ و

ساجی: ساجی، تیری، نانی ساجی، نهو نانهی لهسهر

ساج دمبرژێت

ئارام بن

ساحت: ناوچه، حهوشيّ، پانتايي، زهوي که سهقفي

ساحت: ناوچه، حهوسی، پانسایی، رهوی . نهبیّت

ساحر: جادووگەر، جادوباز، ساحير، ئەفسونگەر

سساحرانه: جادووگهرانه، جادووبازانه، به شیّوازی جادووگهران

ساحره: جادوگهر، ژنی جادوباز

ساحل: كەنار، رەخ، بەستىن، ھەراغ دەريا

ساخت و پاخت: گرێ بهست، رێکهوتن، گرێ بهستی کوتایی له نێوان دو یا چهند کهس بـوٚ نهنجامـدانی کارێك

ساخت: دروست کردن، ناماده کردن، تهیار کردن، جیّکری، چیّکردن

ساختگاری: دروست کردن، ناماده کردن، بناغهدانان، کاری دروست کردن و ناماده کردنی شتیك

ساختمان: ١- بينا، كۆشك، تەلار، بالەخانە٢- جۆنيەتى

دروست کردن

ساختن: دروست کردن، بینا کردن، شتیک ناماده کردن و دروست کردن

ساخر: گانته پیکهر، قهشمهر، گانتهچی، نهوهی گانته به کهسانیتر دهکات

ساخط: تووره، رق ئەستوور، رقاوى، بر كين

ساخلو: سەربازگە، پادگان، ژومارەيەك سەرباز كەلە شويننكدا بۆ پاسەوانى كردن دادەنرين

ساخن: گەرم، تىن

ساد: بمراز، بمرازی نیْر

ساد: خوّرِاگر، راست، بههێر، راست وتار

ساد: دمشت، دمر، بیابان، سارا

ساد: ساده، بیّ ریا، بیّ نهخش و نیگار، ساکار

سادات: گەورەكان، منالەكانى پيغەمبەر

ساده جگر: ساویلکه، بی فیّل و تهلهکه، سادهدل ساده زنخ: بروانه ساده رو

ساده شمیر: ساده دل، دل پاك، ساویلکه، بی ریا

ساده طبع: بروانه ساده دل

ساده عدار: بروانه سادمرو

ساده نویسی: ساده نوسین، نوسینی شتیّك به سادهیی بو نهوهی شیاوی تیّگهشتن بیّت

ساده: ساده، بیّگمرد، بیّریا، ساکار، بیّ نـهخش و نیگار،

بیّ رازاندنهوه، یهکسان، هاسان، سانا

ساده: سمرۆك، سمرومر، گموردى هۆز يا عمشيره

سادهدل: دلّ ساكار، دلّ پاك، ساويلكه، سادهدلّ، بـێ ريـا،

خۆشباومرٍ، پاك

سادمرخ؛ لوس، لوس و پوس، شهو کوردی هیّشتا موی دمرنهکردبیّت، ساده روو

سسادهرو: ساده روو، شهو کورهی هیششتای مووی لینههاتبیّت، جوان، هوز

ساده لوح: ساویلکه، ساهیلکه، دلّ ساده

سادس: شەشەم، شەشەمىن

سادم: خەمبار، پەشىمان، خەمۆك، پاشگەز

سادن: درگاوان، دمرفان، باسهوانی دمرگا

ساديسم: ساديسم، ئازاردان، شينى ئازاردانى خەلك،

ئازاردانى بەرامبەر لەكاتى جووت بون

سار: ۱- نازار، بهلا، سهختی، مهینهتی، دورد، رونیج،

بەدبەختى، خەم، خەفەت ٢- جۆرە بالندەيەكە

سارا: تايبەت، بى ريا، بىكەرد، پاك

ساران: سهر، سهرهكان

ساربان: وشتردار، وشترقان، حوشتربان

سارخك: ميشووله، پيشكه، پيشي، تؤفانه

سارخگدار: داری میشووله، نهو دارهی نیشووله بو لای

خۆي رادەكىشىت

سارشك: بروانه سارخك

سارغ: بوخچه، بوقچه، دمستمال، دمستمالی گهوره که

شتێکی پێوه دهبهستن

سارق: دز، جهته، رێگر

سارقه: دز، ژنی دز

ساركوم: شير بهنجه، نه خوشي شير بهنجه، سهر هتان

سارو: بروانه ساروج

ساروان: بروانه ساربان

ساروج: ساروج، همویریک که له ناهمك و خولهمیش دروستی دهکهن و له بیناکان به تایبهت له حموز و

ئاوگرەكاندا بەكارى دەبەن

ساز امدن: سازگاری، ساز بون، گونجان، ریّك كموتن،

راست هاتنهوه

ساز دادن: ئاماده كردن، رازاندنهوه، خهملاندن، سامان در:

ساز زدن: ساز ژهنین، ژهنینی یهکیّك له نامرازهکانی مؤسیقی، نیّدان

ساز کردن: ساز کردن، جیکرن، ناماده کردنن دروست کردن، ساماندان، ریکخستن

ساز وبرگ: ساز وبمرگ، شموهی له کهڵ و پهلی شهر کهبه سهربازیّك دهدریّت

ساز ونهاد: رێ و رمسم، نايين، شێوه، شێواز

ساز ونوا: ساز و ناواز، بهزم و خوشی

سساز: شامراز، مراز، کمرهسته، شامرازی کار، شامرازی شهر، کهل و پهلی ژیان

ساز: ساز، همرکام له نامرازهکانی مؤسیقی

سازش دادن: سازاندن، گونجانـدن، ئاشـتی دان، ئاشـت کردنـهوه، هاوئاههنگ کردن

سازش كردن: سازان، گوناجن، ئاشت بونـهوه، رێـك كهوتن

سازش: سازان، سازگاری، گونجان، هملکردن، تـمبابون، هاوناهمنگی

سازشکار: ئاشتی خواز، سازگار، ئەوەى لە گەل يەكيتردا

رێکهوێت و ئاشتی بکات ۔

سازگار: سازگار، هاوئاههنگ، هاورا

سازگر: بروانه سازگار سانمان مال متحدد ، نکف

سازمان ملل متحد: ریکخراوی نمتموه یمك گرتومکان، داممهزراوهیمکی نیونمتموهیی کمه بمه پییی ریکموتن ناممی نمتموه یمکگرتوهکان داممهزراوه و بنکمکمی لمه نیویورک و نامانجی هاوکاری نیونمتموهیی و نمهیشتنی کیسشمکان و ریگرتن لسه شمی و خوینرپیرژی و داممهزراندنی ناشتی لمنیوان ولاتانه کمه لمه دوای شمپی یمکممی جیهانی دروست بو و بمه دهسپیکردنی شمپی دووهمی جیهانی بهناو چو و لمه ناوهپاستی شمپی سائی ۱۹۴۱ به نامادهبونی سمروکی ولاتانی ویلایمتم یمکی گرتوهکان و نینگلیس و ولاتمه هاوپهیمانمکان بهمیمان نامهیمک بو دروست کردنموی ریکخراوی بهمیمان نامهیمک بو دروست کردنموی ریکخراوی

سازمان: سازمان، ریکخستن، چوّنیهتی دروست گردن، نهزم و ریکی، ریکخراو

سازمند: ناماده، سامانداراو، ریّکخراو، دامهزراو سازوار: بروانه سازگار

سازوباز: بهند باز، تهناف باز

سازور: ناماده، رازاوه، ساماندراو، رێکخراو

سازوسامان: سهروسامان، ری و رمسم

سازیدن: دروست کردن، چیّکرن، بینا کردن، سازان

ساسان: ساسان، دمرویّش، همژار، نمدار، نمومی خوّی له ملّک و مالّ به دوور بگریّت

ساستا: بن رەحم، ستەمكار، زيانگەيەنـەر، شەيتان، ئەھرېمەن

ساسی: دەوریّش، هەژار، نەدار، سوالْکەر، درۆزەکەر ساچمە: ساچمە، گوولەی وردی سوربی کە لە تفەنگە راويەكاندا بە كار دەبریّت

ساچى: سپى

ساطر: قهساب

ساطع: تیشکدمر، نوردمر، درموشاوه، درمخشان، تابان، ههلکراو، ناشکرا

ساطل: تهب و تۆز، تهپ و تۆزى بمرزبو، گێژهڵوكه ساطن: پیس، ناباك، گلاو، هرێژ

ساطور: ساتوور، چهپهچاخ، ساتور، ئامرازیکی ئانسی پان و دمسکدار هاوشیّوه کیّرد که قمسابهکان به کاری دمیهن

ساعت ساز: ساعه جی، ساعهت ساز، نهو که سهی ساعه دروست بکات یا جاکی بکاته وه

ساعت: کات، ساعمت، کاتژمیر، زدمانی کهم، بهشیک له زدمان، پنوانهی کات که بهشیک له بیست و چوار بهشی شهوانه رؤژه و بریتیه له شهست خولهکه که همر خولهکیش بریتیه له شهست چرکه

ساعد: قوّل، لهمه جهكى دمست تا ئانيشك، باسك

ساعور: ۱- ناگر، تەنوور ۲- سەرۆكى خەستەخانە، يانى ئىسەو پزيىشكەى ئىسە خەسىتەخانەدا بەريوبسەرى پزيشكەكانىترە

ساعی: ۱ - هموند مر، تیکوشهر، کوشا، خهباتکه ر۲ -دوزامن، فیتنه چی، ناژاوه چی

ساغر: جام، پیاله، پهیاله، پیّك، پیهمانهی شهراب و ئاره ق خواردنهوه، دمقریّك بو شهراب خواردنهوه که له زیّر یا زیو یاههرچی دروستی بکهن

ساغرزدن: ئارەق خواردن، شەراب خواردن، بادەنۆشىن **سافر:** سەھفەركەر، گەشتيار، گەرۆك، رێبـوار، رێبـاڕ، و بەمانايى كاتيب و نوسەريش دێت

سسافل: خوار، نشێو، نـزم، پهست، سـووك، ريـسوا، بـێ جێگه و پێگه، داماو، زهليل

سافله: خوار، بهشی خواروی هه ر شتیك، بهشی خواروی روبار یا چوم

سافوت: فیکه، فیقه، دُهو دهنگهی مروّق له دهمی خوّی دهیهیّنیّتهدهر، فیتوو، فیت، فیته

ساقب: ۱-نزیک ۲-دوور

سافه: ۱- ساق، لاسك، لاسكى گيا و دار ۲- پاشــهنگ، دوايي لهشكر و سويا

ساقط: ۱- کموتوو، دابهزیو، لهسهره کهوتوه خوار ۲-پهست، سووك، ریسوا، ناکهس

ساقطه: کموتوو، دابهزیو، پمست، سووك. و میوهههك که پیْش گمشتن له دار بکمویّته خوار

ساقور: ۱ - کمرما، گمرمی، تین، تا ۲ - و پارچه ناسنیّك که ناژهلّهکانی پیّ داغ دمکهن

ساقیانه: ساهیانه، مهیگیر ناسا، به شیوهی شاهیهکان ساهیه: جوزم، جوگه، جوگهاه، جهم

ساقیگری: مهیکنری، شهراب گنری، کار و پیشهی مهیگنر و ساقی

ساك: ساك، كيسه، توێشودان، كيسهى گـەورە لـه چـەرم يا پارچەكە كەل و پەلى تێدەكەن

ساكاروز: قەند، شەكر، چەومندەر، چۆندەر

ساکب: رژان، رێژان، رژاو، رژانی ئاو یا فرمێسك ساکت: بێدهنگ، هێمن، ئارام، هێدی، بێ حبووله

ساكسوفون: ساكسوفون، يهكيك له ئامرازهكاني موسيقي

ساكن: بـــى جوولـه، نيشتهجي، ئــارام گرتــوو، بيّــدمنگ، .

ئۆھرەگرتو، ئۆخژن گرتوو

ساكى: ئارمقى برنج، جۆرە خواردنەوەيەكى ژاپۆنيە كە لە برنجى دەگرن

سال ازمای: پیری کونسان، به نهزمون، نهوهی جهندین سان نهزمونی ههبینت و تانی و سویری ژیانی جهشتبینت

سال پيموده: پير، به تهمهن، به سالآچو

سال خرد: کهم تهمهن، منال، بئ نهزمون، کج یا کور

که کهمتر له پینج سال تهمهنی بیت

سال گردش: سالانه، دمسپیّکردنهومی سالّ، سووړانی سالّ، دمسپیّکردنی سالّی نویّ، سالْفهگهر

سال گشت: پير، بهتهمهن، به سالآچو

دوانزه مانگ یا ۳۶۵ رؤژه

سال و ماه: سال و مانگ، بمردهام، هممیشه، سال تا سال سال سال سال سال سال، ماوهی سوورانی زهوی به دهوری خور که

سالاد: سالاد، زهلاته، ترشى تازه كه له خميار و كاهوو

و تهماته و پیاز و ناوی لیمو دروستی دهکهن

سالار جنگ: فهرماندهی شهر، سالاری شهر

سالار: سالار، سبمردار، سبمروّك، گبموره، سبمرومر،

پیشردهوی کاروان یا لمشکر

سالارخوان: سفرهچی، سمرپهرهستی سفره، سهروکی حیّشتخانه

سالاسال: سال سال، ههمو ساليك، سالأنه

سالانه: سالیانه، سالانه، سالی یهکجار، سال به سال

سسالب: رهێنــهر، فرێنــهر، رووت کــهرهوه يــا پێــست دامالمری شتێك

ساليه: سالى باش، سالى خوش

سالغورد: بهسالأجو، سال ديتو، بهتهمهن، به ئهزمون،

ىچ ، كەڤنار ، دانساڭ

سالدات: سمرباز، سوپایی

سالدار: بهتهمهن، گهوره، پیر، به سالآچو

سالدیده: بروانه سالدار

سالگرد: بروانه سال گردش

سالغ: گا یامهری شهش ساله

سالف: رابردوو، كۆن، پيش چوو، پيشين، پيشينه، مندينه

سالك: ريبار، ريبوار، رؤشتو، نهومى به ريكايهكدا

دەروات، شويننكەوتوو، خۆپاريْز، لەخوا ترس

سالم: ساخ، ساغ، تەندروست، بى عەيب

سالماه: بروانه سالمه

ساله: سال مانگ، حسیبی سال و مانگ، میژوو، دیروّك،

•••

سائند: سالدار، بهتهمهن، به سالأجو

سالن: سالون، هوّل، تالار، تالاری گهوره بوّ میوانداری یا نیشاندانی فیلم و همرچی

سالنامه: سالنامه، سال پێو، کتێبێك کهکورتـهی هـهواڵ و ئامارهکانی سالێکی تیا بنوسن

سسالنما: رۆژپنو، سال پنو، نامیلکه یا کاغهزیك

کهحسیّبی سال و مانگهکانی تیا چاپ دهکهن

سالوس: ممكرباز، فريودمر، هه نخه نه تندمر، رياكار، دروزن

سالوك: همژار، نمدار، دموريش، دمسكورت. بـ مانانى

دز و ریکریش دیت سالیان: سالیان، سالهکان

سالیانه: سالیانه، سالانه، سالی یه ک جار، کاریک کهسالی یه کجار نه نجامی دودهن

سام: ئاوسان، ھەلأوسان، نەخۆشى، دەرد

سام: ژمهراوی، زمهراوی

سام: سام، له داستانهکانی شانامه کووړی نهریمان باوکی زال و باوهگهوریّی روّستهمی دهستان

ساماكچه: مهمك بهند، شاماكى، مهمكه لؤس، ستيان،

ئێلەك، زەخمە

سامان دادن: سامان دان، ريكخستن، نمزمدان

سامان گرفتن: سامان گرتن، ریکخران، دامهزران

سامان: سامان، کهل و پهلی ناو مال، کالاً، باروبنهی سهفهر، ریکی، نهزم، ثارام و همرار، نهندازه و نیشانه

سامه: تايومت، تايبمت

سسامه: پـمیمان، سـوێند، بـهێێن، نهمـهك، ومفـا، پـهنا، پـهناگا

سامت: خەمبار بون، بيدەنگ بون، خەمۇكى، بيزار بون، دلتەنگى

سامه: ژمهراوی، ژمهردار

سامح: بهخشهر، جواميّر، دل فراوان

سامر: ئەفسانە بيْرْ، چيرۆك بيْرْ

سامع: بیسمر، ئمومی دمبیستیت

سامك: بمرزو، بلند، بمرز و بلند له همر شتيك

سامندر؛ بروانه سمندر

سامى: بمرز، ئەپيش، بايەبمرز

سامی: سامی، تایبهت به سام کوری نوح

سامیه: بمرز، لمپیش، پایمبمرز، بلند

سان: بهش، پشك، پار، بههره

سان: رمسم، شيّوه، عادمت، نهريت، داب

سان: سا، وهك، وهكى، هاوشـيّوهى، وهك چـوّن دهلّـيّن گورگ ئاسا

سان: سان، لهناو نیزامدا بریتیه لهبهسهر کردنهوهی سویا

سان: همسان، سان، بمردمسان

سانتر: بنكه، جهق، ناوهند، نيّوان، ناومراست

سانترال: ناومندی، بنکهیی، چهق

سانتی گرم: سانتی کردم، یهك نهسهر سهدی گردم، سهد گردم

سانتی متر: سانتی مهتر، یهك نهسهر سهدی میتر

سانت: سانت، سانتی، یهك لهسمر سهدی همر شتیك

سانتیم: سانتیم، یهك لمسمر سمد

سانتیمانتال: ههستیار، پرههست، خوینگهرم، گرژ، میهرمبان

سانحه: رووداو، كارمسات، پيشهات

ساندويج؛ ساندويج، لمفه، جوّره خواردنيّكي سارده

سانــسور؛ سانـسۆر، رەخنــه، ئــیراد گــرتن، پــشکنین و

چاودێری له لایهن دموڵهتموه ساهر: بێدار، ناگا، به ناگا

ساهره: ۱- بیدار، به ناگا ۲- مانگ ۳- زموی، سمر زموی ۴- جاوه، سمرچاوه

سساهور: ۱- بیداری، بسه ناگسایی، ناگسایی^۲- مسانگ، مانگهشهو

ساهى: ھەلەكەر، نائاگا، لەبىركەر، فەرامۆشكار، ئەو كەسەى دلى لەشوپنىكىتر بېت

ساو اهن: ورده ناسن، وردهی ناسن که نهکاتی همسان کردن لنی دهبنتهوه

ساو: باج، مانیات، خمراج، نموهی لم کوندا پاشا به هیزهکان له پاشا تیکشکاوهکانیان دهگر ت

ساو: سان، بهردمسان، ههسان، تیکه ناسن یا بقهرده که کیّرد و شمشیّری پیّ تیژ دهگهنهوه

ساویت: سوّقیمت، یمکیمتی سوّقیمت، شوّرای نویّنـمرانی کریکاران و جوتیاران له یمکیمتی سوّقیمت

ساویدن: بروانه ساییدن

ساویز: رووخوّش، دهم به بزه

سایبان: سایموان، سمیوان، جمتر، همر شتیك کمبؤ ریگرتن له تیشكی همتاو همنی دمدمن و همر شتیك كمسنبهر بخات

سایه افکندن: نسی کردن، سیّبهر کردن، سیّبهر خستن سایه تسرس: ترسهنوّك، بیّ زات، شهوهی له سیّبهری خوّیشی دمترسیّت

سایه پرست: سیّبمر پهرمست، نهوهی حمزی له سیّبمره سایه پسند: سیّبمر پهرمست، سایه پهرمست، سیّبمر خوّشهویست

سایه خفت: لمسیّبمردا خموتوون نوستوو لمسیّبمردا سسایه خــوش: خــوّش ســیّبمر، ســایه خــوّش، شــویٚنیّکه کمسیّبمرمکهی خوّش بیّت

ســایهٔ رســت: روواو لمسـێبهردا، گیایــهك كهل*مسـ*ێبهردا بـ*ر*وێت

سسایه روشسن: تاریک و روون، بومهنیّل، حالهتیّک له نیّوان تاریکی و رووناکی

سایه شکن: سیبمر شکین، تیشك بهخش، لمناوبمری سیبمر، نور

سایه گاه: سایهوان، سیّبمر، نسیّ، نسرم

سایه گستردن: سیّبمر خستن، سیّبمر کردن، سایه خستن

سایه فکن: بروانه سایه افکن

سایه نشین: سیبهر نشین، نهومی له سیبهردا دانیشیت.

و مەبەست ئە گەسى بېكار و بېبار

سایه: سیبهر، نسی، سا، سایه

سایهبان: بروانه سایبان

سایه پرور: سایه بهرومر، کهسیک یا شبتیک کهله سیبهردا بهرومرده کرابیت

سايه پوش: سەيوان، سايەوان، كەپر، چەتر

سایهٔ دار: سایهٔ دار، سیبهٔ ردار، ههر شتیک که سیبهری

سایهرو: شهو ناگا، شهو زیندوو، نهوهی به شهودا دهگمریّت

سايهوار: سيبمرئاسا، سايه ئاسا، وهك سيبمر

سایهور: سایهدار، سیبمردار، ئهوهی سیبمری همبیت

سایگاه: سێبهر، نسێ، نسرم

سایوان: بروانه سایبان

ساییدن: ساووین، سوون، کتان و نهمکردن، نهرمژاندن، له یهك سوونی دو شت، ههسان کردن،

سببابه: ۱- جنن ودهر، جونن فسرؤش ۲- پهنجهی

سبات: ۱ - وهنهوز، سووکه خهو، خهو ۲ - روزگار،

زممانه۳- زیرهك، زرنگ، وشیار، وریا

سباح: مەنەقان، مەنەوان، سۆبايى كەر

سباحت: مەنە كردنن سۆبايى كردن، مەنە

سباع: درندهكان، ئاژهڵهدرندهكان

سباعي: حموتی، حموت دانهیی، حموت لایی سباق: ۱ - بیش کموتن، بیش کموتن،

همر کێبرکێیهکه کهلهنێوان دو یا چهند کهسدا بێت

سباك: زيرگر، زيرنگمر، نهوهى زير و زيو دهتوينيتهوه سبال: سمين، سمبين، موى پشت نيوى پياو

سبب ساز: بهدیهننمر، دروست کمر، داهننمر

سبب: هـۆ، هۆگـار، بايس، دەسـتاوێز، بىـانو، پـەڵپ. پەيوەند، خزمايەتى، نزيكى

سبت: ١- راحمت كردن، وجان دان، ئوقره گرتن ٢-

حموانسهوه، نسارامی، نسارام گسرتن ۳- شسهممه، روّژی شهممه

سبه: ۱- ساردی یا درمی که بو ماودی جهن روزیک بدرددوام بیت ۲- روزگار، ماودیدک له روزگار ۳- سمت،

پشت ران

270

سبه: عار، عمیب، و کمسیک که خملک زور جنیوی پی

بدهن

سبحان: پاك كردن، به پاكى بيركردنهومى خوا

سبحه: دۆعا، زیکر، ویْرد، پارانهوه

سبد باف: سهوهته چن، زهمیّله ساز، نهو کهسهی سهوهته و زهمیّله دروست دهکات

سبد: سەوەتە، زەمىلە، سەلك، زەمبىل

سَبِرْ آخور: ناخور، ئالفدان، ئەو شوينەى ئالفى زۆرى لى بيّت بۆ چوارپيّكان. و مەبەست لە ئاسمان

سبز ایوان: ئاسمان، عسمان

سبز تشت: ناسمان، عاسمان

سبز پری: بههار، ومرزی بههار

سبز پوش: سهوز پوش، کهس پوش، شهوهی جل و بهرگی سهوزی لهبهر کردییّت

سبز دانه : دانهویلهی سهوز، گهنم یا همر شتیکیتر که

هێشتا سەوز بێت و پێنەگەشتبێت

سبز رنگ: کهسك رهنگ، سهوز رهنگ، به رهنگی سهوز سبز زاغ: ئاسمان، دونیا

سبز شدن: سهور بون، شین بون، رهنگی سهور به خو

گرتن، رووانی گیاسهردمرهیّنانی گیا و شین بونی

سبز چهر: ئەسمەر، كەنىم رەنگ

سبز گنبد: ئاسمان، عاسمان

سبز قدم: پێ رشه، ناپيرۆز، شووم

سبز کردن: سهوز کردن، رمنگی سهوز نه شتیك سوون

سبز كوشك؛ ئاسمان، عاسمان

سبعون: حمفتا، حمفتاد

سبعين: حمفتا، حمفتاد

سبغانه: بیّعانه،بهیعانه، پیّشهکی، نهو بره پاهری پیّش

کار کردن به کریکاری دمدهن

سبغه: راحهتی، نارامی، خوّش رابویّری

سبق: پێش كەوتن، گرێو كردن، مـەرج بەسـتن، ئـەوەى

لەسەرى گريو ببەسىن

سبق: پێشكەوتن، پێشى گرتن، پێشڤەچون

سبقت: گرێو، مەرج بەستن، پێش كەوتن، پێشى گرتن

سبك پوى: تێژپێ، جالاك سبك خرد: بێ ناوز، كەم عەقلا، نەزان، ور، گێژ

بت عرد، بق دور، عدم عددن عدران، ورد، عير

سبك خيز: روّح سووك، لهش سووك، چالاك

سبك داشت: سووك ئەزمار كردن، به سووك زانين

سبك دست: دمست ووك، چالاك، ئەوەى كاريّك بە

خێرايي ئەنجام دبات، رۆح سووك

سبك دل: شاد، شادمان، خوشحال، دهم به بزه

سبك راى: كەم عەقل، بى ئاوز، بى مىشك

سبك ركاب: تيژپێ، توندرهو

سبك رو: بيّ شهرم، بيّ حهيا، بيّ نابروو

سبك رو: چالاك، تيژپيّ، پيّ سووك

. سبک روح: روّح سووك، جالاك، ئەودى كارمكان بە

خيّرايي ئەنجام دەدات، لەش سووك، شادمان، خوّشحالّ

سبك سايه: تنبهر، خورانهگر، كهم دهوام، ناسههامگیر

سبك سنگ: كەم كێش. نەقورس، بێ كێش، سووك

سبك سنگين كردن: هه لسهنگاندن، شتيك له دمستدا

سبت سندین سردن؛ همدسه تکاندن، سنیت نه دهسندا ته کان دان و سووك و قورسیه کهی هه نسه نگاندن

سبك سير: توندرمو، تيژپێ، بلمز

سبك عقل: بي ناوز، بي ميشك، كهم عهقل، نهزان

سبك عنان: جالاك، تيزرهو، توندرهو، بلمز

بعد معان، چادات، دير زهو، دوند زهو، بنمر

سبك مایه: كهم بایی، بیّ نرخ، كهم بهها

سبك مغز: بي ميشك، نهزان، گير، كهم عهمل

سبك ياب: بيرتيْرْ، زيرەك، ئەوەى لە زووترين كات

لهبابهتهكان تيّدهگات

سبك: سووك، بيّ كيْش، نه هورس، كهم كيْش

سبر: سمز، سمبر، کمسك، همر شتیك که بمرهنگی گیا و

گهلای داربیّت، جوزه رمنگیّگه له تیّکهل کردنی رمنگی شین و زمرد دروست دمبیّت

سبزارنگ: سهوز رمنگ، کهس رمنگ، به رمنگی سهوز

سبزه: سهوزه، ئەسمەر، گەنم رەنگ

سبزه: سهوزه، گیایی تازه رواوو، شیمهن

سېزوزرا : سهوزهزار، سهوزهلان، چیمهن، میبرگ، زهوی

تەر و سەرسەوز

سبزهناك؛ بروانه سبزهزار

۰۰ **سبزیا**: شووم، ناپیرۆز، پی رمش

سبزجا: سموزه زار، سموزهلان، جيمهن

0--33-= 135-33 = 1-**.3.**

سبزخوان: ئاسمان، عاسمان

سبزده: ئاسمان، عاسمان

سبزگار: ۱ - سهوزکهر، بهرمنگی سهوز دمرهینهر ۲ -

سەوز رمنگ، كەسك رمنگ

سبزگون: سمز رهنگ، سمبز رهنگ، کهسك رهنگ، به

رمنگی سهوز

سبزفام؛ سموز رمنگ، کمسك رمنگ، به رمنگی سموز

سبزفرش: ئاسمان، عاسمان

سبزك: سەوز، گياى سەوز

سېزكالك: سەوز، ميوەى نەگەيشتوو، كاڭكى نەگەييو

سبزی پاك كـن: سـموزه بـاك كـمر، سـموزى چـاككمر، و

مهبهست له کهسی کاسهلیّس و ریاکار

سېزى پلو: سەوزى خۆرشت، سەوزى پىلاو، ئىەو پىلاوەى سەوزى تېدەكەن

سبزى فروش: سەوزى فرۆش، سەوزە فرۆش

سىپزى: سىهزى، سىهوزە، ئىهو گيايانىهى بىن كولأن

دهخــورێن وهك كــهومر، تــهرِه پيـــاز، جمعفـــهرى،

مەعدەنوس، تەرەتيزە...

سېزينه: سهوزرمنگ، كهس رمنگ، به رمنگي سهوز

سبط: كورهزا، كچه زا، منائى منان، نهوه

سبع: حموت يهك، يهك حموتي شتيّك

سبع؛ حەوت، حەفت

سبع: درنده، ئاژهٽي وهحشي

سبك: شێوه، رێڿكه، جۆر، شێواز

سبکبار: بارسووك، نهودى بارى سووكى لهسهر شان بيّت، ئاسووده، بيّ خهيال

سبكبال: بال سووك، بالندهى بجوك، شهو بالندهى بتوانيّت بهخيّرايي ههلبفريّت

سبكپا: چالاك، تيژپێ، بلهز، پێ سووك

سبکسار: کهم عمقلّ، بیّ ناوز، بیّ میّشك، نهزان، سووك، پهست، ریسوا

سبکسر: بروانه سبکسار

سبکی: سووك بوون، بـێ كێـشى، كـهم كێـشى، قـورس نهبون، سووكى

سبل: ریّگا، ریّگاکان

سبلت: سمیّل، سمبیّل، موی پشت لیّوی پیاو

سبوره: حيز، گاندمر، قووندمر، كوونى

س**بوكش:** گۆزەكێش، شەرابخۆر، ئەوەى گۆزەيەك شەراب بخواتەوە

سبی: دیل کردن، یه خسیر کردن، ئهسیر کردن، دوور خستنهوه

سبیل: سمیّل، سمبیّل، موی پشت لیّوی پیاو

سبیل: شیّواز، ریّگه، ریّ، ریّجکه، ریّگهی دایر و رون سبیلو: سمیّل پان، سمیّلدار، نهوهی سمیّلی پان گهورهی

سه بعد: سیّ لا، پانی و دریّژی و هوولی

سهٔ تار: سی تار، نامرازیکی موسیقی هاوشیّوهی تار

سه پایه: سیّ پاره، سیّ شاخه، سیّ لق، نهوهی وهك سیّ پا لمسمر زموی دایبنیّن و شتیّکی لمسمر دابنیّن

سه دوری: سیّ دوورین سیّ لا، دریّژی و پانی و هوولی **سه شنبه:** سیّ شهممه، روّژی جوارهمی حمفته

. ســه چــرخه: سـێ چــەرخە، ھەريــەك لــەھۆكارەكانى

گواستنهوه کهسی چهرخی ههبیّت سه طلاق: سیّ تهلاّقه، جوّریّکه لهتهلاّق که پیاو بوّ سیّجار ژنهکهی خوّی تهلاّق دهدات و نهگهر دووباره

بیهویّت بیهیّنیّتهوه دمبیّته شهو ژنه سهرهتا شوو به پیاویّکیتر بکات و دواتـر شهو شهلآقی بندات تـا شهم بتوانیّت مارهی بکاتهوه

سه يك: سى يەك، يەك ئەسەر سىي شتىك

سه: سێ، ژوماره سێ

ست: شەش، بۆ مێينە بە كار دەبرێت

ستا: ئاڤيستا، ئاويستا

ستا: سيّ لا، سيّ دانه، سيان. و جوّريّك خيّوهت

ستا: ومسف كردن، بيا ههنگوتن، بيا هه لنان

ستائر: پهرده، پۆشش ستاخ: لق، پهل، لقی دار

ستاد: ومستان، لهجوولهكموتن

ستادن: ومرگرتن، سهندن، ليّ سهندن، ستاندن

ستادن: ومستان، له جووله کهوتن، راومستان، بهسهريي

وه بون، همستان

ستار: بروانه ستاره

ستار: پەردە، پۆشش، ئەوەى شتى پى دادەپۆشن سىتار: داپۆشـەر، پۆشىشى عىەپىب و ئىراد. و يىەكىك

ســــــّـار: داپوّشــهر، پوّشــشى عــهيب و نــــــراد. و يــــهكێك لمناوهكانى خوا

ستار: سی تار، جوریک سازهی موسیقیه ستاره پیشانی: ناوجاو سپی، ناوجاو روون، درموشاوه،

چارەرەش

ســتاره چــشم: چـاو ئەسـتێرە، ئـەوەى چـاوى روون و درەوشاوميە وەك ئەستێرە

ستاره: ئەستىرە، ھەسىرە، ستىرە، ھەر يەك لەخالە درموشاوەكان كە لەشەودا دەبىنرىن

ستاره: پهرده، پوشش، ئهوهی شتیکی پی دادمپوشن ستارهبار: چاو به فرمیسك، گریاناوی، فرمیسك باران ستارهپرست: ئهستیره پهرهست، ئهوهی نهستیره

ستاره پرست: ئەســتێرە بەرەســت، ئــەوەى ئەســتێرە دەپەرەستێت

ســتّارەدان: ئەسـتێرەناس، ئـەوەى شـارەزا<u>يى</u> ئـە زانـستى ئەستێرەناسىدا ھەيە سته: شهش، بۆ نێرينه بهكار دمبرێت ستخر: ئيستهخر، گۆل، حهز، ئهستێر

ستخوان: ئيسك، ئيسقان

ستخیز: پهسلان، روّژی ههستانهوه، روّژی کوّتایی ستدن: ومرگرتن، سهندن، لیّ سهندن، ومرگرتنی شتیّك له کهسنك

ستر: پوشین، داپوشین، نهین کردن، داشاردن، قهشارتن، شاردنهومی شتیک

ستر: پەردە، پۆشش

سستره: تیخ، تیخ، گویزانی سهرتاشین، میووس، نهو تیغهی موی سمر و رووخساری پی دمتاشن

ساتره: پۆشش، ئەوەى خۆى بى دادەپۆشن

ستردن: تاشین، باك كردنهوه، باقر كردن، سهلخاندن سترگ: گهوره، زل، ئهستوور، مهزن، چوارشانه، زمبهلاح، بههيّز، زورمهند، تووره، شهرخواز، شهرانی

سترون کردن : نمزوك كردن، نازا كردن

سترون: نەزۆك، نازا، ئەوەى منائى نابيت

سهگان: سیانه، سیان، سی دانه، سی لا، سی جور

ســه گوش : سێڰۆشــه، سـێ ســوچ، نــهوهی سـێ گۆشــهی ههبێت

سەكنج: سىٰ سوچ، سىٰ گۆشە

ستل: كوتەك، ئازار، ليدان، ئەشكەنجە

ستل: هه ٽو، دال، لاشخور

سهلایی: سیلا، نهومی سی لای ههبیت

ستم آباد: دنیا، نهو شوینهی زونم و ستهمی زوری لی بیت

ستم امیز: ستهماوی، تیکهل به ستهم، زالم، ستهمکار ستم اندیش: شهرخواز، خرابهخواز، بهدههر، ستهمکار، نهوهی خهلك نازار دهدات

ستم پرور: ستهم پهروهر، نهوهی پشتیوانی له ستهمکار دهکات، زالم

ستم دیده: زولم لیّکراو، ماهخوراو، ستهم لیّکراو، شهوهی ستهمی لیّ کرابیّت

ستم گستر: بروانه ستم کار

ستازن: سیّ تارژهن، ئهو کهسهی سیّ تار دهژهنیّت ستاگوی: ومسفکهر، پیاههنّهر، ئهو کهسهی بهکهسیّك

ستاغ: جاشوو، بێچوه ئەسپ كە ھىشتا زىنىان لەسەر بشت دانەنابىنت

ستام: هموسار، ئموسار، جلَّمو

يا شتيّكدا هه لدهدات

ستان: به پشتدا خهوتوو، نهوهی به پشتا خهوتبیّت

ستان: بهردهگا، بهردمرگه، ئاستانه

ستان: ستان، پشاگری وشه که له کوّتای همندی وشهدا دیّت وهك کوردستان، دارستان....

ستانه: بمردمرگا، بمردمگا، بمرهمیوان، دمرازینك

ستاندن: ستاندن، ومگرتن، ئەستاندن، سەندن، لـێ سەندن

ستاوه: مهكر، كهلهك، تهلهكه، فريو، فيّل

ستاوند: همیوان، نمیوان

ستاویز: بروانه ستاوند

ستایش کردن: ومسف کردن، پیا هملگوتن، پیاهماننان، پیاهماننان، پیاهماندان

ستایش: پیاهه لگوتن، پیا هه آنان، و مسف کردن، به جاکی یاد کردن، پهسندان

ستایشگا: شوینی ومسف کردن

ستایــشگر: ومسفکمر، ئـموهی بهکمسیّك یـا شـتیّك

هەڭدەدات

ستاییدن: ومسف کردن پییا هماننان، یا همانگوتن، یسهندان

ستېر؛ ئەستوور، گەورە، زل، كۆۈنت، كولۇڧت، ستوير، قەلەۋ

ستبرا: ئەستوورى، كولۇفتى، زلى، گەورمىي

سته: تـرێ، بـممانای میـوه یـا خواردنێـك كـه شـهوی بهسهر هاتبیّت

سته: پێداگری، لهج کردن، سوور بون، پێداگرتن لهسهر بابهتنك

ستم کردن: ستهم کردن، زولم کردن، ناحه قی کردن، ماف خواردن

ستم كشيدن: ستهم بينين، زولم للكران، ماف خوران،

ئەوەى ستەمى ئى دەكرىت

ستم کیش؛ بروانه ستم کار

ستم: زولم، ستهم، جمف، نازار

ستمگر: بروانه ستم کار

ستمكار: ستهمكار، زالم، خرابه خواز، شهومى ستهم له كهسانيتر دمكات

ستمكاره: بروانه ستمكار

ستنبه: زل، به هنز، بخوهه، زمبه لأح، مهزن، نهستوور، چوارشانه، بههنز، ناحهز، دزنو، هنزهون، ناشرین، دنو ستنج: پاشه کهوت، پاشه کهفت، پهسهنداز، شهومی بق رؤژی ته نگانه ههنی دهگرن

ستهاء سمت پان، ران نهستوور، نهو ژنهی ران و سمتی پانی ههبیّت

ستهم: توند، سهخت، دژوار، رمق

ستوان: بههیز، خوارگر، هاییم، لهسمریی، پایهدار، درهجهیهکی نیزامی لهناو سویادا

ستوه: بنزار، ماندوو، هیلاك، تیاماو، گیروّده، گرفتار، مهلوول، خهموّك، خممبار

سستودان: گـۆر، گۆرسـتان، قەبىرسـتان، كـون، تــاريكى، مەھبەرەى زەردەشتيەكان

ستور: پەردەكان، پۆششەكان

ستور: چوارپێ، چارپێ، چاروێ، ناژهێی چوارپێ که ههم سواری بدات و ههم بار بیات

ستوربان: جاروی دار، جواربی دار، نهیوهی ناگاداری له جواربی کان دهکات، ناخوردار

ستوردان: ناخور، ششول، تهویله، گهور

ستوروان: بروانه ستوربان

ستوسر: پژمه، پژمین

ستون فقرات: بربرهی بشت، ستونی فهقمرات، بربریهك پیکهاتوو له سی و سیّ ئیسقان کهبهشیّوهی ستوونی لهپشتی مروف له ژیر ملهوه تا لای کهمهر جیّگیرن

ستون: ستوون، نیرگه، شاتیر، کوّلهکه، داریّکی دریّر و نهستوور که له ژیّر سهفف رایهنی دهکهن، پایهیی بهدرین یا خشت یا چیمهنتوّ که لهناو بیناسازیدا به کاری دهبهن بوّ پایم کردنی بیناکه

ستونه: ستوون، ستون ئاسا، ومك ستوون

ستوهائیدن: بیّزار کردن، خهمبار کردن، تهنگ بیّ ههنچنین، دنتهنگ کردن

ستوهیدن: بیزاربون، تهنگ پی ههنچنران، ومرمز بون، تیامان، گیروّده بون

ستى: پۆلا، ئاسن، سەرى رم، پيلا

سستى: خاتوو، خاتوون، ژنى هيندو كى خوّى لەگەل مەيتى ميّردەكەى دەخاتە ناو ئاگرەوە

ستيخ: بروانه ستيغ

ستير: داپۆشراو، قاييم، خۆپاريز، داوين پاك

ستيره: داوين پاك، ژنى خۆپاريز و داپوشراو

ستیز: شمر، همرا، فیتنه، ناژاوه، سمرکیشی، ناسازگاری، نمیاری

ستيزه: بروانه ستيز

سستیزه خوه شهرفروش، شهرانی، سهرکیّش، یساخی، ناسازگار

ستیزهکار: بروانه ستیزکار

ستيزگر: سەركێش، ياخى، پێداگر، شەرئەنگێز

ستیزگار: شهرگگمر، شهرخواز، شهرانی، ناسازگار، نهیار، سهرکیش

ستیزیدن: شهر کردن، نهیاری کردنم، سهرکیّشی کردن، یاخی بون

ستيغ: راست بلهند، لهسهريي، راست و ومستاو وهك ستهون

ستیم: چ آك، قريدر، عهداف، پیسی، ناپاكی، چ آك و خويناو كه له برین دروست دمینت

ستين: شمست، ژوماره شمست

ستيهش: بروانه ستيهيدن

ستیهیدن: شهر کردن، سهرکیشی، یاخیگهری، بنداگرتن، نافهرمانی، گهردنکیشی

سپا: سوپا، سپا، لەشكر، قۆشەن، ئەمرۆكە بەبەشنىك لە

ئەرتەش دەڭين

سپاردن: بروانه سپردن

سپارش: بروانه سفارش

سپاروك: كۆتر

سپاری: ساق، لاسك، لاسكى گمنم و جۆ

سپاس پسڈیسرفتن: سوپاس کردن، شوکر کردن، شوکرانمبژیری

سپاس گــزاردن: سـوپاس کـردن، دهسخوشـی کـردن، شوکرانهبژیری، مهمنون بون

سپاس: سوپاس، سباس، دمسخوّشی کردن، سوپاس کردن

سپاسه : سوپاس، شوکر، دهسخوْشی **سپاسیگی**: گمرانه، هٔمگریان، گمرانموه بوّ دواوه

سياناخ: سبيناخ، ئەسبيناخ

سپاهان: ئیسفههان، ئیصفههان، شاری ئیسفههان که یهکیکه له شارهکانی ئیران

ســــپاهېد: سوپاسـالار، ســهرکرده، سـالار، ســهردار،

سپاهدار: سوپاسالار، ههرماندهی سوپا، سوپادار

سپاهسالار: سوپاسالار، فهرماندهی سوپا، سهردار

سپاهی: سوپایی، سهرباز، تایبهت به سوپا، سهربازیّك

نه سوپا

فەرماندەي سوپا

سپه پهلوان: بروانه سپهبد

سپه شکن: سوپا شکێن، ئەوەى ئە كاتى ھێرش كردن سوپا تێك بشکێنێت

سپه: بروانه سپاه

سپتامبر: سپتامبهر، نۆيهم مانگ لهسالنامهى زايينى

سير انسداختن: تيكشكان، كهوتن، شكمست خواردن، دمست لهشهر ههلگرتن

سپر: سپەر، قەلخان، قەلغان، ئامرازىكە لە كۆنىدا لەشمېردا بەكاريان دەبىرد و لەكاتى شەر و پېكىدادان

لهبسهردهم سینه یا سهری خوّیانیان دهگرت بوّخوّپاراستن لهشمشیّر و گورز و ههرچی

سپردن: برین، روّشتن بمریّگایهکدا، پیّوان، برینی ریّگا،

پێ شێِل کردن

سپردن: سپاردن، نهسپاردن، پیدان، لادانان، شتیک

به که سیک دان بو راگرتن و پاراستنی، دانه دهست

سپرساز: سپمرساز، قه لفان چی، نهوه ی قه لفان دروست دهکات، ری قهبرین

سپرغم: گوڵ و گیا، رێحانه، گوڵ و گیای بۆندار

سبپرلوس: كاخ، كۆشك، تەلار، بالەخانە، كۆشكى پاشايەتى، سەرا

سپری شدن: به سهر چون، تهواو بون، کوتایی هاتن، دوماهی هاتن

سپری کردن: بهسهر بردن، بهکوّتا گهیاندن، تهواو کردن، به نهنجام گهیاندن

سپرى: تێپەرپوو، كۆتايى بێهاتوو، بە ئاكام گەستو، بـە ئەنجام گەستوو، تەواو بو

سپریدن: بمنمنجام گمیاندن، کوتایی پی هیّنان، به کوتا گمیاندن، تمواو کردن، بن پیّ کردن

سپريغ: بۆل، بۆلە ترى

سپزك: دوزمان، شۆفار، شۆفار، فيتنەگيْر، ئاژاوەچى

يهكترموه دمروات

سپس: لەمەدوا، پاشى، لەدويقرا، لەدواى ئەمە

سپست: بۆگەن، بۆندار، بۆن گرتوو

سپل: سم، سمى وشتر، سمى فيل يا نينۆكى فيل

سپلشت: کارمسات، رووداوی ناخوّش، پێشهاتی دڵتـمزێن ۵ خداب

سبپنج: کهپر، کوخ، نهو مالهی دهشتهوانان بو حهسانهوه له دهشت له گژ و گیا و دار دروستی دهکهن سپندآسا: جالاك، تیژ، چوست، بلهز، خیرا، گورج، گورج و گۆن

> سپهبد: سالار، سوپاسالار، فمرماندهی سوپا سپهدار: سمردار، سالار، سوپاردار

سپهر: ئاسمان، عاسمان، فهلهك، گهردون

سپهرشناس: نەستىرناس، ئەوەى شارەزايى لە زانستى ئەستىرەناسىدا ھەيە

سیهسالار: سوپاسالار، سهردار، فهرماندهی سوپا

سپوختن: ١- تى كردن، تىزەنىن، تىخنىن، تى ئاخنىن،

شستیّك بسه زوّر و زمخست كردنسه نساو شستیّكیتر ^۲ ـ دووركردن، راونان

سپور: کهناس، فمراش، کریکاری شارموانی که شهقام و کولانهکان پاک دمکاتهوه

سپوزکار: سست، نهوهی کارهکان پشت گوێ دمخات،

دمست وپێ سپي

سپوزیدن: بروانه سپوختن

سپی: سپی

سپیتمه: سپی، سپی ناسا، به رهنگی سپی، نه نهژادی

سپی. ناوی بچوکی زمردمشت

سپید جامه: سپی پوش، نهوهی جل و بهرگی سپی نهبهر دهکات

سپید رخ: بروانه سپیدروو

سپید چشم: جاو سپی، بی شمرم، روودار، پیداگر

سپید کاسه: جوامیّر، بهخشهر، دلّ فراوان

سپید: سپی، سفی

سپیدهدم: بمرمبهیان، بومهانیّل، تاریک و روون، بهیانی زوو، نهلهند، کازیّوه

سپیدهدمان: نهبهرمبهیاندا، نه کازیومدا

سپیدیا: پیّ سپی، پیرۆز، مووبارەك، دژی پیّ رەش

سپیدجرده: سبی بیّست، نهوهی رِهنگی روخساری سبیه سپیددست: دمست سپی، جوامیّر، بهخشهر

سپیدرو: سبی بیّست، رووگهش، شهوهی روخساری سبی و نورانیه

سپیدسار: سهرسپی، سپی مو، ئهوهی مووی سهری سپی بیّت، ئهوهی لهپیریدا مووی سهری سپی بیّت

سپیدفام: سپی رمنگ، بهرمنگی سپی

سپیداو: موو سپی، سهرسپی، ئهوهی مووی سهری سپی -

سپیدنامه: پارێزکار، لهخواترس، مهبهست له کهسی چاکهکار و لهخوا ترسه

سپیرك: سیسرك، سوور رِهنگ و بهردار كه له حـهمام و شوينه تهرمكاندا دمست دهكهويّت

سج: روو، روخسار، روی، فیافه

سجاحت: ۱- نهرم بون، نهرمی نواندن، شل بون، دریّر و لاواز و نهرم بون۲- ناسانی، سانایی، هاسانی، نهرمی سجاد: سوجده بهر، کورِنوش بهر، نهوهی زوّر کورِنوش ببات

سجاده: بمرمال، گوگرد، پارچه یا فمرشیّك که نویّری لمسمر بخویّنن

سجال: شانازی کردن، فهخر فروّشتن، شانازی کردن مهمهر مهك

سجام: سمرما، وشکه سمرما، سمرمای توند و سمخت

سجان: زیندانوان، پاسهوانی زیندان

سجده: سوجده، کورِنوْش بردن، ناوچاو لمزموی دان بـوّ دمربرینی لمخوّ بوردویی

سجدهگاه: مزگهوت، مزگهفت، شوینی سوجده بردن، شوینی بهرمستین و پارانهوه

سجل: ۱- دهلوو، سهتنی گهوره، سهتنیک کهناوی تیا بیت ۲- مهمک، مهمه ۳- بهخشین، پیدان، بهخشهر، دل فراوان، جوامیر ۴- بهش، پشک، بههره، پار

سسجن: زیندن، بهندیخانسه، یه خسیرگا، شویّنی زیندانیهکان

سجود: سوجده کردن، ناوچاو له زموی دان بو گورنوش بردن

سجیه: عادمت، خوو، خولق، خو و خمده، سرشت، سروشت

سجیل: بهش، پشك، بههره، پشك، پار

سجین: داییم، ههمیشهیی، خوّراگر، سهقامگیر، توند، ردق و توند لههمر شتیّك

سجين: يزنادني، بهندي، ديل، يهخسير، بهند كراو

سحائب: هەور، ھەورەكان

سحاب: همور، ئمور، عمور، مژی زوّر بـمرزموم بـوگ کـم بارانی لیّ دمرِژیّته خوار

سحابه: همور، پهٽه همور، پهٽميهك همور

سحار: سیحر کهر، جادوباز، جادوگهر

سحر: بهرهبهیان، سپیده، تاریك و روون، بهیانی زوو

سنهر: سیجر، جادو گردن، نمفسون کردن، نمفسون، فریودانی کمسیّك بمكاریّکی سمرسوورهیّنمر

سحرامیر: سیحراوی، تیّکهل به سیحر و جادوو

سحره: ساحيران، جادوگهران

سترخیز: خهو سووك، ئهوهى بهیانیان زو له خهو هستنت

سحرگاه: بهیانی زوو، بهرهبهیان، سبیده

سحق: کوتان، فوتان، نهمرژاندن، نهرم کردن، سایین، سون، وردورد کردن، ههنجن ههنجن کردن

سحور: پارشيّو، ئمه خورادنى بميانى زو دميخوّن بوّ روّژو گرتن

سحیق: سووا، کوتراو، نهرم کراو. بهمانای دووریش دیّت

سخ: باج، جاك، پەسەند، بەدڵ، پيرۆز، خۆش

سخ: چلّك، پيسى، قريّرْ، عهداڤ، چلّكى برين يا جل و بهرگ

سسخاء دل فراوانی، دل گهورهیی، بهخشهر بون ۲-بهخشین، پیّدان، جوامیّری

سخافت: کهم عهقلی، بی ناوزی، بی میشکی، گیژی، وری

سخاوت: دل فراوانی، بهخشین، کهرهم، جوامیری

سخت بازو: بمهیّز، زوّردار، ئمومی بازووی بمهیّز و بوّلاینی همیه، بمتوانا

سخت پا: خۆراگر، بەھێز، پايەدار، بەردەوام

سەرسەخت

سخت پیشانی: دلنر، بونر، نازا، چاونهترس،

سخت جان: گیان سهخت، نهوهی به سهختی گیان بدات سخت دل: دل رمق، بی بهزهیی، بی رمحم سخت رو: بی شهرم، روودار، روو ترش، گرژ، مون

سخت سر: سمرسهخت، گیان سهخت، پیّداگر، سوور

لمسمر شتيك

سخت گرفتن: هورس گرتن، توندگرتن، دژوار کردن، تهنگ پی ههلچنین، زهخت کردنی له کمسیّك

سخت کمان: تیرهاویدری شارهزا، ئهوهی به سهختی کهمان بکنشنت

سخت کوش: تێکوّشهر، کوّشا، ههوڵدمر، خهباتکهر، نهوهی ههوڵی زوّر دهدات

سخت: ۱- دژوار، سهخت، گران، دژی سانا و هاسان ۲-سفت، رمق، سهخت،، دژی نهرم و سست ۳- بههیز، خوّراگر، پایهدار^۲- چاوچنوّك، بهخیل، رژد

سسختانه: قسهی رمق، قسهی رمق کسه بهرامبسمر بهکهسینک دمیکهن

سخَّن: هەلسەنگاندن، سەنگاندن، كێِش كردن، پيڤان سختى كـشيدن: رمنـج كێِشان، سـەختى كێِشان، ئـازار

بینین، زهحمهت کیّشان، بهههژاری و نهداری رازی بون

سخره: ژێردمست، زملیل، ئـمو کمسـمی خـمڵك گاڵتـمی بێدمکهن، داماو، بمکرێ گیراو

سخریه : گائته، رابواردن، پیّ رابواردن، گائته پیّ کردن سخط: رِق، ههلگرتن، توورِه بون له کمسیّك، رق لیّ بون سخط: نارِمزامهندی، توورِمیی، رِق، غهزمب، کین، هین

سخن آرا: هسه زان، وته پاراو، نهوهی به باشی بتوانیت بنوسیّت و هسه بکات

سخن پرداز: قسمزان، وتمزان، نمومی به پاراوی و رموانی بتوانیت قسه بکات

سخن پرور؛ بروانه سخن پرداز

سخن رائدن: قسه كردن، وتارخويندنهوه، ناخافتن، پهيفين، دوان

سخن سنج: وتمناس، ئموهى بتوانيت قسمى باش و خراب لميمك جيا بكاتموه، ئمديب، شاعير

سغن شناس: هسه زان، وته زان، ئمودى بتوانيّت بـاك و خرابى هسه همدّسمنگيّنيّت

سخن شنو: گوێ رايهڵ، قسه بيس، نهومى قسهى يهكيتر ببيستيّت و جيّبه جيّى بكات

سخن چین: دووزمان، شوقار، شوقار، شهومی قسه دههننیت و قسه دمیات

سخن گزار: وتهبیز، قسه بیز، وتاردهر، پهیفدمر سخن گستر: قسه شیکرهوه، ئیکدمرهوه، شهوهی بابهتیک

یا قسهیهك شی بكاتهوه سخن گفتن: پهیشین، دوان، ئاخفتن، ئاخاوتن، ئاخافتن، گفتوگو كردن، قسه كردن

سخن کوتاه: له کورتیدا، به کورتی

سخن ناشنو: گوێ نهبيست، نهوهی گوێ نه قسهی کهسانيتر نهگرێت

سخن نيوش: بروانه سخن شنو

سغن: وته، قسه، پهیف، وتار، گنرانهوه، گوتار، ناخفتن سغندان : قسه زان، وتهزان، دانا و ناگا له قسه کردن سغنور: قسه زان، وته زان، شاعیر، شهدیب، بینژمر، وته بینژ

سخوان: ئيسك، ئيسقان

سخون: بروانه سخن

سخونت: گەرم بون، گەرمى، تىن

سخی: کمریم، بهخشهر، دل فراوان، دل گهوره، جوامیّر سخیه: بهخشمر، ژنی دل فراوان، دل گهوره

سخيف: سست، سووك، لاواز، كهم عهفل، بيّ ئاوز

سخين: گەرم، گەرما، تىن

سد: بهستن، بهند کردن، بهستنی درگا، گرتنی درز

سد: سهد، صهد، ژومارهی ۱۰۰

سسد: لهمپهر، لهمپهر لهنێوان دوشت، و دیــوارێکی ئهستوور لهبهرد و چیمهنتوٚ یا خشت و ئاههك یا دار و ئاسن که بهری ئاوی پێ دهگرن

سداد: ۱- راست و ریّکی، راست و ریّك بون، لمریّگهی راستدا بون ۲- راستی، خوّراگری، پایهداری،، راستی له کردار و وتار

سداسی: شمشی، شـهش دانهیی،شـهودی لـه شـه بـهش پیکهاتبیّت، وشهی شهش بیتی

سدانت: پهردهداری، خزمهت کردنن پهردهداری و خزمهت کردن له مالی خوا

سده: دمرگا، پیشگا، بمرهمیوان، بمردمرگا

سده: سهده، دهورمیهکی سهد ساله، سهد سال، چهرخ

سدپا: ھەزارپى، ھەزارپا

سنده: راست بنوون، دروست بنوون، راستی، دروستی، راستی له وتار و کردار، خوّرِاگری

سلاس: شەش يەك، شەش لەسەر يەك

سدكيس: رەنگىن كەمان، كۆڭكە زێرىنە، پەلكە زێرىنە سدل: پەردە، پۆشش

سطال: گهردن بهند، ملوانکه، شهو زیّر و جهواهیرهی ژنان له ملی خوّیانی دهبهستن

سدن: پەردە، پۆشش

سیدوم: سیدوم، وشتری تیژ و شیمهومتاوی. هیمرومها سیدون ناوی شارهکهی نهتهومی لیووت که نزیکهی ۳۰۰۰ سال پ. زبینا کرابو

سدید: هایم، بههیز، خوراگر، راست، دروست

سديس: شمش يمك، شمش لمسمر يمك

سسر: سمر، نهندامی جهستهی میروَهٔ و ناژهل نهمل بهرمو سمر که میّشك و چاو و لوت و گویّ تیاییدا جیّگیره

سر: کلاش، گیوه، جۆره پیّلاویّکه کهسهرهکهی له بـهن دمچنن

سر: نهێنی، راز، ردمز، بابهتی داپوٚشراو و شاراوه سرا: سهرا، مال، خانو، جێگه، جێ، شوێن، ماڵی گهوره سراء شادمانی، سروور، خوٚشحاڵی، شادی، خوٚشی سراب: سهراب، تراویلکه، ردمللّ و زیخێ کهلهبهرتاو

سرابالا: بروانه سربالا

بريقهدهدا و له ناو دمكا، لهيلان

سرابستان: بیّستان، باخ، باخچه، خانووی گهوره کهدار و گونی زوّری تیا بیّت

سرا پا: سهراپا، سهرتاپێ، ههمو لهش، نازای نهندام، ههمو، گشت

سرا پرده: خيومتي گهوره، بارهگا

سراج: زین ساز، زین فروش

سراج: چرا، چراخ، مهبهست له مانگه شهو

سراجت: زین دروست کردن، زین سازی

سرادار: فمراش، دمرگاوان، پاسهوانی دمرگا

سرادق: خيّومت، خميمه

سرار: خەتى لەپى دەست يا ناوچاو

سرازير: سمرموخوار، نشێو، سمرموژێر، سمربمرمو ژێـر،

بەرامبەرى سەرموژوور، سەرنوخىن، سەرنشىڤى

سرازیرشدن: سمرموخوار بون، گلۆربونموم، تل بونـموم، بمرمو خوار رۆشتن

سراسر: سمراسمر، سمرانسمر، هممو، گشت، سمرپاك،

هەمووى

سراسسیمه : شپرهزه، ششآهژاو، شینواو، پهریسشان، سهرگهردان

سراشيب: سـمرهوخوار، بـمرهو خـوار، بـمرهو ژێـر،

ریّگایهك کهبهرمو نشیّو دمروات سراگوش: روسمری، له چك، سهرپوّش، شهو پارچهی که

ژنان سمر و روخساری خۆیانیانی بسی دادهپوشسن، دهرسۆك، كمفینك

سراگوفت: تانه، لوّمه، سهرزهنشت، سهركوّنه

سراگون: بروانه سرنگون

سيراغ: نيشان، هيما، پرسيار له شوين و جيگهى

کمسینک، به دوای کمسیک یا شتیک روشتن، دموس

سراغاز: دمس پێك، پێشهكى، ديباچه، همرشتێك كه

شتنك بهو دمسپنبكات، پنشگوتن، سهروتار، سهرگووتار

سراغج: بروانه سراگوش

سراغوش: بروانه سراگوش

سرافراز: سمرهمراز، سمربلند، شاناز، سمرفیراز

سرافسار: هموسار، جلمو، ئموسار، دمس هموسار

سرافسشان: مسەس، ئسەخۇبايى، ئسەخۇرازى، بسرۆك، سەرھەژينك، دفنېلند

سرافكن؛ سمرپرين، شمشير، تيغ، تيخ

سرافكنده: شەرمەزار، شەرميون، سەرشور، ريسوا

سراق: دزهكان، چەتەكان

سرال: شمروال، دمريي، ژير شمروال

سسوامد: دیباریکراو، ههٽبژێردراو، لهپێش، بنهرزتر و لهپێشتر لههمموان، بژارتی، بزارده

سرامدن: بهسهرهاتن، به كوّتا هاتن، به نهنجام گهشتن، دوماهی هاتن، تهواو بون

سرامیك: سرامیك، تایبهت به سوالهت دروست كردن، بیشهسازی سوالهت دروست كردن

سرانه: یهك یهك، یهك یهك و نهرووی سهرژمیریهوه، سهرانه، باج و خهراج کهبه شیوهی سهرژمیری نه خهلکی بگرن

سرا نجام: کۆتایی، سەرئەنجام، دوماهی، ئەنجامی كار، بەكۆتا گەياندن، بەئەنجام گەياندن

سرانداز: لمچك، روسهرى، سهرپوش، نهوپارچهى ژنان سمرى خوّيانى پى دادەپۇشن، دەرسۆك، كمڤينك

سسرانداز: نسهترس، بسویر، جاو کسراوه، دلیّس، نسهوهی لمریّگای خوشمویستهکهی گیان بدات

ســراندن: خزاندن، خـشاندن، شـتێك لهسـهر زهوى خزاندنه و بو پێشهوه پاڵ پێوهنانی

سرانگشت: سمرپهنجه، نوکی پهنجه، سهری هامکه

سراهنگ: پێشرمو، پێشرموی کاروان يا لمشکر

سراوازه: بێشەكى، دەسېێك، بێشەكى ئاواز

ســـراوردن: بەسـەرھێنان، كۆتــايى ھێنــان، بەئــەنجام

گەياندن، تەواو كردن

سرای بان: درگاوان، پاسهانی دمرگا، ههراش

سرایان: بروانه سراییدن

سرایت: ۱- شهو رؤشتن، گهران لهشهودا ۲- کاریگهری کردن، کارتیکردن، کاریگهری دانانه و دروست بونی شتیک لهناو بهشه پیکهاتهکانی شتیکیتردا

سرایدار: بروانه سرادار

سراييدن: هەلابەسىتن، خوينىدن، سىتران بينرى، گۆرانى گوتن، شيعر خوينىدن، شيعر گوتن

سرب: ١- گايهلى ئاسك، بالندهكان، كۆما، كۆمەل ٢-

رێگا، رێ ۳- دڵ، قەلب

سرب: سورب، سرب، کانزایهکه نـهرم و چـهکووش خـۆر کهلهبهر ههوادا لیّل دمبیّت، رساس

سربار: سهربار، تای بار یا بهستهیهك کهلهسهر باری

چوارپنی بارهه لگر دایده ننن. سه ربار، مه به ست له که سنکه بر نوی ژیانی خوی به زور و زه حمه ت له

كمسانيتر ومردمگريت

و ریز له نارامگاکهی بگرن

سسرباز زدن: ناف درمانی کردن، سمربی چی، خود دوورخستنهوه، خودزینهوه

سربازگمنام: سمربازی ون، سمربازیّك که جمستهکمی لمناو جمستمی سمربازه کوژراومکان لمناو گۆرمپانی

شمرِ هملّبـژیرن و وهك نویّنـمری ئـمو سـمربازانمی لـم ریّگمی ولاّتدا گیانیان بمخت کردوه به خـاکی بـسپیّرن

سرباز: سمرباز، سوبایی، نموهی له سمر و گیانی خوی بوگزمریّت و نامادهی گیانبازی بیّت

سرباز: سمرکراوه، سمر ناوهلا، شموهی سمرهکهی کراوه بیّت. نمو شویّنهی سمقف و بانی نمبیّت

سربازخانه: سمربازخانه، شویننیکی تایبمت به نمرتهش که سمربازان لهوی بهسمر دهبهن

مه همرباری صوی بهسار دهبان سربازگیری: سهربازگیری، رهش بگیری، گرتنی سهرباز،

کۆکردنــهوهی ئــهو گهنجانــهی بــه تهمــهنی ســهربازی گهشتون بهپێی یاسا نیزامیهکانی ولات

سربال: کراس، پؤشاك، جل، جل و بهرگ

سربالا: سهرهو ژوور، ههوراز، بـهرهو سـهر، روو لهسـهر، ئهومی روی لهبهرزایی بیّت

سربهنيست: لهناوچوو، فهوتاو، نهماو، خاپوور،

بەفىرۆچوو سىرى**تو:** سەربەژىر، ئەبىردا نىوقم بىوو، تىفكرىيو، تىن

> راماو، تیاماو، بهمانای هیّلبازیش دیّت سر بخش: بهش، پار، بههره، پشك

سربدار: سهر بهدار، شهوهی نامادهیه ملی بهپهتهوه بکریّت، رووداوخواز، شوّرشگیّر که دلّ به کوژران بدات و دژی حکومهت راپهریّت

سربراه: گوێڕايهڵ، ملكهج، رام، دمستهموٚ

سرپراوردن: سمرهمالهینان، سمربمرز کردنموه، همستان، شوّرش کردن، همستانه سمرپی، راپمرین

سىربرتاقتن: خودزينهوه، گوێ نهگرتن، ناههرمانی، سهربيّچي، خودوورخستنهوه

سربرخط: گوێڕايهڵ، رام، ملكهج، گوێ بيست

سربرداشتن: سهر بهرز کردن، سهربنند کردن، سهرمند کردن، سهرهنینان، سهردهرهننان، شورش کردن، رابهرین

دژی کمسیّك یا ولاّتیّك سرپرزدن: سمردمرهیّنان، رووان، سمردمرهیّنان و روانی

گیا و گول لمزموی

سربرگردن: سمربمرز کردنموه، سمربنند کردن

سربزیر: حهیابه خوّ، له خوّبووردو، شهر میّون، به حهیا سربرسته: سهربه سته، سهرداخراو، نهوهی سهرده کهی

داخرابیّت وهك شووشه و پاکهت و همرچی

سربسر: سمراسمر، سمرانسمر، هممو، گشتی، سمرپاك، بمرابمر، بمرامبمر، سمربهسمر

. د. د. د. د. د. سربلند شدن: سمربمرزبون، سمر بنندبون

سربلند کردن: سمربمرز کردن، سمر همنبرین، سمر بنند کردنی خو

سىرېلند كىردن: سەربەرز كردنـەوە، سەر بڭىد كىردن، سەربەرز كردن

ســـربلند: ســـهربلند، ســـهرفهراز، ســـهرفیراز، شــاناز، سهربهرز

سسربهر: سهربهموّر، نهو پاکهت یا زمرههی کهسمرمکهی بهستراییّت و مور گراییّت

سربند: ۱- سەربەست، ئەوەى سەرى پى دەبەستن، ئەچك، رووسەرى، سەرپۇش ۲- جامانە، دەستار، ئەوەى

بیاوان سمری پی دهبهستن

سرپها: خوین بهها، فدیه، ئهو بره پاردی بۆ کرینهودی گیانی خۆ به کهسیکی دددن

مروقه

ســربهوا: عــهجوول، هاروهـاج، ئــهودی بــه دوای هــهوا و هـهومسی خوّیموه بیّت

سربینه: سارد، ساردی حممام، ئمو شویّنه لمحممام کهجلی لیّ دادهکهنن و دواتر دمروّنه ناو حممام

سسره: بـژارد، بـژارتی، دیـاری کـراو، ههلبـژیردراو، پهسهند، به دلا، باك، خاوین، پافژ

ســره: نــاوك، نافك، چـاڵيهكى بــچوكه كەلەســەر ســكى

سسرتابيدن: خۆدوورخستنەوە، سەرپێـچى كـردن،

سرتا پا: سهرتاپی، سهرتاپا، ههموی، گشت نازای نهندام، نهسهر تاپی، سهراسهر

سرتاســـر: سەرانــسەر، سەراســەر، ھــەمو، ســەرتاپێ،

سرتاقتن: خۆدزينەوە، خۆشاردنەوە، ناھەرمانى كردن،

سەرپێچى كردن

نافەرمانى كردن، خۇدزينەوە

سرتراش: سمرتاش، حملاق، نارایشگهر، نموهی موی سمر و روخسار دهتاشیّت

سرهمرد: جوامیر، بی ریا، بی گمرد، بیاوی همنبزیردراو سسرتیپ: فهرماندهی گهوره، دهرهجهههی نیزامی گهورهیه لهناو نیزام و نهرتهشدا

سرپا: راومستاو، لهسهر پێ، ئهومی بهسهر پێ وه ومستابێت

سرپاس: خوود، خودی ئاسنی، قەلغان

سرپاس: همرماندهی پاسهوانهکان، سمر پاسهوان

سر پاسبان: سمر پاسموان

سرپاش: سەرپژێن، گورز، گورزی ئاسنین كەلەسەرى

كەسىكى بدەن و سەرى بېژىنن

سرپایان: جامانه، دمستار، کلاوی نهرم کهنهژیر کلاوی

ئاسنى لەسەريان دەبەست لە كۆندا

سسر پایی: سـمر پێيـی، دەمپێيـی، نـمعل، ئـمو پـێڵاوه

راحەتيەى لەمالەوە لە پنى دەكەن

سسر پایی: سهر پنیی، شهوهی کارهی بهسهر پنی وه نهنجامی بدهن ۲- گانی سهر پنیی، زینا

سرپایی: سمرپێیی، ئمومی له کاتی کار کردن نمتوانێت دانیشێت، لمسمر پێ

سرپایین: سمرموخوار، بمرمو خوار، سمرموژیر، نشیّو، نشیّف

سر پرست: سمر پهرمست، گهوره، پاسهوان، به خيو کهر، پهروهده کهر، بهريوبهر، نهوه ی له شويننيکدا له جیاتی سهروک کاربکات

سر پنجه: سمرپهنجه، سهقامك، نووكي پهنجه

سرپهن: سەرپان، ھەرچى كەسەرەكەى بان بيت سرپوش: ١- سەرپۆش، لەچك، رووسەرى، ئەوەى ژنان سەرى خۆيانى بىن دادەپۆشىن ٢- سەرپۆش، ئەوەى

سمری شتیکی پی دادمپوّشن **سسرپوش:** رازدار، دهم سلامهت، شهوهی راز و نهیینی

مسرپوس، زاردار، دوم هسرمات، مساوای زار و تهمینی کهسانیتر بپاریزیّت و بلاویان نهکاتهوه

سر پوشه: بروانه سرپوشنه

سرپوشسیده: ۱ سمرداپوشسراو، نسمو ژنسهی سسمری داپوشیبیّت، لمچك بهسمر ۲- سمرداپوشسراو، بو مال و دالان و همرچی كهسمریان داپوشرابیّت

سرپیج: جامانه، دهستار، میزهره، ناغابانو

سرپیچی: سمرپێچی، نافمرمانی، خوّدزینهوه

سرپیچیدن: خۆدزینهوه، سمرپیچی کردن، نافهرمانی کردن، خۆدوورخستنهوه

سرج؛ زین، زین کهلهپشتی نهسپی دادهنین

سرج: چرا، چراکان، چراغ

سرچنبان: سمردمسته، گهوره، ناودار، ناسراو، بـهناو بانگ

سرچین: شیاکه، ریخ، پیسی ئاژهن و چوارپپکان وهك ئهسپ و ئیستر و کهر...

سرحال: سمرحال، خۆشىحال، شادمان، شادان، شاد، تەندروست، ساغ، سلامەت، زيندوو

سرحال: گورگ

سرحان: گورگ ۲- شيّر

سرحد: سنوور، ئاست، راده، ممرز، قمراغ، ليّوار، نيشان و هيّمايهك كنه ملكيّك ينا زهمينيّك لنه ينهكيتر جينا نكاتهه

سرحددار: سنوردار، سنوربان، پاسهوانی سنور، ممرزدار ســـرحلقه: سمردمســته، سمرپمرمســت و گــمورهی دمستهیهك له خهلك

سرخ باد: باسوور، سووربا، جوّره نهخوّشیهکه به هوّی فایروّسی تایبهتی نیسترپتوکوّك دروست دمبیّت و پیّستی جهسته بهتایبهتی کونّم و ژیّرچاو سوور یا ومنهوشهیی و دمناوسیّت

سرخ بید: سووره بی، بی مهجنون، جوّریّك داری بی سرخ پید: سوور پیّست، ئهوهی پیّستی جهستهی سوور رونگه، خهانگیك له نهژادی سوور، دانیشتوه كوّنهكانی نامریكا كه نیّستا نهژادهگهیان روو له فهوتانه

ســرخ رگا: خوێنبــەر، ئــەو دەمارانــەى كاريــان بردنــى خوێنه لەدڵەوە بۆ ئەندامەكانى لەش

سرخ رو: رووسوور، ئهو کهسهی روخساری سووره، سوور، و مهبهست له شادان، شادمان و خوّشحاله سرخ فام: سووررهنگ، به رهنگی سوور، سوورباو

سرخ: سوور، خوێنی، بهڕهنگی خوێن سرخاب: سووراو، مادهیهکه ژنان له روخساری خۆیانی

دمسون سرخاره: شانه، دمرزی، تموهه، دمرزی یا شانه که ژنان

لهموی سمری خوّیانی دهدهن تا دهق به مووهکان بدات سرخارنگ: سوورردنگ، بهرهنگی سوور، سوورباو

سسرخه: ۱- سسوور، سسوّر، سسوور رمنگ ۲- لسهناو داستانه کانی شانامه سوّرخه ناوی کورِی نمفراسیاب پاشای توورانه که بهدمستی فهرامه درز دیل کرا و به

سرخچه: سووریّژه، سوّرك، سووریّجه، سووریجه، جوّره نهخوّشیهکه به زوّری له منالان دوردهکهویّت

سرخدار: سوورهدار، جوّره داریّکه

فمرمانی رؤستهم سمریان بری

سرخگون: سووررهنگ، به رِهنگی سوور، سوور باو سـرخك: سـۆرك، سـورێجه، سـوورێژه، نـهخوٚشـیـهکه کـه لـهناو منالاندا دمردهکهویّت

سرخود: لمخۆوه، ئـازاد، رەھـان ســەربەخۆ، بــه حــمز و ويستى خۆ كار<u>ن</u>ك كردن

سرخوردن: بیّ هیوا بون، زاهمیّ بون، نائومیّد بـون، بـیّ هیوابون مل کاریّك و چاوپوّشین لیّی

سرخوردن: خلیسکان، هه لخلیسکان، خلیسکین، خزین، لهسهر بهفر یا شویننیکی سهرهوخوار خزین و هاتنه خوار

سرخوش: سەرخۆش، سەرمەست، خۆشحاڭ، شاد

سرخیل: سەرخین، سەردەستە، سەركردە

سسرد: سارد، سمرد، ئاو و هموا يا شتيك كم بلمى گمرميمكمى كمم بيّت، فيّنك

سرداب: ۱- سمرداب، سمرداوه، مائی ژیر زهمینی که هاوین ژیانی تیا بهسمر ببهن، ساردخانه ۲- شویننیک که لمهریز زهمین دروستی بکهن بخ ناشتنی مهیت و لاشهی مردوهکان، ساردخانه، گور

سسردادن: خزانـدن، خشاندن، ههنّخزانـدن، شتیّك لـه شویّنیّکی تهخت دا خزاندن و بالّ پیّومنانی

سبردادن: رمها کردن، وازهیّنان، نازاد کردن، بـهجیّ هیّشتن

سبردادن: سمردان، سمردۆراندن، سمردانان، گیانبازی کردن و دانی سمر له رنگایهك

ســردار: ســمردار، ســالار، ســمروّك و گــمورهی تایمفــه یــا دهستهیهك، فمرماندهی سوپا

سردبیان: سارد و سر، وته سارد، نهوهی قسهکانی گهرم و گور نهبینت و نهتوانیت سهرنجی بهرامبهرهکهی رابکنشیت و به پیچهوانهوه بیزاری بکات

سردبیر: سمرنووسهر، شهو کمسهی بابهت و وشار و هموالهکان لهوژیر چاوهدیری شهو ناماده و بالأو دمکرینهوه

سرده: ساهی، مهیگیْر

سسردخانه: ساردخانه، شوینیکی سهرداپوشسراو که همواکهی به کهرهسته میکانیکیهگان سارد و فیننگ دهکهن

سسردر: ســهردر، ســهردهرگا، ســهرهوهی چوارچــێوهی درهگای ماڵ

سىردرآوردن: تەسىلىم بون، خۆبەدەسىتەوە دان، سەر دانەواندن، سەر شۆر كردن

ســردرآوردن: ســهردمرهێنان، دمرکــهوتن، نهشـوێنێك دمرکهوتن

سردرپیش: شهرمهزار، شه_رشۆړ، شهرمێون، سهربهژێر **سردرختی:** سمرداری، هـهر ميوهيـهك كهلـهدار بهدهسـت بێت وهك ههرمێ و سێو و ههيسي و...

سسردرد: سەرئى<u>ّ</u>شە، ژانەسسەر، ئسەو ژانسەى لەسسەردا دەردەكمويّت

سردرگم: حمیران، سمرلی شیّواو، سمرگمردان، بمریّشان، ئمومی ریّگای ون کردبیّت و سمرگمردان بیّت

سردرهوا: هەومسباز، لەخۆبايى، لەخۆرازى، خەياڭ باف سردست: سەرپەنجە، نوكى پەنجە، سەرقامك

سردسته: سمردمسته، سمرکردن، سمرپمرمست، سـمروّك، سمرومر، گمورمی نهتمومی یا دمستهیمک

سردسیر: یمیلاق، سمردسیّر، ویّستان، شویّنیّك كمناو و همواکمی سارد بیّت

سسردم: ۱- هاوهخانه، چایی خانه ۲- خانهها، تهکیه، شویّنیّك كهدمرویّشهكان لیّی كوّدهبنهوه

سردماغ: سمرحال، شاد، خوشحال، شادمان

سردمزاج: سارد و سر، خممؤك، سست، لاواز، بى حال، كهم بونهودى حهزى جنسى له ژن يا پياو

سرراست: سمر راست، راستهوخوّ، ریّك، ریّگهی راست. بیّ بیّیج و یمنا

سرراهی: سمرهرِیّگا، منائی سمر ریّگا، دوّزراوه، منان کهلمسمر ریّگا دادیدهنیّن تا یمکیتر بیبات

سررسیدن: گمشتن، لمناکاو هاتن، گمشتنی وادمی کاریّك سررشسته: شارمزایی، پسپۆری، توانایی لـه ئـمنجامی کاریّك

سررفتن: بهسهرچوون، تهواو بون، به کوّتا گهشتن، تهواو بونی کات

سىرريز: سىمرريْژ، پېر، ئىمومى لەشىلەمەنى كەبىمھۆى پريونى دەقرموم برژيّت

سرز: ماله، كهمچه، مالهى بهننايى

سرزدای: تیغ، خهنجهری سهربرین

سرزده: لهناکاو، بئ ناگا، کتاوپر، کتوپر، و کهسیک کهلهناکاو و بئ ناگا برواته شوننیک

سرزدن: سمردمرهینان، سمرهمایننان، روانی گول و گیا سرزمین: سمرزممین، سمرزموی، ولات، دیار، زمویه کی بمربلاو که نمتمومیهك ژیانی تیا بمسمر دمیمن، سنوور سرزن: سمرکیش، یاخی، ناهمرمان

سرزنده: ۱ سمرزیندوو، سمرحالّ، شاد، شادان، شادمان، خوّشحالّ ۲ ـ سمر دمسته، سمروّك، گموره

سرزنش: سمركونه، لؤمه، تانه، لؤمه كردن، گازنده سرزير: بروانه سرازير

سرسسام آور: سمرسـوورِهێنمر، ئـمومی ببێتـه هـۆی واق ورِمان

سرسسام: ۱- سمرسام، واق ورماو، حمیهساو، سمرسوورهینمر ۲- ناوسانی سمر یا میشك که گرژی و پمریشانی همستهکانی بهدواوهیه

سرسبز: ۱- سهرسهوز، تـهرٍ و تـازه۲- گـهنج، شـادان، کامیار

سرسبك؛ پەرنى شان، سەرسىووك، شىنواو، شىپرزد، لەخۋىايى، لەخۋرازى

سرســـپردن: تەسـليم بـون، خۆبەدەسـتەوە دان، ملكــهج بون، ھەرمان بردن

سرسخت: سمرسمخت، پيداگر، بهتاهمت، گيان سمخت، بموزه

سرسره: خلیسکینه، شوینی خلیسکین، شیوینی لیّر و سهرهو خواری، تهحیسانك، حولیسانك

سرسری: سهرسهری، هه نیت و پنیت، هسهی بی مانیا، کاریّک که بیرکردنهوه و به سستی نمنجام بدریّت سرسلسسله: دامهزریّنهری نهتهوه یا

تایمفهیهك، یهکهم کهس له تایمفهیهك که پاشایهتی بکات و دوای ئه و بنهمالهگهی یهك لهدوای یهك پاشایهتی بکهن ۲- گهوره، پیشهوا، سمرؤك، سهرومر

سرشاخ: سەر لق، سەرپۆپ، سەرچڵ سرشاخ: شاخ بەشاح، حالمتى دو ناژەلى شاخ دار كـە

شاخ له شاخی یهك گیر دهكهن

سرشار: ليُوانليّو، ليپاوليب، بـر، سـەرريّر، ليڤوليّڤ،

سرشت: سرشت، سروشت، خوو و خهده، عادمت، ناخ سرشتن: ههویر کردن، تیکهان کردن، تی سوون، دروست

حرص عصویر عرص عیدن کردن، گرتنموه، شیّلان، دناف هملاندن، نافراندن

سرشك: روّند، نهسر، نهسرین، فرمیّسك، نهشك، دوّنهی ناو که لهکاتی گریان له چاو دیّتهخوار، هیّستر سرشکسته: ۱- سهرشکاو، نهوهی سهری شکا بیّت۲-

سەرشۆر، شەرمەزار، سەربەرەوخوار، شەرمێون

سرشکن: سهرشکین، شهومی سهری کهسیک بشکینیت، ههر شتیک که سهر بشکینیت

سیرشماری: سیمرژمیری، ژماردن و دیباری کردنیی ژوماردی دانیشتوانی ولاتیک یا شاریک

سرشناس: ناودار، بهناوبانگ، ناسراو، کهسیّك زوّربهی خهلّك بیناسن، بهرنیاس، سهرنیاس

سرشسوی: سمرشور، ئهودی سمری یهکیتر بشوات، ئەسپۆن، جۆرە گیایهکه بۆششۆردنی سمر و جەسته

سرشیب: بروانه سراشیب

بهكارى دمبهن

سرشیر: سمرشیر، همیماغ، توپژی شیر، همیماخ، سمرتیك سرچشمه: سمر چاوه، چاوه، نمو شوینهی ناو لنی هملامهونیت

سرچكاد: ناوچاو، تەويْل، پيشەسەر، ناوچاوان

سرچننگ: ۱- سهرپهنجه، نووکی پهنجه. ۲- شهقازلله، شهپازلله، شهوا ليدانهی بهنوکی پهنجه له روخساری کهسيکی دهدهن

سرچین: دهسچین، دهسچن، گولبژیر، میوه یا شتیکیتر کسه بهدهست چسنیبیتیانهوه، بسژارده، بسژارتی، ههلبژیردراو، گول چن

سرطان: سهرمتان، نهخوشیهکهی مهترسیداره که ناوسان و برین لهناو جهسته یا له دمرهومی جهسته دروست دمکات هاوشیومی پیّی هرژان که بهزوّری له گهل خویّن بهربون و نازاری زوّر هاوریّیه

سسرطان: قـرژان، قـرژانگ، و يـهكێك لـه بورجـه فهلهكيهكانه

سرگىذر: كۆلآن، گەرەك

سرگسذشت: سهرگوزهشت، سهربورده، بهسهرهات، رووداویک که بو کهسیک روویدابیت، سهرگوزهشته سرگر: کلاش فروش، کلاش چن

سرگران: سەرقورس، نارازى، نارەزامەند، ناشاد، مەست، ئەخۆبايىي، قەھرى

سرگرای: ۱- سمرپێچیکهر، سـمرکێش، نافـهرمان ^۲- بـێ قهرار، بـێ ئۆقره، نائارام

سرگردا: سمرگیژه، سمرسوور خواردن، سووران و خول خواردنی سمر

سرگردان: سهرگهردان، حهیران، ناواره، دهربهدهر، سهرگهشته، بن مال و حال

سرگرفتن: دمسپێکران، دمسپێکردنهوه، دمرگیر بون، گير ۆدميون

سرگرم: سمرگمرم، سمرهال، شموهی همست و سمرنجی لای کارنِک یا شتیکه، مرویل. به مانای سمرخوش و سمرمهتیش دیت

سرگروه: سمرکرده، سمردهته، سمروّك، گموره سرگریت: باج، خمراج، سمرانه، پارهیمك که لمكوّندا موسولمانهکانیتریان دهگرت سرگسشاده: سمرکراوه، سمرئاوهلا، شموهی سمرهکهی کراوه بیّت

كەسىكدا دەيچرپىنن

سرگشته: سمرگمردان، حمیران، سمرلیّ شیّواو، شمومی ریّگای ون کردبیّت

سرگم: سەرلى شێواو، رێ ون كردوه، سەرگەردان **سرگوشىي:** شـپـه، شـرپـه، سـركـه، ئــهو هـسـمى بــه گـوێـى

سرطويله: ئاخور، شوول، تەويلە، گەور

سرگیجه: سمرگیزه، شمو حالهتمی بم مرؤهٔ دهست دهدات و گومان دهکات هممو شتیک بمدهوری سمری دهسووریّتموه

سرگیش: کوْلکه زیْرینه، پهلکه زیْرینه، رهنگین کهمان سرگین: ریخ، شیاکه، پیسایی جواریی کان وهك نهسب و ئیستر..، تهرسه هوول، کوشپل

سرعت: ۱- خيرايى، توند روشتن، بلهزى، پهلهيى، پهله كردن، خيرا روشتن

سسرغزل: سهر غهزهل، باشترین غهزهل کهلهناو غهزهلهکانی دیوانی شاعیر پکدا ببیت

سرغلیان: سهرقلیان، سهری نیرگهله، نامرازیکی بهردی یا کانزایی که تووتنی تی دهکهن و لمسهر نیرگهله دایدهنین

سرغوغا: فیتنهگیّر، ئاژاوه چی، نهوهی ببیّتهی هوّی دروست بونی ئاژاوه و فیتنه

سرف: ۱- کهمتهرخهمی، بی ناگایی، لهبیر کردن، ههنه کردن ۲- زیدهرویین سنوور بهزاندن، له راده تیپهرین سرف: بروانه سرفه

سرفه خروسك: خەند خەندوك، كۆكەرىشە، خروزەك، نەخۆشىمكە زياتر لە منالان دەردەكەويت و نەخۆش بە سەختى دەكۆكىت و دەنگىك وەك دەنگى كەلەشىر ئە قورگى دىلتەدەر

سیرفه: کوّکه، کوّخه، دهنگیّك که بههوّی خوورانی قورگ و هاتنه دمرهومی ههوا لهناو سیهکان دروست دهبیّت، قض، کوخك

سسرفراژ؛ سـهرفیرازو، شاناز، سـهرئمفراز، سـهریلند، سهریهرز

سرفرود اوردن: سهردانهواندن، جهمانهوه، جهمینهوه، کوورنسوش بسردن ۲- تهسسلیم بسون، ملکسهج بسون، خوّبهدمستهوه دان

سرفيدن: كۆكين، كۆخە كردن، كۆخين

سرقافله: پیشروو، سهرپهرمستی کاروان، کاروانچی

سرقت: دزین، دزی کردن، پهتهیی کردن، دزی

سسرقفلی: سهرقوفلانه، پوولیّب که کهسیک به کهسیک به کهسیک که که نه کریّی که سیکیتری دهدات تا دوکان یامالیّب که نهودایه به و بسییّریّت

سرك: ۱- سمر، سمرى بچوك ۲- بمرزبون، سمربون، زیادی و سمربونی كیش یا بمهای شتیکبمرامبمر به شتیکیتر

سرکا: بروانه سرکه

سسرگار: پیشکار، چاودیّر، کارفهرمان. و وشهی ریّدز لیّنان لهکاتی بانگ کردنی کهسیّك

سرکه فروختن: ۱- سرکه فرونستن، فرونستنی سرکه به خه لک ۲- رو ترش کردن، مون کردن، رووتال کردن سرکه: سرکه: سرکه: سرکه: سرکه، شلهمهنیه کی ترش که لهتری یا کشمیش یا ههنجیر یا خورما دروست دهکریت سرکج: سهرخوار، چهماوه، نوشتاوه، شهوه ی سهرهکه ی ودک گؤجان نوشتاییتهوه

سركرده: سمركرده، فمرمانده، سمروّك، سمروّكي تايمفه يا دمستميمك له خملًك

سركردن: بهسهر بردن، سازان، ههنگردن، گونجان، له گهل كهسيك ژيان كردن و گونجان له گهليدا

سرکردن: دسبیکردن، دسبیکردنی قسه و چیروّك یا گریان و گلهیی

ســرکش: یـاخی، ســمرکێش، نافــمرمان. بــممانای تــوان و بـمهێز و زۆرداریش دێت

سرکسشی: سمردان کردن،، پیاچونهوه، گمران و چاودیّری، بهسهر کردنهوه

سرکشی: نافهرمانی، سهرکیشی، یاخیگهری، ملپیچی سرکشیدن: سهردان، سهردان کردن، بهسهر کردنهوه

سرکشیدن: سمردان، هملدان، خواردنمومی ناو یا شمراب به پیاله یا پمیمانه

سرکن: سمردار، سمرکرده، سالار، دیار لهناو کوّرنِك سرکوب: سمرکوت، شویّنیّکی بهرز وهك بورج و ههلاً یا تهپوّلکه و کیّو کهلهکاتی شهردا بتوانریّت لهویّوه دوژمن سمرکوت بکریّت ۲- تانه، توناج، لوّمه، سمرکوّنه سرکوبه: ۱- سهرکوت، گوزر، گورزی گران ۲- تانه، توانج، لوّمه، سمرکوّنه

سركوفت: تانه، لۆمه، سهركوت، سهركۆنه،

سركوفته: سمركوتراو، سمركوت كراوه، ئاژهنيك كم سمريان بان و پليش كردبيتهوه

سرلشکر: سهرلهشکر، ههرماندهی سوپا و لهشکر

سرما درمانی: سمرما دمرمانی، چارمسمر کردنی همندی نمخوشی به سمرما

سرما: سمرما، سمردی، ساردی هموا، دژی گمرما، سـر و سمقهم

سرماخوردگی: سمرما خواردن، ههلاممت، نهخوشیهك كهبههوى سمرما یا گهرم و سارد بونی جهسته دروست ده.ن.ت.

سرمازده: سمرما بردوو، سمرما بردهلّه، گیا یا داریّك که میوهکهیان به هوّی سمرماوه زیانی بمر کموتبیّت

سسرمایه: سهرمایه، سامان، پاره یا کالآیسهك كسه لمبازرگانیدا بهكاری ببهن

سرمایهدار: سهرمایهدار، پارهدار، ساماندار، دمونهمهند سرمه: سوورمه، تۆزیکی رمش رمنگ که بو رمش کردنی

۰ پێلو و مژۆلەكان بەكار دەبرێت، كل، كلى چاو

سرمهدان: سوورمهدان، كلدانك، كيسهيهكى بجوك كه

سورمهی تی دمړیژن

سرمه کش: سورمه کیش، نهوه ی کل نه چاوی ده کیشیت. و مینهیه کی باریك که سورمی چاوی پی ده کیشن، کل چیفك

سرمد: دايم، همميشه، بمردهوام، جاويادن

سرمست: سەرمەست، سەرخۆش، شادمان، شاد

سرەشق: نمونە، دەستوورى كار، چۆنيەتى

سرمقاله: سـمروتار، سـمرگووتار، بایـمتی یمکـممی روژنامه یا گوّفار

سرمنزل: مهنزل، شوینی دابهزینی کاروان، مهبهست سرنا: زرنا، زورنا، جوّریّك نامرازی موّسیقایه سرناچیی: زرنا ژهن، زورنا ژهن، نهوه کهسهی زرنا دهژهنیّت

سسرند: سهرهند، سهرنگ، جسوّری بیرنگیکه بسوّ بیرانهوهی زیخ و چهو

سرنسشین: نمفهر، نهو کهسانهی لهناو تروّمبیّل یا فروّکهدا دانیشتون

سرنگ: فیچقه، سرنیچقه، سرنگ، تورومپایهکی بچوکی شوشهیی یا کانزایی که بههویهوه دمرمانی شلهمهنی دهکهنه ژیر پیست، شرینقه

سسونگهدار؛ رازدار، ئــموهی راز و نهـێنی بپارێزێـت و بهکهسی نماێت

ســرنگون: ســمرهوخوار، ســمربـمرهو خــوار، ئــاومژوو، روو لهخوار، پێچهوانـه، سهرموژێـر

سرنگونسار؛ بروانه سرنگون

سرنفر: سەردەستە، سەركردە

سرنوشت: چارەنوس، سەربوردە، شانس، شەنس، قەدەر، ئەدەى ئەرۆژى ئەزەللەۋە بىق مىرۇڭ دىيارى كرابىيت، بەخت، ناوچاۋان

سرهال: سمرگمردان، پمرێشان، ناواره، حميران

سرهم بندی: سمریه ککردن، کارینک به سستی نهنجام دان

سرو: سمرو، سمرڤ، جۆره داریّکه لقی کورت و داپوّشراو به گهلاّی ورد که زیاتر له ناوچه باکووریهکانی ئیّران دمرٖویّت

سرو: شاخ، شاخی مهر و گا و هاوشیوهکانی

سروا: قسه، باس، خواس، نهفسانه، شيّعر، چيرۆك، حيڤانۆك

سرواد: هملبهست، شيّعر، سرود، هوّزان

سرواده: شيّعر، هافيهي شيّعر

سىروازدن: خۆدزىنـەوە، شان خالى كىردن، ناڧەرمانى كردن، خۆ دوورخستنەوە، سەرپىچى كردن

سروان: پێشهوا، سمرۆك، سمرومر، پلهيـهكى نيزاميـه لمناو ئمرتمشدا

سروبر: هياهه، رووالهت، روخسار، شيّوه

سروبند: كات، سات، زهمان، جاخ

سروته: بن و بنچینه، بنج و بناوان، سمرمتا و کوتایی شتیک یا شوینیک

سروج: زین، زینهکان

سرود: سروود، ئاواز، گۆرانى، ستران

سرودسرا: گۆرانىبېر، سترانبېر، ئاواز خوين

سرودگوى: چاووش، لؤتى، گۆرانيبيْژ، سترانبيْژ

سرودن؛ وتن، پـرپـن، شـێعر گـوتن، ســـــرّان بێـــرْی، ئــاواز خوێندن، ئاواز دانان

سرور: سمرومر، سمروّك، پیشموا، گموره، سمرپمرشت سرور: شادی، خوّشی، شادمانین سروور، شادمان بون سروسامان: سمروسامان، کمل و پملی ناو مال، هاج و هاچاخ، سامان، نمزم و ریّکی نمکاروبارهکاندا، ریّك کردن

سروسر: راز، نهینی، پهیومندی نهینی لهگهان کهسیك سسروش: سبروش، فریسته، جبرمئیسل، لسه نسایینی زمردهستی یسهکیك لسهخواکان کسه هیما و نیسانهی لایهنگیری و فهرمان بردنی نهو له نههورامهزدایه سروسدا: هات و هاوار، قاومقیژ، دهنگه دهنگ، ناژاوه سروسورت: سهر و روخسار، قیافه، شیّوه، روالمت سروفت: له کاتدا، له کاتی خوّیدا، سهری کات، له کاتی دیاریکراودا

سروقه: بمژن و بالا، قهد و هیافه، قهو و هیافه سروکار: سمرو کار، پهیومندی، مامله، نالو گور سروکله ژدن: گفتوگو کردن، باس کردن، گفتوگو کردن بو هیر کردن یا سماندنی بابهتیك به کمسیک سروم: خویناو، ناوی خوین، شلهمهنیهکهی زمرد رمنگ که لهكاتی مهینی خوین لیی جیا دمبیتهوه

سرون: شاخ، شاخی ممر و گا و همرچی

سرویس: ۱- نوکمری، بهردمستی، کارهکمری، خزمهت کردن ۲- نوسینگه، دهزگا ۳- هاچ و هاچاخ، دهقری نان خواردن یا چایی خواردن

سرویسه: پهنکه زێڕینه، کوٚلکه زێڕینه

سروین: سمروناسا، وهك سمرهو

سسوی: ۱ - سموی، تایب مت به سمو ۲ - گمهورهیی، سموودی، ممزنی

سری: سیلسیله، ریز، رشته، دمسته، چین، کۆمهل، کۆ سریال: زنجیره، ئالقه، بهش بهش، یهك لهدوای یهك، داستانیّك کهبهش بهش بلاًو بكریّتهوه

سریان: ۱- شمو روّشتن، له شموداروّشتن، شمو گمری۲-کارتیّکردن، کاریگمری دانان لمناو شتیّکیتر

سريه: دمسته، دمستهيهك لهلهشكر، ژومارميهك باسموان

سىريە: كەنىز، ئىەو كەنىزەى ئە مائەوە رادەگىريىت و خاومنەكەى ئەگەلى جووت بىيت

سريدن: خليسكان، هه لخليسكانن خزان

سریر: تەخت، تەختى باشايەتى

سرپیره: راز، نهیّنی، ناخ، نیمت، نمودی بشاردریّتموه سریشم: سریّش، چریّش، نمسریّلك، سترك، مادهیمکی لکیّنسمره کملمکولانسدنی ئیّسك و پروسسك و پیّستی همندی گیانلمبمر ودك مانگا و ماسی بمدمست دیّت و دوای وشك بونموه ردنگه کمی زدرد یا لیّل دمبیّت سرییچه: کلك نمهیّن، بالندمیمکی بچوکه کمبمرددوام

کلکی رادمومشێنێت ســریع الائتقـــال: بیرتیــژ، وشــیار، نــموهی بــهخێرایی ئمبابمتێك بگات

سريع الحركه: بلمز، تيْرْبِيّ، جالاك

سريع السير: توندرهو، نهوهى بهخيرايي بروات

سریع العمل: توند کار، چالاك، ئەومى بەخيراپى كار ىكات

> سریع: خیّرا، بههاله، بلمز، توند، چالاك، چوست سرین: ران، رمهن

سرین: سهرمو، لای سـهرمو، ژوورو، شویّنی سـهر لهسـهر جیّگا، سهرین، یشتی

سرینگاه: شویّنی دانیشتن، نشینگه، تمخت. به مانای رانیش دیّت

سُورًا: سزا، باداش، باداشت، جهزا، باداشتی چاکه یا خرابه

سزار: سزار، سیزار، همیسمر، پاشا، نازناوی پاشاکانی روّم

سرُاوار: شياو، رُيِّهاتي، شايان، لايق، ههلگر، رُيِّ ههرُي سرْيدن: شياو بونن رُيِّهاتن، پيِّكهوتن، لايق بون

سس : ساس، سۆس، دۆشاو، رۆحى خواردن كەلەگەل

ھەندى خواردن دەيخۆن

سست اندام: لاواز، كز، لاغر، بيّ هيّز، ناتهوان

سست بنیساد: بناغه سست، ئهو بینایهیی بنچینه و بناغهکهی سست و خورانهگر بیّت

سست پیمسان: بـهێن سـست، پـهیمان سـست، ئـهودی ئهمهکی بۆ پهیمانهکهی نهبێت

سست رأی: باوم سست، نزیك بین، شهوهی توانای چارصمر كردنی سست و لاواز بیّت

سست رگ: تەممەل، تەوەزەل، ناتەوان، بى كەلك

سست ریش: ریشو، ریش دریّرْ، نـــهزان، ئـهحمــهـق، کــاس، ور

سست: سست، لاواز، ناتهوان، خۆړانهگر، ناسهقامگیر سسفته: دیاری، خهلاتی، پیشکهشی، ۲- سفته، شتیك که کهسیک اسه یسهکیتر بسه هسهرز ومری دهگریست کسه لهشاریکیتر یسا لهماومیسهکیتر بیگهرینیتسهوه. و اسه دستهواژه بازرگانیهکاندا ومرمقهیهکی جاپ کراو که همرزار بسری قمرزهکه و کاتی دانسهومی بسؤ ومرگر دمنوسیت و ومرگر دمتوانیت به یهکیتر یا بهبانکی بفروشیت

سچك؛ نزگەرە، نيزگەرە

سگ توله: توونه سوک، بنچوه سهک

سگ جگر: دل رەق، دل بەرد، بى رەحم، بى بەزدىي

سگ گیان: گیان سهخت، سهگ گیان، شهوهی لهبمرابهر نهخوشی و سهختیهکان گیان سهخت و خوّراگر بیّت سسگ مسنش: روودار، بسی شهرم، بسی حسهیا، بهدههر، خراههخواز

سگ: سهگ، ئاژه لَیْکه لهدهستهی گوشتخورهکان کهبو پاسهوانی کردنی مال و گایه ل و هاوکاری کردنی راوچیان که لکی لیّومردهگیریّت و ههستی بونکردنی زوّر بههیّر و تیژه، سه

سطارہ: راستہ، خمت کیش، نامرازیکی دارین یا کانزایی که هیلی راستی ہی دهکیشن

سگال: ئەندىشە، ھزر، بىر

سگاله: گووی سهگ، پیسایی سهگ

سگانشگر: راویزکمر، نهوهی راویز دمکات و داوای راویز دمکات

ســگاليدن: تێفکـرين؛ تێڕامـان، بيرکردنـهود، ئەندێشه کردن، گومان کردن

سسگبان: سهگبان، پاسهوانی سهگ، شهوهی سهگ رادهگریّت پاسهوانیان دهکات

سطح: روو، بان، سمری شتیك، سمری همر شتیك که تهخت و بان بیت

سگدان: شوینی سهگ، سهگدان، نهو شوینهی بو سهگ دروستی دکهن. و مهبهست له شوینی پیس و ناپاکه سگدل: دلرمفن دل سهگ، بی بهزمیی، بی رمحم سطر: دیّر، دیّریّك لهنوسراویّك، ریز

سگرمه: سی گریی برون هینهکانی ناوچاو، نهنی گری سگرو: سمگ خوو، خهانک نازار، نهوهی نازاری خهانکم و بهتایبمت غهریبهکان دهدات

سگسار: سهگسار، وهك سهگ، نهوهى سـهرى وهك سـهرى سهگ بيّت. و مهبهست له چاوچنۆك و تهماحكار سگسارانه: سهگسارانه، وهك سهگ

سطل: سمتلّ، دەلوو، دەقرى دەسكدار بۆ ئاو سگلاس: دەلّە سەگ، سەگى مىينە. و مەبەسە لەكەسىنك كە خۆى ھاوشىيوەى دەلّە سەگ بنوينىنت، دىيّەل

سسطوت: پـهلاماردان، زالبـون بهسـهر کهسـ<u>ن</u>ك، ه<u>دّ</u>رش بردن

سعادت: خۆشبەختى، بەختەوەرى، كامەرانى

سعاد تمند: بهختهومرن كامهانن خوّشبهخت، بهختيار

سعار: گەرما، گەرمى ئاگر، تىنويەتى

سعال: كۆكە، كوخك، كۆخە

سعایت: دووزمانی، ناژاوه گێـری، بـشت سـمری کمسـێك

قسه کردن به خرابه، خرابهبیّژی

سعه ؛ ئاوەلايى، كراوميى، توانايى

سعت: پان بون، بەرىن بون، فراوان بون، ئاوەلايى، پانى، توانايى،

سعتری: کەریم، بویر، دلیر، نـەترس، چاوفایم، بـەزات، بەجەرگ

سعد: پیرۆز، ممیمون، موبارەك

سعی: ۱- ههولادان، خهبات، ههولا، کوشش، تیکوشین، رِمنجدان، مهبهست کردن۲- ریگه روّشتن، غار کردن، غاردان

سعيد: بهختهوهر، بهختيار، خوشبهخت، كاممران

سعیر؛ ناگر، بنیسهی ناگر، ناگری دایساو

سغ: سەقف، بان، بانى ماڭ، گومەز

سغ: شاخ شاخی مانگا

سفائه: مالى ژيرزدميني، ساردخانه

سفب: برسی بون، برسیهتی

سفيه : فريودراو، هه لخه له تاو، فيل ليكراو

سفد: ورده باران، نمه باران، بارانی کهم

سغراق؛ گۆزە، گۆزەى دەسەكدارى گەورە بۆ شەراب

سفاه: نهزانی، نهزانی کردن، نه حمه قی

سفاح: ۱- خوێن ڕێۯ، ئەوەى خوێنى كەسانيتر بڕێۯێت

۲- بهخشمر، میهرهبان ۳- هسه زان، زمان پاراو

سفاح: ۱- زینا کردن، گان کردنی نارِهوا ۲- خویّن

رشتن، **کوش**تن سفاده میسده

سفاد: پەرين، جووت بونى ئاژەلەكان

سفار؛ سمفمر کردن، گمشت کردن

سفارت: ۱- نیومنجی گهری کردن، ریکخستنی کاروباری خهالک۲- پیش و کاری بالویزیک که لهلایهن دمولهتهوه له ولاتیکیتر دادمنریت، نیردراو

سفار تخانه: بالويْرخانه، شويْنى بالويْر، مالْ يا تهلاريْك كه بالويْر و كهسانيتر كارى ليّدهكهن

سفارش: پێشنيار، پێشنياز، دمستوور، فمرمان، دمستوور بۆ ئەنجامدانى كارێك يا داوا كردنى شتێك

سفاك: خوينخور، خوينرير

سفال پاره: لهتهسوالهت، كاسه و گۆزهى سوالهت كه شكاست

سفال: سفان، سوالمت، دمڤری گنین که لهکوورهدا سوور کرابیّتموه

سفال: سووك بون، بێ بهها بوون، سووكى، كەمبەھايى، پەستى، ريسوايى

سفائت: پەست بون، سووك بون، پەستى، سووكى

سفاله: ژیّر، خوار، بن، بنج، بناوان، بن و بناغهی شتیّك

سفالگر: سوالهت ساز، گۆزەكەر، گۆزەچى، ئـەوەى كـارى دروست كردنى سوالهت و قاپ و قاچاخى گلينه، جيّرِك چيّكەر

سفان: خواومندی کمشتی، کمشتی ناژو، کمشتیموان، پاپوروان

سفاهت: بی ناوزی، بی میشکی، نمزانی، گیژی

سفاهن: شانه، شانهی قر داهینان، شه

سفه: بیّ عمقلٌ بون، بیّ میّشکی، نمزانی، کمم ئاوزی

سمفت: سفت، نهستوور، سهخت، رهق، چر، هاييم، بههيّز، ستوير

سفت: شان، سمرشان، شانه، شانی مرؤهٔ یا ئاژهل

سفت: کوون، کملێن، دمرز، رهخنه، کوونی بچوك وهك کونی دمرزی

سفته گوش: گوێ سماو، گوێ کون کراو، نهو کهسهی گوێیان کون کردبێت. و مهبهست له کوٚیله وکهنیز و بهردهیه

سفتن: کوون کردن، سمین، سوون، سمتن

سفر: سمفهر، گهشت، له شاریّکهوه بو شاریّکیتر روّشتن سفر: کتیّب، کتیّبی پیروّز. بهشیّك له بهشهكانی تهورات

سفره: سفره، زاد و تویشو و تویشودانی گهشیار. و پارچهیهك کهلمسهر زموی رایدهخون و هاپ و هاچاخی نان خواردنی لهسهر دادهنین و بهدهوریدا دادنیشن و نان دمخون

سفره خانه: ژووری نان خواردن، نهو ژوورهی سفرهی لی راده خهن

سفرجل: بههی، به، داری بههی

سفسار: دەلاّن، چەرجى

سفساف: بهست، بهست نهههر شتیّك، ههایّت و بایّت،

فۆريات، قسەى بى ناوەرۆك و مانا

سفسطى: سوفستايى، ئەوەى سەفسەتە بكات

سفسسید: دهلان، چهرچی، ورده فروّش، کوّنه فروّش، نیّوهنجیگهر لهنیّوان فروّشیار و کریار

سفح: كالكي نەگەپيو، گندۆرەي پينەگەشتوو

سفط: سموهته، زهمیّله، همرچیس که نمبمرگ یا گهلاّی دار چنرابیّت

سفك؛ پشتن، رشتنی خويّن يا ثاو، زياتر بـوّ خـوێ، رشتن بهكار دەبريّت

سفل: سووك بون، كهم بهها بوون، ريسوا بون

سفله: پهست، ريسوا، سوك، ناكهس

سفلی: خوار، ژیر، نزم، نهوی

سفلی: خوارو، خوارتر، نزمتر، نهویتر

سفلیه: خوار، ژیر، پهست، نزم

سقول: پەست بون، ريسوا بون، سووك بون، پەستى،

ریسوایی، سووکی

سفید بخت: خوشبهخت، کاممران بهختمومر، بمشانس، بهخت سیی

سفید پلت: بروانه سفیدار

سفید پوست؛ سپی پنست، نهوهی پنستی جهستهی سپیه، نهوهی له نهژادی سپیه

سفید کار: سپی کار، ئەوەى شتەكان سپی دەكات، و مەبەست لەكەسى چاكەكار و راست كردار

سفید کاسه : جوامیر ، میوان دوست، ریزگر ، بمریز

سـفید مـو: مـوو سـپین سهرسـپی، ئـهو کهسـهی مـووی سهری سیی بیّت

سفید؛ سپی، همر شتێکی سپی، رمنگی سپی، همر شـتێك کهبمرنگی شیر یا بمفر بێت

سفیداپ: سپیاو، توزیکی سپی کهنهههندی مادهیتر دروست دهکریت و نهنههاشیدا بهکار دهبردریت. شهو توزهی ژنبان بو جوانکاری له دهم و چاوی خویانی دهسهون

سفیدار: سپیدار، چنار، جزره داریکه راست و بهرز بهرزیهکهی تا بیست مهتر دهگات و بی بهره و له دارتاشی و بو سهفف و بانی مالآن بهکار دهبریت

سفیده: سپیده، بهرهبهیانین روناکی دهمهوه بمیانی، کازیّوه، نهلهند

سفیده: سپێنه، شلهمهنیهکهی سپی رهنگه لهناو هێلکهدا کهدهوری زمردێنهی گرتوه

ســـفیدهدم: ســپێدهن بوومــهێێل، کــازێوه، بمربــهیان، رووناکی بمیانی

سفيدهدمان: بروانه سفيدهدم

ســفیدگر: ســپیگەر، ســپیکەر، ئــەوە*ی* دم**قـ**رە مــسیەکان ســِی دمکاتەوە

سسفیر: بالویز، نیسردراو، نیوهنجیگهر، نهوهی بهنویننمرایهتی له لایهن دهولهتیکهوه لهپایهتهختی دهولهتیکیر نیشته جی بیت

> سفیل: پهست، سسوك، ریسوا، نزم، بهدبهخت سفینه: کهشتی، پاپوّر، کهشتی گهوره

> > سفيهه: ژنى نەزان، ژنى بى عەقل

ياشير

سقاء ناوگیر، ناوکیش، نهوهی ناو بو مالان دمبات سقاء مهشکه، مهشکی ناو، دهفریکی چهرمی بو ناو

سقام: نهخوش كهوتن، نهخوشي، دمردهداري

سقامت: بروانه سقام

سقایت: شوینی ناو خواردنهوه، دمقری ناو خواردنهوه. و بیشهی نهو کهسهی ناو دهگیریت

سقر: جەھەننەم، دۆزەخ

سقر: سهفز، بنیشت، مادههمکی لکینهره کهلمههدی داری بنیشت دهگیریت و ناوی شاریکه لهکوردستانی روزههلات

سقط فروش: ورده فروّش، چهرچی، نهوه*ی شتی* ورده و پهرده دهکریّت و دهفروّشیّت

سقط کاري: خشت کاری، بهکار بردنی خشت و بهرد لهبیناسازیدا

سقط: ١- همر شتيكي پوچ و بيهو، سمهمت،٢- ريسوايي، ئابروو چون٣- همله، همله لمنوسين

سقط: لمبارچوو، منال كمپيّش له دايك بون بمريّت و

ســقطي: ورده فــروّش، فروّشــياری کــالاّ ورد و کــهم باينهکان

سقف: سهقف، بان، پؤششی مال، ئهوهی به دار یا به خشت و ناسن لهسهر جواردیواری بینای دهکهن

ستقلاب: سمقلاب، نساوی نمتموهیمك نیستمجی لمه كمنارمكانی دانووب كه دواتر له ثموروپادا بلاو بونموه

> و ئێستاكه پێيان دهٽێن ئۆسلاو سقلب: بروانه سقلاب

لمسكى دايك بكهويته خوار

سقلفمه: سیخورمه، نهو زمربهی به مشت له کهلهکهی کهسیکی بدهن

سقم: نەخۆش كەوتن، نەخۆشى

سیقوط: کیموتن، داکیموتن، کموتنیمخوار بیز سیمر زموی،گیران، دمست بمسمرا گیران، رووخان

سقى: ئاودان، ئاو بەكەس<u>ن</u>ك دان بۆ خواردنەوە

سقیط: ۱- تمرزه، بمغر یا تمرزه کمبباریّت ۲- نه حمه ق، نهزان، گیّژ و وړ

سقيف: سهقف، بان، پۆششى مال

سقیفه: I- سایهوان، سهیوان Y- تهخته یا بهردی بان کهبتوانریّت سهفی مالی لی دروست بکریّت Y- پهراسوی وشتر، نیسقانی کهلهکهی وشتر Y- تهخته، نهو تهختی نیّسک شکاوی پی دهبهستن

سقیم: نهخوش، دمردمدار

سك: ۱ ـ كوونى دوپشك، هێلانهى جارجاڵۆكه ۲ ـ چاڵ، چاڵ، چاڵى تهنگ و تهسك ۳ ـ زرێ، زرێى تهسك تهنگ ۴ ـ پهستى، ريسوايى، ناكهسى

سے ان اور کی میرونی کی اسلام کا میرونی کی اسیخیکی سیخیکی کی سمرتیژه که چوارپیکانی پی دمناژون

سكار؛ خەلۇوز، پشكۆ، ئاگر، رەژى، پەل

سكارآهنج: كۆلۆژ، مقاش، ميلهى ئاسنى كه نان ياگۆشتى لەتەنوور بى دەردىنن

سكارى: مەستەكان، سەرخۆشەكان

سکاف: پینهچی، پیّلادوور، پیّلاُوچی، ئـهوهی کـاری دروست کردنی پیّلاوه

سكاك: ريز، سهف، راسته

سکاك: سکهنندمر، نهو کهسهی سکه دروست دهکات، ناسنگهر، نهوهی کندرد و چههنز دروست بکسات و بفرزشنن

سکان: سوکانن همرمان، ئامرازیّکه لهناو کهشتی بـۆ گۆریّنی ریّگهی کهشتی

سكان: جەقۇساز، كيردساز

سكان: نيشتهجي، دانيشتوو، ئارام، سرموتوو

سیکاها: سیمکاکان، تایمفهیهگی ناریایی نیمژاد کهلمسمرزموی باکووری رووباری سهیحون نیشتهجی بوون و لمسمردممی همرهادی دووهم باشای نمشکانی بمشمکانی باکووری ثیرانیان تالآن کرد و ثمو پاشایه لمشمر لمگمل شموان کوژرا. دموروبمری سالمکانی

۱۵۲ ـ لـه سیستانی ئـهمرۆیی ولاتێکیان دامهزرانـد و ئـهو سـهرزهمینه بـههؤی ئهوانـهوه نـاوی سکستانی پـێ برا

سکب: ۱- چالاکن روّح سووك ۲- نهجيب، بلهز، تيژړهو، ئەسپى نهجيب و تيژرهو

سکب: رشتن، رژتن، رشاندنی ناو یا همر شلممهنیهکیتر سکب: مس، سورب

سکه: ۱- سکه، نامرازیک کهپارهی ناسنی پی نیدهدهن. بهمانای ریگای راست، کولانی راستیش دیدت. ۲- گاسن، نهوهی زهوی پی دهکیلن

سکته: سهکته، دلهکوته، جهلده، حالهتیك کهناكاو لهمرؤفدا دهردهکهویت دهبیته هوی بیهوشی و ههندی كات دهبیتههوی مردن

سكەزن: سكەزەن، ئەوەى سكە لێدەدات

سكج: كشمش، كشميش، تريّى رمشي وشك كراو

سسکر: دروست کردن،چین کیردن، دروست کردنی سهدلهبمردهم روویار، پیّومدان، بهستنی دهرگا

سکر: سهد، لهمپهر، سهد و لهمپهر کهلهبهردهم ناودا دروست دهکریّت، ناوبهست

سکر: مهست بون، سهرخوّش بون، نهو حالهتهی بههوّی خواردنی شهراب و عهردق له مروّقدا دروست دهبیّت سکران: مهست، سهرخوّش

سکرت: ۱- ممستی، سمرخوشی، گوومرایی ۲ سمختی مردن، بیّهوشی دمی مردن

سكره: كاسه، قاپ، بياله، كاسه يا بيالهى سوالمت

سكرت: نهيّنى، داپوّشراو، شاراوه، فمشارياو، نمزانراوه

سکرتر: سکرتێره، نوسهر

سسکرجهٔ: دموری، پیاله، پهیاله، ئهومی خسوردنی تیدمکهن و نهسمر سفره دایدمنین

سکز: بروانه سفز

سکس: جنس، جۆر، کۆمەلە كەسنىك كەلەيەك جۆر بن، سىنىكس، جىنس، بەماناى ھىنىزى راكىنىشانى جىسى دەوترىت

سکسستن: ۱- بیچراندن، فه قسه تیان، ژیکفسه بون، هه نومشاندن، نه ت کردن، شهق کردن، دراندن ۲-هه نکهندن، هه نکهنن ۳- هه نکهنران، جیابونه وه سکسکه: نزگه ره، نزگره، حاله تیکه به سهر گیانداردا

دیّت همناسـهی بـهپری سـهردهکهویّت و دمنگـی هـك لهگمرووی دیّت

سکسسیون: برین، براوی، پنچراوی، بهش، هیّلی جیاکردنهوه

سکن: سرموتن، ئارام گرتن، حموانـموم، پـشودان، وجـان گرتن، نیشتمجیّ بون

سکنه: دوّخ، بـارودوّخ، ئـهو دوّخـهی کهسـیّك تیایـدا جیّگیره

سکنج: دهم بۆگەن، زار گەنيو، ئەوەى دەمى بۆگەن بيّت **سکنج**: كۆكە، رووشان، كوخك

سیکنجیدن: تاشین، رووشاندن، تـراش دان، رووشانن، بهمانای کوّکه کردن و کوّکینیش دیّت

سکندری: ئەسكەندەرىن تايبەت بە ئەسكەندەرى مەزن سكندرى: رەتـەل بـردن، حاللەتى بەسـەرەو رۆشـىتن و كەوتن لەكاتى رنگە رۆشتن بە ھۆى گىربـون لە شـتنك، ھلنگفتن

سكنى: نیشته جى بون، سرهوتن، ئارام گرتن، نشینهگه، شوينى نیشته جى بون

سـکو: سـمکۆ، تـمختگا، بـمرزی سـمرزموی کملمبـمرد یـا خشت دروست دمکمن لمشوێنێکی سێبمردا

سکوت: بیدهنکی، بیدهنگ بون، خاموْش بون، نارام بون، خاموّشی

سکون: نارام گرتن، وحستان و نهجوونه کهوتن، نارامی، سکونت: ۱ - همژار بون، نهدار بون۲ - نیشته جیّ بون، بهمانای مهنزل گرتن و نیشته جیّ بون نهشوینیک سکیر: زورمه ست، سهرخوش، ههمیشهمه ست، شهوه ی بهرده وام مهست بیّت

سسکیزه: جووته، جفتهك، جووته لهفه، ههلاسهز و دابهزی جوارین، ینهن

سكيزيدن: جووته ومشاندن، جووته خستن، جفتك

خستن، پێهن دانان

سكيله: بروانه سكسكه

سكين: كيرد، كارد، چەقۆ

سكينه: سهنگيني، نارامي، دانيايي

سل: پردی دارین، تهختهیهك كهلمسمر ئاو دایدهنیّن و لمسمری دهپمرنهوه

سل: سیل، سل، نهخوشیهکه که میکروّبهکهی لهسائی ۱۸۸۲ لهلایسه پروّفیسسوّر کسوّخی نالمانیسهوه دوّزرایسهوه. نهم نهخوشیه کاریگهری لهسهر ههمو بهشهکانی جهسته وهك سیهکان و نیّسك و گورچیله دادهنیّت بهلام سیلی ریخوّله زیاتر باوه

ســل: ههلّکێـشان، کێـشانهدمر، دمرهێنـان، دمرهـاوردن، دمرهێنانی شتێك لهناو شتێکیـرّدا

سلاب: جنّی رهش، جل و بهرگی پرسه

سلاب: فريّنهر، رفينهر، رووتكمر

سلاح: سیلاح، چەك، سلاح، ھەر ئامرازنىك كەلەشەردا بەكار بروات

سلاحدار: چەكدار، سىلاحدار، ھەنگرى سىلاح، ئەوەى

سیلاح لهگهل خوی ههندهگریت

سلاحشور؛ شمرِ: مر، ئازا، بويّر، دلّيرن پياوی شـمړکمری

سلاخ خانه: کووشتارگا، شهو شویّنهی مهر و مالات و مانگای تیا سهردمبرن

سلاخ: پيست كەن، ئەوەى ئەكوشتارگا پيستى ئاژەندكان دادممانيت

سلاست: نەرم بون، رام بون، دەستەمۆ بوون، نەرم خوو، نەرمى، ئاسانى، سانايى، پاراوى، ھاسانى وشەكان كە

دهنگی قوورس و کیشهداری تیا نهبیت

سلاسل: ناوی شیرین و بتتام، شمرابی بهتام و دلگیر

سلاطين: سولتانهكان، باشاكان

سلافه: گوشراو، گوشراو له همر شتیك، گوشراوی شاوی تری پیش گووشین

سلال: سەلەچن، سەلە فرۆش، سەلە ساز

سلال: لمړی، لاوازی، لاغری، نمخوّشی سیل سلاله: منالّ، نموه، نمبیره، نموهی له شتیّك بیّتمدمر

سلام: ۱ - بن زیان بون، رزگار بون له عمیب و نیراد۲ -مل دان، مل بهرنان، فهرمان بردن۳ - سهرسهاردن،

ملکهچی^۴- سلاو، دروود

سلامت: سلامهت، ساغ، ساخ، تهندروست، بي عهيب، بي . . .

سلانه سلانه: ئارام ئارام، هيّدى هيّدى، سهلارانه، بمريّزهوه، سهنگين و سهلارانه

سلب: جلی رمش، جل و بمرگی پرسه

سلب؛ رمش پوشین، جل و بمرگی ماتهم لهبهر کردن سسلب؛ رهانسدن، هرانسدن، ههلکهنسدن و جیاکردنسهومی شستیک لسه شستیکیتر، پیسست لی کردن،پیسست دامسالین، رووت کردنهوه، لی سهندن

سلب: رفێنـراو، فڕێنـراو، بـراو، ههڵکـهنراو، ئـهوهی رفێنرابێت یابهزوّر سهندرابێت

سلب: لفکه، لفکه یا پیستی دار کهبه شیوه ی به ن بای

سطه: سهله، سهوهته، زهمیّله، دهفریّك كهلهنشه ناسكهكانی داریّك بو میوه یا شتیر دهیچنن

سلحشور: بروانه سلاحشور

سلحفات: كيسەل، كيسەلەكان

سلخ: پێست لێکردنهوه، پێست داماڵين، داماڵيني پێستي ممر ياهمر ئاژهڵێکيتر

سلس: ۱- نـهرم بـوون، رام بـوون، دهستهموبوون ۲- نـهرم، ئاسانی۳- میسزه چـرکه، گمیزچـرکه، نهخوشیهك کهمروف ناتوانیّت میری خوّی رابگریّت و گمیز بی ثیراده دلوّپ دلوّپ دلوّپ دلاتهدهر

سلس: نمرم، هاسان، سانا، رموان، رام، شمرابی بمتام

سلسسالبول: میزکهر، شهوهی نهتوانیت ریچگه له میزهچرکهی خوّی بگریّت

سلسبیل: نهرم، رموان، شاوی بهتام و شیرین. و ناوی کانیهك لهبههشت

سلسله: زنجیر، نالقه ئاسنیه بهیهك پهیومستهكان. جهندین پاشا لهیهك بنهماله كهیهك لهدوای یهك پاشایهتی بكهن

ســـلطان: ١- به لگــه، بورهـان، دمســه لأت، هێــز،

فەرمانرەوايى ^۲- سوولتان، فەرمانرەوا، پاشا

سططنت: ۱- سـوولتان بـون، باشـایهتی کـردن۲-سهلتهنهت، باشایهتی، فهرمانرٍ دوایی، ددسه لات، هیّـز، توانایی

سلطه: دمسه لآت، هيّز، توانايي، زالبّون، فمرمانرهوايي سلعه: جوّش، زيپكه، دوومهن، غوده، غودميهك كهلهژير بيّستهوه دروست بيّت

سلعه: شکاوی، شکاوی سهر، برینیک کهپیستی جهسته مقلستنتت

سلعه: كالّا، شتومهك، جتمهك، كالآى بازرگاني

سلف: ئـاومٽزاوا، دوپيـاو كەدوخوشـكيان كردبيّتــه ژنــى

خۆيان

سسلف: رابردوو، پێشين، بهسهر چوو، و ههرگهس

کمپیّشتر دمژیا لمباوکان و کمس و کاری کمسیّك

سلف: سلف، ئامرازیّکه لهناو تروّمبیّلدا کهبههوّیهوه مهکینهی تروّمبیّل ههدّدهریّت

سلق: سلّق، جوّندمر، جەومندمر

سلك: ئاوەرى، ئاوەرۆ

سلك؛ رشته، سيم، بهن

سلم: ناشتی، سونج، تهبایی. و کهسیک که لمناشتیدا بنت

سلم: تهخته رمش، نهو تهخت رمشهی خویندگاران لهناو پوّل شتی لهسهر دمنوسن

سلم: پەيۋە، پێېليكە، پليكانه، نەرديوان

سلم: سهلهم، لهداستانهکانی شانامه ناوی کوری گهورهی فمرهیدون که کاتیک فهرهیدون ولاتهکهی لهنیوان کورهکانی دابهش کرد روّم و روّژههلاتی بهو سپارد

سلمانی: سمرتاش، نارایشگمری پیاو، نموی مـوی سـمر و روخساری پیاوان جاك دمكات

سلمی: ساغتر، تەندروستر، سلامهت تىر. ناوپكه بۆژنان و هەرومها ناوى هۆزپكى عەرمبه

سلهب: دریّژ، دراز، بمرز، بلّند، کیّشراو، پیاو یا نمسپی بمژن بمرز

سلوان: فمراموّش کردن لهبیر کردن، لهبیر کردنی کار یابابهتیّك و سمرفال بون و رمزامهند و بی غمم بوون سلوت: رمزامهندی، شادی، شادمانی، خوّشی، نارامی ناخ سلوك: روّشتنه شویّنیّك، ریّگایهك گرتنه بهر و روّشتن پیاییدا، ههایس و کهوت، کردار، ناگار، شیّوه، سازان، ههلکردن

سلول: خانه، بونهومریکی زیندوو و ههستیار و بزؤك که توخمی سمره کی جهستهی بوونهومره زیندوه کانه سلوی: نارام بهخش، هیمن کهرهوه، نهوهی نارامی به مسرؤ قدمه خسشیت. و هسهنگوین لهبسهر نسهوهی شیرینیه کهی نارام به خشه

سلیج: خواردنی بهتام، چێشتی بهتام و چێڙ که خێـرا لهقوورگ برواته خوار

سلیح: سیلاح، کهرهستهی شهر، چهك

سلیخه: منال. و پیستی داریکی بونخوش هاوشیوهی دارچین

سلیط: زمان پیاراو، زمیان دریّـژ، زمیان تیـژ((ومسفه بـوّ پیاو و زممـه بـوّژن)). روّنـی زمیتـون و هـمر روّنیّـك لـه دانـهویّلهکان بگرن

سلیطهٔ : سهنّیته، ژنی زمان دریّز، زمان پیس، ژنی دهم پیس

سلیقه: زموق، سرشت، سروشت، رمسم، شیّوه، حمز ســــــلیل: ۱- هه تکیّــشراو، دمرکیّــشراو، شمــشیّری دمرکیّشراو۲- منال۳- شمراب

سلیله: کچ، کهنیشك، منائی منینه، کیژ

سلیم القلب: دلّ پاك، دلّ روون، ئـموهى نـاخى گـمش و روون بنِت

سليم: سلامهت، تهندروست، بي عهيب، ساغ

سلیمانی: سلیّمانی، تایبهت به سلیّمان پاشای بههیّزی بهنی ئیسرائیل (۹۷۰ تا ۹۳۵پ.ز) که پله و پایهی پیّغهمبهری بو

سم الفار: مەرگەموش

سسم: سسم، ژدهر، زدهر، هـمر مادديـمك كمگيانـداران

بكوژێت

سم: سم، نینۆکی دمست وپ ێی چوارپێکان ومك نم*س*پ و و*شتر* و هێستر

سم: کون، کون ومك کوني دمرزي

سم: کوون، شوول، ناخۆر، تەويله، گەور، شوێنێك كەلەكێو يا لەژێر زەوى دروستى دەكەن بۆ جێ دانى مەرومالات

سما: ئاسمان، عاسمان، سهقفی مال، بان

سمات: هيما، نيشانهكان

سماجت: سوور بون، پێداگرتن، فێزهونی، ناحـمزبونن ،،،

سماحت: جوامیری، جوامیربون، بهخشمر، بهخشین

سماخ: کونی گوێ، ناو گوێچکه

سمساروغ: کارگ، هارچ، کارگی خواردن کهلهشوینه

تمرمكاندا دمرويت

سماروك: كۆتر

سماط: سفره، خوان، ثهوهی نهسهر زموی رایدهخهن و خواردنی نهسهر دادهنیّن. بهمانای، ریّکی، نهزم، ریـز و

دمستهيش دينت

سماع: ۱ - بیستن، شنهفتن، ژنهوتن۲ - ههستی بیستن۳ -

ئاواز، گۆرانى، سروود

سماع: ۱- گوێگر، بيسمر، ئـهومى گـوێ لـه هـسهى كمسانيتر دمگرێت ۲- جاسـووس، سـيخوړ، همواڵـدز٣-

گوێڕايەڵ، ملكەج

سماعه: گوێی بیسهر، نامرازێکه بـۆ بـههێز کردنـی ههسـتی بیـستن بهتایبـهت بـۆ ئهوانـهی گوێیـان گـران بویێت

سماق: سماق، توتم، داریکه کهلهشوینه ساردهکاندا دهرویت کهبهرهکهی بهنهندازهی نیسك و سوور رهنگ و ترشه

سماك: بروانه سماق

سماك: ماسى، ماسيهكان

سماكار: سهماكهر، خزمهتكارى مهيخانه

سمسال: چاودمرهێنهر، چاوههڵکوٚڵ، نهومی چاو ههڵکهنێت و چاو کوێر بکات

سمان: ئاسمان، عاسمان، و ناوی رؤزی بیست و حموتهم لههمر مانگیکی همتاوی

سمان: رۆن فرۆش، رۆن چى، رۆنكار

سمانه: سهقف، سقه في مال و همرجي، بان

سماوات: ئاسمانەكان، عاسمانەكان

سمساور: سهماومر، دمڤرێکـی کـانزایی کهناومکـهی ناگرخانهی تیایه بوّ کوڵ هێنانی ناو و دروست کردنی چایی

سماوی: ناسمانی، عاسمانی، تایهبت به ناسمان سمبول: نیشانه، هیّما، ئیشاره، رهمز، نمونه، نویّنهر، دروشم، ئیشاره و هیّمایهك که ناسیّنهری شتیّك بیّت سمبولیست: سومبولیست، لایهنگری ریّبازی سمبولیسم سمبولیسم: سومبولیسم، کردار یاهونهری بهکار بردنی هیّما و نیشانهکان بو دهربرینی باومر یابیرهیّنانهوهی رووداویّك

سمت: رێگا، شێوه، شێواز، لا، رێڿکه

سمت: نیشانه، هیّما، نیشان، شویّنهوار

سمپاتی: حمز، حمزی سروشتی، ئارمزوی سروشتی، پهیومست بون، دلسوزی، پهیومندی روّحی، هاوخممی، هاودمردی

سمپاش: سهم پاش، ژمهر پاش، پژینهری ژمهر، شهوم*ی* سهم دمپرژینیّت لهناو باخ و مهزراکان

سمج: تونیّل، ریّگهی ژیّر زممینی، زیندانی ژیّرزممین، شوولی ممر و مالات لهکیّو یالهژیّر زدوی

سمج: ناحمز، فيّزمون، بيّ شمرم، سوور، پيّداگر

سمے: جوامیّربون، جوامیّری، جوامیّر، بهخشهر، لیّبورده

سمسدار: سسمدار، ژههسردار، هسمر ناژهنیّن کسهژههری همبیّت ودك مار و دویشك

سمدار: سمدار، ههر ئاژهٽيك كهسمي ههبيت

سمر: شهو، تاریکی شهو، نهفسانهی شهو، نهو چیروّك و داستانهی لهشهودا دمیگیّرنهوه. بهمانای روّژگار و زممانهیش دیّت

سمراء گەنم رەنگ، ئەسمەر، ژنى گەنم رەنگ

سمرت: گەم رەنگى، ئەسمەرى

سمروت: دريْرْ، كيْشراو

سمسار: دهلان، کپیار، نهو دوکاندارهی کهل و پهلی ناو مال دهفروشیّت، چهرچی

سمسانی: ۱- چالاك، چوست، بلهز، روّح سووك ۲-ناسك، همر شتیكی ناسك

سمسم: ۱- ریوی ۲- گورگ

سمسسم: ۱- منه لاميروو، ميرووليه سنووره ۲- چالاك، جوست، روّح سووك

سمط: جل وبهرگی پهشمین، جلی پهشمی

سمع: گوێ، گوێچکه، همستی بیستن، نهومی ببیستریت سمهه: خوش، ناوباشی، ناوداری، ناوبانگی جاکه، و نهومی کمسیک بیلیت و به گوێ کمسانیتری بگمیهنیت، یهکجار بیستن

سمعك: سمماعه، ئامرازيْكه بـۆ بـههيّز كردنـى همسـتى بيستن بهتايبهت بۆ ئەوانەى گويّيان گران بيّت

سمك: ماسى، ماهى

سمل: ۱ - هه نکونلین، دمرهینان، کویر کردن، هه نکونلین و دمرهینانی چاکسازی، چاکسازی کهسینگ ۲ - چاکسازی، چاکسازی نهنیوان خه نگ

سمل: شره، شیتان، جل و بهرگی کون و شر

سمن بر: پێست سپی، ناسك، ئـمومی جمستمی سپی و ناسك و بۆنخۆشی همیم

سمن: قەللەو بون، زلّ بون، قەللەوى. و جۆرە گولتكە سمنت: بروانە سيمان

سمنجونی: شین رهنگ، ناسمانی رهنگ، بمرهنگی ناسمان سمند: نهسیی زمرد رهنگ، نهسیی زمرد

سمندر: مارمیّلکه، مارمیّلك، ناژهنیّکه لمناو و وشکیدا دهژیت و جوارپیّی همیه، پیستی زمرد و پهنّهی زمردی لمسمره. دهنیّن لمناو ناگردا ناسوتیّت

سمندور: بروانه سمندر

سمو: بەرزبوونـەوە، بلنـد بـون، سـەركەوتن، بـەرزايى، ىلندى

سمور: سمۆره، ئاژهڵێکه لهرێوی دهکات و گۆشـتخۆره بهلام له رێوی بچوکتره

سموم: بای گمرم، بای سوتینهر، بای ژمهراوی، بای گهرم و سوتینهر کهلهبههار و هاوین له سارا و بیابانهکانی نافریقا و عمرهبستان هه لاهکات

سموم: ژمهر، ژمهرهکان

سمى: بمرز، بلند، لمپيش

سمى: ھاوناو، ھەڤنێڤ، ھاوتا

سمیر: نمفسانه بیّر، جیروّك بیّر نمشهودا. بهمانای روّدگار و زدمانهیش دیّت

سمیراء نهسمهر، گهنم رمنگ، ژنی نهسمهر

سمیع: بیسهر، گونگر، نهوهی دمبیستیت

سمیل: کۆنه، شرِه، شیتاِل، جل و بمرگی کۆن و شر سمین: هملّهو، پرگۆشت، گۆشتن، خرین، چهوریدار، پر جهوری

سمینار: کۆبونهوه، ژوماریهك خونندگاری خونندی بالا کهلهژیر سهرپهرمشتی مامؤستایهك باس و لینکولینهوه لهسهر بابهتیك دهكهن. خونندنگا یا دامهزراوهیهك کهژومارهیهکی هاوكار كۆدمبنهوه و لهسهر بابهتیك باس و لیکولینهوه دهكهن

سسن بسارتامی: کوشتار، کوشت و بر، کوشتاری پر قسسان بر قسمان نادستانه کان له سه لاته نه تی شار نی نقیه م پاشای همرهنسا که المروّژی ۲۴ نووتی سالی ۱۵۷۲ شهنجام درا. لهم روّژه دا به هوی هاندانی دایکی شا (گاترین دومدیسی) سهربازان و زوّربه ی خه لك له پاریس دهستیان به گوشتاری پروّتستانه کان کرد که بوّماوه ی

سن: ۱- دیانه، دهندانه، دیانهی مشار یا شانه ۲- سن، تهمهن، ماوهی تهمهن، نهو ماوهی که لهتهمهنی مرؤق

سن: ديمهن، شويّني نمايشت، شانوّ، بهشيّك له هوّلّ

كمنمايشت لمويدا ئمنجام دمدريت

يا ئاژەڭىكىتر تىپەريبىت

سن: سن، دمعبایه کی بچوکه کهبائی بچوکی ههیه و لهمهزاری گهنم دمدات و بهیه کیّك لهبلاً گهوره کانی مهزاری گهنم ههژمار دهکریّت

سسنا: سنا، نمنجومهنی شیخ و گهورکان (پیران). نمنجومهنیک که نماندامهکانی له پیاوه ناودار و گهورهکانی ولاتیک پیکهاتبیت

سناء: ۱- رووناکی، روشتنی، نوورانی ۲- بهرزایی، مندی

سناتور: سیناتور، نهندامی نهنجومهنی سنا

سسفاد: وشــرّی مـێ، وشــرّی مێـی زهبــهلاح، و هــهر ناژهڵێکی گهوره وهك فيل و كهرگهدهن

سنار: بهندمر، لهنگمرگه، نهو شوینه له دمریا که زور هوول نهبیت و کهشتی له گلدا بجههیت و نهتوانیت بجوواتیت

سناریست: سناریست، نوسهری سناریو بو فیلم و شانو سناریو: شانونامه، فیلم نامه، نوسینی تایبهت بـه فیلم

و سینهما

سهخته

سنام: شمریف،گموره، سمروکی هوز یا نمتموه

سنان: سمرنیزه، سمری رم، پارچه ناسنیکی نووك تیژ

کهبهداردمست یارمیهوه دهکهن سسنباده: سماته، سمارته، بهردیکی رمش، زهبر و زوّر

سنباذج: بروانه سنباده

سنباندن: سماته کردن، کون کردن، سمت*ن*

سنبك: ۱- سەرەتا، دەسىپىك، سىمرەتاى شىتىك ٢- قىمراغ سمى چوارپى ٣- زەوى رەق و بى كەلك

سنبك: كمشتى بجوك، بهلهم

سسنبل: کساری سهرسسهری، سهردهسستی، کاریسک بهسمرسهری نمنجامدان

سنبوت: وينه، ههيكهل، قياهه

سنبوسه: سى گۆشه، سى سوچ، همر شتىكى سى گۆشه. لەچك، سمرپۆش، لەچكى ژنانه

سنبوق: بەلەمى بچوك، پاپۆرى بچوك

سنبيدن: سمين، كون كردن، سمتن، هەلكۆلين

سنه: باویِّشك، باووشك، سهرمتای خهو، ومنهوز، دمم داجهقاندن لهبهر خهو هاتن

سنه: دۆعا، نفرين، دژوين، دۆعای خراپ

سنه: سال، دوانزه مانگ

سنت: سەنت، يەك ئەسەر سەدى دۆلار

سنت: سونمت، شێوه، رێگه، شێواز، سرشت، سروشت

سنتور: سهنتور، يهكيك له ئاميرهكاني مؤسيقا

سسسنتورزن: سسهنتوور ژمن، ئسهو کهسسهی سسهنتوور دمژمنیّت

سنجابی: سهنجابی، تایهفهیهك له كوردهكانی نیران كهله كرماشان و ناوچهكانی دهوروبهری بهسهر دهبهن و چهند تیره و هۆزیكیان لی دهبیتهوه

سنجاق: ئــالأ، بەيــداخ، پەرچــەم، ئــالأى گــەورە كــه ئەشويْنىكدا ھەليواسن

سسنجاق: دمرزی، سنجاخ، سنجاق، سیخیکی بچوکی دمرزی ناسا که لهلهجیاتی کون قوّبچهیهکی بچوکی پیّومیه

سنجه: کێشاه، بمردی کێشانهن ئهو بمردهی شـتێکی پـێ کێشانه دمکهن

سنجد: سنجو، سونجو، سنج، داریّکه بچوك و چقلدار گهلاکانی هاوشیّودی گهلای بییه، میوهکهی بچوك و پیّستیّکی سوور رهنگی ههیه

سنجش: هه نسهنگاندن، خهملاندن، بهراومرد کردن سنجیدن: هه نسهنگاندنن کیش کردن، بهراومرد کردن،

خەملاندن، پێوانه كردن، پيڤان و كێشان

سنهاب: سمۆره، سمۆر، سفۆر، سفۆر، ئاژهڵێکه گواندار بچوکتر له بشيله، بێستهکهی موی نـمرم و بـری بـه

رهنگی خوّله میّشی ههیه و زیاتر له دارستانه کان و لهسهر داره کان بهرسهرده بات. خواردنه که که میوه و گویّز و هندق و...

سنخ: بن، بنج، بناوان، بنجينه، ماده، بونياد

سسند: حدهرامزا، زوّل، منالیّك كهلهسهر ریّگا ههلیبگرنهوه، نهومی باوك و دایکی دیار نهبیّت

سند: سهنهد، قهباله، قهواله، شتى: كه بشتى بى ببه ببهستن، بهلگه، نوسراويك كهقهرز يا واميّك ديارى

سسندان: زوّردار، بـ هميّز، پيايو زل و بـ هميّز، گـورگی بههيّز و درنده

سندان: سندان، دمزگا شت لهسمر کوتانی پینهچی و ناسنگه،

سندانه: مێجکهکهر، ماجهگهر، کهری مێ

بكات يا بابهتيك بسهلينيت

سیندری: ۱- سیهخت، دریّـژ، کیّـشراو۲- شیّر، شیّری دارستان ۳- بهیمانه، بهیمانهی گهوره

سسندل: سهندهن، پیلاوی دارین. و جوّریک پیلاو کهلهجیاتی سمرهکهی چهند بهندیکی ههیه که به پی وه دبهستریّتهوه. جوّره داریّکیشه گهلاکانی نوك تیژه و بهرگهکانی سییه

سندلی: سهندهنی، ورسی، چوارپایهی پشتی دار بو دانیشتن

سندیان: بمروو، داری بمروو

سسسندیکا: سسهندیکا، نوینهرایسهتی چسینیک، نوینهرایهایسه کهبهمهبهستی لایسهنگری کسردن لهبهرژهوهندیهکانی چینیکی تاییه دروست دهبیت ومك سهندیکای کریکاران

سنر: مؤنى، رووگرژى، ناوچاو تائى

سنسکریت: سهنسکریت، سانسکریت، زمانی قهدیمی هیندیهکان. زمانی زانستی و پیروزی هیندیهکان که لهزمانهی هیند و نهورپیهکانه و لهگهل زمانی نافیستا و فارسی کون زور نزیك و هاوشنومیه

سنگ آتش: ئاگرگره، چەخماخە، چەخماقە، جۆرە بــــەردێکى رەق، بــــەرەنگى رەش يــــا قــــاوەيى

کهلهبهرکهوتنی لهگهل ئاسن جهرهههی لیدمبیتهوه و پیش دوزینهوهی شخارته ناگریان بهوه دروست دهکرد سنگ آسمانی: بمردی ئاسمان، ئهو بهردانهی له ئاسمان دادمبارن

سنگ آسیا: بمرداش، بمردی ناش، همرکام نمو دو تهخته بمرده گمورهی کهنه ناشدا بهکاریان دمیمن بو نارد کردن و هارینی گمنم و جو

سنگ پا: بمردی پی، جۆره بمردیکی رمقی کون کونه که سمتن و بریقه پیدانهودی بمردی ممرمه پبهکار دهبرینت و نمحممامدا بۆ پاك كردنمودی چلکی ژیر پی كهلکی نیومرددگرن

سنگ پشت: کیسه ل

سنگ خاز: بروانه سنگ پا

سنگ سا: همسان، بمردهسان، بمردیّك كمشتیّكی هیّ بسون

سنگ فسان: بمردمسان، بمردی همسان، بمردمساو، بمردیک مجمهو و کیردی پی تیر دهکمنموه

سنگ کلیه: بمردی گورچیله، نمو بمردهی نه گورچیله دا دروست دهبیّت

سنگ لوح؛ تەختە بەرد، تاشەبەرد

سنگ مرمر: بهردی مهرمهر، جوّره بهردیکه

سنگ مفناطیس: موغناتیس، ئاسن رفین، بمردی ئاسن رفین

سنگ نوشته: نوسراوی سمرهبرد، بمردی نوسراو، شمو وشانهی لمسمر بمردیّك هدنگهنرابیّتن

سنگ: بمرد، بمردی شایهن، سمنگی کیشانه، پارچه بمرد یا کانزایهك به کیشیکی دیاریکراو که شتیتری پی کیشانه دهکهن

سنگ: سهنگ، بهر، کهفر، بهرد، کوچك، مادهیهکی رمق و سهخته کهله سهر زهوی و کیّوهکان و کانههکان بهشیّوه جوّراوجوّرهکان دهست دهکهویّت

سنگ: كيش، ومزن، سهنگيني

سنگتراش: بمردتاش، بمردتراش، ئمه کمسمی بمرد بخ بینا دمتاشیّت

سنگدل: دلْرِەق، دلْبەرد، بىّ رەحم، بىّ بەزەپى سنگدولە: تەپو وتۆز، گىْژەلاوكە، گەردەلوول

سنگر: سهنگهر، پهناگا، گیان پهنا، دیواریّك یا چالیّك كهلهخوّل و بهرد یا چلّ و لقی دارلهكاتی شهردا دروست دهكریّت، چههمر

سنگرو: بي شهرم، روودار، بي حهيا، رووړمش

سنگسار: سهنگسار، بهردباران، رهجم کردن، سزایه ک کهلهکوندا باو بوه و تاوانباریان تا کهمهر لهزمویدا رِوْدهکرد و دواتر بهردبارانیان دهکرد تابمریّت

سنگستان: بمردهلان، زهوی پر بمرد، نمو شوینهی بمردی زوری لی بیت

سنگچه : تمرزه، تمرزه كملمناسمان دمباريت

سنگ چین: بهردچن، شویرهه، وشکهکه لهك، دیواریك کهبه چنینی بهردهکان لهسهریهك دروست دهکریت

سنگك: ۱- بمردى بچوك، بمرد ۲- تمرزه

سنگك: سـهنهكى، جۆرێـك نـان كهلـهناو تـهنوور لهسـهر ورده بهرد دهبرژێت

سنگلاخ: بمردهلآن، زموی پر بمرد، زمویمك كمورده بمردی زوری تیا بیت

> **سنگه**ای ا**ذرین:** بمردی بورکان، بمردهکانی بورکان **سنگور:** سمله، زدمیّله، سموهته

سنگی: بمردی، بمردین، تایبمت به بمرد، دروست کراو لهبمرد. بهمانای گران و سمنگین و هورسیش دینت سنگین اسلحه: سمنگین سیلاح، لمناو نیزامدا بهو کمسانه دموتریّت که سیلاحی هورسیان پییه

سنگین دل: دل رمق، دل بمرد، بی بمزمیی، بی رمحم سنگین: سمنگین، هورس، گران، بمکیش. و شمومی

لهبهرد دروست كرابينت

سنف: تویکل، تویکلی دانهویله که دانه تیایدا جیگیره سنگی: بیهوشی، ومستانی لهناکاوی دل

سسنمار: مانگ، مانگه شهو ۲- دز، گیرفان بـر۳- شهو زیندو، ئهودی بهشهودا ناخهویّت

> **سنن:** سونه ته کان، رێگاکان، شێوازمکان، شێومکان **سنوات:** ساڵ، ساڵهکان

سنوح: دەركەوتن، پەيا بون، روودان، روودانى بابـەتيك يا كارنك

سنور: پشیله، کتك ۲۰ سمرومر، گهوره، سمروّك ۳۰ بن

سنوط: بني ريش، كۆسىم، كۆسىم، ئمو پياومى ريشى نمينىت

سنون: سال، سالهكان

سنوى: سال، تايبهت به سال

سنی: ئاسن، ژهنگی ئاسن

سنى: بەرز، لەپيش، پايە بلند، پايەبەرز

سنی؛ سونیی، ئەوەى شوێنكەوتووى مەزھەبى سونى بينت

سنيه: بەرز، لەپىش، پايەبەرز

سنید: زر کور، شمومی لمژن یا میّردی پیاو یا ژن نمییّت

سنين: سال، سالهكان

سنيور؛ سنيۆر، لـمنازناوه ئەوروپيەكانـه كەلەكۆنـدا بـم خاوەن ملكەكانيان دەوت

سهاد: بیّداری، بیّ خهوی، کهم خهوی

سهار: شــمو زينــدوو، ئــمومى لەنەخەوتنــدا زێـدمڕۆيى بكات

سهاله: ورده، ورده ئاسن

سهام: پشك، بهش، پشكهكان، پشكيك له سهرمايهيى كارخانه يا دامهزراوميهك

سهر: بيدارمانهوه، بمئاگا مانهوه، بيداري

سهر: سوور، گای سوور، گا

سهراب: سووراو، ئهوهی ناو و رهنگی سووری ههبیّت، لهداستانهکانی شانامهدا ناوی کورهکهی رؤستهم کهلهدمسالیدا کهس هاوتای شهری نهو نهبو کهدواتر لهشهریکدا لهگهل رؤستهمی باوکی کوژرا سهره: سیره، بالندههکی خوشدهنگه

سهـستن: ۱ ـ دمرکموتن، هاتنـه بهرچاو^۲ ـ ترسـان، رِمم کردن، رِمم کردن و ههلاتن

سهل انگار: کهمتهرخهم، نهوهی ههرکاریّك یا پیّشهاتیّك به ناسانی بگریّت

سهل: سانا، هاسان، ئاسان، نهرم، زهوی نهرم و تهخت

سهم: ترس، زات نهمان، تؤهان، ترسان

سهم: تیر، تیریک کهبه کهمان بیهاویْژن. تیروپشک، شهو تیرهی له تیر و پشکدا دهیکیْشن ۲- بهش، پشک، بههره، پار

سهمگین: ترسینهر، مهترسیدار، توقینهر، زاتبهر

سهمناك: ترسدار، ترسينهر، زات بــهر، شــهودى ترســى بــهدواوه بينت

سهمیدن: ترسان، زات نـهمان، وره لهدمست دان، تؤهان، تذهب:

سهولت: ئاسان بون، سانا بون، ئاسانى، نەرمى

سهى؛ راست، ومستاو، كيشراو، هيت، هنج

سهیل: سوهمیل، ئەستیرمیهکه لەئاسمانىدا که یەکیکه لەدرموشاومترین ئەستیرمکان

سهیم: هاوپشك، بهشدار، هاوبههره، ئهومی لهگهن كمسيّكيتر لهشتيّكدا بشك ببات

سو: ئاو، ئاوى رووبار

سوء خرابه، شهر، بهلاً، زیان

سو: روناكى، رۆشنايى، روناهى، بەپێچەوانەى تاريكى

سو؛ سوود، بهرژمومندی، قازانج، دمسکهوت، بههره

سو: لا، لايهن، كهنار، ههراغ، تهنيشت، ئهم لاولا

سواء ۱- ناومراست، نێوان، نێڤمراست، يهكسان، بمرابمر، ويژدان۲- جيا، جياواز له، بێجگه، جگه

سوائب: گایهڵ، ڕان، گایهڵی مهر_, و مانگا و وشتر لهکاتی

ســواد: ۱- رمشایی، به پنــ چهوانه ی ســپیه تی، رمشایی شــاریّك کهلــهدور موه بهر چــاو بکــهویّت ۲- خویّنــدن، خویّندمواری، ئاستی خویّندن

سوار شدن: سوار بون، لمسمر ئمسپ یا چوارپیّیهکی تـر دانیشتن

سوار کردن: سوار کردن، کمسیّک لمسـمر شمسـپ یا هـمر جوارپیّیهکیتر دانیشاندن

سوار: دمسبهند، دمزبهند، هولوانه، ئهو ئالههی ژنان له مهچهکی خویان دهبهستن

سوار؛ سوار، كەسىك ئەسەر ئەسپ سوار بىت

سواران آب: بلق، بلقى سمر ناو

سواره: سەرەتاى شەو، سەرى شەو، بەشى يەكەمى شەو تاكاتى خەوتن

سواره: سوار، سوار لمسمر ئمسپ

سوارگار: سوارکار، ئەسپ سوار، ئەو كەسـەى لە ئەسـپ سواريدا شارەزابيّت

سوارنظام: سواره نيـزام، لـمناو نيزامـدا بـمو دمسـتم لمسمربازان دموتريّت كمسوار لمسمر ئمسين

سواری: سواری، سواربون، سوار لمسمر تمسب یا همر چوارپنیهکی تر

سواع: بمشنِك لمشمو، كاتنِكى كمم و دياريكراو لمشمو سواك: سيواك، ميسواك، فلْچەى دەم و دان شۆرپن، ئـمو دارەى لەدانەكانى دەسوون بۆ پاك بونموه

سوام: گایهل، گاگهل، ران، گایهلی مهر مانگا و وشتر لهکاتی لهومرین

ســوپژکتیو: نـاوهکی، نـاوی، نـاخی، *سروشـتی، سرشـی،* کمسیهتی

سوت وگور: بندهنگ، بی نوور، تاریك، خاموّش، گوژاوه سوت: فیكه، فیقه، ثهو دهنگهی كهسننك لهدممی خوّی دهیهنننتهدهر، فیته، فیك

سوتام: کهم، بریّك، تؤزیّك، مسقالیّك، کهمیّك، ههندیّ، بچوك، کهم و کورٍ، کیّم، بچك

سوتك؛ فيكه، فيقهله، فيته، ئامرازيكى كانزايى يا ئيسقانى كهلهدهمى دهخهن و فيكهى پئ لئ دهدهن، فيتفيتوك، فيرك

سوپ: سوپ، ئاوگۆشت، خۆراكى شلەمەنى، شلە سوپاپ: سوپاس، دەلاقە،، دەلاقەى مەكىنە ھەڭمەكان

سوپر: سوپێر، لهپێش، بهرز، بڵند

سو پرمارکت: سۆپێرمارکێت، بهقاڵی، فرۆشگری گهوره که ههمو جۆره خواردهمهنیك و کهل و پهلی ناو ماڵی تیا بضرۆشرێت

سوپريور: بمرز، لەپێشين، بٽندين، بـمرزين، سـمروويى، ژوورو

سوخ: پیاز، پیواز

سوخت دل: دل سوتاو، دل برژاو، خهمبار، خهموّك، زیان بمركهوتوو، ستهم ليّكراو

سوخت: سوخت، سوتهمهنی، مادهی سوتهنی، ئهوهی بسوتیّت

سوخته خسرمن: خرمان سوتاو، شهوهی خرمانه کهی ناگری گرتینت

سوخته: سووتاو، شتێکی رمش رهنگ کهلهدووکهٽی ترياك کۆدەبێتهوه و دواتر دهيهنهوه به شيره

سوخته جان دن سوتاو، مهبهست له عاشقی دنشکاو و دن سوتاوه

سوختگی: سووتاوی، حالهتی سوتینران یا سووتان، ئهو زیانه یه به ده کهویّت به ده کهویّت سووتان، سوتیان، ئاگر گرتن، ئاگرتی به به بورون، زیاتن به رکهوتن به هوی ئاگردوه

سود: رمش، رمشهکان، رمش پیستهکان

سسود: سوود، بههره، دهسکهوت، داهات، فازانج، بهرژهوهندی، دری زیان و زهرهر

سوداء رەش، پێست رەش

سودا: مامله، ئاله گۆر، كرين و فرۆش، سهودا

سودابه: سودابه، لهیداستانهکانی شانامهناوی کچی پاشای هامارون کهکهیکاووس عاشقی بو و لهگهل شهو کهوته زیندان

سودا پرست: خمیاناوی، نموهی شویّنکهوتووی هموا و همومسی خوّی بیّت

سسودازده: مالیخولیایی، شهیدا، شپرزه، سمرنیّ شیّواو، پمریّشان، عاشق

سوداگر: بازرگان، مامل*هچی،* سهوداگهر

سوداکده: ماملّهخانه، شویّنی ک_پین و فروّش، بازار **سودان:** رمش، رمشمکان

سوداناك: همومسدار، ئمودى هموا و همومسى بيّت سوداور: سودهيّنمر، همر شتيّك كمسوود و بـمهرمى لـيّ بـمدمست بيّت

سود پرست: سود پهرمست، قازانج پهرمست

سودجو: سوود خواز، ثهوهی بهدوای **ه**ازانج و سوودموه بیّت، هازانج پهرمست

سودمند: سوودمهند، بههرهدار، بهقازانج، بهکهنگ، نهوهی سوود و بههرهی بو کهسیک یا کاریک همبیت سودن: ۱- سمتن، سوون، کوتان، نهمکردن، کون کردن ۲- بهرکهوتن، دمست لیّدان لهشتیک

سوژه: بابمت، سووژه، باس، ئەوەى لێكۆڵنىيەوە يا تا<u>هى</u> كردنەوەى ئەسەر دەكەن

سور: توند، رەق، دەمارگىر، سەخت، سەنگىن

سور: دیوار، بورج، دیواری شار

ســور: سـوړ، ميـوانى، بـەزم، جـەژن، زەماوەنــد، بۆنــه و خۆشى

سوراخ: كون، دەلاھە، رۆژن، رۆژنە، درز

سورت: توندی، سهختی، تیژی

سوره: سوره، بەشێكى جيا و سەربەخۆ لە كتێِب، يەك بەش ئە قورئان

سورتمه: سورتمه، كەرەستەيەكى گواستنەوەى بىچوك كەلەناوچە بەفريەكان بەھۆى ئەسىپ يا سەگ ئەسەر بەفر دەكىسرىت

سوررائیسم: سورریالیسم، شورشیکی شدهبی کهلهسائی ۱۹۲۴ ر لفهرهنسسا دهستی پیکرد و مهبهستی درپیرینی ههست و و گومان و خهیال و نهندیشه کازادی نووسهران و شاعیران بو و لایمنگرانی باومریان وابو کهنوسهر و شاعیر دهبیت بی هیچ کوت و بهندیک یا پهیوهست بونیکی زهینی یا دهمارگیری هونهری و شدهبی شهوه به زهین و می شکیان دهگات بینه سهرکاغهز

سورچى: عارمبانه ئاژۆ، عارمبانەليْخور

سورن: هیرش، پهلامار، ههنمهت، ناژاوه و دمنگه دمنگی لهشکر لهکاتی ههنمهت بردن

سورنا: زرنا، سرنا، زورنا

سوری: ۱- سور رهنگ، بهرهنگی سوور ۲- سوری، تایبهت به سوریه، له خهانکی سوریه

سوز: سوتان، سوتانهوه، كزانهوه، ئازارى ئهنداميك لهجهستهى مروق بههزى سووتانهوه

سوزا: ۱- سوتیندر، ئاگر، ئهودی دهسوتینیت ۲- سوتدنی، سوتدمهنی، نهودی له حائی سوتاندا بیت سوزاندن: گر تی سوزاندن: گر تی بهردان، سوژاندن

سوزاور: سووتێنەر، ئەوەى ببێتە ھۆى سووتانى شتێك سوزمانى: ھەرەجى، ژنى ھەرەجى

سوزن زدن: دمرزی لیّدان، دروومان، دوورین، دوورینی جل و بهرگ به دمرزی و دمست

سورن: دمرزی، دمرزیلك، سیخیکی کانزایی نوك تیژی بچوکه که هنهکهی کونی ههیه و لهدروومان که لکی لی ومردهگرن، سووژن، شووژن، شویژن

سوزناك: خمم هينمر، سوتينمر، شاخ و همناسميمك كملمدن كاريگمرى دابنيت و دن بسوتينيت

سوزندان: دمرزیدان، هوتوی دمرزی، دمفریکی بچوك که دمزری تیا ههلامگرن

سوزنگر: دمرزی ساز، دمرزی فروش

سوزیان: سوود و زیان، هازانج و زمرمر

سوزیدن: بروانه سوختن

سوس: سرشت، سروشت، خوو، عادمت

سوسه: فيْلْ، تەلەكە، فريو، كەلەك، درۆ، ريا

سوسک: کیّر، کیّرن، هالونیچه، هولانیچه، جیوره دعبایه که بالدار به پادین ردش یا سوور که چهندین جوری ههیه و نزیکه ی سی ههزار جوری لی ناسراوه سوسمار: سووسمار، مارمیّلک، خزوکیّکه هاوشیّوهی مار کهدمست وبیّی کورت و کلکیّکی دریّر و دهمیّکی زور گیهوره ی ههیه. مارمیّلک ه چهندین جیوری ههیه لهگهوره و بچوک کهههندیّکیان لهناو مالهکاندا دمژین

و دمعباكان دمخۆن. ((مارگيسك، زمردهقۆرى، بزنهمژه، تيمساح لهجۆرەكانى مارميلكن))

سوسسو: سوسو، پرتـه پرتـی چـرا، روشـنایی کـهم کهلهدوورهوه بهرچاو دکهویّت

سوسیالیست: سۆشیالیست، سۆسیالیست، لایــمنگری سۆسیالیسم

سوسیس؛ سوسیس، باسترمه

سوسسىيلوژى؛ سۆسىيۆلۈژى، كۆمەلناسى، زانىستى كۆمەلأيىەتى، خوينندنىەومى زانىستى پەيومنىدى نييوان تاكەكان

سوش: بن، بنج، بناون، بنهما، بنچینه، رمگ

سوشیانت: سوشیانت، لمنایینی زمردهشتی ناونیشانی

همرکام لمسی موژدهدمرهکه کهلمدوا زمماندا همرکام

بسهماوهی سسی سسال لهیسهکتر دمردهکسهون و دوای

دمرکهوتنی دواههمین سوشیانت روزی کوتایی دمبیت

سوچی: مهیگیر، مهیفروش، ناودار

سوط: قامچى، شەلاق، شەلاخ

سوگ: ماتهم، پرسه، سهرهخوشی، خهم، خهفهت، تازیه، تهعزیه

سوگدار: خاوهن پرسه، پرسهدار، ئمهوهی کهسیکی نزیکی مردبیّت و خاوهن پرسه بیّت

سوگلی: خوّشهویست، دهزگیران، نـازدار، هملبـژیّردراو، نهوهی سهرمنجی زوّری پیّ بدریّت، ژنی نازیز

سوگنامه: پرسهنامه، نامهی نوسراو بـوّ سهرهخوّشی کردن سون: لا، كەنار، رەخ

سوهان: سوّهان، جوّره شیرینیه که کهبهگهنم و نارد و شهکر و روّن دروستی دهکهن

سوهان: سوّهان، همسان، بمردههمسان، بمردمسان

سوى: بەرابەر، بەرامبەر، يەكسان

سوى؛ لا، كەنار، تەنىشت، ھەراغ

سويت: بمردهوام، يمك لمدواى يمك، سيلسيله، دريْرُه

سویسه: رمنگین کهمان، پهلکه زیّرینه، کوّلکه زیّرینه سویق: ناردی گمنم، شاردی جوّ، شاردی نـهرم. بـهمانای

... شهر ابیش دیّت

سسوین: سوینه، دمفر، کاسه، گوزه، دیگ. و دمفری تاییهتی ناو خواردنهوهی سهگ

سی ام: سی یهم، تایبهت بهسی، ئهوهی له پلهی یا دهرجهی سیدا جنگیر بنت

سی پاره: سی بهش، سی جوزه سی بهشی قورنان، سی

سى يك: سى يەك، يەك بەش لە سى بەشى شتيك

سی: سی، ژومارهی سی، ۳۰

سيئه: ناحمز، فيّزهون، خراب، پيس

سیا: سیا کورتکراوی وشمی Central Agency سیا: سیا کورتکراوی و شمی intelligence دوزگسای سیخوری و دژه سیخوری ئامریکا کهدوای شمری دووهمی جیهانی دروست بو

سیاه پستان: مهمك رهش، نهو ژنهی مهمكی رهش بیّت

. سیاه دل: دل رمش، دل تاریك، دل پیس، بهگومان

سیاه روز: بهدبهخت، چاره رهش، خاکهسار

سیاه چرده: سهوزه، نهسمهر، گهنم رهنگ، نهوهی روخساری گهم رهنگ بیت

سیاه چشم: چاو رمش، نهومی رمنگی چاوی رمش بیّت

سیاه گلیم: بهخت رهش، بهدبهخت، خاکهسار

سیاه گسوش: گوێ رمش، ئاژهنێکی درندهیه که پێستی هاوهیی رمنگ و گوێجهکهی رمشی ههیه

سیاه: سیا، روش، لیّل، تاریك، همر شتیّك كمبمردنگی خهلاوز بیّت

سیاه بخت: بهدبهخت، بهخت رمش، بی شانس

سوگند نامه: سوێند نامه، ئهو نوسراوهی سوێندی لهسهر دهخوّن. شێعرێك كهشاعير چهندين جوّر

سويندى تيا بەكار بەريت

سوگند؛ سوێند، همسهم، سويند

سوگیانه: رمشپوشین، جل و بهرگی رمش

سوغات: دیاری، پیشکهشی، دیاری، دیاریهك کهکهسیک نهسهفهر بو هاوریکهی خوی بینیت

سوغان: ١- جايز بوون، رموا بوون ٢- غاردان، غارداني

ئەسپى بۆ بەشدارى كردن لە كێبركێدا

سوفار: سفال، سوالهت، دمقرى گلين كهلهناو كوورهدا

سوور كرابيتهوه

سوفار؛ کون، دونی دمزری

وشهيهكيتر زياد دمكريت

سوفچه: ورده، پرتکه، ورتکه، ورتکه و پرتکهی شتیّك

ســوفيكس: پاشــگر، پيــت يــا وشــهيهك كهبــهدواى

سوق: بازار، باژير، شويني كرين و فروشي كالأ

سوق: غاردان، ليْخورين، غارداني ئاژهڵ

سوقه: مسكيّن، رمعيمت، رمشوّكي

سوك ريش؛ كۆستە، كۆسە، ئەو كەسەى چەند تال مووى

بهجهناكهوه بيّت

سولاخ: بروانه سوراخ

سولان: بان، سەربان، پەيژە

سوله: كون، بۆ ھەر كونێك دەوترێت

سوم: ١- مامله، بازرگانی، بازار دوزینهوه بو کالایهك٢-

بایی، نرخ، بهها

سوم: سیبهم، تایبهت بهسی، نهوهی دوجار یا سی جار

دووباره کرابیّتهوه سومه: هیّما، نیشانه

ســومرى: ســۆمەرى، ســۆمەريەكان، تايەفەيــەكى كــۆن

کهنزیکهی سی ههزار پ. ز له کهنارهکانی دیجله و فورات ژیانیان بهسهر دهبرد و خاوهنی شارتانیهت و

پیشمسازی بون

سیاه پوست: رمش پیّست، نهو کهسهی پیّستی جهستهی رمش بیّت، نهومی لهنهژادی رمش بیّت

سیاه پوش: رمش پوش، سیا پوش، نمومی جل و بمرگی رمشی لمبمردابیّت، پرسمگیّر

سیاهدرون: دل رمش، دل چهپهل، دل بوّگهن، ناخ پیس، دلّ پیس، نهومی دل و ناخی پیس بیّت

سیاهدست: دمست رمش، ئسهومی دمستی رمش بیّت، مهبهست له بهخیل، چاوچنوّك، رژد

سسیامرو: روورمش، شهوهی روخساری رهش بوبیّت، گناحکار، تاوانبار، شهمهزار،

سیاهسر: سمر رمش، نمومی موی سمری رمش بیّت. ژن، ژنی داماو و همژار

سیامسسرفه: کوکه پشه، جیوره نهخوشیهکه کهلهکهسیّکهوه بو یهکیتر دهگوازریّتهوه

سیاه چال: سیاچان، چانی رهش و تاریك، زیندان، بهندیخانه، شوینی تاریك له ژیر زهوی

سیاهگون: رمش، بهرمنگی رمش، رم*شب*او

سیامفام: رمش، رمشباو، رمنگی رمش، تاریك رمنگ سیامکاسه: دمست وشك، به خیل، چاوچنوّك، رژد

سیاهنامه: گوناحکار، تاوانبار، خراپهکار، نامهرهش سیاح: گهشتیار، گهروّك، جیهانگهر، شهوهی زوّر دنیا

سیاحت: گمران، گمشت و گوزار، گمشتیاری، گمران لمشار و ولاتمکان

> سیادت: گەورەيى، سەروەرى، مەزنى سیار: گەرۆك، ئەوەى زۆر دەگەريّت

دەگەرىت

سیار: کهشك، دۆكلیو، ئهو خواردنهی لهکهشك دروستی

سیاره: ۱- کاروان، قافله ۲- همساره، همسیّره، همر نمستیّرمیهك کهبهدهوری زمویدا بسوورِیْتهوه سیاس: سیاسمتمدار، رامیار، نهومی سیاسهت بکات

سیاست کسردن: سنزا دان، تـهمیّ کـردن، جهزرمبـهدان، فهلاقه کردن

سیاست: رامیاری، سیاسهت، بهرپّوهبردنی کارووباری ولات، جاودیّری کردنی کارووباری نیّوخوّیی و دهره کی سیاست تمدار: رامیار، سیاست مدار، سیاست تشان، شهوکه سهی شارهزای کارووباری سیاسیه، دیپلوّمات سیاسر؛ بروانه سیاهسر

سیاسی: سیاسی، رامیاری، تایبهت بهکارووباری سیاسهت سیاط: شهلاق، هامچیهکان، شهلاههکان

سیاف: شمشیّر و شینن، بیاوی شمشیّر و مشیّن، شهوه به شمشیّر به باشی بتوانیّت شهر بکات

سیاق: ۱- لیّخورین، لیّخورینی ناژهنّهکان ۲- شیّوه، شیّواز، ریّ و رمسم

سياقت: لێخوڕين، لێخوڕينى ئاژهڵهكان

سیانور: سیانۆر، ژمهریّکه کوشمنده سیاهاب: رمشاو، ئاوی رمش، ئاوی رمش و لیّلّ

سیاهکار: خراپهکار، تاوانبار، سووچدار، ستهمکار

سیاهی: تاریکی، رمشی، لیّلی، رمشاتی

سیاوخش: بروانه سیاوش

سیاوش: سیاومش، لهداستانه کۆنهکانی ئینران ناوی کورِی کهیکاووس پاشای گیانی کهلای رؤستهم پهرومرده کرابو

> سیب زمینی: هینهرماسی، پهتاته، سیفی زممینی سیب: سیّو، سیّف، میوه و بهری داریکه

سعیل: ناماج، نیشانه، سیبل، پارچه کاغهزیا ته خته یه که له تیرهاویشتندا دمیکهنه نیشانه

سیه پستان: بروانه سیاه بستان

سیه چرده: بروانه سیاه چرده سیه گلیم: بروانه سیاهگلیم

سیه: بروانه سیاه

سیترون: لیمؤ، لیمؤ ترش **سیهسار:** بروانه سیامسر **سیهفام:** بروانه سیامفام **سیهکار:** بروانه سیامکار

سیه کاسه : بروانه سیاه کاسه

سیه نامه : سیامنامه

سيتواسيون: دۆخ، بارودۆخ، بنگه، جنگه، شونن

سیج: رمنج، نازار، مهینهتی، دمرد

سيج: ميور، كشميش، تريّى رمشى وشك كراو

سيجمند: دمردمدار، رمنج كيشاو، رمنجاو

سيخ: سيخ، شيش، نهو شيشيه بو گوشت برژاندن بهكار دمبریّت. همر شتیّکی کانزایی یا دارین وهك دمرزی و

سيخول: زيرك، زيروون زيرك

سید: سهروهر، بهریز، مهزن. لای مهسیحیهکان نازناوی مهسيح. لهزماني عهرهبي لهجياتي كاك بهكار دهبريت. و لاى موسولمانهكان ههركام لهمنالهكاني پيغهمبهر

سيده؛ بانوو، خاتوو، خاتوون، ژنی بمریز

سیر: تیر، سکپر، ئەوەى برسى نەبیت. ئەوەى لەبەر خواردنی زور سکی پربیت

سير: سير، گيايه كه به ركى باريك و گهلاكانى دريدوه. له ژیر زمویدا ومك پیاز دمرویت و بهكانی و بهكولاوی لهگهل چێشت و خواردندا دهخورێت. بوٚنێکي ناخوٚشي ههیه و دوژمنی سهرهکی ماره

سیر: گەران، پیاسە كردن، رۆشتن بەريكادا

سيراب: تيراو، تيرناو

سیران: دیوار، ههلا، حمسار، دیواری دموری شار

سيرت: شيوه، ريجكه، سونهت، مهزههب، ريكه

سيرسيرك: سيرسيره، زيرزيره، دمعبايهكه كه جوار بالي ناسكي ههيــه و لههاوينــدا لهســهر دارمكــان ژيــان بهسهردهبات و نیرهکهی دهنگیکی تایبهتی ههیه،

چرچرك: 🕯

سیرك: سیرك، شوینیکی تایبهت که کاری ومرزشی و بهند بازی تیا ئهنجام دهدریت بو سهرقال کردنی خەلك

سيرمان: ١- ياهووت، ياهووتي سوور ٢- حمرير، حەريرى نەخشينراو

سيرنگ: سيمورغ، بالندهيهكي ئهفسانهيي و نامق، قەقنەس

سيز: جالاك، توند، بلهز، جوست، تيژ

سيزهبدر: سيانزهبهدهر، جهزنيكي كۆنه تايبهت بمئيرانيهكان كمدمرؤنه دمرمومى شارمكان و لمو رؤزمدا بهسهیران سهرهال دهبن و وهك باوه نهحسی سیانزه لهخؤيان دمردمكهن

سیزده: سیانزه، سیازده، ژمارهی دوای دوانزه و پیش

سیس: ئەسب، ئەسبى جالاك و جوست

سيستم: سيستهم، نهزم، ياسا، شيواز، جور، شيوه

سیستن: پهرین، باودان، ههنبهز و دابهز کردن

سيسموگراف: سيموگراف، زەلزەلەپيو، ئەو دەزگايەي ماوه و توندی زهازهله تؤمار دهکات

سیصد: سیسهد، ژومارهی سیسهد، ۳۰۰

سيج: كۆكردنـهوه، ريك كردن، ريكخستن، نهزمـدان، ساماندان

سيچيدن: كۆكردنەوه، تەيار كردن، ريكخستن، سازمان دان، ئاماده كردن

سيگار: جگهره، سيگار، گهلاي پنجراوهي توتن بو كێشان

سيطره: زالبون، چيربون، دمست بهسهردا گرتن

سيغ: باش، پەسەند، بەدل، جوان

سيف: شمشيّر

سيف: قەراغ، كەناردەريا، بەستىن

سیفه: ماوه، مهودا، دووری

سيفون: سيفون، گەلى، ئوولەيلەكى جەماومى ئەشلىومى ئەژنۆ

سیکل: دمور، دموره، گهران، سووران

سيكى: سيّ يەك، شەراب

سيل خير: لافاواوى، سيلاوى، شوينيك كهلافاوى لى هەستىت

سيل گير: بروانه سيلابگير

سيل: لافاو، لاباو، سيّلاو، لاخيّز

سيلاب: سيّلاو، لاهاو، لاخيّز

سيلابگير: لافاوگير، ناوگير، زەوى قوول كەلافاو تيايدا دەومستىت سيمين بدن: بروانه سيمبر

سیمین عذار: جوان، روخسار جوان، دهلال، بهدل، نهوهی روخساری جوانی ههبیّت

سیمین: سپی رمنگ، نهوهی بهرهنگی زیو بیت

سینه ریش: دل نازار، دل شکاو، نهوهی دلّی له ضهم و خهفه تا شکاست

سینه: سینه، ئیسکی سهرهودی سك لهمل بهرهوخوار

سینهبند: مهمکبهند، شاماکی، ستیان، مهمکهنوس

سينه چاك: ئازارديتو، رەنىج كێشاو، بـهڵ بهسـهر هـاتو، عاشقى دڵ سووتاو

سینجر: بنیسه، شهراره، بنیسهی ناگر

سینما: سینما، هونهری نیشاندانی زنجیره وینهکان و کاری هونهرمهندان و سینماکاران کهلهسمر فیلم تؤمار دهکرنیت و دواتر لهسمر پهردهیهکی تاییهت نیشان دهدرنیت. لهسائی ۱۸۹۰ نهدیسون نامیریکی بو نیساندانی وینه کی جیوولاو داهینا. لهسائی ۱۸۹۴ برایانی لومیهر دهزگای سینهما توگرافیان داهینا که دهیانتوانی لههمر شوینیک کهبیانهویت فیلم ههاگرن و لهسمر پهرده نیشانی بدهن. لهسائی ۱۸۹۵ بو یهکهم جار سینهمای بیدهنگ له فهرهنسا نیشاندرا و ۲۸ حسامبره روژی جیهانی سینهمایه. لهسائی ۱۹۲۷ سینهمای رهنگی

سينوس: ناوب متال، همر شوين يا شتيك كمناوه كمى بمتال و خالى بيت

سینی: سینی، دمفریکی کهلهزیو یا مس یا کانزاکانیتر دروست دمکریت

سیهه: همحبه، داویّن بیس، ژنی ناپاك، لهش هروّش سیهك: تـهب و تـوّز، تـهب و تـوّز كـهبا لههـمودا بـلأوی دهكاتموه. بای توند

سيو: بروانه سيب

سيوف: شمشيّر، شمشيّرهكان

سیویل: شاری، ولاتی، نارهسمی، ناهمرمی سیم: فیروون، ناحهز، ناشیرین، نایهسهند سسيلان: ردوان بون، ردوان بونی ناو یا هدر شلهمهنیهکهیتر

سیله: گایهل، گاگهلّ، ران، گایهلی مهر و مالات

سيلك: حەرير، ھەورىشم

سیلکس: جه خماخن بهردی ناگر گره

سيلو: سيلو، هەنبارى تايبەت بەدانەويلە

سسيلى: شــهقەزللە، شــهقازللە، شــهپازللە، لێــدانێك

مبهبهرى دمست لهروخسارى كمسيك بدريت

سیم آگین: زیو رهنگ، سپی، بهرهنگی زیو

سیم اندام: نهندام سپی، نهوهی جهستهی سپی بیّت

سیم: خویناو، چلک، نهو چلک و خویناوهی لهناو بریندا کۆدەبیتهوه

سیم: سیم، وایمر، گمیمنری کانزایی وهك سیمی كارهبا

و تەلەفۆن **سىم:** نوفرە، زيو، يەك<u>ۆ</u>كە لەكانـزا گرانـباييەكان

سيما: روخساتر، هياهه، شكل، تهرح، روالهت، دهم و چاو

سيماب آتشين: خوّر، روّژ، ههتاو

سیماب گون: زیو رهنگ، بهرهنگی زیو

سیماب: جیوه، کانزایهکی بزوکه

سسیمان: سیمان، جیمهنتق، تۆزیکه کهلهکهرمسته گرنگهکانی بیناسازیه

سیمانکار: سیمانکار، ئەوەى كار بەچىمەنتۆ دەكات

سیمبر: نمندام سپی، نمندام ناسک، نـمودی پێـستی جمستمی ودك زیو سپی بێت

سيمهسار: پهريشان، شپرزهن سيواو، شلهژاو

سیمتن: بروانه سیمبر

سیمرغ: سیمرخ، سیمورخ، قهفنهس، بالندهیه کی نه فسانه یه که ده لین زور گهوره بوه و کیوه ی قاف

هێلانهی يوه

سیمگر: زیو ساز، نهوهی موت و مووری زیوین دروست دهکات

سیمکش: سیمکهش، وایمرمهن، شهوهی سیمی کارهبا و

تەلەھۆن بۆ مالان رادەكىشىن، كارەباچى

سیمیا: نیشان، هیما، جوانی، شادانی، تمر و تازهیی

ش: ش، پیتی شانزمیهم لهنالفابیتی فارسی کهبهشین دهخویندریتهوه

ش: راناوی لکاوی نادیار بهمانای نهو، لهکوردیدا دمبیّته (ی) وهك چیوّن دهنّین پیّنووسهکهی، کتیّهکهی...

شائبه: عمیب، نیراد، کهم و کووری، گومان، شك، تیکهلاوی، دوردونگی

شائق: تامەزرۆكەر، بە ئارەزو، بەتاسە، كەسىنك كە تامەزۆرىي بىنىينى بىن

شائك: چقلدار، دركاوى، دركدار

شاپ: گهنج، لاو، تازه پیگهشتوو، پیاوی گهنج، جهحیّل شاپاش: شاباش، پارهیهك کهله ناو بوّنه و جهژنهکاندا به گوّرانیبیّری دهدهن یا بهسهر بووك و زاوادا بلاّوی دمکهنهوه

شابرگان: بروانه شاپورگان

شابرن: بروانه شاپورگان

شــــابهار: شـابههار، نــاوی دهشــتێکه لای کــابوول پایهتــهختی نمفغانــستان کهلمســهردهمی ســـوڵتان مـهحمودی غهزنـهوی شوێنی خێـومت ههڵدانی لهشـکر

شا پكا: شابكا، شەبقە، جۆرە كلاويكە

شا پور: برِوانه شاهپور

شاپورگان: شاپورگان، تایبهت به شاپور یهکهم پاشای ساسانی. ناوی یهکیک لهکتیبهکانی مانی کهبهزمانی پالهوی ساسانی لهسهردهمی شاپووردا نوسیویهتی چونکه شاپوور گرنگی زوری بهمانی داوه و پشتیوانی لیکردوه مانی نهو کتیبهی بهناوی شاپوورهوه ناوناوه

شاپ و شوپ: شلّبه شلّب، دمنگی ناو کاتیّك کمسیّك دمست یا قاجی تیّدمخات

شات: مەر، پەز، مەر ج مى ج نير

شاخ: ۱- شاخ، شاخه، لق، لقیّك كهله قهدی دار دمرویّت ۲- شاخ، شتیّکی هاوشیّومی نیّسقان کهلهسهری ههندیّ ناژهل دمرویّس۳- بهمانای پاره و بهش و بههرمیش بهکاری دهبهن

شاخ؛ پیاله، پمیمانه، پیالهی شمراب خواردنموه

شاخابه: جوّگه، چهم، رووباری بچوك، چهم كهله رووبار جيا دميٽتهوه

شاخ اهو: كهمان، كهوان، كهواني تيرهاويشتن

شاخ بردیوار: گەردنكیّش، یاخی، سەركیّش، لـهخوّبایی، لـهخوّرازی

شاخ بشاخ: ۱- شاخ بهشاخ، حالهتی دوناژهل شاخدار لهکاتی رووبهروو بوونهوه شاخ لهشاخی یهك گیر كسردن، شاخ لهشاخ گیر كسردن ۲- جوراوجور، رمنگاورمنگ

شاخ بن: لقى دار، شاخهى دار، دار

شاخچه: ۱- شاخی بچوك^۲- تۆمەت، بوختان، درۆ شاخدار: شاخدار، خاوەن شاخ، ئەو ئاژەلەی كەشاخی

عاصار، ساحدار، حاومن ساح، نهو تارمنهی جمساحی مدينت

شاخ دراوردن: شاخ دمرهیّنان، شاخ دمرکردن، و ممبست لمسمر سوورمانی زور، واق ورمان

شساخ زدن: ۱- لق دمركردن ۲- شاخ ومساندن، شاخ ومشاندن، شاخ ومشاندنی ثاره ليكير

شاخ شانه: شاخ و شانه، نیسکی شان و شاخی مهر یا مانگا کهلهکوندا ههندی له سوالکهرهکان بهدهستیان دهگرت و لهیهکیان دهدات و سوالیان دهکرد

شساخس: ۱- بلند، بهرز، دیار، ۲- جاوکراوه، بینا، ههلبرژیردراو، بیزارده، شهوه کلیا و خهلکدا دیار و ههلبرژارده بینت آ- نویننهر، و نیشانه یه که که که هه هات و بیز دیاری کردنی نیوه رو دهستنیشانی ده که ن شاخلی: ۱- شاخی بچوك ۲- لقی بچوك، لق شاخ و بال، شاخه و لقه کانی دار شاخ و برگ: شاخه و گهلا، لق و گهلا، شاخ و بهرگ، هسه یه داستانیک زیاد بکریت

شاخور: ۱- شاخدار، خاوهن شاخ ۲- شاخدار، بر لق، داریّک که لقی زوّری همبیّت شاخه: شاخه، لق، شهوهی له قهدی دار دمرویّت. و

شاد: شاد، شادان، شادمان، خۆشحال، سەرزیندوو، رازی، رەزامەند، بیخەم، خۆش

شاداب: شادان، تيراو، تمرش و تازه

شادان؛ شادان، شادمان، شاد، خوّشحالّ، بيّخهم

شادباش: شاباش، بۆ پیرۆزبایی بهکار دەبریت

شــــاد بخت: بهختــهومر، بهشـانس، بــهخت ســپى،

شادبهر: شادی بهشن شهوهی بهشی شادی و خوّشی بیّت، خوّشحال، بهکهیف

شادخ: منال، گەنج، جەحیّل، لاو

خۆشبەخت

شادخو: خۆشحال، شاد، شادان، شادمان

شادخواب: خەوخۆش، خەو شىرين، خەوى خۆش

شادخوار؛ خوشحال، شاد، شادان، خوش

شاددل: دلشاد، خوّش حالّ، خوّش، شادان، دلْخوّش، بهکهیف

شادربان: بروانه شادروان

شسادروان: شادهربان، پهرده، پهردهیه کی گهوره کهلهکونندا لهبهردهم بارهگای سولتانهکان دهیانکیشا. بهمانای فهرش و راخهری گرانباییش دیّت

شادروان: خواليخوشبو، وشهى ريّز ليّنان بوّكهسي مردوو، روّح شاد

شادروز: بهختهومر، خوشحال، شاد، شادان شادریستن: بهخوشی ژیان، بهختهومر ژیان، له کهیف و خوشیدا ژیان بهسهر بردن

شادكار: شاد، شادان، شادمان، خۆشحالّ، خـۆش، كـەيف خۆش

شادكام: شادان، كامەران، بەختەوەر، خۆشبەخت

شادگونه: بالبشت، بشتی، دوشهك، توشهك، بالأبوش. بهمانای ژنی قهشهمر و قسه خوشیش دیّت

شادمان: شادمان: شادان، شاد، خوشحال، دهم بهبزه،

شادمانه: بروانه شادمان

خۆش

شادمند: بروانه شادمان

شادناك: بروانه شادمان

شادوان: بروانه شادروان

شسادورد: ۱- خرمانیهی مانگ۲- فهرش و تهختی پاشایهتی

شادیانه: شادیانه، شادمانانه، تایب مت به شادی، لهشادیدا، لهشادمانیدا، له شادانیدا

شادی آور: شادی هینهر، خوشی هینهر، نهوهی دهبیته هوی خوشی و شادی

شادی بخش: شادی بهخش، خوّشی بهخش، نهومی شادی و خوّشی به مروّق دمبهخشیّت

شاديچه: قەرەويلله، تەختى خەو، بالأپۇش، بەتانى، پەتوو

شادی فزا : شادی زیادکهر، شادی هینمر، خوْشی هیّنـهر، ئەود*ی شادمانی* زیاد دەکات

شادی کنان: بهدهم شادی کردنهوه، بهدهم خوّشی کردنهوه، لهکاتی شادی و خوّشیدا، لهشادیدا

شادی گستر: شادی بهخش، خوّشی بهخش، نهوهی یا

ئەو شتەى دەبىتە ھۆى شادى و خۆشى شاذ: شاز،كەم وىند، بى وىند، تاك، بى ھاوتا

شار: شار، شاری، بینای بهرز، تهلار، بالهخانه

شار: شار، نازناویّکه لهکوّندا بهپاشاکانی غورجستانیان دمدا

شارب: سمێل، سمبێل، موی پشت نێوی پياو

شاربن: رمشه برین، نهخوشیهکه زیاتر لهناو مهر و مالات بلاو دهبیّتهوه و دهبیّته هوی مرداربوونی زوربهیان

شارت و شورت: شات و شوت، هات و هاوار، فشه، هارٍمهارٍ،

هاومفيژ

شارد: ردم کردوو، نافهرمان، چهموش، نافهرمانن سهرپنچی کهر

شارده: بروانه شارد

شارژ: ۱- شارژ، بری کارمبا لمناو دمزگایهك یا پیلیّك

۲- بار، قورسایی کار، مالیات

شارژدافرا: موختار، بریکاری وهزیر

شارسان: شار، شاروّجکه، شارستان

شارستان: شار، شارستان

دردوشاوه

شارع: دۆزەرەوەى رێگا، رێنوێنيكەر، رێ نيشاندەر

شارع: ریکا، رێ، شهقام، شارێ، جاده، ریکهی راست

شـــارق: تـیش بــهخش، تابــان، بریقــهدار، درهخـشان،

شارلاتان: شارلاتان، فيُلْباز، رياكار، فريودمر، ئمومى بـ

فریو و ریاکاری خهلک فریو بدات

شارمار: شامار، حمفيا، عمفيا، مارى گموره

شاروان: بروانه شادروان

شاره: شاره، دمستاری گهوره و ناسك كه پیاوانی هیندی لهدهوری سهریانی دهبهستن. نهو چارشیوهی ژنی هیندی هینسدی لهخویسهوه دمنالینیست یاسهری خسوی پیدادهبوشیت

شاره: جوانی، زینمت، جل و بمرگ، پمسمندی، باشی، جاکی

شاری: شار بون، نازناوی پاشاکانی غورجستان

شاریدن: سمرهوخواربونهوهی ناو یاهمر شلممهنیهگیتر لهسمرهوه بو خوارهوه رژان، ناو هاتنه خوار

شاس: ۱- لاواز، لمر، لاغر، بن گۆشت، دالگۆشت، وشك، سيس ۲- بهدفهر، خراپهخواز، خراپهكار

شاست: نــهزان، نهحمــهق، گپِــژ، ور، كــاس. هــهرومها بالندهیهكیشه حهلال گوشت

شاسع: دوور، مائی دوور. ناواره، نـمو کمسـهی لـه شـار و ولاّتی خوّی دوور بیّت

شاسعه: بروانه شاسع

شاسی: شاسی، جوار جیجوه، قاپ، ناسن بهندی ژیر ترومبیل کهبهشهکانیتر لهسهر شهو جیگیر دهکرین

شاش: ميز، ميز، گميز، پيشاو، ژههراو

شاش بند: میزبهند، میزبهست، نهخوشیهکه نهخوش بههویهوه ناتوانیّت میز بکات

شاشدان: میزهندان، میردان، گمیردان. شوینیك یا

دمقریک کهمیزی تیا دهکهن

شاشدن: بروانه شاشیدن

شاش زدن: پیاهه نمیزتن، مینز کردن، مینز کردن به شتنکا

شاشو: میزکهر، میزبهخوداکهر، منالیّك کهبی ثیراده میز بهخویا بكات، ددلهمیز

شاشیدن: میز کردن بیشاو رشتن، گمیز کردن، میزاندن شاشیه: کلاو، کلایو ژیر جامانه

شاطر: ۱- نـهترس، جـاوکراوه، بـهزات، بـوێر، چـالاك، زيــردك، چوســت ۲- نانيــهوا، ئــهو کهســهی نــان بهتهنووردوه دهدات

شاطي: كهنار، قهراغ دمريا، بهستين

شـــاع: ۱- بــلأو، ناشــكرا، ۲- هاوبــهش، هاوپــشك، حيانهكراوه، دابهش نهكهراو

شاعر: شاعير، هه لبه ستوان، هه لبه ست فان، نهو كه سهى شيّعر ده هونيّته وه

شاعرانه: شاعیرانه، ودك شاعیردكان، شاعیرناسا

شاعره: شاعير، هه لبهست وان، ژني شاعير

شاعی: ۱- دوور، پنچهوانهی نزیک ۲- پسک، به شی هاویه ش، به هر دی هاویه ش

شَّاعَل: سـەرقال، ناچـاركەر بـەكار، كاريـا پيـشەيەك كەكەسىنك سەرقال بكات، سەرقالى

شاغول: شاغول، شاهوّل، گلوّلهیه کی کانزایی ههلواسراو بهبهن یا پهت کهلهبیناسازیدا بوّ تاقی کردنهوه راستی و خواروّی دیوار بهکاری دمیهن

شافع: شيفاعەتكەر، خوزيار، دۆعاكەر

شسسافعی: شسافیعی، یسه کیک له چسوار مهزهه بسه سهره کیه کهی سوونیه کان که ده گهریّته وه بسو نه به به عمیدالله محمه مد کوری نیدریسی شافعی (۱۵۰ تا ۲۰۳) کوچی. ژماره ی لایه گرانی زیاتر له ۸۰ ملیوّن

كهس و زياتر له ميسر و عمرهبستانن

شافی: شیفادمر، چاککهرهوه، ساغکهرهوه، نهوهی تهندروستی دووباره بۆ کهسێك دهگهرێنێتهوه، دمرمانی سوودمهند کهنهخۆشی چارمسهر بكات

شافيدن: كموتن، هه لخليسكان، خزان، خليسكان

شاق: دژوار، سهخت، تاهمت پروکیّن، کاری دژوار و

شاقول: بروانه شاغول

شاقه: بروانه شاق

شاك: شاك، بزنى نير، بزنى پير

شاك السلاح: چهكدار، داپوشراو به سيلاح

شاگار: سوخره، کاری بی کری کهسیّکی پیّ ناچار بکهن

شاکر: شوکرانهبژیّر، سوپاسکهر

شاکری؛ بهکری گیراو، خزمهتکار، کارهکهر

شاکله: شنوه، هیافه، روالهت ۲- شنواز، رنجکه، شنوه، رنساز ۳- نیاز، ینویستی، ینداویستی^۹- لا، تهنیشت،

رەخ، كەنار 4- خالىگە، قەبرغە، كەلەكە

شاكى: شكاتكەر، گلەييكەر، گازندەكەر

شاكى السلاح: بروانه شاك السلاح

شاگرد: بهردمست، شاگرد، نهوهی لهبهردمستی یهکیتر فیری کار یا هونهریک دمبیت. منالیک که له خویندنگا دمخوینیت

شاگردانگی: شاگردانه، ئه و بره بارهی کهکریار بو ههرمبو کردنهومی زمحمهتی شاگرد وهك رمسمنیك به شاگردی دوكان یا شونننگی دهدات

شساگردانه: شساگردانه، تایبهت بسه شساگردهکان، بهردهستانه

شال: شال، حوره پارچهیه کی ساده یا گوندار که له په شم یا کولک دروست ده کریت

شالله: بروانه شالوده

شالم: كمنمه تاله، كمنمه شيّته، شيلم

شالنگی: موو باف، پهت بادمر، نهوهی بهن و پهت بادهدات

شالوده: بناغه، بنجينه، بن ديوار، نهخشه

شالهنگ: بارمته، گرمو، بهمانای فیّل و فریویش دیّت .

شـــالى: شــهنتووك، جـهنتوك، بـرنج كههنــشتا لهينستهكهى دمرنههاتينت

شائی پایه: چه نتووك جار، مهزرای برنج

شام: ۱ - سهرشهو، سهرمتای شهو، دهسبیّکی شهو، نهو کاتهی کاتهی کهههوا تازه تاریک بوبیّت ۲ - نیّواریّ، نهو خواردنهی لهنیّواریّدا دهیخوّن

شاماخ: بروانه شاماك

شاماك: شاماكى، مەمكەلۆس، مەمكبەند، ستيان، بەريەخە، پێش بەند، ئەو پارجەى ژنان لەكاتى قاپ شورين بەبەر خۆيانى دەبەستن

شامپانی: شامپان، شهمپانی، جوّر شهرابیّکی تایبمت کهلهباشترین جوّری تریّ دروستی دهکهن

شامپو: شامېق، سەرشۆر، پێكهاتەيەكى كيمياييە كە بۆ شۆردن و پاك كردنەوەى سەر بەكار دەبرێت

شـــامپيون: پاٽــهوان، هاردمــان، بــراودی کێبرکــێ، بمرگریکمر، شمرکمر

شامخ: بمرز، بمرزایی، بلندی

شامخه: بمرزایی، بلندی، بمرزی

شامگاه: ئێوارێ، دەمەوئێوارێ، سەرەتاي شەو

شامل: لـهخوّگر، شمول، شـتيّك كههـهمو يـا هـهموان بگريّتهوه

شامه: بۆنكردن، ھەستى بۆنكردن

شامه: دمسمال، رووسمری، چارشیّو

شامی: لهخهلکی شام، تایبمت به شام. همرومها جوّره

خواردنێكيشه

شامیانه: سیهوانه، کهبر، سایهوان، سهیوان

شان: راناوی کۆ، ئەوان

شان: شان، شكۆ

شان: شان، کەندوو، ھێلانەي ھەنگ، كەنوو

شانتاژ: فێڵ، تەلەكە، فريـو، رياكارى، ھەر۪ىشـە كىردن لەكەسێك بۆ دركاندنى نهێنيەك

شاندن: شانه کردن، داهینان، شانه کردنی هره سهر

شانزه: شانزه، شانزده، ژومارهی ۱۶

شانس: شانس، بهخت، ناوچاو، نێوچاو، هات

شانك: جيكه لدان، جيقه لدانه، جيكلدانه

شانکر: ناگره، جوّره نهخوّشیهکه نهجووت بونهوه دروست دمییّت

شانه: شان، شه، شانه، ئامرازیّکه دارین یا پلاستیك بـۆ داهیّنانی هرٔ

شانهبین: فالبین، فالگر، فالگریّك كەلمرووى ئیّسقانى شانى مەر فال دەگریتەوە

شانهسر: شانهبهسهر، پهپو ساێمانکه، پهپوساێيمانی، پهپوساێمانی

شانهگر: شانهساز، نهو کهسهی شانه دروست دمکات

شانیدن: بروانه شاندن

شاوغر؛ شەيپوور

شَاه: شه، شا، پاشا، سولتان، فهرمانرهوا، تاجهدار،

كمسيك كمبمسمر ولأتيك باشايمتي بكات

شاها نجم: همتاو، خور، روز، شاى ئەستىرمكان

شاها نجیر: شاههنجیر، باشترین جوّری همنجیر

شاهانه: شایانه، وهك شاكان، پاشایانه

شساهباز: شاباز، جۆرەبازىكى راوكىمرى سىپى رەنگى گەورەيە

شاهبال: شابال، شاپمر، گەورترىن پەر لە پەرەكانى بائى مريشك

شاه بلوط: شابمرو، جۆرە دارێکه گەلآى نـوك تيــژ و

ددانهداری ههیه

شساەبندر: شابەندەر، سەرۆكى لەنگەرگە، سەرۆكى

بازرگانان

شاھبو: شابۆن، عەمبەر، عەنبەر

شاهپر: بروانه شاهبال

شاەپرك: پەپولە، پوپەك، پەروانە

شاه پسند: شاپمسهند، جوّمر گوانیّکه بمرمنگی *سپی* و سوور و زمرد و ومنهوشهیی

شاهپور: شاپوور، شاهپوور، کوری شا، شازاده

شاهتوت: شاتوو، داریکه پر شاخ و بمرگ، بمرزاییهکهی تا ۱۵ مهتر دهگات. میوهکهی رهش رهنگه و هاوشیوهی

تووی سپیه

شسته تیر: شاتیر، کوّله که، نیّرگه، داریّکی دریّــژ و نهستوور که لهسه هفی مالدا به کار دمروات

شاهد: شایمت، شاهد، کمسیک که کار یا رووداویکی به چاوی خوی بینیبیت و شایهتی بدات

شاهدارو: شا دمرمان، شادموا، باشترین جوّری دمرمان

شاهداماد: زاوا، تازه زاوا، گهنجينك كهتازه ژنى هينابيت

شاهدانج: بروانه شامدانه

شاهدانه: شا دانه، گیایهکه یهکساله هاوشیوهی گهزنه

کەبەرزيەکەى تا ۲ مەتر دەگات

شاهدباز: گانهر، نهومی لهگهل کور یا ژنی گهنج و

جوان رادمبويريت

شاهد پرست: دەزگىران پەرەست، خۆشەويست پەرەست، دلبەر يەرەست

شاهدخت: شاكح، شاكير، كچى شا، كچى شازاده

شاهدوش: جوان، دەلال، بەدل، شۆخ، شەنگ

شاهراه: شارِێ، شارِێگه، جاده یا شههامی سمرهکهی که شوینی هاتوجوی خهلک بیّت شاهزاده: شازاده، كور يا كيژى شا، ئەومى له شا بوبيت

شاهزنگ: ئەنگوستە جاو، تارىك، شەوى تارىك

شاەزىرە: زىرە، زىرەى رۆمى

شاهسوار: شاسوار، سوارگاری چالاك و شارهزا له نهسپ

سوار ی

شاهسون: شادۆشت، شاپەرەست، لايەنگرى شا

شاهفش: شایانه، شاهانه، شائاسا، وهك شا

شاهفنر: شاههنهر، گهورهترین ئیسیرینگ لهناو كەرەستەكانى گواستنەوە

شاهق: بهرز، بلند، بهرزی لهکیو و بینا و همرچی

شاهقه : بروانه شاهق

شاهکار: شاکار، کاری گهوره و بهرچاو، کارنے ك كههونهرى تيا نيشان درابيت

شاه کاسه: شاکاسه، کاسمی گموره

شاهگان: شایانه، شاهانه، تایبهت بهشا

شامات: شامات، دمستهواژهیهکه لهیاری شهترمنج

بهكار دەبريت ئەو كاتەي شا مات دەبيت

شاهماهی: شاماسی، جره ماسیهکهی بچوکی دهریایی

شاهنامه: شانامه، شاهنامه، کتیبیکی گهوره که بهسهرهات و داستانی باشاکانی ئیرانی تیا

شاهنامه خوان: شانامه خوين، ئهودى شانامه بهدهنگ دەخوينىتەوە

شاهندن: خوّباراستن، باريزكار بونن باريزكارى، خۆبەدوور گرتن لەخراپە

شاههنشاه: شای شاکان، شهههنشا، پاشای گهوره

شاهنشين: شانشين، شويني دانيشتني شا لهژووريكدا

شاهوار: شايانه، شياو بـ ق شا، هـ مر شتيكي گرانبايي

كەشياوى شا بيت

نوسراومتهوه

شاهوش: بروانه شاهفش

شاهول: شاهوّل، شاغوّل

شاهی: شایی، پاشایهتی، پاشایهتی کردن، لهسهر تهختی

باشابهتی دانیشتن، شاهاتی

شاهى: شايى، بەنابا، يەك لەسەر بىستى ريال

شاهى: تەرەتىزە، تەرەتىزك

شاهیدن: پاشایهتی کردن، سه نتهنهت، پاشایهتی

شاهين: شاهين، يهكينكه لهبالنده راوكهرهكان هاوشيوهى

هەلو، شەھين، شاھين

شاهين: شاهين، زوانهي شايهن، داري دريدي شايهن

کهتای شایهنی پی قایم دهکری

شایان: شایان، شیاو، ژیهاتی، ههلگر، ژههژی

شايد: لموانميه، ئەگەرى ھەيە، دەكريىت، بەئەگەرى

زۆر شايستن: شياوبون، ژێ هاتن، بێػهوتن، شان ههلگرتن،

شایان بون

شايع: بلاّو، برژ، ناشكرا، هەوالێك كەلەناو خەلكدا بلاّو بينتهوه

شايعه: شايهعه، ههوالينك كهبلاو بوبيتهوه

شايكان: شياو، شايان، ههلكر، زي هاتي، ههر شتيكي

باش و پهسهند و گرانبایی

شایورد: خرمان، خرمانهی مانگ

شاییدن: بروانه شایستن

شامت: شووم، ناپيرۆز، ناموبارەك، بەدبەختى،

نەگەيەتى

شأن: شان، كار، حال، بابهتى گرنگ و گهوره. شان شكۆ،

مەزنى، گەورەپى شب: شهو، لمناوبون تا هملاتني خور كههموا تاريكه،

شباب: گەنج بون، جوان بون، لاوى، جەحيىلى، ھەرەتى لاوي

حەحىلەكان

شبابير: شەيپوور، شەيپوورەكان

شباروز: شهوانه رۆژ، شهوانه رۆژى

شباشب: شموانه، لمشمودا، لمكاتى شمودا، بمشموا شبالنگ: نيچير، راو، ئاژهٽيك كەراوى دەكەن

شيان: شەوەكان، شەوان

شبان: شفان، شوان، پاسهوانی مهر و مالات لهدهرهوه

شبان: لاومكان، جهحيّلهكان، گهنجهكان

شب انبوی: بروانه شب بو .

شب اندر روز: شهو روز، شهوانه روزی ۲۴ کاترمیره

شبانروز: شەوانە رۆژ، شەوانە رۆژى

شبانگاه: شموانه، لمشمودا، لمكاتى شمودا، بمشمودا

شبانگاه: شوول، شموگا، شویّنی ممر نمشمودا

شبانه: شموانه، تايبمت بمشمو

شبانه: شەوان، شقان

شبانهروز: شموانه روز، بیست و چوار ساعهته، شموانه دفته،

شبباویز: شهوپه ره، بالندهیه که له کاتی شهودا به چنگاله کانی خوّی به لقی داره کان خوّی هه لده واسیّت و بانگ لیّده دات

شباهت: لێکچون، هاوشێوهيی، وهك يهكی، ڤهك يهكی

شباهنگ: ۱- بولبول، ۲- کاروان کوژه، نهستیّرهی بهیانی

شباهنگام: شهوانه، لهكاتي شهودا

شمعبان

شهوجرا

شب باره: ۱ - شهو بهرمست، شهو خوّشهوست ۲ - هه حبه، داویّن پیس، ژنی خرابه کار

شــب بــــازه: شــهو پــهرهی، کوندهبــهبو، کونهبــهبوو،

شەمشەمەكويۆرە •

شب برات: شهوی بهرات، شهوی پانزهیهمی مانگی

شب بو: شەوبۆ، گوٽيچكە وەنەوشەيى ئەدواى رۆزشاوا

بون بۆنى خۆش دەدات

شب پره: شەو پەرە، كونەبەبوو، شەمشەمەكويْرە

شب پوش: شمو پۆش، ئمو جل و بەرگەى لەكاتى شەودا ئەبەرى دەكەن

شب پوی: شموگمر، ئمومی بمشمودا دمروات

شبت: دالآن، سمرسمرا، دالآني بجوك

شب تـاب: شموتابان، همر شتێك لمشمودا بدرهوشێتموه،

شب تاز: شەوخون، پەلامارى شەو

شبچراغ: شهوجرا، گهوههرهی درهخشان، گهوههریک کهلهشهودا وهك چرا بدرهوشیّتهوه

شب چره: شموچهره، ئهو ناجیل و میوه و شیرینیهی لهشهودا دهیخون. بهمانای لهومړینی مهر و مالات لهشهویشدا دیّت

شب چك: شهوى بهرات، شهوى پانزهيهم لهمانگى شهعبان

شبح: مۆتەكە، جەستە، لەش، رەشايەك كەلەدوورەوە بەرچاو بكەويت

شب خسب: بروانه شب خواب

شب خواب: شمو خمو، نموهی لمشمودا بخمویّت. بـممانای شویّن خمو و جیّگمیش دیّت

شبخوان: بولبول

شب خوش: شهوباش، شهوخوّش، وشهیهکه کهلهشهو بهتایبهت لهکاتی مال ناوایی کردن دهیلیّن

شبخون: بروانه شبيخون

شبغيز: شەونوێژ، ئەوەى لەشەودا لەخـەو ھەلدەسـتێت

بۆ نوێژ کردن و پاړانهوه، شهو زيندوو

شسبدر: شهومر، شهبدمر، شهودمر، جوّره گیایهکی تایبهته بو خواردنی ناژهلّهکان

شبدیز: شمو رهنگ، شمو ناسا، بمرهنگی شمو، رهش، تاریك

شبر: ومجمب، هولانج، بست، لمسمری پمنجه گموره تا

سەرى پەنجە بچوك .

شبر: مارمیی، کابین **شبر**: بمخشش، بمخشین، هموالّ، باشی، جاک*ی*

شبراق: ۱- توندی، توندی همر شتیک^۲- شره، جل و بمرگی دراو و کؤن، دراوی

. روی چرو روی چروی شبرنگ: روش، شهوه رونگ، بهرونگی شهو، تاریك

ئەومى بەشەودا سەھەر بكات

شب زئسدهدار: شهو زیندوو، شهوهی شهو تابهیانی نهخهویّت بر پارانهوه و پهرمستین

شبست: فيزون، ناحهز، دزيو، ناشيرين لههمرچي، كريت

44. شبستان شتاب

شبستان: حەرەمسەرا، جنگەى شەو، خەوگە، شوين

خەو

شبشت: بروانه شبست

شبع: تێربون، تێری شبعان: تير، دژی برسی

شبيفاره: شهوين، شهفين، شويني مانهودي تاژهل

لهدمشت و دمر

شبق: جنس، شاوهت، تاممزروّیی بو جووت بون

شب قىدر: شەوى قەدر، شەويك ئەمانكى رەمەزان کمشهوی پارانهوه و پمرمستینه

شبك: تەشى، نەتەرە، ئامرازى ساكارى بەن بادان

شبکار: شهو کار، نهوهی بهشهودا کاردهکات، شمفکار

شبكور؛ شەوكوير، ئەومى بەشەودا ھىچ نابىنيت

شبكوك: ههژار، دمرويش، نهدار، ههژاريك كه شهوان دهرواته سهر بهرزایی و داوای یارمهتی لهخه لك دهكات

شبكه: تۆر، رەشكە، ھەر شتێكى كون كون

شبگاه: شهوانه، نهشهودا

شبگاه؛ شهوگه، شمفین، شول، شوینی مانهوهی ممر و مالأت لمشمودا

شبگرد: شموگمر، حمسحمس، پاشموان، نمومی بمشمودا

دەگەريت

شبيگز: ساس، كنه، شهوگهز، دمعبايهكه لهشهودا بهمرۆڤهوه دمدات

شبگون؛ رهش، تاریك، شهو رهنگ، بهرهنگی شهو

شبگیر: کازیوه، کازیوه، ئەلەند، بەرەبەيان

شبل: بنچوه شنر، بنچوه شنر کهبتواننت راو بکات

شب مانده: شهوماوه، بهرماوه، باشماوهی شهو، نهوهی

لهشهوى رابردوو بۆ بهيانى دەمينىيتەوە

شب نامه: شهونامه، ههر نوسراويك كهشهوانه و بمنهينى لمناو خملكدا بلأوى بكمنموه

شب نشینی: شهف نشینی، شهو نشینی، میوانی جون

نهشهودا، دانیشتنی شهوانه و قسه و باس کردن

شبنم: شهونم، خوناڤ، تەرپەك كەشەوان لەسەر گەلأى گیاکان یاشتی تر دروست دمبی، شمفنم، ناونگ

شبور: شەيپوور، بۆق، كەرەنا

شبه: وهك، وهك يهكى، ليْكجو، هاوشيّوه، هاوتا

شب هنگام: شموانه، لمشمودا، لمكاتى شمودا

شبهه: گومان، شك، دوردونگى، دودنى، گمان نەكاريك يا

باسنك كمبهدلنيايي نهتوانريت برياري لمسمر بدريت

شبي: جل و بمرگى شهو، ئهوهى لهشهودا لهبهرى دەكەن

شب يازه: شەمەشەمەكويىرە، كوندەبەبو، كونەبەبوو

شبیغون: شهووخون، هیرش و پهلاماری شهو، ههلمهت

بردنى لهناكاو لهشهودا بؤ سهر سوپاى دوژمن

شبينه : شهوانه، شهفينه، تايبهت بهشهو، و خواردنيك

شبيه: هاوشێوه، لێػڿو، وهك يهك، هاوتا، وهك، وێنهى

شیاشاپ: شلبه شلب، دهنگی بهرکهوتنی بهردهوامی

شتيك بهشتيكيتر

كهلمشهو مابيتهوه

شپش؛ ئەسپى، ھەسپى، دەعبايەكى ورد كە پيى كورت و شاخی ههیمه و لمهناو جل و بمرگ و شری مروّق

دروست دمبيت

شیشاپ: بروانه شپاشاپ

شیشی: بروانه شپاشاپ

شَيْشُك: بروانه شيشه

شپشه: ئەسىئ، ھەسىئ، ئەسىنى دەغل و دان

شبيل: فيكه، فيقه، دونگيك كهبه خستنه ناودهمي

دويهنجه دروست دمبيت

شیلت: بروانه شپل

شْبِليدن؛ فيكه ليدان، فيقه ليدان، فيكهكيشان

شييل: بروانه شبل

شپيليدن: گوشين، زهخت ليكردن، بال پيومنان

شت: بلاو بوونهوه، پرژ و بلاو بوونهوه، بلاوی، پرژی

شستا: برسی، نهودی نانی بهیانی یا نیودروی

نهخواردبيت

شتاء زستان، ومرزی سمرما، زسان شتاب: خيرايي، پهله كردن، چالاكي و خيرايي، پهله

كردن و خيرايي لهكاريك، لهز

شترقربانی: وشتر قوربانی کردن، قوربانی کردنی وشتر له روّژی جهژنی قوربان

شترك: ۱- بێچوه وشتر، به چکه حوشتر ۲- شهپوّل، ههنبهز و دابهزی وشتر

شترکین: کینـدار، قـین دار، بـوغزاوی وهك وشـ**ت**ر، دلّ **پ**ـر

شترگاو: زمراهه

شتر گربه: وشتر پشیله، مهبهست لهدوش شتی ناریک و

نەگونجاو

شسترمرغ: وشسترمر، وشسترمل، حوشستر مسل، مسهنیکی گهورهیه کهملیکی درین و سهریکی بچوکی ههیه و پنی درین و کلکی کبورت و بسائی بسچوک بسهلام ناتوانیت ههنفرینت که زیاتر لهساراکانی نافریقا دهست دهکهوینت شترنج: شهترمنج، یاریه که فکری که به سی و دو موره یانی شانزه ی رهش و شانزه ی سپی دهکرینت

شتروار: وشترئاساحوشتر ئاسا

شتروان: وشتردار، حوشتردار

شتکار؛ بروانه شدکار

شتم: دژوێن دان، جنێودان، جوێن دان

شتوی: زستانی، زسانی، تایبهت بهزستان

شته: ١- ترێ، ههنگوور ٢- پاشماوه، ميوه يا خوراكێك

كەشەوى بەسەرا تێپەرپبێت

شتى: بالأومكان، پرژ و بالأومكان

شتیت: پرژ و بلاو، بلاو،

شج: سەرشكاندن، شكاندنى سەرى كەسنىك

شجاج: سهر شکاندن، سهر شکاندنی یهگتر

شجاج: برینی سمر، کیّم و برینی سمر

شجار؛ شەر كردن، نەيارى، دوژمنايەتى، ھەٽنەكردن

شجاع: دليّر، بويّر، ئازا، چاونهترس، رمشيد، زاتدار، -

شــجاعت: بـوێری، دلێـری، زاتــداری، چاونهترسـی، بهجهرگی

شتابان: بمپهله، خیّرا، نهوهی بهپهله بهریّگادا بـرِوات، بـروانـه لهز

شتاب زده: عهجوول، بهپهله، شپرزه، شهوهی زوّری پهلهبیّت

شتابگر: بروانه شتابکار

شــتاب گــرفتن: بهله کردن، پهلهپهل کردن، خيرايي

لهكارووبار

شتابیدن: بروانه شتافتن

شتات: بلاوبوونهوه، بلاوی، پرژ و بلاوی

شُـــتّافَتُنْ: پەلــە كــردن، بـروانــه لــهزى، خيّرايـى كــردن، بـمپــهلە كـرايْك ئـەنجام دان، پــهلە كـردن لـهروّشتنــدا

شتاگ: لق، شاخه، پهل

شتام: جنێوفروٚش، دەم پىس، زمان شىر، زمان شەر، دژوێن فروٚش

شر: برین، بچراندن، فرتاندن، لهت کردن

شتر: براوی، پچراوی، ههنگهرانهوهی پیّلوی چاو، کهم و کم. د.

شتر؛ وشتر، حوشتر، ناژه نیکه گهوره و حه لال گوشت و

کاویّژکمر و که مل و دمست وپیّی دریّژی همیه

شتربان: وشتربان، حوشتربان، وشترمفان، باسهوانی وشتر

شترېچه: بێچوه وشتر، بهچکه حوشتر

شَرَچِران: وشتر لمومریّن، نمو کمسمی کاری لمومرِاندنی

وشتره

وشتر. نهو چواردیواریهی وشتری تیا رادهگرن

وشتر دلّ، رق لهدلٌ وهك وشتر

وشتروان، حوشترڤان

وشك بكات

شجانیدن: سارد کردن، سمرد کردن، فینك کردن

شجر: دار، درهخت

شجره: داريّك، درهختيّك

شجعاء دليران، بويران، جاونهترسان، ئازاكان

شجعان: بروانه شجعاء

شجعه: بروانه شجعاء

شجلیز: سهرمای سارد، وشکه سهرما

شجم: هيلاكي، فيرۆيي، لەناوجوون

شجن: خهم، خهفهت، کهسهر، پهژاره، مهینهتی، دمرد.

بهمانای شاخه و لقی لهیهك ئالۆزاویش دیّت

شجون: خهمبار بون، خهم خواردن، خهموّکی، خمفهتباری

شجه: شکانی سهر، برینی سهر

شجیج: سەرشكاو، ئەوەي سەرى شكابيت

شجیدن: سارد بون، سهرما خواردن، سهرما بردن

شجيع: بويْر، دليْر، زاتدار، ئازا، چاونەترس

شجيعه: بروانه شجيع

شع: بهخیل بون، چاوچنۆگی، تهماحکاری، رژدی، بهرچاوتهنگی

شح: بهرچاو تەنگ، بەخىل، رژد، تەماحكار

شحاح: بهخیل، چاوچنۆك، رژد، تەماحكار

شحم: چەورى، بەز، دووك

شحمه ؛ پلێك جهورى، پلێك بهز

شحنه: پۆليس، دارۆغا، پاسەوانى ناوشار

شعیح: بهخیل، رهزیل، بهرچاوتهنگ، رژد، تهماحکار

شحيم: هەلەو، گۆشتن، پر گۆشت

شخ: پەل، لق، شاخە، لقى دار

شخ: لووتکهی کێو، بهرزایی سهرکێو، زهوی ناڕێك و

بەرز

شخ: هریّژ، چلّك، جلّكی جل و بهرگ و جهسته شخال: رووشان، بریندار كردن بهسووكی

شخالیدن: رووشانن، روشاندن، بریندار کردن بهسووکی

شخاييدن: بروانه شخاليدن

شخسار؛ بمردهلان، زموی پر بمرد و ناریک

شخش: کۆنه، دراو، شر، شره، جل و بمرگی کۆن و دراو شخش: کموتن، رووخان، هملخزان، خلیسکان، خزان،

هەڭخلىسكان

شخشخه: شهخشهخه، دهنگی بمریهك كموتنی سیلاح

شخشیدن: خزان، خلیسکان، هه لخلیسکان، هه لخزان

شخص: مروّف، ئيسنان، تاكم، كهس، جهستهى مروّف، بهيهن، لهش

شخصیت: کهسایهتی، کهسیهتی، سرشتی ههر کهسیّك، خوو و خهدهیی تایبهتی کهسیّك

شخكاسه: تمرزه، ژاله

شخ کمسان: بسههیّز، زوّردار، پرهیّسز. و هسمرومها تیرهاویّرْیّك کهکهمانیّکی سهخت و بههیّری لهدمستا بیّت

شخليدن: بروانه شخوليدن

شخم: شیّف، شیّف، جووت کردن، کیّلان، زموی کیّلان و ناماده کردنی به کشتوکان

شخودن: روشانن، بریندار کردن، روشاندن

شسخوس: ۱- بمرزبونسهوه، دمرکسهوتن، هسملّهاتنی نمستیّره۲- جساو کردنسهوه و نمستیّره۲- جساو کردنسهوه و نمتروکاندنی بیّلوهکان

شخول: بانگ، ناله، هاوار، قیره، فیکه، فیقه

شخوليدن: بانگ كردن، نالأندنن فيكه كيْشان، فيقه ليّدان

شخیدن: خزان، ههنخلیسکان، خلیسکان و کهوتنـه خـوار لهشویّنیّك

شخیص: زل، زدبهلاح، چوارشانه، گهوره، مهزن، بهریّز، سهرودر

شخيصه: بروانه شخيص

شخيليدن: بروانه شخوليدن

شد: 1 - بههیّز کردن، شهته کدان، قایم کردن 7 - ههلاتن، راکردن، غار کردن، پهلاماردان 7 - ههلهاتن، دمرکهوتن، ههلهاتنی روّژ

شداد: شهداد، کوری عاد، باشای عمرهبستانی سعودی که دەڭيّن بەھەشتى عاد تايبەتە بەو

شدت: تونىدى، تەنگ و چەلەمەيى، دروارى، سەختى، نالەيارى

شدگار: شێفکراو، جووتکراو، کێڵدراو، زموی کێڵدراو

شدكيس: پەلكە زىرىنە، كۆلكە زىرىنە، رەنگىن كەمان شهدن: ببوون، روشتن، سووران، شهنجام دران، كران،

تێپەرين، رەوان بون

شدو: کهم، تۆز، کهم و تۆز له شتیکی زور

شدهبند: بهيامنير، ههوالنير، رووداونوس، ميروو نوس، ديرۆك نوس

شدیار: بروانه شدکار

شدید: توند، بههیز، سهخت، ردق، بلند، بهرز

شدیده: بروانه شدید

شسر: شهر، خراب بسون، خرابسه كسردن، خرابسي، پێجەوانەي خێر

شير: شهر، بهدفهر، خرابه کار، خرابه ویست، کردار پیس، ناپاك

شراء کرین، کرین و فروش

شسراب: خواردهمهنی، ههر شهمهنیهك كه بو خواردنموه ببیّت، شمراب، ممی، باده، عارمق، نموهی پياو سەرخۆش بكات

شراب: شەرابخۆر، ئەوەى زۆر شەراب دەخواتەوە

شرا بخانه: شهرابخانه، مهیخانه، مهیکهده

شرا بخوار: شمرابخور، عارق خور، مميخور

شرابدار: ساهی، مهیگیر

شسرابزده: ممه زهده، شهوهی لهبهرخواردنموهی زوّر شەراب يا عارەقى لەبەرچاو كەوتبيّت

شرابساز: شمرابساز، ئمومى شمراب دروست دمكات و ھەلىدەگرىت

شرابى: ساقى، شمراب فرۆش، ئەودى شمراب دەفرۇشيت شرار: پریسکه، بلیسه، ئهوههی لهناگر لهههوادا بهرز دەبىتەوە

شرارت: خرابه کردن، خراب بون، خرابی، شهر، ناپاکی، پیسی، بەدھەرى

شراره: پریسکه، شهراره، جهرهقه

شراست: بهدخوویی، خرابهخوازی، گرژی، توندی دژایهتی و کیشه

شراشر: نهفهس، ههناسه، جهسته، ههمو نهندام، نازای ئەندام

شراع: چارۆكە، چارۆكەي كەشتى

شراعی: وشتری مل دریژ

شرافت: ١- بهشهردف بون، شهرافهت ٢- بهريز بون، گەورە بون، بەرپىزى، رىزدارى، شەريفى

شسرافتمند: شهريف، گهوره، بهريز، خاوهن شهرف،

شرافتمندانه: بمريزانه، شمريفانه، مك شمريفهكان

شراك: ١- هميتان، بمتى بيلاو ٢- گيايي وشكى باران ليدراو

شراهت: چاوبرسی بون، تهماحکاری بؤخواردن

شراین: خوینبهرهکان، نهو دهمارانهی خوین له دلهوه بۆ ئەندامەكانى جەستە دەبەن

شرب: خواردنهوه، خواردهمهني، ئهوهي بـوٚ خواردنـهوه

شربت: شهربهت، ئەوەنىدە لە خواردەمەنى كەبەيەك جار بخوریّتهوه. بهمانای گوشراوه یا ناو که شهکریان تيا تواندبيّتهوه

شربه: تا، تین، توندی گهرما، تینویهتی

شرب: شلب، شرب، شلبه، دەنگىك كەلەكموتنى شتىك بۆناو ناو بەرگوى دەكەويت

شرتى: شرشين، ژنيك كهكارهكاني بي نهزم و ناريك ئەنجام بدات

شرج: كۆكردنەوە، ئامادە كردنى شتيك، تيكەل كردنى شەراب و ئاو

شرج: ١- جؤر، شيوه ٢- دمسته، گروپ ٣- ناومرێ، ئاوەرۆ **شرفانگ:** بروانه شرفاك

شرفه: هميوان، بالكون، بالكونه

شـــرفه: بـــژارده، بـــژارتی، ههلبـــژيْردراو، باشــــژين و

بزاردمترین بهشی دارایی و سامان

شرفه: بروانه شرفاك

شرفیاب: شهرمف پنبراو، لهسهر شهرهق، سهبارمت

بەكەسنىك دەننىن كەگەشتىنتە خزمەت كەسنكى گەورە

شرق: ١- رۆژهـ ۱۵ خۆرهـ ۱۵ شـ هـ ۱۵ ما تنی خـ قر۲-

رۆژھەلات، شوێنى سەرھەلدانى خۆر، رۆژھەلات^٣- بـەو ولاتانــەيش دەوترێــت كەلــه بەشــى رۆژھــەلاتى گــۆى

زهویدا جیکیرن

شرق شناس: رۆژھەلات ناس، خۆرھەلات نـاس، كەسـێك

كــه شـــارهزا بێــت لـــهباروودوٚخ و زمـــان و داب و

نەريتەكانى نەتەومكانى رۆژھەلات شىرك: ١- كفـر، كـوفر، ھاوبەشـى، شـەرىك ٢- بـاومر

› بمفره خواوهندی، شمریك رهوا بینین بۆ خوا ۳- بهش،

پار، بەھرە، پشك

شـرك: داو، تەلـە، داوى راوچى. و ھەرچى كـە بـۆ راو

كردنى بالندهكان بهكارى دهبهن

شُركاء شمريكمكان، هاوبمشمكان، هاوپشكمكان

شرکت: ۱. بهشداری کردن، هاویهشی کردن، هاوپشکی،

هاودمست بون، پمیمان دان بهیمکتر بو نهنجام دانی کاریک ۲- شمراکمت، هاوبهشی، شمریک بون

شرم: شهرم، فهدى، فهيّت، حهيا، ئابروو، حالهتيّكي

نگەتىڭ كەلەكاتى قسە كردن يا ئەنجامدانى كارنىك بە

مرزهٔ دصت دهدات و تیایدا سور دهبیّتهوه. بهمانای

ناموس و بهمانای نهندامی نیرینه و میینهیش دیت

وەك چۆن دەڭنن شەرمى ژن، شەرمى پياو

شرم: كوتران، ترمكان، هەلازرانى نەرمەي لووت

شرم آلود: شمرمن، شمرمین، شمرمیّون، شمرممزار،

خەجالەت بار، فەدى كار، شەرمسار، شەرمۆك

شرمجا: بروانه شرمگاه

شهرم آور: شمرم هینمر، نموه ببیته هوی دروست بونی

شەرم

شسرح: ۱ کردنسهوه، ئساوهلا کسردن، بسلاو کسردن۲

دەرخستن، ئاشكرا كردن، لێكدانەوە، شى كردنەوە، راڤە

کردن، باس کردن، شروقه کردن، شی کردنـهوه و لیّکدانهوهی بابهتیّك تا یهکیتر تیّی بگات

شرح دادن: شي كردنهوه، ليُكدانهوه، شروَّفه كردن، راقه

کردن، باس کردن

شرحه: پل، پله گۆشت، تیکه

شرخ: ۱- بن، بنج، بناوان ۲- همرمتی لاوی، سمرمتای

همر کارێك^٣- هاوشێوه، هاوتا، لێکچو

شرر: شەرارە، پريسكە، پزيسك، جەرمقە

شرربار: ئاگربار، ئەوەى پزيسكى ئاگرى لى بباريت

شرزه: تووره، رهاوی، هین گرتوو، توند، بههیّز

شرس: خرابهخوازی، خراب ویستن، شهر فروشتن،

بەدھەرى

شرشر: شۆرشۆر، دمنگى تافگه، دمنگى هاتنه خوارمومى

ئاو له شوێنێك

شرط: بەڭن، مەرج، شەرت، پەيمان، ھەرار

شرط: ۱ - نیسان، هیما ۲ - دهسبیک، سهرتای هه

شتێك- ئـاومڕێ، ئـاومڕۅٚ ٣- ريـسوا، سـووك، ناكـمس ^۴-گەورە، سەرومر، بەرێز

شرطه : شەرت، پەيمان، ھەر شىت<u>ن</u>ك كەبە*ش*ىت<u>ن</u>كى تىرەوە پەيومندى بدەن

شرع: شمرع، دين و ممزهمب، شيّوازي تاييني كم خوا

. بروانه بهندهکانی دیاری کردوه

شرعیت: ۱- شمریعهت، سونهت، رئ و رمسم ۲- عادت،

خوو ٣- وەك، ھاوشٽوە، ھاوتا

شسرف: شمرمف، گمورهبون، بسمریّز بسون، ریّسزداری، بایمبمرزی

شرف؛ همیوان، بالکونه، ئموهی له بینایهك هاتبیّته پیّش و بو خوارموه بروانیّت

شرفاء شمرفيهكان، بمشمرمفهكان، پايمبمرزان

شرفاك: دمنگى پي، خشبهى پي، همردمنگيكى هيواش

شریره: بروانه شریر

شريطه: پهيمان، شهرت، مهرج

شریعت: شهریعهت، ریّسا، یاسا، یاسا نایینهکان، سونهت، شیّواز، مهزههب، نایین، دین، نهو ریّ و رمسمهی که خوا بوّ بهندهکانی خوّی داناوه

شریعه: ناوخوری، شویّنی ناو خواردنهوه

شسريف: شـمريف، خـاوهن شـمرهف، بـمريّز، ريّـزدار، پايمبمرز، هيّزا

شریفه: بروانه شریف

شریك: هاوبەش، شمریك، هاوپشك، بەشدار، هاودمست،

هاوكار، هاوبههره

شریکه: بروانه شریك

شست: شمست، ژوماره ۴۰

شست: پهنجه گهورهی دمست یا پیّ، دوّشاو مـژه، پهنجه نیّرینه

شست: هولاب، هولابی ماسیگرتن، داو، تهنه، داهٔ

شستگانی: بنچینه، بنهما، بناغه، بونیاد

شستگر: تیرهاویّژ، کهوانگر، کهماندار

شستن: شوّرین، شوّردن، شوّستن، شتیّ: به ناو پاك كردنهوه، پارچه یا دمڤر یا همر شتیّك كه پیس بیّت بمثاو پاك كردنهوه

شستن: دانیشتن، نیشتن

شسع: پهیتان، پهتی پیلاو ۲- مال، سامان، دارایی کهم۳-لا،کهنار، همراغی شوینیک یا زموی

شش: شهش، لهدوای پینج وپیش حهوت، ژومارهی ^۶ شسش: سی، جگهری سپی، یهکیک له نهندامه سهردکیهکان لهجهستهی مروّق و ناژدل

شش بانو: شهش خوشك، مهبهست له مانگ و پیننج ههساره که، شهش خاتوون

شش پر: شهش پهر، گورزی ناسنین که شهش لای ههبیّت شرم داشتن: شمرم کردن، پی عمیب بون، به حمیا بون، شمرماهی

شـــرم زد: شمرمــسار، رووزمرد، شــمرممزار، شــممؤك،

شرمسسار: شەرمىسار، شىەرمەزار، شىەرميون، شىەرمن،

شەرمىن

شەرميون، شەرمن

شرمگاه: شهرمگا، شهرمگه، ناوگهنی ژن

شرمگن: بروانه شرمسار

شرمگین: بروانه شرمسار

شرمناك: بروانه شرمسار

شرمنده: بروانه شرمسار

شرمین: بروانه شرمسار

شرنگ: ژههر، سهم، زههر، ههر شتیکی تال

شرود: رهم کردن، ترسان و ههلاتن، غارکردن

شرود: رِدمكردو، ههلاتوو، راكردوو

شىرور: شىمر، بەدفىمر، شىمر فىرۆش، خراپىمكار، خرايەخواز

شروط: شەرتەكان، مەرجەكان

شروع: دمسپێکردن، دمسپێك، سهرمتا، سهرمتای ههر شتێك

شروق: ھەلھاتن، ھەلھاتنى خۆر

شرو ور: هملیت و پلیت، هۆریات، هسهی پوچ و بیّ مانا شره: شهماحکار بون، رژدی بردن، تامهزروّیی زوّر بوّ شتیّك، تهماح، رژدی

شره: زۆرخۆر، چاوبرسى، چاوچنۆك، تەماحكار

شریان: سوورهدهمار، خوینبهر، شهو دهمارانهی خوین له دلهوه بز نهندامهکانی دیکهی لهش دمین

شریب: ۱- ناو،ههر شلهمهنیهکه که شیاوی خواردنهوه بیّت، ناوی خورادنهوه ۲- هاوبهش لمناو، شهریکی ناو،

.. هاو پهرداخ، هاوپياله

شريح: ومك، شيّوه، هاوشيّوه، هاوتا، وكي، ويّنه

شریحه: بارچهی گوشت، بلی گوشت

شريدن: رژاندن، رشتن، رژانن، رژاندنی بهردموام شاو لهسهرموه بو خوارموه

شش پستان: مهمك شۆر، ژنى پير، ژنێك كهمهمكى شل و شۆر بێت، پيرێژن

شش پستان: دهنه سهگ، میچکه سهگ، سهگی می شش جهت: شهش لا، ((جهب و راست و سهر و زیر و پیش و دوا))

شش خاتون: بروانه شش بانو

شش خان: شمش خان، شمش گۆشم، شمش تاق

شش دانگ: شهش دانگ، تهواوی شتیّك، ههموی شتیّك بیّ کهم و کوری

ششدر: شهشدر، دمستهواژهیه که لهتاوله دا بهکار دمبریّت که تیایدا خانه ی شهشدر لهبهرامبهر دهگیریّت، وهك چوّن دهلّین شهشدمری لی گرتم

شش روزن: دنیا، جیهان، ئهم دنیایه که کوّتایی دیّت شش سری: زیّر، ئائتو، زیّری تهواو عهیار

شش سو: بروانه شش جهت

ششصد: شهشسهد، ژوماره شهشسهد (۴۰۰)

شش طاق: شهش تاق، شهش گۆشه، جۆره خ<u>ن</u>ومتنكه شش عروس: بروانه شش بانو

شش گوشه: شمش گوشه، شـمش لا، شـمش سـوج، ئـمودی شمش لا یا شمش گوشهی همبیّت

شُشُ لُو: شەش لۆ، يەكىكە لە وەرقەكانى يارى وەرەق شُشلول: شەش لول، شەشخۆر، دەمانجەيەكە كە شەش فىشەك دەخەت

ششلیك: كمباب، گۆشتى مانگا يا مەر كە لە سيخى دەدەن و لەسەر ئاگر دەيبرژينن

شش و بش: شمش و پینج، له یاری تاولهدا نهوهیه که زاریّك به ژوماره شمش و نهویتریان به ژومماره پینجدا بیّتهوه که دهنیّن شهش و پیّنجی بوّ هات

شش و پنج: بروانه شش و بش

شصت: شمست، ژوماره شمست

شط: رووبار، روود، چهم، چهم یا رووبار که برژیّته نـاو

دمريا

شطاح: روودار، بيش مرم، بي حميا، بي شمرم

شطارت: ۱- شوخی، نهترسی، چاو هایمی، زاتداری ۲-شوخی، گانته، زیرهکی، نهترسان

شطر: بهش، لهت، نيوه، بهشيّك له شتيّك، نيوهى شتيّك شطرنج: شهترهنج، ياريهكه

شطط: تنبهرین، له ناست دهرجونن، زیدهرویی کردن، ستهم، زونم

شطن: گوریس، جمبل، تمناف، گوریسی دریْژ

شعائر: نیشان، هیّما، و همرکام له ریّ و رمسمهکانی حمج و داب و نمریته ممزهمبیهکان

شعار: ۱- ژیر کراس، جل و بهرگی ژیرهوه ۲- دروشم، شوعار، بانگی تایبهت و نیشانهی دهستهیهك لهخه لك کهیه کتری بی دهناسنه وه

شعاع: نوور، رووناهی، تیشك، تیرۆژ، رووناكی همتاو، تیشكی خۆر، هێڵێكی كهدهمـهو هـهڵاتنی خـۆر بـهرچـاو دهكهوێت، بازنـه

شعب: قەبىلە، عەشىرە، جەند ھۆز و عەشىرەيەك كە ھۆز يا عەشىرەيەكى گەورەيان بىكھىنابىت

شعب: دۆڵ، دەرد، دەربەند، رێگه لەكێو، رێگاى ئاو شعباء ناوشان پان، ژنێك كەنێوان دوشانى پان بێت، زل،

شعبان: شهعبان، مانگی ههشتهم لهمانگهکانی سالی کوّچی مانگی لهنیّوان رهجهب و ردمهزان

شعبذه: فيّل، تەردەستى، كەلەك

شعبه: لق، شاخه، پهل، شاخهی دار، لقی دار، جوّگهی ناو کهلمروووبار یا چهمیّکی گهوره جیابوبیّتهوه شسعر: شیّعر، ههنّبهست، هیوّزان، هیوّنراوه، وتهی نهزمدار، نهوه وتهی کیّش و قافیهی ههبیّت

شعر: موو، فرّ، فرّمسمر، پرج، موی مروّف یا نازهلّ

شعراء شاعيهكان، ههلبهستقانان

شعراءِ قژ پرِ، ژنێك كه موى سەرى پرِ و درێژ بێت، **ق**ـژ درێژ

شعراء ۱- میش، میشوله، نهو میشانهی بهجهستهی چوارپیکانهوه دهنیشنهوه ۲- همرهباتغی، زوری خهانک

۳- دارســـتان، زموی پـــردار۴- بـــهلأن بـــهلای دژوار و سمخت

شعرانی: پرچ دریژ، قژن، سهرقژن، قژ دریژ

شعرباف: هموریشم چن، موو چن، نموی بارچه لممو یا هموریشم دمجنیّت

شعشع: دریز، تابان، ناسك، بلاو، پرژ، سیبمری بلاو

شعشعان: بروانه شعشع

شعشعه: ۱- درموشانهوه، درمخشانهوه، تابان ۲- تێکهڵ کردنی شیر یاشهراب لهگهڵ ئاو

شعف: شهیدا بون، شادمانی کردن، خوّشحالی، عهشق، ئهوین، ئهوینداری، عاشق بون

شعله: بلیّسه، کلّبه، زمانهی ناگر و نهوهی ناگری بیّ خوّش دهکهن

شعلهور: بنیسه دار، ناگری زمانهدار، شتیک کمناگری تیبهربووبیت، ناگراوی، ناگردار، به بنیسه

شعواء بلاو، پرژ، لي جيا، پرژ و بلاو

شعوذه: بروانه **شعبذه**

شعور: شعور، هەست، تێگەشىت، هەسىت كىردن، بىێ

زانین، زانین، زانین و ومرگرتن

شعير: جوّ، دهنكي جوّ

ولأتهكهى خوى

شعیره: هیّما، نیشانه، همرکام له ریّ و رمسمهکانی حمج شخ: شاخی دارن پهل، لق، شاخی ناژملّ

شفا: تیردان، ئەوەى تیرى تیا ھەلدەگرن

شیفاد: شوغاد، نیاوی براکیهی روّستهم پالیهوانی نهفسانهیی نیّران کهلهسیهر ریّگای روّستهم چالیّکی ههلکهند و روّستهم لهو چاله کهوت و مرد و شوغادیش خوّی بههوی تیرهکهی روّستهمهوه گیانی لهدهستدا شیفار: دوور خستنهوه، دمرکردنن تارانیدن، توّرانیدن، دمرکردنی کهسیّك لیه شیار و دمربهردمر کردنیی کهسیّك لیه شیار و

شغار: ژن به ژن، جۆره ماره برینیک بولهسمردهمی نمزانی عمرهبدا که پیاویک کچ یا خوشکهکهی خوّی به پیاویک دددا به و ممرجهی نهویش خوشک یا کچهکهی

خىزى بىهم بىدات كەلەسسەردەمى ئىسسلامدا ئىهم كارە حەرام كرا

شغال: چههه لا تویری، تویری، ناژه نیکه گوشتخور هاوشیوه ی سه گ که بانگیکی تایبه تی ههیه، لهناو رهزدا کون له زهوی بو خوی دروست ده کات و له هاویندا تری ده خوات. مریشکیش راو ده کات

شفال: سمرهال، کار زوّر، ئەوەى بەردەوام سەرى ھاللە شـفب: فيتنگێـرى، گێرەشـێوێنى، ئـاژاوەگێڕى، ئـاژاوە، فيتنه، ھەرا

شغبناك: بمئاژاوه، فیتنهگیّر، گیّرمشیّویّن، تهشقه له چی شغر: ۱ - لنگ هه لرین، بهرز كردنه وهی همردو پیّی كهسینك ۲ - پی هه لرینی سهگ بیو مییز كردن ۳ - دوور خستنه وه، تاراندن، دمرگردنی كهسینك لهشارینك شغربغر: بلاو، پرژ و بلاو

شسفز: گەردنك<u>ن</u>شى، ئاژاوەنانسەوە، <u>فىتنسەگى</u>رى، گىرەشيوينى

شَعْفَ: شمیدا بون، عاشق بون، ئمویندار بون، دلّدان، بمتمواوی دلّدان و عاشق بون

شفل: كار، پيشه، ئيش

شفم: تەماحكار، جاوچنۆك، رژد

شف: ۱- جل، جل و بهرگ، جلی ناسك، پهردهی ناسك ۲- زوری، فراوانی، زیادی ۳- کهم و کوری، ثیراد، کهمی شفاء شمفادان، تهندروستی، باش بونهوه، چاك بونهوه، ساغی، سلامهتی. بهمانای دهوا و دهرمانیش دیت شسفا بخش: شفادهر، شهو کهسه یا بزیشکهی نهخوش نهرزگار دهکات

شفاخانه: شیفاخانه، خمستهخانه، بیمارستان، شویّنی شیفادان

شفادارو: دژه ژههرن دهرمان، دهوای شیفادهر شفاعت: شیفاعهت، پارانهوه، داوا کردن، داوا کردنی بهخشین یا هاوکاری ومرگرتن لهکهسیّك بو کهسیّکیتر شفاعتگر: داواکهر، شیفاعهتکهر، نهو کهسهی بو

شفاف: روون، ناسك، همر شـتێك لمپشتيهوه شـتهكانيـرَ دمركهوێت

شفاه: ليّو، ليّوهكان

شفت: ئەستوور، زل، نارنك، ناتراش، كلوفت

شفتان: دوليو، دولج

شُفته: شفته، دوّغاو له ئاههك و خوّل كهلهبناغه ريّـرْی بينايهك بهكار دەبريّت

شفر: کهنار، همراغ، کهنارهی چاو کهمژوّنهکان لهسهری دمرویّت. کهنار یا لیّواری همر شتیّك

شفره: شفره، کیردی گهوره و بان

شَفْشَفْ: لـق، چـِلّ، لقى دار كـەخوار و جـەماوە بێـت.

رمگ، ریشهی دار

شفع؛ جووت، دوانه، جووته

شفعه: دراوسٽيهتي، هاوسٽيهتي، مافي دراوسي

شفعه: ۱ - شێتين سمرشێتی، ناتمواوی ۲ - چاو، چهڤ

شفق: خۆمرتاو، خۆرئاوا، دوايين تيشكى هەتاو، سوورى ئاسۆ لەكاتى ئاوابونى ھەتاو

شفق: ۱ - جاکه، باشی، میهرهبانی ۲ - ترس، بی زاتی، تؤهان ۳ - پهست، فیرو، پهست لههمر شتیك ۴ - ناوچه، بهشیك له شوینیك

شَفقت: دلسوّزى، دل بوّ سووتان، دلّ نمرمي، بمزهيى

شَفْك: بِیّ هونمر، نمزان، گیْژ، ورِ، حوّل، جلّف، ئمحممق شُفُّل: نینوّك، نینوّکی وشتر، نینوّکی فیل

شىفنىن؛ ھومرى، ياكەريم، بالداريّكه لـەتى*رەى* كـۆترە باريكە

شفوده: حمفته، حموته، رۆژەكانى حمفته له شهممه

تاهەينى شفوق: دلسۆز، دلنەرم، چاكەكار، چاكەخواز

شفوی: شمفهوی، شمفایی، تایبهت بهدهم، ئهوهی بهدهم بهتر نت

شفه: نيّو، همردووٽو، دولج

شفهی: بروانه شفوی

شفیر: همراغ، کمنار، همراغی پیّٽوی چاو که مژوّلهکانی لمسمر دموریّت

شسفیع: شیفاعهتکهر، تکاکار، ناومنی، بهرمفان، ناوبژیکهر، نیّومنجیکهر

شفیف: ناسك، روون، همرشتیك ناسك كه نهو دیوی خوّی لیّوه دیاربیّت

شفیف: کزمبا، بای سارد، سهرمای زوّر، وشکه سهرما

شفیق: دلسوز، بهرمقان، چاکهخواز، چاکهکار، میهرهبان شق: ههانستن، لمت کردن، دراندن، پرژ و بالأو کردن،

شەق و شركردن

شق: اعدلشت، كهلشت، دراوى، شوينى دراوى، نيوه لههمر شتيك ٢- بمربهيان، كازيوه، نهلهند

شق: نیوهی جهسته، نیوهی لهش، نیوه، نیمه، لهت، نیوهی بهرابهر و یهکسان لهشتیک

شقاع بهدیهخت بون، چاکهساری، چارمرهش بون، سهختی، بهلا، تهنگ و چهلهمه

شقاق: دژایهتی کردن، نهیاری، نهگونجان، ههننهکردن، دوژمنایهتی، دوژمنی

شقاوت: ۱- به دبه ختی، خاکه سارین چار مرهش بون، ههژاری، داماوی، لیّقه و مان ۲- دلّر مقی، دلّ به ردی شقایق: گولاله، گولاله سووره، گۆراله، جؤره گولیّکه

شقراء سوور و سپی، ژنی سوور و سپی

شقراق: داركوت، داركونكهره

شـقرت: سـوور و سـپی، رهنگی سـوور و سـپی تێکـهلاّو، زمردی سوورباو

شَقَشَقَهُ: بانگ کردنی وشتر، بانگ کردنی باڵنده

شقه : لمت، نيوه، نيوهى شتيّك، همرشتيّك كملمدريّرْيدا هَدُشا بِيْت و لمت كرابيّت

ههالها بیت و لهت حرابیت

شیقه: دووری، مهوداری دوور، سهفهری دوور، گهشتی دوور

> شقى: بەدبەخت، چارەرەش، خاكەسار، قوربەسەر شقىق: نيوە، نيوە شتىك، لەت

شقیقه: شههیقه، همراغ ناوچاو، نازاری نیوهی سهر، ژانهسمر

شك: شك، گومان، دوودنّی، دوردونگی، بمپێِجهوانهی دننيايی، دروست بونی گمان و دوردونگی لمکارێِکدا شكاونه: تونيّل زهن، چاڵ ههلّكهن

شكاويدن: هەلكەنىدن، ھەلكەنىن، ھەلكۇلين، جال کردنی زموی و لیّدانی تونیّل

شكایت: گلهیی، شكات، گازنده، سكالاً، داد، هانا بردن

شكايت گستر: سكالأكمر، نهومي لاي هممو گلميي و گازندەدەكات، بە گلەيى، گازندەكەر

شكر: شهكر، قهن، قهند، شهكهر، شيرينيهكه

كەلەچەوەندەر يا قامىشى شەكر وەردەگىرىت

شـــکر: شـوکر، شـوکرانهبژیری، سـوپاس کـردن،

دەسخۆشانە كردن، بژيرى، پاپايى، سپاس

شکراب: شهکراو، ناو و شهکمر، ناو کهشهکریان تیا

شكرافشان: زمان شيرين، قسه خوّش، زمان پاراو

شکران: شوکرانه، شوکر، سوپاس کردنن شوکرانهپژیری شكراندا: تيكه ل بهشهكهر، شيرين، ههر شتيك كەشەكرى تېبكەن

شكرانه: شوكرانه، سوپاس كردن، پاپايي، دمسخوشي

كردن، شوكرانهبژيري **شکربار:** شیرین، زوّر شیرین

تواندبيتهوه

شکر یاره: شهکرناسا، شهکرمقهند، شهومی ومك شهکهر شيرين بينت

شکریا: شمل، پی خوار، گیر

شكرچين: شەكرخۆر، قەن خۆر، ئەوەى شەكر دەخوات

شکرخا: بروانه شکرچین

داني

شکرخند: بزه، بزهی شیرین، بزهی سهرلیو

شكرخواب: خەو خۆش، خەوشىرىن

شکرخوار: شهکرخور، ئهوهی شهکر دهخوات

شکردن: ۱- راو کردن، شکار کردن، نیّچیر کردن،۲-شکاندن، بهزاندن، زال بون بهسهر دوژمن و شکهست

شکرریز: ۱- زمان شیرین، قسه خوش، ۲- نیوی دەزگىران، ٣- قسەى خۆش، وتىمى باراو، وتىمى شىرين ۴- و ئەوەى نوقل و شيرينى لەشەكر دروست دەكات

شك: ١- قەلشان، ترەكان، ترەنجان، قەلشتى بردنى بچوك وكهم لمئيسقان ٢- مهرگهموش، جوّره ژههريكي

كوشهندهيه

شكار: شكار، راو، نيْچير، نهچير، همر ناژهنيّك كمبمتير لیّی بدهن یا راوی بکهن

شكارافكن: راوجي، نيْجِيرفان، نيْجِيروان، ئەومى ئاژمل ياهمر شتيك راو دمكات

شكارچى: راوچى، راوكەر، نينچيرفان، نينچيروان، ئەو کهسهی راو دمکات

شكارستان: شكارگه، راوگه، شوينى راو كردن، جي راو

شکارگاه: بروانه شکارستان

شكارگر: راوچى، نێچيرڤان

شكاريدان: راو كردن، نيْچير كردن

شكاشك: خشيه، خشيه خشب، دهنگى يى له كاتى رۆشتندا

شكاف: كەنين، دەرز، قەنشت، كەنشت، تىرەك، قنيش، تليش

شكافانيدن: قەنشىن، كەنشىن، تنىش تىكردن، قەنش

یی بردن، درمزدان

شكافتن: قەلشاندن، كەلشاندن، درزپلدان، درزتلكردن، ترمكدان، ترمكاندن، لهت كردن، دراندن

شكافهزن: شهنهر، شهنيار، نهومى سازدمژمنينت، سازژمن

شکافیدن: قه نش بردن، کهنش بردن، درزدان، درز

تێکردن، کهلێن دروست بون، تڵش بردن

شكاك: بـهگومان، دوودل، دوردونگ، ئـهوهى لههـممو

شتيك بهكومانه

شکاك: شكاك، هۆزيكى گەورەي كوردە

شكاكين: گومان كەران، دوودلان، ئەوانەي گومان دەكەن،

به گومانان

شکال: پیبهند، پی بهست، ئهو گوریسهی دهس و پیی

جوارپٽي پي دهبهستنهوه

شكاندن: شكاندن، ورد كردن، نمت كردن، ورد و برژ

شكانك: حيكلدانه، حيقلدانه، حيقلدانهي مريشك

شکرشکن: ۱- شهکرخور، نهوهی شهکر دهخوات ۲- قسه خۆش، زمان شيرين، وته پاراو

شكرفيدن: خزان، خليسكان، هه نخليسكان، رهته ل بردن و بەسەرا كەوتنى ئەسپ يا ئىستر

شكرك: شمكمره، شمكمر ئاسا، همر شتيكي وهك شمكمر.

ئەوەى وەكە شەكر شيرين بيت

شکرگر: شیرینی پهز، ئهوهی شیرینی دروست دهکات شكرگزار: شوكرانهبژير، سوپاسكهر

شكرگفتار: شيرين قسه، زمان شيرين، قسه خوش

شكرلب: ١- ليو شيرين، هسه خوش، زمان شيرين ٢-

ليُوبراو، سەليّو، كەل، سەلج

شكره: راوچى، همر باٽندەيمكى راوچى وەك همٽۆ و شاهين

شكرين: شيرين، شهكردار، نهوهى وهك شهكر شيرين بيْت

شكست: شكان، شكهست، تيكشكان، ورد بون، لهت بون، ورد و پردبوون

شكست خوردن: شكان، تيكشكان، بهزان، بهزينران،

شكهست خواردن، كۆلدان، تى'شكان

شكست دادن: تى شكاندن، بەزاندن، شكەست دان، كۆل

پێدان، تێك شكاندن، پێ دۆړاندن، زاڵ بون بهسهر

شكستن: شكاندن، لهت كردن، ورد كردن، ورد و برد كردن، تێكشكاندن، بهزاندن، كۆڵ پێدان، پێ دۆراندن

شكست و مكست: شكاو و مكاو، ورد و پرد، لهت لهت،

شکیاگ

شكسته بال: بال شكاو، بال شكياگ، نهوهى بالى شكابيّت. و مهبهست لهكهسي ناتهوان و داماو و ههژار شكستهبند: جمراح، نمشتمرگمر، شكمسته بمند، ئمومى

شکاوی ئیسك دمبهستیتهوه و چاك دهكاتهوه

شكسته حال: پهريشان حال، شيواو، شلهژاو، داماو،

بهدبهخت، دمست کورت

شكسته خاطر: دل شكاو، دل ئيشاو، پهريشان، خهمۆك، خەمبار

شكسته دل: دل شكاو، دل رمنجاو، خممبار، خمموّك

شكسته زيان: زمان شكاو، لاله بهته، ئهوهى زمانى لهكاتي قسه كردندا دمگيريت

شكسته نفسى: لـهخۆبووردويى، خۆبەكـهم زانـين، گەورەيى، ئە خۆ بوورين

شكشك: خشبه، خشبه خشب، دهنگى بى لهكاتى رۆشتندا

شكفتن: شكوّفيان، شكوّفانهوه، ئاوهلابوون، چروّكردن، چرودان، ههبوون، بشكفتن، بشكيان، دهم كردنهوه، پشكووتن

شكفه: بروانه شكوفه

شكفيدن: بروانه شكفتن

شكك: تەمبوور، تەنبوور، بەماناى دەنگى بىيىش دىنت لهكاتي رؤشتندا

شكل: شكل، شيوه، روخسار، قيافه، دهم و چاو، روالهت، روو، هاوشێوه، وهك، روخسارى كمسێك يا شتێك، تـهرز، جەشن

شكلاء سوور و سپى، سپى سوورباو، ژنيك كەلەچاويدا سوورى هەبيت

شكلات: شوكولات، چكليّت، چۆرە شيرينيهكه به شهكر و شیر و کاکاو دروستی دهکهن

شکل پذیر: شیوه ومرگر، نهومی بهشیوهیهکیتر دمربیت شكلك: ئهدا، ئهتوار، ئهدا و ئهتوار كهبهايو و دهم و چاو و برۆ دەردەھينن

شکله: هاش، هاشی شووتی یا گرکه

شکم: سک، زك، كۆمـەنى گـەدە و ريخۆنـەكان وسـى كەلەناو سكدايە، ورك، ورگ، ھوورگ، لەمە، ئۆچك

شکم بند: کهمهربهند، بشتین، نهو بشتینهی بو

ریکرتن له گهوره بونی زك دهیبهستن

شكمبه: گەيە، گەهك، گەتگ، ئاشك، خۆرگە، ئاشكى گیانهومری گیاخور

شكم يايان: خزوّكهكان، خشوكهكان، ئهو ئاژهڵ و دمعبایانهی لهسهر سکی خوّیان بهریّگادا دمروّن

شكم پرست: چاوبرسى، زسك پەرەست، سك پەرەست، ئەوەي بەردەوام حەزى لەخواردنە 441

```
شكفوتن: بروانه شكوفيدن
```

شكوفه: شكوفه، چرۆ، گۆپيته، خونچه، گۆراله، بشكوژ، ههلافيتن

شسکوفیدن: ۱- گهشانهوه، بشکوتن، شکوفیانهوه، شسکوفانهوه، هسهلافیتن، دل رابوون، دهم کردنسهه، پشکیانهوه، ناوه لا بون، کرانهوه ۲- شکهست دان، بهزاندن، تیش کاندنی لهشکر و دوژمن

شكوه: ١- گلهيى، سكالا، گازنده، ٢- نهخوشى، ناساغى

شكوه: جەلال، ھەر، مەزنى، پايەبەرزى، سەربلندى، شكۆ

شكوه: ترس، تۆقان، زات نەمان

شكوهمند: بمريّز، سمنگين، پايمبمرز، بمشكوّ، خاومن شكر

شكوهه: شكوّ، جواني، جهلال

شــــكوهيدن: خۆبهگـهوره زانــين، خۆبــهزل زانــين،

پايەبەرزى بون

شكوهيدن: ترسان، تؤقان، تؤقين، زراوچون، زات نهمان شكوى: گلهيى كردن، گازنده كردن، بؤله كردن، گلهيى، گازنده، سكالأ

شكهيدن: نيگمران بون، پەريىشان بون، بىن ھىمراربون، ئۆقرە لى بران

شكيب: خۆراگرى، ئارامى، ھيمنى، لەسەرخۆيى، تاھەت، بى گلەيى

شکیبا: خوّراگر، ئارام، هیّدی، هیّمن، لهسهرخوّ، بهتاقهت، بهسهبر

شكيبيدن: خۆراگرتن، ئارام بون، بەرگە گرتن، ھێمن بون، ئەسەرخۆبون، ئەسەرخۆيى

شكيفت: سەبر، ئارامى، تاقەت، ھيمنى، لەسەرخۆيى

شكيفتن: بروانه شكيبيدن

شکیل: ۱- که فی خویناوی که نه دهوری نوزی نهسپ کوده بیته وه ۲- جوان، ده لال، ناسك

شكيل: مەكر، كەڭك، فريو، ريا، درۆ

شگا: تیردان، ئەو شتەى تیرى تیا ھەلدەگرن

شگال: بروانه شغال

شکم پرور: بروانه شکم پرست

شکم چار پهلو کردن: زوّر خواردن، زوّرخوّری، زوّرخوّری تا نهو رادهی سك گهوره و وهك جوارگوّشهی نيّبيّت

شکم خوار: زورخوّر، تیّرنهخوّر، سك برسی، زك برسی شکم دار: بروانه شکم خوار

شكم درد: ژانـه سك، سك ئيّشه، ئازارى سك كەبەھـەر هۆكاريّك لەگەدە يالەناو ريخۆلّەكان دروست دەبيّت

شكم ران: زۆرخۆر، تيرنەخۆر، چاوبرسى

شكم روش: سكچون، ئيسحالى، ئيسهالى، زكه شۆرە، تەقه فيرە، نەخۆشيەكە كە پيساييەكانى ناوسك يەك لەدواى يەك و بەشيودى شلەمەنى لەسك دينەددر

شکم روه: بروانه شکم روش

شكم گنده: ورك زل، سك زل، ورگن، نهودى سكى گهوره

و ئاوسا بێت، تێرنهخۆر، زۆرخۆر

شکمو: بروانه شکم پرست

شکم وار: ژدم، شهمیّك، بـرِه خـواردنی دیـاری کـراوی ژدمنك

شکن: پنج، جین، قرژ، ژاکیاو، لؤج، چرج، دمق شکاو شکنجه: نمشکمنجه، نازار، چنوجهنه، نمشکمنه، ماوش، جمزرموه، نازاردانی تاوانبار به کمسمرتمکانی نازاردان یابههمر شنومیمک بؤ دان پیانان بمتاوانمکمی

شكنجيدن: نقوجك گرتن، نقورجك گرتن، چرنوق لئ گرتن

شکنه: ناز، عیشوه، نازداری

شكوب: دەستار، دەسمال، ئەو پارچە پەرۆيەى پياوان لەسەرى دەبەستن

شكوخ: خليسكان، خزان، هه لخليسكان، ره ته ل بردن، به سه راكه و تن

شكوخيدن: سمرسم دان، ساتمه كردن، بمسمرموه چوون، باهه لتمقيان، خزان، رمته ل بردن، بمسمرا كموتن

شكور: شوكرانهبريّر، شهوهى زوّر شوكر دمكات،

سوپاسكەر

شكور: پاداشدمر، يەكىّك لەناوەكانى خوايە، بەخشەر بۆ بادا*شتى* كارى جاكە

شگال: خەلۇوز، رەژى

شگال: جال، كەنشت، جانى قوون لەزەوى

شگائيو: برژاو، برژياگ، نان يا گۆشتێك لەسەر ئاگر

بيبرزين

شگرد: شێوه، چوٚنيهتي کارکردن، شێواز، رێگه، رێباز

شكرف: سـهير، سـهمهره، بـي وينـه، بـي هاوتـا، سمرسوورهينمر

شكفت: سمرسوورمان، واق ورمان، سوّزهت، نائاشنا، پرپرس

شگفتن؛ بروانه شکفتن

دروست بون

شگن؛ بروانه شگون

شگون: فالی باش، پیرۆزی، موبارهکی

شل: نەرم، سست، شلەمەنى. بەكەسى لاواز و تەمەلىش

دەليّن

شل؛ رم، رمی کورت

شل: ران، رانی مروّق یا ناژهل

شل: شمل، گۆج، ئەوەى دەستى لەكار كەوتبيت

شلافه: بيّ حميا، ژني بيّ شمرم،

شلاق: قامچى، شەلاخ، شەلاق

شلال: شەلال، تاقگە، ئاوھەلدىدىر، شوينى رژانـەخوارى ئاوى روبار لمشوينيكي بمرز

شلپ: شلّپ، شلّبه، دەنگى كەوتنى شتيّك بۆناو ئاو

شلیوی: خشیه، خشیهی پی، دهنگی پی لهکاتی روشتندا

شطتاق: گێـچەڵ، شـەلتاخ، هـەراوهوريا، ئاژواوەگـەر،

تەشخەلە، تەشقەلە

شلتوك؛ چەنتووك، پويش برنج، ئەو برنجەى ھنشتا لە

توێڮڡڵڡڮڡى دمريان نههێنابێت

شلتوك كسارى: جهالتوك كارى، ناشتنى برنج، جاندنى

برنج

شلته: سمرسه اوينك، سه اوينك، بهين، ئه و شوينهى پهین و پیسایی مهر و مالاتی لی دهریژن

شلخته: شلهپهتی، ئهو ژنهی کارهکانی ناریک و بی نەزمە، رىپاڭ، لينەھاتوو، شپرزە شلغم: شيّل م، شهلهم، شهلهميّ، تيّتوو شُلف: قەحبە، گاندەر، لەش فرۆش، ژنى خراپەكار

شُلفینه : بروانه شلفیه شلفیه: قوز، کوس، کوز، ناوگهانی ژن، شهرمی ژن ۲-قەحبەر، گاندەر، ژنى خراپەكار، لەش فرۇش شَسلق: ١- بهرقامچي دان، قامچي ليدان ٢- بهدريتري قەڭشتنى شتێك

شلك: بروانه زالو

شْلَل: شەلەل، لەكاركەوتنى دەست، گۆج بون

شلميز: بروانه شنبليله

شلنگ: هه لبهز و دابهز، جوری ریکه روشتن به هەنگاوى دريْرْ و بەرز، لۆق نان، ھەنگاو ھەلگرتن شلوار: شمروال، شملوار، پانتول، جل و بمرگیك كم

شلوغ: شلوق، همرمبالغ، كهلهكه كردن، دمنگ و دوور،

هوسه و قهرهبالغ شلوك: بروانه زالو

شله: قوز، وز، ناوگەنى ژن، شەرمى ژن

لمپشتموم تا قولاپهي پي دادمپوشيت

شله: تۆلە، تۆلە سەندنەوە، دادخوازى، كوشتنى بكوژ

شليدن: شهل بون، وهك شهلهكان بمريكادا رؤشتن، گێري، نجمين

شليل: قۆخ، خۆخ، شەلىل، ھەشتالو

شم: ١- رەم كردن، ھەلاتن، راكردن٢- فريو، كەلەك،

شم: نینوّك، ناخون، نینوّكی دمست و پێ

شم: بۆن كردن، بۆن، بۆكردن، بۆ، بين

شما: ئيوه، راناوي دووهم كهسى كۆ. بۆ رينز دانان له جياتي تۆ بەكار دەبريت

شماتت: ۱- شادی کردن، دمربرینی شادی بو خهم و ئازارى كەسىنك ٢- سەركۆنە كىردن، لۆملە كىردن،

شماخ: شاماكي، مهمكه لوس، ستيان، مهمك بهند

شماخ: ۱- بمرز، زوّر بمرز ۲- سمرفراز، سمرفیراز، سمر بلّند، لمخوّرازی، ئـمومی لـم روی لـمخوّبایی بونـموم شانازی بمخوّی بکات

شمار: ژوماره، شماره، نمره، درهجه، ناست و راده

شماردن: ژوماردن، شوماردن، بژاردن

شمارش: بروانه شمردن

شمـــاس: وشــهیهکی ســریانیه بــهمانای خزمــهتکار، خزمهتکاری یهروسگا

شماطه: دمنگدار، دمندمر، ساعهتی دمنگدار

شماع: مـوّم سـاز، موّمـژی، ئـهو کهسـهی مـوّم دروسـت دهکات، موّمی ورد و بچوك

شمال: شمال، باکوور، لای چمپ، دژی راست. و دمستی جمپی کمسیک کمروو له رؤژههلات ومستاوه

شماله: موّم، شهمع

شمام: بۆنكەر، ئەوەى زۆر بۆن دەكات، بيننكەر

شمامه: ۱- شهمامه، كالهك، گندوّره، جوّره كالكيّكه ۲-همر شتيكي بوّنخوّش كهلهدمستي بگرن و بوّني پيّوه

شمانيكن: پەرىكشان كردن، شىلەژاندن، شىيواندن،

ترساندن، تۆقاندن

شمایل: خوو، عادمتهکان، سرشتهکان

بكەن، بۆنخۆش ٣- مۆمدان، جى چرا

شمپسانزه: شهمپانزه، مهمیمونی مرزق ناسا، نهو ممیمونیکی بی کلک مهیمونیکی بی کلک که هاوشیوه مرزقه زیاتر له دارستانهکانی نافریقا دست دهکویت

شمد: مهلافه، پارچههکی ناسک کهلههاویندا لهکاتی خهو بهخوّیان دهدهن

شمــر: ئەسـتيز، ئـاوگر، گـۆل، حـەوزن ئيـستەخر، ھـەر شويّنيّك كە ئاو وەستا بيّت

شمردن: ژوماردن، ژمارتن، بـژاردنن شوماردن، حسيّب

کردن، ههژمار کردن، هژمار کرن

شمرش: بروانه شمردن شمریدن: بروانه شمردن

شمس: ھەتاو، خۆر، رۆژ

شمش: قالبی زیر، زیرخشتی، زیری قالب شمـــشه: شمــشهن کهرمســتهیهکی داریــنی چــوارلا

هاوشیوهی راسته بهدریشری یهك یا دومهتر که

لەبىناسازىدا بۆ تەراز كردنى خشت بەكار دەروات

شَمْشِير: شمشيّر، شيّر، شووشكه، شوور، شير، شامرازيّكي

شەر كە تىغىكى دريى و دەمەكەي برەر و كوشەندەيە

شمشیربازی: شمشیربازی، شیر بازی، یاریهکی ومرزشیه

که لهنێوان دوکهس له گۆرەپانێکی ۲ له ۱۲ یا ۲ له

۳۴ ئەنجام دەدريت

شمـشير زدن : شير وحشاندن، شمـشيّر وحشاندن، شـمرِه شمشيّر

شمــشیرساز: شمـشیّر سـاز، شـیّر سـاز، ئــهوهی شمـشیّر دروست دهکات

شمشیر کشیدن: شمشیر دمرهینان، شمشیر دمرکیشان، دمرهینانی شمشیر لهکالان

شمشیرگر: بروانه شمشیر ساز

شمع: مۆم، شەم، مێو، دەرمێو

شمفند: بوگهن، گهنیو، بون ناخوش، ههر شتیکی بوقگهن و گهنیو به الله تنیک که جهستهی بون بدات شمقهق: ۱- دریژ، بنند، کیشراو ۲- شاد، شادان، شادمان شمل: ۱- بایی باکوور،۲- کهم، توز، نمه باران، کهمیک له خهاک یاباران یا ههرچی

شملال: تیژپی، بلمز، خیرا، وشتری خیرا و تیژپی

شملق: بهدههر، خرابه خواز، ژنی خراب

شمله: شال، دمستار، عابا، چارشیوه، شهو چارشیوهی

ژنان لەخۆيانى دەپێچن

شمليد: بروانه شنبليله

شمن: شەمن، شمن، راھيبى بودايى، بت پەرمست

شمند: بروانه شمن

شمندر: چۆندەر، چەوەندەر

شمن دوفر : شەمەندەفەر، ھەتار، رێگەى ئاسن

شمنده: بروانه شمیدن

شموس: چەموش، سەرك<u>ى</u>ش، ياخى، ئەسپى سەركىش

شمــول: دەورە گـرتن، هــهموان گرتنــهوه، شـتێك يــا بابەتێك كەھەموان بگرێتەوە

شمــــوم؛ بۆنكــەر، ئــەوەى زۆر بــۆن دەكــات، بێنـــەر،

بۆنخۆش، بێن خۆش

شمه: ۱- بۆ، بێن، بۆن، بۆنی کەم ۲- بۆنکردن، يەکجار بۆنکردنی شتێك

شمه: سمرشیر، همیماخ، هیمماغ، سمرتویْژ. فروّ، یمکمم شیر کملمدوایی زانی مانگا یا ممر لیّی دمدوّشریّت

شمیدن: ترسان، تؤقان، زاتچون، زات نهمان، رهم کردن، بنهؤش بون، جلهکیانهوه، داجلهکان

شمیز: پووشه، فایل، کاغهزیّیکی تایبهت که بهنگه و

سەندە تايبەتەكانى بابەتىكى تيا ھەلدەگرن

شمیله: خوو، سرشت، خهده، عادمت، سروشت

شمیم؛ بـوْنی خـوْش، بـیّنی خـوْش. بـممانای بـمرز و بلندیش دیّت

شمين: بۆنخۆش، بين خۆش

شن؛ ورده بمرد، ريخ، ريخ، ماسه، خيز، زيخ

شنا: مهله، سؤبایی کردن، جوولهی مروّق یا ناژهلّ لهسهر ناو بهددست و پیّ

شناخت: ناسین، ناشنایی، ومرگرتن، تیکه شتن، هه ست

شناختن: ناسین، ناشنا بون، شناسین، تیکهیشتن، زانین،

هەست پێکردن، زانايى، هەڤاڵينى، نياسين

شنار: بروانه شنا

شَــنَار: عـار، عهيبـه، عـهيب، شـوورهيي، فيـزهونترين

عەيب، شووم، ناپيرۆز، ناموبارەك

شناسا: زانا، ئاشنا، نياس، دانا، ئاگا

شناساندن: ناساندن، نیاساندن، ثاشنا کردن

شناسنامه: پنناس، سجيل، ناونيشان، ومرمقهيهكه كه

ناو و هـهمو شـتێکی کهسـهکانی لهســر نوســراوهو بؤناسینهوه، ناسنامه

شناسندگان: زانایان، ناگایان، داناکان

شناسیدن: بروانه شناختن

شناو: بروانه شنا

شناور: سۆبایی کەر، ئەوەی لەسەر ئاو مەلە دەكات یا دەجوولیّت

شناه: بروانه شنا

شنايع: فيّزمونهكان، ناحمزيهكان، ناشيرينيهكان

شنب: گوومهز، گوونبهد، هووبه، نارامگای غازان خان له ههرمانردواکانی مهغول لهئیران لهنزیکی تهبریّز

شنبد: شەممە، شەمبى، يەكەم رۆژى حەفتە

شنبلید: بروانه شنبلیله

شنبلیله: شملی، شهمهایله، شهمبهایله، سهوزی چیست شنبه: شهمهه، شهمیی، شهمیه، یهکهم رؤژی حهفته،

سەرەتاى حەفتە

شندرغاز: چەند قران، پووٽي كەم و بيّ بايي

شندف: كووس، تەپل، دەھۆل

شَنْزَار: بمردهلان، خیزهلان، زیخهلان، شمو زمویهی که زیخ و ورده بمردی زوّری لیّ بیّت

شُنع: بمناحمز زانین، به هیّزهون همژمار کردن، کار یا

شتیّك به فیّزمون یا ناحهز زانین

شنعت: هێزهونی، ناحهزی، ناشیرینی، دزێوی

شنف: کینه، دوژمنی، نهیاری، به دوژمن زانینی کمسیک

شنف؛ گوواره، خشلّی کهلهگوێ دهکرێ

شَنْفَانَ؛ بيستن، شنمفتن، ژنموتن، گوێ لێ بون، بيسن

شنق: لهداران، بهت كردنه مل

شنق: ۱ - گووریس، تای بار ۲ - برین، جمراحمت

شن کش: شهن، شهنکیش، نامرازیکی کانزایی دهسکداره

بۆ كۆكردنەومى بەرد و خەوش و خۆلى ناو باغچە

شنگ: شمنگ، شوخ، دهلال، جوان، ناسك

شنگ: شنگ، شن، جۆرە گيايەكى خواردنە

شنگرف: جيوه، بزۆك، يەكێك ئەجۆەركانى بەردى كانى

شنگرف گون: سوور رهنگ، سوور باو

شنگل: شوّخ، شەنگ، دەلال، جوان، ناسك، قوّز

شنگل: شهنگا، لهداستانهکانی شانامه ناوی پاشای هینده شوب: ته که هاوکاری نمفراسیابی کردوه شوبان:

شنگله: ریشال، ریشالی پهرده و پارچه و همرچی

شنگول: بروانه شنگل

شنگه: ۱- شهرم، نهندامی نیرینه، کیبر۲- زیلدان،

خۆلدان، شوينى رشتنى خەوش و خۆل

شَنگينه: گارِام، گاڵۆك، داردەس، چل كوت، چێوى جل

شۆرين

شنوا: بیسەر، گوێگر

شنوانيدن: بهگوێ گهياندن، بابهتێك بهگوێی كهسێك

گەياندن، گەھاندن، بھيساندن

شىنوايى: بيسن، ژنهوتن، بيسن، يهكيك له پينج

هەستەومرەكان كە دەنگەكان بەھۆيەوە دەبيستريّت

شنودن: بروانه شنیدن

شنويدن: بروانه شنيدن

شنه: ناواز، بانگ، حیله، کووران، حیلهی نهسپ

شنه: لهعنهت، نفرين، لهحنهت

شنيدن: بيستن، شنمفتن، ژنهوتن، گوێ لێ بون، بيسن،

بهيستن

شنیدنی: ئەوەى شیاوى بیستن بیّت، بیستەنى، بیسەنى

شْنيع: قەبيْح، دزيّو، ناشيرين، ناحەز، قيّزمون

شو: بروانه شب

شو: ميرد، هاوسهر، تاكي ژن

شُو: نمایشت، نمایش، دیمهن، ریا

شوا: ئاولە، پىنەي بەرە دەست

شواء برژاو، گۆشت یا همر شتیکی برژاو

شوارع: ريْگا، ريْگاكان، رێ، جادهكان

شواظ: ۱- بلیسه، کلبه ی شاگر، بلیسه ی شاگر که بی دووکه ن بیت ۲- گهرمی خور یا هه تاو، تیسك، تا۳-

فرياد، هاوار، دژوين، جنيو، جوين

شواليه: نهجيب زاده، خانـهدان، جـواميّر، خـاون بلـه و

باته

شوان: شوان، شوانه، شفان، پاسهوانی ثاژهلّ

شوب: دمستار، دمسمال، دمسمسر

شوب: تێػڡڵ کردن، ئاوێته کردن، هاتی کردن

شویان: بروانه شبان

شوبست: چاوبەست، فىلل، ئەفسون

شوخ: چلك، قريّرْ، بيسى، چلّكى جل و بمرگ و جمسته شوخ: شوّخ، شاد، شادمان، دلّ زيندوو، جوان، دملال شوخ چشم: بيّ شمرم، بيّ حميا، بيّ نابروو، روو كراوه،

شوخ طبع: هسه خۆش، زمان شیرین، نوکته خۆش **شوخگن:** چلکن، چلکاوی، **هر**یژاوی

شودر: چارشێوه، بـهتانی، جـل و بـهرگی خـهو، جـل و بـهرگی شهو

شور: سویّر، پرخوێ، همر شتیّك گمتامی خویّی همبیّت شور: فیتنه، ناژاوه، همرا، هوریا، گرژی

شور: راویْژ کردن، پرس و را، تهوبیر، تهگبیر

شورابه: سوێراو، ناوی پرخوێ، ناو که سوێر بێت

شوراندن: هاندان، بزواندن، دهنهدهنهدان، گرژ کردن، ئاژاوه نانهوه، گێڕه شێوێنی، هیتنه گێڕی، ههٽخراندن، جوکلهختێ، بهنشاندن، گاندان

شورانگیز: گرژی هینمر، بزوینمر، ههنخرینمر، هاندهر، بهنشاندمر، نهومی مروق گرژ دمکات، فیتنهجی، ناژاوهگیر، گیره شیوین

شـــوربخت: بــهخت رمش، چـارمرمش، بهدبــهخت، خاکهسار، بی شانس

شـــودپوم: زدوی بیّبــهر، زدوی بــیّ بـــهر کهبهکــهنّکی بهروبومی کشت و کالّی نهیت لهبهر سویّری خاکهکهی شور پشت: سویّرمپشت، سهرکیّش، ناههرمان، یاخی

شورچشم: چاوپیس، ئەوەى بەچاوى زيان بەكەسانيتر بگەيەننىت

> شورش: شۆرش، راپەرين، ياخى بون، ھەستان شورگياە: گيايى سوێر، سوێره گيا

> > شورم: كيو، كمڙ، جيا

شورمور: میّروله، مروله، میّروولهی ورد

شوروا : بروانه شوربا

شوروغوغا: همراوهوريا، ئاژاوه، فيتنه، دهنگه دنگ،

فمربائغي

شورومور: بروانه شورمور

شورمزار: شۆرمكات، زموى پر شۆرم، زموى سويٽر

شورمسر: شۆرە، شۆرەى سەر، كريش، قريش

شورى؛ راويْژ، پرس و را، تەگبير، تەوبير، پرس كردن بهيهك لمسمر بابهتيك يا كاريك

شــوريدن: بهريدشان بوون، گرژ بون، بزويندران، هـه نخريان، شـورش، راپـهرين، سـهرهه ندان، ههسـتان،

یاخی بون

شوریده بخت: بهدیهخت، چاره رمش، خاکهسار، بهخت

شوريده حال: بمريشان، شلّمژاو، شپرزه، بمريشان حال

شوريده خاطر: بروانه شوريده حال

شوريده دماغ: شيت، ديوانه، بمريشان، شنهژاو

شوریده راه: گومرا، رێ ون کردوه، بێ باومړ، بهدههر شوریده رنگ: ررمنگ پمراو، زمرد ههاگهراو، سمركونه

كراو، خەمۆك، خەمبار

كورت

شوريده روزگار: بهريشان حال، همژار، نهدار، دمست

شوريده سر: بي نارام، بي نوهره، پمريشان

شوریده کار: کارپهریشان، نهوهی کارهکانی ناریک و پەرىشانە، پرژ و بلاو

شوريده مغز: ديوانه، شيت، ماليخوليايي

شوسه: شوّسه، شوّسته، جادهی ریّك و چهوریّژی كراو

شوشه: شمشي زيّر، قالبي زيّر

شوغا: شهوگهر، شوول، شويني مانهوهي شاژهڵ و

ممرومالأت له دهشت شوغار: بروانه شوغا

شسوفار: نوفار، سوتهمهنی، مادهی گهرم کردن، گەرمىيەك كەلبە ئامىرىكەوە دروسىت دەبىيت و ھەمو

ژوورمكاني بينايهك گهرم دمكاتهوه

شبوفر: شوفير، ليخور، ناژو، ئەوەى ترومبيل لى دەخوريت

شوق: ويست، خواز، ئارەزوو، مەيل، حەز، تاسە، ئەلھا، ئارەزومەندى، حەزدارى، ويستن، خواستن

شوق انگیز: بزوینهر، حهز دروست کهر، ئهوهی حهز و تاسه لهمروّقدا دروست دمكات

شوك: شوك، راچلهكان، تهكان، جوولهى توند، له پزیشکیدا حالهتیك كهلهناكاو بهمرؤف دمست دهدات و هێزهکانی بهرهو لاوازی دهچێت

شوكار: شهوكار، نهومى بهشهو داكار دمكات، شهوگهر، دز، نهو کهسهی شهوانه دزی دمکات

شوكت: شكۆ، مەزنى، مەزنايەتى، بەريزى، ريزدارى، گەورمىي

شوكران: شەوكەران، گيايەكەى ژەھراويە

شوكل: تهشى، ئاميرى ساكارى بهن بهبادان

شوگاه: بروانه شوغا

شول: ۱- ناو، ناوی کهم، کهمیّك ناوی ناو مهشکه یا گۆزە ۲- چالاك، رۆح سووك

شولك: ئەسپ، ئەسپى تىز پى

شولم: بروانه شیلم

شوله: زبلدان، خولدان، شوینی رشتنی خهوش و خول شسوليدن: بهريدشان بوون، شلهران، شيرزه بوون،

تيامانەوە، ئالۆزاوى، داماوى

شُوم: شووم، ناموبارەك، ناپيرۆز، نەحس

شوميز: شيف، كيندراو، جوت كراو، زهوى جوت كراو و

ئاماده بو كشت و كال

شوميزيدن: كيلان، جووت كردن، شيف كردن، كيلاني زدوي

شُوهاء روو گرژ، موّن، ژنی ناوچاو تالّ، رووناخوّش، ناحهز، ناشيرين

شُوهر: مێرد، هاوسهر، شوو، جووتي ژن، پياوي ژندار

شوهردار؛ ميرددار، ژنيك كهشووى كردبيت **شوی:** بروانه شوهر

شوی: برزاو، برزیاگ، کهباب

شسوید: شیوت، شیویت، گیایسه کی یسه ک ساله یه بمرزاییه کهی تا یه ک مهتر دهگات و یه کیکه له سهوزیه خوارده مهنیه کان

شوی دیده: میرد دیتو، میرد کردوو، ژنیک کهشووی کردبیّن بیّومژن

شوییدن: بروانه شستن

شه: بروانه شاه

شه : ئاخ، ئەح، وشەيەكە ئەكاتى بيّزاريدا دەرى دەبرن

شهاب: تیشك، پرووسکه، پریسکه، تریضه، نهستیّرهی روون

شهادت: شایمتی دان، شایمتی، بینینی شمومی به چاو بینراوه لای دادومر. شایمتومان، شایمتیدان به تافانمیی خوا

شهاست: بوێِری، دلێِری، ئازايەتی، چاونەترسی، زاتداری، بە**جەرگ**ی

شهانه: شایانه، پاشایانه، تایبهت به شاکان

شهبا: ۱- رهش و سبی تیکه لاو ۲- سوپای، له شکری قورس و پر چه ک ۳- وشکه سائی، قات و قری، گرانی،

شهبال: شابال، گهورهترین بهر له بهرهکانی بالی مریشك

شه بالا: بهژن بهرز، بالا بهرز

شهبانو: شاژن، ژنی شا

شهير: بروانه شهبال

نەھات

شهد: همنگوین، همنوین

شهدانج: شادانه

دەگرن

شهر : شار، شارستان، ئاومدانى گەورە كە شەھام و كۆلأن

وشارهوانی تیا بیّت، باژیّر

شهر: مانگ، خرمانهی مانگ، مانگی کؤچی

شهربان: شارموان، بەرپوبەرى شار

شهربانو: شاژنی شار، خاتوونی شار

شهرباني: يانەى پۆليس، پۆليسى ناوشار

شهربند: دیوار، حمسار، ئمو دیـوارهی دهوری شـاری پـێ

شهرت: ناشكرابون، دمركهوتن، بلأوبونهومى بابهتيّك يا قسهيهك

شهرتاش: هاوشاری، دوکهس کهلهخهلّکی یهك شار بن شهردار: شارمدارن شارموان، شارم**فا**ن، لێپرسـراوی کاروباری ناوشار

شهرداری: شارموانی، شارمداری، شو**ی**نی شارموان

شهرسسازی: شارسازی، دروست کردنی شار، نوژهن .

کردنهومی کوّلان و گمړهکهکانی ناوشار

شهرستان: شارستان، شار، شاری گهوره به ناحیه و همزاکانی

شهرك: شارى بچوك، شار، شارۆچكه

شهروزه: سوالکمر، درۆزەکەر، سوالکمریّك کەھمر رۆژەوە لەبەشیّکی شاردا سوال بكات

شهره: ناودار، ناسیاو، بهناو بانگ، ناوی، نافدار، نیّف بانگ

شسهریار: شاریار، گهورهی شار، پاشا، سونتان، فهرمانردوایی شار

شهریده: برژ و بلاو، لیّك هه لپرژاو، پهخشان، پهخشان و دمخشان

شهریر: بروانه شهریور

شهريور: خمرمانان، مانكى شمشهمى سال

شهریه: مانگانه، کریی مانگانه

شهزاده: شازاده، منائی شا

شهسوار: شاسوار، سواركارى چالاك

شسهکار: شساکار، کساری گسهوره و دیسار، کاریسک کههونمرنویّنی تیا کرابیّت

شهلاء شههلا، چاو رهش، ژنی چاو رهش

شهله: چەورى، سېيتى، بەز، پيو، چەق

شهله: پيرێژن، ژني بهتهمهن، بمسالاچوو

سهده پیریرن، رنی بهدههان، بهساله چوو .

شهله: جاف شین، جاوشینی، به رمنگی ناسمان بوونی رمنگی جاو

شهليدن: ليِّك برزان، ليِّك باشان، به خشان بون، بلأو

بونهوه، پرژ و بلاو بونه**وه**

شهم: بيرتيژ، چالاك، دليّر، گەورە، سەروەر، فەرمانرەوا

شه مات: بروانه شاهمات

شهناز: شههناز، شاناز، ناوی یهکیک لهناههنگهکانی

مۆسىقى ئۆرانى

شهنشاه: شای شاکان، پاشای پاشاکان، شاههنشا

شهنشه: بروانه شهنشاه

شهنگانه: تمرزه، ژاله

شهوار: شایانه، همر شتیّکی گران و شایانه، شهودی شیاوی شا بیّت

شهوان: شههومتاوی، پیاوی بهشههوت، نهو پیاومی شاومتی زوری بیّت

شیهوانی: شیهههوتاوی، شیاوهتاوی، پیر شیههومت، ههوهسدار، پیاوی خوازیار و ئارهزومهند

شهوت: شاومت، شەھومت، ھەوەس، حەز، ئارەزومەنىدى،

شهوت آلود: شمهومتاوی، شاومتاوی، همومسدار، شمومی تیکهلاو به شمهومت و همومس بینت

شهوت انگیز: شاومت بروین، شهههومت بروین، ئهوه شههوت و ههومس ببروینیت

شهوت بار: شاومت بار، ههومسدار، شهومی شاومت و

ھەومسى لىڭ ببارىت •

شهوت پرست: شههومت پهرمست، شاومت پهرمست، شهومی زور تاسهمهندی شاومت و ههومسه، شهومی بهرددوام حهزی لهجووت بونه

شهوت ران: بروانه شهوت پهرمست

شهود: شايەت، شايەتەكان

شهود: ئاماده بون، بینینی شتیْك، شایمتی دان

شهور: مانگ، مانگهکان

شهوق: بەرز بونەوە، ھەستان، ھەستانە سەرپى

شهه: حیله، حیلان، کوورین، حیلهی ئهسپ

شهی: ۱- تـهماحکار، چاوچنۆك، خوازیـار ۲- گونجـاو، پهسهند، همر شتیّکی پهسند و بمتام و چیّژ

شهید: ۱- شههید، کوژراو لهریکهی خوا یا ولات ۲-

شايهت، شايهتيدمر، و يهكيّك لهناومكاني خوا

شهیده: بروانه شهید

شهیر: ناودار، بهناو بانگ، ناسراو، سهرناس، سهرنیاس **شهیره:** بروانه شهیر

شهیق: ۱ - همناسه ک<u>ن</u>شان، ههوا ههلمژین ۲ - بانگ کردنی کمر

شهین: شمهین، شاهین، شایی، تایبهت بهشا. بهمانای جووله و لهرمیش دیت

شیاب: ئاویّته کردن، تیّکهل کردن، فاتی کردن، تیّکهلی، ئاویّتهیی

شياد: فێڵباو، مەكرباز، دووړوو، رياكار، دمسې_ر

شیار: شیف، شیف، رووشانی و کهانینی بچوك له شتیك، شیو

شیاریدن: شیّف کردن، ههلکهندنن شیو کردن، کیّلانی زموی بهمهبهستی نامساده کردنسی بسوّ بسهروبومی کشتوکائی

شیاطین: شهیتانهکان، نیبلیسهکان، نههریمهنهکان شیاطین: شهدیتانهکان شیاع: لایهنگری کردن شوین کهوتن، هاورینیمتی کردن شیاع: ۱-ناگرگره، ورده جیلکه که ناگری بی دهکهنهوه ۲- شمشال، نهی، شمشالی شوان۳- ههوالیک کهبهههمو شوینیک گهشتبیت

شیاف: دمرمان، دمرمانی چاو

شیان: سزا، جهزا، تاوان، پاداشت، قهرمبو

شياه: مهر، مهرومالأت

شيء شت، جت، شتومهك، جتهمهك

شیب: ژیّر، خوار، سەرەوخوارى، پیٚچەوانەى بەرزى

شيب: شهيدا، شيواو، شلهژاو، بهريشان، شپرزه

شیب: سەرسپى، سپى سەر، سپى بونى موى سـەر، پـيرى، ىەسالاحون

شیبا: شهیدا، پهریشان، سهرگهردان، شپرزه، شیت، دنهانه

شيبان: لـمرزان، بمريّشان، شيّواو، شيرزه، تيّكمان و ينكمان

شيبان: شەيبان، ناوى ھۆزيكى عەرەبە

شيبانيدن: لمرزاندن، شهيدا كردن، شيّت كردن،

پەرێشان كردن، تێكەڵ كردن، ھەوير كردن، ئاوێتـە كردن

شیب پالا: ترشی پالیّو، دمفریّکی مسین کهبنهگهی

کونی وردی ههیه و شهربهت یا ترشی یا شتیتری تیا دمیالیّون

شيبيدن: لمرزين، تمپين، شميدا بون، پمريّشان بون،

شێت بون

شیپور: شەيپوور، زړنا

شیپورچی: زرنا ژهن، شهیپوور ژهن، ئهوهی شهیپوور دهژهنیّت

شیخ : شیّخ، زانا، بیرمهند، پیاوی گموره، سمروّك هوّز، ریّنیشاندمر

شیخوخت: ۱. پیربن، بهسالآچون، پیری

شيخون: پير، بەسالاچوو، بەتەمەن

شیخه: شیخ ژن، پیریژن

شید: نوور، رووناکی، روناهی، ههتاو، روّژ، تیشك

شید: سواغ، سواغدان، سواغدان دیوار بهگهج یا ناههك یا ههرجی

شید: گهچ، ناههك، هور، ههر چی كهدیواری پی سواغ دهكهن

شیدا : پەریّشان، شەیدا، پەریّشان لە عەشق

شید اهرمن: هاندانی شهیتانی، خهیاله شهیتانیهکان

شــــيدوش: شــيدوش، نـاوى يــهكيّك لمهالموانــه

ئەفسانەييەكانى ئێران، كورى گوددرز

شیده: نـوور، رۆشـنایی، روونـاهی، روونـاکی، تیـشك،

ھەتاو، رۆژ

ديت

شیر: شیر، درهندهی گهوره، پاشای دارستان

شیر: شیر، به لوّعه، لووله، ئامیّریّکی کانزاییه بوّ بهستن و کردنه وهی ناو

شیر: شیر، شلهمهنیهکهی سپی رهنگ که لهگوانی ناژهلهکان و مهمکی ژناندا ههیه

شیر: ومزیر، راویْژگار، راویْژ. بهمانای جوان و دهلالیش

شيراز: تۆراخ، دۆسوير

شیراهکن: بههیّز، بویّر، نازا، چاونهترس، زوّردار، پیاوی نازا و بویّر که شیّر لهزموی بدات

شيرانه: شيّرانه، كورانه، وهك شيّره، شيّرئاسا

شيراوژن: بروانه شيرافكن

شيربا: بروانه شيربرنج

شيربان: شيْربان، شيْرفان، پاسەوانى شيْر

شيربچه: بينچو شير

شیربرنج: شیربرنج، جوّره خواردهمهنیهکه به شیر و برنج دروست دهکریّت

شیربها: شیربایی، بههای شیر، پوول یا شتیکیتر کهزاوا بهمالی بووکی بدات

شیر پنجه: بههیّز، نازا، چاونهترس، زوّردار، بههیّز وهك شیّر

شيرجه: شيجه، شيرجه، بهرين، خوّهه لدانه ناو ئاو لهبهرازاييهوه

ش**یرچنگ:** بروانه شیرپنجه

شیرخام خوردن: شیری خاو خواردن، ههنه کردنن بونی شیری خاو لهدمم هاتن

شیرخشك: شیری وشك، شیریّك كه وشكیان كردبیّت و وهك تۆزی لیّ هاتبیّت

شیرخوارگاه: دایانهگه، شوینی منانانی شیرخوره

شیردان: شیردان، ناوسکی همندی ناژهنی وهك بمرخونه و بزن

شیردل: به جه رگ، بویر، دل نازا، نهترس، رهسید، جاونهترس

شیرده: شیردهر، شیردار، ژن یا ناژهنیّك کهشیر بدات شیرزاد: شیرزا، زادهی شیر، بویر، چاونهترس، شازا، به جهرگ

شیرزج: شیری شهمشهمهکویدره

شیرزن: شیرمژن، ژنی نازا و بویر

شیرزور: زوردار، بههیز، ئهومی وهك شیر بههیز بیت

شیرژیان: شیّری ژیان، تووږه، شیّری درِهنده

شیرسگ: شیره سهگ، سهگی نازا و بههیز

شیرسوار: شیرسوار، نهوهی سوار شیر بیت

شیر شرزه: شیری تووره، شیری درهنده

شیرشکار؛ بویّر، نمومی شیّر شکار بکات، نازا، نمترس

شير علم: شيرنالاً، وينهى شير كهلهسهر نالاً دايان ...

نابيْت

شيرفش: شيّرناسا، ودك شيّر، شيّرانه

شیرفهم کردن: تنگهیاندن، حالی کردن، تنگهیاندنی بابهتنگ بهمنالنکی کهم میشك و نهزان

شیرك: شیره، **گو**شراوه، دۆشاو، شیرهی تریاك

شيركچى: شمراب فرۆش، عارەق فرۆش، خاونى مەيخانە .

شیرکخانه: ممیخانه، نادی، شوینی خواردنموه

شیرگیاه: شیرمی گیا، نهو شیرمی له همدی گیادایه شیرگیر: شیرگر، نهومی بتوانیّت شیّر راو بکات

شیرلان: شیرهلان، هیلانهی شیران، نهو شوینهی شیری زوری لیبیت

شيرمان: شيرانه، شيرئاسا، وهك شير

شیرماهی: شیّر ماسی، ماسی گهوره

شیرمرد: شیرمپیاو، نازا، بویر، دلیر

شیرمگس: جارجالوّکه، جلّجالوّکه چونکه میّش دهخوات شیروا: بروانه شیربا

شیروار: شیّرانه، شیّر ناسا، هاوشیّوهی شیّر

شیر و خورشید: شیّر و خورشید، نیشانی کوّنی دمولّهتی ئیّران که بریتی بو له شیّریّکی ومستاو به شمشیّریّك لهدمستی راست و خوّریّك کهلهپشتیهوه دهدرموشایهوه

شيروش: شيرانه، كورانه، شيرئاسا

شیره: ناومیوه، گوشراوی میوه، شیرهی میوه

شیر یاخط: شیّر یاخهت، جوّریّکه نهقومار کهبه سکهی دووروو دهکریّت که دیویّکیان شیّره و نهویتریان خهته

شیرین: شیرین، شریناهی، نهوهی وهك شیر بیّت یا تامی شیر بدات، همر شتیّك كهتامی شهكر بدات. ناوی ژنیّكه كهخوسردو پهرویر عاشقی بو و به ژنی هیّنای شیرین دهن: شیرین زمان، شیرین دهم، شهوهی دهم و

سیرین دهس: سیرین رمان، سیرین دهم، سهوهی دهم و لیّوی جوان و خوشهویستی همبیّت

شیرین زیسان: زمان شیرین، قسه خوّش، خوّش هسه، ئهودی قسه و وتهکانی خوّش بیّت

شیرین سخن: قسه خوّش، و ته خوّش، قسه شیرین، زامن شیرین

شیرین شمایل: جوان، شوّخ، شمنج، فوّز، دهلال شیرین گوار: بممتام، بمجیّر، تامدار، ئمومی تـام جیّری

خۆشى ھەبێت

شیرینی: شیرینی، همر شتیّك كمتامی شمكر بدات

شیرینی پز: شیرینی پهز، نهوهی شیرینی دروست دهکات شیرینی خواردن: شیرینی خواردن، شهکراو خواردن، ری

و ردسمی ماره برین و دیاری کردنی کچیک بو کوریک

شیزفرنی: شیزوفیرنی، شیتی ناژهلی

شیشك: ممری شمش مانگه یا یمك ساله، شمك، بمران شیشله: سست، لاواز، بی هیز، شل، نمومی دمست وپیّی

سست و بێهێز بێت

شیشه : شووشه. شیشه

شیشه باز: فنلباز، فریوکار، دمغه لکار، تهردمست

شیشه بر: شووبر، شووشه چی، نهو کهسهی کاری برینی شووشه و جی خستنیدتی

شیشهکار: شووشهچی، شوشهبرِ، نهوه^ی شووشه دروست دهکات، شووشه ساز

شیشهگر: بروانه شیشهساز

شیشه گردان: فینباز، فریوکار، دمغهلکار، تهشقه نهچی

شیشه گردن: ئەحمەق، نەزان، گێژ، وڕ، كاس

شیطان: شمیتان، نه هریمه ن، یاخی، نیبلیس، روّحی نایاك، دیّو، دیّث

شیطنت: شهیتانی کردن، سمرکیّشی کردن، نافهرمانی کردن، یاخی بون، بهدفمری

نيشانه

شيع: لايـەنگران، شـوێن كـەوتوان، ھاورێيـان، ھـاوەلأنى كەستك

شیعه: شیعه، دمسته، بهره، جوی بوهوه، لایهنگرانی عهلی و دوانزه نیمامهکهیتر کهباومریان وایه خهلافهت دوای پیغهمبهر دمبیّت له عهلیهوه دمست پی بکات شیفتن: شمیدابون، پهریّشان بون، سهرگمردانی، شلّمژهان شیفر: ژومار، شماره، دمرهجه، نمره، ردمرز، هیّما،

شيك: شيك، شەنگ، شۆخ، دەلال، قۆز

شیکپؤش: شیك پۆش، خۆش پۆش، نهوهی جل و بهرگی جوان و رازاوه دمپۆشێت

شیکران: بروانه شوکران

شیگار: بێکار، بێگار، کاری بێ کرێ، کاری زوّرهملێ <mark>شـیلان: س</mark>فره، سـفرهی خـواردن کـه چـهندین جـوّری خواردنی لهسهر چنرابێت

شیلان: شیلان، شیلانه، جلیّق، داری، بهری داریکی در کداره

شیلم: گمنمه شینته، دانمی گیایهکه نه جو باریکتر و سوورباو، گمنمه تاله

شيلينگ: شلهنگ، سونده، لوولهی پلاستیکی بو جيّبهجي کردني ناو لهناو مال

شیله : بروانه شیلم

شيله: شيله، فريو، فيْلْ، كهنهك

شیلینگ: شیلینگ، پارمی وردی ئینگلستان

شيم: خالدار

شارمزايه

شیم: خوو، خهده، عادمت، سرشت، سروشت

شيماء خالدار، ژنى خالدار

شیمه: خوو، خولق، عادمت، سرشت، سروشت

شیمی: کیمیا، زانستیکه که له تایبمتمهندی مادهکان و شیمی: کیمیا، زانستیکه که له تایبمتمهندی شدوان لهسهر شی بونسهوه و کاریگهری شهوان لهسهر بهک دهکونیتموه

شیمیایی: شیمیایی، کیمیایی، تایبهت به کیمیا

شیمی دان: کیمیا زان، ئهوهی له زانستی کیمیادا

شیمیست: بروانه شیمی دان

شین: عمیب کردن، شیراد گرتن، عمیب لم کمسیک دوزینموه، ناحمزی، فیزمونی، دریوی

شينتو؛ شينتۆ، مەزھەبى رەسمى دەولەتى ژاپۇن

شیو: شیو، سمرموخواری، بمرمو خواری

شیوا: شیوا، زمان پاراو

شیوا: شیوا، ناوی یه کیک له خواکانی هیندو، خوای ویرانکهر

شيوخيت: پيربون، بهسالآچون

شيوع: بلاو بونهوه، دمركهوتن، ئاشكرا بون

شیون: شین، گریان، گریان و رۆړۆ، شین و شهپۆر، ناله،

هاتوهاوار، گريان لهكاتي بهلا

شیوه: شیّوه، شیّواز، ریّ، چوّنیهتی، ریّباز، ریّجکه، یاسا، نمریت، ریّکه

شيويدن: ئاويته بوون، تيْكەلْ بوون، ھاتى بوون

شيهم: ژيژك، ژيژو، ژيشك

شیهه: حیله، کوران، کورین، حیلهی نهسپ

س: پیتی حمفدههم له نالفابیّتی زمانی فارسی، نهم پیته له زمانی کوردیدا نیه و له جیاتی نهوه (س) بهکار دمبریّت

صائب: راست و دروست، راست، ریّك، ماف

صائعه: شین و شهپۆر، گریان بهسهر مردوو، بانگی

گریان و خهم

صائم: رۆژووگر، بەرۆژوو، ئەوەى ھەمو رۆژەكانى ساڵ بەرۆژوو دەبيّت

صسائمه: بـەرۆژوو، ژنـى رۆژوودار، ئـەو ژنــەى ھــەمو رۆژەكانى ساڭ بەرۆژو دەبيّت

صائن: پارێزمر، پاسهوان، چاودێر

صابر: بەسەبر، خۆراگر، بەتاقەت، بىشوودرىد، ئارام، ئۆقرەگىر

صابون: سابوون، ساون، پاك كهرهوه، مادهیه که بو پاك کردنهوه جهسته و جل و بهرگ که نکی نیومردهگرن صابون پر: سابونساز، سابونژی، سابونکهر، شهوهی سابون دروست دهکات

صابونی: سابونکەرن سابون فرۆش، سابونچی

صابونیه: ئەسپۆن، جۆرە گیایەكمە كمف دەكات،

صابی: ههنگه راوه، ومرگه راو، نهومی بشت دمکاته

دینهکهی خوّی و باومړ به دینیکیټر دینیت

صاحب: خاوەن، خيّوى، ماخۆ، مالْخۆ، خودان

صاحب اختیار: خاوهن دهسه لآت، خودان، لهسهر دهمی هاجاریه کان یه کیّك لهنازناوه کان بوه

. رود می دیده مردوسان بود **صباحب اسبرار:** رازدار، خیاوهن سبر، شهوهی راز و سپر

صاحب افسر: تاجدار، خاوهن تاج

دمباريزيت

صاحب اقتدار: دەسەلاتدار، خاوەن دەسەلات صاحب الجيش: سوپاسالار، فەرماندە

صاحب امتياز: خاومن ئيمتياز، كهسيك كهله لايهن

دەولەتسەوە مۆلسەتى كسەلك وەرگسرتن لسە كسان سالسە شويننيكى ھەسە

صاحب تجربه: بمنهزموون، نهزمووندار، شارهزا، پسپۆر صاحب تصرف: خاوهن، خیّوی، خودان، نهوهی توانای خوّهه لقورتاندنی لهکار و باریّکدا ههیه

صاحب تمیز: عاهل، بیرمهند، تیگهشتوو، زانا، فرهزان

صاحب جا: خاودن شكو، پايهدار، خاودن پله و پايه

صاحب جمال: جوان، دهلال، رازاوه، شوخ، شهنگ صاحب خانه؛ خانه خوی، خامون مالا، خوامون ی

صاحب خانه: خانه خویّ، خاوهن مالّ، خواوهندی مالّ، میّهفاندار

صاحب خبر: ئاگادار، زانا، دانا، هموالدمر

صاحب خرد: بیرمهند، عاقل، زانا، دانا

صاحب خیر: جاکه کار، خیر خواز، شهودی کاری خیر له به رژدومندی خه لک ده کات

صساحب درد: بسمنازار، دهردهدار، بسه لا بهسهر هساتوو، شهوهی دهرد و شازاری ههیه

ساحب دل: ١- بهدل، بهجمرگ، بویر، دایس، بویر۲-

خاناس، خۆپارێز، خواپەرەست، لەخواترس

صاحب دلق: کونهپوش، دمرویش که جل و بهرگی کونه لهبهر دهکات

ساحب دولت: ۱- بهختهومر، کامهران، بهبهخت،

بهشانس^۲ - خواناس، پارێرکار، خوٚپارێر، لهخوا ترس **صاحب رأی: خاو**هن دهنگ، خاومن بـروا، ئـهومی را و

صاحب سخن: خاوهن قسه، بيّرُهر، وتاردهر، وتارخويّن

بوچونی ههیه

صاحب سر: رازدار، نهێنی پارێز، شهوهی راز و نهێنی دميارێزێت، خاوهن بهڵێن

صاحب سرير؛ خاوهن تهخت، پاشا، دهسه لأتدار

صاحب سنگ: بهریز، ریزدار، سهنگین

صاحب شریعت: خاوهن شهریعمت، خودانی شهرع، پیّغهمبمری ئیسلام

صاحب عزا: پرسهگێڕ، خاوهن پرسه، نهوهی یهکێك لهخزم وکهس و کارهکهی لهدمست دابێت

صاحب عنوان: پایهدارن خاوهن ناونیشان، خاوهن پله و

صاحب عیال: منالدار، خودان مال، خاودن مال و منال، ئهو کهسهی ژن ومنالی ههبیت

صاحب غار: هاورێی غار، نازناوی ئەبوبەكەر كەهاورێ ئە گەڭ پێغەمبەر ئەئەشكەوتەكەدا مايەوە

صاحب غرش: خاودن مهبهست، ئهودى مهبهستيكى

صاحب فراش: نهخوّش، لهجیّدا کهوتوو، نهو نهخوّشهی لهجیّدا کهوتبیّت

صــــاحبقران: ســاحيبقران، بهختـــهومر، بهشــانس، خوّشبهخت، كاممران

صاحب قلم: نوسمر، سكرتيْره، خاوهن قهلهم

صاحب قیاس: بروانه صاحب رای

صاحب كار: خاوهن كار، بهريوبهر

صاحب کرم: بهخشمر، دلوّقان، نهوهی توانایی بهخشینی

صاحب کلاه: خاوهن تاج، تاجدار، پاشا، کولافدار، تانجدار صاحب کمال: زانا، بیرمهند، ئهدیب، خاوهن زانست صاحب کمر: خاوهن تاج، پاشا، تاجدار

صاحب مال: خاوهن مال، ساماندار، بهتوانا، دمولهمهند

صاحب مرده: ههتیو، باوك مردوو، خاومن مردوو، بی سهرپمرمست، ئهودی گهوردکهی مردبیّت

صاحب منصب: پلهدار، خاوهن پایه و پله، پایهبهرز

صاحب نظر: ۱- خاوهن دهنگ، خاوهن بروا، شهوهی خاوهنی بسیر و بؤجونی تایسهت بهخویسهتی۲-

لهخواترس، پارێزکار، خۆپارێز ۳ پایهبهرز، پایهدار، جـوان پهسـهند، ئـهوهی جـوانی بـهلاوه پهسـهنده و وهسفی دهکات

صاحب نیاز: نیازمهند، نیازدار، دهست کورت، ههژار صاحب ولایت: پیشهوا، گهوره، سهرپهرهست، سهروّك، سهرومر

صاحب همت: خاوهن ئيراده، بهبرشت

صاحب هنر: هونمرمهند، خاوهن هونهر، خاوهن بههره **صاد**ر: نـاردن، هـهناردن، ناردنـهدمر، دمرگـرد. نێـردراو، بـمرامبـمری هێنـراو

صادع: بەجىّ ھێنەر، ئاشكراكەر، داومر، دادومر، ئـەومى ئەنێوان خەل^ىكدا نێومنجىگەرى بكات

صادق: راستگو، راستبیّر، راست، دروست، دیار، ناشکرا، باومرپیّکراو

صادقه: بروانه صادق

صسارم: شيّر، شيرى درمنده، دليّدر، ئازا، بويّر، چاونهترس

صاروج: بروانه ساروج

صاع: پهیمانه، پێوانه، کێشانه، پێوانهیهکه کهحوکمه ئیسلامیهکانی لهسهر دهکرێت و هاوتایه لهگهڵ سێ کیلؤ گرام

صاعقه: تریشقه، ههورمبروسکه، ههورمتریشقه، بروسکه، ناگریّك کهلهههوره بروسکه دروست دمبیّت صاعقه آسا: ههورمبروسکه ناسا، تریشقه ناسا، وهك تریشقه لهتوندی و خیّرایی و ناگر

صساغر: پهست، سووك، شهوهی بهههر پهستی و سووكيهك رازی بيّت

صاف: ساف، پاك، بێگهرد، بێ خهوش، برچهفان، خاوێن، بێ غهش، بێ ريا، بێ رازاندنهوه، ساده، ساكار، رێك، بێ چرج و لۆج، صباغت؛ رمنگ رشتن، پیشهی بویهچی

صبيان: سابون چيکهر، سابون فروّش، سابونکهر، سابونساز

صباوت: منائى، دەورانى مندائى، زارۆكيىنى

صبح: بهیانی، بهرهبهیان، سهرمتای روّژ، سبیده

صبح آسا: روون، رووناك، وهك بهياني رووناك

صبحانه: نانی بهیانی، ناشتایی، هاوهلتی

صبح بام: بهیانی زوو، بهرهبهیان، سمرهتای رؤژ

صبح خوان: بولبول، ئەو مەلەي لەبەيانىدا دەخوينىيت

صبح خيسز: خەووسوك، ئەودى بەيانيان زوو لەخەو

هەلدمستنت

صبحدم: بمرهبهیان، سهرمتای روّز، کازیوه، نهلمند، سپیده

صبحدمان: بروانه صبحدم

صبیح سعادت: بهیانی بهخته و مری، سهرمتای بهخته و مری

صبح فام: روون، بەرەنگى بەيانى، سپى، روون، رۆشن

صبح فش: بهیانی ئاسا، وهك بهیانی

صبحگاه: بمرمبهیان، بهیانی، سهرمتای روّژ، لهکاتی بهیانیدا

صبح نشین: خموو سوك، ئموهى بمیانیان زو لهخمو هملامستنت

صبح وار: سپی، رؤشن، ودك بهيانی

صبح وش: بروانه صبح فش

صبر: سمبر، تاهمت، خوراگرتن، پوودریزی، بمتاهمت بون، خو گرتن

صبر: ۱- ناوچه، کهنارهی شتیّك، همراغ ۲- هموری سپی صبیغ: رهنگ کردن، رهنگ کردنی جل و بهرگ یا هموشتیّکیم

سبغه: رمنگ، نهو شتهی شتیکیتری پی رمنگ دمکهن، بؤیه

صبوت: نمزانی، بی ناگایی، مندانی، زاروکینی

صافات: مهلایکه، فریشتهکان

صافکاری: صافکاری، ساف کردنی چرج و لؤچی جل و بهرگ یا ناریکی شتیک

صافی: ۱- پاك، بى ريان روون، بى غەش، بىكەرد ۲-ساق، برنج پالىو، ئەو دەقرەى كونى ورد وردى ھەيـە و بىز ساف كىردن و پالاوتنى ھەنـدى خـواردن كـەلكى لىدەردەگرن

صافی درون: ناخ باك، ویژدان باك، دلّ باك، ئـمومی دلّ دمرونی باکه و بیّ گریّیه

صافی دل: دلباك، دل ساف، بی كینه، ساف و رون

صافی شدن: پاك بونهوه، پا**ه**ژ بونهوه، خاوێن بونهوه،

بیّ ریا بون

صالح: سائح، جاكهيكار، جاكهخواز، جاكه ويست، شياو

صالحه: ژنی چاکهکار، ژنی پاك، چاکهخواز. بـهمانای

کرداری چاك و ناكاری باشیش دیت

صامت: ۱- بیدهنگ، نارام، کوژاوه، هیّمن ۲- زیّر، سیم صسانغ: ناهریّنـمر، دروسـتکمر، داهیّنـمر، پیّـشهومر، پیشهگمر، نهوهی بهدمستی خوّی شتیّك دروست دمكات

صب: رشتن، رژاندن، رژانن، رشتنی ناو

صبا: سەبون، سەبا، باى رۆژھەلات

صبا: ۱- حمز، تاسه، نارهزو، خواست، ویست ۲- منائی، مندائی

صبا ۽ حـەزكردن، ئارەزوومەنـد بـون بــه ئەنجامـدانى كارى منالانـه، منالى، كەم تەمەنـى

صسباح: سـمرمتای رۆژ، بمرەبـمیان، کـازیوه، کـازیّوه، ئەلەند

صباح: صدباح، ناوی باوکی حمسهن پیشهوای ئیسماعیلیه

صباحت: جواني، دهلالي، رازاوميين شهنگين شوخي

صبار؛ خۆراگر، پشوودرێژ، بەسەبر، بەتاھەت

صبار؛ تەمەرھىند، ھەنجىرى ھىندى

صباغ: رمنگ، ئەومى شت<u>ن</u>كى پى رمنگ دمكەن، بۆيە

صباغ: ۱- رهنگرِهز، رهنگرِیْژ، بۆیهکمر، بۆیهچی، رهنگ ساز^۲- درۆزن، فشهکمر، درۆکەر

ھێمن

صبوح: همر شتيّك كەلەبەيانىدا بيخۆن وەك شير و شەراب، ناشتايى

صبور؛ خۆراگر، بەتاھەت، بەبرشت، خۆگر، پشودرێژ،

صبى: منال، ميرد مندال، منالى بچوك، زاروك

صبيان: منالأن، زاروْكهكان

صبیح: رووسپی، روخسار سپی، ئـموهی روخـساری سپی و رون بينت. جوان، شوخ، شمنگ، دهلال

صبیحه : ژنی جوان، شوّخ و شهنگ، دهلال

صبید: ۱ - خوارگر، پشودریژ۲ - گهوره، سهرومر و دەستەبەرى ھۆز

صبیه: کچ، کیژ، کهنیشك، کچی منال

صح: تهندروست بلوون، ساغى، لهش ساغى، باش بونهوه، حاك بونهوه، راست بوونهوه

صعابت: هاودهمین هاورێ، هاورێیهتی، هاوهڵ بون

مسحابه: هاوريسان، يساران، هساوه لأن، هسمقالأن. بسه هاورينيانى پيغهمبهرى ئيسلاميش دهٽين

صحاح: باشبونهوهن جاكبونهوه، تهندروست بون، له نهخؤشي رزگاربون

صعاح: تهندروست، ساغ، بي عهيب، راست، بي ههله

صحاری: سارا، ساراکان صحاف: چالاو، ئەو چالانەى ئاوى تيا كۆدمېيتەوە

صحبت: هاودهمي، هاوريدهتي، گفتوگؤ، وتويدر، هسه، ئاخاوتن، ئاخفتن، هاوهلايهتي، هاونشيني، دممهتمقه

صحت: تهندروستي، لهش ساغي، باش بونهوه، چاك

بونەوە، ساغ بونەوە صحراء سارا، بیابان، زهوی پان و بمرین و بی ناو و گیا،

دهشت، بياوان، شمپال، مخمر، ئاران

صحراگرد: بیابان کهر، ساراگمر، سارانشین صعرانشين: سارا نشين، بابان نشين، چادرنشين، خيوت

نشين، ئەومى ئەسارا و ئەزىرخىومتدا ژيان بەسەر

صحرانورد: بيابانگەر، ساراگەر، ساراپيو، ئەوەى لەسارا و بياباندا دمگمريّت

صحراوی: ساراوی، تایبمت به سارا

صحفه: دیس، لیس، دەورى گەورە كە برنجى تيدەكەن صحف: ١- حموشه، ناوحموشي، ناومراستي ماڵ و حموشه ۲- دموری، دیس، لیس

صحنه: ١- زهوى ريك، بانتايى بمربلاو ٢- ديمهن،

شوينى نمايشت

صعو: نهمانی مهستی، دهرهاتن لهسهرخوشی، بهردان، بهناگا هاتنهوه، ۲- وشیاری، ناگهایی ۳- ساف، بی هەوربونى ئاسمان 4- سامال، رۆژى بى ھەور، ئاسمانى

بي ھەور

صحيح: راست، بيّعهيب، تهندروست، ساغ، سلامهت، در وست

صحيفه: نامه، ومرمقه، لاسهره، كتيّب، سهرتووك، رۆژنامە

صغره: تاشەبەرد، بەردى گەورە

صد: سهد، ژوماره سهد، ۱۰۰

صد: ریگرتن، نههیشتن، بونه نهمپهر، گهراندنهوه

صدا: دهنگ، ئاواز، بانگ، دهنگیک کهلهکهژ و کیودا بزرنگیتهوه و دوباره بهر گوی بکهویتهوه

صدارت: لهپیشی، لهسهرهوه دانیشتن، راویژکار، سمروّك

ومزير

صداسنج: دهنگ پێو، ئامێرێکه بۆ پێوانـه کردنـی بـهرز و نزمی و لمرینهوهکانی دهنگ

صداع؛ ژانهسمر، نازاری سمر، سمرنیشه

صداق: مارمیی، مارمیی ژن

صداق: هاورێ بون، هاوهلايهتي، هاوهڵي، هاورێيهتي

پاك و بيّ ريا

صداقت: راستی، پاکی، هاورییهتی پاك و بی ریا صدام: ژانمسمر، سمرئیشهی چوارپیکان. نازاری نیوهی

صدائدرصد: سهد لهسهد، لهسهدا سهد، بهتهواوی، گشتی صد برگ: سهد بهرگ، سهد کهلا، کوولی سوور، کوولی زمرد، گوڵێك كه بهرگهكاني زور بێت

صديا: سهد بي، ههزار بي

مسدپاره: لمت لمت، شمق و شر، بینم پمروّ، ثمومی دراوی و پینمی زوّری پیّوه بیّت له جل و بمرگ

صد تو: سهد تويّن سهد لا، نهوهی تویّ یا لاکانی زوّر بيّت

صدد: ۱-رووبهروو، بمرامبهر، روودمرو ۲-نێـردراو، نامههر

صحار: ۱- سینه، سکی مروق ۲- سهرمتا، سهرمتای شتیک، لهپیش، سهرموه، پیشهوا

صدرنــشين: ئــهومى لاى ســمرمو دادمنيـشيّت، پيّـشموا، لهپيّش، سمرومر، سمروّك

صدره: ۱- سینه، سینگی مرؤه، سك ۲ ـ پیلهك، سوخمه، بمربوودی، هووتك، سینهبهند، سینهپوش، جلیکی بی هول کهسینهی دادمپوشیت

صد شاخ: بروانه صدپاره

صدصد: سهد سهد، سهسه، سهد دانه سهد دانه

صدع: ۱- هه نشتن، که نشتن، دووباره دروست کردنه وه، ناشکرا کردن، دمرخستن، دیار خستن ۲- که نشت، هنیش، تنیش، دراوی ۳- دهسته، گروپ، تاهم، جهماعمت

صلف: سهدمف، سب، گوێچکه ماسي

صدف وار: سهدمف ناسا، وهك سهدمف

صدف وش: سهدم**ف** ئاسا، وهك سهدمف

سلق: ۱- راستگذیی، راست وتن، راست بیّری، درونتی درونتی، دروستی، یاکی

صدقه: مارهیی، مارهیی ژن

صدم: ۱- کوتان، لهیهك دان، لهیهك کوتان، بهتوندی لیّدانی دو شت لهیهك^۲- گهشتن، هاتن، دروست بون، دمرکهوتنی کاریّکی گهوره و گران

صدهه: ۱- دوورخستنهوه، تاراندن، دمرکردن ۲- کوتان، لهیهك دانی دوشت بۆ یهك جار ۳- زیان، بهلاً، ئازار، هۆرت، چۆرتم، چهپؤكی رۆژگار

صدور: ۱- روودان، روودانی کار یابابهتیّك، ناشکرا بون، دمرکهوتن ۲- گمرانهوه، فهگمریان

صدیع: ۱- بهرمبهیان، کازیوه، نهلهند ۲- نیوه، نیمه، نیوه نیمه، نیوه له همر شتیکی دو نیو کراو

صدیغ: لاواز، سست، بیّهیّز، پیاوی بیّهیّز و سست. منالی حهوت روّژه

صديق: يار، هاورێ، هاوهڵ، همڤاڵ، هاودهم، دمستمبرا، دوّست

صديق: راستگۆ، راست بێڙ، درۆنەكەر

صديقه: ژنى چاكهكار و هاوري

صراح: باك، بيكمرد، بي غمش، ساف و باك

صراح: دمرکهوتن، ناشکرا بوون، رووبهروو هسه کردن، دوزرانهوه

صراحت: بن گری، بن گری و گول، بن ریا، ناشکرا، به ناشکرا قسه کردن، بن بنج و پهنا ناخاوتن

صراحی: سوراحی، تؤنگ، تؤنگی شمراب یا ناو

صــراحیه : شــمراب، شــمرابی پــاك و بــێ غــمش، هــسهی راست، بـێ گرێ، هسمی بـێ پـێج و پـمنا

صراحیه: بروانه صراحی

صراح: فمریاد، هاوار، بانگ، قیژه، سمخت، خروّش صرار: فمریاد کمر، هاوارکمر

صراط: ریّگهی راست. و ناوی پردیّکی زوّر باریك که ددیّن باریکتره لهمو لهو دنیا کهخه دانگان بهسهریدا تیدهپهرِن و ههر کهس گوناحکار بیّت لیّی دهکهویّته خوار

صراغ: زۆران گرتن، زۆرانبازى، باومش بەيەكا كردن صراف: زيرناس، ئالتونىچى، دراوگۆرەود، ئىەودى پاردى باش و خراپ لەيەك جيادەكاتەوە

صرام: ۱- یه کنک له ناوه کانی شهر، به لا، گرفتاری، گیروده یی ۲- به برشت، بویر، چاوهایم، نه ترس صرام: چهرم فروش، پیسته فروش، شهومی چهرم و پیسته دمفروشیت

صرامت: تیـرْبون، نهترسان، بـویّری، نازایـهتی، چـاو قایمی، بهجهرگی، زاتداری

صرح: كۆشك، تەلار، بالەخانە، بىناى گەورە

صرد: ١- سارد، سەرد، سەرما، شوينى بەرز لەكويستان

٢- ساده، پاك، بئ گهرد وگرئ لههمر شتيك

صرصــر: سەرســەر، بـاى تونـد، بـاى ســەخت، بـاى زۆر سارد، باى زەمەن

صرصرتك: تيژرمو، بلهز، توندرمو

صرع: ق، ق لنهاتن، گهشکه، پهرکهم، سهرسام، کهوتن، لهسهر زموی کهوتنی کهسینک، نهخونشیهکه بههوی گرژی و ههستی نازار و سست بون لهناو دهمار و نهندامهکانی جهسته دروست دمینت و نهخوش کتاوپر دمکهویاته سهر زموی و روخهاری پهش و شهین دمینتهوه و بو ماوهی چهند خولهکیک وهك دار رهق دمینت

صرع: ودك، ودكو، هاوشيّوه، هاوتا، بمرابمر، يهكسان صرعدار: پمركهمدار، فيّ دار، فيّ ياوى، ئـهودى نـهخوّشى پمركهمى لهگهندا بيّت

صرع زده: بروانه صرعدار

صرعی: بروانه صرعدار

صرف: گەراندنـەوە، قەگەرانىدىن ھێنانـەوە، ناردنـەوە، گەراندنـەوەى ماڭنىك بـۆ كەسـێك^۲- چـواندن، خـەرج كــردن، ســەرف كردنــى مــاڵ و ســامان^۳- گۆرىنــەوە، گۆرىنەوەى دراوێك بۆ دراوێكيتر

صرف: گەران، سووران، سوورانى رۆژگار و زەمانە

صرف: صمرف، سهرف، زانستیکه لهوشه عمرمبیهکان دمکانتهه د

صرف: پاك، بىّ غـەش، پـاك و بـىّ گـەرد لەھـەر شـتىّك،

بی گری

صرف شان: خدرج کران، بهکار بران، که لك نيّومرگيران صرف کردن: خدرج کردن، بهکاربردن، که لك نيّومرگرتن صرفه بردن: سوود بردن، فازانج کردن، به هره گرتن صرفه جو: دمسپيّوهگر، مالّدار، نهوه ی له خدرج کردنی سامان و ماله که ی دمست پيّوه دهگريّت

صرفه جویی: دهست پێوهگرتن، مالداری، کهم خهرج کردن، بیری دوا روژ بون، نیاته

صوم: برین، پچراندن، قرتاندن، لمت کردن، برینی شتیک یا قسمی کمسیک

صرم: : جهماعهت، ددسته، تاهم، گهرك، مالهكانی یهك شوین

صرنایه: زرنا، زورنا

صرود: سمردسـێر، قـشلاق، قـشلاخ، زسـتانموار، ئـمو شارانمی همواکمیان زوّر سارده

صروف: رووداو، گهران و رووداومکانی روزگار

صره: ههمیان، کیسهی پاره، جردان، کیفی پوول

صریح: باك، بى غهش، خاوین، باقـر، باك لههـمر شتیك، ناشكرا، بى بیج و بهنا

صریحه: بروانه صریح

صریر: ۱- هاوار کردن، نالاندن، هیژه کردن ۲- دهنگی پینوس، نهو دهنگهی له کاتی نوسین به هه نهم اینی بهرز دهبیّتهوه

صربع: كەوتوو، خراو، كەوتووم سەر زموى

صعب: دژوار، دشوار، سهخت، گران، هورس، کاری سهخت و دژوار

صعبوب: دژوار، سهخت، کاری گران و هورس

صعبه: دژوار، هورس، گران، دشوار، سهخت، گیانبرِ صعتری: کمریم، بهخشهر، بویّر، پیاوچاك، چاکهخواز، خیّرخواز، چالاك، نهترس

صعدا و دژواری، سهختی، به لا، زیان، دشواری صعدا و همناسه ی سارد، همناسه ی در پُرژ، همناسه یه ك

کەلەخەم يا بێزارى و هيلاكى لەسىنە دێتەدەر، ئاخ،

صعرور: جیوه، جیوهی دار که وشك ببیّتهوه

صعق: بێهوٚش بوون، له هوٚش جوون، لهخوٚجوون، لهخوٚجون بههوٚی دمنگێکی گهوره و ترس بزوێن

صعقه: ۱- بنهوش بون، لهخوچون، بنهوشی بههوی ترس یا نیگهرانی۲- ههورهتریشقه، ههوره بروسکه،

صعلوك: دموریّش، همژار، نمدار، دمستکورت، نیازممند **صعوبت**: دژوار بـون، دژواری، سـمختی، گرانـی، **ه**ورسـی، دشواری

صعود: سمرکموتن، چوونمسمر، بمرزموم بون، روَشتنه سمر، روَشتنه سمر له کيو يا بيلکانه يا شتيتر

صعوه: چـۆلەكە، ھـەر بالندەيـەك كـه بەئەنـدازەى جۆلەكە بىت

صعید: ۱ - خاك، همرد، خوّل، خوّلی سمر زموی ۲ - گوّر، قمبر، ممزار ۲ - رێ، رێگا ۴ - زموی رێك و خالی لمدار صفار: سووك بون، سووكی، ریسوایی، بمستی

صفار: ورد، بجوك، جكوّله، بجكوّله

صفارت: بچوك بون، ورد بون، سووك بون، ريسوا بـون، يمست بون

صفر: ۱ - بچوك بون، بچوكى، كهم تهمهنى، منائى ٢ -سووكى، ريسوايى، پهستى، ورد بون، شكان

صفران: ۱- ورد بون، سووك بون، ریسا بون ۲- خوّرئاوا بون، ئهو دممانهی خوّر له ئاوابوندایه

صفران: ورد، بچوك، چكۆله، بچكۆله

صفرى: بچوكتر، چكۆلەتر، ژنى بچوكتر

صسفو: حدن، تاسه، تاسه کردن، نارهزومهندی، تامهزرویی، خوازیاری

صفير: ورد، بجوك، كـهم تهمـهن، بـچكۆله، چـكۆلانه، منائلك كههيشتا نهگهشتبيته تهمهني بلۆق

صفيره: ورد، بچوك، چكولانه، كهم تهمهن.

صف: ریز، رهده، سهف، راسته، هیلی راست

صفاءِ ساف بون، پاکی، خاوینی، بی ریایی، بی گمردی، پاك و خاوینی، پاهری، بیگمردی

صفات: تاييمتمهندي، تاييمتمهنديهكان

صفاح: بهخشمر، شهومی له گوناح وتاوانهکان خوش

صفادادن: بریقهدانهوه، پا کردنـهوه، خـاوێِن کردنـهوه، ئاودان بۆ بریسکانهوه

صفاکردن: سازان، هه لکردن، گونجان، ناشتی کردن، شادی کردن

صفاهان: ئیسفههان، ناوی یهکیّك لهشارهکانی ئیّرانه صف بستن؛ ریز بهستن، سهف بهستن، له ریزدا ومستان، پشت سمری یهك ومستان

صفت: ۱- ومسف کردن، پیاهه لگوتن، پیاهه ننان، ریّز بوّ دانان، به چاکه باس کردن ۲- تایبه تمهندی، چوّنیه تی، جسهندایه تی، حالسهت، وشسهیه که که حسونیه تی و جهندایه تی که سیّک یا شتیک بگهیه نیّت

صفح؛ پشت تێکردن، روو سوراندن، ئاورنهدانـهوه، خوٚشبون، لهگوناح خوٚشبون، لێخوٚشبون

صفح: ۱- لا، کهنار، روخ، تهنیشت، کهنار، تهنیشت کهسیک ۲- روخسار، روالهت، دهم و چاو۳- پانایی شهشتر

صفحه: رو، روی شتیّك، لاپمرِه، كاغمز، ومرمقهی كتیّب، همر كام له لاپمرِهكانی كتیّبیّك

صیفدر: دوژمین شکیّن، شهوهی رییز و سهق دوژمین دهشکیّنیّت، ریز شکیّن، شهرگهر، بویّر، دلیّر

صفر: سفر، ناوبهتان، بۆش، خانی، پوچ، هیچ، بی ناوهرۆك. هیمایه لهشیوهی نوکته(.) کهلهخویدا ژوماره نیه بهلام نهگهر له لای راستی همر ژومارهیهك دابنریّت نهو ژوماره دهبهرابهر دهکات

صفر: سمفمر، مانگی دودم له سائی کؤچی

صفر: زيْر، ئالتون، تەلأ

صفر: ۱- زهردوویی، نهخوّشی زهردوویی ۲- برسیهتی، برسی بون

صفرا و زمرد رمنگ، همر شتیکی زمرد رمنگ، زمردباو. زمرداو، ثمو شلهممنیه زمرد رمنگهی له جمستهی مروّقً دیّته دمر، زمرداوه

صفرازده: زمرد بـو، وشك بـو، رمنـگ پــهريو، ئــهومى لەنەخۆشىدا رمنگى زمرد بوبێت

صفراکردن: تووره بون، توند گرتن، توند و تیژی

صفراوی: توند و تیژ، تووره، رق نهستوور

صفرت: زمردی، رمنگی زمرد

صفر و سیرگردان: سهرگهردان، مال بهکوّل، ناوارد، دهربهدهر، سهرسوورماو، واق ورِماو

صف زدن؛ ریز بهستن، لهریزدا ومستان، سهف بهستن صف شکن؛ ریـز شکیّن، دوژمـن شکیّن، ئـهوهی ریـزی سوپای دوژمن دهشکیّنیّت، دلیّر، شهرِکهر، ئازا، نهترس صفصاف: بی، دارمبی، همر جوّره داره بی یهك

صفصف: زموی تهخت و بی گیا، هامون

صفصف: بالنده، چولهكه

مسفع: زلله ليدان، شههمزلله ليدان، شهپازله ليدان، بهبمری دمست كيشان به دهم و جاوی كهسيكدا

مسقعه: شبه پازلله، شبه قه زلله، زلليه، به بيه وي دمست

کێشان به پشتهمل یا دهم و چاوی کهسێك

صفق: ۱- تا، تای درگا ۲- کهنار، رهخ، تهنیشت، قهراغ صفقه: دهست دانهوه، دهست دانهوه لهکاتی پهیمان بهست و مؤر کردنی گری بهست

صف کشیدن: ریز بهستن، لهریزدا ومستان، بشت سمری یهك ومستان

صفن: پيستى هيلكه گون، نهو پيستهى جووته هيلكه گونى نيرينهى تبايه

صفن: سفره

صسفو: ۱- ساف و روون بوون، رؤشن بوون، رؤشن، رووناکی ۲- هه لبر پردراو، برارتی، برارده، باك و بژارده لههرچی

صفوان: بمردی لووس، بمردی ریّك و ساف

سسفوت: پاك، بى گەرد، خاوين، پاقىژ، بىژاردە، ھەڭدۇير دراو

صفه: همیوان، شمیوان، شانشین، ژوور ئاسایهك لهناو ژوور یا پشتی مزگهوت که شوینی دانیشتنی چهند مس دمینت، مالی هاوینه

صفى: دۆست، هاورێ، هاومڵ، همڤال، هاورێى ئەمەكدار، باك، هەنبرارده

صفیحه: شمشیری پان، بمردی پان، روی همر شتیکی یان

صفير: سووت، فيكه، فيقه

صفيرزدن: فيقه ليدان، فيكه كيشان

صفین: سهفین، شهری سهفین، شهو شهرهی لهنیوان سوپای عهلی کوری شهبی تالیب و سوپای مهعاویه کوری شهبو سوفیان روویسدا که نزیکهی ۷۰ ههزار کهس له همردوولا کوژرا

صقع: ناحیه، ناوچه، گۆشه، سووج، گۆشهی زموی

صقل: پاك كردنموه، بريقه پيدانموه، درمخشان كردن، خاوين كردن بو بريسكمدانموه

صسقیل: ناودراو، بهبریقه، نسهوهی ناودراب<u>ن</u>ت و ببریسکیتهوه

صك: قەبالە، قەوالە

صك؛ ليّدان، كوتان، سهخت ليّدان و كوتاني شتيّك

صحاك: همباله نوس، همواله نوس، شمومى همباله لمنيوان دوكمسدا دمنوسيت

صل: ۱- شمشیّر، شمشیّری تیژ ۲- بهلاً، دژواری، تهنگ و چهلهمه، شواری۳- و جوّره ماریّکی زمرد رمنگ

صلاءِ ناگر، ناتەش، ناگرى گەورە، نەو ناگرەى خۆى ہى گەرم بكەنەوە

صلابت: سەخت بون، سەختى، بەھىزى، خۆراگرى، بەبرشتى

صلات: نویّر، دوّعا، پارانهوه، تهسبیّح، نویّر و دوّعای بهندهکان بوّ خوا

صلاح؛ ئاشتى كردن، سازان، ئاشتى، ھەڭكردن، گونجان

صلاح: چاکهکاری، چاکهخوازی، خیرخوازی، خیر، دژی خراپه و شهر

صلاح اندیش: خیرخواز، چاکهخواز، خیرنهندیش، خیرومهند

۔رو **صلاح دید:** به باش زانین، له بمرژهومندیدا بینین،

سری حیات جد جس راسین، مه بسرر موسید، بیسین. بمرده از انین

صلاحیت: شیاوی، شایانی، شیاوبون، ژیّهاتن، لیّهاتن، پیّکموتن

صلاحیتدار: شیاو، شایان، شیاو و دهسلاتدار بو نهنجامدانی کاریک

صلب: ۲- لـهداردان، ههٽواسين، لـهدارداني کهسٽِك۲-برژانن، برژاندني گۆشت صلماء گوێ بڕاو، گوێ دمرهێنراو، ژنێڬ کهگوێڿکهيان لهبنا دمرهێنابێت

صلوات: سلاوات، دروود، رهحمهت، بهزمیی

صله: ۱- پهيومست بون، پهيومند دران، پهيومست بونی شتيك به شتيكيتر ۲- بهخشين، پيدان و بهخشينی مال بهكهسيك

صلی: ناگر، ناگری گهوره وزوّر، ناگر گره، نهوهی ناگری پیّدهکهنهوه له پوش و پهلاش و جیلکه

صلیب: سهلیب، خاج، داری عیسا، داری مهسیح، داری پیرۆز، ئهو دارهی عیسایان پی لهخاج دا

صلیب؛ ۱- لـهخاج دراو، لـهدار دراو ۲- تونـد، بـههێز، خوّراگر، توند و تيژ

صلیب سرخ: خاچی سوور، خاچی سووری نیّو دمولّهتی که دامهزراومیه که بو هاوکاری کردن و بههاناوهچونی لیّقهوماوانی کارمسات لهناکاوهکانی ولاّتهکان

صلیب شکسته: خاچی شکاو، هیّمای نازیهکان لمثالّهان کههیّمای ردسمی بوئهم هیّمایه لهکوّنهوه لمناو نمتـموه ناریاییهکاندا باو بوه

صليبى: خاچى، خاچ ئاسا، بەشٽوەى خاچ، عيسەوى، مەسىحى، خاچ پەرستانە

صليح: چاكەكار، چاكەخواز، خيرخواز، خيرۆمەند

صلیل: بانگ کردن، دمنگ لنّوه هاتنی شتنّکی کانزایی لهکاتی راکنّشان یابمرکموتنی به شتنّك

صم: کەر، نەبىس، گوێ گران

صماء كمر، نمبيس، ژنى كمر

صمات: ۱ - بیدمنگ بون، کوژانهوه، نارام بون، بیدمنگی، خامزشی

صــماخ: نــاوگوێ، ناوگوێـچکه، کـونـی گوێـچکه، پــمردهی گوێ

صمان: بمرده لأن، زهوى رمق و پر بمرد

صهت: خاموش بون، بيدهنگى، خاموشى، بيدهنگ بون، شارم بون، قسه سهكردن، جووله سهكردن، جووله لهخوبرين صلب: ۱- توند، سهخت، درشت، بههیز ۲- نیسقانی پشت، بربرهی پشت، کهمهر

صلبوت: سەلبوت، رۆژى لە خاچدانى عيسا

صلبیه : سپینه، سپینهی جاو

صلح: ناشتی، کوّکی، تهبایی، گونجان، ههاکردن، سولّح. لهناو دهستمواژه سیاسیهکاندا بهمانای دهست ههلگرتن لهشهر و بهستنی ریّکهوتن نامهی ناگر بهست دیّت

صلهاء چاكەكار، چاكەخواز، خيرخواز

صلح جو: ناشتی خواز، نهوهی بهدوای ناشتیدا دهگمریّت، ناشتی ویست

صلح کردن: تهبابون، ئاشتی کردن، ههانگردن، گونجان، سازان، کۆك بون

صلح گونه: ناشتی ناسا، ناشتی کاتی نمبمر بمرژمومندیی تاییمت

صلحنامه: ئاشتى نامه، بهيمان نامهى ئاشتى، ريّكهوتنيّك كهلهنيّوان دوكهس يا دو ولأت دا مور دمكريّت كه تيايدا همردوكيان بابهند بونى خوّيان بوّ ئاشتى دمردمبرن

صلصال: ژاکاو، سیس بو، وشك ههلاتوو، گونی ژاکاو و

صلصل: ۱- ناوچاوی نهسپ، تهویّل، موی سپی پشتی نهست ۲- شوان، شوانی شارهزا و لیّهاتوو

صلصله: بانگ کردن، دهنگ لێوههاتنی زهنگ یا خشڵ یا هموسار

صلع: رووتانـهوه، رویتانـهوه، هـهلومرینی مـووی پێِشهـ سهر، تاسی، کهچهلی پێِشهسمر

صلعا و ۱- که چه ل، تاس، بی موو، ژنیک کهمووی ناو چاوی رووتابیّته و ۲- سارای وشک و بی ناو و گیا صلعه: پیشه سمر، پیشه سمر، که مووی پیوه نهمابیّت

صلف: فشه كردن، خۆهەلگيشان، سنووور بەزانىدن،

صلم: لمبن دەرھێنان، ئەرەگ دەركێشان، برينى گوێ يا

لووت

تێپەرين لە ئەندازە

صمد: سمرومر، گموره، بیّ نیـاز، تاهانـه، تـمنیا، ئـموهی همموان نیازممندی ئمون. و یمکیّك لمناومكانی خوا

صمصام: شمشيّر، شمشيّری برهر

صمغ: جیوه، جیوهی دار

صمم: کمری، نهبیستن، گوی گرانی

صموت: بندهنگ بون، خاموّش بون، جووله لهخوّ برین صسمیم: ۱- باك، صاف، باك و ساف لههمر شتنك،

ستیاب به است. بیگهرد ۲- توندی گهرما یا توندی سهرما

صمیمانه: هاورێیانه، دۆستانه، بـێ ریایانه، لـمرووی پاکی و راستیموه

صناعت: پیشه، سهنهعات، کار یا پیشهیهك که پیّویستی بهشارهزایی و بیرگردنهوه بیّت، هونمر، کرده صناعی: دروستکراو، دمسکرد، بهرامبهر بهسورشتی،

صنایع: پیشهسازی، پیشهکان

صندلی: سهندهلی، کورسی، چوارپایهیی پشت دار بؤدانیشتن

صندوق: سنووق، سندوق، سنوق، مجرى

دروستگراوی دهست، خوْگرد، دهسکار

سندید: ۱- گهوره، بویر، شازا، چاونهترس، سمرومر ۲-بای سارد، سهرمای وشك

صنع: دروستکردن، خولقاندن، بمرههم هیّنان، ئافراندن ۲- کار، گردهوه، پیشه، گرده^۳- چاکهکردن، هاریکاری

صنعت: پیشه، هونهر، کار، کرده

صنعتكار: پيشهگەر، سەنعاتكار، پيشەومر

گردن، بهخشین، یارمهتی دانی خها

صنف؛ جۆر، شيوه، چەشن

صنع: بت، بوت، نهوهی لهبهرد یا دار یا کانزا دمیتاشن و دواتر دمییمرهستن

صسنم کسده: بتخانه، بوتخانه، شوینی بوتهکان و پهرمستین

صنم گر: بوت تاش، بت ساز، نهوهی بت بو پهرمستین و جوانکاری دروست دهکات و دایدمتاشیّت

صنو: ۱- برادمر، برا، دو کوړ که لهیمك باوك بن۲-کوړ^۳- دو یا چهند دار که لهیمك بن رواب<u>ټتن</u>

صنوبر: سنهوبهر، داریکی گهلاً دمرزیه بهریکی لهبیچمی دلی مروّ دهگریّ

صنوبر خرام: دلبـمر، دهزگـبران، خوّشهویـست، دولبـمر، دلّداریّك كه قمد و بالآی ودك سنهوبمر بیّت

صنوبری: سنهوبمری، نهومی لهشیّومی سنهوبمردا بیّت، سنهوبمر ناسا

صنیع: ۲- دمسکرد، دمسکار، دروستکراو، پهرومردمگراو،

شمشیّری ناودراو، جلّ و بهرگی پاك و خاویّن ۲- خیّر، خیّــرات، شــهو خیّــر و خواردنــهی لــمریّگای خــوادا دمیــدهن ۲- شــارمزا، لیّهـاتوو، لیّــزان، نــموهی لــهکار و

صنیعه: ۱ هونمر، کاری باشه، جاکه، خیّرات، پمرومرده کراوی دستی کمسیّك

صواب: راست، دروست، بيّ ههله، حهق، شياو، شايان

صوابدید: مۆلمت، رنگه، ئیزن، بروانامه

پیشهی خویدا شارهزابیت

صوابرای: راست نمندیشه، بیرممند، عاهل، نموهی بیر و بوچونهکانی راست بینت

صواب شمردن: بمراست زانین، به چاکه زانین، رموا دیتن، لمبمرژمومندیدا بینین

مسواع: جام، قاپ، بهرداخ، ئاوخۆرى، دەقىرى گەورە كەئاوى پېيخۆنەوە

صواغ: درۆزن، درۆكەر، فشەكەر، ئەوەى بەدرۆ شان و باڭ بە ھسەكانى خۆى بدات

صواغ: زيْرگەر، زيْرنگەر، ئالتونچى

صواف: پەشم ھرۆش

صوام: زموى وشك و بيّ ناو، وشكه لأن

صوام: بمرۆژوو، رۆژودار، رۆژوگر، ئەومى زۆر بـمرۆژوو دمېيت

صوان: جي جل، كوميد، سنوفي جل يا كتيب

صوب: ١- راست، دروست، بي ههله ٢- لا، روخ، كهنار،

ناوچه، تەنىشت، قەراغ

صوبه: كۆ، كۆگا، كۆگاى شتىك، كۆگاى گەنم

صوت: بانگ، ئاواز، سهوت، دهنگ، ئاههنگ، همردهنگیك یاناوازیک که به گه نجکه نگات

صورت نگار؛ نهقاش، وينهكيْش، نيگار كيْش صورتی؛ پهمهیی، بهرنگی روخسار، سووری روشن **صور فلکی:** بورج، بورجهکان

صورنگار: نەقاش، وينەكيش، نيگاركيش

صوري: روكهش، روالهت، تايبهت بهروو

صسوغ: ١- ئافراندن، خولقاندن، دروستكردن ٢-رۆچوون، رۆشتنە خوارمومى ئاو لەسەر زموى٣- ومك، ومكو، هاوشيّوه، ليّكجو، هاوتا

صوف: پەشم، تووك، پەشمى مەر

صوفى: سۆق، ئەومى شوين كەوتووى ريبازى سۆفيەكان

صوفیانه: سوفیانه، هاوشیوهی سوفیهکان، وهك سوفی صوفیگری: صوفی بون، سوفیگهری

صول: پەرين، بازدان، ھەڭمەت بردن، پەلاماردان

صولت: ۱- پهرين، پهرين و پهلاماردان ۲- دهسهلات، زالبون، هيّز، هەلمەت بردن لەشەر

صولح: زيو، زوى بيّ غهش، نوقره

صولجان: گۆچان، داردەستى پاشايەتى

صوم: روْرُوو گرتن، بهروْرُوو بون، خوْ پاراستن له خواردن وخواردنهوه له بانگی بهیانیهو تا بانگی ئێوارێ

صومع: بروانه صومعه

صومعگی: دیرنشین، ئەومى لەناو دیر و سەومەعەدا دادمنيشيت

صومعه: سهومهعه، دير، كيو يا شوينيكي بهرز كه راهيب يا خۆساريز بو پارانهوه بهرمستين لهوي بمسمردمبات، خانمقا

صومعهدار: خوّباريّز، راهيب، لهخواترس، ئـهو راهيبـهى سەومەعەى ھەبيت

صومعه نسشين: راهيب، لهخواترس، ئهوهى لهناو سەومەعەدا داەنىشىت بۆ پەرەستىن و پارانەوە

صون: ۱- پاراستن، راگرتن، چاودیری کردن۲- راگرتنی

صه: بيدمنگ به، قسه مهكه

شتيك، هەلگرتن

صور: سوور، بوق، شاخیك كمفووى تیبكهن و دهنگى ليبيتهدمر. نفخه صور، نهفخي سور، ئهو بايهيي ئيـسرافيل لـەرۆژى كۆتـايى لـه شـەيپوورەكەي خــۆي دمكات و مردومكان زيندو دمبنهوه

صورت: ۱ - شيّوه، جوّر، تهرز، شيّواز ۲ - روخسارن روو، دهم و چاو، روالهت، بیجم، بیمهن، قیافه، بهیکهر، نەخش

صورت برداشتن: پیرست ههنگرتن، پیرستی کهل و پهل مال يا شوينيّكيتر لهناو كاغهزيّكدا نوسين

صورت بستن: بهخهيالدا هاتن، دروست بون، له گوماندا دروست بون، شيّوه گرتن، كران

صورت بند: وينهكيش، نهقاش

صورت بین: روخسار بین، رووبین، نهومی تهنیا روالهت

صورت پــذيـر: لـهكران هاتوو، شـێوه ومرگـر، شـياوى نهنجام دران

صورت پرست؛ روخسار پهرمست، ئهومى زور گرنگى به جـوانی روخـسار دهدات و جـوانی روخـساری خـوش

صورت حال: جونيهتي، باروودوخ، حال و هموال

صورتخانه: بتخانه، بوتخانه

مسورت دادن: ١- شيوهدان، روخسار بيدان ٢- شهنجام دان، بەكۆتايى گەياندنى كارێك

صورت سار: نهقاش، وينهكيش، نيگاركيش

صورتگار: بروانه صورت ساز

صسورتکده: ۱- نیگارستان، دامهزراوهی نههاشی و پهیکهر سازی ۲- بوتکهده، بتکهده

صورت کردن؛ وینه کیشان، نه هاشی کردن، نیگار کیشان

صورتكش: نەھاش، پەيكەر ساز، نىگاركيش، وينەكيش

صورتگر: نەقاش، پەيكەرساز، نيگاركيش

صورت گرفتن: ئىمنجام دران، ئىمنجام درانى كار يا ماملهيهك

صورت نا پذیر؛ نهکران، لهکران نههاتوو، نهومی شیاوی

كران نمبيّت، ئەنجام نەدراو

صيدگاه: راوگه، نێچيرگه، جێ راو، شكارگه

صیدگر: بروانه صیاد

404

صیدلانی: دمرمان فروّش، دموا فروّش، شهومی دموا و دمرمان دمفرشیّت، بوّتفروّش

صیدله: دمرمانخانه، دمرمان فروّشی، دمواخانه، شویّنی دمرمان فروّشتن، کوّگای دمرمان

صيرفى: زيرناس، زيرنياس، دراو گۆرموه

صیرورت: گمرانهوه، فهگمریان، هاتنهوه، گوران، له حالهتیکهوه بو حالهتیکی تر دمرهاتن

صیفه: جوّر، چهشن، هیافه، بیچم، روالهت، همر شتیّك که لهفالب درابیّت. ۲- سیغه، ژنـی کاتی، ژنیّـك کـه بوّماویهکهی کاتی له پیاویّك ماره دهکریّت

صیف: هاوین، ومرزی گمرما، تاوسان

صیفی: هاوینی، تایبهت بههاوین، نهو کشت و کالهی لهسهرتاکانی هاوین کارهکانی نهنجام بهریّت و بهرههمهکهی له سهرتاکانی پاییز بهر بیّت

صيقل؛ زاخاو دان، ناودان، رموارتن، تير كردن

صیقل گر: زاخاوکمر، تیژکمر، ئموهی چنک و ژهنگی ناسن و شمشیر بگریت

سینی: چینی، تایبهت به چین، له خهانکی چین، دروست کراوی چی صهباء سوور و سپی، سوور وس پی تیکهلاو ۲ ـ شهراب، شهرابی تری کهسوور باو بیّت

صهر: ۱- نزیکی، خزمایهتی، ئاشنایهتی ۲- زاوا، میردی کج یا میردی خوشك

صهروج: بروانه ساروج

صهریج: ۱ ـ حموز، گۆلاو، نمو چالهی ناو تیا كۆببیتموه ۲ ـ بروانه ساروج

صسهیب: سـوههیب، یـهکیّك لـههاوهلأنی پیّغهمبـهر کهلمپاریّزکاریدا بمناو یانگه

صهیل: کووران، کوورین، حیله، حیلهی نمسب

صهیون: سههیون، ناوی کیویکه له باشوری روزناوای ئورشهلیم که مزگهوتی نهقصی لهوییه و همندی کاتیش به نورشهلیم دهاین سههیون

صیاح: بانگ کردن، هاوار کردن، فیژاندن، بانگ، شاواز، هاوار

صیاد: راوکمر، نێچیرفان، راوچی، ئمومی راو دمکات

سیاغ: ۱- دروزن، دروکهر، شهوهی زور درو دهکات، شهوهی بهدرو به شان و بالی هسهی خویدا ههلدات ۲-زیرینگهر، زیرگهر

صیاغت: زیرینگمری، کاری زیرینگمر

صيام: رۆژو گرتن، بمرؤژوو بون، خۆپاراستن له خواردن و خواردنهوه

صیام: رۆژو**ف**ان، رۆژودار

سیانت: راگرتن، پاراستن، ههلگرتن، چاودیّری کردن

صیت: ناوبانگ، نیّوبانگ، ناوی چاکه، ناوبردنی کهسیّك به چاکه له لایه ن خه لکه وه

صیحه: ۱- بانگ کردن، هاوار کردن، نمره، فیژه ۲-

ئازار، جەزرھبە

صید: ۱- راو کردن، نیچیر کردن، شکار گردن، ئموهی

راوى دەكەن

صید آزما: راوچی، نیّژیمفان، شکارچی

صيد افكن: بروانه صياد

مید بند: بروانه صیاد

سیدگار: بروانه صیاد

ف: پیتی همژدهیهم له نالفابیّتی هارسی. نهم پیته له
 زمانی کوردیدا نیه و لهجیاتی شهم پیته (ز) به کار
 دمبریّت

ضائر: زیان گهیهنهر، زمرمردمر

ضائره: بروانه ضائر

ضابط: پارێزهر، بمڕێوبـمر، راگـر، بـمهێز، دمسـملأتدار، وشيار

ضابطه: ۱- راگر، پاریزهر ۲- یاسا، ریسا، دهستوور

ضابي: خۆلەمىنش، خۆلەمىنشى گەرم

ضاجع: خانه نشین، سست، تهمهان، بال کهوتوو، شهوهی لهسهر لا کهوتبیّت یا خهوتبیّت

ضاحك: ۱- پيكهنهر، نهوهى زوّر پيدهكهنيت، دهم بهبزه ۲- ههوهره تريشقه، نهو ههوره كه بروسكهى لهگهندا بيت

ضحاحکه: ۱- دهم بهپنکهنین. دهم بسه بسزه ۲- نسهو دیانانهی لهکاتی پنکهنین دهردهکهون

ضاحي: ديـار، ئاشـكرا، دەركـموتو، ئـموەى هـمتاو پێـى ىگات

ضار: زیان گهیهنمر، زهرهردمر، لهنێوبمر، خمساردمر ضارب: ۱- فێـزمون، ناحـمز، دزێـو ۲- ئـموی تاریـك، ئهنگوسته چاو

ضاربه: بروانه **ضارب**

ضارع: رام، دەستەمۆ، لاواز، لەر، دالكۆشت

ضارور: نیاز، پیویستی، پیداویستی

ضاروره: ۱- نیاز، پیویستی ۲- زمرمر، زیان، خمسار ضاغط: ۱- گوشمر، زمخت کمر ۲- باریزمر، پاسموان،

ئەمين لەسەر شتێك

ضاغوط: مۆتەكە، خەوى ناخۆش، خەوى پريشان

ضال: گوومړا، لاړێ، ئاواره، لەړێ دەرچوو ضاله: ون بوو، نوقم بوو، لەړێ دەرچوو ضامر: کەم گۆتش، دالگۆشت، لەړ، لاواز، لاغر ضامره: بروانه ضامر

ضامن: دمسبمر، تاوندمر، تاوان بژێر، ومرگر، لهخوٚگر ضایع: بێهوٚ، بێ کهڵك، بێ بـههره، فـیرِوٚ، گـوم، خـراپ، بزر

ضایعه: بمفیرق چو، بهخمسارچوو، لهناوچو، بهکه لك نمور نه نه بنت نه بنت نه بنت فصاو، نه و شدی نه بنت فصاوه نه نه بنت نه بنت

ضب: مارميلك، مارميلكه

ضباب: زباب، ناوی هۆزیکی عمرمبه

ضباب: تـهم، تـهم ومـژ، هـهورێکی تـهنك كـه زهوی دابپؤشێت

ضباط: تؤمارکمر، ثمودی ومرمقه و به نگهنامه کانی ناو دامهزراوه یا ریکخراویک بنوسیت و هه نبگریت ضبان: مارمینک، مارمینکه

ضبط: پاراستن، گرتن و هداگرتن، تؤمار کردن، راگرتن ضبط صوت: تمسجیل، نهو نامیّرهی به کارمبا یا به پیل کاردهکات و بههوّیهوه دهنگ دهکهویّته سمر شریت و بلاو دمبیّتهوه، دهنگگر

ضبع: كەمتيار

ضبع: وشکهسائی، سائی نههات، هات و هری

ضبعان؛ کهمتیار، کهمتیاری نیّر

ضبعانه: كەمتيار، كەمتيارى مى

ضبه: ميْچكه مارميْلك

ضج: بانگ کردن، نالآندن، هاوار کردن، شین و روّروّ

ضجاج: نالأندن، هاواركردن لمترس، بانگ كردن ضجاج: جيوه، جيوهى داريك كمشياوى خواردن بيّت

ضجاج: عاج، دیانی فیل

ضعر: نالاندن، بیقمراری کردن، بی نوهرمیی، دلتمنگ بون، دلتمنگی

ضجر: مەلول، خەمبار، خەمۆك، دئتەنگ

ضجرت؛ خەم، خەھەت، پەژارە، دلتەنگى

ضجور: دلتهنگ، خهمبار، خهموّك، خهفهتبار ضجه: بانگ و هاوار، شین و روّروّ، گریان

۰ ۰ ضجیج: نالاندن، هاوارکردن و گریان لمترس

ضجيع: هاوخهو، هاوجيّ، هاوجيّگه

ضجيعه: بروانه ضجيع

ضحاك: دمم بــمبره، دمم بهپێکــمنین، ئــمومی زوّر و بمردموام پێدمکمنێت

ضحاك: زوحاكن ئاژى دهاك، دوايين پاشاى ئيمپراتۆرى

ضحك: كەنىن، پێكەنىن، خەنىن

ضعكه: خهنده، پێكهنين، يهك جار پێكهنين

معکه: قهشمهر، نهوهی خهالک بینی پیبکهنن، گالتهجار

پ مصحوك: دهم بهبزه، دهم به پيّکهنين، ئهوهى زوّر پيّدهکهنيّت

ضعي: ناشتايي، كاتي هملأتني خوّر، بمماناي همتاو و خوّريش ديّت

ضعیه: ۱- بهرزایی روّژ، نیومرِوّ، نیمهرِوّ ۲- هوربانی، مهرِی هوربانی

ضخام: ئەستوور، ستويرن كولفت، كلفەت، ھەوى

<mark>ڞىغامت</mark>؛ ئەستوورى، كوڭوفتى، ستويرى، ھەڭەو بـون، ھەڭەوى

ضخیم: نهستوور، گهوره، شهوی، ستویر، کوٽوفت، مهزن، گهوره

ضد: نهیار، دژ، دوژمن، ناسازگار، ناهاوتنا، هاندر، خهنیم

ضدید: ۱- دژ، ناهاوتا، ناسازگار، دوژمن، نهیار ۲-وهك، هاوشیّوه، هاوتا، وهکو، وهکی

ضدین: دودژ، دو دوژمن، دو شت کهنهیار و دژی یهك بن

ضر: ۱- زیان گهیاندن، زمره لیّدان، زیان گههاندن ۲- زمره، زیان، خهسارهت، ۳- تهنگی، سهختی، دژواری، خرابی

ضسراء: زیان، زمرمر، خهسارمت، به لا، وشکهسالی، سهختی، دمست کورتی، دمست ته نگی

ضراب: شەرەشمشێر، شەر كردن ئەگەڵ كەسێك، شەر و پێكدادان

ضراح: لهقه ومشاندن، جووته خستن، جفتهك خستن ضرار: زيان ليدان، زيان گههاندن، زمرمر ليدان، خهسارمتدان

ضرارت: کوێری، نابینایی، لهناوجوونی سۆمایی جاو **ضراط:** تـــڕ لێــدان، تـــر بــهردان، بـــهـڕهلاّ کردنــی بــایی دهنگدار له **ه**ن

ضراط: ترکن، تر بهردمر، ترلیدمر

ضراعت: گريان، شين كردن، له خۆبوورين، ناتهوان بوون، سست بوون، سستى، شين و رِوْرِوْ، گريان

ضراغم: شيّر، شيّرهكان

ضرام: ئاگر گره، دمسه چیلهی ناگر، چیلکه و چهوێڵ کمناگری پێدهکهنهوه

ضراوت: تـهماحار بـون، چاوچـنۆكى، رژدى، ھۆگربـون، خوو گرتن

ضرب: لیدان، کوتان، لیدانی سکه. لمناو دهسته واژه بیرگاریهکاندا بممانای کهرمت دینت که یهکیکه لهچوار کسردهوهی سهره وی بیرکساری و نهویش دووبساره کردنهوهی ژومارهیه که له ژومارهیه کیتر بو بهدهست هینانی ژوماریه ک که چهندین بهرابهری نهو ژومارهیه ضرب: ۱ - وهك، هاوشیوه، شیوه، چهشن ۲ - ورده باران، نمه باران ۲ - بیرتیژ، چالاك، روح سووك

ضبرب الاجل: کـات دیـاری کـردن، دوایـین کـات، مـاوه بۆدانان، دیاری کردنی کاتیّکی سنوردار

ضرب المثل: بهند، وته پێشينان، نمونه هێنانهوه، جيروّك هێنانهوه

ضربان: ليدان، ليداني دل، تههه تههي دل، تههين ضروري: ناچارى، به پێويستى، بهناچارى، نياز، ئـهوهى ضرب خوردن: زيان بمركموتن، زمره ليُسدران، بملا

بهسهردا هاتن، بریندار بون

ضرب دیدن: بروانه **ضرب** خوردن

ضرب زدن: زیان لیدان، خهسارهتبار کردن، بهلا بهسهر هێنان، بريندار كردن، زمرمر پێگهياندن

ضرب طرفتن: تميل ليدان، تميل كوتين

ضربه: ١ - الميدان، زمربه، يهكجار الهاليدان ٢ - برين، زام، ناسوور

ضرر: زمرمر، کهم وکوری، ئیراد، زیان، خمسارمت، بهلا، سەختى

ضرر زدن: زیان گههاندن، زیان لیّدان، زمره لیّدان

ضرر کشیدن: زمره کردن، زیان بینین، خمسارمت دیتن

ضرس: ۱- دان، دیان، دندان ۲- نمه باران، ورده باران

ضرس: توند و تیژ، تووره، رهاوی، ئهوهی لهبرسیهتیدا تووره ببيت

ضسرطه: تـر، بایی دهنگ دار کنه لنه دواوهی مسرؤه دمردهجيت

ضرع: گوان، گۆھان، گوانی مانگا مەر

ضرع: هاوتا، هاوشێوه، هاوجوٚر، وهك

ضرع: ١- رام كردن، دهستهمؤكردني ئهسپ ٢ رام بون، دەسىتەمۆ بون ٣- لىەخۆبووردويى، گريسان، سووكى،

ريسوايي

ضرغام: شپر، شێری درمنده، بههێز، ئازا، دلێر، بوێر،

جاونهترس

ضرغامه: بروانه ضرغام

ضرغم: شيّر، شيّرى درمنده

ضرم: ئايسان، داگيرسان، پي بوون، ههنگبيرساني ئاگر،

گەرم بونى شتێك، بڵێسەداربون

ضرم: بێڄوه ههڵۅٚ، بهچکه ههڵۅٚ

ضرور: پێويست، نياز

ضرورات: بروانه ضرورت

ضرورت: نياز، پٽويستي، پٽداويستي، ناچاري، گمرهك

پێويست و نياز بێت

ضروريه: بروانه ضروري

ضره: ١- نيساز، پيويسستي، نسچااري، پيداويسستي ٢-سهختین بهدبهختی، تهنگ دهستی ۳- نازار، زیان، زمرمر⁴- گوان، گۆهان، بن گوان

ضريب: شيّوه، جوّر، جهن، شيّواز، وهك، هاوتا

ضريبه: ١- سرشت، سروشت، خوو، خهدهن عادهت ٢-خەراج، جەزيە، زەريبە،

ضريح: قەبر، گۆر، ئارامگا، مەزار، چوارچىيوەيەكى دارین یا کانزایی کون کون کهلمسمر گۆر همالیدمبمستن ضرير: ١- كويْر، نابينا٢- نهخوْش، لمر، دالكوْشت، كهم گۆشت

ضريره: بروانه ضرير

ضریع: مهم زل، مهم شوّر، شهوهی مهمکی زل و شوّری

ضريم: ١- ئاگركەوتنــەوە، ئـاگر، ئـاتش٢- سـووتاو، سوتیاگ، سووتیاو

ضعف: سست بون، ناتموان بوون، سستى، ناتموانى

ضـــعف: دووبهرابـــهر، دو ئهوهنـــده، دو ئهونـــه، دووبهرابهری شتیک یا زیاتر

ضعیف: سست، بیّهیّز، ناتهوان، کهم توانا، لاواز، شهوهی جەستەي لاوازە، لەر، لاغر، بچوك، رەقەل، تەشك، كەم تین، زراف

ضعیف شمردن: به کهم زانین، بهلاواز ههژمار کردن، بهناتهوان زانين

ضعيفه: زمعيفه، ژنى بيّهيّز و ناتهوان

ضغط؛ گووشین، پاڵ پێوهنان، زهخت لێکردن، کوتان، تەنگ پى ھەلچنىن

ضغطه: سهختی، تهنگی، گووشار، زمخت، رمنج

ضفن: رق ههلگرتن، رق گرتن، کینه، رق لهدل گرتن، خؤخواردنهوه

ضفینه: رق، کینه، بوغز

ضفدع: بۆق، قرپۆك

ضفیر: ۱ - بهستین، کهنار دمریا ۲ - بهنی بادراو

ضل: گوومرایی، لهناوچوون، فیرۆیی

ضـلال: گـووم بـون، گومړابـوون، رێ ون کـردن، لـمرێ

دهرچوون، گوومړايي

ضلالت: گوومرایی، گوومرا بون، ری ون کردن

ضلت: سمرگهردانی، سهرلێـشێوان، سهرسـووڕمان، واق ورمان

ضلع: كەلەكە، ئىسقانى كەلەكە

ضلل: گوومرايى، لەرى دەرچوون

ضلول: گومرا، نەريدەرچوو، رى ون كردوو

ضلیع؛ بههیّز، پر زوّر، زوّردار، پیاوی بههیّز و پر زوّر

ضليعه: بروانه ضليع

ضليل: گوومرا، رێ ون کردوو، لهڕێ دمرجوو

ضسم: كۆكردنسەوە، خىر كردنسەوە، كەلەكسە كىردن،

كۆكردنەوەى جەند شتێك لەشوێنێك

ضماد: مەنھەم، مەرھەم، مەنحەم، مەنھەمى بىرين. ئەو پەرۆيەيى بىرىنى بى دەبەستن

ضمار: شاراوه، قهشاریاو، نهیّنی، داشاریاو، مالّی شاراوه کههیوای دهست پیّگهشتنی نهبیّت. ناوی بوتیّك بوه لهسهردهمی نهزانی عهرهب

ضمان: رازی بون، هبول کردن، لهنهستو گرتن، له نوده گرتن

ضمانت: ۱- تووش بوون، گیروده بوون بهنهخوشی که کات کات توند کهکات کات پهره دهسینیت و دمییته هوی زموی گیربون ۲- دمستههمری، لهنهستو گرتن، لهنوده گرتن

ضمر: ئەندام ريك، بەژن ريك

ضمره: ژنی ئەندام ریّك، شوّخ و شەنگ، بەژن ریّك

ضمن: ناو، ناف، ناوى شتيك، نيوان، لهناو

ضمن: لهجيّدا مانهوه، ناتهوان بوون، زُموى گير بوون،

پەك كەوتن، پەككەوتەيى، زموى گىرى

ضمن: پهك كهوته، زموى گير، لهجيّدا كهوتوو

ضمور: کمم گؤشت، دالگؤشت، لمر، کر، لاواز، لاغـر، تمشك، رمقمل، باريك،

ضسمیر: نساخ، نساخی مسرؤفی ویسژدان، نهندیّسشهی و نهیّنیهکانی ناودلّ، پرونیّو

ضمیم: خاوهن، هاوری، هاوهل

ضمیمه: ۱- خاومن، هاورێ، هاومڵ، پهیومستن پاشکو،

شتيك كمبمشتيكيترهوه بميومستى بكمن

ضــمین؛ ۱- لهنمســتۆ گرتــوو، ئــۆدەدار، دەســتەبەر، دەسەبەر ۲- پەك كەوتە، لەجىّدا كەوتوو، زەوى گىر

صْنْتَ؛ بەخيلى، دريّغى، دريّخى

صْنَين: بەخىل، رەزىل، رژد، ناكەس، ناپياو

ضسوء؛ نسوور، تیسشك، تسیرۆژك، روونساهی، روونساکی، رۆشنایی

ضوضاء: دهنگهدهنگ، هاتوهاوار، قهرمبالغی، دهنگه دهنگی خهلک لهکاتی شهردا

ضومر: پۆپنە كەلەشير، گولى پۆپنە كەلەشير

ضیاء: نوور، رۆشنایی، رووناکی، تیشك، رووناهی

ضیاع: زموی کشت و کائی

ضیافت؛ میوانی، میّهفانی، میوانداری، میوان بوون میرون

ضیاگستر: نووربه خش، روناکی به خش، تیشك به خش ضیزن: زیـزن، ناوی بوتنیك بوه لهسهردهمی نـهزانی

ضیغم؛ گازگر، پێوهدمر، شێر، شێری درِهنده

ضیغمی: شێر، شێری دڕمنده

ضيف: ميوان، ميهفان، ميمان، مههوان

ضیق: تەنگى، سەختى، دژوارى

ضیق: تـهنگ، تهنگهبـهر، تهسـك، پێـجهوانهی پـان و بهرین

ضیق النفس: تهنگی ههناسه، ناسم، ههناسه تهنگی که مرؤق به دژواری ههناسه دهکیّشیّت

ضیقت: خراپحالی، همژاری، دهسکورتی، نهداری، دهست تهنگی، نیازمهندی

ضيم: زولم، ستهم، ناحهني، ئەستەم

ضيوف: ميوانهكان، ميِّمانهكان، مههوانهكان

ط: ت، پیتی نۆزدەیەم لە ئالفابیتی فارسی. ئەم پیتە لە زمانی كوردیدا نیـه و لـهجیاتی ئـهم پیتـه پـیتی (ت) بهكار دەبریت

طائر: بالنده، هەلفر، ھەر ئاژەئىك بەر وبالى ھەبىت، مەل، بەئەوەر، بالدار

طائره: تەيارە، فرۆكە، فرۆك

طــائش: كــهم عــهقلّ، بــق ميّـشك، نــهزان، زلحـوّل، گيّـرُ، كاس، ور

طائع: فەرمانىيەردار، گوى رايەن، ملكەچ

طائف: ۱- تـ مواف کـ مر، ئـ موه بـ مدهوری شـ وێنێکدا دمسوورێتموه. ۲- حمسحهس، شموگمر

طائفى : تايمفى ، تىرە، ھۆبە، زۆم، رەچە لەك، ھۆز، بەرەباب، بەرە، خىل

طائل: دمسه لآت، هیّز، زوّری، توانایی، سوود، هازانج طائله: ۱- دمسه لآت، توانایی، هیّز، بهرژهوهندی ۲-کینه، رق، دوژمنی

طاب: حهلاڵ، پاك، خاوێن، خوٚش، پاڤـرْ

طاباق: خشت، كەرپووچ، خشتى گەورە

طابغ: ۱- چیّشت لیّنهر، تهباخ، ناشپهز ۲- تا، گهرمی لهش لهش

طابع: ۱ - چاپکهر، مۆرکهر، واژوکهر ۲ - سرشت، سروشت، خوو، خهده

طابع: ئەنكوستىلە، كلكەوانە، مستىلە، مۆر، ھەر شت<u>ن</u>ك كەنىشان و ھيماى لەسەر شتيك بى ديارى بكەن

طابق: ۱- تاوه، دمڤرێك كهشتى تيا سووردهكهنهوه ۲-خشتى گهوره، كهربوج

طاجن: تاوه، نهوه دمقرهی خواردنی تیا سووردهکهنهوه طاحون: ناش، ناساو، ناسیاو، شوینی گهنم نارد کردن

طاحوني: ئاشى، ئاسياوى، تايبمت به ئاش **طارف:** ماٽى نوێ، ماٽى تازه بهدمست ھاتوو

طارقه: ۱- به لا، رووداو، کارمسات ۲- هـوّز، نهتـهوه، خیّل، بهرمباب

طارم: همیوان، بمرهمیوان، داربهستی همیوان، مالی دارین، گوممز

طاريء: كتاوبر، لەناكاو، كتوپر

طاریه: به لا، كار مسات، پیشهاتی لهناكاو

طاس: تاس، کاسهی مسین، دمفری مسین

طاس: تاس، بی مو، که چهل، کهل، نهوهی تووکی سهری رووتابیتهوه

طاس: زار، تاس، مۆرىدك شەش لا كەھەر شەش لاكەى خانى يەك تا شەشى ئەسەرە و ئەيارى تاونە و ھەنىدى يارىتردا بەكار دەبرىت

طاسباز: تاسباز، زارباز، ئەوەى يارى بەزار دەكات

طاع: فهرمانبردار، گوي رايهل

طاعیت: فسهرمان بسردن، گسوی رایسهنی کسردن، فهرمانبرداری، سهردانهواندن

> طاعت پیشه: فهرمانبردار، گوی رایهل، ملکهج طاعت ور: بروانه طاعت بیشه

طاعن: لۆمەكەر، سەرزەنشتكەر، تانەلىدەر

طاعون: تاعون، ئازار، ئاھۆ، چاوھووٹکه، ھران، درم، نەخۇشىنىكى مرۆق كوژه كە مىكرۆبەكەى ئەسائى ۱۸۹۴ ئەلايەن يرسن دۆزرايەوە

طاغوت: سمرکیش، ملّهور، زوّردار، بت، بوت، شهیتان کـه مـروّق لـمریّگای راسـت دووردهکاتـهوه. هـمر پمرمستراویّك جگه لهخوا

طاغي: سەركيش، زۆردار، ملهور، زالم، ستەمكار

طاغيه: ستهمكار، لـهخوْرِازى، لـهخوْبايى، ئهحمـهق، نهزان

طافح: سمر خوّش، ممست، ممست لمشمراب

طافحه: ١- مهست، سهرخوّش، ٢- وشك، وشك لههمر شتيك

طساق: تاق، سهقفی چهماوه، سهففیّکی چهماوه کهبهخشت نهسهر درگا یا پرد دروستی دهکهن

طاق: (- تاق، تمنيا، تمك، يمك بيجموانمى جووت ٢ -تمنيان تاقانم، بي هاوتا، بي وينه

طاق ازرق: ئاسمان، تاقى ئاسمان

طاقباز: بهپشتا خهوتو، راکشاو

طاقت: تاقعت، توانایی، یارا، تاو، راوهستاویی، خوّراگری، بمرگهگرتن، توانا، سمبر

طاقت آوردن: تاقمت هيّنان، بمرگه گرتن، خوّراگری کردن

طاقت داشان: تاهمت بون، خوّراگری، بهسمبر بون، بهرگه گرتن

طاقت رسیدن: تاهمت نـهمان، سـهبر نـهمان، بهرگـه نهگرتن، خۆرانهگمرتن

طاقت شکن: وزهبر، هیزبر، شهوهی هیر و تاقهت لهمروق بستینیت

طاقت فرسا: بروانه طاقت شكن

طاقت یافتن: خۆراگرتن، بمرگه گرتن، تاقمت هیّنان طاقچه: تاهجه، تاق، تاهی بجوك، هوونهبان، رمفه، دوّلاب، رفه

طاقه: تان، تار، تأليك موو، دستهيهك موو، جهبك، جهبكي

طاقي: تەقىلە، تەقلە، تاقىلە، عارەقچن، كىلاو، كىلاوى دريْرْ ھاوشنوه كلاوى دەرونشان

طالار: تالار، هۆڵ، هۆڵى گەورە

طالب: خوازبار، تامەزرۆ، داواكار، خواستەر، خوازۆك، قوتابى، خويندكار

طسالبي: گركسه، گنسدۆره، كاللهك، ميوميسهك لسهجۆرى شووتى كه يهك دومانگ زووتر له شوتى پيدهگات

طالح: خراپهکار، بهدفر، شهرِن شهرِانی، شهرخواز، خرابهویست

طبالع: ۱- هه لاتوو، نه ودی هه ندینت ودک هه تاو ۲- مانگ، مانگی تازه ۳- شانس، به خت، سه ربورده، چارهنوس

طالع بین: فالگر، فالّجی، فالّبین، نهوهی بههوّی کتیّب و فاوه و شتیتر فالّ بوّ کهسانیتر دهگریّتهوه

طالع مند: بهختهومر، بهبهخت، خوّشحال، كامهران، خوّشبهخت

طالع ميمون: شانسي پيرۆز، بهختى باش

طائق: تهلاقدراو، ژنی تهلاقدراو و رزگاربوو نهمارهیی طائق: تمالوت، ناوی پیاویّا کهبیمنی نیسرائیل کهبهپیّی گیّرانهوهی موسولمانهکان باوکی ژنهکهی داوود و نهمنالهکانی یهعقوبه و شهری جالوتی کرد

طامــات: کارمســات، رووداوی گــموره و دلتــمزێن، بــملاً، سمختی، دژواری

طامح: ۱- ناههرمان، ژنیک که بی موّلهتی میردهکهی برواته لای پیاوانیتر ۲- بلند، بهرز، بهرز و بلند لههمر شتیک

طــــامع: تــــهماحكار، تهماحــــدار، چاوچـــنۆك، رژد، چاوچنۆك

طامعه: بروانه طامع

طامه: بسه لاً، بسه لاّی سسه خت، کار مسات، به لاّیسه که که که مهمو به لاکانیتر قورس تر و دژواتر بیّت طاووس: تاوس، داوس، مه لیّکی جوان و پهر رونگینه

طاووس فش: ومك تاوس، تاوس ئاسا، هاوشێومى تاوس **طاووس وار:** بروانه طا**ووس فش**

طاووسي: تاوسی، سەز رەنگ، بەرەنگی سەوز، بـ مرەنگی تاووس

طاهر: پاك، خاوين، پافژ، بيگهرد

طاهره: پاك، ژنى پاك، پاك له پيسى و عميب

طایر: بروانه طایر

طايفه: بروانه طايفه

طبیسب: پزیشك، دوكتسۆر، جارهسهركهر، نسهوهى نهخۆشیمكان چارهسمر دهكات

طبیبانه: پزشیکانه، دوکتورانه، هاوشیّوهی پزیشکهکان طبیخ: کولاّو،، گمرم کراو، کولّ هاتوو، هر شتیّکی کولاّو و سورومکراو ومك برنج وخشت و همرجی

طبیعت: سروشت، سرشت، خوو، نهو سرشتهی خهنگهی نهسهری نافرینراون

طبیعت شناس: سروشت ناس، سرشت ناس، ئەوەى سروشت بناسیّت. دوکتوّر، پزیشك

طبیعی: تایب مت به سروشت، سورشتی، سرشتی، پیچهوانهی دمسکرد

طحان: ئاشەوان، ئارد فرۇش

طحانت: ئاشەوانى، ئاردفرۇشى

طعن: نارد کردن، ناش کردن، نارد کردنی گمنم یاهمر دانمویلهیمکی تر

طعين: ئارد

طــر: ۱- لا، تەنىــشت، كــەنار، قــەراغ، رەخ ۲- ھــەمو، ھەموان، سەرپاك، گشتى، تێكرا

طرائق: رێگاكان، شێوازهكان، رێچكهكان

طراح: بلاندانمر، نمخشه كيْش، نمقاش، ويْنمكيْش

طراد: رم، رمى بچوك

طراد: ۱- دوورخهرهوه، تاریّنهر ۲- کهشتی شهرکهری توندرهو ۳- شویّنی بهربلاو، پان و بهرین^۴- روّژ دریّر، روّژی بلند

طراد: پەلاماردان، ھێرش كردن، ھەڵمەت بردنـه سـەر يەك

طرار؛ تەردەست، زۆرنگ، كىسەبر

طراز: ۱- زینهت، نهخش و نیگار، نهخش و نیگاری جل و بهرگ۲- شیّوه، ریّچکه، جوّر، چهشن

طرازیسدن: رازاندنسه، خهملانسدن، جسوان کسردن، ریکخستن، رازاننهوه

طراف: شەرەف، گەورەيى، مەزنى

طرافت: تازه بون، نوى بونهوه

طب: چارمسمر کردن، پزیشکی، دهرمان کردن، هۆلمان، چارمسمر کردنی نمخوّشیهکانی جمسته

طبابت: پزیشکی، کاری پزیشك، چارمسهر کردن

طباخ: جيِّشت ليِّنهر، ئاشپهز، ئهو کهسهی خواردن دروست دمکات، خواردن جيِّکهر

طباخت: ئاشىپەزى، جينشت ئينان، خواردن دروست كردن

طباع: خوو، عادهتهكان، سرشتهكان

طباع: ۱ - مۆركـەر، چاپكەر، واژۆكـەر، ئـەودى مـۆر ئەشـتێك دەدات ۲ - شمـشێر سـاز، شمـشێر چـى، ئـەودى شمشێر دروست دەكات

طباق: هه لسه نگاندن، بهراو مرد کردن، خهم لاندن، هه نسه نگاندنی دوشت به یه کر

طبال: تميل ژمن، تميل ليدمر، دمهول ژمن

طبایع: خومکان، سرشتهکان، عادمتهکان

طبخ: لينان، دروست كردن، كولأندن، برژاندن

طبطبه: بانگ کردنن ناوازدان، دمنگ لیّومهاتنی ناو یا لاهاو له لاهاو له لاهاو له لاهاو له لاهاو اله کار م

طبع: مور کردن، نهخشاندن، چاپ کردن

طبع: سرشت، خوو، خدده، عادمت، سروشت

طبعاً: بەدلانيايى، بەتەواوى

طبق: بمرابهر، يهكسان، هاوتا

طبقات: دمرهجهكان، بلهكان

طبقه: نهوّم، قات، تا، چین، پله

طبقه بندي: ريزبهندى، ريز كردن، ريك خستن

طبل: تەپل، دەول، دەھۆل

طبل خوار: زۆرخۆر، تێرنهخۆر، چاوبرسى، ئەومى ھەت

تێر ناخوات، ورگن

طبل زن: تمپل ژمن، ئمومى تمپل ليدمدات

طبل نواز: تمپل ژدن، نمودی تمپل لیدهدات

طبن: زیرکی، وشیاری، زیرهك بون، زرنگی

طبي: سمرگوان، سمرگهؤان، نـوکی گـوانی چـوارپێکانی

ودك ئەسپ و وشتر

طراق: تەق، تىرەق، دەنىگ يا ئاوازيّىك كە لە شىكان يا تىرەكانى شتىّك بەرز دەبىّتەوە

طراوت: تمر و تازه بون، نوی بونموه، تم_هی، تازهیی طربال: مناره، بینای بمرز، بمردی بمرز کمالملوتکمی

حربان، مدرد، بیشی بسرر، بهردی بهرر خهنمنونخه ک<u>ن</u>و هاتبیّته بیش

طرب انگیز: شادی بزوین، خوشی بزوین، نهودی ببیته هوی زیاد بوونی شادی

طرب شكار: بروانه طرب انكيز

طربناك: شادمان، خوشحال، دهم بهبزه، شادان، شاد

طرح: ۱ ـ فړێدان، دوورکردن، دورخستنهوه، خستنه

لا^۲- لەبار بردن، لەبار بردنى كۆرپەلە لەناو سكى دايك س

۳- پیشنیار کردن، پیشنیاز کردن

طرح اهکندن: بناغه دارشتن، بلآن دانان، بهرنامه ریّژی طرح بندي: نهخشه کیّشان، پلان دانان

طرح ریختن: پلان دانان، نهخشه کیشان، بهرنامه ریزی طرح کردن: ۱- دوور خستن، خستنه دوور، فریدان ۲-

نهخشه كيشان، بلاندانان، بناغه دارشتن

طرح کش: پلان دانهر، نهخشهکیّش، بهرنامه ریّر

طرخان: سمرومر، سمرۆك، گمورد، ممزن

طرد: دووکردنهوه، تاراندن، دوورخستنهوه، دمرکردن **طرز:** شیّوه، روانّهت، هیاهٔهی شتیّك ^۲ ـ شیّوه، شیّواز،

رێباز، رێگا، جۆر، چەشن، رێچكە

طرف: لا، تەنىشت، كەنار، ھەراغ، رەخ

طرف: جاو، سوچی جاو

طرف: كۆتايى، دوماھى، كۆتايى و سەرئەنجامى ھەر

شتيك، سووچ و همراغ، كهنار

طرفاء: گەز، دارى گەز، گەزۆ

طرفدار: لايــهنگر، لايــهنگير، شــوێنکهوتوو، پــشتيوان،

پشت، پشت و پهنا

طرفگاه: جيهان، دنيا

طرفگسیر: ۱- لایهنگر، بشتیوان، شویننکموتوو ۲-

گۆشەگىرن گۆشە نشىن

طرفه: بهرچاوی، چاوتروکاندنیّك، بهرچاوی، چاولیّك نان، یهك جار لیّك نانی پیّلومکانی چاو

طرفه: تازه، هسهی خوّش، وتهی بهنرخ، ههرشتیّکی تازه و نوی

طرفين: دولا، ئەم لاولا

طرق: رێگا، رێگاکان، شێوازمکان

طرق: ۱ ـ لێدان، كوتان، لهيهك دان، بـ ه پيـك كوتـان ۲ ـ

میز کردن، گمیز کردنی چوارپیّ لمناوی ومستاوه

طرماح: ناودار، ناسراو، پایهبهرز، سهرنیاس

طرنب: قروفر، خۆنواندن، خۆدەرخستن، ناز كردن

طروب: شادمان، شادان، پیاوی کمیف خوّش، ئمودی بمرددوام سمرهٔآنی خوّشی و رابواردنه

طروق: رێڕمو، شوێنکهوتوو، لايهنگر

طره: ١- كاكۆڵ، فلكه، ئەگرىجە، تووكى ناوچاو، پەلكە،

فر ۲- ریشو، ریشال، پهراویز، قهراغی جل و بهرگ

طري: تازه، نوێ، نفار، تهڕ و تازه

طريح: دوورخراوه، فريدراوه، تارينراو

طرید: ۱ ـ دوور خراوه، هه لاتوو، فریدراو، پشت گوی خراو ۲ ـ شهوهی دوای یه کیتر له دایك بیت ۳ ـ روزی

دریّژ، رۆژى بلند

طریدان: شهو و رۆژ

طریر: جوان، شوّخ و شهنگ، هوّز، پیاوی جوان و هوّز

طریف: کهم وینه، بی هاوتا، سهیر، سهرسورهینهر،

طریفه: کهم ویّنه، غهریب، بیّ هاوتا، سهیر، سهرسوورهیّنهر، تازه، نوی، تازه داهاتوو، نفار

طريق: ريكا، ري، ريي

طريقت: شيوه، رهوشت، مهزههب، جونيهتى

طریقه: شیوه، جور، ریکا، ری و رمسم

طرر: مالى زستانه، كۆشكى زستانه

طس: تەشت، تشت

طساس: تهشت چێڮهر، تهشت فرؤش، تهشت ساز

طشت: تمشت، تشت

طعام: خواردهمهنی، خواردن، نهوهی بخوریّت، چیّشت،

ھەردنى، پێداويستى ژيان، خۆراك

طعان: رم ليدان، رم ومشاندن لهيهكتر

طعان: رِم زدن، رِم ودشيّن، سهرگونهگهر، تانهليّدهر، سهرزدنشت کهر

طعم: تام، چیّژ، نهوهی لهخواردن یاخواردنهوهی شتیّك ههستی پیّدهکریّت لهتائی و سویّری و شیرینی و مزری طعمه: خوّرشتن شله، روّژی، خواردهمهنی

طعن: تانه، لۆمه كردن، سهركۆنه كردن، عهيبى كهسيّك وتن، سهرزمنشت كردن، تهوس

طعن آمیز: تموساوی، وتمیمك كم تانمو تموسی پیّوه بنت

طعن کردن: لوّمه کردن، تانه لیّدان، تنانون کردن، پلارییّدادان، سهرکوّنه

طعنه زدن: تانه ليدان، سهركونه كردن

طعنه زن: لۆمەكەر، تانەلىدەر، سەرزەنشتكەر

طعنه زنان: بهدهم تانه ليّدانهوه، لهكاتي سهركوّنه كردن

طفام: ناپیاو، ناکهس، پهست، سوك، هیچ و پوج، لات طفامه: نهحمهق، پهست، گیژ، ور و کاس، نهزان

طغیان: 1 - سنوور بهزاندن، له پاده دمر چون، سهر کیشی کردن، پی دریّر کردن، پی لی راکیّشان 1 - هه نجون، هاتنه سهرهومی نباوی دمریا، شیّت بوونی دمریا 1 - سمرکیّشی، بی شهرمی، رووداری، چاوو سوری

طفال: هور و لیته، هور و لیتهی وشك

طفاوه: ۱- بوج و به لأش، وشكه گیا، كفه ریّر، كه فی سهرناو، كه فی سهرمه نجه ل. به شیك له شینك ۲- خهرمانه، خهر مانك یا خور

طفره: ۱- بازادن، خوّفریّدان، یهکجار پهرین لهبهرزایی ۲- مهودا، شهو مهودایهی دهکهویّته نیّوان کاریّکهوه، ماوه

طفل: بچوك لەھەر شتيّك، بچكۆلانه، بـچكۆله، چكۆله، منال،، كۆرپه، كەم تەمەن، منالى ساوا

طفل: ناسك، نازيـهرومرده، بـهناز گـهوره كـراو، نـهرم و

نيان

طفل: ۱- تــاریکی، خۆرئــاوا بــون، دەمــهو ئێــوارێ ۲-باران، ئەو ئاوەى لەھەور دەرژێتە خوار

طفولت: ۱- نمرم بون، ناسك بون، بهناز پهرومرده كران ۲- منانی، كهم تهمهنی، زارؤكی، زارؤكیّنی، وردی، بچكۆلهیی

طق: تەق، تەقە،، دەنگى بەريەك كەوتنى دوشت طقطقە: تەقتەقە، دەنگى سمى چوارپى، تەق تەق ...

طل: ورده باران، نمه باران، بارانی کهم که دلّوپهکانی بچوهك بنّت

طل: ۱ - جوان، دهلال، پهسهند، بهدڵ، شتی جوان و سهرسوورهێنمر ۲ - بدتهمهن، بهسالاچوو، پیر

طسلا: تسهلاً، زیّسر، ئسالْتون، یسهکیّك لسهكانزا كسهم و گرانباییهكان

طلاء: ۱- مه لهم، مه لحمه، همر شتیک له شتیکی بسون ۲- گوشراوی تری، شمراب

طلاق: تهلاق، جیابوونهومی ژن لهمیّرد، رزگار بونی ژن یا پیاو لهکوت و بهندی ژن و میّردایهتی

طلاقت: ۱ - دهم به بزه بوون، شادمان بون، خوشحائی ۲- زمان تیژی، زمان یاراوی

طلاقتنامه: تهلاقتنامه، بهلگهیهك كهتهلاق دانی ژنیكی تای بنوسن

طلاکار: زیّرنگهر، ئالتونچی، نهو کهسهی کاروباری لهگهل زیّر و ئالتوندایه

طلاکسردن: مسائین، سسوون، مسائیینی و سسوونی شستیک لهجهسته

طلال: نمه باران، ورده باران، شهونم، خوناڤ

طلاوت: جوانی، چاکی، شادمانی، شادی، خوشحالی

طلایه: ئەودى ئەجەستەي بسون، مەلھەم، مەرھەم

طلایه: پێشهنگ، پێشږهوی نهشکر، دهستهیهك له سهربازهکان کهنهپێشهوه برون

طلایه دار: دیدهوان، زیرمفان

طلب؛ داواگاری، خواستن، ویستن، داوا کردن، خوازیار بون، خوازوّگی

طلب: خواستن، ویستن و بهمانای پیاوی ژن باز، ئهو پیاوهی ژنی دمویّت

طلب: گروپ، دهسته، تاقم، جهماعهت، كۆمهانيك لهخهاك

طلسم: نووشته، جادوو، تیکه ومرهقهیهك کهدؤها یا شتیکی لهوچهشنهی لهسهر دهنوسن و باومپیان وایه بوّ پاریّزگاری کردنی کهسیّك لیه بیهلاّ و سیمختیهكان کاریگهره

طلع: ۱- چرق، شکوّهه، شکوّههی خورما۲- شویّنی بهرز و بلند۳- نهندازه، راده، بر

طلعت: رو، دیدار، روخسار، بینین

طلق: حملاّل، رموا، شیاو، ریّگه پیّدراو، شتیّك کهکهسی تیایدا هاوپشك نمبیّت و تایبهت بهخودی کهس بیّت

طلق: ژان، ژانی منالبون، نازاری منالبون

طلق: ١- ئازاد، ردها، بهردلا، ٢- خوشحال، ددم بهبرد، ددم به بیکهنین

طلل: شویّنی بهرز، شویّنهواری مالّ و بینای رووخاو

طلوب: خوازیار، خوازۆك، داواكمر

طلوع: همه نهاتن، همه الآتنى مانگ و خور و نهستيره، در كهوتن، هاتنه دور

طلي: تهلا، زير، ئالتون

طلي: مەنھەم لىندان، مەنھەم ساوين

طلي: چلکی دیان، زهردی دیان، رزانی دیان

طليب: خوازيار، داواكەر، خوازۆك

طلیعه: پیشپرهو، پیشهنگ، پیشپرهوی سوپا و نهشکر طلیق: ۱- نازاد، ویل، رهها، بهرهلا ۲- دمم بهبره، دمم

بهپێکهنین، شادمان

طسم: 1 -، ئاو، ئاڤ، دمریا، دملیا، زمریا 1 - ژوماره، ههژماره، ژومارهی زوّر 1 - سهیر، سهرسووپهینهر، واق ویکمر 4 - نهسپی باش و رحسهن

طماطم: تهماته، باینجانی سوور

طماع: تهماحکار، چاوچنۆك، رژد، تهماحدار طماعت: تهماحکاری، چاوچنۆکی، رژدی، تهماحداری

طمانینه: ئارامش، ئارامی، بیدهنگی، نوهره گرتن، نؤخژن گرتن، نارام بوون، هیمنایهتی

طمث: ۱- بمرکموتن، دمست لیّدان، ۲- نمخوّش کموتنی ژن، نمخوّشی مانگانهی ژن، حمیز ۳- چلّك، خویّن طمس: ون کردن، سرینموه، لمناو بردن، لمبمرچاو نمهیّشتن

طمطام: ناومرساتی، ناومراستی دهلیا

طمطراق: خوّ دمرخستن، خونواندن، خوّرازاندنهوه، به خوّنازین، ناز کردن، عیشوه، ناز و عیشوه

طمع: تهماح، هيوا، ئارەزوو، خواست، ويست

طمع: تەماحكار، رژد، چاوچنۆك

طمع برداشتن: نەھ<u>ن</u>شتنى تـەماح، تـەماح بــرين، بــێ ھيوابوون، چاومړێ نەبون

طمع بردن: تهماح كردن، چاو لهدونان، تهما كردن، بههيوا بون

طمع بریدن: بروانه طمع برداشتن

طمع بستن: بروانه طمع بردن

طمع داشتن: تهماحدار بون، تهماحکار بون، بههیوا بون، رژد بون، رهچاوی

طمعكار: چاولەدوو، تەماحكار، تەماكار، رژد

طمع گستن: بروانه **طمع** بردن

طميس: كويّر، نابينا

طمیم: نــهرم نــهرم روّشــتن، هیـّـدی هیّـدی روّشــتن، لهسهرخوّ روّشتن

طناب: تەناف، بەند، پەت، گورىس، گورىس

طناب باز: تمناف باز، بمند باز، هو کمسمی لمسمر تمناف دمروات

طناب خور: جاڵ، قووڵ، قوولاّيي

طناز: نازکمر، گالتمپیکمر، چوّن و نازدار

طنان: ۱- ناودار، سمرنیاس، ناسراو ۲- ویزمویز کمر، ناوازدر ۳ - ناهمنگدار، بمناهمنگ

طنب: ۱ - تسمناف، گوریس، بمنسد، بسمت ۲ - دمسار،

دممارهکانی لهش، رهگ ۳- دممارهکانی دار

طنبار: تەنبور، جۆرە سازىكى مۆسىقايە

طنبور: تمنبوور، يمكيّكه له ناميّرهكاني موسيقي طنبي: تمناق، تالار، هؤلّي گموره طوف: سـووړانهوه، خولانـهوه، دهور ليّـدان، بـهدهوری شتيّك سووړان وخولانهوه

طوفان: تؤفان، گێژهڵۆكه، فهرتهنه، لافاو، پـۆك، لـههى، ليمشت، شڵێوه

طوفان زا: توفان زا، ئەوەى ببيتە ھۆى توفان

طوق: تــهوق، گــهردن بهنــد، هــهر شــتێك دەورى مــڵ بگرێــت، كەڵــەن، كەڵــەوه، كــهڵێن، كەڵەمــه، مــادانگ، سەنجۆڵ، سەنجۆر

طول: دریّـژ بـون، دریّـژی، کیّـشراوی، دریّـژا، دوور و دریّژی

طول: دمسهلات، هيّز، توانايي، وزه

طولاني: دريّر، بهردموام، كيّشراو

طول دادن: دريّـره پيّـدان، دوا خـستن، پــێ خايانــدن، لهكاريّكدا درمنگ كردن

طول کشیدن: خایاندن، پئی چون، دریده کیسان، بمردهوام بوون

طولي: درێژی، درێژایی، بهدرێژی، لهدرێژیی

<mark>طومار:</mark> تۆمار، نامـه، تيانوس، دهفتـهر، نامـهى دوور و

در<u>ێ</u>ژ

طوي: ۱- مهشکه، مهشکهی ناو ۲- برسیهتی، برسی بوون

طوي: جەژن، زەماوەند، شايى

طویت: نیمت، مبمست، نهندیشه، هزر، بیر، ناخ

طویس: بروانه طاووس

طويل: دريْرْ، كيْشراو

طويله: دريز، كيشراو

طویله: گمور، ناخوور، شوون، شوینی چواربیکان طه: طه، ناوی سووردی بیستهم له هورنان که ۱۳۵ نایمیه و له ممکه هاتوتهخوار. و ممبمست لمبنهمالهی

> پێغەمبەرە <mark>طھارت</mark>: پاكى، خاوێنى، پاقژى، دەستنوێژ

طهر: پاك بونموه، پاهّر بونموه، خاوێنى، پاك بونموه*ى* ژن لەنمخۆشى مانگانه

طهره: پاکی، خاوینی، پاقری

طنجیر: ممنجمل، دیگی مسینی دمم گموره، پاتیل

طنسز: گانته، نساز کسردن، گانته پیکسردن ۲- تانه،

سەركۆنە، سەرزەنشت، تەشەر، تەوس، پلار، لۆمە

طنــز كــردن: گاڭــه پێكـردن، نــاز كـردن، لۆمــه كــردن، تەشەر لێدان

طنفسه: راخهر، جاجم، فهرش، قالّی، گلیم، همر شتیّك که شیاوی راخستن بیّت

طنین: بانگ کردنی میّشوله یا میّش، وزه، گزه، وزه وز، دهنگی ناهّووس، دهنگدانهوه

طو: ميوانين بۆنە، جەژن، زەماوەند، حەفلە

طواشي: گوون دەرھاتوو، خەسـێنراو، ئـــەوەى گونيــان

دمرهينابيت

طواغي: بوتخانه، بتخانه

طواف: سوورانهوه، خولانهوه، بهدهوری شتیکدا سوور خواردن، تهواف

طواف: وردهواله فروّش، چهرچی، شهوهی بهردهوام دمگریّت

طوال: درێڙ، کێشراو، زور درێڙ

طوبي: پاكتر، خاوينتر، پاقترتر، زور پاك

طوبي: بهختهومری، کامهرانی، خوّشی، شادی، شادمانی، خیّر و خوّشی

طود: کێو، کهژ، حِيا، کێوی بهرز و بڵند

طور: حالّ، ئاست، بر، ئەندازە، شێوە، جۆر، چەشن طور: ١- حەوشێ، پانتایی ناو مال ٢- کێو، کەژ، چیا٣-

وناوی کیویکه لهدوورگهی سینا که موسای پیغهمبهر لهوی دوعا و پهرمستینی خوای دهکرد

طوسي: توسى، خۆلەمىنشى، كەوەيى، سەوزى سپى باو طوطي: تووتى، بالندەيـەك ھەرچى بلىّى دووبارەى دەكاتەوە

طوطي وار: تووتي ئاسا، هاوشيّوهي تووتي

طسوع: فسهرمان بسردن، گسوێ رايسهڵی، ملکه چسی، فهرمانبرداری

طوع: ملكهج، فهرمانبردار، گوي رايهل

طهور: پاك كردن، خاوين كردن، پافتر كردن

طهير: باك، خاوين، باقر

طي: برين، پيوان، پيواني ريکا، پيچان، تيپيچاني

شتێۣك

طي: تـەى، نـاوى ھۆزێكى عەرەبـە كـە ھۆزى حاتـەمى تابيـە

طيار: هەلفر، فرۆك، جالاك، تيژرەو

طيارات: فرۆكەكان، ھەنفرەكان

طياره: فرۆكە، ھەڭفر، كەشتى توندرەو

طیاش: عمقلّ سووك، بیّ عمقلّ، حوّل، گیْژ، وڕ، کاس **طیاف:** تـاریکی، رِحشـایی شـمو. بـممانای موّتهکـم و

> شەوەيش دێت . .

طیان: بهنا، ومستای دار و دیوار، خشتکار، نهومی کاری بیناسازی دمکات

طيب: بۆنخۆشى، خۆش بۆن بوون، بين خۆش بوون.

بهتام بوون، بهچێژ بوون، حهلاّل بون، رموا بوون

طيب: ١- باشترين، جاكترين، باشترين لهههر شتيك ٢-

حەلاّل، رەوا، شياو، حەز، ئارەزوو، خواست، ئيرادە

طيب: پاك، خاوين، بەسەند، بەدل

طيبت: خوْش بون، بوْنخوْش بوون، خوْش بـێن بـوون،

بهتام بوون، چێژداربون، خۆشى، شادى، شادمانى

طيبه: باك، خاوين، پاقر، پەسەند، بەدل

طیت: نیهت، مهبهست، نیاز، پیویستی

طير: فرين، بال گرتن، هه لفرين

طیر: بالنده، مهل، فرقك، ئهوهى هه لدهفریّت له ناژه له كان

طیران: ههنفرین، فرین، پهری، فران

طيره: سووكي، كهم عهقلي، توورميي، رق، كين، فين

طيش: سووك، بوون، ريسوا بوون، بيّ عمقلٌ بوون، كمم

عەقلى

طيف: رق، تـوورميى، خـميال، گومـان، ئـمو خميالـمى

لهخهودا دروست دمبيّت

طي گردن: برين، پٽوان، بريني رٽگا

طین: گل، قور، ههره، گلی تهر، بشکوّل، تهفن، ههرگ، زمل

طینت: سرشت، خوو، عادمت، سروشت

طيور: بالندمكان، مهلهكان، فروكهكان

ظ: پیتی بیستهم له نالفابیّتی فارسی. نهم پیته لهزمانی کوردیدا نیه و لهجیاتی نهوه پیتی (ز) بهکار دمبریّت

ظئر: دایه، دایان، ژنیّك كهشیر بهمنالیّكیتر بدات ظافر: سهرکهوتوو، زالبوو، پیرۆز، دمسهلاّت پهیا کردوو ظالع: ستهمکار، زالم، خویّنمژ،

ظالانه: زالمانه، بهشیوه زالمهکان، ستهمکارانه

ظالمين: ستهمكاران، زالمهكان، زالمان

ظاهر گشتن: دمرکهوتن، روون بون، ئاشکرا بون، خوّیا بوون

ظاهر کردن: دمرخستن، ناشکرا کردن، روون کردنـهوه، هیّنانه روو

ظاهر: ديار، ئاشكرا، روون، خۆيا، بەرچاو

ظاهربين: رووبين، روالهت بين، شهوهى تهنيا روى

دمرموه دمبینیّت و ناخ نابینیّت ظاهرسازریاکار، ئهومی خهنک فریو بدات

ظاهره: بروانه ظاهر

ظباء: ئاسك، ئاسكەكان، كارمامزەكان

فلبي: ئاسك، كارمامز، غەزال

ظراف: زیرهك، وشیار، زرنگ، دانا، زانا، زانهر

ظرافت: زیرهك بوون، زرنگی، وشیاری، زانـایی، جوانی

دەلالى، شۆخى، شۆخ و شەنگى

ظرف شُوئي: قاپشۆرى، دمقرشۆرى، قاپ شۆرين، شوينى

قاپ شۆرين

ظرف: دمقر، هاپ، هامر شتیک که شتیکیتری تیا جی . بکهنهوه، دمفر

ظرفیت: توانایی، جنگه، پانتایی، شوین، بهربلاوی

ظریف: زیرهك، زرنگ، وشیار، شیرین قسه، قسه خوّش، جوان، دهلال، شوّخ، بهدل، دلگیر، چهلهنگ ظریفه: بروانه ظریف

ظَعَن: رِوْشتن، كۆچ كردن، كۆچين، بار كردن ظَفْر: سـهركهوتن، جـيرِهبوون، زالْبـون، دهسـهلاّت پـهيا كردن، بهموراد گهشتن

ظفر: نينۆك، هەينوك، ناخوين، ناخوون

ظفرمند: سەركەوتوو، زال، دەسەلات پەيا كردوو

ظفیر: سمرکموتوو، زال، پیاویک کمئیرادمی همر شتیک بکات بهسمریدا زال ببیت

ظكاء: تينو بوون، تينومتي، تينويهتي، دمم شوك بوون

ظل: سێبهر، نسێ، بهنا

ظلام: تاریکی، رهشایی شهو، سهرهتای شهو

ظلام: زولم، ستهم، ناحهقي

ظلام: ستهمكار، زالم

ظلیف: سیم، سمی قهلشاو ودك سمی نهسیپ و میهر و ناسك

ظلف: نياز، پێويستى، پێداويستى

ظلم پیشه: زائم، ستهمکار، زوردار

ظلم: ستهم كردن، زولم، ستهم، ناحههي، خورتي،

زۆردارى، كەلەزەرى

ظلماء: تاریکی، زوّر تاریك

ظلمات: تاریکی، رمشایی، رمشاتی

ظلماني: تاريك، ليّل، زور تاريك، نهنگوسته چاو

ظلمت سرا: دنيا، جيهان

ظلمت: تاریکی، رمشایی، لیّلی ظلمتکده: دنیا، دونیا، جیهان

ظلمه: ستهمكاران، زورداران

ظلوم: ستهمكار، زۆردار، ئەومى زۆر ستەم دمكات

ظله: سايهوان، سهيوان، نهودى سيّبهر بخات

ظليف: ١ - خراب حال، بهريشان، زهليل، داماو ٢-

دژوار، سهختی، کار یا بابهتیکی دژوار و گران

ظليل: سايهدار، سيبهردار، ئهوهى بهردهوام سيبهرى

ھەبيت

ظليم: ستهم ليكراو، زولم ليكراو، ستهم ديتوو

ظلیمه: ۱ - ئەوەى بە زۆر ئەكەسىنك ومربگىرىت ٢-

دادخوایی، دادخوازی

ظن: گومان بردن، گومان، دودنی، دوردونگی، وازانین،

سۆ، لاوا بوون، شك

ظنان: بهدگومان، دودل، رمشبین، نهوهی لههممو شتیك

گومان دهکات

ظنون: بهدگومان، رهسبین، پیاوی لاواز که نهکریّت باومری پیّبکریّت

ظنه: تۆمەت، بوختان، قسەى ناراست

ظنين: ١ - تاوانبار، تۆمەت ليدراو، تاواندار، ئەودى

تۆمەتى خرابىتە سال ٢- خراسەخواز، بەدخواز كە

گومانيان لٽي ههبٽت

ظهارهاوپشتی، هاریکاری، هاوگاری، دمستگیرۆیی،

يارمەتى دانى يەكتر

ظهر: پشت، دوا، بمرامبمری روو

ظهر: نیممرق، نیمودرق، ناوهراستی رقر، نیموه رقره،

نيڤرۆ، ئافرۆژ

ظهور: دمرکهوتن، ئاشکرابون، هاتنهدی، روون بونهوه

ظهیر: یار، هاوری، هاوکار، پشت، هاریکار، یارمهتیدهر

ظهيره: بروانه ظهير

ظهيره: نيمهروّژه، كاتى نيومروّ، ناومراستى روّژ

ظیان: هەنگوين، ھەنوين

ع

ع، پیتی بیست و یهکمه له نالفابیتی هارسی کم
 بهعهین دهخوینندریتهوه

عائب: عمیب کمر، عمیبدار، شمودی عمیب و کمم و کوری همینت

عائث: شير، شيرى درمنده

عائد: ۱- سمردانکمر، نموهی سمردانی نهخوش دهکات ۲- گهراوه، فهگمریاو، نموهی بو کهسیّك بگهریّت موه له پاره و سامان و همرچی، گهراوه

عائده: ۱- سمردانکهر، ئهوهی سهردانی شوینیک یان نهخوش دهکات ۲- باشی، چاکه، بهخشین، بهخشش، بهرژ دوهندی، قازانج

عائـــذ: پەناھ<u>ى</u>نــەر، ھۆمــەن بــەر، ئــەوەى روودەكاتــە

کمسیّك بوّ هاوكاری و دمست گیروّیی

عائق: رِیْگر، لهمپهر، بهربهست، بهرگر، نهوهی لهسهر رِیْگای کهسیّك یان شتیّك سهوز دمبیّت

عائقه: بروانه عائق

عائل: دەورىش، ھەزار، دەست كورت، نيازمەند

عائله: بنهماله، ژن و منال، خیزان، پهرگال، بندار

عابث: گەمەكمر، ياريكەر، ئەوەى كارى بيھۆ و فيرۆ دەكات

عابید: خۆپاریز، خواپهرمست، لهخواترس، پاریزکار، ئەوەى دەپەرمستیت و دەپاریتەوە

عابدانه: خواپهرمستانه، خۆپاريزانه، پاريزكارانه،

لهخوا ترسانه، هاوشيّوهي خواپهرستهكان

> **عابر:** تێپەڕ، ڕێڕەو، ڕێڰا، ڕێڹوار، ڕێبار، ڕابوار **عابرە:** بروانه عابر

عابس: مۆن، گرژ، رووترش، ناوچاوتاڵ، گرژ و مۆن عاتــك: ۱- كــهريم، جـوامێر، پياوچاك، خێرخـواز ٢-پاك، بێ گمرد، پاك و بێگمرد لههمر شتێك٣ـ شمراب عاج: عاج، دداني فيل، كهڵبهي فيل

عاجز: ناتهوان، سست، تياماو، پهك كهوته، دؤش داماو، هيلاك، بيّزار

عاجزامدن: هیلاك بوون، بیّزار بوون، تیامان، پهك كهوتن، ماندو بوون، ناتوانی

عاجزائه: ناتهوانانه، بن هيّزانه، ماندوانه، بيّزارانه عاجز شدن: ماندوو بوون، بن هيّز بون، ناتهوان بوون، تيامان

عاجز كردن: ناتهوان كردن، سست كردن، لاواز كردن، بي هيز كردن

عاجزوار: ناتموان ئاسا، بيّزار ئاسا، ماندو ئاسا عاجل: ١- پەلەكەر، بلەز، ٢- مۆلەت، خيّرا، پەلەپـەل، پەلە

هاد: عاد، نهتهومی عاد، هۆزنك له عمرمب لهنهتهومی عاد و له بنهمالهی نوح

عادت پذیر: خوو ومرگر، هۆگری، هۆگربون، عادمت گر، عادمت ومرگر

عادت دادن: عادمت دان، هوّگر کردن، خوو پێوه گرتن عادت داشتن: خو گرتن، عادمت بوون، هوّگر بون، خو پێوه گرتن

عادت شدن: ۱- عادمت بوون، خوو، باو بون، بونه شيّوه ٢- نهخوّش مانگانه ی ژن که عادمتیه تی که عادمتیه تی

عادت کردن: خوو گرتن، عادمت کردن، هوّگر بون، خوو پ**يّو**ه گرتن

عادت گرفتن: بروانه عادت کردن

عادل: دادوهر، دادیار، دادگهر، داوهر، بهویژدان، عادل

عادلانسسه: دادومرانسه، دادیارانسه، بهویژدانانسه، دادپهرومرانه

عادی: دوژمن، دژمن، نهیار، دشمن، دژ، ستهمکار، زالْم،

زۆردار، دەست درێژ .

عادی: ئاسایی، کاریّك كهخووی پیّوه گیرابیّت، عادی، عادمتی، ئهوهی خوویان پیّوه گرتبیّت

عادیه: ۱- مهودا، ماوه، دوری، پیشهیهك که کهسیّك له کاریّك بگیْریّتهوه ۲- توندی، توورهیی، توند و تیژی، رق

عاذر: تکاکار، لێبورده خواز، ئـهوهی داوای لێبـوردن و لێخوٚشبون دهکات

عاذر: ۱- نیشان، شوێنهوار، شوێنی بـرین لـه جهسـتهی مروف ۲- بیسایی، گوو، گه، پیسایی مروف

عاذله: بروانه عاذل

عار: عهیب، ئیراد، شوورمیی، شهرم، حهیا

عاربه: عارمبه، عهرمبی رمسهن

عارض: دمرکهوتوو، دمرخراو، پیشاندمر، نیشاندمر، شهوهی بنته پنش، پنشهات، شهوهی رووبدات و سهفامگیر و ههمیشهیی نهبنت

عارض شدن: ۱ ـ روودان، هاتنه بیش، ۲ ـ سکالاً کردن، شکایهت کردن، دادخوازی

عارضه: پیشهات، رووداو، نهوهی بو مروق پیش بیت عارضین: دوو رووی روخسار، نهم لاولای روخسار

عسارف: خوانساس، خوانیساس، ناسینهری خوا، خوا پهرهست، دانا، زانا، خوّراگر، بهسهبر، عارف، شارمزا، ناشنا، سوّفی

عارفانه: خواناسانه، خواپهرستانه، هاوشیّوهی زاناگان، شارمزایانه، سوّق

عساری: رووت، هووت، روت و هوت، بـێ جبل و بـــهرگ.، زداووت، کووت

عاريه: بروانه عارى

عسازف: ۱- چهنهر، چهنیار، ساز ژهن ۲- گورانی، سروود، ئاواز

عسازم: نیمتکمر، ممبمست کمر، نمومی ممبمست و نیرادمی کاریک دمکات، همرکمسیک کم ناهمنگی کاریک دمکات

عاس: شموگهر، پاسموان، حمس حمس، پاسموانی شمو عاسم: زوّردار، ئازاردمر، ئـمو پیـاومی رِمنـج و سـمختی بـمسمر مالّ و منالّمکمیدا دمسمپیّنیّت

عاشر: ۱- ده یهك ومرگر، شهوهی نهده بهش بهشیك ومردهگرینت ۲- دهیهم، دهیهمین، دهههمین

عاشره: بروانه عاشر

عاشق: عاشق، دنداده، نهویندار، نهفیندار، نهوکهسهی یه کنیر تا رادهی پهرمستین خوش دهوینت، شهیدا عاشقانه، نهویندارانه، هاوشیّوهی عاشقهکان عاشق دوست، عاشق خوّشهویست

عاشق پیشه: بروانه عاشق

عاشق کش: عاشق کوژ، نهوین کوژ، نهو دمزگیرانهی ناحه قی و ستهم له عاشقه کهی بکات

عاشق وش: عاشق ناسا، هاوشیّوهی عاشقهکان، عاشقانه، دلّدارانه، نهویندارانه، دلّبهرانه

عاشقه: بروانه عاشق

عاشورا ۽ عاشوورا، رِوْژِي دهيهمي مانگي موحهرهم، نهو روّژهي حسين بن عهلي له كهربهلا كوژرا

عاصر: گوشهر، زهخت لێکهر، کهسێك که ميوه يان ترێ دهگوشێت بوٚ نهوهى ناوهکهى بگرێت

عاصره: بروانه عاصر

ع**اقر:** نازا، نەزۆك، ئەو ژنەى كە منائى نەبئت عاقل: عاقل، دانا، زانا، وشيار، ئاگا، زيـرەك، بيرمەنـد، ھزرمەند، زرنگ، ژير، ژيرلوو، مامۆتك، ھيردار

عاقلانه: عاقلانه، بیرمهندانه، هاوشیّوهی عاقلّهگان، زانایانه، زیرمکانه، ژیرانه

عاقل فریب: عاقل فریو، نهودی عاقل و بیرمهند فریو دددات

عاقله: عاقل، بيرمهند، ژني عاقل و وشيار

عاكف: خۆپارێز، گۆشەگىر، سووج نشين، ئـمومى خـۆى لەگوناح و تاوان دوور دەخاتەوه

عالم: زانا، دانا، زانهر، فرمزان، بیرمهند، تیگهیشتوو، بهنهزمون

عالم: دنیا، جیهان، دونیا، روّژگار، زممانه

عالم آخرت: ئەو دنيا، رۆژى بەسلان، رۆژى كۆتايى

عالم بالا: ئاسمان، عاسمان، دنيايي سەرەوە

عالمتاب: خۆر، تايبەتمەندى ھەتاو

عالم جان: دنیایی رِفّح، دنیا، جیهان

عالم گشا: جیهاندار، نهوهی ولاتان دمگریّت

عالم گیر: جیهان گیر، ئەوەى ھەمو جیهان بگریّتەوە

عالى: بەرز، لەپيش، زۆرباش، گەورە، بلند، پايەبـەرز، ريزدار، بەريز

عالی آ**وازه:** خۆشخویّن، دهنگ خـۆش، نـاودار، ناسـراو، سەرنياس

عسالی تبسار: پایهبهرز، خاوهن بنهماله، شهوهی لهبنهمالهیمکی ناودار و پایهبهرز بیّت

عالیجاه: پایهبمرز، رِیْزدار، خاوهن پله و پایه

عالى جناب: بەرپىز، رىزدار، وشەيەك بۆ رىدز دانان لە كەسىك بەكارى دەبەن

عالى رتبه: پله بەرز، خاوەن پله و پايه، پايەبەرز **عالى شان:** بروانه عالى رتبه

عالى قدر: بەريز، ريزدار، خاوەن شكۆ

عالى مربته: بروانه عالى رتبه

عالى مقام: بروانه عالى رتبه

عالى مقدار: بمريّز، ريّزدار، بايمبمرز، خاوهن شكوّ

عاصف: ۱- چهماوه، لار، خوار، ناریّك ۲- توند و تیـژ، بایی توند و سهخت

عاصم: باریزهر، راگر، رینگهگر، بهرگر له گوناح و تاوان

عاصمه: شار، پایتهخت، ناوهند، بنکهی دهسهلات

عاصى: ياخى، سەركيّش، نافەرمان، ملھورٍ، گوناحكار، تاوانبار

عاصيه: بروانه عاصي

عاضد: هاریکار، هاوکار، یارمهتیدمر، پشتیوان

عاطر: بۆنخوش، بين خوش، ئەوەى بونى خۆشى خۆش دەريت

عاطف: چاكەكار، خيرخواز، ميهرەبان، چاكەخواز

عاطفه: خوشهویستی، دلسوزی، بهزمیی، چاکه، بهزمیی، سوز

111.

عاطل: بيّكار، بـيّ شـت، بيّهـوّ، فـيروّ، ولـوول، پاٽوتـه،

گردهنشین

عافى: بەخشەر، ئيخۇشبو، ئيبوور، ئى ببوور ئەگوناح وتاوان

عافيت: تەندروستى، سلامەتى، لەش ساغى

عساق: سهرهخوره، نازاردهری دایسك و باوك، رهست بهخهسار، هاروهاج

عاقب: جنگر، جنگردوه، قایم مقام، نهوهی ببیته جنگری یهکنکیتر

عاقبت: ئەنجام، سەرئەنجام، دوماھى، كۆتايى، دواھات،

كۆتايى ھەرشتىك

عاقبة الامر: سهرنهنجامی كار، كۆتايى كار، ئهنجامی كار

عاقبت اندیش: دووربین، دورنهندیّش، نهوهی بیر لهدواهات و نهنجامی کارهکان دهکاتهوه

عاقبت بغیر: نهنجام خیّر، نهودی سهرنهنجامی کار یا ژیانی خیّر و خوّشی بیّت

عا**قبت نگر :** دور ئەندێش، دوربين، ئەوەى بيرلە ئەنجام

و دوماهی کارهکانی خوّی دهکاتهوه

عاقد: گری لیدور، ماروبر، مارهکهر، بههیزکهری

پەيمان، ئەودى دوكەس لەيەك مارە دەكات

عالى منزلت: بروانه عالى رتبه

عاليه: بنند، بمرز، ريزدار، گموره، ممزن

عالى همت: جوامير، دلّ فراوان، بهخشهر

عام: گشتی، ههمو، ههموان، تێکڕا، سهرپاك

عام: سال

عام الفیل: سائی فیل، سائی ۰ ^{۵۷} زایینی که نهبردهه سمرداری حهبهشی هاوری لهگهان ^۵ همزار سوپای حهبهشی بهمهبهستی ویّران کردنی کهعبه روی له مهککه کرد و کاتیّك گهشتنه مهککه بالنده بچوکهکان بهناوی نهبابیل بهورده بهرد نهوانیان لهناو برد

عسام المنفعسه: بمرژموهندی گشتی، نسهوهی سسوود و بمرژموهندی همموانی تیا بینت

عامــد: نیـمت کـهرن بمئهنقمسـت، لـه ږووی زیانیـهوه، مهبمست کهر، دمسهنقهست

عامر: ئاقەدانكەر، ئاوەدانكەر، نىشتەجى لەناو مال. بەماناى ئاوەدان و ئاقايش دۆت

عامره: بروانه عامر

عامل: کارکمر، کریکار، ئەوەى بەدەست کار دەکات

عامله: بروانه عامل

عامه: هممو، همموان، گشتی، تیکرای خهلک، سهرپاك

عامــه پــسند: خــهڵك پەســهند، ئــهودى لاى هــهموان پەسەند بێت

عامی: کوێر، نابينا، ئەوەى ڕێڰاى خۆى نەزانێت

عامیان: عمشایمر، نمزان، خهلکی نمخویندهوار

عامیانه: نهخویّندهوارانـه، وهك خـهلّکی نهخویّنـدهوار و نهزان

عاند؛ شمرگمر، شمرِخواز، لارِێ، نموهی له رێگای راست دمربچێت

عانه: ۱- میچکه کهر، ماکهر، کهری می ۲- بهرهتووك، شویّنی روانی موو لهخوار ناوکی ژن و پیاو، تووکهبهر عانی: دیل، بهندی، پهخسیر، ئهسیر، گیراو

عائیه: بروانه عانی

عاهت: بهلاً، زیان، زمرمر، نهومی ببیّته هوّی هموتان و لهناو چونی شتیّك

عاهر: زیناکهر، ئەوەی گانی نارموا دەکات، داویْن پیس، گوناحکار

عاهل: ۱. پاشای گهوره، خهلیفهی گهوره ^۲- بیّوه ژن،

ئەو زنەى كە ميردى نيە

عايب: بروانه عائب

عايث: بروانه عائث

عايد: بروانه عائد

عايده: بروانه عائده

عايد: بروانه عائذ

عباء عابا، جلێکی گهورهی شوّرِه لهسهر جلی تـرهوه لهبهری دهکهن

عباب: خواردنهوه، خواردنهوهى ئاو

عبادت: پارانموه، پهرمستین، دۆعا کردن، بهندهیی، یهز، بهندایهتی، بچووکی، پهرمستنی خوا

عباد تخانه: بهرمسگا، بهرستگا، بهرستگه، شوینی

پەرمستن و پارانەود لەخوا عبادتكسار؛ خۆباريز، له خواترس، پاريزكار، ئـەوەى

عبادتگاه: بروانه عبادتخانه

عبادید: ﴿ دمسته، کۆمهن، کۆمهنی خهنگ ۲- ریکا، ریکا دوورهکان

عبار: لێکدمرهوه، شيکمرهوه، لێکدمرهوهی خهو عبارت: ۱ ـ شی کردنهوه، لێکدانهوه، لێکدانـهوهی خهو

یان وته ۲- جۆنیەتی وتن، واتا، بریتی، وتە، كۆش

عباس: رووگرژ، مۆن، ناوچاوتاڭ، رووترش، گرژ و مۆن عبث: ١- بێهـۆ، فـيرق، بـێ ئـهنجام، بـێ كـهنك، كارێـك

کههیج بههره و نهنجامیّکی نهبیّت، گهمه کردن، یاری کردن

عبد: بمنده، بمرده، كۆيله، غولام، غولام، بمندهى خوا، بياوى خوا

عبدالبطن: سك پەرەست، زۆرخۆر، زك پەرەست

عبدالجنه: مۆتەكە، شەوە، خەوى پەريشان

عبدالله: بمندهی خوا، پیاوی خوا

عبدل: بەندە، بەردە، كۆيلە، ملك

عبدون: بەندەكان، كۆيلەكان

عبرانی: عیبرانی، یههوودی، جوولهکه، زمانی جوولهکه عبرانیسه: عیبرانیسه، زمان و نوسینی جوولهکه و یههودیهکان

عبرت: ۱- سهیر، سهمهره، سهرسورهینهر، واق ورکهر ۲- پهند، وانه، وانه یان پهندیک که له روانین له ژیانی کهسانیتر بهدهست بیّت، سهرکردنهوه، کلکهنما، چاوبرکی

عب**برت گـرفتن:** پـهن گـرتن، وانـه ومرگـرتن، فێـر بـون، ئەزمون ومرگرتن

عبرت نما: کلکه نما، نهوهی ببیته هوی سهرسورمان و وانه بو گهسانیتر

عبره: فرمیّسك، خوناڤ، شهونمی چاو، نهشك، نهسر، خهمی بیّ گریان، فهتیس مانی فرمیّسك

عبره: تێپهڕين، ڕۅٚۺتن، ڕمت بوون، تێپهڕين لهشوێنێك عبره: باج، خهراج، سمرانه

عېرى: عيبرانى، جوولەكە، يەھوودى، موسايى

عبس: مۆن كردن، روو گرژ كردن، ناوچاو تال كردن،

روگرژی، رووترشی عبقــر: عمیقـمر، شـوێنێك كـه عمرهبـهكان گومانیـان

جسر، حدید و پهری زوری همیه. و ناوی شویننیك که همر شتیکی باشیان بو نموی دهگمراندهوه

عبةره: درموشانهوه، دره خــشانهوه، درموشــين، درموشانهوه و درموشانهوه و تراویّلکه

عبقری: ۱- سهرومر، سهروّك، گهورهی هوّز و نهتهوه ۲- چاك، باش، گرانبایی، کهم ویّنه، بی هاوتا، ههر شتیّکی باش و کهم ویّنه ۳- سهرسورهیّنهر، واق ورکهر، ههر کهسیّك که جوانیهکهی یا هیّز و یا گهورهیهکهی ببیّته هوّی سهرسورمان

عبقریهٔ: بروانه عبقری

عبودت: بهندمیی کردن، بهندایهتی کردن، بهندایهتی، کۆیلایهتی، پهرمستینی خوا، خواپهرمستن

عبودیت: پەرەستىنى خوا، خوا پەرەسىن، بەندايەتى، كۆيلايەتى، پەرەسىن

عبور: تێپەڕين، ڕۆشتن، لێ رەد بوون، ڕێ**ػ**ه برشين، ڕێ پێوان، له شوێنێکەوە تێپەرين، بووردن

عبوس: موّن کردن، موّنی، رووگرژی، ناوچاو تالی، گرژی، تووردیی

عبوس: تـووږه، مـۆن، ناوچاوتان، ږوو گـرژ، ږووتـرش، تووش

عبهر: هَهُلُهو، گوَشَـتن، پـر گوَشَـت، جوارشانه، ناوشان پان

عبيد؛ بەندەكان، پياوانى خوا، كۆيلەكان

عبير: عهبير، دهرماني بونخوش

عبيراگين: بونخوش، بينخوش، تيكهن بهبوني خوش عبير آميز: بروانه عبيراگين

عتاب: توورِه بون، سمركؤنه كردن، تانـه ليّـدان، لوّمـه كردن، سمرزمنشت كردن

عتاد: ئاماده کردن، تەيار کردن، کۆکردنەوە، ئامادەيى، تەيارى

عتاق: ئازاد بونی بهنده، رِزگار بوون

عتاق: شمراب، شمرابي كۆنمسال

ع**تاهیه** : کهم عمفلّ، بیّ ناوز، نهزان، کا*س،* گیْژ، ورٍ، بیّ میّشك

عتبه: ئاستانه، بهردمرگه، دمرمال، دمریزان

عترت: مال و منال، بنهماله، خیزان، تایهفه، عهشیرهی پیاو

عتق: ۱ - نازاد بون، رِزگاربونی بهندهی بهزیّر کراو ۲ -کوّن بوون، بهریّز بون، رِیّزدار بون، مهزن بوون، گهوره مهون

عتل: زۆرخۆر، ورگن، سك پەرەست، تيرنـهخۆر، تونـد وتيژ، ئازاردەر، زيان گەيەنەر، ستەمكار، زالم عتم: زميتوون، دارى زميتوون

عتو: سهخوّنازین، لهناست دهرچون، سنوور بهزاندن، لهخوّبایی بوون، خوّبه زل زانین، ستهم کردن، زولم کردن

عته: 1 - کهم عهقل بون، کهم ناوزی، بی میشکی، گیرژ بون، ور بوون، کاس بون 7 - تهماحکاری، تهماحکاربون، رژدی، چاوجنوّکی

عتیسه: ۱- نامساده، تسهیار، حسازر ۲- نهسستوور، هماره هماره

عتیق: ۱- کونسه، ئهنتیکه، چوپلهك، بایی دار، کون، عهنتیکه، میزینه، دیرین، لهپی شینه ۲- برزارده، برارتی، ههلبریدراو لههم ر شینیگ۳- نازاد کردن، رزگار کردنی بهندهی به زیر کراو

عتیقه: کونه، دیرین، لهپیشیینه، تایبهت به گون وپیّش، شتی گرانبایی، عهنتیقه، نهنتیکه

عثر؛ بروانه عثار

عثرت: هەله، تاوان، گوناح، سووچ، شەر

عثمان: ١- مار، تووله مار. و ناویّکه بوّ پیاوان

عثماني: عوسمانی، بنهمالهیهك لهتوورکهكان که لهسائی ۴۹۹ تا ۱۳۴۲ كۆچی له ولاته عوسمانیهكان پاشایهتیهكان كرد. و ناوی كۆنی ولاتی توركیا

عشور: ۱- ناگادار بون، پێـزانين، زانـين بـه بابـهتێك يارازێك، خهبـهرداربون ۲- بهدمست هێنـان، بهدمست هاوردن، دمست كهوتن

عثور: ههنهکهر، تاوانکار، سووچکار، شهوهی زوّر ههنه دمکات

عجائب: سهمهرهکان، سهیرهکان، سهرسور هینهرهکان، شته سهیر و سهمهرکان

عجائز: پیریّژن، پیریّژنهکان، ژنه بهتهمهنهکان **عجاب:** سهرسورهیّنهر، واق ورِکهر، نهوهی زیاد لـه رِاده ببیّته هوّی سهرسورِمان

عجاج: تۆز، تەپ و تۆز، دوكەل

عجاج: ئەحمەق، نـەزان، گێــژ، كـەم عـەقڵ، بـێ ئـاوز، پەست، ريسوا

عجاج: به دهنگه دهنگ، گرمهگهوره، هاوار، هیژه، هی_ره عجاله: پهلهپهل، کاری پهله، کاریّك که به پهلهپهل بکریّت

عجان: \ سمت، قن، قوون، له كهمهر بهرهو خوار له پشتهوه ٢- گهردن، مل، ژير چهنه، ژير چهناكه عجب: خـوبيني، خوبـهزل زانـين، خوههسـهندي،

عجب: سهیر، سهمهره، سهیر بون، سهرسورماو، واق ورماو، سهرسورماو له شتیک

عجز: ناتهوانی، سستی، بیّهیّزی، تیا مان، ناتهوان بوون، سست بون، بیّزاری، ماندوو بون، هیلاکی

عجز: درێژه، درێژهی شتێك عجل: گوێرهكه، گۆنك، بێچوه مانگا

لەخۆرازى بون

عجل: پەلەپەل، پەلە، خيرا، بلەز

عجله: ۱- پهلهکردن، پهلهپهل، خيّرا کردن، بلهزی، ههنّپه، ههنّپهداوان، خيّرايی، پهلهيی، بلهزی عجله: ۱- گنندکه، گذاك، نتحم مانگا ۲- مشکه، مُن

عجله: ۱- گوێرهکه، گۆلك، بێچوه مانگا ۲- مهشکه رۆن ۳- توێشوودان

عجم: عهجهم، ناعهرهب، نهودی عهرهب نهبیّت عجم: لالهههته، نهودی زمانی دهگیریّت، منگن عجماء ۱- ژنی لالهههته، نهو ژنهی زمانی دهگیریّت ۲- بی زمان، بهسه زمان، چوارپیّ، ناژهلّی بیّ زمان عجماوات: چوارپیّان، ناژهلّی بیّ زمان

عجمت: زمان گيران، لالهپهتهيي

عجمی: عهجهمی، نهوهی عهرمب نهبیّت

عجن: هموير كردن، هموير شيّلان، شيّلان .

عجوز: ۱- پیر بون، بهسالأچون، بهتهمهن بوون ۲- ناتهوان بون، بیهیز

بوون

ع**جوز:** پیریّژن، ژنی بهسالاّجو، عهجوزه، عهجوز، پیری گهوره

عجول: هار، هاروهاج، دمست نهسرموتوو، نهوهی بسه خیرایی و پهلهپسهل کارهکانی ئسهنجام دمدات، پهلهکهر، بزوّر، توّلاز، جرپن، توّسن، ههنهشه، حالوور، بهتانووکه

عجول: گوێرهکه، گوٚلك، بێڿوه مانگا

عجولانه: هاروهاجانه، بلهز و بهز، بهخيرايي، ههلپه

ھەڭپ، جرپنانە، ھەڭەشانە، وەك جرپنەكان

عجیب: سهیر، سهیر و سهمهر، سهرسورهینهر، واق

ورکەر، ئەوەى ببيتە ھۆى سەرسورمان

عجیبه: سهرسورهێنهر، سهیر، سهیر و سهمهر، واق

وركەر، پرپرس

عجیج: بانگ، ناواز، بانگ کردن، دهنگ هه لبرین

عجين: شيّلدراو، تيّكهن كراو، شيّلاى، شيّلياو

عد: ژوماردن، شوماردن، ههژمار کردن

عداد: ۱- هاوتا، هاوشان، رکهبهر، هاوپی ۲- ژوماره،

هەژمارە، شومارە

دوژ منهکان

دادومری

عدالت: داد، دادپمرومری، ویژدان، پرسین، فریارمسی،

عدالت پیشه: دادیهرومر، دادومر، دادیهار، دادگهر، بمویژدان، دادفان

عدالتخانه: دادگا، دادخانه، خانهی داد

عسداوت: دوژمنی، نهیاری، ههننهکردن، نهسازان،

ناسازگاری، درٔمنایهتی

عدت: ۱- توانایی، لیّهاتوویی، شارهزایی، نامادهیی ۲-کهل و پهلی ناومال، قاب و فاچاخ، کهل و پهلی شهر،

ساز و بهرگی شهر، تفاقی شهر

عدد: ژوماره، ههژماره، شوماره

عددی: ژومارهیی، دانهیی، تایبهت به ژوماره، نهوهی به ژوماره بفرونسریت

عدس: نیسك، نژی، نوپژی

عدل: دادگهری، دادومری، دادفانی، دادپهرومری، ویژدان، داد، لیّ پرسین

عدل: راست، دروست، هاوتا، هاوشێوه، بمرابمر، وهك. و كمسێك كه بو شايمتى ببێت

عدل: راست، ریّك، هاوتا، هاوكیّش، تا، نیوهبار، لابار، بهسته، هاوشیّوه و هاوتای شتیّك لهكیّشدا

عدل گستر: دادفان، دادبهرومر، دادگهر، بهویژدان

عدلیه: دادسهرا، داد خانه، خانهی داد، دادگا، شوینی

دادڙ

عدم: ون کردن، گوم کردن، لهناوجون، نـهمان، نیـستی، نهبوون، پیْچهوانهی بوون

عدن: نیشته جی بوون، ههمیشه بوون له شوینیک. بویه دهنین بهههشتی عهدهن جونکه مروّق ههمیشه لهوی دمینت

عدو: دوژمن، دژمن، نهیار، نهگونجاو، ناسازگار، ناتهبا، خهنیم، نهتهوی، ناحهز

عدوان: دوژمنی کردن، نهیاری، ناسازگاری، نهگونجان، ههننهکردن، ستهم کردن، زونه کردنی ناشکرا له کهسنِك

عدول: گەرانەوە، قەگەريان، گەرانەوە لە رێگا، دووبارە ھاتنەوە

عدومال: دوژمن شکێن، دژمن شکێن، ئـموهی دوژمـن و نمیار تێك دهشکێنێت

عسدوی: فیرِوْیی، بـێ هـوّیی، بـێ كـەلكی، گوێزرانــەوەی نـەخوٚشی له كەسێكەوە بوّ يـەكێكيتر

عده: ژوماره، دمسته، تاقم، کؤمهنی خهنگان، گروپ عدید: ۱- ژوماره، شماره، ههژماره، ژمیّردراو، ژمیّریاو ۲- بهش، پشك، پار، بههره

عديده: بروانه عديد

عدیل: وهك، وهكی، هاوشيّوه، هاوتا، بمرابمر، یمكسان عدیم: لمناوچوو، نماو، خاپوور

دەسەك، مهانه

عدیم النظیر: بی هاوتا، کهم وینه، نهومی هاوشیوه و هاوتای نهییت

عذاب: شکهنجه، ئازار، ئەشکەنجه، جەزرەوە، جەزرەبه، رەنج، دەرد، چەرمەسەرى، تالأو، دەردەسارى، ئۆزۆر عـلار: ١- خـهتى ريش، مـووى ريش كـه تـازە سـهرى

---رب دمرهێنابێت ۲- روومهت، زوڵف، کوڵم، گونا

عذب: پاك، خاويّن، باقْرْ، بەتام، خوّش

عدر: بیانو، بهلگه و بورهانیّك که بوّ نههیّشتنی گلهیی کردنی کهسیّك دهیهیّننهوه، بههانه، تهگهره، بیانگه،

عنراً: تازه، دمست لینهدراو، کچ، کون نهکراو، کچ که هیشتا کچینی نهپژابیت، گهوههری نهسمدراو یا کون نهکراو

عذر آوردن: بيانو هينانهوه، مهانه نينان، بيانو گرتن،

بههانه هێنان، داوای لێبوردن کردن

عذر داشتن: بههانه بوون، بیانو بهدهستهوه بوون، بیانو هننانهوه

عثره: دمسته موو، کاکون، مووی ناوجاو، پهرچهم عنده: کنچنی، کون نهکران، کنچنی کنج که هیشتا

عطره: ۱- پیسایی، خوو، پیسایی مروف۱- دهوروبهری مال، بمردمرگه، دمرمال، دمریزان

عساق: ۱- بهریزی، گهورهیی، مهزنی، مهزنایسهتی، ریزداری۲- بوّل، بوّلی خورما یا تری، هیشوو

عرابي: سارا نشين، عەرەبى پى پەتى، عەرەبى بيابان نشين

عرار: نیرگس، نیرگسی سارایی، نیرگسی وه حشی عرارت: ۱- توندی، سه ختی، توند و تیژی ۲- گهور میی، سمروهری، مهزنی، سمروکی

عراضه: دیاری، خهلآتی، پیشکهشی، نهوهی له سهرفهر دمهیّنن

عراف: ئەستێرەناس، غەيب زان، فاڵچى، جادووگەر عرافت: ئەستێرەناسى، فاڵچيەتى، فاڵبينى، جادووگەرى، پزيشكى

عسراق: ۱ ـ کمناری ئـاو، قـمراغ ئـاو، سمراسـمری قـمراغ رِووبار یان دمریا ۲ ـ عیّراق، ناوی ولاتیّکه

عرامت: ١- سهخت بون،توند بون، له راده دمرجون ٢-فيرؤيي، بمفيرؤجون، لهناو جون

عسرب: عبدرهب، تـــازى، خـــهلكى عـــهرهب، لـــه نــهتــهوهى عــهرهب

عربانه: بروانه عربه

عربده: تووړمیی، شهړخوازی، نهړه، شهړ فروّشتن، شهړ ئهنگ<u>ن</u>زی

عربسده جو: شهرخواز، فیتنه چی، ناژ اوه گیّر، شهرانی، نهوه ی بندرینیت و شهر و ناژ اوه بنیّته وه عربه: گمردوونه، عمرمبانه، عمرهبه، گاری، گالیسکه عربی: عمرهبی، تایبهت به عمرهب، زمانی عمرهبی، نهته وه ی عمرهبی

عربیه: عهرهبی، زمان و نوسینی عهرهبی

عرج: شەل بون، پێ ئەكار كەوتن، شەلى

عرج: شمل، پيّ خوار، قاج خوار، لاق خوار

عرجاء بروانه عرج

ع**رجاء** كەمتيار، لاشخۆر

عرجان: شهل، شهلهكان

عرس: هاوسمر، هاوخهو ج ژن ج پياو

عرس: حمفله، زمماوهند، خهنهبهندان، بۆنهی بوکێنی، ئاههنگی ژن گواستنهوه، میوانی و خواردنێك کهدوای هێنانی بووك بۆ مالی زاوا دهیدهن

عرش: تمخت، سايموان، سميوان، كۆشك، تملار، سمقف،

عرشه: ۱- بروانه عرش ۲- رووی کهشتی، سهرووی کهشتی، نمو شوینه له کهشتی که دمروانیته سمردمریا

عرصه: حموشه، گۆرمپان، پانتایی بمردمرگای مال، حموش

عرف: ئاشكرا كردن، دمرخستن، نيشان دان، دمربرين، دمربرين، دمربرين، دمربريني بابهتيّك يان داواكاريهك به ريّز دوه

عسرف: پــانی، پانــایی، پێــچەوانەی درێــژی، بــەرينی، بەرپانی، بەرپانی

عرض: ۱- نهفس، زات، سرشت، جهسته ۲- ناموس، ئابروو، حهیا

عرض: ۱- کالا، شت و مهك، کهل و پهل، ههر شتیك جگه له زیر و زیو ۲- نهخوشی، نهخوشی که له مروفدا دمردهکهویت ۳- پیشهات، روداو، ئهوهی بو مسروف روودهدات ۴- ناسههامگیر، خورانههای نهبیت

عرض: ۱- مله، گهردهنه ۲- ناوهراستی دهریا، ناو دهریا ۳-لا، تهنیشت، رهخ، کهنار، قهراغ

عرضه: توانایی، ليومشاوهیی، فيل، فريو، ئيراده

عرضه: پیشنیار، پیشنیاز، نمایش، نمایشت، نیشاندان، بیشاندان

عرعر: عدرعدر، زمرمزمر، زمره دمنگی کدر

عرعسر: عمرعه، داریکی جوان و نمستووره و بمرزیه کمی به به در دهگات بمرزیه کمی تا بیست ممتر دهگات

عسرف: خوو، عادمت، رموشت، نسمریت، شتیك یان بابمتیك که نماو خهلکدا بلاو بوبیتموه و بوبیته شتیکی گشتی، باو

عسرف: ۱- کاکوٽی نهسپ، یال ۲- پۆپنه، پۆپنهی که کهشیر ۳- شهپۆل، شهپۆلی دهریا۴- بهرزایی، شوینی بهرز و بلند

عرف: بۆن، بۆ، بێن، بۆنى خۆش

عرفا ۽ زاناكان، عارفهكان

عرفات: عەرمغات، ويستگەيەكى حاجيەكان لە مەككە كەسارايەكى بەربلاۋە و حاجيەكان لە رۆژى عەرمفە نويژى ئيوارە و نيومرۇ لەوى دەخوينن

عرف الدیك: پۆپنه، پۆپنهى كەلەشيّر، تاجى كەلەشيّر عرفان: ناسين، ناسينى خوا، خواناسى، خودا شناسى

عرفه: عهرمفه، ناوی کێوێکه لهنزيك مهكکه که حاجيههان لهوی دهومسین و ههندی له پی و رسمهکانی حهج نهنجام دهدهن

عرق: \ عدرهق، ئارهق، شلهمهنیه که له غودهکانی ژیّر پیّست دیّتهدمر، خوهی، خویهدان، عارهق ۲-عهرهق، ئارههه، عارهق، خواردنهوهیه که مروّقهٔ سهرخوّش دهکات

عــرق: رِمگ، رِیـشه، رِمگ و ریـشهی هـهر شـتێك، بـن و بنجینه

عر**ق چین:** ئارەفگر، جۆرە كلأوێكى سادە و ساكار كـه لەژێر جامانەوە لەسەرى دەكەن

عسرق خسور: ئـــارەق خـــۆر، ئـــهوهى عـــرەق دەخواتـــهوه، شمرابخۆر

عسرق کسردن: عسهرهق کردنسهوه، نارهشه کردنسهوه، هاتهدمردودی عارمق لهجهسته

عرق گیر: عهرهق گر، عهره هجن، نهوه ی عارهق دهگریت عرقناك: ناره هاوی، عاره هاوی، له عاره هدا خوساو، تیکه لا به عهره ق

عرقیه: بروانه عرقچین

عسرم: ۱- سهد، بهند، بهربهست ۲- بارانی زوّر، تاوه بارانی بهلیّزمه

عرم: رمشي رمشباو

عرم: گوّشت و چهوری ماوه لهناو دیگ و مهنجهل عرن: ۱- گوّشتی کولاّو ۲- دووکهل، دود

عسرنین: ۱- لووت، کهپو، ئیسقانی رمقی ناو لوت ۲-سهرهتا، دهسپیک، پیشهکی، دهسپیک و سهرهتای ههر شتیک ۳- شهریف، گهورهن سهروک، سهرومری ههر هوز و نهتهوهیهک

عروبه: هەينى، رۆژى پشو، جومحه، جومعه

عروبیت: تهعریب،به عهرهبی قسه کردن، بوونه عهرهب زمان

عروج: سمرکموتن، رۆشتنه سـمر، بـمرز بوونـموه، بڵنـد بوونـموه، رۆشتنه بـمرزایی

عروج: شهل بوون، شهلی، پی خواری، قاج خواری

عروس: بووك، وديوى، ودوى، وديى، كچيك كه تازه ميردى كردبيت

عروسانه: بووکانه، هاوشێودی بووکهکان، وديويانه

عروسك: بووكه له، بووكى بچوك، بووكه له كه به پارچه و پلاستيك بسۆ گهمسهى منالان دروستى دهكسهن،

لەيستۆك

عروض: ۱- دمستووری هونراوه، کیشانهی ههنبهست ۲-

كەنار، رەخ، قەراغ، تەنىشت، رێگا لەناو كێو

عروض: كالأ، كهل و بهل، شتهومهك، جتمهك

عروف: خواناس، خوانياس، دانا، خۆراگر، بهتاقهت

عروق: رِمگ، دهمار، دهمارهکان

عسروه: ئالقه، دەزگره، دەسگیره، دەسكى شتپك وەك دەسكى مەسىنه

عسرى: ناوچه، كهنار، بهردمرگه، دمريـزان، حموشـه،

عرى: سهرما، ساردى، سهختى سهرما

عرى: وشكه سهرما، بايى سارد

عریان: رووت، زهنووت، پهتی، رووت و هووت

عریس: بروانه عروس

عريس: هێلانهی شێر، لانهی شێر

عريشه: كەژاوە، كەجاوە، سايەوان، سەيوان

عريض: پان، بمرپان، بمرين، بمربلاّو، پيْجموانمى دريّر،

عریف: زانا، ناسینهر، دانا، ناشنا به شتیك، کارگوزاری نمتهوه و هوز

عريكه: نمفس، سرشت، سروشت، خوو، عادمت، خهده

عريم: سهختى، بهلا، تهنگانه

مردوو مردن

عرين: ١- دارستان، ليرهوار، جهنگهن، بيشهلان ٢-

شوینی شیّر و کهمتایر و گورگ، بیشهلاّن عز: نازیز بون، بهریّز بون، بهریّزی، مهزنی، گهورهیی،

حره عاری بایهبهرزی ریزداری، پایهبهرزی

عزاء ۱- خوارگری، بهرگهگرتن، سهبر کردن، تاههت هیّنان، سهبووری ۲- پرسه، سهرهخوّشی، ریّ و رِهسمی

عزائم: ۱- ئیراده، ئیرادهی بههیّز وپوّلایین ۲- نوشته، ئهو دوعایانهی بوّنهخوشهگان دهیخویّنن یا دهینوسن بوّنهمانی نهخوّشی و ساغ بونهوه

عراخانه: ماله مردوو، پرسه خانه، ماتهم خانه، مالی خاودن مردوو

عزادار: پرسهگێڕ، کهس مردوو، مردهموار، پرسهکهر، رِحش پوٚش

عزازیسل: عهزازیل، وشهیه کی عیبرانیه بهمانای خوشهویست و شازیزی خوا. نازناوی ئیبلیس پیش لهدمرکردنی له بههمشت

عزال: سستى، لاوازى، ناتەوانى، بى ھيزى

عسزب: عـازمب، پيـاوى بـێ ژن، ژنـى بـێ پيـاو، تــەنيا، زگووردى، ئازمب

عزت: ئازیز بون، هیّژایی، بهرِیْزی، گهورمیی، رِیّـزداری، مهزنی

عزرائیسل: عیزرائیل، سهنهری روّح، شهوهی گیانی مروّهٔهکان دهگریّت، گیان ستیّن

عسزل: لابردن، لهسهر كار لابردن، دمركردن، جيا كردنهوه، جوي كردنهوه، وهلانان، بيكار كردن

عزلت: گۆشەگىرى، گۆشە نشىنى، سووج گىرى، خانە نشىنى، خۆ دوورخستنەوە لە خەلك

عزلت گزیدن: گۆشهگرتن، قوژبن گرتن، خو دوورخستنموه له خهنك

عزم: ئیراده کردن، ناههنگ کردن، مهبهست، ئیراده، ویستن، گاثین، قرم، دل کهوتنه سهر شتیك

عزوبت: ئازمب بون، تەنيا بون، تەنيايى، زگووردى، بىێ ژن*ى*

عزوجل: بمرز و بمريزه، بؤ خوا دموتريت

عزى: ئازيز، ژنى ئازيز، خۆشەويست، ھێڙ، ڕێزدار

عزيز: ئازيز، شەرىف، خۆشەويىست، ھێـُـرُا، بايەبـەرز، بەرێز، رێزودار، ژيكەڵە، ھەلكەوتوو، گيرگول، بەھادار

عزيزالوجود: بمريّز، ريّزدار، هيّژا، گهوره، کهم ويّنه، .

هەلكەوتە

عزیز داشتن: ریز گرتن، بهریز زانین، ریز دانان، گهوره کردن، بههیژا زانین

عزيز كردن: ريزدار كردن، ريز بۆدانان، ئازيز كردن

عزیمت: مهبهست کردن، نیهت کردن، ناههنگ کردن،

ويستن، روضتن، دل خستنه سهر كاريك

عزیمه: ۱- نیرادهی بههیّز وپوّلایین ۲- نوشته، دوعا

عساكر: لمشكر، سوپاكان، لمشكرمكان

عس**جد:** زيْرٍ، گەوھەر

عسر: دژواری، ههژاری، نهداری، تهنگدهستی، دهست کورتی، به لا، سهختی

عسسرت: تمنگی، تهنگانه، سهختی، بهلا، دژواری، ههژاری، نهداری

عسس: حمسحمس، شموگمر، باسموانی شار بمشمودا

عسكر: لهشكر، سوپا، سپا، فوشهن، هووردوو، بنوم

عسکری: لهشکری، سوبایی، تایبهت به سویا

عسل: هەنگوين، ھەنوين، كاوريت، ليكى ميشەھەنگ

عسلی: همنگوینی، ئموهی به رهنگی همنگوین بیّت، ئموهی هاوشیّوهی همنگوین بیّت

عسیر: سهختی، به لا، درواری، تهنگ و چهالهمه

عَسْ: هێلانه، هێلانهی باڵنده که لهپوش و پهلأش لهسهر لقی دارهکان دروستی دهکهن

عشا: شەوكويىرى، كەم سۆيى چاو، كەم سۆمايى

عشاء تاریکی، دهمهوئێواره، سهرهتای شهو، لهئێوارێوه

تا نيوه شهو

عـشاء شـهو، شـێف، خـواردنی ئێـواره، ئـهو خواردنـهی

لەشەودا دەيخۆن

عشار: دهیهك ومرگر

عشاق: ئەوينداران، عاشقانن شەيداكان، دلدادەكان

عشاوت: شەوكويْرى، كەم سۆمايى چاو

عشب: گیا، تهره گیا، گیایی تهر

عشر: ده، ژوماره ده

عشر: یهك ده، یهك دهی شتیك، یهك لهسهر ده

عشرات: دەيەكان، لە ژومارە دەوە تا نەوەد

عشرت: تێػ٨٧ڵوى، هاوڕێڽ٨تى، خۆش٨ويستى، ئاوێت٨ بوون، گفتوگۆ، ئاخاوتن، وتووێژ

عشرون: بیست، ژوماره بیست

عشره: ده، ژوماره ده

عشرین: بیست، ژوماره بیست

عشق: عمشق، ئەوين، دلدان، شەيدايى، خۆش ويستن تا بى ئەندازە

عـــشق آفـــرین: عهشــق ئــافریّن، ئــهوهی عهشــق و خوّشهویستی دماافریّنیّت

عشقباز؛ عاشق، شهيدا، شيّت، نهويندار، دلّداده

عشق ورزیدن: عاشق بون، شمیدان بون، دلّدان، خوّش ویستن تا بیّ ئهندازه

عــشواءِ شـهوكوێر، مێـچكه وشــترێك كەبــمرپێى خــۆى نەبىنئت

عشوه: تاریکی، رِمشایی، چواریهکی سهرهتای شهو، شهو، لارولهنجه

عشوه: ناز، عیشوه، کریشمه

عشوهگر: عیشوهگهر، نازگهر، مهکر کهر، نهوهی ناز و عیشوه بهکار ببات

عشی: دهمهونێواره، سهرهتای شهو، له ئێوارهوه تا نیـوه شهو

عشير: دميهك، يهك لمسمر ده

عشیر: هۆز، عمشیره، تایمفه، نهتهوه، خزم وکهس و کاری نزیك

عشیره: عمشیره، هۆز، تایمفه، خیّل، ئیّل، بنهماله، گۆز عسشیق: عاشق، ئهویندار،. بهمانای خوّشهویست و دلّبهریش دیّت

عسا: گۆچان، داردەست، چێودەس، گاڕام، روومك، دارێك كەلەكاتى رێگا رۆشتن پشتى پێ دەبەستن

عسسابه: ۱- دهسته، تاقم، کومه لی خه لک، تاقمی خه لکان ۲- جامانه، دهستار، نهو پارچه یه ی لهسه ری ده به ستن

عصار: ۱ - تمپ و تۆز، خۆل، تمپ و تۆزى زۆر ۲ - كات، سات، چاخ، تاف، همرمت

عسمار: گوشراوه، شیره، نهوهی به زهخت و زوّر له شتیک دهگیریّت

عصار: رِوْنچی، رِوْنگر، ئەوەى ئە دانـەى وەك كونجى و گەرچەك روّن دەگریّت

عسصاره: شيره، گوشراوه، نهوهي لهشتيك بهزور

دەگىرىت، سىنى، تىن، سەرباتە، تىباس

عصام: دمسته، دمسك، دمسكى گۆزه يا تۆنگه

عصب: دممار، شادهمار، شارهگ

عصبانی: تووره، هین گرتو، رق ههستاو، تهنگهگرتوو، نالوز، هرم هایم، رمبهنی

عصبه: دهسته، تاقم، كۆمەڵ، جەماعەت

عصبه: خزم، ناسراوهکان، ئاشناکان، خزم و ناسراو عصبی: ۱- تووره، رق ههستاو، تهنگه تیکله، هرم هایم،

عصبیت: توورهیی، توندی، قین گرتن، تووره بون، رق

عسسر: ۱- رِوْرْ، شهو، عهسر، ئينوارێ، كوتايي رِوْرْ تا كاتى ئاوابونى خور ۲- سهردهم، سهده، جاخ، رِوْرْگار

عصر: گوشین، گوشینی شتیک بو گرتنی ناو یان شیر مکهی

عصرانه: عمسرانه، خواردنیّك كه لمئیّواراندا بخوریّت عسصفور: بالنده، چـوّلهكه، هـمر بالندهیـهك بـجوكتر

عسمت: رِێ گرتن، نههێ شتن، بهربهستن، دوور خستنهودی نهفس له گوناح

عصى: نافەرمان، ياخى، سەركيْش، گوناحكار

عصیان: سمرپیچی، سمرکیشی، یاخی بون، سمرچلی، بمزاج، گوی نمدان، لی هملگمرانموه

عصیان گر: یاخی، سهرکیش، سهرپیج، نافهرمان

عصیر: شیره، گوشراو، گوشراوی شتیک، ناوی تری یا میوهی تر که بهزهخت دهگیریت

عصيره: بروانه عصير

لەكۆتر

عضاد: باززوبهند، فوّل بهند

عضاده: ۱- یار، هاوکار، یاریدهدمر، هاریکار، بمردمست ۲- لا، تمنیشت، قمراخ، رمخ

عضد: بازوو، بازووله، بازوّله، لهسهرشانهوه تا نهنیشك عضد: ۱- هاوكاری كردن، هاریكاری، یارمهتی دان ۲- هاوكار، یارمهتیدهر، هاریكار

عضله: ماسوولکه، ماسوّله، گوّشتی جهسته که چر و بر بیّت

عضو: ئەنىدام، بىەل، بەشىنك لىە جەسىتە وەك سىەر و دەست و سىنە... ئەندام، بەشىنك لەدەسىتەيەك، ئەنىدام لەشوينىنك

عطا: بهخشین، پیّدان، بهخشش، خهلات، شاباش، و شتیّك که بهکهسیّك ببهخشریّت

عطا بخش: بهخشهر، بهخشنده، خهلاتكهر

عطار؛ بۆن فرۆش، عەتر فرۆش، بێن فرۆش

عطاس: ۱- پژمین، پژمه کردن ۲- ههلاتنی بهیانی

عطاش: تینویهتی، نهخوشی تینویهتی، حالهتیك كه مروق همرچهنده ناو بخوات دوباره تینویهتی

عطالت: بیکاری، بی کاربون، لهکار کهوتن، دهس وستان، چرووتی، بهرهلایی

عطب: ۱- لهناوچوون، تێك شكان، شكان، ناتهوان بوون ٢- تووږهبسون، ڕق گسرتن لهكهسسێك٣- فيڕۅٚؠسى، لهناوجوون

عطب: پەمو، پەمە، پەمبە

عطراًگاين ؛ بوّندار ، بوّنخوّش، بيّن دارن تيّكهل به عـهتر ، تيّكهل بهبوّني خوّش

عطردان: بۆنـدان، ئـهو دەفـرەى عـهتر يـان بـۆنـى تيـا هەلدەگـر ن

عطرسا: بۆندار، بۆنخۆش، بێهن خۆش

عطسه: پژمه، بشمه، برزمین، بیّکرین، هه بشکرن، پشمین، بیّهنشك

عطسه زدن: پژمه کردن، پشمین، پشمین عطش: تیونیهتی، تینو بون، تونیهتی، تینگی، تهژنه

عطشان

عطشان: تینی، تینو، تونی، تینگ

عطشانه: تینو، ژنی تینو، تینی

عطيف: گەرانسەوە، دووبسارە ھاتنسەوە بسۆ لاى شىتىك،

ئاوردانەوە، لاكردنەوە

عطف: لا، كەنار، تەنىشت، رەخ، قەراغ

عطلت: بێکاری، بێ باری، کار نهبون، بێکار بوون

عطوف: حاكه كار، دلسهرم، بهزميي دار، خيرخواز،

عطوفت: جاكه، سۆز، خۆشەويستى

عطیف: نەرم و نیان، ئـارام، ھێمن، ژنـی لەسـەر خـۆ و ھٽدی

عطیه: دان، به خیسین، به خیسش، خه لآت، شتیك كه به كه سیك دمبه خشریت

عظام: گەورە، مەزن

ميرميان

عظام: ئيسك، ئيسقانهكان، ئيسكهكان

عظت: پەند، ئامۆژگارى، مۆجيارى،

عظم: گهوره بيون، گهورهيى، مهزنى، پايەبهرزى،

رِیْزداری، بهرِیْزی عظم: ئیٚسك، ئیْسقان، ئیْستك، سوفان، هەسـتیّ، پیْشه،

مندم: بیست، نیسمان، نیست، سودان، مدستی، پیسه، سفان

عظماء: گەورەكان، پايەبەرزان، رێزداران

عظمت: گەورەيى، پايەبەرزى، رێزدارى، بـەرێزى، شـكۆ، فيز

عظمی: گەورەتر، مەزنىر

عظیم: گهوره، مهزن، بهریّز، پرِشکوّ، خاوهن شکوّ، پایهبهرز

عظیم الجثه: ناوشان بان، جوارشانه، زل، بهخو

عظیمه: پیشهات، رووداوی زوّر سهخت، کارمسات، کاری گرنگ

عفاء: لمناوچون، نـممان، ون بـون، سـرانـموه ۲- خـاك، خوّل، ثمرد ۳- باران

عفساء: چاك كردنسهوه، ساغ كردنسهوهى نسهخوش، تهندروست كردن

عفيف

عفار؛ نان، نانى شوك، وشكه نان

عفاف: خۆپارێزی، پارێزکاری، خۆپاراستن له گوناح و تاوان، داوێن پاکی، ئەستۆ پاکی

عفاف: دەوا، دەرمان

عفت: داوین باکی، پاریزکاری، خوبداریزی، خسو دوورخستنهوه له گوناح، تهرکی شاومت

عفج: ۱ - نیدان، پیا کیشان، نیدان به گؤچان یا شتیتر ۲ - گان کردن، جوت بون، نیربازی

عفح: ریخونه، ریخونه کهخواردن لهناومیهوه دمرواته ناو گهده

عفریت: ناپاك، پیس،گلأو، فیزدون، ناحهز، دزیو، بونهومریّکی فیّزدون و مهترسیدار، دیّو، غوول عفریت عفریت

عفس: توند، تيژ، تامى توند وتيژ، تال

عفس: مازوو، جۆرى دارى بەرو كە مازووى لىدەگرن عفن: رزان، گەنىن، بۆگەن كردن، دارزان، خراب بون،

گەروو ھەئێنان ^۲- گەنيو، رِزيـو، بۆگەن، گۆشت يـان

ههر شتیکیتر که تیک چوبیت و بوگهنی کردبیت آ

عفو: به خشین، لیخو شبون، لی بوورین، به خشش، لیّبورین، نوّبه خش، به خشان

عفو پیسشه: بهخشهر، نهوهی بهردهوام له گوناحی کهسانیتر خوّش دمبیّت، لیّخوّشبو، لیّبوور

عفونست: لهناچون، گسهنین، بوگسهن کسردن، رِزان، ههاگهرانسهوهی تسام و بسونی شستیک گسهنیوویی، بسون ناخوشی، بوگهنی، کفکو، بوگهندی

عفونی: گهنیو، بوگهن، رزیو. و لهناو دهستهواژه پزیسکیهکاندا نهخوشیهك کهبههوی میکرونیکی تایبهتهوه دمردهکهویت و لهبهرکهوتنی راستهوخو یان نارستهوخو شیاوی گواستنهوه بو یهکیکیتره عفیف: پاریزکار، خوپاریز، داوین پاك، نهوهی لهکاری

خراپه و حمرام خوّی بهدوور دهگریّت

عفیفه: داویّن پاك، جَوْپاریّز، ژنی خوّپاریّز لهگوناح و حمرام

عقائد: بيروبۆچونەكان، باومرەكان، بۆچون

عقائم: نمزؤکمکان، نازاکان، ثمو ژنانمی منالیان نابیّت عقباب: سرزا، تاوان، ثمشکمنجه، ثازاردان، سرزای خرابهکاری کمسیّك دان

عقاب: هەلۆ، ئەيلۆ، كۆلارممارە، ھەلوو

عقار: کهل و پهلی ناومال، دێ، گوند، خانوبهره، خانو، مال، لادێ

عقار: ۱- کهل و پهلی ناومال، شتهمهك، چتمهك ۲-شهراب، مهی

عقار: ۱- دار، درهخت ۲- دهوا، دهرمان، دهرمانی گیایی عقسارب: ۱- دوپشکهکان، کوّلاُژدهمهکان ۲- بهلاگان، سهختیهکان، دوزمانیهکان

عقال: ۱- ئەژنۆبەنىدى وشىتر، گوريسىك كە ئەژنۆى وشترى پى دەبەستن ۲- عەگال، دەستار، ئەو پەرۆيەيى پياوانى عەرەب لەسەرى دەبەستن

عقب: ۱- پاژنهی پی، پانیه، پانی، نانچه، قوّمپاژنه، پشتهسهر ۲- منال، نهوه، کورهزا، بهره، دوندان

عقب افتساده: دواکهوتوو، نهوهی لهکار و بهدمست هینانی زانست و هونمر له کهسانیتر دواکهوتبیت

عقبان: ھەٽۆ، ئەيٽۆ، ھەٽۆكان

عقب گرد: گەرانەوە بۆ دواوە، قەگەريان بۆ دواوە، روو لەدواوە كردن

عقب مانده: ۱- دواکهوتوو، نهوهی لهکار و بهدهست هینانی زاست و هونه ر لهکهسانیت دوا کهوتینت ۲- حوّل، دواکهوتو، مهغوّل، منالیّک کسهگیروده ی نهخوشسی دهرهونسی و هؤکساره جهستهیهکانه و میشکی بهجوانی کار ناکات

عقب نشینی: باشهکشی، بهشمیان بوونهوه، گهرانهوه، بهرهو دواوه روّشتن، باشهکشی کردن

عقبول: تونـدى، بـهلأ، سـهختى، پاشمـاوەى نـهخۆشـى، پاشماوەى دوژمنايەتى

عقبه: گەردەنە، ملە، رېكاى سەختى كويستانى، رېكاى دژوار لەسەر كيو

عقبی: ۱ = سزا، جهزا، تۆله، قهرهبوو، سزای کردار ۲ -ئهنجام، دوماهی، کۆتایی ههرشتیّك، ئاخیرمت، رۆژی پهسلان، رۆژی کۆتایی، دوارۆژ

عقسد: ۱- بەسسىتن، گىرىخ ئىنىدان، تونىد كىردن، بسەھيْز كردنى بسەئىّن و بىمىمان ۲- بسەئىّن، بىمىمان، رىنكسەوتن، گرىخ بەست، مارە كردن

عقسد: هـهلاده، گـهردن بهنـد، ئـهوهی دهیمنـه ملـی ئاژهڵـهکانی وهك سـهگ، تـهوق، تـۆق، كـهڵێن، كهلـهن، ملوێنك

عقداء لاله پهته، ژنيك كهزماني بيگريت

عقدنامه: به نین نامه، بهیمان نامه، ومردهه یان کاغمزیّك کمتیایدا ناوی ژن و میّردیّك و ممرجمکانی هاوسمرداریمتی لمنیّوانیان نوسرابیّت

عقده: گری، خهرپووك، سۆ، قۆپك، قهرهقف، حالامتی خهموکی هاوری لهگهلا رق و قین لهناو مروّفیکدا عقدهگسشا: گری کهرهوه، کیشه چارهسهرکهر، شهو کهسهی یان نهو شتهی گری یهك بكاتهوه و کیشهیهك چارهسهر بكات

عقر: ۱- بریندار کردن، زامدار کردن ۲- برین، دهست وینی وشتر برین۳- نهزوّك بون، نازا بونی ژن عقسر: ۱- ناودراستی مال، مال، حهوشی، حهوش ۲-

كۆشك، تەلار، بالەخانى، بىناى گەورە ^٣- كەلىّن، درز، قەلسّت، درز و كەلىّنى نىّوان دو سْت

عقرب: دووپشك، دوماره كولّ، كۆلاْژدهم، دمارهكولّ عقرباء دووپشكى ميّ، كۆلاْژدهم ميّ

عقربسه: ۱- دووپ شك، دوپ شكى مىن ۲- ميال،ميلى كاتژمير

عقسمی: ۱ = بهخیلی، چاوچنوکی، رژدی ۲ - خراب کرداری، همه لاس و کموتی خراب، کردهوهی خبراب، بهدههری

عقل: ١ - زانین، ومرگرتن، تێگهشتن، ههست پێکردن، هوٚش، ئاوز، ژیری، ئاریش، فرش، فام

تنگمشتوان

عقل: بمستن، بهند کردن، بمستنی باززو و پیّی وشتر عقــــلاء بیرمهنــدهکان، عـاقلان، ژیــران، فرهزانـان،

عقلانسی: عمهقلانی، بیرمهندانمه، ژیرانمه، زاناینمه، تیکه شتوانم، نهومی پهیومندی به عمقلهوم همبینت

عقله: زمان گیران، زمان گرتن، گیرانی زمان، بـهدژواری قسه کردن

عقلی: ژیری، ناوزی، عمقلّی، تایبمت به عمقلّ، شمومی تیّگهشتنهکهی به همستی عمقلّ دهکریّت

عقم: نازا بون، نەزۆك بون، منال نەبون لە پياو، نەزۆك بونى ژن، نەزۆكى، نازايى

عقماء نهزوّکهکان، نازاکان، نهو پپاوانهی منالّیان نابیّت عقویت: سزا، جهزا، نهشکهنجه، نازاردان، سزای خرابه و تاوان

عقور: گازگر، گەزۆك، نەو ناژەلأنەى گاز دەگرن، سەكى گازگر

عقوق: ناههرمانی کردن، سهربیّچی کردن، یاخی بون، گوی به هسهی باوك و دایك نهدان، نازاردانی دایك و باوك

عقول: زانا، دانا، فرهزان، بیرمهند

عقوه: گەرەك، دەوروبەرى ماڭ، حەوشى

عقیب: دریّرْه، بـهدواداهاتوو، ئـهوهی بـهدوای شـتیّکیــرّ نـــّت

عقیده: باومر، ئایین، دین، مهزههب، بۆچون، بیر، ئهومی مروّق لهدل و ناخی خوّی رایدهگریّت، همرشتیّك کهمروّق باومری بیّی ههبیّت

عقیر: پیاوی نهزوّك، نهو پیاوهی منانی نهبیّت ۲-

بریندار، هیلاك، ماندوو، زامدار

نەبىت

عقیل: عمقلانی، گونجاو، بیرممند، ژیر، بمریز، پیاوی بیرممند و بمریز

عقیله: ۱- ژنی بهریز، ریزدار، پایهبهرز ۲- همر شتیّك ریزدار ۳- گهوره، سمرومر، سهروّك

عقیم: نهزوّك، نازا، زك وزانهكهر، نهو ژنهی منائی

عكار: هيْرش بهر، ههلامهت بهر، پياويْك كه لهشهردا زوّر هيْرش ببات

عكاس؛ وينهكر، نهومى وينه ههندمگريت

عكاش: جارجالۆكە، جارجالۆكەي مى

عکاشه: ۱- جارجالوّکه ۲- هیّلانهی جارجالوّکه، تهون عکرمه: کوّتری میّ

عكس: ١- پێـچەوانە، ئـاوەژۆ كـردن، ھەئگەراندنـەوە، قاژيكرن، قوڵپاندن، پێچەوانە كردن، ھەڵەوگەراندن ٢-وێنه، عەكس، رەسم، وێنەى مرۆڤ، شێوە

عکس العمل: په جه کردار، په رجه کردار، کار یان جوولهی حوولهی که که سیک له به رابه رکار یان جووله ی که سیکیتر ده یکات

عکس برداری: وینه ههلگرتن، وینه گرتن، رِمسم گرتن، عهکس گرتن، وینه گری، ههلگرتن بیان رِمنگدانهومی وینهیکهسیک لهسهر کاغهز به نامیری تایبهت

علاء ۱- بمرزبونهوه، سمرکهوتن، بلند بون ۲- پایمبمرز بـون، گـهوره بـون ۳- پایهبـمرزی، بلنـدی، گـهورمیی، ریّزداری

علائم: نيشانه، هيما، نيشانهكان

عسلات: ۱- هۆكسار، بەلگسەگان، هۆكسان ۲- حالەتسە جۆراوجۆرەكان، دۆخە جياوازەكان

عسلاج: دەرمان كىردن، چارەسەر كىردن، دەرمان، جارەكردن، تيمار كردن

علاف: گیا فروّش، جوّ فروّش، ئالف فروّش، ئەوەى كا و ئالف و جوّ دەفروّشيّت، گەنم فروّش

علاقه: حهز، ئارمزوو، ویست، خواست، مهبهست، خوش ویستن، پهیوهندی، خوشهویستی لهدلهوه، بهندیواری، ئهوین، دلخوزای،

علاقهمند: تامەزرۆ، ئەوپىندار، ئەقىنىدار، خۆشەوپىست، ئارەزوومەنىدن ئىموەى ئەدلىموە كەسىپك يان شىتپكى خۆش دەوپت

علالا: بانک، فمریاد، هاوار، قمرمبالغی، دهنکهدمنک، شات و شیت، قاومقیر

علامت: ۱- نیشان، هیّما، نیشانه، ئـهو نیشانهی بـۆ ریّنـویّنی لهجادهکانـدا ههایّدهواسـن ۲- نـالا، بهیـداخ، پهرچهم

علامت کش: ئالآدار، پەرچەمدار، ئەودى ئالآ يا پەرچەم ھەڭدەگرێت و ئەپێش دەستەيەكەوە دەروات

علام: فرمزان، زانا، دانا، بیرمهند، زوّرزان، تیّگهشتوو علامت گـذاري: نیشانهدانان، هیّما دانـان، دانـانی هیّما و نیشانه لهقمراغ جاده یا سنور

علامه: زورزانا، زانا، ئاگا، بيرمهند، فرمزان، دانا

علامى؛ روّح سووك، بيرتيرْ، زيردك، وشيار، ئاگا

علامی: دانا، وشیار، وریا، پیاوی زور ناگا

علان: دمرخستن، ناشکرا گردن، نیشان دان، دمربرین، ناشکرا کردنی دوژمنی

علانی: کهسیّک که کارمکان دیار و روون بیّت، ناودار، سهرنیاس، ناسراو، بهناوبانگ

علانیه: دمرکهوتن، ناشکرا بون، روونی، دیاری، لمبمرچاوی

علاوه: ۱- سهربار، ئهو بارهی لهسهر باری چوارپیّکان دایدهنیّن ۲- جیاواز، جگه، جگهله، بیّجگه، زیاده، سهرمرا

علت: نەخۆشى، رەنچ، ھۆكار، بيانوو، ھۆ، ئاھۆ، بۆنە

علج؛ كەر، كەرى وەحشى، كەرى وەحشى قەلەو زل

علف: گیا، گیای سموز، ئالف، کا، خورادنی چوارپیکان، وینجه، ئهوهی چوارپیکان دهیخوّن، ئالیّك، ئالیك،

لهومړ، گزره، دیزی علف بر: مالهغان، مالهقان، شتیکه هاوشیوهی داس که

شهومر و وینجهی پی دروینه دمکهن

علف چر: ئالف خۆر، گياخۆر، ئەو ئاژەلەى دەلەوم_ېيت و گيا دەخوات

علفخسوار: ئـــالفخۆر، گیـــاخۆر، ئالیــك خـــۆر، ئـــاژمڵ، مەرومالات كە گیا و ئالف دەخۆن

علفزار: گیاجار، ئالفزار، لەومړگە، لەومړگا، ئەو زويەيى ئالفى و ئاليكى زۆرى تيا بيّت

علسق: خـوێن، خـوێنی مـهییو، خـوێنی بهسـتوو۲۔ ههڵواسـراو، هـهر شـتێکی ههڵواسـراو -۳ زالـوو، زیـرۆ، زیروو

علق: گرانبایی، کهم ویّنه، نرخدار، بایی دار

عاقم: تال، همر شتيكي تال

علقمه: تالى، تال بوون

علقه: ئارمزوو، حەز، عەشق، ئەوين، دلدان

علقسه: زالوو، زيـرۆ، زەلوو، خـوێن، خـوێنى بەسـتوو، خوێنى مەييو

علك: بنيشت، سهفر، جاجك، نهومى نهدهم دا دميجون علك خاييدن: بنيشت جوون، جاچك جوون، همر شتيك كهنهدهمدا بيجوون

علل: هوّ، هوْكارەكان، هوْكان، بيانوومكان

عللا: بانگ، هاوار، فهریاد، فریاد، دهنگهدهنگ، هات و هاوار، فاوهقیژ

علم: ۱- پەرچەم، بەيداخ، ئالآ، بەياخ، درەوش، دروشم، بەنىدىر، نىشان، نىشانە ۲- نازنىاو، ناويْىك كەكەسـىّك پىتى بناسرىت ۳- گەورە، سەرومر، سەرۆك

علم: ۱ - زانین، دلنیابون، باومر پی بون ۲ - زانست، زانین، باومر، دلنیایی

علماء زاناكان، بيرمەندان، دانايان، فرمزانەكان

علم الحجار: بمرد ناسی، زانستی تایبمت به ناسینموه و لیّکوّلیّنموه بمردهکان

علم الادیسان؛ دیـن ناسی، ئـایین ناسی، ناسین دیـن و مەزھەبەكان

علم الأشياء زانستي سروست، سروشت ناسي

علم الحيات: زيندهومرناسي، زيندهومرزاني

علم النفس: دمروون ناسى، ناخ ناسى، زانستى تايبهت بهدمروون

علمدار: ئالآدار، پەرچەمدار، ئەو كەسەى لەناو سوپا ئالآى لەدەستا بىت

علسم شهدن نه نوداربون، ناسران، سهرناس بهون، بهناوبانگ بوون، سهرنیاس بوون عمار: ئیماندار، باومردار، خۆراگر، بەبرشت، ئەومى ئیمان و باومری بەھیزی ھەبیّت

عمل كرد

عمارت: ۱- ناوهدان کردن، ناهٔ میان کردن، بینا کردن، دروست کردن ۲- ناوهدانی، ناهٔ میانی، نهوه ی ببیته هوی شاوهدانی. بهمانای بینا و تملار و بالهخانهیش بهکار دهبریت

عماری: ۱- کـهژاوه، کـهجاوه ۲- تـهخت، ئـهوهی دارمهیت، تابووت

عماقريب: بهم زوانه، لهم نزيكانهدا

عمال: کارکمران، کریکاران، ثهوانهی له دامهزراوه یان دهزگایهکدا کار دهکهن

عمامسه: دهستار، جامانه، ئهوهی پیاوان لهسهری دمبهستن

عمایت: گوومرایی، لارییی، سمرکیشی

عمد: ئەنقەست، دەس ئەنقەست، كاريىك بەتايبەتى

لەرووى زانىنەوە كردن، دەسگۆر، بەھەستى

عمده: پانپشت، پشتیوان، ئمومی پشتی پی دمبهستن. بهمانای گشتی و کویش بهکار دمبریّت

عمدمفروش: کوَفروَش، جمله فروَش، نهوهی شت بهتاك نافروَشێِت

عمر: تەمەن، ماوەى ژيان، سالەكانى ژيان، ژيى، ژين، ژيان، سېرە

عمران: ئاوەدانى، ئاقەيانى،

عمران: عومران، ناوى باوكى موساى پيغهمبهر

عمره؛ عهمره، حهجي عهمره

عم زاده: نامؤزا، كوره مام يا كچه مام

عمش: چاوکزی، کـزی چاو هاوړێ لهگـهڵ هاتنـه خوارهوهی ناو لهچاو

عمشاء جاوکز، ژنیک که جاوی کزبیت

عمق: هوولى، هوولايى، چالايى، هموارتى، همر شويننيكى هوول يا همر شويننيكى چال

عمل: ۱- دروست کردن، چێکرن، کار کردن ^۲- کار، کرده، کردار، کردهوه، پیشه

عمل کرد: کارکرد، کردهی کار، نهنجامی کار

علم غیب: علمی غمیب، غمیب زانی، زانستی زانینی کاروباری نهینی

علم كبردن: راست كردن، بهرز كردنهود، ههلكردن، ههلكردني پهرچهم

علن: ئاشكرابون، دەركەوتن، رون بونەوە

علن: ئاشكرا، بەرچاو، ديار، روون، دەركەوتوو

علو: بەرزترىن، باندترىن، بەرزترىن و باشىرىن ست،

بەرز، بڭند، بەرزايى

علو: بەرز بونەوە، چوونەسەر، بائىد بون، سەركەوتن، پايەبەرز بوون، رِيْزدارى، گەورەيى، مەزنى، مەزنايەتى،

بەرپىزى، ھىڭۋايى

علوفه: گر و گیا، ئالف، ئالیّك، ئالیك

علوق: مەرگ، بەلأ، سەختى، دژوارى

علوم: زانست، زانستهكان

عله: هۆكار، هۆ، بيانو

على: شمريف، بمرز، پايهبمرز، گموره، رينزدار، هينرا، بمرينز. نساوى يمكمم ئيمامى شميعمكان و چوارهم خمليفهى موسولمانان

علياء بمرزايي، شوێني بمرز، ئاسمان، سمركێو، لووتكه

علياح ضرت: شاژن، خانمي يهكهمي ولأت

على اى حال: بههمرحال، لههمر شيّوهيهكدا، بههمر شيّوهيهك

على حده: جياواز، جگه، بيّجگه

على رغم، بەپێجەوانەى، نـەخوازراو، بەپێجەوانەى

حهز و ویست

عليق: ئالف، ئاليك، ئاليك، خواردنى چوارپيكان

عليل: نهخوّش، بهنازار، پهك كهوته، دمردهدار، رمنجدار

علیله: نهخوّش، ژنی دمردهدار، بهنازار

عليم: زانا، دانا، زانهر، فرهزان، بيرمهند

عليه: پايەبەرز، رێزدار، هێڗ

عم: مام، براى باوك، ئاپۆ، مامۆ، مامه

عماء همور، هموری بمرز، هموری پر باران

عماد: پالپشت، نهوهی پشتی پی دهبهستن، نهوهی پشتی

پێ دمدمن

عمله: کارکهر، کریکار، کریکاران

عمو: مام، ئاپ، ئاپۆ، مامه، مامك، مامۆ

عمود: ۱- ستوون، پایه، ستوونی مال، کوّلهکه ۲- گورز، گورزی ناسنی ۳- سمرومر، سمروّك، گموردی هوّز یان

عموم: گشتگير، هـمموان گرتنـموه، شـتێك كههـمموان

بگریّتهوه، گشتی، تایبهت بهههموان، سمرپاك، تیّكرِا

عمه: پوور، پلك، پيلك، خوشكى باوك، تيتك، ميمك

عمى: كويّرى، نابينايى، نەبينين

عمی: کوێر، نابينا، ئەوەى چاوى نەبينێت

عمیاءِ کوێر، ژنی نابينا

عميان: نابينايان، كويْرەكان

عميد: گەورە، سەروەر، سەردار، سەرۆك

عميق: هوول، چال، سووتال، ساكوول

عميم: كۆ، تەواو، گشت، ھەمو، ھەموان، سەرپاك،

تیکر۱، ئەوەى كۆببیتەوە و زۆر بیت

عناء رمنج کیشان، به لا بینین، نازار بینین، رمنج، سمختی، درواری

عناب: شيلان، شيلانه

عناب: ترى فروش، هەنگوور فروش

عنساد: ۱- رفهبهری، رکهبهری، فین گرتن، به ربه در کارتن، به ربه در کانی، رك گرتن، به فیندا چوون ۲- گومرایی، سمرییدی، سمرییدی، سمرییدی،

عناصر: توخم، توخمهكان،

عناق: باوهش پياكردن، لهئاميّز گرتن، دمست لهملان

عناق: به لا، سهختی، دژواری، نائومیّدی، بیّ هیوایی

عنان: هەوسار، ئەوسار، جلەو، دەسەوسار، لەغاو

عنایت: سمرنج دان، چاودیّری کردن، مهبهست کردن، پاریّرگاری، پاراستن، خهمخوّری، راگرتن،

عنبر: عەمبەر، عەمبەر

عنبر بـار: بۆنخۆش، بۆن خۆش وەك عەنبـەر

عنبس: شير، پاشای دارستان

عنت: ۱- گیر کهوتن، گرفتار بون، گیروّده بون، هیلاك بون، لهنان دون، لهناوچوون، هیلاکی، فیروّیی، نهمان

عنتر: عەنتر، كەرمىش، زەردەوالەيـەكى گەورەى رەش رەنگ

عسنتره: علمنترهی، گونرهشی، نازایسهتی لهشمر و دژواریهکان

عند: دمفری کات و شوین بهمانای لا، کن، نزیك، تمنیشت

عندليب: بولبول

عنز: بزنى مي، ميچكه بزن

عنزه: بروانه عنز

عنصر: توخم، بنهما، بنچینه، تۆ، توخم و بنچینهی ماده

عنصل: پیازی کیوی، پیازی دهشتی

عنف: توند وتيژى، سهختى، بي رهحمى

عنفوان: کات، ههرِمت، تاف، جهنگه، سهرمتا، گونـهر، گونهڵ، ههرِمتی لاوی، سهرِمتای همرِشتێِك

عنق: گەردن، مل

عنقاء ۱ مل دریّژ، ژنی مل دریّژ ۲ سهختی، بهلا، دژواری

عن قریب: به زویی، لهزووترین کات، بهم نزیکانه، بهم زوانه

عنقود: بۆل، بۆلە ترى، ھىشوو

عنكب: جارجالۆكە، جارجالۆكەي نير

عنكبوت: جار جالوّگه، كاكلّه مووشان، داپيروشكه، ماماله، پيرك، داپيروّك

عنكبه: جارجالوّكه، جاوّجالوّكهي ميّ

عنوان: سەرنامە، ناونىشان، سەرەتا، بىناس، نىشانى، بىشەكى

عنود: گەرانەوە ئەرىكا، بـە رىـّى ناراست رۆشىن، لارىّ رۆشتن

عنود: سمرردق، كەلەردق، كەلەشدق، براندۆخ، ھەرۆك عنيد: ناسازگار، نەگونجاو، نارنك، لار، ناتمبا

عنیف: قسه ردق، توند و تیژ، سهختگیر، موّن، گرژ، ناوجاوتان

عنين: لمپياومتى كموتوو، بياويّك كمتوانايى جوت بون لمكّه لل ژنى نمبيّت

عواء زووزاندن، زووزه کیشان، قوولاندن، بانگ کردنی سمگ و گورگ، زووزه، قووله

عواد: عوود ژهن، ئهوهی عوود دمژهنیّت

عوار: عمیب، ئیراد، شوورمیی

عسوراض: رووداو، پیشهات، نهخوشی. بهمانای باج و خدراج جیاواز لهومی لهخهالک ومردهگیریّت بهکار دمبریّت

عـــواری: پرووت، پروت و قــوت، دانهپوّشــراو، بــیّ جــل و بـهرگ

عوام: گشت، ههمو، تیکرای، ههموان، ههموی خهلاک، جهماوهر

عوام فریب: ریاکار، خه لاک هه لخه له تین، نهوه ی خه لک فریو دمدات

عوامل: کارکمران، کریکاران، نهوانهی له شویّن یان دامهزراومیهك کار دهکهن

عوان: یارمهتی دان، هاوگاری کردن، هاریکاری

عوان: نیوهنج، نهوهی نهپیر بیّت نه گهنج، ههر شتیّك که بهنیوهی تهمهنی خوّی گهشتبیّت

عوج: لاری، خواری، چەماوەيى

عود: گەرانـەوە، قەگـەريان، ھاتنـەوە، باشـى كـردن. و ناوى يەكێك لە ئامێرە موسيقيەكانە

عودت: گەرانەوە، باشى كردن، ھاتنەوە، فەگەريان

عو**دْ:** پەنا بردن، ھۆمەن بردن

عور: کوێری لمیهك جاو، تهك جاوی، یهك جاوی

عسور: ۱ - یـهك چاو، تـهك چاو ۲ - رووت، هووت، بـێ پوشاك

عسورا ع یه ک جاو، ته ک جاو، ژنیک که یه ک جاوی ههبیّت. و بهمانای دزیّو، قیّزهون، ناحهز لههمر شتیک عسورت: شهرم، ههر شتیک مروّق شهرمی لیّ بکات و نهندامیّک لهجهستهی نیّرینه و میّینه کهلهبهر پیّ عهیب بوون دایدوپوشن

عسوز: (- وینهی، بی هاوتهی، دیهار نهمانی شهتیک کهکهسیّک پیّویستیهتی ۲- نیازمهند، پیّویست بون ۳- دهست کورتی، پیّویستی، نیاز

عوض: گۆرىنەوە، شتێك كەلەجياتى شتێكيتر بدرێت، لەجياتى، لەبريى، زانەوير، لەباتى

عوعو: عەوعەو، دەنگى سەگ

عوف: ۱- حال، شان، شكؤ، همولدان، خمبات، تیكوشان ۲- بمخت، شانس، ناوجاو ۳- میوان، میمان ۴- شیّر، شیّری دارستان ^۵- گورگ ۶- كەلامشیّر

عسول: ۱- بـژێوی ژيـان ۲- گـابۆړ، بۆرانـدن، هۆهـه، بۆراندن لهگرياندا

عسون: ۱- هاوکاری، یارمه تی، هاریکاری ۲- هاریکار، یارمه تیدمر، هاوکار

عویل: هاوار، قیژه، هوّقه، بوّره، هاوار و قیژه لهگریاندا
عهد:

- ناسین، پاراستن، چاودیّری کردن، ومسیمت
کردن، موّجیاری کردن، ناموّژگاری کردن

- ومفا،
نهمهک، بهدّیّن، پهیمان، عههد، ومسیمت، شهمان

- روّژگار، چاخ، سهردهم، زهمانه، تاف، کات، دهم
عهدناهه: بهدّیّن نامه، پهیمان نامه، نامهیهک کهمهرج

و پەيمانى تيا نوسرابيت عهده: ئەستۆ، توانايى، ئۆدە، ئەخۆگرتن، دەستەبەرى،

عهده: م*ەس*نو، نوانايى، نودە، ئەخودرىن، دەستەبەرى. تاوان، لەئەستۆ گرتن

عهدهدار: ئۆدەدار، لەئەستۆ گرتوو، دەستەبەر

عهیسد: ۱- به نین، بهیمان، عههسد ۲- هاو جساخ، هاو چراخ، هاور وژگار، هاوکات ۲- کون، میزینه، دیرین

عیاب: نیرادگر، عمیب، گر، عمیب دوّزمرموه، رهخنهگر عیاد: سمردان، سمردان کردنی نمخوّش

عيادت: سهردان كردن، بينين، سهرليدان، سهردان كردنى نهخوش

عیا**ذ:** ۱- پەنا بردن، ھۆمەن بردن، پەنا بىردن بۆخوا ۲- پەنا، پشت، پەناگە

عیار: ۱- بهراومرد کردن و تاقی کردنهومی شایهن و کیلؤ بؤ دلنیا بون له راست بونی ۲- عمیار، پیّوانه بوّ ههنّسهنگاندانی زیّر، راده، نهندازه، نمیارده

عیار: ۱- بمره لا، نموهی بیکار دهسوریتموه، بیکاره ۲-دلیر، نازا، جوامیر، بویر

عیاش: دلّ زیندوو، خوّش رابویّر، ئهوهی بهکهیف و خوّشی رادهبویّریّت

عیال: مال و منال، ژن و منال، ئەنىدامانى خیزان که نان خۆرى پياويك بن، ناخۆر

عیال: بمناز، خمرمان، نهوهی بهلار و لمنجه بهریّگادا دمروات

ع**یالــدار؛ خ**یّزانـدار، خـاوهن ژن و منـالّ، ئـهوه*ی* ژن و منائی ههبیّت

عيالمند: بروانه عيالدار

عيالوار: بروانه عيالدار

عیان: ۱- به جاو بینین، بینین، دیتن، ناشکرا، روون، بمرجاو، دیار

عیب: عمیب، ثیراد، رِهخنه، سووچ، شمرم، بهندوباو، شووردیی

عیب بین: عهیب بین، ئیراد گر، رِهخنهگر، نهوهی عهیب و ئیرادی کهسانیتر دهبینیّت و ناشکرایان دهکات

عیب پوش: عمیب پۆش، نموهی عمیب و نیرادی کمسانیتر دادمپؤشیّت

عیبچو: رِمخنهگر، ئیرادگر، عهیب دۆزمرموه، ئهوهی به دوای عهیب و ئیرادی کهسانیتر دهگهریّت

عيبدار: عميبدار، نموهي عميبي همبيّت، نيراددار

عيبناك: بروانه عيبدار

عیث: خراپ کردن، خراپهکاری، لهناو بردن، زیانکاری، زیان لیّدان

عيثوم: ١- كهمتيار ٢- فيل

عید: جەژن، بۆنە، جەشن، رۆژى جەشن، ھەر رۆژێك كە بېرەوەريەكى خۆشى بۇ ژەارەيەك لە خەلك تيا بێت وەك جەژنى سەرى ساڵ، جەژنى قوربان، جەژنى نەورۆز

عیسوی: عیسهوی، تایبهت به عیسا، شوین کهوتوانی عیسا مهسیح

عیـــسی دم: همناســمی عیــسا، ئــمومی همناســمی ومك همناسمی عیسا بیّت

عیش: ژیان، ژیان کردن، ژین، ژیوار، بژیّوی، هوّی ژیان عین: ۱ ـ چاو، چهف ۲ ـ وهك، وهك خوّی، سرشتی همر شتیّك

عینساء جاوگهوره، چاو زل، ژنێِك كهجاوى گـهوره و جوانى همبێت

عينك: چاويلكه، چەشمەك، عەينەك، چاويلە

غ: غ، يبيتي بيست و دووهم له ئالفابيتي فارسى كەبە غەين دەخويندريتەرە

غائب: ناديار، ون، دوورلهچاو، ئهوهي كهئاماده

غائر: 1 پۆچۈو، ئاوى پۆچۈە ناو زەوى 7 چاڵ، زهوی نزم و چال

غسائره: ١ - بروانه غائر ٢ - نيوهرو، نيوان رون،

گوو، پیسایی مرزة

غائى: كۆتايى، دوماھى

غساب: ١ - كۆشىتى كەنيو، كۆشىتى شەوماوە ٢-

بهرماوه، پاشماوه، خواردنی ماوه له ژهمیک

غابگ؛ رژدی بهر، چاوچنوّك، ئارەزومەندى به ژیان

و حالَى كەسىيك

غابسه: دارستان، بيشهلان، جهنگهل، ليسرهوار،

شكين، بهٽين شكين

غادره: بروانه غادر

نيه، بزر، پێوار، نهبانووك، نهديو

نيمەرۆ

غانس: مهلهوان، سوباييكهر، ئهوهى لهناو ئاودا رۆدەچيت

غانط: ۱- زموی پهست، زمایی، چال ۲- پیسایی،

غائله: شهر، خرایه، ناشق، نالهباری، شلهژاوی،

ئاژاوھ، ھەراوھوريا

غابر: تێپهڕ، ڕابردوو، ماوه، پاشماوه، بهجێماو

غابن: فريوكار، فيْلْباز، فيْلْباز له كرين و فروش

دارسان، نزار، ریّلُ

غسادر: غەدەركەر، بىي رەفا، بىي ئەمەك، پەيمان

غادی: شیر، پاشای دارستان

غادیسه: ۱- بروانه غادی ۲- خوراکدهر، ناندهر، ئەومى نان بە يەكيتر دەدات

غار، غار، ئەشكەرت، درنال، كوول، كەلين يان كونيك كەلەژير زەوى يان لەناو كيودايه

غارب: شان، سەرشان، سەرەومى ھەر شتيك

غسارت: تالأن كردن، چهپاو، تالأن، تالأن و برق، يهلامار

غارت زده: تالأن كراو، ئەوەي مال و سامانى تالأن كرابيت

غارتگر؛ تالأنكەر، چەپاولكەر، ئەوەي مال و حالى خەلك تالأن بكات

غارتيدن: تالأن كردن، چهپاو كردن، بهتالأن بردن غارج: شەراب، ئەو شەرابەي بەيانيان دەيخۆن غارس: نهمامكار، ئهوهى نهمام و دار دهچينيت غارغار: غارغار، قارقار، دەنگى قەلە رەشە غارق: نوقم بوو، خنكاو، نوقم بوو لهناو ئاو غارنىشىن؛ غارنىشىن، ئەشىكەوت نىشىن، ئەوھى لىه غاردا دەڑىت

غساروغور: قاروقير، قال و قيل، دهنگه دهنگ و قەرباڭغى

غاز: قاز، غاز، مراوى گەورە، مەليكە ھاوشيوهى مراوی به لأم له و گهوره تره و ملیکی درینژی ههیه و نزیکهی ۱۲ کیلز کیشهکهیهتی

غاز؛ يينه، يينهيەرق، پينەك

غاز؛ غاز، گاز

غازل: چنەر، بەن بادەر، تەشى ريس، ريسەر غسازه: ستووراو، ستووراو که ژنان له پوخساری خۆيانى دەدەن.

غسازی: شهرکهر، شهرانی، تیکوشهر، خهباتکهر، ئهوهی لهریگای خوا لهگهل دوژمندا شهر دهکات غازی: بهندباز، تهناف باز

غاژیدن: پستن، پیسان، پهشم یان خووری پیسان غاسق: ۱- تاریك، نهنگوسته چاو، شهو که زوّر تاریك دهبیّت ۲- ماری پهش، پهش مار ۳- مانگ، هیلالی مانگ

غاسول: جلشۆر، ئەسپۆن، سابوون و ھەرچى جل و بەرگى پى بشۆن

غساش: عاشىق، شىهىدا، شىيّت، دلّىداده، كەسىيّك كەيەكىّكى ترى زۆر خۆش دەويّت

غاش: فریوکار، فیّلْباز، ئەوەى خەلْك فریو بدات غاشم: زالْم، ستەمكار، ئەوەى ناھەقى بەرامبەر بە خەلك دەكات

غاشیه: پۆشەر، داپۆشەر، پەردە، پۆشش، پەردەى دلّ. بەماناى _پۆژى پەسلأنيش ديّت.

غاشیهبردوش: ملکه چ، گویّرایه لن، فهرمانبه ردار غساس: ۱ – پــپ، چــپ، قــهره بالغ، چــپوپپر، شــویّنی قـهره بالغ ۲ – ئـهوه ی پــاروو لـه قــورگی گــیر بکــات و نــه توانیّت هـه ناسه بکیّشیّت

غاصب: داگیرکار، ستهمکار، ئهوهی مالّی کهسانیتر داگیر و زهوت دهکات، دابرکهر

غاصبانه: داگیرکهرانه، ستهمکارانه، هاوشیوهی ستهمکاران

غساطي: \ – پۆشسەر، تاريسك Y – پسر، لێوانلێسو، سەرڕێِڎ، ليپاوليپ، زۆر، تێكەڵ و پێكەڵ

غسافر: لنِخوش، لنِبوور، داپوشهر، شهوهی له گوناحی کهسانیتر خوش دهبیّت

غافل: ۱ – سستی کردن، کهمتهرخهمی، بی ناگایی ۲ – بی ناگا، ناناگا، فهراموّشکار، کهمتهرخهم، بی خهیه

غافلانه: بی ناگایانه، نانگایانه، بی خهبهری، وهك بی خهبهری، وهك بی خهبهران کاریک نهنجام دان

غافل گیر: ناکاوگیر، شهوهی بی ناگا پهلاماری پهکیکیتر بدات

غسال: ئەشىكەوت، غار، دېناڭ، شىكەقت، شىويىنى مانەوھى مەر و مالأت لەكيّو.

غاثب: ۱ – زال، چیره، سهرکهوتوو، قاندر، زوّردار، پیروّز ۲ – زوّر، فراوان، زیاد، فره، بهشی زوّرینه له شتیّك، زوّربه

غالط: تاوانكار، هەنەكار، خەتاكار

غالظا: ئەستوور، ستوير، كوڵوفت

غالى: گران، گرانبايى، بايدار، نرخدار، بەنرخ غالى: بروانه قالى

غالیدن: ۱ - تلان، تل خواردن، خل خواردن، گریّل بون، لهسهر نهم لا بهولادا تلان، تلاوتل کردن

غامر: چۆل، بەتال، باير، زەوى نەكىللىراو، باھىر، بسۆرە، زەويسەك كەلسەژىر ئساودا مابىتسەوە و نەكىللىرابىت

غامض: ۱– نامق، نهزانراو، دوور لهت<u>نگهشتن</u>، دوور له زمین ۲– زموی نزم و پهست

غامضه: بروانه غامچ

غامى: لاواز، لهر، لاغر، ناتهوان

غسانی: بی نیباز، توانیا، دارا، سیاماندار، دهست پرشتو

غساو: ئاخوپ، ئاخۆل، شوول، کون و شوینیك لهزهوی یا کیو کهمه و و مالات تیایدا بهسه دهبه فاوش: کالیار، خهیاری گهوره، تروّزی، خهیار که بوّ توو همانی دهگرن

غاوشو: بروانه غاوش

غاوى: گومړا، بي هيوا، له ړي دهرچوو، نائوميد

غاویه: بروانه غاوی

غايب: بروانه غائب

غایست: کۆتایی، دوماهی، ئەنجام، سەرئەنجام، مەبەست، ئەنجام و كۆتایى شت<u>ۆ</u>ك

غاير: بروانه غائر

غايط: بروانه غائگ

غب: پۆژ ناپۆژ، پۆژێك هاتن و چەند پۆژ نەھاتن غب: ئەنجام، كۆتايى، دوماهى، كۆتايى ھەر شتێك غب: زەوى پەست، شوێنى وەستانى ئاو، گۆلاو غداء ناشتایی، خواردنی بهیانیان، قاوه نتی، غدائر: قرق، پرچ، زولف، زلف، قرقی داهیندراو و بادراوی ژنان

غلاات: بەرەبەيان، بوومەليّلّ، كازيوە، كازيّوە، ئەلەند غلالد: تاعوونى وشتر

غىدار: بى وەفا، بى بەلىن، پەيمان شىكىن، زالم، ستەمكار، فىللباز، فريوكار

غداره: بروانه غدار

غدد: غوودهکان، تشبووك، تشپۆ، لۆ، برزك، لك غدر: غەدەر، خيانەت، بى وەفايى، پەيمان شكاندن، بەلىّن شكاندن، مەكر، فريو، فیّل

غدراء تاریکی، تاریك، شهوی تاریك

غدره: بروانه غداره

غسدره: تاریکی، پهشایی، تاریکی شهو، شهوی ئهنگوسته چاو

غدغد: قودقود، دەنگى مەلى ماڵيّ، قود قود

غدغن: ياساغ، رِيْگه پِيْنهدراو، قاچاخ، دەستوور بۆ نەميْشتن

غلفره: بروانه غت

غلانگ: نەزان، كێـِن، ناھـەز، دزێـو، بـێ مێـشك، كـەم ئاوز

غدو: بەيانى، سبەي، سبەينى

غدو: بەرەبەيان، بومەليْل، كاريْوە

غدور: بي وهفا، به لين شكين، پهيمان شكين

غدوه: بەرەبەيان، ئەلەند، كازيوم، بەيانى زوو

غده: غوده، لو، تشبؤك، تيشق، بزرك

غىدىر: ئارگىر، گۆلاو، باراناو، شويىنى كۆبونەومى ئاوى باران لە بيابان

غديره: موو، پرچ، زلفى بادراوى ژنان

غذاء: خواردن، خواردهمهنی، چێشت، نان، ئهوهی بخورێت

غسر: قۆپ، پیاویک که فیتق یان میلکه گونهکانی ئاوسابیت

غر: قەحبە، داويْن پيس، حيز، ژنى گاندەر

غبار: ته پ و تۆز، خۆل، پتام، تۆز، خاك و خۆل غبار آلود: تۆزاوى، خۆلأوى، ته پ و تۆزاوى غبار انگیز: تۆز بزوین، بزوینهرى ته پ و تۆز غباز: داردەست، داردەستى ئاژەل لیخورین

غباوت: نەزانى، ئەحمەقى، نەزان بون، گيْرْ بون،

ورشی، کاسی، جۆلی

غبب: غەبغەبە، گۆشتى ژير چەنە

غبج: قوم قوم خواردن، قوم قوم خورادنهوهى ئاو

غبجه: قوم، چۆپ، قومىك ئاو يان شەراب

غبراء ۱ - تۆز، تەپ و تۆز، خاك و خۆل ۲ - زەوى، زەمين، ئەرد

غسبس: ۱- تاریکی، تاریکی سهرهتای شهو۲-خزّلهمیّشی، به رهنگی خوّلهمیّش

> . غبش: تاریکی، تاریکی کۆتایی شهو

مبس، دریخی، داریخی خونایی شهو

غبطه: ۱- ئاوات، ئارەزو، خۆزگە، خۆزگە بردن، خۆزگىه خواسىتن، ئارەزوو بىردن ۲- شىادمانى،

شادانی، کەيف خۆشى، دل زيندووى

غبغــــب؛ غەبغەبــە، كۆشــتى ژێــر چــەنە، بەبەغــە، بەرخەبەبە، چۆڵەمە

غبن: $^{-}$ فریودان، هه نخه نه تاندن، فریودان نه مامله وکپین و فروّش $^{-}$ زیان کردن، زیان بینین، زهرهر کردن نه مامله

غبى: نەزان، كێڙ، حۆڵ، بێ مێشك، بێ ئاوز

غبیراءِ سنجوو، داری سنجوو

غبين: كهم عهقل، فريودراو، فريوخواردو، بيّ ميّشك

غبينه: فريو، فيْلْ، فيْلْ ليْكران، مهلْخهلْهتيْنران

غت: نەزان، ئەحمەق، گێڗْ، وڕ، كاس، دەبەنگ

غتفر: بروانه غت

غث: ۱ – لاغر، دالگۆشت، كەم گۆشت، كز، لاواز، لەر ۲ – ھەلىت و پلىت، قسەى بى ناوەرۆك، قۆپيات غثىسان: دل بەيسەكاھاتن، ھىلنجسدان، پشسانەوم، ھەلھىنانەوم

41.2.2.4.4.4.4.4

غد: خۆبین، له خۆړازی، خۆپەرەست، خۆویست غــد: بەیانی، سبەی، سۆزی، سبەینێ، رۆرٹیك كـە

لەدواي ئەمرۆ دێت

غسر؛ بۆلّە، ورتە، قسەى ژێىر لىچ، وتەيلەك كە للە تووپەييدا لەژێر لێوەوە بوترێت

غىر: \ – كەلێن، قەڵشت يان درز لە زەوى، جۆگە، چەم، جۆگەلە ؟ – چرچ و لۆچ، چرچى جل و بەرگ غرا ء جوان، چاك، سپى، درەخشان، پووناك لەھەر

طر، و جورن، چات، سپی، درهحسان، پرووسات به سعر شتنك

غراب: قەلەرەش، قەلەرەشە، قالأو، رەشەدال

غرابت: دوور بون، دووری، دووری لهوهتهن، جیایی غرار: ۱ - لهخوّبایی بون، فریو خواردن، هه ڵخه ڵهتان ۲ - بی ئهزمونی، ناکارامهیی

غسرار: ۱ – دهم، نووك، دهمی تیـژی شمـشێر ۲ – وهنهوز، خهونوچکه، سـووکه خـهو، خـهوی کـهم و ههر شتێکی کهم ۳ – بێ بازاری

غرار؛ فريودەر، فيلباز، مەلخەلەتينەر

غرارت: سپی بوون، سپیهتی، جوان بوون

غسرارت: گەنجى، لاوى، بىي ئەزمونى، ئاكارامەيى،

نەشيارى

غراره: رهشکه، تۆرى ئالف كيشان

غراره: غەرغەرە، خەرخەرە، ئاو لە دەم رادان

غــــراش: پوشــان، ســووکه بــرین. بــهمانای پق و توورهیی و خهمیش دیّت

غراشيدن: ١- سەلخين، كەلداچوون، رووشان ٢-

قین گرتن، تووره بون، پق گرتن، شهر کردن

غراف: پەيمانە، پيوانە، پەيمانەي گەورە

غراف: چەم، جۆگەى پر ئاو، چەمنىك كەئاوى زۆرى ٧ ...

غىرام: ئەشكەنجە، ئازار، دەرد، عەشق و شەيدايى كەببيتە ھۆى دل ئيشان

غرامىت: تاوان، بـژاردن، قـەرەبوو كردنـەوە، تۆڵـە، كردنەوەجى، ئەوەى دانەكەى پێويست بێت

غراورنگ: تەخت، تەختى گەورە

غىرب: ١ - ون بون، ديار ئەمان، ئەبەرچاو ئەمان، گوم بون٢ - رۆژئاوا، شويننى ئاوابونى ھەتاو، خۆرئاوا، خۆرپەر، خۆرنشين

غرب: داری بیّبهر، چنار، بی، ئهو دارهی بهرههمی خواردنی نهبیّت

غسرب: ۱- زیب ۲- زیبو۳- پهیمانه، پیاله ۳- شهراب، مهی، نارمق شهراب، مهی، نارمق

غرباء غەرىبەكان، ئەئاسرارەكان

غربال بند: بیّژن ساز، سەرەندچی، ئەوەی پیشەی بیّژنگ دروست کردنه

غربال کردن؛ بێڙان، بێڙتن، بێڙانەوە، لەسەرەند دان، لەھێڵەك دان، شت بێڙانەوە

غربال گر: بێژنگ ساز، ئەق كەسەى بێژنگ دروست دەكات

غربت: دووری، جیایی، دوور بون، دوور کهوتنهوه له مالّ و حالّ و ولاّتی خوّ

غربچه: زۆل، منائى ژنى قەحبە

غربلسه: بێـران، بێـراتن، لەسـەرەند دان، بێرانـەوە، لەھێڵەك دان

غربیب: 1- تریّی رهش 1- پیره پیاویّك که مووی سهر و سمیّلّی خوّی رهش بکات 1- رهش، تاریك، زوّر رهش

غربيل: بروانه غربال

غربیله: (- بروانه غربال ۲ - جووله، قردان، بادان، ئو جولانه که دهن نه جولانه که لاکاتی سهما کردن بهجهستهی دهدهن غرت: قوم، قومیّك ناو یان شلهمهنیه کهیتر، ئه و بره له ناوی خواردن که بهیکجار دهیخوّنه و م

غرتشن؛ زۆردار، زۆربێڙ، ياخى، گەردنكێش،

غرتسی: جلّف، سەرسەری، هیچ و پووچ، بیّکاره، بەرەلا، جنیّوه بۆ ژن و پیاو

غرچك: بروانه غرچه

غرچه: ۱ – ناپیاو، حیز، کونی، گاندهر ۲ – نهزان، گیرژ، حوّل، بی میشک، پهست، سووک،

غردل: ترسهنوّك، بيّ زات، بيّ وره، حيزهله

غرده: عارمبانه، گهردوونه، ئەرابە

غرده

غرر: لەناوچوون، مەترسى، كەوتنە مەترسيەرە

غرر: سپی بوون، سپیهتی، جوان بوون

غرزدن: بۆلەبۆل كردن، بۆلە كردن، نقاندن، لەژپر لچەوە قسە كردن لە توورەييدا

غسرزن: ١ - رووسيى، قەحبە، كاندەر، ژنى داوين پیس ۲- ئەو پیاوەى ژنى حیزى ھەيە، ژن حیز

غسرس: توندی، توورهیی، توندوتیـژی، قین، رق، غەزەب

غرس: ناشتن، نهمام ناشتن، دارنان، دار داچهقاندن، قەلەمنان

غرس: نێژراو، داچەقاو، چەقێنراو، قەڵەمەكراو

غسرش: نهره، گرمه، هاواری مهترسیدار، دهنگی ئارەلە درندەكان

غرش: قرووش، غروش، جوره دراویکی باو لهناو ولأته عهرهبيهكانه

غرشت: نهره، گوره، گرمه، هاواری مهترسیدار، دەنگى ئاۋەلە درندەكان

غرشمار: قەرەج، خيوەت نشين، ھوستا، قەرەجە كۆچەريەكان كە لەم شار بۆ ئەو شار دەرۇن و لە ژير چادردا دهژين

غرشيدن: بروانه غراشيدن

غرض: ١- تامەزرۆ بوون، خوازيارى، ئارەزومەندى، ئارەزوومەنىد بىوون ٢- مەبەسىت، نىساز، ئامسانج، ئاماج، ويست

غرض آلود: تويكلدار، بهتويكل، ئهوهى مهبهستى لەيشتەرە بينت، مەبەستدار، ورتە يان قسەيەك كە به مهبهستیکی تایبهت بووترینت

غرض آميز: بروانه غرچ ىلود

غسرض داشستن: مهبهست بوون، نياز بوون، يق

ههڵڲرتن، قين گرتن

غرض ورزيدن: قين گرتن، رق هه لگرتن

غرضوف: بروانه غچروف

غرغر: بۆلە، ورتە، بۆلەبۆل، وتەى ژير لچ غرغر: بروانه غرغره

غرغسره: قرقره، غەرغەرە، خەرخەرە، ئەو ئاميرى پهتی پیوه دهبهستن و شنتی پی بهرز دهکهنهوه غرغره؛ قوروقراگه، قورقوره، خرخره، قورگ غرغره: ئاو لهدهم رادان، غهرغهره، خهرخهره، دهم شۆرىن

غرغسشه: ماتو هاوار، دەنگەدەنگ، ھەراوھوريا، ئاژاوه، يشيوى، گنگاشه، شەرەدەۋ، قەرقەشە غرفه: رەفه، بالەخانه، دووير، باله رەفه، ديوى سەرەوەى ماڭ

غرفه: چنگیك ئال، مشتیك ئال، بهرهدهستیك ئال غرق: نوقم بون، خنكان، خنكان لهژير ئاو، فهتسان، تاسان، خنکیان

غرقاب: قوولاو، شويني قوول كهمروة يا كهشتي تيا نوقم ببيّت، كوّم، كيّدرّاو، ليمست، كرداو، تەنوورە، كۆژنگە، كۆژىنە

غرقه: خنكاو، خنكياو، نوقم بو، كهسيك كهلهناو ئاودا خنكابيت

غرم: بزنهكێوى، كەڵەكێوى، پەزى كێوى

غرم: تاوان، قەرەبوو، تۆلە

غرماء قەرزدار، خاوەن قەرز، وامدار

غرمان: توره، قين گرتوو، رقاوى، خهمبار، خهموّك غرمانوش؛ تەرخوون، تەرخان

غرميسدن: توورهبون، جنيودان، شهرفرؤشتن، يق گرتن، قین گرتن خهمبار بوون، خهموّك بون

غرن: رِمق بوون، وشك بونهومي ههوير لهناو دهفر غرن: سست، لاواز، ناتهوان، بي هيز

غرنب: گرمه، زرمه، دهنگی گهوره و زل وهکو دهنگی تەقانى تۆپ

غرنبسه: هات و هاوار، قاوهقیت، قسهی رهق، دەنگەدەنگ

غرنبیدن: دهنگهدهنگ کردن، هات و هاوار کردن، دەنگ بەرز كردنەرە، قاوەقىرنانەرە

غرند: کچێنی پرژاو، کچێك که لهشهوی بوکێنيدا دەركەريْت كچيْنى لەدەست داوە

غرنگ: شين و شهپۆي، دهنگى گريان، رۆرۆ، هۆقه

غرنگيدن: كريان، شين كردن، نالأندن، بهدهنكى بمرز گريان

غرنوق: لاو، لاوى سپى پيستى قۆز

غرنچى: سەرما، وشكه سەرما، زستانى تووش

غرو: نهى، شمشال، قاميشى ناوبهتال

غرو: سەرسىورمان، واق ورمان، تاسان، ھەپەسان، كيزبوون

غروب: ئاوابون، تيداچوون، ئاڤا بوون، ديارنهماني خۆر و مانگ

غسرور: ١- فريودان، هه لخه له تاندن، ده ستبه سهر كردن، بيهـ و كهسيك هيـوادار كردن٢ - لـهخوبايي بون، خۆپەسەندى، خۆبەزل زانىن، خۆبىنى، ھەوا، فين باسهرى، فيس، لهخودهرچوون، باديى ههوا، شۆكايى، غروور

غرور: چرچ، چرچ و لۆچى جل و بەرگ

غرورآميز: لهخوباييانه، لهخورازيانه، تيكهل بهههوا و فيز

غرولنسد: بۆلەبۆل، ورتە ورت، قسەى ژيسر لىج لهتوورهييدا

غره: ١- فريودان، مهلّخه له تاندن، فيْلُ ليْكردن، كُوْلُ ليْكردن، بينهو كەسيك هيوادار كردن ٢ - بي ئاگايى، نەزانى، ئاوشىيارى، ئائاگايى 7 - ئائاگا، ئاوشىيار،

غره: سپی بون، جوان بوون، قور بون

بیّ ٹاگا

غره: ۱- سپیهتی ناوچاوی ئهسپ ۲- مانگی نوی

۳ سەرەتا، دەسىپىك، سەرەتاى ھەر شتىك

غسره: بـرارده، ههلبـريردراو، بـرارتى، پهسـهند و هەلْبِرْيْردراو لەھەر شتيك، گەورە، سەروەر، سەرۆك

غره: بي ناگا، ناوشيار، لاوي بي ئەزمون

غره: کرمه، نهره، دهنگی کهوره و ترسینهر، دهنگی هەورە تریشقە، دەنگى ئاژەله درندەكان

غرى: جوان، دهلال، بهدل، بينا و تهلاري جوان. و يهكيك لهناوهكاني شارى نهجهفه

غريسب: ١- دوورخسراوه، غهريب، دووركهوتوو، دەركەفتە، ئاۋارە، سەرگەردان، ھەلومدا، ئاشۆرە،

ئاوپەرە، ئابەلەد، بىگانە، بيانى، تاچىك، ئائاشىنا ٢- نامۆ، ئەزائراو، سەير، سەرسورھينەر غريب أشنا: غەرىب دۆست، بنگانە خۆشەويست، ئەوەي رێز لە غەرىبەكان دەگرێت

غريبانه: غەرىبانه، ھاوشىنومى غەرىبەكان

غريب پرست: غەرىب يەرەست، بيانى يەرەست، بێگانه پهرهست

غريب دوست: غەرىب دۆسىت، غەرىب خۆشەويست، ئەوەى غەرىبەكانى خۆش بويت

غریب زاده: غهریب زا، منائی پیاوی غهریب، بهمانای قەرەجىش بەكار دەبريت

غريبستان: ١- غەرىبستان، شويننى غەرىبەكان ٢-گۆرستان، قەبرستان

غريب شمردن: به غهريب زانين، غهريب ههرمار كردن، به غهریب دانان

غریب کش: غهریب کوژ، ئهوهی ئازاری غهریبهکان بدات

غريب گـز: ساس، كنه، جوره ميشوولهيهكه له كاروان سەراكان و ھەندى شارداھەيە و بەخەلكى شارهکهوه نادات و تهنیا به بیانیهکانهوه دهدات و دەبيتە ھۆى نەخۆش كەرتنيان

غريب مرگ شدن: له غهريبي دا مردن، دوور لهكهس و کار مردن

غريب وار: غەرىبانە، ھاوشيوەي غەرىبەكان

غريبه: غەرىبە، بنگانە، نائاشنا، نامۆ

غريدن: هاوار كردن، بۆراندن، داخورين، نەراندن، قيراندن، خروشان

غريسر: بئ ئەزمون، نائاگا، ناوشىيار، لاوى بئ ئەزمون

غريره: ژني بي ئەزمون، ژني بي ئاگا

غريزه: سرشت، سروشت، زات، خووخهده

غریژن: بروانه غریژنگ

غريـــــرُنگ: قور، قوروچـلپاو، قوراو، قوراو كهلهبن حەرز يا جۆگە كۆدەبيتەرە

غريس: چەقينراو، چەقاو، داچەقاو، نيْـرُراو، نـەمام كە لە زەويدا چينرابينت

غریف: قامیشه لأن، قامیشه جار، دارستان، بیشه لأن غریفج: بروانه غریرتنگ

غریق: نوقم بو، خنکاو، خنکیاو، خنکاو لهناو ئاودا، کهسیّك یان شتیّك کهکهوتبیّته ناو ئاو و ئاو لهسهری تیّپهری کردبیّت

غریم: قەرزار، قەرزدار، ئەر كەسەى تواناى دانەودى قەرزەكانى نەبيت

غریسو: هاوار، قیاژه، قاپره، ناهره، دهنگی باهرز لهتوورهپیدا

غریویسدن: دهنگ بهرز کردنهوه، هاوار کردن، قیراندن، نهراندن، هات و هاوار کردن

غزات: شەر، جەنگ، شەر لەگەل دوژمنانى دين

غزارت: زور بوون، فراوان بون، فره بوون، زور بونی ئاو یان شتیکیتر، زوری، فراوانی، فرهیی

غَــزال: ئاسك، مامز، كارمامز، بانبز، وهرهماس.

بهمانای خوشهویست و دلداریش دیت

غزال؛ موچن، بهن فرؤش، بهن بادهر، ريسهر، تهشى

غزال چشم: چاو ئاسك، چاو مامز، ئەوەى چاوى وەك چاوى ئاسك جوانە

غزالگ: ۱ – ئاسكى بچوك، كارمامزى بچوك ۲ – ژنى حوان حوان

غزاله: ئاسكى ميّ، مامزى ميّچكه

غـزل: بادان، چنين، رستن، باداني مو يان پهشم،

ڕێۣڛان

غُزْلْ: ئاخاوتن لهگهل رُثان، عهشقبازی، ئهو وتهی بۆ وهسف کردنی ژنان دهوتریّت. و شیّوهیهك شیعر

که زیاتر له عهشق و عاشقی دهدویت

غَـــزَل خَـــوان: ١- غـهزهل خـويْن، ئـهوهي غـهزهل . بخويْنيْت ٢- گورانيبيْرْ، ستران بيْرْ

غزل سرا: بروانه غزل خوان

غزل گو: بروانه غزل خوان

غزو: \(^- ویستن، خواستن، مهبهست کردن، ناههنگ
کردن \(^- پهلاماردان، ههلمهت بردن، شهر کردن له
پریکای دین \(^- شهری مهزههبی، جیهاد
غزوه: شهریک، شهر کردن لهگهل دوژمنی دین، یهك
جار شهر کردن، له ناو ئیسلامدا بهو شهرانهیان
دهوت که پیفهمبهر خوّی تیایاندا بهشدار بوه
غزیر: زوّر، فراوان، فره، زیاد، زوّر لهههر شتیک
غزیرسره: \(^- بروانه غزیر \(^- چاوگ، چاوه،
سهرچاوه پر ناو \(^- چاو، چههٔ، چاوی پرناو

غرُّم: بروانه غرُّب

غژب: دمنکه ترێ، دمنکه ترێ

غژیدن: خزان، خشان، به دانیشتنانهوه لهسهر زموی خزان

غسا: بروانه غسات

غسات: خورما، خورماي پێنهگهشتوو

غساق: سارد، گەنيو، بۆگەن، پزيـو، ھەر شـتێكى بۆگەن و پذيو

غسال: مردووشۆر، ئەوەى زۆر دەشوات

غـــسالخانه: مردووشــۆرخانه، شــوێنى شــۆردنى مردوو

غساله: جلشۆر، ژن یان پیاوی جل شۆږ غسان: هەرەتى لاوى، تاق گەنجيەتى. ناوى هۆزيكى عەرەبيشە

غسانى: جوان، قۆز، دەلال، دلگير

غسق: تاریکی، تاریکی سهرهتای شهو

غسل: شوّرین، شوّردن، شوشتن، وسلّ، شوّردن و کردنه ناو ناوی شتیّك بوّ لهناو بردنی پیسی و پاك کردنهودی

غسلخانه: حهمام، گهرماق

غسیل: وسل دراو، شوّراو، پاك كراوه

غسش: فيّ للّ ليّكردن، فريودان، ههلّخه له تاندن، دهرخستني پيّچه وانهي ئه وهي له دلّدايه

غَـش: خیانهت، دلّ رەشى، رەشایى لەھەر شىتىك، دەھۆ، پلان، خەوش

غـــش: بنهوّشــى، لــهموّش چــوون، لهخوّچــوون، بورانهوه

غشاء پەردە، پۆشش، داپۆشەر، پۆشەر، ئەوەى شتىك دابيۆشىت

غشاك: بۆگەن، بۆن ناخۆش، بۆنى ناخۆش، بۆنى ناخۆش كە لەدەمى مرۆۋ دۆتەدەر

غشاوه: پەردە، پۆشش، پۆشەر، دايۆشەر

هاوار، ههرا و هوریا

غشم: ستهم كردن، زولم كردن، ناحهقى

غشمره: ۱ - ستهم، زولم، نهترسانه کاریک کردن ۲- دهنگ، ئاواز

غشمه دلير، بوير، شازا، نهترس، بي شهرم،

خۆبىن، خۆپەرەست، ستەمكار، لەخۆرازى

غشوم؛ ستهمكار، زۆردار، زالم

غشوه: يەردە، پۆشش، داپۆشەر

غشی: ۱ - بیهوش بون، بورانهوه، لهخوچوون ۲ - بیهوشی، بورانهوه، لهخوچوون

غشيه: بيهوشى، لهخوچوون، بورانهوه

غسط داگیر کردن، دهست به سهردا گرتن، مانی

كەسىڭك بە زۆر گرتن، زەوت كردن، دابر كردن

غصن: شاخه، لق، پهل، لقى دار

غصون: بروانه غصن

غصه: خەم، پەژارە، خەفەت، دلتەنگى، كەسەر، سۆ، پەرۆش، كزى

غسصه پسرور؛ خەمهينسەر، پاپ خسەم، خەفسەتاوى، كەسەربار

غسصه خور: خهمخوّر، خهفهت خوّر، ئهوهی خهم و خهفهت بخوات

غىصەدار: خەمبار، خەمگىن، خەفەتبار، كەسەردار،

غصهکاه: خهم پهویێن، خهفهت پهویێن، ئهوهی ببیّته هۆی کهم بونهوهی خهم و کهسهر

غصهگــسار؛ خـهمخوّر، خهفهتخوّر، ئـهوهى خـهم و خهفهت بخوات

غىصەناك: خەمبار، خەفەتبار، كەسەردار، پرخەم، خەمگىن

غض: ۱ – تەر و تازە، نوى، تازە، شكۆڧەى تازە ۲ – دەم بەبزە، ۳ – گويرەكە، گۆلك

غضب: تووره بوون، قین گرتن، تووره بون لهکهسیّك، توورهیی، یك، پهشم، ئالوّزی

غضب: تووړه، پق گرتوو، پق ههستاو، قين له دل، جههراوي

غضب آلود: توورِه، رِقاوی، قین گرتوو، رِق ههستاو، پر لهتوورهیی

غضبان: تووپه، پقاوی، قین گرتوو، پکن، جهمراوی غسخب انگیسز: پق هیّنه، پق بـزویّن، ئـهوهی ببیّتـه هوّی بزواندنی پق و قین

غضبناك؛ بروانه غجبان

غسطبي: ژنـی تـووپه، قـین گرتـوو، پکـن، پقـاوی، جههراوی

غـضروف: کرمۆچـۆلێ، کڕکـڕه، کڕکڕاگـه، کڕکڕائـه، ئێسکی نەرم و کرۆشتەنی

غضنفر: ۱- شیر، شیری درنده، ۲- توند و تیژ، پیاوی زلی تووره

غضوب: بروانه غچبان

غطاء: پەردە، پۆشش، داپۆشەر، پۆشەر

غطاس: مەلسەوان، مەلسەقان، سىۆباييكەر، ئسەوەى بروانە قوولايى ئاو

غطريس: لەخۆبايى، لەخۆرازى، فيزن، باديى ھەوا

غطریف: جوامیّر، بهخشهر، دلّ فراوان، سهرومر، سهروّك

غطیط: مرخاندن، مرخه مارخ کاردن، لهخهودا مرخاندن

غفسار: به خشهر، لیّبوور، داپوّشهر، داپوّشهری گوناح، یهکیّکه لهناوهکانی خوا. و ناوی هوّز و باوکی هوّزیّك له عهرهب

غضج: ئاوگیر، پالاّو، گۆم، شویّنی وهستانی ئاو، تالاّو

غفسر: پۆشىين، داپۆشىين، شــاردنەوە، داپۆشــين و ليخۆشبونى گوناح

غفر: ۱- پیشال، پیشوّله، پرزو، ورده موو، وردهی پشت مل یا ناوچاو ۲- بزنه کیّوی، بهچکهی بزنه کیّوی

غفران: پۆشاندن، داپۆشین، لیٚبورین، لیٚخوٚشبون، چاویوٚشین لهگوناح و تاوانی کهسیّك

غفرہ: پووپۆش، سەرپۆش، پووپۆش كەشت<u>ن</u>كى پى دادەيۆشن

غفلت: بیّ ناگایی، نائاگایی، کهمتهرخهمی، لهبیر کردن، سستی

غفور: بهخشهر، لێبور، لێخۆش، ئهوهى لهتاوان و .

گونــاحی کهســانیتر خـــۆش دەبێــت، پۆشـــێنهر، بهخشێنهر

غفور: لێڂڒشبون، چاوپڒشين، لێبورين، لهگوناحی کهسێك خڒش بون

غفول: بی تاگا بون، لهبیر کردن، کهمتهرخهمی غفیر: ۱- ورده مو، نهرمو مووی نهرم و وردی پشت مل یا پوخسار۲- زور، فراوان، زیاد، فره غلا: کورت، قالموی کورتهبالای

غکه: نزگهره، نزگهر

قەلەرى ئاھەر

غل: تەوق، گەردن بەند، تەوقى ئاسىنى كە دەپكەنە ملى كەسىك، تۆق، زۆلانە، كەلىن

غل: كينه، قين، ييسى، دوژمنى

غلاء گران بون، نرخ بەرز بونەوە، باييدار بون، گران بونى نرخى كەل و پەل و خواردەمەنيەكان

غسلاب: زال بـون، سـەركەوتن، چـپرەبون، زال بـون بەسەر كەسىك

غلاب: زال، چيره، سەركەوتوو

غسلات: دانهویله، بهروبومی نهو گیایایه هی دانه کار دهبه ن دانه کانیان به نارد کراوی یان نه کراوی به کار دهبه ن وه که نم، جز، برنج

غلاظ: ئەستوور، ستوير، كوٽوفت، گەورە غلاف: پۆشش، كالآن، پۆششى شتيّك وەك بەرگى كتيّب و شمـشيّر، كـيّلان، كيـف، بـەرگ، قـەولْك، خليف، قليف

غلالسه: زولَف، پرچ، دهسته موو، گلوّله، كلاّفه، كاكولّ

غطام: غولام، خولام، نۆكەر، بەندە، بەردە، بەنى، بەردەست، كوپى كەم تمەن كە تازە پىشت للوى سەور بوبلىت

غلامانه: خولاًمانه، غولاًمانه، هاوشیّوه غولاًمهکان غلامباز: نیّرباز، ههتیو باز، ئهو پیاوهی حهزی له کوپی منالّه

غلام بچه: خولام زا، کوپی خولام، غولام زاده، کوپی نابالق کهپیشتر لهکوندا لهدهرباری پاشاکان کاریان دهکرد

غلام زاده: خولام زاده، غولام زاده

غلام سیاه: خولامی رهش، غولامی رهش پیست غلامه: کهنیز، کیژی بهرده، قهرهواش

غلامیت: بەندەیى، بەردەیى، نۆكەرى

غلب: زال بون، دهست بهسهردا گرتن، چپربوون غلباء باغ، باغ، باغی پردار

غلبه: زال بون، دەست بەسەردا گىرتن، چىپەبون، بەزاندن، تىشكاندن، سەركەوتن، گاردان

غلت؛ ئالأن، تل خورادن، جووله و سوران لهم لا بق ئەولا،

غلت: هەله، هەلەكردن، سەھو كردن له حيساب و كتاب

غلتانـــــدن: تلانــدن، تليّركردنــهوه، تــل پيّــدان، تلاندنهوه، گل كردنهوه، خليّركردنهوه

غلتبان: شەولەبان، باگردين، باگووردان

غلتشن: زۆردار، زۆربیژ، گەردنکیش، مل ئەستوور غلتش: (– شەولەبان، باگردین، باگووردان، بانگلیز، بانگلین، بانگلین، بانگلین، بانگلینگ ۲ – و ترۆمبیلی که بن تهخت کردن و ریّك كردنی شهقامه تازه قیرکراوهکان بهكاری دهبهن

غلتیدن: تلان، تلینهوه، خلیربونهوه، تل خواردن، غلغون سووران، تلیانهوه، تلاوتل کردن، گریل بون خوّیا

غلتگاه؛ خليْرگه، شوينني تل بونهوه، شوينني تل خواردن

غلسج: گرێ، گرێ كوێره، گرێيهك كەبەئاسانى

غلچه: ديهاتي، لادييي، خهلكي دي

غل خوردن: تل خواردن، تلوّر بونهوه، تل بونهوه، گریّل بونهوه، گریّل بونهوه، خل خواردن

غــــل دادن: تلانــدن، تــل دان، گلێرکــردن، خلێــر کردنهوه، گرێل کردنهوه

غسسل (دن: قولست دان، کسولان، کسولانی شاو یسا شلهمهنیه کیتر له سهر ناگر

غلس: تاریکی، تاریکی کوتایی شهو

غلط: هەله كردن، بەھەلەدا چوون، سەھو كردن،

ھەلە، تاوان

نەكريتەوە

غلط انداز؛ فریودمر، ههنخهنهتینهر، ئهومی خهنک به همهندا دهبات

غلط بین: هه له بین، نهوهی به هه له شته کان دهبینیت غلط کار: هه له کار، خه تاکار

غلط گیر: هه لهگر، هه له چن، ئه وهی له نوسراو یان ووتهی که سانیتر هه له بگرینت

غلظ: ئەستوورى، ستويرى، ئەستوور بون

غلظت: ۱ - چر بون، ئەستوورى، ستويرى، چروپرى

۲- دوژمنایهتی، نهیاری

غلغل: ۱- هات و هاوار، همراوهوریا، دهنگه دهنگ، جریوه جریبو ۲- قول قول، دهنگی کیولانی شاو لهسهر تاگر

غلفلك؛ دەفرى سوالەت، گۆزەى سوالەتى مل درێڗْ غلفلك؛ ختووكە، ختولكە، ختويلكە، ختك، ختكى، خۆتووكە، ختكە، گليزانك

غلفلسه: هات وهاوار، ههراوهوریا، دهنگه دهنگ، قاوهقیژ، قاوهقیر، ئاژاوه، پشیّوی و قهرمبالّغی

غلفونسه: سبووراو، سبووراو که ژنان لهدهم و چاوی خریانی دهدهن

غلفے: زەردەواله، هەنگ، ژەنگه سوورە، زركيتك، ستينك

غلفق: گەلأ، گەلأى ميْو

غلق: بهستن، پیوهدان، داخستن، دهرگا بهستن

غلق: قوفلّ، کیّلون، قوفلّ یان کیّلون که دمرگای پیّ دادهخهن

غلق: ۱- نامۆ، ئالۆز، نەشياو بۆ تۆگەشتن، وتەيەك كە تۆگەشتنەكەى نامۆ و دژوار بۆت ۲- تـوورە، رقاوى، قين گرتوو، ركن

غلسك: دەخىلە، داخىلە، گۆزەيسەكى بىچوك يسان سنووقى كانزايى كە پارەى تيا كۆدەكەنەوە

غلل: تينوهتي، تينويهتي، تينوبون

غلمه: ئارەزوومەندى بۆ جووت بون، ھەز لە گان كردن، ئارەزوومەند بونى پياو بۆ جووت بونى زۆر لەگەڭ ژنان

غلندر؛ بروانه قلندر

غلنسدوش: قەلأنىدۆش، سەرشيان، شيان، قەلانىدۆش كردن، قليقدانك

غلو؛ له پاده دەرچوو، سىئوور بەزائدن، ز<u>ێ</u>دەپۆيى، زيادە پەويى

غلسواء ۱- سینوور بهزانیدن، لیهراده تیپهرین، زیدهرپویی ۲- سهرکیشی، یاخی بون، سهرپیهی ۳- ههرِهتی لاوی، سهرهتای گهنجی

غلول: خيانەت كردن، ناراستى،

غلول: خاين، ناراست، ناپاك، خيانهتكار

غلول: تەرق، تۆق، گەردن بەند، زۆلأنە، كەلْيْن غلە: ١ – داھات، قازانج، داھات كەلە بەكرى دانى

مال و دوکان بهدهست بیّت ^۲ – دهخل، دهخل و دان

غله: تینویهتی، تونی بونی زوّر، لیّو وشك بون غلسه: شاماكی، شاماكه كـه لـهژیّر زریّـوه لهبـهری

دمکهن، سینه بهند

غلهدان: ههماری دهخلّ و دان

غلبهزار؛ مهزرا، کیِلگه یان زهوی کشت و کالی که زیاترین بهرههمی دهخل و دان بیّت

غلی: کولان، قولتدان، کولانی شلهمهنی لهسهر ناگر غلیان: ۱ - کول هاتن، قولت دان، کولان، کولین، یژان ۲ - جزش و خروش

غلیان: نیْرگەلە، قلیان، ئامیْریْکە بۆ کیْشانی توتن غلیز: تف، ئاوی دەم، لیك، لیکاو که لەدەمی مرۆۋ

غلیز: تف، ئاوی دهم، لیك، لیكاو كه لهدهمی مروّقً یان ئاژهل دیتهدهر، گلیز

غلیزبند: بهریهخه، سینهبهند، ئهو بهریهخهی بق منالأنی دهبهستن تا ئاوی دهم یان شیر که ههلی دینهوه بیژیته سهری

غليژن: قوروچلپاو، قور، ههرى، ههرك

غليظ: ئەستوور، ستوير، كولوفت، درشت

غلیسل: $^{-}$ پق، کین، قین، پك، دوژمنی، دژمنی، $^{-}$ نهیاری $^{-}$ تینویهتی، تینسوهتی زوّر $^{-}$ سسوتان، سوتان لهخهم یان عهشق، کزانهوه

غلیه تینو، تونی، لیو وشك، ئهوهی زوری تینو بنت

غم: ۱ – خەمبار كىردن، خەفەتبار كىردن، خەمۆك كىردن ^۲ – خەم، پەژارە، داخ، ئاخ، خەفەت، كەسەر،

غم آباد: خهم خانه، شويّني خهم و خهفهت

مەينەتى، ئاراھەتى، پەرۆش، سۆ

غماز: ۱ - دووزمان، شوّفار، سیخوپ، ئاژاوهگیّپ، ئموهی پاز و نهسیّنی کهسانیتر ئاشکرا دهکات، فیتنه، کولّه فتنه ۲ - چاوداگر، چاوههلّتهکیّن، ئهوهی چاو دادهگریّت

غم آشام: خهم خوّر، خهموّك، خهفتخوّر، ئهوهى خهم و پهژاره دهخوات

غـــم آشیان: خەمخانـه، شـویننی خــهم و خەفـهت، مەبەست لەدنیایه

غسم آلود: خهماوی، خهفهتاوی، نهوهی خهم و خهفهتی لهگهلّدا بیّت، خهمبار، خهموّك، کهسهردار، مهینهتبار

غمام: ھەور، ئەور، ھەورى سپى

غمسان: خەمبار، كەسەردار، خەمخۆر، خەمۆك، خەفەتبار

غمان: خەم، خەفەت، كەسەر، خەمەكان

غم الگیسز: خدم بزوین، خدهدت بزوین، خدهدت هیندر، خدماوی

غم آور: بروانه غم انگیز

غم آهنج: خهم رِهويِّن، خهفهت رِهويِّن، ئهو*هى* خهم و خهفهت لادهبات

غمباد: گواتر، غوده، ئاوسانی ژیر قورگ

غم بار: بروانه غم انگیز

غم پرداز: خهم رموين، خهفهت رموين

غسم پرست: خهموّك، خهم پهرهست، خهمخوّر، خهفهتخوّر، نهوهی خهمی کهسیّك یان شتیّك بخوات غـم پـرور: خهم پـهروهر، خهموّك، نهوهی بـعردهوام خهم بخوات و خهموّك بیّت

غمخانه: خەمخانە، شويننى خەم و خەفەت

غمغوار: خەمخۆر، خەفەتخۆر، خەمبار، ئەومى خەم دەخوات، بەپەرۆش

غمد: كالأن، بهرگ، كالأني شمشيّر

غمدار: غەمبار، خەمبار، كەسەردار، ئەوەي پەژارەي ھەيە

غم ديده: خهم ديتو، بهلاً بهسهر هاتوو، خهمگين، خهمبار، شين گيْرِ

غمسر: ۱- ناو، ناوی زوّر، دهریا، دهلیا ۲- جل و به کمسر: ۵- به به به کمسری شدورش و گهوره ۳- جوامیّر، به خسسه، کهریم

غمر: بیّ ئەزمون، تاکارامه، نەشیاو، ئیّ ئەوەشاوە، ئەزان، ئائاگا

غصر: ۱- تینویهتی، تینو بون ۲- دوژمنی، کین، پک، پق

غمر: زەعقەران، زاقەران

غمسره: ۱ – سسختی، توندی، دژواری ۲ – کوّگا، شویّنی کوّبونهومی شتیّك، خهرمان

غمز: ۱ - چاوداگرتن، چاو تروکاندن، ئیشاره کردن، بهچاو و برق، چاو قرتاندن ۲ - دوزمانی کردن، شقفاری، فیتنهیی

غمسزدا: خسهم پەويىن، خەفەتبسەر، ئسەرەي خسم و ناخۆشى نەميلىن

ى سوسى ئىسىت غىزدە: خەمبار، خەمگىن، خەفەتبار، ئارەھەت

غمزهکار: دووزمان، شوّفار، کولّهفیتنه، ناژاوهگیّر غمره: چاوداگرتن، یهك جار نیشارهکردن بهچاو، چاو قرتاندن، چاوقرتكیّ، خهمزه، بروّ ههلّتهكاندن،

غهس: لهناو پۆكردن، خستنه ناو ناو، شتيك كردنه ناوئاو

ت غمستان: خەمخانە، شويننى خەم و خەفەت

غم سرا: بروانه غمستان

غم سنج: خەمبار، خەفەتبار، كەسەردار، ئاراھەت غم سوز: خەم رەورىن، خەفەتبەر

غمض: چاوبەستن، پاوپۆشى كىردن، چاوليكنان،

چاوتروکاندن غم **فرزا:** خهم زا، خهمهینهر، خهفهتهینهر، شهوهی

خەم و خە**فەتى كەس**ىڭ زياد بكات

غ<mark>ەكساە: خەم رەوي</mark>ىن، خەفەتبەر، ئەومى خەمى كەسىكك كەم بكاتەوم

غمكده: بروانه غمستان

غمکش: خەمبار، خەفەتبار، بە پەرۆش، خەماوى، كەسەردار

غم كوفته: خهمبار، ئهوهى لهژيّر خهم و خهفهت پشتى شكابيّت، خهفهتبار

> . غنگداز: بروانه غمزدا

غمگسار؛ خەمخۆر، دۆست، ھاورێى خۆشەريست، ھاورێيەك كە خەم بۆ مرۆڭ بخوات، ھاودەم، ھاوراز، ھاونشين

غم گسل: بروانه غمردا

غمگن: بروانه غمكين

<mark>غمگـــين:</mark> خــهمبار، خەفــەتبار، خــهمگين، ناپاھــەت، كەسەردار، مەينەتبار

غمناك: خەمبار، خەفەتبار، ئەوەى خەم و خەفەتى ھەبيّت

غمند: نارِهحهت، کهسهردار، خاوهن خهم و پهژاره غمنده: بروانه غمگین

غموس: ون بون، لهبهرچاو نهمان، ئاوا بون، گوم بون غموض: ون بـون، لهبهرچاو نسهمان، داپوشـران،

نامۆبونى وتەو نەشياو بۆ تۆگەشتن بونى غمىسە: ١ – پۆشـەر، داپۆشـەر، ئـەوەى شـتۆك

دابپۆشنت ۲- سەرسوپمان، واق وپمان ۳- خەم، خەفەت، پەژارە، مەينەتى

غمى: غەمبار، خەمگىن، كەسەردار، خەفەتبار

غمىسى: بنه وش بون، بنهۆشسى، لسەھۆش چون، لەخۆچۈون، بوورانەوھ

غمى: بێهۆش، لههۆش چوو، بووراوه

غمين: خەمبار، خەفەت دار، .

غنا و دەولەمەند بون، ساماندارى، دەولەمەندى، مالدارى، بى نيازى

غناء گۆرانى، ستران، ئاوازى خۆش

غناء منگن، ژنیك كەلەلوتەوە قسە بكات

غناء کیا جاپ، لهوه پگه، شوینی سهرسه وز و ناوه دان غناساز: گزرانیبیّر، سترانبیّر، ژهندر، ژهنیار

غناگر؛ گۆرانيبيْرْ، سترانبيْرْ

غنپز: فشه، خزهه لکیشان، شان پیاکردن

غنج: سووراو، سووراو که ژنان خۆیانی پی جوان دهکهن

> غنج: خونچه، شكۆفه، چرۆ غنج: دهلال، ناز، عيشوه

شانه، شان

غنجار: سووراو، سووراو که ژنان خوّیانی پیّ جوان دهکهن

غنجر؛ بروانه غنجار

غَنْج زَدَنَ: تامەزرۆ بون، ئارەزوومەنىد بوون، تامەزرۆ بونى شتىك

غنجموش؛ قريوك، بوق، بهق

غنجه: ناز، عیشوه، دهلال، لهنجه، لهنجه و لار غنچه: خونچه، نهپشکواو، چرق، گولیّك كههیّشتا خونچه بیّت و نهپشکوابیّت، گۆراله، بشکور غنچه پیشانی: گرژ، موّن، ناوچاوتال، پووناخوّش غنچهدال: دلّتهنگ، خهمبار، خهموّك، دلّشكاو غنچهدهان: دهم بچوك، مهبهست له دلّداری جوان كه دهمی وهك خونچهی گولٌ بیّت

غنسچهوار؛ خونچه ئاسا، هاوشیوهی خونچه،

چرۆئاسا

غند: بروانه غنده

غندر: چوارشانه، زل، زەبەلاح، قەلەو، گەنجى قەلەو و ناوشان پان

غندرود: بۆق، شەيپوور، كەرەنا

غندش؛ بروانه غنده

غنده: ۱- گنوّنه، کلافه، ههر شتیکی گنوّنه کرا له بهن و دهزوو ۲- جارجانوّکه، تهفنپیرك، داپیوْشك فسنم: تالأنی گهشتن، تالأنی دهسکهوتن

غنم: مهر، مهر و مالأت، رانهمهر، دهونهت

غنو؛ خەو، بەرامبەر بەبيدارى

غنـــودن: خـهوتن، نوسـتن، خـهفتن، ئــارام گــرتن،

پاداكيشان، نڤستن، دخەوچون

غنوند: بەلنن، پەيمان، عەھد، مەرج

غنويدن: بروانه غنودن

غَـنَى: بِیْ نیازی، دەست رۆشتوویی، سامانداری، دەولەمەندی، پوولداری

غنى: دەوللەمەند، بەتوانا، بى نياز، ساماندار

غنیست: بسی نیسازی، بسهتوانایی، دهولهمهنسدی، سامانداری

غنیم: تالآنی، ئەوەی لە شەردا دەست دەكەويّت، فەرھود

غنیمست: تسالآنی، چههاو، قهرهوود، پهلیسه، وهلیفهت، نهوهی لهشهردا دهست بکهویّت غنینه: هیّلانه، هیّلانه زمردهواله، کونه زمردمواله،

غنیسه: توانایی، دهست پۆشتوویی، بیی نیبازی، دهولهمهندی، سامانداری

غو: بانگ، هاوار، ئاوازی بهرز، قپره، قیره، فریاد غو: قاز، قو، مراوی، مهلیّکه مالّی و جوان بهملی دریّــرُ و قاچــی پــهردار بــه رهنگــی رهش و ســپی، گوشته کهی دهخوریّت بهلاّم زوّر بهتام نیه غوات: گومراکان، ریّ ون کردوان، لاریّکان غوارب: شان، سهرشانه کان

غىسواس: ئاوبىاز، سىۆباييكەر، زريىەوان، مەلىەوان، مەلەقان

غواصه: ژیردهریایی، کهشتی شهرِکهری گهوره که بهژیر ناودا دهروات

غوایت: گومرایی، گومرا بون، ری ون کردن، بهلاریدا روشتن

غسوڭ: ۱- يارمەتى دان، ھاوكارى كردن، دەست گرتن، ھاريكارى كردن، دەست گرتن، ھاريكارى، يارمەتى، ھاريكارى ٣- فريادرەس، ھاريكار، يارمەتيدەر غوچ: پەزى كيوى، قووچ، مەرى شاخدار، غوچى: چان، شوينى قوول لەزەوى

غور؛ ڕڒڿۅڹ، تێڧڬڔين، قوڵؠۅنەوە، وردبونەوە غورباغــــه؛ قرپــۆك، بــەق، بــۆق، قۆرمــاق، قــۆپـواق، قريبۆق، قۆرباق

غــور كــردن: تيّفكـرين، وردبونـهوه، قوولْبونـهوه لـه بابهتيّك

غوره: قۆره، هاله، پەسىله، پەرسىله، بەرسىله، بى سىرە، دەنكى ترى كە ھىشتا نەگەشتبىت و شىرىن نەبىت

غوری: قۆرى، قۆرى كە چايى تيا دروست دەكەن، قورىك، چاپەز

غــوز: ئاوســان، چـەماوەيى، بەرزبونـەوە، كۆم، قۆز، قنگ، پشت دەرماتوو، قلۆز

غوزه: قوزاخه، قوزالخ، خليف، قوزالخه

غوش: ئازاله، تەپال، شياكە، پيسايى چوارپێكان، گەرمە، گەمرشە، يەگر

غوش: گويٰ، گويْچكه

غوش: پووت، پووت و قوت، بی پوشاك

غوشسسا: تەپائسە، ئازائسە، گسەمرە، پىسسايى وشكەوەبوويى چوارپنكان

غوشاد: گهوپ، تهویله، ئاخوپ، شویننی ئاژه لهکان لهشهودا لهناو مال،

غوشت: پووت، پووت و قوت، بی پوشاك، پووتی سکوما

غوس: مهله کردن، پۆشتنه ناوئاو، سۆبایی کردن غـوط: پۆشـتنه نـاو، چـوونه نـاو، چـونه نـاو ئـاو، پۆشتنهناو شتێك

غوطه: قولْته، قولْتيان، پۆشتنه ناو ئاو، قولْتيانه نيّو ئاو

غوطه باز: ناوباز، مهلهوان، مهلهقان، سۆباييكهر غوغا: هات و هاوار، ئاژاوه، پهشێوی، شهڕ و ههرا، ههلا ههلا، خولوو، قال و قير، جهنجال، تێكهل و پێكهل، دهنگهدهنگ و قهرهبالغی لهكاتی شهر یان كۆبونهومی خهلك

غوغاطلسىب؛ شىمرانى، ئىساۋاوەكيْر، فيتنەچىى، شەرخواز، شەرئەنگيْز

غوغاگر؛ شەرەنكىّز، شەرانى فىتنەكىّر، ئاژاوەچى غوك؛ بروانە غورباغە

غسوك چسوب: هملوكيّن، دارهملووك، شهو دو تيكم دارهى منالأن يارى پيّدهكەن

غول: غوول، ديّو، حوّل، درنج، دهئيّفه، ميّردزمه، عهجنه، بوونهومريّكي خهيالي گهوره و ناحهز

غسول آسسا: غوول ئاسسا، وهك غوول، هاوشـيّوهى غوولهكان، گهوره، زهبهلاح، ناحهز، دزيّو، قيّزهون، ديّوئاسا

غول پیکر: کهوره، ترسینهر، ئهوهی جهستهی وهك دیوه

غول وار: ديّو ئاسا، وهك ديّوهكان، زمبهلاح، ناحهز، قيّزهون

غوله: ١- كال، خاو، پينهگهشتوو ٢- نهزان، حوّل، ئهحمهق، گيْرُ

غوی: گومړا، ری ون کردوو، له پی دهر چوو، ئهومی بهدوای ههوا و ههوهسی خوّیهوه بیّت

غسسی: گــومړایی، بــیّ هیــوایی، نائومیّــدی، لــهړیّ دمرچوون، فپروّیی

غیاب: ئاماده نهبوون، وت بون، لهبهرچاو نهمان، دیارنهمان، گوم بون ۲- پشتهسهر، پشتهمل، زمم، قسه کهلهپشت سهری کهسیکهوه دهوتریّت

. غيابت: ون بون، كوم بون، لهبهرچاو نهمان

غ**يابت:** چالّ، قەبر، گۆر، قولأيى چالّ

غیاث: فریادرهسی، بههاناره چون، فریاکهوتن، و یهکیّك لهناوهکانی خوا

> غیاظ؛ غهم، پهژاره، خهفهت، کهسهر، مهینهتی غیاظ؛ تووره، قین گرتوو، رکن

غیان: گومرا، ئەرەى لەبەند و ھەوا و ھەوسى خۆى بيت

غيسسب: ١- گـووم بـون، لهبهرچـاو نـهمان، دووركهوتنهوه، ون بوون ٢- ناديار، شاراوه، ون، نهيني، غهيب

غیب بین: غەیب بین، ئەوەى غەیب دەبینیّت غیبت: دیارنەمان، لەبەرچاو نەمان، ون بوون، نادیار بون، شارانەوە

غیبت: زمم کردن، پشتهسهری کهسیک قسه کردن، پاشه مله، بهخراپ ناوبردن، خوسپ، داکوتاندن غیبت گفتن: زمم کردن، پشته مله قسه کردن، بهخراپه باسی کهسیک کردن

غیب دان: غەیب زان، غەیب دان، ئەوەى لەكار و بارە غەیبیەكان دەزانیّت

غیبگو: غەیبگو، ئەوەى لە غەیب دەدەوپىت

غیبوست: ۱- نادیار بوون، نهبینران، شاراوه بون، لهبهرچاو نهمان^۲- ناوا بون، ناوابون و دیار نهمانی ههتاو

غیث: باران، په له ههور که بارانی لهگه لدا بیت

غيداق: ١- جوامير، بهخشهر ٢- نهرم و ناسك

غیر: یهکیّکی تر، کهسیّکیتر، بیّگانه، دیکه، ئهوهیتر، ئیتر، یاشین

غير: ديه، خوين بهها، خوين بايي

غیرت: زات، ئازایی، ناموس پەرەسىتى، پركێشى، ھوورە، غیرەت، دەمار

غیسان: ههرهتی لاوی، تافی گهنجی

غیین: ۱ – کهم بونه و هاو، نیستنه وهی شاو، پر چونی شاو له زهوی ۲ – دابه زین، کهم بونه وهی نرخی که ل و پهل ۳ – کهم، تۆز، تۆسقال

غيل: قەلەر، قەلوپچكە

غيل: جەنگەل، ليرەوار، دارستان، بيشەلان

غیله: فریو، فیّل، کوشتنی کتاوپر، تیروّر، بهناکاو

كەسىيك كوشتن

غيم: ھەور، ئەور

غين: ١- تينو بون، تينويهتي ٢- دل بهيه كا هاتن،

دلّ شيّوان

غين: ھەور، ئەور

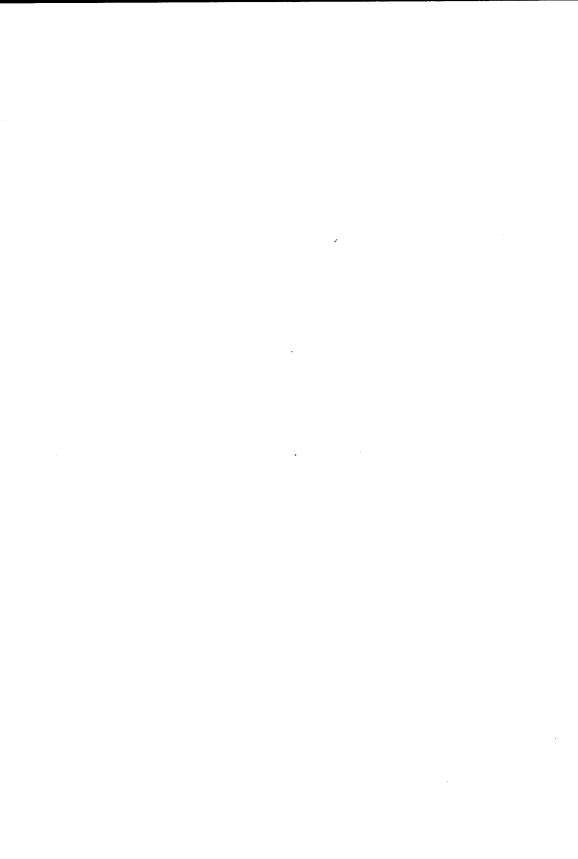
غيو: هاوار، نەرە، كرمە، دەنكى بەرز، فرياد

غيوب: ديار نهمان، لهبهرچاو نهمان، ون بوون

غيور: دەمارگير، ناموس پەرەست

غيه: بروانه غيو

غیهب: ۱ - شهو، شهوی تاریك، رهشایی ۲ - ئهسپی رهش

ف: ف، پیتی بیست و سێیهم له ئاڵفابێتی فارسی **فائت:** لهناوچوو، نهماو، لهدهست چوو، مردوو

فائح: بۆنخۆشكەر، ئەوەى بۆنى خۆشى ليوە بيت، بۆنخۆشدەر

فائده: بهههره، سوود، قازانج، کهلك، سود، باره، بهرخودر، دهسهات، دهسكهوت، داهات، ئهنجاميك

كه مروّة له سامان يان زانست بهدهستی دينيت

فائز: سەركەرتوق، دەرچوق، پزگار، پيرۆز

فسائق: ۱- زال، چیره، زال بهسسه شتیك ۲-ههنبژیردراو، بژارده، بژارتی، ههنبژیردراو لهههر شتنك

فابریك: فابریك، كارگه، كارخانه

فاپیش: بۆپیش، بۆ پیشهوه، بهرهو پیش، پیشوازی فساتج: سهرکهوتوو، زال، چیپ، پیرۆز، کهسیک که شوینیک داگیر بکات، ئهوهی شوینیک دهکاتهوه

فاتعانه: سەركەوتوانە، پيرۆزمەندانە

فاتعه: ۱- بروانه فاتح ۲- سهرهتا، دهسپیکی شینیک، سهرهتای کار، پیشهکی کتیب، یهکهم سوویهی قورئان

فاتر: سست، لاواز، کز، لهکول کهوتوو، شیلهتهین، ناوی نیوه گهرم، شیلهوگهرم

فاتك؛ لەناكارگىر، لەناكار كوشتن، كۆشەر، كۆشا، ھەرلدەر، خەباتكەر، بوير، دلير، چارنەترس، ئازا

فاتن: گومراكەر، لەريدەركەر، لاريبەر

فــــاتور: نیوهکــهرم، شــیلهتهین، شــیلهوگهرم، ساردوگهرم

فاتوريدن: خۆپاراستن، دووركەوتنەوە، دووربونەوە، وەلاچون، رەڤين، خۆدۈورخستنەوە

فاتوليدن: بروانه فاتوريدن

فاجر: گوناحکار، زیناکار، داوین پیس، خراپهکار، شمروال پیس

فساجره: داویّن پیس، ژنی زیناکار، خراپهکار، گوناحکار

فساجع: بهنازار، پرئیش، ئهوهی ببیّته هوّی خهم و پهژارهی زوّر لهمروّهٔ

فاجعه: كارەسات، پووداوى دلتەزين، بەلا و سەختى فساجور: زيناكبار، شەروال پىيس، داوينى پىيس، خرايەكار

فاجــه: باويــشك، دهم كردنـهوه لهبـهر خـهو هـاتن، باووشك

فساحش: قیّـزەون، ناھـەز، دریّـو، زیّـدەپق، ئـەوەی سنووری خراپەکاری ببەزیّنیّت

فاحشه: ۱- قهحبه، داویّن پیس، ژنی خراپهکار، گاندهر ۲- قیرهون، کار یان گوناحیّك که قیرهونی لههمو گوناحهکان زیاتر بیّت

فاحشه خانه: قه حبه خانه، جنده خانه، مالّی ژنانی خرایه کار

فاخر: ۱- فهخهرکهر، شانازیکهر، نازگهر، نهوهی بهخوّی دهنازیّت ۲- گرانبایی، باییدار، ههرشتیّکی باش و بهنرخ

فاخره: بړوانه فاخر

فاخریدن: دووباره کپینهوه، کپینهوه فاخواستن: ویستنهوه، خواستنهوه، داوا کردنهوه،

فاخواستان: ویستنهوه، خواستنهوه، داوا خردنهوه، دروباره ویستنهوه

فاخيدن: چنين، مەلگرتنەوم، مەلكەندن، ليك جيا كردن، جوي كردنوم، مەلاجى كردن

فـــادزهر: دژهژههـر، دهرماننيك كهكاريگـهرى **ڗ۠ەھرناھێڵێ**ت

فادوسسيدن: لكان، پيوهنوسان، چەسپان، پيوه

نوسان، پێوهلکان، لکانی دوشت بهیهك

فار: مشك، مووش

فار: فانووس، فانوس، چرایی دهریایی

فار: راكەر، ھەلاتور، فيراركەر

فارد: تهنيا، تاك، تهك، تهق، جيابو، تاقانه

فارس: پارس، فارس، نهتهوهی فارس

فارس: سنواركار، سنوار لەستەر ئەسىپ، سنواركارى ئازا

فارسی: فارسی، پارسی، زمانی فارسی

فارط: پێشى گير، پێشكەوتوو، پێش چوو بەرەو ئاو

فارع: ١- سهركهوتو، بهرزهوه بوو، ئهوهى بهرهو بهرزایی کینو دهروات ۲- بهرزایی، بلندی، بهرز و جوان

فارعسه: ١- بروائه فارع ٢- لووتكه، سهركيّو، بەرزايى كيو

فارغ: دهسبهتال، بهتال، تهواو بو لهكار، بيكار، ئەوەى دەسىتى لە كار ھەڭگرتبيت، ئاسوودە، ئارام، هیمن، هیدی

فسارخ البسال: ئاسبووده، ئاسبوودهدڵ، شهوهى دڵ و خەيالى راحەت بيت

فارغ دل: دل ئاسوودن، خهيال تهخت، ئاسوده ناخ فرافتن؛ كسك دان، خاوين كردنهوه

فارق: ١- جياكهرهوه، جوي كهرهوه، ئهوهي لهنيوان کهژی و راستی جیاوازی بکات ۲- جیاوازی، جیایی، جیاوازی لهنیوان دوشت

فارقه: بروانه فارق

فاروس: فانوس، فانووس، چرایی دهریایی

فساروق: ١- جياكهرهوه، جنوي كهرهوه، ئهوهي لهنیوان راستی و چهوتی جیاوازی دهکات ۲-نازناوی عومهر کوری خهگاب ۳- بهمانای باشترین جۆرى ترياكىش دينت

فاره: مشك، مشكيك

فساره: زيرهك، زرنگ، چالاك، شارهزا، بهتوانا، ليّوهشاوه، ليّهاتوو

فارهه: جوان، دهلال، دلْگیر، کچی جوان و دهلال

فاریسساب: بهراو، کشت و کسائی شاوی، زهوی

کشتوکانی که بهناوی بیر یا کاریز ناو بدریت

فاریدن: قووتدان، خواردن، بردنه ناو قورگ

فاز: لاپەرە، دىمەن، چاوەنداز، گۆرانكارى، گۆرىن،

قوناغ، پله، گۆرىنى پلەپلە

فاژ: باویشك، باووشك، دهم داچهقاندن لهبهر خهو هاتن

فاريدن: باويشك ليدان، باووشك ليدان

فاس: تەور، تەقر، تەورى داربرين

فاســـپردن: دانهوه، دووباره دانهوه، گهراندشهوه، **ڤەگەراند**ن

فاستدن: سەندنەوە، وەرگرتنەوە، لى سەندنەوە

فاستونی: فاستۆنی، پارچهی پهشمی که زیاتر بو دورینی چاکهت و پانتۆل بهکار دهبرینت

فاسخ: پهيمان شكين، هه نوه شينهري به نين و پەيمان، بەلنن شكنن

فاسسد: فيرق، خراپ، لهناوچوو، گهنيو، رزيو، بێۣڮەڵك، بۆگەن

فاسد الاخسلاق: خرايهكار، مؤن، گرژ، شهخلاق

فاسدالفقیده: رهش بین، بهد بین، ئهوهی بهخراپی بير لەشتەكان دەكاتەرە

فاســق: لاړێ، گوناحکـار، سوچـدار، داوێـن پـيس، شهروال پيس

فاسقه: قەحبە، ژنى داوين پيس، حيز، گاندەر

فاسيس: ديمەن، روخسار، روالەت

فاش: ئاشكرا، ديار، بەرچاوو، روون، بلاو، بەربلاو،

فاشورانيدن: هاندان، بزواندن، بزوانن، دهنهدهنهدان فاشي سست: فاشي ست، شوينكه وتووى ريباز و ريحكهى فاشيسم

فاشيسهم: فاشيسم، ريبازيكي سياسيه كهلهسهر بنهمای لهپیشی نهژادی و ناسیونالیسمی دهمارگیر لهگهل به کار بردنی سیاسه تی توندو تیری بو چەسسپاندنى بەرنامسەكانى خسۆى. و شسپوەيەكى حکومهت کردن که لهماوهی شهری یهکهم و دووهمی جیهانی له ئالمان و ئیتالیا هاتهئاراوه

فاصل: جياكمهرهوه، جويّ كمهرهوه، جياكمهرهوهي دوشت، تيغه، ناوبر، بهرچيت

فاصله: دووری، مهودا، دووری نیدوان دو شت، ئەوەي لەبەيىنى دو شت دا بىنت

فاضح: رسواكەر، ئاشكراكەر، دەرخەر، بەماناي بهرهبهیانیش دیست چونکه ههمو شتیک روون و ئاشكرا دمكات

فاضل: زانا، هونهرمهند، لهپیش، دانا، زانیار، زانهر فاضل آب: فازلاف، ئاوەرق، ئاوى زياده، ئاويىك كەلەرووبار يان جۆگە زياد بينت و لينى بيتەدەر، چلکاوی، ئاوی پیسی حهمام و چیشتخانه

فاضلانه: زانايانه، بيرمهندانه، زانهرانه، وهك زاناكان

فاضلتر: لەپيشتر، زاناتر، زانەرتر، بيرمەندتر

فاطر: ئافرينهر، دەسىپىكەر، دەسىيىشخەر

فاطمه: فاتیمه، ژنیک کهمنالهکهی خوی له شیر گرتبینهوه و ناوی کچی پیغهمبهر

فاطمه اره: ناوى يەكيك له پالهوانهكانى هەزار ويەك شهو که ژنیکی بهغدادی بوه. و بهمانای بی شهرم، بیّ ئابرو

فاطن: زیرهك، زرنگ، وشیار، ناگا، دانا، زانا

فاعل: بكەر، بەجيھينەر، ئەنجامدەر، ئەرەي كاريك ئەنجام بدات

فاعله: بروانه فاعل

فاغیسه: چرزی خهنه، شکوفهی حهنا، ههر شكۆفەيەك كە بۆنخۆش بيت

فافا: جوان، دەلال، ھەرشتىكى جوان و چاك، بەدل، يەسەند، كەشخە

فاق: ۱ - سارا، سهحرا، بیابان، دهششی تهخت ۲ -قاپ، کاسهی پر خورادن

فاقسد: ١- ون كهر، گووم كهر، ئهوهى شتيك يان كەسىنكى لەدەسىت دابىت ٢- بىنوە، بىنوەژن، جەرگ سووتاو، جەرگ بىراو، ژنيك كە ميىرد يان منائى خۆى لەدەست دابيت

فاقعه: سهختي، بهلان، دژواري، ناخوشي

فاقسه: نیاز، دهست کورتی، ههژاری، نهداری، پێويستى

فاكتور؛ فاكتور، پيرستى شنتى فروشراو،

فاكولته: پەيمانكا، خويندنكاي خويندني بالأ، زانكق

فاكه: ١- دهم بهبزه، شوخ ٢- خاوهن ميوه، ميوه فرۆش

فاكهانى: ميوه فروش

فاكهه: ميوه، ههر ميوهيهك كه بخوريّت

فال: فال، شانس، بهخت، نهخشی بهسهرهات

فالبين: فالكير، فالبين

فالج: ئيفليجي، نهخوّشيهك كهبهشيّك له نهنداماني جەستە لەكار دەكات

فالج زهده: ئيفليج، ئەو كەسىەى نەخۇشى ئيفليجى گرتبيّت

فالق: قەلشىندەر، بەدىھىندر، ئافرىندر

فالكبار: فالبين، فالكير

فالكو: بروانه فالبين

فسالكير: فالكر، فالكير، فالبين، ئهو كهسهى فال دەگريتەرە

فالنامه: فالنامه، ئهو كتيبه يان پهرتووكهى رينسا و ياساكانى فالكرتنى تيانوسرابيت

فالوده: فالووده، پالووده

فاليز: بروانه پاليز

فسام: رەنگ، پێشگرێكه لەكۆتايى ھەندى وشەدا دیّت و مانای رهنگ دهگهیهنیّت

فام: قەرز، وام

فامدار: وامدار، قەرزدار

فامیل: خزم، ناشنا، کهس و کار، ناسراو، تایهفه، تيره، خاوخيزان

فانتزی: فانتزی، خهیال، گومان، بیرکردنهوه، ههوا و ههوهس، سهرقالی، سهرگهرمی

فائوس: فانوس، فانۆس، جئ چرا، جئ چرا كه له شووشه يان كانزا يان كاغهز دروستى دەكەن، فەنەر، فانۆز، فەنەرك، لەنتەر

فانوس دریایی: فانوس دهریایی، چرایی دهریایی فانوسهای کهمهربهند فانوسهای که دانهکانی فیشهکی تیا یا پشتویننیکی چهرمی که دانهکانی فیشهکی تیا جی دهکهنهوه

فسانی: ۱ - لهناوچوو، فهوتاو، لهدهست چوو، نادیار، ون ۲ - پیر، پیری پهه کهوته، پیری سهرهمهرگ

فانید: قەند، شەكر، قەن، شەكرى سپى

فاوا: شەرمەزار، رسوا، سەرشۆر، خەجالەت بار

فسايتون: عارەبانـه، عەرابـه، كاليـسكه، كاليـسكهى چوارچەرخ

فایده: بروانه فائده

. فایز: بروانه فائز

عاير، بروانه قادر

فایق: بروانه فائق ف**ئات:** دمستهکان، تاقمهکان، گرویهکان

فؤاد: دلّ، قەلب، سينە

فئودال: فيودال، ملكدار، خاوهن ملك، ناغا، دەرەبەگ فئوداليسم: فيوداليسم، سيستەمى خاوهنداريەتى

لەسەدەكائى ئاوەراست

فنه: جهماعهت، دهسته، تاقم

فبها: زؤرباشه، كهواته باشتره لهوه، ج باشتر

فت: ۱ – شکاندن، ورد کردن، لهت لهت کردن، ورد و خاش کردن Y – پرژ و بلاّوی، بلاّوی Y – بلاّو، پرژ، پرژ و بلاّو

فتاء: لاوی، گەنجيەتی، جەحیّلی، ھەرەتی لاوی فتات: ورده، ورده و پرده، لەت، وردهی ھەر شتیك فتات: ژنی گەنچ، لاو، جوان، دەلال، قوّز، شوخ، شەنگ

فتاح: ۱ – چارەسەركەر، مىزدەدەر ۲ – فەرمانرەوا، دادەوەر، حاكم

فتادن: بروانه افتادن

فتاريدن: بروانه فتاليدن

فتاك؛ ئازا، چاوكراوه، دليّر، بويّر، نەترس، پوودار، بەزات، جەرگدار

فتال: بروانه فتاليدن

فتالیدن: قەلشاندن، دراندن، كەلشاندن، پرژاندن، بلاو كردنەوم، تىكەن و پىكەل كردن

فتسان: ۱- فیتنه چی، ته شقه له چی، ئیاژاوه گیر، شوّفار ۲- دلرفین، جوان، فریودهر، به مانای شهیتان و دزیش دیّت

فتانه: دنّبهر، دنفرِیّن، دنفریّن، فیتنهگهر، فیتنهچی فستح: دهست بهسهراگرتن، داگیر کردن، کردنهوه، زالّ بون، خهنیم تیّش کان

فتح الباب: ۱- کردنه وهی ده رگا، ده رگا کردنه وه ۲- چاره سه رکردنی کیشه کان، کردنه وهی گری کان

فتدن: بروانه افتادن

فَتَر: لاوازی، کزی، سستی، بی هیّزی

فترت: ۱ - سستی، بی تینی، بی هیزی، بهجیمان، لاوازی، کیزی ۲ - ئیمو سیهردهمهی لیهنیوان دو پیفهمبهردا بیت. زهمانیک کهحکومهت یان دهولهتیک پووخیا بیت و هیششتا دهولهتیکیتر شیوینی نهگرتبیتهوه

فتردن: درِاندن، قەلشاندن، كەلشاندن، لەت كىردن، وردكردن، پرژ و خاش كردن

فتق: ۱ - کردنهوه، چارهسه رکردن، حهل کردن ۲ - درانی گون، فیتق، قورشی، قوربون، ناوسانی هیلکه گونی پیاو

فتے ک؛ نازایـهتی، دلیّـری، نازایـهتی کـردن، لـهناکاو گرتن، لهناکاو کوشتن

> فتل: چنین، بادان، ریسان فتلیدن: بروانه فتالیدن فتن: فیتنهکان، ناژاوهکان

فتيل: بادراو، چنراو، ريسراو

فتيله: پليته، فليته، فتيله، پليته

فع: لچه، لچ شنوّر، شهوهی لیّوی خوارهوهی شوّر و داکهوتبیّت

فج: درنال، دۆل، دەربەند

فجام: لهناکاو رۆشتنه لای کهسیّك، ناکاوگیرکردن، لهناکاو گرتن

فجاه: بروانه فجاء

فجار: زینا کردن، داویّن پیسی، شهروال پیسی فجر: سپیّده، بهرهبهیان، بوومهلیّل، ئهلهند، کازیوه، پووناکی بهرهبهیان

فجفاج: زۆرېله، چەنەدرێڅ، فرەووێڅ، دەم درێڅ **فجل:** نەرم بون، ستوێر بون، ئەستوور بون، چڕ و پږی، ئەستووری

فجور: گوناح کردن، زینا کردن، تاوان کردن، داوین پیسی کردن، درق کردن، پشت کردن پاستی، سهرپیّچی، سهرکیّشی، پشت کردنه یاسا و پیّسا فجور: زیناکار، پیاو یان ژنی زیناکار

فجه: كەلين، دەرز، دۆل، درنال، دەربەند

فجیسه: بهنازار، دهردهدار، نالهبار، دلَتهزیّن، خهمهیّنهر، جهرگ بر، جهرگ سوتیّن

فجیعسه: به لا، به دبه ختی، مهینه تی، گرفتاری، کارهسات

فچفچه: پچهپچ، وتهیهك كه كهوتبیته سهر زمانی خهلك و بهگویی یهكیدا بخوینن، پست پست فعاش: دروینده، جنیوده، جوین فروش، دهم پیس، نهومی جنیو و قسهی ناشیرینی زور دهكات فعاس: لیكوله، وردبین، پشكنه، ئهومی به وردی لیكولینهوه و پشكنین بو بابهتیك دهكات

فحام: رەژى فرۆش، خەلووز فرۇش

فعث: پشكين، ليكوّلينهوه، پياچوونهوه، دووباره تاقى كردنهوه

فعیش: جویّن، جنیّو، درُویّن، قسهی ناشیرین، زیّدمیرّیی کردن له خراپهکاری، خوهسن، دوورژریّن فتنه: ۱ - تاقی کردنهوه، ئهزمون کردن ۲ - گومپا کسردن، لسه پی دهرکسردن ۲ - گسومپایی، لسه پی دهرکردن، تاریکی، کوفر، دژایه تی له نیوان خه لک، نه خوشی، مهینه تی، ژانه سه به، فیتنه، ته شقه له، گیره شیروینی، ئساژاوه، گوبه نسد، تیسچاندن، شه پاشریی، شیرواندن، شیله ژاندن، ناژاولسه، بشیروینی

فتنـــه انگـــيختن: ئــاژاوه نانــهوه، فيتنــه كێــرإن، گێرهشێوێنی، تێکدان، تێڃاندن

فتنهجو: شەرخوان فيتنەچى، فيتنەخوان ئاژاوەكيْر فتنهشدن: شەيدا بون، دل پيدان، عاشق بون، گيرۆدەبون، شيّت بون

فتنهگر: بروانه فتنهانگیز

فتوت: جوامیّری، بهخشین، بهخشش، گهورهیی، دلّ فراوانی، دهست کراوه

فتوح: سەركەوتنەكان، زالبونەكان

فتور: ۱ – ئارام بونهوه، هێمن بونهوه، سست بون، هێدی بونهوه، ئۆخـژن گـرتن ۲ – لهکارکهوتوویی، سسی، سستی، شلی، بێ هێزی، لاوازی، هێواشی، لهسهرخڒیی

فتوره: پارچه، قوماش، كوتال

فتَسون: گیرۆدھ کردن، توش کیّشه کردن، ئاڑاوھ بۆنانەوھ، شەر نانەوھ

فته: بليت، بيتاقه، پيهيل

فتى: جوامير، بەخشەر، بەخشەندە

فنى؛ جوان، تازه، جوان و تازه لهمهر شتيك

فتیسان: جوامیّران، بهخشهران، بهخشهندهکان، دلّ فراوانان

فتیــت: تریـت، ورد و پـرد، ورده، نـانی وشـکی ورد کراو یا کوتراو

فتیش: بت، بوت، ئەومى بىپەرەستن

فتیشیست: بوت پهرهست، ئهوهی شتی وهك بوت یان ههرچیتر دهپهرستیّت

فحشاء جندهیی، قهحبهیی، داویّن پیسی، زینا، زنا، گوناحی گهوره و کاری زوّر قیّزهون

فحص: پشکنین، لیکوڵینهوه، ورد بوونهوه، دووباره تاقی کردنهوه، لهدوگهران

فحسل: نیّر، کهلّ، بهکهلّ، بهتهلّهب، نیّرهکهلّ، نیّر لهههر ناژهلیّك. بهمانای پیاوی زانا و سهرناسیش دنّت

فعم: زوغال، خەلوز، رەۋى

فعمه: روغاليك، يهك دانه خهاورز، روژيهك

فحواءِ مانا، ناومرۆك، ناوكى قسه، ناومرۆكى وته

فحولیت: نیْری، نیْربون، بهکهنی، پیاوهتی

فحوی: بروانه فحواء

فخ: داو، تهله، داله،

فغ: مرخاندن، مرخه مرخ كردن، پرخاندن

فخاخ: داو، تهله، دام، داقة

فخسار: شانازی کردن، ناز کردن، فهخر کردن،

بهخوّنازین فغار: نازکهر، شانازیکهر، ئهومی ناز و فهخر دمکات

ن درور کست دریس به سوری کلین **فخار:** دمفر، سوالهت، دمفری گلین

فخارى: سوالهت فرۆش، گۆزەچى، گۆزەكەر

فخات: پایهبهرز بون، پیزدار بون، بهپیزی، گهوره بون، پیزداری، هیزایی

فغذ: خزم، کهس و کار، ناسیاو، ناشنا، کهس و کار و خزمی پیاو

فَحُرُّ: ران، ئيت، كاماخ، لوولاقه

فغسس: نسازکردن، بهخوّنازین، شسانازی کسردن فشهکردن، خوّههلکیّشان، شوّگایی، قرونهت

فغرز: قەلەو، زل، چوارشانە، پان وپۆر

فخسم: پایهبهرزی، بهریزی، هیدایی، ریدزداری،

فخن: ناوباح، ناوهراستى باخ

كەورەيى

س، دوبع، دومراستی بح

فغور: نازکهر، شانازیکهر، خوّهه لّکیّش فغیغ: ۱ – مرخاندن، پرخاندن، مرخه مرخ کردن

۲ – فش فش کردن، فشهفشهی مار

فغيز: نەقىز، نەقىزە

فخیم: گەورە، رِیْزدار، پایەبەرز، هیْژا

فسسداء فدیسهدان، شستیك بى پزگسارى خى پسان كهسانیتردان، دیلیك به پاره كریشهوم، به لأگهردان، گاوگهردوون

فداء ۱ – قەبارە، بارسىتايى، ئەستوورى، قەبارەى شىتىك ۲ – ھەنبار، ئەنبار، ھەمار، ھەمارى كەل و پەل

فدانی: گیانباز، گیان بهخش، پیش مهرگ، نهومی ناماده بیّت گیانی خـوّی لـه پیّگـای کهسـیّك یـان شتیّك ببهخشیّت

فداكار: لهخوبوور، كيانبان، كيان بهخش

فسدام: دەمبەست، دەمبین، زاربین، پەپۆ یان پارچەيەك كە لەسەر سىوراحى يان تۆنگ دايەنین بۆ ئەرەى شلەمەنيەكەى ناوى بېانیون

فدراسيون: فيدراسيون، يهكيهتي چهند ولات،

يەكيەتى چەن پاريزگا يان چەند ريكخراوه .

فسلوال: فيدرال، يەكىيەتى، پەيوەنىديار بەچەند ويلايەت يان پاريزگايەك

فدرالیسسهم: فیدرالیسم، سیستهمیکی سیاسی کهبهپیّی ولاتیّك لهچهند پارچهیهکی سهربهخوّ دروست دمبیّت

فدرنگ: جل کوت، جل شۆر، ئهو دارهی بۆ جل شۆرین بهکاری دهبهن. ئهو دارهی دهیخهنه پشت دهرگا بۆ ئهومی نهکریتهوه

فدفسد: ۱- بهرزایی، شبوینی بهرن، بنسدی ۲-دهست، بیابان، سارهٔ ۳- شوینی دروار و سهخت فدی: فدیه، نهوهی دیل و نهسیر بو پزگار کردنی

قىدى؛ قديە، ئەوەى دىل و ئەسىر بۆ _پزگار كردنـ خۆيان دەيدەن، سەربايى

قدیه: قدیه، لهباتی، قهرهبوو، ئهو پارهی بۆ پزگار کردنی خۆ دەیدەن، بژاردن

فسر: شان، شكۆ، مەزنى، مەزنايلەتى، كەورەيى، دەبدەبە، جوانى

فر: فیّر، فی، ئاسن، ئامیّری ئاسنین بوّ داغ کردن. و ئامیّریّکه وهك تهنوور بوّ سوور کردن و برژاندنی خواردن

فر: راكردن، هه لأتن، تيقوچاندن، خۆدەرباز كردن فرا: پاشگریکه لهسهرهتایی وشهدا دیّت و مانای لا، شيرين، رووخوش

تەنىش، روبەرو، كەنار، بەرامبەر، نزىك دەدات

فراء كەلەكيوى، كەرى كيوى

فراء پيستهدوور، پيسته فروش

فرا آمدن: هاتنه پیش، نزیك بونهوه

فـراآوردن: بهدهست هيّنان، بهديهيّنان، چيّكرن، دروست كردن

فراأورده: بهدمست هاتوو، بهرههم، دروست كراو،

دەسىھات، دەسكەوت، بەرھەم ھێنراو

فراافكنسدن: مينانه ناو، باس كردن، مينانه ئارا،

هينانه پيش فرابردن: بردنه پیش، پیشقه بردن، پیش بردن

فرابستن: بهستن، پێوهدان، داخستن، قايم كردن

فرا پایه: پایهبهرز، رِیْردار، خاوهن شکو، مهزن، هیْرا فراپوش: بيهوش، لههوش چوو، بووراوه، هوش

فراپیش: پیش، بهردهم، بهرامبهر، لهبهردهم، پیش

فرات: دهریا، دهلیا، زهریا، زهلیا، ئاوی شیرین و بهتام. و ناوی چهمیکی گهوره

فراتر: پیشتر، نزیکتر، لهپیشتر، بهرزتر، بلندتر

فراترك؛ كەمنك پنشتر، كەمنك لەپنشتر

ئەمار، لەخۆچور

فراچسنگ: لهچنک، لهناودهست، بهچنک هینان، دەست بەسەردا گرتن

فراچيدن: چنين، كۆكردنەوم، ھەڵگرتنەوم

فسراخ: پان، بەرىن، بەربلاۋە، پان وپۇر، كەل و گوشا، دەرەن دەشت، قرەھ، بەرقرەھ،

فراخا: بەربلاوى، بەرىنى، پانى، بلاوى

فراخاستن: هەتسان، بەرزبونەوە، ھەستانە سەرپى

فراخ أستين: دهست باللو، به خشهنده، به خشهر، جوامير، دل فراوان

فسراخ آهسنگ: بهرزهفر، تيريك كهنامانجه دورهكان بيێڮێؾ

فراخ ابرو: ناوچاو رون، كراوه، دهم بهبزه، ئهخلاق

فراخبال: ئاسووده، ئارام، دلّ ئاسووده

فراخ بسوم: زهوی پان، زهوی بهرین، دهشتی پان و بەرين

فراخ بین: بیرکراوه، چاو کراوه، ئهوهی به گهورهیی دەروانىتە ژيان

فراخ پیشانی: ناوچاو پان، ئەوەى ناوچاوى پانە فراختن: هەلكردن، بەرز كردنەوه

فراخ چشم: چاوگەورە، چاو زل، ئەرەي چاوى گەورە و زلى هەيە

فراخ حوصله: خۆراگر، بهتاقهت، بهتین، سهنگین

فراخ درم: دەولەمەند، ساماندار، مالدار، پوولدار

فسراخ دسست: دهست بالله، جنوامين، به خشهر، بەخشەندە، بەتوانا

فراخ دل: نهترس، چاو قایم، ئازا، بویر، دلیّر

فراخ دوش: شانپان، ناوشان پان، چوارشانه، پان و پۆر

فراخ دهن: دمم گهوره، دمم زل، دمم حهوشه، زوربله، چەنە درين زۆروين

فراخ ديده: دهست ودل باز، چاوكراوه، دل فراوان فسراخ رو: خيرارهو، توندرهو، زيدهرو، ئهههى لەئاسىتى خۆي دەربچينت، سىنوور بەزين

فراخ رو: دهم بهبزه، رووخوش، ئهخلاق شيرين

فسسراخ روزی: سهربهروزی، ئهوهی رزق و روزی فراواني ههيه

فراخزيدن: بن پيشهوه خزان، بزپيشهوه كشان

فراخ زیست: سهربهرؤزی، ئاسووده، خوش رابویر

فراخ سخن: زوربله، چهنه درید، زور وید، شهومی بێۿۅٚڒۅٚڕ ۮڡڵێؚؾ

فراخ شانه: شان پان، چوارشانه، پان و پۆپ

فراخ شکم: ورگ زل، سك زل، زۆرخۆر، تيرنهخۆر، هەمىشە برسى

فراخ شلوار: پانتول شور، ئەرەي پانتولى شۇرى لەبەردا بينت و مەبەست لە تەمەل و بيكاره

فسراخ عسیش: سهربهرۆزی، ئـهوهی لـهناو خۆشىيدا دەژیت

فراخ کام: بهخته وهر، کامه ران، خوشحال، دهم به بره فراخ کندوری: بهخشه ر، بهخشه نده، دهست و دل باز، دل فراوان، ئه وهی به رده وام سفره که ی کراوه بیت

فراخنا: پانی، بەرىنى، پانتايى، بەربلاوى، بلاوى،،

شویّنی پان و بهربلاًو فراخ نشستن: بلاّو دانیشتن، دوور لهیهك دانیشتن

فراخواندن؛ بانگ کردن، قاو کردن، بانگیشت کردن،

بۆ لاى خۆ بانگ كردن فراخور: شياو، ژێهاتى، شايان، مەڵگر

فراخسه: لـهرزه، لـهره، لـهرين، موچـرکه، لـهرزين،

ھەڑيان

فراخیسان: ۱- مو گرژ بون، راست بونهوهی موی جهسته به هه در هرکاریّک ۲- جیا بونهوه، جوی بونهوه ۳- بلاو بون، پان بون، بهرین بون

فراداشستن: بـەرز كردنـەوە، بردنەسـەر، ھـەڵگرتن،

فرادست؛ بەدەسىت، لەئاودەسىت، لەسەر دەسىت

راگرتن

فرادی: تهك، تاك، تهنیا، تاقانه، بیّ هاوتا، بیّ ویّنه فرادید: دیار، بهرچاو، ئاشکرا، بهدیهیّنان

فسرار: ۱ – راكردن، هەلأتن، تێقوچاندن، خۆدەرباز كردن، هەراكردن

فرارسیدن: ماتن، گهشتن، نزیك بونهومی گهشتنی کاتی شتیك یا کاریك

فسرارون: باش، لهپیش، بهرز، بلند، راست، راسته وخق بهمانای داویّن پاك و خوّپاریّزیش بهكار دیّت

فسسراروی: ۱ – نەبەردەم، ئىەپىش، ئەبەرچاو ۲ – ئاسىراو، بەئاوبانگ، سەرئياس، ئاودار

قسراز: هـەوراز، سـەرەوژوورى، سـەربەرەو ژوورى، بەرزايى، بلندى

فراز: وته، پسته، دیّپ، وتار، بهشیّك له پسته که تهواوکهری پستهی سهرهکی بیّت

فسرازا: بەرزايى، بلنىدى، پادەى بەرزىي شوينىك ئەئاستى دەريا

فرازانیدن: ۱- بهرز کردنه وه، بردنه سه ر، هه نکردن، ۲- هه نکردن، داکساندن، پیکردن فرازیسدن: ۱- هه نکردن، حه وادان، بهرز کردنه وه، نانا هه نکردن ۲- کردنه وه، شهکردن ۳- به ستن، منه ددان

فراس: خورما،خورمای رهش

فراس: شێر، شێری درنده

فراس: بیرتیژ، وشیار، زیرهك، زرنگ، هۆشیار

فراست: وشیاری، زیرهکی، زرنگی، بیرتیژی، وهرگرتن و تنگهشتنی بابهتنگ به زیرهکی وشیاری، وریایی، بزیوی، تیژبیری

فراسستندن: سهندنهوه، وهرگرتن، وهرگرتنهوه، لیسهندنهوه

فراستوك: پەرەسىلكە

فراسر: سەرسەر، ژېرسەر، دەورى سەر

فراش: بیجامه، جل و بهرگی خهو، قهرمویِنه، تهختی خهو، راخهر، ههرشتیکی راخستنی، نویِن، جیگه، ییخهف

فراش: بهردهست، فهراش، کاربهدهستی حکومهتی، نامهبهر و خزمهتکاری ناو قوتابخانه و دامهزراوه حکومهتیهکان

فراشا: لـهرزه، لـهرين، باوينشك، حالهتيك كـهپيش دهركهوتني تا لهمروقدا دهردهكهويت

فراشتن: بروانه افراشتن

فراشتوك: يەرەسيلكە

فراشدن: ماتنه ناو، چوونه ژوور، بوون، چوون، ماتن فراشه: پهپو، پوپهك، پهروانه، پهپوله كه لهسهر گول و گياكان دادهنيشيت

فراس: ۱ – توند، درشت، سوور رمنگ، سوورباو ۲ – جل و بهرگ، یوشاك

فراض: پوشاك، پوشهر، جل و بهرگ

فراعنه: فيرعهونهكان، فهراعينه

فراغ: ۱- ئاسووده بون، كاريك بهنهنجام گهياندن، لهكار بونهوه، بهتالّى، بيّكارى، پشوودان، ئاسووده حالّى ۲- بهتالّ بونهوه، خالّى بونهوه، بهتالّ بونهوهى دهفرى ئاو

فراغ: دەفر، دەڤر، پەيمانە، پيالەي گەورە

فراغست: بىي ئىارامى، بىي ئىققرەيى، ئائىارامى، پەرىشانى، دلەراوكى

فرافسر: ۱- گۆلك، گوێرەكه، كاژۆلهیش، كار، كارژەله ۲- نهزان، گێژ، حۆل، كهم فام، ئهحمهق شات دراد در در در

فراق: جیابونهوه، جوی بوونهوه، دووری، جیایی، دوور کهوتنهوه، لهیهك بریان

فسراك: ۱- پشت، پشتهسهر، پيههوانهى پوو و بهردهم ۲- حيز، كونى، گاندهر ۳- قيرزهون، پيس، ناياك، گلاو

فراكىسسيون: شىكاوى، لىەت، بىەش، بەشىنك، دەسىتەيەكى ھاوبىرورا، دەسىتەيەك لەئەنىدامانى حزبنك

فراکشیدن: راکیشان، کیشان، بولای خو کیش کردن، بر سهرهوه کیشان

فراگسرقتن: $^{-}$ دووباره گرتنهوه، دهست بهسهردا گرتن، دهورهدان، گهماروّدان، داگیر کردن $^{\top}$ —فیربون فرامسرز: فهرامهرز، ناوی کوپی پوّستهم پالهوانی داستانی ئیّران

فرامش: بروانه فراموش

فرامشت: بروانه فراموش

فرامشت: لهناو مشت، لهمشتا، لهناو مشت

فرامشكار: بروانه فراموشكار

فراموشـــيدن: لــهبيركردن، لــهياد كــردن، لهبيرچــون، فەرامۆش كردن، لـهياد كردن

فرامون: دەوروبەر، ئەملاولا، دەوروبەرى كەسى<u>ن</u>ك يان شت<u>ن</u>ك

فرامین: فەرمان، دەستوور، فەرمانەكان فرانج: كابوس، مۆتەكە، شەوە، خەوى پەرێشان فرانــــسوى: فەرەنــسەوى، فەرانــسەوى، خــەڵكى فەرانسا، زمانى فەرەنسىيەكان

فرانق: ۱- پهروانه، پهپوله، گوی پهش که هاوپی لهگهان شیر بهپیدا دهپوات و بهدهنگی خوی خاری ناژه له کانیتر له هاتنی شیر ناگادار ده کاته وه فرانك: پهروانه، پهپووله، گوی پهش، پوپهك فرانك: فرانك، پولی باو له فهرهنسا و سویس فرانمودن: ده رخستن، نیشاندان، ناشکرا کردن، پیشان دان، هینانه به رچاو، دیار خستن

فرانهـــادن: دانان، باس کردن، میّنانه ثارا، میّنانه گۆپ

فراوان: فراوان، فره، زۆر، زیاده، فهر، زیاد، زهبهند، گهنیّك، زۆرپه، زۆری، زیادی، گهلهك، مشه .

فراوان هنسر: دەست پەنگىن، ئەوەي ھونەرى زۆرى ھەبيّت

فسراورده: بەرھەم ھاتوو، بەرھەم، بەروبوم، بەرھەم ھێنسراو، دەسسكەوت، دەسسھات، بەدەسست ھساتوو، خرقەكرى، كۆمكرى

فراهست: شاد بوون، شادمانی، خوّشحال بون، شادانی، شادمانی، شادی، خوّشحالی، چالاکی، زیرهکی، زرنگی، لیّهاتووی، شارهزایی، پسپوّری فسراهم: ناماده، تهیار، حازر، پهرداخ، دهبار، کوّکراوه، کوّبوهوه، بهرهه ق

فراهی*ختن*: تهمی کردن، پهروهردکردن، ههلکیشان، بهرز کردنهوه

فرايافتن: تنگهشتن، ههست پيكردن، حالى بون، ومركرتن

فرېسه: قەلمە، گۆشتن، پرگۆشت، چاح، پەروارى، دابەستە، گلۆل، بەزدار، بخوەقە

فربی: بروانه فریه

فرت: تار، تاری جل و بهرگ، تال

فرت فرت: توند توند، پەلەپەل، خيْراخيْرا، بەپەلە، بەخيْرايى

فرتسوت: پير، بەسالاچور، بەتەمەن، پەك كەرتە،

پتووركاو، داپزاو، لەكاركەوتوو

فرتود: بروانه فرتوت

قرج: كردنهوه، كرانهوه، ئاوهلا بون، ئاوهلايى

فرج؛ كون، كەليّن، دەرز، ئەندامى شەرمى ژن، قوز، - . .

فرجاد: زانا، بیرمەند، فرەزان، دانا، زانیار، زانەر

فرجىسام: ئەنجام، كۆتـايى، دومـاھى، سـەرئەنجام،

فرجامگاه: دوایی مالّ، گۆپ، قەبر، ئارامگا، نەزار <mark>فرجامیدن: کۆتا ھات</mark>ن، بەئەنجام گەشتن، تەواو بون،

بەكۆتا گەشتن فرجىد: باوەگەورە، باوەگەورى، باوەپيارە، باوكى

باوك يان دايك

فرجمند: بەرىز، بايىدار، بەئرخ، بەھادار، ئرخدار، ئىرى

فرجه: كەنين، درز، كون، قەلشت، كەلشت، تليش

فرچه: فلچه، فرچه، فلچهی پیش تاشین

فسسرح: شساد بـون، شسادمان بـوون، خۆشسحاڵی، شادمانی، شادی، پێکەنين

فرح: شاد، شادمان، خوشحال، دهم بهبره

ورع، ساد، سادهان، حوستان، دوم بهبره

فرح افزا: شادی مینهر، خوشی مینهر، نهوهی ببیته مزی شادی و خوشی

فرحان: شادمان، شادان، شاد، خوشحال

فرح انگیز: شادی میندهر، خوشی میندهر، شادی بزوین

فرح بخش: شادی بهخش، شادی هیّنهر، ئهوهی -

ببیّته هوّی شادمانی فرحــت: شـادی، شـادمانی، خوّشـحالّی، خوّشـی،

به مانای مزگینی و مژدهیش دیّت

فرحت افزا؛ شادی بزوین، خوشی بزوین

فرحناك: شادان، شادمان، شاد

فرخ: جوچك، جوجه له، جوچكى مريشك ^٢ ورد، بچوك، ورديله، ورد و بچوك له ههر ئاژه ل يان رووه كذك

پرورهخیت **فرخ:** پیرۆز، موبارەك، مەيمون، جوان

دی پیمند دند، و در از دند، و در از دند، و در از دند، و شاریک

له تبت که بوتخانهکانی بهناو بانگ بون

فرخارديس: بوتخانهئاسا، بتخانه ئاسنا، وهك بتخانه

جوان و پازاوه فرخاش: بروانه پرخاش

فرخ پی: پی پیروز، پی موبارهك

فرختار؛ فروشیار، ئەومى دەفرۇشىت

فرختن؛ فرۆشتن، شت فرۆشتن

فسرخج: ناشیرین، نـاجوان، ناهــهز، دریّـو، پـیس، نایاك، گلأو، قیّرمون

فرخجسته: پیرۆز، موبارەك

فرخ ديم: جوان، قۆز، دەلال، شۆخ، شەنگ، بەدل

فرخ زَاد: بهختهومر، خوّش شانش، خوّش بهخت، ئەومى به شانسێكى پيرۆز لەدايك بوبێت

فرخسته: هيلاك، ماندور، پێشێل، پاشێل

فرخ فال: بهخت باش، بهختهوهر، بهشانس، بهخت

فرخ لقا: جوان، قزز، دەلال، شۆخ و شەنگ، بەدل فرخەيدن: حەلاجى كردن، پەمو ليدان، پەمو لەدانە

جياكردنهوه

فرخ قدم: پی پیرۆز، پی موبارەك، پیرۆز پی فرخنج: بەش، پشك، پار، بەھەرە، شانس

فرخنده: ييرۆز، موبارەك

فرخن<u>ده بخت:</u> بهختهومر، شانسدار، به شانس، خَوْش شانس

فرخنده پی: پی پیروز، پی موبارهك

فرخنده حال: كامەران، خۆشبەخت، بەختەوەر

فرخنده طالع: به خته وهر، خوشبه خت، کامه ران

فرخنده فرجسام: ئەنجامى خۆش، سەرئەنجامى خۆش، عاقىبەت خۆر، ھەر شتۆك ئەنجامەكەي باش

و بەدل بىت

فرخو: برین، قارس کردن، ههرس کردن، برینی لقه زیادهکانی میّو و دارهکانیتر، کهزاخه

فرخوی: پرووخوش، پرووکراوه، ئهوهی خولق و خوی شعرین بنت

فرد: تاك، تهك، تهنيا، تاقانه، بي هاوتا، كهم وينه

فردا: سبهی، سبهینی، بهیانی، روّژی دوای ئهمروّ، .

سۆزى، سېحەينى، سوباھى، سوبە .

فردان: تاقانه، تهنيا، تاك، تاق

فردوس: باخ، بيستان، بهمهشت

فرجوس وش: بەھەشت ئاسنا، وەك بەھەشت

فردیت: تاکیهتی، تاقانهیی، تهنیایی، تاکی

فردين: بروانه فروردين

فرز؛ فرز، سرت، چالاك، چوست، زيرهك، وشيار،

گرژ، قوچاخ، گورج، گورج و گول

فرزام: شیاو، شایان، ژیهاتی، مهنگر

فرزان: فرمزان، فەرزائە، زائنا، دائنا، بیرمەند، زائەر، زائیار

فرزانه: بروانه فرزان

فرزند: منال، پۆله، ئەولا، زاروو، زاپۆله، كچ يان كورى هـەر ژن يان هـەر پياونك بەرامبـەر بـەخودى

فرزندك؛ بهچكه، زاروْله، منالى بچوك

فرزند مرده: جهرگ سووتاو، منال مردوو، ئهوهى

منائى مردبيت

فرزه: بروانه فرز

فرس: فارس، پارس، نهتهوهي فارس

فرس: ئەسپ

فرس البحر: ئەسىپى ئاوى، ئەسىپى دەريايى

فرسان: ئەسپ سوار، سواركار، سوارە

فرسایش: پزان، داپزان، کوّن بون، بهکهلّك نهمان، بیّ کهلّك بون

فرسپ: کۆلەكە، ئۆرگە، قەدى دار، شاتىر، ئاوقەدى دار، دار يان كۆلەكە كە بۆ سەقفى خانوو بەكارى

دەبەن، كاريتە

فرستادن: ناردن، رموانه کردن، همناردن، بهری کردن شاندن، هنارتن

فرسته: نێردراو، ڕهوانه کراو، ناردراو، پێغهمبهر، باڵوێز، هنێر، هنارتی

فرستوك: پەرەسىلكە

فرسخ: بروانه فرسنگ

فرسنگ: فەرسىەنگ، فەرەسىەق، پيوانىەى دوورى نزيكەى شەش كيلۆمەتر

فرسودگی: پزاوی، کۆنی، پزیوی، شهق و شپی فرسودن: پزاندن، کۆن کردن، شهق و شپ کردن، بی کسه لک کسردن، لسه کسه لک خسستن، بتورکانسدن، پتورکیاندن، داوه شیان، داپزان، گه فن بون فسرش: ۱ – راخستن، بالاو کردنه وه، داخستن ۲ –

فسرت ۱- پاخستن، بلاو کردنه وه، داخستن ۱-فهرش، پاخسه، داخسه، فهرش و قبالی و گلیم و ههرچی له سهر زموی پایبخه نیان دایبخه ن

فرشتو: پەرەسىلكە

فرشسته: فرشسته، فریسشته، پسهری، بونسهووهری ئاسمانی که پوخساریکی جوان و پازاوهی ههیه و بهچاو نابینرینت

فرصاد: ۱ – توو، توه سپی، توی سپی ۲ – دهنك، ناوكی تریّ، دهنووی تریّ ۳ – سوور، پهنگی سوور فرصت: دهرفهت، ههل، پهخسان، دهرفهتی گونجاو بوّ ئهنجامدانی كاریّك، ههلكه، پیّلیسك، ماولّ

فرض: پێويست، لەسەر بون، كارێـك بـۆ كەسـێك ديارى كردن، ئەوەى خوا داينابێت

فرضیه: گومان، بیرۆکه، گومان و بیرۆکه سهبارهت به بابسهتێکی زانـستی کــه بیانــهوێت ئــهنجامی لــێ بهدهست بێنن

فرط: زال بون، سەركەوتن، پێش دەستى كردن، چپي بـون، زێــدەڕۆيى، تێپــەڕين لــه ئەنــدازە، ســنوور بەزاندن

فرع؛ لق، شاخه، بهشیّك له شتیّك، نهومی له بهشه سهرهکیهکهی خزی جیا ببیّتهوه

فرعون: فیرعمون، ستهمگهر، ستهمکار، زالم، زوّردار، یاخی، لهخوّبایی، لهخوّرازی، و نازناوی همرکام له پاشا کوّنهکانی میسر

فرغار: تەر، تەربوى، خوساو، تليساو، خووسياگ، تيكەلاو

فرغاریدن: تەركردن، خووساندن، تلیساندن فرغان: دوف، دوفری گهروی قارب گهروی

فرغان: دەفر، دەفرى گەورە، قاپى گەورە فرغانج: مانگا، گاي ميّ، كەرى ميّ، ميّجكە كەر

فرغردن: تەپ كردن، خووساندن، تليساندن، لە ئاق

ھەلكىنشان فرغند؛ بۆگەن، بۆندارن رزيو، گەنيو، بۆن ناخۆش،

عرصه، بوعان، بوندارل پریو، عمیو، بون ناخوس، ناپاك، گلأو

فرغول: درهنگ کردن، سستی کردن، پشت گوی خستن، به قندا خستنی کاروبارهکان

فسرغیش: کــۆن، دپاو، شــهق و شــپ، پزیــو، پزاو، دایزاو، جل و بعر**گی ک**ۆن و دایزاو

فرفتن: بروانه فريفتن

فرفخ: بهربلاو، پان و پور، بهرین

فرفر: فرفر، حالّهتی توند خویّندن و توند نوسین، پهله پهل کردن، ههلّپه ههلّپ

فرفر: چۆلەكە

فرفروك: بروانه فرفره

فرفره: فرِفْرِه، بابردوو، سوك، كفكفه، همر شتێكى

سووك كه با بەرزى بكاتەوە، فرفرۆك فرفزە: بروائه فرفر

فرفره: بانگ کردن، قیژاندن، قیراندن، هاوار کردن

فرفور؛ كار، كاژيله، كاژۆله، گۆلك، گويرهكه

فرفير: بروانه فرفور

فرق: ۱ - جیا کردنهوه، جوی کردنهوه، دابران ۲ - جیایی، جیاوازی، تهوفیر،

<mark>فــرق: تەوقەسـەر، ئـەو خەتـەى لـە ناوەراسـىتى ســەر</mark> لەناق مووەكان دەپكەنەوە

فسرق: قورئان، ئەوەى راسىتى ئە ناراسىتى جيا دەكاتەرەم

فرقان: جیا کردنهوه، دابراندن، جوی کردنهوه، ئهوهی راستی له ناراستی جیا دهکاتهوه، قورئان فرقت: جیایی، جوی بونهوه، دابران، دووری فرقه: دهسته، تاقم، تایهفه، گروپ، جهماعهت،

فرقسه: دەسىتە، تىاقم، تايەف، گىروپ، جەماعىەت، دەستەيەك ئەخەڭك، كۆما، كۆمەل

فرکنسدن: 1 مه لکه ندن، مه لکه نین، چال کردن، مه لکه ندنی جوگه و پرنگای ناو له ژیرزموی 2 کون

کردن، دراندن، کەڤن کرن فرگــــرد: بــەش، بەشــێك لــه كتێــب، هـــەر بــەش لەبەشەكانى وەندىدادى زەردەشت

فرم: خەم، پەژارە، دڵتەنگى، خەفەت، كەسەر، داخ فىرم: قياف، شىێوە، حاڵەت، پوخسار، پووكەش، جەستە، يەيكەر

فرمالیته: فۆرمالیته، ئایینی تەشىریفاتی، پی و رەسم، داب و نەریت

فرمان: فهرمان، دوستوور، فهرمانیّك كەلەلايەن كەستكى گەررەرە دەردەك ئت، جوكو

کەسىپکى گەورەوە دەردەكرىت، حوكم فرمسائېر: فەرمانىيەر، گوى راييەل، ملكىچ، ئەوەى

فەرمانى گەورترى خۆى جێبەجى دەكات فرمسانېردار: گوئ رايسەل، ملكسەچ، دەسستەمۆ،

سرسسستېردار، ئىلەودى فىلەرمانى گىلەوردتر لىلىخۆى جىيەجى دەكات

فرماندار: فەرماندار، شارەدار، لێپرسراوى حكومى بۆ بەرێوەبردنى كاروبارى شار

فرمانسنده: فەرمانىدە، سەردەسىتە، فەرمانىدەر، سەركردە، سەرپەل

فرمانروا: فەرمانرەوا، فەرماندار، بەريۆيەر، حاكم فرمان شنو: كوئ رايەل، كوئ بيست، كوئ لەمشت،

، ملكەچ، قەرمانبەر

فرمانفرمسا: فەرمانىدەر، فەرمانىدە، ئىەق كەسسەي فەرمان دەردەكات

فرمسان گسندار: فعرمان دهر، شعو کهسمه ی فعرمان دهردهکات، حاکم

فرمسان گــزار: فەرمانىيەر، فەرمانىردار، گوئ پايــەل، ئەومى فەرمان جىيبەجى دەكات

فرمان نیسوش: گوی بیست، گوی پایه ل، گوی له مشت، ملکه چی فهرمان، ئهوهی فهرمان جیبه جی دهکات

فرمان یافتن: ۱ – فهرمان ومرگرتن، فهرمان پیّدران ۲ – مردن، مهرگ

فرمایش: فەرمان، دەستوور، ئەمەر، كار

فرمش: بروانه فراموش

فرمگن: خەمبار، خەمگىن، خەفەتبار، دالتەنگ، مەلول

فرمناك: خەمبار، خەمگىن، مەلوول، دڵتەنگ، پەشيۆو فرمسودن: فەرمان دان، ئەمر كىردن، دەسىتوور دان، وتن، ئاخاوتن، فەرمون، قسە كردن

فرموش: بروانه فراموش

فرموشكار: بروانه فراموشكار

تيايدا خواردن دروست دهكهن

فرموشىيدن: لەبىر كردن، بىرچوونەوە، لەياد كردن، فەرامۇش كردن

فرمول: دەستوور، ياسا، ھاوكيشە، نمونه، پەمز فسرن: فرن، ئاميريكى كارەبايى وەك تەنوور كــه

فرناس: خەوالو، نەزان، بى ئاگا، ناوشيار، ئەحمەق،

فرناس: ۱- دلێر، ئازا، چاونەترس، بوێر، زۆر ئازا ۲- شـێر، شـێرى دارسـتان ۳- گـەورە، سـەرۆكى جوتياران، سەردەستەي جوتياران

فرنج: پۆزە، لمۆز، پۆز، دەوروبەرى دەم

فرنگ: فەرەنگ، ئەوروپا، بەتايبەت فەرەنسا

فرنگى: فەرەنكى، فەرەنسايى، ئەوروپايى، تايبەت

به ئەوروپا

فرنود: بورهان، بەلگە، دەلىل،

فرنی: فرنی، فرنو، خواردنیکه به شیر و شهکر و

ئاردى برنج دروسىتى دەكەن

فرو: پاشگریکه له سهرهتای ههندی وشهدا دیت و

مانای دابهزین، نشیّو، پهست، ژیّر دهدات

فروار: خانەباخ، كەريّل، كووخ، كەپر، ماڵى ھاوينە، بالەخانە

فروارد: ئەرەى پێشەرە، پێشپرەر، ئەيارى دوگۆڵيدا بەماناى ئەو كەسە دێت كە ئەركى گۆڵ تۆمار كردنه و لەپێشى پێشەرە يارى دەكات

فروآمدن: ماتنهخوار، دابهزین، ماتنهژیّر

فسروآوردن: دابەزانىدن، ھێنانىە خىوار، ھێنانىە ژێـر، داگرتن، داباراندن

فروپارپسدن: باراندن، رژاندن، رشتن، لەستەرەوم كردنەخوار، ماتنەخوار

فروپــــردن: بردنــه خــوار، قــووت دان، دابــردن، ههڵقوراندن، لووش دان

فروپستن: بەستن، بەند كردن، گيرۆدە كردن، گرفتار كردن

فروثوشیدن: قەشارتن، داپۆشین، ئاشکرا ئەکردن، قایم کردن

فروتر؛ خواتر، نزمتر، ژێرتر، پەست تر

فسروتن: لـهخۆبوردوو، بــێ فيــن، خۆبهكــهم زان، خۆنهگر

فروجستن: پەرين، بازدان، بازدان بۆ خوارەوە <mark>فروچـــكيدن:</mark> دڵۆپــه كـردن، قــەترە قــەترە پژان، بــۆ خوارەوە دڵۆپـە كردن

فروچسیدن: ۱ – چنین، هه لگرتنهوه، کوکردنهوه، هه لَپیّچان ۲ – سازدان، ریّکخستن، نهزم دان

فروخ: جوجكه، جوجه لهكان، جوچكهكان

فروخت: فرؤش، فرؤشتن

فروختار: فرۆشيار، ئەومى شت يان كالأ دەفرۆشێت فروختن: فرۆشتن، فرۆتن، شت فرۆشتن

فروختن: بروانه افروختن

فروخواندن: خوێندنەوە، نوسراوێك خوێندنەوە فروخوردن: خواردن، قووت دان، ھەڵ قوړاندن

فرود: ژێر، خوار، نشێو، خوارهوه

فرود: تاقانه، تهنيا، تاك، تاق

فروداشت: به کهم زانین، کهم کاری، به سووك زانین. بهمانای ئهنجام و کوتایی کاریش دیّت

فرودست: ژیزردهست، بهردهست، سوووك، پهست

فرودگــــاه؛ فرِوّکهخانـه، فرگـه، جیّــی نیـشتنهوه و فرینی فروّکه

فرودین: خاکه لیّوه، نهوروّز مانگ، مانگی یهکهمی سال

فرودین؛ خوارین، نزمایی، نزمتر، پهستتر، ژیّرتر .

فزور: بپوانه فروهر

فرودگان: بروانه فروردین

فرورديان؛ بروانه فروردين

فروردین: خاکهلیّوه، مانگی یهکهمی سالّ، یهکهم مانگی بههار. و پوّژی نوّزدهیهم لهههر مانگیّکی

. ههتاوی .

فسرورفتن: پۆشتنهناو، پۆچون، لهناو شتيكدا پۆچون، دابهزين

فروريختن: پژاندن، دابارندن، بن خوارهوه پژاندن

فَرُوزْ: پُوناکی، پُوناهی، پوْشنایی، نور - . . .

فروزان: تابان، درهخشان، درهوشاوه -

فروزاندن: درمخشان کردن، نوورانی کردن، بریقهدار کردن، پۆشن کردن

فروزش: روناکی، درهوشاوهیی، درهخشانی

فروزشگر: درهخشان، تابان، پۆشنكەر، تىشكدەر

فروزنده: درهخشان، تابان، تیشکدهر

فروزیدن: روّشن کردن، درمخشان کردن، نوورانی

كردن، روناك كردن، بريقهدار كردن

فروزینسه: ئاگر گره، ئەوەى ئاگرى پىي ھەڵدەكەن، دەسەچىلەى ئاگر

قروس: ئەسپ، ئەسب

سرپنهوه، تۆز گرتن، گسك دان

فروسیت: سوارکاری، شارهزایی له سوارکاری

فروش؛ بروانه فروختن

فروشدن: ١- پۆشتنه خوار، دابەزين، ٢- ئاوا بون،

ديار نهمان، لهچاو ون بون

فروشستن: شورين، شوردن، پاك كردن، خاوي، كردن، چلك گرتن

فروشک: برویّش، گهنمی نیـوه کـوتراو، برویّشه، سافار، ساوهر، دانقوت

فروشگاه: فروّشگاه، فروّشگه، دوکان، شـویّنی فروّشتن

فروشیدن: بروانه فروختن

فروع: لق، لقه کان، ئهوانه ی له شتیکی سهره کی جیا دهبنه وه

فروغ: نور، تیشك، تیرۆژ، پوناکی، پوناهی، پۆشنی، تیشکی ههتاو یان ئاگر

فروغ بخش: نوور بهخش، تیشك بهخش، پوناكی بهخش

فروغمند: پوناك، پۆشن، نورانى، ئەومى تىشك يان پوناكى ھەبيّت

فروفرستادن؛ ناردنهخوار، دابهزاندن، داباراندن، بق خوارهوه ناردن

فروق: ئاشكرا بون، دەركەوتن، ھاتنەبەرچاو

فروق: ترسەنۆك، بى زات، بى ورە، ئائازا

فروقه: ترسهنوّك، بيّ زات، بيّ وره، نائازا

فسروكش: دامركـان، دامركيانـهوه، كوژانـهوه، لـهتاو كهوتن، كوژيانهوه، نيشتنهوه،

فروکشتن: کوژاندنهوه، دامرکاندن، کوژاندنهوه یان ناگر یان چرا

فروک شیدن: هینانه خوار، دانی شاندن، جلهوی سواری پاکیشان و له شوینیکدا وهستان

فروكوفتن: داچهقاندن، داكوتان، داكوتاندن،، لهزموى دان، كهسيك لهزموى دان، بزمار يا شتيك له زموى يان شتير چهقاندن

<mark>فروگـــذار: بــێ ئاگايى، كەمتەرخەمى، سسىتى، كەم</mark> كارى

فروگذاشتن: ۱ – داکشاندن، هینانه خوار، نزم کردنهوه ۲ – سیستی کردن، کهمتهرخهمی، لهکاریکدا سستی کردن

فروگــــرفتن: دمورمدان، گــهمارق دان، دموره گــرتن، دموری کهسیّك یان شتیّك گرتن

پاشەكشە كردن

قەمراندن

فروماليدن: گوشين، زهخت ليْكردن، لهيهك سوون، ليْك پِيْچان، شيْلان

فرومانسدن: تیا مان، هیلاك بون، ناتهوان بون، داماوی، سهركزی، بی هیزی، بی دهسه لاتی فرومایه: ناپیاو، ناكهس، به خیل، پهزیل، نهزان،، ریسوا، چاوچونك، بهرچاوتهنگ، ساتول، پویچ فرومسسردن: كوژانهوم، كوژیانهوم، دامركان،

دامرکانهوهی ئاگر یا چرا فرومولیدن: موّل کردن، درهنگ کردن، دوا کهوتن،

فرونست: پوخسار، ناوچاو، تـەويّلا، بـەرەى شــەپ، بەشى پیّشەوەى سوپا لەشەپدا لە لايەك تا لاكەيتر فروند: دیوار، قەلا، قەلات، گۆرەپان

فرونسد: فهروهند، ناوی شهره نیوخوییهکانی فهرهنسا که لهسهردهمی لوشهی چواردهیهم لهنیوان لایهنگرانی دهربار و لایهنگرانی پارلهمان پوویدا فرونشاندن: داکشاندن، دامرکاندن، هینانه خوار، نزم کردن، داگرتن، کوژاندنهوهی ئاگر، تهمراندن،

فسرو نشسستن: لهخوارهوه دانیشتن، کهوتنه ویر، کوژانهوه، لهتا کهوتن، له تین کهوتن، دامرکان، کهم بونهوهی گهرمی و تینی شتیک

فرونگریسستن: لهخوارهوه پوانین، سهیری ژیبرهوه کدن،

فروهشتن: دمس ليُكيِّشان، لئ گهرِان، بهرهلاَ كردن، وازهيِّنان، پشت گوئ خستن

فروهليدن: بروانه فروهشتن

فروهنسده: جوان، شـۆخ، شـەنگ، بـەدل، پەسـەند،

دهلال بهمانای فریشتهیش دیّت

فروهيختن: بروانه فروكشيدن

فروهیده: زانا، بیرمهند، دانا، تیکهشتوو، پهسهند،

خاوهن ريزز و شكۆ

فرویدیسم: فرۆیدیسم، بیر و باوهږهکانی زیگمۆند فرۆید دەروون شیکاری نهمسایی

فسرویش: نائاگـایی، سـسنتی، کەمتەرخـەمی، کـەم کاری، درەنگ، سسنتی کردن لەکاریّك

فره: ۱- فره، فراوان، مشه، زوّر، زیاد ۲- پهسهند، بهدل، گونجاو

فره؛ شكق، شان، ريّن، فهر، زاخ

فره؛ ناز کردن، لار و لهنجه کردن، لهخوّبایی بون فره؛ نازکهر، لهنجهکهر، لهخوّبایی

فرهساد: فهرهاد، ناویّکه بـق پیـاوان و نـاوی بـهرد تاشی سـهردهمی خوسـرهو پـهرویز کـه ئهوینـداری شیرین بوو

فرهختن: پهروهرده كردن، ئهدهب كردن، گهوره كردن فرهد: خنجيله، منانى قهنهو و جوان

فرهست: ۱ – زوّر، زیاد، فره ۲ –سیحر، جادوو فرهمند: ۱ – بهشکو، خاوهن شکوّ، ریّزدار، هیّرًا، بهریّز، گهوره ۲ – زانا، زانهر، زانیار، تیّکهشتوو، دانا، بیرمهند، هوّشمهند

فرهنج: بروانه فرهنگ

فرهنجه: بەئەدەب، بەرين، جوان، بەدل

فرهنجيدن: پهروهرده كردن، گهوره كردن

فرهنگا: زانست، ئەدەب، پەروەردە كردن، بەرھەمە ئەدەبى و زانستيەكانى ئەتەرەپسەك ^٢—وشسەنامە، فەرھەنگ، قاموس، كتيبيكە كە لەخۆگرى وشەكانى زمانيك و باس كردن و شى كردنەومى ئەوانى ٣-پاھينەر، مامۆستا

فرهنگ ستان: ۱- فهرههنگ ستان، خویندنگه، قوتابخانه، خویندنگه، قوتابخانه، خویندنگا، شوینی پهروهرده کردن و پاهینان ۲- فهرههنگستان، شوینی کوّپ و کوّبونهوه زانا و نوسهره گهورهکان

فرهنگ نویس: فهرههنگ نوس، دانهری فهرههنگ، ئهوهی فهرههنگ دهنوسیّت

> فرهود: بەرخ، بەرخۆلە، كاژیلە، كار، كاژۆلە فرھوملد: بروانە فرھمند

فرهی: شان، شکوّ، خاوهن شکوّ، هیّژا، فهرِ، ریّزدار فرهیختن: بروانه فرهختن فری: دهسخوّش، ئافهرین فرى: سەير، سەمەرە، سەرسورھێنەر، واق وركەر

فریساد: فهریاد، بانگ، دهنگی بهرز، هاوار، داد و بيّداد

> فریاد بر آوردن: دهنگ بهرز کردنهوه، بانگ ههلدان، فهریاد کردن، هاوار کردن، قیژاندن

فريساد خواستن: هاوكاري ويستن، فرياد خوازي،

هاریکاری ویستن، داوای یارمهتی کردن فریاد رسیدن: به هانا کهشتن، به فریا کهشتن، فریا

کموتن، یارمهتی دان، هاوکاری کردن، هاریکاری

فريب: فريو، فيّل، كهلّهك، تهشهقهله، دهمرّ، يلان، تەروەند، گەر، گزە

فريب آميز؛ پرفريو، تيكهل به فريو

فريباندن: فريودان، فيّل ليكردن، كلاّو سهرنان،

مەڭخەلەتاندن فريبا: ١-- فريودەر، ھەڭخەلەتىنەر ٢- ھەلخەلەتاو،

فريودراو، فيْلْ ليْكراو

فريب خوردن: فيْلْ ليْكران، فريو دران، مەلْخەلەتان

فريب دادن: فريودان، فيّل ليْكردن، گرى ليْكردن، كلأو سەرئان، ھەڭخەلەتاندن

فريبرز؛ به ژن به رز، بالأ به رز، به ژن ړيك. و ناويكه بـ ق پياوان

فريب ساز؛ فيلباز، فريودهر، فريوكار، گزيكهر

فرييش: فريودان، هه لخه له تاندن، گزى ليكردن

فريبكسار: فريوكار، فيلباز، كهلهكي، گزيكهر، مەڭخەڭەتىنەر

فريب ناك: مەنخەنەتىنەر، فريودەر

فريييدن: بروانه فريفتن

فريد: تاك، تاقانه، تاق، تهنيا، تهك، بي وينه، بي

فریدون: فەرەيدون، ناوى شەشەم پاشاى پێشدادى و ناویکه بق پیاوان

فريسده: فهريده، تاقانه، بيّ وينه، گرانبايي، گەرھەرى گرانبايى و كەم وينه. ناويكە بۆ ژنان

فريس: كوژراو، ئەوكەسەي كوژرابيت

فريسه: بروانه فريس

فريش؛ دەسخۆش، دەست نەرزى، ئافەرين فسريش: ١- يرژ، بلاو، يرژ و بلاو، يهريشان ٢-

هەلمەت بىردن، كردنەسلەر، شالاق بىردن، ھيدش

كردنهسهر، يهلاماردان

فسريش: راخمر، فمرش، جيكه، ييخهف، نموهى رابخرينت

فریشته: بروانه فرشته

فريسضه: پيويسست، فسهرز، ئسهوهي لهسسهر مسرؤة پێویست کرابێت

فريفتار؛ فيلباز، فريودهر، فريوكار، هەلخەلەتينەر، گزیکهر، کلأوسهرکهر

فريفتگار؛ بروانه فريفتار

فريفان: فيْلْ ليْكردن، فريو دان، گرى ليْكردن، كلاّو سەرئان، گەر كىردن، ھەڭخەلەتانىدن، لەرى بىردن، خەلەتاندن

فريق: بمسته، تاقم، تايهفه، جهماعهتيك لهخهلك فریقین: دودهسته، دوگروپ، شیعه و سونی

فريواندن: بروانه فريباندن

فریه: درق، بوختان، قسهی ناراست

فريه: نفرين، نفرهت، له حنهت، له عنه ت

فرار: بروانه ابزار

فزایش: بروانه افزایش

فزاييدن: بروانه افزودن

فزع: ١ - ترسان، زات نهمان، زراوچون ٢ - ترس، شین و پۆپۆ، هات و هاوار، زات نهمان

فزودن: بروانه افزودن

فزون: زور، زیاد، مشه، گهلهك، فره، فراوان، ئهوهى زیاد بیّت، زیاده

فرُّ: چلك، پيسى

قرم: كاكولْ، يالْ، موو، يالْي ئەسىپ

فرَّاك: حِلْكن، ييس، يوْخلْ، ناياك، گلاُو

فْرُاكُن؛ حِلْكن، ييس ويؤخل، كَلأو، ناياك، ييس فْرْغَنْد: گەنيو، رزيو، بۆگەن، بۆن ناخۆش

فرْگن: بروانه فراگن

فروليدن: بروانه افروليدن

فژوليدن

فروليدن: بروانه پروليدن

فرُه: چلکن، پیس، گلاو، ناپاك، پیس و پوخل، چڵكاوى

فسساحت: ئاوه لأيى، بەرىنى، بەربلاوى، فراوانى،

يانتايي

فساد: ١ - لەناوچون، بەفىيۆچون، پزان، خراپ بون،

٢ - ئاڑاوم، زولم، ستهم، ههراوهوريا، فيتنه

قسار: هەوسىار، دەسەوسىار، جلەق

فساط: خيوهت، چادر

فسان: ھەسان، بەردەسان، ھەساو، بەردىك كەكىرد و شمشيري يي تيژ دهکهنهوه

فسانه: ئەفسانە، چىرۆك، بەسەرھات، ھەقايەت، داستان

فسانيدن: هەسان كردن، هەساو كردن

فساييدن: جادوو كردن، ئەفسىون كردن، دەستەمق

كردن، رام كردن

فستق: يسته، بسته

هونەرەيەكان

ريْكەوتن نامە

فستيوال: فستيوال، فسيستيقال، جهرني كهوره، بۆنى يان جەرنى گەورە بىز ئىيشاندانى بەرھەمە

فسسحت: بهربلاوی، بهرینی، کراوهیی، ئاوهلایی، شويّني بەربلاوە، گۆرەپان

فسخ: مهلّوهشاندنهوه، تيّكدان، بهتالٌ كردنهوه، تيْكداني مامله، ههڵوهشاندنهوهي گري بهست يان

فسرائيدن؛ سارد كردن، مەيياندن، كردنه سەھۆل

فسردن: سههوّل بهستن، مهيين، ژاكان، سيس بون، گرڙ بون، كۆبونەوە، سارد بون

فسطاط؛ خيوهت، رهشمال، چادر

فسق؛ دەرچون، گوئ ئەدان، دەرچون له فەرمانى

خوا، خرایه کاری کردن، پی لی راکیشان

فسوس: ١- داخ، دريغ، خهم، پهڙاره، کولار، داخ دەربرین ۲ – گائته کردن، گائته، قەشمەر، رەشقەن

فسوق: بروانه فسق

فسون: سيحر، جادوو، فيْلْ، ئەفسون، فريو فسونگر؛ ئەفسىونگەر، فيلبان، فريودەر، جادووگەر فسیح: بهرین، پان و پور، بهربلاو فسسيله: كايمان كاكمال، ران، رەوگ، رەو، كۆماى ئاڑەلەكان

فسيله: نهمام، نهمامي خورما

فش: بش، يال، مووى يالى شير، كاكول

فــش: فـشهكهر، خوبهزل زان، پياوى نـهزان كـه

شانازى بهخزى دهكات

فشار؛ زمخت، زور، پالهپهستق، گوشار، فشار

فشارخون: فشارى خوين

فشاردن: بروانه افشردن

فشارسنج: فشارييو، زهخت پيو، ئاميري پيواني زمخت و فشار

فشافش: فشفش، دهنگی بهردهوامی دهرچونی تیر

لهكهوان

فشائدن: بروانه افشائدن

فشردن: بروانه افشردن

فشست: فشكه، فيسه، فشكهفشك، دمنگي فيشهي مار لهكاتي يهلاماردان

فش فش؛ فش فش، فس فس، فشکه فشك، دهنگى مار له کاتی خزان و رؤشتن

فشل: سست بون، لاوازى، فش دادان، ترسهنؤكى،

زات نەمان، بى ورەيى، كەم زاتى

فشل: ترسەنۆك، كەم زات، نائازا، سست، كز، بى

فشنگ: فیشهك، گووله، تیر

فصاحت: زمان کراوهیی، زمان پاراویی، به زمانی، زمان تيژي، جوان ئاخاوتن

فصاص: نكين ساز، نكين فرؤش

فصال: لهشير گرتنهوه، له شير برينهوهي منال

فسصد: دممار ليدان، دممار برين، خوين گرتن له

فصل: بهش، جيا كردنهوه، جوي كردنهوه، جيا کردنهوهی راستی له ناراستی

فسیع: زمان تیش زمان پاراو، ئهومی بتوانیّت به ئاسانی و پاراوی قسه بکات، زمان تهر، خوّش قسه فسیعه: بروانه فصیح

فسضاء: پانتایی، فهزا، زموی بهربه لأو، گۆپهپان، شسویننی پسان و بسهرین. لسهناو دهسستهواژه جوگرافیه کاندا مهبهست لهو شوینه یه گوی زموی و ههوای جهو له بهشیکیدا جیگیره و له هیچ لایه کهوه سنوردار نیه، ههوا، ناسمان، بهرفه کری

فسضائح: ریسسوایی، ئسهتك، نساتور، ئابروچسون، ناونیتکه

فضائل: باشيەكان، چاكيەكان، لەپيشيەكان

فىضاح: پريسوايى، ئاب<mark>پوچ</mark>ون، شەرم تكان، ئەتك بون، ئاو زپان

فضاح: ريسواكهر، ئهتك كهر، ئابروبهر

فضاحت: پیسوایی، ئابرو چون، ئەتك، ناتۆر، حەیا نەمان

فضاض: ورده، ورده و پـرده کـه لـه شـکانی شـتێك دروست دهبێت

فضائه: ماوه، بهرماوه، پاشماوه، پاشماوهی شتیّك، پاش ئاخور

فىضائورد؛ ئاسمان پێو، ئاسمان گەر، فەزا پێو، ئەرەى گەشتى ئاسمان بكات

فضل؛ بهخشین، پیّدان، چاکه، خهیرات، لهپیّشی، زیادی، باشی

فضلومند: بیرمهند، زانا، دانا، زانهر، تیکه شتوی فضله: بهرماوه، پاشماوه، ماوه، ئهوهی له شتیك ماییّتهوه. بهمانایی پیسایی مروّق و ئاژه نیش دیّت فضوح: پیسوایی، ئابپوچون، ئهتك، ناتوّر، ناو زیان فضول: \- پاشه کهوت، زیاده، ماوه، زیادهی مالّ و سامان \- نهوهی به شیوه یه کی سروشتی له کونه کانی جهسته ده رده چیّت

فضولي: خوّ تىّ كوتاندن، خوّ تىّ ھەلقورتاندن، بىّ ھـۆ خـوّ ھەلقورتاندنـە نـاو كاروبـارى كەسـانيتر، قسەى زيادە كردن

فضه: زيو، نوقره

فضيح: ريسوا، سووك، بي نابرو

فضیعت: _پسوایی، سوکی، بیّ نابپویی، حهیاچوون، ئەتك

فضیلت: لهپێشی، زانایی، دانایی، پایهبهرزی له زانین

فطام: برینهوه، له شیرگرتنهوه، نهو کاتهی منال له شیر دهبرن

فطانت: ههست کردن، پی زانین، تیگهشتن، زیرهك بون، دانایی، وشیاری، زانایی، دانا بون له کار یان بابهتیّك

> فطر: شکاندن، پۆژوو شکاندن، بەربانگ کردن فطر: کارگ، قارچ، قارچك

فطسرت: سرشت، خووخهده، عادهت، ههست، سروشت، شیّوهی مروّقایهتی. به مانای دین و سونهتیش دیّت

فطن: زیرهك، وشیار، دانا، زانا، تیْگەشتوق، زانەر فطنــــت: هەســت كــردن، زیــرهك بــون، تیْگەشــتن، وشیاری، زانایی، دانایی

فطور: شکاندن، بـەربانگ کـردن، پۆژوو شـکاندن. بەمانای خواردنی بەربانگیش دیّت

فظاظت: زمان پیسی، زمان شری، توند و تیژی، توندی، توورهیی

فظاعیت: زیده پویی، زیاده رهویی، له ناست دهرچون، سنور بهزاندن

فظیع: کاری زوّر خراپ، کاری قیّزمون، کاریّك که له قیّزمونی و خراپیدا له ناست دمرچوبیّت

فمال: کارهکان، کردهکان، کردارهکان، کردهوهکان فمال: چاکه، باشه، جوامیّری، کاری باشه

فعال: چالاك، پركار، بەكار، تێكۆشەر، ھەوڵدەر، ماندوو نەئاس

فعل: کار، کرده، کردهوه، کردار

فعله: کریّکار، بهکریّ گیراو، کاریگهر، ئهوهی رِوّژانه بوّ کاری کریّکاری بهکریّ بگیریّت

فغ: بت، بوت، بهمانای دلّدار و دلّبهریش دیّت ففساك: نـهزان، و پ، گیّـژ، حـۆل، ئهحمـهق، بـهمانای حـهرامزادهیش دیّت

فغان: هاوار، شین و روّرق، گریبان، داد و بیّداد، شاه مناله

ففستان: بتخانه، بوتكهده

ففضور: فهغفور، بهمانای کوپی خوا، نازناویکه له کوّندا به پاشاکانی چینیان دهدا

فغند: هەلبەز و دابەز، سەما، ھەلپەركى

ففواره: بت ئاسا، وهك بت، بوت ئاسا

ففیاز: بهخشین، دان، پیدان، شاگردانه، پارهیهك که جیاواز له حهقی وهستاکار به شاگردی بدهن

فقاح: شكۆفه، چرق، شكۆفهى هەر داريك

فقار: بربره، بربرهی پشت

فقاره: بروانه فقار

فقاع: قیزهون، پیس، ناپاك، گلاّو، زوّر پیس، دریّو فقساع: نابجق، ناوی جنق، بیره، شهرابیّك كه له

کشمیش یان جوّ یان برنج دروستی بکهن فقاعی: بیرهفروّش، ئابجوّ فروّش، شهراب فروّش

فقاهت: زانا بون، دانا بون، شارهزا بون له زانستى

شەرىعەت فقد: لەدەست دان، ون كردن، بزر كردن، گوم كردن،

فەوتاندن

فقسر: هـهژاری، نـهداری، دهست کـورتی، دهست تهنگی، دهرویشی

فقــــراء هــهژاران، دەسـت كورتــهكان، نــهداران، نيازمەندان

فقره: مۆرە، بربرەى پشت

فقط: جگه، تهنیا، تایبهت

فقود: ۱- ون کردن، بزر کردن ۲- ون بون، گوم بون، بزر بون

فقید: ون بوو، گووم بو، بزر بوو، لهدهست دراو، فهوتاو، له کیس چوو

فقیر: ههژار، نهدار، دهست کورت، نیازمهند، نهبو، بیّدمر، کهساس، کزوّك، رهبهن، بهلهنگاز، بارچهوت، برهش، بهستهزمان، بیّکهس، داماو

فقيره: بروانه فقير

فیك: كردنهوه، ئاوهلاً كردن، جیا كردنهوه، جوی كردنهوه، لهیهك كردنهوهی دو شت، پزگار كردن، ئازاد كردن، بهردان، پزگار كردنی دیل

فك: چەنە، چەناكە، چەناگە، كەپ، ھاروو

فکاهـت: دمم به بزه بون، شادمان بون، پووخوّش بوون، قسمی پیّکهنین کردن و پیّکهنین

فكر؛ ئەندىشە، ھزر، بىر، ھۆش، ھويىر، وير

فكرت: بروانه فكر

فكز؛ دووكەل كێش، دوود كێش

فكندن: بروانه افكندن

فكسور: بيرمهند، بهبير، ت<u>ن</u>فكس، ئهوهى زۆر بـير دەكاتەرە

فگار: رەنجاو، ئازاردراوه، هيلاك، ماندوو، بينزار، بينرراو، بريندار

فل؛ لەيلوپەر، لەيلوفەر

فلات: تار، تار بەرامبەر بە پۆ

فلات: بیابان، سارا، دهشت، چۆلەوانی، دەشىتى بى ئاو و گیا

فلاح: پزگاری، دهرباز بون، نازادی، پیرۆزی فلاح: ومرزیّر، جووتیار، فهلا، ئهومی لهسهر زموی کشت و کالّی کار دمکات، جووت بهنده، جووتیّر

فلاحت: جووتیاری، وهرزیری، کاری جووتیار

فلاخن: قەلماسك، قۆچەقانى

فلاده: بنهق، بئ نەنجام، فيرق، قسەى بى مانا فلاسفه: فەيلەسوف، فەيلەسوفەكان

فلاسك: تەرمۆز، قومقومە، تۆنگ، سوراحى، دەفرى ئاو ھەلگرتن، فلاسك

فلاکت: بهدبهختی، داماوی، کزی، کهساسی، نهداری فلان: فلأن، فلأن كهس، كهسى ناديار و نامق، كابرا،

فيساره، فيسكه، ههرامه، فيسارهكهس

فلانه: فلأنه، فلأنه ژن، بو ژنى ناديار و نامق بهكار

فلج: قوفل، كيلون، زنجيري پشت دهرگا

فلے: ئیفلیجی، فهلهج، سپر بون، له کارکهتووی ئەندامنىك لە ئەندامەكانى لەش، شەلى، كوور بون فلخ: دەسىپىك، سەرەتا، پىشەكى، سەرەتاى كارىك

فلخ: قەلشتن، دەرخستن، ئاشكرا كردن

فلخم: بروانه فلاخن

فلخود: دانى يەمو، يەمو دانه، دانى لۆكە

فلغودن؛ ههلاجي كردن، حهلاجي كردن، يهمو لهدانه جيا كردنهوه

فلسد مارشسال: سياسبالار، سوياسبالار، فهرمانندهى سويا

فلذ: برین، جیا کردنهوه، جوی کردنهوه

فلذ: جەرگ، جىگەر، جگەر، جەرگى وشتر

فلز: کانزا، شتومه کی کان وهك ئاسن ومس و هتد

فلس: فلس، پشیز، پوونی رهش،

فلسفة؛ فهلسهفه، رۆچون، تێفكرين، بيركردنهوه، حكمهت، ئەنديشە كردن، تى رامان، بىركردنەرە لە زانست و هوّکارهکانی دروست بونی دنیا و مروّهٔ فلش: فلش، سههم، تير، ئهوهى هاوشيوهى تيرى كەوان بيت

فلفند: پەرژین، پەرچین، پقیدان، دیوار له چیلکه و چەويل به دەورى باخ و مەزرا

فلفل: بیبهر، بیبار، دانهیهکه ورد و رهش رهنگ به تامی توند و تیر دهرمان گهرم، ئالهت، ئیسوت، ئيسيوەت

فلق؛ قەلشتن، قەلشاندن، كەلشتن، درز تىكردن

فلىق: قەلىشت، تلىيش، كەلىشت، درز، كەلىن، درز لهناو شتيك

فلق: ١ - بەرەبەيان، سىيدە، كازيوە، ئەلەنىد ٢ -كەلين، قەلشت، درنال

فلقه: نيوه، نيمه، نيو، نيوهي شتيك فلك: كەشىتى، پاپۆر

فلك: ئاسمان، گەردون، عاسمان، چەرخ

فلك زده: بهدبهخت، بهخت رهش، خاكهسار، ههڙار، ئەدار، ئيازمەند

فلكه: فولكه، گۆرەپان، مەيان، چوارريانى شەقام فلكسى: ئەستىرە ئاس، زانا و شارەزا له زانسىتى ئەستىرە ناسى

فلماخن: بروانه فلاخن

فله؛ فرق، سەرشير، ژەك، شيرى يەك رۆژى تازە زاو،

فليو: بيْهِق، بيْكهلْك، بيّ كار، فييق

فم: دمم، زار

فیمینیسه: فیمینیسم، لایهنگری کردن له ماف و داواكاريهكاني ژنان

فَن: فهن، حالٌ، شيّوه، جوّر، هونهر، قسن، پيشه فنا ولهناوچون، فهوتان، نهمان، پنچهوانهی مان، فهوتيان

فناء بهرخانه، بهردهرگا

فنا پذیر: خورانه کر، ناسه قامگیر، ئه وهی شیاوه بو لهناوچون

فناتيسه: فناتيسم، دهمارگيري، باوهر تيكهل به دەمارگیری سەبارەت بە بابەتە مەزھەبيەكان فناتيك؛ پابەند، دلداده، پي بەند، كرفتار، كيروده،

دەمارگیر، ئەوەى كوپرانە لەسەر بابەتیك پیداگرى

فنار؛ مەشخەل، فانۆس، چرا

فنان؛ فهنان، هونهرمهند، خاوهن فهن

فنج: گون ئاوساو، قور، ئەرەى فىتقى بيت. بە مانای گهوره و مهزنیش دینت

فنجا: تا، تاولەرز

فنجسان: پیاله، قهدهج، دهفری بچوکی قول، ئيستيكان

فند: فريو، مەكر، فيْلْ، درق، دەلەسە

فنسد: ناتهوانی، داماوی، تیامان، کـزی، نـهداری، ههژاری، ناسوپاسی،

فندق: فنق، فندق، فستق

فندق: كاروانسهرا، ميوانخانه، هوتيل

فندق زدن: چەقەنە ليدان، پلە ليدان

فندق شكن: ماج كردن، راموسان، ماج دان

فتىدك: فەنەك، فەندەك، چەرخ، ئاميريكى كانزايى

که ٹاگری پی مەلدەكەن

فنر: فەنەر، ئىسىرىنگ

فَسَنَ فَسَرُوشُ: فَرِيوكَار، فَرِيوبَاز، فَيُلْبَاز، مَهْكُراوي،

نقىذان

فنن؛ لق، شاخه، شاخهی دار

فنودن؛ شەيدان بون، لە خۆبايى بون، لەخۆدەرچون فن وفن؛ فن و فن، فن فن، دەنگێك كە لەكاتى لوت دالوشين بەرز دەبێتەوە

فنسومن: دیارده، شوینهواری ههست پیکراو، دهرکهوتوو، پوداو، نهوهی حالهتیکی نسامق و نائاسایی بیت

فوات: لەناوچون، نەمان، بە فىرۆ چون، تێپەرين، بەسەرچونى كاتى كاريّك

قوارس: سواركار، ئەسپ سوار

فواق: نزگەرە، نزگەر

فواقع: سەختى، بەلأ، درواريەكان، نەھامەتيەكان

فواگه: میوه، بهر، میوهکان، بهری دارهکان

فوب: بروانه فوت

فوت(فوب): فور، فوت، ئهر بایهیی لهدهمهوه بن فوکردن له شتیک یان کوژاندنهوهی ئساگر دهیهیننهدهر

فوت: مردن، نهمان، لهناوچون، فهوتان

فوتبال: فوتبال، دوگۆنی، یاری تۆپی پی

فوتك: شمشال، بلوير، پلوور، زهلى كورت بق فو كردن

> فوتوگراف: وینهکر، رەسم کر، عهکاس فوتوگرافی: وینه کرتن، رەسم کرتن فوته: فۆته، خاولی، پەرۆی حهمام

فوج: دهسته، تاقم، گروپ، جهماعهت، کۆمهل فوح: کولان، سهرپێڙ کردن، کولان و سهرپێڙ کردنی مهنجهل

فود: پۆ، پۆ بەرامبەرى تار وەك چۆن دەلْيْن تار و پۆ فور: بۆر، رەنگى سوورى كەم رەنگ

فور: خيرا، بلهز، پهله، گورج، حالهتيك كه درهنگ كردنى تيا نهبيت

فسوران: کولان، هه نقولان، هه نقونیان، کولان یان هه نقولانی شاو له سهرچاوه ۲- فیچقه کردن، هه نخستنه وه ه فواره

فورت: توندی، ئاستی زوری گهرمی یا تووپهیی فوردین: بروانه فروردین

فوریه: فهوریه، مانگی دوهم له سائی زایینی فوز: قهپۆز، لمۆز، پۆزه، دهوروبهری دهم فوز: سهرکهوتن، چیربون، زائبون، پیرۆزی، پزگاری، رههایی، ئازادی

فوژان: نەرە، ھاوار، گرمە، قيژە، قيرە، ھاوارى بەرز فوطە: فۆتە، پەرۆ كۆن، خاولى

فسوق: ۱ بەرز بونىەۋە، پېشكەۋتن، لەپپىشى ۲-زيادە، بەرزتر، سەرتر، لە پېش، زۆر

فوق: سنەر، سنەرەۋە، لا سنەرۇ، يان، ھەوراز

فوقانی: سهرویی، ئهوهی لهسهرهوه و لهبهرزاییدا .

فول: فاولّ، لهناو یاری دوّگونّیدا بهکار دهبریّت و بهمانای خهتا کهلهسهر یاریزانی بهرامبهر بکریّت فوفولاد: پوّلاً، دهبان، پهرهندار، ناسنی زوّر رِهق، پیلا فولکلور: فولکلوّر، زانستی ناسینی داب و نهریت و پیّ و رِهسم و نهفسانه کوّنهکانی نهتهوهیهك، بیر و باوهره کوّنهکان، کهلهپوور

فونلمانت: پایه، بناغه، بنچینه، ئهساس فهامت: تیکهشتن، زانین، ههست پیکردن، حالی بون فهر: فهمر، یهکیك له جهژنهكانی نهتهرهی یهمود فهرس: بروانه فهرست فيزيك

فهرست: پیرست، خشته یه که له سهره تایی کتیب یان دهفته ری حسیب و کتیب دروستی دهکه ن، پیرهس، پیرس

فهل: ئاوەلا، كراوە

فهم: تنگهشتن، حالی بون، ههست پیکردن، زانین، ثیری، وریایی

فهم: زرنگ، وشیار، ئەوەى بەخیرایى لە بابەتەكان دەگات

فهمانسدن: تیّگهیاندن، حالی کردن، بابهتیّك به ئیشاره له کهسیّك گهیاندن

فهمیسدن: تنگهشتن، حالی بون، زانین، ههست پیکردن، ناگایی پهیا کردن

فهیم: ژیر، وریا، زیرهك، زرنگ، وشیار، تیگهشتوو، بزیو، زرك و زینگ

فیار: کار، پیشه، نیش، شوول. به مانای بیّزر و ههوهسیش دیّت

ھەوەسىش دێت **فيال:** سەرەتا، دەسپێك، پێشەكى، دەست پێك

. فيال: فيلدار، خاوهن فيل، فيل وان

في الحال: دمست بهجيّ، بيّدرهنگ، ههر ئيستا

فى الحقيقه: له راستيدا، بهراسنى

في الفور: دەست بەجى، بى درەنگ، ھەر ئىستاكە

في المثل: بن نمونه، وهك، نمونه

في الواقع: له راستيدا، به راستي

فياوار: كار، پيشه، ئەرك، ئيش

فيج؛ نامهبهر، خزمهتكار

فیهاء فراوان، بهربلاو، ئاوهلا، پان و پوّر

فيدل: بەرەفا، ئەمەكدار، بە ئەمەك، وەفادار

فسير: ١-درينخ، داخ، حهسهرت، پهشيماني ٢-

گالْتە، بز*ەى* تال

فيروزه: فيروزه، پيروزه

فيريكن؛ ناز كردن، به خمرامان بمريكادا رؤشتن،

لەنجە و لار كردن

فیزیسین: فیزیك زان، شارمزا له زانستی فیزیا

فيزيك؛ فيزيك، جهسمى، جهستهيى، مادى، زانستى سروشتى

فیزیکدان: فیزیك زان، فیزیازان، زانا له زانستی

فیزیونومی: پوخسار، قیافه، پوالهت، بیچم، شیّوه فیس: فیس، فیز، بادیی ههوا، غروور، لهخوّبایی

> بون. به مانای تاوسیش بهکار دهبریّت فیصل: حاکم، داومر، ههنسهنگیّنهر

<u>فیش:</u> زوّر بـون، زوّری، زادی، فراوانـی، زوّر بـونی ئاو، پربون، ساریدّر بون، لیّوانلیّو بون

فیضان: بروانه فیچ

جاكهخواز

فیفاءِ زەوى بى ئاو، ساراى وشك، بیابانى بى ئاو فیكس: فیكس، سەقامگیر، جینگیر، نەگوّر، بەھیّز فیل: فیل، پیل، یەكیّكه له گەورەترین ئاژەلەكان فسیلانتروپ: مسروّق خسواز، مسروّق خوّشهویسست،

فیلبان: فیلدار، خاوهن فیل، نهوهی چاودیّری فیل دهکات

فيلتر: فيلتەر، پارچە يان پەرۆپەك بۆ پالأوتنى ئاو يان ھەر شلەمەنيەكيتر، ساق، پائێوەر

فيلسوف: فەيلەسوف، زانا لە زانسىتى فەلسەفە

فیلگوش: گوی فیل، ئەوەی گوینچکەی پان و گەورە وەك گوینچکەی فیل بینت

فيلم: فيلم، شريتى تايبەت بە ويننە ھەلگرتن بە كاميرا

فیلون: رهگ، دهمارهکانی ناو زهوی و کان

فيل؛ ميچكه فيل، فيلى مي

في مابين: لهنيّوان، له بهين، لهناو، لهنادّ

فینسال: کوتایی، ئەنجام، دوایین، دوماهی، یاری کوتایی

فی نفسه: به خودی خزی، خزی

ق: ق، بیتی بیست و چوارهم له نالفابیتی فارسی

🗖 آن: پاشا، پاشای گەورە، نازناوی پاشاكانی مەغۆل

قائد: پیشهوا، سهردار، سهروّك، سهردار، فمرماندهی سویا

قسائف: روالهت ناس، روخسار ناس، نهومی توانایی ناسینهومی کهسهکانی ههبیّت

قائل: بێژمر، وتاردمر، وتارخوێن، هَسهكمر

قسائم: ۱- راومستاو، لهسهریی، سهقامگیر، خوراگر، بههیز، پایهدار، سفت و سؤل ۲- داشارین، شاردنهوه، فهشارتن، قایم کردن

قسانم مقسام: هایم مقام، جیکر، جینشین، کهسیک که جیکه ی یه کیتر بگریته وه و کاره کانی شه و شهنجام بدات

تاب: ئەندازە، ئاست، رادە

قاب: ۱- دموری، دمفر، قاب ۲- چوارچێوه، قاب

قابس: ئاگرخۆرە، ئاگرخۆر

قاب شور: قابشۆر، پێتاو، تيكه پهرۆيهك كه قاپى جهور و پيسى پێ دمشون

قابل: پازی، شیاو، شایان، ژێ هاتی، هملگر، ئاماده بـۆ همر کاریّك، شیاو بۆ همر کاریّك

قابلمه: قابلهمه، قازان، مهنجهل، قاولهمه

قابله: \ - شیاو، شایان، ژبیج هاتی، ژنی شیاو \ - ماما، دایه، مامان، پهزاج، ژنیّك که لهکاتی منالبونی ژنی سکېر منالهکهی دهگریّت

قابلیت: شیاوی، ژیّهاتن، شایانی، نامادمیی بوّ رازی بـون و ومرگرتنی کار یان حالّهتیّك

قابوس: جوان، شوّخ و شهنگ، بهدل، پیاوی جوان و خوّش نهخلاق

قابیل: قابیل، ناوی کورِهکهی نادهمه که رژدی بهبرا بچوکهکهی خوّی برد و کوشتی

قا پان: قەپان، ترازووى گەورە، قاپان

قا پو؛ قاپی، دهرگا، دهروازه، دهرگای گهوره

قا پوچی: دەرگاوان، باسەوانی دەرگا، قەرموڵ، كوێخا دەرگا

تا پوق: دار، داری سیّداره، داری نیعدام

قاپيسدن: دزين، رفاندن، فراندن، بردن، رفاندن به زيرمكي و چالاكي

قاتل؛ فاتل، بكوژ، كوژمر، ئەوەى يەكىكىتر دەكوژينت، مرۆف كوژ، پياوكوژ، خوينەخوى

قاجار: تیژبی، توندردو، تایمفهیهك له تورگمانهگان که ژمارهیهکیان له سهردهمی شا عهباسی یهکهم له نستراباد نیشتهجی بون

قاچ: قاش، بهشنك لنكراوه له شووتى، كوز، بر، برنك. به ماناى درز و كهلننيش دنت

قاچاق: قاچاخ، قاچاق، یاساغ، رِنگه پینهدراو، کاریک یان ماملهیهك که بهنهینی و زیرهکی نهنجام بدریت

قاچاقچی: فاجاخچی، فاجافچی، نـّـهو کهســهی مامنّـهی فاجاخ دهکات

قادح: لۆمەكەر، سەرزەنشت كەر، تانە ئىدەر، رەخنەگر قادحه: ١- بروانە قادح ٢- كرمى ديان، كرمى دارخۆر قادر: زال، بەتوانا، توانا، دەسەلاتدار،خاوەن دەسەلات، ئىھاتوو، بەھىز

قادم: هاتوو، کهسێك که لهسهفهر بگهڕێتهوه، پێشڕهو قادمه: بروانه قادم

قادمه الجيش: پيشرووي نهشكر، پيشهنگي سوپا

قساذوره: زینسا، کساری دزیّسو و ناشسیرین، خرابسهکاری، گوناحی گهوره

قسار: هیر، مادهیه کی روش رهنگ کسه لهنهوت ومرده گیریت

قار: سەقامگىر، جېگىر، راومستاو، خۆراگر

تاراسيا: بلالوك، هالمبلالوك

قارب: بەلەم، كەشتى بچوك

قارج: كارگ، هارج، ئيْڤاز، كوارك، كوولاڤك، چيٽوكا، ههنچي، ههنچي، خارجك، گفارك

قارع: ۱- کوتمر، لمدمرگادمر، فال گرتنهوه به شانس، شانس تاقی کردنهوه

قارعه: ۱- بروانه قارع ۲- بهشی سهرهوهی رِنگا ۳- قیامهت، پهسلان، رِوْژی کوتایی ۴- به ۷، به دبه ختی، کارهسات

قارقار: قارقار، قیر وقار، دمنگی قەلەرمشە

قاروره: شووشه، شووشهی شهراب، دمفری شووشهیی، شیشیه، قالوّره

قارون: نـاوی پیـاوێکی دەوٽەمەنـد ئـه بـەنی ئیـسرائیل ئەسەردەمی موسای پێغەمبەر

قساره: هاره، کیشومر، هه مرکام له پینج بهشه وشکانیهکهی دنیا که بریتین له ناسیا، شهوروپا،

ئامریکا، ئافریقا، ئۆسترالیا، مەلبەند، ناوچە، ھیّل **قساری:** ھورئـان خـویّن، خویّنـەر، ئـەودى ھورئـان یـان

قازغان: دیگ، مهنجهن، قازان، دهفری گهوره که

خواردنی تیا دروست دهکهن، تیانه

كتيّب يان رِوْژنامه دەخويٚنيّتەوە

شاس: راده، ئاست، ئەندازە، بر، پيوانه

قاس: برۆ، ئەبرۆ، برو

هاش

تاسط: ستهمكار، زالم، ئەستەمكار، مافخۇر

قاسم: بهشكهر، دابهشكهر، بلاوكهر

قاسى: دل رەق، بى بىەزەيى، بى رەھم، ستەمكار، دل رەش، سەرسەخت

قَاش: ۱ - کهڵومی زین، کهڵبهی زین، ههڵپوس۲-، کووز،

قاشق: كەوچك، جمچە، جەمچە، كەوجە، كەڤچك، كاچك

قساس: چیروّك بیّـرْ، داستان خـویّن، ئـمومی داستان و حمقایمت دمگیّریتموه

قاصد: مەبەست كەر، ئاھەنگ كەر، نامەبەر، تەتەر، شاتر، روتيكەر، دەلىل

قاصر: ۱- که مته رخه م، سست، نهوه ی له کاره کانیدا که م و کوری و سستی ده کات ۲- کورت، نه گهیه نه ر، کوتا، کول

قاصف: شکینهر، بای تونـد و سـهخت کـه دارهکـان بشکینیتموه

قاصی: دوور، دوورترین جیّگا، دوورکهوتوو

قاصیه: ۱- بروانه قاصی ۲- ناوچه، کهنار، مهلبهند، قهراغ

قاضب: تیغ بران، شمشیری تیژ و برهر

قاضي: حوكمدهر، قازى، داوهر، دادپرس،

قاطبه: هـمموون هـمموان، گـشت، تێکــر،، سـمرپاکت، گش*تی*

قاطر: ولأخ، هيستر، ئيستر، ههسهر، ئاژه لايكه بههؤى جووت بونى كهرى نير لهگهل مايين دروست دهبيت، هيسر

قساطرچسی: ولأخبار، ولأخبدار، هيّستردار، هيّستروان، ئهوهی هيّستری ههيه و شت و مهکی پيّ دهگوازيّتهوه قاطع: برمر، تير، بران، تيّفه، بير، برنده

قاطعه: بروانه قاطع

قاع: هامون، دهشت، زهوی چالّ، دهشتی دوور لهکیّو قاعدگی: نهحوّشی مانگانهی ژن، خویّن بهربون، بیّ نویْژی، حهیز، خویّن بهربونی مانگانهی ژن که مانگی یهکجاره و بوّماوهی چهند روّژ دهخایهنیّت و له سیانزه سالیّهوه دهست پیّدهکات و له دهوروبهری ۴۵ سالیدا کوّتایی پیّدیّت

قاعده: بناغه، بونیان، نهساس، پایه، یاسا، دهستوور، شوّن و شیّوه، بنیچه، بنچینه، بنهرمت

قاعه: حموشه، پانتایی ناو مالّ، گۆرمپان، حموش، خانووبمره

قاف: قاف، ناوى كيويكى ئەفسانەييە

قافل: گەراود، ھاتوو، گەراود لەسەقەر، ئەودى لەسەقەر دەگەرىتەود

قافله: كاروان، قافله، دەستەيەك لە خەلاك كە بىككەوە بۆ شوينىڭك دەرۆن، كاروانى، مەكارە

قافلسه سسالار: قافله چی، کاروانیچی، کیاروان دار، سمرپمرمستی کاروان

قافیسه: پشتهمل، قاشه مل، پاشبهند، دووابهند، بهشافهند، ریّکی کوّتایی هوّنراوه، قافیه

قاق: بەلەبارىكە، بارىكى دريْرْ، ماسىگر، رەقە ميْرد، ئەحمەقى رۆح سووك

قال: وتار، ئاخاوتن، گوتار، پهيڤين، گفتوگؤ، پهيڤ، ئاخفتن، قسه كردن، وتن، گوهتن

قالب: قالب، دمفریّك که کانزای تواوه یان شتیتری تیدهکهن بو نهوهی شیّوه بگریّت، قالوّ، چوارچیّوه. به

مانای جمسته، لاشه و بمینیش دینت

لمناو خملك

قالب زدن: له قالب دان، له قالب دانی شتیک بـوّ دهق گرتن و شیّوه گرتن*ی*

قالت: وته، هسه، پهیف، وتار، گوتار، هسهی باو و بلاو

قسالی: قانی، ف مرش، ژیره خدم، را خدی گدهورهی دروست کراو له بدن و پهشم بدرهنگ و شیوهی جغراو جغر، مه حفویر

قالی باف: قالی باف، قالی چن، ئەوەی كارى چنينی قالله

قالیچه: قالیچه، قالی بچوك، دووگمزی

قسائی شمو: قائی شوّر، نهوهی کاری شوّردن و پاك کردنهوهی قالیه

قامت: بهد، نهندام، بهژن، بالأ، ئادگار

تامع: برمر، شكێنەر، كوتەر، سووك كەر

قاموس: دهریا، دهلیسا، زهریا، زهلیا، دهریایی گهوره. ناوی کتیّبی وشهی عهرهبی له دانانی فیروز ثابادیه که ئهمروّ به ههر فهرههنگیّکیش دهلّین قاموس

قانت: فمرمان بردار، گوێرايهڵ، ملكهج

قانته: بروانه قانت

قانس: راوچی، نێچیرفان، شکارچی، راوکهر

قانط: بي هيوا، نائوميد، هيوابراو

قانع: همناعمت کمر، رازی، شادمان، رازی و شادمان له بهش و پشکی خو، هانع، چاوتیّر، چاهٔ تیّر، رِهزامهند

قانون: قانون، یاسا، دهستوور، ریّسا، دالنگ، بنمرهت. نهو یاسا و ریّسایانهی له لایهن دمولّهت و نهنجومهنی نیشتمانی همر ولاتیّك بو بهریّوبردن و راگرتنی باری ناسایشی ناوخوی ولات دمردهکریّن

قانون دان: یاسا ناس، یاسا زان، هانون زان، شارمزا و ناگادار له هانون و ریّساکان

قــانون گـــذار: یاسا دانـهر، یاسانوس، ئـهوهمی یاسا و ریّساکان دادمنیّت و دمیاننوسیّت

تانی: سوور، سووری پررهنگ

شاووت: هاووت، خواردهمهنیهکه به ناردی نوّك و شهکر و هاوه دروستی دهکهن

قاهر: زان، چیره، سهرکهوتوو، زورهمل، پایهبهرز

تاهره: بروانه قاهر

قادقاه: قاقا، پیکهنین به دهنگی بهرز، تریقه، حیلکه، تریقه تریق، حیلکهحیلك

قايق: بەلەم، كەشتى بچوك، لۆتكە

قايقران: بهلهم ناژۆ، ليخورى بهلهم، سهول ليدهر، سهونچى

قایم باشك: جاوشاركیّ، قمراقمرا، یاریهكی منالانهیه كه جاوی یهكیان دمبهستن و نموانیتر خوّیان دادمشارن قب: نیّر، نیّرینه، كهلّ، پیّشهوا، سمروّك، سمرومر

قباء عابا، کهوا، سیچاك، کولهجه، ههویی، جل و بمرگی دریّری پیاوانه

قبائل: بروانه قبایل

قبا پوش: كەوا پۆش، ئەوەى سىچاك ئەبـەردەكات، عابـا ئەبەر

قباح: قەبيح، دزيو، ناحەز، قيزمون

قباحت: دزیوی، ناشیرینی، فیزهونی، ناحمزی، دزیوی

له وتار، کردار و روخسار

قباق: بروانه هاپوق

قبال: بهرابهر، بهرامبهر، هاوتا، یهکسان

قباله: همواله، كۆده، بنچاخ، هاهانى، هۆچان، نوسراويك يان بەلگەيمەك كىم بىمھۆى كەسىيك دەبيتى خاوەنى شتيك يان خاوەنداريەتى شتيك لەدەست دەدات

قبان: همپان، هاپان، تمرازووی گموره

قبح: ناحهزی، دزیوی، ناشیرینی، هیزهونی، خرابی له وته و کار

قبر: قەبر، گۆر، ئارامگا، گلْكۆ، مەزار، قەور، شوێنێك كە مردوى تيا دەشارنەوە

قبراق: جالاك، بلهز، نازا، سهرحال

قبرستان: همبرستان، گۆرستان، شويننيك كه مردومكانی لي دمشارنموه

قبرقه: قبرغه، قهبرغه، كهلهكه، ئيسقاني كهلهكه

قسبركن: گۆرھەلگىەن، قىمبر ھەلگىەن، ئىموەى كىارى ھەلكەندنى گۆر و قەبرە

قبرگاه: بروانه قبرستان

قبس: ۱- ناگر گرتن له*ش*تیّك ۲- هازانج كردن، سوود ومرگرتن، كهنك ومرگرتن

تبس: بنیسه، کنیه، بنیسهی ناگر

قبض: ومرگرتن، گرتن، تهنگی، تهنگ کردن، لهدمست ک تن

قبضه: مشتیك، بهره دوستیك، مشت، مشتیك له شتیك قبط: قبت، قبتیه کان، قبتی، تایه فهیه کی له خه نکه سهره تاییه کانی میسر، دانیشتوانی روسه نی میسری

> حون **قبق**: بروانه **ف**اپوق

قبقاب: زۆربلە، چەنەدرىژ، فرمویژ، درۆزن، فشەكەر **قبقاب: ق**اپقاپ، پیلاوی دارین، قەپقاپ

قبل: پێش، پێشتر، پێشوو، بەر، لەبەر، بەرلەوم، پێش ئەومى

قَبِل: پێش، ڕووبـەڕوو، لـەپێش، بـﻪردەم، لەبەرابـەر، لەپێناو

قبله: ماج، راموسان، مووج، جك، مؤج

قبله: قیبله، خانهی موسولمانان، نهو شوینهی لهکاتی نویّر کردن رووی تیّدهکهن، باشوور

قبلهگاه: قیبله، ئهو شویّنهی موسونمانان لهکاتی نویّرْ کردن رووی تیّدهکهن

قبله نما: قیبلهنما، نامیریکی که میله یک کانزایی تیایه و چوار لایهنه که بین جیاده که نه و قیبله یان که عبه یش پی دهدوزنه و ه

قبور: قەبرەكان، گۆرەكان

قبول: ومرگرتن، ڕازی بون، همری کرن، ومخوّ گرتن، پهسهند کردن، بهدل بون

قبولانسدن: پازی کردن، ناچار کردن به پازی بون، کهسیّك به ومرگرتنی شتیّك یان کاریّك پازی کردن، پیّ ههبولاندن

قبه: گومهز، بینایهك كه سهقنهكهی خر و دمركهوتوو بیّت، گومبهز، گومبهت، ناقد

قبیح: ناشیرین، دزیّو، ناپمسهند، هیّزهون، رِهزاتال، رِهزا گران، خویّن تالّ، نیّسك هورس، گوّشت تالّ، مرهن

قبيح المنظر: ناشيرين، ناحهز، ناجوان، ناپهسهند، نابهدن، دزيو

قبیحه: بروانه قبیح

قبیل: ۱- دمسته، جهماعمت، تاقم، گروپ ۲- دمسهبهر، دمستهبمر، لهخؤگر

قبیله: هۆز، تایمفه، کنگهزه، عهشرمت، عهشیره، خیّل، ژمارهیهك له منالآن له یهك باوك

قپان: همپان، تمرازووی گموره بۆ كيشانه كردنى باری هورس

قپانسدار: قەپانىدار، ئىموەى كارى كۆشانە كردنى بىم قەپان

فتسال: شهر کردن، بهرزاندن، شهروبنار، جهنگ و کوشتن، شهر، جهنگ، ههرا

فتال: كوژمر، بكوژ، نهوهى بهردهوام دهكوژيّت

قتل: كوشتن، خوين رشتن، مراندن، گيان سهندن

فتلكاه: كوشتنگاه، شوينى كوشتن

فتول: كوژمر، بكوژ

قتیل: کوژراو، خوێن رژاو، ئهوهی کوژرابێت، کوژاو

قجر: بروانه قاجار

قچاق: قەلەو، گۆشتن، بەھير، زل، زەبەلاح

قحاب: قەحبەكان، داوين بىسەكان

قحاب: ۱- کۆکین، كۆخین، قـۆخین ۲- قەحبـە، داوێـن بیس، ژنی خراپەكار

قعبه: همحبه، گاندمر، حيز، داوێن پيس، ژنى داوێن بيس، جنده، سۆزانى، فەلتونى، سەليته، فەلھيته

قعبه خانسسه : هه حبه خانه ، جنده خانسه ، خانسه *ی* سوزانیه کان و ژنانی خرایه کار

قعط: ۱ - ومستان، وشك بونى باران، نهبارينى باران ۲ -وشكمسائى، قاتى، گرانى، قاتوقرى، هشكمسائى، خهلا

قعط سال: وشکهسال، سالی بی باران، سالی گرانی و

قد: هه نشتن، که نشتن، دو لهت کردن، لهت کردن، دو نهت کردنی شتیک نهدر پژیدا

قد: ئەندازە، دريزى، بەزن، بالا، شەد

فاتوفري

سهرز منشت

قداح؛ پیاله ساز، گۆزمچی، نهوهی کاری دروست کردنی بیاله و کاسه و گۆزمیه

قداست: پاکی، خاوینی، پاهری، بی گهردی، پاگری، بی خهوشی

قدام: ۱- پیّش، بهردهم، لهبهردهم ۲- لهپیّش، نهوهی لهکهسانی تر باشتر و لهپیّشتر بیّت، لهپیّشتر، سهرتر

قدح: جام، کاسه، دمفر، پهرداخ، پياله، ستکان، ئـهوه*ی* شتی تيابخونهوه

قسلاح: علمیب گرتن، تانسه لیندان، سلمرکونه کردن، سمرزهنشت کردن، خرایه وتن، لؤمه کردن، سمرزهنش،

قدح آشام: شەرابخۆ، مەى خۆر، عەرەق خۆر،

قدح بيما: مهيكير، ساقى

قدر: ۱- نهندازه گرتن، راده گرتن ۲- نهندازه، ناست، ریّز، نرخ، بایی، بهها۳- توانایی، هیّز، تاهمت، وزه، ریّز و سهنگینی ۴- چارهنوس، ناوچاو، فهرمانی خوایی، چارهنوس و شهوهی خوا بو بهندهکانی خوّی دیاری کردبیّت

قدرت: توانین، توانایی، هیّز، دم*سه*لاّت، وزه، توانایی و هیچز بوّ نهنجام دانی کاریّك

قدرت طلب: دمسهلات خواز، هیچز پهرمست، هیّز خواز، نموهی بمدوای هیّز و تواناییموهیه

قدرت کردن: هیّز نیشاندان، دمسلاحت و هیّزی خوّی نیشاندان

قسدرت نمسایی: خونیشاندان، خودمرخستن، هیّــز نیشاندان، دمرخستنی هیّز و توانایی خوّ

قسدردان: ریزگر، بمریز، شهومیریز و بههای شتهکان بزانیّت و بگریّت، پیّزان

قدرناشخاس: سپله، پینهزان، شهوهی ریّز و سههای شتهکان نمزانیّت و نهگریّت

قدس: پاك بون، پاكى، خاوێنى، پاقْژى، بى خەوشى، بى گەردى

قسدس: ۱ - بهههشست ۲ - پهاکی، خیاویش، پافتری ۳ -هودس، نورشهلیم

قدسی: بهههشتی، قودسی، تایبهت به قودس

قدك: جاو، جاوگ، جل و بهرگى جاوين

قد کشیدن؛ بالا بهرز بون، گهشه کردن، بهرز بون

قىدە: بىن، ھەنگاو، شەھاو، لاق، ھاج، چىيق، پاچك، ئەندازەى بى

قدم افشردن: پیداگرتن، پیداگری، سوور بون، پایمداری قدم برگرفتن: همنگاو همانگرتن، بمریدا روستن، شمهاو همانگرتن، پی همانگرتن

قدم بریدن: هات و چۆ نـهکردن، پـێ لێـِـبرین، سـهردان نـهکردن، هاموشؤ نـهکردن

قسلمت: ۱- بوټری، نازايـهتی، چاونهترسی ۲- پێـشی، کونی، پێشینه، پێشینه لهکارێکدا

قسلم زدن: پیاسه کردن، ههنگاو لیدان، بههیواشی رؤشتن و پیاسه کردن

قدمگاه: شوێن پێ، جێػايەك كە شوێن پێ يەك لەسـەر بەردێك مابێتەوە كەدەلێن ھى پێغەمبەر يان ئيمامێكە قدم گشادن: بەرێدا رۆشـتن، ھەنگاو ھەلگرتن، پياسـە

قدم نهادن: بي خستنه ناو، روشتن و بي خستنه

شويننيك

كردن

قد نما: بالآنوین، ئهومی بهژن و بالای مروّق دمربخات قدور: توانین، بونی هیّر و دمسهلات بوّ نهنجام دانی کاریّك

قنوس: پاك، بێگەرد، بێ خەوش، پاھـْر، پـاك و خـاوێن ئەھەر عەيب و كەم و كوريەك

قدوم: هاتنهوه، دوباره هاتنهوه، گمرانهوه، گمرانهوه لمسمفهر، فهگمریان

قدوه: پیشهوا، سمرومر، سمروّك، ریّبمر، شمومی پشتی پیّ ببمستن و لایمنگری بکمن

قسدیر: خاومن هیّـز، دمسه لأندار، بـه توانا، و یـه کیّك له ناومکانی خوا

قديس: باك، باقر، خوباريز، لمخواترس

قديسه: بروانه قديس

قدیم : پیّشین، کۆن، میْژینه، کهون، کهونینه، رابردوو، ئهوهی تایبهت به رابردوو بیّت

قديمه: بروانه قديم

قذال: پشت سهر، دوا سمر، نيّوان دو گوێ

قَدْر؛ پیسی، گلاوی، جِلْکنی، جِلَکن، پوْخل، ناپاك

قَنْف: ۱- خستن، هاویشتن، فریّدان، دوورخستنهوه ۲-بوختان ههلبهستن، هسه پشت سهر دروست کردن، زهم کردن، تؤمهتبار کردن به نارِاستی

قراء خویندنهوه، خوش خویندنهوه، نهوهی هورنان به خوشی و جوانی بخوینیت

قرائت: خوێندنـهوه، خوێندنـهوهی هورئـان يـان هـمر كتێبيكيـرّ

قراب: نزیك، لا، كن، بنچهوانهى دوور

قراب: بمرگ، کالآن، کالآنی شمشیّر و خدنجدر

قرابت: خزمایهتی، نزیکی، ئاشنایهتی، کهس و کاری، تیکهلاوی

قراچور: شمشیّر، شمشیّری دریّژ

قراح: ۱ - ناو، ناوی پاك و بێگەرد ۲ - زمويەك كە ناو و داری تیا نەبێت

قراد: سمر مەمك، گۆ، گۆى مەمك، نوكى مەمە

قسرار: ۱- نارام گرتن، جیگیر بون، هدددان، ستار، جیگیر بون له شوننیک ۲- نارامی، هیمنی، ناسایشی، نوقرهیی، نوقره گرتن، هیدی بون، نوخژنی، هددا دان ۳- بهاین، بهیمان، عهد، بریار

شرارداد: ریکهوتن نامه، بهاین نامه، بهیمان، گری بهست، پهیمانیک که لهنیوان دو یان چهند کهسیک دهبهست بهستریت، ههفبهست

قراردادن: جيّگير كردن، بههيّز كردن، سهقامگير كردن، جيّ كردنهوه

جیّ کردنهوه **قرارداشتن:** نارامی، نارام بون، هیّمن بون، جیّگی_ر بون

قرارگاه: شوێنی حهوانهوه، ماڵ، خانو، خانوبهوه، شوێن نارام گرتن و جێگير بون، خانی

قرارگذاشتن: گرينو كردن، مهرج بهستن، بهنين دان، پهيمان دان

قرار گرفتن: جێکير بون، جێ گرتن، ئـارام بـون، هێمن بون، ئۆخژن گرتن، ئۆقره گرتن، هێم*نى*

قرارمدار؛ عمهد و پمیمان، ممرج و شمرت

قرارنامه: بهلين نامه، بهيمان نامه

قراسوران: كيشكچى، ئيشكچى، قەرەسۆران، قەرەول

قراضه: ورده ناسن، وردهی ناسن که لهکاتی برین یان داتاشینی ناسن لیّی دهکهویّتهوه. کوّنه، هوّرازه، شکاو و لهت و پهت، دمفری کوّن، پتورگاو

قراگورلسو: چاورصهکان، ناوی تایمفهیمکه له دموروبهری هممدان

قرآن: قورنان، کتیبی موسولمانان که لهخوگری ۴۶۰۰ نایه و سهد و چوارده سورهیه. ههشتا و دو سورهیان له مهککه که بهو سوره مهککیهگان ناسراون و نهوانیتز له مهدینه هاتونه خوار

قىرآن: پەيومسىت بىون، ل<u>ٽ</u>ىك نزيىك بونىەوم، نزيىك كەوتنەودى دو شت لەيەكىر

قراول: پاسموان، زیرمفان، دیددوان، کیشکچی، نیشکچی، سمربازیک که لهپیشهوه بو پاسهوانی کردن دیاری بکریت، ددرکموان

قرع کات، دمم، سات. بهمانای قافیهیش دیّت

قرب: نزیك بون، نزیكی، پیچهوانهی دور

قرب: مەشكە، مەشكەى ئاو

قربان: ۱- نزیك بونهود، نزیك كهوتنهود ۲- فوربانی، همر شتیك كه بههؤیهود همست بكهن له بارهگای خوا نزیك بكهونهود، نهودی لهریگای خودا فوربانی دهکهن ودك وشتر و مانگا و همرچی

قربان کردن: هوربان کردن، هوربانی کردن، سهربپینی ناژهلّهکانی وهك وشتر و مانگا لهریّگهی خوا

. قربت: نزیکی، نزیکی له جیّگه و پیّگه. و نهوهی ببیّته

هۆى نزيك بونەوە لەخوا .

قربوس: گەنۇدى زىن، كەنبەى زىن، قەنپۇس، قەرپۇس قربە: مەشكە، مەشكەى ئاو يان شىر

قربى: نزیكى، خزمایەتى، دۆستايەتى، ئاشنايەتى

قره: فینك بونهوه، روّشن بونهوه، چاو رونی، وشك بونهودی فرمیسکی چاو و دهرکهوتنی نیسانهکانی

شادماني

قرح: زام، كوان، برين، دومهل، دهمهل، جهراحهت

قرحه: برین،ناسور، ناوله، کوان

قرد: مميمون، ئەنتەر، مەيمونى نير، كەلە مەيمون

قرده: مهيموني ميّ، ميّجكه مهيمون

قرشىي: قورِەيىشى، تايبىەت بىھ قىورەيش، ئەنەتىەوەى قورەيش

قرص: کولێره، خړ، گلێر، خرت، کولیچه. همر شتێکی خړ وهك خړی که لهههتاو و مانگ بمرچاو دهکهوێت. هورس، دهرمان، حمب

قرصه: كوليّره، كوليچه

قرش: ۱- برین، پچراندن، دابراندن ۲- باداشت دان، سزای جاکه دان ۳- هؤنراوه وتن، شیعر گوتن

قرض: وام، دمين، قهرز، قهرد، دمس قهرز

قسوش دادن: هسمرزدان، وام دان، شستینک بسان بساره بسه کمسینک به همرز دان، همرد دان

قرضدار: وامدار، دمیندار، نهومی قهرزای یهکیتره لمپاره یان همر شتیکیتر

قىرش كىردن: بەقەرز گىرتن، ھەرز كىردن، شىتىك يىان پارەيەك بە ھەرز ئە يەكىك وەرگىرتن

قرط: بليسه، بليسهى ئاگر

قرط: ۱- گواره، نهوهی ژنان لهگویی دهکهن ۲- مهمك،

مەمە، مەمكى ژنان

قرطاس: کاغز، لاپهره، وهرمقهی کاغزی قرطبان: بان گلیّر، بان گردیّن، باگردیّن

قرطه: کراس، کراسی هوّل کورت

قرع: كوتان، كوتين، لمدمركا دان، ليدان، كوتاندن

قرع: كەدوو، كولەكە

قرع: هەلۇمرىن، ومريىن، ومريىنى مووى سەر، كەچەل بون، كەچەلى، تاسى

قرعه: يهكجار كوتان، يهك جار ليّدان، يهكجار لهدهرگا دان

قرعه: بهش، پشك، شانس، پار، بههره، كاله مشتيّ، تيكهيهك كاغزيان ههر شتيّكيتر كه بههوّيهوه بهش و پشكى ههر كهسيّك ديارى دهكهن

قرفه: پیست، تویکل، پیستی دار، پیستی همنار

قرق: رِێگرتن، نههێشتن، بوونه لهمپهر، رِێگرتن له چونه ناودودی کهسێك بۆ شوێنێك

قرقره: ۱- بانگ کردن، بانگ کردنی وشتر یان کۆتر، قۆر، قۆردی سك ئەتاو برسیەتی یان سەرما ۲- قاقا، پیکەنینی بەرز، بەقاقا پیکەنین

قرقف: شمراب، ممی، نارمق، ناوی سارد، باده

قرقی: باشه، واشه، ترونته، سهماکهره، ههلهکهسهما قرمز: سوور، نال، سۆر، رهنگی سوور، له بنهرهتدا ناوی دمعبایهکهی بهوکه سوور رهنگ که ههرچی زیاتر بمینیتهوه زیاتر سوور دهبیت

قرمزی: سوو رهنگ، ئال رهنگ، بهرهنگی سوور

قرمساق: گهواد، نهوهی ئابروی ژنهکهی خوّی به لاوه گرنگ نهبیّت و بیخاته بهردهست که سانیتر، هورومساخ، هورمساق، هورومیف

قرمطه: خوّش نوسین، نوسین به خهتی جوان

قرموت: ئالف، ئاليك، خواردنى نەسپ له كا و جۆ و همرچى

قرمه: هاورمه، گۆشتی سوورهوهکراو، تیکهی گۆشت که بیبرژینن و ههنیگرن و خواردنی لیّ دروست بکهن

قرن: کات، سات، زدمان، بهشیّك له کات، سهدد، چهرخ، ددوریهکی سهد ساله، سهد سال، قهرن

قرن: شاخ، شاخی مانگا و ممر

قرن: هاوتا، هاوشيوه، وهك، وهكو، وهكي

قرناق: خزمهتكار، بهردمست، نؤكهر، غولام، مهحرهم قرنبي: قالؤنجه، قالؤنجه رمشه

قرنیه: پهردهی چاو، هۆی بینین، پهردهی چاو که لهپیشهوهی چاودایه و بهتهواوی روونه و به ناسانی نوور لیّومی تیّپهر دهبیّت

قروى: دينهاتى، لاديْيى

قره: رمش، رمنگی رمش

قرهني: سورنا، زورنا، يهكيك لهناميرهكاني موسيقا

قرى: لادێ، دێ، گوندهكان، لادێكان

قریسب؛ نزیـك، تەنیـشت، لا، كـن، پێـجەوانەى دوور . بەماناى خزم و كەس و كاریش دێت

قریح: بریندار، زهخمی، زامار، زامدار

قریح: پاك، ناوى پاك، ناوى رون

قریعه: ۱- سهرهتا، دهسپیک، دهسپیکی ههرشتیک ۲-زهوق، ههست، ههست و تیگهشتنی سروشتی له نوسین و خویندنهودی شیعر و هونهرکانیتر

قریر: بانگ کردنی مار

قسریش: هوردیش، هۆزنك له عهردبی ئیسماعیلیه كهسهردتا لهناوچهی تههامه نیشتهجی بون و بو چهند تایمفهیهك دابهش دهكران. بهشیك لهوان لهدهوروبهری مهكکه نیشتهجی بون و پیغهمبهر لهناو ئهواندا دهركهوت

قسریش: ۱- قسهرزار، قسهردادر، دهینسدار ۲- شسیعر، ههلبهست، هؤنراوه

قریع: رکهبهر، هاوشهر، بالهوان، سهروهر، سهروّك، گهوره. بهمانای وشتری نیریش دیّت

قرین: نزیك، یار، هاودهم، هاوریّ، هاوسمر، هاونشین قرینه: ۱- هاوسمر، هاونشین و قرینه: ۱- هاوسمر، هاونشین، هاودهم۲- هیّما، نیشان و هیّمایسه کسمبو مسروّق وهك بهلگه و دهلیل بیّت بو ههست کردن به بابهتیّك یان گهشتن به مهبهستیّك قریه: دیّ، لادیّ، ناوهدانی، لهشار بچوکتر، گوند، ناوایی قر: ههوریشم، ههوریشمی خاو و نهریّسراو

قسزار: هموریسم فروش، نهوهی هموریسمی خاو دمفروشیت

فسزاق: توند، توند و تیژ، تووره. ناوی نهتهومیهك لهتاتار که لهسهددی حهوتی کوچی گویْرایهنی چهنگیز بون. و ناوی کونی سهربازه روسیهکان که کیلاوی پیستی گهوره و جل و بهرگی دریْژیان لهبهر دهکرد فسرح: رهنگین، رهنگاورهنگ، تیْکهلا بهرونگی زورد و

قزح: میزی سهگ، گمیزی سهگ

سور و سەوز

قزل: سوور، نال، به مانای زیْر و رِهنگی زیْریش دیْت قسزل آلا: فنزل نالا، جوّره ماسیهکه بچوك جهستهی خسائی سسووری پیّوهیه و گوشستهکهی زوّر بهتامه و لهناوی شیریندا زیان بهسهردهبات

فرنباش: فیزنباش، سهرسور، بهشیک نه سوپای شا نیسماعیلی یهکهم که له لایهنگرانی مهزههبی شیعه و پشتیوانانی سهنتهنهتی صهفهوی پیکهاتبون و لهبهر نهو کیلاوه سوورهی لهسهریان دهکرد به فیزنباش ناودهبران

قس: قەشە، كاھىن، پياوى ئايين ئايينى مەسيح

قساس: شۆھار، دوزامن، ئاژاوەچى، ھەوالدز

قسسام: بهشکهر، دابهشکهر، نسهوهی بهش و پشکی

کهسانیتر به ریکی دهدات

قسامه: سویند خواردوان، نهوانهی بو نهنجامدانی کاریک سویند دهخون. بهمانای ناشتی و کوتایی هینان به شهریش دیت

قساوت: دڵ ڕحقی، سەرسەختی، بێ بـەزەیی بـون، بـێ رەحمی، دڵ رِەق بون

قسب: ۱- سهخت، دژوار، قورس، گران ۲- خورمای وشك، خورمای شوك كهلهددمدا لهت لهت ببيّت

قسر: بەزاندن، ناچار كردن، كەسىنك بە زۆر بۇ كارنىك ناجار كردن

قسط: I- وێـرْدان، داد، راسـتی Y- بـهش، بـشك، بـار، بههره Y- راده، ناست، ئهندازه، بر Y- قست، بهشێك له وام یان همرزێك که بو جهند بهش دابـهش کرا بێت و همر بهش لهکاتێکی دیاریکراودا بدرێت

قسطاس: شايەن، تەرازوو، ترازوو، كێشانە

قسطال: تۆز، تەپ و تۆز، تەپ تۆزى گۆرەپانى شەر

قسطان: كۆلكە زيْرىنە، بەلكە زيْرىنە

قسطلاني: بروانه قسطلان قسطنطیني: قوستهنتین، لهخه لکی قوستهنتینه،

یهکیّك له شارهكانی توركیا كه ئهمرو به ئیستانبوّل ناو دهبریّت

قسطوره: گون، هیلکه گونی سهگی دهریایی

قسم: بهش، پشك، پار، بههره، بهشيك له شتيكى بهشكراو

قسم: قەسەم، سوينىد، سۆن

قسمت: بـهش، پشك، پـار، بـههره، بهركـهوت، دالبـهش، بارمفسن

قسمت خور: رِوْژی خـوّر، ئـهودی لهبـهش و رِوْژی خـوّی دهخوات

قسسم نامسه: سويندنامه، قهسهم نامسه، نامهيهك كهسويندى تيا خورابيت

قسوت: دل رِمقی، بی رمحمی، دل رِمق بون قسوره: شیّر، شیّری درِمنده، بویّر، شازا، چاونمترس، بهجهرگ

قسی: توند، توند و تیز، دل رهق، بی بهزمیی، گادل قسیس: قهشه، پیاوی نایینی مهسیحی، کاهین

قسیم: ۱- بهش، پشك، پار، بهرکهوت، بههره، بهشیك له شتیك که شتیک که شتیک که نیوان چهند کهسیک دابهش دهکات ۳- جوان، هوز، دهلال، بهدل

قشده: سمرشير، تويي شير، قميماغ

قشر: تویکل، بیسته، بیست و روپوشی شنیک، هوس، بیس، توکل، تویژ، تویک، تیکول، توی، توژگ، سهرتو قشطه: سهرشیر، سهرتویژ، همیماغ

قسشعریره: لمره، لمرزین، لمرز، سیخ بون، راست بونموهی مووی جمسته لمسمرما یان همر هؤکاریکیتر قشقایی: قشقایی، یمکیک لمخیله گمومرمکانی ئیران که لمفارس نیشتهجین

قشلاق: گەرمەسێر، فشلاق، گەرميان، ناوجەى گەرم كە بيابان نشينەكان زستانان كۆچى بۆ دەكەن، گەرمێن قشلاميشى: گەرمێن كردن، كۆچ كردن بـۆ گـەرميان لـە زستاندا

قشم: ئاوەرى، ئاوەرۇ، جۆگە، چەم، رىكگەى ئاو لەسـەر زەوى

قشم: سرشت، سروشت، جهسته، شيّوه، قه لأقهت، بيچم، روخسار، روالهت

قشم: گۆشتى كولاوى سوردوه كراو،

قَــشنگ: جـوان، رازاوه، بـهدل، شـفخ، شـهنگ، دهلال، دلرفیّن، خانوومان

قش ودش: هاومهیژ، هال و هیر، هیر و هار، دمنگه دمنگ، هات و هاوار

قــشون: سـوپا، لەشـكر، قۆشـەن، كۆمـەنى سـەربازانى ولاتنىك

> قص: برین، پچراندن، کردن، برینی مو یا نینؤك قص: سینه، سنگ، ئیسقانی سینه

قصاب: قەصاب، ئەوەى مەپ و مانگا سەپ دەبپىت، قەساو

قسصار: لایهن، نهوپهری ههول، نهنجام، ههولندان، نهنجامی کار

قصار: كەمتەرخەمى، سستى، تەمبەلى

قصار: جل شوّر، نهوهی جل و بهرگ دهشوات

قصارت: جل شۆرين، كارى جل شۆر، شۆردن، شۆشتن

قصارى: لايمن، ئمنجام، همولدان، ئموپمرى همول

قصاص: تۆلە، قەرەبو، تۆلە كردنەوە، حەق سەندنەوە، ماف وەرگرتنەوە، قەساسە

قصاس: جيروّك بيّر، حمقايمت خويّن، ئموهى له كوّر و

كۆبونەوەكان چيرۆك و حەھايەت دەگێرێتەوە

قصب: برین، قرتاندن، بچراندن

قصب: شامیش، و ههر گیایهك ناودکهی ودك شامیش بهتان بیّت، نهی

قصباء قامیشهلان، ئهو شوینهی قامیشی زوری لیبیت،

نهيزار

قـمبه: دێـی گـموره، فـمزا، نـاومدانی گـموره، نـاومدانی گموره که لمیهك یان جهند دێ پێکهاتبێت

قصد: ۱- نێوان ڕێ، ڕۅٚشتن، ناههنگ کردن، ناههنگ، ویست، دڵخواز، مهبهست، نارهزوو

قصر: کورت کردنهوه، <u>ر</u>نگرتن، نههیّشتن، نویّژی جوار رهکهعهتی به دو رهکهعهت خویّندن له سهفهردا

قصر: کورت بون، کهم و کورتی، کورتی، کوٽی، کهمی، کؤتا، کوڵ

قسصر: كاخ، كۆشك، سەراپەردە، تىەلار، خانوبەرەى خۆش، مائى پاشا

قصص: داستانهكان، جيرۆكەكان، بەسەرھاتەكان

قصعه: دموری گهوره، کاسه

قسمم: شکاندن، جیا کردنهوه، جوی کردنهوه، لهت کردن، لهت و کورت کردن ۲- شکاو، لهت کراو، دوکهرت کراو

قصور: کهمتهرخهمی، کوتایی کردن، سستی کردن له کارټکدا، بهجی هیشتن، وازهیّنان

قصوی: دوورتر، دوورترین

قصه: داستان، چيرۆك، حەقايەت، بەسەرھات، ووتە

قصه پرداختن: داستان وت، جيروْك گێرانهود، حمقايمت

گێڕانهوه **قصه پرداز: ج**یرۆك بێژ، داستان بێژ، نهوه*ی چی*رۆك و

داستان دمگ<u>ٽري</u>ٽتهوه

قسصه خوان: جيرۆك خوين، داستان خوين، ئـــهوهى

ئەرووى كت<u>نب</u>ەوە داسىتان و چىيرۆك بىۆ كەسىانىتر دەخو<u>ن</u>ننتەود

قصهگو؛ چيرۆك بێژ، داستان گۆ

قصی: دوور، دوورتر

قصیده: قەصىدە، بەند، ھۆنراوەى درێـْرْ، ھەلبەسـتى زۆر بۆ مەبەستێك

قصیدهسرا: ههنبهست فان، شاعیر، شاعیر که هونراوهی دریْر بهونیتهوه

قصیر: کورت، کوڵ، کهم، پێچهوانهی درێژ

قصيره: بروانه قصير

قضاء: \ - حـوکم کـردن، بـهجێِهێنان، ڕڡوا کـردن، ۲ -مردن، نهمان، لهناوچون ۳ - قهزا، چارهنوسیی خـوایی، ناوچاو

قضات: فازیهکان، دادومرهکان

قضاجریان: فهرمان، دمستور، فهرمانیّك کهوهك فهزای خوایی ناچاری بیّت

قضارا: بەرىكەوت، ئەزقەزا، لەخۆوە

قضاعه: فوزاعه، ناوى هۆزيكى گەورەى عەرەبە

قــضاوت: داومری، دادپرســی، ن<u>ێومنجیگــهری،</u> داومری کردن لهنێوان جهند کهسێك

قبضه: ١- بـرين، فرتانـدن، پـچراندن، لـهت كـردن٢-

قامچى لندان، شەلاق لندان، بە قامچى لەكەسنىك دان

قضیب: ۱ - شاخه، شاخهی دار، لق ۲ - کیر، بهمانای شهرمی پیاویش دیّت

قمضیه: هموال، حوکم، فمرمان، دهستور، وسه یان رستمیهك که ماناکهی تمواو بیّت و بتوانریّت حوکمی

رستمهمات که مادیدی شورو بیت و بنوسریت خوسو لمبارهوه بدریّت

قط: بشيله، كتك

قطاب: ۱ - گیرفان ۲ - تیکه لاوی، نزیکی

قطابه: گۆشت، لەتە گۆشت، پلە گۆشت

قطار: ريـز، زنجـيره، رز، لهشـوێن يـهك، شـهمهنهفهر،

شەمەندەفەر، قەتار

قطاره: چکاو، چکاوه، نهوهی بتکیّت له شتیّك، تکاو،

ئاوى كەم، دٽۆپە

قطاع: برمرش، زور تیژ

قطان: نیشته جیّ، نهوه ی له شویّنیّکدا نیشته جیّ بوبیّت

قطاف: ومرزى ميوه چنين، همرِمتى ميوه چنين

قطان: پهمو فروش، پهمه فروش

قطب: مهگهنی زهمین، جهمسهر، هیتم، تهومره، گهوره

سەرى زنجيرە، شێخ و سەروەرى ھۆز يان نەتەوە

قطبین: جەمسەرەگان، جەمسەرى بىلكور و جەمسەرى

باشوور --

قطر: ناوچه، ناحیه، کسهنار، قسهراغ، قسهباره،

ئەستوورايى، ئەستوورى شتيك

قطر: باران، ئەومى بباريت يان دڵۆپە بكات

قطران: تكان، حكان، دڵۆپ دڵۆپ هاتنهخوارمومى ئاو

قطرب: ۱- نهزان، ترسهنؤك، بيّ زات ۲- دز، گيرهان بر

۳- گورگ ^۴- غول، دێو

قطره: دڵۅٚۑه، قەترە، تنوٚك، تكه، پژاك، زەنگوٚڵ

قطع: برین، قرتاندن، بچراندن، جوی گردنهوه، جیا

كردنهوه، پهل كردن، قهتاندن، پساندن، ژيكرن

قطعات: پاچرمكان، لەتەكان، بەشەكان

قطعه: بارجه، بهش، كوت، لهت، جزار، كارتك، زوولاك،

كەرتك، دۆن، تىكە

قطف: روشاندن، هەلكەنىد و رفانىدنى شىتىك، مىوە

چنین، رووکاندن، رفاندن، کهندن

قطور: همور، هموری پر باران

قطوغ: زۆرتىژ، برمر

قطه: پشیله، پشیلهیهك

قطیع: گاگهل، گایهل، ران، دهستهیهك مهر و مانگا

قطیعه: جیایی، براوی، جوی بونهوه

قعب: پەيمانە، پيالە، كاسەي گەورە، دمفر

قعبري: بـهخيل، رمزيـل، هـيج و پـوج، ناپيـاو، رژد،

بمرچاو تەنگ

قعر: هولایی، بن، بناوان، بنج، بیّخ، تمرك

قعود: نیشتن، دانیشتن، دانیشتنی کهسی راومستاو

قعير: قوول، زؤر چال، بي بن

قف: سەوزە، سەوزى وشك

قفا: پشته مل، پشتهسهر، پشتمل، پژمله، ستق، پاتك،

پاتن، پژمل

قفال: قوفل، ساز، قوفلچی، نهوهی کاری دروست کردنی

قوفله

قفر: زموی وشك و بى ناو، بيابان، چۆلەوانى

قفس: قمفهس، قمفمز، لهقمفه، قمفهسهى دروست كراو

له دار یان گانزا بؤ راگرتنی بالندمکان

قَفْل: قوفل، كۆد، كۆدك، قفل

قفل گر: هوهل چي، هفل ساز

قَفُول: گەرانەوە، ھاتەوە، قەگەريان، ھاتنەوە لەسمقەر

قفيسز: قەفيز، كەيل، كاسە مەن، كەويىر، پەيمانە،

پێوانهيهکه بۆ ۱۴۴ گهز له زهمين

قة نس : قەقنەس، بائندەيەكى ئەفسانەييە كە

دەنوكەكسەي كسونى زۆرى تىسا و دەنگسى سسەيىرى ئسى

دنتهدم

قل: بنّی، بیّره، بینّی، بـهمانای وتـار و وتـهیش بـهکار

دەبريت

قل: كەم، تۆز، برنك، تۆزقائنك، كەمنك

قللاب: قولاب، قولاو، جهنگهك، ئاميريكي كانزايي

سەرخوار بۆ ماسى گرتن

قسلاب: ئاوەژۆكسەر، ھەلگەرينسەرەوە، تەشەقەلەچس،

فيلباز

قلابى: تەزوير، درۆينە، ساختە، ئەوەى لە شيوەى

شتیّکی راست دا دروست گرابیّت وهك پارهی تهزویر

قسلاده: كەنبەن، كبەنين، ملوانىك، ملوينىك، گرتەمبەر،

گەردانە، خرتەمور، ئەوەى بە ملدا ھەڭيواسن

قسلاش: بهردلاً، هیچ و پوچ، نهدار، بیّکاره، بیّکاره، شهراشق، فیّلباز، فریوکار، تهشقه لهچی

فَلَاش: ورد، پهست، ترمنجاو، ترمنجیاو، ورد کراو

فلاط: كورت، كول، كوتا، كورته بالآله مروّف يان ناژهل

قلاط: قەلات، قەلا، دى، گونىد، قەلات كە ئەسەر كىيو يان بەرزايى دروست كرابىت

للأن: ماليات، خەراج، باج، سەرائه

قسلاووز: رابسهر، رێبسهر، پێشهوا، سسهروٚك، پێشرهو، پێشرِهوى سوپا

قلب: هەلگەراندنـەوە، ئاوەژۆ كردن، پێـچەوانـە كردن، گۆرين

قلب: دلا، نهندامی سهرهکی لهشی مروّق که شهرکی گهیاندنی خویّنی له نهستودایه

قلب زدن: ساخته کردن، درو کردن، تهزویر کردن، کالای ساخته و خهوشدار

قلبكار: دمغهل باز، فيلباز، ساخته چى، ساخته كار

قلبگاه: نێومړاست، ناومړاست، ناومړاستی گۆرمهانی شهړ **قلت:** کهم بونهوه، کهمی، کهم کردن

قلتاق: قەلتاق، قالتاخ، قەلپاخ

قلتبان: باگرديّن، بانگليّر، شهو لهبان، بان گرديّن

قلـچماق: زۆربێـژ، بـﻪهێز، زۆردار، ملهوڕ، مـل قـﻪوى، قەرەزاخ

للدر؛ لمخوّرازى، مل قموى، زوّردار، زوّربيّرُ

قلع: هه تکهندن، له ریشه دمرکیشان، هه تکهنن، له رمگ دم هیننان

قلعه: ههلاً، ههلات، کهلات، بورج، دژ، پهناگا که لهسهر کیّو یان بهرزایی دروست بکریّت

قلق: بى شارامى، ئىگەرانى، ئىۆقىرە لى بىران، ئائىارمى، دلەراوكى، تىرس و لەرز، شىرزەيى، شلەۋاوى، پەشىۋكاوى

قلق: رِحشوه، بمرتیل، بارمیهك كه لیّپرسراوی دمونّهت بوّ نُهنجامدانی كاریّك له كهسیّکی ومردمگریّت

قلم: قەللەم، پىنوس، ھامىش، ھامىشى داتاشراو بىق نوسىن، ھەر شتىك كەپىي بنوسن

قلمساش: هـمرزه، زۆربنه، چـمنه درينر، زۆر وينر، قمرمجهناخ

قلمتراش: قەلەم دايەر، چەقۋى بچوك كە قەلەمى بىن دائەدەن

قلمداد: حسيّب كراو، ههژمار كراو، ناوبراو

قلمدست: هملهم بمدمست، نوسمر، نمهاش، وينه كيش

قلمدوش: قەلادۇشكان، قلىقدانك، سوار ئەسەر كۆل

قلمدیده: بمقهنهم نوسراو، نهوهی به قهنهم نوسرابیت

قلم راندن: نوسین، ههزمار کردن، رِمقهم لیّدان

قلمرو: سنوور، ناوچەى ژێر دەسەلات

قلم زدن: نوسین، نهخشه کیّشان، نهقاشی کردن، ویّنه کیّشان، قهلّهم لیّدان

قلم شدن: بران، بجران، قرتان، قەلەمە كران

قلم كردن: برين، قرتاندن، قەلەمەكردن

قلم كشيدن: خمت كيشان، هيل كيشان

قلندر: قەلەندەر، دەرويش، پياوى تەنيا و دور لەدنيا

قلندرانسه: قەلەندەرانسە، دەرويسشانە، ھاوسىيوەى دەرويشەكان

قلندروار: قەلەندەر ئاسا، دەرويش ئاسا

قلوه: گور چیله

قلوه سینگ: خره بهرد، بهردی بچوکی دانه تا سراو گهورتر له گویز و بچوکتر له سیّو

قله: نوتکه، تهپولکهی سهرکێو، کلاوه، بهرزترین جێگا، سهر کێو

قَلْهُ: گۆزە، گۆزى گەورە يان بچوك

قليب: جاڵ، جاڵي كۆن

قليج: شمشير

قليل: كمه، تـوز، بـر، توزهـال، توسـفال، جـك، كـێـم، هێندى، توزێك

قمار: قومار، کایه، یاری، گهمه، ههر یاریهك که گریّو یان لهسهر پاره بیکهن

قمارباز: قومار باز، ئەو كەسەى قومار ئەكات

قمارخانه: قومارخانه، شویّنی قومار کردن

قماش: قوماش، كوتال، بارجه، كالأ، جؤخ

قنبل: بههیز، چوارشانه، زل، پیاوی بههیزی چوارشانه قنبله: بۆمب، قومبەلە

قنبيط: كەلەم، قەرنابىت

قند: قەند، قەن، شەكر

قنداق: ١- فونداخ، فوناخ، بمشى كوتايي تفهنگ كه له دار دروست ئەكريت ٢- ھۆنداخ، ئەو پەرۆپەى منائى شیرهخورهی پی ئهبهستنهوه

قندداغ: قەنداغ، ئاوى گەرم كە بىكەنە ناو پيالە و شەكرى تيا بتويننەوە

قنددان: شهكردان، قهندان

قنفذ: ژیژك، ژیشك

قنديل: قەندىل، چرا، لامپا، مەشخەل يان چرا كە لە سەقفەوە شۆرى بكەنەوە

قنطره: پرد، جسر، پردی گهوره که نمسمر رووبار دروستى ئەكەن، بازگە، پێڵ، پردمباز

قَنْق: ميوان، ميْڤان، گەشتيار، ريْبوار

قنوت: گوئ رایه نی کردن، فهرمانبهرداری کردن، له خۆبورين

قنسوط: بي هيوايي، نائومنيد بون، بي هيوا بون، نائوميدي

قنوع: ۱- پرسیار کردن، داواگردن ۲- رازی بون به بمشى خۆ

قنوع: رازی، قانع، کهسیّك که به بهش و بههرمی خوّی رازی بیّت

قنیع: رازی، رهزامهند، قانع

قنینه: دۆلکه، سوراحی، شوشه، تۆنگهی، شوشهی بچوك كه شەرابى تى ئەكەن

قو: قوو، مراوى، غوو

قواره: ريّك، ئەندازه، رادەى جل و بەرگ، بەژن قواس: کهمان ساز، کهمانگر، کهمان گیر

قوال: زمان شيرين، خوش قسه، سترانبير، گوراني خوین، نسهوهی لسه بؤنسه و ناههنگهکانسدا گسؤرانی ئەخوينىت

قوام: راستی، ریکی، ویژدان، خوراگری، بههیزی، بژیوی

قماط: فۆنداخ، فۆنداخه، ئەو بەرۆيەى دەست و بيى

منائی شیروخوردی پی نهبهستنهوه

قمچى: قامچى، شەلاق، قەمچىن، شەلاخ

قمح: گەنم، يەك دانە گەنم

قمعه: زمعفهران، زافهران

قمر: مانگ، كاوت، مۆنگ، هەيف، هەيو

قمسراء سبی، روون، روناك، مانگهشهو، به مانای

روناکایی مانگیش دیّت

قمره: دەستىك قومار، يەك جار قومار

قمرى: قومرى، كۆرك، كۆترى جكۆله

قمطرير: دژوار، قورس، گران، سهخت

قمع: سهركوت كردن، سووك كردن، لمناو بردن، ريسوا كردن

قمقام: کاری گهوره، ژومارهی زور، دمریا، دهلیا ۲-

سمرۆك، سمرومر، گمورم، پيشموا

قمقمه: مهتاره، قومقومه، تؤنكي مل تهنگ

قمل: نەسىي، سىي

قمه: سەر، لای سەرەو، بەرزترین شوین، سەرەوەی ھەر

شتيك

قمه: كيرد، قەمە، شير

قمه: دمسته، جهماعهت، خهلك

قمیس: کراس، کرواس، مۆرى، گجى

قناء: چاڵ هەلكەن، بيرهەلكەن، نەوەى جاڵ و بير ھەڵ

ئەكەنىت

قنات: قەنات، كاريز، چاوگەي ھەلكەنراو

قناد: شیرینی فرؤش، شهکرساز، شیرینی پهز

قناره: قمناره، قولاب، قولاپ، جمنگهك، دارقمباخ

قناري: كەنارى، مەلىكى بچوكى خۆش ئاوازە

قناص: راوجي، شكارجي، راوكهر، نيْجيرڤان

قناطر: پرد، جسر، پردهکان

قناع: روسهري، ئەوەى ژنان سەرى خۆيانى بىن دائەپۆشن، لەچك، سەرپۆش، سەرەناز، سەرتل

قناعت: قەناعەت، چاوتىرى، رەزا بەبەش، چاقتىرى،

رازی بون

قوام: پایه، ستون، کوّلهکه، نهومی که کاریّک یان شتیّک پشتی بهو بههیّز بیّت و پشت نهستور بیّت

قوام: فەرماندە، ئەمىر

قوانين: ياساكان، دمستورمكان

قوت: خۆرشت، خواردەمەنى، رزق، رۆژى، ئەوەى مىرۆ**ۋ**

ئەيخوات

گوژمه، گۆ، وزه، تەووش، زۆر، ھاز، گڤ

قوت کردن: زمخت کردن، هیّز به کار بردن، زوْر کردن

قوت گرفتن؛ بههیز بون، هیز کرتن، وزه کرتن

قود: کێشان و بـهدوای خـۆدا بـردن، ههوساری ئه*س*ـپ

گرتن و بهدوای خوّدا رِاکیْشانی

قسود: مل دریدری، پست دریدری. به مانسای تولیه و کوشتنی بکوریش دیت

قور: تەقەمەنى، سىلاح، جبە

قورياغه: بۆق، قرپۆك

قوريلتاى: شۆرا، ئەنجومەنى نوينەران

قوس: کهمان، کهوان، و ناوی بورجی نؤیهم له دوانزه بورجی فهله کی

قسوس قسرْح: پەلكە زێڕينـە، كۆلكـە زێڕينـە، كەسـكە سورە، ھەسارە زێرينە، شەوبەندە رِۆژ

قوش: قوش، باشه، واشه، بالندهيهكي راوكمره

قوطى: جهعبه، قوتو، فتو، سنوق

توقل: كەو، كەوى نيْر

قوقله: سەركەوتن، بەرز بونـەوە، سەركەوتن بەسـەر

كيّودا

قوقو: دوگمه، توكمه، **ق**ۆپچه

قوقو؛ قوقو، قوقولى قوقولى، دمنگى كەڭەشيْر

قوقه: قوقو، قوقه، دمنگی کهنهشیر

قول: وتن، وتاردان، ئاخاوتن، پەي<u>ھىن</u>، وتار، وتە، پەيف،

قول دادن: بەليّن دان، پەيمان دان

قول گرفتن: بهنین ومرگرتن، پهیمان ومرگرتن

قولنامه: قهولنامه، به لنن نامه، نوسراویک که کریار و فروشیار سهباردت به مامه نه نهینوسن

قول و قرار: قمول و قمرار، عمهد و پمیمان

قوم: کهس و کار، خزم، ناشناکان، ناسراوهکان

قومش: چاڵ ھەٽكەن، بيرھەٽكەن

قومه: همستان، يهك جار همستان، بالأ، بمژن، بالأى مرؤق

قوه: هێزه، وزه، توانايى، گور، تين،، زۆر

قوى: توانا، هێزدار، زۆردار، بههێز، به تين، وزهدار

قوی پنجه : بههێز، زوردار، ئهوهی هێزی بازوی ههیه

قوی حال: بهختهوهر، کامهران، سهرحال،

قوی دست؛ هموی دمست، بههیر، زوردار

قوی دل: بهزات، بهجهرگ، بویر، دلیر

قویم: راست و رێك، ناومند، خوٚراگر، بهژن رێك

قهار: زالّ، چير، سەركەوتوو، يەكێك لەناوەكانى خوا

قهـر: زال بـون، سـهرکهوتن، دمسـت بهسـهردا گـرتن،

سەركەوتوويى، زاڭى

قهر كردن: \- بهزاندن، لهپئ خستن، بهزانن \- تهپ بون، قسه نهكردن لهگهن كهسيك، بچراندني هات و جو لهگهن كهسيك

قهرمان: قارهمان، پالهوان، نهترس، دمسه لاتدار

قهقسرا: گمرانسموه، قمگسمریان، گمرانسموه بسوّ دواوه، پاشمکشیّ کردن

قهقهه: قاقا، به دەنگى بەرز پێكەنين

قهوه: هاوه

قهوهچی: هاوهچی، ئـهو كمسـهی لـه هاوهخانـه چـایی و هاوه بــــ فرزشتن ئاماده ئهكات

قهوه خانه : هاوه خانه ، چاییخانه ، شوینی هاوه و چایی فروشتن

قهوهخوری: فاوهخوّری، دمفری فاوه خواردنهوه

قَسى: رِشانموه، هەنْيْنانـموه، هلأوردنـموه، زيْـَلْ شـيّوان،

قیاد: هموسار، جلّمو، ئموسار

هەلھينانەوەى خواردن

قیادت: رابهری کردن، سهروکایهتی کردن، رابهری، رينويني

قیاس: ئەنىدازە گرتن، ھەلاسەنگاندن، بیوانىه كىردن، نهندازه گرتنی دوو شت له روی شهباره و دریدی و كورتي

قيافه: بيچم، شكلّ، شيّوه، فيافه، روالهت، روخسار

قيام: همستان، لمسمر بيّ ومستان، همنسان، رابمرين

قيامست: قيامسەت، بەسسلان، رۆژى كۆتسايى، رۆژى ھەستانەوە، دوارۆژ

قیتال: کوشتن، شمر کردن

قیچاچی: خهیات، بهرگدروو، بهرگ دوور، دمرزی

قييچى: مقەست، تۆرتان، دوارد، مقراز، دويسردك، مەقەست

قیح: زمرداو، جلك، زمرداوی ناو برین

قيد: پيوهند، پاوهند، زنجير، تؤمار، ئهو پهت يان بەندەي پٽي ئاژەلەكانى پێ ئەبەستنەوە

قىر: قىر، قهير

قیرگون: رمش، به رمنگی قیر

قيروان: كاروان، قافله

قيش: جهرم، تهسمه

قیرینه: رهش رهنگ، قیری، بهرهنگی قیر

قیصر: قهیصهر، باشای رؤم، نازناوی باشاکانی رؤم له كۆندا

قیصریه: راسته بازار، باژیری گهوره

قیطان: قهیتان، دمزوو، بادراوه، بهنی بادروا

قيف: رەحەتى، سەرتلىلك، ھۆجەكە

قيقاج: خوار، گێر، لار

قيسل: وتن، بهيفين، قسه كردن، ناخاوتن، گفتوگۆ،

وتوويز

قيلوله: خەوى نيومرۆ، لە نيومرۆدا خەوتن

قيماز: كەنيز، خزمەتكار، قەرەواش

قيماق: قەيماخ، سەرشير، توێ، سەرتۆ، تۆژك

قیمت: نرخ، بایی، بهها، قیمهت

قیمت گر: هه نسه نگینه ر، به هادانه ر

قیمت مند: بههادار، بهنرخ، گرانبایی، بایی دار قيمه: قيمه، گۆشتى لەجەرخ دراو قين: عەبد، بەندە، غولام، نۆكەر

5

ك: ك، پيتى بيست و پينجهم له ئالفابيتى فارسى كائن: بوو، بون، پوداو، ئهومى بونى ههيه، بونهومر كائنسسات: بونسهومرهكان، بسهدى هاتومكسان، ئافرينزاومكان

كائنه: بروانه كائن

کاباره؛ کاباره، مهیخانه، عهرهقخانه، نادی، شویننی فرزشتنی عهرهق و خواردنهوهکان

كابل: كيبل، تهناف، تهناق كهشتى

كابلج: تووته، پهنجه بچوكهى دهست يان پى

كابلشاه: كابلشا، نازناوى پاشاكانى كۆنى كابل

کسابلی: کیابلی، لهخه ڵکی کابل، شهوهی لیه کابل دهست کهویّت یان دروست بکریّت

كابنه: چاو، چاق ديده، روانين، چهم

کسابوس: مۆتەكە، شەوە، دۆوەزمە، مۆردەزمە، تەنتەل، حالەتلكى ئاخۇش كە ھەنىدى كات لە خەوى مرزقدا دروست دەبلىت و كەسەكە ھەست دەكات شتلكى قورس زەخت لە سىلەى دەكات و ئاتوانلىت تەكان بخوات

گابوك: كولانه، كولانهى مريشك، كۆڵكى مريشكى گىسابوى: كىابۆى، گالـهوړێن، ئـهو كەســهى كــارى ئاگادارى و لەوھراندنى مانگا و گايە

كابيدن: بروانه كاويدن

كابيله: هاوهن، هاوهنى كانزايى يان بهردين

گابین: مارهیی، شیروایی، شیربایی، مههر، شهو ب<u>ره</u> پارهی که ژنی لهسهر ماره شهکهن

پ و ی کابین، ژووری بچوك له ناو کهشتیدا

کابینـــه: ۱- دهفت هر، نوس ینگه، ژووری کــار۲ -ئەنجومەنی وەزیران، کابینهی حکومەت

کاپ: کاپ، کاس، پیاله یان کاسهیهکی زیّرین که له یاریه ومرزشیهکاندا به براوهی دهدهن

كاپشن: قەمسەلە، بالتاو، كاپشين، پالتاو

کاپوت: ۱- پۆشش، رۆپۆش ۲- کابوت، کاپوت، روپۆشی کانزایی مەکینەی سەیاره ۳- کاندۆم

کاپیتال: سەرمایە، دارایی، سامان، بنەما، دەسمایه کاپیتالیــست: سـهرمایەدار، دەولەمەند، سـاماندار، لایەنگری سەرمایەداری

کاپیتائیسسه: سهرمایهداری، سهروّکایهتی سهرمایهداران له کاره بازرگانی و پیشهییهکان. سهرمایهداران که هزکاره سهرهکیهکانی بدرههمهیّنان له ژیر دهستی سهرمایهدارانه و کارگه و دامهزراوه پیشهسازیهکان بهپیّی بهرژهوهندی خوّیان بهریّوه دهبهن

کاپیتــــان: سـهرکرده، سـهروّك، سهردهسـته، فهرماندهی کهشتی

كاتاراكت: ئاوى سپى، ئاو ھينانى چاو

كاتسالوگ: كەتەلۆگ، پێڕست، پێڕستى ناو يان نرخى شتومەك

کاتب: نوسهر، نویسهر، نقیسهر، شهوهی کاری نوسینه، نوسیار

کاتم: ۱- حهشارهدهر، داپۆشهر، ئهوهی شت یان قسسهیهك بسه نهیننی دههننیتسهوه ۲- پازدار، دهم قورس

كىسساتورە: سەرگەشىتە، سىمرگەردان، پەر<u>ئىشان،</u> ھىمىران، ئىلوارە، وپ، پەشلۇكاو، پەشلۇو، سىمر لىنشۇواو، گىرژ

كاتوزى: خۆپاريز، خواپەرست، له خوا ترس،

كاثر: زۆر، مشه، فراوان، زياد

کاج؛ کاج، کاڑ، جۆرە داریکه

كاج: شەقەزللە، زللە، شەپازللە

كاج: خيّل، چاوخوار، چاهٔ ويْر، خوهزى، چاوتيل

كاج: خۆزگە، بريا

کاچستان: کارستان، ئهو شوینهی کاری زوری لی

.پىد-كامان ي

کاچار: کهل و پهل، شتومهك، چتمهك، کهل و پهلی دار در ۱۲ در ۱۲

ناو مالّ، ئالالله، ئاميّر

كاچك: تەوقە سەر، سەرسەر

كاچــه: چەنە، چەناكە، چەنەكە، چىناكە، ئەرزنك،

ئەرزىنگ. بەماناي خۆشى وشادمانيش دێت

كاخ: كاخ، كۆشك، قەسر، سەرا، خانوبەرەى گەورە، تەلار

كاخر: كه ئاخر، كه له ئەنجامدا

گاخ سفید: کۆشکی سپی، کۆشکێکی بەناوبانگه له ئامریکا که سەرۆك كۆمار لەوێدا ژیان بەسەر ئەبات

کاخ نـشین: کاخ نـشین، کۆشك نـشین، ئـ*هومی* لـهناو کۆشك و کاخدا ژیان بهسهر دهبات

كاخه: زەردويى، ئەخۆشى زەردويى، زەردى گەنم.

كادر: چارچێوه، چوارچێوه، قاپ، قاپی وێنه كادو: پێشكهشی، خهلاتی، دياری، ئهومی بهدياری

يان پێشکهشی به کهسێکی ئهدهن

كاذب؛ درۆزن، قشەكەر، دەرەويىر، ئاراست، قركەر

کار: ۱- کار، پیشه، ئیش، ۲- شهر، جهنگ، همرا ۳- کشتوکال

-3---

كارآب: شەرابخۆرى، عەرەقخۆرى، زيدەرۆيى كردن

له شەراب خواردنەوە

كارآزماي؛ ئەزمون كەر، تاقى كەرەوم، ئەومى كاريك

تاقى يان ئەزمون دەكات

كارآزموده: بەئەزمون، خاوەن ئەزمون، شارەزا

كارآ**شُوبي؛ ش**ێواندن، كارتێكدان، كارشكێنى

کــــاراَفرین: ئافریّنــهر، خــوا، ئــهوهی دهخولقیّنیّــت و دمئافریّنیّت

کسارآگسناه: پیشکنهر، نیکونهر، نهوهی له راسیتی پوداوینك ناگیاداره. به مانای سیخوپ و دوزمیان و نهستیرهناسیش بهکار نهبریت

گارآمد: کارزان، شارهزا، زانای کار، شیاو، شایان، ژیّهاتی، ئهوهی به جوانی بتوانیّت کاریّك ئهنجام بدات

كارآموز: قوتابى، شاگرد، بەردەسىتى وەسىتا، ئەومى ئە شىويننىك يان نوسىينگەيەك سەرقانى فىربونى كارىك بىت

كارآور: كارزان، خاوهن كار

کاراته: کاراته، هونهی زمریه لیّدان، جوّریّك ومرزشه کارافتادن: پوودان، پوودانی کارمسات یان کاریّك، پیشهاتن، ئەنجام دران

کارامل: شهکری سوتاو، سۆهان، شهکر و ههنگوین کاربافك: جارجاڵزکه

کسار بسشول: کارساز، کاردان، شارمزا، زانای کار، ئەرەی کاریّك به باشی ئەنجام ئەدات

کاربان: بپوانه کاروان

گاربستن؛ بهجی ٔ هیّنان، کار بهنهنجام گهیاندن، به کار بردن، به کار بهستن

کارپهر: به هرهی کار، داهاتی کار، سودی کار

کاربین: کارزان، کارناس، کارنیاس، کارشوناس

کارپذیسر: کاروهرگر، ئهوهی به کار یان پیشهیهك رازی دهبیّت

کارپرداز: بەرپوبەر، بەرپوبەرى كار

كارپژوه: پشكنەر، لێكۆڵەر، پرس وجۆكەر

کارپیج: لهفاف، ئهوهی له دهوری شتیکیهوه بنالیّنن

كسارت: كارت، كارد، وهرقه، كارتوني ناسك،

خەريتەي جوگرافيا

کارتن: جارجانزکه، کاکله موشان کارتن: کارتزن، مقهبا، مقهوا

كارتنك: جارجاڵۆكە، پەسپەسەكۆڵە، داپيرك

کارجو: کارخوزا، ئەوەى بە دواى کاردا دەگەريّت کار چاق كـن: دەلاڵ، نيّوەنجيگەر، ئەوەى كاروبارى

نيّوان دوو کهس ريّك دمخات

گار گــردن؛ کار کردن، سهرقاڵی کارێِك بون، کارێِك

کارکشته: به نمزمون، به توانا، شارهزا، لیهاتوو، پسپور، کارزان

ئەنجام دان، بە ئەنجام گەياندن، بە جى ھينان

گسارگن: کارک اور کریکار، کاریگ اور، شاوهی کار شاکات، کاری

گارگیسا: خاوهن کار، خوادن کار، کارزان، وهزیر، حاکم

کارگاه: کارگه، کارخانه، شویننی کار و شت و مهك دروست کردن

گارگر: کریکار، کارکهر، کاریگهر، نهوهی له کارخانه یان شویننیک کار دهکات و پاره وهردهگریت، پاله گسارگردان: کار بهریوبهر، ههنسورینهری کاروبار، ئهوهی بهریوبردنی کاروباری شوینیک له نهستزی

کارگشا: فریارهس، چارهسهرکهر، ئهوهی یارمهتی کهسیّکیتر دهدات و کاروبارهکانی بق پیّك بخات. به مانای دهلاّل و نیّوهنجیگهریش دیّت

کارگسل: قورِهکاری، کاری قورِهکاری له دروست کردنی بینا و خانوبهره

کارمزد: کری، حەقی کار، ئەو پارەی کە لەبەرابەری کاری ئەنجام دراودا وەرى دەگرن

گارمنسد: کاربهدهس، کریکار نهناو دام و دهزگا حکومیهکان

کسارنساآزموده: لیّنههاترو، دهست وپیی سپی، نیا شارمزا، کهم توانا، بی نهزمون له کار

كارناديده: بروانه كار نايزموده

گارنساگرده: کار نهکردو، نهکرکار، بی نهزمون، تهممهل، نهوهی که کاریکی نهنجام نهداوه

گارنامه: کارنامه، بعروار و میژووی بهسهرهاتهکانی کهسینک، کتیبینیک کسه لسهخوّگری بهسسهرهات و روداوهکانی ژیانی کهسینک بیّت. کارت، کارنامهی نمرهکانی خویّندکار له قوتابی که له کوّتایی همر سائیّک دهدریّت گارخانه: کارخانه، کارگه، شویننی کار، جیگای دروس کردنی شتومهك

گارخانهچسسی: کارخانهچسی، کارخانسهدار، شهوهی کاروباری کارخانهیهك بهرینوه دهبات

گارخانهدار: کارخانهدار، خاوهن کارخانه، بهریّوبهر یان سمروّکی کارخانهیهك

كارد: كارد، كيرد، چەقۆى گەورەي دەسكدار

گاردان: کارزان، کارناس، کارنیاس، شارهزا لهکار، هونهرمهند، زیرهك، لیّهاتوو، لیّ وهشاوه، به توانا، دهست رهنگین، عاقلّ، زانا، دانا

کاردگر: چهقق ساز، کیردچی، شهوهی کیرد و چهقق دروست دهکات

كارديده: كارديتو، به نهزمون، به توانا، ليّ ومشاوه، شهر ديتو، چاونهترس، چاو قايم

كاردينال: كاريدنال، خەليفە، مەتران، قەشەي گەورە

که له دوای پاپ یهکهم پیگهی ههیه

کارران: پیشکار، پاریزمر، کارگوزار

کارراه انداز: کارپیکشمر، شهوهی کاروبارهکان پیک ده خات

كارزار: شەپ، ھەرا، بەزم، جەنگ، گۆپەپانى شەپ **كارساز:** كارساز، كار رۆكخەر، چارەساز، چارەكەر

كارستان: كارگه، شوينني كار

کارسینج: کارزان، کار دیتو، به ئهزمون، ئهوهی توانای هه نسه نگاندنی کاروباره کانی ههیه

گارشکن: کارشکین، کار تیکدهر، کارشیوین، شهوهی ببیته لهمیهر له ییشکهوتنی کاریک

گارشناس؛ کارناس، کارنیاس، کارزان، کارشوناس، شارهزا و پسیۆر له کاریّك

گار طراز: کارپیِکخمر، کارساز، شموهی کاروبارهکان ریّك دمخات

کار طلب: کارخواز، نهوهی به دوای کاردا دهگهریّت،

شەركەر، شەرخواز، خوازيارى شەر يان كار

گارفرما: خاوهن کار، خودانی کار

کسارگرد: کردموه، کار، کارکرد، کارکرد، کاریّك که ئەنجام دراوه، ئەندازە و پیّوانەی کاری ئەنجام دراو کارناوال: کهرنهوال، کانهوال، پوژهکانی خوشی و کاریز: کاریز، چاوه، چاوگ پابواردن له جهژنی دهرکهوتنی مهسیح

کارنگ: زمان چهور، زمان لوس، زمان شیرین، زمان باراو

كارنه: دەفتەر، تيانوس، دەفتەرى بچوك، ناميلكە

گاروان: کاروان،، مهکاره، کارمبان، قافلّه، ژومارمیهك گهشتیار که پیّکهوه سهفهر بکهن

كاروا نخانه: كاروان سهرا، كاروان خانه

کاروان رو: کاروان پێ، شهو پێگايهي کاروان لێوهي

دهړوات

کساروان سسالار: کاروان سالار، سهروّك و گهوهری کاروان

کاروانسرا: کاروانسهرا، شویّنیّکی گهوره لهناو شار یان لهسهر پیّگهی کاروان که کاروانیهکان لهویّدا وچان دهگرن

كاروانسرادار: خاوهنى كاروانسهرا

کـــاروانکش: کـاروان سـالار، ئـهو کهسـهی کـاروان رِیّبهری دهکات

کاروانگاه: کاروان جیّ، کاروانگه، شویّنی کاروان، شویّنی وهستان و وچان گرتنی کاروان، کاروانسهرا کاروبار: کاروبار، کار، پیشه، ئیش

کارورز: شاگرد، قوتابی، شەوەی سەرقائی فیْر بون یان راهیْنان له کاریْکدایه

کــــاروژول: ســهرکریکار، ئــهوهی سهرپهرهشــتی کریکاران دهکات

کاروکرد: کار و هیّز، مهبهست، موردا، نهنجام، نیهت کاروکشت: کشت و کال، وهرزیّری

كاروكيا: فەرمائرەوايى، دەسەلات، ھيْز

کساره: لیهاتوو، تایبهت بهکار، شارهزا، نهوهی توانایی نهنجامی کاریکی ههیه

ت ہے۔ **گا**ری: کاری، کریکار، کاریگمر، شمومی زوّر کاریکات

یان کارهکهی به جوانی ئهنجام بدات. و بهمانای شهرکهر و شهرخواز و ئازایش دیّت

کاریدن: چاندن، تق وهشاند، وهرزیّری کردن، کشت و کال کردن

کاریز؛ کاریّز، چاوه، چاوگه، سهراو، قهنات کاریکاتور؛ کاریکاتوّر، ئهو ویّنه یان دیمهنهی ببیّته هرّی پیّکهنین

كاريكاتوريست: كاريكاتۆريست، ئەو كەسەى ويننەى كاريكاتۆرى دەكيشيت

کاریگر: کاریگهر، پیشهگهر، سهنعهتکار، کریّکار کار: زاخه، شوول، لادر، مهفار، غار، شویّنیّ له بیابان یان کیّو که دروستیان کردبیّت بو مانهوهی

> مهر و مالأت تيايدا كازه: بروانه كاز

كسازينو: كازينق كازينق قومارخانه، شوينى رابواردن و قومار كردن

كاڙ: خيّل، چاوخوار، چاو گيّر، چاوخويّر

كاس: كوس، تەپل، تەپلى گەورە

كاس: چال، قوول، به قولاً چو

كاس: شين، كەوەيى، چاوشين

کساس: کاسه، دهفر، جام، دهفریّك که شهراب یان ئاوی تیا دهخوّنهوه

کاسب: کاسب، بازرگان، ماملهچی، سهوداگهر، ئهوهی سهرقالی کرین و فرزشتنه، دوکاندار

کاست: کهمی، کهمو کوپی، به مانای خواری و درۆیش دیّت

كاستر؛ سەكى ئاوى

كاست كار: لار، خوار، دروزن، فيلباز

كاسد: بيّ برمو، نارموا، كۆن، بيّ بهما، كهم نرخ

كاسر: شكينهر

گاسك: خود، كلأوخود

کاسه: کاسه، کاس، جام، قاپ، دهفری نان سوالهت یان چینی که نانی تیا دهخون

كاسه پرداز: زۆرخۆر، تيرنەخۆر، زگ برسى

كاسه پشت: كيسهن

گاسهٔ سر: کاسهی سهر، جومگه

كاسه زانو: سەر ئەژنق، كاسەي ئەژنق

كاغذ باد: كۆلارە

کاغذ بر: قاقهز بر، ههر نامیّریّك که کاغهز بپریّت کاغـذ ســاز: قاقز سـاز، کاغز سـاز، ئـهوهی کـه کـاغز دروست دهکات

كاغذگر: بروانه كاغژ ساز

كاغذين: قاقەزى، دروسىت كراو لە قاقەز، كاغەزى، ئەرەي وەك كاغەز ناسك بيّت

كاغسة: گيْـرْ، نـەزان، ئەحمـەق، وپ، كـاس، حـۆڵ، ساويلكە، دلّ سادە

كاف: درز، قەنشت، دراوى

کافر: داپۆشەر، مل ئەدەر، بى دىن، بى باومې، كافر، ناموسولمان، ناسوپاس

كافرانه: كافران، بي دينانه، وهك كافرهكان

کسافرخو: ستهمکار، زوّردار، ئهوهی خو و کرداری وهك کافرهکان بيّت

كافر دل: بى رەحم، بى بەزەيى، ستەمكار، دل پەق كافرستان: كافرسان، كافرستان، شوين يان شاريك .

که زۆربەی خەلْکەکەی کافر و بی باوەر بن گافر سېرت: بروانه کافر خو

> . کافر کیش: بیّ دین، بیّ باوهر، کافر

کافر نعمت: ناسوپاس، ناپازی، ئەوەی بە بەشەكەی خۆی پازی نەبنت

كافرنهاد: بروانه كافر خو

كافره: كافر، ژنى كافر، ژنى بى باوەر

كافل: دەسەبەر، دەستەبەر، لە خۆگر، ئەوەى كاريك لە خۆ دەگریّت یان دەبیّتە دەستەبەرى كەسیّك

گافور: کافور، دەرمانیکه سپی رەنگ و بۆنخۆش که لەھەنىدى گیا بە تايبەت لە داریککی ناودار بەم نارەرە بە دەست دیت

کافورپوش: سپی پۆش، ئەوەى جل و بەرگى سپى لەبەر بكات

کافورپیکر: سپی پیّست، لهش سپی، ئەوەی رەنگی جەستەی سپی بیّت وەك كافور

کسافورخوار: کافور خوۆر، شەرەى کافور بخوات، سارد، سارد و سر كاسه سياه: بهخيل، رهزيل، رژد، به تهماح

کاسه گسردان: سوالکهر، دروّرهکهر، سوالکهریّك که دمفری به دمستهومیه و کوّلاًن و کوّلاًن دمگهریّت بوّ سوال کردن

کاسسه لیس: کاسته لینس، زوّر خوّر، شهومی دوای خواردن قاپه که ی ده لیّسیّته وه، سوالکه ر، برسی، زوّر خوّر، تیّرنه خوّر، به خیل

كساش: خۆزگه، بريا، ئاخ، وشهيهكه له كاتى دەبدىن ئارەزو و حەز به كارى دەبەن

. **كاش:** شورشه، شيشه

كاشان: بروانه كاشانه

كاشانه: هيلانه، خانوو، مالي چكۆله، مال، خانوى

زستانی

كاشت: كشت و كال، چاندن

کاشتن: چاندن، کشت و کال کردن، کیلان، شانای، کیلاندن، توو چاندن، توو وهشاندن

گاشے: قیناوی، بوغزاوی، قریـۆك له سك، ئهوهی دوژمنی خوّی دهشاریّتهوه، رق ئهستور

گاشف: دەرخەر، ديارخەر، ئاشكراكەر، بە ديھێنەر كاشفە: ١ – بروانە كاشف ٢ – ريسوايى، ئابروچون،

حەيا تكان

كاشك: خۆزگە، بريا

كاشه: يەخ، سەھۆڵ، سەھۆڵى تەنك كە لەسەر ئاو بىيەستێت

کاشی: کاشی، خشتی رهنگین و نهقاشی کراو، دهفری گلیّنی ناودراو

کاشی ساز: کاشی ساز، ئەو كەسىەی كاشی دروست دەكات

گاشی گار: کاشی کار، ئەوەی کار بە کاشی دەکات، وەستای کاشی

کساظم: بیندهنگ، خوراگر، به تاقهت، و نازناوی نیمامی حدوتهمی شیعهکان

کاغ: ۱- کاویْژ، کاویْژ کردن، ئەو ئاژەلّانەی کاویْژ دەکەن ۲- ئالّە، ئاواز، دەنگ، دەنگی قەلە رەشە کاغلا: کاغەز، وەرەقە، قاقەز، قاغەز

گافورسار: سەر سپى، ئەوەى سەرى سپى بوبێت كافور گۈن: كافور رەنگ، بە رەنگى كافور

کافورمو: مو سپی، سهر سپی، نهوهی موی سپیه کافوری: کافوری، تایبهت به کافور، نهوهی رِهنگ یان بۆنی کافوری بیّت

كافه: كافه، قاوه خانه، چايخانه، جيني رابواردن

کافــه: ۱- پێگر، بەربەسىت، تەواوكـەر ۲- ھـەمو، ھەموان، گشت

كافى: بەس، تەسەلى، بەس بون، بەسندە، ئەوەى كەسىك يان شتىك لە كەسىك يان شتىكىتر بى نىياز مكات

كاك: ١- كاك، كاكه، پياو ٢- خه لك، گلينهى چاو

 $^{-7}$ بهمانای همر شتیک وشک و باریک و ناو بهتال

کاکا: کاکه، برای گهوره، به مانای غولامیش دیّت

کاکائو: کاکاو، کاکائق، داریّکه لهشویّنه گهرمهکاندا دهرویّت و بهرزیهکهی تا شهش مهتر دهگات

كاكا سيا: قول، قوله رەش

كاكاونسسد: كاكارەنسد، يسەكيك لسە تايەفسەكانى

نیشتهجیّی قهزویّن له ئیّران

كاكل: كاكۆل، ئەگرىجە، زولف، قر، فر، پرچ

کاکو: خالّ، خالّۆ، برای دایك

کاگسا: قامیش، جۆریّـك قامیش کـه لـهناو ئـاودا دەرویّت

کــــال: نـاودر، چـانی کـهوره، زموی کـه نـاو ههنیکهندبیّت و چانی کردبیّت

كال: خوار، خيّج، لار، خويّر

كسال: كال، نهكهييو، پينهگهشتوو، ميوهيهك كه

هنشتا نهگهییبنت و بن خواردن نهشنت

كالا: كالا، چتومهك، شتمهك، مهتا، كوتال

كالار؛ تاشەبەرد، تاشە بەردى پان و ئاسك

كالب: جەستە، ئەش، تەن

کالباس: کالباس، گۆشتی گا یان بهراز که لهناو پیخۆلهی دهکهن و له ناو پۆندا سووری دهکهنهوه کالبسد: جهسته، تهن، قالب، لهش، قهلأفهت، ههیکهل، لاشه

كالبدگر: نەقاش، وينەكيش، پەيكەر تەراش كالج: كۆلير؛ دواناوەندى، خويندنى بالأ

کالسکه: گالیسکه، کالیسکه، وهرگیراو له پوسی که یه کیک بوو له هزکارهکانی گواستنهوه که چوار چهرخی بوو و به دو نهسپ یان زیاتر پادهکیشرا، عارهبانه

کالسکهچی: گالیسکه چی، نهو کهسهی که گالیسکه لیّدهخوریّت، عارهبانهچی

كالفتن: پەرێشان بون، شلەژان، ژاكان، پەرێشانحالى كالك: كال، نەگەييو، پێنەگەشتوو

كالنجار؛ شهرٍ، جهنك، همراوهوريا

كالوج: تووته، پهنجه بچوك كالوج: كەر، كۆتر

ب نوید کار کورد

كالوس: نەزان، حۆل، كيْژ، ئەحمەق

کسالوش: دیگ، مهنجهل، قازان، دهفری گهوره بـق خواردن دروست کردن

كاله: كالأ، حِتمهك، شتومهك، كوتال

گالە: كالّ، پێنەگەييو

كالى: بيّعانه، قەرز

گالیجار: بروانه کالنجار

كائيدن: ١- شلّمژان، پەريّشان بون، شيّوان، ژاكان

۲ ههلاتن، راکردن، دوورکهوتنهوه

كاليس: بياله، جام

كاليو؛ سەرگەردان، حيران، شلّەژار، ئەحمەق، ئەزان، گيْژ، حۆل

كاليورنگ؛ سەرگەشتە، ھەيران، گيْرُ

کسسام: دهم، نساودهم، زار. بسه مانسای مهبهسست و نارهزویش دیّت

کام بخش: ئارەزوبەخش، بەديھێنەرى مەبەست و ھيوا، ھيوا بەخش

كامپيوتر؛ كۆمپيتەر، كامپيوتەر

كام راندن: رابورادن، خوش كوزمراندن

كامروا : خۆشبەخت، كامەران، بەختەوەر، كامەران كامفر : بروانە كافور

كامكار: كامەران، بەختەرەر، خۆشبەخت

كامل: تهواو، بي عهيب، بي كهم و كوري

كامله: بروانه كامل

كامن: شاراوه، ناديار، ون، نهوهى لهبهر چاو نهبيّت

كام ناكام: ناچار، خوازراو و نهخوازراو

گامور: بروانه کامیاب

كامه: مەبەست، خۆزگە، ويست، ئارەزو

کامیساب: کامـهران، بهختـهوهر، بـه مـوراد گهشـتو،

خۆشبەخت، سەركەوتوو

کامیار: کامیار، کامهران، بهختهوهر، به مهبهست گهشتوو

كان: كان، بنكه و شويّن كانزا و شته بهردينهكان

لهناو سروشت

كان: وهك، وهكو، هاوشيّوه، هاوتا، ويّنه، وهك بلّيّي

كانا: نەزان، كێڙ، ئەحمەق، حۆل، بێ ئاوز

كانسال: كانال، كاريْز، قەنات، رِيْگە، رِيْرەويْكى

گهوره که لهنیوان دوو دهریادا دروست بکریت،

ئاودرگە، كەندال، قەنال

كانديـــدا: كانديـد، ناوبراو، ديـاريكراو، نوينگـه،

نوینهری هه لبژیردراو بو کاریک یان بو پوستیکی

حکہ مے

كانگورو: كانگۆرۆ، كەنغەر، جۆرە ئاۋەلىكى گياخۆرە

كه له ئۆستۆراليا دەست دەكەريت

کانوا: کاموا، بهن، خوری ریسراو بن جل و بهرگی

زستانی

كانون: ئاگردان، تون، ئاتەشخانە،، بنكە، ئاوەنج،

چەق، نێوەند

كاواك: يوچ، ناوبهتال، ناو خالى. به ماناى كون و

درزی داریش به کار دهبریت، پوچهن، قروّل، هلوّل ا

کاوالیسه: سنوار، سنواره، سنوارکار، سنهربازیّك که

ئەسپى ھەيە

كاوان: بروانه كاويدن

كاوك: بروانه كاواك

كاووك: بروانه كابوك

کساوہ: کاوہ، لیہ داستانهکانی کوّنی ئیّران ناوی ئاسنگەریّك بووہ لیہ سیہردممی زوحاك کیہ دہلّیّن توانیویەتی ئەو یاشایہ لهناو ببات

گاویدن؛ پشکین، گهران، لیْکوّلْینهوه، کهندن، ههلّ کلّوْشان، پهی جوّری، ههلّ کوّلأندن، ههلّ کهندنی زموی بوّ گهران و دمرهیّنانی شتیّك

کادوش، شهو دهفهری شیری مانگای تیا دهدوشن

گاه: کا، ئالْف، تفاق، وشکه گیا و ساقهتی گهنم و جِنْ که خواردنی ئاژهلهکانه، کۆلەش

گاهائیسدن: کهم کردن، کورت کردنهوه، لی کهم کردن، لیّ داشکاندن

گاهسدان: کایهن، شویّنی کا و شالْفی ناژهلّهکان، مهرهك، ئالْقدان، کادان

کاهربا: بروانه کهربا

کاهکشان: بروانه کهکشان

كاهكل: كاكلّ، ههناو، سواخ

كاهــل: سـست، ئاتـەوان، لاواز، پـیر، لەكاركـەوتوو، پەك كەوتە، تەمەل

کاهل: پشتهمل، بۆقەتەى مل، ناوشان، سەرشان تا ژیْر مل

گاهن: غەيبگۆ، كاھين، پياوى رۆھانى لاى مسريە كۆنەكان

كاهنگان: بروانه كهكشان

کساهو: کامو، گیایهکه که به سهورزموات ههژمار دمکریّت

كاهيدن: كهم بونهوه، كهم كردن، كهم هاتن، لهر بون، دابهزين، لاواز بون

كئيب: خەمبار، خەمگين، نارەحەت، دل پر ئيش

کب: دمم، زار، ناودمم، لیّو، لچ کبائر: گوناحی گەورە

كباب: كەباب، گۆشىتى برژاو لەسەر ئاگر

كبار؛ گەررە، زل، زۆر گەررە

کبارت: گەورە بون، گەورەيى، زل بون کبت: ھەنگ، میش ھەنگوین، زەردەوالە 00.

کبت: له زهوی دان، پشت شکاندن، پیسوا کردن، شابپو بردن، سوك کردن، دهرپهراندنی دوژمن به تورهییهوه

کبتر: بروانه کبوتر

كبج: تف، ئاوى دەم، ليك

كبح: كەرى كلك براو، بى كلك

كبد: جگەر، جەرگ، جيگەر، يەھر، پشارەش

کبسند: ۱- سنك گنهورهيي، ورگ زلني ۲- دژواري،

سەختى، رەنج، مەينەتى

کېسلااء ۱ -- ئىاش، ئاشىي دەسىتى ۲ -- ناوەراسىتى ئاسىمان

گېر: خۆ به زل زائين، فيز، هەوا، خۆ به زل زائين، له خۆپازى بون، خۆدەرخستن، له خۆبايى بون

كبر: كەورە بون، پير بون، به سالأچون، كەورەيى، به

كبرا: كوبرا، جۆرە ماريكى ژەھردارى گەورەيە

كېرە؛ پەترۆ، پەرتۆ، كەپەرە

كبرياء مەزنى، شكۆ، گەورەيى

كبريت: شقاته، شخارته، شهمچه، ئهوهى ئاگرى پى دەكەنەوه، گۆگرد

کبس: گوشین، زهخت لیکردن، شتیّك خستنه ناو شتیّك و زهخت لیّكردنی، ئاخنین، پر كردن، كهلّهكه

كبست: تال، مهر شتيكي تال

كبش؛ قووچ، قوچ، مەرى شاخدار

كبك؛ كەو، ۋەرەۋ، كەۋ

کبکبه: کهبکهبه، دارودهست، شکق، کش و فش،

ههنگ و دهنگ

کبوتر: کۆتر، کاواتری، کهمووتهر، کاوهتر، کهڤۆك، بههیڤ، بالندهیهکه حهلال گۆشت له شیّوه و رهنگی جَراوجِوّر

کبوترباز؛ کوترباز، ئه کهسهی کوتر له مالهوه رادهگریّت و پهروهردهیان دهکات

کبوتر نامهبهر: کۆترى نامهبهر، جۆره كۆتريكه گهورتر له كۆترى مائى كه بۆگەياندنى پهيام و نامه به كارى دەبەن

کبود: شین، کەوەیی، شینی تیّر یان وەنەوشەیی پپر رەنگ

كبودتشت: ئاسمان، عاسمان

کبود جامه: شین پوش، ئهو کهسهی جل و بهرگی شین لهبهر دهکات

کبود پیشم: چاوشین، نهو کهسهی رهنگی چاوی شینه

کبودی: ۱ – شینی، کهوهیی بون، شین بون ۲ – خال، شهو خالهی به دهرزی له سهر پیست دروستی دهکهن

كبوس: خوار، خوير، لار، ناراست، چەماوە

كېــه: كۆگـا، كۆپەڵـە، ھەڵھاتويى، كفتـه، تەپۆڵكـەى خاك، سەريوان، سەريكوان

كبى-كپى: مەيمون، عەنتەر

<mark>کبیث</mark>: بۆگەن، پزیو، بۆن ناخۆش، گۆشت كە گەنیو و بۆگەن بوبیّت

كبير: كەورە، مەزن، زل، كەرا، سان، بۆز، زەلام

كبيره: گوناحى گەورە، گوناحى وەك قەتلْ و زينا

دهکهن و نهمه ههر چوار سال جاریکه

کبیـــسه: کهبیـسه، ســاڵێك کـه بــه پێـی یاســاکانی ئەسـتێرە ناســی یــەك ڕڵڒ بــه مــانگی ئــاخری زیــاد

كپ: دهم، زار، ناودهم

كپان: بروانه قپان

کپی: کۆپی، پونوس، وینه که لهپوی وینهیهکیتر یان پونوس که لهسهر پونوسیکی تر دهیگرنهوه کپیدن: خهوتن، نوستن، خهفتن. به مانای دزین و پفاندنیش دیّت

كپيـــــه: كــۆپى، پونوسىي، لاسىايى كردنــهوه، دەمەلاسكى

کست: شان، شانه، سهرقوّل، و بهمانای تهختی پاشایهتیش بهکار دهبریّت

كت: كۆت، نيو قۆل، قۆل كورت

كت: تەنىشت، دەندە، لا، داوين

کتاب: کتیب، نوسراوه، پهرتووك، نوسراوی چاپ کراوی بهرگ تیگیراو

كتـــاب: فوتابخانه، خويندنگه، خويندنگهى

سەرەتايى

كتابت: نوسين، نوسهرى، كتيب نوسين

كتابچه: ناميلكه، كتيبي بچوك

کتابخانه: کتیبخانه، کتیوخانه، شوینیکی گشتی بق ههلگرتنی کتیب

کتا بخوان: خوینهر، کتیب خوین، نهو کهسهی کتیب دهخوینیتهوه

كتابفروش: كتيب فرؤش، ئهو كهسهى كارى

فرؤشتنى كتيبه

كتاب مقدس: ئەنجىل

كتابى: كتيبى، تايبهت به كتيب، وهك كتيب

كتان: كهتان، گيايهكه كه لاسكي باريك و بهرز و

بەرزيەكەى تا يەك مەتر دەگات **كتب**: كتێبەكان، چوار كتێبى ئاسمانى كە بريتين لە

صسه حیفه کانی ئیسبراهیم و تسهورات و ئسه نجیل و قورئان

كتب خانه: بروانه كتابخانه

كتخدا: بروانه كدخدا

كتره: ١ - دراو، هەلدراو، ھەلدرياگ ٢ -- قسەي قۆر،

هەلىت و پلىت

کتری: کتری، دهفری مسینی لوولهدار بوّ چایی دروست کردن

كتف: شان، شانه، كۆل، تەختەي شان، سەرقۆل

كتك: داردەست، گۆچان، داردەستى قەلەندەران

كتك: مەرى بچوك، بەرخۆلە، ئەو مەرەى دەست

وپێی کورت بێت

كتكار؛ نهجارٍ، دارتاش

كتكن: چال مەلكەن، بىر مەلكەن، ئەو كەسەى كارى مەلكەندنى چال و كاريزە

کتگر: بروانه کتکار

كتل: تەپۆلكە، تەپە، گرۆدلكە، ملە، كوتەل

كتم: داپوشين، شاردنهوه، قايم كردن، به ژيّر ليّو كردن، حهشار كردن

كتم: وسمه، بهركى شين

کتمان: شاردنهوه، نهین کردن، حهشاردان، بهژیر لچهوه کردن

كتنبر: زۆرخۆر، تێرنەخۆر، تەممەل، تەوەزەل

کتوم: رازدار، راز هه لگر، ئهوهی رازی که سانیتری لایه وه نایدرکینیت

کت وات: کت و مت، واک خوّی، به ته واوی، به هه مان شیّوه

كته: كەتە، برنجى كولأوى بى رۆن

کتیبه: فهوچ، دهستهیه کله له شکر، و به مانای نوسراوه که لهسه ر ده رگا یان دیواری بینایه کد دهنوسریت

کتیرا: کهتیرا، شیلهیه که له گیایه کی درکاوی بهناوی گهوهن وهرده گیریت

كتيم: شاراوه، داپۆشراو، لەبەرچاو نەبو

کثافت: پربون، که له که بون، کوگا بون، تیکه ل وپیکه لن، له فارسیدا به مانای پیس و پرخلی به کار دهبریت

کثرت: زور بون، فره بون، فرهیی، زیادی، زوری

كثيب: تەپۆلكە، تەپە، گردۆلكە

كثير: زؤر، فراوان، فره، زياد، مشه

کثیف: ئەستور، تیکهان، چپ و پپ. له فارسیدا به مانای پیس، پوخل و بوگهن و چلکن بهکار دەبریت کچ: خوار، لار، گیر، ناراست، چهماوه، خویر، دژی راست

كج: كەژ، ھەورىشمى ئەريسراو

کجا: کوێ، بۆ کوێ، له کوێ، وشهی پرسیار کردن بۆ جێگه

كجاوه: كەژاوم، ھۆدم،

كج بين: خيل، خويل، چاو خوار، چاوخيل كدرت: ئيل بون، رەش بون، رەشايى، تارىكى **كلفت:** سەر، كاسەي سەر

كدو: كەدو، كولەكە، گيايەكى يەك سالەيە بە لاسكى کے رو: لار رەو، ئەومى بە ريكەى ئاراست و لاردا بهرز و گهلأی پان و رهنگی زهرد، کوّلند، قوّندك، كۆندك، كوندر

كدواده: ديوار، بناغهى ديوار، حهسار

كدوخ: حهمام، كهرماو، كهرمخانه

كذوذانه: كرمي كولهكه، كرمي كهدو

كسدورت: ١- ليّل بون، رهش بون، ٢- دلتهنكى،

مەلوول، بون، خەمبار بون، ناكۆكى

كسده: زمانه چكۆله، زمانه چكۆله كه له كۆتايى قوركدايه

كدين: جل كوت، جل شور

كديور؛ جوتيار، جوت بهنده، وهرزيْر، فهلا، كهيخوا، كهدخودا، خاوهن مال، خوداني مال

کدیسته: ۱ - سهختی، بهلا، دژواری پۆژگار ۲-سوانکهر، دروزهکهری، کاری سوانکهر، سوال کردن كذا: بهم شيره، ناوا، ناوهها، ناوايه، بهم شيوهيه

كذاب: درۆزت، درۆكەر، زۆر درۆزن

کذب: درق، درق کردن، قسمی ناراست کردن

كذلك: بهم شيوهيه، بهم شيوه، ناوهها، ناوا

كذي: بهم شيوهيه، وايه، ئاوههايه

كسر: كبهر، گوئ نهبيست، نهبيس، ئبهو كهسهى گرێچکهی هیچ نابیستێت

كر: زۆر، وزه، هيز، توانايى، تا، تين، تاقەت

كر: هيْرش بردن، يهلاماردان، شالأو بردن، ههنّمهت بردن بۆ سەر دوژمن.

كر: كۆر، ئاوازى پێكەوە، چەند كەس كە پێكەوە يەك ئاواز يان گۆرانى دەڭينەوە

كسراء كىرى، مىز، ئەن پارەييەي كرينچى وەك كىرى خانو دەيدات

کراب: ۱ - نزیك بونهوه، نزیكی ۲ - زهوی كیلان، جوت کردن، زهوی بو کشت و کال ناماده کردن گرابه: بهلا، بهلای کتوپی، سهختی

كراتن: كاكلهموشان، داپيروشك، جارجالوكه

كح خلق: يوو ناخوش، ئهخلاق ناشيرين، تووره، مۆن، گرژ

كج سرشت: خراپهكار، بهد نيهاد، پيس

كج كلاه: كلاّو خوار، كلاّو لار، تهيله لار، ئهو كهسهى

كللو به خواري لهسهر دهكات و و مهبهست له

کهسی له خۆړازی و خۆبینه

كج معامله: لار، دروزن، ئەو كەسىەى ئە ماملە كردنه راستی به کار نابات

کجسواج: لار، چهماوه، چهمیاگ، خوار، خویر،

كـچل: كهچهل، بى مو، تاس، ئهو كهسهى سهرى مووى پيوه نهبيت يان قره سهرى بههوى

نهخوشيهوه وهريبيت كچه: ئەنگوستىلە، كلكەوانە، كلكەوانەي بى نقيم

كچير؛ وەزير، پێشەوا، سەركردە، سەرۆك

كحسسال: پزيسشكى چاو، سورمهكهر، شارمزا لەنەخۆشيەكانى چار

كعژل: سورمه، دەرمانى چاو، كل، كله، رەژى

كعل: سورمه كيشان

كعلى: ١ -- سورمهساز، ئەو كەسەي كل يان سورمه دروست دهکات ۲ – سورمهیی، به رهنگی سورمه

كخ: كرم، دمعبا، داعبا، همر دمعبايهكي ورد

كسله: مال، خيانو، خانوبهره، كهرهك، ناوجه، شوين.۲۳۶

کسد: ۱- رهنج، دژواری، سهختی کیسشان ۲-هەوللدان، تىكۆشىن، خەبات كىردن بىز گەشىتن بىه شتیک یان بهدهست هینانی

گذام: کامه، کیّ، چ کهسیّك

گذامین: کامه، کی، چ کهسی

كدبانو: كەيبانو، ژنى مال،كەيوانور

كَلْخُداا: كويْخا، كەيخوا، گەورەي دى، قەيخا، قيْخا كلر: ليْلْ بون، رەشى، تارىكى، رەشايى کراد: جلّ و بەرگى دراو و شەق وشر کرار: پەلاماردەر، ھەلْمەت بەر، ئەوە ئە شەردا زۆر پەلامار دەدات

کراز: تونگ، سوراحی، دهفری ناو

كراسه: دهفتهر، مهلزهمه، تيانوس

كراش: ڕوشان، پەرىشانى، شلەژاوى، تىك چون

كراشيدن: پەريشان بون، خراپ بون، له كار كەوتن،

به فيروچون

كراكر: قەلەرەشە، ريشۆلى، ريشۆلە

كرام: كەورمكان، رِيْرْداران، مَيْرْاكان

كرام: جواميّر، دلّ كهورد، بهخشهر

كرامت: جواميربون، گهورهيي كردن، بهخشين،

ریزداری، هیژایی، ریز گرتن

کرامند: بهریّن، باییدار، گرنگ، نرخدارکران

كـران: كـەنار، بەسـتێن، قـەراغ دەريـا، كـەنار دەريـا،

ليُوار، روْخ

كراوات: كراوات، بۆينباخ

كراه: كۆتايى، ئەنجام، كەنار، قەراغ، كەنارە

گراهت: بيّزار بون، نارازي بون، به دلّ نهبون، قيّز ليّكردن، بيّز ليّكردن، به خراپ زانين، پيّ ناخوّش

کراهیـت: ناپەسەندى، قێزەونى، دزێوى، نابەدڵى، دزێو بون و ناپەسەند بونى كارێك

کرایه نشین: کریّچی، کریّ نشین، نهو کهسهی له خانوی کریّدا دادهنیشیّت

كسرب: خەم، پەۋارە، خەفەت، مەينەتى، سەختى،

كرباسه: مارميلك، مارميلكه

درواری

كرباس معله: كۆرستان، قەبرستان

کربال: بیْرْنک، سەرند، بیْـرْن، ئەوەى شـتیٚ پـیّ دەبیْرْنەوە

كربت: خەم، خەفەت، پەژارە

<mark>کربز؛ خەيار، ترۆزى</mark>

کسربن: کــاربۆن، کــامربۆن، مادەيـــاکی کیمــایی کــه بەشێوەی جۆراوجۆر له سورشتدا دەست دەكموێت کرپ: کرێپ، ئەتڵەس، جۆرە پارچەيەکی ناسكە

كرپوك: مارميلك، مارميلكه

کرت: پهلامار، هێرش، ههڵمهت، ههڵمهت بردن له شهږدا. به مانـای نـوّره، جـار، کـهږهتيش بـه کـار دهبريّت

گرتاسه: کهرتاسه، دهورهی سیپیهم له دهورانی دووهم زهوی ناسی

كرته؛ كەرت، تۆمەشان، تالأنه، زەريەكى بچوك كه شتنكى تيا بچننن

كرته: نيو قۆل، قۆل كورت

کرج؛ دوگمه، قزپچه

كرجى: بەلەم، قايەق، كەشتى بچوك، لۆتكە، قلە

كرج: قاش، قاشيك له شووتي يان كاللهك

گرچ؛ کړ، کړکهتوو، مریشکی کړکهوتوو

کرخ: بی ههست، بی شعور، سر، بی تین، بی گیان، . . .

بی میز

گسرد: کورد، ناوی نهتهوهیهکه ناریایی که بهسهر چوار ولاتی نیسران و عیسراق و تورکیا و سوریا دابهش بون و چهندین عهشیرهی گهوریان تیدایه. به زمانی کوردی دهدهوین و زوربهیان لهسهر نایینی نیسسلامن بسه لام لایسه نگرانی نسسایین و مهزههبهکانیتریش له ناو کوردهکاندا ههیه وهك زمردهشستیهکان و کاکهییهکان و نیزهدیهکان و

کردار: کار، کردهوه، کرده، کردار، چۆنیهتی کار، شیّوه، جوّر، یاسا، شیّواز، ریّسا

كردك: بەش، بەند، بەشنىك ئە كتنىب

کردگــــار: زۆرکــەر، زیادکــهر، چــالاك و یــهکێك لهناوهكانی خوا.

کردگر: بروانه کردگار

کردمند: چالاك، چوست، توند و تيژ، بزيّو

کسردن: کردن، دروست کردن، شهنجام دان، به جیّهیّنان، به جیّ هاوردن

كسردنگ: نـهزان، حـۆل، دەبـهنگ، ئەحمـهق، كێـِـث،

ناشيرين، ناحەز

کردهکار: کرده، لیّهاتوو، لیّوهشاوه، به نهزمون، به

توانا، شارهزا

كرديت: پێگه، ئابروو، دڵنيايى، باوهر

كرز؛ بلالوك، هالبلالوك

كرز: تويشودان، تويشودانى شوان

کرس: چلك، قريرژي، پيسى، چلكى جل و بهرگ

كرسب: مهمك بهندن ستيان، شاماكى، مهمكه لوس،

سینهبهند، کهمهرهندی پانی ژنان

كرستون: قەپان، شايەن، ترازويى گەورە

کرسی: کورسی، تهخت، چوارپایه، چوارپایه که لهسهری دادهنیشن

كرش: فريو، درق فيّل، تهلّهكه، زمان لوسي، كاسه

لیّسی، پیاکاری کرش: ورگ، ورگی مانگا و مهر و هاوشیّوهکانیان

کرشمهه: ناز، عیشوه، لهنجه و لار، نیشاره، چاو

داگرتن، ئیشاره کردن به چاو و برق

كرشيدن: كاسەليّسى كردن، مەرايى كردن، رياكارى، فريودان، ھەڭخەنّەتاندن

گرفت: پیس، چڵکن، چڵکاری، ناپاك

کسرفس: کمرهوس، کمهرهوز، گیایهکه که له پیزی سبهرون و استهای سبهی و سبهی و هاوشیوه ی پیواسه و گهلاکانی له خواردندا به کار دمبریت

كرفه: چاكه، كارى باشه، خيّر، پيّچهوانهى گوناح

گرفسهگار: چاکهکارتر، چاکه خواز، خیروّمهند،

خيرخواز

گرفهگر: بروانه کرفهکار

گرك؛ كورك، كوورك، بنى مووى بزن

كرك: كەرەوالە، چيرۆك، چرك

کرکرانگ: کرکراگه، خرمزته،

گرگری: بروانه کرکرانك

كــــــركس: دال، لاشــهخۆر، دالاْش، خەرتــهل، دالەكەرخۆر

كركفيز: بروانه كفكير

گرگم: رەنگين كەمان، كۆلكە زيْرينه، پەلكە زيْرينە

كركم: زمعقهران، زافهران

كرگ: بروانه كرگدن

کرگدن: کەرگەدەن، کەرگەدەنگ، ئاژەئیکە گەورە و بە ھیّـز، گـەورەتر لـە گـامیّش کـه دریٚژیەکـەی بـه

چــوارمهتر و بهرزیهکــهی بــه دوومــهتر دهگــات و پیّستی جهستهی رهش و نهستوره

كرگندن؛ بروانه كرگدن

کرم: بهخشین، جوامیّری، بهخشهری، گهورهیی، دلّ فراماند

كرم: ميو، تاك، دارى ترى

کرم: کریمی، سپی زمرد باو

کسرم: کرم، دهعبایه کی بی دهست وپیّی خزوّك که تیسقانی نیه

کرم: کریّم، سەرشیر، قەیماغ، خواردنیّك که له شیر و شەكر و هیّلکه دروستی دەكەن

و مسترو میست دروستی ددتن کرم ابریشم: کرمی هاوریشم، جوّره کرمیّکه که به

لیکی یان ناوی دممی خوّیان ههوریشم دهتهنن گرمانسشاهی: کرماناشیی، تایبهتبه کرمانشا، له

خەلكى كرمانشا. و يەكيك لە زاراوەكانى زمانى

کوردی که خه لکی کرمانشا پینی دهدهوین

کرمایر: قولاب، ئامیری کانزایی دیانهدار

کرم پیشه: بهخشهر، جوامیّر، دلّ فراوان، بهخشنده کرملیّز: کریّملین، کوّشکی سهروّکایهتی له روسیا که

ئەمرۆكەيش يەكێكە لە بينا ناودارەكانى ئەو ولأتە

و شویننی دانیشتنی سهروکی ئهو ولاتهیه

کرمند: پهلهکار، توند و تیژ، به ههڵپه، چوست، چالاك، بلهز

گرنا: كەرەنا، بۆق

كرنج: كشنيز

كرنج: بروانه برنج

کرنج: چین دراو، چرچ، لؤچ، چرچ و لؤچ

کرنجو: مۆتەكە، شەوە، خەوى پەرىشان كرند: ئەسىپى زەرد، ئال، ھال، خورمايى كسريم: كمريم، بهخشهر، بهخشنده، دل فراوان، کرنر: کۆرنیر، سوچ، سوچی یاری، وشهیهکه زیاتر دمست و دل باز

كريه: ناشيرين، ناحهز، دريو، نايهسهند، نابهدل، قيْزەون، نەخوازراو

كرْ: كەرْ، ھەورىشمى نەريسراوى خاو

كزاد؛ جل و بهركى دراو و شهق و شر

کسزاز: گهزاز، کوزاز، وشکی و دمرد و سوتانهوه بهفوی سهرما، و و جسوره نهخوشسیهکه که میکرۆبەكسەی لسە ریگسەی برینسەرە دەچسیتە نساو جهستهی مروّهٔ و دهبیّته هوی گرژ بونهومی توندی ماستولکهکان کسه لسه مساوهی ۴ تسا ۱۱ یؤژ دەردەكەريت

كزبره؛ كشنيز

كزبسود: كـهيخوا، كوينا، سـهروكي عهشيره يان تايەفەيەك

كَرْ كَرِدِنْ؛ كَرْ كَرِدِنْ، كَرْوْلُه كَرِدِنْ، خَوْ كَوْ كَرِدِنْهُوه لِلهُ سەرما يان خەم

كرم: سهوره، قهوره، قهوره كه له قهراغ ئاو دمرويت كزوغ؛ مۆرە، كەردن، مۆرەي گەردن، بربرەي مل

كر: كەر، ھەورىشمى خاوى نەريسراو

كَرُّ: خوار، خوير، ناراست، لار، جهماوه، جهمياگ

كژار؛ جيقلدان، جيقلدانه

كْرَّاوْه: كەرّارە، كەجارە

كربين: بروانه كج بين

كژپايك؛ قرژاڵ، قرژانگ

كڙ دل: دل پيس، دل چهپهل

كَرْدَم: كوْلاْرْدەم، دوپشك، چرزه پيلل، دوماره كۆل، دوفيشك

هەڭگەريتەوھ، گومرا

كَرْرْخْمَهُ: خراپه كار، ئاكار ناشيرين، كردهوهخراپ

كَرُّمرُ: كَيْرِ و خوار، لار و لهويْر

كس: كەس، تاك، زات، مرۆۋ،

کساء جل و بهرگ، لیباس، پۆشاك

كرند: كەرەند، يەكيكە لە ھۆزەكانى كورد لە ئيران

له یاری دو گۆلیدا به کار دمبریت

كسرنش: كورنوش، سهر دانهواندن، له خوبورين،

خولته، خوّ به کهم زانین

كسرو: كلور، رزيو، دداني به كهلك نهماو، له كار

كەوتور كرو؛ بەلەمى بچوك، گەميە، قايەق

كروت؛ قەلەو، زل، بە گۆشت، تىرگۆشت، گۆشتن

كروتنه: داييروشك، كاكله موشان، جالجالوكه

كرور: يينسهد ههزار

كروز: شادى، شادمانى، خۆشحالى، به كەيفى

كروشه: كەوانە، كەوانە بەم شيوەيە []

كروكوديل: كۆرۆكۆدىل، تىمساح، مارمىلكى گەورە

كسروه: ماوهيهكه به ئەنىدازمى سىي فەرسىهخ، دو

کیلوّمهٔ تر. به مانای هیّلانه و نارامگایش به کار

كروه: دداني لهكار كهوتوو، كلوّر، يزيو

كره: بهچكه، بيچو، بهچكهى ئەسپ يان كەر

كره: ناپەسەند، نابەدل، ئەرەى مرۇق بە ناپەسەند و

ناشيريني هه رمار بكات

كرياس: دەربار، پيش خانه، بەرھەيوان، بەردەرگە

كسريج: كهپر، ماليكى بچوك كه دهشتهوانان بق دروست کردنی سیبهر بن خزیان له دار و چیلکه

دروسىتى دەكەن

كريزى: پير، پهك كهوته، چهماوه، به سالأچوو

كريستال: بلور، ئاوينه، نهينوك، شتومهكى بلورين

<mark>كريسمس:</mark> كريسمهس، جهڙني له دايك بوني مهسيح

که مهسیحیهکان له شهوی ۲۵ دیسامبهر دهیگیرن

و به جهژنی مهزههبی نهوان ههژمار دهکریّت

كريشك: ١- جوجكه، جوجهله، جوچكهى مريشك

۲ - شەركەر، شەرخواز

كريشك: چاڵ، قولأيي

كريشنا: كريشنا، خواي مينديهكان

کسساد: بی بازاری، بی برهوی، بی مشتهری، له برشه و کهوتن و دهست نه کهوتنی مشتهری بوی

کسسالت: سستی، بی هیـزی، بی حیالی، کـزی، نهخۆشی، بی تینی، هیلاکی

کسسالت آور: خمه هینمر، بینزار کمار، مانندو کمار، وزویر، گیانبر

گــسب: بـه دەسـت هێنــان، ئامـاده كردنـی شــتێك، كۆكردنەوه، قازانج كردن، دەسكەوتن

كسبه: كاسب كاران، ماملهچيهكان، سهوداگهران

کسپرج: مرواری

کسته: کوتراو، هاراو، دانهویلهی کوتراو که هیشتا

له کا جیا نهکرابیّتهوه

کسستی: زفران، زفرانبازی، پشتوین، کهمهربهند، پشتینی پیرفز که زهردهشتیان له پشتی دهبهستن و سی گری لی دهدهن

کستی کردن: زوران گرتن، زورانبازی کردن

کستیمه: درکی وشتر، جۆره چقنیکه که وشتر زور حهز به خواردنهکهی دهکات

کسر: شکاندن، لهت کردن، ورد و پرد کردن، کهرت کردن، نووخاندن

کسره: لهت، ورده، پرده، تیکه، تیکهیهك له شتیّکی ورد كراو و لهت كراو

کسف: ۱- برین، پچراندن، برینی جل و بهرگ یان ههر شتیکیتر ۲- گیران، مانگ گیران

کـسل: سست، بێهێـز، بـێ تـين، بـێ ورزه، بـێ حـاڵ، لاواز، نهخوٚش

کـــسل: سـسنتی کـردن، سـسنتی، تهمـهڵی کـردن، تهمهڵی، بی حالی

كسلان: سست، بي هيز، ناتهوان، لاواز، نهخوش

كسمه ؛ بره، ئالۆزكاو، قرى بر لاى روخسار

كسندر: ناكەس، ناپياو

كسنى: بروانه كاستى

كسوت: جل و بهرگ، ليباس، سيپال

کسسوف: گیران، گیرانی پۆژ، تاریك بونی خۆر ئەو كاتەی كە مانگ دەكەريّتە نيْوان زەوی و خۆر

کسیر: شکاو، شکیّنراو، ورد کراو، ورد و پرد کراو کسیمه: بروانه کستیمه

كش: باخەل، سىنە، قەبرغگە، لا، كەلەكە

كش: جوان، باش، چاك، دهلال، دلْكير

<mark>کــش</mark>: کـش، کـشه، وشـهیهکه لـه کـاتی دهرکـردن و دورکردنهوهی مریشك به کار دهبریّت

کش: کهژ، کهش، کهژ جنزره بهنیّکه که لهکاتی کیّشاندا دریّــژ و دریّــژتر دهبیّـت یــانی تــا زیــاتر بکیّشریّت زیاتر دریّرْ دهبیّت

کشاف: دەرخەر، ئاشكراكەر، ئىشاندەر، بەدىھىنتەر، پونكەرەرە

کشاکش: کیشمهکیش، کیشان کیشان، بهم لاولادا کیشان، و مهبهست له خهم و خهفهت و پهژاره و دژواری و پوداو و کارمساتی ناخوش

کشاله: دریرژه، دریرژیی، بهردهوامی شتیك

کشاندن: کیش کردن، راکیشان، کیشان، شتیّك یان کهسیّك بهرمو لایهك کیشان و بردنی

کشاورژ: جوتیار، جوتیّر، جوت بهنده، ومرزیّر، فهلا، کشت وکال کهر، کشتیار

کـــشت: کـشت، کـشتوکال کـردن، زموی کــيّلان و چاندنی

كشت: كوشتن، قەتل

کشتار: کوشتار، زوّر کوشتن، کوشتاری مهرٍ و مالآت له کوشتارگا

کشتارگاه: کوشتارگا، کوشتارگه، ئهو شوینهی که مهرو مالأت و مانگای تیا سهردهبرن

كشتبان: جوتير، جوتيار، كشتيار، ومرزير

کشتزار: کانگه، کینگه، زموی و زار، کشتکه، زموی کیندراو و چینراو

كشتك؛ دەشت، دەشتى بچوكى

کشتگار؛ بروانه کشاورز

کشتگر: بروانه کشاورز

کــشتمان: کێڵگه، کاڵگه، کشتکه، ئـهو زهويـهی شتێکی تیا چێنرابێت

کشتن: چاندن، زموی کیّلاّن و چاندنی، کشت و کالّ کردن، جوتیاری کردن

کشتن: کوشتن، مراندن، گیان سهندن، گیان له که سیند که کستن که که که کارتن به مانای کوژاندنه وهی چرا و روناکیش دیت

كشتنگاه: شوينني كوشتن، كوشتنگه

کشته: وشکه، میوهی وشك كراو وهك قهیسی و ههلوژه

کشتی: زۆران، زۆران گرتن، زۆرانبازی، شاخ به شاح بونی دوو کەس بۆ له زەوی دانی یەکێکیتر

کشتی: کهشتی، یهکیک له هؤکارهکانی گواستنهوه که لهسهر ئاو دهپوات له قهبارهی جیاواز و جوّری جیاواز وهك نهفهرههلگر و کهشتی شهرِکهر

کشتی نوح: کهشتی نوح، مهبهست له کهشتی نوحی پیّغهمبهره

كشيتبان؛ كەشتيەوان، كەشتيوان، كەشىتى ئارۇز

كشتى ران: بروانه كشتيبان

كشتى گير: زۆرانباز، ئەو كەسەي زۆران دەگريت

كشخان: گەواد، پيارى حيز، بى غيرەت

كشش: هەولدان، تەقەلا كردن، تىكۇشان، تىكۇشىن

کشش: راکێشان، کێشان

كشش: كوشتن، گيان سەندن، مراندن

كشف: دەرخستن، ئاشكرا كردن، دۆزىنەوە، پوت

کشف: کیسه لل و ناوی بورجی چوارم له دوانزه بورجی قرژاله

كشفتن: قەنشتن، بىلاو كردنەوە، پرژاندن، ژاكاندن، سىس كردن

كشك: كەشك، دۆينە، قروت

کشکاب: دۆینه، کهشکی سوار به ئاو که نائی تیا تریت دهکهن و دهیخۆن

کشکك: خرتکه زرانی، خرتکه لهی نهژنق، وژنگ کشکنجیر: قلا کوت، جوّریك قوّجهقانی گهورهی بهرد

> هاویٚژ **کشکول:** کهشکوٚڵ، دهفری دهرویٚشان

کشمش: کشمیش، کشمش، تریّی وشك کراو کشمکش: کیّشمه کیّش، بگره و بینه کشن: پر، پرش، زر، مشه، فراوان، مشه کشنیز: کشنیز

کشواد: قسه خوّش، زمان پاراو، به توانا له قسه کردن. و ناوی یهکیّك له پالهوانهكانی ئیّران له سهردهمی کهیکاوس

کش واکش: بگره و بینه، کیشمه کیش، کیشان کیش کشور: ولات، مهلبهند، سهرزهمینیکی پان و بهرین کسه لسه خسوگری چسهندین پاریزگسا بیست و دانیشتوانه کهی لایه نگری یه ک دهوله تبن، همریم،

کشورخدا: پاشا، سهرۆك، خاوهن ولأت کشوردار: ولأت پاريّز، پاسهوانی ولأت کشورز: بروانه کشاورز

کش و فش: کش و فش، قرِ و فرِ، شان و شکوّ کشی: باشی، چاکی، دهلالی، دلّگیری

کشیدن: ۱- دریّرٔ کردن، پاکیشان، کیشان، کیش پیدان ۲- پاکیشان، سهرنج پاکیشان بز لای خز ۳-بار بردن، کیشان، پاکیشانی بار یان ههر شتیکیتر ۴- کیشان، جگهره کیشان، بردنه ناوهوهی دووکهل بنو ناو سینه ۵- بهرگه گرتن، پهنج کیشان، سهختی بینین، ئازار کیشان

كـشيده: شـەقەزللە، شـەپازللە، شـەقەزللە كـە لـە بـن گوى يان روخسارى كەسىيكى بدەن

كشيده بالا: بالا بمرز، بمثن بمرز

کشیش: کهشیش، قهشه، پیاوی روّحانی مهسیحی کشیك: کیّشك، نیّشك، زیّرهقانی، پاسهوانی دان کعبه: کهعبه، قیبلهی موسولّمانان. نهوهی شیّوهی چوار گوّشهی ههبیّت، مالّی چوار گوّشه

کف: کهف، مادهیه کی سپی رهنگه که له شوردنی پارچه یان جهسته به ناو و سابون دروست دهبینت. نهوه ی له کاتی کولانی ناو لهسهر ناو دهرده کهوییت کف: بهر، بهره دهست، بهره پی.

كف: وهستان، پهشيمان بونهوه، پاشگهز بونهوه، نەھيشتن، ريكرتن، رئ لئ كرتن

كفسا: سەختى، مەينەتى، دروارى، بەدبەختى، دلتهنكي

كفا : جهزا دان، پاداشت دان، وهك يهكى. به ماناى

وهك، هاوشيّوه، ويّنه، هاوتايش ديّت

كفار: كافرهكان، بي باوهران

كفاره: كەفارە، ئەومى بەھۆيەوە گوناح دادەپۆشن يان قەرەبوى گوناح دەكەنبەرە رەك رۆژو گرتن و خێر کردن

كفانيدن: درز پيدان، قەنشتن، قنشاندن، ترەكاندن

كفايت: بهس، بهس بون، تهواو بون، بهسنده

كفت: شان، سەرشان، سەر قۆل

كفتار؛ كەمتيار، كەمتار، گۆركەنكە، كەفتارق

كفتر: بروانه كبوتر

كفتن: ١ - ترمكاندن، قەلشتن، شكاندن، درز تيكردن

۲ - ترمکان، شکیان، قه لش بردن، درز بردن

كفج: كهف، كهن ئاو يان سابون

كفچليز: كەرگىر، كەرگىرى بچوك

كفچه: كەرگىر، كەفگىر، ئەرەي كەن سەر چىشتى پێدهګرن

گفر: کوفر، کفر، ناسوپاسی کردن، مل نهدان، رازی

نهبون، بی دینی، بی باوهری كفر آميز: كفراوى، تيكهل به كوفر و ناسوپاسى

کفیران: کوفران، ناسوپاسی کردن، مل نهدان، بی دینی، بی باوهری، ناموسولمانی

كف رقان: رفاندن، دزين، فراندن، به زيرهكي شتيك

دزین و فراندنی

كفره: كافرهكان، ناموسولمانان، بي باوهران

كفرى: كفرى، تايبهتبه كوفر، كافر، بيّ باومر

كف زدن: دەست ليدان، چەپلە ليدان، بەرە دەست لەيەك دان

كفش: كموش، ييلاو، بايوش، بابوچ، بيلاً كفشدور: بينالوچى، كەوش دور، ئەر كەسەي پيالو

دروست دمكات

كفشدور: گويردكه سوورد، مال ماله سوورد، خال

خاٽۆكە

كفش كن: كهوش كهن، شوينى پيلاو داكهندن

كفشگر: كەوش دروست كەر، پيلاوچى، ئەو كەسەى

که پیْلاْو دروست دهکات

كفك: كەف، كەفى ئاو يان دەريا

کفگیر: کهوگیر، ئامیریکی کون کونی دهسکدار که

کهن یی دهگرن

هاوشيّوه

كفل: سمت، ران، يشت قون

كفسل: ١- بهش، بهمره، پار، پشك ٢- وهك،

كفلگاه: سمت، ران، پشت قون

كفليز: بروانه كفچليز

كفن: پۆشاندن، كفن كردن، داپۆشىنى مردو به كفن

كفن: كفن، جل و بهرگى مردو، ئەو پارچەيەى كە

مردوی پی دادهپوشن و دفنی دهکهن

كفن درد: كفن در، ئەوەى قەبر ھەلدەداتەوە و كفنى مردو دهدزيت

كفو: وهك، هاوشيوه، وهكو، هاوتا، وينه، وهكى

كفسور: ١ - مل نهدان، ناسوپاسي كبردن، باوهر

نههینان ۲- بی باوهری، بی دینی

كفور: كافر، بي باوهر، ناسوپاس، بي دين

كفه: تا، تاى تەرازو، تاى شايەن

كفى: بەس، بەسىندە، تەواق

كفيدن: دمم كرنهوه، قه لشان، درز بردن، له يهك بونهوه، ترمكيان

كفيل: دەستەبەر، زامن، لە خۆگر

كفين: بهردهستهكان، دوبهره دهست

ككه: پيسى، شياكه، ريخ، گوو

كل: كهچهل، بي مو

كىل: كەل، بزنى ئير، ئاۋەلى ئير وەك گا و مەر و ئاسك و بزن

کل: خوار، خويّر، لار، چەماوە، چەمياگ

كل: ههمو، ههموان، گشت، تيكرا، سهرپاك

کل: ۱ – کول بون، کول بونی شمشیّر و کیّرد ۲ – سست بون، سستی، تهمهٔنی، لاوازی، ۳ – گرانی، قورسی، سهنتی، بهلاّ، مهینهتی

كلا؛ وانيه، بهم شيّوه نيه، ههركيز

كلائست: پاگرتن، پاراستن، پاسهوانی دان، كيشك گرتن، ئيشك گرتن

كلاب: سەگ، سەگەكان

كسلات: قەلأت، دى، دى يىان قەلأ كىه لەسسەر كيْـو دروست بكريْت

کلاجو: پیاله، پیالهیهك که شهراب یان قاوهی تیا بخونهوه

کلاچ: کلاچ، ئامێرێکه لهناو تروٚمبێل که تروٚمبێل ئاژو دهتوانێت به هوٚيهوه گێړی تروٚمبێل بگوڕێت و تواناییی تروٚمبێل له خێرا روٚشتندا بباته سهر

كلارينت: كلارنيّت، جوّره سازيّكي موّسيقيايه

كلاژ: چاو خوار، چاوخيّل، تيل، يەك بە دو بين

كلاژه: بروانه كلاژ

کلاس؛ پز، رەدە، پۆل، كەلاس، <u>ژوورى</u> وانە وتنەوە

كلاسمان: نەزم، ريكى، ريزبەندى

كلاسه: ريك خستن، ريز كردن

كلاسيك: كلاسيك، بهپنى ياسا و رئساى قەدىمىكان كلاش: بەرەلا، بنكار، مفتەخۆر، پەتيارە، شەراشق كسلاغ: قىراك، قىالار، قەلەبەللىك، قەلسە رەشسە،

كىلىرى: كىران، كارق، كەنبەتلەن، ئەتلە رەستا بالندەيەكى خەرام گۆشتە

کلاف: کلأف، کلأفه، دەس پێچك، ماسوٚله، بەن يان ھەررىشم كە بەدەررى شتێكەرە پێچابێتيان

كلافه شدن: سەرگەردان بون، سەر لێشێوان، ھەيران بون، سەرگەردان بون، كێڋبون

كلافه كردن؛ كيْرُ كردن، سەر لى شيواندن، پەريىشان

کردن

کــلاك: تەوقەسـەر، سـەر سـەر، بـە مانـاى دەشــت و سارايش دێت

> کلاك: ناو بەتال، خالى، پوچ، ناو بۆش کلاك: شەپۆل، شەپۆلى گەورەى دەريا

كلال: تەوقەسەر، ناوچاو، تەويىل

كلال: گۆزەچى، گۆزە ساز، ئەوەى دەڧرى سوالەت دروست دەكات

کلال: ماندو بون، بێزار بون، هيلاك بون، بێزارى، شهكهتى

کلالت: ۱- خاو بون، کومل بون ۲- همتیو بون، بی باوك بون، بی منال بون، جمرگ بران

كلاله: كاكۆل، قرى بر، پەرچەم، زولف

کلانی: کۆزەچى، گۆزە ساز، ئەوەى گۆزە دروست دەكات

کسلام: وته، قسه، پهیڤ، وتهیهك که هه لگری مانایه کی به که لك بیّت، وتار، ناخاوتن

كلان: گەررە، زل، زەبەلاح، قەلەو، زەبەندە، ئەستور كلانستر: گەورەتر، ئەسىتورتر، گەوردەي كويخاكان، سەرۆكى شاردوانى

كلانسال: به تەمەن، بەسالاچو، پير، بەتەمەن

کسلاوه: سمرگهشته، گیّـژ، سـمرگهردان، وڕ، کـاس، ـه، نشان

كلاوه: بروانه كلاف

كلاه: كلاَّو، تەقىلە، تەقلە، قۆچكە، عارەق چن

کلاههبردار: دن، کلأوسهرکهر، ههنخهنهتینهر، شهوهی که کلاف سهر کهسانیتر دهکات و فریویان دهدات، شهوهی به فریو و کهنه مال و سامانی کهسانیتر به تالان دهبات

گلاهغود: خوده، کلاّو، کلاّوی ٹاسن، کلاّوی شهرِ گلاهـــدار: کلاّودار، کـلاّو لهســهر کــهر، ئــهوهی کـلاّوی لهسهردایه. و مهبهست له پاشایه

کلاہ گیس: کلاّل گیس، بارِوّکه، قرّی دہسکرد که ژنان و پیاوان لهسهری دهکهن

> کلب: کلّب، دهم، لموّز، پوّزه، دهوراندهوری لیّو کلب: سهگ

کلب: ۱ – تینویهتی، تینیهتی زوّر، تهماحی زوّر، ۲ – هاری، ۱ – هاری، نهخوّشی هاری که لهسهگهوه دهگوازریّتهوه کلب: هار، نهوهی توشی نهخوّشی هاری بوبیّت کلبتان: گاز، ئهو گازهی ددانی پیّ دهکیّشن

كلبه: دوكان، مال، خانو، مالي بچوك

کلپتره: قسهی قوّر، هه لیت و پلیت، قسهی بی مانا کلست: کوّلت، چهکی که مهری که جیّگهی چهند فیشهکی ههیه که ساموئل کوّلتی نامریکایی

دروستكەرەكەيەتى

کلته: که لّته، که لّته کوّن، ناژه لّی پیری له کارکهوتوو. بهمانای ناهژلّی کلك براویش دیّت

کلے: سـهوهته، سـهوهتهیهکی گـهوره کـه پـهین و شیاکهی ئاژهلهکانی پی دهریزژن، سهبهته

كلجان؛ خۆلدان، زېلدان، شوينني رشتني خهوش و

کلج: چلك، قريدرى

كلچنگ؛ قرژان، قرژانك

پ سی سی مین کانی پیسی، قریزی، چلکی لهش کاخچ، چلك، پیسی، قریزی، چلکی لهش

کلاانی: کەلدانی، تایبەت بە کەلدە، کەلدانیەکان کە

نه ته وه کوره کانی سام بون و میزوه که یان بق ۷۰۰۰ سال پ.ز ده گهریته وه

کلىف: رەنگى رەشى سورياو، ئەو پەلأنەى لەسـەر مانگ و ھەتاو دەبينريّن، چالە رەشەكان

كلفت: ئەستور، قەوى، كوڭفت، يۆچەوانەي ناسك

کلف**ت:** کوڵفەت، ژنی خزمەتكار، ژنی كارەكەر

كلفت: دژوار، سەختى، رەنج، سەختى، بەلأ

كلفشهنگ: سيخچه، چلوره، سههۆڵێك كه له زستاندا

به بن گویسوانه کانه وه شوّ دهبیّته وه

كلك: نهى، قاميش، ئەو قەلەمى پيى دەنوسن

کلیك: کهچهل، بئ موو، تاس، ئهوهی مووی بهسهرهوه نهییت

کلیگ: کوندهبهبو، کونهبهبو، به مانای شومیش و ناحهزیش دیّت

كلك؛ گاميْش، گاميْشي نيْري جوان

كلك؛ فيْلْ، تەلەكە، كەلەك، فريو، فيْلْ كردن

كلكسيون: دەستە، تاقم

کسل کسل: زوّربلّهیی، فرمبیّری، چهنه بازی، چهنه دریّری، زوّربلّهیی کردن و سهری یهکتر نیّشاندن

کلم: کەلەم، کەلەرم، يەكێك لە سەوزيەكانە كە بە كولاوى دەخورێت

كلمات: وشهكان، كهليمهكان

كلمرغ: بروانه كركس

كلمه: وشه، كەلىمه، وشەيەك كە ماناي ھەبيت

كلن: گلۆلە، كلافه، بەنى بادراو كە گلۆلەيان كردبيت كلنبه: گونك، گونكه، گونتك، گونكهى هەر شتيك،

قولیچه، کولیچه

کلنج: چلّك پیسى، قریرژی. به مانای له خوّرازی بون و خوّبینیش دیّت

كلنجار؛ قرران، قررانگ

كلنجار: شەر، ھەرا، جەنگ، ھەرا و ھوريا

كلنجك: قرر الن، قرر انگ

كلندر: زەبەلاح، بەميز، چوارشانە، قەلەندەر، زل،

کلنسدگر: شەومى بىه پاچ زەوى ھەلدەكەنىت، پاچ وەشىن، پاچ لىدەر

كلنديدن: هەلكەندن، قەلشتن، ھەلكەندنى زەوى

کلنگ؛ پاچ، قرننه، قوننگه، قرننگ، زهنگن، زهنگهنه کلسنی: داگیرکراو، کۆچهر نشین، سهرزهمینیك که جهماعهتیك له شویننیکهوه بو شهوی کۆچیان کردییت

كلوب: يانه، نادى، كلوپ، بنكه، ناوهند

كلوخ: كولْق، سندهكل، كلْقسىن، كلْقبهرد، كلْمهت، گۆمتل، كەرەسەك، سىمتەكل

کلوخ انـداز: بهرد هاویّرْ، ئهوهی بهرد له کهسانیتر دهگریّت

كلوخه: بهرد ئاسا، ئەوەى وەك بەرد يان كلەبەرد بيت

كلوك: سوالهت، خشت، كەرپووچ

كلوك: منال، زارۆك، كورى بچوك

كلوك: بيّ شەرم، بيّ ئەدەب

کلول: بیّزار بون، هیلاك بون، شهکهت بون کلون: کولّزم، کلّوم، کلّون، دهرگا داخهر کله: بروانه کلاه كليك: كوندەبەبو، بوو، كونە بەبو

كليل: ناتهوان، يهك كهوته، بي هيّز، سست، لاواز.

ئەرەي چاوەكانى بە جوانى نەبينيت

كليله: كەلىلە، ئاوى رِيْويەكە كە ئەفسانەكەي لە

كتيبي كهليله و دهمنهدا نوسراوه

كلسيم: هاودهم، هاوقسه، هاودهنگ، نازناوى

حەزرەتى موساى پيغەمبەرە

كلينيك: خەستەخانە، ئەر خەستەخانەي كە

قوتابیان وانهی پزیشکی تیا فیردهبن

كليه: گورچيله، كوليه، گروچهوينه، ونك، گورچينك

كليه: ههمو، ههموان، گشت، تيكرا، سهرياك

كليه: تهوق، گهردن بهند، تهوق كه دهيكهنه ملى

سەگ و...

كم: كهم، تۆز، تۆزقال، بريكى كهم، هەنديك، كەميك،

پێچەرانەى زۆر

كم: راده، ئەندازە، بر

كمسا: به هـه مان شيوه، وهكو، وهكى، وهك شهوه،

هاوتای، هاوشیوهی

كما: لاوازى، له هوش چون، سست بون، بى هيزى،

بێهۆشى به هۆى ژاراوى بونەوە، كۆما

كما بيش: كهم تا زؤر، كهم وزيا، كهم و كورت

كماس: كهم، تۆز، تۆزقال، ھەندىك

كمسال: تهواو بون، ژيري، فام، تهواوي، رازاوهيي

تايبهتمهنديهكان

كماله: كيْر، خوار، لار، ناراست، ناريْك

كمال يافتن: پيشكەوتن، گەشە سەندن، بەرزبونەوە،

گەشتنە ترۆپك

كمان: كەمان، كەوان، كەقان، ئاميريكك كە لە كۆندا

بۆ تىرھاويشتن بە كاريان دەبرد

كمان ابرو: بروكهوان، ئهوهى بروى وهك كهوان بيت

كمانسچه: كهمان، كهمانچه، يهكيك له ئاميرهكاني

مۆسيقايە

كمانچه زن: كەمانچه ژەن، ئەر كەسەي كە كەمانچە

دەڑەنىت

كماند: پيشنيار، فهرمان، دهستور

كله: كەلە، سەر، سەرى مرۇۋ يان ئارەل

كله: پەردە، پۆشش، روپۆش، سەرەخەرە

كله پاچه: سهرهويي، كهله پاچه، سهر و پيي مهر كه

دهیکهن به خواردن

كله پاشدن: رووخان، لهناوچون، سهرنگوم بون، لهپى

كەرتن

كلهدار: بروانه كلاهدار

كلهر: كهلهور، يهكيك له تايهفهكاني نيشتهجيي

ئێران

كلهشخ: سەرسەخت، پيداگر، لەخۆبايى، لە خۆرازى،

خۆبين، ئەرەى تەنيا بارەرى بە قسەى خۆى ھەيە

كلهطاس: بي مو، سهر تاس، ئهوهي سهري موي

ييوه نهبيت

كليه گنيده: كەلەزل، كەلە قەوى، سەر زل، ئەومى

سەرى زلە

كلى: ديّهاتى، گوند نشين، لاديّى

کلی: دایره، دهف

کلی: گولی، گول

كلى: بەستە، لا، تا، تابار كليات: گشتهيكان، بابهته گشتيهكان

کلیسساوه: ۱ - کسهر، شهوهی نابیستیّت ۲ - گیّش،

سەرگەردان، سەرگەشتە، ھەيران

كليچه: نان، كوليچه، قوليچه

كليسد: كليل، هاچەر، حاچەر، كليل، ئاميريك كە

قوفلی یی دهکهنهوه

كليلدان: كليلدان، قوفل

كليسلدار: كليل بهدهست، خاوهن كليل، كليلدار،

ئەرەي كليلى بە دەستەرەيە

كليز: زمردمواله، ههنگ

كليزدان: هيلانه زمردمواله، كونه زمردمواله

كليسا: كەنىسە، كليسا، پەرەسگاى مەسىحيەكان

كليشه: كليشه، يمراويز، نوسراو يان وينهيهك كه

لەسەر دار يان كانزا دروستى دەكەن بۆ چاپ كردن

كليك: خيل، چاوخوار، چاوخيل، يهك به دوو بين

كليك: تووته، پهنجه بچوكهى پي يان دەست

کمانسدار: که واندار، که ماندار، ئه و که سه ی له تیر هاویشتن به که مان شارهزایه

كماندان: فهرمانده، سهركرده

کمانسدو: کوّماندوّ، ئه و سهربازانهی راهیّنانی تایبهتی شهر کردن دمیین و له هیّرشه لهناکاوهکاندا

كەڭكيان ليوەردەگيرين

كمان رستم؛ پەلكە زىرىنە، رەنگىن كەمان

کمان سام: بروانه کمان رستم

کمانکش: کهماندار، تیرهاویّژ

کمانگر: کهمانساز، کهوان ساز، ئهو کهسهی کهمان دروست دهکات

كمانگير: كەواندار، كەمانگير

کمانور: خاوهن کهمان، کهواندار، ئهو کهسهی که کهمانی ههیه و به کاری دههیّنیّت

کماهه: بازوو بهند، چاوهزار، ئهر دوّعا یان نوشتهی نوّ نهمیّشتنی کاریگهری چاوی پیس ههایدهگرن

کمبود: کهمی، کورتی، کهم وکوپی، ئهوهی له کاتی کیشان یان پیوانه کردن له کیشدا کهم بینییت،

كەمايەتى، كەم ھاتور، ئاتەرارى

کم بها: کهم بایی، کهم نرخ، بی بایی، ناگرنگ

کم بیش: کهم تازور، کهم و زور

كمى: كەمپ، ئوردو، ئوردوگا

کمپسانی: کۆمپانی، دەسته، شەریکه، كۆمهنیك شەریك که پیکهوه لەشویننیکدا کار دەکهن و ههر کام خاوەن بەشى خزیهتى

کمپایه: ناگرنگ، بی پایه، نهو کهسهی پله و پایهی برزی نهبینت بهرزی نهبینت

کمپرســور؛ کۆمپرۆسـۆر، زهخـت، ئـامێری زهخـت کردن، چهکوش یان دریّل که به کارهبا کار دهکات، ئامیّری چر کردنهومی ههلّم

کمپلــــت: هـهمو، کـشتی، تێکــرا، سـهرپاك، کـشت، کۆمیلێت

کمـــپلکس: هاوبـهش، جۆراوجــۆر، تێڪـهڵ، شــتێکی هاوبهش لهنێوان چهند کهس

کىپىر: بەسالأچو، بەتەمەن، پىر، پىرنىڭن، ژنى پىرى لە كاركەوتوو

کمپیوتر: بپوانه کامپیوتر

کمتر: کهمتر، وردتر

كمتريسن: كهمترين، كهمايهتيترين، ورد ترين، بچوك ترين

كمثري: ھەرمى

كهم حوصله: بين تاقهت، كهم تاقهت، خوّرانهكر، بين

كم خرد: بي عهقل، بي ئاور، نازيرهك، نهزان

کم خوار: کهمخوّر، ئهوهی خواردن کهم بخوات

کم خون: کهم خویّن، ئهو کهسهی خویّنی کهم بیّت

كم دل: بيّ زات، ترسهنوك، بيّ وره، خويّري

كمدى: كۆميدى، شانۆى پيكەنيناوى

کمر: کهمهر، پشت، دهوری سك و پشت. به مانای کهمهربهند و پشتوینیش به کار دهبریّت

کمرا: تەويلە، گەور، شوول، چوارديوارى كە شويننى خەوى چوارپيكان بيت

كمر بستن: قوّل هه لمالين، خوّ ئاماده كردن بوّ كاريك،

پشتوین، پشتین، له پشت بهستن، کهمهربهند

كمربند: كەمەربەند، پشتين، پشتوين، شال

کمر شکن: پشت شکین، جهرگ بی، وزهبی، دژوار، سهخت، قورس، ههر کاریک که دژوار و سهخت و

بيّت و ئەنجامدانى وزە لە مرۆۋ بېريّت

کمر کش: ۱- لوتکه، سهرکێو، سهرهوهی کێو ۲-نازا، بوێر، نهترس، چاو کراوه

کم رو: شەرمن، شەرمێون

كم زده: سوك، ريسوا، نزم، پەست

کمسال: ورد، کهم تهمهن، لاو، گهنج، ئهوهی هیشتا له سالهکانی تهمهنی زوّر تنیهری نهکردبیّت کنار گرفتن

کم سو: کهم سۆ، کهم نور، بی نور، ئهوهی پوناکی کهم بیّت

كسم طاقستاً: كـهم تاقـهت، بـیّ تاقـهت، بـیّ سـهبر، خوّرانهگر

كم ظرف: بروانه كم كاقت

كم عقل: بيّ ئاوز، كهم عهقلّ، نهزان، ئهجمهق

کم عمر: کهم تهمهن، تهمهن کورت، ئهوهی تهمهنی کورت بیّت

كم عمق: تهنك، ئەرەى زۆر قول نەبيت، كەم قوولأيى

کم قدر: بی به ها، ناگرنگ، بی نرخ، کهم بایی

کمک: یارمهتی، هاریکاری، هاوکاری، یاریدان، ژیّر

بال گرتن

كمك: كەم، كەمنىك، ھەندنىك

کم کار: کهم کار، ئهومی کهم کار بکات

كم كاسه: به خيل، رەزيل، بەرچاو تەنگ، رژد، ئەو

كەسەى كەم ميوانى بدات

كم كم: كهم كهم، بهره بهره، شمه شمه، ورده ورده

كمل: تەواو، بى عەيب

كملكان: جۆگە، جۆگەلە، چەمى بچوك

كنم ماينه: دەست كورت، مەژار، كەم ماينه، ئەودى

دەسمايەي كەمى ھەيە

كمنهد كهمهند، داو، كهمهن كه بق گرفتار كردني

مرؤة يان ناژهل به كار دهبريت

کم نظیر: کهم وینه، کهم هاوتا، ئهوهی هاوشیوهی

كەم بيّت

کم و بیش: کهم و زور، کهم تازور

كم و كاست: كهم و كورى، عهيب، ئيراد

كمون: شاراوه بون، داپۆشران، خۆ داشارين، خۆ

قایم کردن، خوّ حهشاردان

كمون: كمون، هاويهش، كشتى

كمونيست: كۆمۆنيست، شوين كەوتوويى ريبازى

كۆمۆنىسىتى يان ھاوبەشى

گومونیــــسم: کۆمۆنیــسم، رێبــاز*ی* هاوبهشــی یــان

كۆمۆنيسم

کمه: کویر بون، نهبینین، کویری، شهو کویری

کم همت: سست، پیسوا، ئەوەی كەم ھەول دەدات، پەست

کمیاب: کهم ویّنه، بیّ هاوتا، شهوهی هاوتا و ویّنهی کهم بیّت، دهگمهن، ناویّره

کمیت: ئەسپ، ئەسپى كە رەنگەكەى لەنێوان رەش و سوردابێت

کمیت: ئەندازە، رادە، ئاست، ئەندازەى شتێك كـه ھەنسەنگێنرێت يان بژمێردرێت

کمیتـــه: کزمیته، کومیته، کــۆرێکی تایبـهت، ژمارهیهکی ههڵبژێردراو له حیزب یان کومهڵێك له خهڵکان

کمیك: پێکەنیناوى، پێکەنین هێنەر، قەشمەر کمیـل: کۆمەیل، نازناوى یەکێك لـه هاوهلآنى عـهلى

كورى ئەبى تاليبە

كمين: كەمين، خۆداگرتن، بۆسە، خەفگە، خۆمەلأس بردن، خۆھەشاردان بۆ ھيرش كردنه سەر كەسيك يان شتيك

کمین کردن: بۆسەدانان، خۆھەشاردان، کەمین دانان، خۆ ھەشـاردان بـۆ ھێـرش كـردن سـەر شـتێك يـان

كمينه: كەم بايى، پەست، كەم نرخ، سووك

كن: تەقەل، تەقەلى درومان

كنا: مەرز، زەوى، سنور، كەنار، قەراغ

كنا: بكەر، ئەومى كاريك ئەنجام دەدات

كنار؛ تەنىشت، قەراغ، كەنار

کنارآمدن: سازان، هه نکردن، گونجان، پازی بون، سازان لهسهر بابهتیّك بـو نهمیّـشتنی کیّـشه و دویهرهکی

كنارنگ: حاكم، سنوروان، فهرمانرهوا

كناره: كەنار، كەنارى شتيك، بەستين، قەراغ، ليوار

کناره جستن: خوّ به دور گرتن، دووری کردن، خوّ له شتیك دوور خستنه وه، خوّ كیّشانه وه

کنارهجو: سوچگیر، ئهوهی به تهنیا دادهنیشیت

كنار گرفتن: خوّ كيشانهوه، له خهلك دووري كردن،

لا گرتن، جوی بونهوه، به تهنیا دانیشتن

کناس: کهناس، سپور، کریّکاری شارهوانی که سهر جاده و شهقامهکان پاك دهکاتهوه

كناغ: لا، كەنار، تەنيشت

كناغ: تار، داو، تارى هەورىشم، داوى داپيرۇشك

كناك؛ ژانه سك، ئازارى سك، پيا هاتنى سك

كنام: هيلانه، شمولاني درهنده، كوني ئاژهلهكان. به

مانای لهومرگایش دینت

كنانه: كۆن، پنچەوانەي تازە

كنانه: تيردان، شوينني تير هه لكرتن

كنايه: تانه، تهشهر، توانج، تانووت، پلار

كنايسة (دن: تهشهر ليدان، تانه ليدان، تهشهر له كهستك دان

كنبوره؛ مهكر، ناز، فريو، فيْلْ، تهنّهكه

كنتاك؛ نزيكى، بەركەوتن، روداو

كنتر؛ كونتۆر، ئەرماركەر، ئاميرى رماردن

كنترات: قزنتمرات، رِيْكموتان، گريْبمست، رِيْكموتن

سن ۱۰۰ مرسسن ، پیمساوی ن. بق کاری بیناسازی یان کاریتر

كنتراست: درايهتي، نهياري، ههلنهكردن، در

كنترل؛ تەفتىش، پشكنين، كۆنترۆن

كنترلر: كۆنترۆلكەر، پشكنەر، ئەوەى لە سەر پيى

ئاسن یان سینهما سهیری بلیتهکان دهکات گنتینو: بهردموام، پهیوهست، پشت سمری یمك، یمك

. له دوای پهك

كنج: كونج، گۆشه، سوچ، زاويه، قوژبن

کسنج؛ زمانه چکۆله، زمانه چکۆلهکه کۆتسایی قزرگدایه

كنج: كەورە، زەبەلاح، زل، چوارشانە، زەلام

كنجد: كونجى، گيايهكه يهك ساله بهرزيهكهى تا يهك

مەتر دەگات، شەيدانك، كونجيت

كنجك: تازه، نقار، نوى، تازه دمركهوتوو

كنجكاو؛ پەيجۆر، تى بين، ورد كەرەوم، ئەشوين گەر،

ورد بین

كنجه: پل، قنجك، جكچك، چنجك

كنجه: مۆلەتى، پشوو، مۆلەتى پشوو

کنسد: خاق، کول، ئارام، هیّمن، لهسهرخق، نهرم، نهوي، تهورم، نهوري، تهمهلّ، ئهو کهسهی بان ئهو شبّهی که هیّواش یان ئارم دهروات یان دهجولیّتهوه

کنسه: بویر، شازا، پالهوان، چاونهترس، بویری، دلنری

كند: بروانه قند

کنسدا: زانا، دانا، پسپۆر، شارهزا، فهیلهسوف، نهستیرهناس، جادوگهر. به مانسای بسویری و

ئازايەتىش دىنت كنداگر : بروانە كندا

کنددست: دهست خاو، ئەرەى لە كاتى كاركردندا دەستى خاوە، خاو

كند ذهن: نهزان، كهم هوّش، ناوشيار

كندر؛ شار، باژيْر، ناوچه

کندرو: هیواش پهو، خاو، نهوهی هیواشه و خاو به پیدا دهپوات

كندر: قەلأى كۆن، درى كۆن، قەلاتى كۆن

كندزبان: زمان خاو، ئەوەى زمانى دەيگريت، فسك،

ىك

کند فهم: کهم موّش، نهومی زوّر درمنگ له شتهکان تی نهگات، نهزان، گیّر و حوّل

كندك: ورتكه نان، ورده نان، نانى ورد كراو

کندن؛ هه لکهندن، هه لکهنین، جیا کردنه وه، جوی کردنه وه، شتیك کردنه وه، له پهگ دهرهینان، جوی کردنه وهی شتیك که به شتیکیتره وه لکا بیّت، هه لدرین، هه لکولان

کندمنسد؛ ویّران، خاپوور، پەریّشان، بینایــهك کــه دارمابیّت و ویّران بوبیّت

كندواله: چوارشان، زەبەلاح، زل، زەلام، گەورە

كندوره: سفره، سفرهى چەرمى گەورە

كندوك: بروانه كندو

کندوکاو: مه لکه نین، پشکنین، مه لکه نین و گهران به دوای شتیک، قهگهریان

كندوكوپ: همالأوزهنا، همراوهوريا، ئاژاوه، پشيّوى، دلمراوكيّ

كندوله: بروانه كندو

کنده: دار، قهدی دار که برابیتهوه

کنده: خەنەق، خەندەك، خەندەق، چانىكى قوول كە بە دەورى شاردا ھەنىدەكەنن بۆ پىگرتن لە ھاتنە ناوەومى دورمن بۆ ناو شار

كنده زانو: سەرئەژنق، خرتكه زرانى

کنیدهکاری: کهنهکاری، نه خیشاندن، هه لکهنیدنی نه خش له سهر دار و ته خته

كندهورش: چال و بەرز، ھەوراز و نشيوى زموى

كندى: خاو بون، كول بون، سست بون

كندى؛ دليرى، بويرى، ئازايەتى، ئەترسى

كنديدن: مەلكەندن، ھەلدرين، كەندن، مەلكەنن

كنسرت: كۆنسىيرت، ھاوئاھەنگى، يەكيەتى، تەبايى،

ساز و ئاوازى هاوئاهەنگ

کنسك: بهخیل، رەزیل، دەست وشك، رژد، بەرچاو تەنگ

کنسول: قونسول، نوینهر، بالویز، نوینهری دمولهتیك له ولاتنکیتر

کنسسیانس: مهعریفه، ناسبینهوه، ویبردان، راست کرداری، دین، باوهرداری

كنش: كار و كردار، كرده، كرداري چاك و خراپ

كنشت: بروانه كنش

كنشت: ئاتەشكەدە، دەير، يەرسگاى يەھوديەكان

كنشتو: جل شۆر، جل كوت، ئەو دارەي كە شۆريىنى

جل و بهرگ که لکی لیّوهردهگرن

كنشن: بروانه كنش

کنعائی: کەنعانی، تايبەت بە كەنعانيەكان، كەنعان سىەرزەمينيك كەن نريك ئوردن بود كى ھەمان سەرزەمينى بەلينىدار يانى قەلەستىنە. كەنعان لەمنالەكانى سام كورى نوح بو

كنفاله: ههتيو باز، نير باز، منالباز، ئه پياوهى كه

حەزى بە جوت بون لەگەل منالە

كنف؛ لا، قەراغ، سيبەر، تەنىشت، كەنار

کنفت: چڵکن، پۆخل، پیس، چڵکاوی، قریْراوی، فیرق، شەرمەزار، شەرمیّون

كنفــرانس: كـۆنفرانس، وتـاردان، وتارخويندنـهوه، كۆبونەوه بۆ دوان لەسەر بابەتىك

کنفوسیوسسسی: کۆنفۆسیۆسسی، تایبسهت بسه کۆنفۆسسیۆس، شسویْن کسهوتوویی کۆنفۆسسیۆس، مهزهمهییکی ئهخلاقیه که دانهرهکهی کۆنفۆسسیۆس فهیلهسوق ناوداری چینیه که لهسالهکانی ۵۵۱–۴۷۹ پ. زهیناویسهتی. کۆنفۆسسیۆس پیبسازیکی دروست کرد تا لاوهکان بۆ ژیانیکی باشتر و شیاوتر ئاماده بکات، کهسانیکی زور شوینی کهوتن بهلام بانگهشهی پیغهمهرایهتی نهکرد

کنے ۱ - گویز، گویزی پهق ۲ - بهخیل، دهست وشك، رژد

کنکاش: پاوینژ، بیروراگۆرینهوه، پرس و پا

کنکسسور: هاوناهسهنگی، هاوکساری، کیبپکسی، پکهبهرایسهتی، کۆبوشهوه و قهرهبالفی ژمارهیسهك بـق مهبهستیك له شوینیك

کنکورد: تاقانهیی، یهکیهتی، یهك گرتویی، و جوّریّك فرزکهیه که لهسالی ۱۹۶۹ ز به بهشداری بریتانیا و فهرهنسا دروست کرا که خیّراییهکهی دوو بهرابهری خیّرایی دهنگه

کنگ: حیز، کوپی چوارشانه، بی شهرم، پوودار کنگ: ۱- بال، پهپ، پهرشی مریشك، بالی مریشك ۲- لق، لقی دار، چل

کنگسر: سـوڵکەر، سـواڵکەرى پێـداگر، درۆزەکـەر، درۆزەکەرێك کە بەرودارى سواڵ بکات .

کنگر: کنگر، قنر، قنگر، جۆره گیایه که که لاکانی درکدارن و به کالی و نه کولاوی دهخوریت

كنگره: كۆنگره، كۆپ، كۆپىك كه لەنويىنەرانى چەند دەولەت يان چەند حىزب يان نوينىەرانى هەر كام لەوانە بۆ بىر و پاگۆپىنەوە و باس كردن و چارەسەر كردنى كىشە سياسيەكان دەبەسترىت

> کنوانسیون: پریکهوتن نامه، عههد، بهلیّن نامه کنود: ناسوپاسی کردن، کوفران، نارازی بون کنود: نافهرمان، ناسوپاس، بهخیل، رژد

کنــور؛ کـهنوو، کهنـدوو، شـویّنی دهغـلّ و دان لـهناو مالّ

كنور: هەورە تريشقە، ھەورە گرمە، بروسكە

كنون: هەنوكە، ھەميستاكە، ئيستاكە، ئەميستاكە

كنه: كەنە، غەرىب كەز، كەنە كەولە

کنه: سایهوان، سیّبهر، نسیّ، سهیوان، سهر دهرگا، سهقف یان یوششی سهر دهرگای مالّ

کنیـز: کهنیز، کارهکهر، خزمهتکاری ژن به تایبهت نهگهر کریبیتیان

كنيزك: كەنيزى بچوك، كچ، كچى بچوك

كنيس: كەنىسە، پەرەسگاى جوولەكە

كنيسه: كليْسا، كەنيسە

كنيسف: ١- داپۆشـەر، پۆشـەر ٢- پۆشـش، ٣-

قەلغان ۴- ئاودەسىت، مەستەراق

گو: کوا، لهکوئ، بۆ کوئ چو

كو: زيرهك، بيرمەند، تنكهشتوو، عاقل

كوار؛ سەوەتە، سەوەتەي ميوە

كوارث: خهم هينهر، خهفهت هينهر، ئهومي ببيته

هۆى خەم و خەفەت

كواره: بروانه كوار

كواز: كۆزە، دەفرى سوالەت

كسبوار: تانسه، لومسه، سهرزهنسشت، تسوانج، يسلار،

سەركۆنە

كواسر: شكينهر، به بالنده راوچيهكانيش دهلين

كواش: تايبه تمهندى، جۆر، شيّوه، شيّواز، ياسا

كوب؛ جام، كۆزە

کوب: زهرهر، زیان، برین، برین یان زیانیك که له بهرد یان دار یان شتیکیتر که بهر جهسته دهکهویت

. ب يان اوريان. دروست دهبيّت

كوب خوردن: زيان بهركهوتن، زمرهر ليدران، زيان بينين

كوبل: شكۆفه، چرۆ، گوڵى تازه پشكهوتوو

كوبن: چەكوش، تەشوى

كوبه: ئاميرى كوتان، چەكوش، تەشوى، چەكوچ

کوبیدن: کوتان، شتیّك به بهرد یان چهکوش لیّدان و نهرم کردنی، داکوتان، نهرم کردن

کوبیسم: کوبیسم، پیبازیکه له پیبازهکانی نهقاشی

کوپ: بې، بېين، لەت، پارچە كىران كىستىرى

کوپك: کوپیك، پارهی باو لهناو روسیا

کسوپن: کوپین، بهش، پشك، ههركام لهو وهرهقه باییدارنهی که له کای دابهش کردنی خواردهمهنی بسه سسهرمالهکاندا لسه وهرهقهی سسهرهکی جیسا دهکهنهوه

كوتار: دالأن، كۆلأنى سەرداپۆشراو، ريرمو

کوتساه: کورت، کول، کهسیک یان شبتیک که بهرزیه که ی له هاوشیوه که ی خوی که متر بیت، گول،

كورتهبالأ

کوتساه آمیلن: کرّتا هاتن، واز هیّنان، خوّ به دوور گرتن له دریّژهدان به شهر و ناژاوه

كوتاه بين: بروانه كوته بين

كوتساه دست: دهست كورت، ئهوهى به مهبهست و

ئارەزوى خۆى نەگات

كوتاهقد: كورتهبالأ، كورت، كولْ، گول، ئهوهى بهرن

و بالأی کورته

کوتاه کردن: کورت کردنهوه، له درینژی و بهرزیی

شتێِك كەم كردنەوە، كۆتا كردن كوتوال: ياسەوانى قەلأ، زێرەڤانى قەلأ

کوتوله: گول، کورته بالاً، بهژن کورت

كوته: كورت، كول، كوتا

كوته اندیش: كورت بین، بیر تهسك، ئهو*هی* نهتوانیّت

به باشی ئەندێشە بكات

كوتەبىن: كورت بىن، بەرچاوتەنگ

كوته خرد: كهم ئاون، كهم عهقل، نهزان، دهبهنگ

كوته نظر؛ بيرتەسك، بەخيل، رژد، بەرچاو تەنگ

كــــوثر: ١- فــراوان، چـــروپر ٢- بهخــشهر،

بهخشنده ۳- و ناوی پوباریّك لەبەھەشت كوچ: بوم، كونەبەبو، كوندەبەبو

کوچ: کۆچ، بار کردن، پۆشتن، پۆشتن له شوێنێکهوه بۆ شوێنيکيتر. به مانای تايهفه و بنهمالهيش دێت

كوچاندن: كۆچ كردن، رۆشتن، بار كردن، گواستنەوه له شوينيكهوه بن شوينيكيتر ههمو شتهکان به رهشی ببینیّت، رهش بین كوچك: ورد، بوچك، بچوك، چكۆله، پرتكه

كوچكتر: بچوكتر، وردتر، چكۆلەتر

كوچكترين، بچوكترين، وردترين

كوچكين: بروانه كوچكترين كوچ نشين: كۆچ نشين، ئەوەى لە شار و ولاتى خۆى

كۆچى كردبينت و له شويننيكيتر دانيشتبينت

كوچولو: بچوك، ورديله، منائى چكۆله، زارۆك

كوچه: كۆلأن، ينگاى هاتووچۆ لەناو گەرەكەكان كوچه پس كوچه: كۆلأنى باريك، كۆلأنى تەنگ يەك لە

دوای یهك

كوچسهدادن: پيكه دان، پيكه كردنهومي خهلك بـ ق تێپەريىنى كەسێك

كوچه گرد: بهرهلا، كۆلان گهر، ئهومى له كۆلانهكاندا بهرهلا و ههرهلا بسوريتهوه

كوچسيدن: كۆچ كردن، بەرنكەوتنى دەستەپەك لىه خەڭك لە شارىكەوە بۇ شارىكىتر

كوخ: كوخ، كەپر، زنج، كەويل، خانوى بچوك **کود: ۱** – خرمان، کۆگا ۲ – کود، پەین، شیاکەی یان

پیسایی وشکهوه بوی چوارپیکان که بو قوهت دان

بهزهوی له زمویدا بلاوی دهکهنهوه

كودتسا: راپهرين، پلانس لهناكاوي ژمارهيهك له سوپاییانی ولأتیّك بو روخاندنی حكومهت و هیّنانه

سەركارى حكومەتىكى نوى، پىلان، گۆرانى رژيم

كودك: منال، زارق، زارؤك، زارقله، كچ يان كورى كهم

كودكانه: منالأنه، هاوشيّوهي ههنس وكهوتي منالأن كودك وش: منال ئاسا، منالأنه، هاوشيّوهي منالأن

كودن؛ ئەحمەق، نەزان، ور، حۆل، گێـْد، كاس، ھيچ

نەزان، تىنگەشتور

کور: کویر، نابینا، نهرهی چاوی نابینیت

كوراب: تراويلكه، سهراب

گورانه: کویرانه، کویرکویرانه

كورباطن: دل رهش، كهم هـوش، دل پـيس، ئهوهى كوربخست: بهدبهخت، بيي شانس، چارمرهش، خاكەسار

كورذهن: زمين كوير، كهم هوش

كورس: ١ - زولف، قرى برث، موى ئالۆزكاو ٢ - چلك،

قریّژ، پیسی، چلکی جەستە

كورك: دومهل، دمهل، زوه، جوّش، پيزوّكه

كوركورانه: كويركويرانه، كويرانه

كسوره: كوره، زوّيا، ئاگردان، شوينني ههلايساني ئاگر، شوينني تواندنهوهي شوشه يان ئاسن

كـــوره: بهشك، پـشك، بهشيك لــه ولأت، ناوچــه،

مەلبەند، پاريزگا، شار، باژير

كـــوده داه: كـويره دي، توله دي، ديكه باريك و ناخۆش

كوريدور: رارهو، ريرهو، دالأن

کوری رنگ: رەنگ کويری، نەخۆشيەكى چاوە كە کەسەکە تواناى جيا كردنەوەي رەنگەكانى نيە

كوريزا: هەلأمەت، سەرماخواردن

كورْ: قالوْنچە، قالوْنچە رەشە

كوزگك: گۆزە، گۆزەي بچوك

كوزه: كۆزە، دەفرى سوالەت، ئىمە سەولە

كوزهگر: گۆزەچى، ئەو كەسەي كارى دروست كردنى گۆزە و دەفرى سىوالەتە

كوژ: چەماوە، خوار، لار، ناريك، چەمياگ

كوژپشت: پشت كۆم، پشت چەماوه، پشت كورتان،

ئەوەى بى ھىزى پىيرى يىان نەخۇشىي پىشتى جهمابيتهوه

كوژه: كەر، كەرى سىيى رەنگ

كوس: تەپل، تەپلى گەورە

كوس: زيان، زمرمر، بهلا، سهختى

كوسان: سترانبين، كۆرانيبين، لۆتى

كوست: تەپل، تەپلى گەورە

كوست: كۆست، زيان، زەرەر، بەلأ، سەختى

گوسین: سهنیر، سهرین، پیشنتی، شهوهی له کاتی خهودا دهیخهنه ژیرسهر

کوسه: کۆسه، کۆسته، ئهو پیاوهی تهنیا چهناکهی مووی پیوه بیت و سهرکولمهکانی بیمو بیت

كوشا: هەولدەر، كۆشا، تىكۆشەر

گوشش: ههولدان، تیکوشین، خهبات کردن، تیکوشان کوشش: کوشک، بالهخانه، بینای بهرز، تهلار، بینای بهرز و خوش له دمرهوی شار که دموروبهری به باغ و بیستان گیرابیّت، خانه باخی

گوشسیدن: هەولّىدان، تەقەلا كىردن، خەبات كىردن، تىكۆشىن، تىكۆشىن، زۆر كار كردن

کوفت: زمرمر، زیان، بهلاً، زیان و برین که له مشت و لهقه یان دار وبمرد بهرجهسته دهکهویّت

کوفتن: کوتان، زمرمر لیدان، زیان پیگهیاندن، شتیک به بهرد یان دار یان ههر شتیکیتر کوتان و ورد کردنی

گوفته: کفته، قلقلی، خواردنیّکه که به برنج و نوّك و سهوری و گوشتی کوتراو دروستی دهکهن **کوفجان: ق**هفس، شویّنی تهنگ

كوفشانه: جزلا

کوك: بهقەل، كۆك، تەقەل كە لە جل و بەرگى دەدەن كوك: بروانه كاهو

كوكب: ئەستىرە، ھەسىرە

کوکبه: ۱- ئەتىرە، سىتارە، ھەسىدە ۲- گول ۳-دەسىتە، جەماعىەت، تىاقم ۴- بىدەاناى فىدر و شكۆيش بە كاردەبرىت

كوكله: شانهبهسهر، جوّره بالندهيهكه

كوكن: بوم، كوئهبهبو، كونده بهبو

کوکسو: کوکی، خواردنیکه که به سهرزی و پهتاتهیکوتراو دروستی دهکهن

گول: كۆل، شان، سەرشان

کول: گۆلاو، ھەوز، ئەستىر، ئەستىلك، شوينىنك كە ئارىكى كەمى تيا وەستابىت

کول: ۱ – خیّل، چاوخوار۲ – ئەسپیّك كه هیّواش به ریّدا بروات

كولاب: ئاوگر، گۆلاو، حەوز، ھەسێل، گۆم، ئەستێر كولاك: تۆفان، گێڑەن، شەپۆئى دەريا كولخ: ئاگردان، ئاشتەدان، مەنقەل كىلىم: ئاگردان، ئاشتەدان، مەنقەل

گولر: فینک کهرهوه، ئارام کهرهوه، ئامیریکه که بق فینک کردنهوهی ههوای ناو ژوورهکان به کار دمدت.

کولنگ: حیز، گاندمر، پیاوی گاندمر، قندمر، قوندمر کوله: کۆل، کۆلەبار، ئەو بارمی دمیخەنە سەرشان، ئەرمى بە كۆل ھەلىدمگرن، كۆلەپشىتى

کوله: خوار، لار، چەمارە، چەمياگ

كولى: قەرەچ، سارانشىن، بيابان گەپ، قەرەجەكان كە لەھەمو شوينەكانى دنيا بەربلاون

كوليت: قۆلۆن، جۆرە نەخۆشيەكە

كوم: سەورە، سەورەى كەنار دەريا، قەورە

كومش: چال ھەلكەن، بىرھەلكەن

کومه: کهپر، خانو، مانیکی بچوك که دهشتهوانان به لق و گهلای دارهکان دروستی دهکهن

كون: ١- بون، هەسىتى، زيان، ھاتنەدنيا، دروست

بون ^۲ – دنیا، جیهان، کهون

كونده: تۆر، تۆرى ئالف كيشان، رەشكە

كوه: كيّو، چيا، كيّف، كهڙ، شاخ، ههردهبان

گوه: کون. کونی دیوار، دهلاقه، رۆچنه

كوهان: كۆپارە، دووگەى وشتر، كۆپانە، كۆپان

كوهپايه: داوينني كيو، كويستان، خوار كيو

گوھسر؛ سەركێو، كێوسار، كۆسار

كوهكان: بروانه كوهكن

كىسوھكن: كۆكسەن، كێوكسەن، ئسەق كەسسەي كێسو ھەلدەكەنئت

گوه نوره: کیّوپیّو، سهختهوان، زهردهوان، کهژبپر

گوهـه: ته په، ههلأوساوی شـتیّك، ته پوٚلَکه ۲ –
شه پوّل، شه پوّلی ناو ۳ – هیْرش، پهلامار، ههلّمهت

گوی: گه پهك، ناوچه، کوّلاّن، شاریّك، شاریّ گویر: شوّپهکات، چوّل، زهوی سویّر، کرك، بیابان، تراویلّکه. به مانای شیّری ژیانیش دیّت گویز: سوچ، قوّژبن، گوشه

کویستن: کوتان، کوتانی دانهویّله یان ههر شتیّکیتر که: که، وشهیهکه که بهمانای ئامرازی پهیوهندی

ديْت

که : کیّ، چ کهسیّك

كه: كيّو، كهڙ، چيا

كه: كاه، ئالف، تفاقى چوارپى ماليهكان

كه: بچوك، ورديله، چكۆله

كها: شەرمەزار، شەرميون، خەجالەت

كهانت: ئەستىرەناسى، ھەسارە ناسى، غەيب گۆيى كىلىمىنى شىرىداردۇرىيا

كهبد: كيو نشين، چيا نشين، پاسهواني كيو، كهڙ

نشين

كهبل: نەزان، كێڽ، دەبەنگ، ئەحمەق

كهتر: بچوكتر، چكۆلەتر

كهدان: كايهن، كايين، ئالفدان

كهر: قاوهيي رهنگ، ئەسپىك سوورى رەشباو

كهرمان: قارممان، يالهوان، ئازا

كهره؛ بەرخۆلە، بەرخۆلەي شيرخۆر، بەرخ، كاژيلە

كهريز: بروانه كاريز

کهسار: بروانه کوهسار

كهست: بچوكترين، وردترين، چكۆلەترين

كهستان: بروانه كوهستان

كهسله: بروانه كهبل

كهف؛ ئەشكەوت، غار، غارى گەورە لەكيو، پەناگە،

مەغار

كهكان: بروانه كوهكن

كهكسشان: كاكهشان، كاكيشان، هيلنيكي سيي

هەورئاسىا كىه ئىه مليۆنـان ئەسـتيْرە پيْـك ھـاتوە و

شهوانه له ئاسمان دا دهبینریّت

كهن: كۆن، مێژين، پێشين، دێرين، قەديمى، كەڤن

كهن جامه: كۆنەپۆش، ئەوەى جل و بەرگى كۆن و

دراوی لهبهردابیّت

كهن درُّ: قەلأى كۆن، قەلأتى كۆن

کهن زاد: کونسال، به تهمهن، شهوهی له سالهکانی

تەمەنى زۆر تێپەرىبێت

كهنسال: پير، به سالآچو، بهتهمهن، تهمهن دريْرُ

کهنسه: کوّن، کوّنه، دراو، شهق و شر، سواو، له کارکهوتوو، پیّچهوانهی تازه

گهنه پرست: کونه پهرهست، میشك بهرد، نهوهی به شیوازی کون بیردهکاتهوه و توانایی گورانی تیا به دی ناکریت

گهنه سوار: کونه سوار، خاوهن ئه زمون له سوار کاریدا گهنه گار: کونه کار، به ئه زمون، شاره زا، لیوه شاوه، به توانا و ئه زمون له کاروباره کاندا

کهولت: پیربون، پیری، تهمهن دریّژی، به سالاً چون

كهين: بچوكتر، چكۆلەتر، كەم تەمەنتر

کی: کهی، چ کات

کی: کیٰ، چ کهسیّك

كى: پاك، بى گەرد، خاوين

کسی: داغ کردن، داخ کردنی پیستی جهسته به ئاسنی سورهوه کراو

کیا: گەورە، خاوەن، خودان، خوا، پاشا، فەرمانرەوا

کیابیا: جیّگه و ریّگه، شان و شکق

كياخن: نەرمى، ئارامى، ھيمنى، لەسەرخۆيى

كياده: ريسوا، بي ثابرو، بي شهرم، ناو زړاو

كيار؛ تەمەلى، سسىتى، لاوازى

كيارا: خەم، پەۋارە، خەفەت، مەينەتى، كەسەر

كيارنگ؛ سپى، خاوين، پاك، بى گەرد

کیاست: زیرهکی، وشیاری، به ناگایی، هؤشیاری

كياگَن: نارِيْك، ناخوْش، گەورە، نەگونجاو، درْ، نەيار

كيان: كيان، ناوى سيلسيلهيهك له پاشاكانى ئيران

که به کیانیان ناسراون

كيسان: خيده، خيوهت، چادر، خيوهتى خهاكى سارانشين

کیسان: ۱ - پودان، دهرکهوتن، بهدیهاتن، بون ۲ - سروشت

كيانا: سروشت، سرشتى همر شتيك، همركام له توخمه چوارينهكان

کیانوش: کیانوش، له داستانه نیْرانیهکان ناوی فهرهیدون پاشای پیْشدادی كيله: يەيمانە، ييوانە

كيماك: قەيماغ، سەرشىر، قەيماخ، تويْرْ

كيمخت: پيست، پيستى ئەسب يان وشتركه

خۆشيان كردبينت

كيمختگر: پيسه خوشكهر، پيست خوشكهر، ئهو

کهسهی کاری پیسته خوش کردنه

کیمیا: کیمیا، تیْکهل بون. و به پینی دهستهواژهی کرّنهکان مادهیهك که بتوانریّت به هزیهوه مس بوّ

زيْرِ بگۆردريْت

كيميايى: كيمايى، تايبهت به كيميا

کسین: دوژمنی، نهیاری، دوژمنایهتی، نهگونجان، نهسازان، ههلنهکردن

كينونت: بون، بهديهاتن، هاتنه نارا، دروست بون

كىنە: پق، دوژمنى، نەيارى، نەسازان، دژايەتى

كىنىـ آوردن: پق ھەلگرتن، دورثمنايەتى كردن، تۆلە سەندنەوە

كىنەكىسىشىدن: تۆلسە سسەندنەوم، رق ھسەلگرتن، دوژمنايەتى كردن

کینهور: رِقاوی، خاوهن رِق، خراپهخواز، رِهشبین، شهرانی

کیهان: جیهان، رِوْرْگار، دنیا

کیهان خدیو: پاشای دنیا، پاشای گهوره

كيى: پاشايەتى، فەرمانرەوايى، شايەتى

کیبیدن: له پیّ دهرچون، به لاپیّدا پوّشتن، به پیّگای ناړاست پوّشتن

كيپ: پر، لێوانلێو، ليپاوليپ، سەرڕێڗ

كيع: پهريشان، پرژ، پرژ و بلاو، تيكهل و پيكهل،

کهم، هیواش، ورد ورد، هیدی هیدی

كيد: مەكر، فيْلْ، فريو

كيس: چرچ، چرچ ولوچ، چرچ و لوچ و ناريكى له

جل و بهرگ و فهرش و قائی

كيس؛ تۆبەرە، تويشودان، كيسه

كيس: زيرهك، زرنگ، ليوهشاوه، وريا

كيسان: بي وهفايي، جهفا، غهدر، ناوى كهسيكيش

بوه

كيسه: كيسه، تووره، توورهكه، گيرفان، ههمانه

كيسهبر: در، گيرفان بر، دريك كه پارهى خهلك لهناو

گيرفاني ئهوان بدرينت

كيـــسهكش: كيـسه كـيش، لفكـهكيّش، ئـهوهى لـه

حهمامدا کیسه و لفکه له کهسانیتر دهکیشیت

كيش: ئايين، دين، مەزھەب، باوەر

کیف: کیف، جزدان، کیسه یان جانتایهکی بچوك بۆ یاره ههلگرتن

كيفر: سزا، جەزرەبە، تاوان، قەرەبو

كيفور؛ سەرخۆش، مەست

كيفيت: چۆنيەتى، چۆنايەتى، چۆنى، تايبەتمەندى

و چۆنيەتى شتىك

كيك: كەيك، كيك، جۆرە شيرينيەكە

كيكاوس: كهيكاوس، به پني داستانهكاني شانامه

دوهم پاشا له سیلسیلهی کیانیان

كىكىز: تەرە، تەرەتىزە

کیس: ۱ - خوار، خویّر، لار، چهماوه، چهمیاگ ۲-

ئارەزومەند، تاسەدار، تاسەخواز، پرتاسەژ

كيل: پەيمانە، پيوانە

کیلو؛ کیلق، پیشگریکه به مانای ههزار

كيلوس؛ شلەمەنى، تراو، ئاوەكى

كيلوگرم: كيلۆگرام، كيلۆغرام

كىلومتر؛ كىلۆمەتر، ھەزار مەتر

گ: گ، پیتی بیست و شهشهم له نالفابیتی فارسی که
 به گاف دهخوینریتهوه

گابساره: گایسهل، میکسهل، گایسهلی مانگسا. بسه مانسای نهشکهوت و غاریش دیت

گاه: جنگه، تهخت، تهختی پاشایهتی

گات: گات، كۆنىرىن و پىرۆزتىرىن بەشى ئاھۆستا

گاه: كات، سات، دهم، وهخت، خول

گاهگدار: همندی کات، سات ناسات، همندی جار

گار: ویِستکه، نیسگه، ویِستکهی شهمهندهفهر

گاراژ: گاراژ، گاراج، شوینی راگرتنی تروّمبیّل

گاراژدار: خاومن گاراژ، نـمو کمسـمی گاراژی همیـم و کمسمکان و کمل و بمل دمگوازیّتموه

گارد: باسموانی، کیشك، نیشك، ناگا لیبون، قمراول،

نيگابان، كەسە نىزاميەكان كە لێپرساون بـۆ پاسـەوانى كردنى كەسێك يان شوێنێك

گارسن: کور، لاو، پێشخرمهتی میوانخانهکان، شاگرد

گاری چیں: گاری چی، عەرەبانىە ئێخور، ئىەو كەسمەي

گاری یان عەرەبانە لىّ دەخوریّت

گساری: گاری، عارهبانه، عمرهبانه، یه کیک اسه کهرهسته کانی گواستنموه که به به دوچهرخ یان چوارچهرخ به نمست و زیاتر بؤ

چوارچهرے به تفسی یان خەریموه دەبمستن و ریابر بو گواستنهومی کەل و پەل و بۆ شوینه نزیکهکان کەلکی

> لێوهردهگرن گاننده کان کرتر خرب کرتر خرب نام کرتر خرب

گاز زدن: گاز گرتن، قمپ گرتن، قمپ لیّگرتن، قمپالّ گرتن، دیان کردنه ناو شتیّك

گاز: پواز، پوازه، تیکه دار یان ناسنیک که لهکاتی لهتکردنی دار یان تهخته له بهینهکهی دایدهنیّن بوّ

ئەودى كارى شكاندن و لەت كردن ئاسانىز بىيت

گاز: دان، دیان، همرکام له دیانهکانی مروّق گاز: گاز، پلاییز، شامیّریّکی دوسهر که بزمار و شتی هاوشیّوهی له دارو دیوار پیّدهکیّشنهدمر گاز: گاز، ههدّم، مادهیهک که له مادهیهکیتر بهشیّوهی

هەٽم جيا ببێتەوە **گازد**ار: گازدار، هەر شلەمەنيەك كە گازى هەبێت

گازر: جلشوّر، نهو کهسهی که کاری جل شوّرینه گازرشوی: پاك، خاویّن، جل و بمرگی شوّراو و پاك کراو

گازرکاری: جل شۆرین. کاری **جل ش**ۆر

گازوئیل: گازاییل، گاز، رؤنی شیاوی سوتان که له نموت ههلامهیننجریت

گازور؛ بههیّز، گازور، نهوهی وهك گا بههیّز بیّت

گاس : کات، دهم، سات

گاچهره: جوان، دهلال، ناسك، وشهیهك زیاتر بۆ ژنان و منالآن بهكارى دهبهن بۆ ومسف كردنى جوانى ئهوان گال: پشكلّ، پشقل، پشكلى مهر كه كهمۆلّهى كردبيّت، گەرۆنى،

گال: فريو، مەكر، فيْلْ، كەللەك

كاله: جموال، تاينجه، خمرمانكيْش، هۆر

گالرى: سەرسەرا، دالآن، رێڕەو، ڕاڕەو

گالیدن: ههلاّتن، راکردن، دوور کهوتنهوم

گام برداشتن: هادنگاو هادنگرتن، شادوهاو لیدان، بمرششیگادا روشتن

گام بیرون نهادن: له سنوور دمرچون، سنور بمزاندن، زیدمرقیی کردن

گــام زدن: پياســهکردن، بمرێـدا روٚشـتن، هـهنگاو لێـدان، هـددم لێدان

گام سپردن: رێ پێوان، بمرێدا روٚشتن، رێڰه پێوان

گاوچران: گا لهورین، شوانی مانگا، شهو کهسهی شوانی شوانی مانگا دهکات مانگا دهکات

گاوچشم: چاو مانگا، ئەو كەسەى چاوى گەورەى وەك گاھەيە

گاومیش: گامینش، ناژهنیکه لهشیوهی گا به لام گهورهتر و شاخی ههیه و مینچکه کهی شیری زور دهدات، مانگا میش، که ل

> **گبرك**: بروانه گب*ر* **گبر**: گەورە، ئەستوور، زل، ھەوى، بەھيّز

كت: كموره، زهلام، زل، زهبهلاح، مهزن

گه: ههندی کات، سات

گهگاه: ههندی کات، سات ناسات، کات کات

گپ: هسه، وته، دوان، پهيڤ، وشه

گجسته: مەلعون، ناپاك، پيس، گلأو، پێچەوانەى پيرۆز

گدا طبع: بروانه گدا صفت گدا همت: کهم وره، بی غیرمت، ئهوهی ههمو ههولهکانی

عدا شمن: کم وره، بی غیرهت، تمومی هممو همونمینی له ناستی همول و تمهملای سوالکمران بیّت

گدا: سوالکمر، درۆزمکمر، گمدا، همژار، نـمدار، نـمومی بژێوی خوّی به خوّرایی له خهلك داوا دمكات

گدا پیشه: خه*سیس،* رِمزیل، ئـهوهی هـهلّس و کـهوتی هاوشیّوهی سوالکمران بیّت

گداخانه: سوالکمرخانه، نهو شوینهی سوالکمرهکانی تیا رادهگرن

گداختن: تواندنهوه، تاواندنهوه، قرژانن، کانزا یان همر

شتیکیتر به هیزی گهرما تواندنهوه و ناو کردنی

گدار: بوار، بگار، قولأیی دۆڵ. بهمانای ڕێڕهو و شوێنی تێپهرینیش دێت

گداز: تواندنهوه، تاواندنهوه، ئاوكردن، قر چانن

گدازشگر: تاوێنمرموم، نمومی کاری تواندنمومیه

گدازیدن: بروانه گداختن

گداصفت: پمست، سوك، نهومى كردمومى هاوشيّومى سوالكمران بيّت، رسوا گام شمردن: همنگاو ليّدان، بمريّدا روّشتن

گام: همانگاو، شمهاو، لوّق، گاو، پێنگاهْ، دووری نێوان دوپێ له کاتی روْشتندا

گام: هەوسار، جلەو، ئەوسار

گاهگیر: ناکاوگیر، ئەسپینك كە كات ناكات رەم بكات

گاهنامه: رۆژژمێر، كات ژمێر، رۆژپێو، ومرهقه يان دهنتهرێك كهحسابى ساڵ و مانگهكانى تيا چاپ دهكهن

گاهواره: لانکه، بیّشکه، ههلورك، لانك، جوّلانه، شهوهی منالّی تیا دهخهویّنن و رایدهومشیّنن

گاو: گا، مانگا، يەكىك لە ئاۋەلە مالىيەكان كە گىاخۆرە

و گۆشتى دەخوريّت، بۆغ، چيل، چيلەك

گاوآهن: گاسن، گێسن، گاومسن

گاوپان: مانگادار، گاوان، نهو کهسهی ناگاداری مانگاکان

دهکات، شوانی مانگاکان

گاوتار: شوان، شفان، شوانی مانگا

كساوپيكر: گاناسا، مانكا ناسا، ئـمودى لـم شـيود و گموردييدا ودك گا بينت. و لـم داستانمكاني شانامهدا

بهناوی گورزهکهی فهرهیدونه که لهشیّوهی گادا بوه

گاودار: چۆيار، گادار، ئەو كەسەى كە گا و مانگاى زۆرى

ھەيە

گاودان: تهویله، شوول، شوینی گایهل له مالهوه

گاودل: ترسهنوك، بيّ زات، بيّ وره

گاودوش: گادوش، ئەو دەفرەى كە شىرى مانگاى تىا دەدوشن

گاورنگ: گا رِهنگ، لهشیوهی سهری گا، گورزیک که لهشیوهی سهری گا دروست کرابیت

گاوزبسان: گاوزران، گیایه که بیابانی که زیاتر له کو<u>ن</u>ستانه کان دمرونیت گهلاکانی گهوره و درنیژه

گاوزهره: ترسهنوّك، بێوره، بێ زات

گاوشنگ: گارام، گۆچان، گالۆك، ئەو دارەى گا و مانگاى

پێ لێدهخورِن

هاوشێوهی زمانی گا

گاوصنوق: گاوصنوق، صنوهی گهورهی ناسن

گداچشم: تـــمماحکار، نــمودی بــمرددوام چــاوی بــه دوای سامانی کهسانیتردودیه

گدامنش: بروانه گدا صفت

گدوك: گەردەنە، گەردەنەى كيو، شويننيك ئە كويستان كە ئە زستان بەفرى ئى كۆببيتەوە و ببيتە <u>ريگ</u>ر ئەبەردەم ھاتوجۇ

گژار: جیقلدان، جیکلدان

گذار: هاتوجۆ، تێپهڕين، تێپهڕين له شوێنێك. ڕێڕهو

گذاردن: دانان، شتيك له شويننيكدا دانان

گذاره: تێپهرين، تێپهرين له شوێنێك

كذاشتن: دانا، شتيك له شوينيكدا دانان

گذر: تێپهرین، تێپهرین، به مانای شوێنی هاتوچوٚیش . . . -

گذران کردن: ژیان، ژیان بهسهر بردن، ژیان گوزمراندن گذراندن: ۱ - تیبهراندن، کهسیک یان شتیک له شوینیکهوه تیبهراندن ۲- به نهنجام گهیاندن، به جی هنیان

گذرگه: ريدرهو، شويني تيپهرين

كَنْشَت: تيْپەرين، رۆشتن، رەد بون

گذشتن: ۱- تنپهربون، رؤیشتن، تنپهر کردن ۲- کؤتا هاتن، به نمنجام گهشتن، کؤتا هاتنی کات و سات

گر: بلیسه، کلپه، بلیسهی ناگر

گر: گەر، ئەگەر

گرا: بهنده، غولام، به مانای سهرتاش و حهلاقیش دیّت

گراز: خوو، خيّو، خووك، بهراز

گراز: ناز، لهنجه و لار، خهرامان بهریگادا رؤشتن

گرازان: بروانه گرازیدن

گرازه: بروانه گراز

گرازش: بروانه گرازیدن

گرازیدن: ناز کردن، لهنجهولار، خهرامان بهریدا روّشتن

گراس؛ باروو، تیکه، تیکهی گهوره

گرامر: دهستور زمان، ریزمان، یاساکانی زمان

گرامی داشتن: بمړیّز بون، خوّشمویست بون، ړیّزداری

گرامی شمردن: ریّز لنگرتن، بهریّز زانین، پایمبمرز کردن

گرامی: بەرپۆز، رپۆزدار، ھێڙا، بايەبەرز، خۆشەويست گران پيكـر: ھەڭەو، بەكێش، ئەو كەسـەى زۆر ھەڭەو

بينت و هورس بيت

گران جنبش: تەمەل، تەوەزەل، لەش ھورس، ئەوەى زۆر

تهمهل بینت و درهنگ له جیکای خوی بجولیت

گران خاطر: دلتهنگ، مهلول، بيّزار، دلّ شكاو

گران خسب: خهو قورس، ئهوهی درهنگ بخهویت و درهنگ له خهو ههستیت

گران خو: ناسازگار، نهگونجاو، ئهوهی له گهل کهسدا

هەلنەكات

گران خور: زۆرخـۆر، تێـر نـهخۆر، ئـمومى زۆر بخـوات و

تێر نهخوات -

گران دست: دمست هورس، تهمهل، لهش هورس، نهوهی کارهکانی به تهمهنی و سستی نهنجام بدات

گران سرشت: رێزدار، لهخوٚڕازی، لهخوٚبایی، خوٚپهسهند

گسران سلیح: چهك قورس، نهوهی چهكی قورسی بهدهستهوه بنت. و مهبهست له كهسی نازا و دلنر و

. بوڀر

گران سنج: هورس، سهنگین، کی*شد*ار، باییدار، بههادار

گسران سسنگ: ۱- سهنگین، هلورس ۲- بهریز، رازی،

رِيْزدار، هيْژا

گــران چــشم: چاو گــهوره، چاو زل، ئــهوهی چـاوی

گەورمبيىت

گران گوش: گون گران، کهر، ئهوهی زوّر به زمحمهت

ببيستيت

گـران فـروش: گـران فـروّش، نـهوهی شـت بـه گـران

دمفرۆشيت

گران قدر: بمریز، هیرا، ریزدار، بایمبمرز

گران قیمت: باییدار، گران، بههادار، نهومی بههاکهی

زور و گران بیت

گران: ۱- سهنگین، قورس، پرکیش ۲- باییدار، پربهها، بههادار

گرانبسار: ۱- گرابنار، مرؤفیان ناژهلیک که باری فورسی لهسهر پشت بیّت ۲- داری پرمیوه، نهو دارهی کهبهری زوری گرتبیّت ۳- خیوّراگر، بهمانای ژنسی دوگیانیش دیّت

گرانبهسا: گرانبایی، بههادار، ئهوهی زوّر ناوازه و

دەگمەن بىت، بايىدار

گرانپایه: پایهبهرز، بهریّز، هیّژا، ریّزدار

گرا نجان: 1 - گیان هورس، گیان سهخت، به تهمهن، به سالأچو، زور پیر 1 - بیزار، ههژار، شهوهی زور نهدار بیت و له گیانی خوی تیر بوبیت 1 - بهخیل، رمزیل، رژد، بهرجاوتهنگ

گراند: گەورە، ئەستور، زل، زەلام

گرانسر: سمرقورس، له خوّرازی، خوّبین، لهخوّبایی، خوّبهزل زان

گرا نمایه: بهریز، ریزدار، نازیز، هیژا، باییدار

گرانسی: گرانی، گران بـون، پێـجهوانـهی هـمرزان بـون، سـمنگين بـون، **ق**ورس بـون

گرایستگی: حمز لی بون، نارمزودار بون، حمز لی کردن گرایستن: بروانه گراییدن

. گرایش: حهز، ویست، نارهزو، مگیز، خواستن، ویستن

گراینیدن: ئارەزومەند كردن، حەزدار كردن

گراییدن: ناهمنگ کردن، نارهزو کردن، پهلاماردان،

هێرش کردن، خواستن، ويستن، حهز لي کردن

گربال: بروانه غربال

گربه شان: فیلباز، دروزن، فریوکار، فریودمر

گربه شور کردن: پشیله شور کردن، پشیله شور، شتیّك

به خیّرایی و ناتهواوی شوّردن

گربه گون: پشیله ناسا، فیّلْباز، ریاکار، ممرایی کمر،

گربه کور: پشیله کویر، فیلباز، فریودمر، فریوکار

گربه وحشی: پشیله وهحشی، جوّره بشیلهیه کی وهحشی و بیابانیه و جهستهی له بشیله مالّی زوّر گهورتره و درمندهیه

گربه ؛ پشیله، پشی، پشیلك، گورپه، كتك، ئاژه ليّكی بچوكی گۆشتخۆره

گربه سان: پشیله ناسا، هاوشیّودی پشیلهکان، ودك بشیله

گربز: زیرهك، لیوهشاوه، لیهاتوو، هیلنباز، زیرهك، زرنگ گربك؛ بروانه گربه

گره بر: گیرفان بر، دز

گـره بـستن: گـرێ لێـدان، پێـچانهوه، بهسـتن، گـرێ لـه

شتيك خستن

گره بند: دوکمه، هَوْپچه

گره پیشانی: مؤن، گرژ، ناوجاو تالّ، عمبوس، رو گرژ گره خوردن: تیّك جون، له یمك ئالاّن، ئالْوْزان، گریّ خواردن

گره زدن: گرێ ليدان، گرێ دان

گــره گــشا: چارمســهرکهر، ئــهوهی کێـشه و گــرفتی کهسانیتر چارمسهر دهکات

گره: بروانه گروه

گره: گرێ، پێوانهيهك بوٚ درێژی

گره: گرێ، خەربوك، سوو، قەر<u>ش</u>ەف، قۆپك، ئـاڵۆزى و

تێك هەڵچونى بەن و پەت يان لقى دار

گرتن: گرتن، سهندن، به چنگ هیّنان، چنگ خستن، ومرگرتن، ومدمس خستن

گرختن: بروانه گریختن

گرد آمدن: كۆبونەوە، خربونەوە، كۆما بون

كرد اوژن: دليّر، پالهوان، فارهمان، ئازا

گىرد آوردن: كۆكردنـهوه، خركردنـهوه، كەلەكـهكردن، ھەلچنين

گرد سوز: لاميا، گرسوز، چرا

گرد گرفتن: دمورهدان، دموره گرتن، گهمارو دان

گرد کردن: ۱- خر کردن، کۆکردنهوه، که لهکه کردن ۲-

تۆپەلە كردن، خر كردن، بەشيوەى بازنەيى دەرھينان

توپسه تردن، حر تردن، بهسیودی بارتمیی دورهیدان گرد و خاك كردن: تمپ و تۆز كردن، تمپ و تۆز بمرز

كردنهوه

گرد: تۆز، تەپ و تۆز، تەپ و تۆز كە بۆ ھەوا بەرز دمې<u>ن</u>تەوە

گرد: خرِ، بازنهیی، ههر شتیّك وهك بازنه خربیّت

گردکان: بروانه گردو

گردماه: مانگی تمواو، بمدر، مانگی شموی چوارده

گردن افراختن: خونواندن، گەردنكىشى كردن، ياخى

بون، لەخۆبايى بون

گــردن آور: بــههێز، زۆردار، ئــهو كهســهيه بهخۆوميــه و

بەھيرە

گردن بند: گمردن بهند، ملوانك، ملوانكه، ملويّنك،

گەرووبەن

گردن تافتن: بروانه گردن پیچیدن

گردن پیچیدن: یاخی بون، سمرکیشی کردن، نافمرمانی

كردن

گردن خاراندن؛ بیانو هینانهوه، بهنپ گرتن

گىردن خىم كىردن: سەردانەواندن، كرنوش بىردن، لە

خۆبوورين، له خۆبوردن

گسردن دادن: تمسلیم بون، رازی بون، گوی گرتن،

گوێڕايەڵى

گردن دراز؛ مل دریّر، گهردن دریّر، نهو کهسهی ملی

دریڑی همیه

گردن زدن: له ملدان، شهوهی ملی کهسیک به شمشیر

بپەرينىت

گردن شخ: له خوبایی، لهخورازین خوبین، خوبهسهند

گردن شكسته: مل شكاو، نهودى نيسقانهكاني ملى

شكابيّت، و جوّره جنيّويّكه

گردن فراز: سەربلندن، خۆپەسەند، لەخۆرازى، خىۆبىن،

خۆيەرمست

گردن کج کردن: له خوبورین، سهردانهواندن، ملکهج

کردن، دمربرینی ناتهوانی و لاوازی

گردن کشیدن: سمرکیشی کردن، نافهرمانی کردن، یاخی

بون، له خوٚړازی بون، خوٚ نواندن

گردن كلفت: مل ههوى، نهو كهسهى ملى ئهستور بيّت.

بەھێز، زۆردار

گردن نهادن: رازی بون، تهسلیم بون، ملکهج کردن

گردن: مل، گەردن، ناق،

گردناك: تۆزاوى، خۆلأوى

گرد: قارممان، دلێر، پاڵهوان، ئازا، چاونهترس

گسرداب: گێــژاو، ئــهو شـوێنهى ئــاو بــه دمورى خۆيــدا

دمسوريتهوه

گرد

گرداس: زالم، ستهمکهر، ستهمکار

گرداگرد: دموراندمور، دموروبهر، دموروبهری شتیک

كردافكن: بالهوان، فارهمان، ئازا، دليّر، بويّر، ئازا،

حاونهترس

گردآلود: تۆزاوى، تەپ و تۆزاوى، خۆلأوى، ئەوەى خۆل

یان تهپ و تۆزی پیوه بیت

گردان: پالهوان، هارهمان، ئازا

گرداندن: سوراندن، جهرخاندن، گۆراندن، شتنك به

دموری خوّیدا سـووراندن، شـتێك بـه دموری شـتێكدا

گەراندن

گردانگیخان: تۆز كردن، تەپ وتۆز بەرز كردنەوە

گردباد: گێژهٽوكه، گێجهلوول، گهردهلول، بايي توند كه

بهدمورى خۆيدا دمسوريتهوه

گردبرگرد: بروانه گرداگرد

گردبند: قارممان، نازا، دلیر، بویر، چاونهترس، نهومی

بتوانيّت بالهوانهكان له زموى بدات

گرده: خر، بازنهیی، خر ئاسا

گرده: گورچیله

گرده: کولێره، ههر شتێکی خړ، ماده، ئهستۆك، خهپله،

برساق

گرده پر: نانهوا، ئهوکهسهی نان و کولیّره دمکات

گردران: ران پر گوشت، بن ران

گردزاد: بالهوان زا، فارهمان زا، منالی فارهمانان

گردش دادن: سوراندن، خول پێدان، سووراندني كهسێك

يان شتيْك له شويْنيْك

گردش کردن: گەران، پياسە كردن، ھەنگاو ليدان

گردش: سووران، گەران، سوريان، خولاندن

گردشگاه: جيني رابواردن، ئهو شوينهي خهاك ليي

رادمبويرن

گردگاه: قەبرغە، خانىگە، كەلەكە

گردگیر: بالهوان، ئازا، بویر، جاونهترس، فارهمان

گردنه: گمردنه، لوتکهی کێو، شوێنێکه له کێو که وهك

ملى كێو هەژمار دەكرێت

گردنگاه: بروانه گردنه

گردو : گویْز ، گۆز ، ومزی، گۆزك، گردمكان

گردوار: پالموان ئاسا، هاوشيّوهي هارممانان

گردون شکو: بهرز، بهشکو، شکومهند، بهرز و بهشکو

وهك ئاسمان

گردون شناس: گەردون ناس، ئەستىرەناس، شارەزا لە زانستی گهردون و ئهستیره ناسی

گىردون گىذار: ئاسمان بيو، گەردون بيو، ئەومى ئە

ئاسماندا تێپەرێت

گردون نورد: گەردون بيّو، ئاسمان بيّو

گردون: گەردون، چەرخ، ھەرچى بـه دەورى خـۆى يـان

شتيكدا بسوريتهوه

گردونه: عارمبانه، گاری، عمرمبانه

گردیده حال: پهریشان، شیواو، شپرزه، شهومی حالی پەرېشان بېت

گرديسسدن: كسمران، دهورليسدان، دهوردان، سسووران، سووريان، گۆران، خول خواردن، خولانهوه، خوليانهوه گرز: گورز، يەكنىك لە كەرەستەكانى شەر كەلە كۆندا

بهكار دمبرا

گرزه: بروانه گرز

گرزه: ماری گهوره، جۆرنىك مار كه سمری گهورهی

گرزدار: گورزدار، گورز بهدهست، ئهوهی گورزی له دمستا بيّت

گرزدن: گر گرتن، بنیس کیشان، کلبه کردنی ناگر

گرزش: شكايهت، گلهيي، گازنده، شكات، توّبه، گريان

گرزمان: ئاسمان، عاسمان

گرزن: تاج، تاجی شایی که له کونندا به سهر سهری

پاشاوه ههٽيان دمواسي

گرزیدن: نالاندن، گازنده کردن، گلهیی کردن، توبه

کردن، هاوار کردن

گرس: برسی، برسیهتی

گرست: مەست، خەيال، سەرخۇش

گرستن: بروانه گریستن

گرسنه چشم: چاوبرسی، تهماحکار، تهمادار، به تهماح

گرسنه: برسی، رمودین، ناورا، مروّق یان ناژهڵ که سکی

خالی و پیویستی به خواردن بیت

گرسینا: برسی بون، برسیهتی

گرشاسب: گەرشاسب، لـه پاشاكانى پيشدادى كـه كورى

زابه و به مردنی نهو سیلسیلهی پیشدادی کوتایی

گرچه: ئەگەرچى، ھەرجەند

گرگ آسا: گورگ ئاسا، وهك گورگ، هاوشيّوهي گورگ

گرگ بند: گرفتار، ئەسىر، دەست وپى بەستراو

گرگ یو: گورگ پی، ئهومی ومك گورگ رابكات و ههانیت

گرگ: گورگ، ناژهنیکه وهحشی و گوشتخور هاوشیوهی

گرگاو: پاپوچ، جۆرە پێڵٳۅێڮؠ چەرمى سووك

گرگر: تەخت، تەختى پاشايەتى

گرگسار: گورگسار، وهك گورگ

گىرگىن: كورگ ئاسا، ئازا و بوير وەك كورگ. و ناوى يەكنىك لە پالەوانە ئەفسانەييەكانى ئىدران كە كورى ميلاده

گرفت و گیر؛ گرتن و بهند کردن، گرتن

گرفت: ١- گرتن، لێپێچينهوه ٢- تاوان، قهرهبو ٣- تانه، سەركۆنە، لۆمە، سەرزەنشت

گرفتار آمدن: گرفتار بون، گیروده بون، توشبون، دیل

گرفتار شدن: بروانه گرفتار آمدن

گرفتار کردن، گرفتار کردن، دمربهند کردن، گیروده

کردن، ئەسىر كردن، دىل كردن، توش كردن

گرفتار: گرفتار، گیروده، دیل، ئهسیر، دمربهند، توشبو

گرفته چهر: خهمبار، خهمگین، رووخاو، مهلوول، دلتهنگ

گرفته لب: بيدهنگ، خاموش، بي چرپه

گرمگاهان: گمرمای نیومرِوّ، کاتی نیّومرِوّ گرناد: نارنجوّك، هومبهلهی دمستی

گرنج شیر: شیر برنج

گرنج: ۱- چین، چرچ، لؤج ۲- سوچ، قوژبن، بن، گوشه گرنجار: برنج جارش، مهزرای برنج، چهلتوك جار

گړو بردن: بردنهوه، گرێو بردنهوه، بردنهوه له کێ<u>بړ</u>کێ يان قومار

گرو بستن: گريو كردن، ممرج بهستن، شهرت بهستن له سهر شتيك

گرو کردن: گريو کردن، به بارمته گرتن، شتيك وهك بارمته لاى خوّى دانانهوه

گسرو: گرنو، بارمته، گرهونان، نهوهی لای کهسیک دایدمنین و بهنهندازهی نهوه پاره قهرز دکهن

گرو: مانگرتن، دمست له کارکیْشانهوهی کریکاران بو کهم کردنهوهی کاتژمیرهکانی کارکردن یان زیاد کردنی

گروباختن: دۆراندن، گرەو دانان

. **گروه خون:** گروپی خوێن

مانگانه

گروه: گروپ، دمسته، تاقم، جهماعهت، دمستهیهك له

خەڭك

گروپ: گروپ، دمسته، تاهم

گرودادن: گرمونـان، بـه بارمتـهدانان، شـتێك وهك گـرهو

لای کهسیک دانان

گروگسان دادن: بارمته دان، شستیک بسان کهسسیک وهک بارمته دانان

گروگان گرفتن: بارمته گرتن، شتیّك بان كهسیّك وهك بارمته گرتن

كروگان: بارمته، ئهودى وهك بارمته راكيرابيّت

گروگر: دادگهر، دادپهروهر، دادیار

گروهاگروه: دمسته دمسته، تاقم تاقم، ریز ریز

گروهان: دمستهکان، گروپهکان، تاهمهکان

گروهبان: سمربازی دمرهجهدار

گروهه: دمسته، تاقم، جهماعهت، ژمارمیهك له خهلك

گرم خيز: جالاك، جوست، تيژپي

گرم دار: خمفه تبار، خهمبار، دلتهنگ، مهلول

گرم دل: دلگمرم، دلنيا، نموهى دلى بمهيّز بيّت، خوّراگر

گرم رائدن: راکردن، به خیرایی روشتن، بهله کردن له

ريْگا روٚشتندا

گرم رو: تیژپێ، توندرِهو، نهوهی له رِوْشتندا گهرم و گوره

گرم گرفتن: گەرم وگور بون، دەربريىنى ھاورينيەتى

گرم کین: رق ئەستور، ئەوەى رق ئە دل بگریت

گرم نفس: همناسمگمرم، خوين گمرم

گرم: ۱- خدم، پدژاره، کهسدر، مدیندتی، داخ، خدفدت

۲- برین، کیم

گرم: گمرم، ئەوەى گەرماى ھەبيىت

گرم: گرهم، غرام، پێوانهيهكي كێشه له فهرمنسا. پێنج

گرەم نزيكەى يەك مسقالە

گرما درمانی: گهرما دهرمانی، شیّوازیّکه بوّ چارهسهر

کردن به گهرما

گرما: گەرما، تىن، پێچەوانەى سەرما

گرمابــه: گمرماو، حــمام، شـوێنێك كــه بــۆ خۆشــۆريـن

دروست كرابيت

گرمسازده: گهرما ليدراو، شهوهی گهرما لينی دابيت و

نهخوش كهوتبينت

گرماسنج: گەرمى پيو، گەرماپيو، ئاميريكه بۆ ديارى

کردنی پله*ی* گهرمی

گرمساگرم: گەرماوگەرم، زۆر گەرم، لىە حاڭـەتى زۆر

گەرمىدا

گرماوه: بروانه گرمابه

گرمخانه: مانی گهرم، شوینی گهرم

گرمسیر: گەرمەسير، گەرمين، قشلاخ، گەرميان، شوينى

گەرم كە خيّومت نىشىنەكان لە زستاندا كۆچى بۇ

دەكەن

گرمگاه: گمرمای نیومرو، کاتی نیومرو

گرویدن: باومرهێنان، شوێن کموتن، باومر به کمسێك يان شتێك هێنان، ومدوو كموتن **گرییدن:** بروانه گریستن گریان: گریان، ئەو كەسەى ئە گریاندایە

گریانندن: گریانندن، فرمیسك له چاو هینانه خوار،

ناچار کردن به گریان

گریبان: یهخه، یهقه، ملیوان

گریبانگه: ملیوان، قورگ، مل

گریه آلود: گریاناوی، تیکه ل به گریان، فرمیسکاوی

گریه آور: گریاناوی، فرمیسك هینمر، شمودی ببیته

هۆی **گریا**ن

گریه گر: گرینوّك، جاو به گریان، نهو کهسهی دهگریّت **گریه:** گریه، گریان، رِژاندنی ئەسر له چاو، شین کردن

گریه مند: چاو به گریان، فرمیسك ریژ، گرینوك

گریهناك: بروانه گریه مند

گريپ: زكام، ههلآمهت، پهتا، درم، نهخوشيهكه

گریختن: ههلاتن، راکردن، دهرچون، خودهرباز کردن،

گريختنگاه: شويني ههلان، شويني راكردن

گریز؛ ههلاتن، فیرار، فمرار، ههلاتن لمبمرابمر کمسیك يان شتيْك

گریزیا: تیژپی، ئموهی خیرا لمبمرابمر کمسیک یان شتيك ههنيت

گریزجا: بروانه گریختنگاه

گریزش: راکردن، ههلاتن، دمرباز بون، ههرا کردن

گریزگاه: بروانه گریختنگاه

گريزيدن: بروانه گريختن

گريس؛ گريس، چهورى، رۆن

گریستن: گریان، شین کردن، فرمیسك له چاو هینانه

خوار، فرميسك رژاندن، گرين

گریسنگ: چاڵ، قولایی

گريغ: ههلاتن، راكردن

گرینویج: گرینیج، یهکیّك له شارهکانی بریتانیا

گريواره: گەردن بەند، كەنيّن، ملوانك، ملويّنك

گریوان: بروانه گریبان

گريوه: تههه، تهپونكه، مله، گهردمنه

گريون: گولى، نەخۆشى گولى **گز کردن:** گەز کردن، ئەندازە گرتنى زەوى بە گەز

گز: ئەستور، كولوفت

گز: گەز، پێوانەيەكە بۆ درێژى

گز: گەز، دارێكە، گزيچار، جۆرە شيرينيەكە

گزار: پلان، نهخشه، نهخشه که نهسهر کاغهز بیکێشن گزارا: پلان داریژ، نهخشه کیش

گزاردن: بهجینهینان، نهنجام دان، کردن

گزارش دادن: هموال دان، ممبمست دان، ناگادار کردنموه گزارش کردن: شي کردنهوه، شروقه کردن، رافه کردن،

ليّكدانهوه

گزارش: هموال دان، ممبمست نوسین، راپورت

گزارشگر؛ مێـژوونوس، ديــرۆك نــوس، ئــمو كمســــــى

كەسانىىتر ئە روداوەكان ئاگادار دەكاتەوە

گزاریدن: بروانه گزاردن

گزاف: زوّر، زیاد، بی نهندازه، بی سنور

گزافه: بروانه گزاف

گزافهگو: زوربله، فرمبیر، چهنه دریر، شهوهی بیهو

قسه دهکات گزافه کار: زید مرق، سنوربه زین، ئه ومی له کاره کان

زيدمرۆيى دەكات

گزاك: گەزۆك، گازكر، ئەو ئاژەڵانەي گاز دەگرن

گزایان: بروانه گزاییدن

گزاییدن: زیان پی گهیاندن، گاز گرتن، نازاردان، زمرمر ليدان

گزر: چاره، دهرمان، چارهسهر

گزر: گێزمر، گمزمر، كارووت

گسزك: ١- تام، ئىهودى تامى دەمى پىن بگورن ٢-

دەرفەت، ھەلى گونجاو بۆ ئەنجام دانى كاريك كَرْك: سەرما بردەلله، سەرما ئىدراو، سەرما، گرژبون

گزمار: ماری گازگر، نهو مارهی گاز دهگریت و پیوه

گزمسه: حمسحمس، شهوگمر، باسهوان، ئيشكىچى، گستاخی کردن: روداری کردن، بویری کردن، نمترسان كێشكچي

گزنه: گەزنه، ئائۆشه، ئەنجەرە، گیایەكە له تىرەى نهعنا

گزند خوردن: زمرمربینین، زیان بهرکهوتن، زمره دیتن

گزند دیدن: زیان بهرکهوتن، زمرمر لیّدران

گزند رساندن: زیان لیّدان، زمرمر لیّدان

گزند: زیان، نازار، زمرمر، بهلا، رمنج

گزنده: گازگر، نهوهی گاز دهگریّت و بیّوه دهدات

گزیت: باج، باج و خمراج، ئمو بره بارهی که له کوندا

موسولمانان له ناموسولمانانیان دمسهند

گزیده کردن، دیاری کردن، کردن، دیاری کردن، دمست نیشان کردن

گزیدن: گاز گرتن، پیوهدان، چز لیدان، گهستن

گزیدن: ههلبژاردن، دیاری کردن، جیاکردنهوه، جوی

كردنهوه، ههلژماردن، بژاره كردن

گزير: پيشكار، حەسحەس، شەوگەر، پاسەوان، كيشكچى

گزیر: چاره، چارهسهر، دهرمان

گزیره: چاره، چارصهر، دهرمان

گزیردن: جاره کردن، جارهسهر کردن، دهرمان کردن،

چاره بۆ دۆزينەوە

گزین کردن؛ هه لبراردن، دست نیشان کردن، دیاری

كردن

گزینه: دیاری کراو، دهست نیشان کراو، بژارده، بژارتی،

هەلبزيردراو

گزینش: هه لبژیر دراو، دیاری کراو

گس: مێخوٚش، تامێك كه دهم بكاتهوه

گساردن: خواردن، خواردنهوه، مهی خواردن

گست: ناحەز، قيزمون، ناشيرين، دزيو

گستاخ رو: بي پهروا، بي شهرم، نهترس، نازا

گستاخ وار: نەترسانە، بويرانە، دليرانه

گستاخ: نمترس، دليّر، ئازا، بويّر، چاو كراوه، روودار،

بيّ شمرم

گستاخانه: دلێرانه، بێ شهرمانه، روودارانه، ئازايانه

گسته: ۱- ناشیرین، فیزهون، ناحهز ۲- شیاکه، ریخ، پیسایی

گسترانیدن: راخستن، پان کردن، داخستن

گستردهگوش: گوێ بان، گوێ گهوره، ئهوهي گوێجکهي گەورە و پانى ھەيە

گستردن: بان کردنهوه، راخستن، داخستن

گسختن: بروانه گسیختن

گسسته پشت: بن پشتیوان، بن پشت و پهنا، تهنیا، پشت شكاو

گسسته خرد: بي عهقل، بي ناوز، كهم ناوز، نهزان

گسسته دل: دل شکاو، دلتهنگ، خهمبار

گسستهدم: همناسه براو، ئهوهی له هیلاکیدا همناسه بركيى پيكهوتبيت

گسسته عنان: هموسار بچراو، بمت بچرين

گسستن: برین، بچراندن، جیا کردنهوه، دابراندن، جوی كردنهوه

گسلاندن: برین، درین، ههندرین، دادرین، لهت کردن

گسلیدن: برین، دراندن، پچراندن، لمت کردن

گسنه: بروانه گرسنه

گسی: بروانه گسیل

گسیخآن: بروانه گسستن

گسیل: ناردن، ههناردن، نیرتن، بهری کردن

گشاد نامه : نامهی سهرکراوه، فهرمان، دهستور، نامهی ياشاكان

گشاد: بالاو، گهل و گوشا، بهربلاو، پان و پوّر، دهل، دەڭپ

گشاده خاطر: دل روناك، كراوه، دلخوش

گشاده زیان: زمان پاراو، قسه خوش، نهومی به ناسانی

بتوانيت هسه بكات

كشاده: كراوه، ئاوهلا، بمربلاو

گشادهباز: دهست بلاو، زیدمرو، نهوهی پارهی خوی بی هۆ خەرج بكات

گشاده خد: روكراوه، روخوش

گشادهدست: دهست کراوه، دل گهوره، جوامیر، بهخشهر،

گشادمرو؛ دمم بهبزه، ليّو به پيّكهنين، دمم به پيّكهنين،

ړو کراوه

گشادن: کردنـهوه، ئـاوهلاً کـردن، رِمها کـردن، بـهرهلاً کردن، بهردان

كشايش يافتن: بلاو بون، بمربلاو بون، ناوهلا بون

گشایش: کردنهوه، ناوهلاً کردن، پزگاری، رههایی

گشت: گشت، ههمو، ههموان، تێکرِا

گشتا: بههمشت، شوێنی چاکهکاران لهو دنیا

كشتا پو: گشتاپۆ، ناوى دەزگاى نهينى پۆليسى ئالمان

لەسەردەمى ھيتلەر

گشته سر: سمرگمردان، پمریشان، شپرزه

گشتن: گمران، پیاسه کردن، سهیر کردن، روانین، دهوردان

گشسب؛ ئەسپ نېر

گشن دادن: سك پــ كـردن، دوگيــان كـردن، بهبهرهـهم كردنى دارى خورما به پـرژاندنى تۆز

۔ گشن گرفتن: سك پر بون، دوگيان بون، ناوس بون

گشن: جوان، قوّز، نيّر، پياوانه

گــشن: زۆر، پــر، چــر و پــر، چــر وپــری لەشــکر يــان

گشنه: برسی

دارستان

گشنی: جوت بون، جوت گرتنی نیر و می

گشنیز: گشنیز، گیایهکی یهك سالهیه

گشودن: كردنهوه، ئاوهلا كردن، بهرهلا كردن

گج اندود: سواخدراو به گهج، نهوهی به گهج سپی

كرابينت

گج بر: گهچکار، گهچ بر، نهوهی کاری گهچ کاری دهکات

گچ کار: گهچ کار، ومستای گهچ کار، نـهو ومستاییهی

کاری **گهچ ک**اری دهکات

گع: گەچ، مادمىيەكى سپى رەنگە ھاوشٽوەى خۆلەمىٽش

که زیاتر بؤ سپی کردنی ژوورهکان بهکاری دمبهن

گچك: كەمان، كەمانچە

گفت و شنید: وتن و بیستن، گفتوگو، وتوویز

كَفْت: وتن، وتار، بهيف، كهلام

گفتار: قسه كردن، وتار دان، وتار، قسه، بهيڤ،

ئاخاوتن، ئاخفتن، دوان، گفتوگۆ

گفتگو: گفتوگو، وتوێـر، دوان، پـهیڤین، قـسه کـردن لهگهل کهسێکیـر

گفتن: وتن، قسه کردن، دوان، ئاخاوتن، پهیڤین

گل آتشی: گوٽي سوور

گل اندام: گول ئەندام، گولەنام، ئەومى جەستەي نـەرم

و ناسك بيّت وهك گول كه بوّ ژنان به كار دمبريّت.

ناوێکه بۆ ژنان

گل اندود: سواغ دراو، هور ليدراو، ئهوهى به هور سواغ

درابيّت

گل پرور: گوڵ پمرومر، باخموان، ئمومی گوڵ پـمرومرده

دەكات

كل پيرا: كول پهرومر، گونكار، باخهوان

گل سرخ: گوٽي سور، يهکٽك له ناودارترين جوّري

گوٽهكان كمشٽوازى جۆراوجۆرى هەيە

گل کردن: ۱- گول کردن، گول دمردان ۲- دمرکهوتن،

ئاشكرابون، ھاتنەروو

گل كيپر: گۆڵچى، گۆڵچى لەناو يارى دوگۆڵيدا

كل مره: زيتكه سلام، سيتكه سلاو، هنجكه سلاوه،

قرينجكه سلأو

گل میخ: گول میّخ، جوّریّك بزمار كه هنهكهی بانه و

ئەستەر

گل: گۆڭ، لـه يـارى دوگۆليـدا كاتێـك تـۆپ دەچێته نـاو

گۆلەوە بە كارى دەبەن

گل: گڵ، قور، هەرى، بشكۆڵ، هەرگ، هەرە، گڵ كە

تێکهڵ به ناو کرابێت

گــل: گـون، شـکوّفهی دهم کـراوه، چـروّی دهم کـراوه،

غونچه که شکوّفابیّتهوه

گلاب دان: بروانه گلابپاش

گلاب: گولاّو، عمتر، عارمقی گولْ که له بهشیّکی تایبهت

به ناوی گوٽی موحهمهدی دميگرن

گلابه: هور، نیتاو، هورو چنباو

گلابپاش: گولاوپاش، گولاو پژێن

گلابی: هەرمى، ھەمرو، ھەمرۇ، ميوەيەك سەوز رەنگ

و ئاودار به ئەندازەي سێو

گلادیاتور: گلادیاتور، له رؤمی کوندا به کهسانیکیان دموت که له شوینه گشتیهکان لهگهل ناژهنه درندهکان

شەريان دەكرد

گلانسدن: تهكانسدن، لهرانسدن، ومرانسدن، راشسهكان،

شەكاندنەوە، تەكاندانى دار بۇ وەراندنى ميوەكانى

گلاویسز شدن: دمرگیربون، چنگاوش بون، به یهکا

ههڵپژان، مشت ومر کردن،، یهخهی یهکتر گرتن و شهر

گلاویز: دمرگیر، ههٽواسراو

گلایه: گلهیی، گازنده، شکایمت

گلباران: گونباران، رژاندنی کن بهسهر کهسیک یان

گلبام: بروانه گلبانگ

گلبانگ: بانگی بلند، دهنگی بهرز

گلېرگ: بمرگى گون، همركام له بمرگه ناسكمكانى گون

گلبن: داری گوڵ، گوڵ

گلبند: باخهوان، باغهوان، ئهوهی کاری پهرومرده

کردنی گول و داره

گلبيز: گوڵ رِژێن، گوڵ پژێن

گله گله: ئيرمو ئموێ، شوێن شوێن، جێ جێ

گله: شكايمت، گلميى، گازنده، دمربرينى دلتهنگى

گله: گایهل، ران، دمسته، میکهل، رین

گلەبان: شوان، شفان

گلهدار: چۆيار، نەو كەسەى مەر و مالاتى ھەيە

گله چران: شوان، شفان، میگهل ران

گلهگله: میکهل میگهل، دمسته دمسته

گلهمند: گلهییکهر، گازندهکهر، نهو کهسهی گلهیی و

گازندهی ههیه

گلپر: گولپەر، سەول، سەوەلان، گياييەكە كە ترشى لى

دروست دەكەن

گلخان: بروانه گلخن

گلخانه: گونخانه، شویننیکی تایبمت که تیاسدا گول

پەرومردە دەكەن و بەخيوى دەكەن

گلغن: تون، ناگردان، ئاتەشدان، ئاگردانى حەمام

گلغوار: گلخور، نهوهی عادهتی به خواردنی گل ههیه

گلدار: گوندار، ئەوەي نەخشى گونى پيوم بيت

گلدان: ئينجانه، گوندان، دهفري سوالهت که گوني تي

دەكەن

گلاسته: ۱- چهپکه گول، دهستهی گول ۲- میناره،

مناره، منارهی بهرزی مزگهوت و پمرمسگاکان

گلسر: گۆڭچى، له يارى دوگۆليدا بريتيه لهو كهسهى

ئەركى پاراستنى گۆلەكەي لە ئەستۆدايە

گلرخ: بروانه گلچهره

گلرنگ: کوٽرونگ، به رونگي گوٽ، هاورونگي گوٽي سور

گلرو: بروانه گلچهره

گلريز: گوٽريز، گوٽ پژين

گلزار: گوٽزار، گوٽستان، باخ، باخي گوٽ

گلسستان: گولستان، گولزار، شوينيك كهگولى زورى

لٽِبٽِت

گلشن آرا: باخەوان، گول پەرومر، ئەو كەسـەى كارەكـەى

پەرومردە كردنى گوڭە

كَلْشُنْ طَرَازْ: باخەوان، گولْ يەرومر

گلشن: بروانه گلزار

گلچين: گوڵچن، گوڵچين، ئەو كەسەى گوڵ دەچنێتەوە

گلچين: هەلبژاردە، بـژاردە، ھەلبـژيردراو، باشـترين شت

که لهنێوان چهند شت ههڵيبژێرن

گلگشت: سميران، گمرانمو پياسه كردن لمناو باخ

گلگون: سوورهنگ، بهرهنگی سور، سوور

گلگونه: بروانه گلگون

گلگیر: کلگیر،

گلعـذار: بروانه گلچهر

گلف؛ گولف، جۆرە ياريكە كە لە گۆرەپانىكى گەورەدا

که کونی بچوکی تیا ههنگهنراوه دمیکهن

گلفام؛ بروانه گلرنگ

گلیك: تانیه، سیمركونه، سمرزهنیشت، لوّمیه، تهشیمر، وتهیهك كه بهشیّوازی تانه و تهشمر بوتریّت

گلکار: گولکار، باخهوان، ئهوکهسهی سهرهالی پهرومرده کرد: گها

گلکـــار: کرێکـار، هورٖهکـار، کرێکارێـك کــه کــاری لــه بيناسازيدا دهکات، بهنا، ومستا، ومستای ديوار

گلکوبی: پیشیل کردن، شیلانی گول و گیا، گهران و پیاسه کردن له سهرهتای بههار له ناو گول و گیا که دمینته هوی شیلانی گولهکان

گلىن گىدن: گەلەنگەدەن، ئامێرێكە لەناو تفەنگ كە فىسەك دەخات ناو مەخزەن و دەرىدەھێنێتەوە. فىشەك كێش، كۆلاس

گلنار: گولنار، گولی ههنار، بهرهنگی گولی ههنار

گلنارگون: سور رەنگ، بەرەنكى گوئى ھەنار

گلناك: هوراوى، همرگاوى، تيكمل به هور

گلو: هورگ، گەٽوو، هۆړوو، بەشى كۆتايى دەم

گلوپر: هورگ بر، ئەوەى هورگى گيانداريّك ببريّت گلوپنك: ملوانكە، ملويّنكە، گەردن بەنـد، زيّـر و خشڵ

که ژنان بۆ جوانی له ملی خۆیانی دەکەن

گلوبندە: سك پەرەست، زۆرخۆر، تێرنەخۆر،

گلوگیر: هورگ گر، تیکهی گهورهکهله هورگ گیر بکات

گلوله باران: گوله باران، فیشهك باران، گوله باران كردنى شوينهكانى دوژمن

گلوله: گلۆله، خرتەله، ئارماز، كۆتە، كۆتلك، گوله

گليز: ناوى دەم، تف، ليك، ليك كه لهدەمى مىرۆڤ يان

ئاژەل دێتەدەر

گلیز: گۆزە، سوالەت گلیگر: گلگار، بەنا، ومستاى ديوار

گلیم پوش: همژار، نمدار، دمست کورت

گليم: گليم، بەر، پلاس،

گلین: بوك، وهیوی، وهوی

گلین: گنی، گنین، تایبمت به گل و خاك؟، نمومی له گل

دروست كرابيت

گلینه: گلین، تایبهت به گل

گم شدن: گوم بون، ون بون، بزر بون، لمبمرجاو نممان گم گشتن: بروانه گم شدن

كم كردن: ون كردن، گوم كردن، بزر كردن

گم نشان: بی ناو و نیشان، نمناسراو، نموهی ناو و نیشانی دیار نمبیّت

گم: ون، ناديار، گوم، بزر، لهناوچو، لهدمس چو

گماردن: بروانه گماشتن

گماریدن: بروانه گماشتن

گماشتن: دیاری کردن، کهسیّك لهسهر کاردانان، کاریّك به کهسیّك سباردن

گمان انگیز: گوماناوی، نهوهی ببیّته هوّی دروست بونی گومان

گمان بردن؛ گومان بردن، شك كردن، وا زانين، واهمست

گمان کردن: گومان کردن، شك کردن، خهيال کردن

گمان: گومان، دودنی، شك، دلاودنی، خمیال، وهمم، ئهندیشه، گریمانه

گمانه بردن: گومان بردن، شك كردن، وا زانين

گمانه کردن: گومان کردن، وا زانین، ههست کردن

گمانه: گومان، خمیال، شك

گمانیدن: نهندیشه کردن، خهیال کردن، بیرکردنهوه گمرا کردن: گومرا کردن، له ری دهرکردن، بهههانمدا

بردن

گمراه شدن: گومرا بون، له رئ دهر چون

گمراه: گومرا، لەرى دەرجو، بەھەلەداجوو

گمرك: گومرك، مالياتيك كه لهسهر سنور له كالآ

نیّردراو و هیّنراوهکانی ومردهگرن

گمنام: نهناسراو، نادیاری، نهناسراو، بی ناو نیشان، نهومی نهناسراو و ناودار نیه

گمیختن: ۱- تیکه لا کردن، ناویته کردن، تیکه لاو کردن

۲ - میز کردن، پیشاو رشتن، گمیز کردن

گمیز کردن: میز کردن، پیشاو رشتن، گمیز کردن

گمیز: گمیز، میز، پیشاو، میزن

گميزدان: ميزهلان، گميزدان،

گمیزیدن: میز کردن، گمیّز کردن، پیّشاو رِشتن

گناه آلود: گوناحاوی، تیّکهڵ به گوناح، گوناحکار،

ىاواىبار

گناه ورزیدن: گوناح کردن، توشی گوناح بون

گناه: گوناح، تاوان، سوچ، ههله، نافهرمانی، کاری خراپ

گناه پوش: گوناح پۆش، ليخۆشبوو، لي بوور، شمومى له

ههله و گوناحی کهسانیتر جاو دمپوشیت

یان تاوانی کردبیّت

گنبد: گومبهد، گومهز، گونبهد، سهقف یان بینایهکی

هێلکهیی که به زوری له خشت لهسهر مزگهوت یان پهرسگاکان دیاری دهکریّت

گنېدى؛ گومەزى، گونبەدى، ئە شێوەى گومەزدا

گنج خانه: گەنج خانه، شوێني گەنج

گنج دار: گەنج دار، خاوەن گەنج، پاسەوانى گەنج

گنج دان: گەنج دان، خەزىنە، گەنجىنە

گنج نامه: گەنج نامه، ئەو كاغەزدى كە شوينى گەنجى تيا دەست نيشان كراوە

گنج: توانایی، ليّومشاوهیی، ليّهاتویی، ههباره

گنج: گەنج، خەزىنەى زىر و زيو، بارەى زىر و زيو كە

له شوێنێکدا حهشاريان دابێت

گنجار: سوراو،

گنجاندن: جيدان، جيكردن، گونجانن، لـهناو دانان،

شتيّك له شويّنيّك يان لهناو شتيّكيتردا جيّكردنهوه

گنجایش: دیریان، توانایی، جی کردنهوه

گنجبار: گەنجخانە،، گەنجدان، شوێنى گەنج

گنجبان: خەزىنەدار، ئەوەى كەسەى راسىيىردراوە بۆ

پاسهوانی کردن له گهنج و خهزینه

گنجه: دۆلاوچە، دۆلاوە، قەفەزە، گەنجىنە

گنجـشك: چـۆلەكە، پاسـارى، مەلووچـك، مـەلينجك،

مەلىچك

گنجور: خاوەن گەنج، گەنجدار، خەزينەدار

گنجيدن: گنجان، جي بونهوه، جي گرتني شتيك له

شويّنيّك يان لهناو شتيّك

گنجینه: گەنجینه، شوێنی گەنج، شوێنی ھەنگرتنی شته گرانباییهکان

گنجينهدار: گەنجدار، خەزينەدار

گند زده: بۆگەن، گەنيو، رزيو، پيس، بۆن ناخۆش

گند: بۆگەن، بۆنى ناخۆش، گەن، كفكۆ

گند: سوپا، لەشكر، قۆشەن،

گند: هێڶػه، گون، هێڶػه

گندا: بروانه کنده

گنداب رو: ناومرِوْ، نهو شویِنهی ناوی گهنیو و پیس پیا

دمروات * م

گنسدآپ: بۆگسەناو، ئساوى راومسىتاوى بۆگسەن كسردو،

گەندەژە، گەناوو

گندامویه: ورده مو، گهنهمو، زهرده موو، موی ورد و

نەرم كە لەسەر جەستەى منال بيت

گنداندن؛ گەناندن، بۆگەن كردن، بۆن ناخۆش كردن

گنده دماغ: لووت زل، کهپو زل، نهومی لووتی زل بیّت

گنده دهان: دمم گهوره، دمم حهوشه، ئهومی دممی

گەورە بىنت، دەم زل

گنده زبان: زمان شر، زمان پیس، جوین فروّش، جنیو

فرۆش

گنده لاش: لاشهی گهنیو، لاشه که بوّگهنی کردبیّت

گنده مغز: لهخورازی، لهخوبایی، خوبین، خوبهرهست،

خۆ به زل زان

گنسده نفسس: دهم بۆگەن، ھەناسە بۆگەن، ئەوەى

هەناسەى دەمى بۆگەن بيت

گنده: بۆگەن، رزيو، بۆن ناخۆش، كفكۆ

گنده: زن، زهلام، زمبهلاح، گهوره، ئهستوور، قهنهو

گنده پیر: پیر، به سالاچوو، بهتهمهن

گندهخور: پیس خور، نهودی شتی پیس و بوگهن

دەخوات

گندهکار: کار پیس، نهوهی کاری پیس و ناشیرین دهکات

گندزدا: بۆن بر، بۆگەن گر، بۆنگر، ھەر دەرمانيك كە

ببیّته هوی نههیّشتنی بوّنی ناخوش

گندك: بارووت، گۆگرد

گندله: خر، بازنهیی، ههر شتیکی خر و بازنهیی

گندم درو: ومرزی دروینهی گهنم

كندم: كمنم، دان، خهله، دمغل، يهكيك له دانهويلهكان

که له ناردهکهی نان دروست دهکهن

گندمه: تاول، زيپكه، جوش

گندمزار: گمنمجار، گمنمه جار، مهزرای گمنم

گندمگون: گەنىم رەنگ، ئەسمەر، كەسىك كە روخسارى

سپی نەبنت و كەمنك ئەسمەر بنت گندىدىدى ئىستار سارىدىدى ئىستار ئ

گنديدن: بۆگەن گردن، گەنين، بۆن كردن، خراپ بون، گەنيان

عدين

گنگ: بن زمان، بهسهزمان، بهستهزمان، ئهودی

نهتوانيت قسه بكات

گنگ: چوارشانه، زل، پیاوی چوارشانهی زهبهلاح

گنگ: گۆنگ، ناوى بوتخانەيەك لە چين

گنگل: گانته، شوخی، گانته و گهپ، ههنهك، كايه،

تيتالي، قەرف

كَنْكُلاج: لآلهپهته، ئهودى له كاتى قسه كردن زمانى

دەيگريّت، پسك، فسك

گنهکار: بروانه گناهکار

گهبد: خمزيّنهدار، دهلاّن، دراو گۆرەوه

گهواره: بێشکه، لانکه

گو: خرش، همر شتیکی خر، توپی لاستیکی

گو: دنێر، بوێر، ئازا، قارەمان، باڵەوان، گەورە

گو: چاڵ، **ق**ووڵ

گو: گا، مانگا

گوا: بروانه گواه

گواه آوردن: شایمت هینان، بهنگه هینانموه

گواه: ناگا، شایمت، ناگادار، بینمر

گواتر: گواتر، گەشە كردنى تايبەتى غودەى تيرۆئيد كە

دمبیّته هوّی زیادبونی قهبارهکهی

گواژ: تانه، لۆمه، سمركۆنه، سمرزمنشت

گوارا: بهتام، به چیْژ، خوْش، همر شتیکی خواردن یان

خواردنهوه که بهتام و چیّژ بیّت

گواره: گایهِن، گایهِنی مانگا

گواردن: همرس کردن، باش همرس کردن

گوارش: هەرس كردن، كاريكه لهناو ريخوله و گهدهدا

ئىمەنجام دەدرىيت و خواردەمەنىي ورد كراوەكان شيوەكەيان بە جۆرىك دەگۆرىت كە لە لايەن جەستەوە

ومربكيرين

گوارشت: بروانه گوارش

گواز: گارام، گاڵۆك، گۆچان، داردەست، ئـەو داردەستى

گایهلی پی لیّدهخورِن گواچــو: جـوّلانی، جوّلانـه، ئـهو پهتـهی بـه داریّکـهوه

. هەڵيدەواسن و تيا دادەنيشن و جۆلانێي پێ دەكەن

گوالیدن: ۱- گهشه کردن، گهوره بون^۲- کهنهکه کردن، کۆکردنهوه

گـوا نجى: دلێـر، بـوێر، پاڵـەوان، ئـازا، گـەورە، سـمرومر،

گوانگله: هۆپچە، دوكمه

سەرۆك

گواهی خواستن: شایهت ویستن، بهلگه ویستن، داوای

بەلگە و شايەت كردن لەكەسىڭ

گــواهی نامــه: شایهتی نامـه، شـههاده، باومرنامـهی

خوێندن

گویان: گادار، شوانی گا و مانگا

گوترو: گۆترە، لە خۆوە، شت<u>ن</u>ك كە بى كىش كردن و لە

خۆوە بكردريّت يان بفرۇشريّت

گوپاره: گایهل، میکهل، گایهلی گا و مانگا

گوجه فرنگی: تهماته، تؤماتێز، باينجانه سووره

گوجه: هەٽوزە، ھەٽووچە، گۆگجە

گود برداشتن: جال هەلكەنىدن، خاك لە سەر زەوى

ههنگرتن و جال کردنی زموی

گسود: جال، قوول، ههر شتيك يان شوينيك كه

دیوارهکانی بهرز و بنهکهی هوول بیّت

گوداب: دۆشاو، **گوش**راوى ترى

گودال: چاڵ، چاڵي هووڵ

گوده: گورچیله

گودرن: قیر، ئیسفالت

گوژ انگبین: ههنگوین، ههنوین

گوسفند چسران: مهر لهودریّن، شهودی مهر ومالأت ددلهومریّنیّت

گوسفند: مەر، پەز، لە ئاژەلەمالىەكانـە كە گۆشتەكەى دەخورىت

گوش بدر: چاومروان، چاولمرێ، چاومنوار

گوش تیز: گوێ هولاخ، گوێ تیژ، نهوهی همستی بیستنی بههنِزه

گوش پیچ: گوی بادمر، نموهی گویّی کمسانیتر دهگریّت و بای دمدات

گوش خراش: گوێ ئازاردمر، ئەوى بېێتە ھۆى ئازاردانى گوێ

گوش خواباندن: چاومرێ بون، چاومنوارِی، به دوای دمرفهتا گمران

گوش دادن: گوێ گرتن، گوێ ههڵڂستن

گوش گرفتن: گوێ گرتن، گوێ ههڵخستن،

گوش ماهی: گوێچکه ماسی

گــوش نهـــادن: کـوێ گـرتن، گـوێ **هـولاخ** کـردن، گـوێ

گوش: بروانه گوشه

گــوش: گـوش، لـمناييني زمردمشـتي خـواي پــارێزمري

جواربيكان

هەڭخستن

گوش: گوێ، گوێچکه، پهکێك لهنهندامهکانی جهسته که ئهندامی بیستنه له مرؤف وئاژهڵ، گۆچك، گۆ، گۆش

گوشاسب: خەو، خەون، خەوى خۆش

گوشت تلخ: گۆشت تال، رِمزا گران، ئيسك قورس، خوين .

گوشت یاره: تیکه گوشت نهنه گوشت

گوشه گرفتن: گۆشهگرتن، سوچ گرتن، فۆژبن گرتن

گوشه گزیدن: بروانه گوشه گرفتن

گوشت فروش: گوشت فروّش، نهوهی گوّشت دمفروّشیّت

گوشــه نشــستن: گۆشــه گــیری کــردن، ئــه گۆشــهیمکــا

دانیشتن، سوچ گرتن

گوشه و گنایه: تانه و تمشمر، توانج، هسه یان وتهیهك

که تهشهری پێوه بێت

گوژ پشت: پشت کوّم، جهماوه، پشت کورتان، ئهوهی

پشتی به هوّی نهخوّشی یان پیری چهمابیّتهوه -

گور: گۆر، **ق**ەبر، شوێنيكە مردوى تيا دىشارنەوە

گور: كەر كێوى، ئاژەڵێكە زياتر ئە كەر دەچێت ڕەنگى

زمرده و پهڵهۍ رمشی پێوميه و زياتر له نافريقا دمست دمکموێت

گوراب: نارامگا، مەزارگە، ئەودى ئەسەر قەبر ھەلى

دمبمستن

گوراب: تراوێلکه، سهراب

گوراب: گۆرموى، ئەوەى ئە پێى دەكەن

گــوران: گـوّران، يەكىلە ئـه هـوّزه كوردىــەكان كـه ئـه

كرماشان نيشتهجين

گورېگور: گۆربەگۆر، مردو<u>ن</u>ك كە لە گۆردا دەريبينن و

له شوێنێکيټردا بينێژن

گورخانه: گۆرخانه، قەبر، گۆر، مەزارگە، ئارامگا

گوردان: گۆرستان، قەبرستان

گــورزا: هــهزهم، كورتـه بـالأ، ئــهوهى گهشـه كردنــى

جمستهی له ناستی پیّویست دا نمبوبیّت و بالأی کورت

مابيّتهوه، گول، گۆرزا

گورسان: بروانه گورستان

گورستان: گۆرستان، قەبرستان

گورگا : تەپڵ، دەھۆڭ

گورگاه: مهقبهره، نارامگه، مهزارگه

گوركان: گۆركەن، گۆركان، نازناوى ئەمىر تەيمور

گوركن: گۆركەن، قەبر ھەلكەن، ئەو كەسەي كارى

ھەلكەندنى گۆرە

گوريل: گوريل، غوريل، غوريلا، معيمونيكه هاوشيوهى

مرؤقه بمرزیهکمی به دومهتر دهکات و کیشهکهی به

۲۵۰ کیلؤ

گوز: گوێز، گۆز

گوزاده: پالهوان زا، منالی پالهوان

گوساله پرست: گوێرهکه پهرمست، نهوهی گوێرهکه

بپەرەستىت

گوساله: گوێرهکه، گۆلك، به *چ*کهی گا

گوشه و كنار: سوچ و كهنار، بن و هوژبن، ئهم لاو لا

گوشه: سوچ، هوژبن، گۆشه، كولهسوچ تومهز، به گومانم، دينت

گوشت: گۆشت

گوشتابه: گۆشتاو، ئاوگۆشت

گوشتالو؛ گۆشتن، خربن، هەنهو، ئەوەى گۆشتى زۆرى

گوشتاوه: گۆشتاو، ناوى گۆشت

گوشتغوار: گۆشتخۆر، ئەوەى گۆشت بخوات

گوشتدار؛ گۆشتن، هەنهو، نهوهى گۆشتى زۆرى پيوه

گوشتمند: بروانه گوشتدار

گوشتناك: بروانه گوشتدار

گوشتین: گۆشتی، تايبەت بە گۆشت

گوشزد: بیرخستنهوه، بیرهینانهوه، ناگادار کردنهوه

گوشمالی: ليّدان، تهميّ كردن

گوشن: وتن، وتار، ئاخاوتن، كەلام، بەيف

گوشوار: گواره، ئەو زێڕ و زيوم*ى* ژنان لە گوێى دەكەن

گوشور: خاوەن گوێ، گوێگر، بيسەر

گوشيدن: گوێ گرتن، گوێ ههڵ خستن

گوگرد: گۆگرد، يەكێكە لە مادە كانيەكان كە زياتر لە

نزيك كيوه بوركانيهكان دمست دمكهويت

گول: نهزان، گیر، نهحمهق، حوّل. به مانای فریو و

فيليش ديت

گون: جۆر، شێوه، رِهنگ، شێواز

گون: گەوەن، گەون، گيايەكى دركاويە

گوناگون: جۆراوجۆر، رەنگاورەنگ، شيوەى جيا جيا

گونـــه: روخــسار، رو، روومــهت، يــهك لاى روخــسار،

بهمانای رهنگ و شیوه و جوریش دیت

گونهگون: بروانه گوناگون

گونك: پينج پهنجه بينج قامكه

گونك، گونتك

گونی: گوێنی، تەلیس

گوهر: گهوههر، نهژاد

گویا: وتهبیّر، قسهکهر، وتاردهر. و به مانای وهك بلیّی،

گویش: وتار، هسه، پهیف، دوان، ناخاوتن

گویشمند: قسهکهر، وتاردمر، وتهبیّرٔ

گویی: ودك بليّی، به گومانم

گیا: بروانه گیاه

گیاه شناس: رومك ناس، زانایمك كه جۆرمكانی رومك و

گیا بناسیّت

گیاه فش: روهك ناسا، گیا ناسا، نهوهی وهك گیا بینت گیاه: گیا، روهك، شینایی، سهوزه، سهوزهلان

گیاهخوار: گیاخۆر، ئەوەى گیا دەخوات

گیاخوار: بروانه گیاهخوار

گیادار: گیاجار، میرگ، ئهو شوینهی گیایی زوری لی بنِت، منِرگهجار

گیازار؛ میرگ، میرگهلان، سهوزهلان

گیاهکار: جوتیار، جوتیر، ومرزیر، نموهی گر و گیا دەجينىيت

گیاهناك: ميرگ، ميرگهلان

گیتار: گیتار، یهکیکهله ئامیرهکانی موسیقی

گیتی آفرین: جیهان نافرین، نافرینمری دنیا

گيىتى پرور: ھەتاو، رۆژ،خۆر

گیتی پسند: حیهان پهسهند، دونیا بهسهند

گیتی خدیو: باشای جیهان، ئافریندر

گیتی شناس: جیهان ناس، دنیا ناس

گیتی گشا: جیهانگیر، نهوهی دهست بهسهر ههمو حيهاندا دەگريت

گییتی نسورد: دنیاگهر، دونیا پیو، نهوهی به دنیادا دەگەريت

گیتی: جیهان، دنیا، دونیا

گییسا: گیبه، جوره خواردنیکه که زیاتر لهگهان

سەروپيدا دروستى دەكەن

گیج و گنگ: گێژ و حوٚل، سەرگەشتە، حەيران

گيج: گێژ، سەرگەشتە، كەم ھۆش، حەيران

گيرا: سەرەنج راكيش، دلرفين، دلفرين

گیراگیر: گیرودار، ناژاوه، همراوهوریا

گیرودار: کیرودار

گیس: کەزیە، زونف، پرچ، پەلكە، موى سەر، ئەگرىجە

گيسو: بروانه گيس

گىسسوپوش: روسەرى، لەچىك، ئىمودى ژنسان سىمرى

خۆيانى پى دادەپۆشن

گیلاس: گلاس، پیاله، پمیمانهی عارمق خواردنهوه

گيلاس: گێلاس، گێلاس، ميوهيهكه هاوشێوهى بلاٽوك

گیهان: جیهان، دنیا، دونیا

گيوه دور: کلاش دور، ئەوەى کلاش دەچنێت، کلاش چن

گيوه: گيوه، كلاش، چم چم

گيوتين: گيوتين، ناميري سهر برين

ل: پیتی بیست و حموتهم له نالفابیّتی فارسی که به

لام دەخويندريتەوە

لا: لا، ناو، ناو شتيك

لا: نا، نه

لااقل: لاني كهم، دمستي كهم، كهمتر

لائح: ديار، ئاشكرا، بمرجاو، روون

لائحه: نوسراو، نامهی دریّژ، پیْرست حسیّب

لائِم: سەرزەنشت كەر، ئۆمەكەر، تانە ئىدەر

لائمه: سمرزمنشت، لؤمه، توانج، تانه

لابث: درەنگكەر، نىشتەجى لە شوينىك

لابد: ناچار، به ناچاری، مهجبور

لابراتسور: تا<u>قیگه، شوننی</u> تاییهت به تافیکردنهوه

زانستيهكان

لابرلا: لهناو يهك، توى توي، لالا

لابسه: گریسان، شسین، رِوْرِوْ، پارانسهوه، داوا، مسهرایی، ریاکاری، له خوّبوردویی

لابهگر: رياكار، مەرايى كەر، كاسەليْس، دوزمان

لابیدن: گریان، شین کردن، کاسهلیّسی کردن، مهرایی کردن

لات؛ لات، ناوى بتێِك بووه كه عمرهبـمكان لمسـمردممى

لاتارى: شانس گرتنهوه، بهخت تاقى كردنهوه

لاتو: پەيزە، نەرديوان

نهزانيدا دميانيهرمست

لات و لوت: لات و لوت، همژار و نهدار، دمست کورت

لاج: رووت، پهتی، بێ پۆشاك، رووت و هوت. بـه مانـای دهله سهگیش دیّت

لاجرم: ناچار، به ناچاری، مهجبور

لاحد: گۆرھەئكەن، گۆركەن

لاد: ۱- دیوار، دیواری گلین. ۲- بن، بناغه، بنچینه،

بنەرەت

لاد: حمرير، پارچه يان قوماشي ناسك

لادگر: بهنا، ومستای دیوار

لاده: ئەحمەق، بى عەقل، نەزان، گىر، ور، حۆل، كاس

لارو: كرم، دمعبا

لازق: لكينهر، ئهوهى به شتيكهوه بلكيت

لازم: پێویست، دهبێ، نهشێ، گهرهکه، ناچار، بهردهوام، سهقامگیر و خوّراگر

لازم آمدن: پيويست بون، ناچار بون

لازم داشتن: پيويست بون، گهرمك بون، نياز بون

لازم شمردن: به پيويست زانين

لاس: ھەورىشمى خاو، كەژ

لاس: منى، منى حكه، منى ههر ناژه لانك، ده نه سهگ، منجكه سهگ

لاستيك؛ لاستيك، شياوى كيشران، تايه، تايهى تروّمبيّل

لاسع: گازگر، گەزۆك، ئەوەى پێوە دەدات، پێوەدەر

لاسيدن: خوّ تيّهه نسون، ماج و موج كردن، خوّ له ژن يان كجيّك هه نسون

لاسیما: به تایبهت، تایبهتی

لاش: لاشه، مردار، ئاژهڵى مردارهوهبو، قولآخ، تۆپيو،

تۆپىك

لاش: تالأن كردن، تاراج، به تالأن بردن

لاشبرگ: گەلائى رزيو، گەلائى سىس بو كە لە دار .

ومريبيّت

لاشَــخور: لاشـخوّر، دالّ، دالْهكــهرخوّرٍ، مــردوو خــوّر، رِهمهدالّ

لاشه: مردار، تؤپیو، تؤپیك، هولاخ، مردارموه بو لاشیء كهم، ناگرنگ، كهم بهها، نهزور

هسىء حەم، ئادرىك، خەم بەھا، ئەزۇر لا**طائل:** بيھۆ، خۆرايى، فيرۆ

لاعب: ياريكهر، ياريزان، گهمهكهر، ئهومى يارى دمكات

لاعج: سوتێنەر، ئەوينى سوتێنەر لاعلاج: لاعيلاج، ناچار، بى دەرمان، چارەسەر نەكراو

لاعن: جوين دهر، جنيودهر، دژويندهر، دووركهرهوه لاعن شعور: بي نيراده، نه خوازراو، بي همست كردن به

بابهتهكه

لاغ: گەمە، يارى، گالتە، گەپ، شۆخى

لاغر: لاغر، دال گۆشت، لەر، لاواز، مرۆڤ يان ئاژەلى

کهم گوْشت، رِمق و هیق، زمردهل **لاغر میان:** کهمهر باریك، ناوههد باریك

لاغ**يه**: بێهۆ، فيرۆ، خۆرايى

لاف: فشه، هاشه و هوش، خوّههانُكيّشان، زيّدمروّيي له خوّومسف كردن

لافح: سوتينهر، گهرم

لاف زدن: خوّ هه تُكنِّ شان، به خوّ نـازين، خوّ ومسـف كردن، فشه كردن، هاشه و هوش كردن

لافیدن: بروانه لاف زدن

لاقتيد: نمترس، بويّر، ئازا، كممتمرخمم، خوّگيّل كمر لاك پشت: كيسمان، رمقم

پ - - - پ لال: لال، بينزوان، بهستهزمان، شهومی نهتوانيت هسه

لال: ئال، سوور رمنگ، سور

خەواندنى منالەكەي دەپخوينيت

لالا: بروانه لله

لالاه ۱ - شادمانی، خوشحالی، شادی ۲ - روناکی،

رِوْشنایی چرا **لالایی:** لالایی، لای لایه، ناوازیّک که دایك له کاتی

لالسك: ١- پـێلاّو، كـەوش، سـەوڵ، پـاپوج ٢- پۆينــە،

پۆپنەى كەٽەشٽر

لالكا: بيلاو، كموش، سمول، باپوچ، شمو بيلاوهى

خەلكى ديهات لە پىي دەكەن لالە: لەعلا، گولالە، گولالە سوورە

لاجبين: جوان، دەلال، قۆز، شۆخ و شەنگ

لاله فام: سوورمنگ، به رمنگی گولاله، گولاله رمنگ

لالهگون: بروانه لاله فام

لاما: لاما، وشترى بئ كۆپان كه له ئامريكاى باشوور

دمست دمكهوينت

لامسا: لامنا، پیناوی رؤحنانی لنه تنایینی بنودایی لنه مهزههبی لامایسم

لامان: ۱- درق فیل، فریو، که له ک، ته له که، گالته

پیکردن ۲- چالاك، چوست، وشیار لاهاف: دم مراد ، کاردن کاسم الاست کاردند ، داکاری

لامسانی: مسهرایی کسردن، کاسسه لیّسی کسردن، پیاکساری کردن، دروّ، فشه، فشه فش کردن، بیّ باومری

لامپ: لامپ، چرا، گڵۆپ

لامپا: لامپا، چرا، چرایهك كه به نهوت بسوتیت لامح: درهوشاوه، درهخشان

لامعاله: ناچار، به ناچاری، مهجبور

لامذهب: بی دین، بی باومر، نهومی باومری به نایین و مهزهمب و خوا نهبیّت

لامسه: بهرکهوتن، یهکیّك نه پیّنج ههستهومرهکانه که به هوّیهوه گهرمی و ساردی و نهرمی و زبری شتهکان لای مروّق رون دمبیّتهوه

لامع: درهوشاوه، درهخشان، بریقهدار، تروسکهدار

لامعه: بروانه لامع. به مانای ناوچاوانی منالیش دیّت که نهرمه

لامكان: بي جيكه، بي جي و ري، بي شوين

لان: ١ - چال، هوولايي، ٢ - پانتايي، هراواني، بمربلاوي

لأن: بنّ ومفایی، ناراستی، بهیمان شکیّنی

لاندن: گلاندن، جوولاندن، تەكان دان

لانه: هیّلانه، لانه، کونیّن، هیّلیّن، هیّلیّن، کولانه لانه: بیّکاره، تهمهلّ، تهوهزهل، بیّ بهند و بار

لانيدن: بروانه لاندن

لاو: ريا، كاسەليّسى، مەرايى

لاو؛ له دمست چـو، له دمست روّشتو، لهناو چـو، بـه فيروّجو

لاوه: بروانه لابه

لاهوت: خواومندى، خوايمتى

لاهوره: هاش، هاشی شوتی، هاشیّك له شوتی یان كالّهك كه برابیّت

.. . .

لاهى: گەمەكەر، ياريكەر

لايتفير: نەگۆر، ئەوەى نەگۆربىيت

لایتناهی: بی کوتایی، بی شهنجام، شهومی کوتایی بو نهیئت

لايجوز: نارەوا، نەشياو، ريْگە پينىەدراو

لايزال: هەمىشەيى، ئەبەدى،، نەگۆر

لايشعر: نەزان، كەم عەقل، حۆل

لايق: شياو، ژێهاتی، شايان، هملگر

لايموت: نهمر، نهوهى ههرگيز نامريت

لاییدن: نالاندن، لالاندن، زوزه کیشان، همانیت و پلیت وتن

لنامت: پەستى، بەخىلى، رژدى، پەست بون

لأمان: خەسىس، ناپياو، رژد، پەست، سوك

لؤلؤ: لۆلۆ، دور، مروارى

لؤم: پەست، رژد، بەخىل، رژدى، ناكەسى، بەغىلى

ئئيم: پەست، ناكەس، دەست وشك، رژد، بەرچاوتەنگ

لب: ليّوار، قمراغ، كمناره. ليّو، لج، لمو، لموش

لب: ناوك، هەٽبژێردراو، ناوكى شتێك

لَباً: فروّ، شیریّکی خمست که له دوای زانی مانگا یان

مهر تا دو سي روز ليي دهدوشريت

لباب: ۱ - هه لبریدردراو، بزارده، دیاری کراو ۲ ناوك،

ناوكى بايهم يان گويْز

لباچه: بالاپوش، عابا، كەواى شۆر، بەرگى مەلا

لباده: بروانه لباچه

لباس: جل، جل و بهرگ، پۆشاك، بهرگ، سيپاڵ،

پۆشەنىن پۆشتەمەنى

لباسات: مهكر، فريو، فيْلْ، تهلُّهُكه

لباس شویی: جلّ شۆرین، بەرگ شۆرین، شۆردنی جل و بەرگ

لباقت: ۱- زیره ک بون، زرنگ بون، لنوهشاوهیی، شارهزایی، زیره کی، زرنگی، زمان چهوری، نهرمی لبالب: لنوانلنو، لیپاولیپ، سمر پنژ، پر، لنو پنژ، لیپه لبان: شیردان

لبان: سنەوبەر

لب برچیدن: لج کردن، لج کردنی منال پیش گریان لب بستن: بی دهنگ بون، دهم داخستن، هسه نمکردن،

. لب بلب: ليّوانليّو، برش، سمرريّر، ليه، ليّوريّـر،

ليپاوليپ

لب تخت: دموری،دموری که ناومکهی هوول نمبیّت لب ترکردن: لیّو تـمرکردن، تـمرکردنی لیّو بـه هومیّك

ئاو يان شمراب

لب تشنه: ليو تينو، تينو ليّو، تينو، توني

لبث: درمنگ کردن، دواکهوتن، ومستان،

لب خاييدن: ليّو جوون، ليّو گمستن، به ددان گرتنی ليّو له شمرم يان لهداخا

لبغند: بزه، زمرده، زردهخهنه، نهرمه پیکهنین

لبخند زدن: پێکهنين، کهنين، زمرده گرتن، بزه گرتن

لب دوخـآن: ليّو بهسـتن، دهم داخـستن، قسه نـهكردن،

نەدوان، نەدوان

لبديس؛ ليّو ناسا، وهك ليّو

لبريز: پر، ليوانليو، سمرريز، ليپاوليپ

ئىبس: جىل و بىمرگ، سىيال، پۆشىەنى، پۆشىتەمەنى، بۆشاك

ئېس: داشارین، شاردنهوه، داپوّشین، شتیّك له كمسیّك شاردنهوه

لب شاری: لێو ئەستور، لىچ ئەستور، ئـەوە لێـوى شـۆر و ئەستورى وەك وشـرى ھەيـە

لَبِق: زیرمک بون، زرمنگ بون، شارمزا بون، زیرمکی، نمرمی، شارمزایی

لبق: نەرم، زمان چەور، زيرەك، شارەزا، ليومشاوه

لب گــزه: لێوگهسـتن، پهشـيمان بونـهوه، لێـو بـه ددان گرتن له پهشيمان بونهوهدا

ئے گزیدن: الله گهستن، الله به دیان گرتن، الله قورچانن

لبلاب: لاولاو، گیایهکه له دارهوه دمثانیّت

لېلېو؛ لەبلەبى

لېلېو: ھەرزەيى، بێھۆيى، فيرۆيى

لبن: شیر، شیری ژن، شیری ناژهلی می

لبنگ: مۆرانە، مۆريانە

ئبو: چەوەندەر، چۆنەر، چەوەندەرى پيشاو

لَبُونَ: شیردار، شیردمر، ژن یان میّچکه ناژهنیّك که شیری

لبوه: مێچکه شێر، شێری مێ

لبه: ليّوار، ليّو، همراغ

لبهدار: ليودار، نهودى ليوارى همبيت

لبیب: زیردك، عاقل، بیرمهند ایران: د درانت بریانت در در در

ئېيدن: ههنيت و پنيت وتن، فشه كردن، بى هو قسه

لبيس: ١- هاوتا، هاوشيوه، وهك، ٢- كۆن، شره، جايك

. كە لەبەر زۆر لەبەر كردن كۆن بوبيّت

لپ: كولم، ناودەم، گوپ، كولمه

ليه: لهتكه، لهتهنؤك، لهتكهنؤك، نخومشهر

لت: ١- زللهى، شهقازلله، ٢- لهت، تيكه، بهشيك له شتيك، كوت، كوته، كوتيك، نيوه

لت البار: زؤرخؤر، تيرنهخؤر، ورگ پهرمست، سك

پەرمست

لت انبان: بروانه لت انبار

خواردن، زمرمر بینین

لت خوردن: زيان بمركهوتن، زلله بمركهوتن، شهفازلله

لَارُه؛ كۆنـه، شرٍ، دراو، ئەت، شەق و شرٍ

لتنبر : بروانه لت انبار

ئت و پار: لەت و پەت، تىكە تىكە، شەق و شر

لته: كۆنە، پارچەى كۆن و دراو

لته ياره: بروانه لته

لثام: دەمبينن، زاربين، پەرۆيەك كە روخسار تا ژير چاو دادەپۆشيت

لثَّفَه: فسك، فسكه، پسك، ئهودى نهتوانيّت ههندىّ له وشهكان ودك خوّى بيّنيّته سهرزمان

لثم: ماچ كردن، راموسان

لثه: پووك، گۆشتى بن ددان

لج: شەر كردن، پيداگرى، پيداگرتن لىە دژايىەتى، رق، رك، لەنچ، بنار، ھەتەر

لجاج: سەرسەختى نوانىدن، رق ھەلگرتن، بىداگرى كردن، سەرسەختى

نجاجت: پيداگرى، سور بون، سەرسەختى نواندن، ئەنج كردن، رق گرتن

لجام: هموسار، ئموسار، جلمو

لجباز: پیداگر، رق نهستور، رقن، رهاوی، هیناوی

لجلاج: فسك، بسك، لالمهدته، شهومي نهتوانيت به

ئاسانى وپاراوى قسه بكات

لجم: بروانه لجن

لجن: ليته، هور و ليته كه له حهوزدا كۆدەبيتهوه، لم،

لجن مال: بي نابرو، بي شمرهف، ريسوا، ناو زراو

لجسوج: رق گیر، رکـن، فینـاوی، لـهنج کـهر، ههتـهره،

بنارگیر، پیّداگر له دژایهتی **لجوجانه**: پیّداگرانه،، سهرسهختانه،

بریات پیسر اسار کا دریا، ناومراستی دمریا دهایا، زمریا ۲-

جەماعەت، كۆمەل، كۆمەلى خەلكى زۆر

نجين: سيم، زيو، نوفره

لج: رو، روومهت، روخسار، روالهت، دهم و چاور

لج: رووت، روت و هوت، بي بمرگ، بي پؤشاك

لچر: ناكەس، پەست، سوك، چلكن، لەجەر، گەجەر،

لچك: لەچك، لەچكە، روسەرى، سەرپۆش، ئەوەى ژنان

قرّی خۆیانی پیّ دادمپوّشن

لحاظ: گۆشەى چاو

لحاظ: ناگاداربون، روانین، تیّبینی، بابهت

لد: دوژمن، دژمن، دوژمنی سهرسهخت
لدغ: گهشت، پێومدان، گاز گرتن
لدغه: یمك جار گهشتن، یمك جار گاز گرتن
لدغه: دمفری كات و شوێن به مانای لا، تهنیشت، كن،
نزیك

لدود: دوژمن، نهيار، دوژمني سهرسهخت

لدى: بروانه لدن

لديغ: گەستراو، پێوەدراو، گاز لێگيراو

لذا: كمواته، لمبمرئهمه، لمبمر نموهي، كموابو

لذاذت: بهتام بون، چێۯ، بهتامي

لَذْتْ؛ تام، حِيْرُ، خوْشى، حەز بىردن، تام خوْشى، چيْرُ

بردر

لذيذ: بهتام، بهچيْر، خوش، تام خوش

ٹر: ۱۔ خواست، ویست، مەبەست، ئارەزوو ۲۔ بەرخ، بەرخۆلە

لسر: لوّر، یهکیّك له تایهفه گهورهکانی کورد که له ئیران نیشته جیّن و لایهنگری مهزههبی شیعهن لر: ۱- جوّگه، جوّگهله، ئاومرِیّ ۲- بالّ، ژیّر بالّ ۳- لاواز، لهر، لاغر

لرد: بيابان، سارا، دمشت، چۆلەوانى

ٹرد: نۆرد، نازناویکه له ئینگلستان به کهسانی خاوهن یلهو بایه دمدریت

لرز: لمرزه، لمره، تمكان، جووله

ٹرژائسدن: لمرزانسدن، لمرانسدن، تمکانسدان، جوولانسدن، حمان، حمان، حماندن، راشمکان

لرزش: لمرزين، لمرين، شمكانموه

لرزندهدل: ترسهنوك، بي وره، بي زات، بي جهرگ

لرزه: لمرزه، لمره

لرزهدار: لمرز مدار، لمرمدار، نموهی لمرزهی پیّوه بیّت

لرزيسكن: لـمرزين، لـمرين، جمانن تـمكان خـواردن،

جوولان، شەكانەوە، شەكيانەوە

لزب: كهم، تۆز، تۆزھاڭ، تۆزيكى كهم

لْرْج؛ لينج، ليخن، چەسپين، خزۆك، خز

لزوق: لكان، چەسپان، نوسان، بە شتێكەوە نوسان

لحاف: بالأپوّش، ليّف، ليّفه، پيّخهف، ميّرهف، ئهوهي له

كاتى خەوتندا بە خۆيا دەدەن

لحاف دور: نيفه دور، ئهوه نيفه و پيخهف دهدوريت

لحام: گۆشت فرۆش، ئەوەي گۆشت دەفرۆشێت، قەساب

لعد: گۆر، قەبر، درز لە گۆر كە شوين سەرى ماردو

بێت

لعظه: سات، دەمى، تاوى، يەك جار سەير كردن

به چاو، یه ك چاو تروكان، چاو تروكاني

لحم: كۆشت

لحمه: بل، بله گۆشت، تیکه گۆشت

لحمه: نزیکی، خزمایهتی، ئاشنایهتی

لحن: ئاواز، ئاھەنگ، ئاوازى خۆش

لعيان: ناوى كهم، جانيك كه لافاو ههليكهندبيت

لعيان: ريشن، ريشو، ريش دريّر، پياويّك كه ريشي

دریزی همبیّت

لحيم: ١- پرگۆشت، قەلەو، گۆشتن ٢- كوژراو، سەربراو

۳- لهحیم، پهیومست کردنی دو شت به یهکهوه

لحيه : ريش، رديّن، روه، رنديّن

لغت: روت، روت و هوت، پهتى، بى بهرگ، بى پۆشاك،

قووتەڭ، زەلووت، رووس

لَحْت: شل، بيّ هيّز، بيّ تين، بيّ حالّ

لغت: بهش، تيكه، بار، لهت، لهتيك له شتيك

لغت شدن؛ رووت بونهوه، جل و بهرگ داکهندن

لغت كردن: رووت كردنـهوه، روت كـردن، جـل و بـهرگ

لهبهر داكهندن

لخته: تيكه، لهت، پار، بهشيك

لخچه: بليسه، بليسهى نلگر

لغشاندن؛ خشاندن، خزاندن، ههنخزاندن

لخشش: بروانه لخشيدن

لغشه: بروانه لخجه

لخشيدن: خزان، خشان، هەلخزان، لەخشيان، خشيان،

خلیسکان، سوریان

لَحُلحُ: لاواز، لمر، لاغر، بي گوشت

لخم: گۆشت، گۆشتى بى چەورى

لروم: پيويست بون، پيويستي

لزير؛ زيرهك، هۆشمەند، وشيار، دانا

لژن: بروانه لجن

لژن: بروانه لجن

لس: بيّ همست، سست، بيّ حالّ، بيّ تين، بيّ هيّز

لسان: زمان، زوان، ئەزمان

ئست: ئەستور، قەوى، خۆراگر

لسن: زمان پاراوی، پاراوی، ئاسانی له هسه کردندا

ئسن: زمان پاراو، ئەوەى بتوانيّت بە ئاسانى و پاراوى

قسه بكات

لسيع: پێوهدراو، گازلێگيراو، گهستراو

لش: ١ بروانه لاشه ٢- بيكاره، تهمهڵ، تهوهزهل

لش: بروانه لجن

لشك: لمت لمت، كوت كوت، تيكه تيكه

لشكر: لمشكر، سوپا، قوشهن

لشكر شكن؛ لمشكر شكين، سويا شكين

لشكر كشيدن: لمشكر كيشان، به گهرخستنى لمشكر

بەرەو سوپاى دوژمن

لشكرگاه: نەشكرگە، شوينى نەشكر

لشكر گرا: لمشكركيش، ئمومى لمشكر به ريدهخات لشكر گشا: بروانه لشكر شكن

لشكرى: سوپايى، ئەشكرى

لشن: ١- نهرم، خليسك، خز ٢- تهخت، ساف ٣- ساده،

ساکار، بیّ نهخش و نیگار

لس: دز، چهته، رِيْگر

نصوس: دز، دزهکان، چهتهکان

لطافت: نمرمي ناسكي، بهژن رێكي، جواني

لطف: نهرمی، میهرهبانی، باشی، جاکی، دل رهحمی

لطم: زلله ليدان، شهقه زلله ليدان، شهپازلله ليدان

شعمه: زیله، زلله، شهپازلله، یهك جار لیدان، یهك جار شهه زله لیدان

لطيف: نمرم، ناسك، جوان، شيرين، نمرم و نيان

لطيفه: قسمى خوش، نوكته، وتميمك كم ببيّته هوى شادمانى كمسانيتر

لظي: جەھەننەم، دۆزەخ، ئاگرى دۆزەخ

لعاب: ليك، تف، ئاوى دەم

لعــاب: ياريكـەر، يـاريزان، گەمەكـەر، ئـەوەى زۆر يـارى

دەكات

لعان: جنێودان بهيهكتر، دژوێن دان، نهحلمت كردنى

يەكتر

لعب: يارى، گەمە، بەزم، گالتە، شۆخى

لعبت: بوكهنه، ههر شتيك كهيارى بي بكهن

نعبت پرست: بوت پهرمست، بت پهرمست

لعبت خانه: بت خانه، بوتگهده

شعبت ساز؛ بوکهنه ساز، بت ساز، نهوه بت یان بووکهنه دروست دهکات

لعبتگر؛ بروانه لعبت ساز

لعبگر: ياريكەر، گەمەكەر، فيْڵباز، فريوباز

لعبه: بروانه لعبت

لعل: خۆزگە، بريا، ئاخ

لَعَنْ: نَفْرِينَ، جَوِيْنَ دَانَ، دَرُويْنَ دَانَ، نَهُ حَلَّهُتَ كَرِدنَ، نَفْرِينَ كَرِدنَ

سرین سران مع

لعنت: نه حلمت، لم عنمت، يمك جار نفرين كردن

لعنتی: لهعنه تی، نه حله تی، شیاوی نه حله ت، نهوهی شیاو بیّت بوّ به نه حله ت کردن

لعين: مهلعون، بهنه حلمت كراو، له عنه تكراو

لغ: ١- سەرى بى مو، تاس ٢- سارا، جۆلەوانى، سارى بى ئاو و گيا

لغام: هەوسار، جلەو، ئەوسار

لفت: لوغه، وشه، كهليمه، زمان و و كهلامي ههر

نەتەوەيەك كە پێى دەدوێن

نفت شناس: وشه ناس، شهوهی وشهکانی زمانیّك و ماناكانیان بزانیّت

لغت نامه: وشه نامه، فمرههنگ، كتيبه كه لهخوّگرى

وشمكانى زمانيك بيت

لفت نسویس: همرههنگ نسوس، وشه نسوس، دانسهری همرههنگ

لغز: مەتەن، مەتەنۆك، قەوسەن، تشتانۆك، وتەي نامە

و نــهزانراو کــه تێگهشـتنهکهی پێویتـستی بــه بــیر كردنهوه ههبيت

لغزائدن؛ خزاندن، خليسكاندن، هه ڵخزاندن، خشاندن، يال يٽومنان

لغرش: خزان، خشان، خلیسکان، هه لخلیسکان

لغزيدن: هەلخلىسكان، خزان، خشان، خزيان، لەخشيان

لفسر: که چهل، بی مو، نهوهی سهری موی پیوه نهبیت

لفو: هسهی هۆر، ههانیت و بلیت، هسهی بیمانا، ههر شتيكى بيكه لك، سوچ، تاوان، هه له، خهتا

لغوب: هيلاك بون، ماندو بون، هيلاكي، شهكهتي

ثفونه: زير و زيو، خشل، ئارايشت، خهملاندن

لفوى: وشه زان، شارهزا له زانستى وشه

لفيدن: جولان، تهكان خواردن، جمان، تـهكان خواردني

شتێك له شوێني خوٚي

لف: بنِّجان، بنِّكهوه بنْجان، هملٌ بنْجان

لفافسه: بهلهك بينج، بووزهوانه، نهوهى بهسهر شتێکيـــــر موه بييێڿن، لمفاف

لفت: ١- شيلم، شهلهم ٢- نيو، نيوهي شتيك ٣- مانگا،

گای می

لفتره: سوك، ريسوا، بهست، بهر جاوتهنگ

لذي و ليس؛ دهلهدزي، رهشهدزي، بهرماوه خوري، كاسه لێِسي

لفج: لچى شۆر، لچى ئەستور وەك لچى وشتر

لفجن: ليو شور، لج نهستور، لج شور

لفظ: وته، قسه، پهيڤ، وتهيهك كه لهدهم بيّتهدمر

لفيف: تيْكەل و پيْكەل، ئالۆز

لقاءِ سمردان کردن، بینین، چاو پیکموتن. به مانای روخساريش دينت

لقساح: بهبهر بون، بهبهرههم بون، سك پربون، بەرھێئان، جوت بون

لقب؛ نازناو، ناتۆرە، ناوى دووەم، ناونىك كە كەسەكە ناوبانگی پی بهدمست بیننیت

لقلاق: لهق لهق، حاجي لهق لهق

لقلق: لهق لهق، حاجي لهق لهق

لقمان: لوقمان، ناوى پياويكه كه به پيى گيرانهوه ئيسلاميهكان له خه لكي حهبهشه يان نهوبه بوه و لهسهردهمی داوود ژیاوه له زانایی و خوراگری به ناو بانگ بوه و له قورئانیشدا ناوی هاتوه

لقمه: تیکه، پارو، نهو بره خواردنهی که به یهك جار دەخريتە ناو دەم

لقمسه شمسار: تيكه بـ ژير، بـارو ژميـرن بـهخيل، بەرچاوتەنگ، ئەوەي پاروەكانى ميوانەكانى ئەبژيريت،

لقیه: بینین، سهردان کردن، پیشوازی کردن

لك: هه ليت و بليت، قسهى قور، قسهى بى مانا، قسهى بيّ ناومروّك

لك: بمرجاوتهنگ، رمزيل، خمسيس، بهخيل، رژد، پەست، سووك، ريسوا

لك: سهد ههزار، سهد ههزار دانه له شتيك

لك: پەلە، شوينەواريك كە لە پيسى و چەورى ئەسەر جل و بمرگ يان شتيك دمردمكمويت

لك: ئەستور، گەورە، زل، ھەر شتيكى گەورە و خر

لكا: بيّلاو، كموش، پاپوچ،

لكسات: ١- سوك، بهست، ريسوا، كهم بهها ٢- ژنبي خراپهكار، قهحبه، گاندمر

لكام: ١- بيّ شمرم، بيّ نمدهب، بيّ حميا ٢- جوارشانه، بەھێز، بەخۆ

لك دار: بەلەدار، ئەوەى بەلەي بيوم بيت

لك درا: زور بله، جهنه دريّر، زور ويّر، ئهومي قسمي هەلىت و پلىتى زۆر دەكات

لكل: ھەرمى، ھەمرو

لكلك: هەلىت و بلىت، قسەى قۆر

لىك لىك: لەق لەق، حاجى لەق لەق، لەك لەك، بالندهیهکه به هاچ و ملی دریژ

لك لك كردن: خاوه خاوه كردن، هيّواش روّشتن و بـه خاوی کاریک نمنجام دان

لكن: بهلام

ٹکنت: زمان گیران، گرتنی زمان له کاتی قسه کردن، فسکی

لك و پك: ۱- كەل و پەل، شتومەك، چتمەكى ناو ماڭ ..

۲- هاتوچۆ

لك ويك: زل، ئەستور، ناريك، كولفت

لك و پیس: پهله، خال، ئهو پهله و خالانهى لهسهر پیستى مروّق دەردەكەون

لكه: پهله، خال

لگ: ۱- رمنج، سهختی، مهینهتی، نازار، دژواری ۲-زیندان، بهند، بهندیخانه

لگام: هەوسار، جلەو، ئەوسار

نگام گسیخته: پهت پچړاو، هموسار پچړاو، ئمسپێك كه هموسارمكمى پچراندبێت

لگد: لهفه، شهق، ليدانيك كه به بيني له كهسيك

سعد، بعده، سعی، تیدانیت که به پیی ته کهسیک بدریّت

لكد انداختن: لمقه هاويشتن، شمق ومشاندن، جوته

خستن، جووته وشاندنی چوارپێکان

لگد پراندن: بروانه لگد انداختن

نگد زدن: لهقه خستن، جووته خستن، شهق ومشاندن، جووته ومشاندن

لگد سپر: پئ شنل، پاشنل، به پئ شندراو، پئ شنل

كردن

نگد کردن: پیشیل کردن، پاشیل کردن

لگن: تمشت، تمشتیی گموره که دمست و روخساری و

جلی تیا دمشوّن

لله: لهله، راهننهر، پیاوینک که پهرمستار و راهننهری

مناله

لله: بو خوا، بو رمزای خوا، لهبهرخوا

لم: راكشان، بالدانهوه، بشت دان به بشتى بۆ حەوانهوه

لم: فيْلْ، تەلەكە، فريو، فيْلْ و مەكر لە كاريْك

لم: نا، لا

لاز: دوزمان، شوقار، ئەومى بىشت سەرى خەلك قسە

دمكات

اع: درموشاوه، درمخشان، بریقهدار

الم : پر، سەررێژ، سەررێژ، لێوان لێو، ليپاوليپ الستر: قەلـهو، گۆشستن، گـهوره، نارێـك، زڵ، زمبـهلاح، تەمەل، تەوەزەل

لعه: سهیر کردن، روانین، یهك جار روانین و سهیر کردنی شتیّك

ان ایمه کرتن، نیراد گرتن، عمیب گرتن له که سیک دیاری کردنی کهم و کوریه کانی که سیک دروی کاندن، به سوچی چاو نیشاره کردن و شتیک

وتن **لس:** نمرم، سست، بیّ حالّ، بیّ هیّز

لس: دمست ليّدان، دمست پيا كيّشان

ئس شدن: سست بون، بیّ حالّ بون، بیّ ههست بون ئس کردن: دمست پیا هیّنان، دمست لیّدان، دمست له شتیّك دان

لمع: درموشانهوه، درمخشانهوه، بریقهدانهوه، تروسکه دانهوه

لعان: در مخشان، در موشاو میی، در مخشانی

لغه: درهوشاومیی، روناکی، نور، روناکی

لميدن: بالدانهوه، راكشان، بشت دانهوه

لم یژل: هممیشهیی، نهمر، جاویدان، بهردهوام لن: نا، ههرگیز، هیچ کات

لنبان: ژنی خراپهکار، ژنی دهلاُل که ژنانیتر به کری دمدات

لبنسر: ۱- قه له و، زل، زمینه لاح، زه لام، چوارشانه ۲-سمت، پشت ران، قن

لنبوس: ناودهم، ناوزار

لنبه: قەلەو، زل، گۆشتن، پر گۆشت

. لنتر: لمنتمر، چرا لمنتمر، فانوّس، چرای نموتی

لنج؛ ليّو، لج،

لنج: ناز، مهكر، خمرامان، لهنجه

لنجه: لمنجه و لار، هماس كموت به لمنجه و لار

لنجه: ليّو، لج

لنجه كردن: جهنه ليندان لمسهر بههاى شتيك، مامله

كردن

لوالو: سوك، ريسوا، بمست، بيّ ريّز

لوام: لۆمەكەر، سەرزەنشت كەر، تانە ليدەر

لؤم: بهستى، ريسوايى، همرزميى، بهخيلى

لوبیا: لۆبیا، فاسۆلیا، له دانهویّلهکان که کولاوهکهی دمخوریّت

لوت: خواردن، چێشت، خۆرشت، تيكهى گهوره

لسوت: ۱- رووت، زهلووت، هوتسهن، روت و هسوت، بسی پؤشاك ۲- حیز، گاندهر، كور یان پیاویك کهگان دهدات

. **لوت:** جنگ، عود

لوڭ: پيس كردن، گلأو كردن، پيسى، ناپاكى، گلأوى

لوچ: چاوخوار، خيّل، چاوخويّر، خويّل

لوچه: ليّو، لج، ليّوى خوار موه

لو دادن: له دمست دان، به فیرودان، شتیک به ناسانی له دمست دان، ناشکرا کردن، دمرخستن، نهینی کهسیک یان خو درکاندن

لوده: شوخ، قسه خوش، نوکتهزان، زمان شیرین

لودى: جوامير، ئازا، نەترس، بوير

لوذع: زیرهك، زرهنگ، بیرتیژ، وشیار

لور: لاهاو

لورانك: دمبه، دمبهى رون

لسوره: ئساودر، لافساودر، زەويسەك كسە ئساوى لافساو ھەلىدريبينت

لورى: گولى، نەخۆشى گولى

لوز: بايهم

لوزی: بایهمی، بهشیوهی بایهم، مهعین که یهکیکه له شیوه ههندهسیهکان

لوس: لوس، رپیاکار، زمان چهور، زمان شیرین، شهوهی بـیّ هـؤی خـؤی لای کهسانیتر شیرین بکات. بـه مانـای رپاکاری و کاسهانیسیش دیّت

لوسانه: رياكارانه، كاسهليسانه

لوستر: لۆستىر، چلچرا، سورەيا، گلۆپى كارەبا كەلـە سەقفەوە ھەلىدەواسن

لوسمى: شير پهنجه ی خوين

لوسیدن: کاسهلیسی کردن، ریاکاری کردن، له خوبورین

لنجیدن: ۱- دمرهینان، دمرکیشان، هینانهدمر، له رمگ دمرهینان له بن دمرهینان ۲- لهنجه و لار کردن

لند: ١- كور، منائى نيرينه ٢- كير، شەرمى پياو

لند: ورته، پرته، هسمی ژیر نیّو، بوّله، وتهیهك که له ژیر لچهوه له توورهیدا بوتریّت

لندهور: لهندهوّر، جوارشانه، زمبهلاح، و ناوی پاشایهك بوه له هیندستان

لنديدن: بۆلە بۆل كردن، بۆلاندن، قسه لەگەن خۆ كردن له توورميى يان له بيزاريدا

لنف: لنف، ليمف، شلهيهكى بيّرهنگه كه لهناو ليمفه دهماريهكاندا ههيه

لنگ: شهل، مروّف یان ناژهل که فاچی نازاری گهشتبیّت و نهتوانیّت به باشی به ریّگادا بروات

لنگ: تا، لابار، نيوهى بار، تاى پيلاو، تاكيك پيلاو

ئنگاك: قسمى ناشيرين، قسمى ناخۆش، جوين، جنيو

لنگر: لەنگەر، ئاسن و زنجيريكى زۆر شورس كە بە

هۆيەوە كەشتى لە جووڭە دەخەن

لنگر انداختن: لهنگهر خستن، لهنگهر خستن بو له

جووله خستني كمشتي

لنگر گاه: لهنگهرگا، لهنگهرگه، شوینی لهنگهر گرتن

لنگ كردن: ١- شەل كردن، ئازاردانى قاچى كەسىنك بىۋ

ئــــەوەی بــشەلێت ^۲ ـ داخــستن، ومچــان گــرتن، پــشودان، دواخستنی کارێك

لْنُكُهُ: تاك، تا، پێچهوانهى جووت، لابار، تايەك

لنگیسدن: شەلەشسەل كسردن، بسە شەلەشسەل بسەرپنگاد رۆشتن، شەلىن، شەليان

لو: ليّو، لج

لو: تەپە، تەپۆڭكە، گردۆڭكە

لو: زمرداو

لو: ئەگەر، گەر

لواء ۱ ـ ئالا، بەيداخ، پەرچەم ۲ ـ پارپزگا، ويلايەت لواش: ليّواشە، ليّواش، جوّره نانيّكى زوّر ناسكە

لواط: نێربازی، جوت بونی پیاو له**گه**ڵ کورٍ

رون کایم چن، قالی چن، نهوهی کلیم دهجنیت

ليان

لوش: ليته، لم، هور و ليتهى بن حهوز

لوشانه: چهور و شیرین، پاروی چهور و شیرین

لـوط: ۱- چارشـێو، عابـا ۲- چـالاك، زرەنـگ ۳- نـاوى پێغەمبەرێکـه کـه بـرازاى حـهزرەتى ئيبراهيمـه کـه خەلکەکـهى بـههزى گوناحەكانيانـهوه گـيرۆدەى بـهلأى خوايى بون و ئەناو چون

لوعت: بىن ئىارامى، بىن ئۆقسەرىي، خۆرانسەگرى؟-

سوتانهوه، سوتانی دل له عهشق یان خهم و رمنج لوغ: خواردن، نوّش کردن

لوغيدن: نوش كردن، دوشين

لوقا: لۆقا، يەكێك لە ھاورێيانى حەزرەتى عيسا كە ئنجيلى لۆقا تايبەتە بەو

ئوك: سوك، سست، ناتهوان، ئهوهى دهستى گێڕ يان خوار بێت. ئهوهى له سهر دهست و ئهژنو به ڕێدا بروات

لــوکس: شـکوّ، جــوانی، <u>ډ</u>ازاوهیـی، هـمر شـتێکی جــوان و ړازاوه

لوك و لنگ: شمل و گێـڕ، گـۆج وگێـڕ، شموهى دمست و يێـي ناتمواو يێِت

لوکه: ئارد، ئاردى گەنم يان جۆ

نوکیدن: چواردمست و پێ ڕۅٚشتن، لمسمر چواردمست و پێ روٚشتن

ئول: ۱ - سەرمەست، شادمان، شاد ۲ - بى شەرم، بى حەيا

لول: تهكان، جووله، لمره، لمرزه، تهكان و لمره له شويني خوّ

لولا: لمولا، لاولاو، ئاميريكم به چوارچيوهى دمرگاوه دميمهستن و بمهويهوه دمرگا داده خريت و دهكريتهوه لولو: لولو: لولو: لولو، ديومزمه، قيافهيهكى مهترسيدار كه منال ليى دهترسيت، خيو

ٽوله: لوله، بۆرى، همرشتێكى درێـرْى لـه شێومى بـۆرى كه ناوەكمى بمتال بێت وەك بۆرى ئاو

لولەكش: لولەكيْش، ومستاى بۆرى

لسوم: سەرزەنىشت كىردن، لۆمىـە كىردن، تانــە للـِـدان، سەركۆنە كردن، تانە، لۆمە، سەرزەنشت

لومیر: روناکی، روشنایی، روناهی، نور، تیشك

لون: رهنگ، شيّوه، جوّر

لوند: نازکه، مهکرباز، ژنی مهکرباز

لوید: دیگ، هازان، مهنجهنی مسینی گهوره

لوير: تەپە، تەپۆلكە، گرد، گردۆلكە

له: كوتراو، شيّلدراو، بيّشيّل كراو، فليقاو، بان و بليش لهات: مهلاّشو، زمانه جكوّله

لهاشم: پهست، ريسوا، سوك، هَيْزهون، ناحمز، دزيْو

لهبه: ۱- کلهه، بلایسهی شاگر ۲- تمه و توز، توزی بمرزمومبو

لهبله: نهزان، گێۯ، حۆل، دەبەنگ، ئەحمەق

لهجمه: زمان، زوان، زاراوه، زمان یان زاراوهیمك كه خهلك بینی دهدوین

لهر: مەيخانە، شەرابخانە، نادى

لهف: خەمبار بون، خەفەت خواردن، داخ خواردن

لهف: داخ، ئاخ، دريّخ، وشهيهكه له كاتى پهشيمان بونهوه دهيهيّننه سهر زمان

لهنه: نەزان، ئەحمەق، بى ئاوز

لهنه: دیاری، پێشهکهشی، ئـهو دیاریـهی گهشـتیار لـه سهفهر دهیهێنێت

لهو: گهمه کردن، یاری کردن، گانّتهکردن، نهوهی ببیّته هوّی سهرهٔانی و مروّهٔ خوّی پیّوه سهرهٔالّ بکات

لهى: مۆلەت، ئىجازە، ئىزن

لهیب: بلیّسه، کلّپه، بلیسهی ناگر، گهرمی ناگر

لهیدن: فلیقانهوه، پان بونهوه، پان و پلیش بون، کوتران

لهيف: خەمبار، دلّ سوتاو، داغ لە دلّ

لياقت: شياوى، شايانى، ھەلگرى، شياو بون، ژێھاتى

ليالى: شەو، شەوەكان

لیان: درهخشان، تابان، درموشاوه، نورانی

لیان: نەرم بون، نەرمى، خۆشى

لیبرال: شازادی خواز، پیاوی شازاد، شهوهی به دوای ئازادیهوهیه

ئيبراليسم: ليبراليسم، ريبازى تازاديخوازى

ليتر: ليتر

ليتك: نهدار، بي سهروپي، لات، لات و پوت

ليته: ليته، ترشى باينجان

لیث: شیّر، شیّری نیّر

ليج: ئاوكێشراو، تەرش، خوساو، تڵيس

ليچار: مرهبا، مرهبا يان خواردنيّك كهله چهند شت دروستی بكهن

ليدر: پێشهوا، سهردمسته، سهروٚك، گهوره

لیر: لیره، پارهی بریتانیا

لیز: خز، زهوی تهر و خز

ليزابه: لينج، خز، همر شلممهنيهكي لينج

ليزاندن: خليسكاندن، خزاندن، خشاندن

ليزيدن: خزان، خشان، هەلخلىسكان، ھەلخزان

لیـــسانس: لیـسانس، بروانامـه، پلـهی زانـستی پــێش دوکتورا

ئيست: پٽِرست، پٽِرس

ليسيدن: ليسيانهوه، ليسانهوه، زمان هينان به شتيكدا،

شتێك به زمان پاك كردنهوه

لیشتن: بروانه لیسیدن

ليغ و لاغ: گالته و كمف، يارى، كهمه

ليف: لفكه، ئەوەى لە حەمامدا خۆى پى دەشۆن

ليك: پێوانه، پميمانه

ليك: بروانه ليكن

ليكن: بهلام

ليل: شەو، پٽجەوانەي رۆژ

لیلی: لهیلی، مهعشوقهی مهجنون که کجی بیاونیك له

عمرمب بهناوی عم قیسی عامری بو

لیمو: لیموّ، جوّره میوهیهکه که پیّستی ناسکتره له

پرتهقال و دوو جۆرى ههيه ترش و شيرين

لين: نـەرمى، نـەرم بـون، ئەسـەر خۆبـون، پێـچەوانـەى توورەيى

لينوفر: لەيلوپەر، نيلوڧەر

لیسوان: لیدوان، پهرداخ، شاوخوری، شهوهی شاوی پی دمخونهوه

ليوتنان: ياريدهدمر، بهردمست، جێگر

ليسوه: فريسودهر، هه لخه له تنسمر، فنلنساز. بهمانای ئه حمه ق و نهزانیش دنت

م، پیتی بیست و ههشتهم له ئالفابیّتی فارسی که
 به میم دهخویّندریّتهوه

ما: ئێمه

ما و ئاو، شلهمهنیه کهی پوون بی پهنگ و بونه

مائده: سفره، خوان، سفرهی پازاوه به خواردن

مائه: سهد، ۱۰۰

مابعه: شهومی دواتر، شهومی دوای شتیکه، دوای شهوم، دواتر

مابقى: پاشماره، ماره، ئەرەي مارەتەرە

مابون: حین گانده، قونده، بز کور به کاردهبریت

مسابين: لهنێوان، له نێو، لهناوهڕاست، شهومی له ناوهراستدایه

مات: سەرگەردان، سەرگەشتە، خەيران، واق ورماو،

تاساو، کاس. له شهترهنجیشدا به شا دهنین کاتیک گیروده بینت و هیچ ریگهیهکی دهربازبونی نهبینت

مات: لیّل، تاریك، بیّ نور، نادیار

ماتعت: ژير، خوار، خوارو

ماتریالیست: ماتریالیست، مادی، لایهنگری

ماترياليست

ماتریالیسسم: ماتریالیسم، فهلسهفهی مادی، فهلهسهفهیهك كسه حاشسا لسه روّحیسات و شسته

نامادیهکان دهکات

ماتقدم: رابردو، پێشين، كۆن، بەسەرچو

ماتم؛ پرسه، شين، سهرهخوشي

مساتم پرسسی: سەرەخۆشى، سەرەخۆشى كىردن لەكەس و كارى مردو، سەرسەلامەتى

ماتم ديده: پرسهگير، شين گير، خاوهن پرسه

ماتم زده: شين کێڕ، پرسه کێڕ، خهمبار، خهمگين، خهفهتبار، بهلا ديتو

ماتمكده: پرسهخانه، شويّني پرسه كيّران

ماتم گرفتن؛ پرسهگرتن، شین کردن

ماتیك: ماتیك، سوراویکه که ژنان له لیوی خویانی

ماجد: گەورە، مەزن، پايەبەرز، بەرِيْن ھيْرًا، جواميْر ماجدە: بروانه ماجد

مساجراً: رووداو، پێشهات، قنەوماوە، بەسنەرھات،

ئەومى پويدابيّت

مساجراجو: پووداوخواز، شمومی بـه دوای پووداودا دهگەریّت، شەرخواز

ماج: ماج، راموسان، ماج کردن

هاچه: ماچه، مێچكه، مێ، زياتر بۆ سهگ يان كهر به كار دهبرێت وهك ماچهكهر

ماچين: ماچين، چيني گهوره

ماحصل: بهدهست هاتوو، نهوهی به دهست بیّت

ماحى: لەناوبەر، بەفيرۆدەر، فەوتىنەر

ماخ: پەست، رىسوا، سوك، بەخىل، بەرچاوتەنگ

ماخور: قومارخانه، مهیخانه

ماخوليا: ماخۆلان، مليخۆليا، ماخۆليا

مادام: تا ئەن كاتەى، مادەم، تاوەكو، تا كاتى، ھەتا مادام: ژن، خانم، خاتون

مادح: ومسقكەر، سوپاسكەر، پياھەلدەر، چاك بێڗٛ

مادر؛ دایك، دایه، شهو ژنهی منالی ههیه، دا، دیه، ..

مادراندر: زردایك، زرداك، باوهژن

مادربزرگا: نەنى، نەنە، دايەگەورى، دايەگەورە

مادرزا: سكوزا، زگماك، خيروك

مادرزن: خەسو، دايكى ژن

مسادرغر: دایك حیان حامرامزا، شهوهی دایكی خرایهكار بوه

مادرگان: دایکانه، شهوهی له داییك به منالهکهی دهگات

مادرمرده: دایك مردو، ئهوهی دایکی مردبیّت

مادگان؛ ميّ، ميّچكه، ميّچكهكان

مادگانه: می یانه، میچکانه، بهشیّوهی می کان

مادگى: مى بون، ميچكەيى

مادندر: بروانه مادراندر

مادون: ژیردهست، خوارتر، نزمتر، کهمتر، ئهوهی له خوار شتیکیترهوهیه

ماده: ميّ، ميْچكه، ميْنگنه، ماك، مروّة يان ئاژهليّك .

که منائی ببیّت

ماده: ماده، بنهما، بنهرهت و بناغهی ههر شتیّك

مادی: مادی، تایبهت به دمولهتی ماد

مادی: مادی، تایبهت به ماده

مادیان: مایین، ماهین، ئەسپى مى

مادينه: منينه، تايبهت به مي

مار: بروائه مادر

مار؛ مار، ئەرى، ئارەلىكە لە دەسىتى خزۆكەكان

مار افسا: مارگر، مارگیر، ئەوەى مار دەگریت

مارپيج: مارپيج، پيچاوپيج

مارچوبه: مارچێوه، جۆره گيايهكه

مارخوردن: مارخواردن، مهبهست له رمنج بینین و به لا بهسهرداهاتنه

مارد: سەركىش، ملهور، ياخى، بەرز، بلند

ماردى: سبور، ئال

مارس: مارس، مارچ، مانگی سنیهم له سالنامهی زایینی

مسارس: مارس، له یاری تاولهدا کاتیک یه کیک له بهرامبهرهکان یاریه که بباتسهوه پیش شهوهی بهرامبهرهکهی دهست به خواردن بکات دهلین مارس

هارسار: سهرمار، ئەومى لەسەرى مار ئەچێت مارسان: مارئاسا، لە شێومى مار

مارستان: خەستەخانە، نەخۆشخانە

مارش: شیّوه، رمفتار، ریّگا، همنگاو، شویّن پیّ، ریّ پیّوان، ریّگه روّشتنی ریّکی سمربازان، ناهمنگیّك که لمکاتی روّشتنی سمربازان لیّدهدریّت

مارشال: مارشال، سوپاسالار، سەركردە

مارفسا: بروانه مارافسا

مارفش: مارئاسا، هاوشيوهى مار

مارك: مارك، پارهى ئالمان

مسارك: نيـشانه، هێمـا، شـوێن، شـوێنهوار، داغ، نيــشانهيهكى تايبــهت كــه كارخانــهكان لهســهر بهرههمهكانى خۆيانى دهدهن، مارك

ماركاژ؛ زۆنكاو، زۆلكاو

مارکت: بازار، باژیر، ماملچه، سهودا، بازرگانی

ماركسيست: ماركسيست، لايەنگرى ماركسيسم

مارکسیسسم: مارکسیسم، ریبازی کارل مارکسی ئالمانی فهیلهسوف که ریبازیکه له سیاسهت و

ئابوريىدا و ياسىاكانى و شَـيْوازەكانى سۆسياليسم شى دەكاتەرە

مارگزیده: مار گهستو، نهوهی مار پیوهی دابیت

مارگیاه: بروانه مارچوبه

مارگیر: مارگر، مارگیر، نهوهی ماری زیندو دهگریّت مارماهی: مارماسی، جوّره ماسیهکه هاوشیّوهی مار، ماسی ماره

مارمولك: مارميلك، مارمززك، مارميلكه، مارميلوك

ماره: ئامار، سەرژمیری، دەفتەری حسیب

ماری: کوژراو، گیان گیراو

مازاد: زیاده، زیاده له پیویستی

مازار: عەتر فرۆش، بۆن فرۆش، گيافرۆش

مازح: گالتهکهر، قهشمهر، قسه خوش

مازو: مازوو، مازی، مازگ

مازه: پشتمازه، بربرهی پشت، گارگاره

ماژ؛ رابواردن، خۆشى، كەيف

ماژیك: جادوویی، سیحراوی، سهیر و سهمهره

ماکول: پهله، پهلهی سوور پهنگ لهسهر پیست ماکیان: مریشك، مامر، مر، مریشکی مالی که بق کهلک وهرگرتن له هیلکه یان گۆشتهکهی بهخیوی دهکهن

ماگازین: هامار، همبار، ئامنبار، هاماری کالا، دوکان، مهخزهن، فیشهك دان

مال: مال، سامان، دارایی

مالاكلام: بى قسه، بى چهند و چۆن، بى گفتوگۆ، ئەرەى قسەى لەسەر ئەكرىت

مال الاجاره: كرى مال، كرى خانو، ئەو برە پارەى لە باتى كرى خانو دەيدەن

مال التجاره: كالَّا، چتمهك، كهلو پهلى بازرگانى

مالامال: پر، لێوانلێو، سەرڕێۣڽ، ليپاوليپ

مالح: سويّر، پرخويّ

مالدار: مالدار، دەولەمەند، ساماندار، خاوەن مال، كۆك

مال رو: توله رِیّ، رِیْگهی باریك که تهنیا ناژهل یان خهلکی پیاده بتوانن لیّوهی تیّپهرِن

مالش: شيّلان، دەست پيا هيّنان

مالش دادن؛ شيّلان، دەست پيا ميّنان

مالسك: خاوهن، خودان، ماخۆ، مالخۆ، خيّوى، خواوهند، ئەومى خاوهنى شتيك بيّت

مسالکی: مالکی، یهکیّك له چهوار مهزههبه که ی سونیه کان که دهگه ریّته وه بنق نه بو عبدالله مالیك کوری نوّنس

مالكيت: خاوهنداريهتى، خاوهندار بون، خودان بون مالنخ: بروانه ماليخوليا

مالور: خاوهن مال، دهولهمهند، ساماندار

ماله: ماله، کهمچه، سواخدمر، مالهی سواخ کیشان مالی: ۱ – سهرپیژکهر، پرش، لیّوان لیّو ۲ – گهوره، بهریّز، میّرًا

مالیات: مالّیات، باج، خمراج، سهرانه، میری، ئهو پارانـهی بـه پیّـی یاسـا لـه خـهلّك ومردمگیریّـن و دمخریّنه خمزیّنهی دمولّهتهوم **ماساڙ:** شێلان، دهست پياهێنان

ماسبق: ئيرەوبەر، پيشين، پيشو، رابردوو

ماست: ماس، ماست، میْست

ماسیك: پووبهند، دهمامك، ئهوهی پوخساری پی دادهیوشن

ماسوا: جگه لهوه، جياواز لهوه، بينجگه ئهوه

ماسوره: ۱ – قامیش، قامیشی باریك ۲ – ماسوره،

ماسوله، شتیکی خره که دهزوی تیّوه دهپیّچن

ماسه: پیخ، پیخ، زیخ، ماسه، لمت

ماسيدن: بەستن، مەيين، كۆبونەوە، رچان، رچيان

هاش: ماش، دانهویّلهیهکه هاوشیّوهی نیسك

ماشطه: ئارايىشگەر، ژنى ئارايىشگەر، ئەو ژنـەى ژنانى تر جوان دەكات

ماشو: بیّژنگ، بیّژن، نموهی شتی پیّ دهبیّژنموه ماشور: تیّکهلّ، تیّکهلّ و پیّکهلّ، همر شتیّکی تیّکهلّ و پیّکهلّ که جیا کردنموهیان دژوار بیّت

ماشه: ماشه، پهلهپیتك، پلیتکه، پلیتکهی تفهنگ،

ماشین: دهسگا، چهرخ، ئامیّر، مهکینه، ههر شتیّك که چهرخی ههبیّت و بههوّیهوه کاریّك ئهنجام بدریّت

ماضي: پابردوو، كۆن، ئەوەى تێپەرىبێت، بووردو، ئەمەوبەر، ئەمەويێش

ماعدا: جگه، بيجگه، جياواز له

. هاغ: من، تهم و من

ماغگون: رهش، ليّلّ، تاريك

ماعون: چاکی، باشه، خیّر، پیاوهتی. باران، و همر شتیّك که سودی لیّ ببهن

مافوق: بەرزتر، ئەسەرتر، بان، سەرتر، بائتر

ماقبل: پێش، ڕابردو، بوردو، لهپێش، پێ ئەوە

ماکارونی: ماعکهرونی، ماکارونی، خواردنیکه که له ناردی پهتاته یان گهنم به شیّوهی لوولی باریك یان

شێوهي تر دروستي دهكهن

مساكر: مەكركەر، ئازكەر، فريبودەر، ھەڭخەلەتىندەر، فىلباز

√...

ماكول: زۆر خۆر، تيرنهخۆر، زگ برسى

ماليات بسده: باجدهر، ماليات دهر، ئهوهى ماليات دهدات

مالیات بگیر: باج ومرکر، مانیات کر، نهوهی باج یان مانیات ومردهگریّت

مالیغولیا: مالیخولیا، ماخولیا، سهرسام، شینی، خوّله شیّتی دان، جوّره نهخوّشیهکهی دهبیّته هوّی بیرکردنهوهی بیّهوّ و خوّرایی

مالیدن: سوون، تی ساوین، دهست لیّدان، دهست پیا هیّنان، شیّلانن، شیّلاندن، شتیّکی وهك پوّن یان رهنگ له شتیّکیتر سوون

مام: دايه، دايك، داك

ماما؛ ماما، مامان، پهژاچ، یاریدهدهری زیّسان، شهو ژنهی له کاتی منال هیّنانی ژنیّکیتر یارمهتی دهدات

ماماچه: بروانه ماما

مامان: دایه، دایك، داك

مامك: دايه، دايك

مام ثاف: بروانه ماما

مان؛ خانو، مال، كهل و يهلي مال، خان و مان

مان: وهك، هاوشيّوه، وهكو، هاوتا، وينهى

مانــــا؛ وهك، هاوشــێوهى وهكــو، هاوتــاى، وهكــى، ويّنهى

مانتو: مانتۆ، بالأپۆش، جل و بەركى كەورە و شۆپ مانسدگار: ھەميىشەيى، ئەمر، جاويىدان، خىۆپاكر، ئەكۆر

مانسدن: مانهوه، ههمیشهیی بون، نهگوّران، خوّراگرتن، وهستان، به مانای هیلاك بون و شهكهت بونیش دیّت

مائدن: هاوشيوه بون، ليكچون، وهك بون

مانده: ماوه، پاشماوه، راوهستاو، هیلاك، شهكهت مانده شدن: هیلاك بون، شكهت بون، ماندو بون، له كار كهوتن

مانده کردن، شیلاك کردن، ماندو کردن، شهکهت کردن

مانــستن؛ لێك چون، لهيـهك چون، هاوشێوه بـون، هاوتاى شتێك بون

مانع: لەمپەر، رِیْگر، نەھیّل، بەربەست مَسانع آمسان: رِیْگر بون، رِیِّ گرتن، نەھیّشتن، بونـه بەربەست

مانعه: بروانه مانع

مانگ: مانگ، مانکی ئاسمان

ماننه: ومك، هاوشيّوه، ومك، ومكو، ومكى، هاوتا، ويّنه، ليّكجوو

مانند شدن: هاوشيّوه بون، ليّكچون، له يهك چون، هاوتا بون

مانند كردن: ليكچواندن، هاوشيوه كردن، وهك يهك كردن

مسائور؛ مانۆپ، كىردار، جووڵه، چالاكى شەپ وەك راھێنان

مسانومتر: زهضت پیو، نامیریکه بق نهندازه گرتنی
 زهخت و فشاری هه لم و گازهکان، مانومیتر

مانوی: مانەوی، لايەنگری ئايينی مانی پيغهمبەر مانی: ماخۆليا، شينتی، ماليخۆليا

مانيدن: مانهوه، به جي هيشتن، واز لي هينان

مانيكن: لهيهك چون، وهك شتيك بون، هاوشيوهى شتيك بون، هاوتا بون

مانیفیست: مهنهفیست، مانیفیست، کتیبی ناوداری کارل مارکس و غریدریك نهنگلس که له سالی ۱۸۴۸ ز له لهندن له لایهن یهکهم کونگرهی کومؤنیستهکان بلاو کرایهوه

مانیه تیسسم: موغناتیس، گوگناتیس، هنزی راکنشانی جهستهی مرؤ أ

مساوراء پشتهسهر، پشتی شیّ، نهوهی له پشت شتیّکهوهیه

ماوقع: پرورداو، ئەرەي پريداوه

مساه؛ مانگ، مـۆنگ، كـاوت، هـهوى، يەكێكـه لـه هەسارەكان كە بەدەورى زەويدا دەسوڕێتەوە

ماه: مانگ، سی روّر ا

هاه: ماه، له ئاييني زەردەشىتى خواوەندى پۆژى دوانزەيەم لە ھەر مانگ<u>ن</u>ك

ماهانسه: مانگانه، موچه، مانگ به مانگ، شهو مووچهی که مانگانه دهست کهسیک دهکهویت

ماه بماه: مانگ به مانگ، مانگانه

ماهپاره: مانگ، جوان، دهلال، شوخ، جوان و پازاوه وەك مانگ

ماهتاب: مانگهشهو، رووناکی مانگ، تیشکی مانگ الله چهر: مانگ روخسار، ئەوەيە روخسارى وەك مانگ نورانی و جوان بیّت، دهلال، شوّخ، جوان، دليەسەند، دلرفين

ماه دیدار: بروانه ماه چهر

مساهر؛ شارهزا، زيرهك، زرنگ، يسپور، ليهاتوو،

کارزان، به ئەزمون

ماهرانسسه: شارمزايانه، ومستايانه، ليهاتوانه، يسيۆرانه

ماهرخ: بروانه ماه چهر

مساه روزه: مانگی روزو، رهمهزان، شهو مانگهی موسولمانان تيايدا بهرؤرو دهبن

مساه روزه: مينژوو، ديروك، بهروار، حسيبي سال و مانگ و پۆژ

ماه سیما: بروانه ماهچهر

ماه طلعت: بروانه ماه چهر

ماه عذار: بروانه ماه چهر

ماهگانه: مانکانه، مانک به مانک

ماه منظر: بروانه ماه چهر

ماهنامه: مانگانه، گوڤارينك كه مانگى يهك جار

دەرچيت

ڃۆڵ

ماهنو: مانگی نوی، مانگی شهوی یهکهمی مانگی كۆچى

ماهو: داردهست، گۆچان، گارام، داردهستی شوان و كارواني

ماهو: زيب، زيومر، خهالأندن، زينهت

ماهوار: مانگ ئاسا، جوان وهك مانگ

ماهواره: ماهواره، سهتهلایت، مانگی دهسکرد

ماهور: ناودول، شهتاوی دهشت، دهشتی پر چال و

ماهوش: مانگ ئاسا، جوان وهك مانگ، دلگیر، ئهوهی وهك مانگ جوان بينت

ماهى: ماسى، بونەوەريكى خوينساردە كە ھەميشە له ناو ئاودا دەرئىت و شىپوه و جىزرى زۇر و جياوازي ههيه

ماهیانه: مانگانه، مانک به مانک

ماهيت: چۆنيەت، رەچەلەك، ناوەرۆك، پرۆزە، راستى و سرشتی شتیك

ماهی تابه: تاوه، دمفری خواردن سوور کردنهوه ماهیچه: ماهیچه، مایچه، مازهیی، همندی له گوشتی جەستەى مرۆڭ يان ئاژەل كە ھاوشيومى دوسەرى باریك و له ماسی دهچینت

ماهیخوار: ماسیخۆر، بالندهیهك دهنوكیکی دریّرْ و كلكيكسى كسورتي ههيسه و زيساتر لاى روبارهكسان دادهنیشینت و ماسی راو دهکات

مايچه: بروانه ماهيچه

ما يحتاج: پيويسىتى، پيداويسىتى، ھەر شىتىك كە پێويست بێت

مايع: شله، شلهمهني، ئاوهكي، ههر شتيكي وهك ئاو، پێچەوانەي بەستور

مايىل: ١- خوازەر، تامەزرق، ئارەزومەند بق شىتىك ۲ - چەمارە، ھەڭگەرارە، وەرگەراو

مايلزم: پيويست، ئەومى پيويست بيت، نياز

مایملك: مال، دارایی، ئەوەى مالى كەسنىك بنت

مایندر: بروانه مادراندر

مايو: مايق، جلى مهله، شورت

مایسه: ئەندازە، رادە، بن، ئاست، بناغه، بونيانى شتيك

مایهٔ دار: ساماندار، دمولهٔ مهند، خاومن مال، مالدار، سەرمايەدار

مايهرو: بروانه مايهدار

مایی: خۆبینی، خۆپەرەستى، خۆ بە زل زانی

الماب: گەرانىدە، قەكىدريان، سەرچادە، چاورگ، شوينى كەرانەوە

مَاتَ: سەد، سەدەكان

مَآثُم: تاوانهكان، ههلُهكان، خهتاكان، سوچهكان مؤاجره: بهکری گرتن، به کری گرتنی کهسیک یان به

کری گرتنی خانو

مؤاخذه: لي پرسينهوه، پرسينهوه، عهيب گرتن

مآرب: نیازهکان، پیویستیهکان

مآكل: خواردن، خواردنهكان

مسآل: گەرانسەرە، قەكسەريان، سەرچسارە، چسارگ، شوينني كهرانهوه

مال اندیش: دوور ئەندیش، ئەوەي بیر له كۆتایی كارهكان دمكاتهوه

مؤالف: هاوئاههنگ، خویی گرتو، عادهت گرتو

مؤالفت: خو پيوه گرتن، عادهت گرتن، هاورييهتي، تێۣکهڵی، هاودهمی

مؤامره: بيروراگۆرينهوه، راويْرْ كردن

مؤبد: هەمىشەيى، دايمى، جاويدانى

مآبون: تاونبار، تاوندار، تاوان بال خراو، ئەوەى تاوانى پال خرابيت

مآتم: پرسه، سهرهخۆشى، دانيشتنى سهرهخۆشى، شوينني يرسه كيران

مسؤتمر: كور، كۆبونسەرە، شسوينى كۆبونسەرە، كۆنفرانس

مؤثر؛ كاريگەر، كارتێكەر

مَآثُم: تاوان، هه له، خهتا، سوچ، گوناحي گهوره

مَأْتُوم: گونحاكار، گوناحبار

مستجوج: ماجوج، ياجوج و ماجوج، بونهوهريكي ئەفسانەيى كورتە بالأيه هاوشيوهى مروة

مَأْخَذْ؛ رِيْكُه، شَيْواز، رِيْباز، شويْن گرتنى شتيْك

مسؤخر: دوایس، كۆتسایى، بەشسى كۆتسایى شستىك،

ياشينه

مۇدى: گەيپنەر، ئەرەي شتپك دەگەيەنپت

مؤذن؛ بانگ دمر، بانگ بێڙ

مؤسس؛ دامەزرينەر، بونيانگوزار، بناغە دانەر،

مؤسسه: دامهزراوه، نوسینگه

مأكل: خواردن، خواردهمهنى

ماكول: خوراو، خواردمني، شياوي خواردن

مؤلف: دانەر، كۆكەرەوە، نوسەر، ئەوەى بابەتەكانى كتيبيك كۆدەكاتەرە

مؤلف: دانراو، كۆكراوم، نوسراو

مؤلم: دەردھێنەر، بە ئازار، خەمھێنەر، پر رەنج مألوف: خوو كرتو، عادهت كرتوو، راهاتوو

مامن: پەناگا، شويننى ئەمن

مؤمن: ئيماندار، باوەردار

مؤمنه: ئیماندار، باوهردار، بو ژن بهکار دهبهن

مأمور: راسييردراو، بهرئ خراو، فهرمانبهر، دانراو، كەسىك كە فەرمانىكى پىدرابىت

مسأمول؛ ئارەزوو، خواسىت، ويىست، مەبەسىت، داواكاري

مامون: بي ترس، پاريزراو

مؤنث: ميّ، ميّينه، ميّجكه

مانوس: خو كرتو، عادهت پيكرتوو، راهاتوو

مساوف: بـهلاً ليّدراو، زهرهر بهركـهوتوو، زيسان بەركەوتوق

مؤول: شى كەرەرە، ليكدەرەرە، راقەكەر، شرۆقەكەر مأوي؛ شوين، يەناگە، جينى دانيشتن

مؤيسد: يستت راسستكهرهوه، بههيزكهر، يارمهتى، يارمەتيدەر

مأيوس: بيّ هيوا، هيوا براو، بيّ توميّد، ناتوميّد

مباح: حهلال، رهوا، ريْگه پيدراو، حهلال كراو مباحثه: وتويّد كردن، باس كردن لهكهل يهك،

شروقه كردنى بابهتيك له لايهن چهند كهسيكهوه

مباد: نەبيت، خوا نەكات، وانەبيت

مبادرت: مەستان، پێشى گرتن، پێش كەوتن، پەلە

کردن له ئەنجامدانى كاريك

مبادلسه: شاڵوگۆر، گۆرىنەوه، گۆرىنەوهى شىتىك لهكهل شتيكيتر، ئالشت دان

مبادی: ئاشکراکهر، دەرخەر، دیارخەر

مبارات: بيّزار بون، زوير بون، له يهكتر زوير بون

مبارز: شەركەر، شەرخواز، ئەوەى بۆ شەر كىردن لهگەل كەسىپك دىتە ناو گۆرەپانى شەر

مبارزه: شهر کردن، جهنگ کردن لهگهل یهك

مبارك؛ موبارهك، پيرۆز، مەيمون، موارهك که ههمو کهسیک بینیبیتی مبارك باد: پيرۆز بيت، موارەك بيت، موبارەك بيت

> مبارك يى: يى پيرۆز، ئەرەي ھاتنەكەي ييرۆز و مبتر: كلك براو، بيّ كلك شانسى ييوه بيت

> > مباسطه: رووخوشی، ناوچاو کراوهیی

مباسله: شهر کردن، دلیری، هیرش بردن، ههنمهت بردن بۆ سەر دوژمن

مباشر: بەرپوبەر، كويخاكار، سەركار

مباشرت: ١ - كار كردن، مهستان به، به ئهنجامداني

کاریّك ههستان ^۲ گان کردن، جووت بون

مباضعه: جوت بون، گان كردن

مباعدت؛ دوور کردن، دوور خستنهوه

مباغسضه: دوژمنی کردن، دوژمنایه تی، نهیاری،

ھەڭئەكردن، ئەگونجان، ئەسازان

مباكات: گريان، گريان ييكهوه

مبسال: ئاودەسىت، مەستەراو، يېشاوخانە، شوينى میز کردن

مبالات: وردبونهوه، تيبيني، ئەنديشه كردن له ئەنجامدانى كاريك، بير كردنەوە

مبالغه: ١ - هەولدان، تيكوشان، تيكوشين، هەولدان له کاریک ۲ – زیدهرؤیی، فسه کردن، سنور بهزاندن

مبانى: بيناكان، تەلارمكان، خانومكان

مباهات: ناز کردن، شانازی کردن، شانازی کردن به شتیک یان کهسیک، فه خر کردن

مباهله: نفرین کردن، جوین دان، جنیّو دان، نفرین

مباهی: فه خر کهر، نازکهر، شانازی کهر

مبایعه: کرین و فروش، ئال و گور، کرین و فروش لەگەل يەك

مباین: نهیار، دره، نهگونجاو

مباينت: جوي بونهوه، جيابونهوه، هه لنه كردن،

نەسازان، نەگونجان

كردني يهكتر

مبتدا: دەسىپىكرار، سەرەتا، دەسىپىك، پىشەكى مبتدی: ۱ - دهسینکه ر ۲ - تازهکار، نهزان، تازه فيربو، ناشارهزا

مبتذل: بي بهها، كهم بايي، بي نرخ، ناگرنگ، شتيك

مبتكر: داهينهر، بهديهينهر، ئهو كهسهى شتيكى تازه دروست بكات

مبتلا: کیرؤده، توش بو، کرفتار

مبستهج: شاد، شادان، شادمان، خوش، به کهیف،

خۆشحال

مبثوث: بلاَّو، پرژ، بهربلاو، بلاّو کراوه، پرژ و بلاّو

مبحث: باس، شیاوی باس کردن

مبدأ: سەرەتا، بنەرەت، ھۆ، چاوگ، بناغە

مبدد: پەرىشان، بلاو، پرژ

مبدع: داهننهر، ئافرننهر، بهديهننهر، ئهوهي شتيكي تازه بەدى دێنێت

مبدل: كۆراو

مبدر: مال به فیرودهر، ئهوهی مال و سامانی خوی بيهن به فيرن دهدات

مبذول: بهخشراو، پيدراو

مبرا: بيّ بهرى، بيّ تاوان، پاك له گوناح

مبرات: خيرمكان، باشيهكان، چاكيهكان

مبرت: ۱ – فەرمان بردن، گويرايەئى كردن، بەقسەي دایك و باوك كردن ۲- چاكه كردن، خير كردن

مسسبرح: ئازاردەر، زيانىدەر، ئىمومى كەسسانيتر ئازاردمدات

مبرد: ساردكهرموم، فينك كهرموم

مبرز: ديار، بهرچاو، ئاشكرا

مبرقش: رەنگاق رەنگ، رەنگىن، جۆراۋجۆر

مبرقع: دەمامكدار، ئەوەي دەمامك يان رووبەندى بەستېيت

مېرم: بەھيّز، خۆراگر، سەقامگير

مبرهن: ئاشكرا، به بهلْگه، روون، بهرچاو، همر شتيك که به لگه و بورهانی ههیه

مبسم: ددان، دان، دیان

مبسوط: کراوه، راخراو، پانکراو، شروّقه کراوه، شی

متجسس

مبشر

متاسى: لايەنگر، شوين كەوتوو، ئەومى لايەنگرى لە مبشر: مردهدمر، مزکینی دهر كەسىپك يان رىبازىك دەكات

متاكد؛ بهميّزكهر، بهميّز، به برشت، سهقامگير

مبطخة: بيسان، بيستان، شوينى چاندنى كالهك و متالم: دەردەدار، به ئازار، ئەومى له روادوپك يان

كارمساتيك خهمبار بيت

متأله: خواناس، خۆپاريز

متاهل: خيزاندار، منالدار، ئهوهى خاوو خيزانى

متباین: جیا، جیاواز، جیا لهیهك، دری یهك، ئهوهیه لهگهل شتيكيتر جياوازه

متبحسر: زانا، دانا، شارهزا، پسپۆر، ئەومى لە زانستیک زانیاری فراوانی ههیه

متبدد: پەريشان، بلاو، پرژ

متبرك: پيرۆز، موبارەك

متبرم؛ مەلول، بيزار، شەكەت، دلتەنگ

متبسم: ينكهنيناوى، كهنين، ئەومى ببينته موى يێڮەنين

متبع: شوين كهتوو، لايهنگر

متبلد: نەزان، كيْر، حۆل، حەيران، سەرگەردان

متبوع: لايهنگرى كراو، شوين كهوتوو

متتبابع: بهدوای پهك، پهك له دوای پهك، له شوين ىەك

متتبسع: خوينهر، ليكولهر، ئهوهى شوين شتيك

دەكەرىيت و خويندنەوەي لەسەر دەكات

متجانس: هاوجنس، ومكو يهك، هاوجهشن

متجاوز: داگیرکهر، دهست دریّژکهر

متجاهسل: خوّگيلكهر، خوّنهزان كهر، ئهوهى به

ئەنقەست خۆى لە گێلى ئەدات

متجبر؛ ستهمكار، زۆردار، ملهۆر

متجر: سهودا، بازرگانی، ئالوگور، مامله

متجرد: رووت، زهلووت، زووت و قوت

متجسد: گەورە، زل، ئەستور

متجـــسس: پـشكنەر، ليكۆنــەر، ئــەومى بــه دواى شتیکهوهیه و لیکولینهوهی بو دمکات

مبصر: ياريْزەر، ياسەوان، زيْرەقان، ديدەوان، بينەر

شوتي

مبعوث: نيردراو، رموانهكراو، بهرى كراو

مبغض: دوشمن، نهيار

مبـــل: ١- پژێنــهر، تهرکــهر، فرمێـسکاوی ٢-ياريدەدەر، يارمەتيدەر

مبلغ: شويّنى گەشتن، سنور و كۆتايى شتيك

مبلغ: گەيننەر، كەسىنك كە فەرمان يان كارنىك بە

يەكىتر رادەگەيەنىت

مبلود: گێڙ، وي، كهم عهقڵ، سهرگهردان

مبلول: تەر، ئمدار

مبنى: بناغه، بنهرهت، بنجينه

مبهج: شاد كەر، شادى ھێنەر، خۆشحال كەر

مبهم: نامق، ناديار، ئالْقِن، نائاشكرا

مبهسوت: سنهرگهردان، حنهیران، واق ورمناو، سنهر ليشيواو

مبيت: شهو مانهوه، شهو مانهوه له شويننيك

مبيت: مال، شوين خهو، ژووري خهوتن

مبيع: فروشراو

مبين: دمرخهر، ئاشكراكهر، ديارخهر

متاب: گەرائەوم، تۆبە، يەشىمان بوئەوم

متابع؛ شوينكهوتوو، لايهنگير، شوين كهوتن

متابعت: شوین کهوتن، لایهنگری کردن

متاركه: واز هينان، بهجي هيشتن، كوتايي ييهينان، واز هینان له یهکتر

متاع: كالأ، شتومهك، چتمهك، كهل و پهل، ئهوهى

سوود و قازانجی لی ببهن

متانت: بههیز بون، خوراگری، سهنگینی، قورسی،

ړيز

متأثر؛ خەمبار، دلْ شكاو، دلْ يرخەم، خەفەتبار

متاخر: درمنگ گهر، دواكهوتوو، بهجي ماو

متأسف؛ بهداخ، خهمبار، خهفهتبار

متعیز: جنگر، جی نشین متجـــسه: ديار، كـهوره، سـهروك، سـهردار، هەلبىرىدراو، ئەوەى بە دواى كارىكى گەورەدا

متجشع: بەرچاوتەنگ، رژد، تەماحكار

متجلد: خۆسەر، دلير، بوير، نەترس، ئازا

متجلسى: درەوشباوە، درەخىشان، پوون، بەرچباو، ئاشكرا

متجنب: خۆپارێز، خۆدۈۈرخەر، دۈۈرى كەر

متجند: لهشكرى، سويايي

متعسارب؛ شهرخواز، شهر مهلكيرسينهر، ئهومي ئاگرى شەر ھەڭدەگىرسىنىنىت، شەرانى

متحتم: پێويست، نياز

متحجر: بهرد، بهردین، شهوهی وهك بهرد وابیّت

متعد: يەكگرتور، ھاودەنگ، لەپشت يەك، كەسىپك یان شتیك که پهیوهستی یهکیتر بوبیت و بوبیتنه

متحد الشكل: هاوشيوه، هاوشكل، هاوچهشن، وهك يەك

متعذر: خۆپاريز، ئەوەي خۆي بە دوور دەگريت

متحسرك: بزؤك، ههژان، بزوينهر، ئهوهى جوولهى ھەبيت

متحسرى: مەبەست كسەر، للكۆلسەر، بـ دواداگـەر، يشكنهر

متعسر؛ خهخ خوّر، داخ خوّر

متعصن: پەنابردوو، خۆحەشاردراو، ئەومى پەناى بۆ شويننيك بردبيت

متعف: بهخشراو، خهلات كراو، به دياري دراو

متحفق: پارێزر، راگر، ئاگادار، وشيار

متحقق: ۱- راست، به دی ماتوو، دروست ۲-پشكنەر، لێكۆڵەر

متحكم: فهرماندهر، حوكم كهر

متحلى: رازاوه، زينهت دراو

متعمل: ١- بارهه لكر ٢- خوراكر، به تاقه ت، يشو درێۣڗ، بەسەبر

متعير: سهرگهردان، گيره، حهيران، واق ورماو

متخاصه، دورهنايهتي، ئهوهي لهگهل يهكيتر دوژمنایهتی و شهر بکات

متربص

متخالف: نەيار، در، در يەك

متخصص: شارمزا، پسپۆر، ليزان، ئەرەى لە كاريكى تايبهت دا شارمزايه

متخلص: نازناو، ناوی دووم، نازناوی شاعیران که زياتر بق خۆيانى دادەنين

متخلف: خيلافكار، ههلهكار، خهتاكار

متخيل: خهيالأوى، ئەرەي بەردەوام خەيال دەكاتەرە متد؛ دەستور، شێواز، شێوه، رێچكه، رێباز

متدافع: بەرگریكەر، بەرگرى كردن له خۆ له كاتى شەر

متدانى؛ نزيك، كن، تەنىشت، لا

متداول: باو، یاسا، رهسم و یاسای باو لهناو خهنك متسداوم: بهردهوام، خوراگي، ئهوهي بمينيتهوه و نەفەرتىت

متدرع: زرى پوش، ئەرەي زرى بيۇشيت

متدین: باومردار، به ئیمان، ئیماندار، دیندار

متسلكر: بيرخهرهوه، ئاگاداركهرهوه، ئهوهى شتيك بيرى كەسىك دەخاتەرە

متر؛ مەتر، میتر، پیوانەی دریزی

مترادف: هاومانا، چەند وشەي هاومانا كە يېكەرە بوترين و بنوسرين

مترارُ: ميترارُ، ئەندازە گرتن بە ميتر، مەتر كردن متراكب؛ لەسەر يەك چنرار، كەڭەكەكرار، لەسەر يەك

متراكسم: كـۆكرارە، كۆگا بـو، بەسـەر يـەكا كـەرتور، كەلەكە كراو لەسەر يەك

مارب: خولاوی، توزاوی، تهپ و توزاوی

متبدد: روترش، گرژ، مؤن، ناوچاو تال، ئاسمانى

متربسس: چارەروان، چارەنوار، ئەر كەسىەى چار لەرپىيە، چاو لەرى

مترجم: وهرگیّر، دیلمانج، ئهوهی وته یان نوسراویّك

له زمانێکهوه بۆ زمانێکيتر وهردهگێڕێت

مستردد: دوودل، دوردونگ، ئەوەي لىه ئەنجامىدانى

كاريك گومانى ھەبيت

هسترس: دامـوّلّ، شـتیّك کـه بهبـهرد و دار و پـهرِق لـه شیّوهی مروّق له ناو بیّستانهکان دروستی دهکهن تـا

ئاژەل و بالندەكان ليى بترسن

مترسك: بروانه مترس

مترسل؛ نوسهر، نامهنوس، سكرتير

مترصد: چاوەنوار، چاوەروان، چاولەرى

مترعرع: شادمان، چالاك، نازكەر

مترغب: چاوهنواړ، هيوادار، چاوهږوان

مترقب: چاو لەرى، چاوەنوار، چاوەروان

مَّرَقَى: پِيْشكەرِتوخواز، پِيْشكەرتن خواز، ئەرەي

بەرەو پیشەوە بروات

مترنم: كۆرانيبين، سترانبين، ئاواز خوين

متروك؛ ويْرانه، به جيّهيْلْدراو، لهبمرچاو كهوتو، واز للْهيْنراو

مترهب: (- خواپهرهست، ئەومى كردارى پەرەسىتىن

ئەنجام دەدات ۲ – ترسینئەر، ئەرەي بترسیننیت

متزایل: خزرانهگر، ناسهقامگیر، لهناوچو

متزلزل: لەرزان، لەق و لۆق

متزوج: ژن میناو، شوو کردوو، ئەرەى ژنى مینابیت

یان شوی کردبیّت

متزهد: پاراس، خۆپاريز، خواناس

متزین: رازاوزه، زینهت دراو

متساوى: بەرابەر، يەكسان، وەك يەك

متسع: ئاوەلا، بەربلاو، ئەومى پانتايى فراوان بيت

متسق: ړيّك، نهزمدار

متسلح: چهکدار، ئەوەى چەكى ھەڭگرتبينت و ئامادە

بێت بۆ شەڕ

متسلط: زال، چپر، چیهر، دهست بهسهردا گرتوو متسلی: ئارام، ئارام گرتوو، ئۆقره گرتوو، هیمن،

ھێدى

متسوق: بازارى، ماملهچى، بازرگان

متشابك: تيكهل، تيكهل و پيكهل

متشابه: هاوشيوه، وهك يهك، ليكچوو، هاوتا، شتيك

که له شتیکیتر بچیّت

متسشاغل: سهرقال، سهرگهرم، شهوهی خوی به

كاريكهوه سهرقال بكات

نهگونجاو

متــشاكس: ســهختكير، روكـرژ، مـۆن، ناوچـاوتال،

متشبه: هاوتا، هاوشيوه، ليكچوو، وهك، وينه

متشتت: پرژ، بلاو، پرژ و بلاو

متشخص: دیار، بهرچاو، کهسی گهوره و کهم وینه

متشرد: پرژ، بلاو، رهم کردوو

متشرع: شوين كهوتووى شهرع، لايهنگرى شهرع،

ئەوەى باوەردار بينت و باوەرى بە شەرعى ئيسلام

ت

متــشرف: گـهوره، مـهزن، خاوهن شـكۆ، پايهبـهرز،

<u>ړي</u>ٚزدار، هيٚژا

متشعب: لق لق، بلاو، پرژ و بلاو

متشعث: بلاو، پهريشان، پرڙ و بلاو

متشكر: سوپاسكەر، پيزان

متشكك: به كومان، دوودل

متشكى: شكايەت كەر، گازندەكەر، گلەيى كەر

متشمر: ئاماده، حازر، تهيار، ئاماده بن كاريك

متشنج: لمرزان، ئموهى لمسمرما يان همر شتيكيتر

بلەرزىنت

متشوق: ئارەزومەند، خوازيار، تامەزرق

متشهى: ئارەزومەند، خوازيار، تامەزرۆ

متشیع: شیعه، شیعی، لایهنگری مهزههبی شیعه

متصدع: قەلشار، درز بردور، قلیشار، تلیشار

متصل: پەيوەسىت، بەدواى يەك، لە دواى يەك

متصلف: ریاکار، کاسهلیّس، مهرایی کهر

متصید: شکارگه، شوینی راو

متضاد: درَّ، نهيار، شتيْك كه لهگهلّ شتيْكيتردا نهيار

بێت

مضاغف: دوبهرابهر، دو ئهوهنده

متعفن: بۆگەن، گەنيو، بۆن ناخۆش متعقب: بە دواداچو، شوى، كەوتوو، ئەوەى بەدواى شتىكدا دەپوات متعقان: دردك، مشدار، درنگ، مردا، عاقال مع مەند،

متعقل: زیرهك، وشیار، زرنگ، وریا، عاقل، بیرمهند، بیرتیژ

متعلق: هەلواسراو، شۆر، پەيوەست، ئاويتە

متعلم: فیرخواز، ئەوەى زانست يان ھونەریك لـه كەسیكیترەوە فیر ببیّت

متعمق: دور ئەندێش، ئەوەى بىرلە داھاتوو ئەنجامى كارەكان بكاتەوە

متعنسسا: پنـ داگر، سـ وور، ئــهوهی لهســهر کاریِّــك پنّداگری بکات

متعود: عادهت گرتوو، خوو گرتوو

متعهد: پهیمان دار، له خـزگر، بهلّیندار، خـاوهن بهلّین، نهومی عهدا و پهیمان ببهستیّت

متعین: ۱- ئاشکرا، دیار، بەرچاو، پون ۲- گەورە، دەولەمەند، ریزدار

متفاین: زەرەمەند، زیان بەركەوتوو، زیان لیکەوتوو متفافل: بی ناگا، نائاگا، ئەرەی خۆی لە بی ناگایی ئەدات، گیژ، گینج

متفایر: دژ، نهیار، ناجۆر، نهگونجاو

متفلب؛ زال، دەست رۆشتو، چیپ

متغنی: گۆرانی خوین، گۆرانی بیِّن، سترانبیِّنْ

متغیر: گۆپاو، كەسنىك يان شىتنىك كە گۆپانى بەسلەر بنىت و بگۆرنىت، پەرنىشان، شلەڑاو

متفاحش: جوین دەر، جنیو فروش، دەم شپ، زمان سس

متفاوات: جياراز، جيا لهيهك، تهوفيردار

متفتت: ورد ورد، لهت لهت، لهت و پهت

متفجع: دمردهدار، بهلاً ديتو، بهلاً بهسهرهاتوو، زيان

متفحص: پشکنهر، لێکوٚڵهر، بهدواداگهر

ليكهوتوو

متفـــــرعن: خـــــۆيين، خۆپەرەســـت، لــه خـــــۆپازى، خۆريست

متفرق: بلاو، پرژ، پرژ و بلاو، دوور لهیهك

متضرر: زيان بەركەوتوو، زيان ليُكەوتوو، زەرە ديتو،

ئەوەي زيان يان زەرەي بەركەوتبيت

متضرغ: گریان، گرینۆك، له خۆبوردو

متضمن؛ مەلگر، ئەخۆگر

متطابق: بەرابەر، يەكسان، ريك، وەك يەك

متطاوع: گويْرايەل، فەرمانبردار، ملكەچ

متطرف: گۆشەگىر، ئەوەى خۆى لە كەسانىتر بە دور

بگرینت و به تهنیا ژیان بهسهر ببات

متطرق: پێشرهو، ڕێؠهر، ڕێ نیشاندهر، ڕێنوێن

متطوع: فەرمانبردار، گوى رايەل، ملكەچ

متظاهر: خۆدەرخەر، خۆنوين، درۆزن

متظلم: دادخواز، ستهم ليّكراو، زولّم ليّكراو

متعادل: بەرابەر، يەكسان، ھاوكيش

متعارض: دره، نهیار، نهگونجاو، ناریك

متعارف: ۱- ناشنایهتی، ناسینی یه کتر، نهوهی خزی به یه کیتر بناسینیت ۲- ناسایی، باو

متعاقب: شویّ، کهوتوو، ئهوهی به دوای شتیّکهوه

متعسال: بمرز، گموره، ممزن، زوّر بمرز، يمكنك لم تايبه تمهنديه كانى خوا

متعالي: پايەبەرز، بەرز، پايەدار

متعـــاون: یسار، هاریکسار، هاوکسار، پسشتیوان، یارمهتیدانی یهکتر

متعاهد: هاوبهنین، هاوپهیمان، ئهوهی پهیمانی لهسگهل پهکیتردا بهستبیت

متعب: رەنج، سەختى، مەينەتى، دژوارى، ئەوەى مرۆڭ دەخاتە رەنجەوە

مروه دهجانه رونجهوه متعثــــر: خــزاو، خلیکــساو، هــهڵخزاو، ئــهوهی

بخلیسکیّت، نهومی له قسه کردندا زمانی بیگریّت متعدی: داگیرکهر، دمست دریّژکهر، زوّردار، زالْم

متعسنر: ١- بيسانوگير، ئسهومي يسهني و بيسانو

دهمینیتهوه ۲ - دروار، رهنج، سهختی

متعسف؛ ستهمكار، زالم، زؤردار

متعصب: دهمارگیر، ئەوەى لەسەر بابەت يان شتنك دهمارگیر بنیت، ركن

متفطن: زیرهك، وشیار، ئهومی به وشیاری له شتیك بگات

متفق: هاوناههنگ، یهك، یهك دهنگ، هاوپهیمان متفكر: بیرمهند، وشیار، نهوهی له بابهتیّك نهندیّشه دهكات

متفكرانه: بيرمهندانه، وشيارانه

متقابــــل: پوبــهپوو، پێــچهوانهی، لهبهرامبــهری، بهرامبهر بهیمك

متقادم: پیشین، کون، رابردوو، میرینه، دیرین

متقارن: پەيوەست، يەك كرتوو

متقاضي: خوازيار، داواكهر، خوازهر

متقاعسد: رازی، دامرکاو، ئەوەى بە بەشى خۆي

پاری بیّت، خانه نشین رازی بیّت، خانه نشین

متقاطع: یه کتربی، یه ک بی، نهوه ی نه ناو شتیکی تره وه تیپه ریت و بیپچرینیت

متقدم: پێشكەرتور، پێشكەفىتى، پێشو، پێش

متقلب؛ دروزن، دمغهل، دمغهلکار

متقن؛ بهميّز، خوراگر، سهقامگير،

متقوم: باییدار، گران بهما، نرخدار

متقى: خۆپاريز، خواپەرست، باومردار

متكا؛ پشتى، پالېشت، ئەوەى پتشى پێوە دەدەن، سەرين، سەنير

متكافى: يەكسان، بەرامبەر، وەك يەك

متکبر: له خۆپازی، خۆپەرست، خۆبین، گەردنکیش، ئەوەى خۆى بە گەورە بزانیّت

متكبرانه: خۆپەرستانە، خۆويستانە، لە خۆرازيانە

متكدر؛ ليْلْ، تاريك، خەمبار، مەلوول، دلْتەنگ

متکدی: سوالکهر، دروزهکهر، ئهوهی سوال دهکات

متكسر: شكاو، لەت كراو، شكياو

دمكات

متكفل: فۆدەدار، له ئەستۆ گر، ئەرەى كار يان شتێك له ئەستۆ دەگرێت

منتكلم: قسهكهر، بينزهر، وتاردهر، كهسيك كه قسه

متکون: به دیهاتوو، ئافرینراو، ئەوھى ژیانى پى برابیّت

متکی: پشت، پاڵپشت، ئەوەى پشت بە كەسانيتر ببەستێت، پشت بەستور، پشت سوور

متلازم: هاوهل، هاوري، پهیوهست

متلاشی: لەت لەت، لەت، شتىك كە بەشەكانى لە يەك ھەلوەشابىتەرە

متلالى: درموشاوه، درمخشان، تابان

متلف: به فیرۆدەر، لەناوبەر، ئەومى شـتیّك بـه فیرۆدەدات

مستلفظ: قسمكهر، وتارخويْن، بيْـرُّهر، ئـهوهى قسم دهكات

مثلك: گانته، شوّخى، قسهیهك كه به گانته و به تانه به كهسیّكى بلیّن

> مثلهف: خەمبار، مەلوول، دلتەنگ، خەفەتبار متم: تەواوكەر

متماثـــل: هاوتــا، وهك يــهك، هاوشــيّوه، ئــهوهى هاوشيّوهى شتيّكيتر بيّت

متمادی: بەردەوام، ھەمىشەيى، دايمى، دريْرْ

متمازج: تێڪهڵ، ئاوێته، تێڪهڵ وۑێڪهڵ، ئهوهی تێڪهڵو به شتێڪيتر بويێت

متمایز: جیاواز، ئهو کهسهی یان ئهو شتهی لهگهلّ کهسهکان و شتهکانیتر جیاواز بیّت

متمایل: ئارەزومەند، خوازیار، تامەزرق داچەماوە، لايەنگیر، چەماوە

متمتع: بهههرهدار، قازانج بهر، کهلّك بهر، ئهوهى له شتیّك بههره ببات

متمدن: شارنشین، شارستانی، پیشکهوتوو، شاری متمرد: سمرکیّش، یاخی، نافهرمان

> متمزق: لەت لەت، بەش بەش، شەق و شپ متمكن: جێكير، جێنشين، جێ گوزين

متملق: مەراپىكەر، ماستاوچى، رياكار، كاسەلىس متملقائه: رياكارائه، كاسەلىسانه متنمر: تووره، قیْرُهون، ناحهز، ناشیرین متنور: نورانی، رِزشن کراو متنوع: جزراوجزر، جزریهجزد، هممو چهشن

متواتر: یهك له دوای یهك، بهردهوام، به دوای یهك داهاتن

متوارد: بەردەوام، يەك لە دواى يەك متوارى: ھەلأتوو، دەربەدەرن خۆھەشارداو، شاراوم، ئاوارم، سەرگەردان، وميلان

متواضع: لهخۆبوردوو، خۆ بەكەم زان، بى فيز

متوافر؛ فراوان، زۆر، زیاد، مشه

متوالی: یهك له دوای یهك، بهردهوام، پشت سهری یهك

متوج: تاجدار، خاوهن تاج

متوجع: دمردهدار، به نازار

متوجه: سەرنج دەر، چاودیر، پوو کردن له شتیّك، سەرنج دان به شتیّك

متوحد: تاك، تاق، تەنيا، بى ھاوتا، بى وينه متوحش: \ – ترساو، ترسياگ، شلّەژاو Y – كەلاوم، ويْرانه، خاپوور

متورع: خۆپاريّز، له خواترس، ديندار

متـــورم: ئاوســاو، ماســاو، ئاوســياگ، پەنــەماو، پەنمياو، با كردوو

متوسط: نیّوهند، نیّوان، بهین، نه زوّر نهکهم، نهباش نه خراپ، نهدریّر نه کورت

متوسع: فراوان، پان، بەرين، بەربلاق

متوسل: پشت بهستوو، ئەوەى دەسىت بە دامىننى كەسىكىتر دەبىت

متوفى: مردو، كيان سپاردوو، پۆيشتوو

متوقع: چاوەپوان، داواكەر، شەوەى لە كەسىاينتر چاوەرىيە

متوقسف: ومستاو، پاوهشتاو، بـی جـم و جـۆڵ، ویّسیاک

متوقى: خۆپاريز، ئاگا، وشيار، وريا

متملك: خاوەن، خودان، خيّو، خاوەنى شتيّك

متمم: تەواوكەر، ئەوەى دەبيتە ھۆى تەواو كردنى شتنك

مستمنى: ئارەزووكەر، خوازىيار، تامەزرۆ، ئەوەى ئارەزووى شتىك دەكات

متموج: شەيۆلدار، شەپۆلأوى

متمول: مالدار، دەولەمەند، ساماندار

متمهد: بهتوانا، توانا، بههيز

متمهل: هيواش، خاو، سست

متميز: جيا، جياواز، جيا لهيهك، جوي

مَنْ: ۱ - پشت، ناو شتیک ۲ - ته په، ته پولکه، زهوی به رز ۳ - دهق، مهتن، ناوه رؤك، نوسراوی ناو کتیب

متنادم: ماونشين، ماودهم، ماوقسه

متناسسب: گونجاو، هاوئاهاهنگ، ئەومى لە گاهل شتۆكىتر يان كەسىڭكىتر يەك بگرىتەوە، ھاوتەراز،

سبازاق

متناسق: رينك، رازاوه، نەزمدار

متناقض: دژ، نهیار، نهدونجاو، نهساز، دوشت که دژی یهکتر بن

متناوب: یهك له دوای یهك، به دوای یهك

متنساهی: کوتایی هاتوو، تهواو بو، نهنجامدراو، بهناخر گهشتوو

متنبه: بيّدار، به ناگا، ههستاو لهخهو، وشيار، وريا متنجس: ناياك، پيس، گلاّو

متندم: پەشمان، پەرپوان، پاشگەر

متنزه: داوين پاك، پاك

متنزه: سهیرانگه، شوینی سهیران و گهشت

متنسك: خواپهرست، دیندار، باوهردار، له خوا ترس متنفذ: دهست روشتوو، ئهوهی دهسهلاتی بهسهر

كەسانىتر ھەيە، دەسەلاتدار

متنفسر؛ بیّـزار، لووتـهلا، دورکـهوتوو، ئـهوهی لـه کهسانیتر بیّزاره

متـــنفس: زینـدهومر، زیندهبـهپوّح، گیـان لهبـهر، بونهومر، نهومی ههناسه دهکیّشیّت

متنكر؛ ناشناس، نەناسراق

متولد: له دايك بو

متولی: سەرپەرشت، دەرھێنەر، ئەوەى كارێكى پىێ راسىێردرابێت

متوهمم: گومانكهر، ئەوەي گيرۆدەي وەھم و خەيال

مته: مهته، ترمه، مت، ئامێرێکی دارتاشیه که دار و

تەختى پى كون دەكەن

متهاجم: هه لمهت بهر، هيرشبهر، په لاماردهر

متهم: تاوانبار، تۆمەت ليدراو، تۆمەت پال خراو

متهمه: بروانه متهم

متهمين: تاوانبارن

متهور؛ نەترس، ئازا، دلێر، بوێر، چاونەترس متهورائه؛ نەترسانە، بوێرانه، ئازايانه

متیسر: ئاسان، سانا، هاسان، ئاماده، تەيار

متيقظ: بيدار، وشيار، وريا

متيقن: بي گومان، بي چهند و چون

متيمن: پيرۆز، موبارەك

متين: بەھيْز، ئەسەرپى، خۆراگر، سەقامگير

متینگ: کۆپ، کۆبونەوە، شویننی کۆبونەوە بۆ باس و

لێڬۏٚڵێنەوھ لەسەر بابەتێڬ مثابه: ئەندازە، رادە، يلە، ئاست

ميال: ١- ئەندازە، رادە، ئاست، وەك، ھاوشىيوە،

نمونه ۲– فەرمان، تۆلە، حوكم

مثال دادن: فمرمان دان، حوكم دان

مثاله: لەپيشى، باشى، لەش ساغى

مثانه: ئاودان، ميزهالن، ميزهلدان

مثقال: مسقال، تۆز، ئاميْرى كيْش چ زۆر چ كەم

مثقب: کون کهر، ئهوهی شتیک کون دهکات

مثقب: كونكراو، كوندار،

مثقل: سەنگىن، قورس، گران

مثل: وهك، هاوشيوه، هاوتا، وينه

مثلبه: کهم وکوری، زیان، عهیب، ئیراد

مثلث: شيّ گۆشە، سيّ سوچ، سيّ قوربن

مثلة: ئەشكەنجە، ئازار، برينى لوت يان گوىّ يان ليّدى كەسيّك لە كاتى ئەشكەنچەدان

مثمر: بەبەرھەم، ميوەدەر، دارى بەبەر

مىثەن: ھەشىت گۆشىەيى، ھەشىت سوچىى، ھەشىت لايەنى

مثمن: هه نسه نگينراو، خه منينراو

مثني: دوبهرابهر، دودو، دوان دوان

مثوبه: پاداش، جهزا، پاداشت

مثوي: مالّ، خانو، شويّن

مثيل: هاوشيّوه، وهك، هاوتا، ويّنه .

مجاب: وهلأم دراو، ئەوەى وەلأمى دەست كەوتبيّت مجاج: ئاوى دەم، ليك، تف

مجاجه: ئاوى دەم، تف، ئەوەى لەدەمەوە فريبدريت مجادل: شەركەر، شەرانى، شەرخواز

مجادلسه: شهر کردن، بهربهرهکانی، پیکهوه شهر

کردن، دهم قره

مجارات: ماو مەنگاو بون، پێكەوە ڕۆشتن، گفتوگۆ كردن، يەيڤين

مجاز: رِیْگهپیدراو، حهلال، رِهوا، یاسایی

مجازات: پاداشت دان، سزادان، جهزرهبه دان

مجازی: سزادهر، پاداشتدهر

مجاعه: برسیهتی

مجال: دەرفەت، ھەل، كات

مجال دادن: دهرفهت دان، كات پيدان، مؤلّهت پيدان مجالسه: هاونشيني، هاوردمي، لهگهل كهسيكدا

دانيشتن

مجامعــت: كۆبونـەوە، جوت بون، جوت بون لەگـەلّ

<u>ژند</u>ا

مجامله: زمان چەورى، پووخۆشى، بەخيْر ھيّنان مجاملەكار: زمان چەور، زمان شيرين، زمان خۆش

مجان: خۆرايى، مفت، بى بەرامبەر

مجانبه: دووركهوتنهوه، كهنار گرتن، خۆكيشانهوه

مجانس: هاوجنس، هاورهگهز مجانین: شینهکان، دیوانهکان

مجساور: دراوسین، جیران، ماوسین، شهو کهسهی شویّنی ژیانی له نزیك شویّنی ژیانی پهکیتردایه

مجاورت: هاوسێيهتي، دراوسێيهتي، نزيكي

مجره: كاكهشان، كاكيشان

مجزا: جيا كراوه، جوي كراوه، بهش بهش كراو

مجزوم: براو، قرتاو، پچراو

مجسمه: پێڮ٥ر، پ٥يڮ٥ر، ه٥يڮ٥ڵ، ئابيده، شتێۣك ك٥

له گهچ يان كانزا به شيوهي مروّة يان ئاژهل

دروستى بكهن

مجصص: گهچ کاری کراو، گهچ لیدراو، گهچ کار

مجعد؛ بن، قرى بن، مووى ئالون، لوول

مجعول: دەسكرد، دروستكراو، درۆينه

مجفف: وشككهر، ئهوهى وشك دمكاتهوه

مجلد: بەرگ تېگىراو، بەرگ لېدراو

مجلسس: كنزر، نيشتگه، كنزر، كۆبونهوه، شوينني

كۆبونەوەى خەڭك بۆراويىڭ كىردن و باس كردنى

ابەبىك

دەردەچيت

مجلس گاه: نیشتگه، شوینی دانیشتن

مجلل: بەرين، خاوەن شكق، گەورە، ريندار، هيژا

مجله: گۆڤار، پەرتوكىك كە مانگانە يان حەنتانە

. مجلی: پیش سهر، ناوچاو، شوینی دهرکهوتن

مجلى: ئاشكرابو، دەركەوتوو

مجمد: بەستو، مەييو، بەستراق

مجمع: كۆبونەرە، شويننى كۆبونەرە

مجمع: كۆكەردود

مجمل: رازينه رهوه، زينهت دهر، خهملينه

مجموع؛ كۆ، كۆكراوه، كۆما، دەفتەرنك كه بابەته

بەربلاومكانى تيا كۆكرابيتەوم

مجنب: دوورکهرموه، دوورخهرموه،

مجند: سوپا، قۆشەن، سوپاى كۆكراوە

مجنون: شينت، ديوانه. ناوي پياوينك له عهرهب

بهناوی قهیس عامری که عاشقی لهیلی بو بهلام به

هـۆى درايـهتى باوكى لـهيلى بـه لـهيلى نهگهشت و

عەشىقەكەي بە شىنتى كۆتاپى ھات و لەوەدوا بە

مهجنون ناوی دهرکرد

....

مجوز: رِيْگەپيدەر، بەلگە

مجوس: هەتاو پەرەست، رۆژ پەرەست

مجاهد: تێڮۆشەڕ، خەباتكار، ھەوڵدەر، شەركەر،

ئەرەي لەگەل دوژمندا شەر دەكات

مجاهـــده: مولّـدان، تَيْكوْشـين، خـهبات كـردن،

تێڮۏۺٲڹ

مجاهره: ئاشكرا كردن، دەرخستن، روون كردنهوه

مجب ور: ناچار، مهجبور، مل پیدراو، ئهوهی

دەسەلاتى لەژىر دەستى خۆيدا نيە

مجتاز: رێبواړ، تێپهڕ، ڕێبار، ئهوهی له شوێنێکهوه

تێيەرێت

مجتبى؛ ھەڭبژيردراو، بژاردە، پەسەند كراو

مجتث: هەلكەنران، لە رەگ دەرھينران، دەركيشران

مجتری؛ بویر، ئازا، چاونەترس، دلیر

مجتنب؛ خۆپاريز، گۆشەگير، ئەوەي لە شتيك يان

کهسیک خوی به دوور بگریت

مجسد: کهورهیی، مهزنی، پیسزداری، هیستایی،

جواميرى

مجد: تيكۆشەر، خەباتكەر، ھەولدەر

مجداف: سهول، سهولي بهلهم ليخورين

مجدب: وشك و بي كيا

مجسدد: نبوي، تازه، تازهبو، نشار، سبهر لبهنوي

دەركەوتوو

مجدر؛ ئاولەدار، ئەومى ئاولەي دەردابيت

مجدود: بهختيار، بهختهومر، كامهران

مجـــدور: ١- شـياو، ژێهاتي، هـهڵگر، شايان ٢-

ئاوڭەدار

مجذوم: گول، ئەرەي نەخۆشى گولى ھەيە

مجرب: ئەزمون كەر، تاقىكەرەوە

مجرب: به نەزمون، ليهاتوو، شارەزا

مجرح: بریندار، زامار، زهخمی

مجرد: ١- روت، روت و قوت، زهلووت ٢- تاك، تاق

و تەنيا، سەلت، بى ژن

مجرگ: بیکار، کاری بیکری

مجرم: تاوانكار، گوناحبار، سوچدار، خهتاكار

مجروح: بریندار، زامار، زمخمی

مجرور: کێشراو، درێڙ کراو

مجوف: ناو بهتال، ناو خالّی، پوچ، ئهوهی ناوهکهی بهتال بیّت

مجون: نەترسى، ئازايەتى، بى شەرمى، قەشمەرى مجۇن: ١- ئامادەكلەر، رۆكخسەر؟ - ئامادەكلەر، رۆكخسەر؟ - ئامادەكراو، رۆكخراو

مجه ود: هـهول، تێڮۆشان، تێڮۆشين، تاقـهت، خۆراگرى

مجه ول: نادیار، نائاشکرا، ون، کهس نهزان، نافریمکی

مجيب: وهلامدهر، ئهوهي وهلام دهداتهوه

مجيد: گەورە، مەزن، بەرپۆز، خاوەن شكق، پايەبەرز، پايەدار

مجيسان: گرتن، هه لکهندن، فراندن، دهرهينان،

نقوچك گرتن، بەركەوتن، بردن

مجير: فريارهس، پهنادهر

مجیز: مۆلەت دەر، رێگه دەر، سەرپەرەشىتى ھەتيو

مجیز: ریاکاری، کاسهلیسی، مهرایی کردن

مح: مهچهك، جمگهى دهست، مووج

مچاله: کوشراو، تووچراو، مچوله، کلوّله، ملّوچه، گروّموّله

مچاله شدن: تووچران، گوشران، گڵۆڵه کران، مچووڵه کران، گرۆمۆڵه کران

مهاله كردن؛ كرموله كردن، مجووله كردن

مچك: ماش، نيسك

مچول: جوان، ناسك، دەلال، شۆخ، پازاوه، چكۆله معابات: لايەنگرى كردن، پشتيوانى كردن، پشت

گرتن، يارمەتىدان، ھارىكارى كردنى كەسىنك بە

پیچهوانهی راستی و ویژدان

معاجه: دوژمنی کردن، دوژمنایهتی کردن، نهسازان معادثه: گفتوگق، پهیقین، قسه کردن، ناخاوتن

محاذي: پويەپوو، بەرامبەر، پوو دەرو

محارب: شەرگەر، شەرخواز، شەرانى، شەرئەنگێز محاربە: شەر كردن، جەنگ كردن، شەر كردن لەگەل

معاسب: حسيبكهر، حسيبدار

محاسبه: حسيب كردن، ژماردن

محاصر: گەمارۆدەر، دەورەدەر

محاصره: گەمارۆدان، دەورەدان، دەورە گرتن، تەنگ پى ھەلچنين

معاضر: ئاماده، بەردەست، ئەوەى ھازر بيّت و لەبەردەمدا وەستابيّت

محاط: دەورەدراو، كەمارۆدراو، تەنگ پى ھەلچنراو محافظ: پاريزەر، پاسەوان، زيرەقان

معافظت: پاراستن، پاسهوانی کردن، راگرتن، ئاگا لنبون

محافظیه کیسار: پاریزکار، ئهوهی کارهکانی به تیبینیهوه نهنجام دودات

محافظين: پاريزهران، پاسهوانان

محاکسات: هاوشیوه بون، بهشیوهی کهسیک یان شتیک دهرهاتن

محاکمــه: دادگـایی، دادپرسـی، لـیّ پرسـینهوه، داوا پرسینهوه

محال: ئەكران، ئائەگەر، ئەبو، ئامومكێن، قسەى بى سەر و بن

معال: ۱- مهکر، فیّل ۲- شهر، ههرا ۳- سنزا، پاداشت، جهزرهبه ۴- توانایی، هیّز

محالف: هاوپەيمان، هاوسوێند، هاوبەڵێن، هاوقسه محالفه: پەيمان بەستن، بەڵێن دان، عەهد بەستن

محاله: هيْز، توانايي، شارهزايي، ليهاتوويي

معامات: پشتیوانی کردن، پشت گرتن، لایهنگری کردن

محامی: پاریزور، بهرگریکار

محاوره: ئاخاوتن، قسه كردن، پهيڤين، گفتوگۆ كردن محاوله: مهولدان، تێكۆشان، مهبهست كردن، فێڵ كردن بۆ گهشتن به مهبهست يان كارێك

معبت؛ خۆشى، خۆشەريسىتى، ئارەزومەندى بەرەو لاي شتىكى خۆشەرىست

محسبر؛ خبهت خــوّش، ئــهوهی شــتێك بــه جــوانی برازێنێتهوه

محبس؛ زيندان، بهند، بهنديخانه، خانهي گرتوان، گرتوخانه

محبل: منالأن، مندالداني ثن

معبوب: دۆست، خۆشەويست، دەزگيران

معبسوس: زیندانی، بهندی، گیراو، گرفتار، گیروّده،

بەند كراو

محبس

معتساج: نیازمهند، نیازدار، ئاتاج، دهست کورت،

ھەۋار، كەماسا

معتال: فيْلْباز، مەكركەر، فريوكار، ھەلْخەلْەتيْنەر

محتبس؛ بهند كراو، زينداني، گرفتار

محتد؛ ئەسل، نەۋاد، رەگەز

معترث: جوتيار، جوت بهنده، فهلا، وهرزير

معترز؛ خۆياريز، ياريزكار

معترس: ياسهوان، يارينزهر

معترف: ناودار، خاوهن پیشه

معترم: بەرين، رينزدار، هيڙا

محترمانه: بەريىزانە، ريىزدارانە، بەريىزەوە

معتسب: كەيخوا، كويخا، خاوەنى دى، ليپرسراوى فهرمانرهوا

محتشد: ئاماده، تەيار، حازر

معتشم: تووره، گرژ، بهحهیا، حهیا بهخق، بهریّن

معتضر: شارنشین، شاری، شارستانی

معتقر: سووك كراو، به كهم زانراو، بي نرخ كراو

معتلم: بینهر، شهیتانی، ئهوهی له خهودا ببینیت

که سهرقالی گان کردنه

محتمل: ئەگەر، لەوانەيە، ئەگەرى ھەيە، رەنگە

محتوى: ناومرۆك، ناو، نيوان، شتيك كه شتيكيتر

لهخق بكريت

معجر: باخ، بيستان، باغ

محجر: بەردىن، بەرد ئاسا، وەك بەرد

محجن: گۆچان، داردەسىتى سەر خوار

محجوب: شاراوه، دايۆشراو، بەشەرم، بەحەيا

محجوبانه: شهرمنانه، به شهرمهوه

معجوج: ١- مەبەست، خواست، ویست ٢- ئەومى به بەلگەرە سەلمينرابيت، بەلگەدار

محجه: ناوري، نيوه ري، نيوان ري معدب: كۆم، پشت خوار، پشت چەمارە محدث: نقار، تازه، تازه دمركهوتوو

محدود: سنوردار، دمورگیراو، ئمومی سنور و ئاستی

محراث: گاشن، گێسن، ئەوەي زەوى پێ دەكێڵن محرر: ١- نوسهر، دانهر ٢- ئازادكهر، رزگاركهر

محرز: بهدهست هاتوو، پارێزراو

محرض؛ بزوينهر، هاندهر

محرق: سوتينهر، كمرم

معرق: ١- سوتاو٢- ئەرەي ببيتە ھۆي تينويەتى معرك: بزويندر، مەلخريندر، بال پيوەندر، ھاندەر مهجرم: مهجرهم، خوّیی، نهوهی هاوسهرگیری لهگهلّ ئەو حەرام بيت. موجەرەم، مانگى يەكەم لە سالى هەتارى كۆچى

محرمانه : نهيني، شاراوه، به شيوهي نهيني و سەردايۆشراق

محروس: ياريزراو، هه لكيراو، راكيراو

محروق: کرکرتو، سووتاو، سوتیاو، ئاگر گرتوو

محروم: بيّ بهش، بيّ هيوا، نائوميد

محرومیت: بی بهشی، بی هیوایی، بی بهش بون معزون: خەمبار، دئتەنگ، مەلول

معسن: چاکی کردن، چاکهکار، خیرخواز

محسوب: ههژمار كراو، لهبهرچاو گيراو

محسوس: ههست پێڪراو، پێڒانراو، ديار، شوێن دمركهوتوو

معسشر؛ مهمشهر، پهسلان، روژي کوتايي، روژي هەستانەرە

> محشو؛ ير، ليوان ليو، سەرييْر، كەلەكە كراق محشور: هاودهم، هاوريي، هاوقسه

> > محصد: داس، ئامرازى دروينه كردن

محصل: بهدهست هاتوو، كۆكراوه، ئەنجام، بهرههم محصل: ١- بەدەسىت ھۆنەر، ئەرەي شتۆك بەرھەم بننيت و بهدهست بيننيت ٢- خويندكار، فيرخواز، قوتابي محلسول: تـوێنراوه، تـواوه، تـاوێنراوه، ههڵوهشـاوه، تاوياوه، فهركاندراو، شتێك كـه لـهناو شلهمهنيهكدا تـوابێتهوه

> محله: گەرەك، تاخ، كۆلأن، بەشنىك لە شار معلى: رازاوھ، رازىنراو، خەملىنىراو

محمره: سوورپوشان، ئەوانەى جل و بەرگى سوور لەبەردەكەن كە مەبەسىت لە لايەنگرانى بابەكى خىورەم الدينىك كەلەسسەردەمى مسەئمون لىك ئازەربايەجان شۆپشىيان كىرد كىد دەيانويىست دەسەلاتى عەباسى لە ئيراندا كەم بكەنەوە محمل: كەژاوە، ئەومى كەسىلكى پى دەگويىزنەوە

محموم: تا، تا كردو، ئەرەى تاى ليهاتبيت

محمى: پشتيوان، پشت، پهنا

محنت: بهلاً، ئازار، دەرد، سەختى، رەنج، مەينەتى محنت بار: دەردەدار، پررەنج، پر مەينەتى

محنت دیــــدن: ســهختی بیــنین، رهنـج کێـشان، بـهلاّ بینین، ئازار کێشان

محنت زده: خهمبار، دلتهنگ، دهردهدار، به نازار محنت کشیدن: رهنج کیشان، نازار کیشان، سهختی بینین

محو: پاك كردنهوه، سپينهوه، لهناو بردن، نههيشتن محسوط: دهوره دراو، گــهماروّدراو، شــويّنيّك كهدهورهكهيان ديوار كيشابيّت

محول: سپێردراو، تەسليم كراو، گۆپاو، حەوالـه كراو، دانراو بۆ كەسێكيتر

محيا: ژيان، ژين، شوينني ژيان

محسیر: سهرستوپهیّنهر، واق وپکهر، شهوهی دهبیّته هۆی سهرستوپهان

محیط: دەورەگر، گردای گرد، گردوپەپ، هێڵێڬ که دەوری بازنــه دەگرێــت، هــهر شــتێڬ کــه دەوری شتێکیتر بگرێت

محیل: فیڵباز، فریوکار، فریودهر محیی: زیندوکهرهوه، ژین دهر، ئهوهی دوباره زیندو دهکاتهوه معصن: خیّزاندار، پیاویّك كه ژنی هیّنابیّت معسمور: دیواركیّـشراو، زهویـهك كـه بهدهورهكـهی

معسمور: دیوارکیشراو، زمویه که به دموره که ی دیواریان کیشابیت

محصول: بەرھەم، بەر، دەسكەوت، دەسھات، دەغل و دان

محصون؛ پارينرراو، بههيز

معض: خاوين، رووت، بي خهوش، بي دهغهل

معظوظ: بهختهوهر، كامهران، خۆشبهخت

محفل: كۆپ، كۆبونەوھ، شويننى كۆبونەوھ،

محفور؛ ههنّکهنراو، کهنراو، دهرهیّنراو و کهسیّك که ددانهکانی کلوّر یان رزابیّت

محفوظ: پارێزراو، ههڵڲيراو

محفسوف: ئالۆز، شتنك كه دەوريان گرتبنت،

گەمارۆدراو

محسق: سـرينهوه، لـهناو بـردن، بـه فـيروّدان، كـهم كردنهوه

محق: خاوهن حهق، حهقدار، مافدار، ئهوهی ماف بهوه

محقر: ورد، پەست، ريسوا، سووك

محقق: راست، بەھێز، رێك، بەنەزم، سەقامگير

محقق: پشکنهر، لێکوڵهر، ئهوهی به دوای شتهکاندا محمق :

د**هک**ه رینت محقمت ۱ – ۱۱:

محقوق: ۱ – دلنیا، بهدی هاتوو، راست ۲ – شیاو، شایان، ژیهاتی

معکم: بهمیّن خوّراگر، سهقامگیر، سهخت، پتهو معکمه: دادگا، دادگه، خانهی داد

محکوك: مەلكەنراو، تراش دراق

محكوم: حوكمدراو، گوناحكار، سووچدار، ئەوەي

تاوانهی که بهسهرا سهپابینت و حوکم درابینت

معل: شوين، جيكه، جيّ، جيكا، دهڤهر

مطق: تيغ، تيخ، گويزان، گويزاني سهرتاشين

معلق: حهلاق، ئارايشتگهر، سهرتاش

معلسق: سەرتاشىراو، سەرچىاك كىراو، ئىەوەى قىژە سەرى چاك كردبيّت

هخ: دهماخ، مۆخ، مێشك، مێشكى سەر، مێشكى ئێسقان، مەژگ، مێژى

مخابره: هـهوال دان، خهبهردان، گفتوگو به هـوّى بيّتهل يان تهلهفوّن

مخاتلسه: هه لخه له تاندن، فريودان، فيل كردن له يهكتر

مخادع: فيْلْباز، فريوكار، فريودمر

مخادعه: مهڵخهڵهتاندن، فريو دان، فيْلْ ليْكردن

مخارج: خەرج، خەرج و مەرج، ئەوەى كەسەكان لە دارايى خۆيان خەرجى دەكەن

مخاصم: دوژمن، نهیار، شهرانی، شهر فروش، ئهو

كەسەي شەر دەڧرۆشىت

مخاض: ئازارى ژان، ژان گرتن، ئەو ئازارەى كە لە كاتى منال لە دايك بون ژن دەيگرينت

مخاط: چلّم، ناوی لوت، نهو ناوهی له لوت دیّتهدهر مخاطب: بهرامبهر، بیستیار، گـویّ دیّـر، لایـهنی

مخاطبه: گفتوگوکردن، ئاخاوتن، پهیڤین، قسه

مخاطر؛ ترس، ترسهکان، مهترسیهکان

مخافت: ترسان، ترسیان، زرارچون

مخالت: شك كردن، گومان بردن

بهرامبهر له كاتى قسه كردن

کردن، وتووید کردن

مخالت: هاورێيەتى، دۆستايەتى

مخالف: نهيار، دژ، نهساز، نهگونجاو، بهرهه لست، ناحه ز، ينجهوانه

مخبر: هەوالدەر، خەبەردەر، ئاگاداركەر، ئەو كەسەى خەبەر دەگەيەنىت يان كەسانىتر لـە پوداوينك يان قسەيەك ئاگادار دەكاتەوە

مخبل: شيّت، كهم عهقلّ، يهست، ريسوا

مخت: هیوا، ئومید، هیواداری،

مختـــار: ۱ – خـاوهن دهسـهلأت، دهسـهلأتدار ۲ –

هەلبژیردراو، بژارده، دیاری کراو

مختال: له خۆړازى، خۆبين، خۆپەرەست مختبر: تاقىكەرەوە، ئەزمون كەر

مختسبر؛ تاقیگه، تاقیگا، شویننی تاقی کردنهوه و ئهزمون کردن

مختتم: کۆتایی پێهێنهر، ئەنجامدەر، ئەوەی کارێك بە ئەنجام دەگەيەنێت

مخترع؛ بەدىھىنەر، داھىنەر، ئەومى شىتىكى تازە دروست دەكات، خولقىنەر

مخترع: بهدیهاتوو، خولقینراو، نقار، تازه دروست

مخترق: پنگه، پنرهو، پێ، شویننی کهران و پوٚشتن مخترن: پاشهکهوت کراو، ههلگیراو

مختص؛ تايبهت كراو، تايبهت

مختصر: كورت، كهم، كورت كراو

مغتفی: ۱- شاراوه، نایدار، حهشار دراو، ۲- خق حهشاردهر، نهوهی خقی دهشاریّتهوه

مختل؛ ئالۆز، شيواو، پەريشان، تيكچوو

مختلس: فريندر، رفيندر، ئدوهى شتيك برفينيت

مختلط: تێڮەڵ پێڮەڵ، تێڮڿڕڗٛاو، ھەڕەمە

مختلع؛ فرينهر، رفينهر، تالأنكهر

مختلـــــف: جيـاوان، جۆراوجــۆر، جۆريـــهجۆر، پەنگاورەنگ، شيوە شيوە، جوئ

مختوم: مۆر كراو، ئەنجامدراو، بە ئەنجام گەيەنراو، ئەوەى كۆتايى پێھاتبێت

مختون: خەتىنەكرار، ئەرەي خەتىنە كرابىت

مغدر: سست کهر، بێهۆش کهر، ئهوهی دهمارهکانی جهسته سر دهکات

مخدوش: بریندار، پوشاو، پوشیاگ

مخدوم: سەروەر، گەورە، ئەو كەسەى كە ئۆكھەرى ھەنە

مغراق: بهخشهر، جواميّر

مغرب؛ ويرانكهر، لهناوبهر، خاپووركهر

مغرق: دهشت، بیابان، سارا، دهشت و بیابانی بی

مخسوق: ۱ - لهتکمر، درینمر، ههلدپ ۲ - دروزن، فشهکهر

مغرقه: درق، قسه دروست كردن، بوختان، قسهى

ناراست

مخرم: لوتكه، ته پۆلكه، ته په، گردۆلكه

مخروب: خاپوور، ويران، ويران كراو، كاولكراو

مغرن: گەنجىنە، ھەمبار، ھەمار، ئەمبار، ئەنبار، شوينى ھەلگرتنى كەل و پەل، كيلير، كۆنگە

مغزول: پشت شکاو، ئەرەي پشتى شکا بيت

معرون، پست سخاو، نەرەي پستى سخا بيت

مخزول: کون کراو، لوت کون کراو، نهوهی لوتی کون بوینت

مخسصس: تايبهت كهر، دانهر، ئهوهى شتيّك بـق كهســيّك يــان كاريّــك تايبــهت دهكــات، دهســت

عستیت یکن کاریک تایبیک داختان، داهست نیشانکهر، دیاریکهر

مغصص: تایبهت کراو، دیاری کراو، دمست نیشان کراو، دانراو

مخصوص: تایبهت، دهست نیشان، دیاری، دیاری کراو

مخطط: ميلدار، خهت دار، ري ري

مخطوب: ماره کراو، دیاری کراو، خوازبینی کراو

مخطوط؛ شيّف كراو

مغطي: خەتاكەر، تاوانكەر، ھەلە كار، ئەوەى لەسـەر رِيْگەى ناراست و باوەرى ناراست بيّت

. مُخَفَ: ١ – سوك كەر، ريسواكەر ٢ – سوك، ريسوا، پەست، بى بەھا، بى نرخ

به مخفوش: ۱- سبوك كراو، ريسوا كراو٢- ئاسان كراو، سانا كراو

مغفى؛ شاراوه، داشارياو، پۆشارو، نهيّنى، ناديار،

قايم كراو

مغل: زیاندەر، زەرەرمەند، لەناوبەر، بەفپرۆدەر

مخلاف؛ بی بهنین، پهیمان شکین، شهومی بهنین و پهیمانهکانی خوّی ناباته سهر

مغلاف: دىّ، گوند، لادى، ديّهات، ناوچە، مەلّبەند مغلـب: چنگ، چنگال، نينـۆكى بالّندە راوچـيەكان، چنگۆلّ، رتۆك

مخلد: نهمر، جاویدان، ههمیشهیی، پایهدار مخلص: بیّ پیا، یهك پوو، دلّپاك، هاوپیّی پاست و بیّ پیا

مخلص: تایبهت کراو، پاك کراو، خاوین کراو، دیاری کراو، دهست نیشان کراو، دانراو

مغلمی: پزگارکەر، نەجات بەخش، ئازادی بەخش مغلىع: سىست، لاواز، بىیّ ھیّىز، بىیّ تىین، ئىەوەی ھەندیّك لە ئەندامەكانی كار نەكات

مخلف: پەيمان شكين، بى بەلين

مخلف: بهجيّ ماو، دانراو

مخلفات: کهل و پهلی ناو مال، شتومهك، چتمهك، ئهو کهل و پهلانهی له کهسیّك دهمیّنیّتهوه

مخلوط: تێڮهڵو، تێڮهڵ، ئاوێته، ئامێـته، قاتى، ياڵۆش

مخلوع: هەلْكەنراو، لەسبەر كار لابراو، ئەو كەسبەي لەسبەر كارەكەي خۆى لابرابيّت

مخلسوق: ئافرِيْنراو، مـرزة، مەريتـه، لەنـەبو ھـاتوو، خولقاو، خولقيْنراو، دروست كراو

مخلوقات: ئافرينزاومكان، دروست كراومكان، بهدى هاتوان، بونهومران

مخلى: خالى كراو، چۆل كراو

مخمس: پێنجی، پێنج دانهیی، پێنج لایی

مخمش: پرووشاو، بریندار، پرووشیاگ مخمصه: (– برسیهتی، خالی بونی گ

مغمصه: ۱ – برسیهتی، خالّی بونی گهده له خواردن ۲ – بهلاً، سهختی، مهینهتی، گرفتاریی، دژواریی

مخمل: مهخمه لنه جوّره پارچه یه کی ناسك و نهرمه
 مخملك: مهخمه له که سوریژه، جوّره نهخوشیه که

زياتر له ناو منالأندا دەردەكەويت

مغمور؛ مەست، سەرخۆش

مغنت: حین، گاندهر، قوندهر، ئهو پیاوهی زیاتر لاسایی ژنان بکاتهوه. پیاوی خراپهکار

مخنـق: ۱ – خەفەكەر، خنكێنەر۲ – خنكاو، خەفە كدام

مغنوق: خەفە كراو، خنكينراو، گيان لى سەندراو

مخوف: ترسناك، ترسينهر، تۆقينهر، زراوبهر، زات بهر

مخوف: ترساو، تۆقاو، زراوچو

مخسير: دەسىلاتدەر، ئىەوەى دەسىھلات بىھ كەسىيك دەدات

مغـــــير: خــاومن دمســهلأت، دمســهلأت پێــدراو، هـهلبژێردراو، بژارده

مخيز: بروانه مهميز

مخسیط: دمرزی. بسه مانسای پیسپهو و شسویننی تیهرینیش دیت

مخیط: دووراو، درواو، جل و بهرگی درواوو

مغيل: گومان كراو، خهيال كراو، ههست كراو

مخیم: خنوهت که، خنوهت کا، شویننیك که چادر یان خنوهتی لی مهلبدهن

مد: ١ - دريْرٌ كردن، كيشان، فراوان كردن، راكيشان

۲ – لافاو، هه لکشان، هه لشکانی ناوی دهریا

مىلا؛ سىەلىقە، شى<u>ٽ</u>وە، شى<u>ٽوا</u>ز، مىۆد، رەسىم، داب ق نەرىت، مۆدى رۆژ

مدابير: كلْوْلْهكان، بهدبهختهكان، چارهرهشان

هسداح: ودسیف کهر، پیاهه نددر، شهودی و دسیفی کهسیکی دیکه ددکات

مداخله: خۆمەلقورتاندن، بەشدارى كردن، بەشدارى كردن لە بابەتىك

مداد: میداد، پینوس، ئەوەى پیى بنوسن

مداعبه: گانته کردن، شوخی کردن

مدافع: بەرگریکار، پاریزور، ئەوەى بەرگرى لە شتیك دەكات، بەرھەلستكار

مداقه: ورد بینی، سهرنجدان، وردبونهوه له کاریّك یان له بابهتیّك

مدال: میدال، نیشانه، نیشانهیه کی زیْرِین یان زیو که بۆ رِیْزگرتن له کارهکانی کهسیک بهو دهدریّت مدالـــه: فریـودان، ههلّخهلّهتاندن، فیّـل لیّکـردن، ستهم لیّکردن

مدام: ۱ – مهی، شهراب، عهرهق ۲ – باران، باران که ههمیدشه بباریّت ۳ – ههمیدشه، بهردهوام، ههمو دمیّ، ههمو کاتیّك

مداوات: چارەسەركردن، تيمار كردن، چاك كردنەوە، دەرمان كردن

مداوم: ۱- درینژه دمر، به ردموام که ر، شهومی درینژه به کاریک ده دات ۲- چاو دیری، سه قامگیر، شهومی هه میشه کاریک شهنجام ده دات

مداومت: بهردموام بون، ههمیشهیی بون، به دوای یهك داهاتن، سهقامگیری لهسهر كاریك

مداوى: چارەسەركەر، دەرمان كەر، تيماركەر

مداهنه: فریدان، مهنّخهنّهتاندن، فیّل نیّکردن، خونّته مداین: شارهکان، ناوی شاری تیسفون له کوّندا

مدبر: بەدبەخت، بەخت رەش، بەخت ھەلگەراو،

مىدېر: دوور ئەنىدىش، چارەسىەكەر، ئەوەى بىر لىە كۆتايى كارەكان دەكاتەوە

مدبوغ: خوّش كراو، پيستى خوّش كراو

كڵۏڵ

مدت: كات، ماوه، بهشيك له زهمان، وهخت، دهم، حاخ، تاه

ملح: ومسف كردن، پياههڵگوتن، ههڵنان، چاكهوتن، تاريف

مدح گر: وهسف کهر، تاریفکهر، پیاههلّدهر، ئهوهی وهسفی کهسیّک یان شتیّک دهکات

مدحور: دوورخراوه، دووركراو، تارينراو

مدخر: پاشهکەرت کراو، ھەلگىراو، پاشەگەفت كراو مدخل: دەرگا، دالآن، رِيْگەى چونە ناو

مسلخل: ۱- ناکهس، ناپیاو، نامهرد، پهست ۲- زرکور

مسلد: یارمه تی، هاوکاری، هاریکاری، دهست گیرزیی، فریا کهوتن، سیار، پشت گرتن

مدد دادن: یارمهتی دان، هاوکاری کردن، هاریکاری کردن

> مددگار: یارمهتیدمر، هاریکار، هاوکار، پشت مدر: کلّق، کلّقهرد، گلّ

مدرب: گرفتار، گیرۆده، توش بو، شارهزا، پسپۆپ، ئـهوهی عـادهتی بـه کارێـك گرتبێـت و لـهو کـارهدا شارهزابێت

مسدرج؛ پێڕهو، پێڰه، شوێنی پۆشتن و تێڽٕهڕين. پێگه، شێواز، پێباز، پێچکه

مدرج: پلهپله، دمرجهدار، پلهپله کراو، پيوراو

مدرج: تۆمار، پەرتوك، كتێب، نامە*ى* ئاڵۆز

مدرس: مامۆستا، وانەبێژ، ئەوەى وانە دەڵێتەوە مدرسە: خوێندنگا، قوتابخانە، شوێنى وانە خوێندن

مدرك: ۱- به لگه، سات و كاتى تنگه يشتن يان بينين

۲ -- شەھادە، بەلگەنامە

مدرك: ومرگر، هەست كەر، ئەوەى ھەست بە شتێك دەكات يان تێى دەگات

مدرن: نوی، نقار، تازه، تازه دروست بو، موّدیّرن، ئهمروّیی، ئهوهی پهسهند و بوّ ئهمروّ گونجاو بیّت مدروس: کوّن، دراو، شهق و شر، جل و بهرگی کوّن.

> به مانای شیّتیش دیّت مدعو: داواکراو، بانگ کراو، بانگیّشت کراو

مدعى: ١ - داواكار، گازندمكەر، شكاتكەر، دادخواز

۲- ئارەزوو، خواست، مەبەست

مسدغم: تیکه لأو، پیتیک که له ناو پیتکی تر دا تیکه لأو بوبیت

مَلَقُع: ئاوەرۆ، شويننى كۆپونەوەي ئاو

مىدان: گۆپ، گۆپستان، قەبر، شويننى دفن كردنى مردوو

مدفوع: پیسایی، ناپاکی، ئەوەی لە جەستەی مرۆۋ دەردەچیّت

مسلفون: شاریاوه، قایم کراو، شهوهی لهژیّر خاکدا شاراواتهوه، چالّ کراو، شاردراوه

مدقق: ورد بین، به سهرنج، شهوهی له کاره کاندا ورد

مسطل: ریّبهر، ریّنیشاندهر، ریّنویّنیکهر، و شهو کهسهی باوهری بهخذی ههیه

مدل: نمونه، شيّوه، موّديّل

مسدلس: فريسودمر، فيُلابان، مهلّخه له تينهر، شهومي خهلك فريو دمدات

مدلل: به لکهدار، ئهوهی به به لکهوه بینت

مسدلول: ۱- پێ نيـشاندراو، پێنـوێنی کـراو ۲-ناوهرێك، مانا

مسدلهم: رهش، تاریك، شهوی تاریك، شهوی ئەنگوستە چاو

مدنگ: کلیل، کلیل قوفل، داری پشت دهرگا، کیّلون مدنی: شاری، تاییهت به شار، شارنشین

مدور: خر، خرت، گۆ، گردهله، ههر شتیّکی خر و ماذنه ناسا

مسدون: ناماده کراو، کوکراوه، دانراو، شیعر یان بابهتیّك که کوّرابیّتهوه و ناماده کرابیّت

مسدهش: سەرسىوپھێنەر، واق وپكەر، ئەومى بېێتە ھۆى سەرسوپمان

مدهن: چەوركەر، چەورى دار

مىدھوش: سەرگەشتە، سەرگەردان، ھەيران، كێـژ، واق ورماو, بە ماناى بێهۆشىش دێت

مدهون: چەور كراو، پۆن ليدراو

مسدیاتور: نـاوهنجی، نێوهنجیگـهر، دهلال، ئـهوهی لهنێوان دو یان چهند کهسدایه، ناوبژیوان

مديح: ومسف، پياهه لدان، پياهه لكوتن

. مديحه: ومسف، يياهه لگوتن

مدید؛ کیشراو، دریژ

مدید: میداد، پینوس، مهرهکهب

مدیر : بەرپوبەر، ھەٽسورپنەر، ئەوەى كاروبارەكان بەرپوھ دەبات

مدینسه: شار، مهدینه که ناوی شاریکه له عهرهبستانی سعودی که له کونندا پنیان دهرت

مديون: قەرزار، قەرددار

يەسرب

مذاب: تواوه، تاوياوه،

مرارت بردن: تالّی بینین، زهحمهت کیّشان، بهلاّ بهسهرهاتن، رهنج کیّشان

مراس: چارەسەر كردن، دەرمان كردن

مراسله: نامه نوسین، نوسینی نامه بویهکیّتر

مراش: رشانهوه، ههڵهێنانهوه، هێنانهوه

مراعی: لهوه پگا، لهوه پگاکان، شویننی لهوه پینی مه پ و مالات

مرافلت: هاوکاری کردن، هاریکاری کردن، یارمهتی دانی یهکتر

مرافعه: چنگاوش بون، شهر کردن، رۆشتنه دادگا و داخوازی کردن

مرافق: هاوري، هاوهل

مرافقت: هاوسهفهر بون، هاوهلیهتی، هاورییهتی

مراقب: پارێزمر، پاسهوان، ئاگادار، چاودێر

مراقبت: چاودیری کردن، ئاگا لی بوون، پاراستن،

پاسەوانى كردن مرال: ئاسك، غەزال

مرام: مەبەست، ئارمان، ويست، ئامانج

مراهـــق: تــازه پێگەشـتوى، كوپێـك كــه تــازه بگاتــه تەمەنى بڵوغ

مراهنه: گرێـوکردن، مـهرج بهسـتن، مـهرج بهسـتن لهسهر کێبرکێی سوارکاری

مرآت: ديمهن، چاوهنداز

مرأة: رثن

مرئى: بينراو، لەبەرچاو، ديار

مربسا: مرمبا، میومیهك كنه لنه ناو شیر و شنهكردا كولايينت

مربض؛ شوول، تەرىلە، ئاخور، گەور

مربسع: بارانی به هار، شویّنی نیشته جیّ بون له وهرزی به هار

مربع: چوارگۆشە، چوارسوچ، شێوەيەكى ھەندەسيە كە ھەر چوارلاكەي يەكسانە

مرپوپ: پەرومردە، بەخيو كراو، گەورە كراو، بەندە مرپوط: پەيومندىدار، پەيوەست، بەستراو، لەمەپ مرپى: رامينەر، پەروەدەكەر، فيركەر، فيركار مذاق: تام، چێڙ، زموق، تام و چێڙ

مذاكره: گفتوگۆ كردن، وتوويد كردن، راويد كردن

لەگەل كەسىپك يان لايەنپك لەسەر بابەتپك

مذال: داوين دريش، داوين دار

مذبح؛ کوشتارگه، شوینی کوشتار کردن

مذبذب: ۱ - دوودل، دوردونک، ۲ - دروزن، دوزمان، شرفار

مسنبوح: سمپربراو، قوربانی کراو، کوشتار کراو، قورگ براو

مدعان: رام، دهستهمق، مالّى، ئەرەى زو رام ببيّت

مذكر: پياو، نير، نيرينه

مسنكر: بيرخسه رموم، ئاگسادار كسه رموم، وتسار دمر، وتار خويّن

مذكور: ناوبراو، ئاماژه پيدراو، بيركراو

مذلت: ريسوايي، سووكي، پەستى

مذمت: ؛ خرابِه وتن، سهركۆنه كردن، لۆمه كردن،

سەرزەنشت كردن

ملموم: لۆمەكراق، سەركۆنە كراق، سەرزەنشت كراق

مذنب؛ گوناحکار، سوچدار، تاوانبار

مذنب؛ كلك دار

مذهب؛ مەزھەب، رێگە، شێواز، رێچكە

مذيل؛ داوين دريد، داوين دار

مر؛ حسيب، ژوماره، ژماردن

مر؛ تال، پيچهوانهي شيرين

مر؛ رِوْشتن، تێپەرين، بە جى ھێشتن

مراء؛ شهر کردن، جهنگ کردن

مرائي: مەرايى كەر، رياكار، كاسەليْس، ماستارچى

مراجعت: گەرائەوھ، قەگەريان، سەردان كردن، دوبارە

هاتنهوه

ميراد: ئيراده كراق، خواستراق، موراد، مەبەست،

ئارەزوو

مرانف: ١ – لايهنگير، شوين كهوتوو، ئهوهي له پشت

ســەرى يــەكيتر ســوارېێت ٢ – موراديــف، هاومانــا، وشەيەك كە ھاوشێوەى ماناى وشەيەكيتر بێت

مرارت: تال بون، تالَّى

مرتب: ریّك و پیّك، دامهزراو، خشت، كۆك، ریّك كراو مرتبان: دهفر، دهفری چینی، قاپ و قاچاخی چینی مسرتبط: پهیوهندیدار، پهیوهست، شهوهی لهگهل شتیّكیتردا له پهیوهندیدا بیّت

مرتبه: پله، پایه، دهرجه، پیکه، جیکه

مر تجع: كۆنەپەرست، كەلەپەق، م<u>ێ</u>شك بەرد مرتجى: ھيوادار، بە ھيوا، ئومێدەوار

مرتسد: هه لگه راوه، بئ باوه ر، ئه وهی له دین

هەڭگەرابێتەوە

مرتشی: ریشوهگر، بمرتیل خور

مرتخي: پەسىند، پەسىەند كىراو، بىه دڵ، نازنـاوى ئىمام عەلى

مرتـــع: لەوەپگە، مێرگەلأن، ســەوزەلأن، چــيمەن،

سەوزايى

مرتعب: ترساو، تۆقاو، زراوچو

مرتعش: لەرزان، لەرزۆك، ئەوەى دەلەرزيت

مرتفع: بمرز، بلند، بمرز کراوه، لووتکهدار مرتقب: پاسهوان، پاریزمر، چاودیّر

مرنگــــز؛ جــێگیر، ســـهقامگیر، خــوّراگر، شــتێك كــه

لەشويىنى خۆيدا سەقامگىر بىت

هرج: پشیوی، ناژاوه نانهوه، تیکه ل کردن

مرج: چیمهن، میرگهلأن، سهوزایی، سهوزلأن

مرجب: گەورە، بەشكۆ، مەزن

مرجح: زیاد کراو، فراوان کراو، زور کراو

مرجسع: سمرچاوه، چاووگ، چاوگه، شوێنی گەرانەوه، سەرەتای ھەر شتێك يان شوێنێك

ر مرجمك: نيسك، ماش

مرجو؛ هیوادار، به هیوا، ئومیدهوار

مرجوح؛ پیش خراو، له پیشی پی دراو، بههادار،

شتیک که گرنگی و بههای زیاتریان پیدابیت

مرجــــوع: ١- کــهراوه، کــهريندراوه، ئــهوهى

گەراندبىتىانەرە ٢- نامە، وەلام

مرجوم: نفرین کراو، به لهعنهت کراو، بهردباران کراو مرح: شاد، شادان، خوّشحال، شادمان، دمم بهبره

مرحله: قوّناغ، شویننی دابهزین یان کوّچ کردن، ماوهیهك که ریّنبواریّك له روّژیّکدا دهیبریّت مرحلهٔ دار: ریّدار، پاسهوانی ریّگا مرحمت: ریّن، میهرهبانی، رهحمهت مرحوم: خوا لیّخوّشبو، مهبهست له کهسی مردوه مسرخ: شاگر گره، دهسه چیلهی شاگر، داریّك که زو ظاگر بگریّت

مرخشه: شووم، پي رهش

مرخص: مۆلت پیدراو، ئیزن دراو، ئازاد کراو مرخم: کاك براو، شتیك که دریزیهکهیان قرتاندبیت مرد: ۱- پیاو، مرؤقی نیر. ۲- ئازا، پیاو، بویر مرد: توریه، رقاوی، ناوچاو تال

مرداب: گۆلاق، ئىستەخر، ھەوز، زۆلاكاق، زۆنگاق، گەنكاق، ئاوى ۋەستاق

مرداد: گەلاويىڭ، مانكى دووەمى ھاوين

هردار؛ مردار، لاشه، ئاژهڵی مردوو، تۆپیو

مردارخسوار: مردوخوّر، مردارخوّر، لاشهخوّر، داله کهرخوّر

مرد آسا: بویر، دلیر، نازا، پیاو، نهترس

مرد افکن:بهمیّز، زوّردار، پرهیّز

مردانه:پیاوانه، تایبهت به پیاوان، ئهوهی بۆ پیاوان شیاو بیّت

مردانهوار:پياوانه، ئازايانه، دلێر، بوێر، چاونهترس مرد اوژنبړوانه مرد افكن

مردد:دودل، دوردونگ، به گومان، سهرگهردان

مردم:خەلك، خەلكى، مرۆۋەكان، ئينسان

مسردم آزار:بین بهزمیی، ستهمگهر، زوّردار، شهومی لهگهل خهلّك خراپه بكات

مردم آميز:رووخوش، تيكهل به خهلك

مردم پرست:مرۆۋ پەرەست، ئەوەى مرۆۋ بپەرستێت مردەسار:خەڵك ئاسا، وەك خەڵك

مردم شناس؛خهلك ناس، مروّة ناس

مردم فریب:فریوکار، فیِلْباز، ئەوەی خەلّك فریو بدات مردمك:گلیّنەی چاو، گلاره، گلارك، كەنیشكی چاو مردم کش:قاتل، پیاو كوژ، بیّ بەزەیی، خویّن ریّرٌ 940

مرسل:نێرەر، ئەوەى دەنێرێت مرسل:نێراو، نێردراو، پەيام هێنەر مرسلين:پێغەمبەران، نێردراوانى خوا بە پێى دەقە ئاسمانيەكان مەسمە: (– شەندىندىشانكرام، ئادەن، شذەن، دۆكە،

مرسوم: ۱- شوێن،نیشانکراو، نایین، شێواز، پێچکه، نامه، فهرمان، دهستور، یاسا ۲- جیره، پۆژانه مرسسوم خسوار: جیره خور، نهویسه پارهی پێژانسه ومردهگرێت

مرشح:عارهق گر، عارهق گیر، ئهوهی دهیخهنه ژیّر زینی ئهسپهوه بۆ ئەوهی عارهقی ئهسپ بگریّت مرشح:پهرومرده کراو، به خیّو کراو بۆ کاریّك، گهوره کراو

مرشد:پێبەر، پێ نیشاندەر، پێنوێنیکەر، پێنوێن مرصاد:پێگه، پێ، حەشارگه، شوێنی دیدەڤان مرصع:گەوھەر نیشان، شتێك که که گەوھەر یان ھەر جڒرە خشڵێکی تیا جێگیر کرابێت

مرصع زبان: قسه خوّش، قسه شیرین، ئهوهی قسهی خوّش و شیرین بکات

مرصوس:بەھێز، پشت ئەستور، خۆراگر، پەيوەست،

مرض:نەخۆشى، ناخۆشى، ناساغى مرضات:رازى بون، پەزامەندى مرضع:شيردمر، ژنى شيردمر مرضى: پەسەند، پەسەند كراو، بە دلً

مرطوب: تەر، ئىدار، ئىمەرەر، تەرايى، شى، شەو ئىم

مرعوب: ترساو، ترسينراو، توقاو

مرعى: كيا، سەورد، لەوەركا

مرغ: بالنده، پهلهوهر، بالدار، مهل، مریشك، مامر، ههر ئاژهلیّك که پهر و بالی همبیّت و بتوانیّت بغریّت مرغ: چیمهن، سهوره، سهورهلاّن، دهشت، میّرگ

مرغابی: مراوی، سوّنه

مرغ آغال: هيّلأنه، كولانه، هيّلانهي مهل

مرغانه: هێلكه، هێلكهى مريشك

مرغب: هاندمر، دمنهدمنهدمر

مرغ بهمن: كونهبهبو، كونده بهبو

مردم گزا:خەڭك ئازاردەر، زۆردار، ستەمكار مردم نژاد:مرۆڭ، ئيسنان، بنيايەم، حينسان

مردمه:بپروانه مردمك

مردن:مردن، بی گیان بون، گیان لهبهردا شهمان، لهناوچون

مردوار: پیاوئاسا، بویرانه، ئازایانه

مردود:رهد کراوه، دهرنهچو، گهرێنراوه

مردهبروانه سەركىش، لەخۆرازى، لەخۆبايى، خۆبىن

مرده:مردو، ئەرەي گيانى لە جەستەدا نەمابيت

مرده پرست:مردو پهرهست، ئهوهى مردو بپهرهستيت

مردەدل:دل مردوو، مەلول، بى خال، خەمۆك

مرده ریگ:میراتی، ئەوەى له مردو به جیّ مابیّت

مردهشـــو:مردوشــۆر، ئــهوهى لــه مردوشــۆرخانهدا مردوهكان دەشوات

مردینه: پیاوانه، نیرینه، ئهوهی تایبهت به پیاوان منت

مرز:مەرز، سنور، قەراغ باخ و مەزار، پەر

مرزبان:سنووردار، قەراخ گىر، سنووروان، پاسەوانى

سنور

سنور

مرزبنسدی:سنور دانان، دیاری کردنی سنووری شوینیک

مرزدار:سنوردار، كاربهدهستى سنوور، پاسهوانى

مرزش:نزیکی، جووت بون

مرزغن:گۆرستان، قەبرستان

مرزوان:بروانه مرزبان

مرزوپوم:مهڵبهند، شوێنی له دایك بون، نیشتمان، .

ولأت، خاك و ئاو

مسسرزوق:پۆژی دراو، ئسهومی پۆژی پسی درابیّست، بهختهوهر، خوّشبهخت

اساردرا سربات

مرزيسدن: ١- بەركەوتن، دەسىت ليدان ٢- نزيكى

کردن، گان کردن، جووت بون

مرس؛ترش، مێخۆش، ميوهى ترش

مرغ چمن: بولبول

مرغ خانگی: مریشك، مامر

مرغ خوشخوان: بولبول

مركز: چەق، ناوند، بنكه، نيوند، پيگه، چەقى دايره و بازنه مركن: تهشت، ئهو تهشتهى ههويرى تيا دهشيلن یان جل و بهرگی تیا دهشون مركور: جيوه مركوز: سەقامگير، بەرقەرار، جى گرتوق مرك، مەرك، مردن، ئەمان، لەناوچون، ئەبون مرگ ارزان: شیاوی مهرک، نهوهی بن مهرک شیاو ىٽت مرگ آور: مەرگ ھێنەر، ئەرەي ببيتە ھۆي مردن مرگبار: مەرگ مىندەر، ئەوەى ببىتە ھۆى مردن مرگو: چۆلەكە، چۆكەلە مرگ ومیر: مەرگ و میر، بەلای گشتی، زور مردنی خه لك به هوى نهخوشي يان قات و قرى، قر، قران، قر کردن مرمست: چاك كردنهوه، بنيات نانهوه، ئاوهدان كردنهوه، سهر لهنوي دروست كردنهوه مرمر : مەرمەر ، بەردى سپى مرمورُ: ناديار، ناموٌ، نهزانراو، نهيّني، داپوشراو، شتیک که لهنیوان دو کهس به نیشاره دیاری كرابيت مرمى: فريدراوه، هاويرراو مروارید: مرواری، مروارید، دوور، خشل مروت: جواميري، بهخشنه دميي، دل گهورهيي، دل نەرمى، پياوەتى مسروج: بلاوكهرموه، ئهوهى ياسا ئايينيهكان بلاو دهکاتهوه و پهرهیان پی دهدات مروح: باوهشين مرور: ١ – رۆشتن، تنپهرين، تنپهر كردن له شويننك ٢- خويندنهوه، خويندنهوهي گشتي كتيبيك مروزنه: گۆرستان، قەبرستان، گۆر مروسيدن: رمنج بينين، ئازار بينين، رمنج كيشان،

سەختى كێشان

مروع: ترساو، توقاو، زراوچو

مرغدان: كولانه، هيلانه، لانهى مهل و مريشك مرغ دل: ترسهنوك، بيّ زات، بيّ وره مرغزار: چیمەن، میرەگەلأن، سەوزەلان، سەوزایی، زەوى سەرسەور مرغ زبانی: ههلیت و پلیت وتن، قسهی قور کردن مرغزن: قەبر، قەبرستان، گۆرستان مرغ آسا: مهل ئاسا، هاوشيوهي مهلهكان مرغ سحر: بولبول مسرغ سسليمان: پهپوسليمانه که، پهپوسليماني، شانەبەسەر، ئايۆ، يەشوق مرغ عيسى: شەمشەمەكويرە مرغوا: فالى خراب، نفرين مرغوب؛ پەسەند، پەسەند كراو، داواكراو، خواستراو مرغول: ئالۆزى قر، برى قر، لوولى مرفد: هاوکاری، هاریکاری، یارمهتی مرفق: ئەنىشك، ھانىشك مرفوع: مهلكيراو، بمرز كراوه مرقه: كۆك، به كەيف، ئاسوودە، كەيف خۆش، دارا مرق: ئاوگۆشت، شله، شۆربا مرقات: پلیکانه، پی پلیکانه، پهیژه، قادرمه مرقد: ئارامكه، ئارامكا، كۆر مرقع: جل و بهرگی شهق و شر، کونه، دراو، لهت و پەت بۆ جل و بەرگ مرقع پوش: دمرويش، سوق مرقم: قەلەم، پينوس، ئەوەي پيى بنوسن **مرقوم:** نوسراو، خەت دار مرقومه: نوسراو، نامه مرقى: پيەرە، پليكانه، قادرمه، يى پليكانه مركب: پيكهاتوو، تيكهل، تيكهل كراو، ئهومي له دوو يان چەند بەش تىكەل كرابىت

مركبسات: تنكه لأوهكان، تنكهل كراوهكان، ميوه

گەرمەسىپريەكان وەك پرتەقال و لىمۇ و نارنج

مسروق: دەرچون، ھەلگەرائەرە، بى بارەر بون، دهرچون له دين

مره؛ يەك جار،يەك كەرەت، دەفعەيەك

مره: ١ - تال ٢ - بهغيل، خهسيس، رهزيل، رژد

مره: ژماره، ئەندازە، رادە

مروق

مرهف: ١- لاغر، لاواز، لهر ٢- شمشيري تير كراو

مسرهم: مهلههم، دهرمان، مهرههم، مهلحهم، ههر دەرمانیك كه بیخهنه سهر برین

مرهون: به گرينو گيراو، گرهو دانراو، بارمته، گرينو

مسرى: درايهتى، دوررمىنى، نسهيارى، نسهكونجان، ئەسازان

مرى: جوامير، بهخشنده

مریخ؛ بههرام، مریخ، مارس، یهکیك له ههسارهكان

که له زهوی بچوکتره و له دوای زهویهوه جیگیره

مریخ سلب: سورپؤش، جل و بهرگی سوور

مريد: ئيرادهكەر، خوازيار، خوازەر، به ئيراده

مريد: سەركێش، ياخى، ناپاك، پيس

مريض: ئەخۆش، ئاساغ، دەردەدار

مز: مزين

مز، مزر، ترش و شیرین، میخوش

مزاج: سرشت، سروشت، تاقهت، مهزاج

مزاح: دوورخراوه، لابراو، دوور كراوه

مراح: شوخى كردن، كالته، كالتهو كهپ، ههنهك،

گەمە، تىتالى، كايە، قەرسە

مزاحت: شۆخى، ھەنەك، كالتە، فشە، كايە، قەرسە

مزاحم: به نهرك، ئازاردمر، زمحمهت دمر

مزاحمست: تەنگەتاو كىردن، ئازاردان، تەنگ پىي

مەلچنىن

مزاد؛ زیاد، زۆر، زۆر كردنى بەھاى شتيك

مزار؛ مەزار، زیارەتگە، قەبر، گۆر

مزارع: مەزراكان، كيلگهكان

مزازت: زور بون، زیاد بون، فراوان بون

مزاوجت: جووت بون، نزيك بونه، ژن هينان، شو

کردن، هاوسهرگیری کردن

مزايله: زيادهكارين مهزات، داناني شتيك بو فرؤش تا همر کهسیک که بههای زیاتر بدات بمو بفرؤشریت مزبله: خۆلدان، شوينى رشتنى خۆل، زېلدان مزبور: نوسراو، نوسراوه، ئاماره پيدراو مزج: تێڮەڵ كردن، ئاوێتە كردن، تێڮەلأو كردن مزج: هەنوين، ھەنگوين

مزجات: كهم، تؤز، كهم بايي، كهم نرخ، بي بهها مزح: شوّخي كردن، گالته كردن، گهمه كردن مزخرف: قسهی قوّر، ههلیت و پلیت، قسهی بی مانا مرد: مز، کری، پاداشت، ئەرەي لەبەرامبەر كارى

مزدا: زانا، ئافرينەر

ئەنجامدراق وەرىدەگرن

مزدكى: مەزدەكى، تايبەت بە مەزدەكەي ييغەمبەر

مزدوج: ژن هینهر، شووکهر، جووت گیر

مزدوج: جوت بو، تيْكهلأو، ژن هيناو، هاوسهر گرتوو مردور: كريكار، كارەكەر، ئەوەيە كار بۆ يەكيكيتر دمکات و پاره ومردمگریّت

مزديسن: خواپەرست: مزديسنان: خواپەرستەكان مزدیسنی: خوا پهرهستی

مزراق؛ رمی بچوك، نيزهی كورت

مزرعه: مهزرا، كيلگه، زهوى كشت و كالى، دهشت مسزروع: كيلدراو، زهوى ئاماده بو كشت و كال،

مزكى: ياك كراوه، خاوين كراوه، ياقر كراوه، زمكات دراو، ماڵێِك كه زهكاتهكهى دابێِت

مزگت: مزگهوت، شوین نویز کردنی به کومهل له ناو ئايين ئيسلامدا

مزلت: ١- خزان، خشان، مهنخزان، خزان و كهوتن، ٢- تاوان، خەتا، سوچ، ھەللە

مزلزل: لەرزاو، ترساو، ترسينراو

مزمزان: مزمزكهر، تامكهر، مژمر، چێژمر

مزمزه؛ مزمزه کردن، تام کردن، چێشتن

مزمن؛ كۆن، ديرين، پيشين، ئەوەي زەمانيكى دريث بەسەريا تێپەريبێت

مزمور: ستران، گۆرانى، ئاواز

لەبەر ھەوالْيْكى خۆش بە كەسىيك دەدريىت

مژده رساندن: مژده پیدان، مزکینی پیدان

مِرْكَان؛ مِرْكَان، مِرْوْلْ، بِرِرْانك، بِرِرْوْلْ، مِرْانك

مژمژ: كەرميش، ميشى گەورەي سەور رەنگ

مژنگ: ناخۆشى، قيزەونى، ناشيرينى

مژه: برژول، برژانک، مژول

مس: گەورە، سەروەر، سەرۆك

بەھىر

مژدهدادن: مژدهدان، مزگینی دان، هموالی خوش دان

هس: مس، مسینه، یهکیکه له کانزاکان سور رهنگ و

مس: دەست ليّدان، سوان، له يەك ساوينى دوشت

مسا و سهرهتای شهو، سهرشهو، شهوانه

مژده: مژده، مزگینی، ههوالی خوش

مزن: هەور، ھەورى پرئاو، باران مسائت: ١- خهمبار بون، خهفهتبار بون له كاريك مزور: زيارهت كراو $^{-7}$ بيّـزار بـون، بـيّ تاقـهت بـون مزور؛ دروزن، دروكهر، فيلباز، دمغهل چي کرداری خراپ، وتاری خراپ مزور: درۆينە، درۆى، دەسكرد مسائلت: پرسیار کردن، پرسین مزوق: رازاوه، رازينراوه، خهملينراو مسابقه: كێبركێ، پێشكەون له يەك له شەر يان را كردن يان ههر ومرزشيكيتر چێۺ، چەشە مساح: زهوی پیّو، ئەندازە گرتنی زەوی بۆ كاروباری مزه داشتن: بهتام بون، چێژدار بون، به تام و چێژ بيناسازي مزى: ناسك، جوان مسارعت: پهله کردن، خيرا کردن، پيش کهوتن له مزیت: لەپیشى، ئەرەى كەسیك یان شتیك بەمۆیەوە ىەك له هاوشیوهکهی خوّی له پیشی ههبیّت مساری: شیر، شیری دارستان مزیح: پیکهنیناوی، کار یان وتهیهك که ببیته هوی مسساعد: يار، هاوكار، هاودي، هاوهل، ياريدهر، يێۣڮەنين هاودهنگ مزید: زۆربون، زیاد بون، زیادی، زۆری، قراوانی مساعدت: هاوکاری کردن، یارمهتیدان، هاریکاری مزید: زیاد کراو، زؤرکراو، فراوان کراو كردن، دەست گرتن مزيدن: چێڙتن، چێشتن، تام کردن، مژين مساعى: هەول، هەوللەكان، تىككۆشان، تىككۆشىن مزيل: لهناوبهر، به فيروّدمر مساغ؛ ريزهو، شوينني روّشتن مزین: جوانکهر، جوانکار، رازینرهوه، ئارایشگا مسافت: دووری، ماوه، مهودا، دریّری، ماوهی نیّوان مزين: رازينراوه، رازاوه، جوان كراو دو شوين مژدگانی: مزکینی، مژدانه، پاداش یان پارهیهك که مسافر: گهشتیار، ریبوار، راویار، ریبگار، ریوینگ،

سەفەركەر

مسسافرت: گهشت کردن، سهفهر کردن، گهپان، گهشت، له شاریکهوه بو شاریکیتر پوشتن مسافرخانه: میوانخانه، شوینی گهشتیاران، موتیل مسافهت: جوین دان، جنیو دان به یهکتر مسسالت: ۱ – ناشستی کردن، سازان، هه لکردن، گونجان ۲ – بی زیانی، پووخوشی

مسامح: سست، كەمتەرخەم، تەمەل، تەوەزەل

مسامعه: ئاسان گرتن، به سانا زانین، نەرمی نواندن مسامع: گویّ، گویّچکهکان

مساوات: بعرابەرى، يەكسانى، وەك يەكى، وەك يەك بون

مساومت: چەنە لێدان، قيمەت كردن، لەسەر نەخى شتێك قسە كردن

مساوى: يەكسان، بەرابەر، وەك يەك

مسساوى: خراپيهكان، مهنهكان، كردار يان وتاره خرايهكان

مساهرت: شهو نشینی، شهو به ناگابون، نهخهوتن له شهودا

مساهل: كەمتەرخەم، ئاسان گر، تەمەل

مساوي

مساهله: كهمتهرخهمي، به ناسان گرتن، به سانا بینین، سووك گرتن

مساهم: هاویشك، هاوبهش، شهریك، هاوبههره

مساهمت: هاوبهشی، هاویشکی، شهریکی

مسئلت: داوا كردن، خواستن، ويستن، تكا كردن

مسئله: خواست، ویست، مهبهست، ئارهزو، نیاز، داوا

مسسئول: لێپرستراو، داوالێکتراو، ئەرك له ئەستۆ، داواكراو

مسبب: من، هۆكار، بكەر، ئەوەى دەبنت هۆكارى ئەنجامدرانى كاريك

مسبوق: به ئەزمون، خاوەن پيشينه، رابردوو، پيش

مسست: مەست، سەرخۆش، ئەوھى بە ھىزى زۆر خواردنى مەشروبەرە ئاگاى لەخۆى ئەمابيت

مستانه: مەستانە، سەرخۆشانە، وەك مەستەكان

مستأثر: دياريكهر، دهست نيشان كهر، ههڵبريّر، ئەوەى شتىك ھەلدەبرىدىت

مسستاجو: کرینچی، کری نشین، شهوهی مال یان

دوکانێك به کرێ دهگرێت، کرێدهر، جهمهکهدهر مستأصل؛ مهلّکهنراو، دەركيْشراو، له رِهگ دەرهاتوو،

له ریشه دەرهاتوق، داماق، هەژار، ئەدار، سەرکز

مسستبد؛ له خورازی، خویهرهست، خوبین، له

خۆبايى، كەڭەگا، خۆسەر، ئەوەي بى راويىڭ كردن لهگهل كهسانيتر كارهكان ئهنجام دهدات

مستبدع: سەير، سەرسورمينەر، واق وركەر

مستبشر: شادمان، شادان، خوشحال، دمم بهبزه،

كەيف خۆش

مستبسصر: خاوهن بير، خاوهن را، خاوهن بۆچون، ئەوەى بيەويت بابەتىك ئاشكرا بكات

مستبعد: دوور، ئەوەى دوور بيته بەرچاو مستتر؛ شاراوه، داشاریاو، داپوشراو، نهینی مستتم: تەواو، تەواوكەر

مستثني: جياواز، جگه له، شاز، شتيك كه ياسايەكى گشتى نەيگريتەرە

مستجاب: وهلام دراوه، بهراوهرد كراو، به ديهاتوو

مستجد: تازه کهر، نوی کهرموه

مستجد: تازه كراوه، نوى كراوه

مستجمع: كۆكەرەرە، گشتى، تەوار، ئەومى بە ھەمو شتيك يان ههمو مهبهستهكاني خزى گهشتبيت

مستجيب؛ وهلأمدهرهوه، بهديهينه

مستجير؛ پەنابەر، ھۆمەن بەر، ھانابەر

مستحب: خۆشەريست، بە دڵ، پەسەند، كاريك كە کردنهکهی پاداشتی ههبیت و نهکردنهکهی گوناح نەبيت

مستحث: هاندەر، ھەڭخرينەر، بزوينەر

مستحدث: نقار، تازه دەركەوتو، تازە به ديهاتوو

مستحسن: چاك، پەسەند، بە دل، باش

مستحسض: ١- ئامادەكسەر، ئامادەكسار ٢- ئاگسا، ئاگادار، بەخەبەر

مسستحفظ: پاسهوان، پساريزور، ئسهومى شستيك دەپاريزيت

مستحق: شياو، شايان، ژيهاتي، ههٽگر

مستحكم: بههيّز، خوّرِاكر، سهقامگير

مستعل: به حهلال زائراو، ریکه پیدراو، رهوا

مستحیل: نهکران، نا ئهگهر، شتیك که نهکران بیته

مستخبر: ههوالْگر، ههوالدز، ئهوهی به دوای باس و خواسهكاندا دمروات

مستخدم: خزمه تكار، ئەوەى داواى خزمه تى ليبكهن مستخرج: دەرھينەر، دەرھينراق

> مستخف: سوروك، ريسوا، پەست، نزم مستخلص: رِزگار، ئازاد کراو، رِهما مستدام: بەردەوام، پايەدار، ھەميشەيى

مستدعي مستغفر

> مستدعی: داواکار، داواکهر، خوازیار، ئهومی داوای شتيك دمكات

> شتيكى خرو بازنهيى

> > مستديم: هەمىشەيى، ئەمر، بەردەوام

مستذل: سووك كراو، ريسواكراو، زمليل

مستر: داپۆشەر، حەشاردەر، قايم كەر، ئەومى شتيك يان كەسىنك دەشارىتەرە

مسسستراح: ئاودەسىت، سەرىيىشاو، مەسىتەراو، كەنارئاو، سەرئاودەس

مسترد: ومركيراوه، كهريننراوه، كهراوه

رووخوش، خۆبەكەم زان

مسترضع: شيرخور، شيرخوره

مسترق: نهرم، ناسك، لاواز، كهم و كورت، عهيبدار

مستریح: راحهت خواز، ئاسووده ویست، ئهومی به دواى ئاسوودەييەوەيە

مستزاد: زیاد کراو، زورکراو، فراوان کراو

مستزید: زورخوان، زیاده خوان، ئهوهی داوای زیاتر بكات

مستسعد: پیروز، موبارهك، بهبهختهوهر زانراو

مستشار: موستهشار، راویدرکار، ئهوهی راویدری پی بكريّت

مستشرف: هه لکراوه، بهرز، زال، چیپ، ئهوهی شتیکی خستبيّته ژير چاوديريهوه

مستششرق: روشهه لأت ناس، ناگا له كاروبارى رۆژمەلأت

مستشفى: خەستەخانە، نەخۆشخانە

مستشیر: راویژکه، پرسکه، ئهوهی راویژ لهگهل كەسانىتر دەكات

مستصفى: پاك كراو، خاوين كراو، پاقر كراو

مستضعف؛ سووك، ناتهوان، لاواز، كهم عهقل، سست مستطاب: پاك، پاقر، خاوين، پاك كراو

> مستطرف: تازه، نوی، سهیر، سهرسورهینهر مستطيع: توانا، به توانا، ليهاتوو،

مستطیل: دریدهٔ شتیك که دریزیهکهی زیاتر له يانيەكەي بيت

مستظرف: جوان، ناسك، دهلال

مستظهر: يارمهتى خواز، پهنابهر، پهناهينهر، هۆمهن بەر، ئەرەي داواي يارمەتى دەكات

مستظهر: يشت كهرم، دلكهرم، يشت نهستوور،

ئەرەي پشت بە شتنك يان كەسنىك ببەستىت

مسستعار: خواستراو، خواستهمهنی، ئهوی بهقهرز وهركيرابيت

مستعجل: پەلەكەر، بەپەلە، ھەشتاو، بەلەز، بەتاو، گورج،

مسسستعجل: زوو تنبه، ئهوكارهى خيرايسى له ئەنجامدانەكەيدا كرابيت

مستعد: ئاماده، حازر، بهتوانا، ليّوهشاوه، ليّهاتوي، كەسىك كە ئامادە بۆ كارىكە

مستعربه: ناعهرهب، ناعهرهب كه تيْكهڵ به عهرهب بوبينت و وهك ئهواني ليهاتبينت

مستعصم: پەنابەر، پەناھىنەر، ھۆمەن بەر

مسستعفى: لهكاركشاوه، دهس كيشاو، شهوهي له خزمهت يان كار خوى بكيشيتهوه، ئهوهى داواى ليبوردن دمكات

مستعلم: فيرخواز، زانست خواز، ئهومي به دواي زانين و زانستهوهيه

مستعلى: بەرز، لەپنش، ديار، بەرچاو، بنند

مستعمر: ئاوەدان كەر، ئاوەيان كەر

مسسستعمره: داگیرکسراو، زموت کسراو، ولأت یسان سەرزەمىنىك كە لەلايەن ولأتىكىترەوە داگىر كرابىت مستعمل: به کاربراو، کۆنه، کۆنکه، که لك ليوهرگيراو

مستعین: یارمهتی خواز، یارمهتی ویست، ئهوهی داوای پارمهتی دهکات

مسستفرب: سهير، سهرسورهينهر، نامق، بيكانه، نائاشنا

مستغفر: تۆبەكار، پەشميان، ئەوى داواى ليخۇشبون دمكات

مسستفنی: بـی نیـاز، بـهتوانا، دەولەمەنــد، دارا، ساماندار

مستفید: به کاربه ر، که لك وه رگر، ئه وه ی که لك و به مستفید: به کاربه ر، که لك و به مرد مه له نام در نام و دمه ند، پریّژ مستقبح: قیّزهون، ناحه ز، دریّو، ناشیرین، ئه وه ی به قیّزهون و ناحه ز دیّته به رچاو

مسستقبل: داهاتوو، دواپۆژ، پاشه پۆژ، زهمانی داهاتوو

مستقر: جيكير، جي كرتوو، سهقامكير

مستقسص: شی کراوه، شروّقه کراو، راقه کراو، لیّکدراوه

مىستقل: سىدربەخۆ، سەربەسىت، ئازاسىەر، ئىەوەى ئازادانە كاروبارەكانى خۆى رادەپەريننيت

مستقیم: راست، ریک، سهرراست، راسته وخن،
 سهقامگیر، پایه دار

مستكبر؛ خۆبين، خۆپەرەست، لەخۆبايى، لەخۆرازى

مستكره؛ بيْزاركەر، ناپەسەند، درْيْو، ناھەرْ

مسستگر: دل شکاو، رهنجاو، دلتهنگ، خهمبار،

مـستلزم؛ پێويست، شتێك كەپێويسىتى شتێكيترە، ئەوەى شتێكيتر پێويستى پێيەتى

مستمال: دلنهوایی کراو، دل دراوه، تامهزرق

مستمد: یارمهتی خواز، ئهوهی داوای هاوکاری

مستمر: بەردەوام، ھەميشە، دايىم، بى برائەوم، لە شوين يەك

مستمسك: به لكه، بيانو، ئەرەى پشتى پى ببەستن

مستمع: گوێگر، بيسهر، ئهوهي گوێ دهگرێت

مستمند: ههژار، دەست كورت، نهدار، خهمبار، كز،

مستنبط: دەرھێنراو، ھەڵێنجراو، ھەست پێڮراو

مستنبه: ئاگا، وشيار، وريا، هەوال پرس

سەركز

مستنجد: ۱ – یارمەتی خواز ۲ – دلیّر، بەتوانا، بویّر مستنجم: روناك، رِدّشن، تابان، نورانی

مستند: به لُگه، بورهان، ئەوەى بىق راسىتى كاريىك پشتى پى ببەستن

مستنشق؛ مرهر، هه نمرُ، ههناسه كيش

مستنطق: ليْكوْلُهر، دادپرس، ئهوهى يهكيتر بيننيته گز، يشكنهر

مستنفر؛ رهم كهر، ئاژهڵێك كه رهم بكات

مستنکر: حاشاکهر، ئهوهی حاشا دهکات، ئهوهی ناناسیّت

مستنکر: حاشاکراو، نهناسراو، کاریّك که به قیْرهون و رِیّگه پیّنهدراو له قهلّهم دراوه

مستوثق: خۆراگر، سەقامگير، بەھێز

مستوجب: شيار، شايان، ژيهاتي، ههڵگر

مستوحش: ترسینهر، توقینهر، ترسیناك، دلتهنگ و رمنجاو له کهسیك

مستور: ۱ – داپۆشراو، شاریاوه، شاراوه، نهیّنی ۲ – داویّن یاك

مستوره: داویّن پاك، خۆپاریّز، ژنی داویّن پاك و خواناس

مستولى: زال، چير، دەسەلات پەيا كردوو

مستوی: یهکسان، ریّك، بهرابهر، راست، دروست

مسته: خهم، پهژاره، مهینهتی، خهفهت، کهسهر، ستهم، زولم

مستهام: سەركەشتە، خەيران، سەركەردان

مستهان: زهلیل، سووك، ریسوا

مستهجن: قيزهون، ناحهز، دريو، ناشيرين

مستهلك: لهناوجو، فهوتاو

مسحوق: سواو، كوتراو

مسجد؛ مزکهوت، مزگت، مزکه قت، نویزگه، شوینی نویهٔ کردن له نایینی نیسلام

مسجور: لێوانلێو، ليپاوليپ له ئاو، سەرپێۣڽ دەريايى پرئاو

مسجون؛ زیندانی، بهندی، ئهومی لهزینداندایه مسمح؛ پاك كردن، سرینهوه، شویّنهواری شتیّك له شتیّكیتر لابردن، كوژاندنهوه، نهمیّشتن، سراندن مسعور: جادووكراو، مهلّخهلّهتاو

مسخ؛ گۆپان، ناحەز بون، ناشىرىن بون، رەزا گران بون، ئىسك قورس بون، گۆپان بۆ شىيوەى ناحەز و خراپ

مسسفر: داگیرکراو، زەوت کراو، دەستەمۆ، رام، ملکەچ، گویزایەل

مسغره؛ قەشمەجاپ، تیزەجاپ، تیتالی، كەسیك كە كارى پیككەنیناوى دەكات

مسخن: گەرم كەر، گەرمى ھێنەر

مسخوط؛ ناپەسەند، نارەوا، ناھەز، ناخۆش

مسلد: راست، رهوا، دروست

<u>مسدس؛</u> شەش سوچ، شەش گۆشە، شەش لايى

مسدود: بهستراو، داخراو، گیراو، بهربهستراو، بهند کراو

مسرت: شاد بون، شادمانی، خوشحالی، شادی

مسرح: لەوەرگە، شويننى لەوەرين

مسرح؛ شانه، ئەوەى قرى پى دادەھينن

مسرع: پەلەكەر، بلەز، خێراكەر، بەپەلە، چالاك

مسرف: زیده پن، دهست بلاّو، شهوه ی بیّ نهندازه خهرج دهکات

هـسرور: شادمان، شاد، خۆشـحالّ، شادان، كەيف خۆش، ساز

مسروق: درراو، براو، مال درراو

مسرى؛ بلاومگير، گشت گير، نهخوشيهك كه كهسيك

له يەكىترەرە بىگرىت، پەتا، پەرەسىن

مسطح: پان، پان و بهرین، بی گری، بی قورت،

مسطره: راسته، خهت كيش

مسطور؛ نوسراو، خهت كيْشي كراو

مسعود: بهختهرهر، بهخیتار، کامهران

مسعى: هەول، تەقەلا، تىكۇشىن، خەبات كردن

مسقف؛ سەقف دار، شويننيك كه سەقفى ھەبيت

مسكت: بندهنگ كەر، ئەومى يەكنىتر بندەنگ دەكات

مسسکر: سەرخۆش كەر، ھەرچى كە بېيتە ھۆي سەرخۆشى

مسكن: مال، خانوو، شوينى نيشتهجي بون، شويني ژيان، نشينگه، نيشتمان، زيي

مسکن: نارام کهرهوه، نارام بهخش، سوکنایی دهر مسکنت: همژاری، نهداری، داماوی، دهست کورتی مسکوت: بیّدهنگ، بیّ قسه، بیّدهنگ کراو، کوژاوه

مسکون؛ جێگیربو، دامهزراو، جێ دراو، جێ پێ دراو مسکه: چهوری، چهوری که له شیر یان دوّ دمیگرن

مسكين: هەۋار، داماق ئەدار، دەست كورت

هسگر: مسکهر، مزگهر، ئهوهی قاپ و قاچاخی مسین دروست دهکات

مسلح: چەكدار، سىلاح دار، پرچەك

مسسلخ؛ كوشىتارگە، كوشىتنگە، شوين كوشىتارى كردنى مەر و مالأت

مسلسل: ۱- زنجیره، پهیوهست به یهك، پشت سهری یهك، بسردهوام ۲- رهشاش، موسهلسهل، جنوره تفهنگیکه که یهك لهدوای یهك فیسشهك خالی دهكاتهوه

مسلط: زال، چیره، دهسه لأتدار

مسلك: رِيْگه، شَيْوان، رِيْچِكه، رِيْباز، شَيْوه

مسلم: موسولمان، باوهردار به ئاييني ئيسلام

مسلمان: موسبولمان، باوهردار به ئایینی ئیسلام، ئەرەی باوەری به ئایینی ئیسلام ھەیە

مسلوب: پفێنراو، فڕێنراو، دەرھێنراو، دەركێشراو، ئەوەى دەسەلاتيان لىّ سەندبێتەوە

مسلوخ: پێست داماڵراو، ئاژهڵێڬ کەپێستەكەيان داماڵيبێت

مسلول: سیلاوی، ئەوەی گیرۆدەی نەخۆشی سیله مسلی: ئارام كەرەوە، ئارام بەخش

مسس مسس ؛ خاوه خاوه ، گیژهگیسژ، خاوی له کاروبارهکاندا

مسمع: گويّ، گويّچكه

مسمن: قەلەر، پركۆشت

مسمن: چەور، پۆندار، خواردنى چەور

مسموع: بيستراو، بيسراو

مسسموم: ژههرخـواردو، مـهسموم، ئـهوهی ژههـر پۆشتىيته ناو جەستەی

مسمى: ديار، بەرچاو، ئاشكراو، ئاونراو

مسن: ههسان، بهردهسان، ئهوهی کیّرد و چهقوّی پیّ تیر دهکهنهوه

مسن: پیر، بهتهمهن، به سالاچو

مسند: پاٽپشت، پايه، پێگه، پله

مسنن: دانساز، دیانساز، دان پزیشك

هسوار: مسین، مس ئاسا، ئەوەی وەك مس وابیّت هسواك: مسواك، فلّچەی دەم و دان، دان شىۆر، ددان شۆر، سیواك

مسسود: پەش، پەش و پەھەنسدە، رەش پوخسسار بەھۆى خەم و ئازار

مسوغ: رهوا، رينگه پيدراو، حه لأل كراو

مسوف: بۆندان، عەتردان، شوشەي بۆن

مسسوف: ١- خــوّراگر، بهتاقـهت، پــشو دريْــرْ ٢-خوّسهر، كهسيّك كه هـهر كاريّك بيهويّت بيكات و

كەس رِيْگەى لى نەگريىت، خۆبين، خۆپەرەست

مسول: هەنخەنەتىنەر، فريوەدەر، فينباز

مسهد: كهم خهون بي خهو، خهز زړاو

مسى ۽ گوناحكار، تاوانبار، سوچدار

مسیح: مەسیح، ئەوەى بە رۆنى پیرۆز چەور كرابيت.

نازناوى عيساى پيغهمبهره

مسيح وار: مەسيح ئاسا، وەك مەسيح

مسیر؛ روٚشتن، بهرینکهوتن رینگا، شویننی هاتوچو

مسیل: لیمشت، ئاودرگه، کهندهلاّن، دهراو، شویّنی لافاو

مسين: مسين، مسينه، تايبهت به مس، دروست كراو له مس

مشاء ۱ – شهومی زوّر به ریّدا بروات ۲ – دوزمان، شوَقَار، هموالّدز

مشابه: هاوشنوه، هاوتا، ویّنه، وهك، وهكو، شتیّك که هاوشنّوهی شتیّکی تربیّت، لیّکچو

مشابهت: لێکچوون، هاوشێوه بون، وهك يـهك بـون، وێنهى يـهك

مشاتمه: شاتهشات، شهرِه جویّن، جویّن بهیهك دان مسشاجره: شهرِ كـردن، هـهرا كـردن، دهمـه قـره، بهربهرهكانیّ

مشاحنه: دوژمنایهتی کردن، نهسازان، ههلنهکردن، نهگونجان

مشار؛ ناماژهپیّدراو، ئیشاره پیّکراو. و ئهوهی پاویّرُ یان پرس و پای پیّ دهکهن

مشارب: خواردهنهوه، خواردنهوهكان

مشارك: هاوبهش، شهريك، هاوپشك

مسشارکت: به شداری کسردن، هاو به شسی کسردن، شهریکاتی

مشاش: مەنگوين، ھەنيون، حەلوا، ھەلوا

مشاش: ۱- زموی نهرم ۲- بنچینه، بنهرمت، بناغه ۳- ههناسه ۴- سرشت، سروشت، خو و خهده

مشاط: شانه، ئەرەي قرى پى دادەھينن

مشاطه: شانه کهر، نارایشگهر، نه وهی پیشه کهی

جوان کردنی ژنانه، جوانکار مشاع: بهش نهکراو، دابهش نهکراو، مولّکیّکه له

مساع: بهس مهجران، دابهس مهجران، مونخیکه که نیّوان چهند کهسدا هاوبهش بیّت و بهشی هیچ

کامیان دیاری و سنوردار نهکرابیت

مشاعره؛ شهرِه شيعر، شيعر خوێندنهوه

مسشافهه: گفتوگو کردن، وتویدژ کردن، ناخاوتن، دوان، قسه کردن

مشاق: رامێنهر، پهروهدهکهر، فێرکار

مشاكل؛ كيشه، كيشهكان، گرفتهكان

مشاكل: هاوشيّوه، هاوشكلّ، ودك يدك، هاوتا، ويّنه مشام: لوت، كديوو

مــشاور: پاویْـرُکار، وەزیـر، یارمەتیــدەری ســەرۆك، تەگبیرکەر، ئەوی پرس و پای پیّ بکریّت

مسشاوره: پاوینــژ کــردن، پــرس و پاکــردن، بــیروپا گۆرینهوه

مشاهده: بینین، پوانین، سهیرکردن، دیتن مــشایعت: بــهریّکردن، پیّ خــستن، هــاوپیّی کــردن، شویّن کهوتن، به دوای کهسیّکدا پوّشتن

مشئوم: ناموبارهك، ناپيرۆز، شووم

مــشبع: تێرکـهر، سـك بێـدهنگ کـهر، ئـهوهی مـروّة تێردهکات

مشبع: تير، تير و پر

مشبك؛ كون كون، شهوهكه، تور، رهشكه

مشبه: هاوشيّوه، هاوتا، وهك، وهكو، ليّكچو

مشت: مشت، مست، مشتهكۆله، لاگويل، مستهكۆله،

پەنجەكانى دەست كە كۆكرابينەوە .

مشت: جۆگە، جۆگەلەي ئاو

مشتاق: تامەزرۆ، پپھەز، ئارەزومەنىد، خوازيــار، بەتاسە، ئاواتەخواز

مشتاقانه: تامهزروّیانه، ئارهزومهندانه

مىشتاقى: تامەزرۆيى، ئارەزومەنىدىى، بەتاسىەبون، ئاواتەخواز بون

مسشتبه: داپوشراو، دژوار، قورس، گران، نادیبار، تیکه آن ییکه آن

مشتد؛ توند، بهميّن، دروار، سهخت، خوّراگر

مشترك: هاوبهش، ئهوهى كه چهند كهسيك تيايدا شهريك بن

مشتری: مشتهری، کپیار، بکپ، بسین، نهوهی شت دهکریّت

مشت زن: مشت وهشیّن، بههیّز، زوّردار، نهوهی یاری بوّکس دهکات

مسشقهل: کـــ کرتــوو، ئــاکرکرتوو، داکیرســـاو، ههنگیرساو، شهمانه کرتوو

مشتغل: سمرقال، سمرگەرم، كەسىك كە بەكارىكەوە سەرقالە

مسشتق: جيا، جـوى، شـتيك كهلـه شـتيكيتر جيـا بوبيتهوه

مشتكى: شكات كەر، شكايەت كەر، گازندەكەر

مشتلق: مژدانه، پاداشت یان پارهیهك که لهبهرامبهر ههوالیکی خوش دهیدهن، دهس خوشانه

مشتمال: شێلانن، شێلان، شێلان به دمست،

مشتمل: دمورمگر، ههڵگر، گشتگیر

مشتن: ١- مالين، جهست ليدان به شتيك، سواني شتيك له شتيكيتر ٢- مهوير كردن

مشتواره؛ مشت ئاسا، وهك مشت
مشتهر: ناودار، ناسراو، سهرناس، سهرنیاس
مشتهی: خوازراو، نارهزو كراو، پهسهند،
مشج: تيْكهل، تيْكهل و پيْكهل، قاتی
مشعون: پر، ليّوان ليّو، سهرييّژ، ليپاوليپ
مشخص: ديار، دياری كراو، جيا كراوه، كلكهنما
مشرف: بهرزايی، بهرز، شويّنی بهرز
مشرف: پايهبهرز، گهوره، شهرهف پیّ براو

مشرك: كافر، بى دين، خودا نەناس، شەرىك بۆ خوا دانەر، ئەوەى باوەرى بە خوا جياوازەكان ھەبيّت مىشروپ: خواردنـەوە، ھەر شىلەمەنيەك كە شياوى خواردنەوە بيّت

مسشروح: شنی کنراوه، شنروّقه کنراو، راقه کنراو، لیّکدراوه

مشروط: شەرتدار، مەرجدار،

مسشروطه: نه ته وایسه تی، حکومسه تی یاسسایی، حکومه تیّك که پارلمانی هه بیّت و نویّنه رانی خه لُك تیایدا به شدار بن

هشروع: رِموا، حهلاّل، ئەوەى بەپىنى شەرع بىنت هشط: شانە، ئەوەى كە قرى پى دادەھىنىن ھشطك: خەنت دان ھۆلدان ئەرمەر خەنت تىلىنىت

مشطب: خهت دار، هیلّدار، نهوهی خهتی تیا بیّت مشعب: ریّگه، شیّواز، ریّچکه، ریّ

مشعث: بلاّو، پرڙ، پرڙ و بلاّو

مشعر: خەبەردەر، ئاگادار كەرەوم، ھەوالدەر

مشعشع: درهخشان، درهوشاوه، پۆشن، پوون

مشعل: چراخان، چرا، ئاورگ، مەشخەل، چۆلەچرا

مشعل دار: مهشخهل دار، ئهوهی مهشخهل له دهست بگریّت و له ییّش کهسانیتر

مشعوف: شەيدا، دلدادە، خۆشحال، شادمان، شاد

مشغله: كار، پیشه، سهرقالی، سهرگهرمی

مشغوف: دلداده، مهلخهلهتاو، شهيدا

مشغول: سەرقال، سەرگەرم، ئەومى سەرقائى كاريك دىت. مشوش: پهرێشان، ناڕێڬ، شێواو، شڵهژاو، تێڪهڵ و پێڬهڵ مشش مدند و ۲۰۰۰ ۲۰۰۰ ۲۰۰۰ ۲۰۰۰ ۲۰۰۰

مشوش: هاندەر، بزوێنەر، ھەڵخڕێِنەر مشوم: ناموبارەك، پێ رەش، شووم

مشوه: ناشیرین، ناحهز، ئهوهی پوخساری ناشیرین

مشوی: برژاو، برژیاگ

بيْت

مشهر: ناودار، ناسراو، سەرنياس، ئاشكرا، ديار

مشهود: بینراو، دیتراو، بهرچاو کهوتوو، ئهومی به چاو بینرابیّت، ئهومیه شایهتی لهسهر بدریّت. به مانای رِفْرْی ههینی و رِفْرْی پهسلانیش دیّت

مشهور: ناودار، سەرناس، سەرنياس، بە ناوبانگ مشى: ١ – پۆشتن، پيگه پۆشتن ٢ – شيوم، شيواز،

رِیّچکه، رِیّباز مشیانه: حدوا، دایکه حدوا، یدکهم ژن بهپیّی کتیّبه ئاسمانیدکان

هشیب: پیر بون، به سالاً چون، سهر سپی بون هشیت: خواستن، ویستن، ئیراده، خواست، مهبهست، مهبهست و ئیرادهی خوایی

مشید: گهچ کراو، سواغ دراو به گهچ

مسشید: ۱ – مه لکراو، شهکاوه، بلند ۲ – به میّز، خوّراگر

مشیر: ئیشارهکهر، راویژکهر

مشیمه: منالّان، منالّدان، شویّنی منالّ لهناو سنکی ه.

مص: مرين

مصائب: سەخىتەكان، گرفتەكان، دژواريەكان

مصاب: ۱- سهختی دیتوه، بهلاً بهسهرداهاتوو،۲- راست، دروست، به مهبهست گهشتوو

مساحب: هاودمم، هاوقسه، هاوملّ، ههقالّ

مصادره: زموت کردن، داگیر کردن، دمست بهسهردا گرتن، مال ومرگرتنهوم به زوّر

مصادف: بەركەوتن، بەريەك كەوتن، پوبەپوو بون، پيك گەشتن و بەريەك كەوتن

مصارع: زورانباز، ئەومى يارى زورانبازى دەكات

مشفق: دنسوز، میهرهبان، دل نهرم، بهبهزهیی

مشفقانه: دنسوزانه، دل نهرمانه

مشفوع: شيّت، شهيدا، مهجنون

مشق: نوسين، راهيّنان

مشقت: رەنج، سەختى، دژوارى، مەينەتى

مشکك: گومان كەر، دودل، ئەوھى گومان لە ھەمو

شتيك دمكات

مشكل: كيشه، گرفت، دڙوار، كاري سهخت و ئالوز

مشکل پسند: دژوار پهسهند، ئهوهی شتهکان به دژواری پهسهند دهکات

مشكو: حەرەمسەرا، بوتخانە

مشکور: پهسهند کراو، به دلّ، شوکر کردن، سوپاس

مشکوك: گوماناوى، گوماندار، نامق، دووپهختى، ئەومى گومانى لێېكرێت يان گومانى لەسەر بێت

مشكين: رمش، تاريك

مشکین پرنسد: رهشایی، تاریکی، رهشایی شهو،

هەورى رەش

مشك؛ مەشكە، مەشىك، مەشىكۆلە، كوندە، تۆپاغان،

تۆراخدان

مشگی: رهش، رهشباو

مشمئز: بيزار، رمم كردوو، لووتهلا، ومرمز، قهلس

هـشمس: خوّر ليّدراو، هـهتاي ليّدراو، لهبهر هـهتاوا دانراو

مشمول: کشتگیر، کشتی، ئهوهی ههموان بگریّتهوه، دهوره دراو، گهماروّدراو

مشموم؛ بۆنكراو، ئەومى بە ھەستەومرى بۆن كردن

ھەسىتى پىبكرىت

مشنج: ترهنجاو، قرنجاو

مشنع: قيْزهون، ناشيرين، درْيْو، ناحهز، پيس

مشنف: جوان كراو، رازاوه، رازينراوه

مشوب: تێڮەڵ، تێڮەڵو، ئاوێتە، پيس

مشورت: راوێڙ کردن، بيرورا گۆرينهوم، پـرس کردن، چارەسەر ئەندێشى، راوێڙ، تەگبير

مصارعت: زوران گرتن، باوهش بهیه کا کردن به له زهوی دانی یه کتر

مصاص: راز، نهینی، شتی شاراوهی کهسیك

مسساعب: ســهختیهکان، دژواریــهکان، گرفتــهکان، بهلاّکان، گرفتاریهکان

مصافات: هارهڵی، هاررێيهتی، درٚستايهتی

مصافحه: تموقه کردن، تموقه کردن لمکاتی یمکتر بینین یان کاتی مالئاوایی

مسصالح: ۱- بهرژهوهندی، شهوهی دهبیتهی هـزی ناسوده بونی ژیانی مرزق ۲- کهرهسته، کهرهستهی بیناسازی وهك چیمهنتو و خشتو.....

مصالح: ئاشتى كەر، ئاشتى خواز

مصالحه: ئاشىتى كىردن، سازان، گونجان، ھەٽكردن يىكەرە

مسسساهرت: زاوایسهتی، بسون بسه زاوا، پهیوهنسدی خزمایهتی لهگهل کهسیک بهستن، ژن هینان مصاید: داو، تهله، دالاً، تهلهکان

مصصباح: ۱- چرا، ۲- ئەر قاچ قاچاخەى نانى بەيانى تيا دەخۆن

مصبغه: شوينني رونگ كردن، رونگ خانه

مصبوغ؛ رەنگ كراو، بۆيە كراو

مصعح: هەلەچن، ھەلەگىر، ئەوەى ھەلەى كتيب يان نوسراويك راست دەكاتەوە

مصحف: كتيب، پەرتورك

مصداق: بهلّگه، بورهان، پالّپشت بنّ قسه، بهلّگه یان ههر شتیّك بنّ سهلماندنی راستی قسه بهكار بیّت

مستصدر: سەرچاوە، چاووگە، چاووگ، شويننى گەرانەرە

مصدع: دەردى سەر، ژانەسەر، ئەوەى بېيتە ھۆى ژانەسەر

مصدق: باوهرکهر، باوهرهیّنهر، پشت راست کهرموه، ئهوهی باوهر به شتیّك دهكات

مصدق: باومړپێکراو، باومړکراو، پشت پاست کراو مصدوقه: پاستی، دروستی، پاست، بی درو

مصدوم: کوتراو، بریندار، زیان بهرکهوتوو، زیان دیتوو

مصر: لهمپهر، دیوار لهنیّوان دوشت، مهرز و سنوری نیّوان دو سهرزهمین، مهلّبهند، شار، ناوچه

مسصر: پێـداګر، سـوور، پێـداګر لهسـهر کـار يـان بابهتێك، ئينكار، يەك قسـه، كەلە رەق

مسطرع: فیدار، ئەوەى نەخۇشى فینى ئەگەلدايسە، پەركەم دار

مصطبه: تهخت، سهکق، شویننیکی تایبهت که لهسهر زهوی کهمیک بهرزتر بیت

مسطفي: هەلْبرْيْردراو، بژارده، يەكىك لە نازناوەكانى پىغەمبەرى ئىسىلام

مصطلم: دەركيشراو، دەرمينراو، ھەلكەنراو، لـه رەگ دەرمینراو

مصطنع: چاكەكار، چاكەخواز، خيرۆمەند

مصعد: بەرزكەرەوە، پليكانەي كارەبايى

مصفر: بچوك كراو، كورت كراوه

مصف: گۆرەپان، شويننى شەر كردن

مصفات: کەوگىر، پالوينه، ساق، ئەوەى شتيكى پى دەپائيون

مصفی: ۱ - پالاُوته، پالْیُوراو، له ساق دراو۲ - پاك، بی غهش، بی گهرد

مصقع: زمان پاراو، قسه زان، ئهوهی بتوانیّت به ئاسانی و پاراوی قسه بکات

مسصل: کهشك، شهوهی له شاوی ماست یان پهنیر دروست دهکریت

مصلح: چاکساز، چاکهکار، چاکهخواز، ناشتیدمر، شیاو، شایان

مــصلحت: بەرژەوەنىدى، ئىەوەى بېيىت ە ھىزى خيىر و خۆشى و لەبەرژەوەندى مرۆڤدا بيىت

مصلحت دیدن: به باش زانین، له بهرژهوهندیدا بینین، به چاك زانین

مصلحت کردن: پاویْرْ، بیروپا گۆپینهوه، پاویْرْ کردن مصلوب: لهداردراو، له سیّداره دراو

مصلی: نویزگه، شوینی نویژ کردن

مضاعف: دوبهرابهر، دو ئهوهنده، دو ئهونه مضاعف: زیاد کراوه، زیده کراو، شبتیک که به شتیکیتر زیاد بکریت مضافرت: هاوکاری کردن، بارمهتی دان، هاریکاری

مضافرت: هاوکاری کردن، یارمهتی دان، هاریکاری کردنی یهك

مضایقه: تهنگ پی هه نینین، سهخت کردن، زور بو هینان، دروار کردن لهسه کهسیک، هه نین چان، تهنگه تاو کردن

مضجر: خەمەينىمر، خەفەت ھينەر، دلتەنگ كەر مضجع: شوين خەو، ئارامگە

مضحك: پيكهنيناوى، پيكهنين هينهر، ئهوهى ببيته

هۆی پێکەنین مسخود: زیاندەر، زیانکار، زەرەدەر، قەساردەر، خەسارکەر، ئەودى زیان بگەیەنیّت

مسضرب: ئاژاوهچی، فیتنهچی، ئهوهی پیشیّوی و ئاژوه بنیّتهوه

مضرت: زمرمر، زیان، قهسار، خهسار

مضروب: ليدراو، تيلان خواردو، ئەرەى ليدانى خواردبيت

مضطر: داماو، ناچار، گرفتار، دهست کورت مسضطرب: پەرئىشان، لـەرزان، چەواشــە، شــپرزە، شلەژاو، پەشۆكاو، ھەراسان

شلەژاق، پەشۇكاق، ھەراسان مضعف؛ سست كەر، لاۋازكەر، بێھێڑ كەر

مضغ: جوون، جاوین، جاوینی خواردن لهناو دهمدا مضغه: تیکه، پله، پله گزشت، بهشیك له گزشت

مسطل: گومپاکهر، که پیدمرکهر، شهومی به لاپیدا دمیات

مسطله: گومړايي، لـه ړێ دهرچويي. ئـهو شوێنهي مرؤة ڕێڰا ون بكات

مضمعلٌ: لهناوچو، به فیرۆچو، پرژ و بلأو مضمر: شاراوه، داپۆشراو، نهێنی، قایم کراو مضمر: لاغر، کهم گۆشت، داڵگۆشت، لهر، لاواز مضمضه: ناو لهدهم رِادان، شۆردنی ناو بهدهم مصلی: نویْژکهر، نویْژ خویْن، ئهوهی نویْژ دهکات

مصمت: كوراوه، بيدهنگ، كپ، بي قسه

مصلي

مصمم: سوور، خاوهن ئیراده، به برشت، ئهوهی بریاری بو نهنجامدانی کاریّك گرتبیّت و سور بیّت لهسهری

مسصنع: باراناو، شویننیك که ناوی بارانی تیا كۆيیتهوه، گۆلاو، ئیستهخر، حهوز

مصنف: نوسهر، دانهر، نوسهري كتيب

مصنوع: دروست كراو، بهرههم هينراو، دهسكرد

مصور: وینه کیش، وینهگر، نگارکیش

مستصون: پاریزراو، همه نگیراو، ناگاداری کراو، چاودیری کراو

مصيب: راست كرار، راست

مصیبت: به لاً، سه ختی، دژواری، گرفت، گرفتاری، خهم، پهژاره، که سهر، مهینه تی، داماوی

صبه پداروه فاستار، مایتانی، داماوی مصیبت زا: خهم هینهر، بهلاهینهر، نهرهی بهدبهختی

همیب را، خدم میدور، به *د*میدور، نه ودی به دبه ختی زیاد بکات

مصیبت زده: پرسهگیّر، شین کیّر، لیّ قهوماو، کرفتار، گیرو*ّدهی* دهرد و بهدبهختی

مصید: داو، تهله، خهوهی بق راوی ناژهلهکان بهکاری دهبهن

مسسسیر: ۱- که رانسه وه، قه کسه ریان ۲- شسوینی گه رانه وه، سه رچاوه ۳- ئه نجام، کوتایی، کوتایی کاریک

مضاء: کاریگهری دانان، کارتیکردن، کارتیکهری

مضاجع: شوين خهو، ئارامگه

مضاجعه: پێکهو خهوتن، سهرجێيي، لهيهك جێگادا خهوتن

مضاده: دژایهتی کردن، نهسازان، نهیاری، ناتهبایی، .

ناكۆكى، ھەڭئەكردن مضارع: ١ – ھاوشئوھ، وەك، ليْكچوق ٢ – رابردو،

مضارعت: هاوش يوه بون، ليكچون، وهك يهك بون، هاوتا بون، وينهى يهك بون

مضاره: دژایـهتی کـردن، شهیاری، زیـان لیّـدان، زمرمر لیّدان

مضموم: كۆكراوه، ئاماده كراو

مضمون: ناوه پۆك، مانا، ئەومى لە وتە يان نوسىراويك مەلدەمىنىجىيت

مضيء: پون كەرەوە، درەخشان، تابان، پوناك كەر

هضي: رۆشتن، تێپەرىن، بەسەرچون، تێپەرىنى كات

مضياع: لهناوبهر، به فيروّدهر

مضيع: لەناوبەر، بەفپرۆدەر

مضیف: میوانخانه، شویننی میوانداری کردن له میوان

مضيف: ميواندار، مينماندار، خانه خوي

مضيق: تەنك، تەسك

مطابق: یهکسان، بهرابهر، هاوتا، وهك یهك مطابقة: بهراوهرد كردن، بهرابهر كردنى دوشت

مطار: فرزکهخانه، شوینی فرین و نیشتنهوهی

مطارده: پهلاماری یهك دان، هیرش كردنه سهر یهك

مطال: درهنگ کردن، سستی کردن، پشت گوی

مطالبه: داوا كردن، شتيك له كهسيك خواستن،

داوای حهقی خوّت کردن مطالعه: خویّندنهوه، خویّندنهوهی نوسراو یان

كتيب و ورد بونهوه ليي

خستن

مطاوع: فەرمانبردار، گويْرايەلْ، ملكەچ، سازگار

مطاوعت: فـهرمانبرداری کـردن، گویّرایـهلّی کـردن، فهرمان بردن

مطاوله: درينژه پيدان، خاياندن، ئهم دهس و ئهو

دەست كردن مطايبه: گاڵته، گەپ، شۆخى، تيتالى، گاڵته كردن

مطب: دەرمانگا، شوينني دكتۆر، تيمارگه

مطبخ: چێشت خانه، ئاشخانه، ئاشپهزخانه،

شويننى خواردن دورست كردن

مطبع: چاپخانه، شویّنی چاپ کردنی کتیّب و نوسراوه

مطبوخ: کولاًو، کولیّنراو، سهر ناگر خراو مطبوع: أ – جاب کراو ۲ – به دلّ، بهسهند، دلّگیر

مطجن: برزاق سوورکراو، سورکراوه لهناو تاوه مطر: باران

مطرا: تهر، تهر و تازه، ئاودار

مطران: مەتران، سەرۆكى قەشەكان

مطرب: سازنه، لۆتى، گۆرانيبيش، سترانبيش، چاروش

مطرح: تەرح كردن، باس كردن

مطرد: ۱- پم، پمی کورت ۲- نالاً، بهیداخ، پهرچهم مطرد: دریِّژ، بهردهوام

مطرف: ۱ – سەرەتا، پیشەکی، دەسپیک ۲ – ئەسپیک

که سهر و کلکی رهش یان سپی بیّت

مطرق: چەكوش، پىك، چەكوچ

مطروح: دوورخراوه، فريدراو

مطرود: دوور کراوه، دوورخراوه، دهکراو، پاونتراو، دهرپهراو

مطعم: خواردنگه، چێشتخانه، شوێنی نان خواردن

له بازا<u>ل</u>

مطعون: \— تانه ليدراو، سهركۆنهكراو، سهرزهنشت كراو \— تاعون ليدراو، ئهوهى نهخوشى تاعون ليى دائت

مطلا: سواخدراو، چهور کراو، شتیک که بهشتیکیتر سواخیان دابیت

مطلب: بابهت، مهبهست، نوسراوه، ویست، ئارهزوو، ئاوات، پرس، بابهتیّك له زانست

مطلع: ئاگا، ئاگادار، زانا، دانا، ئاگا له کاریّك یان شتیّك

مطلق: ئازاد، رهها، بي كوت و بهند

مطلقه: تهلاق دراو، ژن<u>ن</u>ك كه ميردهكهى تهلاقى دابيت

مطلوب: خوازراو، ویستراو، پهسهند، به دل^۱، گونجاو

مطمئن: دلّنیا، نارام گرتوو، ناسووده، پشت سوور مطموس: ون، گوم بو، کویّر، نابینا، دوور کهوتوو

مطموع: تەماحكار، تەماحدار، رژد، بەرچاوتەنگ

مطواع: گویزرایه لن فهرمانبردار، ملکه چ مطول: ۱ – دریّژ کراو، کیّشراو ۲ – دریّژ

مطوى: پێچاوپێچ، ئاڵۆز، پێچراو، پێچدار، لوول خواردو

مطهر؛ پاك، پاقر، خاوين، بي گهرد

مطهره: ئافتاوه، مەسىينه، دەفىرى ئاو كە دەسىت نويْرى يى دەگرن

مطيب: بۆن خۆش، بۆنخۆشكەر

مطسیر: بسارانی، بساران لیّسدراو، ئسهوهی بسارانی بهرکهوتبیّت

مطیع: گوی رایه لن، ملکه چ، فهرمانبردار، گوی دیر مطیه: چاروی، چوارپی، ههر چوارپییه که سواری

ىليە : چاروىن، چوارپىن، ھەر چوارپىيەك كە سىوارى ن

مظاهر؛ پشت، پشتیوان، هاوپشت

مظاهرت: پشتیوانی کردن، پشت گرتن

مظفر: پیرۆز، سەركەوتوو، زال، چیر

مظفرانه: سهركهو توانه، وهك سهركهو توان

مظل: سێبهر، سێبهردار، سايهدار، نسێ دار، شهومی سێبهری ههبێت یان سێبهر بخات

مظلم: تاريك، ئەنگوستە چاو، شەوى تاريك

مظلوم: داماو، زولم ليُكراو، ستهم ليُكراو، برهش،

ماف خوراو

مظلومانه: داماوانه، وهك ستهم ليكراوهكان

مظله: خيّوهت، چادر، خيّوهتى گهوره، رهشمال، چهتر، سايهوان، سهيوان

مظنون: گومان لێکراو، ئەوەى گومانى لەسەر بێت، جێى شك، چکزين

مظنه: چی شك، جی گومان، بایی، نرخ، قیمهت، مهزمنه

مظهر: دیارده، دهرخهر، شوینی ناشکرابون، ئهوهی شتی سهرسورهینهری لیّ ببینریّت

مع: له، هاوريّ لهگهلّ

معا وريخۆلە

معاتب: لۆمەكەر، سەرزەنشت كەر، تانەليدەر

معاد: گەرانەوم، قەگەريان، شويننى گەرانەوم، رۆژى پەسلان، رۆژى كۆتايى، ئەو دنيا

معادات: دوژمنایهتی کردن، نهیاری کردن، نهسازان، ههننهکردن پیکهوه

معادن: كان، كانەكان

معاذ: پەنابردن، ھانا بردن، پەناگە، پشت

مسارزه: دوژمنایهتی کردن، نهیاری کردن، سهختا گرتن لهیهکتر، تهنگهتاو کردنی یهکتر تهنگ پیی ههلچنین

معارض: نەيار، دژ، نەگونجاو، ناپيك، نەسازاو .

معسارف: زانست، زانستهکان، ناودارهکان، کهسه دیارهکان له بواری زانست

معارفه: يهكتر ناسين، بهيهك ئاشنا بون

مهاسره: توند گرتن، سهخت گرتن، تهنگهتاو کردنی یه کتر، نه خلاق ناشیرینی

مهاش: ۱- ژیبان کردن، ژیبان گوزهراندن ^۲- بژیّوی هۆکساری ژیسان، ژیسوار، کسهل و پسهلی ژیسان، پیّداویستیهکانی ژیبان

معاشر: دۆسىت، ھاورى، ھاوەل، ھەقال، ھاودەم، ھاونشىن

معاشـــرت؛ ژیــان کــردن، پێکــهوه ژیــان، تێکــهڵی، هاونشینی، هاتوچۆ

معاشــقه: عهشـقبازی کـردن، دلّـداری، ئهوینـداری، عاشقی کهسیّك بون

معاصـــر: هــاودەورە، هاوچــەرخ، لەيــەك ســەردەمدا، هاورۆژگار

معاصـــره: هاوچـاخی، هاوچــمرخی، هاوپۆژگــاری، لهگهلاّ یهکتردا له یهك رۆژگاردابون

معاضد: ماوكار، ياريدهدهر، يارمهتيدهر، ماريكار

معاضـــدت: هاریکــاری کــردن، هاوکــاری کــردن، یارمهتیدان

معاطات؛ بهخشین، خزمهتی کهسیک کردن

معاف: بهخشراو، ليْخَوْشبو

معاقب: سزادهر، پاداشت دمر، به دواداچو

94.

معاقب: ئەشكەنجەدراو، سزادراو، تۆلە لى سەندراو معاقبه: سزادان، تۆلە ليكردنەوه، ئەشكەنجە دان معاقده: پەيمان بەستن، بەلين دان

معاقره: ۱- بهرده وام خورادنه وه، عادهت گرتن، خوو پیّوه گرتن، بهرده وام خواردنه وهی شهراب و عهره ق ۲- جویّن دان، شهره جویّن، جنیّد دان

معالج: چارەسەركەر، دەرمانكەر، تىماركەر، ئەوەى چارەسەر دەكات

معالجه: چارەسەكردن، دەرمان كردن، تيمار كردن، چاك كردنەوە

معالی: شهرهف، گهورهیی، ریز

معامل: سهوداكهر، ماملهچى، بازرگان

. معامله: ماملّه، کرین و فروّش، ماملّهکردن، سهودا

کردن، تیکه و لیکه

معان: شوين، مال، جيگه، جي

معاند: شەركەر، شەرخواز، نەيار

معاندت: ۱ – شهر کردن، ههرا کردن، پیداگرتن ۲ – خودور خستنهوه، دورره پهریزی

معانقه: یه کتر له ئامیز گرتن، باوهش به یه کا کردن

معانی: مانا، ماناکان، ناومروّکی و ته یان و شهکان معاود: ناگا، و شیار، شارمزا له کاری خوّ، پسپوّر

معساودت: گەرانـەوم، قەگـەريان، ھاتنـەوم، دوبـارم ھاتنەوم

معاوضه: گۆرىنەرە، ئالوگۆر، ئالشت

مساون: ياريدهدهر، جيّگر، شويّن گر، بهردهست، ياريكار

معاونت: هاریکاری کردن، یارمهتی دان، هاوکاری کردن

معاهد: هاوپهیمان، هاوسویند، هاوبهلین

معاهده: پهیمان بهستن، بهلیّن دان، عههد بهستن و سویّند خواردن

معایسب؛ عهیبهکان، کهم و کوپیهکان، ثیرادهکان، خراییهکان

معاينه: بهچاو بينين، سهرهنج دان، شتيّك به چاو بينين

معبد: پەرسىگا، پەرسىتگە، شويننى پارانەوە و خوا پەرەسىتى

مهبر: پیرهو، بووار، بگار، بازگه، شوینی پوشتن، پرد و همرچی بههویهوه لهسهر ناوی پوبار تیپهپن معبر: خهو لیکدهرهوه، نهوهی خهو لیکدهداتهوه

معبود: پەرەستراو، ئەوەى دەيپەرستن

معتاد: خووگرتو، عادهت گرتوو، ئهوهی به کاریّك یان شتیّك عادهتی گرتبیّت

معبار: باوه ردار، باوه رپيكراو، بايه خدار

معتد: هـهژمار كـراق، حـسێب بـێ كـراق، لهبهرچـاق گيراق، سهرنج پێدراق

معتدل: ۱- راست، ریک، راسته و خق ۲- به رابه ر، یه کسان ۳- نیوه نج، ناوه نج، ناوه ند

معتندر: پهنپ کیر، بیانوکیر، ئهوهی بیانو دهگرینت یان بیانو دههینیتهوه

مسترش: رمخنهگر، دژ، نارازی، ئهومی رمخنه له

كەسىنىك بگرينت و درايەتى بكات

معترف: دان پیانهر، درکین، درکینهر، پی لینهر

معترك: گۆرەپان، شەرگە، شويننى شەر

معتز: ئازین بهریّن پیّزدار، بهنرخ معتزل: گۆشهگیر، سوچ نشین

معتزله: موعتهزیله، بهشیک له موسولمانان که باوه پیان به نازادی نیراده ههبو و خوایان لهههر جوّره کردهوهیه به پیچهوانهی داد و راستیهوه به دور دهزانی

معتصم: پەنابەر، ھۆمەن بەر، ھانابەر، ئەوەى پەنا بۆ كەسىپك دەبات بۆ پزگاربون لە بارودۆخ يان شتىپك معتضد: ياريدەر، دادخواز، يارمەتىدەر

معتقد: ۱ – باوهردار، بپوادار، باوهرکهر، ۲ – باوهر، بپوا، ئەوەى مرۆۋ باومړى پێيەتى

معتکف: گۆشهگیر، گۆشه نشین، نهومی له خهڵکان خزی به دووردهگریت و له سوچیکدا دادهنیشیت

سوى بە دورى دىرىك رايا سىرچىدە معتل: ئەخۆش، ئاساغ، زەلىل، پەك كەوتە

معتمد: باومړپینکهر، بپوا پینکهر، ئهوهی باوه پ به پهکیتر دمکات

معتمد: باوهريپكراو، بروا يپكراو، ئهوهى باوهرى يٽكرابيت

معتنى: سەرنج دەر، ھەول دەر، ئەوەى سەرنج بە کاریک دهدات و همولی بق دهدات

معتنی به: سهرنج پیدراو، شیاوی سهرنج، شایان، ژێهاتی، زۆر، زياد

معتسوه: كهم عهقل، كهم ئاوز، بسي عهقل، نهزان، سەرگەردان

معجب: خۆبين، خۆپەسەند، خۆوپست

معجب: سەرسىورماو، واق ورماو، ھەپەساو

معجسر: لهچك، روسهرى، سهريوش، ئهوهى ژنان سەرى خۆيانى پى دادەپۇشن

معجزه: موعجيزه، موجيزه، كارى كهس نهكردوو، كاريكى تايبهت كه كهسانيتر له كردنهكهى ناتهوان

معجل: پەلەكەر، بلەر، بە ھەڭپە، ھەڭەشە، ئەوھى لە كارهكانيدا يهلهيهل بكات

معجم؛ نوقته دار، ههر وشهیه ك كه نوقته ی ههبیّت. به مانای فهرههنگی وشهیش به کار دهبریّت

معجون: شيّلاو، تيّكه لأو، داشيّلاو، ههوير

معسد: ئامادەكەر، ئامادەكار، ئەرەي شىتەكان يان كارمكان ئاماده دمكات

معدل: بەرابەر، يەكسان، ھاوكيش، نيوەنج، ناوەنج، ناوەند، ئاسىتى ناوەندى شتەكان

معدلت: دادیاری، دادیهرومری، دادگهری، داد کردن

معسدم: دەروپىش، ئەدار، ھەۋار، دەسىت كورت،

معدن: كان، كانگه، لاژوارد، ناوهندى شتيك

معسلود: ١ – ژماركراو، هەژمار كىراو ٢ – كەم، تـۆز، بريّك، تۆزقاليك

معدوم؛ لهناچو، گوم بو، نادیار، نهبو، فهوتاو معسده: گهده، میعده، یسهکیک له نهندامهکانی جەستەي مرۆۋ كە خواردنەكان لەريدا ھەرس دەبن معذار: بهلگه، بورهان، بیانو، ئهوهی بههویهوه داوای ليبوردن دمكهن

معذب: ئازار دراق، ناراحهت، ئەشكەنجەدراق معلذرت: بيانو، بيانگه، داواي ليبوردن، ئهومي به هۆيەوە داواى ليبوردن دەكەن، ليخۆشبون معسذور: بيانودار، بهخشراو، چاوپۆشى ليكراو، ئەرەى بە پەڭپ و بيانوەكەي رازى بن معـــراج: پێپليكانه، پليكانه، قادرمه، پهيـره، نەردىوان، ئەومى بەھۆيەوە سەركەون. لە ئايىنى ئیسلامیشدا سهفهری پیغهمبهری ئیسسلام له مهككهوه بو مسجد القصى و لهويوه بو ئاسمانهكان پنی دهنین میعراج

معرب: ئاشكار، ئاشكرا، ديار، بەرچاوژ

معربد: شهرانی، بهدفهر، شهرکهر، ئهوهی خوی مەست بكات و شەر بفرۆشىنت

معرت: ١- خراپه، گوناح، تاوان، عهیب، جهنایه ت ۲- تاوان، خوينبايي، قهرهبو ۳- رهنگ گوړين، رەنگ كۆرىنى روخسار بەھۆى توورە بونەوە

معسرج: پهيـژه، نـهرديوان، پليكانـه، قاردمـه، يـي پلیکانه، ئەوەى بەھۆيەوە سەر بكەون

معرض: پیشانگا، شوینی نیشاندانی بهرههمیّك معرض: نهیار، در، ئهومی پشت دمکاته شتیك یان

معرف: ئاسينەر، ئاشكراكەر، تاريف كەر

معرفت: زانایی، ناسینی شتیک، زانست، زانیاری معرفی: ناساندن، ییناسه کردن، ناساندنی کهسیک به کەسێکیتر

معرك: شەرگە، گۆرەپانى شەر، شويننى شەر كردن معروف: ناودار، ناسراو، سهرنیاس، بهناوبانگ معرى: رووت، رووت و قوت، بى بەرگ، بى يۆشاك، زەللوت، رووتەل

معز: بزن

معز؛ رِيْز ليْگيراو، رِيْز بق دانراو، بهرِيْز كراو معزز: بەرين، ريندار، هينا، ئازين، گەورە، پايەدار معزم: ئەفسىونگەر، جادوگەر،

معزول: له كارلابراو، دەركراوه، له كار خراو، بيكار معسر: نیازمهند، دهست کورت، نهدار

معلف: ئاخور، تەويلە، گەور، شويننى ئالف خواردنى مەر و مالأت

معلق: ههلّواسراو، هالأواسراو، ئاویّزان، شوّپ معلم: نیشاندار، ئهومی به هوّی نیشانه و هیّمایهکی تایبهت کهم ویّنه بیّت

معلم: فيركهر، فيركار، ماموّستا

معلم: فيْركراو، فيْربو، راهيْنراو

معلن: ئاشكراكەر، دەرخەر، ديارخەر

معلسول: داماو، پهك كەوتە، ئەخۆش، كەم ئەندام، زەلىل، عەلىل

معلوم: زانراو، ناشکرا، دیار، بهرچاو معلومات: زانیارهکان، زانستهکان، نهوهی نهزانراون معلی: ههلکراو، شهکاوه، بهرز کراو، بلند کراو معمار: وهستا، میعمار، کارزان و شارهزا له دروست کردنی خانویهره

معمر؛ بهتهمهن، پیر، به سالأچو، تهمهن دریّژ معمور؛ ئاوهدان، ئاوهیان، ئاوهدان کراوه، ئاوا، ئاڤا معمول؛ باو، خوّرستی، کراو، دروست کراو، بهرههم هیّنراو، داب و نهریت، یاسا

معمول داشتن: بهجیّ میّنان، جیّبهجیّ کردن معمول کـردن: جیّبهجیّ کردن، به جیّ میّنان، برمو پیّدان، باو کردن، بلاّو کردنهوه

معمی: پۆشراو، داپۆشراو، نەزانراو، مەتەڵ، لوغز، شتێك كە ماناكەي داپۆشراو بێت

معنوی: ۱ - روّحی، تایبهت به روّح، راستین، راستی ۲ - واتایی، واتادار، مانادار

معنی: مانا ، ناوەرۆك ، مەبەست

معنی دار: واتا دار، مانادار، ئەومی مانای ھەبیّت معنی گزار: لیّکدەرەوە، شرۆقەکەر، راقەکەر

معوج: لار، خوار، خویر، ناراست، چهماوه، چهمیو معود: راهینزاو، پهروهرده کراو، عادهت ییدراو

معودً؛ نوشته، دوّعا، نوشته یان مهر شتیّك که بوّ

نەھێشتنى زيان و زەرەر دەينوسن، چاۋەزار

معوق: وهستاو، دوا کهوتوو، پهك کهوتو، ماتلّ معول: پهنا، پشت، پشتيوان، باوهرپێکراو معسر؛ سەخت گیر، دژواركەر

معسكر: لهشكرگا، ئوردوگا، شويني لهشكر

معسور: دژوار، سهخت، گران

معشار: دەيەك، يەك بەش لە دە بەش

معشر: جەماعەت، كۆمەل، كۆ، تاقميك له خەلك

معسشوق: دلدار، دولبهر، دهزگیران، خوشهویست،

ئەوين

معصار: گووشهر، ئامیریکه میدوهی تی دهکهن و دهیگوشین تا ناوهکهی یان شیرهکهی وهربگیرن، ناوگر، ناومیوهگر

معصفر: زەرد رەنگ، بەرەنگى زەرد

معصم: مەچەك، مەچەكى دەست

معصوم: پاك، بى گوناح، بى بەرى لە گوناح، ئەومى بەتەمەنى خۆى گوناحى نەكردېيت

معصومانه: بي گوناحانه، پاكانه، وهك پاكهكان، وهك بي گوناحان

معصومیت: پاك بون، بي گوناح بون

معصيت: گوناح، سوچ، ههله، تاوان، خهتا

معضل: دِرُوار، سهخت، گرئ، ناحهز، قيْزهون، دريْو

معطر؛ بۆندار، بۆنخۆش، بۆنخۆش كەر

معطل: بيّكار، داماو، ماتلّ، بيّ بهش

معطي: بەخشەر، بەخشەندە

معظم: گهوره، مهزن، به گهوره دانراو

معفن: بۆگەن، بۆن ناخۆش، رزيو، گەنيو

معفو: بهخشراو، چارپۆشى ليكراو

معقبد: گری دار، ئالوز، نهزانراو، به گری، قسهی

سەر داپۆشراق و ئامۆ

معقرب: چەمارە، خوار، لار، چەميو

معقل: پەنا، شوين پەنا، بورج، قەلأ، در، كيوى بەرز

معقول: پەسەند، پەسەند كراوى عەقل، بەجى

معکن: ورگ زا، سك زل، ورگن

معكوس: سەرەوخوار، پێچەوانە، ئاوەژۆ، سەرەوژێر،

هەلەق گەراۋە

معلات: شهرهف، کهورهی، ریز

معونت: دەسگیرۆیی، ھاریکاری کردن، یارمەتی دان معهـــــود: پـــهیمان بەســتوو، بەڵێنـــدار، ناســراو، بەناوبانگ، ناودار

معى: ريخۆلە

معیار: ئەندازە، پێوانە، ئامێرى ھەڵسەنگاندن

معیب: عەیب دار، ئیراددار، بەعەیب، ناراست

معیت: پیکهوه بون، هاوهنی، هاویییهتی

معید: ۱- شارهزا، به ئهزمون، کارزان ۲- کهسیّك که کاریّك دوباره بكاتهوه، ئهوهی وانه بسوّ خویّندگاران دوباره بكاتهوه

معیـــشت: بــژیّوی، هوّکــاری ژیــن، ژیــوار، ئــهوهی بههوّیهوه ژیان دهکهن وهك خواردن و خواردنهوه معیل: خیّزاندار، نهوهی مال و منالّی زوّری بیّت

معين: ياريدەدەر، يارمەتيدەر، ھاريكار، ھاوكار

معین: ئاشکرا، دیار، زانراو، بەرچاو **معیوب:** عمیب دار، به عمیب، ئیراد دار

هغ: مۆغ، پياوى رۆحانى ئايينى زەردەشتى

مغ: ١- چالّ، قوولٌ ^{٢-} روبار

مفادرت: به جی میشتن، کهسیک به جی میشتن و

مفار؛ ئەشكەرت، غار، درناڭ، مەغارە،

مقاره: بروانه مغار

مفازله: عەشق بازى كردن لەگەل ژنان، ژن بازى، مى

مفازه: دوكان، مهخزهن، ههمارق، تهنبار، تهمار

مفا<u>ف ص</u>ت: ناكاو گير كردن، لهناكاو هيّرش كردنه سهر كهسيّك

مفاك: چال، قوولأيي، قوول، شوينني قوول

مفاكچه: چائى كەم قوول

مفالات: سنور بەزاندن، ئە ئاست ت<u>نپ</u>ەرين، گران

کرین، گران فرؤشی کردن

مغالبسه: زال بون، دەسسەلأت پىەيا كىردن، زالبون بەسەر يەك

مفالظه: دوژمنیایهتی، نهیاری، دوژمنایهتی کردنی یهکتر

مفاله: خیانهت، ناراستی، دهغه لی

مفایر: ناجوّر، پنچهوانه، جیاواز، گوّراو

مفایرت: جیاوازی، پنچهوانهی یهك بون

مفایطه: ۱ – بنهو قسه كردن، هه لیت و پلیت و تن
۲ – دوژمنایه تی، نهیاری

مفبر: تۆزاوى، خۆلأوى

مفين: بن ران

مغبون: فریودراو، فیّل لیّکراو، ههڵخهڵهتاو، خلّهتاو مغبه: کوّتایی، ئهنجام، دوماهی، کوّتایی ههر کاریّك مغتبط: رژدی بهر، چاوچنوّك، بهرچاو تهنگ

مفتنم : ههل، به خوّرایی دهسکه وتوو، تالأنی، به ههل زانین

مغرب: پۆژئاوا، خۆرئاوا، شویننی ئاوابونی خۆر مغرب: سەیر، سەرسوپھینەر، شتی سەیر و سەمەره مغربسل: ۱- پەست، پیسوا، نامەرد ۲- ئاوسساو، باكردو، پەنەماو، كوژراوى ئاوساو

مفرض: نەيار، ناھەز، بەدفەر، قىن لەدل، خراپەخواز مفرق: نوقم كراو، خنكاو

مفرم: تاوان، قەرەبو، وام، قەرز

مفسرور: لهخۆبایی، فینزن، به فینز، خۆپەسەند، له خۇرازى

مفرورانسسه: خۆپەسسەندانه، ئسە خۆپازيانسە، وەك خۆپەسەندەكان

مفروس: چێنراو، نێڗٝراو، نهمام که لهزهویدا بنێڗٝرێِت مفر: مهغز، مێشك، مڒخ

مفسل؛ مردوشنور خانه، شوينني مردو شورين

مفشوش؛ غەشدار، تىكەل، ناپاك

مغص؛ ژانه سك، ئازارى سك، سك ئێشه

مفصوب: زموت کراو، داگیرکراو، شتیّك که بهزوّر له کهسیّك ومربگیریّت

مغفرت: بهخشین، لیخوشبون، چاوپوشین له گوناح، لیوبردن، بورین

> مففل: نەزان، گیّرْ، ور، كاس، حوّل، كەم عەقلّ مففور: بەخشراو، چاوپوّشى لیّكراو، بوراو

مفلظ: دژوار، سهخت، توند

مغلق: داخراو، بەستراو، وتەيەك كە تۆگەشتنەكەى دروار بنت

مفلگساه: ناخوپ، تهویله، شول، شویّنی خهوتن و حموانهوهی چوارپیّکان، گهور

مغلوب: شكاوـ شكياو، تێشكاو، شكهست خواردو، بهزاو، بهزيو

مغلوط: غەلەت دار، ھەلەدار

مغمور: بی ناو، نهناسراو، بی پیّز، بی ناو ونیشان، پیاوی نهناسراو و بی پیّز

مقمسوم: خەمبار، خەفەتبار، پەۋارەدار، دلتەنگ، خەمۆك

مقمى عليه: بيهوّش، لههوّش جو

مغنساطیس: موگنساتیس، ئاسسن پفینن، موغنساتیس، جۆره بەردیکه که له کانهکان بهشیوهی بهردی پهش دهست دهکهویت و تایبهتمهندیهکهی ئهرهیه که

ئاسن بەرەو لاى خۆى رادەكىشىت

۸فنی: جێ، جێگه، جێگه وپێگه

مفنی: بی نیاز کهر

مفنی: گۆرانی خوین، سترانبیّژ، گۆرانی بیّژ

مفوشا: زەردەشىتى، باوەردار بەئاييىنى زەردەشىتى

مفسول: مهغوّل، ناوی تایههٔهیه کی زهر دپیّستی ناسیایی ناوه راست که خهلکانیّکی خویّنخوّر و تالانچی بون

مفیسب: خسق شساردنهوه، خسق حهشساردان، دوور کهوتنهوه، لهبهرچاو نهمان

مغیث؛ فریادرهس، پشتیوان، پشت گر

مفير؛ تالأنكاس، تالأنچى

مفير: گۆراو، گۆرياو

مفیر: شیاوی گۆړاندن، ناسهقامگیر، خۆړانهگر

مفاجسات: ناكاوگير كردن، لـهناكاو هاتن، لـهناكاو

هێرش کردنه سهر کهسێك

مفاخر: نازكەر، شانازىكەر، بەخۇوە نازين

مضاد: مانا، ناومروّك

مفارقت: جیابونهوه، جیایی، دووری، جوی بونهوه

مفاصات: جیا کردنهوه، جوی کردنهوه، حسیّب کردن، پون کردنهوهی حسیّب

مفاكهه: شوّخي كردن، كالته كردن، تيتالي

مفاهیم: ماناکان، چەمکەکان

مفت: مفت، خۆرایی، بهلاش، ئەوەى به بیّ زەحمەت دەست كەریّت

> مفتاح: کلیل، ئەوەى قوفلى پى دەكەنەوە مفتتح: كراوە، ئاوەلا، ئاوەلا كراو

> > مفتح: كليل

مفتخسر: شانازیکهر، ئهوهی بهخوّی دهنازیّت، قوونهت

مفتخــوار: مفتـهخوّر، بهلاشـخوّر، خـویّپی، لالـهوهر، ئهوهی بیّ رهنج و زهحمهت شتیّك به دهست بیّنیّت مفترس: درنده، ناژهلّی درنده

مفتش: پشکنهر، پشکێنهر، پهيجۆر، لهشوێنگهڕ مفتضح: ڕيسوا، بهرچاو، ديار، بيّ ئابڕو، ئهتك كراو مفتقر: دمست كورت، نيازمهند، نهدار

مفتن: فیتنه چی، ئاژاوه چی، ئاژاوه گیْر، گیْره شیّویْن مفتوح: کراوه، ئاوه لاّ، ئاوه لاّ کراو

مفتون: ۱ – فیتنهچی، ناژاوهچی ۲ – شهیدا، شیّت، ئەویندار، عاشق

مفتي: فتوادهر، فهقیّ، نهوهی فتوا دهدات، موفتی مفعـش: جنیـوفروّش، جویّنـدهر، دژویّـن دهر، دهم پیس، زمان شرِ

مفعم: بيدهنگ كەر، رازى كەر، قەناعەت پيكەر

مفخم: بەرپىز، ريىزدار، كەورە، مەزن، ھيرا

زياد

مفرح: شادی هێنهر، ئەرەی شادمانی پێوه بێت مفرد: تەك، تاق، تەنيا، يەك، تاقانه

مفرش؛ پاخەر، ئەوەى لەسەر زەوى پايېخەن مفرط؛ ١ – سىنوربەزيْن، زيْدەپۆ، ئەوەى زيْدەپۆيى

بكات و سنورهكان ببهزيننيّت ٢ - زوّر، مشه، فراوان،

مضرق: جیاکهرهوه، جوی کهرهوه، پرژ و بلاو کهر، پهریشان کهر. ناوی کانزایهکه به پهنگه جیاوازهکان وهك سور، سوری کهم رهنگ، زهرد

مفروش: فهرش كراو، راخراوه

مضروض: فهرز كراو، پيويست كراو، شهوهى خوا

لەسەر بەندەكانى خۆى پێويستى كردبێت

مفروق: جيا، جوى، پرژ و بلاو، پەريشان

مفزع: پهناگا، پهناگه، ئهو شوینهی له کاتی ههلاتن رووی تیدهکهن

مفسد: لەناوبەر، بەفيرۆدەر، خراپ كەر

مفسده: خراپی، لهناوچویی، فیرۆیی

مفسر: شى كەرەۋە، ئۆكدەرەۋە، شرۇقەكەر، راقەكەر مفسصل: بەنىد، جومگە، جمگە، گريىچۆ، خرتىك، جومگەكانى ئۆسقان

مفصل: بهش بهش، جیا کراوه، جوی کراوه، بمربلاّو، دریزه پیّدراو

مفطر؛ رِوْرُوخور، ئەرەي رِوْرُو ناگريْت

مفقود: گوم، ون، گوم بو، نهماو، نادیار

مفكر: بيرمەند، ئەندىشەكەر

مفلاق: ناكەس، پەست، ھەڑار، نەدار

مفلاك: نەدار، ھەۋار، دەست كورت، فەقىر، پەريىشان حال

مفلح: رزگار، ئازاد، سەركەوتوو

مفلس: نهدار، ههژار، فهقیر، دهست کورت، داماو، کز مفلوج: گیر، ئیفلیج، ئهرهی ئهندامیّك له جهستهی بههرّی نهخوّشیهوه له کارکهوتبیّت

مفلىسوك: بەدبىلەخت، بىلەخت رەش، خاكەسسار، قۆرپەسەر

مفني: لهناوبهر، بهفيرۆدەر، ويرانكهر

مفهوم: زانراو، مانادار، كورتهى مهبهست، مانا

مفیسه: به که لك، به هرهدار، به سبود، سبوردمهند، قازانجدار

مفیق: وشیار، هۆشیار، زیرەك، شاعیریّك که وشهی سهیر و سهمهر بهیّنیّتهوه

مقابح: خراپیهکان، قیّزمونهکان، دریّوهکان

مقابل: روبەروو، بەرابەر، روو ئەيەك، ئەبەردەم يەك، بەرەورو، ھەمبەر

مقابله: پووبهپوبون، بهرموپوو کردن، بهرابهر کردن مقاتل: کوشتارکهر، شهپکهر، شهپخواز

مقاتله؛ شهر کردن، کوشتار کردن، شهر کردن لهگهلا یهکیتر

مقارب: نزیك، نزیكی

مقاربت: نزیك بونهوه، نزیك كهوتنهوه، جووت بون

مقارن: نزیك، هاوری، هاودهم، پهیوهست

مقارنسه: نزیبك بونسهوه، لهیسهك نزیبك كهوتنسهوه، پهیوهست بون، هاوریی و هاودهم بونی یهکتر

مقاسات: رمنج كيشان، سهختى بينين

مقاسمه: بهش کردن، دابهشکردن، شتیّك لهنیّوان خوّ وکهسانیتر دابهش کردن

مقاصات: دووری، دوورکهوتنهوه

مقاطعه: ۱- برین، جیا کردنهوه، جوی کردنهوه، دابران، له یهك بران ۲- قونتهرات گرتن، قونتهرات بهستن

مقال: ئاخاوتن، گفتوگۆ كردن، قسه كردن، دوان، ئاخفتن، يەيۋىن

مقاله: 1 - قسه کردن، ناخاوتن، 2 - وتار، پهیگ، قسسه 2 - بابهت، مهقاله، به شین اله کتیب، نوسراویکی تایبهت که له ریش ناویکی دیاریکراودا نوسراییت

مقام؛ نیشتهجیّ بون، شویّن یان کاتی نیشتهجیّ بون

مقام: ۱- پله، پایه، پنگه، پوست، شان ۲- مقام، گورانی، شیوازیکه له گورانی وتان که ناههنگی تایبهتی خوی ههیه

مقساوم: خنزراگر، بهرگهگر، سهقامگیر، راوهستاو، شهوهی لهبهرابهر کهسینك بوهستینت و خنزراگری بكات

مقاومىت: خۆراگرى، بەرگەگرتن، خۆراگىرى، رارەستارى، پتەرى، سەقامگىرى

مقايسه: بەرارەرد كردن، ھەنسەنگاندن، خەملاندن

مقبره: گۆر، قەبر، گۆرستان

مقبل: ۱ – پیشهات، داهاتوو، ئهوهی دواتر دینت ۲ –

خاوهن بهخت، بهختهوهر، به شانس

مقبول: پەسەند كراو، ھەويان، وەرگيراو، بەدل

مقت: دوژمنی کردن، نهیاری، ناحهزی، بیّزار بون،

بێڒارى

مقستهم: نـهترس، ئـازا، بـویّر، دلیّـر، ئـهوهی بـیّ بیرکردنهوه کاریّکی مهترسیدار دهکات

مقتسلاا: پێشهوا، ئـهوهي خـهڵكانيتر لايـهنگري لـيّ

مقتدى: لايەنگر، شوين كەرتور

مقتـصد: دەسـپێوەگر، نۆتەكـەر، ئـابورى زان، دەس وشك

مقتضب: براو، برياو، پچراو، قرتاو

مقتضي: داواكهر، خوازيار، ئهوهى داوا دهكات

مقتضي: داواكراو، خواستراو، ويستراو، خوازراو

مقتضیات: داوکراوهکان، خوازراوهکان، ویستراوهکان

مقتفي: لايهنگر، شوين كهوتوو، لايهنگير

مقتل؛ كوشتنگه، شويّني كوشتن

مقتنفس: پاوچی، شکارچی، پاوکس، شهوهی پاو معات

مقتنع: قانع، پازی، شوکر، شهوهی به بهشهکهی خوی پازی بیّت

وی پری ...<u>-</u> م**قتني:** بهدهست هاتور، دهسکهوت، دهسکهوتو

۔ مقتول: کورٹراو، بی گیان کراو

مقحم: لاواز، سست، كز، داماو

مقدار: راده، بهش، بهشیّك، بریّك، بهرتهقا، نهندازه، بارستایی، نهوهی بههزیهوه نهندازه و رادهی شتیّك

به دمست ديّت

مقدام؛ دمس پیشخهر، تیکوشهر، بویر، پیشپرهو مقــــدر؛ موقــهدهر، چــارهنوس، ناوچــاو، فــهرمانی خوایی، ئهومی لهلایهن خواوه دیاری کرابیّت

مقدرت: توانایی، دەسەلات، میزر، وزە، تین، تا

مقدس: پیرۆز، پاك، بی خەوش، پاقژ مقدم: پیشردو، پیشکەوتوو، پیشەنگ

مقدم داشتن: پیش خستن، کهسیک یان شتیک پیش خست:

مقدمه: پیشهکی، سهرهتا، دهسپیك

مقسدور؛ دەسىـەلاْتدارى، توانىايى، ئـەوەى بـە ھێــز و توانايى لە كران دێت

مقر: مقهر، بنکه، مهکق، شویّنی ئارام گرتن مقر: ددان پیانهر، درکیّنهر، پیّ لیّ نهر، ئهوهی دان

به شتێکدا دهنێِت ت ''

مقراض: مقەست، ئەوەى شىتى پىدەبرىئەوە مقرح: زەخمى، بريندار، زامار، زامدار

مقرر: دیاری کراو، بریار لیّدراو، دانراو، سمقامگیر کراو

مقرط: گواره لهگوی

مقرعه: شەلاق، قامچى

مقرن: بهتوان، یاریدهدهر، هیزبهخش، هاریکار

مقروء خوينراو، وتراو

مقروض: براو، بریاو، قرتاو، به مانای قمرزاریش دیت

مقروع: ۱ -- کوتراو، کوتیاو ۲ - سهروّك، سهروهر، گهورهی هوّز یان نهتهوه

مقرون: نزيك، نزيك لهيهك، پهيوهست

مقسری: خوینهر، نهوهی قورئان فیّری کهسانیتر دمکات

مقسط: دادیار، دادگهر، دادپهرومر

مقسم: بەش، پشك، بەمرە، پار

مقسم: بەشكەر، دابەشكەر

مقسم: بهش کراو، دابهش کراو

مقسوم: بەش كراق، بەش بەش، پشك پش مقشر: پيست دامالراق، پيست لى كراوه، ميوهيەك

> که پیّستکهی یان تویّکلّهکهی لیّکرابیّتهوه مقص: مقهست، ئهوهی شتی پیّ دمبرِنهوه

مقصد؛ ئامانج، ئارمانج، ئارمان، ئەو شوينئەى بۆى دەرىزن، مەبەست

مقصد: مەبەست، ھەويا، ئارەزوو، ئاوات،

مقـصر: كەمتەرخـەم، تاوانبـار، ھەڵـەكار، ئـەومى لـە

ئەنجامدانى كارەكانيدا كەمتەرخەمى بكات

مقسود: مەبەست، ئاھەنگ كىراو، ئامانج، ئارەزوو

كراو

مقصد

مقصور: كورت، كورت كراوه

مقصوره: ژنی مال، ئه رثهی له مالهومی زیندانی بکهن و ریگه نهدهن برواتهدهر

> ، مقصوص: براو، قرتاو، بریاو، پچراو

مقضي: تەواو، تەواو كراو، رەوا كراو، رِيْگە پيّدراو مقطع: شويّني برين، شويّني جيابونـەوە، كۆتـايى

قسىه

مقطع: براو، برياو، قرتاو، پچراو

مقطوع: براو، بریاو، پچراو، قرتاو، جیا کراوه، جوی کراوه

مقطوف: چنراو، چنینهوه، کۆکراوه، کۆکردنهوهی

مقعد: نشینگه، شویننی دانیشتن

مقعسد: زەوى گىير، پىهك كەوتسە، ئىمومى بىمھۆى

نهخوشیهوه نهتوانیّت لهسهر زهوی تهکان بخوات مقعر: چالّ، بهقولاً چو، ئهوی قوولاًیی ههبیّت

مقفع: سەربەژىر، سەركز، سەرشۆر

مقفل: بهستراو، داخراو، قوفل كراو

مقل: دەروپىش، دەس كورت، ئەدار، ھەڑار

مقلاد: كليل، ئەوەى قوفلى پيدەكەنەوە

مقلب: ئالۆگۆركەر، ھەلەوگىر، ھەلگەرىندەرەرە، بگۆر

مقلد: گورچیله، گورچهویله

مقلد: لاساييكەرموم، پەسخەلى، ھەنەكار، ھەنەكوو،

ئەرەي لاسايى كەساينتر دەكاتەرە

مقلسوب: هه لگه پراوه، سه ره وژیر، واژی، نساوه ژو، هه لگه ریندراوه

مقلوع: هه لکه نراو، له ره گ دهرهیندراو، له ریشه ده رکیشراو، لابراو، ده رکراو، لهسه رکار لابراو

مقلسه: ۱- ناوچاو، سپینه و پهشینهی چاو ۲-نیوهی ههر شتیك

مقمر: مانگهشهو، شهویک که مانگهشهو بیت

مقنع: قەناھەت كەر، رازى، قانىع

مقنع؛ پوسەرى، لەچك، لەچكە، ئەو پارچەيى ژنان سەرى خۆيانى پى دادەپۆشن

مقنن: یاساناس، یاسا زان، ساسا دانهر

مقني: چال هەلكەن، بيرھەلكەن، ئەرەى بير يان

كاريز مەلدەكەنيت

مقسوا: كارتۆن، كاغادى ئەسىتور و رەق بىز بادرگ

گرتنی کتیب یان شتیتر

مقوال: زمان خۆش، زمان شیرین، قسه خۆش، زامان پاراو، زمان تیژ

مقود: هەوسىار، جلەو، ئەوسىار

مقوس: كەوانى، چەمارە، چەميو، خوار

مقول: وتار، بابهت، گوتار، قسهی وتراو

مقــوم: راسـتكەر، ئـەوەى شىتىك راسىت دەكاتـەوە، ھەنسەنگىنەر، خەمئىنەر

مقوم: راست كراو، هه لسهنگينراو، خهملينراو

مقوی: وزه بهخش، هیز بهخش، نهوهی هیز و وزه به

مرۆۋ ببەخشىنت

مقهور: بهزاو، بهزیو، تیکشکاو، شکهست خواردو، دهٔ اه

مقیاس: راده، ئاست، ئەندازه، ئامیری ھەلسەنگاندن مقید: بەند، پی بەند، گرفتار، پیوەند کراو، پابەند

مقیم: دانیشتو، نیشتهجی، جینشین، ئهوهی له

شويننيكدا نيشتهجييه و لهوي دهژيت

مك: مرثين، يهكجار مرثين

مكابده: رهنج كيشان، سهختى بينين، ئازار بينين

مكابر: شەرئەنگێز، شەرانى، شەرخواز

مكاتبه: نامه نوسين، نامه نوسين بو يهك

مكسار: فيْلْباز، تەشقەلەچى، فريبودەر، كەلەكىچى،
 ھەلخەلەتئنەر

مكاره: رمنج، سهختى، دروارى، ئەومى مرۆۋ لينى بيزاره

مکساری: بهکریّدهر، ئهوهی ئهسپ و وشتر بهکریّ نهدات

مکاس: چەنە ليدان، كەم كردنەوەى نرخ، چەنە ليدان لەسەر كەم كردنەوەى نرخ

مگاسر: جیران، دراوسیّ، دراوسیّی دیوار بهدیوار م**کاشـــفه:** دوّزمنـهوم، دورهیّنــان، ناشــکرا کــ در:

مكاشفه: دۆزىنــەوە، دەرھێنــان، ئاشــكرا كــردن، دەرخستن، ھێنانه بەرچاو

مكافات: پاداش، سزا، پاداشت دان، تۆلە

مکافحسه: بـهرگری کـردن، بـهرگری کـردن لهبهرابـهر

دوژمن

مكافى: بەرابەر، يەكسان، وەك يەك، ھاوتا

مكاله: وتوويرن، گفتوگن، قسه كردن پيكهوه، پهيڤين

مكان: شوين، جيكه، جي، جيكا، جههي

مكانت: جنِّكه، پنِّكه، جيّ، شويْن، پله، پايه

مکانفه: هاریکاری کردن، یاریدان، یارمهتی دان،

هاوکاری کردنی یهکتر -

مكاوحه: شهر كردن، جويندان، شهره جنيّو كردن مكايده: فيّل كردن، فريودان

مكبر: بانگدمر، بانگ بيْرْ، ئەومى بانگ دەدات

مکبه: سهرقاپ، سهرپوش، سهرقاپی قازان و مهنجه ل و نهم شتانه

مكتب؛ قوتابخانه، خويندنگه، شويني خويندن و

نوسين

مكتستم: قايم كهر، حهشاردمر، ئهومي شتهكان

حەشاردەدات

مكتسب بهدهست هاتوو، بهرههم هاتوو، بهرههم

هێنراو، بەدەست هێنراو، دەسكەوت

مكتـــشف: دەرخــهر، ديارخــهر، ئــهوهى شــتيك

دەدۆزيتەوە و ئاشكراي دەكات

مكتفى: بەس، بەسندە، تەراق

مكستم: شاراوه، شارياوه، قايم، حهشاردراو،

داپۆشراو ---

مكتوب: نوسراو، نامه

مکتـوم: شاراوه، شاریاوه، حهشاردراو، قایم کراو، داپۆشراو

مکث: درهنگ کردن

مكثار: زۆربله، چەنەدرين، فرەبين

مكثر: مالدار، دەولەمەند، ساماندار

مكثير: بروانه مكثار

مكحله: سورمهدان، ئەوەى سورمەى تيا ھەلدەگرن

مكدر؛ ليْلْ، تاريك، تەنخ

مكدر ساختن: ليّل كردن، تهلْخ كردن، دلّتهنگ كردن، خهمبار كردن،

مكدر شدن: ليل بون، دلتهنگ بون

مكذوب: درق، ناراستى

مكسر: فيّل، فريو، كهلهك، تهشقهله، فريودان، مهلخهلهتاندن

مكر آميز: فيْلأوى، تيْكهلْ به فيْلْ و فريو

مکرر: دوباره، دوپات، دوپات کراوه

۵۵رگر: فێڵباز، مهکراوی، فریودهر، ههڵخهڵهتێنهر

مكرم: بەريز، ريزدار، ھيڙا، ئەزيز، ئازيز

مکرمت: بەريىزى، گەورەيى، ريىزدارى، ھيىژايى

مكروب: خەمبار، خەفەتبار، دڵتەنگ، خەمۆك

مكروه: ناپەسەند، نارەوا، شەرش، خراپە

مكره: ناپەسەند، نارموا

مکس: باج، گومرك

مكسب: كار، ئيش، پيشه

مكسر: شكاندن، شكيانن

مكسر؛ شكينهر

مكسشوف: دۆزراوه، درههێنـراو، ئاشــكراكراو، پوت

كراو، دەرخراو، ديارخراو

مكفوف: كويْر، نابينا، نەبين

مكفى: بەس، تەواو، بەسەندە

مكلسف؛ ئـۆدەدار، ئـه ئەسـتۆگرتو، ئەسـەر، پــێ سىيردراو

مکمل: تەواوكەر

مكمل: تهواو كراو

مكنت: هيزن دهسه لأت، توانايي، وزه

مکنون: شاریاوه، شاراوه، قایم کراو، داپوشراو

مكون: خولقينهر، بهديهينهر، دروست كهر، ئافرينهر

ملاز: مەلأشو، زمان چكۆلە ملازم: ھاورى، ھاوەل، نۆكەر

ملاست: نهرمی، نهرم بون، پێچهوانهی تووږهیی و توند و تیژی

ملاصق: لكاو، چەسپار، پێكەرە لكار و نزيك لەيەك ملاصقە: چەسپان، لكان، لكيان، پێكەرە پەيرەسىت بون

ملاعب: یاری کهر، شۆخی کهر، گهمهکهر، گانتهکهر ملاعبسه: گهمه کردن، یاری کردن، گانته کردن، شۆخی کردن

ملاغه: مەلاقە، كەودىز، كەوجز، كشتىللە ملافسە: مەلاف، سىەرەخەر، پووپىۆش، پارچەيەكى سپى كە بەسەر دۆشەك يان لىنفەدا دەيكىنشن ملاقات: بىنىن، چاوپىكەوتن، سەردان كردن، دىتن كردن، بەيەك گەشتن

ملاك: راده، بناغه، بهراوهرد

ملاك: فريشته، مهلايهكه

مسلال: بێـزارى، دڵتـەنگى، خـەمۆكى، ڕەنـج، خـەم، كەسەر

مىلال انگيىز: خەم ھۆنەر، بۆزار كەر، ئەومى بېۆتە ھۆى خەم و بۆزارى

ملالست؛ دلاتهنگی، بیّـزاری، خـهموّکی، بیّـزار بـون، بیّنران

مىلام؛ سەرزەنشت كىردن، لۆمە كىردن، تانىە لىلىدان، سەركۆنە كىردن

ملام: لۆمەكراو، سەرزەنشت كراو

ملامـــــــــــ: سەرزەنىشت كىردن، لۆمـە كىردن، سىەركۆنە كىردن، شكاندن

ملام**ت گ**ر؛ سەرزەنشت كەر، لۆمەكەر، سەركۆنەكەر ملامسە؛ بەركەوتن، دەست لە يەك دان

ملانکولی: ماخۆلیا، مالیخۆلیا، پەریشانی، شلّهژاوی ملایم: سازگار، گونجاو، نهرم، ئارام، گونجاو لهگهل ناخ

ملایمست: نهرمی، سازگاری، گونجان، شارامی، پروخوشی مكون: خولْقيْنراو، ئافريْنراو، دروست كراو

مكسى: مەكى، تايبەت بە مەككە، ئەو سىورانە لە

قورئان که له مهککه دابهزیون

مکیاز: حیز، بی پیش، کونی مکیدت: مهکر، فیّل، فریو

مكدين: مزين، ملّق ليدان، ملكاندن، ههل مزين

مکیس: زیرهك، زرنگ، وشیار، هوشیار

مكين: جي گرتوو، جي گير، خاوهن پله و پايه

مکینت: سهنگینی، رِیْن، هیّواشی، جیّگه، پیّگه، شویّن

مگر: مهگهر، جگه، بيّجگه

مگس: میّش، مهگهز، مهشی، مهیهس، دهعبایهکه له شویّن گهرم وییسهکاندا دروست دهبیّت

مگس پران: میش کوژ، نهوهی میشهکان دهکوژیت یان دوریان دمخاتهوه

مگــس كــش: مـيْش كـوش، هـهر شـتيْك يـان هـهر

دەرمانىك كەمىش بكورىت

مگس وار: مێش ئاسا، وهك مهكهز

مگل: بۆق، قرپۆك

مل: شهراب، مهی، باده، عهرهق

مل: ھەرمى، ھەمرو

مل: مو، موى مروّة يان ئارهل

ملا: مهلا، ئاخوند، شارهزا له ئايين

ملاءِ كۆبونەوە، راويْرْ كردن، كۆما، كۆ، تاقميْك له خەلك

ملائك: فريشته، مهلايكه

ملابسسس: جسل و بسهرگ، پۆشستهنی، پۆشساك، پۆشتەمەنى

مسلاح: ۱- که شتیوان، گهمیهوان، سوّبایی کهر،

مەلەوان، مەلقان ٢- خوى فرۇش

ملاحت: سوير، سوير بون، پر خوى بون

ملاحت: كەشتىوانى، گەميەوانى

ملاحظه: چاوديري كردن، ئاگا لئ بون، تيبيني، به

گۆشەى چاو سەيرى يەكتر كردن

ملاذ: پەناكا، پەناكە، قەلأ، قەلأت

ملاينت: هەنكردن، نەرمى نواندن، گونجان، سازان

ملبس: پۆشتەمەنى، پۆشاك، جل و بەرگ

ملبوس: ١- پۆشىراق، لەبەر كىراق ٢- جىل و بەرگ، پۆشتەمەنى، پۆشاك

ملت: ١ - شهريعهت، شايين، دين، مهزههب ٢ -نەتەرە، خەلكانى يەك ولات، گەل

ملتجاً: پهنا، پشت، پهناگا، پاسهوان، پارێزهر

ملتجى: پەنابەر، ھۆمەن بەر، ھانابەر

ملتحد: يەناگا، پەناگە

ملتعم؛ لهحيم كرا، جوّش دراو، يهيوهست

ملتزم: ئۆدەدار، له ئەستۆ گرتوو، بەلنن دار

ملتصق: چەسپار، لكار، لكيار

ملتفت: سهرمنج دمر، تنگهیشتوو، ئهومی لهشتنك

دەروانيْت

داگيسراو

ملسستمس: داوكار، داواكهر، پهيجۆر، تكاكار، داخوازكهر

ملتوى: ئالۆز، پيچاوپيچ، تيكەل و پيكەل ملتهب: گرگرتوو، بليسهدار، به بليسه، ههلكيسراو،

ملجاً: پهناگه، پهناگه، شوينني پهنا بردن

ملح: خوي، خوا، خي، خوه، سويري، سولي ملح: ييداگر، سوور

ملحسد؛ بي باوهر، كافر، بي دين، ئهوهي حاشا له بونى خوا دمكات

ملحق: پەيوەست، لكاو، چەسىياو، كەسىپك كە بە

شتیّك یان كەسیّكیتر پەیوەست بیّت

ملحمه ؛ شوّرش، رايهرين، جهنگ، فيتنه، ناژاوه ملحوظ؛ بينراو، ديتراو، تيبيني كراو

ملعسون: ئاههنگ دار، ئاوازدار، شیعریک که به

ئاھەنگى موسىقيەوە بخويندريتەوە ملخ: كوله، زيانه خرق، كولله

ملغس: کورت کراو، به کورتی، به کورتی باس کراو ملسلم: ١- ئەحمەق، گرانجان، گىران فىرۇش ٢-

قورس، سەنگىن ٣- قەلەر، پرگۆشت

ملاوغ: گەزياو، گەزاو، ئەوەي مار ييوەي دابيت

ملذت؛ شاوهت، خوّشي

ملزم: پێويست، پێويست كراو، له ئەستۈ نراو، يى سييردراو

ملزوم: پێويست كراو، ئەرەي پێويستە

ملس: ميخوش، ترش و شيرين

ملسسون: ١ - درۆزن، فىشەكەر، درۆكسەر ٢ - زمسان

شيرين، قسه خوش

ملصق: لكاو، چەسپاو، پەيومست

ملعسب: باریگه، باریگا، شوینی باری کردن، گۆرەپانى يارى

ملعقه: كەرچك، كەرچىك، مەلاقە، چەمچە

ملعون: دەركراو، لەعنەت كراو، نفرين كراو

ملعونه: بروانه ملعون

ملفر: قسمى نامو و نەزانراو، لوغز، مەتەل، قسەيەك که تێگهشتنهکهی دروار بێت

ملفى: ھەڵوەشاوە، ھەژمار نەكراو، لەبەرچاو نەگيراو

ملق: ریاکاری، کاسهلیسی، مهرایی، هاورییهتی به

ملق ب: ئەوەى نازناوى ھەپ يان ينى دراوم، نازناودار، لەقەب دار

ملك؛ ملك، ديّ، زموى و زار، هـەر شتيك كـه كەسىيك خاوەنداريەتى بكات، مولك

ملك: مهلهك، فريشته، سروش

ملك: ياشا، خاوهن مولك، خاوهن دهسه لأت، به دەسەلأت

ملكت: پاشايەتى، سەلتەنەت

ملكدار: ملكدار، خاوهن ملك، مولك دار، ئهوهي ئاو و زموى هەبيت

ملك ران: پاشا، فهرمانرهوا

ملك زاده: شازاده، منائى شا

ملكوت: مەلەكوت، دنيايى فريشتەكان

ملکه: شاژن، ژنی یاشا

ملل: نەتەرەكان، گەلەكان

ملل: بيْزار بون، خەمۆك بون، خەمبار بون

ملمات: پیشهات، پیشهاتهکان، روداوهکانی روزگار

ممارات: شهر کردن، جهنگان، جهنگ کردن ممارات: پاهنتان، بهکاریکهوه ههمیشه سهرقال بون ممارحت: گالاته کردن، شوخی کردن، کایه کردن، یاری کردن

مماشات: سازان، ههلکردن، گونجان، پیکهوه سازان، پیکهوه به پیدا پوشتن، ساچان، ساچیان

مماطله: پشت گوی خستن، به قنا خستن، ئهمرِق بهیانی کردن

مماکسه: چهنه ليّدان، چهنه ليّدان بۆكهم كردنهومى نرخى شتيّك

ممالك: ولأتهكان، مهملهكه تهكان

ممانعت: رِیْگرتن، بهر کرتن، بهر لیٰ کرتن، نهمیْشتن، بهرههنست بون، بهر به کاریْك گرتن

ممتساز: تایبهت، کهم ویّنه، بیّ هاوتیا، بیژارده، ههلبژیردراو

ممتحق: هەڭوەشاوە، لەناوچو، فيرۆ

ممتحن: تاقیکهرهوه، ئهزمون کهر، تاقی کار

ممتحن: تاقى كراوه، ئەزمون كراو

ممتد: دریّژ، کیّشراو، کیّشدار، بهردموام

ممتزج: تيكهل، ئاويته، تيكهل و پيكهل

ممتع: بههرهمهند، سوودمهند، ئەوەى بەھرە و سىود دەبات، قازانج بەر

ممتلى: پر، ليوانليو، سەرپير، ليپاوليپ

ممتنع: مل نهدهر، ئهومي له كاريك يان شتيك خوّى

به دور دهگریّت، نهگونجاو، نهبو، نا ئهگهر، نهکران

ممتهن: سوك، ريسوا، پەست، بى نرخ، بى بەھا

ممد: هاریکار، هاوکار، پارمهتیدهر، پاریدهدهر

ممدود: کیشراو، دریْژ

عارەق

مهر: ريْرهو، شوينني تيْپهرين

ممزق: دراو، لهت لهت، شهق و شر

ممسزوج: تنكه لأو، تنكه ل، تنكه ل به شهراب يان

ممسك: بەغىل، چاوچنۆك، بەرچاوتەنگ، رژد

ممسوس: شينت، مال ويرانه، ديوانه

ممشوق: بهژن باريك، بالأبهرزى باريك

ملمع: درهخشان، درموشاوه، رمنگین، رمنگاورمنگ

ملموس: هەست پێكراو، دەست لێدراو

ملمسه: پیشهات، رووداوه تائه کانی رۆژگار، سهختیهکان، بهلاکان

ملنگ: سەرخۆش، مەست

ملواح: ١ - دريْث، لهر، لاغـر ٢ - تينـو، ليْـو وشك، ئەوەي بەردەاوم تينو بيْت

ملوان: مەلەوان، سۆبايى كەر، مەلەقان، ئاوباز

ملوث: پيس، گلاو، پوخل

ملودی: میلۆدی، ئاھەنگ، گۆرانی، ستران

ملسوس: جنوان، بهدل، شهرم، نيان، دهلال، رازاوه،

ملوك: پاشا، پاشاكان، شاكان، فهرمانرهواكان

ملوكانه: پاشايانه، شايانه، فهرمانرموايانه

ملوم: سەرزەنشت كراق، لۆمەكراق، سەركۆنەكراق

ملون: رەنگین، رەنگاورەنگ، رەنگاوى، تیْکەڵ بە رەنگ

ملهوف: خەمبار، خەفەتبار، كەسەردار، خەمۆك

ملى: توانا، به دەسەلات، به توانا

ملى: نەتەرەيى، نەتەرايەتى، تايبەت بە نەتەرە

ملیارد: ملیارد، ههزار ملیون

ملیساردر: ملیاردر، دەولەمەند، ئەوەى سامانەكەى

زياتر له يەك ملياردە

مليح: سوير، پرخوي، گهنم رهنگ، جوان

مليك: پاشا، شا، فهرمانرهوا

مليم: لۆمەكراو، سەركۆنەكراو

مليون: نەتەوايەتيەكان، نەتەومىيەكان

مليون: مليون، ههزار ههزار، ملوين

ملیونر: ملویّنهر، ملیوّنهر، ئهوهی سنامانهکهی زیاتر

له مليۆن بيّت

ممات: مردن، سهرهمهرگ، کاتی مردن

مماثل: وهك يهك، بهرابهر، يهكسان، هاوتا، هاوشيوه

مماثله: هاوشيوميي، هاوتايي، ليكچون، بمرابهري،

يەكسانى

مماحضه: هاورێيهتي، پاکي، راستي

مهکن: ئهگهر، گونجاو، شیاو، رِهوا، له کران هاتوو، مومکین، ئاسان، ئهوهی له کران بیّت

ممکن: سەقامگیر، جینگرتور، جی کەرتور

ممل: خهم هینهر، بیزارکهر

من عمم میسان بیراردار

مملح: سوير، پر خوى

مملكت: مەملەكەت، ولأت، سنورى فەرمانرەوايى

مملکست دار: ولأت دار، ولأت پاريز، پاشسايهك كسه بتوانيّت به باشي ولأتهكهي بمريّوه ببات

مملو: پر، سەررێڽ لێوانلێو

مملوك: بهنده، غولام، كۆيله، بهرده

مملسول: بیّزارکهر، خهم هیّنهر، نهوهی ببیّته هوّی بندادی

ممنوع: ياساغ، رِيْگه پينهدراو، قهدمغه، قزرخ كراو

ممنون: منهت دار، منهت لهسهر، پووت، باتمان. به مانای براو برگه برگهیش دیّت

ممهد: راخراو، ئاماده، تەيار، حازر

ممهور: مۆر كراو، واژۆ كراو

مهيت: مرينه، مهرگ هينه، نهوهي ببيته هـ في

ممیز: جیاکهرهوه، جوی کهرهوه، نهوهی جیاوازی لهنیّوان شتهکان دهکات

من: من، ئەز، يەكەم كەسى تاك

من: من، پێوانەيەكى كێشە كە يەكسانە لەگەڵ سى كيلۆگرام

منابع: سەرچاومكان، چاوگەكان

منات؛ منات، يوولي روسيا

مناجات: راز و نياز، پارانهوه، لالأنهوه، شاكهشاك،

وتوويْرْ لەگەلْ خوا

مناجزه؛ شهر کردن، جهنگ کردن

مناخ؛ بەربلاق، پان، بەرىن، شويننى پان بەرىن

منادم: هاودهم، هاونشين، هاوقسه، هاوهل، ههڤال

منادمست: هاودهمی، هاونشینی، هاورییهتی، ،

هاوپياٽەيى

منادی: جارچی، جاپ لیّدهر، مناره: مناره، مهناری مزگهوت

منسازع: شهرکهر، رِقاوی، ئهوهی لهگهل یهکیتردا دوژمنایهتی ههبیّت

منازعه: شهر کردن، جهنگ کردن، قین گرتن له یهك مناسب: سازگار، گونجاو، نزیك له یهك، لهیهك چو، شیاو، شایان

مناسبت: خزمایهتی، گونجان، نزیکی

مئـــاس؛ پـهنا، پهناگـه، شـویّنی هــهلّاتن، چـاره، چارهسهر

مناصح: ئامۆرگار، ئامۆرگاريكەر، پەند بيْرْ

مناصفه: دو لهت كردن، نيو كردن، دابهش كردن، دو بهش كردن، دو بهش كردني مال يان ههر شتيك لهگهل كهسيكيتردا مناظرة: گفتوگو كردن، ناخاوتن، پهيڤين، دوان لهسهر بابهتيك لهگهل يهكيتر

منساع؛ ۱- رێگر، بەرھەلست، ئەومى رێ لە شتێك يان كەسێك دەگرێت ۲- بەغيل، چاوچنۆك، رژد

مناعت: خۆراگرى، بەھير بون، سەقامگيرى

منافسات: جیاوازی، نهیار، نهسازان، ناسازگاری،

هەل نەكردن دىمە

منافثه: چپه کردن، چپهچپ کردن، پچه کردن، له بن گویٔی کهسیکیتردا قسه کردن

منافسسه: بەربـەرەكانى، ركەبەرايـەتى، ركەبـەرى، لاسايى كردئەوەي يەك

منافع: بەرژەومندى، سوود، بەرژەومنديەكان

منسافق: مونافیق، دووړو، دوزمان، دروٚزن، ئهوهی روخساری پیچهوانهی ناخی بیت

منافقهه: دووپویی، دروزنی، دو پهنگی، خیانهت کردن له یهك

منسافی: لهناویسهر، بهفیروّدهر، نهیار، ناههن، دنّ،

ناسازگار

مناقشه: شەپەقسە، قسە زۆراندان، گێرەو كێشە مناقصه: كەم كردن، دابەزندن، بەربەرەكانى ئەسەر دابەزاندنى نرخى شتێك

مناقش: نەيار، دژ، ناحەز، ناسازگار، نەساز مناكعىمە: مارە كىردن، ژن ھينان، شىول كىردن،

پەيوەندى ژن مێردايەتى بەستن

منتفی: لهناوچو، فیق، لابراو، دوورخراوه، دهرکراو منتقسسد؛ رهخنسهگر، نیرادگسر، نسهومی دوای خویندنسه و کیندنسه و کنیس یان نوسینیک رهخنسه ی لی دهگریت

منتقش: نهخشاو، مهلكهنراو

منتقسل: جێبهجێ بو، گواستنهوه، گوێزانهوه، گوێزراوه، بار کردوو، له شوێنێکهوه بێ شوێنێکی تر ڕۅٚشتو

منتقم: تۆلەستىن، سىزادەر، پق ئەستوور، پقىن، رقاوى

منتقى: ھەلبريىردراو، براردە، جياكراوە

منتكس: سەرەوژێر، ئاوەژۆ، سەرەوخوار، پێچەوانه منتن: گەنيو، پزيو، بۆگەن، پزياو

منتهك؛ بێزاركـەر، لاوازكـەر، دەسـت درێـژكردن بـێ سەر ناموسى كەسێك

منتهی: به نهنجام گهشتوو، به کوّتا گهشتوو، تهواو بو، نهنجامدراو

منتهی: کۆتا، ئەنجام، دوماهی، ئاخیر، کۆتا هاتوو، به ئەنجام گەشتوو

منثور: پرژ و بلاو، پرژ، بلاو، پرژینراو، چینراو

منج: ميْش، مەكەس، زەردەواله، ھەنگ

منج: تۆو، تۆوى گيا

منجح: سەركەتوو، كامەران، زال

منجر: كيْشراو، دريْرْ كراو، كيْشراو بۆ لاى كەسيْك يان شتيْك

> منجل: داس، ئەوەى دروينەى پى دەكەن منجلاب: گەنكاو، گەندەلان، گۆلاوى گەنيو منجلى: روناك، رۆشن، ئاشكرا، بەرچاو منجم: ١ – كان ٢ – پيگه، پيى ئاشكرا منجم: ئەستيرەناس، ئەستيرە ژمير

منجمسد: بهستوو، مهييو، ئاو يان ههر شتيك كه

بەھۆى سەرماوە بەستبينتى، رچاو

منجی: پزگارکهر، پزگاری بهخش، نازادی بهخش منحت: بهخشین، بهخشش منام: خەو، خەوگە، شوينى خەو، خەون

مناهه: خەوگە، شويننى خەو، جلى خەو

منان: منهت کهر، بهخشهر، بهخشنده

مناوله: بهخشين، پيدان،

منبت: کهنده کاری، خاتهم، کاری، به مانای شوینی

پوانی گڑو گیایش دینت

منبر: میمبهر، مینبهر، کورسی پله پله که وتارخویّن لهسهری دادهنیشیّت و وتار دهدات

منبسط: كراوه، پان، بەرين، بەربلاق، ئاوەلا

منبع: سهرچاوه چاوگ، چاووگه، شویننی هه نقولان و هاتنه ده ره وهی ئاو

منبعث: نێردراو، رێ خراو، بهرێ کراو

منبىك: گسكه شارى، گيايهكه گسكى لى دروست دەكەن

منبل: تەمەل، بىكار، تەوەزەل، بىكارە

منبل دارو؛ مەلھەم، مەرھەم، مەلخەم

منبه: ئاگاداركەر، بيداركەر، ئەوەى بە ئاگا دينيتەوە

منتبه: وشیار، بیدار، به ناگا، ناگادار

منتج: ئەنجامدەر، بەھەردار، سوودمەند

منتجب: پەسەند، پەسەند كراو، بژاردە، ھەلْبژێردراو

منتجع: لەوەرگە، لەوەرگا

منتخب: ھەلبرينەر، دياريكەر، پەسەند كەر

منتخب: هەلْبـراردە، بـراردە، پەسـند كـراق، ديـارى كراق

منتزع: جوی کهرهوه، دهرکیش، ههلکیش، له رهگ دمرهینهر

منتزع: مەلكەنراو، مەلكيشراو، لە پەگ دەرھاتوو،

جویّ کراوه، جیا کراوه

منتشر؛ راگهیندراو، بلاو کراوه، پرژ و بلاو

منتصب: سهقامگير، جي گير، جي گرتوو، جيكهوتوو

منتصر: سەركەوتوو، زال، چير، پيرۆز

منتظـر: چاوەپوان، چاولەپىّ، چاوەنواپ، تەمادار، ئەوەي چاو لەرىّى شتىّكە

منتعش؛ چالاك، سهرحال، خوشحال

منتفع: سوودبهر، قازانج بهر، بههرهوهر، سوودمهند

منعرف: هەڵگەراوە، لە رىێ دەرچوو، خوار، چەماوە، چەميو، ئەوەى بەرێى ھەڵەدا دەروات

منعسطر: تایبهت، دهورهدراو، کهمارودراو، تهنیا کهتوو

منعط: دابهزیو، نزم بو

منعل: ۱- چارەسلەركراو، كىراوە، ئاوەلا، ۲- ھەل پىچراو، تواوە، كۆكراوە

منعنی: خوار، لار، چەماوە، چەميو، كۆماوە

منحوس: شووم، بهدبهخت، ناموبارهك

منغر؛ لووت، كهيو، كونى لووت

منخدع: فريودراو، هه لخه له تاو، فيْلْ ليْكراو

منخرق: دراو، شهق و شر، لهت و پهت، تیکه تیکه

منخرم: لووت براو، کهپوو براو

منخسف: تاریك، داپوشراو، گیراو

منخل؛ بيْرْنگ، بيْرْن، سەرەند

منخلسع: هەلكەنراو، دەركىيشراو، دەرھىندراو، لـه شويننى خۇ ھەلكەنراو

منخنق؛ خنكاو، خنكياو، خهفه كراو

مندب: شین و رِوْرِق، گریان، شین

مندرج: نوسراو، تیّ کراو، ئاماژه پیّدراو

مندرس: کۆنه، جل و بهرگی کۆنه و شهق و شپ، .

مندف: كەمان، كەوان، كەمانى ھەلاجى

مندك: پەست، كەم، تۆزقال، بى برەو

مندل: پێلاٚو، كەوش، قۆندەرە، پێ پۆش

مندل: دەسىمال، دەسىەسىر

مندمل: چاك بوهوه، ساريد بو، بريني ساريد بو

مندوب: هملْبِرْيْردراو، ديارى كراو، دەست نيشان

منسدور: خەمبار، خەمگىن، خەفەتبار، كەسەردار،

بەدبەخت، رەزىل، رژد، بەرچاوتەنگ مندە: گۆزە، گۆزەى شكاو

مندیل: دەستار، جامانه، ئەوەي لەدەورى سەريەوە

دەپێچن

منذر؛ ترسينهر، تۆقىنەر

منزجسر؛ تنوّراق، لوتهلا، لالوت، ترسناق، دمركبراق، غازاردراق

منزعج: بيّ ئارام، بيّ ئۆقرە، پەريشان

منزعه : سهرچاوه، چاووگ، شوينني دهكهروتن،

گەرانەوە، قەگەريان، كۆتايى كار، ئەنجام

منزعه: دوژمنی، نهیاری، ههل نهکردن، نهسازان، ناسازگاری

منسزل: مال، خانو، خانوبهره، سهرا، یانه، شویّنی دابهزین

منزل: نيردراو، رموانه كراو، نيراو

منزلت: پێگه، پايه، پله، جێگه، ڕێڒ منزوی: گۆشهگیر، گۆشەنشین، ئەرەی خۆی له خەڵك

دوربخاتهوه و بهتهنيا له سوچيّكدا دانيشيّت

منزه: پاك، خاوين، پاقژ، بي گهرد

منسساق: ۱ - خـزم، کـهس و کـار، نزیکـهکان ۲ -لایهنگر، شویّن کهوتوو

منسد: سهد كراو، بهسراو، بهربهسترا

منسك: كوشتارگه، شويّنى قوربانى كردن

منسوب: پالدراو، پالخراو، خزمایهتی، نزیکی

منسوج: چنراو، ههر شتیکی چنراو .

منسوخ: بهتال کراوه، ههلوهشاوه، له ناوبراو منسی: لهبیر کراو، فهراموش کراو

منش: خو، عادهت، سرشت، سروشت، خوو وخهده

منسشا: سەرچاوە، چاووگە، چاورگ، شويننى

دەركەوتن منشآت: نامەكان، نوسراوەكان

منشار؛ مشار، ههره

منشرح: ئاشكرا، بەرچاو،ديار، پون، ئاوەلا، كراوە منشعب: بەش بەش، لق لق، جيا كراوە، جوي كراوە

منشفه: خاولی، جلی حهمام

منشق: قەلشاو، تليشاو، ترەكاو، قرەنجاو

منش گرد: مێڵنج، ههڵهێنانهوه، ڕشانهوه

منشور؛ بهیان، راگهیندراو، نامه، فهرمان، دهستور، فهرمانی پاشایهتی

منشي

منظوم: مۆنراوه، ھەڵبەست، شىيعر، قسەى ئاھەنگ دار

منــع؛ پِێڰرتن، نەھيشتن، بەرگرتن، پِێ لـێ گـرتن، بەرھەلسىتى كردن

منعدم؛ لەنارچو، بەفيرۆچو، ئەمار، فەرتار

منعطف: چەمارە، چەميو، خوار، لار

منعق داو، به سراو، دراو، پهیمانیک که ببه سراو، پهیمانیک که ببه سریت، گری دراو، ریک که و تن

منعکس: پادهر، دهنگدهر، دهنگدانهوه، پهنگدانهوه، گهراوه، وهرگیراو

منعل: نال كراو، چواريئ كه نال كرابيت

منعم: بهخشهر، بهخشنده، جواميّر

منعم: بهتوانا، دەوللهمەند، ساماندار، يارەدار

منغض: ليْلْ، تاريك، ئاسارگار

منفجر؛ تعقاو، تعقيو، ترمكاو، هعل يوقان

منفرج: كراوه، ئاوهلا، كرياوه

منفرد: تهنيا، تاقانه، تهك، تاق و تهنيا

منف سح: كراوه، ئاوهلاً، دلّ فراوان، دلّ كراوم. شادمان، شاد

منفسخ: هه لوه شاوه، لابران، هه لوه شيندراوه

منفصل: جياجيا، براو، تيكه تيكه، لهت لهت

منفصم: شكاو، براو، پچراو، شكياو

منفعت: بهرژهوهندی، سود، داهات، دهسکهوت، قازانج، بههره

منفعل: کاریگهری وهرگر، شهرمهزار، شهرمیون

منفك: جيا، جويّ، ردها، جياكراوه

منفسور؛ بێزارکهر، ناپهسهند، ناههز، دوورکراوه، دوورخراوه

منفي: دوورخراوه، راونراو، دهركراو

منقاد؛ فهرمانبردار، ملكهج، گويرايهل

منقــــار: نـوك، دهنـوك، دهنـدوك، دهنـوكى بالندهكان،دهمك، نكلّ

منقساش: موکیّش، ئەوەى مووى دەم و چاوى پىيّ ھەلدەكەنن منشی: نوسهر، سکرتیّر، ئهوهی بتوانیّت به جوانی نامه بنوسیّت

منصب: پله، پایه، پنگه، جنگه

منصرف: پهشیمان، پهژیوان، دهس ههل گرتوو، دل ساردی، نهوهی له مهبهستهکهی خوّی بگهرینتهوهو پهشیمان ببینهوه

منسصرم: براو، قرتاو، پچراو، پهت یان تهنافی لهت

منصف: ناوهراستی ریّ، ناو ریّ، نیوه، نیّوهنج، ناوهند

منصف: داديهروس، داديار، دادخواز

منصف: دو لهت، دو تیکه، دو بهش، شهوهی کرابیّت به دو بهشهوه

منصفانه: دادیهروهرانه، دادیارانه، دادخوازانه

منصور: یاری دراو، هاوکاری کراو، هاریکاری کراو، یارمهتی دراو

منصوره: بروانه منصور

منضم: پهپوهست، زیاد کراو، پی زیاد کراو

منطبع: چاپ كراو، نهخشينراو،

منطق: وته، وتار، پهیڤ، لۆژیك، ناستی قسه و ۱۰.

منطقه: پشتوین، کهمهربهند. و له زاستی جوگرافیا ههرکام له پیننج ناوچهکهی گوی زهوی، ناوچه، مهنهند

منطوق: وتراو، باس كراو، ئامارُه پيدراو

منطیق: پاراو، زمان پاراو، قسه زان، وتهزان، زمان شیرین

منظار؛ ئاوينه، نەينۆك

منظر: دیمهن، شوینی روانین، شهوهی بهرچاو

بكەريىت

منظره: ديمهن، چاوئهنداز، پيش چاو، بهرجهوهن،

ئەرەى بەرچاو بكەريىت

منظم: رِیِّك، رِیِّك و پِیِّك، نەزمدار، بەنەزم، ئاراستە منظور: مەبەست، لەبەرچاو گیراو، دیاری كراو

منقبض: كۆكراوه، ترەنجاو، كۆ، ھەڵ قرچاو، تێك
 كێشراو، چر

منفذ: پزگاری بهخش، ئازادی بهخش، پزگارکهر منقرض: لهناوچو، پوخاو، داپماو، مردوو، نهماو منقسم: بهش کراو، دابهش کراو، لهت کراو، جوی کراده

منقش: نهخشينراو، نهخش كراو، رهنگ كراو

منقصت: کهمی، کهم و کو*ړی،* کهم و کورت منقضي: تنپهر، تنپهريو، رابردوو، پنشين، لهناوچو،

ے میں پہنے ہیں۔ خاپورکراو، کۆتایی هاتو

منقط: نوقتهدار، ئەرەي نوقتەي ھەبيت

منقطع: براو، پچراو، جوی کراو، پهت یان تهناق پچراو و جیا کراوه، پساو

منقسع: دەريا، دەليا، زەريا، شويننيك كە ئاو لينى كۆببيتەرە

منقل: مقهنی، ئاگردان، کوره، مهنگهنی، مقهنی منقلب: پهریشان، پهشوکاو، شنهژار، شپرهزه منقلع: مهنکهنراو، له پهگ دهرمیننراو، مهنکیشراو منقسوش: نهخشینراو، رازاوه، نهخشین، رهنگین،

رەنگاورەنگ

منقوط: نوقته دار، همر وشهیه ککه نوقته ی ههبیّت منقسول: گیْرانه وه، گیْردراوه، شهوه ی باسی بکه ن، شهوه ی شیاوی گواستنه وه بیّت و بتوانریّت له شویّنیکه وه بو شویّنیکی تر ببریّت

منقی: پاك كراو، خاويّن كراو، بژارده، هەلْبـژيّردراو، دەست نيشان كراو، ديارى كراو

منكسسر: حاشساكەر، دان پيانەنسەر، ژيّس نەچسوو، لەخۆنەگر

منکسر: ناپهسهند، ناپهوا، ناههز، قیّرهون، کاری خراپ و قیّرهون، پِنگه پیّنهدراو، دریّو منکسر: شکاو، شکیاو، لهت بو، ورد کراو منکشف: رووت، دیار، بهرچاو، ناشکرا

منکسوب: به دبه خت، به خت رهش، ره نج کیشاو، سه ختی دیتو

منکوحه: ماره کراو، ژن که بن ههمیشه له پیاویک ماره کرابیّت

منکوس: سەرەوخوار، سەرەورئێر، ئاوەرئۆ، پێچەوانە منگ: حۆل، گێـر، كاس، وڕ، نەزان، كەم عەقلّ. دز، چەتە، پێگر

منگه: ۱ – قومار ۲ – شيوه، رينچکه، شيوان

منگ: زەردەوالە، ھەنگ، میشهەنگوین منگال: داس، مالەغان

منگل: دز، چهته، ریّگر

منگوله: مەنكۆلە، كولەنك، مەندۆلە، كيز وكولەنك

منگیا: قومار، قومارخانه، شویّنی قومار کردن

منگین: چپه کردن، هیواش قسه کردن، لهژیر لچهوه قسهکردن

منسوال: شيّوه، شيّواز، ريّنچكه، نـهريت، ياسـا، جزنيهت

منسور: نـورانی، بریقـهدار، تروسـکهدار، درهوشـاوه، درهخشان، تابان

منوط: هەلواسراو، پەيوەست، ئاويزان

منوگام: یهك ژنه، ئهوهی تهنیا یهك ژنی ههبیّت منوم: خهویّنهر، خهولیّ خهر، ئهوهی دهبیّته هوّی خیّرایی له خهوتن

منون: ئەجەل، مەرگ، پۆژگار، زەمانە

منوی: نیهت کراو، مهبهست کراو، ناههنگ کراو

منهاج: پیکهی راست، پیّی راست، پیّکهی پوون و ناشکرا

منهج: رینی راست، ریگهی پون و ناشکرا

منهسزم: تێڬـشكاو، شكهسـت خـواردو، هـهلأتوه، راونراو

منهکه: کهم و کوری، کهم و کورتی

منهم: لهوان، لهنهوان

منهمك؛ سـهرقال، سـهرگهرم، تيكوشـهر، ههولـدهر، سهرقال و تيكوشهر له كاريك

منهوب: تالأن كراو، به تالأن براو

مواشي: چاروي، چواريي، چوارييکان وهك مهر و منهوم: نەوسىن، چٽيس، نەوسىن بۆ خواردن مالأت و مانكا مواظب: پاسهوان، چاودێر، ئاگايار، پارێزهر مواظبت: چاودیری کرد،ن پاریزگاری، پاسهوانی كردن موافق: هاورا، سازگار، هاوری، هاودهنگ موافقت: سازان، هـه لكردن، گونجان، هاوده نكى، هاوئاهەنگى، سازگارى موالى: يار، ياريدەدەر، ھاوەل، ھەقال، ھاورى موبد؛ موبيد، موبد، زانا، پيشهواي روّحاني ئاييني زەردەشتى موبق: ١ - زيندان، بهنديخانه، حهبس ٢ - شوينى مردن، شوينني لهناوچون ٣- لهمپهر، ئهوهي ببيته ديوار لهنيوان دوو شت موبمو: مو بهموو، ورد، ورد و باریك، مهبهست له پیاچونهوه و لیکولینهوهی ورده موبير: ميلهك، ئيلهك، ئاردبيْرْ موت: مهرک، مردن موتسان: ۱ - ممرگ، مردن ۲ - بی گیان، بی رؤح، ئەوەى گياندار نەبيت موتور: ماتۆر، بزوينەر، ئاميرى بەرھەم ھينانى ورە موتورسیکلت: ماتۆر، موتۆر، پاسکیلی ماتۆردار موتى: مردوهكان، مراوهكان **موثق:** باومردار، باومړپيٽكراو موج: شەپۆل، ليپاو، پێڵ، پێڵچوك، بەيار موجب؛ هێ، هێکار، بايس، بێنه موجب؛ پێویست کراو، دانراو، دیاری کراو موجسد؛ دروست كهر، بهرههم هينهر، خولقينهر، ئافرينەر موجر: کریدهر، به کری دهر، ئهوهی مال یان دوکان به کری دهدات موجز: كورت، كول، كهم، كورت كراوه

موج زن: شەيۆل دار، ييل دار

موجل: چالاو، چالنك كه ئاو تيايدا كۆببيتهوه

موجع؛ به نازار، به نیش

منهى: ئاگاداركەر، ھەوالدەر، خەبەردەر منى: خۆبىنى، خۆپەسەندى، لە خۆباى بون منى: شاوەت، ئاو، ئاوى پشت، ئەر ئاوەي لە كاتى راحهت بون دهرژينت منیست: ئارەزوو، داخوازى، داواكارى، ويست، خواست، مەبەست منیت: مەرگ، ئەجەل، مردن منير: درموشاوه، درمخشان، تابان، نوراني منيع: بهرز و بلندج، خوراگر و بهميز منیف: بەرز، بلند، بەرزایی، ھەلكراو، گەورە، مەزن، شهكاوه مو: ميو، داري تريّ مو: موو، توك، قرّ، كولْك، پۆرت، ئەو تالله باريكانه که لهسهر و پیست و جهستهی مروّهٔ دهروین موات: بيّ گيان، مردو، بيّ روّح مواتسات: سازان، سازگاری، گونجان، هه لکردن، رەزامەندى، رەزامەندى لەگەل كەسىك لە كارىكدا مواثقه: بهلّنِن دان، پهیمان بهستن مواج: شەپۆلارى، ئەر ئارەى شەپۆلى زۆرى تيا بيت مواجب: مووچه، مانگانه، حهقدهس، جیره مواجه: رووبهرو، رودهرروو، بهرامبهر، لهبهرچاو مواجهه : روبه رووبون، رودهرروبون، يهكتر بينين، سەردانى كەسىپك كردن مواخات: هاورينيهتي، برادهرايهتي، دوستايهتي مواد: مادهکان، ماده موادعه: ئاشتى كردن، ئاشتى، سازگارى، گونجان موازات: بهرابهر بون، روبهرو بون، هاوتهریب، هاوتا موازرت: هاوکاری، هاریکاری، یارمهتی دان موازنه؛ كيْش كردن، كيْشانه كردن، مهنْسهنگاندن، بهراومرد كردن موازی: رووبهرو، هاوتهریب، یهکسان، بهرابهر مواسات: یارمهتی دان، هاوکاری کردن، هاریکاری كردن

مواسم؛ ومرزمكان، ومرز

موجود: بونهومر، زیندمومر، گیان لهبهر، ئافریّنراو، خولقیّنراو

موجه: باش، پەسەند، بە دل، خاوەن پايە

موچلكا: سەندە، قەوالە، پەبالە، بەلگە

موچول: بچوك، جوان، دەلال، رازاوم، چكۆلە

موچینه: موکیش، موگر، نهوهی مووی دهم و چاو و جهستهی پی هه لدهگرن

موحد: خواناس، خواپهرهست

موحش: ترسینهر، توقینهر، زراویهر، بیزارکهر

موحش: ويران كهر، كاول كهر، خاپوركهر

موخوره: موخۆره، نەخۆشى ھەلوەرينى موق

مودت: هاورێيەتى، دۆستايەتى، برادەرايەتى

مودع: ئەمانەت، ئامانەت، بە ئەمانەت دانراو

موذي: ئازاردەر، زيان گەيێن، زەرەردەر

مور: میروله، مرووله، میروو، ددعبایهکی ورده که

زیاتر له ژیر زموی بو خوی مال دروست دهکات

مورب: خوار، لار، گێڕ، چهماوه، چهميو، خوێر م

مور**ث: هۆ، هۆكار، بۆنه، بايس** س

مورچال: کونه میْروو، هیْلانهی میْروو

مورچه: ميدروو، ميروله، مورله، ميدووره، موريي، مروچه

مورچهخوار: میرووخوّر، میروله خوّر، ئهومی میروله دهخوات، جوّره دهعبایهکه

مورد: کول رهنگ، سوور، به رهنگی گول

ئەرەى ميزوو دەنوسىتەوە

» مورق: نوسەر، بەرھەمھێن و فرۆشيارى كاغەز

مور**یانه:** مۆریانه، مۆرانه، دەعبایهکه که به کۆمهل

له ژنیسر زهمینه کانسدا ده ژی و ده پواتسه نساو دار و

مسوز؛ مـۆز، دارێڪه زياتر لـه ناوچـه گهرمهکانـدا دهروێت و بهرهکهشي ههر بهو ناوهوه ههيه

موزج: جزمه، چهكمه، پۆستان

موزع: بلاّوكەر، پاشێنەر، پرژێنەر، پرژ و بلاّوكەر موزۇن: رێك، مەلسەنگێنراو، گونجاو، كێش كراو

موزه: جزمه، چهکمه

موزه: مۆزه، مۆزهخانه، شويننى هەلگرتنى كەل و
 پەلى كۆن و ميژوويى

موزيسسين: موزيك ژهن، ژهنهر، ژهنيار، سـترانبيّر: گۆرانى خويّن

موزيك: موزيك، مؤسيقا، مؤسيقى

مورُّ: ئاوگر، گۆلاو، زەنكاو، زۆنكاو

موستان: رهز، زهویهك كه پر بینت له داری میو

موسستره: تبیخ، تێغ، گوێزان، موس، گوێزانی

موسخ: چڵكن، چڵكاوى، پيس

موسر: دەوللەمەند، پوولدار، ساماندار، بەتوانا

موسع: ئاوەلا، بەربلاق، كراوه، بەرفراوان، پان، بەرين

موسم: وهرز، کات و سات، چاخ، چهرخ، دهم، تاف

مسوس مسوس: کاسهلیّسی، مهرایی کردن، ماستاو کردن، ریاکاری

موسوس: دودل، به گومان، دوردونگ

موسوم: ناونراو، نیشان کراو، دمست نیشان کراو، ناوبراو

موسه: زەردەواله، ھەنگ، زەرگەتە

موسى؛ گويٽزان، تيغ، تيخ

موسیقی: مۆسیقا، مۆسیقی

موش: مشك، ميّش، مله

موشانه: مشكانه، مشك ئاشا، وهك مشك

موشك: موشهك، يەكيك له كەرەسىتەكانى شەپ كە

هه لگری تهقه مه نیه و له شه په کاندا به کاردهبریت

موشكاف: ورد بين، باريك بين، مەبەست له كەسيكە

که به جوانی له کارهکان دهکوٚلیّتهوه

موش گور؛ مشکه کویّر، مشکه کوّره

موصوف: ومسف کراو، باس کراو، تاریف کراو، ئهو کهسهی تاییه تمهندیهکی ههبیّت

موصول: چەسپاو، پەيوەست، پيوە لكاو، ئەوەى بە

. شتێکیتر پهیوهست کرابێت

موصی: وهسیهت کهر، نهو کهسهی وهسیهت دهکات موضع: جیّ، جیّگه، شویّنی دانانی شتیّك

موضوع: بابەت، مەبەسىت، بابەت<u>ن</u>ك كەباسىي لەسەر بكر<u>ن</u>ت

موطن: ولآت، دیار، نیشتمان، سهرزهمین، زادگا موطئی: شویّن پیّ، شویّنهواری پیّ یان ههنگاو موظف: راسپیّدراو، کار له نهستق، موچهخوّر، کاربهدهست

موعد: بەٽين، پەيمان، عەھد، شويْنى پەيمان مەعظە: ئامدنگارى، دەند، مانە، داراش، مدحران

موعظه: ئامۆژگارى، پەند، وانه، داباش، مۆچيارى، ئامۆژيارى

موعسود: بـهێێن دراو، پـهیمان دراو، ئـهوهی بـهێێنی هاتنی یان کردنی درابێِت

موغ: مۆخ، مۆغ، پياوى پۆحانى ئايينى زەردەشتى

موفر؛ زیاد، زۆر کراو، فراوان، زیاد کراو

موفق: سەركەتوو، كامەران، بەبەخت، بەختەوەر

موفور؛ فراوان، مشه، زوّر، زیاد

موقت: کاتی، دیاری کراو، دهمی، کات و ساتی

دیاری کراو

موقد: هەلاّیساو، ھەلّگیرساو، دایساو، داگیرساو **موقر:** سەنگین، بەریّز، هیّراً، بیرمەند، بە ئەزمون

موقع: پێگه، شوێن، جێگه، شوێنی کهوتن، شوێنی

موقع: رەنج كێشاو، بەلاّ ديتو، سەختى كێشاو

موقف: شویّنی ومستان، ویّسکه، ویّستگه، شویّنی راومستان

موقن: دلنیا، یشت ئەستوور، پشت سوور

موقود: مەلگىرساو، دايساو، داگيرساو

موقوس: مل شكاو، مل كورت، بيّ مل، مل كولّ

موقوف: وهستينراو، راوهستاو، ريّ ليّ گيراو، بهر

موقوفه: تەرخان كراو، ديارى كراو، دائراو بق، ملّك

یان سامانیّك که بن کاره گشتیهکان تهرخان کرابیّت موکت: موکیّت، کومبار، شیّوهیه که له فهرش

موکسول: پـێ سـپێردراو، بەسـراو، پەيوەنديــدار،

پەيوەست بە

مولسد: شوينني له دايك بون، سالّى له دايك بون، تهمهن

مولــد: سك كەر، منالّ هيّنەر، ژن كە سك دەكات و منالّى دەبيّت

مولسد: زاده، زاو، ئەوەى ئە دايك دەبيّت، بەرھەم ھاتوو

مولع: تەماحكار، بەرچاوتەنگ، رژد

مولسود: متەركو، زاق، زادە، كۆرپتە، سياۋاق، مقبال، زارۇك

مولی: خاوهن، خودان، گەورە، سەروەر، سەرۆك مولیدن: درەنگ کردن، درەنگ کەوتن

موم: مۆم، ميو

مومو: میاو، میاومیاو، دهنگی پشیله

مومیا: مۆمیا، مۆمیایی، قیری رەش

مومین: مۆمی، میوی، دروست کراو له مۆم، تایبهت

به مۆم

مونس: هاودهم، یار، هاودهنگ، هاوزمان

مونه: تايبه تمهندى، تايبه تمهندى شتيك

موهبت: بهخشش، بهخشین، دان، نهوهی به کهسیّکی دمهخشن

موهن: لاواز كەر، ئاتەوان كەر، سسىت كەر

موهوب: بهخشراو، پێدراو

موهون: لاغر، لهرٍ، لاواز، سست

مويز؛ ميور، كشميش، تريّى وشك كراو

مویه: گریان، شین، شین و رؤیق، گریین

موییدن: گریان، شین کردن، گریین

مه: گەورە، زل، مەزن

هه: ههلّم، مژ، ههلّمی ناو بلأو له نزیك زدوی، تهم، تهم و مژ

مه: مانگ

هه: مهی، مانگی پینجهم له سالی زایینی

مهابت: ۱ - ترساندن، توقاندن، ۲ - گهورهیی، شان، شکق

مهاجر: کۆچکەر، كۆچەر، كۆچ كردوو

المساجرت: کۆچاندن، کۆچ کردن له شوێنێکهوه بۆ شوێنێکیتر رۆشتن

مهاجم: هێرشبهر، پهلاماردهر، ههڵمهت بهر

مهاجمسه: هيّرش بردن، پهلامار دان، پهلامارداني

يەكتر لە ئاكار

مهاد: جنگه، شوين، لانكه، لانك، بيشكه

مهادات: دیاری دان، خهلاتی دان، پیشکهشی دان

مهادنت: ئاشىتى كىردن، ھەڭكىدن، گونجان، سازان،

سازگاری

هارت: شارهزایی، لیّزانی، پسپوّری، وهستایی، به ئەزمونی

گەمە كردن

مهامه: دهشت، بيابان، سارا، چۆلەوانى

هانت: سوك بون، ريسوايى، سوكى، پەستى

انل: ترياك، ترياق

مهبل: منالّان، منالّدان، رهحمی ژن، قیتکه، زیّدان، ریّگای زیّ، بهلوّکه

مهیساره: جوان، دهلال، شـوّخ، شـهنگ، جوان وهك مانگ

مهتاب: مانگهشهو، روناکی مانگ

مهتابی: بهرههیوان، هیوان، ههیوان

مهتدی: رِیْ نیشاندراو، رِیْنویْنی کراو

ههار: گەورەتر، سەروەر، سەرۆك، يېشەوا

مهترین: کهورهترین، مهزنترین

مهتم: خەمخۆر، خەمبار، خەفەتبار، كەسەردار

مهتوك: ١- پهرده دراو، ٢- مردوو، مراو

مهجع: نەزان، ئەحمەق، حۆل، گێژ، وړ

مهجع: خەرگە، شويننى خەرتن، نوستنگه

مهجور؛ جيا كراوه، دووركهوتوو، بهجي ماو

مهجوم: دارماو، ويران، كاول، خاپور، مالّى كاول و . . .

مهجه: خوين، خون، خوينى دل، رؤح، كيان

مهد: لانكه، لانك، بيشكه، ههلورك

مهدوم: ويران، خراب، كاول

مهدی: پینوینی کراو، پینیشان دراو، نهوهی خوا بن پیگای پاست پینوینی کردبیت

مهذار: فرمبيِّرْ، زوْربِلْه، چەنەباز

مهذر: زۆرېلە، چەنەباز، فرەبيْرْ

هر: خۆشەويسىتى، ھاورنىيەتى

مهر: ههتاو، خور، پور

هر: رەزبەر، مانگى حەوتەم لە سالى ھەتاوى

مهر: مۆر، ديارده، واژۆ

هر: مارهیی، شیربایی، پارهی ماره برینی ژن

مهرا: گۆشتى كولأو، گۆشتى نەرمە

مهراس: هاوهن، ئهو دارهی دانهویلهی پی دهکوتن

مهربان: دل ندرم، به رهم، بهبهزهیی، میهرهبان

ههرخ: مانگ پوخسار، ئەومى پوخسارى وەك مانگ

مهرگان: مانگی رهزبهر

مهرو: مانگ پوخسار، جوان، دهلال، شوّخ و شهنگ،

ئەوەى پوخسارى وەك مانگ جوان بىلت سىنىدۇرىدىن ئىسىدىن سىسىسىدىن

مهزول: لاغر، لهر، لاواز، كهم گۆشت، دانگۆشت مهزوم: شكهست خواردو، تنك شكاو، بهزاو، بهزيو

مهست: گەورەترىن، مەزنترىن

مهستى: خاتوون، خاتوو، خانم، خاتونى گەورە

مهسیما: مانگ روخسار، جوان، شؤخ

مهشید: مانگهشهو، روناکی مانگ

مهفهف: ناوقهد باريك، بهرن باريك

الهفهفه: ناوقعد باريك، بهژن باريك، ژنـی ناوقـهد باريك

۰ سـ مهل: هێواشی، هێمنی، هێدی بون، لهسهرخۆیی

مهلست: ١- مؤلسه، كنات دان، مناوه، مناول، ٢-

گونجان

مهلت خواستن: كات ويستن، مؤلَّهت ويستن، داواى

کات کردن

مهلت دادن: موّلهت دان، كات دان، دەرفهت دان، ماوه

دان

مهــیره: کـهیبانو، ژنیّك کـه مارهییهکـهی زوّر و **گ**ـران بیّت

ههیسا: ترسینهر، توقینهر، زراویهر، شهوهی ببیشه هوّی ترسان و توّقاندن

مهین: کهوره، کهورهترین، کهورهتر

مهين: سست، ريسوا، باوهر سست

مى: شەراب، بادە، عارەق

میان: کهمهر، ناو، لا، ناو شتیك

میان باریك: قهد باریك، ناوقهد باریك، بهژن باریك

میانبر: کوپت بپ، قموبې، رنگایهك که بمرامبمر به جادمي سهرهكي كورت تر بنت

میان بستن: قوّل هه لکردن، قوّل هه لمالین، ناماده بون، حازر بون بوّ ئه نجامدانی کاریک

میان تهی: ناوبهتال، خالی، پوچ، شهرهی ناوهکهی هیچی تیا نهبیّت

میسانجی: نیّوهنجیگهر، ناوجی کهر، ناوبـژیوان، ناویژی

میانگین: ناوه راست، نیوه نجی، ناوه ندی، نیوه ندی، ناوه ندی، ناوه ندی، ناوه ندی،

ئاستی نێوهنج میانه: نێوان، ناوقهد، ئهوهی لهناو شتێکدا جێگهی

میانین: نیوهنجی، ناوهنجی، نیوهندی

ھەبنت

می پرست: مهی خوّر، شهراب خوّر، عارهق خوّر میت: مردوو، بیّ کیان

میترا: میترا، ناوی فریشتهی خوشهویستی

میته: مردوو، مردار، مرداربوو

میستین: پاچ، تەشسوى، تەشسوى كسە بسەردى پسى دادەتاشن

ميثاق: پەيمان، عەھد، بەلنن، ژوان

ميخ: مينغ، بزمار، بسمار، مينخ

میخانه: مهیخانه، عارهق خانه، شویننی عهرهق خواردنهوه

میخ طویله: گول میخ، بزماری گهوره

ميخك: ميخهك، جوّره گيايهكه

مهلقا: مانگ پوخسار، ئەومى پوخسارى ومك مانگ حوان بيت

مهلك: لەناوبەر، كوژەر، كوشەندە

ههلل: چەماوە، چەميو، خوار، لار، خوير

ههمه : گرنگ، دژوار، کاری دژوار، گرنگ، شتیّك

كەگرىك وسەرىجى پى بدەن

مهماز: بروانه مهمیز

مهمان: ميوان، ميْقان، ميْمان، ميْوان

مهما نخانسه: ميوانخانه، شويننيك كه تايبهت به

میوانداری کردن له میوان. هوتیّل

مهمانسدار: ميواندار، مينماندار، خانهخوي، خوادن

مال، ئەرەي ميواندارى ميوانەكان دەكات

مهمانشرا: بروانه مهمانخانه

مهمانكده: بروانه مهمانخانه

مهمز: بروانه مهمیز

مهمـل: بێهـێ، بێکار، بێکار، قسهی قوٚپ، هـهڵيت و يڵيت

مهموم: دڵتەنگ، خەمبار، خەمگىن، خەمۆك، مەلول

مهمه: بیابان، دهشت، سارا، چۆلەوانی، دهشتی بی

ناو و کیا

مهميز؛ نهقيزه، نهقيز، ماميّن، نهقيزى ولأخ

مهنا: بهتام، چیژدار، بهتام و چیّژ، خوّش

مهندس: ئەندازيار، ئەندازەگەر، زانا لە كاروبارى

بینا دروست کردن و ریکا وبان

مهوار: مانگ ئاسا، وهك مانگ

مهوس: هەوەسىدار، شيّت، كەم عەقلّ، ديوانه

مهوش: مانگ ئاسا، وهك مانگ، جوان، دهلال

مهول: ترسينهر، توقينهر، زراوبهر

مهیا: ئاماده، تعیار، حازر، پهرداخ، کۆك، ساز

مهیب: ترسناك، ترسینهر، كهسیك یان شتیك كه لیّی

بترسن

مهيج؛ هه لخرينه، بزوينه، گرژكه، به لشانده،

هاندەر، جووڭينەر

مهير: مانگ

میسور: ئاسان، سانا، هاسان میسیون: وهفد، وهفدی نوینهرایهتی میش: می، مەر، پەز، پەزەما میشوم: شووم، ناپیروز، ناموبارهك ميعاد: ژوان، جي ديتن، شوينني يهكتر بينين میغ: ههور، ئهور، ههوری چر و تاریك مسى فسروش: ملهى فروش، شلهراب فروش، عارمق فرۆش میقات: کات، دمم، چاخ، کاتی کار، سات، شویننیکه که بۆ كۆبونەوە كاتيان بۆ ديارى كرابيّت میکائیل: میکائیل، ناوی فریشتهیهکه میکادو: میکادق، نازناوی ئیمپراتۆری ژاپؤن میکده: مەپخانه، نادى، شوپننى خواردنەوه می گسار؛ مهی خور، شهراب خور، عارهق خور میگون: شهراب رهنگ، به رهنگی شهراب ميسل: حدن ويست، خواست، مهبهست، شارمزو كردن، حهز كردن، بادانهوه، گهرانهوه، يهك لايي میلاد: رِوْرْی له دایك بون، كاتی له دایك بون، روْرْی له دایك بونی حهزهرتی عیسا كه یهكهم رؤژی دەسپىكردنى سالى زايينيە میلاو: شاگرد، بهردهست، شاگردی دوکان ميمون؛ موبارهك، ييروز ميمون: مەيمون، عەنتەر، ئەنتەر مين: مين، ئەلغام، جۆريكە ئە تەقەمەنيەكان كە ئەناق زهويدا دهجيندريت مینا: جامی نهخشینراو، ئاوینهی زیرین، مینا میناء لەنگەرگا، لەنگەرگە، دوورگە مینو: بهههشت، جیکهی باوهرداران لهو دنیا مينوفش: بهههشت ئاسا، وهك بهههشت مینیوم: کهم، لانی کهم، دهستی کهم میوپ: نزیك بین، ئەوەى بەھۆى نەخۆشىيەكانى چاو نهتوانیّت که له دوورهوه به جوانی ببینیّت میوه: میوه، بهرههم، بهر،، بهری دار

میومدار: میوهدار، بهردار، بهبهرههم

ميفكوب: چەكوش، چەكوچ، ھەر شتىك كە بزمارى يي داكوتن میخوار؛ مهی خوّر، شهراب خوّر، عارهق خوّر ميخواره: بروانه ميخوار میخوش: منخوش، ترش و شیرین، مزر، میوهیهك كه تامهکهی ترش و شیرین بیّت میدان: مهیان، گۆرەپان، زەوى بەربلاو میدان دادن: دهرفهت دان، ماوه پیدان، مؤلّهت دان میدانگاه: گۆرەپان، زەوى بەربلاق، مەيدان میده سالار؛ نانهوا، نانکهر، نان پهز مير: مير، ئەمير، فەرمائرەوا میراب: میراو، پاسهوانی ئاو، ئهوهی ئاو لهناو مال و باخهكان دابهش دهكات ميراث: ميرات، ميراتى، شت و معكى بهجي ماو له مردوو ميراكل: موّعجيزه، سهرسورهينهر، واق وركهر میراندن: مراندن، گیان سهندن، گیان گرتن ميرشب: شەوگەر، خەسخەس ميرغضب: جهلاد، مروّة كور، كهسيك كه ليّپرسراوي جيبهجي كردنى حوكمي ئيعدامه ميروك: ميروو، ميروله، ميلوره ميره: ميدر، هاوسهر، پياو، كهيخوا، كوينخا میسز؛ میّن، تهختی چوارگزشه که چوار پایهیی بلندى ههيه ميزان: ميزان، ئەندازە، شايەن، كيشانه ميزبان: ميواندار، خانه خوى، ميماندار مى زده: سەرخۆش، مەست ميسزر؛ مينزهر، جامانه، شاشك، مينزهره، پووشين، كلأودهسمال میزك: میز، گمیز، میز میزیدن: میز کردن، پیشاو پشتن، گمیز کردن میستان: مهیخانه، عارهق خانه، نادی ميسر: قومار

ميسر: ئاسان، سانا، ئاماده، ساز، كۆك

میسره: لای چەپ، چەپ، دەسىتى چەپ

میهمان: بروانه مهمان میهن: ولأت، نیشتمان، دیار، زادگا میهن پرست: ولأت پهرهست، وهتهن پهرهست، ئهوهی ولاتهکهی خوّی زوّر خوّش دهویّ

ن: ن، پیتی بیست و نوّیهم له نالفابیّتی فارسی که به نون دهخویّندریّتهوه

نئانسدرتال: نیانسدمرتان، ناوی دوّنیّکه له ئالمانیای روّزههلات که له سالی ۱۸۵۶ کاسهی سهری مروّفیّکی لی دوّزرایهوه که زاناکان بو ۴۰ ههزار سال پیشیان گهراندهوه و به مروّفی نیاندمرتال ناویان برد

نا: نا، پێشگری نا که لمسهرمتای وشهدا دێت و مانای

وشه دهگۆریت وهك راست که دهبیته ناراست

نا: ۱ - نم، تـ مری ۲ - بـ ونی نـ اخوش کـه لـه ههنـدی خوار دهمنی کون پهیدا دهبیّت

نا: وزه، هيز، توانايي، تاقهت

نائب: جينشين، جيّگر، جيّگرهوه، نوينهر

نائبه: ١- بروانه نائب ٢- بهلا، سهختي، دژواري

نائح: گرينۆك، شين گێڕ، گريان

نائل: بههرهمهند، سوودمهند، بههرهدار

نائم: خەوتو، خەفتو، نوستو، ئەوەى خەوتبىت

نائمه: ۱ ـ ژنی خهوتوو، ژنی نوستوو ۲ ـ مهرگ، مردن

ناآرام: نائارم، بيّ نوفره، بيّ نارام

ناارز: بيّ بهها، كهم بايي، بيّ نرخ، كهم بهها

ناآزموده: بي نهزمون، ناشارهزا

نااستوار: خۆرانەگر، ناسەقامگیر، سست

ناآشنا: نهناس، نهناسراو، نائاشنا، بيّگانه، غهريبه

نااصل: نانهجیب، بی خاوهن، نهوهی نهژادی نهبیّت

ناآگاه: بي ناگا، نهزان، نا ناگا، بي خهبهر

ناآگاهان: نهزانراو، بي ناگايانه، نائاگايانه، لهناكاو،

كەمتەرخەمى

ئاآمدە: ئەھاتوو، روونەداو، ئەوە ھىشتا ئەھاتبىت يان

روی نهدابیّت

ناآمرزیده: نمبهخشراو، لی خوش نمبو

ناامن: نائهمن، شویّنیّك که ئهمنیهتی تیا نمبیّت

ناامید: بی هیوا، هیوابراو، نائومیّد، ناهومیّد، ناهمیّ

ناآهار: نیوهروّ، نیمهروّ، خواردنی نیمهروّ

نااهال: نمشیاو، ههانهگر، نهگونجاو، نهوهی شیاو

نمبیّت بو شتیّك یان کاریّك

ناایمن: ناشهمهن، بی نهمان، نا دلّنیا، نهو شویّنهی

دلّنیایی و نهمنیهتی لی نهبیّت

نابا: پاك، ساف، بی غهش، بی ریا

ناباب: ناجوّر، نهگونجاو، ناسازگار، ناپهسهند

ناباك: بی ترس، بویّر، نازا، جاو کراوه، دلّ هایم، دلیّر

نابالغ: نابالغ، نابالق، کور یان کچیّك که هیّشتا به

ئاباور: باومړېێنهکراو، نهشياو بۆ باومړ کردن، ناباومړ **ئابايا**: ناپٽويست، نائهگمر، ئهوم*ی* پ<u>ٽوي</u>ست نهبێت

نا بجا: نابهجيّ، بيّ كات، ناكات، كاريّك يان شتيّك كه

نابرادری: زر برا، برایهك كه لهگهل خوشك یان

نابردار: خۆرانەگر، بى تاقەت، بى سەبر، ناسەقامگىر

تەمەنى بالق نەگەشتېيت

نابايست: نەگونجاو، ناپيويست

لهکات و شوینی گونجاوی خوّیدا نمبیّت **نا بختیار:** ناکاممران، بمدبهخت، بهخت رمش

نا بغردانه: بي عمقلانه، نمزانانه، كيرانه

برایهکیتر له یهك دایك و باوك نهبیت

نابردبار: بروانه نابردار

نا بخرد: بيّ عهقلّ، بيّ ناوز، نهزان

نابریسد: نسمبراو، نسمفرتاو، پارچسمکه کسه هیسشتا نمهانبریبیت

نابسسامان: شپرز، شيواو، شپرزه، شينهژاو، ناژاونه،

تێػڿۅ؞، بێ نهزم، ناڕێڬ

نابسود: دمست لێنهدراو، تازه

نابگاه: ناكاو، ناكات، بي كات

نابغـــه: زيــرەك، كــهم ويّنــه، بــێ هاوتــا، بليمــهت،

ھەڭكەوتوو، ھۆكەل

نابكار: خراپهكار، بهدفهر، بيّ كهلك، ناپياو

ئابلا: نابەلەد، ناشارەزا، بى ئاگا، بى خەبەر

نابنوا: ١ - لهناوچو، فيروّ ٢ - ههژار، داماو، ليّ ههوماو

نابهره: خهسیس، رِهزیل، پهست، رژد، بهر چاوتهنگ نابهنجار: بی نهزم، ناریّك، بی یاسا، ناهاوسهنگ

، **نابهنگام:** ناكاو، لەناكاو، بىّ كات

نابود: لهناوچو، به فيروّجوو، ناديار، لهدمست دراو

ئابودمنىد: موفليس، فى قىر، ھەزار، ئىددار، داماو، لى

نابینا، کوێر، نهوهی جاوی نهبینێت

نابيوسان: ناكاو، لهناكاو، بيّ كات، بيّ واده

ناتراشیده: نهتاشراو، جاك نهكراو، قسهى رهق

ناتمام: ناتـــهواو، گۆتــا نــههاتوو، نـــهودى بــه تـــهواوى

ئەنجام نەدرابيّت، تەواو نەكراو

ئاتئدرست: نىمخۆش، ناساغ، زەليىل، پىمك كموتىم، دەردەدار

ناتنى: زر، برا يان خوشك كه لهيهك دايك و باوك

نەبىت

ناتو: ناتۆ، رێكخراوى ئاتلانتىكى باكوور، پەيمانێكى نىزامىي سىياسىيە بۆ بىمرگرى كىردن لەبەرابسەر مەترسىيەكانى كۆمۆنىسم كە لە ساڵى ۱۹۴۹ لە نێوان ولاتسەكانى ئامرىكا و كانساد، ئىنگلىيس، فەرەنىسا، ئايسلەند، نەرويج، دانىمارك، ئىتاليا، لۆجىك، ھۆلەند، لۆكزامبۆرگ، پورتوغال، مۆر كرا

ناتو: ناسازگار، نهگونجاو، نهساز

ئاتوان: ناتوان، پەك كەوتە، داماو، لىّ ھەوماو، بىّ ھيّز، بىّ تىن، لاواز

ناتوانا: بروانه ناتوان

ناتور: خوو، خهده، عادمت، رِهوشت، سرشت، سروشت،

گەوھەر، ناخ

ناپارسا: بی دین، ناباوهر، بی نیمان

ناپاك دين: كافر، بيّ باودر، بيّ نيمان

نا پاك راى: بير رمش، رمشبين، ئەنديشە خراب، ئەوەى بۆچون و چارەسەرەكانى راست نەبيت

ناپاك: ناپاك، پيس، بۆخل، زيرگن، جلكن، گلاو

نا پاکرو؛ خراپهکار، بهد**ف**هرِ

نا پاگزاد: زۆل، حەرامزا، حەرامزادە، نانەجىب

ئاپای: ۱- خۆراندگر، ناسدهامگیر ۲- بی سدبر، کهم تاقدت

نا پايدار: تێپهڕ، خۆرانهگر، ناپايهدار، لهرزۆك

نا پخته: نهکولاّو، خام، بيّ ئهزمون، ناشارهزا

ناپدرام: ناخوش، ناپەسەند، نابەدل

نا پدری: زرباوك

نا پدید: نادیار، شاراوه، ون، گوم

نا پدیدار: بروانه ناپدید

نا پرهيزگار: بي باومر، فاسق، بي ئيمان

ناپرهیزی: باریز نهکردن، کهمتهرخهمی

ناپروا: شلّمژاو، شپرزه، نمترس، چاو کراوه، پمریّشان

نا پر: نهکو لاو، ئهوهی درهنگ بکونیّت

ناپسری: زړ کوړ

ناپسند؛ ناپەسەند، نابەدل، ناحەز

ناپیدا: نادیار، ون، گوم، دوور له چاو، شاراوه، شاریاوه ناسان، سانان، پیروز ۲- ناسان، سانان،

هاسان، کاری سانا و بیّ کیّشه

ناجز: ئاماده، نهقد، دهست بهدهست، تهیار، ساز، کۆك

نساجع: ۱- بسهتام، چیزدار، خوش ۲- سیوومهند، بههردمهند

ناجم: ناوابوو، نپار، تازه دمرکهوتوو، سهرکیْش، یاخی ن**اجنس:** بهدفهر، خراپهگار، پیس، بهد کردار

نسساجوا نمرد: نساجواميّر، پهسست، بسهخيل، رژد، بهرجاوتهنگ، پهست، ناپياو

ناجور: ناجۆر، نـهگونجاو، نهسازگار، نهساز، ناریّك، ناحهز، نارهوا، ناپهسهند

ناجی: رِزگار، نازاد، نهجات دراو

ناحق: ناحەق، درۆ، ناراست، پێچەوانەى راست

ناحل: لاغر، لەر، لاواز، ئەوەى بەھۆى نەخۆشى يان

عهشق يان سهفهر لاغر بوبيّت

ئاحيه: ناوچه، مهنبهند، لا، لايهن، كهناره، ههراغ، بهشيّك له شاريّك يان ولاتيّك

ناخدا: خاوەن كەشتى، كەشتىموان، گەمىموان

ناخرسسند: نارازی، ناشادمان، نهوهی رازی نهبیت،

ناهانيع

ناخسستو: حاشاكمر، كەللەرەق، ئەوەى دان بە ھىچ

شتيّكدا نمنيّت

ناخشنود: نارازی، ناشاد، ناشادمان

ناخن بر: نینۆك گیر، نینۆك كەرشەوەى نینۆكى پى

دەكەن

ناخن زدن: نينوك ليّدان، نينـوّك خشاندن، نينـوّك گير كردن له شتيّك

ناخن گير: نينوك كير، نينوك كهر

ناخن: نينۆك، ناخوون، هەينووك، نووخان، نينك

ناخواه: ١- نـ مخوازراو، نهويستراو ٢- بـێ ئـيراده، لـه

ناخواست: نهویستراو، نهخوازراو، داوانهکراو

ناخوانده: نهخوینراوه، بانگ نهکراو، بانگیشت نهکراو، ئهو کهسهی بی بانگیشت کردن دمرواته میوانیهکان،

بيّ سەواد، نەخويّنەوار

ناخود آگاه: بن ناكا، ناناكا، بن ناكا لهخوّ، ئـمومى لـم

حالٰی خوٰی ٹاگادار نیہ

نساخ، په ککهوته، عهلیل، زهلیل، دلاته نگ، ناحهز، ناساغ، په ککهوته، عهلیل، زهلیل، دلاته نگ، ناحهز، نایه سهند، نایه دلا

ناخوشسایند: ناپهسهند، نابهدن، ناحهز، نهویستراو، نهخوازراو

ناخویشکار: نمرك نمناس، نموهی کار و پیشهی خوی نازانیّت، نموهی کارهکانی خوی جیّب مجیّ نمهکات، کهمتهرخهم

نادار: نهدار، ههژار، فهفیر، لیّقهوماو، دسست کورت ن**اداشت:** بروانه نادار

نادان: نەزان، نەخوينەوار، كەم عەقل، بى ئاوز

نادانسسته: نهزانراو، ناديار، ناموّ، كاريّك كه له نه ندانيهوه نُهنجام بدريّت

نادختری: زر کج

نادر: کهم ویّنه، بیّ هاوتا، ناویّزه، دهگمهن، ههنگهوتوو نادره: کهم ویّنه، بیّ هاوتا، ناویّزه، دهگمهن

نادرست: ۱- ناراست، درق، شکاو، شکیاو، لمت و بمت ۲-درفزن، ناراست، خرابهکار، بمدهمر

نادم: پەشيمان، پەژيوان، پاشگەز

نادى: نادى، يانه، كۆر

نادیده: بمغیل، نهدیوبدی، رژد، بهرچاوتهنگ

نادیده: نمبینراو، نمدیتراو، نموهی به چاو نمبینرابیّت

ناژو: كاج، سنەوبەر، كاژ

ئار: ئەنار، ھەنار

ناراست: ۱- ناراست، خوار، لار، چهماوه، گێـر ۲-ناراست، درو

نارین: دارههنار

نارپستان: مەمك ھەنار، كج يان ژنێك كەمـەمكى وەك

همنار بيّت

نارجیل: بروانه نارگیل

نارخو: گول همنار، گول ئهنار

ناردان: دمنکه همنار، دمنکی همنار ناردانگ: بروانه ناردان

نارس: كال، بينهگهشتوو، نهگهييو، ميوهى كال

نارسا: كورت، كوڵ، كۆتا

نارسان: كال، نەگەييو، ناتەواو، پينەگەشتوو

نارستان: همنارستان، شوێنێك كه همنارى زوٚرى لێبێت

نارسيد: نەگەييو، پێنگەشتوو، ناباڵق

نارگیل: نارگیل، نارجیل، میوهیهکی گهرمهسێریه

نارکنید: همنارستان، شوینیک که دار هماناری زوری

ناركوتيك؛ بيهوش كمر، سركمر، خموينمر

نار**كوك:** ترياك، تلياك، ترياق

نارنج، نارنگ، میوهیهکی گهرمهسیریه

نارنجك؛ نارنجۆك، نارنجەك، تەقەمەنى

نارنگ: بروانه نارنج

نارنگى: لالەنگى، نارنگى، ميوەيەكى گەرمەسيريە

نارو؛ فيْلْ، تەنەكە، فريو، مەكر

ناروا: نارموا، ناپهسهند، ناحهز، حهرام، رِیّگه پینهدراو ناز: ناز، عیشوه، مهکر، ناز و عیشوه

نازا: نەزۆك، نازا، ژن يان ئاژەنىكى مى كە سكى نەبىت

نازاد: نەزۆك، نازا

نازان؛ نازكەر، عيشومگەر

نازبو: ريّحان، ريّحانه

نازپرورد: نازپهرومرده، شهوهی لهو پهری ناسایشدا گهوره بویینت

نازك: لاغر، بمژن ريّك، ناوههد باريك، ثهندام باريك

ئازك انديش: ورد بين، بەسەرنج، ئەومى وردبينى لە

کار و کردهوهکانی دهکات

ئازك دل: دل ناسك، ئەومى زوو برمنجيّت، ئەومى دلّى ناسك بيّت

نازك طبع: همستيار، دل ناسك

نازك: ناسك، نازك، نهودى جمستهى ناسك بيت

نازکش؛ نازکیش، نازهه لگر، نهومی به ناز و عیشومی

كمسانيتر رازى دمبيت

نازل: هاتنه خوار، دابهزیو، دابهزاو

نازله: بهلا، سهختی، مهینهتی، دژواری

نازنین: نازمنین، ناسك، دلْرِفیّن، دلْبهر

ئازورمند: بيّ هيّز، ناتهوان، كهم زوّر

نسازی: نازی، ناوی حزبهکهی هیتلمره که له سائی . ۱۹۱۳ دامهزر۱

ئازیدن: ناز کردن، عیشوه کردن، بهخوّنازین

نازىيا: ناجوان، ناشيرين، نابەدڵ، ناپەسەند

ئاس؛ خەلك، خەلكان، مرۆ**ق**ەكان، بنيادەمەكان

ئاساز: نمساز، ناساز، ناسازگار، نـهگونجاو، ههلنهكهر،

دژ، نەيار

ئاسازگار: ناسازگار، نمیار، دژ، نمساز، نمگونجاو

ناسازوار: بروانه ناسازگار

ئاستوده: ناپەسەند، نابەدل، پەست، سەركۆنە كراو،

لۆمە كراو

ناسپاس: ناسوپاس، ناشوكور، نارازى، سبله، بى نەزان

ناسخته: نهكيشراو، ومزن نـهكراو، ههلنهسهنگينراو،

بمراومرد نمكراو

ئاسرہ: ھەلْب، خەوش دار، ناپاك، بى برەو

ناسزا: جوين، جنيو، قسهى ناشيرين، دژوين، ئهوهى

شياو نەبينت، نەشياو

ئاسرُاوار: نەشياو، پێچەوانەى شياو

ئاسىگاليده: بـێ بيركردنـهوه، بـێ تێڕامـان، ئەندێـشه

نەكراو، بىر لينەكراوە

ناسفته: كون نهكراو، دمست ليّ نهدراو

ناسك: خوياريز، خوابهرست، پاريزكار

ناسنجیده: همننه سهنگینر او، بمراومرد نمکر او، بیر لننه که اه ه

ناسوت: سرشت، سروشت، زاتی مرؤف، ناخ

ناسودمند: بي كەنك، بيھۆ، بي سوود

ئاسوز: بروانه نسوز

ئاسى: لەبىركـەر، فەرامۆشـكار، ئـەوەى شـتەكانى بـىر

دەچێتەوە

ئاسيونال: نەتەومىي، نەتەوايەتى

ناسيوناليست: نەتەوە پەرست، نەتەوايەتى، لايەنگرى

نەتەوە

ناشاد: ناشاد، خەمبار، خەمگىن، داتتەنگ

ناشادان: بروانه ناشاد

ناشادگام: بروانه ناشاد

ناشادمان: بروانه ناشاد

ناصیه: تمویّل، ناوچاو، تهختی ناوچاو ناشايست: نهشياو، نارموا، نابهسهند، فيزمون، دزيو،

خراپ، ئەومى شياو و رەوا نەبيت

ناشعتا شكستن: نان خواردن، نانى بهيانى خواردن، **قاولتی کردن، ناشتایی کردن**

> ناشتا: برسی، نان نهخواردو، ئهودی نانی بهیانی نهخواردبينت

> > ناشتاب: بروانه ناشتا

ناشتاب: بي پهله، لهسهرخو، خوراگر، بهتاقهت

ناشدنی: نهکران، له کران نههاتوو، نهنجام نهدراو، نەشياو بۆ كران، نائەگەر

ناشر؛ بلاوكەرەوە، بلاوكەر، پەخشەر

ناشكر: ناسوپاس، سبله، پينهزان، نارازى

ناشكفته: جرو نهكردوو، نهكراوه، نهشكوفياو

ناشكيب: بي تاقەت، خۆرانەگر، توورە، تەنگەتىكلە

ناشكيبا: خۆرانـهگر، كـهم تاقـهت، تـووره، بـێ سـهبر، تەنگەتىكلە

ناشمار: بي ژومار، بي ئه زمار، نه زمير دراو، له زمار نەھاتوو

ناشمر: بروانه ناشمار

ناشناخت: نەناسراو، نەناس، نائاشنا

ناشناس: ناشناس، بنگانه، نهناس، نهناسراو

ناشناسا: نەناسراو، بى ناو نىشان، نەناس، بېگانە، نامۆ

ناشنوا: كمر، نمومى نمبيستيت، گوێ نمبيس، ئمومى

گوێ له ناموٚژگاریهکان ناگریٚت، بێ گوێ

ئاشنود: نەبيسراو، نەبيستراو

ناشو: نەكران، نائەگەر، ئە كران نەھاتوو

ناشى: تازەكار، بى ئەزمون، ناشارەزا

ناشیانه: نهزانانه، ناشارهزایانه، بی نهزمونانه

ناشیگری: بی نهزمونی، تازهکاری، ناشارهزایی

ناصاف: ١- ناريك، خوار، لار ٢- جلكن، ناباك، جلكاوى ناصح: نامۆزگار، مۆجيار، ئەوەي كەسانىتر ئامۆزگارى

ناصر: باریدهدمر، بارمهتیدمر، هاوکار، هاریکار، بار ناصواب: ناراسن، نارەوا، ناپەسەند، ناحەق

ناضر: تمر، تمر و تازه، سموز، شین، جوان، دهلال، شؤخ

ناچیز: کهم، تۆزقال، کهم بایی، کهم بهها، بی نرخ

خەبەر، ناكاو، لەپر، ناوەخت

ناگه: بروانه ناگاه

ناگرفت: ناكاو، لەپر، لەناكاو، كتوپر

ناگرویدن: مل نهدان، باومرنههینان، باومرنهکردن

ناگزران: بروانه ناگزیر

ناگزرد؛ بروانه ناگزیر

ئەوەى لە دراندن نەييت

ناگمان: بي گومان، بي شك، بي دودلي، به دلنياييهوه

ناگهان: لمناكاو، كتوپر، كتاوپر، ناوهخت، ناكاو

ناگوار: ناخوْش، تال،تامی ناخوْش، ئەوەی تامەكمى لـه

دەمدا ناخۆش و ناپەسەند بىت، نابەدل، ناپەسەند

ئەوەى بۆ جاودىرى كردنى كارىك يان كەسىك ديارى

دەكريت

ناچار: ناچار، بی دمرمتان، مهجبور

ناضج: كولاو، گۆشتى كولاو، پنگەشتوو، گەييو، ميوەى

ناگاه: لهناكاو، كتوپر، كتاوپر، بى ئاگا، بى كات، بى

ناگاهگیر: ناکاوگیر، ئەوەى لە ناكاو ھێرش بكات يان كەسىك يان شتىك بگرىت

ناگاج: بروانه ناگاه

ناگاهان؛ بروانه ناگاه

ناگزارده: ئەنجام نەدراو، نەكراو

ناگزاینده: بی نازار، نهوهی نازاری بهکهس نهگات

ناگزر؛ بروانه ناگزیر

ناگرير: ناچار، مهجبور، بي دهرمتان، پيويست

ناگسستنى: نەپچراو، نەفرتاو، نەشياو بىۆ درانىدن،

ناگفتنی: نموتراو، نموهی شیاوی وتن نمبیّت

ناطق: قسمكمر، وتاردمر، وتمبيّر، وتارخويّن

ناگور: باخهوان، پاسهوانی کینگه و مهزرا، دهشتهوان

ناظر: سەيركەر، بينەر، چاودير، ديدەڤان، زيرەڤان،

ناظم: ریّکخمر، نمزمدمر، نمو کمسمی کاروبارهکان ریّك

ناعش: ژین بهخش، ژیان بهخش، شهومی ژیان

دمبهخشيّت

دەخات

ناعم: نمرم، ناسك، نازك

ناغوش: نوقم، خنكاو، نوقم لمناو ئاو، سمر كردنه ناو ناد

ئاغول: پەيژە، قادرمە، پليكانە، پێپليكانە، نەرديوان

نساف: ناوك، ناڤ، ئەو كونە بىچوكەى لەسلەر سىكى مرۆۋەكانە، نۆوك، نەھە، نۆشك

نافه: ناوك ناسا، ومك ناوك

نافث: جادووگەر، سيْحرباز

نافناً: رِموان، شوین کهر، کاریگهری دانهر، کارتیکهر، تیپهرین

نافرجام: ئاخرشەپ، رۆژ رەش، بێوڵەت، ئـەوەى ئـەنجام و كۆتاييەكەى خراپ و رەش بێت

نافرخ؛ ناموبارهك، ناپيروز، شووم

نسافرزام: نهشياو، سهركۆنهكراو، لۆمهكراو، نارهوا، نابهسهند

نافرزانه: بي عمقل، بي ناوز، كمم عمقل، نمزان، گيرْ،

حۆل، كاس، ور

نافرمان: نافهرمان، مل نهدمر، سهركيش، ياخى،

سەرپٽچيكەر، خۆسەر

نافرهخته: بن ئەدەب، بەدىغەر

نافع: بههمرمدار، بههرمومر، سوودمهند، هازانج بهر

نافله: دان، بهخشش، بهخشین

ناههم: تننهگهشتوو، نهزان، گنِرْ، کهم عهفلّ، نهوهی به تهواوی نه شتهکان ناگات

ئاقى: دووركەر، دەركەر، دوورخەرەوە، حاشاكەر

ناقابل: ١- نەشياو ٢- كەم، تۆز، بريكى كەم

ناقه: وشتر، حوشتر، وشترى مي

ناقد: هەلسەنگىنەر، رەخنەگر

ناقس: کهم، کهم و کور، ناتهواو، شتیک نهگهشتبیته ئاستی تهواوی

ناقصه: بروانه ناقص

ناقش: پمیمان شکین، بی بهاین، نهوهی نمسهر پمیمان و بهاینی خوی نهبیت

ناقع: سەم، ژەھر، زەھەر، ژەھرى كوشەندە

ناقل: گوێزمرهوه، گێرهوه، ئهومی شتێك دهگێڕێتهوه

ناقلا: زیرهك، زرنگ، زیتهل

ناقلسه: گويزراوه، گواستراوه، خهالکانيك كه له شوينيكهوه بو شوينيكير كؤچيان چي كرابيت، كوچ

ناقور: شەيپور، بۆق، كەرەنا

بێکراو

ناقوس: ناقوس، زهنگی گهوره، زهنگی کهنیسه

ناك: تێكەڵ، ئاوێتە، پەرێشان، خەوشدار

ناکار: ناکار، لـه کارکـموتو، پـهك کموتـه، بـێ کاريگـمر، بـێکار

ئاكاره: بێكار، بێكاره، لەكاركەوتوو، پـەك كـەوتو، بـێ نـرخ

ناكاردان: ناشارمزا، ناكار، بيّهونمر، پيّچموانمى شارمزا

ئاكارديده: بنّ ئەزمون، خام، كەم ئەزمون، ناشارهزا

ناكام: ناكامهران، ناموراد، به ناوات نهگهشتوو، ئهوهى به مهبهست و ئاواتهكانى نهگهشتبيّت

ناكامكار: ناكامەران، بيّ بـەش، بـەش خـوراو، نـاموراد،

ئەوەى بە مەبەست و ئارەزوەكانى خۆى نەگەشتبيت

ناکب: دوورهپهريز، سوچ گير، گۆشهگير

ئاكث: پەيمان شكێن، بێ بەٽێن، نەوەى لەسەر پەيمان و بەڵێنى خۆى نەبێت

ناكح: ژن هێنەر، ژندار، پياوێك كە ژنى هەبێت

ناكدخــدا: بـێ كـەيبانو، سـەٽت، زوگـوردى، تـەنيا، دەم

<u>ِو</u>وت

ئاكردەكار؛ بى ئەزمون، كەم ئەزمون، ناشارەزا

نـــاكردنى: نـــهكراو، لــه كــران نــههاتوو، ئــهنجام نـــهدراو، نائــهگهر

نساکس: سەرشىۆپ، سىەربەژيۆر، سىەرەوخوار، ئىاوەژۆ، جەماوە، جەميوە

ناكس: ناپياو، هيچ و پوچ، پهست، سووك، ريسوا

و ناوبهتان نسارپوط: بــێ پهيوهنــدى، نــاجوٚر، نارێــك، ئــهوهى پهيوهندى به بابهتهكهوه نهبێت، ناسازگار، نهگونجاو مهاتوو، بێ بهها، كهم نرخ نامهرد، ناپياو، پهست، ريسوا، ترسهنوْك، بێ شوێنهى هاميشى زوْرى لێ زات، بێ وره

نامردانه: ناپياوانه، نامهردانه، ترسهنوْكانه

نامردم: نامەرد، ناپياو، پەست، سووك

نامرغوب: بي بردو، ناپەسەند، نابەدل، شتى ناپەسەند

و کهم بایی **نامزد**: دهزگیران، دیاریکراو، ناوبراو، دم*سگیران،* دمست

نیشان کراو، نیشان کراو، کچ و کوریّك که بـوّ ژن و میّردایهتی بهلایّنیان به یهك دابیّت

نامساعد: ناسازگار، نهگونجاو، نالهبار، ناریّك

نامشروع: ياساخ، رِيْگەپيِنەدراو، نـارِموا، حـمرام، ياسـاغ، ھەدەغەكراە

نامطيوع: ناپەسەند، نابەدل، ناخۇش

نامطلوب: نهخوازراو، داوانهکراو، نهویستراو، نهشیاو **نامفقل:** نامهعقول، ناماهول، ههلیّت و پلیّت، هس*هی* هوّرٍ، بیّهوّ، بیّ کهلک

نامعلوم: نامۆ، نەزانراو، ناديار، نەناسراو

نامعین: نادیار، نهزانراو، نهوهی دیار و ناشکرا نهبیت

ناملایم: ناسازگار، تووره، توند و تیر، نهگونجاو، نابهسهند

ناممکن: نهکران، له کران نههاتوو، نهنجام نهدراو، نهشیاو بو نهنجامدران

نامنظم: ناريك، بيّ نمزم

نامه، نوسراو، كتيّب، بهرتووك، ناميلكه

ناموافق: ناسازگار،دژ، نمیار

ناموجه: ناماقوولْ، ناپهسهند، نهشیاو بو رازی بون و باومر بیکردن

شامور: ناودرا، نێودار، بهناوبانگ، سهرناس، سهرنياس، ناسراه نال: هامیش، هامیشی باریك و ناوبهتال

نالان: گريان، گرينۆك، چاو بهگريان

نالایق: نمشیاو، به کهلک نههاتوو، بیّ بهها، کهم نرخ

نالستان: قامیشهلان، نهو شوینهی قامیشی زوری لی سنت

ئالش: گريان، گريين، شين، رِوْرِوْ، شين و ش**مپ**وْرِ

ئائيـــدن: گريــان، شــين كـردن، شــين و شــهپۆر كـردن،،

نكانن، گريان به همر هۆيەك

نام آور: ناودار، سمرناس، بمناوبانگ، ناودار

نام: ناو، نێو، نێڤ، هۆى ناسين و بانگ كردن

نامادری: باجی، زردایك

نسامبردار: سـمرنياس، سـمرناس، بـمناوبانگ، نـاودار،

ناسراو **نسامبرده:** نـاوبراو، ن<u>نـّ</u>وبراو، ئاماژد<u>ينـّ</u>دراو، ئــهودي لــه

معامرود تاوبراو، نیاوبراو، نامارهپیندراو، ناموهی نه نوسراوهیهك یان لهشویننیکدا ناوی برابیّت

نامهبر: نامهبهر، تهتمر، نهودی نامه له شویننیکهوه بـو

شوێنێکی دیکه دمبات، پۆستەچی، چەپەر

نامهرسان: بروانه نامهبر

نامهسیاه: گوناحکار، تاواندار، سووجدار

نامتناسب: ناجۆر، نارنك، ناسازگار، ناتهبا

نامتناهى: بن كۆتايى، بن ئەنجام، بن كۆتا

نامهنگار: نامهنوس، نهوهی نامه دهنوسیت

نامەور: بروانە نامور

نسامجو: ناوخواز، نهودی به دوای ناو و ناوبانگدا

دهگهریّت. به مانای بویّر و دلیّریش دیّ

نامعدود: بيّ سنوور، بيّ راده، بيّ نهندازه

نامعرم: نامه حردم، پياو يان ژنێك كه مه حردمي يهك

نین

نا محمود: ناپەسەند، نابەدل، ناجۆر، قيزدون، دزيو

نامخواه: ناوخواز، ئەوەى بە دواى ناو و ناوبانگەوميە

نامدار: ناودار، ناسراو، سمرناس، بمناوبانگ

نامرئی: نەبىنراو، نەشياو بۆ بىنىن، نەدىتراو

نامراد: ناموراد، ناكام مران، بهديه خت، بي بهخت،

ئەوەى بە موراد و مەبەستەكانى خۆى نەگەشتېيت

944

نساموزون: ناهاوسهنگ، ناریک، نالهبار، ناسازگار، ههاننهسهنگینراو

ئاموس؛ ناموس، غيرمت، دەمار، شەرەف، ئابروو

نامی: ناودار، بهناوبانگ، ناسراو

ئامیدن: ناونان، نیّونان، ناولیّنان، بانگ کردنی کهسیّك یان شتیّك بهناو

ئامیسر: نەكران، نائەگەر، لە كران نەھاتوو، نەشياو بۆ

ئەنجامدران

ئامیمون: ئاپیرۆز، ئاموبارەك، شووم، پیّ رەش

نان آور: نان هێنـهر، بهخێوکهر، نـهو کهسـهی نـان بـۆ مالّـهوه دمبـات، نـهو کهسـهی مـالّ و منالّهکـهی بـهخێو سکات

نان پاره؛ لهته نان، تیکه نان، باروه نان

نان پز: نانهوا، نانکهر، نان پهز

نان ده: نان دمر، دل گهوره، نهوهی نان به کهسانیتر بدات، بهخشمر، بهخشهنده، روّژی دمر

ئان: نان، هەويىرى برژاو

نانبا: بروانه نانوا

ئانجيب: نانەجىب، بى شەرەف، بى ئابروو، پەست

نا نخواه: نانخواز، ئمومى نانى دمويّت

نانخور: نان خور، نان خۆره، ئەوەى نان دەخوات،

ئەوەى يەكێىز بەخێوى دەكات

ئاندان: جێنان، سوێنه

ئانگور: سپله، پێ نـمزان، دەس وشك، نـان كوێر، رژد، بمرجاوتەنگ

نانو: بيّشكه، لانكه، لانك، ههاوّرك، جوّلانه

نانوا: نانهوا، نان فروّش، نانکمر، شهومی نان دمکات و دمیفروّشیّت، نان پیّرُ

نانواخانه: نانهوایی، نانهواخانه، شویّنی نان کردن

نائویس: نەنوسراو، بەجىّ ماو، لەبىركراو

نسانیوش: مل نهدهر، گوێ نهگر، نهوهی گوێ له نامؤژگاری ناگریّت، نافهرمان

ئانيوشان: نەبىستراو، لەناكاو، لەپر، كاتوپر، بى ئاگا، بى خەبەر

ناهار: برسی، نهوهی له بهیانیهوه هیچی نهخواردبیّت

ناووس

ناهشیوار: ناوشیار، بی ناگا، بی خمبمر، ناهوشیار

ناهمال: ناويّزه، كهم ويّنه، بيّ هاوتا، دهكمهن

ناهمتا: بيّ ويّنه، كهم، دهكمهن، بيّ هاوتا

ناهرگزی: خورانهگر، ناسهقامگیر، لهناوجو

ناهمساز: ناسازگار، نهگونجاو، ناریّك، نالمبار

نساهموار: ناریّك، نالـهبار، نـاجوّر، ناپـاك، خهوشـدار، هوّرتدار، چالّ و جوّل، ناكلّوكار

ئاهنجار: ناريّك، نائهبار، ناجوّر، هيّنزمون، ناحهز، ناپهسهند، بيّ جيّ و ريّ، نهگونجاو

ئاھوشمند: ناوشيار، كەم عەھڭ، بىڭ ئاوز، نىەزان، بىڭ

ئاھوشوار: بروانه ناھشيوار

ناهى: رنگر، بەرگر، بەرھەلست، ئەوەى رنگەى بە كەسىك يان شتىك ئادات

ناهیه: بروانه ناهی

ناو: كەشتى، گەميەى شەر

ناو: ناز، عیشوه، ناز کردن

ناو: ناو، ناوسار، داری ناوبهتال، ههر شتیکی دریژی ناوبهتال

ناوائيدن: خوار كردن، جهماندنهوه، لاركردن

ناوبر: كەشيەوان، گەميەوان

ناوه: ناوه، دمسهبهره، دمفریّکی دارین که فور یان گنّی تیّدهکهن و لهسهر شان له شویّنی گرتنهوه یان ههلگرتنی بو شویّنی به کاربردنی دمبهن

ناوخدا: بروانه ناخدا

ناورد بردن: هێرش بردن، ههٽمهت بردن، پهلاماردان ناورد: شمر، جهنگ

ئاوردجو؛ شەر كەر، شەرخواز

ناوردگاه: شهرگه، گۆرمپانی شمر

ناوك انداز: تيرهاويدر، نهو كهسهى به كهوان تير دمهاويزيت

ناوك: تير، تير كه بهكهوان دمهاوێژرێت

ناووس؛ گۆړ، قەبر

ناويدن: ١- جهمانهوه، جهمينهوه، لاربون، خوار بون .

۲- ناز کردن، عیشوه کردن

ناويژه: ناپاك، خەوشدار، تێكەلاو، تێكەل

ناى: هورگ، گەروو، هرهرتووك، هورهوراچكه

نای: نهی، یهکیّك له نامیّرهكانی موسیقایه

ئايساب: ناديار، دانسقه، دهگمهن، دهست نهكهوتوو،

ئەومى بە ئاسانى دەست نەكەوپىت

ئايلون: ئايلۆن، لايلۆن،

نبا: خەبەر، خواس، ھەواڭ، باس

نبات: گیا، رووهك، شینایی، ئموهی له زهوی دهرویت،

گز و گیا

نبات: نهبات، جۆرە شيرينيكه له شيّوهى شووشه كه له

شیری شمکر دروستی دمکهن

نباذ: مهى فروش، عهرهق فروش

نبساش: کفن دز، شهو کهستهی همیر همندمداشهوه و

كفنهكاني دمدزيت

نباشت: كفن دزين

نباض: نەبزگر، پزیشك، دكتۆر

نبال: تيرساز، تيرهاويْرُ

نبالت: بمریزی، ریزداری، هیژایی، گهورهیی، ممزنی

نباهت: ۱ - بهناوبانگ بون، ناوداربون، ناسران ۲ -

شەرمف، گەورمىي، زرنگى، زيرمكى

نبت: گيا، رووهك

نبذ: كهم، تۆز، شتى كهم، بريكى كهم، تۆزھال

نبرد: شمر، جمنگ

نېدآزما: شەركەر، دليّر، بوير، ئازا، چاونەترس، به

ئەزمون لە شەر

نسيرده: شهركمر، دليسر، بوير، نازا، چاونهترس، به

ئەزمون لەشەر

نبردگاه: شمرگه، گۆرمپانی شمر

نبس؛ بروانه نبسه

نبسه: نهوه، نهتیجه، منائی منال

نېش: هەندانەوە، ھەندرين، ھەن تەكاندن، ھەندانەوەى گۆر، ھەنكەندىنى زەوى و دەرھىنانى شتىك لە ژىرزەوى

نبش: همراغ، كمنار، همراغ دمريا يان شمهام نبشتن: بروانه نوشتن

نبض: نەبز، جوولانى رەگ، ليدانى دل

نبع: هەلقولىن، ھەلقولان، ھاتنە دەرموەى ئاو لە زموى

یان له کانی

نبعان: هه نقولان، هاتنه دمر مومى ناو له زموى

نبل: تیر، تیر که بهکهوان دمیهاون

ئېل: شمريف، نهجيب. گهوره، مهزن، هێژ، بهڕێز

نبل: گەورەيى، ھێژايى، مەزنى، ڕێڒدارى

نبهره: بي بههره، قهلب، ساخته، دروسكراو

نبوت: پیفهمبمری، پیخهمبهری، ههوال دان له داهاتوو به ئیلهامی خواومند

ئېوغ: ھەڭكەوتن، دەركەوتن، وشيارى، زرنگى، زيرەكى،

....

نبي: پێغهمبهر، نێردراوی خوا

نبیه: شمریف، زیردك، زرنگ، وشیار، دانا، وریا، ناگا،

به ناگا

نبید: شمراب، شمرابی تریّ، شمرابی خورما

نبیره: نهبیره، بهره، کورهزا، منائی منال، وهچه

نبیسه: بروانه نبیره

نبیل: وشیار، زرنگ، زیرهك، زانا، دانا، وریا

نبیله: بروانه نبیل

نه: شار، باژیر، ناوهدانی

نه: نۆ، ژماره نۆ، ٩

نه: نه، وشهى حاشا كردن، بيْجهوانهى بهلْيْ

نتانت: بۆگەن، بۆن ناخۆشى، بۆگەنى، بۆن كردن، رزين

نتايج: نمنجامهكان

نتراشیده: نمتاشراو، نمتراشراو **نترس:** نمترس، نازا، بویّر، جاوفایم

نْآنْ: بۆگەن، بۆگەن كردن، بۆن ناخۆش، گەنىن، رزيىن،

رزان

نَنْ: گەنيو، رزيو، بۆگەن، بۆن كردوو

نتیجه: نهنجام، بههره، ناکام، بهرتال، دهسهات،

دمسكهوت

نشار: ۱- پاشاندن، پژاندن، پرژاندن، بلاو کردنهوه ۲-شاباش، نهوهی له حمفله و شاییدا بهسمر بوك و زاوایا دمریژن له گول و پاره و همرچی بیت

نپخته؛ نهکولاو، نهکولیاو، نهگهییو، پینهگهشتوو

نثر: ١- بلاو كردن، پرژاندن ٢- بلاو، پرژ و بلاو ٣-

پەخشان، پێچەوانەى شيعر

نتم: هسهی ناشیرین، هسه کردن به ناشیرینی، جوین دان، دهم پیسی

نثیر: بلاو، پرژ، پرژ و بلاو

نج: ليّو، لج، ناودهم

نجابت: نــهجیب بــون، گــهورهیی، بــمرێزی، هێــژایی،

نەجىبى، ماقووڭى، رێزدارى

نجات بخش: رزگارکهر، رزگاری به خش، ئازادکهر

نجات: رِزگاری، نازادی، رِههایی، رِزگاربون

نجاح: سمركموتن، جيربون، دمسملات بمدمست هيّنان،

نجار: دارتاش، دارتراش، خيّزارچي

نجار: رِمنگ، شێوه

نجارت: دارتاشی، دارتراشین، پیشهی دارتاش

نجاست: ناپاکی، پیسی، گلاوی، **ه**ریزی، ناپاك بون

نجاشی: نهجاشی، نازناوی پاشای حمیمشه له سمردمی پینهمیمر

نجد: زموی پان و بلند، زموی بلند

نجدت: ئازايەتى، بويْرى، پياوەتى، دليْرى

نجس؛ ناپاك، پيس، پيس و پؤخل، گلاو، رشقن، چههان، ليتووكه

نجف: تەپە، تەپۆلكە، گرد، گردۆلكە، زەوى بەرز كە ئاوى پنەگات

نجل: وهچه، نهوه، نهژاد، منال، بهر، بهره

نجم: هەستىرە، ئەستىرە، ھەرىن

نجمه : هەست<u>ت</u>رە، ئەست<u>ن</u>رە

نجوغ: چرچ، **چ**رچ و لۆچى دەم و چاو

نجــوی؛ پــچه، پــچهېج، جـپه، رِاز، نهـێنی، ورکــهورك، بـمهێواشی له بن گوێی کمسێکدا قسه کردن

نجی: هاوراز، نهوهی رازی پیدهنین یان به چپه قسهی لهگهن دهکهن

نجيب: نـهجيب، كـابؤش، خانـهدان، هـيير، مـاهوول، گهوره، هيّرًا، بمريّز

نجيبانه: نهجيبانه، ماقوولانه

نجيبه: بروانه نجيب

نجیح: ۱- بۆچونی راست، باومری راست ۲- سمرکمتوو، کاممران

نحاس: ۱- مس ۲- ناگر، دووکهل ۲- سرشت، سروشت نحاس: مس گهر، مس فرؤش

نعافت: لاغرى، لەرى، لاوازى، دالكۆشتى، كەم گۆشتى نحر: زانا، زانەر، بەئەزمون، وريا، دانا

نحر: هورگ برین، هوربانی کردن، هورگ برینی وشتر **نحریر:** شارمزا، پسپۆر، بهتوانا، لیّهاتوو، لیّومشاوم

نعس: شووم، ئاپيرۆز، ناموبارەك، پى رەش، بيولىت، بى ھەر، ناوچاورەش

نحل: ئايين، دين، مەزھەب

نعل: ههنگ، میشهنگوین

نعله: ۱ - به خشین، پیدان ۲ - مارهیی، شیربایی ۳ -مهزههب، دین، نایین

نحسو: وهك، هاوشيوه، لا، مهبهست، ريكه، ريّ. و زانستيكه تايبهت به جوان خويّندن و نوسينهوه وشه عمرمبيهكان

نحوذلك: ودك نهمه، ويّنهى نهمه، لهمه، هاوشيّومى نهمه

نعوست: شومی، پئ رهشی، بێوڵهتی، ناوچاورهشی، ناموبارهکی

نحول: لاغر بون، لەربون، لاغرى، لەرى، دالگۈشتى، لاوازى

نحیف: لاغر، لهر، لاواز، دانگؤشت، کهم گؤشت، زمردمل، سیس

نحيل: بروانه نحيف

نخ: نهخ، بهن، دهزوو، فريّت، كشتهك

ئخاس: كۆيلەفرۆش، بەردە فىرۆش، چۆيار، دەلأل يان فرۆشيارى چوارېڭكان

نخاع: مۆخ، مرۆخە

نخاله: زروه، سۆ، پنس، كۆزەر، سۆس

نخبه: بژارده، هه لبژیر دراو، هه لبژیر دراو له ههر شتیك

نخج: گسکه شاری، جوره گیایه که گسکی لی دروست

دەكەن

نخجل: قورنجك، نقوجك، نقورجك

نخجير: نينچير، نجير، راو، نهچير، شكار، ناژهانيك كه راوى دهكهن

نغجيربان: نێچيرفان، نێچيرموان، راوچي، شكارچي

نخجیرگاه: شکارگه، راوگه، شوینی راو کردن

نخجيرگر: بروانه نخجيربان

نخجيروان: بروانه نخجيربان

نخراشيده: نەرووشاو، نارىك

نخروب: كون، كەنيّن، درز، هنش، هنّش، هنّش يان كون

ﻪﺑﻪﺭﺩ

نغرى: نۆبەرە، يەكەم منال، منائى گەورە

نخست وزیر: سمرهك ومزیر، سمروّك ومزیر، سمرهكی ومزیرهكان

نخست: سمرهتا، يهكهم، يهكهم جار، لهبمرا

نَعْش: ۱ - جوولاندن، تەكاندان، لەراندن، بزواندن ۲ -رمنجاندن، ئازاردانى كەسىك

نغکله: گوێز، گوز، گوێزێك كه توێكڵێک ڕ٥هی

در دود ههبیّت، گویزی کویّر

نغل: خورما، داری خورما، له داره گهرمهسێريهكانه و

له شویّنه گهرمهکاندا بهرههم دهدات

نخوار: ترسەنۆك، بى زات، بى ورە، بى جەرگ

نخوار: دمزوو ئاسا، وەك دمزوو، تغیشت د

نغوت: فيس، فيز، بايى هەوا، خۆپەسەندى، خۆبينى،

خۆپەرمستى

نخود آب: نۆكاو، نۆكى كوليو

نخود: نۆك، نۆخەسخە، يەكىكە لە دانەويلەكان كە كولاۋمكەى دەخوريت

نخیز: ۱- حهشار، حهشارگه، شویّنی خوّ حهشاردان بوّ راو کردن ۲- توّودان، نهمامستان، نهو شویّنهی نهمامی لیّ دهنیّن

نغيز: ناپياو، پەست، ريسوا، سووك، بى ھەمو شتىك

نخيل: دارخورما، دارخورمي

ند: وهك، وهكو، هاوشيّوه، ويّنهي، هاوتا

نداء بانگ کردن، بانگ، ناواز، دمنگ

نداف: ههلاج، حهلاج

ندامت: پەشمىانى، پەزيوانى، خەم، پاشگەزبونەوە، داخ، ئاخ، درێغ، ژۇڤانى، گەرائەوە

ندائم کار: بی ناگا، بی خهبهر، کهسیک که بی ناگایه لهو کارانهی دهیکات

نداوت: ۱- ته پر بون، تلیسان، خوسان ۲- ته پی، نمی، تلیساوی، خوساوی

ندب: گریان، گریین، شین کردن، شین و شمپوّرٍ کردن لمسمر مردوو

ندبه کردن: گریان، گریین، شین کردن، شین و شهپوّر

ندبه؛ گریان، شین، شین کردن لمسمر مردوو

ندرت: کهمی، کهم وینهیی، دهگمهنی، نهوهی به ناسانی دمست نهکهویت

ندم: پەشميانى، پەشيمان بونەوە، پاشگەزبونەوە

ندوه: دەستە، كۆر، تاقم، ئەنجومەن

ندی: ۱- نم، شهونم، شهفنم، خوناو، خونافی ۲- گیا،

شینه گیا^۳- خاکی تهر ^۴- بهخشین، بهخشش

ندی: بانگ، ناواز، هاوار، دمنگ

ئدید: نهدید، نهدیو، نهبینراو، نهدیتراو

نديد: هاوشيّوه، هاوتا، ويّنه، وهك، جهشن

نديدبديد: نهديوبدي، ههتيومچه، سهرسواٽگهر

نديم: هاودهم، هاوهسه، هاونشين، هاورێ

ندیمه: بروانه ندیم

نژاد: نەژاد، رەجەلەك، رەگەز، رەتەوە، ترۆم، رەسەن نژادە: نەجىب، رەسەن، خانەدان، بنەمالەدار

ندالت: پهستی، ناپیاوی، هیچ و پوچی، ناکهسی، نامهردی

نژه: لق، پهل، شاخه، لقى دار

ئذر: ترس، ترساندن، تؤقاندن، زراوبردن

نسنر: نــمزر، پێويـست كردنـي كاريٚـك لمسـمرخو كــه

پێويست نيه، پهيمان، بهٽێن، مهرج نْرْغَار: بانگ، هاوار، فیرِه، فیژه، فاوفیر

نژم: تهم، تهم و مر، ههور

نژنسد: خهمبار، خهمناك، خهمؤك، خهفهتبار،

كەسەردار، دل نارەحەت، مەلوول

نژنگ: تەلە، داو، قەفەز، قەفەس

نژيدن: بروانه نزيدن

ندير: ترسينهر، توهينهر

نذیل: پهسی، ناپیاو، هیچ و پوچ، سووك، ریسوا، ناممرد

نر: نێر، نێرينه، پێچهوانهى مێينه، مروٚۿ يان ئاژهڵيي نٽِرينه

نراك؛ هەمىشە، ھەموكات، بەردەوام، نەمر، خۆراگر

نره: ١- كير، گون، شهرمي پياو ٢- شهپول

نره: نيْر، نيْرينه، كهل، مروّق يان ناژهلى نيْر كه گهوره و بەھير بيت

نرخ بندی: نرخ دانان، نرخ دیاری کردن، بایی دانان

نرخ: بایی، بهها، نرخ، مهزهنه، قیمهت

نرد: تاوله، تهخته، نمرد، نمردان، نمردیّن، یاری تاولّه که بهزار ئهنجام دمدریّت

نرد: همد، همدی دار، ناوهمدی دار

نردبان: بهیژه، نمردیوان، بلیکانهی دارین یان ناسن

نرس: پەرەستارىئەوەى ئاگادارى لە منال دەكات

نرسك: نيسك

نرگ: ريز، ئالقه، ئاپۆرە، ژومارەيەك بە خەلكان يان بالنده و ناژهلهكان

نرگان: سوالكهران، دروزهكهران

نرم بیز: بیرهنگ، بیرنگج، بیرن، سمرهند، نموهی شتی پێ دهبێژنهوه

نرم خو: نمرم، نيان، نمرم و نيان، لمسمر خو، هيمن،

ھێدى

نرم دل: دل نمرم، بهبهزهیی، به رمحم، میهرمبان

نرم شانه : سمركز، ملكهج، گوئ رايمل، فمرمانبردار نرم گردن: سمرکز، ملکهج، فمرمانبردار

نسرم؛ نهرم، شلك، شل، بؤهل، ههر شتيكي كوتراو و بێژراو وهك ئارد، همر شتێکی نـمرم پێچموانمی رمق و

فرمال: نۆرمال، سازگار، گونجاو، بهپنی یاسا و ریسایی دیاری کراو

نرمه: نمرمه، نمرم، همر شتیکی نمرم و شل

نرمسك: هندواش، هندواش هندواش، هندى هندى، لەسەرخۆ، بەھيواشى، بە ئەسپايى

نروك: نيْرينه، نيْرناسا، پياوانه

نرولاس: نيرومي

ئروو؛ تورە، بەھيْز، زۆردار

نريمان: نەرىمان، دلير، بوير، ئازا، چاوكراوم، بالموان **نرینه:** نیرینه، له رمگهزی نیر

نزار: لاغر، لهر، لاواز، كز، دالكؤشت

نزاع: شهر، شهرکردن، جهنگ، بگره و بینه، مشت و مر، ئاژاوە

نزاكت: ئەدەب، رووخۆشى، پاكى، خاوينى، رەوشىتى باش، ژیری

نزاهت: ساکی، داوین ساکی، خاوینی، بی گمردی، بی عەيبى، پاقرى

نزه: باك، خاويْن، باهْرْ، داويْن باك، بيّ گەرد

نزد: لا، كن، تەنىشت، تەنىشت كەسىك

نزدیك بین: نزیك بین، ئەوەى بەھۆى لاوازى جاويەوە شتهكان له نزيكهوه ببينيّت

نزدیك: نزیك، نیزیك، لهبمردهست، دووریهكی كهم. به مانای خزم وکهس و کاریش دیّت

نزع: هه لکهندن، دمرهینان، له رمگ دمرهینان، گیان كيشان، گيان سهندن

نزل: بهخشین، بهخشش، بهرهکهت، ئهوهی بو میوانی ئامادەدەكەن

نزله: ههلامهت، پهتا، سهرماخواردن

نزم: تهم، مژ، تهم و مژ، نمه باران، بارانی کهم

نسك: كتيّب، پەرتووك، بەش، بەشيّك لە كتيّب، ھەر بەش لە بىست و يەك بەشسەكەى كتسيّبى پسيرۆزى ئافيّستا

نسل: ودجه، بهره، بنهچه، بهرهباب، رهتهوه، ریشه، منال، بنهماله

ئسمه: هەناسە، رۆح

نسو: ريّك، تهخت، ساف، ناسك

نسوان: ژنان، ئافرمتان

نسور: نمسوز، ئەومى ئە ئاگردا نەسوتىت

نسى: لەبىركردن، فەرامۆش كردن، فەرامۆشى

نسینه: درهنگ، پشت گوی خستن، همرز، همرد، کری و فروشتنی شتیك به و به نینهی که دوات ر پاره کهی بدریت

نسیان: بروانه نسی

نسیب: خزم، کهس و کار، ناشناکان، نزیکهکان

نسیه: بروانه نسینه

نسيج: چنراو، رستراو

نسيجه: بروانه نسيج

نسيله: گايەل، گايەلى ئەسپ، ران

نسیم: نهسیم، بایی فیّنك، سروه، شنهبا، سریوه

نـــش؛ نفــار، دمرکــموتن، تازمپــمیا بــون، همــُــدان، گمشمکردن، رووان، شین بون

نشاء نفار، تازه دمرکهوتن، ههندان، گهشهکردن، رووان نشاب: تیرساز، تیرهاویْرْ

نشاخان: دانیشاندن، جی کردنهوه، جیگیر کردن

نشاسته: نشاسته، نشاسه، تۆزه ئارد كه لهناو گهنم و پهتاته و برنجدا ههیه

نشاستن: بروانه نشاختن

نشاط انگیز: شادی هینمر، خوشحان کمر، نمودی شادی بمدواوه بینت

نشاط: جالاکی، شادی، سمرحالی، شادمانی، خوشحالی نشاف: بمرده پی

نشافه: پهرِق، دەسمال، دەسەسر، خاولى، پەرِقىمك كم بۆ وشك كردنمودى ئاو بەكارى دەبەن نزهت: پاکی، خاوینی، داوین پاکی، پاهری، خوّشحالی، بهکهیفی، گهران، گهشت و گهران، سهیران

نزهتگاه: سهیرانگه، شوینی گهران و سهیران کردن

نزول خور: سووخور، ئەوەى پارەى سوو دەخوات

نزول: ۱ - دابهزین، هاتنهخوار، گیزین ۲ - سوو، هازانجی

نزيه: باك، باقر، داوين باك، بي گهرد

نزيدن: كيشان، هينانهدمر، دمركيشان

نزيل: مينمان، ميوان، ميوان، دابهزيو، هاتوو، پهيابو

نس: قەپۆز، لۆز، دەورى لچ و دەم

نساء ژنان، نافرهتان

نسا: مردوو، بيّ گيان، لاشه، مردار

نساج: جوّلاً، راجهن، ئەومى دەچنيّت

نساجت: جوّلاًيي، چنين

نسب: نەسەب، رەچەلەك، رەتەوە، نزىكى، خزمايەتى

نسبت: پەيوەندى، نزيكى، خزمايەتى، ئاشنايەتى

نستاك: ژانهسك، پنج هاتن به سكدا، سك ئنشه

نستوى: ماندوونهناس، شهكهت نهبو، نهبهز، پياوى

شەركەر كە لەشەر كردن ھىلاك و بىزار نابىت

نسج: ۱ - چنین، رستن ۲ - چنراو، رستراو

نسخ: هملومشاندنموه، بمربمر چدانموه، بمتال كردنموه،

تێكدان، هەلگێڕانەوە. و شێوازێكە لە شێوازەكانى خەت

نسسخه: نوسخه، نوسراو، بابسهتیّك كسه لسه روى كتیّبیّكیترهوه نوسیّبیّتیان، روونوس

ئىسسر: نىسار، نىزار، پىشت ئىمخۆر، سىيبەر، نىسى، ھەتاونەگىر، نسرم، سەيوان، سايەوان

نسف: ۱ - کاول کردن، ویّران کردن، خاپوور کردن ۲ -

بێژتن، بێژانهوه، له بێژنگ دان

نسق چي؛ رينكخهر، رينك كهر

نسق: رێکخستن، نمزم بێدان، چاك کردن، رێك وپێك، هؤنينموه، وته رازاندنموه

ئىسك: پارانسەوە، پەرەسىتن، خواپەرەسىتن، لالأنسەوە، ئەوەى شياوى خوا بيّت وەك قوربانى كردن **نشوار:** بروانه نشخوار

نشوان: مەست، سەرخۆش

نشوه: ۱ - بۆن كردن، بۆن پنيوه كردن، بينن كردن ۲ -مەست كردن، سەرخۆش كردن، مەستى، سەرخۆشى نشور: زيندو كردنەوه، گيان بەبەراكردن

نشور: ناهدرمانی، مل نهدان، ناسازگاری، نهسازانی ژن لهگهل پیاو

نـــشیب: نــشێو، ســهرهوخواری، لێــژی، ســهرهوژێری، لاولێژگه

نشید: نهشید، سروود، ناواز، شیعریّك که لـه کوّردا بـوّ یـه کی دهخویّننهوه، بهسته

نشيط: سمرحال، شادمان، بمدهماغ، ساز، كۆك

نشیم: ١ - نشینگه، نشیمهن ٢ - هیلانه، کولانه

نشیمن: نشیمهن، نشینگه، شویّنی دانیشتن، مال، خانوو نشیمنگاه: بروانه نشیمن

نشينه: بروانه نشيمن

نص: دەق، وتەى باومرپېٽكراو، وتەيەكى ئاشكرا كە جگە لەيەك ماناى نەبېت

نصاری: مەسىحى، نەوەى لەسەر ئايىنى مەسىحى بىت نصابح: مۆجياريەكان، ئامۆژگاريەكان

نسسب: دانسان، جینگیر کردن، سه قامگیرکردن، دانسان، دامهزراندن، چهقاندن

ئىصح: مۆچيارى، ئامۆژگارى كىردن، پەنىد، مۆچيارى كىردن

نصر: ۱ - یارمهتی دان، هاریکاری کردن، هاوکاری کردن ۲ - یارمهتیدمر، هاوکار، یاریدهدمر

نسعرانی: مهسیحی، نهسرانی، نهوهی لهسهر نایینی مهسیحی بنت، گاور، فهله

نصرت: يارمەتىدان، ھاوكارى كردن، دەست گيرۆيى، ھاوكارى، يارمەتى

نصف النهار: نیمهرۆ، نیوهرۆ، كاتی نیمهرۆ. و له زانستی جوگرافیا به نیوه بازنهیهك دموتریّت كه لهجهمسهریّكهوه دمست پیّدهكات و له جهمسهرمکهی دیکه كوتایی پیّدیّت نسشان: نـشان، نيـشان، هێمـا، شـوێنهوار، مهبهسـت، ئامانجي تير

نشانه: نیشانه، ناماج، نامانج، مهبهست، نامانجی تیر

نشاندار؛ نیشاندار، هیِّمادار، ئهوهی نیشان یان هیِّمای پیِّومبیِّت

نشاندن: دانیشاندن، داکوتاندن، جی کردنهوه، ناجار کردن به دانیشاندن، دانان، ۲ -کوژاندنهوه، دامرکاندن نشانی: نیشانه، ناونیشان، ناونیشانیک که لهنیوان دوو

نشبیل: هولاب، هولاو، هولابی ماسی گرتن

نشت: شکاوی، خراپی، نم، تەرەشوح، ژاکاو، سیس

نشتر: بروانه نیشتر

كەسدا ديارى كرابيت

نشتن: دانیشتن، دانیشین، ئارام گرتن، ئوهرهگرتن، جیکیر بون، له شوینیکدا دانیشتن، سههام گرتن، نیشتنهوه

نشخوار: كاويْرْ، كاويْن، پۆرسان

نشر: بلاو کردنهوه، پرژ و بلاو کردن، راخستن، پان کردن، زیندو کردنهوه

نشره: نوشته، جاومزار، ئەو دۆعايەيى بۆ نـەخۆش يـان دوور بون لە جاوى پيس دەينوسن

نشستنگاه: نشیمهن، شوینی دانیشتن، نشینگه

نشگرده: شفره، گەزنه، ئاميريكى ئاسنى دەم تيـ كه

چەرمى پى دەبرن

نشگنج: نقورچك، نقوچك، جرنوق، قرنوچك

نشگون: بروانه نشگنج

نشفه: بەردەپى

نشك: كاج، كاژ، سنەوبەر

نشل: ئاوێتهيى، ههڵواسراوى، پهيومست بونى شتێك به

شتێکیترهوه. به مانای قولابی ماسیگرتنیش دێت

نشل: رفاندن، فراندن، دزی، گیرفان برین

نسشو: روان، رویسن، گمشسه کسردن، گسهورهبون، چهکهرهکیّشان، بارهاتن

نشوء گمشه کردن، دمرکهوتن، ههندان، پهیا بون، بارهاتن

نصف: نيو، نيوه، نيمه، لهت

نصفت: دادپهرومری، داد، ویژدان

نصوح: ئامۆژگار، مۆچيار، ئامۆژيار، ئەوەى نامۆژگارى

دمكات

نصیب: بهش، پشك، پار، بههره، شانس، بهخت

نصیح: بروانه نصوح

نصيحت گر: بروانه نصوح

نصیعت: مۆچیاری، نامۆزگاری، نامۆزیاری، پهند

نصیر: هاریکار، یارمهتیدمر، یاریدهدمر، هاوکار

نضارت: تمری، تازمیی، تمر و تازمیی دار و گیا، شینی،

سەوزمىي، ئاوداربون

سهورهیی، داوداربون نضاضت: ۱ - باشه بهره، دوایین منائی ژن و بیاو ۲-

ماوه، بهرماوه، باشماوهی، پاشماوهی ناو و همر شتیّك

نضج: کولان، کولیان، گهیشتن، پیگهشتن بو میوه

نضيج: كولاو، كوليو، پيگهشتوو، پيگهييو، گهييو

نضير: تەروتازە، سەوز، شىن

نگاه: دید، سمرنج، نمزمر

نگاتیو: نگەتیو، نگەتیف، رِنگر، نەھنِڵ، بەربەست

نگار: نیگار، نهخش، بوت، مهعشوق، دمزگیران، نهفش،

نگاره: نهخش، وێنهکێشراو

وينه، ديمهن

نگارخانه: بوتخانه، نگارخانه، شوینیک که همیکهل و

وينهكانيان ههلواسيبييت

نگارش: نوسین، نفیسین

نگارگر: نیگارکیْش، نهقاش، دیمهن کیّش، ویّنهکیّش

نگاریدن: نوسین، نقیسین، نهخشاندن

نگارین: رمنگین، رمنگاورمنگ، رمنگدار، نمخشدار، همر

شتیکی رازینراوه و رمنگ کراو

نگاشتن: نوسین، نفیسین، نهخساندن، نهخش کردن،

ويّنه كيّشان

نطاق: قسهزان، وتاردمر، وتاربیّرْ، وتمبیّرْ، قسمکهر، ئهوههی وتار دهدات، ئهوهی بتوانیّت به ناسانی وتار

بدات

نگاهبان: پاسهوان، نیگابان، نیگاوان، چاودیّر، پاریّزمر

نگاهدار: پارێزمر، چاودێر، نيگاوان، پاسموان

نگاهسداری: پارازتن، پاراستن، پاودیری کردن، ناگا

لێبون، پاسموانی کردن

نگاهداشتن: راگرتن، لهجووله خستن، ومستاندن،

راومستاندن

نگه: بروانه نگاه

نگژده: گۆزه، گۆزهڵه، سواڵهت، دمفری ئاو خواردنهوهی

سوالهت يان گلين

نگران: بینهر، چاولهرێ، ترساو، نیگهران، پهرێشان،

چاومړوان

نگرستن: بروانه نگریستن

نگرش: روانین، تیبینی، جاو لی کردن، سهیر کردن

نگریدن: بروانه نگریستن

نگریستن: سمیر کردن، بینین، دینن، روانین، چاو

تێبرین، سمرنج دان، تمواشا کردن

نطع: سفره، راخهر

نطفه: ۱ - ناو، ناوی ساف و پاك ۲- ناوی ژن يان پياو،

ئەو ئاوەى لە كاتى رەحەت بوندا دەرژێت

نطق: قسه كردن، دوان، بهيفين، ئاخاوتن، ئاخفتن،

وتادران، وتارخوێندنهوه

نگهبان: پروانه نگاهبان

نگهدار: بروانه نگاهدار

نگوسار: بروانه نگونسار

نطوق: قسه كردن، دوان، بهيڤين، ناخاوتن، وتاردان،

گوتاردان

نگون بخت: بهدبهخت، بهخت رهش، چارمرهش، بهخت

هەنگەراوە

نگون تشت: ئاسمان، عاسمان

نگسون: چـهماوه، چـهميو، خـوار، لار، سـهرهوخوار،

سەرەوژێر، ئاوەژۆ

نگونــــسار: ههلگــهراوه، ســهرهوخوار، ســهرهوژێر،

دەمەونخوون، ژێروبان، سەرشۆڕ

نگین دان: کلکموانه، نهنگوستیله، مستیله، نهنگوشتهری

نگین: نگین، نقیم، نقیّم، مینای سمر کلکموانه

نظار: زیرهکی، وشیاری، لیّهاتویی، زرنگی

نظارت: ۱ - زیرهکی، وشیاری، لیّهاتویی، زرنگی ۲ - چاودیّری، ناگاداری، چاولیّ بون

پوویون، حسوری، چوبی بون

نظاره: بينهران، سهيركهران

نظاره: سەيركردن، روانين، بينين، تەماشاكردن، تەواشا

کردن

نظافت؛ پاك و خاويّنى، پاكى، پا**ه**ژى، خاويّنى، پاك بون

لەپيسى و چڭك

نظام: رێػڂستن، خهملاندن، رێك كردن، ڕێك و بێك

كردن

نظر: ۱ - سـهیرکردن، روانـین، تهواشـا کـردن، چـاو

نظرباز: چاوگێڕ، چاوحيز، ئەوەى زۆر ئارەزو مەنـدى

سەيركردنى روخسارى جوانە

نظرتننگ: کورت بین، رمشبین، جاوجنوّ بمرجاوتهنگ

نظره: سەيكردن، يەكجار روانين

نظريه: بيرۆكە، بيرورا، بۆچون

نظير: هاوشيّوه، هاوتا، ويّنه، وهك

نظيرِه: بروانه **نظير**

نظيف: پاك، پاك و خاوين، بي گهرد

نظيفه: بروانه نظيف

نماس: باوێشك، خەونوچكە، دەم داچەقاندن، سووكە خەوو، وەنەوز

نعامه: \(العَمْرُ وَسَرَّمَلُ وَسَرَّمَرُ \(' - تاریکی'' - سهروهر و گهوره، سهروّگ \(' - بهخشین، بهخشش، دان \(- بهخشین الحیار و ناشکرا \(- خهالا) الحیال کومهانی خهالا) تاقمیّک له خهالا \(- حیّما) نیسانه، نهو هیّمایانه که لهسهر ریّگاوبانهکان دایدهنیّن

نعت: وصف كردن، پياهه لدان، پياهه لگوتن

نعجه: هوچ، مهر، ميْچكه مهر

ثعره: هیراندن، نهره، هاوار کردن، دهنگی بهرز، نهرهته، گرمه، نیراندن، هیژه

نعرهزدن: نیراندن. فیژاندن. نهره لیّدان، فیراندن، هسه کردن بهدهنگی بهرز، هاوار، گرمه گرم کردن نعرهکشیدن: بروانه نعردزدن

نعش: جهنازه، تابوت، لاشه

نعل: ۱- سهرپێیی، نهعل، پێلاو، سهوڵ، کهوش ۲- ناڵ، نهوهی له پاژنهی پێلاو یان له سمی چوارپێکانی دهدهن نطبکی: ژێرپیاڵه، ناڵبهکی

نعلبند: نالبهند، نهوهى چوارپيكان نال دهكات

نعلك: بروانه نعلبكى

نعم؛ بهنَّن، باشه، به دنَّمه، چاکه، پهسهنده

نعم: وشتر، مهر، مانگا

نعما ؛ نیعمهت، باشی، خهیر، چاکی، دیاردهی باشه نعمت: نیعمهت، باشه، چاکی، خهیر، همر کاریّکی باشه، مالّ، بههمره، کهل و پهل، شتومهك

نعناع: نهعنا، جوّره گیایهکه

نعسوط: همسستان، رِمق بسون، یسمرمق، بسون، نیسرمق، همستانی کیّری پیاو به هوّی همستانی شاومت لمودا، رِاست بونموه

نعومت: نـەرمى، ناسـكى، لەسـەرخۆيى، ھـێمنى، ھێـدى بون

نعسى: ھموالى مىمرگ، خەبىمرى مىەرگى كەسىيّك دان، ھەوالى ناخۇش

نعیم: مال، نیعمهت، به هره، کهیف خوشی، رابواردن نسخ زدن: نسق نیدان، ورك گرتن، به نب گرتن، بیانو

هێنانهوه، بیانو گرتن، رِك گرتن، هین گرتن نفز: جاك، باشه، بهدڵ، پهسهند، سهیر، سهرنج رِاكێش

نغزگفتار: هسهخوش، زمان شیرین، وته خوش

نفسل: ۱ لمهناوچون، بهفیرِوّچون، رِزان، رِزین ۲ ناژاوهنانهوه، فیتنهگیْرِی، ناژاوهچیهتی ۳ و رهشبینی، مهبهستی خراپ، خراپهخوازی

نغل: شوول، حال، هولأيى، تهويله، شويّنى مهرومالأت له دهست و سارا

نغم: ۱ ـ چرپه، ویته، چپه، قسهی هێواش، قسمی ژێـر لێو ۲ ـ ناههنگ، سرود، ناواز، ستران

نفمه زن: بروانه نغمه پرداز

نغمه: ستران، ئاهەنگ، ئاواز، گۆرانى، سرود

نغمه پرداز: ناوازدانهر، شاوازخوين، گوراني خوين،

سترانبيِّرْ، ئاھەنگ دانەر

نغمهساز: بروانه نغمهپرداز

نغمهسرا: بروانه نغمهپرداز

نغمه طراز؛ بروانه نغمه پرداز

نغمهکش: بروانه نغمهپرداز

نفن: کونجی و رمشکه

نفنخواد: کونجی و رمشکه

نغوشا: ١ - گوێبيس، بيسهر، گوێگر، نهوهى دهبيستێت ۲- نغوشا، لایهنگرانی ئایینی مانی نهقاشی بیغهمبهر

نفوله: زولف، پرچ، ئەگرىجە، قر

نغيل: ١ - لهناوجو، بهفيرة جو، رزاو، رزيو ٢ - زوّل، حفرامزا

نفاث: جادوگەر، سىحرباز، ساحير

نفاخ: ناوسان، هه لأوسان، دومه ل، ناوساوی و دومه ل كه لهجمستهدا دمردهكمويت

نفساد: تێپهرين، بهسهرچون، تێپهريني كات، جوێ

بونەوە، جيابونەوە، نەمان، لەناوچون

نفار: رمم كردن، دووركهوتنهوه، ههلاتن

نفاست: ۱ - بههاداری، گرانبایی بون، گران بون، بههاداربون، باشی، چای، پهسهندی، دنگیری

نفساغ: بياله، كاسه، بهيمانه، ئهودى شهرابي بىي دەخۆنەوە

نفساق: بازارگهرمی، بهبرهوی، پهرمسهندنی کرین و فرؤش لهبازاردا

نفاق: دوورویی، کاسهلیّس، ممرایی کردن، ریاکاری

نفام: ليْلْ، تەڭخ، تاريك، تۆزاوى، خۆلاوى، رەش رەنىگ،

فيّزمون، ناحمز، دزيّو

نفت: نەوت، نەفت، شلەمەنيەكە شياوى سوتان كە لە قبولایی ۱۸۰۰ ماهتر نامزهوی دهست دهکهویت که هەندى كات بەھۆى زەخت و پالەپەستۆكانى ناو زەوى دينتهسهر

نفتكش: نەوتكىش، نەوتبەر، ترۆمبىل يان كەشتى كە ههلگری تانکهری گهوره بۆ گواستنهوه نهوت و بهنزین بيت

نفث: ناوى دەم، ليك، تف، گنيز، گليز، ئەو ئاوەى ئەدەم دمرژێتهدمر

نفثه: تف كردن، تف روْكردن

نفج: كاغهز، قاقز، ئهوهى لمسهرى دمنوسن

نفح: هەنكردن، فووكردن، نەسيم، بلاو بونەوەى بۆنى خۆش، شنه، سروهى با

نفخ؛ هوو كردن، بف كردن، باكردن

نفخه: ١ - هووكردن، با كردن، ٢ - ئاوسان، هه لأوسان، زك ماسان

نفر: خەلكان، مرۆۋەكان، ئىنسانەكان، بە ژمارەيەك لە كەسلەكان دەوترىت لله سى كەسلەوە تا دەكلەس. بله مانای یهك كهسیش دیت، كهسیك، نهفهریك، تاكیك، يەك نەقەر

نفر: رەم كردن، ھەلاتن، دووركەوتنەوە، رۆشتنەدەر نفرت: بيزارى، بيز كردن، دووركهوتنهوه، قين ليبون، حەزلىنەكردن

نفریت: ناوسانی گورچیله

نفريدن: له حنمت كردن، نفرين كردن، دوّعا ليْكردن،

له سینگ دان

نفرین: نفرین، دؤعای شهر، قسهی خراب، جوین، جنيّو، له حنهت، له عنهت

نفس تنگ؛ همناسمسوار، نمفس تمنگ، ئمومی بمهوی

نهخۆشیهوه به دژواری دهتوانیّت ههناسه بدات

نفس پرست: نموس پهرهست، خوبين، بايي ههوا، فيزن، ئەوەى تەنيا خۆى خۆش بويت و بەپنى حەز و ويستى

نمفسى خۆى بجوليتەوە

نفس: گیان، رؤح، خوین، جهسته، لاشه، راستینهی همر شتنك

نفس: همناسم، نمفهس، نهسيم، ئمو هموايمي لمكاتي ههناسهدان لهریکهی لبوت و دهمهوه دهرواته ناو سیهکان، بیّن، بین، بیّنگ

نفسا ۽ ژنی تازهزاو، ئهو ژنهی تازه منائی بوبيّت نفض: تهکانـدان، راومشاندن، راومشاندنی دار یان جل وبهرگ

نفط: نموت، نمفت

نفع: قازانج، دهسهات، سوود، کهلک، بههره، دهسکهوت، بهرژهوهندی

نفق: كون، تونيّل، ريْگهى ژيْرزموى

نفقه : رِوْژانه، جبیری، موچه، بـژیّوی، ژیـوار، نـهوهی رِوْژانه خهرجی مال و منالی بکهن

نفل: ۱ - تالآنی، دهسکهوت، نهوهی له دوژمنی بگرن۲-کاریک یان پهرهستنیک که کردنهکهی پیّویست نهبیّت

نفوذ: کاریگهری، کارتیکهری، کاریگهری دانسان، کارتیکردن

نفور: بیّزار، رِهم کردوو، وهریّز، وهرِهز، هَهنّس، جارز نفور: رِهم کردنم، رِوْشتنهدهر، دوورکهوتنهوه. به مانای رِوْشتنی حاجیهکان له منی یهوه بهرهو مهککه

نفسسی: دور کسردن، دورخسستن، لسمناوبردن، دوورخستنهوهی کهسیّك له شاریّکهوه بو شاریّکیتر، شار بهدهر کردن، وهلانان، دمربهردهر کردن

نفیر: ۱ - بوق، شهیپور، کهرمنا۲- شین و شهپور، گریان، شین، گریین

نفير: ههلاتن، راكردن، دووركهوتنهوه

نفیس: بههادار، بهنرخ، گرانبایی، بایی دار، ئهنتیکه، ههر شتیکی گرانبایی و نهنتیکه

نقاء پاك بون، پاكى، خاوينى، پاقرى

نقاب: دەمامك، پەچە، رووبەند، ئەوەى روخسارى بىي داپۇشن

نقابت: سمرومری، پیشموایی، ریبمری

نقساد: رەخنسەگر، جياكسەرودى چساك لسه خسراپ، ھەٽبژيرمر، زيرناس

ئقار: دەمەھالە، شەرەقسە، شەر، كيشە، بەزم و ھەرا، بگرە و بينە

نقاش: ویّنهگر، نـمقاش، ویّنـهکیّش، نـموهی روخـساری کهسـیّك یـان شـتیّك لهسـهر کـاغز یـان هـمر شـتیّکیـرّ دمکیّشیّتهوه

نقسال: جيرۆك بێــژ، ئــهوهى داســتان دەگێڕێتــهوه، حمقايمت خوێن

نقاهت: ۱ - تنگهشتن، ههست پنکردن، ومرگرتن، حالی بون، پنزانین ۲ - چاك بونهوه، ههستانهوه، لاوازی و بی حالی دواس ههستانهوهی له نهخوشی

نقاوه: بژارده، کورت کراوه، هه نبری نردراو نهههر شتیک نقاوت: پاک بون، پافتر بون، بیگهرد بون، خاوینی نقب: ۱ - کون کردن، چال کردن، هوول کردن ۲ - تونیل، ریگهی ژیرزهمین، درنال

نقد: ۱ - جیا کردنهوه، هه نبر اردن، جیاکردنهوهی جاك له خراب ۲ - نهقد، نهخت، پاره، دراو، پوول و بایی و نهوهی له کات دا دهدریت له کاتی کرین و فروش

نقره: نوفره، زیو، نوفره، زیو نقرمفام: زیورهنگ، بهرهنگی زیو

نقرس: ۱ - به لا، گرانی، هات و هری، بلای سهخت ۲ ـ پزیشکی شارهزا، دکتوری شارهزا و پسپور

نقرس: نیشی جمگه، ژانه پی، نه خوشی و ناوسانیکه که له پی و جمگهی پی به تایبهت پهنجهی گهوره که زیاتر لهو پیاوانهی له تهمهنیان له شهست سان تیبه ریوه دمرده کهویت

نقش بستن: نمخش بمستن، شێوه گرتن، نمخش کردن، وێنه کێشان

نقش بند: نمهاش، وینمکیش، وینهگر، دیمهن کیش نقش: ۱ - نمخش، نمخشاندن، خمملاندن، شکل، وینمه -۲ شوینهواریک که نمسمر شتیک یان زموی دمینیتهووه

نقشه کش: نهخشه کینش، نهوهی نهخشه شوینیک دهکیشیت

نقشه: نه خشه، ومرهه یه کاغز که پار چه یه که نده دات، وینه ی زموی یان شاریک یان و لاتیک نیشان ده دات، وینه ی و لاتان

نكته: نوخته، خال، نوفته. ئهوهى لهسهر يان ژيري هەندى له وشەكان دادمنريت. نوكته، به ماناي قسهى خۆشىش دېت

نماز

نكتهدان: زيرهك، ليهاتوو، قسه زان، به توانا له قسه

نکتهگیر: رمخنهگیر، رمنخنهگر، نیراد گر

نكث: بهيمان شكاندن، شكاندني بهيمان يان بهلين

نكر: ١ - زيرهكى، زرنگى، ليومشاوهيى، ليهاتوويى ٢-

حاشا کردن، کاری خرایه، هیزهون، دروار

نکراء ۱ - زیرهکی، لیهاتویی ۲ - توندی، سهختی، توند و تیژی ۳- فیزهون، ناحهز، ناشیرین، نابهسهند

نکره: نهناسیاوی، نهناسراوی، نامویی

نكسس: سـەرەوخوار كـردن، سـەرەوژێر كـردن، ئـاومژۆ

کردن، ههنگهراندنهوه و سهرهوخوار کردنی شتیك

نکهت: ١ - بؤن کردن، يهك جار بؤن کردن ٢ - بؤني

نكو: باش، پەسەند، بەدل، جاك، دلگير

دەم، بۆنى خۆش

نكورو: جوان چاك، شوّخ و شهند، دهلال، فوّز

نكوكار: جاكهكار،خيّرخواز، جاكهخواز

نكول: ترسا، ترسان و ههلاتن له دوژمن، تؤهان

نكوناو: خوشنيو، خوشناو، ناوچاك

نكوهش: سەركۆنە، تانە ليدان، تەشەر، لۆمە

نكوهيدن: سهركونه كردن، تانه ليدان، لومه كردن،

سەرزەنشت كردن، خراپه وتن

نكير: حاشا، دژوار، وناوى فريشتهيهكه

نلك: ھەلۈژە، ھەلۈژە ترشە

نلم: جوان، باش، چاك، دلگير، رازاوه، دلگير

نم: نم، تەرى، نمى، ئاوى كەم، شۆ، شى، تەرايى

نما: روکهش، روی دمرمومی شتیک

نماء زور بون، زیاد بون، فراوان بون، زور بون

نماد: نوێنهر، نمونه

نمار: ئیشاره، هیّما، رهمز

نمساز: نويدر، نما، پهرهستيني خواوهند، بهندهيي، كورنوش بردن

نقص: کهم بونهوه، کهمی، کهم و کورتی، کهم و کورتی نقسسان: کهم بونهوه، کهمی، کورتی، کهم وکوری، ناتەواوى، كوورى

نقش: شكاندن، ويران كردن، خابوور كردن، شكاندني بەلين و پەيمان

نقطه: نوقته، خال، نوخته، نیشانهیهکی وردی خر که له ژیر یان سهرمومی همندی لهوشهکان بهکاری دمیمن نقل: كوساتنهوه، كويْزانهوه، كويْستنهوه، ئالْوگۆر كردن، جێبهجێ كردن، له شوێنێكهوه بوٚ شوێنێكيټر بردن. گێرانهوه، باس كردن، وتهههكي بيستراو لهكهسێك بـوٚ

نقله: گواستنهوه، جيبهجي كردن، نال و گور كردن،

گوێزانهوه، له شوێنێکهوه بۆ شوێنیکیتر بردن

نقمت: رق هه لگرتن، بوغز كيشان، هين گرتن، سزا،

تۆلە، جەزرەبە، جەزرەوە، پاداشتى خراپ نقى: پاك، خاوين، پاقر، بى گەرد

يەكىتر گۆرانەوە

نقيسب: گهوره، سهرومر، سهرونك، سهروكي هوزيان نەتەوە

نقيبه: ١ - بروانه نقيب ٢- نفس، نهفس ٣- عهقڵ، ژیـری، ئـاوز،۴- خـوو، سرشـت، خووخـهده، عـادهت ^۵-راويْرْ، بيرورا گۆرينەوە

نقیه: باك، خاویّن، باقرُ

نقيه: كەلىمە، وشە، قسە، وتە

نقیر: دهنگ، بانگ، ناواز، و به مانای کاری ههانکهندن لەسەر بەرد يان داريش دينت

نقیصه: عادمتی خراب، خوی ناشیرین، کاری قیرهون

نقیض: دژ، نهیار، نهگونجاو، نهوهی نهیار و دژی شتیك

یان کهسیّك بكات

نکاح: مارهبرین، ماره بهستن، پهیمانی هاوسهرگیری

نكال: سزا، جەزرەبە، جەزرەوە، تۆلە، پاداشتى خراپ

نکایت: ۱ - زیان گهیاندن، زمرمر لیّدان، بریندار کردن،

۲- دەم كردنەوە، دەم كردنەوەى برين

نكبت: بهدبهختى، بهلا، مهينهتى، داماوى، ههژارى

نمازخانه: نوێژخانه، مزگهوت، شوێني نوێژ کردن نمازگر: نوێژکهر، نوێژ خوێن، ئهومی نوێژ دمکات

نمازگزار؛ نوێژ خوێن، نوێژکهر

نماك: جوانى، شيرينى، پەسەندى، بەدلى

نمام: دووزمان، ئاژاوهچى، فيتنهگيّر، كوٽه فيتنه، كونەكتر

نمایان: دیار، بهرجاو، ناشکرا، روون، روناك

نمایانسدن: نیسشاندان، دورخستن، ناشسکرا کسردن،

بيشاندان

نمسايش: نيشاندان، دمايش، دمايشت، نواندن، خو

دمرخستن

نمایشگاه: پیشانگا، ئهو شوینهی کهل و پهلی بازرگانی

یان همر شتیکیتری تیا نمایشت دهکریت

نمایشنامه: شانونامه، نمایشت نامه، نوسراویک که

تيايدا شانؤ يان بؤ نمايش كردن نوسرابيت

نماینده: نوینهر، نیشاندهر، جیگیر، کارپی سپیردراو

نماییدن: نیشاندان، دمرخستن، ئاشکرا کردن

نمج: نم، شي، تمرى، تمرايي

نمد: نمد، تاتى، كەچە، نەوە

نمدار؛ نمدار، تهر، شيّ دار، شوّدار، شوّ هه لهيّناو

نمدیده: تمر، نمدار، شیّ دار

نمر: بلنگ

ئمرہ: تمرہ، ژومارہ

نمرود: نمرود، ناوی پاشای بابل لهسمردهمی ئیبراهیمی ييغهمبهر

نمساوی: نهمساوی، تایبهت به نهمسا، ولاتی نهمسا نمش: درو کردن، دوزمانی کردن، ناژاوه نانهوه، فیتنه

گێری

نمشك: سەرشير، قەيماغ

نمط: شێوه، شێواز، ڕێڿكه، ڕێگه، چۅٚنيهتى، ڕێباز

نمگین: نمدار، تهر، شی دار

نمك بحرام: ناسوپاس، سبله، ناشوكر نمك شناس؛ ومفادار، به نهمهك، پيزان

نمك گیر: نمهك گیر، ئهودی نان و نمهكی كهستكیتر بخوات و خیانهتی لی نهکات

نمك لاخ ـ نمك لان: بروانه نمكزار

نمك: نمهك، خوي، خوا، خي، خوه، مهكي

نمكدان: خويدان، خوادان، دمفريكي بجوك كه خويي

تيدەكەن

نمکزار؛ شورهکات، خوی لین، کانگهی خوی

نمکسار: بروانه نمکزار

نمكستان: بروانه نمكستان

نمكين: سوير، خويدار، پرخوي

نمل: ميروو، ميروله، مروله

ئمناك: تمر، شيّ دار، شوّدار، نمدار

نمو: گهورمبون، گهشه کردن، زور بون، زیاد کردن، يهروورده بون، بالأكردن، بهرز بونهوه

نمود: نیشان، برِهو، نما

نمسودار: ۱ - دیار، بهرچاو، رون، ناشکرا ۲ - وهك، هاوشيّوه، هاوتا، وينه ٣- نيشان، هيّما، ۴- هـمرومها بــه هێڵێك دهڵێن كه ناستى بهرز بونهوه يان دابهزيني شتیک یان نرخیک دیاری دهکات

نمسودن: ١ - نيساندان، دهر خستن، ناشكرا كردن ٢-دمرکموتن، نیشاندران، ناشکرا بون۳- کردن، نهنجام دان **نموك: ۱** - نمدار، تهر، شيّ دار ۲ - ناماج، نيشانهي تير

نمون: وينه، نمونه، وهك، هاوتا، جهشن، هاوشيّوه

نمونه: نمونه، وينه، هاوتا، جهشن، وهك، وهكو نميد: هيوابراو، بيّ هيوا، نائوميّد

نميدن: ١ - نم كيشان، شي هماهينان ٢ - سمرنج دان، رو تێکردن

نمیر: ناوی فراوان و باك

نمیم: دوزمانی، ئاژاوهگیری، فیتنهگیری، درو کردن

ننه: نەنە، دايەگەورى

ننر: لوس، منال، نازيهرومرده، ئهوهى بيهو، خوى لاى كهسانيتر خوشهويست بكات

> ننگ: شمرم، حمیا، ئابروو، ریز، ریسوایی، دزیوی نْنْگَيْنْ: ناوزروا، دزيّو، ناحمز، ريسوا، سوك، بمست

نهائی: کوتنایی، دوماهی، بـهمانای کوتنایی و ئـاخیری همر شتیّك یان کاریّك

نهاب: تالأنجي، تالأنكمر

نهاب: تالأني، دمسكهوت

نهاد: سرشت، سروشت، خوو و خهده، ناخ

فهادن: دانان، جيّگير كردن، بهجيّهيّشتن، واز ليّهيّنان،

شتێك له شوێنێكدا دانان

نهار: رۆژ، پێچەوانەى شەو

نهار: کهمی، کهم و کورتی، کوری، لهری، لاوازی، لاغری

نهاز: ترس، زراوجون، توقان

نهازيدن: ترسان، تؤقان، زراوجون

نهال: نهمام، نمام، داری تازه رواو

نهاله: بروانه نهال

نهالى: جيْگە، دۆشەك، تۆشەك

ئهسامى: ١ - راهيب، خواپەرەست، پياوى رۆحانى

مەسىحى ٢- رێگەى ئاسان

نهامی: ناسنگر

نهسان بسین: ناخ بین، نهومی ناخی کهسهکان دمخونِنیّتهوه یان دمبینیّت

نهان دان: غمیب زان، ئەومى شارمزایى غمیب بیت

نهان: داپوشراو، شاراوه، نهیّنی، نادیار، ون، گوم

نهایت: کۆتایی، دوماهی، ناخر، پاشین، بنهبان، ئەوپەر، ھەرەدوایى

نهب: تالأن، دمسكهوت، تالأن كردن

نهبه: تالآن، تالآن كردن

نهج: رێگهی رون و ديار

نهر: جۆگە، جۆگەلە، چەم، رووبار

نهزت: دمرفهت، ههل، كات

نهشتن: دانان، هه ٽواسين، جيٽگير کردن

نهشل: ۱ - گورگ ۲ - پیاوی پیری لهرزوك

نهصد: نوسهد، ژومارهی نوسهد، ۹۰۰

نهضت: بزموتنموه، شۆرش، جووله، راپمرین، همستان نهضتن: شاردنموه، داشارین، هایم کردن، حمشاردان، داپؤشین، شارینموه

نهل: ۱ خواردنهوه، خواردنهوهی ثاو ۲- تینویهتی، تینوهتی

نهلیست: نهیلیست، حاشا کردن له بیر و باوم و نیزامه کۆمهلایهتیهکی سیاسی که لخمهلایهتیهکی سیاسی که لمسهده کنوزده کرایین دروست بوو نامانج لیی له ناوبردنی باوم و نمریته کومهلایهتیهکان بو

نهمسار: ۱ - بئ ئەزمار، بئ ھەزمار، ھەزمار نەكراو، نەزمئىردراو، زۆر، بئ ئەندازە، فراوان ۲- سەير، سەرنج راكىش، دژوار

نهمت: نياز، پيويستى، ئارمزو، تهماح

نهنبیدن: داشارین، شاردنهوه، قایم کردن، حهشاردان، نهیّن کردن

نهندره: مهخزهن، ههمبار، نهنبار

نهــنگ: نهــهنگ، نههـهنگ، ئــاژهڵێِکی دمریــایی گــهوره لهشێِوهی ماسی

نهور: چاو، روانین، نگا، نیگا

نهوش: هەستان، رۆشتن، كۆچ كردن، جووله، جوولان نهى: نەھيشتن، حاشا كردن، رينگرتن، بەربەستن، رينگە لينگرتن

نهیب: ترس، تۆقانن زراوچون، تەشەر

نهیسه: ۱ - ریگرتن، نههیشتن، بهربهستن ۲ - کوتایی، دوماهی، ناخری، کوتای شتیك ۳ - عهدان، ناوز، بیر

نهیدن: ۱ - دانسان، جینگیر کردن، بهجی هیشتن ۲-

ئەندێشە كردن، بير كردنەوە، خەم خواردن

نهیو: بروانه نهیب

نو آموز: تازمفێرخواز، مناڵ که تازه دهرواته خوێندنگا نو: تازه، نفار، نوێ، پێجهوانهی کوّن

نوثل: نوئيّل، جهژني لهدايك بوني مهسيح

نوا: ئاواز، ئاھەنگ

نوائب: پێشهاتهكان، ڕوداوهكان

نواخانه: زيندان، بهنديخانه، شوێني زيندانيهكان

نواخست: دلدانسهوه، هینومر کردنسهوه، دلانسهوایی، شارام کردن

نواختن: ۱ - دلنهوایی کردن، هینور کردنهوه، دلدانهوه ۲ - ژونین، سازئیدان، ۳- به نهرزادان، بهزموی دا کیشان

نواخوان: گۆرانى خوين، سترانبيّر، ناواز خوين

نواده: کورمزاکان، کچمزاکان، بمره، ومچه

نوار: چنراوی پان، شریت، کژگ، کژوو

نوازاده: کورمزا، کچمزا، بمره، ومچه

نوازش: دلّدانهوه، دلّنهوایی کردن، نارام کردنهوه، هیّور کردنهوه

نوازشگر: دننــموایی کــمر، هنـِـومر کــمر، نــمو کمســمی دننموایی دمکات

نوازنده: ژمنمر، ژمنیار، ثمو کهسمی موسیقا لیّدمدات

نوازیدن: ژمنین، لیّدان، ژمنینی موسیقیژ

نواساز: ناوازدانهر، ناههنگ ساز، گۆرانی خوێن، ســــران بيـّـر

نواگر: ژهنمر، ژهنیار، سترانبیژ، ناوازدانمر

نوال: بهخشش، بهخشین، پیدان، بهش، پشك، بههره نوامبر: نهوامبر، نقامبر، مانگی یانزدیهم له سالنامهی

نوان: خمرامان، لمرزان، جمماوه، نالأن

نوانخانسه: ههتیوخانه، شوینی ههژاران، جیگهی نهداران، گهداخانه

نوانيدن: ١ - جولاندن، لمراندن، بهجوونه خستن،

تەكاندان، بزواندن ۲ ـ گرياندن، ناراحەت كردن

نوآیین: جوان، رازاوه، تازه، نفار، رازینراوه

نوباوه: تازه پنگهشتوو، نفار، تازه دهرکهتوو، میوهی تازه پنگهشتوو، بو منالیش به کار دهبریّت، نهوبهر،

نۆبەر، تازمپى

زاييني

نوبت: نـۆرە، سـەرە، دەرفـەت، كـاتى شـتێك يـان كارێـك،

نوبر: نۆبەر، نۆبەرە، تازەپنگەشتوو، ميوەيـەك كـەتازە ھننابنتيانه بازارەوە

نوبل: نؤبيّل، خهلاتى نؤبيّل. خهلاتيّك كه سالانه له لايهن ريّكخراوى خيرخوازى ئالفريّد نؤبيّل شيمى زانى بهناوبانگى سويدى به زاناكان دهدريّت

نوبنیاد: تازه دروست کراو، تازه ساخت، نهوهی تازه دروست کرابیّت

نوبهار: نهوبههار، ومرزی بههار، سهرمتای بههار

نوپهاران: بههار، ومرزی بههار، کاتی بههار

نوه: مورِهزا، **کچ**ه زا، منالّی منالّ، بهره

نوپا: تازمپی، منائیك كه تازه پیی گرتبیت

نوپان: سـهومته، سـهومتهیهك كـه لـه لقـی داره بـی دروستی دهكهن

نوج: کاج، کاژ

نوجبه: لافاو، به مانای ناوی کانیش دیّت

نوجوان: تازه پیکهشتوو، گهنج، تازه لاو، جهحیّل، تولاز نسوح: نسوح، یسهکیک اسه پیفهمبهرهکانی خوایسه کسه نزیکهی ههزار سال تهمهنی کردوه به پیّی گیرانهوهی کتیّبه ناسمانیهکان

نوحه: شین، شین و شهپوْر، گریان، شین کردن، گریین نوخاسته: تازه پێگهشتوو، تازه دمرکهوتوو، گهنج، لاو، جهحیّل

نوخط: خمت داو، تبازه پنگهشتوو، گهنجنك كه تبازه

پشت لێوی ڕمش بوبێت **نوخیز:** ۱ ـ بروانه نوخاسته ۲ ـ نهمام، تازه نهمام

تولیره همروه توصفه ۹۰ مودد، ژومارهی نهوهد، ۹۰

نوده: بهره، وهچه، كورهزا يان كچهزا

نودر: نفار، تازه دمرکهوتوو، نوێ

نودولت: تازه پیکهشتوو، تازه پیاکهوتوو، ئهودی تازه

سامانی بهدمست هیّنابیّت و لهخوّی گوّرِابیّت

نور: شكوفه، چرۆ، خونچه، غونچه

نور: نـور، رونـاکی، رونـاهی، تیـشك، بریـسکه، بروسـکه، شهوق، رۆژ، سۆما، رۆشنایی

نورافشان: رِوناك كمر، نوردمر، نـمومى نـورى هـمبيّت و شوينيّك روناك بكاتموه

نوربخش: نوربهخش، روناکی بهخش

ئورديدن: پێوان، برين، نوشتانهوه، نوسين، رێگا برين، هەل پێچان

نورس: تازه پێگمشتوو، نەوبەر، نۆبـەرە، نـەمام، گـەنـج، لاو

نورسنج: نورپێو، ئامرازێکه بۆ پێوانه کردنی ئاستی توندی نور

نورسیده: تازه، نوێ، نفار، تازه پێگهشتوو، تازه گهییو

نورچشم: سۆماى جاو، مەبەست لە مناله

نورگستر: نوردمر، روناکی دمر، تیشکدمر، بروسکهدار

نورنجه: ئيسته خمر، ئاوگير، گۆم، گۆلاو

نورهان: ديـارى، خـهلأتى، پێشكهشى، نـهوهى لهسـهفهر

دميهێنن

ئوروز: نەورۆز، رۆژى نوێ، جەژنى سەرى ساڵ

نوز: تا ئێستا، تاهەنوكە

نوزاد: منال، زاروك، كوريه، تازمزاو

نوزده: نۆزده، ژمارهى نۆزده، ۱۹

نوس: پەلكەزيىرىنە، كۆلكە زيىرىنە

نوساز: تازه ساخت، تازه دروست کراو، بینایهك که تازه

دروست كرابيّت

نوسان: لمرينموه، لمره كردن، جولأن، تمكان خواردن، لمرملمر، دالإسكم

.

ئوسه: بروانه نوس

نوش باد: نوشت بيّت، نوش، نوشي گيان

نوش خند: بزه، زمرده، زمردهخهنه

نوش لب: لٽِو شهڪهر، لٽِو شيرين

نوش: ھەنگوين، ھەنوين، شيرينى

نوشاب: ئاوى ژيان، ئاوى حميات

نوشاد: تازه زاوا، زاوا زیرینه

نوشاگین: شیرین، پر له شیرینی

نوشاندن: دمرخوارددان، بي خواردن، ئاو يان همر

شلەمەنيەكىتى تر دەرخواردى كەسىك دان

نوشت افسزار: پێنـوس، كـهل و پـهلى نوسـين، قاهـهز،

ناميلكه

نوشه: شای گهنج، پاشای لاو، زاوا، تازه زاوا

نوشه: نەمر، ھەمىشەيى، جاويىدان، بەرقىمرار، پايىدار، بەختەوەر، كامەران

نوشتن: پيوان، برين، رينگا برين، پيچان

نوشتن: نوسین، نفیسین، بابهتیك هینانه سهر كاغمز

نوشدارو؛ نوشدارو، دژه ژمهر، تریاق

نوشكفته: تازه پشكهوتوو، تازه چرۆ كردو، گونى تازه،

پشکاوه،

نوشیدن: خواردن، خواردنهوه، خواردنهوهی ناو یان

ھەر شلەمەنيەكەيىر

نوشين: شيرين، خوّش

نوچه: گەنج، لاو، جەحيْل، تازە پيْگەشتوو

نوع پرست: رمگهز پهرمست، پهشن پهرمست، شهوهی

هاوشیّوه یان هاورهگهزهکهی خوّی خوّش بویّت

نوع: جۆر، چەشن، چۆنيەتى، شيوە، قسن، رەدە

نوعروس: تازمبووك، تازه وهيوى

نوفه: بانگ، هاوار، قيره، همرا وهوريا

نوفيدن: بانگ كردن، هاوار كردن، فيراندن، فيژاندن

نوقدم: \ - تازه بيّ، تازه بيّگرتوو، منائيّك كه تازه

پنی گرتبنت ۲- تازهکار، تازه فنرخواز، ناشارمزا

نوك: نوك، دەندوك، دەنوك. تيـرى سـەرى هـەر شـتێك

وەك نوكى دەرزى

نوکار: بروانه نوکر

نوكار: تازهكار، ناشارهزا، كهم ئهزمون، ئهوهى تازه به

كاريكهوه سهرقال بيت

نوکدخدا : زاوا، تازه زاوا

نوکر: نۆکەر، خزمەتكار، بەردەست، خزمەتكارى پياو

نوکند: تازه پێگەشتوو، تازە دەركەوتوو

نسول: دەوران دەورى دەم، قىمپۆز، بىمماناى دەنىدوكى

مريشكيش دينت

نوم: خەوتن، نوستن، خەو

نوميد: بي هيوا، هيوابراو، نانوميد، ناهوميد

نون: ئيستا، ئەميستا، ئەميستاكە، ھەنوكە، ھەر ئيستا

نون: شمشیر، دممی شمشیر. به مانای ماسیش دیت

نون؛ چانی چەنە

نون: قەد، **ق**ەدى دار

نونسد: ۱ - بیرتیژ، زمین رون، نهومی به خیرایی له شتهکان بگات. ۲ - تیژ پی، نهسب یان مرؤهٔی تیژپی

ئونهال: نهمام، داری تازه رواو، نمام، چوزه

نونیاز: تازه کار، ناشارمزا، کهم ئهزمون

نسوول: خەبـەر، ھـەوال، خـواس، چـيرۆك، حەھايــەت، داستان، ھەوالى تازە

نويان: شازاده، منائي ياشا

نويد: مزگيني، مزده، هموالي خوش

نويدن؛ گريان، شين كردن، شين و شهپور كردن ٢-

لەرزىن، تەكان خواردن، جوڭينران

نویسا: نوسهر، نقیسهر، ئهوهی دمنوسیّت

نویساندن: نوسین، نفیسین، ناچار کردن به نوسین

نوین: تازه، نوێ

نوییدن: گریان، شین کردن، شین و شمپۆر

نویین: بروانه نویان

نی شکر : قامیشی شهکر

نى لبك: شمشال، بلوير، جووزهله، بلور

نى: قاميش، بيكه، قامر، زول

نى: نا، نيه، نه، وشهى نا، پێچهوانهى بهڵێ

نیا: باوهگهورێ، باوکی باوك، باوکی دایك، باپیره

نیابت: جیکری، له جیی کهسیک دانیشتن، جیگیری

نیاح: شین کردن، گریان، شین کردن لهسهر مردو

نياز: نياز، پێويستى، پێداويستى، خواست، ئارمزوو

نیازمنسد: نیازمهند، نیازدار، داماو، داواکار، ههژار،

دمست کورت، دمست تهنگ، دمس داکیّش ن**یازیدن:** داوا کردن، خواسـتن، داوا کردنـی شهو شـتهی

يريس المراجع المراجع المراجع المراجع المراجع الماد المحاد

نیاق: وشتری میّ، میّچکه حوشتر

نياك: باوەگەورێ، باپيرە، باوكى باوك يان باوكى دايك

نيام؛ كالآن، كالآنى شمشيّر يان كيّرد

نيايش: دۆعا، پارانەوە، ومسف كردن

نيدلان: مۆتەكە، شەوە، خەوى پەريشان

نیر: نوردمر، بریسکهدار، نوربهخش، رِوناکی بهخش

فيرم: نەرىمان، دليّر، پالەوان، ئازا، چاونەترس

نیرنگ باز: فیلباز، تمشقه له چی، گزی کهر، فریودمر، که له کچی، جادوگمر، سیحرباز

نیرنگ: دوّعا، ویرد، له نایینی زمردمشتیدا به دوّعا و

پارانهوه دموتريّت

نيرنگ: فيّل، فريو، كەلهك، سىيحر، دەھۇ، بالان،

تەسقەلە، گزى، گەر، دەك، لەرى دەربردن

نیرو: هیّز، زوّر، توانایی، دمسهلات

ئېرۇمند: زۆردار، بەھيّز، بەدەسەلات، توانا، بە توانا

نيز: همروهها، بهههمان شيّوه

نیزار: قامیشه لآن، نهو شوینهی قامیشی زوری لیبیت

نیزه: نیزه، رم

نیساری: نهشکری، سوپایی

نیسان: هامیش ئاسا، وهك هامیش

نیسان: نیسان، دوهم مانگی بههار، مانگی حهوتهم

لمسالنامهى زاييني

نيست: ناديار، ون، گوم، لمناوچو، بمفيروٚچو، وێران

نیستان: هامیشه لأن، ئهو شوینهی هامیشی زوری لیبیت

نيسته: لمناوجو، ناديار، ويْران، ون، گوم

نیش؛ چز، سۆ، چزو، باومزیرك

نیشه: شمشال، قامیشی بچوك

بونهوه بيت

نیشتر: نهشتر، ئامیریکی نوک تیره که دهماری پیدهبرن

پیدهبرن نیشفند: برهی تال، پیکهنینیک که بههوی تبووره

نیشدار: چزدار، چزودار، همر شتیکی نوك تیژ

نيك اختر: بهختهومر، بهبهخت، كاممران، خوّشبهخت

نيك انجام: ناخر خير، عاقيبهت خير

نيك انديش: خيّرخواز، جاكهخواز

نيك بخت: بهختهوهر، كامهران، بهبهخت، به شانس

نيك پى: پى پيرۆز، پى موبارەك

نيك روز: بهختهومر، كاممران

نيك كردار: جاكهكار، جاكهخواز

نيك مرد: پياو چاك، چاكه خواز

نيوشيدن

نیك منظر: جوان، دهلال، شوّخ و شهنگ، دلگیر نيك: باش، حاك، پەسەند، بەدل، جوان، رازاوه

نيكغو: به ئەخلاق، رووخۆش

نيكغواه: خيرخواز، جاكهخواز، خيرومهند

نيكنام: خوشناو، خوش نيو

نیکو: ۱ - جوان، بهدل، رازاوه، جاك، باش، ریك، راست، پەسەند ۲- چاكەخواز، خيرخواز

نيكوتين: نيكۆتين، مادەيەكى ژەھراوى كە لە گەلأى توتندا ههيه

نيكوحال: خوشحال، تهندروست، ساغ، سلامهت

نيكورو: جوان، شوّخ، شوّخ و شهنگ، رازاوه، دهلال

نیکوکار: جاکهکار، جاکهخواز

نیل پر- نیلوپر: بروانه نیلوفر

نیل فام: شین، کهوهیی، بمرمنگی شین

نیل: گهشتن به ناوات، بهناکام گهشتن، به ناوات گهشتن

نيلاب: ئاوى شين، ئاو

نیله: شین، کهوهیی، ناسمانی، بهرمنگی شین

نيلگون: شين، ئاسماني، كەومىي

نيلوفر: لهيلوپهر، گيايهكه وهكو بينجكه كه له شتهكاني

دموروبهري خؤى دمنائيت

نيم بند: ناتهواو، كهم

نیم ترك: خود، خوده، كلاوى ئاسنى كه لهكاتى شهردا

ئەسەرى دەكەن

نيم تنه: سيخمه، سوخمه، ئيلهك، يهل، سهلته، هيلهك،

كــۆت، جـل و بــهرگى بياوانــه يـان ژنانــه كهبهشــى

سهرهومي جهسته دابيؤشيت

نيم پر: نيوه كولاو، بمركول، نهكولاو

نيم جان: نيوه گيان، زيندهومريك كه هيشتا گياني

تيامابيت

نيم خورده: بمرماوه، باشماوه، خواردنيك كه له كمسيك

مابيتهوه

نيم دائره: نيوه بازنه

نیم دست: تهخت، کورسی، ئهومی لهسهری دائهنیشن نیم راه: نیومی رێ، نیومرێ، ناورێ

نیم رو: نیوهی روو، نیوهی روخسار، لایهك له روخسار نميم سوز: نيوه سوتاو، داريان شتيك كه نيوهى

نیم چند: بهرابهری نیو، به نهندازهی نیوه

نیم گرم: شیلهوگمرم، شیلهتین، نهگمرم و نهسارد

نيم كاره: نيوه كار، ناتهواو، همر شتيكي ناتهواو

نیم کره: نیوه گوی زموی

نيم: نيوه، لمت، يهك بهش له دووبهشي شتيك، دوبهش

نیمانیم: نیونیو، نیوبهنیو، نیواونیو، نیومی شتیك نيمه: نيوه، نيو، دوولمت، بمشيّك له دووبهشي شتيّك نيمروز: نيمەرۆ، نيومرۆ، ناومراستى رۆژ، نيْڤ رۆژ نیمگان: نیونیو، نیوبهنیو

نیمکت: سهنده کی، کورسی پان که دو یان چهند کهس بتوانن لمسمرى دانيشن

نيمور: كێر، گون، شمرمي پياو

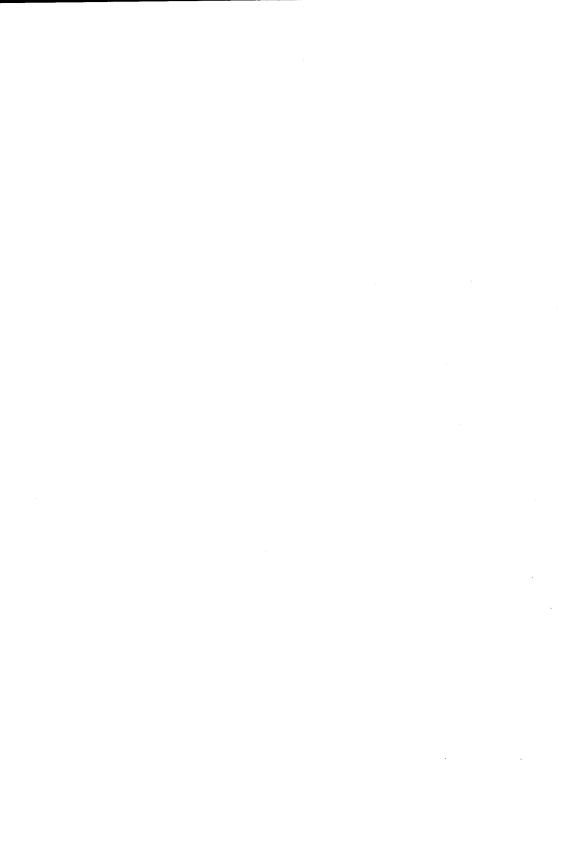
دەكەنەوە

نيو: گەنج، دلير، بوير، قارەمان، نازا، جاونەترس نیواره: ومردیّنه، ئهو دارهی که گونکه ههویری بیّ بان

نيوه: ناله، شين، شين و شهپؤر، هاوار و روْروْ نيوشه ؛ گوي گرتن، بيستن، به دزيهوه گوي له هسهي

كمسانية كرتن نیوشش: گوی رایهانی، گوی بیستن، فهرمانبرداری

نيوشيدن: بيستن، ژنهفتن، گوي گرتن، گوي هه لخستن

9

و: و، پیتی سی یهم له ئالفابیّتی زمانی فارسی که به واو دهخویّندریّتهوه

وا ایستادن: ومستان، له جووله کهوتن، راومستان، راومستیان

وابسته: پهیومست، پهیومندیدار، نهومی تایبهت و پهیومست به شتیکیتر بیت

وابل: بارانی توند و بهلیّزمه، باران، رِمهیّله، لاسامه،

شمسته باران، ليّزمه

وات: وشه، پیت، کهلیمه، واته، وتار

والكر؛ وتاردمر، وتمبيّرْ، وتارخويّن، هسمكمر، شاعير

وا پرسيدن: پرسين، لٽِكوْلينــهوه، لێپێـڿنـهوه، پرسـيار

وا پس: دوا، پشت سەر، پشتەسەر، ئەپاش، پاشىن، دوا

وا پسين: دوايين، كۆتايى، ئاخرين، پاشين، ئەوەى لە دواى دواوه بينت

واثـق: برِواپێڪراو، بـاومڕپێکراو، بـهتين، **قـ**ايم، رِاسـت

بێژ، بێ دروٚ

كردن

واج: وتار، قسه، پهيف، گوتار

واجار: بازارٍ، باژێِر

واجب: پێويـست، گـەرەك، فـەرز، لەسـەر بـون، ئـەوەى

پێويست بێت

واجبى: مووچه، مانگانه، ئهو بره پارهى رۆژانه يان

مانگانه ومردهگیریت

واجله: ١- خاومن، ههلگر ٢- توانا، دارا، بهتوانا

واحه: ناومياني، ناومداني بچوك لهسارا، كويرمدي

واحد: تاق، تەنيا، يەك، تاقانە، تەك

واخ: واخ، ئاخ، ئۆف، وشەيەكە لە كاتى گريان يان بۆ دمسخۆشى كردن دەيەيننە سەرزمان

واخواه: رهخنهگر، نیرادگر، لیپرس، لیپینج، لیکوالهر واخواست: لیپرسینهوه، لیپینچینهوه، پرسیار کردن، رهخنه، نیراد

واخسوردن: ۱- راجسلهکان، داجسلهکان، داخوریسان، داخورپین، راجسلهکان بسههوی بیسنین یسان بیستنی شتیک ۲- له بردو کهوتن، لهبازار کهوتن

واخیدن: جیا کردنهوه، جوی کردنهوه، جیاکردنهوهی پهمو له پهمودانه

واد: زیندهبهگۆر، زیندهبهچال، زینده بهچال کردنی کچان لهناو عهرمبی جاهلی دا

وادادن: دانـهوه، گهراندنـهوه، شـل کـردن، گیراندنـهوه، بمرهلا کردن

وادار کسردن: ناچار کردن، مهجبور کردن، ههننان، ههنخراندن، بزواندن، کاریّك لهنهستوّی کهسیّك دانـان، ناجار کردنی کهسیّك به نهنجام دانی کاریّك

واداشتن: بروانه وادار کردن

وادى: دۆڭ، دەربەند، رووبار

وادیان: رازیان، رازیانه، رمزیانه

واژ: بروانه باج واژه: وشه، کهلیمه

واژگون: سمرهوخوار، ئاوهژۆ، هەلگەراوە، سمربەرموژێر،

ھەلگەرياوە

واژون: بروانه واژگون

واراندن: دووركردنـهوه، دووركـردن، بهرپـهرج دانـهوه،

دوور خستن

واره: كەرەت، جار، دەفعە

وارث: میرات بهر، میرات ههلگر، شرهگر، خوێنگر، بهش . م.

بونهوه

واشي: دووزمان، ئاژاومگێر، فيتنهجي واصف: ومسف كمر، پياهه لنمر واضح: ديار، روون، ئاشكرا، بهرجاو واضع: دانهر، جێگيركهر، بريارددر واچسيدن: هـهلگرتن، چنينهوه، چنين، بـه دمست هەلگرتنى شتيك ئەسەر زەوى، كۆكردنەوە واگذاردن: بهجي هيشتن، وازليهينان، تهسليم كردن، دانهوه، شتيك خستنه بمردمستي كمسيك، بمرهلا كردن واگرایی: دووری، دورمههریزی، خو بهدور گرتن واگسردان: دووباره گهران، ژينروروو کردن، حسيب كردنهوه، پياچونهوه واگرداندن: گمراندنموه، دانموه واگرفتن: سهندنهوه، ومرگرتنهوه، ئي سهندنهوه واگفتن: وتنهوه، دوباره كردنهوه، گيرانهوه واگویه: دووباره کردنهوه، گیرانهوه واگسير: پهرهسين، پهتا، درم، نهخوشيهك كه له كەسىكەوە بۆ يەكىتر بگوازرىتەوە واعظ: گوتاربیّژ، مۆجیاریکەر، ئامۆزگاری گەر، ئەوەى كەساينىز ئامۆزگارى دەكات واعي: ١- بيسهر، گوينگر، نهوهي دهبيستيت و تيدهگات ۲- پارێزمر، رِاگر، جاودێر وافد: وهفد، ئەوەى دينت، وهفدى كە دينت و پەيامى بنبنت وافر: فراوان، زور، زیاد، مشه وافور: هەنم، دووكەن، كەشتى، كەشتى ھەنم واهور: واهور، باهور، شتیکه بو کیشانی تریاق بهکاری وافى: ئەمەكىدار، بەئەمسەك، ومضادار، ئسەومى ئەسسەر به لین و پهیمانی خوی بمنینیت واقع بین: راستی بین، نهوهی به جاوی راستی و واهیعی له شتهكان دمروانيت واقسع: هاتوو، كـ موتوو، داكـ موتوو، دابـ مزيو، جـ يُكير، سەقامگىر، ئەسەرىي

واقعه طلب: ئاژاوهچى، رووداوخواز، فيتنهگير

وارد: هاتوو، گهیشتوو، دمرهاتوو، نهسمفمر هاتوو وارستن: رزگاربون، نهجات بون، نازاد بون، بهرهلا بون وارسى: پشكينن، پياچونهوه، پيداچونهوه وارغ: بهند، تهناف، گلیم وارفان: توانهوه، كرانهوه، توانهوهى شتيك وارن: ئانىشك، ئەنىشك وارهاندن: رزگار کردن، نازاد کردن وارهیدن: رزگار بون، نازاد بون وارو: ئاوەژۆ، سەرەوخوار، پێجەوانە، تەھلە واروزدن: تهظه ليدان، خؤههلكمراندنهوه، سمرمههولات ليِّدان، محملهق واروك: جوش، زيپكه، دومهن وارون بخت: بهخت ههلگهراو، بهدبهخت، چارمرهش، بيّ شانس وارون: پينجهوانه، ههلگهراوه، سهرموخوار، ئاومژۆ، هەلومگەراو، ئاويْزان واريته: جۆراوجـۆرى، كتێـب يـان شانۆنامەيەك كـه لهجهندين بهش بيكهاتبيت وازدن: كشانهوه، باشهكشي كردن، گهرانهوه بو دواوه، دانه دواوه، دانهوه وازر: بارهەنگر، كۆلبەر، گوناحكار، تاوانبار وازلسين: وازنين، مادهيسهكي رؤنيسه كسه لسه نسهوت هەلدەھينجريت، قازلين **وازنش؛** بروانه وازدن واستنان: سمندنموه، ومركرتنموه، لي سمندنموه واستريوش: جوتيار، ومرزير، جوتبهنده واسرنگیدن: ١- هیرش کردن، پهلاماردان، ههلمهت بردن ۲- حاشا کردن، دان پیانهنان واسسط: ناومراست، نساومنجي، نيسومنجي، نسهومي لهناومراست دابيّت، ناوبرْي، ناوبرْيوان واسع: بمربلاو، بمرین، پان، پان و پور واشامه: روسمري، لمجك، سمرپوشي ژنان واشدن: كرانهوه، ئاوهلابون، توانهوه، جيابونهوه، جوي

والانه: برین، جهراحهت، ناسوّر والانس: بهها، نرخ، بایی، گرنگی واله: سهراب، تراویّلکه، تراویلکه واله: شهیدا، شیّت، خهمبار، خهموّك، پهریّشان واله: گریان، سووربون، پیّداگرتن

> والد: باوك والدين: دايك و باوك

والله: وهلاً، سويّند بهخوا

والميدن: پالدانهوه، راكشان، دريزبون

والور: بهها، نرخ، بایی، گرنگی، بر، چهندایهتی والی: فمرمانردوا، حاکم، پاریّزگار

واليبال: باله، واليبال، جوّريّكه له ومرزش كه به توّب دهكريّت و دمست به كاردههيّنريّت لهنيّوان دوو دمستى شهش كهسيدا

> واليدن: گەشە كردن، شانازى كردن، بەخۆ نازين وام: وام، قەرز، ھەرد

واماندن: هيلاك بون، شهكهت بون، دواكهوتن، بهجيّ .

وامدار: قەرزار، قەرددار

وامق: ۱- دۆست، عاشق، ئەوپندار، ئەفپندار ۲- وامق، ناوى ئاشىقەكەى عوزرايــە كــه يەكپكــه ئــه داســتانـه عاشقانـه كۆنـەكان كە بەناوى عوزرا بەناو بانگە

وامسی: هـمرزار، هـمرددار. بـممانای ناتـموان و پـمك كموتميش ديّت

وان: ۱- پاشگریّکه که لهکوّتایی همندی وشهدا دیّت و مانسای هاوشیّیوه، ویّنه، ودك دهگهیهنیّت ۲- وان، دمفریّکی گهوردی چینی یان کانزایی لهناو حهمام بو خوّشوّرین

وانشاندن؛ دانیشاندن. دامرکاندن، کوژاندنهوه، له کلّپه

وانگاه: ئموساتمی، ئمو کاتمی، ئمو دمممی وا نمودن: کردنموم، نیشان دان، پیشان دان واهب: بمخشمنده، بمخشمر

خستن

واقعه: رووداو، کارمسات، پیشهات، نمومی رووبدات. به مانای روّژی بمسلانیش دیّت

واقعهديده: به نهزمون، شارمزا، ليُهاتوو، پسپۆر

واقعهرسيده: بهلأديتو، بهلأ بهسهرهاتوو، بهدبهخت، كارمساتبار

واقتف: ۱- ناگا، دانا، زانا، زانهر، ناگادار ۲- ومستاو، راومستاو

واكاويـــــدن: بــشكنين، لێكۆڵينـــهوه، لێ**بێــجين**هوه،

پياچونهوه، پێداچونهوه

واكردن: كردنهوه، ناوهلاً كردن، چارهسهر كردن

واكس: واكس، بۆياغ، مادەيلەكى رۆنلى كلە بلۆ رەش

کردنهوه پێلاو بهکاری دهبهن

واکشیدن: دمرهیّنان، هیّنانهدمر، کیّشانهدمر، دمرکیّشان **واکفیـــــدن**: ترمکیــان، دمم کردنــهوه، ترمکــان و دمم

گردنەوەى تويككى ميوە

واکنش: پهچهکردار، پهرچه کردار، دمردمنگ، رازمر، کار یان جوولهیهك که کهسیّك لهبهرامبهر کار یان جوولهی کهسیّکیتر دمیکات

واکوفتن: کوتان، لهیهك دان، کیشانی دوو شت بهیه کیتر والا: بـــهرز، پایهبــهرز، لــهپیش، گــهوره، مــهزن، بنه ماله دار، به شكو

والاتبار: نهجيبزاده، بنهمالهدار

والاتر؛ بەرزتر، ئەپيشتر

والاحضرت: پايەبمرز، بىمرێز، ھێـڗٛا، ڕێـزدار، گـەورە،

مەزن، ئەپيش

والاد: سەقف، گومەز، گومبەز

والادگر: بهننا، وهستا، وهستای دیوار و مال دروست

كردن

والاسر: پايەبەرز، گەورە، رێزدار

والاشان: پايەبەرز، رێزدار، هێژا، خاوەن شكۆ

والاقدر؛ رِيْزدار، پايەبەرز، گەورە

والامرتبه: بروانه والاقدر

والأمقام: بروانه والا قدر

والأن: رازيانه، رمزيانه

واهمه: دوردوّنگی، ترس، بیروخهیاڵ، نهندیّشه، گومان، ههستی دلّ بوّچون

واهی: سست، بیّ بنهما، پوچ، خوّرایی، بیّ بناغه واویلاً: واومیلا، کوّلار، شین و رِوّرِوّ، شین و شمپوّرٍ وای: وای، هاوار، ناخ، وشهیهکه لهکاتی خهم و خهفهت یان ناراحهتی به کار دمبریّت

وایا: پیویست، نیاز،، موراد، مهبهست

وبا ء ومبا، کۆلێرا، نەخۆشيەكەى مەترسيدارە كـە ھـەر كات دەركەوێت ژمارەيەكى زۆر توش دەكات

وبال: سهختى، دژوارى، ئازاب، سهخلهتى، نالهبارى

وبر: پەشم، تووك، پەشمى وشى*ر* يان كەرو<u>ن</u>شك

وبیل: سهخت، نهستوور، دژوار، گران

وه: وه، وهح، به، وشهى سمرسورمان كه لمكاتى بينين جوانى يان شتيكى سمرنج راكيش ديته سمرزمان

وقد: بزمار، میخ، بزماری دارین یان کانزایی

وتر: ۱- تۆله، ماف سهندنهوه، هین، رق ۲- تاق، تهنیا،

وتره: بژارده، همڵبژێژدراو، ديارى كراو، جياكراوه **وتو: ڤ**يتۆ، دژايهتى، نهيارى، ناړازى بون، مافى **باش**ا بـۆ

وتيره: رينگه، شيّواز، رينچكه، دمستور

دژایهتی کردنی یاسا یان بهرپمرچ دانهوهی

و الله عند، تهناف، ئهوهی که سیّك یان شتیّکی پیّ بیه ستنهوه

وثب: هەستان، پەرىن، بازدان، قەلەمبازدان

وثبه: ۱- بازدان، پهرين، يهك جار بازدان ۲- بويرى،

دلێری، چاونەترسى، ئازايەتى

وثقي: بههێزتر، خۆڕاگرتر، هايمتر

وثن: بت، بوت

وثوب: پەرىن، بازدان، ھەستان

وثوق: باومر پێکردن، بروا پێکردن، دڵنيايی، دڵنيا بون

وثير: نەرم، ناسك، لينج، شل

وثیره: ۱- بروانه وثیر ۲- ژنی هه آمو، ژنی گوشتن وثیقه: به هیز، خوراگر، نه وهی پشتی پی ببه ستریت. به مانای به آین نامه یش دیت

وجاهت: ۱- رینز، حورمهت، ههدر، هینژایی، رینزداری، به بدریزی ۲- جوانی، دهلالی، شوخی شوخ و شهنگی وجب: وهجهب، بست، بوست، بنست، بنگوس، دووری نیدوان بهنده ی گهوره و بهنده ی بچوکه ی دهست له کاتیکدا ههمو بهنجه کان کراوه بن

وجسه: ۱- روخسار، روو، روائهت، بیچم ۲- شیواز، ریّچکه، ریّباز، ریّگه ۳- مهبهست، نامانج، نیهت ۴-گهوره، سهرومر، سهروکی هوّز یان نهتهوه

وجسد: خۆشى، كىمىف خۆشى، شىادى، شىادمانى، سەرزىندويى، شادانى، بەدەماغى، كۆكى، بەتوانايى، شەيدا بون، عاشق بون

وجدان: ویـردان، ویجدان، هوّلمان، نـمفس و هیّـره ناخیهکانی نمو

وجداني: ويژدانی، ويجدانی، تايبمت به ويژدان، ئـمودی بمهوّی ويژدانموه همستی پيّددکريّت

وجع: نهخوشي، دمرد، ناساغي

وجل: ترس، تؤهان، زراوچون، زيره كردن

وجنه: كولم، روخسار، روو، روالمت

وجهه: لا، ناوچه، ناحیه، ئهوهی سهرنجی پیّ بدهن

وجوب: پێويست، پێويست بون، ناچارى

وجود: ۱- بون، تێگمشتن، ومرگرتن، همست پێکردن، پێچهوانمی نمبون، ژیان ۲- جمسته، لمش

وجيه: هوّز، جوان، پياوي هوّز، رِيْزدار، گهوره، هيْژا

وجیز: کورت، کورت کراوه، وتاری کورت و بمپیز

وجیع: دەردەدار، بەئازار، كارەساتبار، دڵتـەزێن، جـەرگ بر

وجین: بژار، بژارتن، بژاردن، لمناو ومرزیریدا بـممانای خاویّن کردنمومی دمسهات دیّت له ناژال

وجیهه : شوّخ، شمنگ، رازاوه، دهلال، ژنی جوان و هوّز وحدانی: تاهانه، تاك، تهنیا

وحدانیت: تاهانهیی، تهنیایی، تاکی، تاك بون

وحدت: ۱- یهك بون،یهك گرتن، یهكیهتی، یهكیتی، یهك گرتویی ۲- تهنیایی، تاهانهیی، تاكی وحش: درنده، وهحش، ناژهله درنده و ومحشیهكان ودیعه: سپیردراو، دانـراو، مائیّك كه لای كمسیّك بـه ئامانهت دایدهنیّن

وژه: وهجهب، بست، قولانج

وژن: پیسی، پۆخلی، گلاوی، ناپاکی

وژوليدن: پەرېشان بون، شلەژان، شپرزەبون

وذیه: ۱ - دمرد، نازار، ژان، ئیش ۲ - ناو، ناوی کهم

ور افتادن: لمكار كموتن، لمموّد كموتن، لمبرهو كموتن، روخان، بمتال بونموه، هملّوهشانموه

ور: تەنىشت، لا، قەراغ، كەنار، نزىك

ور: زۆربلەيى، چەنەدريترى، زۆر بيترى، زۆر وتن

وراء ١- پشت سهر، دواوه، پشت ٢- منائي منان، بهره،

وهچه ^۳- جهزا، پادا*ش*

ورا: خەنق، خەنك، خەنكان، مرۆقەكان، ئافرينىراوەكان وراثت: ميرات بردن، ميراتى

وراج: زۆربلله، جهنهباز، زۆروينژ، ئهوهى زۆر قسه دەكات

وراز: بەراز، بەرازى نێر

وراغ: ئاگر، ئاور، روناكى، رۆشنايى، بليسه

وراف: دریّژ، بهردموام، بهربلاّو، پان، بهری

ورام: ۱- کـهم کـێش، سـوك، پێـچهوانهی هـورس و سـهنگین ۲- ناسـان، سـانا، هاسـان ۳- بـهردی کێـشانه، ومزنه

ورام: نوســەر، پــەرتووك نــوس، كتێــب فــرۆش، هَاهــەز هرۆش

ورآمدن: هه نکهنران، دمرکیشران، هاتنهسمر، هه نکهنران و جوی بونه وهی شتیك له شوینی خوی

ورانبر: ئەولاتر، ئەولا

ورائداختن: هەنومشاندنەوە، بەتان كردنەوە، ئەناوبردن، ئەكارخستن

ورانداز: هه نسهنگاندن، مهزنه کردن، بهراومرد کردن، سهیر کردن

ورپریسان: مردنی کتاوپر، جوانهمهرگ بون، لهناکاو

ورثه: ميرات ههلگر، ميرات ههلگرهكان

وحشت آمیز: ترسینهر، توهینهر، دلتهنگ گهر، بیزارکهر وحشت آور: ترسینهر، توهینهر، زراوبهر، شهوهی ببیته

هۆی ترس و بیزاری

وحشت زده: ترساو، تۆهاو، زراوچو، زيره كردوو

وحشت: تهنیایی، چوّلی، بیّدهنگی، تـرس، دلتـهنگی و ترس له تهنیایی

وحستناك: ترسينهر، توقينهر، مهترسيدار، ئهوهى

ترسی پێوه بێت

وحشی: وهحشی، درهنده

وحل: هور، هور و چنپاو، ليتاو

وحوش: ومحشيهكان، درندهكان

وحى: وەحى، ئەوەى لەلايەن خواوە بۆ بىنغەمبەرەكان دەنىردرىت بەبىنى كتىبە ئاسمانىەكان، پەيامى ئاسمانى وحىد: تاك، تاقانە، تەنيا

وخ: وهخ، ناخ،، هاوار، وای، وشمیهکه له کاتی جیّر بردن له شتیک بهکاری دهیهن

وخامت: توشى، شلّەژاوى، ئەستورى، تونىدى، تونىد و تىژى، ناسازگارى، نەيارى، نەگونجان، ناخۇشى، بى تام

وخش: ۱- سمرهتا، دهسپێك، پێشهكى ۲- گهشه كردن، بالا كردن، گهوره يون

وخش: بهست، سووك، بيّ بايي، بيّ نرخ، ناگرنگ

وخشور: پێخەمبەر، پێغەمبەر، نێردراوى خوا

بون، بەدل نەبون، ناپەسەندى، قيرزەونى

وخسیم: سهخت، گران، دژوار، قرورس، ناسازگار، نهگونجاو، نهیار

ود: خوش ويستن، هاورييهتي، خوشهويستي

ود: ود، ناوى يەكێكە لە بوتەكان لەسەردەمى جاھلى

ودا: ودا، کتیبی پیروزی هیندیهکان بیه زمسانی

سانسکریت که پیش ممزهمبی بودا همبوه

وداد: خوْش ويستن، هاوريْيەتى، خوْشەويستى

وداع: مالناوایی کردن، خواحافیزی کردن له سهفهرکهر

ودع: گوێچکه ماسی

ودكا: وتكا، ودكا، جۆرێكه له خواردنهوه كه رٍوسيه

وديد: دۆست، هاورێ، خۆشەويست

ورپوشه : چارشێو، عابا، لهچکه، رِوسهری، سهرپوش **ورج: بایی،** نرخ، بهها، گرنگی

ورجاونـــد؛ پایهبـمرز، رێــزدار، هێــژا، گــموره، بــمهێز، خاوهن شکو

ورجلا: هات و هاوار، همراوزدنا، فيرمفير، فاومفير

ورجمند: رێزدار، بهرێز، هێژا

ورخیج: چنگن، چنگاوی، هیّزدونی، ناحدزی، پیسی، پؤخنی، دزیّوی

ورد: گوڵ، گوٽي سور

ورد: وێرد، دوٚعا، پارانهوه، بهشێك له هورئان كه مروّڤ له شهوروٚژدا بيخوێنێتهوه

وردان: جؤش، زيپكه، دومهل

ورده: بورج، بورجیّك که کوّتر هیّلانهی تیا کردبیّت وردسست: بمرددسست، شساگرد، ئسهومی لهبهرددسست

يەكىكىردا كار دەكات

وردك: جيازى، جههازى، جيازى بوك، ناوپيلانه، باش تيلانه، باوانى

وردنه: ومردیّنه، ئهو دارهی له کاتی نان کردندا گونکی پیّ پان دمکهنهوه، ومردیّنکه، ئیرمنان، ومردیّنك، تیروّك وردوك: بروانه وردك

ورژ: کار، نیش، پیشه، کشت و کاڵ، کاری ههمیشهیی ورژ: کیوی بـهرز، جـیایی بـهرز، پـهناگا، هـهر شـوێنێکی بـههێِز و سمقامگیر که ببێته پـهناگا

ورزش: ومرزش، يارى، جوولان

ورزشگاه: گۆرەپانى ومرزش، ئىمو شىوينىمى ومرزشى ئىدەكەن

ورزشکار؛ ومرزشکار، نهو کهسهی ومرزش دهکات،

ومرزشوان، ومرزشقان

ورزگن: گۆزە، گۆزەى پرئاو

ورزکار: جوتێر، جوتيار، جوت بهنده، ومرزێر، فهلا **ورزم:** ثاگر، ثاور، بڵێ*سهی ثاگر،* گەرمی ئاگر

ورزو؛ بروانه ورزكار

ورزی: بروانه ورزکار

ورزیدن: ومرزش کردن، جولآن، یاری کردن، کارکردن، همولاً باری کردن، کارکردن، همولاً باری کردن، کارکردن، همولاً باری کردن، تیکوشین، بسمردموام کاریک که نامی ماسیولکه کانی جمسته بو به هیرز کردنیان و لهش ساغی

ورس: تەناف، گوريس، پەت

ورساز: جوان، گەنجى جوان، دەلال، قۆز، شۆخ و شەنگ ورستاد: ئەرك، ليپرسراويەتى، مووچە، مانگانە

ورسيج: بەردەرگا، بەرھەيوان، دالأن

ورشکست: تیکشکاو، رووخاو، کهساس، بنی پاره، بازرگانینک کنه بنههوی هه له له کارهکانیندا هنهمو سامانه کهی لهدوست داییت

ورطه : گێـــژاو، گێــژهن، نهگبــهتی، گــهر، شــوێنی مهترسیدار و زهویـهك كـه رێگـای بـو هـیج شوێنێك نهبێت

ورگوش: گواره، گوارهی دریز کهتا سهرشان بگات

ورع: خۆپاريز، پاريزكار، خواپەرەست

ورع: دووری کردن له گوناح، خۆپارێزی، پارێزکاری

ورغلانیدن: هاندان، بزواندن، دهنهدهنهدان، هه آخراندن ورغلانیدن؛ هاندان، بهن، ونسگ، گهلای دار ۲- کاغهز،

لاپەرە، ومرەقە، لاپەرەي كتيب يان تيانوس

ورقاء كوكوختى، كۆترى خۆلەمىنشى رەنگ

ورك: ئيسكى ران، سمت، پشتهقون، سمتهجووله

وركاك: لاشخوّر، مردارخوّر

وركشيدن: دمركيشان، هينانهسهر، هه لكيشان

ورم: ناوسان، هه لأوسيان، پهشام، پهنام، پهنهمين، هه لماسان، پوورگ

ورم: بير، يادگه، لهبهر، هوّش

ورماليدن: هوّل هملكردن، داويّن هملكيّشان، ممبمست .

له راکردن و ههلاتنه ورنا: گهنج، لاو

ورنامه: ناونیشان، نیشانه، پیشهکی، دمسپیّك

وروت: توورمیی، قین، غهزمب، رق

لوول بون

ورود: هـاتن، گەشــتن، گــهـين، رۆشــتنه نــاو، رۆشــتنه شوێنێك

وروغ: رەشى، تارىكى، لىللايى

وریب: خوار، لار، گیر، خوار و خینج، خویر، ناپاست، ناریك

ورید: دهمار، رمگی مل، شارمگ، شهو دهمارانهی خوین

بۆ دڵ دەگەرێٮٚنەوە

وز كردن: ئالۆسكان، بـرْ بـون، پەرێشان بـونى ھرْمسـەر،

وز؛ وز، ویزه، ویزهی میش و میشوله

وزارت: ومزارمت، ومزيري، بيْگەي ومزير

وزان: بمرابمر، هاوسمنگ، ودك يمك، بمرابمر لمكيّش

وزان: رِووبهرِو کردن، بـهراومرد کـردن، ههنّسهنگاندنی دو شت له کیّش

وزان: كێشەر، ھەڵسەنگێنەر، بەراومرد كەر، خەمڵێنەر

وزان: هەلكردن، ھەلكردنى با

وزر: گوناح، سوچ، تاوان، سەنگىنى، بارى قورس

وزش: هەڭكردن، ھەڭكردنى با

وزغ: بۆق، قرپۆك، قۆرماق، سەرمازدله، قۆرماقه

وزم: بمفرمال، ومرومره، ئەوەى بمفرى پي دەمالن

وزن: ١- كيش، هه نسهنگاندن، خهم لاندن، نه ندازه

گرتن ۲ - سەنگىنى، كێش، قورسى، بارسايى

وزنه: سهنگ، كێشانه، بهردي كێشانه

وزوز؛ وزوز، ویزه ویز، دهنگی میش و میشوله

وزیدن: هەنگردن، هەنگردنى با يان نەسيم، سووسە،

شنهی با، جوولهی با

وزير: ومزير، شاليار، پێشهكى، بهڕێوبهرى ومزارمتێك

وزین: ۱ - شمنگین، هورس، کیشدار، گران ۲ - سمنگین،

بەريىز، ھىرا، ريىزدار

وسائل: كەل و پەل، شت و مەك، جتمەك

وساده: سهرین، بشتی، پالبشت، پالشت، متهکا، سرینگا،

سرنا

وسططت: نیسومنجی کسردن، ناوبشریوانی کسردن، نیومنجیگهری، ناوبٹریوانی، نیوبٹریّری، کوستهك، تکا کردن بو کهسیّك

وسام: نيشان، ميدال، ميداليا

وسه: داردمست، گۆچان

وســـتا: ناو<u>ێ</u>ستا، نافێستا، کتـێبی پـیرۆزی زمردهــت و زمردهشتیهکان

وسستاخ: بـێ شـهرم، روودار، بـێ ئـابرو، بـوێر، دلێـر، نهترس، ئازا، چاو قايم

وسخ: چلك، زيرگ، چلكنى، چەورى

وسط: ناومراست، نێوان، ناومند، نێومند، چەق، جەرگە،

هاویر، شتیّك كه نه باش بیّت و نهخراپ

وسع: بمرینی، پانی، بلاوی، بمربلاوی

وسعت: پانایی، پانتایی، بهربلاوی، بهرینی

وسف؛ ومسف، پیاهه لنان، باس کردن به چاکه

وسسم: داخ کردن، نیشانه کردن، داغ کردن، داغ، شوینهواری داغ کردن

وسمه: وسمه، جوّره گهلایهکه که ژنان لهناودا تهری دهکهن و له بروّ و سهری خوّیانی دهدهن

وسن: ۱ - نیاز، پێویستی، پێداویستی، ۲ - خهو، سووکه خهو، سمرخهو، خهونوچکه

وسواس: دودل، بهگومان، دوردۆنگ، ئەنديّشەى خراپ

که بهدلادا دینت، نهندیشهی شهیتانی

وسوسه گر: هاندمر، هه نخرینهر، نهومی نهندیشهی خراب لای مرؤه دروست دمکات

وسوسه: هاندران، دودنی، بهدگومانی، خراب ثمندیشه کردن، ههنخراندنه شهیتانیهکان

وسوسهٔ انگیز: هاندهر، هه لخرینمر، پال پیّوهنمر، شهوهی دمبیّته هوّی نهندیشهی و بیرکردنه وهی خراپ

وسیط: ناوبژی، ناوبژیوان، نیومنجیگمر، نمومی لمنیوان دوو کمسدا ناوبژی دمکات

وسیع: پان، پان وپۆړ، بەرین، بەربلاو، بەرئاودلا وسیله: ئـامړاز، كەرەسـتە، بیـانو، دەسـتاویز، ئــەوە*ى* بەھۆيەوە لە كەسیک یان شتیک نزیک دەبنەوە وصيف: خزم متكار، كارهكمر، غولام، كور كه هيشتا بهتهمهنى بلؤق نهگهشتبينت وچر: بریار، داومری، ههنسهنگاندن، دمستوری شارمزایی

وضع: ١- دانان، جيٽگير كردن، جي كردنهوه، خوار كردن، ٢- دۆخ، چۆنيەتى، بارودۆخ، شيوه، شيواز وضوء: دمسنوێڙ، دمست نوێـڙ، شـۆردنى ئەندامـەكانى جسته بو گرتنی دمست نویژ

وضيع: پهست، رسوا، سووك، هيچ و پوچ

وطء: ١- پي شيل كردن، به پي شيلام، لهناو بردن، پلیشاندنهوه ۲- سوار بون، سوار نهسپ بون

وطاء: راخمر، همر شتيكى شياوى راخستن، فمرش،

وطر: نياز، پيويستى، پيداويستى

وطن دشمن: جاش، ولأت فروش، خوفروش، ئهوهى خيانهت له ولاتهكهى خوّى بكات

وطن دوست: ولات بمرمست، نیشتمان بمرمست، شهوهی ولأتهكهي خؤى خؤش ئهويت

وطن گاه: نيشتمان، ولأت، ديار، زادگا، شويني لهدايك

وطن: ديار، ولأت، نيشتمان،م زادگا، شويني لهدايك بون وطواط: ١- شەمىشەمەكويىرە٢ - كەم عامقل، نامزان،

وظیفه خوار: جیرهخور، مووجه خور، نهوهی موجه و جيره ومربكريت

وظیفه شناس: نمرك ناس، كار ناس، نهوهى كارهكهى خۆى بە باشى دەزانىت وئەنجامى دەدات

وظیفه: نهرك، لێپرسراویهتی، كار، خزمهت، جیرهی رۆژانە

وعاء: دمفر، قاپ

و**عثاء:** بەدبەختى، مەينەتى، سەختى، سەختى سەفەر وعد: به ليّن دان، مرّده دان، پهيمان دان، پهيمان، به ليّن، فهول وفهرار وسیم: جوانی، دهلالی، شوخ و شهنگی، هوزی

وش: جوان، باش، چاك، دهلال، رازاوه

وش: وهك، وهكو، هاوشيّوه، هاوتا

وشاح: شمشيّر، كموان، كيّرد

وشاد: بمربلاو، پان و پور، بمرین

وشـــایت: دوزمـانی، فیتنــهگیری، ناژاوهنانــهوه،

گێڔڡۺێۅێڹؠ

وشت: جوان، رازاوه، بهدل، هوّز، دهلال، شوّخ و شهنگ

وشتن: سووردان، سهما كردن، ههنپهرين، گهران

وشكول: چالاك، پركار، ئازا ئەكار

وشكوليدن: چالاكى كردن، كار كردن

وشم: خال كوتان، خال كوتان لمسهر پيستي جمسته

وشم: ههلم، ههلم که لهناوی گهرم یان لهزموی بهرز دمبيتهوه

وشن: باران، بهفر، بهرف

وشينه: زرێ، قەڭغان

وصال: بهيهك گهشتن، پيك گهشتن

وصایت: ومسیهت، ناموْژگاری، موْجیاری

وصل: پەيومند، بەند، جومگە، جومگەى ئەندامەكانى

وصل: گەياندن، پەيوەنىد كىردن، پەيوەست بون، پيك گەشتن، بەيەك گەيين

وصلت: ١- بهيهك گهشتن، پيك گهشتن، بهيهك گهيين

۲- پەيومند، پەيومست بون، پەيومندى

وصول: گەشىتن، ھاتن، رۆشىتنە ناو، بەدەسىت ھينان،

دمست کهوتن، پاره یان شتیک نه کهسیک گرتن

وصيت نامه: ومسيمت نامه، ئهو كاغهز يان نامهى كه ومسيهتى تيا نوسرابيت

وصيت: ومسيهت، ئامۆژگارى، مۆجيارى، نەسيەت،

راسبارده، راسبپیری، دهستوریک که کهسیک پیش مردني خوّى بيدات

وصيد: ١- بمردمرگا، بمرهيموان، دمرگا ٢- کيو، کمژ،

وعده گاه: ژوانگه، نهو شوێنهی بوٚ یهکتر بینین دیاری کراوه

وعده: مژده، مزگێنی، بهڵێن، بهيمان، ههول

وعظ: ئامۆژگارى، مۆجيارى، ئامۆژگارى كردن

وعل: بزنه کێوی

وعل: گەورە، سەروەر، سەرۆك، بەرێز، شەرىف

وغا: شمر، ناژاوه، فیتنه، همراوهوریا

وغادت: پەستى، نەزانى، ئەحمەقى، سوك بون

وغد: ئەحمەق، نەزان، گێل، حۆل، كاس، كەم عەقڵ، بێ ئاە:

وغست: ديار، بهرجاو، ناشكرا

وغستن: دمرخستن، دیارخستن، ناشکرا گردن، هینانه بمرجاو

وغیش: زوّر، فراوان، مشه، گهلهك، زیباد. بهمانای دارستان و لیّرمواریش دیّت

وفاء: ومفا، ئەمەك، بەجى ھێنانى بەێێن و بەيمان، ئەمەكدارى

وفات: مردن، نهمان، گیان دورچون

وفادار: ومغادار، نهمه کدار، بهنه مه ک، نهوه ی له سهر به لین و پهیمانکه ی خوی مابیت

وفاسگال: چاكەخواز، خير خواز، خير ۆمەند

وفاق: هاوکاری، هاویاری، سازگاری، گونجان، ههلکردن وفاکیش: ومفادار، بهنهمهك، نهمهکدار

وفد: ومفد، نوێنهر، ئهومی بوّ گهیاندنی پهیمان برواته لای پاشا یان دمسهلاتدار

وفق: سازگاری، گونجان، هەلكردن

وفور: زۆر، زۆربون، زۆرى، فراوانى، مشەيى، زيادى

وفي: بەئەمەك، بەومفا، ئەمەكدار، ومفادار

وقاحت: بيّ شمرمي، بيّ ئابرويي، بيّ حميايي، روداري

وقاد: روناك، رۆشن، تابان، بريقەدار

وقسار: خسوراگری، سسهنگینی، بسهریزی، ریسرداری، بههیّواشی

وقاع: ١- شهر كردن، تيوهگلان ٢- جوت بون، خهوتن لهگهڻ ژندا

وقایت: پاراستن، چاودپری کردن، پارپزگاری کردن، پاراستنی کهسیّك له خراپه و شهر

وقايع نگار: رووداو نوس، ميرژوو نوس، نهوهی روداوهکان دهنوسیتهوه

وقسایع: رووداو، کارمسات، زیانهکان، پنیشهاتهکان، بهلاکان، هموماومکان

وقبه: جال، چائی هوول، چائی گهوره له بمرد یان کیّو که ناوی تیا کوّببیّتهوه

وقت: کات، سات، دهم، تاف، جاخ، تاو، وهخت، گاو

وقح: بيّ شمرم، بيّ حميا

وقر: ۱ - باری گران ۲ - هموری پرباران

وقىر: ١- سەنگىنى، بەرپىزى، خۆراگرى، لەسەرخۆيى، ٢- بەماناى گوى گرانىش دىنت

وقص: شكاني مل، مل شكان، مل ورد بون

وقص: کهمی، کهم و کوری، کورتی، نیراد

وقع: ۱- بمرز، بلند، شوینی بمرز لهکیو ۲- پیگه، شان، جیگه

وقع: هاتنه خوار، دابهزین

وقعة ؛ زیان، بهلاً، رووداو، پیّشهات، زیان بینین لمشمرٍ و**قتف** : ومستان، رِاومستان، پـشو گـرتن، کـهمیّك ومسـتان له هَسه کردن و دوباره دمسپیّکردنهوه

وقفه: ومستان، راومستان، گومان شک، دوودنی، دوردونگی

وقواق: ترسهنؤك، بيّ زات، بيّ وره، چهنهباز، زوّربلّه وقود: ناگر گره، دمسه چيلهى ئـاگر، ئـهومى ئـاگرى پـيّ دمكهنهوه

وقود: بلیسه کیشان، کلپهکردن

وقور: سەنگىن، بەرپىز، خۆراگر، لەسەرخۇ، بەتاھەت،

پشو درێژ **وقوع:** کموتن، دابمزين، جێڰيربون، روودان

وقوف: ومستان، راومستان، زانین، ئاگاداربون،، بهخمبمر بون، راومستاویی، ئاگاداری

وقیح: بی شمرم، بی ثابروو، بی حمیا، روودار، دمم شر وقیحانه: بی شمرمانه، بی ثابروانه، رودارانه

وقید: ناگرگره، دهسه چیله ی ناگر، نهوهی ناگری پی دەكەنەوە

وقیعه: زیان، بهلا، شمر، رووداو، پیشهات، کارمسات

وك: هرپؤك، بؤق، هؤرماق

وكالت: نوێنمرايـمتى، نوێنـمرى، جـێ گـيرى، كـار پـێ

سپاردن، پاریزمری کردن، ئیشی پاریزمر

وكر: كولانه، لانه، كولانه مريشك

وکن: بروانه وکر

وكنه: بروانه وكر

وکیل: پاریزمر، کار پیسپیردراو، دهم راست، دیاری کراو

له لايهن كهسيّكهوه بوّ كاريّك

ول خرج: زيدمرو، دمس بالأو، شهوهى بى هو پارمكانى خۆي خەرج دەكات

ول: رمها، ئازاد، بهرهلا، سهرخود، سهرگهردان

ولاء: دۆسـتايەتى، خۆشەوپـستى، ھاورێپــەتى، نزيكــى،

خزمايەتى، ئاشنايەتى ولادت: لهدایك بون، زایین، زان، هاتنه دنیا، بهدونیا

هاتن

ولايت: ويلايهت، ناوجه، مهلبهند، بهشيك نه ولأتيك، شار، دیار، زید

وله: خەمبار بون، خەمۆك بون، مەلول بون، حەيران

ولد الزناء: زوّل، حمرامزا، منائي ناشمرعي له كمسيك

ولد: منال، منالهكان، بمره

ولرم: نيوهگمرم، شيلهو گمرم، شيلهتهين، ئاويك كه نه

گەرم بیت نەسارد

ولگرد: بمره لا، ويل، سمرگهردان، خويرى، بيكاره، بيكار، بهتياره، نهزان

ولع: تهماحكار بون، تهماح، ئاردزوو، تهما، تهما له شتيّك هەبون، چاو لەدووبون، قرم، رەچاو، چٽيسى

ولغونه: سووراو، ئەوەى ژنان لە روخسارى خۆيانى

ولكان: بوركان، كيوى بوركان ولو؛ رمها، نازاد، بلأو، پرژ، پرژ و بلاو

ولو: ھەرچەند، ئەگەرچى

ولسوال: دهنگهدهنگ کردن، هاوار کردن، هیراندن، فيزاندن

ولوج؛ روٚشتن، چوون، روٚشتنه شوێنێك

ولسوع: تهماحكاري، تهما ليّ بون، جاو له دوبون،

بهدواوه بون ولوغ؛ ليسانهوه، قاب يان دمفريك كه سمك به زمان

دەيلێسێتەوە

ولوله: دمنگه دمنگ کردن، هیراندن، هیژاندن، هات و

هاوار کردن، شات شات کردن

ولى عهد: جيْگر، جيْگرى باشا يان دەسەلاتدار، كەسىيك

که پاشا نهوهی بو جیگری خوی دهست نیشان کردبیّت ولى: بهلام، بهو ممرجهى

ولى: سەرپەرەست، ھاوكار، ھارىكار، يارىدەدەر

وليك؛ بەلام، ئەگەرچى، ھەرچەند

وليمسه: ميلواني، ميماني، حمقله، زدماوهند، شايي، خواردنينك كه له زمماومند يان له بونهيهكهدا به

كەسەكان يان ميوانەكانى ئەدەن

ونانه: كوليّره، نانى ئەستور

ونج: چۆلەكە، پاسارى

ونده: تەرەتىزە، تەرەتىزەك

ونديداد: ومنديداد، بهشيك نه كتيبي نافيستا، يهكيك له پینج بهشهکهی کتیبی نافیستا

ونگ: ١- خالى، ناوبەتال، بۆش، ھيچ ٢- ھەژار، دەست كورت، نهدار

ونوس: وينوس، فينوس. خواوهندي جواني لاي روّمي و

وهاب: بهخشهر، بهخشهنده، يهكيّك لهناوهكاني خوا

وهاج: درموشاوه، درهخشان، تابان، نورانی، بریقهدار

وهب: بهخشین، بهخشش، بهخشینی شتیّك به كهسیّك وهران: ترسناك، ترسيّنهر، توْهَيْنهر

وهل: کاج، کاژ، داری کاج

يۆنانيە كۆنەكان

وهله: سهرمتا، دمسييك، سهرمتاي ههر شتيك، دمسييك وهم: ومهم، بهدندا هاتن، گومان، خهيال، دلهخوريي

وهمناك: ۱- ترسناك، ترسينهر، تؤهيّنهر، ۲- رهسبين، بهگومان، دلّ رهش

وهسن: سست، لاواز، سستی کردن، لاوازی، بی تینی، نمتوانین

وي: ئەو، بۆ كەسى سێيەمى تاك (ناديار)

وى: راده، ئەنىدازە، ئاست، زۆر بونى شتىك بۆ چەند

ويار: مهجيراني، مهگيراني، بيزوو، مژ، بيزگ

ویتامین: ویتامین، فیتامین، ماده یه که لهزوّر به ی خواردنه کان و میوه کانندا هه یه و بوّ به هیّز کردنی ماسولکه کان و نهندامه کانی جهسته ی مروّف کاریگه ره وید: ۱ ـ که م، توّز، توّزهال، بریّکی که ۸ ـ ون، گوم،

وید: ۱- کهم، سور، بورهال، بریحی کهم ۱- ون، خوم، نادیار

ويداد: بيّداد، زولم، ستهم، ناحهقي، زوّرداري

ویدادگر؛ بیّدادگهر، زالّم، ستهمکار، زوّردار

ويسرُّه: تايبـهت، تاويــهتى، تايبــهتى، هــهلّ بــرُيْردراو،

بژارده، دمست نیشان کراو

وير: بير، يادگه، هۆش، هزر

وير: هاوار، ناله، شين، گريان

ويرا: ھۆشيار، زيرەك، بيرتيژ

ويراستن: رازاندنهوه، ريكخستن، ريك كردن

ویران: ویّران، کاول، خاپوور، کهمباخ، رِمیاگ، رِووخاو **ویرانه**: ویّرانه، کهلاوه، شویّنی خاپوور

ست. **ویرانگـر:** ویّرانکـمر، کـاول کـمر، رِوخیّنـمر، لمناوبـمر،

خاپوورکەر -

ويرگول: فاريزه، ويرگول، هيِّمايهك بهم شيّوهيه كه لهنيّوان وشهكان يان رستهكان دادهنريّت ((،))

ویزا: ویزا، فیزا، فیزه

ويزارى: بيزارى، بى تاقەتى

ويزيت: سمردان كردن، چاوپێكموتن، بينين

ویس: ۱- همژاری، نمداری، دهست گورتی۲- نارمزوو، مههست، نمومی دل حمز بکات

ویس: ومس، ناوی کچیک که دمزگیرانی رامین بو و له نمفسانه کونه عاشقانهکاندا ناوی هاتوه

ویسکی: ویسکی، یهکێك له جۆرمكانی خواردنهومیه ویشنو: ویشنو، یهكێك له خواكانی هیندومكان

ویسل: ۱- نمناوچون، بهدبهختی، مهینهتی، سهختی، دژواری ۲- گمشتنی خراپه و شهر

ویل: سمرکموتن، دمرهمت، همل، بیش دمستی کردن و

دمست گرتن بمسمر شتیکدا

ويلا: ويلا، فيلا، خانهباغي

ویلان: ومیلان، سمرگمردان، حمیران، پمریّشان، گومرا، در بمدمر، ناواره

ویله: گرهٔتاری، سـهختی، دژواری، بـهدبـهختی، رِسـوایی، ئابروچون

ويله: هيره، هاتوهاوار، هيژه، نمره، گرمه

ویم: قور، همری، گهج یان ههر شتیّك که دیواری پیّ سواغ بدهن

ویمه: تۆمىت، بۆختان، دوزمانى، ئاژاوەگێڕى، فیتنــه گێرى

وين: ١ ـ ترێ، ترێ رص ٢ ـ عميب، ئيراد

ويولسون: ويوَلْـوْن، فيوَلـوْن، يەكىّكــه لــه ئاميّرەكــانى موسيقا

۵: ۵، پیتی سی و یهکهم له ئالفابیتی فارسی

ها: ها، بهڵێ، نمرێ، نا

هائب: ترسێنمر، تۆهێنمر، زراوبمر

هائه: تۆبــهکار، تۆبـهکــهر، ئــهوهى تۆبــه دەکــات وبــۆ رێگەى راست دەگەريتەوە

هائل: ترسێنەر، تۆھێنەر، زراوبەر

هائم: سەرگەردان، حەيران، سەرسورماو

هابیل: هابیل، ناوی کورهکهی نادهمه که بهدهست برا گهورهکهی خوی فابیل کوژرا

هاتل: ههوری پرباران

هساتور: هاتور، خواوهندی عهشق و شادی لای میسریهکونهکان

هاج: سمرسورِماو، سـمرگمردان، حـمیران، سمرلیّشیّواو، واق ورِماو، حمهمساو، تیاماو، داماو

هاجر: ۱- جیا کمرموه، جوی کمرموه ۲- شیاو، شایان، ژیّهاتی ۲- لمپیّش، همر شتیّك بمرامبـمر بـه شـتهكانیـتر

هاجره: ١- بروانه هاجر ٢- نيمهرو، نيومرو

هادم: ويْرانكەر، ئەناوبەر، خاپورگەر

هادوری: سوالکهر، دروزهکهر

لمبيشي همبيت

هـادى: رێنـوێنى كـەر، رێ نيـشاندەر، رێبـەر، پێـشەوا، ئەوەى رێگە نيشان دەدات

هادیه: ۱- بروانه هادی ۲- داردمست، گؤچان

هاژ: سەرگەردان، گێژ، واق وړماو، حەپەساو

هاژیسدن: سـمرگمردان بـون، حمههسـان، واق ورمــان، گریان، گریین

هار: هار، سمگ که ددان نیشان بدات، سمگی گاز گر. ناژهآیک که نمخوشی هاری گرتبیّت

هارب: راكردو، ههلاتوو

هارت و هورت: هات و هاوار، شاته شات، شات و شیت، قاومقیر

هارمونی: هارمونی، سازگاری، گونجان، هاوناهمنگی. لـه نامیّرمکانی موسیقا که به کوّمملّ دمژمنریّت

هارمونیك: هارمؤنیك، جۆر، هاوناههنگ، گونجاو، ریك هاروت: هاروت، ناوی فریشتهیهکه که دهنین گیرۆدهی غهزهبی خوایی بوه و هاوری نهگهن فریشتهیهکهیتر بهناوی ماروت نه چانهکانی بابل به سهرهو خواری ههنواسراوه

هارون: هارون، ناوی براکهی موسای پیّغهمبهر هــازل: زوّربلّه، چـهنهباز، نوکتـه خـوّش، قـسه خـوّش، ئهوهی قسهی خوّش و پیّکهنیناوی دهگیّریّتهوه

هاس: ترس، زراوچون، تۆفان، تۆفيان

هاشسم: شسکیّنمر، ورد کسمر، نسموهی نسان ورد دهگسات و تریت دهکات

هاضم: همرس كمر، همرس كردنى خواردن لمناو گمده هاك: توخم، هيلكه، زمردمبه هونه، زميره به هونه

هاكول: ممركمموش

هال: ئارامى، لمسمرخۆيى، هيمنى، ئۆقرميى، هيدى بون، ئاسايش

هال: سمراب، تراویلکه، شویّنیّك له بیابان که لمژیّر

تیشکی همتاو لمدوورموه ومك ناو بیّته بمرجاو هال: هؤلّ، تالار، تالاری گموره، دالأن، ریّرمو

هاله: خمرمانه، خمرمانهی مانگ، ناخله، بازنهیهکی

روون که همندی کات بهدموری مانگدا دمردهکهویت

هاله: خراپ، پیس، بهد رِموشت، بهد ههرِ، ناپاك هالو: ساویلکه، خوّشباومرِ، ساده، دلّ ساده

هام: هاودین، هاو نایین

هامال: هاوتا، ويِنه، هاوشـيّوه، وهك، نزيك، نزيك لهيهك

هامان، ناوی براکهی نیبراهیمی پیغهمبهر

هامسه: ۱ - سهر، سهری مروق، سهری ههر شتیك ۲ -

سەروەر، سەرۆك، گەورەى ھۆز يان نەتموە ٢- گروپ، دەستى خسەلك، تاھميّك لەخسەلك ۴- ئەسسپ، ٥-

كونەبەبو، كوندەبەبو

هامراه: بروانه همراه دردهٔ در در ۲۰ در در در کار

هامش: پمراوێز، لێوار، همراغي كتێب

هاموار: بروانه هموار

هاموراه: بروانه همواره

هامون نورد: بيابان گهر، سارا گهر، ساراپيو

هامون: هامون، دهشت، نـ مرمان، زهوی ساف، دهشتی کاکی بهکاکی

هامی: سـمرگمردان، سمرلێِشێواو، واق ورمـاو، حـميران، تياماو

هاون: هاوهن، ئاوان، جۆههنی، هاون، ئاونگ، دمفریکی کانزایی یان بمردین یان دارین که شتیکی تیا بکوتنهوه

ھاويە: دۆزەخ، جەھەنەم، جەھەننەم

های های: شین و شمپۆر، گریان بهدهنگی بهرز

های و هوی: هات و هاوار، دهنگهدهنگ، قهرمبالغی، دهنگی تیکهان و بیکهان

های: های، ئهی، ههی، هیّی، واخ، ئاخ، وای

هبا و تمپ و تۆز، تۆز، خۆلى نمرم كه لمسمر زهوى بمرز دەبيتموه و لمهموا دا بلأو دەبيتموه

هباب: تمپ و توز، توز

هباك: تەوقەسەر، سەرسەر، ناوجاو، تەويْلْ

هبه: بهخشین، دانی شتیک به کهسیک، بهخشش

هبه: هبه، هنبه، کچی زئؤس خوای جوانی لای یؤنانیه
 کؤنهکان که دهاین بهخشی به هنرقل

ھېر: چلك، تەرى برين، چلك وپيسى برين

ھېك: بەرەدەست، لەپى دەست

هبل: همبل، هبل، ناوی بوتیّك بوه لمسمردهمی جاهلی لمشیّوهی مروّق که عمرمبهکان دمیانیمرمست

هېوب: هملکرن، شنهی با، جوولهی با، سريوه

هبوط: دابهزین، هاتنهخوار

هبیره: کهمتیار

هتف: بانگ کردن، بانگ، هاوار، ناواز

هتک: 1 - y مرده دراندن، کیشان و دمرهینانی پهرده لهشوینهکهی خوی 1 - y رسوا کردن، سووک کردن، نابرو بردن

هتل؛ ميوانخانه، هوتيّل، نوتيّل

هپروت: حمپمروت، همپمروت، دنیای ومهم و خمیال، گومان

هج: راست ومستاو، لمسمر بيّ، سمقامگير

هجاء ۱ - جوین دان، جنیو دان، دژوین دان، قسه ک ناشیرین وتن ۲ - بهش کردن، دابهش کردنی وشهکان، برگه برگه کردن

هجساء جوین فروّش، زمان پیس، دهم شر، ئهودی بمرددوام بهخراپی باسی کهسانیتر بکات

هجده: همژده، همجده، ژمارهی همژده، ۱۸

هجر: جیایی، جیاوازی، جوی کردنهوه، جیا کردنهوه،

دووری

هجران: بروانه هجر

هجرت: كۆچ كردن، ولأت بهجى هيشتن، دوور كهوتنهوه له زيدى خو

به ریدی حو

هجو: خراب وتن، باش مله قسه کردن، به خرابی لهکهسیّك دوان

هجوع: خەوتن، خەفتن، نوستن

هجـوم: هێـرش، شـالأو، ههڵمـهت، پـهلاماردانی لـهناکاو، شاتاوڵ، هروژم، هوژم

هجی: جوین، دژوین، خرابه وتن، پشت سمری کهسیّك

قسه کردن هجیر: نیمهرو، نیومرو، گهرمای نیمهرو

هجین: بهست، رسوا، سووك، نهوهی باوكی نازاد و دایكی

كەنيز بيت

هخامنسشی: همخامهنشی، هاخامهنشی، تایسهت بسه همخامهنشیهکان باوهگهورهی کورشی گهوره و داریوش. بنممالهیهك له باشا كونهكانی نیران لهنهتهوهی فارس هداهد: بروانه هد هد

هدایا: دیاریهکان، خهلاتیهکان

هخامنشي

هدایت: رینوینی کردن، ری نیشاندان، رینونی کردن

هدب: ۱ مژوّل، برژانگ

هده: راست، حدق، ماف، سوود، بمرژهوهندی، هازانج،

هدر: فيرِوْ، لەناوچون، بەفيرِوْچون، لەناوچو، خراپ بو

هدف: نیشانه، مهبهست، ناماج، نامانج

هدم: ويران كردن، لهناوبردن، خاپور كردن، كاول كردن

هدنه: ناشتی، سولح، سازان، کۆکی، تهبایی

ھدنگ: ئەسپ، ئەسپى سپى

هدهسد: شانهبهسهر، پهپوسسايمانه، پهپوسسايمانی، پهپوسسايمانی، پهپوسسايمانکه، بالندهيهکهی خوّلهميشی رمنگه بچوکتر له کوّتر و لهسهر سهری دمستهیهك پهر بهشيوهی تاج يان شانه ههيه و به بالندهی سليمانی پيغهمبهر بهناو بانگه

هدی: راستی، رزگاری، رِیّگهی راست، رِیّنمایی، رِیّنویّنی هدیه: خهلاتی، دیاری، پیّشکهشی، شهومی به کهسیّکی بیّشکهش دهکهن

هُرُده: همرُده، رُمارهی همرُده، ۱۸

هذر؛ قسهی قوّر، ههلیت و پلیت، قسهی بی مانا

هنیان: وراوه، وریّنه، ههلیت و بلیّت، قسهی فور، وریّنه کردن

هر آیینه: ناچار، مهجبور، همرسات، همر کات، بههمر حال، بههمر شیّومیهك

هر: بشيله، كتك

هر: همر، هممو، لمسمر يمك، همر كمسيّك، همر شتيّك

هرا: همرا، بمباومری یوّنانیه کوّنهکان خوشکی زنوس و پاشای ناسمانهکان و خواومندی هاوسمرگیری بوه هــرا: هـمرا، هوریـا، هـاوار، دمنگی ترسـیّنمر، دمنگی توّهیّنمر

هراس انگیز: ترسینمر، توهینمر، نمومی دمبیتم هوی ترس

هراس؛ ترس، تؤقان، زراو چون، زات نهمان

هراسان: ترسان، بهدهم ترسهوه

هراسه: داوون، داهوّن، شموهی له کیّلگه و ممزراکاندا دروستی دهکمن و ناژهلمکانی پیّ دمترسیّنن

هراسناك: ترسناك، مهترسيدار

هراسیدن: ترسان، تؤهان، تؤهیان، زراوچون، زات نهمان، زیره کردن

هراش: هه لهينانهوه، رشانهوه، هيلنج

هراشیدن: رشانهوه، ههاهینانهوه، هینانهوه، هیآنیج دان هرآن: ههر سات، همر کات،

هراول: پێشڕ؞و، پێشهنگ، پێشهنگی سوپا و لهشکر هرب: ۱- ههلاتن، ڕاکردن، غار کردن ۲- پیربون، پیری، بهتهمهنی

هره: پشیلهی می، پشیله

هر ثمه: شيّر، شيّری درنده

هـرج: فیتنـه، نـاژاوه، گێـڕهو کێـشه، پـشێوی، نـاڵوٚزی، نائارمی

هرجایی: خویّری، بهرهلاً، بیّکاره، ویّلهکی، بیّ بایی هرد: زافهران، زمعفهران، زمردهچیّوه، زمردهچهوه هردم: ههرکات، ههرسات

هردمبيل: بيّ ياسا، ئالۆز، ناريك، شيواو

هرروز: همر رۆژ، هممو رۆژ، رۆژانه

هرروزه: همر روزه، روزانه، هممو روزيّك

هرز: هەرزە، بێهۆ، خۆڕايى، فيرۆ، ناگرنگ، بێكەڵك

هرزه گرد: ئاواره، بمرهلاً، خويّرِی، نموهی بيّهوّ له هممو شويّنهكان دمگمريّت

هرزه خا: زۆرېله، چەنەباز، چەنەدريد، لاژك، ئەومى بى ھۆ زۆر دەليت

ھرزەگو: زۆربڵه، چەنەباز، چەنەدرێژ، لاژك

هرزهکار: همرزهکار، نموهی کاری خوّرایی و فیروّ دمکات

هرزهلاف: بروانه هرزه گو

هرزهلای: بروانه هرزهگو

هرزهمرس: سهگی بهرهلا، سهگی بی خاوهن

هـرس: کوّلهکه، نیرگه، شاتیر، نهو دارهی له سهففی خانودا بهکاری دمیهن

هرس: همرس، کوتاندن، برینی لق و پؤ، چهتر کردن

هرشه: لاولاو، همر گیایهك كه بهدموری داردا بئائيت

هرچه: همرچی، همر شتیّك، همر نهندازه، همر چهند،

ھەر ئەوەندەي

هرچند: همرچهن، همرچهنده، همر نهندازه، نهومندهی هرگاه: همرسات، همر کات

هرگز: همرگیز، هیچ کات، قمت، هیچ کاتی، نابی نه هرکاره: همموکاره، کمسیک کههمو کاریک بزانیت

هرکه: همر کهس، همر کێ، همر کمسێك

هركجا: لههمركوي، همر كوي، لههمر شوينيك

هركدام: همركام، همر يهك

هركول: هركول، هيّرهل، پالهوان، ئـازا، خواومنـدى هيّـز

و دەسەلات لە ئەفسانەكانى يۆنانى كۆن

هرم: پير، بهتهمهن، بهسالأچو، تهمهن درێژ

هرم: پيرى، بەتەمەنى، بەسالا چون

هرم: گەرمى ئاگر، بلايسە، كلبەي ئاگر

هرم: نمفس، ئاوز، هۆش، بير، ئاوز

هرم: هێرهم، هـﻪڕهم، يەكێكـﻪ ﺋﻪﺷێﻮﻩ ﻫﻪﻧﺪﻩﺳـﻴﻪﻛﺎﻥ.

هـ مرودها نـاوی ســێ گـۆړ ی نـاودار لـه فیرعهونـه کانی

هرماس: شمیتان، ئههریمهن

هرماس: شيرى درنده، به جکه پننگ

هرسز: نهورمهزد، ناهورامهزدا، ناوی خوا له زمانی زمردهشتیهکان. و بهمانای رِوْژی یهکهم لههمر مانگیکی ههتاوی

هرمس: هيرمس، يهكيك له خواكونهكانى يونانيهكان كه به خواى سهفهر و مامله كردن بهناو بانگه. همرومها ناوى يهكيك لهخواكانى ميسرى كون هرهر: هيرهير، حيلكهحيلك، دهنگى بيكهنيش بهرز

هرهری: بیّ باومر، بیّ نیمان، نـهومی بـاومری بـه هـیج شتیّك نمییّت

هرهفت: ئارایش، کهل و پهلی ئارایشتی ژنان لهکوندا که بریتی بون له سووراو، سپیاو، خهنه، وسمه، سورمه...

هرو: نازا، بوێر، چاونهترس، دلێر

هروئين: هيْروْئين، توْزيْكى سپى رەنگە كە لە مۇرفين دەگىرىّىت و لىـه مىسۇرفين و كۆكسائين بىسەھيّزتر و كوشەندەترە

هروانه: نهخوٚشخانه، خهستهخانه، شیّتخانه

هروس: هێروس، لهخواكانى ميسرى كۆن

هروله: بلەزى، بەپەئە رۆشتن، خيْرا بەرپْگا دا رۆشتن هريمن: ئەھريمەن، شەيتان

هرین: نـهرین، نـهره کـردن، نـهره، دمنـیگ ترسیننهری ناژهله درنندهکان

هزار: ههزار، ژماره ههزار، ۱۰۰۰

هزاران: ۱- همزاران، همزار همزار ۲- بولبول

هـــزاره: هــهزاره، ههزارههـهمین. رِیْ و رِهسمیّــك كــه بهبؤنهی ههزارهمین سائی شتیك دهگیریّت

هزارتابه: خور، ههتاو، روز

هزارتوي: همزار توێ، همزار لا، شێلاوك، شێلافه

هزاریا: همزاریی، دمعبایه کی دریز و زمرد رمنگ که دریزیه که تا ۱۰ سانتی مهتر دهگات. جهسته ی له چهندین نالقه کی زور پیکهاتوه و له همر نالقه یه که یه که جوت پی و له سهر یه که بیست و دو جوت پیی

هزارخانسه: هـزار لا، هـمزار تـوێ، گەيــەك، شــلافه، شيلاوگ، شيّلاوك، شيّلك

> هزاردستان: بولبول، بولبون هزاك: نمزان، گيّر، ور، حوّل، ور

هـزال: شوخ، قسه خوش، شهوهى زور قسهى خوش ئەكات

هزال: لاغرى، لمرى، لاوازى

هزالت: گانته، گهمه، قسهی خوش، نوکته، قهشمهری

هزاهز: شمرهكان، فيتنهكان، ناژاوهكان

هزبز: جالاك، دلير، نازا، جاونهترس

هزت: همزه، لمره، جووله، تمكان

هزه: همزمر، تمكان، جووله، لمره

هزد: سهگي ناوي

هزل: گالته، گهمه، يارى، شؤخى، قسهى خوش، نوكته

هزم: تيك شكاندن، لهناو بردن، راونان

هزمان: هدر سات، هدر کات، هدر زدمان

هزوارش: شي كردنهوه، ليّكدانهوه، راقه كردن، شروّقه

کر دن

هزيل: لاغر، لمر، دالگوشت، كهم گوشت

هزيمت: تێكشكان، شكهست خواردني لهشكر

هزينه: همزينه، خمرجي، نمرك، خمرج

هست: بون، بونهومر، ژیان

هـسته: ناوك، ناوكه، جنجك، نيوكه، ناو، ناوكي ميومكان

هستن: بون، ژیان کردن، ژین کردن

هستو: دانبيانمر، نهوهي كمسي دان به تاوان يان كاريك دمننت

هستى بخش: ژيان بهخش، بهديهينهر، خولقينهر، ئافرينهر، دروست كمر

هستی: بون، ژین، ژیان، سهرمایه، سامان

ھسر: يەخ، سەھۆل

هسسك؛ شهن، ئهوهى خهرماني گيرهكراوي پئ به بادمکهن بو جیا کردنهومی دانهویله له کا، شانه

هش: هۆش، بیر، هزر

هش: هوْش، وشهیهکه بو ومستاندنی چوارپیکان بهکار دمبر نت

هشاشت: شادمان بون، شادی کردن، شادانی، خوشحالی

هـــشام: ١- بهخـشش، بهخـشين، جـواميري، دلّ گەورەيى۲- جواميّر، بەخشەر

هشت پایان: ههشت یی کان، دهستهیهك له نازهله دەريايەكان كە ئەدەورى سەريان ھەشت بازو ھەيم و جەستەيان خرە وەك ھەشت پى

هشت: همشت، ژمارهی همشت، ۸

هشتاد: همشتاد، همشتا، ۸۰

هشتده: بروانه هژده

فشتصد: همشت سهد، ژماردی همشت سهد، ۸۰۰

هشتم: هەشتەم، ھەشتەمىن

هشتمان: همشتهم، همشتهمین، تایبمت بمهمشت

هشتن: بهجي هيشتن، واز ليهينان، دانان، بهردان، دمس ليّ بهردان

هشیلك: فیکه، فیقه، فیك، دمنگیگ که بهدانانی دوو پهنجه لهناو دهم له دهم دمری دهکهن

هشدار: ناگاداری، ناگادارکهرموه، بیرخهرموه، وشهیهکه له کاتی ناگادار کردنهومی کهسیک به کاری دمیهن وهك **چۆن دەٽين، ئاگادار بە، وريا بە**

هشلف: قور، بي مانا، بي ناومروك، خورايي، فيرو، بي نرخ

هشنگ: بی سمروپی، هیچ نمزان، رسوا، سوك، پهست هشوار؛ وشیار، هوشیار، ناگا، زیرهك، زرنگ، وریا

هشومند: وشيار، بههؤش، زيرهك، دانا، ئاگا

هشیار: هوشیار، هؤشیار، وشیار، وریا، زیرهك هشهاردل: دل ناگا، وشیار، هؤشیار، بیرمهند

هشیدن: بروانه هشتن

هشیوار: وشیار، وریا

هضبه: تميه، تميزنكه، گرد، گردۆنكه، كيّو، كەژ

هچل: گرفتاری، دمردهسهر، تهنگهژه، تهنگانه، مهترسی هنمه: هندرس، كرداري هندرس كردن لنهناو گندده،

تواندنهوهي بيخور

هگرز؛ همرگیز، هیچ کات، قمت

هفت تير؛ حدوتير، حدفت تير، دممانجه

هفت جوش: حهوجوش، كانزايهكي زور رمق و بههيز

هفت خط: فيُلْباز، دمغهلباز، دروزن

هفت سين: حموسين، حمو شتى سمر سفرى نموروّز

هفت مسرد: حدوت پياو، مهبهست به هاورێياني ئهشكهوته

هفت: حوت، ژمارهی حموت، حمفت، ∨

هفتاد: حمفتاد، حمفتا، ٧٠

هفته: حمفته، حموته، حموت رِوْژ، رِوْژمكاني حمفته

هفته نامه: حمقته نامه، گوَقار یان بایه تیّك که حمقتانه بلاو بکریّته وه

هفتصد: حموصهد، ژمارهی حموصهد، ۷۰۰

هفتم: حموتهم، تايبمت به حموت، حموتهمين

هفده: حمفده، ژماره حمفده، ۱۷

هفاهم: حمفدهیهم، تایبهت به حمفده، حمفدهیهمین

هفوت: ههله، تاوان، خهتا، سوج

هــق هــق؛ حوّقه، قولْبِي گريان، حوّقه حوّق، دهنگي

گريان که بکهوێته هورگهوه

هکتار: هێکتار، دهههزار مهتری چوارگۆشه

هکتو: سهد مهتر

هكذا: بهمشيّوه، بهم شيّوهيه، ناوا، ناوهها

هکچه ؛ نزگهره، نیزگهره

هکل: هارچ، کارگ

هکهك: نيزگمره، نزگمره

هل: ئايا، ئاياكو

هل: حيّل، هيّل، داريّکي کورته که گهلاّی سبی وردی ههيه و بمرهکهی بو خوّش بونی کردنی ههندی له

خواردەمەنيەكان بەكار دەبريت

حواردهمهنيهمان بهمار دهبريت

هلاشم: ناحمز، هێزمون، دزێو، خراپ، پيس، ناشيرين هــــلاك: لمناوچــون، مــردن، گيــان دمرچــون، بــمهۆى

كارمسات يان روداويكموه

هلاكت: لهناوجون، فهوتان، نهمان، تياجون، مردن

بەھۆى كارمسات يان پێشهاتێكەوە

هلال احمر: مانگی سور، دامهزراوهیهکی خیرخوازیه له تورکیه و ولاته عمرهبیهکان و ولاته نهوروپیهکان

هلال: هیلال، مانگی نوێ، کهوان، کهوانه، مانگی یهك شهوه

هلالوش: ناژاوه، پشێوی، نالوّزی، فیتنه، همرا، بمزم هلاهلا: ناسان، سانا، هاسان، راحمت

هلش نامه: تملأقنامه، ئهو كاغهزهى تيايدا يان داواى

تەلاق دەكەن و يان تەلاق دەدەن

هلفدائی: زیندان، سیاچال، زیندانی تهنگ و تاریك

هلنند: بێکاره، هيچ کاره، خوێڕی

ھلنوڑ: شەومر، شەودمر

هلهلسه: هملههله، هولولو، هریدوه، دهنگ له هورگدا سوراندن، دهنگه یهك لهدوای یهکهکان که لهبونه و حهفهلهکاندا دمیکیشن

هلو: هَوْخ، همشتالوو، خوْخ، همشتاوى

هلے کو پتر: بالأفر، كۆپتەر، هيلى كۆپتەر، عالى كۆپتەر، عالى كۆپتەر

هليدن: دانان، وازليّهيّنان، بـمجيّ هيّشتن، دمس بـمردار بون

هلیس: مارپیچ، پیچاوپیج

هليم: لكينهر، هيلم، ههر شتيك كه بلكيت

هم ارز: هاوبهها، هاوبایی، هاوتا، هاونرخ

هم آهنگ: هاوناههنگ، سازگار، گونجاو، تهبا

هم آواز: هاوناواز، هاوناههنگ، سازگار، هاورِی

هم آورد: رکمبمر، بمرامبمر، دوو کمس که پیکموه شمر بکهن همرکام بمرامبمر بمویتر به رکمبمر ناو دمبریت

جمان سرتم بحر بدویر به رسیدر دو دهبرید کهس هم آیین: هاودین، هاوئایین، دوو کهس یان چهند کهس

كەلەسەر يەك دىن بن

هم بالا: هاو بهژن، وهك يهك، هاوتا، بمرابمر، يهكسان

هم بالش: هاوسمرين، هاوسمر، هاوجيّگه

هم بستر: هاوجیّ، هاوسمر، ژن و میّرد کهلهسمر یهك جیّگه نهخمون

هم بند: پهيومست، پيکهوه لکاو،

هم تغمه: هاو نمژاد، هاورِهگمز، دوو یان چمند کمس که لمیمك نمژاد بن

هم ترازو: هاوكيش، هاوتا، بمرابمر، هاوپايه، يهكسان

هم تك: هاوپي، هاوهل، هاوري

هم پشت: هاوگار، یاریدهددر، هاریکار، یارمهتیددر،

پشت و پهنا

هم پهلو: نزيك، نيزيك لهيهك

هم پیاله: هاوپیاله، دوو کهس که پیکهوه شهراب

ئەخۆن

هم پیشه: هاوکار، هاوپیشه، کهسیّك که لهگهل یهکتر

يەك كار و پيشەيان ھەبيت

هم پیمان: هاوپمیمان، هاوبه لینن

هم جوار: دراوسیّ، هاوسیّ، جیران

هم دوره: هاودهوره، هاوروزگار

هم دوش: هاوپێ، بهرابهر، هاوسهر

هم دين: هاو ئايين، هاوباومر

هم رأی: هاورا، هاوبیرورا

هم رنگ: هاورهنگ، هاوتا، هاوشيّوه، وهك

هم رو: بمرامبهر، بمرابهر، روبهروو

هم رو: هاوسمفهر، هاورێ، هاوهڵ

هم روش: هاورێ، هاوشێوه

هــم ريـش: هاوتهمـهن، هاوسال، دوو منال كه لهيهك

سالدا لهدايك بوبيينن

هم زلف: تاوه لزاوا

هم زور: هاوزور، هاوهيز، دوو كهس كه بهيهك تهندازه

هيزيان همبيت

هم سخن: هاوقسه، هاوزمان

هم سفر: هاوسمفهر، هاورێ، دو یان چهند کهس که

يێكەوە سەفەر دەكەن

هم سفره: هاوسفره، دوو كهس كه لهسهر يهك سفره

دانيشتون

هم سن: هاوتهمهن، هاوسال

هم شأن: هاوشان، هاوتا، هاوبله، هاوبایه

هم شكل: هاوشيّوه، وهك يهك، ليّكجو

هــم شـكم: دووانـه، جمكـه، دوومنـالْ كـه بهيـهك سـك

لهدايك بوبيتن

هم شو: هموێ، دوو یان چهند ژن که یهك میّردیان همینت

هم صحبت: هاوقسه، هاوزمان، هاودهم

هم چشم: ركهبهر، حمريف

هم طراز: بمرابمر، ودك يدك، هاوتا

هم عصر: هاودهوره، هاوروْژگار

هم عقيده: هاوباومر، هاورا

هم عهد: هاوبهٽٽن، هاوپهيمان

هم غصه: هاوخهم، شهريك لهخهم

هم قد: هاوقهد، بهرابهر، يهكسان لهبهرزى و بالأ

هم قدر: هاوبایی، هاونرخ

هم قدم: هاوپێ، هاورا

هم قران: هاودهم، نزیك، هاونشین

هم کردار: هاوکار، شمریک نمکار و کردار

هم كلاس: هاوپۆل، دوو كەس كە ئەيەك پۆلدا بخوينن

هم كلام: هاوقسه، هاو كهلام، هاوزمان

هم کنش: هاوکار، هاو کردار

هم كنون: ههميستا، نيستاكه، نهميستاكه، ههنووكه،

ئێستا

هم مال: شمریك، هاوپشك لممال و سامان

هم مذهب: هاودین، هاوباومر

هم منزل: هاومال

هم ميهن: هاوولاتي، هاونيشتمان

هم نژاد: هاونژاد، هاورهگهز

هم نشست: هاودهم، هاونشین

هم نفس: هاودهم

هم نواله: هاوسفره

هم نوع: هاورهگمز

هم وثاق: هاومال، هاورێ، هاوهل

هم: ١- مهبهست، ئيراده، ويست، خواست ٢- خهم،

پەژارە، مەينەتى، خەفەت

همار: ئامار، ژمێريارى، ژماره، حسێب

همارا : بروانه همواره

هماره: بروانه همواره

هماز: دوزمان، بوختان كمر، ئاژاومگێڕ، فيتنهچى

هماس: شێر، شێری درنده، شکێنهر، تێؚڬ شکێن

هماك: ههمو، گشت، تيكرا، سهرباك

همال: هاوتا، بمرابمر، هاوپشك، شمريك، وهك يمك

همام: باشا، بايمبمرز، خاوەن شكۆ، بەخشەر، دليّر.

بهمانای شیری درندهش دیت

همان: نهویش، نهویکه، نهوی دیکه، ناماژهدان به دوور

همانًا: وهك، هاوشيّوه، هاوتًا، وهك يهك، وهكو

همایون بخت: بهختهومر، کامهران، خوّشبهخت

همايون: پيرۆز، موبارەك

همباز: شمریك، هاوپشك، هاوتا، ومك یمك

همباور: هاوباومړ، دوو يان چهند کهس کهلهسمر يـهك

٠٠٠ باد حي

همبر: هاودهم، هاونشین، هاورا، هاوهڵ، هاورێ، بمرابهر

همه ساله: ههمو ساله، سالانه، ههر سال

همت: ئيراده، ممبمست، ويست، خواست، نيمت

همه: ههمو، ههموان، گشت، تێکڕا، سهرپاك

همتا: هاوتا، وهك، هاوشيوه، هاوپشك، شمريك

همتاسه: شهریك، هاوبهش، هاوبهش له خهم و ناخهشی

همهدان: فرمزان، ئاگادار لهههمو شتيّك، زانا، بيرمهند

همه كاره: ههمه كاره، ههر كاره، شارمزا لههمر كاريك

همپا: هاوپێ، هاوهڵ، هاوړێ

همپایه: هاوپله، هاوپایه، دوو کهس کهیهك کاری

هاوشێوميان همبێت

همج: ۱- میشوله، میشی ورد ۲- ممری لمر۳- خدلگانی پهست و رسوا

همجامه: هاوجيّ، هاوجيّگه، هاوسهر

همخانه: هاومال، كمسيّك كه لهكمل يهكيتر لميهك

مالدا دمزيت

همخواب: هاوسـمر، هاوجێگه، ژن کهلهگـهڵ مێردهکـهی خوّی لهسمر یهك جێگه دهخهوێت

همداستان: هاودمست، هاوقسه، هاورا، سازگار لهگهلا یهك

هملارد: هاودمرد، هاوخهم، ئهومی هاوبمشی خهم و پهژارمی کمسێکیتر بکات

همدست: هاودمست، شـمریك، هاوپـشك، هاوكـار، دوو

كەس كە پىكەوە كارىك ئەنجام دەدەن

همدل: هاودل، یهکگرتوو، هاورا، دوو کهس که یمك بیر و باومریان همبیّت

همدم: هاونشین، هاوهسه، هاوری، هاومل

همراه: هاورێ، هاوهڵ، همڤاڵ، دوو کمس کمپێکموه بمرێگادا بروٚن

همرس: هاوئاههنگ، يهك لا

همزاد: بروانه هم ریش

همزبان: هاوزمان، دوو کهس که بهیهك زمان هسه

همزه: رِمخنهگر، ئيراد گر، دوو زمان، شۆڤار

همزی: هاوشان، هاوپله، هاوپیّگه

همزیسستی: بیکهوه ژیان، ساچیان، شمریکایهتی، سازگاری

همساز: هاوئاهمنگ، هاوساز، كۆك، يەك دل

همسان : هاوتا، هاوشێوه، ومك

همسایه: هاوسیّ، دراوسیّ، هممسا، جیران، هاوهاپی

همسر: هاوقهد، بمرابهر، بمرابهر لمبهرزی یان پله وپنگه. به مانای ژن یان میردیش دیّت

وپیده به مان را یا میردیس دید

همسرا: هاومال، كمسيّك كه لهگهل يهكيّر لهيهك مالّدا دهژيت

همشهر: هاوشار، هاوشاری، هاوولأتی، دوو یان چهند کهس که خهلکی یهك شار یان ولأت بن

همشیر: هاوشیر، دوومنال که یمك کمس شیری پیّدابیّتن همچنان: بمهمان شیّوه، بمو جوّره، ودك شموه، بمو

شێوميه

همچند: بمرابمر، يهكسان، هاوكيش، هاونرخ

همچنین: بهم شیّوهیه، ناوا، وهك نهمه

همچو؛ وهك، هاوشيّوهي، ومكو، هاوتاي

همگام: هاورێ، هاوهڵ، هاوپێ

همگان: ههمو، گشتی، تیکرا، سهرپاك

همگروه: هاودمسته، هاو گروپ

همگون: هاوشێوه، وهك، هاوتا، لێکچو

همگى: هەمو، گشتى، تێكرا، سەرپاك

همگين: ههمو، ههموان، گشتى، تێکرا، سهرپاك

همكــار: هاوكار، هاوپيشه، دوو كـهس كـه يـهك كاريـان

هەبيْت

همكيش: هاودين، هاوباومر

هملغت: پيلاو، فۆندەرە، چەرمى پيلاو، كەوش

همنام: هاوناو، هاونيّو، دوو كهس كه يهك ناويان همانت

همنشين: هاونشين، هاودهم، هاوقسه، هاوري

همهمه: دمنگهدمنگ، ههلاههلا، همراههرا، همراوهوریا، دمنگی تیکهل وبیکهل و قمرمبالغ له ناژمل یان خهلک هموار: ریک، تهخت، ساف، یهکسان، بمرابهر، هاورا،

گونجاو، سازگار

همواره: بمردموام، یمك لمدوای یمك، پشت سمری یمك همواره: بمر شنومیم، شاوا، بمردموام، یمك لمدوای یمك،

هەمىشە

همیان: ههمانه، کیسه، ههمانه، توورهکه

همیدون: همرئیستا، ئیستاکه، همنوکه، نهمیستاکه

همیشه بهار: ههمیشه بههار، گونیکی زمرد رمنگه

همیشه: هممیشه، همم کاتیّك، بمردموام، نمبچراو

همين: ئەمە، ئائەمە، ئاماژە بۆ نزيك

همینك: همرئیستاكه، هممیستاكه، همنووكه، ئیستا

هنایش: کاریگهری، کارتیکهری

هناییدن: کارتیکردن، کاریگهی دانان

هنباز: بروانه همباز

هنجار: رِیْگه، شیّواز، رِیْچکه، رِیْباز، شیّوه، جاده، رِیْگهی

زاست

هنجام: تهمهل، تهومزهل، بيكار، بيكاره

هنجیدن: کیّشان، دمرکیّشان، دمرهیّنان، هیّنانهدمر **هند:** ریّگه، شیّوه، شیّواز، ریّجکه، یاسا، قانون

هندبال: تؤپی دمست، ههندبال، یارپیهکه هاوشیّوهی دوگوّلی که بهدمست نهنجام دمدریّت

هندسه: ئەندازە، ئەندازيارى، ئەندازە گرتن، نەخشە

ھەلگرتن

هندو: هیندی، دانیشتوی هیند، خهنکی هیند

هندوانه: شووتی، ههنی، شامی

هنر: هونهر، فهن، كاريّكي ديار و بهرجاو

هنر پرداز: هونهرمهند، خاوهن هونهر، ئهوهی بمرههمی هونهری بخولقیّنیّت

هنر پرور: هورنهومر، هونهرمهند، خاوهن هونهر

هنر پیشه: هونمرمهند، خاوهن هونمر، نموهی لمیمکیّك

له بهشه هونهریهکان وهك شانق، سینهما، موسیقا... شارمزایه، شانوکار

هنرجو: هونهرخواز، ئهوهی به دوای هونهردا دمروات

هنرستان: هونهرهجوانهکان، خوینندنگهی هونهره جوانهکان

هنرمند: هونمرمهند، خاوهن هونمر، دمورگێر

هنرور: بروانه هنرمند

هنری: بروانه هنرمند

هنگ: زۆر، هێز، سەنگىنى، قورسايى

هنگ: گروپ، دمسته، هوز و نهتموه، سوپا. بهکیکه له دابش کردنهکانی ناو نهرتهش

هنگار؛ توندی،خیرایی، بلهزی

هنگام: كات، سات، تاف، دەم، وەخت، چاخ، سەردەم

هنگامه: قمرمبالغی، دمنگه دمنگ، قاومقیژ، قیرموقار.

بهمانای کات و ساتیش دینت

هنگامهجو: شهرخواز، شهرانی، شهرنهنگیز

هنگفت: زور، زیاد، گەورە، ئەستور

هنوز: هنشتا، هنستا، تا ئنستا، تا همنووکه، تا شهم کاتهیش

هنیز: بروانه هنوز

هو: دهنگ، ئاواز، هاوار، فیره، فیژه

هو: ههو، **چ**ڵك، زهرداوى برين

هوا: ئارەزوو، ھەوا، نەفس، حەز

هواءِ ههوا، گازیکه بیّ رِمنگ و بوّن و تام

هوا پیما: فروّک، فروّک، یه کیّک له هوّکارهکانی گواستنهوه کهبه ناسماندا دمفریّت

هواخسواه: ۱- ئارەزومەنسد، تامسەزرۆ، بەتاسسە، ۲-

پشتیوان، لایهنگر، پشت و پهنا

هوادار: لايهنگير، تامهزرو، پشتيوان، بهتاسه

هوار: رووخاو، کاول، دمنگی روخانی بینا

هواره: لمناوجون، نممان، فموتان

هواری: خێوهت، رهشماڵ، چادر

هوازی: لمناكاو، كتوپر، كتاوپر، بى خمبمر، بى ناگا

هواسیدن: وشك بـون، زمرد بـون، رِمنـگ پـمرِین، وشك بـون و رِمنگ پـمرینی ليّو لمترس یان لملاوازی

. **هوان:** سووك، رسوا، زهلیل، سووكی، پهستی

هوانورد: فرۆكەوان، فرۆكە ئاژۆ

هویه: شانه، شان

هو تخش: پیشهومر، سمنعهتکار

هوتن: بهژن رێك، بالأبهرز، نهندام رێك

هود: ۱- يەھودى، جوولەكە ٢- تۆبەكار، تۆبەكەر. ناوى

یهکیّك له پیّغهمبهرمکان له بنهمالهی نوح هود: ناگرگره، دمسهجیلهی ناگر

هوده: راست، سوود، بمرژهومندی، هازانج

هودج: كەژاوە، كەجاوە

هودر: ناشیرین، ناحهز، ناپهسند، فیزمون

ھور: ھەتاو، خۆر، رۆژ

ىكات

هورخش: ههتاو، رۆژ، ههتاوى درهخشان

هــــورمزد: نههورامــهزدا، خواومنـــد لــه زمــانی زمــانی

هوس: همومس، هموا، شێتی، سمرشێتی، کمم عمقێی، کهلکهله، دلخوازی

هوسباز: همومسباز، ئـمومی هـمردهم همومسی شـتیك

هوش بر: هوْش بمر، هوْش رِفيْن، ئەوەى هوْش لە مروْڤ

دمسەنێت **هوش رہا**: هوٚش بمر، هوٚش رِفێن، بێهوٚش کمر

هوش: ممرگ، نهمان، لمناوجون

هوش : هوّش، بیر. وشیاری، وریایی، فام، ژیری

ھوشمند: ھۆشمەند، وشيار، بەھۆش، وريا، زيرەك

هوشیار: هؤشیار، وشیار، وریا، زیتهله، زیرهك، زرنگ

هوشیارانه : وشیارانه، وریایانه، زرنگانه

هول: ترس، توهین، زراوجون، زیره کردن

هوله: خاولی، دهسهسر، ههوری، مهرحهمه

هولك: ناوله، ناولهى دمست و پي

هولناك: مەترسىدار، تۆقىنەر، ترسىنەر، مەترسىدار

هون: رسوایی، سووکی، پهستی، نابروو نهمان

هوو: هەوێ، دوو ژن كە يەك مێرديان ھەبێت

هوی: ههوا، ئارمزوو، ههومس، ویست، دلخوازی دل

هویت: ناسنامه، پیّناس، پیّناسه، بنـچاخ، کمسایهتی، راستینهی شتیّك یان کمسیّك

هویج: گیزمر، ههویج، گهزمر

هویدا: ئاشکرا، دیار، لمبمر جاو، روون

هيئت: ١- ومقد، دمسته، دمستهيهك لهخهلك. ٢- شيّوه،

روخسار، هيافه، روالهت

هیاج: 🚺 هاندان، بزواندن، هه ڵخراندن 🔭 شهر کردن،

جهنگ کردن ۳- شهر، جهنگ، همرا

هیاهو: دمنگهدمنگ، قهرمبالغی، هات و هاوار، ئاژاوه،

فاومقيرى خەلك

هيبت: ترس، شكۆ، گەورەيى، مەزنى

هيپنوتيسسم: هيپنوتيسم، هيپنوتيزم، خـهوی موگناتيسم، زانستيکه لمسهر چـونيهتی خـهوی

موگناتیسی قسه دمکات

هیپنوز: خەوى موگناتىسى، خەوى نائاسايى

هیجاء شمر، همرا، جمنگ

هیجان: گرژی، هاندران، بزوینران، هه نخرین، بهزاج،

هاتنه كول

هیختن: کیشان، راکیشان

هیون: وشتر، وشتری تیژپی

هید: ترساندن، ئازاردان، ئەشكەنجە كىردن، جوولأندن، تەكاندان

هید: شهن، شانه، نهوهی خهرمانی پی به بادهدهن

هيدان: ترسهنوك، نيگهران، بهغيل، نهحمهق

هیروگلیف: هیروگلیف، خهتی پیروز، یهکیکه له رینوسه کونهکان که لهجیاتی نوسینی ناوی شتهکان تهنیا

ويندى ئەوانيان دەكىشايەوە

ھيد

هیری: شەوبۆ، گوٽی ھەمیشە بەھار

هيز: حيز، كونى، گاندەر، بى شەرم

هیزم: چیلکه، چیلکه و چهویّل، داری وشك یان لقی وشکی دار که بوّ سوتاندن شیاو بیّت، چولسك، چیّو، ئیّزنگ، کوّتمره

هيج گونه: هيچ جۆرێك، بههيچ شێوهيهك

هیچ ندان: هیچ نمزان، نموهی هیچ نازانیت

هيج: هيج، كهم بايي، بيّ بهها، پوچ، فيروّ

هيچگاه: هيچ كات، هيچ وهخت، هيچ ساتێك، قهت

هیچکاره: هیچ کاره، بیّکاره، بیّکار، ئهوهی نهتوانیّت

هیچ کاریّك بكات

هیچکس: بهست، رسوا، سووك

ھیچکس: ھیچ کەس

هيضه: سك چون، زك جون، رشانهوه، هه لهينانهوه، هينانهوه

هیکل: ۱- همیکهل، بینای بهرز، بالهخانه، تهلار ۲-

داری بـمرز ۳- مـروّهٔ یـان ئـاژهڵی نهستوور و گـهوره۴-

هەيكەل، قيافە، شێوە، پەيكەر، وێنە

هیمان: تینو، سمرگمشته، ومیلان، شیّتی عمشق

هیمان: عاشق بون، شهیدا بون، دلّدان

هیمــه: داری وشـك، چـیلکه و چـهوێڵ، داری وشـك و

كۆتەرە كەشياوى سوتاندن بيت

شتيك

هين: ١- لاهاو٢- ئاسان، سانا ٣- سووك، رسوا، بهست

هیناهین: پهلهپهل، خیرایی، پهله کردن، بلهزی

هیولا: ۱- همیولا، دیّو، غوول، ۲- مادمن بنهمای همر

هيوم: سمرگمردان، وهيلان، سمرسورماو، واق ورماو

ى

ی: ی، پیتی سی و دوهم له ناٽفابێتی فارسی که بـه یـا دهخوێندرێتهوه

يا: يا، يان

یائس: ۱ - بی هیوا، جمرگ براو، نائومیّد، ناهومیّد ۲ -

نەزۆك، نازا، ژنێك كەسكى نەبێت

ياالله: يا الله، ئهي خوا، يا خوا

ياب: لهناوچو، فيرۆ، بهفيرۆچو، خۆرايى، بەكەلك نەھاتوو

یابس: وشك، وشك و رهق، سهخت

یابو: بارگیر، یابوو، نمسپی خراپ، نمسپی بارهملگر

یاجوج و ماجوج، یاجوج و ماجوج، بونهومریکی نمفسانهیی کورتهبالآیه. ناوی تایمفهیهکیش له مهغوّلهکان

ياحق: ياخوا، ئەى خوا، ياحەق

یاختسه: ماك، ورده گیانی مروّق، خانه كانی لهش،، بچوكترین بهشی زیندوی دروست كهری نهندامه كانی بونه و مری زیندوو

يـــــاختن: دهرهيّنان، دهركيّشان، هيّنانــه دهرى

شمشيرلهكالأن

ياد: بير، يادگه، هوْش، زمين

یادآور: بیرخمرموه، ناگادار کمرهوه، نموهی کمسیّك یان

شتێك دەخاتە بيرى كەسێك

یادباد: یادگه، بیر، یاد کردنهوه

یادبود: یادگار، یادگاری، شتیک که بو یادگاری به کهسیکی دمدهن

> یاده: ۱- بیر، یادگه، هؤش ۲- رمشوه، بهرتیل یادداشت: یاداشت، نوسین بۆ لهبیرنهچونهوه

یسار: یار، هاورِێ، همفال، دوست، برادمر، هاودمم، دمزگیران، خوشهویست

يارا : توان، هيّز، وزه، برشت

يارانه: هاورينيانه، هاريكارانه، همڤالأنه

یارب: یاخوا، نهی خوا

یاره: توانایی، هنز، تین، تا، وزه، برشت

یاره: دمستهوانه، بازنه، دمستبهند، نهومی له دمستی دهکهن

ا الله بینوانه بو دریری هوماش له بریتانیا و نامریکای باکور

یاررس: یاریدهدمر، هاریکار، هاوکار، یارمهتیدمر

يارستن: توانين، له نوده بمرهاتن، لمتوانادا بون

يارگى: توانايى، دەرفەت، ھەل، كات، لەتوانادابون

یارغار: هاورپّی ئەشكەوت، نازناوى ئەبوبەكر كە لە ئەشكەوتەكەدا ھاوەلّى پێغەمبەر بوو لەكاتى كـۆج كردنى بۆ مەدىنە

يارغو: ئێپرسينەوە، ئێپێچينەوە، ئێػۆڵێنەوە، پرسيار كردن

یارغوچی: لێکوّلمر، نێپرس، پشکنمر، داواکاری گشتی یارمند: یاریدهدمر، هاریکار، هاوکار، یارممتیدمر

يارو: فلأنبى، فيساركهس، فلأنهكهس، ئاماژهدان به

كەسىڭك كە نەيانەويىت ناوەكەي بىنن

یاری رس: فریار س، هاریکار، یاریدمدمر، یارمهتیدمر یاری: هاوکاری، هاریکاری، یارمهتی، یاریدمدان، دمست

گرتن، دمسگیرۆیی، هاودهمی، هاورێیهتی

یاریگر: هاریکار، هاوکار، یارمهتیدمر، یاریدمدمر یاز: گرنگی، بهها، نرخ

يازه: لمره، جووله، لمرزين، تمكان

یازده: یانزه، ژماره یانزه، ۱۱

یازیدن : دمست دریّرٔ کردن، مهبهست کردن، ناههنگ کردن، دمست بهسهرا گرتن

یساس: بئ هیوا بون، ناثومیّد بون، بئ هیوایی، ناثومیّدی

ياسسا: ياسا، نـايين، شـێوه، شـێواز، ڕێـچکه، دەسـتور، حوکمي باشا

ياسه: بروانه ياسا

یاسر: ۱- ئاسان، سانا، هاسان ۲- چهپ، لای چهپ ۳-

وشتر کوژ، نهو کهسهی وشتر دهکوژیت و گؤشتهکهی تیکه تیکه دهکات

یاسین: یاسین، ناوی یهکیک له سوورهکانی هورنان

یاشماق: دممامك، رووبهند، دمماک<u>ت</u>ك که لهکوّندا ژنانی تورك له روخساریان دمب*هس*ت

یاگار: یادگار، یادگاری، شتیک که بو بیرهینانهوه به کهسیکی دمدهن

ياغى: سەركىش، مل نەدەر، نافەرمان، ياخى، ملهور

يافه: بنِهوّ، همرزه، ناديار، گوم، سمرئيْشنِواو، پمريْشان، بيّ مانا

یافهدرای: چهنهبازی، زوربلهیی، فرمبیّری، ههانیت و بانیت وتن

يسافين: دۆزىنـــهوه، پــهيا كــردن، بهدمســت هێنـــان، دمستكهوتن، ديتنهوه

یافت: یافس، کورهکهی نوح که به پنی گیرانهوهی تهورات منالهکانی بؤ نهوروپا کؤچیان کرد و نهژادی هیند و نهوروپایی تایبهته بهوان

ياقوت: ياقوت، جوّره بمرديكي گرانباييه، پاگهنه، باخهنه

ياكند: بروانه ياقوت

يال: گمردن، مل، بن مل، گمردنی مروّق یان ناژهڵ. یاڵ،

بژ، ژی، دمهف

يالانچى: درۆكەر، درۆزن، فشەكەر

یالغوز: زوگوردی، تهنیا، سهلت

بالند: خيزاندار، بياويك كه ژن و منائي ههبيت

یانع: گەییو، گەشتوو، پیكەشتوو، میوەی گەییو **یاوە:** ھەٽیت و پٽیت، بی مانا، هسەی هۆز، پروپوچ، هسەی بی مانا و ناومرۆك

نیاوهسرا : ههنیت و پنیت بیّر، چهنهباز، زوْربنه، شهوهی هسهی هوّر و بی مانای زوّر دهکات

ياوهگو: بروانه ياومسرا

یاور: یاومر، هاوگار، هاریکار، یاریدهدمر، یارمهتیدمر ی**اوند:** پاشا، خواومند

يياب: خراپ، ويران، كاول، خاپوور

يبس: وشك بون، وشكى

ييوست: وشك بون، وشكى، پێچەوانەى تەرى

یتاق: کێشك، ئێشك، پاسهوانی، پارێزگاری، رِاگرتن

يتيم: هەتيو، بى باوك، مناللىك كە باوكى مردبيت، ھەتىم

یتیمه: ۱- بروانه یتیم ۲- دهگمهن، بی هاوتا، بی وینه یثرب: یهسرب، ناوی کونی شاری مهدینه

يحموم: رمش، رمش له همر شتيك

يخ آب؛ يـمخاو، سـمهوّلاًو، ئـاوى يـمخ، ئاويّـك كمبـم سمهوّل ساردى بكمن

يخ بستن: مديين، سههوّل بمستن، سههوّل كردن، بمستنى ئاو يان همر شتيّكيتر لمسمرما

یخ بندان: سمهوّل بمندان، یه خ بمندان، ناستی سمرمای زستان و سمهوّل بمستنی ناو

یخ: یهخ، بوز، سههوّل، ئاو که لهسهرمادا بهستبیّتی یخه: یهخه، یهقه، بهروّك، ملیوان، بهروّکی، نهو بهشه

۔ له جل و بهرگ که دموری مل دادمپوشیّت

يخدان: بمفرگر، سمهوّندان، يمخجال

یغچال: یهخچال، سهلاجه، بهفرگر، چانیکی زور هول که له زستاندا بهفری تیا ههمبار دهکهن

يخچه: تەرزە، سەھۆلى بچوك

يخنى: گۆشتى كولاو، يەخنى، يەغنى، گۆشتاو يخين: سەھۆلينن تايبەت بە سەھۆل، وەك سەھۆل بد: دەست

یعفور: ناسك، كارمامز يعقوب: كەو، كەوى نيْر يعمور: به چكه بزن، بمرخ، كاور، بمرخوله **یعنی:** یمعنی، یانی يعسوق: يهعوق، ناوى يهكيك لهو بوتانهيه كه لمسمردهمي بيش ئيسلام عمربهكان دميانبمرمست يغما: تالأن كردن، دمست بهسهردا گرتن، جهپاو، حاشاول، تالأن و برمو يغماكر: تالأنكمر، تالأنجى، ئەومى تالأن دەكات يفميصا: ريواس، ريباس يغوث: يهغوس، ناوى بوتيكه كه لمسمردهمي پيش ئيسلام عمرمبهكان دميانيمرمست يفاع: گرد، گردۆلكە، تەپە، تەپۆلكە يقظان: وشيار، بيدار، ناگادار، بمناگا يقظت: بيّدارى، بمناگايى، پيّجموانمى خموتن يقه: يەخە، بەرۆك يقين: دلنيايي، ديار، ناشكرا، بي گومان يك انداز: يهك نهندازه، بمرابمر، يهكسان، هاوتا يك بسي: ههمو، ههمان، گشتى، تێكرا، سمرباك يك بند: يهك بين، پشت سمرى يهك، يهك بين و بي درمنگ کردن يك تنه: بهتهنيا، تاقى تهنيا

يك پهلو: پيداگر، سوور، يەك دەندە، خۆسەر

يك راست: يهك راست، راستهوخوّ، بيّ ناور دانهوه بوّ ئەم لاولا

يك ركابى: ١- هاوريدهتى، هاودهمى، دۆستايەتى ٢- بى ومستان، بي پشودان، بمردموام

يك روند: بمردهوام، پشت سمرى يەك

يك رويسه: ١- ينهك روو، بني رينا، بناك ٢- ينهك لا، يەكسەرە

يك زبان: هاوقسه، هاوزمان، هاورا، هاوئاههنگ، يەكگرتوو

يك سخن: يهك قسه، يهك گرتوو، هاورا، تهبا، هاوئاههنگ

یراق: چهکن شیر، تیروکهوان، شتومهکی شمر، زیـن و بەرگ

یرقان: زمردویی، زمردیی، زمردهیی، نهخوّشی زمردویی يرمع: فرفره، فرفروك

يرمفان: دياري، خەلاتى، پيشكەشى، ئەومى ئەسەفەر بهديارى دميهينن

يسزدان پرست: خوا پهرمست، ئنهو كمسهى خوا ئەپەرمستىت

يزدان: خوا، خواومند، خودا، خودي، ئافرينمر

يزشمند: شياوى پمرمستن

يزك: پيشرهو، پيش قهراول، پيشرموى سوپا و نهشكر يزنه: زاوا، ميردى خوشك

يسسار: جهب، لای جهب. بهمانای شوم، بيونهت،

ناپيرۆزيش ديت

يساق: ياسا، ريسا، دمستور، شيواز، ريباز، سزا، تؤله،

یساور: بروانه یساول

يساول: پيشرهو، جلهودار، قمراول

یسر: سانایی، هاسانی، ئاسانی، توانایی، بهتوانابون

يسرى: جەپ، لاى جەپ

يسق: ياسا، ريكخستن، نهزم، ريكى، ريسا

یسنا: یهسنا، یهکیک له پینج بهشهکهی نافیستا که

ئەكاتى بۆنە مەزھەبيەكاندا دەخويندريتەوە

يسوع: يمسوع، يمكنك لمناومكاني عيساى ممسيح

يسير: سانا، هاسان، ئاسان. كهم، تۆز، تۆزهال

یشت: پهرمستن، پارانهوه، دوّعا کردن. و ناوی یهکینك

له بينج بمشهكهى نافيستا

يشته كردن؛ بهرمستن، دؤعا كردن، بارانهوه، نويْرْ

کر دن

يشتن: پهرمستين، پارانهوه، دوّعا كردن

يسشك: ديان، دان، ددان، كەلب، ددانى تيـرى ئازەك،

ومحشيهكان

يگان: يەك يەك، دانەدانە

يعسسوب: ميشه ههانگوين، زمردمواله، زمرگهته، زمردموالهي نير

يك سراسر: بروانه يكسر

يك شنبه: يەك شەممە، دووەم رۆژى ھەفتە

يك چشم: يەك چاو، نەوەى تەنيا يەك چاوى ببيينيّت

يك چند: ماوميەك، كاتيّكى ناديار، رِوْزگاريّك يك گره: هاوپميمان، هاوبەئيّن، يەك گرتوو

يك گونه: يهك جوّر، يهك چهشن، يهك شيّوه، يهكسان، بمرابهر، وهك يهك

يك قلم: هممو، سهرپاك، گشتى، تيكرا

- 43 3 1----

يك لا: يەك توێ، يەك لا

يك لخت: يهك دمست، يهك بارچه، يهكسان

يك هو: لمناكاو، كتاوپر، كتوپر

یك: یهك، ژمارهی یهك، ۱

یکان یکان: یهك یهك، تاك تاك، دانه دانه

یکان: تمنیا، تاقانه، یهك، دهگمهن، بی هاوتا

يكايك: يهك يهك، دانه دانه، تاك تاك، قل قل

یکبساره: لـهناکاو، کتـاوپر، کتـوپر، یهکـسمره. تێکـرا، سمرپاك، همموی، گشتی

یکه خوردن: راجله کان، داجله کان، ته کان خواردن و سهرسورمان به هوی بیستنی هه وال یان بینین پیشهاتیک

یکه شناش: یهکهناس، نهوهی تهنیا یهك کهس بناسیّت، بهکانه

یکه : تمنیا، تاهانه، بیّ هاوتا، دهگممن، کمم ویّنه

یکتا پرست: خوا پمرمست، نهوهی تهنیا یهك خوا دمپهرمستیّت

يكتا دل: يهك دل، بي ريا، ساف و باك

يكتاه: تافانه، تاق، يهك روو، بي ريا

بمرابمر، هاوتا، ودك يهك

ت یکپارچه : تێکڕا، تهواو، گشتی، پێچهوانهی دانهدانه

یکجا: ههمو، گشتی، تیْکرا، سهرپاکی، ههموی

یکدانه: تاهانه، همرشتیکی نازیز و خوشهویست، بی هاوتا، بی وینه

یکدست: یهك دمست، نهوهی تهنیا یهك دمستی ههبینت یکدست: یهك دمست، یهك رمند، یهك جور، یهكسان،

یکدش: دوورمگ، دو توخم، مروّق یان ناژهنیّك که له دوو رهگهزی جیا بیّت یانی باوکی له نهژادیّك و دایکی لهنمژادیّکیتر بیّت

یکدك؛ شیلموگمرم، شیلمتمین، نمسارد و نمگمرم

یکدل: یهك دل، هاورا، یهك گرتوو، بـێ ریـا، یـهك روو،

ئەوەى روكەش و ناخى يەكيك بيت

یکدم: یهك سات، یهك چرکه، چرکهیهك

یکدنسده: یهك دمننده، پیداگر، خوّسهر، خوّهسهند، سوور له سهر شتیّك، سهرسهخت

یکدیگر: یهکتر، نهم و نهو

یگران: ئەسپ، ئەسپى رەسەن

يكرنگ: يـهك رهنـگ، شـتنِك كـه لهگـهل شـتنِكيتر

هاورمنگ بينت

یکرو: یهك روو، بی ریا، ساف، ساكار، ساده، باك یکریز: بمردهوام، بی ومستان، پشت سمری یهك

. يكسان: يمكسان، بمرابمر، هاوتا، ودك يمك، يمك جوّر

یکسر: پهکسهر، پهکسهره، پهکجاری، بهپهکجاری

یکسره؛ پهکسهر، سهراسهر، ههمو، ههموان، گشتی،

تێػڕا **يكسون:** يەكسان، بەرابەر، وەك يەك، بەرابەر

یکنواخت: یهك رمنگ، ودك یسهك، هاوناههنگ،

يكى: يەكنك، كەسنك، يەكجار، يەك دەفعە

يل: پالهوان، قارهمان، ئازا، بويْر، شهرِكهر

يل: هيلهك، سوخمه، ئيلهك

هاوسهنگ

يله: رِمها، ئازاد، ويْلْ، بهرهلا

يلدا: يەڭدا، لەدايك بون، وشەيەكى سريانى بەماناى

ئىمدايك بسون يسان رۆژى ئىمدايك بسون. ھىمرومھا بسم دريزترين شموى سائيش دەٽين يملدا

يلك: ئيّلەك، ھيّلەك، سوخمە

يلم: سريش، سريشم

یلمه: عابا، جل و بمرگی شوّر، کموای شوّر

یم: دمریا، زمریا، دملیا

يهودى: يەھودى، جولەكە، شوين كەوتوانى ئايىنى موسا ييلاق: كويستان، ئيلاخ، كيفسان، كويسان، لەيلاخ **یمانی:** یهمهنی، تایبهت به یهمهن، دانیشتوی یهمهن، دروست کراو له یهمهن

يمن: خير، خوشى، پيروزى، موبارەكى

یمین: راست، لای راست

يمين: سويند، قەسەم، ئيمان

ين: يەن، پارەى باو لەناو يابان

ینبوع: چاوگه، چاووگ، کانی، سمرچاوه، جوّگه، جوّگهلهی پرئاو

ينگا: نوێ، تازه

ينگه: درێژه، بـمربووك، پـێ بـووك، ژنێِك كـه يمكـهم شهو لهگهڵ بوك دمرواته ماڵي زاوا

يواش: هێواش، ئارام، لمسهرخوّ، هێدى، هێمن

يورت: مال، نشينگه، خانو

يور تمه: چوارنال، جۆريكه لەريكهى رۆشتنى ئەسپ يورش: پەلامار، شالاو، ھيرش، ھەلىت، ھەلمەت بردن

يورغه: ويرغه، ئۆرغه، يۆرغه، ئەسپى ليهاتوو كه

بهخيرايى بروات

یوزیدن: داوا کردن، بهدوادا گهران، لی گهران، ویستن، خواستن

يوسه: همره، مشار

یوسف: یوسف، ویسف، حموتهمهین کوری یه عقوب که دهنین زور جوان بووه و باوکی زوری خوش ویستوه یوسیدن: بروانه یوزیدن

يوغ: نيله، نيله، نير، نيرك، نيل

يوم: رۆژ، رۆش، رۆژگار

يونجسه: وينجه، يؤنجه، جوزه گيايهكه ثاژه لهكان دهيخون

پونجهزار: وينجهزار، يونجهزار، مهزاري وينجه

يسونس: يـونس، يەك<u>نكــه لــه پيغهمبــمر</u>ەكانى بــهنى ئيسرائيل

یهسوه: یههوه، ناوی خوا که لهتهورات دا بهم شیّوه هاتوه

نهسود: یههوود، بهنی ثیسرائیل، لایهنگرانی موسای پنغهمهه